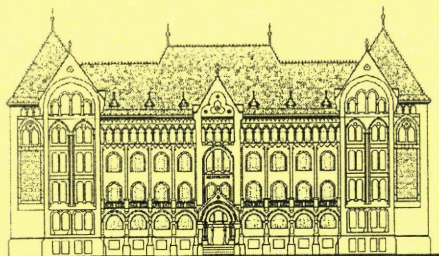


**NAGY FERENC ELSŐ KORMÁNYÁNAK
MINISZTERTANÁCSI JEGYZŐKÖNYVEI
1946. február 5. – 1946. november 15.**

Szerkesztette, a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta
Szűcs László



MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
BUDAPEST, 2003



NAGY FERENC ELSŐ KORMÁNYÁNAK MINISZTERTANÁCSI
JEGYZŐKÖNYVEI

1946. július 26. – 1946. november 15.

B. kötet

A MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR KIADVÁNYAI

II.

FORRÁSKIADVÁNYOK

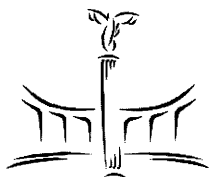
38.

**NAGY FERENC ELSŐ KORMÁNYÁNAK
MINISZTERTANÁCSI JEGYZŐKÖNYVEI
1946. július 26. – 1946. november 15.
B. kötet**

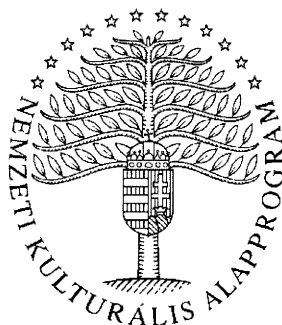
Szerkesztette, a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta
Szűcs László

MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
BUDAPEST, 2003

Készült
a Nemzeti Kulturális Alapprogram



**NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA**



és az Országos Tudományos Kutatási Alap
támogatásával

Lektorálta
Gyarmati György

ISSN - 0073-4055
ISBN - 963 631 149 8

© Szűcs László, 2003
© Magyar Országos Levéltár 2003

Kiadja a Magyar Országos Levéltár, Budapest
Felelős kiadó: Gecsényi Lajos főigazgató
Nyomdai előkészítés: Paulus-Publishing Bt.
1028 Budapest, Községház u. 37.
Nyomás: Palatia Kiadó és Nyomda, Győr
F. v.: Radek József

TARTALOMJEGYZÉK

A. kötet

Bevezetés Nagy Ferenc első kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyveihez	7
Az új kormány megalakítása, szervei, vezető személyiségei	10
A koalíciós kormányzást meghatározó erők	37
A kormány programja	43
A kormány eredményei és eredménytelenségei	49
Válságok	64
Tájékoztató a jegyzőkönyvekről és a kötetről	70
Minisztertanácsi jegyzőkönyvek 1-40. jegyzőkönyv (1946. február 5. – 1946. július 19.)	75–1008

B. kötet

Minisztertanácsi jegyzőkönyvek 41-66. jegyzőkönyv (1946. július 26. – 1946. november 15.)	1009–1686
A jegyzőkönyvek és a napirendi pontok jegyzéke	1687
Napirendi pontok tárgymutatója	1839
Földrajzi nevek mutatója	1907
Személynevek mutatója	1921
Rövidítések jegyzékei	1959
Táblázat a minisztertanácsi üléseken megjelentekről	1964
Fakszimilék	1969

[41.] 124.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi július hó 26. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter képviselőjében dr. Pfeiffer Zoltán államtitkár, Szakasits Árpád államminiszter, B. Szabó István államminiszter, A honvédelmi tárca képviselőjében Zentai Vilmos államtitkár, Gyöngyösi János külügyminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Gordon Ferenc pénzügyminiszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselőjében Nagy Miklós államtitkár, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. Őszinte részvétellel és szomorúsággal jelenti be, hogy Tombor Jenő honvédelmi miniszter a tegnapi virradó éjjel meghalt. Emlékét megfelelő megnyilatkozásokban már méltatták, s ez majd méltó kifejezésre jut a temetésen. Indítványozza, hogy Tombor Jenő érdemeit és emlékét a jegyzőkönyvben örökítsék meg.¹ – Ugyanakkor örömmel köszönti a minisztertanácson először megjelenő Mistéth Endre újjáépítési minisztert. Szívesen és szeretettel fogadja és kéri, hogy legyen oly jó munkatársa, mint Antall József, az elődje volt. Sok sikert kíván munkájához.²

¹ Tombor Jenő betegsége miatt ismételten távol maradt a minisztertanács üléseiről, 1946. július 25-én elhunyt.

² Antall József miniszteri lemondását, nyugállományba vonulását minden bizonnyal a megújult politikai válság váltotta ki.

41. 1946. július 26.

– A permanensen tartott Gazdasági Főtanács ülésein a valuta-rendelettel kapcsolatban nézeteltérések voltak s módosításra való törekvések nyilvánultak meg. Kéri a pénzügyminisztert, hogy ismertesse ezeket.

[Gordon] *Pénzügyminiszter*: A Gazdasági Főtanácstól kapott üzenetet, amely az emlékezte szerint, csak tévedésen alapulhat. A szóban forgó minisztertanács ülésén, amikor az arany ékszerek beszolgáltatásáról volt szó, akkor ő 1 kg-ban kívánta megállapítani a tartható mennyiséget. A minisztertanács azonban csak 500 gr-ot állapított meg. Ő már akkor, amikor elfogadta, hozzátette azt, hogy javaslata megtételénél csak egy szempont vezette, nevezetesen az, hogy ne túl általánosságban állapítsák meg ezt, és ne adjanak lehetőséget alacsony rendőrközegeknek arra, hogy ők maguk döntsék el, mi az ami tartható. Ha nem vonunk egy oly határt, amelyen belül semmiképpen nem lehet az embereket molesztálni, a legnagyobb elégedetlenség és zavar fog támadni. Hozzátette még azt is, hogy az ezenfelüli mennyiség természetesen legyen bejelentésköteles, és aki igazolni tudja magát, hogy bejelentette az ezenfelüli mennyiséget, az ne essék molesztálás alá. A Gazdasági Főtanács főtitkára ezzel szemben azt az ellentétes álláspontot javasolta, hogy az ötszáz gramm aranyon felüli mennyiséget nem bejelenteni, hanem beszolgáltatni kell, de a minisztertanács az eredeti javaslatot fogadta el. Emlékezte szerint a letétbehelyezésről nem volt szó. Tehát természetesen ilyen formában is jelent meg a rendelet.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³

2

B. Szabó István államminiszter: A vámörlési díjak szabályozása tárgyában teszi meg észrevételeit. Már maga a dézsma szó szerencsétlenül megválasztott fogalom, amely nagy elégedetlenséget és felzúdulást váltott ki. Nagyon megnehezíti a vámörlést, hogy aki öröltetni akar, előbb a Futurától kell engedélyt kérni, amiért dézsmát kell fizetni. Ezután kap egy örlési tanúsítványt, amivel elmegy a malomba öröltetni. A malmos követeli az örlési dézsmát, amelyet, ha meg is tudnak fizetni, a malmosok nem hajlandók a hivatalos áron elvállalni. Egy hatalmas zaklatásnak vannak kitéve az öröltetők. Éppen elegendő lenne az örlési vám megszüntetése.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Az államminiszternek igaza van az egész dézsmakérdésben, mert voltak tényleg nehézségek és vannak sajnos még ma is. Ezek részben javíthatók, de nagyobb részben még rosszabb lesz. Maga a technikai kérdés már rendben van, mert nem kell előzetesen semmiféle fórumhoz fordulni engedélyért. Ugyanis a malom, mint kereskedő is dolgozhat, tehát az is átveheti ezt a 20%-ot. Ellenben súlyos helyzetet teremt az, hogy a 20%-ért kifizetendő összeg nem fedezi az örlési díjat. Amiért a múltban csak 10 kg

³ Lásd a [39.] 122. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és jegyzetét.

41. 1946. július 26.

búzáat fizettek, most 20 kg-ot kell fizetni és még kb. 4–5 forintot. Ezt csak a búza árának felemelésével lehetne orvosolni, ezt pedig nem akarják végrehajtani. Egy kg kenyérnek 70 fillérbe kellene kerülnie, és máris 1 forint felett van. A malmok terhei az árakban fognak jelentkezni. Ennek következtében olyan áremelkedések következnek be, amelyek az árak betartását nem teszik lehetővé. A szén feleolyan jó sincs, mint volt régen. Az őrlés belekerül 10 kg búzába és azonkívül legalább 4 forintba. Igen veszélyeztetik ezt a kérdést a megkötött szerződések is.

Szakasits Árpád államminiszter: Még nincsenek megkötve végleg, csak keretszerződés van.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: Két oldala van a kérdésnek. A parasztság felé és az összes dolgozók felé. Minden ár a kenyér árához fog igazodni. Ez határtalanul fontos és rendkívül komoly kérdés. Nagyon meg kell nézni az alapot. A szén-ár igaz hogy rossz, de nincs olyan nagy differencia. A szakszervezetek képviselőivel le kell még tárgyalni a kérdést.

[Nagy] Miniszterelnök: A paraszt beszolgáltatja a kötelező mennyiséget és ami marad azt felibe őrlik meg neki. Ez nagyon sérelmes. Volt egy idő a háború kezdetén, amikor a malmok kereseti lehetőségét olyan alacsonyra szorították le, hogy az volt a vélemény, mind elpusztul. Pedig igen jól jöttek ki, később egyenesen meggazdagodtak. A malmoknak nincs szükségük arra, hogy tevékenységüket így folytathassák.

[Báránys] Közellátásügyi miniszter: Ismerve az egész malomkérdést, már egy kicsit kihúzta alóluk a talajt. A malom már nem kapja a vámot, hanem pénzért őröl. Most egészen más a kalkuláció. A nagy malmok csak bérőrlést fognak csinálni. Ott van a hiba, hogy nem merik elbocsátani munkásfeleslegüket.

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter: A kalkulációt meg kell vizsgálni, mert nyilvánvaló, hogy a békebelinek ötszörösét nem lehet őrlési díjként számolni. Ezen az egész stabilizáció felborulna.

[Nagy] Miniszterelnök: A közellátásügyi miniszter meg fogja találni a módját, hogy a parasztság ne járjon rosszul.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴

⁴ A Gazdasági Főtanács az 1946. július 27-ei ülésén a malomipar vámőrlési díját 10 forintban, a kereskedelmi őrlési díjat pedig 12 forintban állapította meg. Tekintettel arra, hogy ezek a díjak alacsonyabbak voltak, mint amit a molnárok szükségesnek találtak, bejelentette, hogy haldéktalanul biztosítja a malomiparhoz szükséges szítaselyem és más anyagok behozatalát. Rögzítette ugyanakkor, hogy a malomipari munkabéreket az említett őrlési díjak alapulvételével kell megállapítani. (MOL XIX-A-10-LII. 2. pont.)

41. 1946. július 26.

3

Dr. Balogh István [államtitkár] bejelenti, hogy a szlovákok Békéscsabán gyűlést tartanak, s miután a jugoszlávok gyűlésére Bajára a múltkor a Kisgazda Párt küldött ki képviselőt, most vagy egy szociáldemokrata vagy egy kommunista párttag képviselje a kormányt. Nem szeretné ugyanis, ha olyan ellenségesen fogadnák a kormány kiküldöttjét, mint Baján Antall Józsefet, akit már a szónoklata elején ellenszenvvel bíráltak.

Minisztertanács vasárnap Békéscsabán tartandó szlovák gyűlésre a kormány képviselőjében Kiss Roland államtitkárt küldte ki.⁵

4

Dr. Balogh István [államtitkár]: A potsdami határozat értelmében kötelezve vagyunk átadni a német részvényeket a Szovjetuniónak. A rendelettervezet most elkészült, de az Igazságügyminisztériummal még nincs letárgyalva.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a végleges szöveg az igazságügyminiszterrel egyetértésben állapítandó meg.⁶

5

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 5000/1946. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁷

⁵ A magyarországi délszlávok 1946. május 19-én tartottak nagygyűlést. A kormányt Antall József és Molnár Erik képviselte. (Szabad Nép 1946. május 14. és 22.)

Békéscsabán 1946. július 27–28-án tartottak országos kongresszust a magyarországi szlovákok. A magyar küldött felszólalását itt is kifütyülték. Lásd a 42.(125. sz. jegyzőkönyv 24. napirendi pontját.

⁶ Előzményéről lásd a [29.] 112. sz. jegyzőkönyv 73. napirendi pontját és jegyzetét.

Ekkor a német tulajdonban volt részvényeknek a Szovjetunió részére való kiszolgáltatásáról intézkedő 9040/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 2.) előkészítéséről volt szó. Lásd még az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 11. és a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és mellékletét.

⁷ Az állami alkalmazottak létszámcsökkentéséről szóló 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19., lásd még a [25.] 108. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját) módosításáról szóló előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett, csak a rendelet tervezete. Ez az elbocsátott alkalmazottak kivételes esetekben lehetséges visszavételéről szólt. A felülvizgálatra a miniszterelnök által kinevezett kormánybiztoshoz lehetett javaslatot tenni. Javaslatot tehetett a tervezet szerint a szakminiszter, a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült valamelyik politikai párt országos központja vagy a Szakszervezeti Tanács. A visszavehető alkalmazottak száma nem haladhatta meg tárcánként az elbocsátott tisztviselők létszámának 10%-át. A miniszterelnök és a két miniszterelnökhelyettesből alakult bizottság feladatává tette a felülvizgálatot. Lásd még a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját.

6

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a miniszterelnökségi gépkocsik üzemanyagára 5 milliárd adópengő, dologi kiadásokra 10 milliárd adópengő hitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

7

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti kérelmét a parlament felsőházi részében történő miniszterelnökségi hivatali helyiségek építkezésére másfél-milliárd adópengő hitel folyósítása iránt.

Minisztertanács a miniszterelnökségi helyiségek helyreállítási költségeire másfélmilliárd adópengő hitel folyósításához hozzájárult.

8

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti kérelmét a Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1946. évi július hó 11–14-én esedékes személyi és mellékjárandóságaira 792 millió adópengő hitel folyósítása iránt.

Minisztertanács a Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1946. évi július hó 11–14-én esedékes személyi és mellékjárandóságaira hétszázkilencvenkétmillió adópengő hitel folyósításához hozzájárult.

9

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a Fővárosi Közmunkák Tanácsa kérelmét dologi kiadásaira adópengő különbözet címén 188 317 000 adópengő hitel folyósítása iránt.

Minisztertanács a Fővárosi Közmunkák Tanácsa részére dologi kiadásokra száznyolcvannyolcmillió-háromszáztizenhétezer adópengő különbözet kifizetéséhez hozzájárult.

10

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a Magyar Vöröskereszt kérelmét július hó 7-ig terjedő hét második felére esedékes személyi járandóságaira 75 millió 950 ezer B-pengő hitel folyósítása iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

11

Dr. Balogh István [államtitkár] bejelenti, hogy a Gazdasági Főtanács előterjesztését, „statisztikai szolgálat egyes kérdéseinek újabb szabályozása tárgyában” a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸

⁸ A Gazdasági Főtanács 5390/1946. sz. előterjesztése megállapította, hogy az elmúlt időben a legfontosabb statisztikai adatok nem álltak minden területen rendelkezésre, ezért a statisztikai szolgálat jelentős átszervezését javasolta. A Statisztikai Hivatal munkatársaival és a kérdés más

41. 1946. július 26.

12

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az 5000/1946. ME sz. rendeletnek a Postatakarékpénztárnál való végrehajtása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a státusbeliekre nézve az alaprendelet alkalmazandó, a szerződésesekkel úgy kell szaporítani a létszámot, ahogy azt a munkatöbblet megkívánja. A szerződések meghatározott időtartamra szóljanak.⁹

13

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a Szalay utcai pénzügyi székházban elhelyezett ügyosztályok helyiségeinek helyreállításával kapcsolatban 160 millió adópengő hitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰

szakértőivel ezért rendelettervezetet dolgoztatott ki. Javasolta — saját felügyelete alá helyezve — életre hívni az Országos Statisztikai Tanácsot, célul tűzte ki az egyes minisztériumok statisztikai osztályainak egységbe fogását olyan módon, hogy ezek a Statisztikai Hivatal kirendeltségeiként működjenek. Szabályozni kívánta a statisztikai munka egész területét annak érdekében, hogy az adatszolgáltatás gyors és mindig pontos legyen.

Az előterjesztés mellett megtalálható a rendelet tervezete.

A Gazdasági Főtanács 1946. július 10-én foglalkozott a kérdéssel. A tervezethez több minisztérium már előzetesen, írásban hozzászólott s észrevételeket tett. A leghatározottabban az Igazságügyminisztérium tiltakozott az ellen, hogy a tervezet a Központi Statisztikai Hivatalt a Gazdasági Főtanács felügyelete alá javasolta helyezni. Hangsúlyozta, hogy más államokhoz hasonlóan Magyarországon is a miniszterelnök felügyelete alatt áll a statisztikai szolgálat — aminek indoka az, hogy ez biztosítja az adatszolgáltatások szabályszerűségét, a szolgáltatott adatok egyéni vonatkozásainak titokban tartását és az adatok alkotmányos felelősséggel való felhasználását. Nem találta indokoltnak, hogy a statisztikai szolgálatot egy az alkotmányos életbe egészen be nem illesztett, csak a különleges gazdasági helyzet által életre hívott és így nyilvánvalóan átmeneti jellegű szervre, a Gazdasági Főtanácsra bízzák. Összeegyeztethetetlennek minősítette az alkotmányos élettel, hogy a Nemzetgyűlés által jóváhagyott munkaterv alapján végzett statisztikai tevékenységért ne az alkotmányosan felelősségre vonható szerv feleljen. Így a javaslatot elfogadhatatlannak nyilvánította.

Más tárcának is voltak kritikai észrevételei. Így a Miniszterelnökség felemlítette, hogy a Statisztikai Hivatal nem pusztán gazdasági jelentőségű intézmény, de igen fontos demográfiai és szociális vonatkozású adatgyűjtést is végez, tehát olyan általános jellegű működése van, amelynek folytán felügyelete az önkormányzat, azaz a miniszterelnököt illeti. (MOL XIX-A-10-XLVI. 6. pont és mellékletei.)

Mindezek következtében levették ekkor a javaslatot a napirendről. Lásd még a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pontját.

⁹ Előzményéről lásd a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 25. napirendi pontját és jegyzetét.

¹⁰ A 2544/1946.P.M.Eln.A. sz. előterjesztés jelezte, hogy a Pénzügyminisztérium várbeli épületének tönkremenése folytán ügyosztályait a minisztérium alá rendelt intézmények épületeiben volt kénytelen elhelyezni. A forgalmiadó ügyosztályt a Szalay utca 10. sz. alatti pénzügyigazgatósági épületbe kívánta telepíteni, de ennek a szintén megrongált épületnek a helyrehozására is 160 millió adópengőre volt szüksége.

14

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a magyar köztársasági elnök Elnöki Hivatala létszámának megállapítása tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: Az 5000 számú rendelet megváltoztatására csak rendelet ad módot, minisztertanácsi határozat nem. A Köztársasági Elnöki Hivatal státusa még nincs megállapítva, tehát rendelettel szabályozandó.

Minisztertanács az előterjesztést előzetes véleményezés végett a Gazdasági Főtanácshoz utalta.¹¹

15

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a magyar–szovjet nyersolaj részvénytársaságok létesítése tárgyában létrejött egyezmény keretében külföldről érkező áruk vám és más köztartozás, valamint behozatali engedélymentes vámkezelése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

16

[Gordon] Pénzügyminiszter kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a forint-érték megállapításáról szóló törvényjavaslatot a Ház elé beterjeszthesse.

¹¹ A 11 884/1946.P.M.II. sz. előterjesztés hivatkozva arra, hogy a Köztársasági Elnök Hivatalának a létszámát a minisztertanács állapítja meg ([38.] 121. sz. jegyzőkönyv 29. napirendi pontja), s mivel oda nem kerülhetett be más, csak olyan közszolgálati alkalmazott, aki az igényeknek politikai szempontból is mindenben megfelelt, javasolta a hivatal kivételét az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19., lásd még a [25.] 108. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját) hatálya alól.

Korábban többször szerepelt a Gazdasági főtanács üléseinek napirendjén a Köztársasági Elnöki Hivatal létszámának megállapítása, ezzel együtt a testőrség létszáma is (MOL XIX-A-10-XLII, 1946. július 15., 9. pont; XLIX. 1946. július 22., 19. pont), érdemi tárgyalására azonban nem került sor. Az 1946. július 23-án tartott ülésen felkérték Balogh István államtitkárt, hogy három napon belül tárgyalja le az Elnöki Hivatal vezetőjével a létszám kérdését s azt is, hogy szükség van-e a kirendelt rendőri őrszemélyzeten felül testőrségre is. (MOL XIX-A-L. 28. pont) Balogh István tárgyalásának eredményéről nincsenek ismereteink. A Gazdasági főtanács előtt 1946. augusztus 31-éig a kérdés nem került napirendre.

¹² A 143 824/1946.P.M.XII. sz. előterjesztés a Magyar–Szovjet Nyersolaj Részvénytársaság létesítése tárgyában kötött, 1946. április 8-án aláírt egyezmény (lásd a [16.] 99. sz. jegyzőkönyv 63. napirendi pontját és jegyzetét) 14. cikkében foglalt megállapodás végrehajtásaként javasolta a társaság által behozásra került áruk vám és más köztartozás, valamint behozatali engedély alóli mentesítését.

Ezzel szemben az előterjesztés jelezte, hogy a vámtarifáról szóló 1924. évi XXI. tc. 3. §-a szerint „más államokkal kötött szerződéseknek a vámtarifára vonatkozó határozmányai csak törvénybe iktatás után emelkednek kötelező erőre”. A minisztérium és a kormány azonban — a törvényhozó testület elé terjesztés nélkül is — kereste a legnagyobb kedvezmény megadásának lehetőségét. Lásd a 8710/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31.

41. 1946. július 26.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A forint értékét sürgősen ki kell hozni, mert nem tudnak kalkulálni a kereskedők. Ha nem jelenik meg rendelet, hanem törvény formájában akarják kihozni, akkor az csak a kihirdetés után lép életbe, ez pedig igen sürgős lenne.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Megoldható sürgősen. A pénzügyminiszter terjeszse most elő javaslatát a Nemzetgyűlésen.

Igazságügyminiszter [képviseletében Pfeiffer államtitkár]: Az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében adhatunk ki rendeletet is, erre megvan a felhatalmazás. A rendelet terjesztésük most be a parlamentbe jóváhagyás végett és egyúttal törvényerőre emelkedhet.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹³

17

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti 78 580/1946. PM számú javaslatát az egyfilléres érmek nyomásának beszüntetése, és az ötforintos érmek számának szaporítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁴

¹³ A 78 600/1946.P.M.IV.c. sz. előterjesztés az 1925. évi XXXV. tc.-vel megállapított pengő-érték helyett a forint bevezetéséről szóló jogszabályt jelentette be. Az előterjesztés — a stabilizációt előkészítő bizottság pénz- és hitelügyi albizottságának vitái alapján is — eleve hangsúlyozta, hogy az idő rövidsége már nem tette lehetővé a valutareformra vonatkozó rendelkezéseknek törvényjavaslat alakjában a törvényhozás elé terjesztését, azonban az 1946. évi VI. tc. (a nemzeti kormány részére rendeletek kibocsátására adott felhatalmazás) 1. §-a ezt törvénytől kormányrendelet kibocsátása útján mellőzhetővé tette. Megemlítette viszont, hogy nem volt közjogi akadály annak, hogy ez a rendelet a nagyobb nyomaték és az általános bizalom megerősítése végett későbbi időpontban a törvényhozás által törvénybe iktattassék.

Az előterjesztés részletesen ismertette a rendelet tartalmát, paragrafusait. Így azt, hogy 1946. augusztus 1-jével lép a pengő helyébe a forint, amely aranyérték, s egy forint 100 fillérré oszlik, továbbá, hogy az ár- és bérszínvonalat a pénzlábat és aranyegységértéket csak július utolsó napjaiban külön rendelettel fogják megállapítani, bejelentette, hogy az állam ezüstműből (5 forintos) és nem nemes fémből (2, 1 forintos, 20, 10 és 2 filléres) érméket veret. Jelezte, hogy a fémből verhető érmék legnagyobb mennyiségének megállapításánál a várható bankjegyforgalom nagyságát vették alapul, úgy hogy az éremmennyiség ne haladja meg a bankjegyforgalom 10%-át, tehát az érmék legnagyobb mennyiségét hetvenmillió forintban állapították meg. Részletesen szólt az előterjesztés az érmék forgalmáról, továbbá a forintértékben számolás kérdéséről, a pengő és adópengő átszámításáról. Lásd a 9000/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 28.

¹⁴ Az előterjesztés felhívta a figyelmet arra, hogy a forint általános vásárlóerejét olyan szinten fogják megállapítani, miszerint az 1 filléres érmék forgalomba hozatala nem válik szükségessé. Ezek az érmék — mint mondta — olyan csekély vásárlóerőt képviselnének, hogy kigyártásuk szükségtelen. A 20 000 000 darabra tervezett 1 filléres helyett viszont pénzforgalmi és lélektani szempontokra figyelemmel az eredetileg 5000 darabra tervezett 5 forintosok számát viszont 40 000-re javasolta felemelni. Jelezte, hogy az ennek előállításához szükséges ezüstöt a Westorient Nemzetközi Kereskedelmi Kft. készsággal bocsátja rendelkezésre.

18

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti 2734/1946. számú javaslatát a tízmillió dolláros hadseregfelszerelési-felesleg vásárlási kölcsön keretének 15 millió dollárra való felemelése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁵

19

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti 2719/1946. számú javaslatát a belső állami élet rendezésével kapcsolatos pénzszükségletnek a forint pénzegységre való áttérés előtt történő rendezése céljából újabb kincstári jegykölcson felvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁶

20

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a svájci-magyar árucseforgalommal kapcsolatban a negyedik negyedévre szóló szolgáltatások szállítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

21

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a közszolgálati alkalmazottak illetményeinek újabb szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁸

¹⁵ A 2734/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a korábbi ([9.] 92. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pont) megállapodás alapján az Egyesült Államok kormánya által nyújtott 10 millió dolláros hadsereg-felesleg felvásárlási hitelkeret 15 millió dollárra való felemelésére nyílt lehetőség (a kormánydelegáció washingtoni látogatása alkalmával). Kérte, hogy a washingtoni magyar képviselő kapjon engedélyt az erre vonatkozó megállapodás aláírására.

¹⁶ Előterjesztésében jelezte a pénzügyminiszter, hogy a korábbi kincstári jegykölcsonök esetében kialakult gyakorlatnak megfelelően ([13.] 96. sz. jegyzőkönyv 53. napirendi pont és jegyzete) 100 millió 1938. évi értékű pengőnek megfelelő új kölcsönt kívánt felvenni. Megemlítette, hogy a múlt gyakorlatával szemben csak annyiban kívánt eltérni, hogy a kincstári jegyeket egy hónap lejáratával javasolta kibocsátani.

¹⁷ Az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett. Előzményéről lásd a [26.] 109. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

¹⁸ A 9278/1946.P.M.II. sz. előterjesztés — a közszolgálati alkalmazottak illetményeinek általános szabályozásakor a rendelettervezetben természetesen tárgyalt kérdések (illetmények összege, nyugdíjasok, árvák, hósi halottak hozzátartozóinak ellátmánya, végkielégítés stb.) mellett — elsősorban néhány újabb mozzanattal kellett foglalkoznia. Így a lakáspénzre, a természetbeni fűtésre, a családipótléokra, az illetmények és ellátások folyósításának módjára és időpontjára, a belföldi kiküldetési költségekre tért ki. Lásd a 8900/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31.

Meg kell említeni, hogy a pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon még a következő — a jegyzőkönyv szerint nem tárgyalt — napirendi pontok szerepeltek: „A B-lista

41. 1946. július 26.

22

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A stabilizáció érdekében a Magyar Közlöny hétfőn is megjelenik, és hozza a rendkívüli rendeleteket, azonban ez nem zárja ki azt, hogy az összes stabilizációval kapcsolatos rendeletek egy külön kiadásban füzetszerűen össze ne foglaltassanak.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁹

23

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* előterjeszti javaslatát a jelenleg Franciaország területén tartózkodó Spanyol Köztársasági Kormány elismerése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁰

24

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* előterjeszti javaslatát a New-York-i főkonzultus szervezésére összesen 15 183 USA dollárnak megfelelő pengőellenérték hitel igénybevétele tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtikára*: Miután most már úgyszólván csak forintban történnek kifizetések, javasolja a költségvetés keretébe vonni.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²¹

bizottságok tiszteletdíjának újabb szabályozása. A Kollektíva furnirexpot hitele. A Földművelésügyi Minisztertervezet Orsz. Központja útján lebonyolításra került rézgalic-akció. Az újonnan alakult szövetségi központok hitelével kapcsolatos állami kezességek elvállalása." Ezeket a napirendi pontokat egykorúlag ceruzával összekapcsolták és melléjük írták: „nincs előterj.”

A Kollektíva Gazdasági és Jóléti Szövetségnek a Szovjetunióba irányult furnír és borpárlat kiviteli, illetve vörösréz behozatali ügyével, ennek hitelvonzatával ismételtlen foglalkozott a Gazdasági Főtanács. (MOL XIX-A-10. XXXV. 1946. május 15., 38. és XL. 1946. június 12., 42. pont.)

¹⁹ A Magyar Közlöny 1946. július 28-án, vasárnap (169. sz.), majd július 29-én, hétfőn (170. sz.) is megjelent. Mindkét számban több, a stabilizációval kapcsolatos rendelet került közlésre.

Hasonló jellegű volt a július 30-án megjelent 171., továbbá a július 31-én kiadott 172/a. és 172/b. szám is. Ezekon kívül lehetséges, hogy külön — általunk nem ismert — füzetben is megjelentek a rendeletek.

²⁰ Az 1685/1946.Küm.Pol. sz. előterjesztés előadta, hogy a spanyolországi Franco-rendszer ellen az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának májusi ülésén Lengyelország képviselője súlyos terhelő adatokat ismertetett a rendszabályokat követelt ellene. Kérte a Franciaországban tartózkodó Giral spanyol köztársasági kormány elismerését. Lásd még az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 8. napirendi pontját.

Franco, Francisco (1892–1976) spanyol tábornok, 1939-től fasiszta diktátor.

²¹ A 23 909/1946.Küm.2. sz. előterjesztés 7433 dollárt személyi járandóságokra, dologi kiadásokra 1000 dollárt, míg kiküldetési és átköltözködési célra 6750 dollárt kért. Jelezte, hogy ez a New-York-i magyar főkonzultus egy hónapra szóló kiadásaira volt szükséges.

25

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* előterjeszti javaslatát a SZEB Gazdasági Hivatal felszámolásával kapcsolatban 29 942 708 000 pengő rendkívüli hitel igénybevétele tárgyában.

Minisztertanács a SZEB Gazdasági Hivatal felszámolásával kapcsolatban huszonkilencmilliárd kilencszáznegyvenkétfélmillió hétszáznyolcezer pengő rendkívüli hitel folyósításához hozzájárult.²²

26

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Az előző minisztertanács a Munkaügyi Szervezetek montreali ülésére egy szakszervezeti kiküldött utazásához hozzájárult. A további határozat az volt, hogy a washingtoni követség valamelyik tagja képviselje a kormányt. A kapcsolatot ezzel a szervezettel fenn kell tartani, mert a szervezet sok fontos politikai kérdés szempontjából lényeges lehet. A kisebbségvédelmi vonalon Csehszlovákiában és Romániában a magyar munkásság helyzetét javítani lehetne. Lehetőleg ragaszkodik Tóth Béla személyének kiküldéséhez, mert ő 15 éve tagja ennek a szervezetnek és személyi kapcsolatai értékesek.

Minisztertanács a Munkaügyi Szervezetek montreali ülésére Tóth Béla kiküldéséhez hozzájárult.²³

27

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: A Nemzetek Szövetségének Közélelmezési és Mezőgazdasági Szervezete szeptember 2-án Koppenhágában kezdődő értekezletére meghívta Magyarországot is. A maga részéről vagy Böhm Vilmos kiküldetését javasolja, vagy a közellátásügyi miniszter küldje ki szakértőjét.

Minisztertanács a Nemzetek Szövetségének Közélelmezési és Mezőgazdasági Szervezete szeptember 2-án kezdődő értekezletére egy megbízott kiküldéséhez hozzájárult.²⁴

28

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: A francia követség hivatali épületére eddig 20 kg aranyat költöttünk el. Az előző minisztertanács 10 000 dollár folyósításához járult hozzá az épület helyreállítási költségeire. További folyamatban lévő

²² Előzményéről lásd a [26.] 109. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pontját.

A 23 463/1946.Küm.2. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság Gazdasági Hivatalának felszámolására a megfelelő postatakarékpénztári csekkszámlán az infláció következtében nem állt rendelkezésre a megfelelő összeg, ezért azt a Miniszterelnökség bocsátotta rendelkezésre. Ennek a rendezésére vette fel a külügyminiszter a hitelt.

²³ Előzményéről lásd a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 20. napirendi pontját és jegyzetét.

²⁴ Lásd még a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 60., majd az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 8. napirendi pontját.

41. 1946. július 26.

munkák fedezésére még 20 000 dollárra lenne szükség. Az első emelet hamarosan befejezést nyer, a többi helyiséget a tulajdonos hajlandó rendbe hozni. A francia követség a háborús események áldozata lett. A fegyverszüneti egyezmény értelmében nem vagyunk kötelesek arra, hogy ezt rendbe hozzuk, de amikor közöltük a franciákkal, hogy fel akarjuk venni a diplomáciai összekötést, vállaltuk a költségek fedezését is azzal, hogy a francia állam megtéríti.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Akkor közölni kell, hogy 15 000 dollárt már elköltött a magyar állam. Most még 10 000 dollárt folyósít, de további fedezet nem áll rendelkezésre.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Összesen 83 kg aranyat kérnek a helyreállítási és berendezési költségekre. Előfordul azonban az is, hogy jó bútort vásárolnak és aztán kicserélik. A Kékes Szálló 110 szobája kb. a felébe került annak, ami erre az épületre szükséges. Kéri a külügyminisztertől, járuljon hozzá, hogy két nap alatt ezt az egész ügyet tisztázza és legyen meggyőződve róla, hogy a francia követség mindent meg fog kapni, ami jár neki.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Ez a kérdés nem tartozik hozzánk. Ha visszaéléseket meg akarnak torolni, akkor ő az első, aki ehhez hozzájárul. Azonban ez egy politikai kérdés, a szállításokhoz semmi köze nincs. A követ igen erélyes volt. Végigjárta a pártvezéreket, és nem egészen loyális módon fenyegetőzött. A kormánynak van felhatalmazása arra, hogy igénybe vegyen épületeket és bútorokat, s aztán majd a tulajdonossal tárgyalható, hogy mit fizessenek ellenértékképpen.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Már kifejezte aggodalmait ebben a kérdésben, és szigorú vizsgálatot követel, mert aki ebben a kérdésben felelős, azt 15 éven alul nem szabad kiengedni. 10 000 dollár folyósításához még hozzájárul.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nála is járt a követ és szokatlan módon fenyegetőzött. Mondta, hogy hazautazik, és elhozza azt az összeget, ami még szükséges. Kölcsönözzünk nekik, és a követ garantálja, hogy az összeget a magyar állam vissza fogja kapni. Különösnek tartja azt, hogy amikor a Gazdasági Főtanács ülése volt, egy-két órával később már tudta a követ annak határozatát és az ott lefolyt vita részleteit. Az ügynek mostmár befejezést kell nyernie.

Minisztertanács a francia követség épületének helyreállítási költségeire további 10 000 dollár folyósításához hozzájárult.²⁵

²⁵ Közvetlen előzményéről lásd a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 22. napirendi pontját és jegyzeteit.

A francia követség épületének helyreállítási költségeinek kérdése korábban többször szerepelt a Gazdasági Főtanács ülésein. Az 1946. július 23-ai ülésen Balogh István államtitkár kapott megbízást arra, hogy vizsgálja ki a követségi épület, a követi lakás helyreállításának, berendezésének költségigényeit, s a következő ülésre terjessze elő javaslatait. (MOL XIX-A-10 L. 29. pont). A következő üléseken azonban nem tárgyalták a kérdést. Lásd továbbá a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 8. és az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 8. napirendi pontját.

29

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát állami garancia vállalása céljából a kecskeméti konzervgyárat bérlő Egységes Munkás, Paraszt Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet hitelszükségletének biztosítására.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁶

30

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy előterjesztését dr. Teleki Pál OTBA főorvos svájci kiküldetése tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁷

31

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát G. Szabó Gyula okleveles kertész jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

²⁶ A 206 190/1946.F.M.XIII.fő.o. sz. előterjesztésből kitűnik, hogy a földművelésügyi tárca a Gazdasági Főtanács engedélye alapján 9 milliárd adópengő hitel esetében vállalt kezességet a kecskeméti Platter-féle konzervgyár berendezéseinek megóvása, valamint a gyárnak a termelésbe való beállítását célzó legsürgősebb beruházások tekintetében. Az állami tulajdonba jutott gyárat — mint említette — a helybeli szövetkezet bérelte, azonban a bérleti szerződés messzemenő kormányzati felügyeletet és irányítási jogot biztosított. Jelezte, hogy a konzervgyár teljes kapacitásának kihasználásához, a Duna-Tisza köze gyümölcs és zöldség termésének értékesítéséhez fűződött fontos közgazdasági érdeken kívül komoly tárcaérdek is kapcsolódott, mert fix haszonbér helyett a termelés meghatározott százaléka köttetett ki, amely mint tárcabevétel a gyár kihasználtságával arányosan emelkedett. A gyár irányításában egyébként a tárca két kiküldöttje vett részt, akik az állami garanciával felvett hitelek gazdaságos kihasználását kellően biztosították. Mindezek alapján kérte a gyárat bérlő szövetkezet által igényelt további hitel állami garanciájának elvállalására vonatkozó engedély megadását.

A földművelésügyi tárca előterjesztéseit összefogó borítólapra a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést vezették „A garanciavállalást ellenezni kell. Annak idején meglehetősen készletekkel vették át az üzemet és indokolatlan, hogy az állam még támogatást adjon. szerezzék meg magánúton.”

Hasonló elutasító állásponton volt a miniszterelnök 1946 áprilisában is a Platter-féle konzervgyárnak egy 150 holdas gyümölcsös bérbevételeinek hitelével kapcsolatos állami kezességvállalás esetében is. (MOL XIX-A-1-j 1946-VII-4513)

²⁷ A napirendről levett 214 014/1946.F.M.XI.1.ü.o. sz. előterjesztésben a miniszter előadta, hogy dr. Teleki Pál, az Országos Tisztviselői Betegségélezési Alap főorvosa jelentős eredményt ért el az „E”-vitaminos búzacsíraolaj előállításán terén, s kísérleteinek befejezése céljából — az ottani felszerelések igénybevételére — három hónapra Svájcba kívánt kimenni. Erre a célra kért a tárca 15 000 svájci frankot. Jelezte, hogy nevezett svájci tartózkodását szigorúan ellenőriztetni kívánta, s a kutatás eredményét a magyar állam hasznosíthatná. Az „E”-vitaminos búzacsíraolaj — mint mondta — jelentősen hozzájárulhat az állatállomány minőségének feljavításához, az emberi gyógykezeléshez is, és exportja nagy bevételt biztosít az államnak.

Megemlítette, hogy az „E”-vitaminos búzacsíraolajat 1922-ben egy amerikai kutató állított elő, és azóta is titokban tartották amerikai részről az előállítás módját. Ezért hangsúlyozta a magyar „E”-vitaminos búzacsíraolaj előállításának fontosságát.

41. 1946. július 26.

32

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1944 év folyamán a Louis Bielmaier brüsszeli cég által tranzit áruként szállított mezőgazdasági szerszámok elszámolása tárgyában.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: A bolgárok lefoglalták a Hungária Vegyipar egy vállalatát, s 3 millió svájci frankot kitevő vagyonát elkobozták. Ezt be kell számítani és úgy elszámolni.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nem szabad elfogadni az elszámolást és még tárgyalni kell tovább.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: Igen veszedelmes precedenst alkotnánk ha elfogadnánk, mert hiszen hasonló igényekkel léphetnének fel más vállalatainkkal szemben is. A békeszerződés statutumai alapján ezt mellőzni kell.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtákará*: A követelés jogtalan. Nem a bolgár állam tulajdonáról van szó, hanem misztifikáció történt, csak ürügy a bolgár jelleg, az áru magyar cég tulajdona volt.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.²⁸

33

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Agrártudományi Egyetem létszámának megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁹

²⁸ Az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett. A földművelésügyi miniszter 6115/1946.eln.4. sz. előterjesztése megtalálható más irategyüttesben. E szerint bolgár magánszemélyek 1944-ben Svájcól mezőgazdasági szerszámokat, gépeket vásároltak, ezek azonban – tranzitáruként – Budapest ostromakor itt rekedtek. 1945-ben a Földművelésügyi Minisztérium egyik szerve – tekintettel az ilyen felszerelések magyarországi hiányára – ezeknek egy részét megfelelő vételár ellenében, értékesítette, más részüket viszont a bolgár katonai misszió átvette és elszállította. A magyar hatóság által lefoglalt és szétszortott, mintegy 150 000 svájci frank értékű felszerelés ügyében a földművelésügyi miniszter békés egyezségi tárgyalást javasolt, vagyis a bolgár tulajdonosok kártalanítását. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-4095) A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon e napirendi ponthoz a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést írták: „Észervételek külön íven.” Ez a külön ív sem található a borítólapon. Egykorúlag ceruzával is feljegyezték a hiányt.

²⁹ A földművelésügyi miniszter 133 480/1946.X.1. sz. előterjesztése hivatkozott arra, hogy a minisztertanács egy korábbi állásfoglalása szerint a létszámmegállapítások után összeállítandó új állami költségvetés létszámadatai és az egyetemek, illetve főiskolák ilyen adatai között merev összefüggést nem kellett keresni. Ezeknek az intézményeknek a létszámát – mint írta – a költségvetésben a tanulmányi, szigorlati szabályzatok és a magas művelődés érdekeinek figyelembevételével és nem a B-lista rendeletek alapján kell megállapítani. Fokozottan érvényesíteni kívánta ezt az elvet az újabban szervezett Agrártudományi Egyetem esetében. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-4055)

34

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a jótételre leadandó állatokat a gazdák nem hajlandók beszolgáltatni. Ezért kötelezni kell őket.

B. Szabó István [*államminiszter*]: Kivizsgálandó, hogy a kivetések igazságos alapon történtek-e?

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: A Vörös Hadsereg javára szóló beszolgáltatási kötelezettségekre nincsen büntető szankció.

Igazságügyminiszter [*képviselőtében Pfeiffer államtitkár*]: Javaslatot fog előterjeszteni a kérdés szabályozása tárgyában.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁰

35

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Magyar Bauxitbánya, Magyar-Szovjet Bauxit-Alumínium Rt. alapszabálya tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³¹

36

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a magánjogi szolgálati jogviszony megszüntetésével kapcsolatos egyes kérdések ideiglenes rendezése tárgyában.³²

Igazságügyminiszter [*képviselőtében Pfeiffer államtitkár*]: Észrevételei vannak a stabilizáció előkészületeire figyelemmel.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Mód van arra, hogy az illetékes miniszter véleményét kikérjék. A Szakszervezeti Tanácsnak pedig joga van 8 napon belül észrevételt tenni. A fontos az, hogy a szükséges leépítés lehetővé váljék. Itt is megvannak a bizonyos kategóriák az elbocsátásra nézve.

³⁰ Az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett. Nincs tudomásunk arról, hogy az igazságügyminiszter előterjesztést tett volna a kérdés szabályozására.

³¹ Előzményéről lásd a [6.] 89. sz. jegyzőkönyv 6., a [12.] 95. sz. jegyzőkönyv 60., a [17.] 100. sz. jegyzőkönyv 5., a [28.] 111. sz. jegyzőkönyv 60. és a [38.] 121. sz. jegyzőkönyv 43. napirendi pontját.

A 49 868/1946. Ip.M. sz. előterjesztés jelezte, hogy az alapszabályt a Magyar Bauxitbánya Rt. 1946. július 11-én tartott rendkívüli közgyűlése elfogadta, s hogy a kihirdetés alapján az illetékes magyar bíróság az új vállalatot bejegyzí.

Az alapszabály a 9020/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 6.) mellékleteként jelent meg. Helyesbítése a MK 1946. szeptember 19-ei számában található.

³² Az Iparügyi Minisztérium a stabilizációs előkészületek jegyében még 1946 júniusában elkészítette az ipari és kereskedelmi magánjogi szolgálati viszonyban álló dolgozók létszámcsökkentésére vonatkozó javaslatát. Ezt több értekezleten is megvitták. Tervezett intézkedéseit azonban túlságosan szigorúnak találták. Végül a Gazdasági Főtanács közreműködésével készült el a közalkalmazottak B-listázására vonatkozó 5000/1946. ME sz. rendelethez (MK 1946. május 19.) közelítő, de attól még mindig — hátrányosan — eltérő javaslat. A rendelettervezet megtalálható a MOL XIX-I-1-s-12-1946-4097 jelzetű iratban.

41. 1946. július 26.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pfeiffer államtitkár]: A 2818. szám alatt megtett észrevételét javasolja figyelembe venni.³³

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: A malmoknál, a szakértők véleménye szerint, 40%-a a munkásoknak elbocsátható. Eddig is munkásfelesleg volt, és a lehetőségük meg volt a malmoknak az elbocsátásra és mégsem merték megtenni. Kéri belevenni a következő mondatot „a munkáltató az üzemi bizottság hozzájárulásával elbocsáthatja.” A leépítéseket feltétlenül végre kell hajtani.

[Bán] Iparügyi miniszter: Ezt a jogot biztosítja mind az 1. mind a 2. § szövege.³⁴

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: Nem éltek ezzel a jogukkal, mert nem mertek. Egy olyan paragrafust kell belevenni még a rendeletbe, amely szerint kötelező legyen az elbocsátás. Tehát az „elbocsáthatja” kifejezés helyett „el kell bocsátani” kifejezés kerüljön be, és eként módosítja előbbi észrevételeit.

Rákosi Mátyás államminiszter: Feltétlenül kell egy bizonyos leépítés. Az üzemek túlnyomó többsége, elsősorban tisztviselők tekintetében, kb. ugyanazzal a létszámmal rendelkezik, mint 1943-ban, amiért a termelés megnyomja az egész vállalatot. [sic!] Abban igaza van a közellátásügyi miniszternek, hogy sem a munkáltatók, sem a munkások nem szívesen nyúlnak ehhez a kérdéshez. A munkások védik jogukat, ez természetes. Hallatlan áldozatokkal hozták

³³ Az Igazságügyminisztérium 2818/1946. számú, az iparügyi miniszternek előzetesen, még július 22-én megküldött észrevételeiben rámutatott arra, hogy a tervezet alapján elbocsátásra kerülő ipari és kereskedelmi munkavállalók elvesztik többévi szolgálatuk alapján támasztható igényeiket. Aggályosnak találta, hogy az alkalmazottak politikai megbízhatóságának megítélését a tervezet — bár az üzemi bizottság közbejöttével és végső soron az illetékes miniszter hozzájárulásától feltételeztem — a munkáltatóra bízta. Ezzel kapcsolatban a tervezet „demokratikus szempontból nem tekinthetők megbízhatónak” megfogalmazását javasolta tüzetesebben kifejteni. Javasolta elhagyni a politikai megbízhatóság megítélésének szempontjai közül (1. § a-c.) a Nyugatra menekülés figyelembevételét. „Az, hogy a háborús események következtében a magánalkalmazott Nyugatra menekült — olvasható a levélben — nem szükségképpen terhére róható cselekmény, hanem csupán, mint a demokratikus szempontból való megbízhatatlanság esetleges tünete” jöhet tekintetbe. Egyebek mellett a tervezet legsúlyosabban kifogásolható pontjának (5. §) minősítette azt, amely egy gazdaságilag gyengébb réteget évtizedes munkájának minden eredményétől, a végkielégítéstől, felmondási illetményeitől való részleges megfosztását jelentette. Felémelte azt is, hogy a tervezet aránytalanságot idéz elő a nyugdíj jogosult és az ilyen igényrel nem bíró magánalkalmazottak között is (8. §), mivel a nyugdíj jogosultságot nem érintette, de az ilyen jogosultsággal nem bíró, tehát eleve kedvezőlenebb helyzetben volt magánalkalmazott a szolgálata alapján szerzett bizonyos járandóságainak lehetőségét az elbocsátással együtt elvesztette. Mivel az előadottak szerint a rendelettervezetet átdolgozandónak találta, kérte, hogy azt a következő minisztertanácson ne tárgyalják. (MOL XIX-E-1-c 44. doboz-y 1946-2460[2818])

³⁴ A rendelettervezet 1. §-a — szemben az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának korlátozásáról szóló 460/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. január 16.) — a vállalat gazdasági működése érdekében a munkavállalók létszámának csökkentéséről intézkedett. A 2. § a munkáltatónak és az üzemi bizottságnak a létszámcsonkításra vonatkozó megállapodásról, annak miniszteri és felsőbb szakszervezeti jóváhagyásáról szól.

41. 1946. július 26.

helyre azt a gyárat vagy üzemet, ahonnan most őket el akarják távolítani. A rendkívül éles politikai légkör miatt kevés a lehetőség arra, hogy csak gazdasági szempontból vigyék keresztül a leépítést. Javasolja, hogy a rendeletet fogadják el úgy ahogy van. A határidőt kifogásolja, mert csak augusztus elején fog kialakulni, vajon az új viszonyok között is megtarthatók-e a munkások, tehát a dátumot mindenesetre ki kell tolni.³⁵ Nem javasolja azonban azt, hogy amennyiben a munkáltató, a szakszervezet és az üzemi bizottság már megegyezett, akkor már ne vigyük a szakminiszter elé a kérdést. [sic!]

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Végső fokon is kell vállalni a döntést.

Rákosi Mátyás államminiszter: Az iparügyi miniszter próbálja meg hivatalos beavatkozás nélkül is elintézni. Abban az esetben, amennyiben három heti gyakorlat megmutatja, hogy nem felel meg a rendelet szerinti módszer, akkor folyamodjanak csak más eszközökhöz.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Létrehoztak egy termelési bizottságot, ahol képviselve van mind a szakszervezet, mind a miniszter.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: A termelési bizottság nem is juthat el minden üzemhez.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Akkor is van egy sorrend, amely szerint pl. igazolási szempont, nyugatosok, létszámfeletti stb. el lehet járni.

Igazságügyminiszter [képviselésében Pfeiffer államtitkár]: A 910/1920-as számú rendelet kitermelt egy olyan joggyakorlatot, amely díszére válik a magyar jogszabályoknak.³⁶

[Bán] *Iparügyi miniszter*: A törvény 1867-es alkotás volt, és egy rabszolgaságot teremtett meg.

Igazságügyminiszter [képviselésében Pfeiffer államtitkár]: Antiszociálisnak és kapitálisnak látja az egész rendeletet.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Ezt magára vállalja, mert pontosan tudta, hogy nem szociális intézkedés ugyan, de csak egy-két hónapig fogja érvényben tartani. A nyugdíjakat nem érinti a rendelet. Kifogásolható lenne az 5. § (5) bekezdés,³⁷ de ezt is vállalja.

Igazságügyminiszter [képviselésében Pfeiffer államtitkár]: De érinti a nyugdíjat is.

³⁵ A rendelettervezetben 1946. augusztus 31-e volt megjelölve. A kiadott rendelet szövegében már 1946. október 31. szerepelt.

³⁶ A 910/1920. sz. rendelet a MRT-ban nem található; feltehetőleg elírás történt s a kereskedősegédek, valamint az ipari és kereskedelmi vállalatok tisztviselőinek szolgálati viszonyát szabályozó 1910/1920. ME sz. rendeletre (MRT 1920. március 1., 86–92. pp.) vonatkozott az utalás.

³⁷ A rendelettervezet 5. §-ának nem volt (5) bekezdése. Az 5. § (1) bekezdése a politikai magatartása, vagy nem kielégítő munkája miatt elbocsátottak egy hónapi felmondási járandóságáról, a (2) bekezdés pedig az egyéb okból elbocsátottak két hónapi összilletménynek megfelelő juttatásáról szólt. A kiadott rendelet szövegében sem volt (5) bekezdése az 5. §-nak.

41. 1946. július 26.

[Gordon] *Pénzügyminiszter*: Hat hónap múlva feléled a nyugdíj-jogosultság is, ha új alkalmazottat kell felvenni, azok természetesen ezekből az elbocsátottakból kerülnek ki.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A maga részéről javasolja a rendelet elfogadását. Két észrevétele volna. Az egyik az, hogy az érvényességnek ideje három hónapra határozottassék el. Ha ez a rendelet megjelent volna két hónappal ezelőtt, akkor a határidő jó lenne most. De viszont a stabilizáció után közvetlenül nem végrehajtható. A másik észrevétele csak formális. A 10. § (2) bekezdésében pénzbüntetést forintra kell átváltoztatni.³⁸ Ötezer forintban javasolja megállapítani.

Minisztertanács az előterjesztést a közellátásügyi és igazságügyminiszter által javasolt módosításokkal elfogadta.³⁹

37

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti az 1946. évi cséplés zavartalanságának biztosítása tárgyában javaslatát.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁰

38

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Magyarországi Vacuum Olajüzemnek 185 603 000 adópengő felszámolási kölcsön folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴¹

³⁸ A rendelettervezet 10. §-a a rendelkezést megsértő munkáltató büntetéséről intézkedett, a (2) bekezdés eredetileg 16 millió adópengőben jelölte meg a pénzbüntetés legmagasabb összegét. A kiadott rendeletben már 5 ezer forint volt megjelölve.

³⁹ Lásd a 8660/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 15.

⁴⁰ A 45 597/1946. Ip.M.I. sz. előterjesztés felemlítette azt, hogy a hatályos jogszabályok szerint a bércséplőipart csak iparigazolvány alapján lehetett gyakorolni. Ugyanakkor rámutatott arra, hogy számos cséplőgéptulajdonos iparigazolvány nélkül foglalkozott bércsépléssel is. Tekintettel a bércséplőiparosok hiányára a háború alatt ezt meg is engedték. A háború során a gépek egy része elpusztult, ezért a cséplés zavartalanságának biztosítása érdekében az iparügyi miniszter javasolta továbbra is az iparigazolvány nélküli bércséplés engedélyezését. Ezt azonban a szükséges gyakorlat igazolásához kívánta kötni, másrészt az engedélyek kiadását az iparügyi tárcánál kívánta tartani. Lásd a 8940/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 2.

⁴¹ A 40 667/1946. Ip.M.I. sz. előterjesztés felidézte azt, hogy az iparügyi miniszter, a honvédelmi miniszterrel egyetértve intézkedett 1942. január 12-én a Vacuum Oil Company Rt. budapesti bejegyzett cég Magyarországon volt üzemeinek a kincstár részéről való használatba vételéről. A cég Magyarországi Vacuum Olajüzemek a m.kir. kincstár használatában néven folytatta tevékenységét. A fegyverszüneti egyezményben Magyarország kötelezte magát, hogy területén a háború előtti helyzetnek megfelelően visszaállítja az Egyesült Nemzetek és azok állampolgárainak törvényes jogait és érdekeltségeit. Ennek következtében a Magyarországi Vacuum Olajüzemek felszámolására kérte a miniszter a jelzett összeg kiutalásához a minisztertanács hozzájárulását.

39

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a munkáltató és munkavállaló közötti keretszerződések megkötése tárgyában.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* javasolja az előterjesztést a napirendről levenni, mert azt nem fogadhatja el.

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴²

40

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az ország gyógyáruellátásának biztosítása előmozdításáról [sic!] szóló 5500/1945. ME sz. rendelet módosítása tárgyában.

Dr. Balogh István [államtitkár] nem járul hozzá a rendelethez. Túlzott beavatkozásnak tartja. Ezért jutottak az infláció ily nagyarányú mértékéhez. [sic!] Az V. fizetési osztálynak megfelelő díjazást nem tartja kevésnek.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: A rendelet csak kiegészítés és rendkívüli esetben alkalmazza. Az illetmények megállapításánál az észrevételt figyelembe veszi.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴³

41

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: A miniszterelnök kérésére a tárgysorozaton szereplő előterjesztését a „szövetkezeti törvény” tárgyá-

⁴² Az 50 295/1946. Ip.M. sz. előterjesztés kiemelte, hogy az általa előterjesztett keretszerződés-tervezet lényegileg azonos rendelkezéseket tartalmaz, mint a mind az ideig hatályban volt, a kollektív szerződésekről intézkedő 490/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. január 17.). Egyrészt a gyakorlati tapasztalatok alapján, másrészt a stabilizációs intézkedések folyamánként tett javaslatot bizonyos változtatásokra.

Az új tervezet különbséget tett a kollektív keretszerződések és a szakmai kollektív szerződések között. Az előbbieket az országos érdekképviselők által javasolta megkötni azzal, hogy rendelkezéseik a szakmai kollektív szerződésekre is kötelező érvényűek legyenek – hacsak különleges szakmai adottságok nem indokolták az eltérést. Az új tervezet — a Gazdasági Főtanács állásfoglalásának megfelelően — megszüntette a természetbeni juttatások addig általános rendszerét, kivéve azt, ha az egyes kollektív szerződések ezt korábban is megengedték (szolgálati lakás, étkezde, az önköltségi ár megtérítése mellett). Változtatást jelentett az is, hogy az Országos Munkabérmegállapító Bizottságnak a kormány által kirendelt elnöke jogot kapott a javaslat szerint arra, hogy az érvényesen megküldött kollektív szerződés közzétételét megtagadja s a szerződést az Országos Munkabérmegállapító Bizottság döntése alá bocsássa. Ezt a javaslat azzal indokolta, hogy a stabilizációért a politikai felelősség a kormányt terhelte – s így a kormány részére a kollektív szerződések rendelkezései tekintetében is hatékonyabb beavatkozást kellett biztosítani. Elismerte, hogy ezt a megoldást elvi szempontból kifogásolni lehetett, mert a kollektív szerződések tiszta szerződési jellegét sértette, de az adott gazdasági viszonyok között elkerülhetetlennek találta az erős kormányzati hatalom ilyenszerű aláhúzását. Lásd a 8620/1946. ME sz. rendeletet., MK 1946. július 28.

⁴³ Előzményéről lásd a [34.] 117. sz. jegyzőkönyv 39. napirendi pontját. Lásd a 8610/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 2. Helyesbítése: MK 1946. augusztus 6.

41. 1946. július 26.

ban, a napirendről leveszi. Meg kell azonban mondania, hogy nem tudja mi lesz annak a következménye, ha állandóan leveszik ezt a javaslatot a napirendről. Igen nagyok még a differenciák ebben a kérdésben, és nem tudnak dönteni. Minisztertanácsi állásfoglalás volt az, hogy május hó 1-jére készítse el a rendlettervezetet. Később, amikor belátta, hogy kevés az idő, meghosszabbította a határidőt. A tervezet készítésénél a koalícióban lévő pártok mindegyike képviselve volt, részben tisztviselők, részben a miniszterek által. A szövetkezeti szakemberek is ott voltak minden párt részéről. Tehát volt lehetősége minden pártnak foglalkozni vele. Az észrevételeket le is tárgyalták. A Kisgazdapárt hozzászólását még nem kapta meg. Ez nem egészséges állapot. Vidékről állandóan sürgetik, alig van egy olyan vidéki ülés, ahol ez fel ne vetődne és végeredményben mégiscsak őt teszik felelőssé.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A késedelemért nem a miniszter felelős, hiszen maga mondja, hogy még nagyok a differenciák. Ezeket kell kiküszöbölni. Megkísérli még a héten letárgyalni és tető alá hozni ezt a rendeletet.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Csak tájékoztatta a minisztertanácsot és súlyt helyez arra, hogy a Kisgazdapárt tagjainak figyelmét felhívja a javaslat rendkívül sürgős és fontos voltára.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁴

⁴⁴ A 100 345/1946.K.Sz.M.VI.1. sz. előterjesztés felemlítette, hogy a miniszterelnök 1946. március 29-én ([13.] 96. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontja.) a törvényjavaslat haladéktalan elkészítését tette feladatává. Április 25-én, majd május 2-án a pártok és a tárcák képviselőiből, valamint szövetkezeti szakemberekből álló értekezleten már megvitatták a javaslat alapelveit. Egyidejűleg kérte az érdekelteket, hogy javaslataikat mielőbb közöljék vele. A kialakított tervezetet május 28-a és június 28-a között három részletben megküldte a pártoknak, a tárcáknak, valamint a szövetkezeti érdekeltségeknek.

A Független Kisgazdapárt, mint írta, részletes észrevételt nem tett, hanem egy önálló javaslatot készített, ami jelentős elvi eltéréseket tartalmazott az eredeti tervezethez képest. Részletes észrevételt tett a Szociáldemokrata Párt, valamint a Nemzeti Parasztpárt. A Kommunista Párt nem tett észrevételt, de úgy értesült, hogy általában egyetértett a javaslattal. A tárcák általában egyetértésüket nyilvánították, közülük részletes észrevételt tett a Földművelésügyi Minisztérium és az Újjáépítési Minisztérium. Különösen hiányolta viszont, hogy a kérdésben érdekelt Iparügyi Minisztérium nem nyilvánított véleményt – és néhány további tárca sem. Részletes véleményeket adtak a szövetkezeti központok és néhány egyetemi tanár is.

Jelezte, hogy a javaslatok jó részét hasznosította a tervezet szövegének alakításánál. Megemlítette, hogy a földművelésügyi tárca körébe tartozó szövetkezeteket egyelőre nem vonta a törvénytervezet hatálya alá – e tekintetben a földművelésügyi miniszternek kívánt külön lehetőséget biztosítani. Felemlítette azt is, hogy a 4470/1945. ME sz. rendelettel (1945. július 10.) életrehívott jogi reformbizottság is foglalkozott a tervezettel, de munkáját még nem fejezte be — bár néhány észrevételét figyelembe vette — így javaslatait nem tudta teljes egészében hasznosítani.

Mindezeknek megfelelően a miniszter hangsúlyozta, hogy nem tárgyalás, jóváhagyás, inkább csak tájékoztatás céljából mutatta be a törvénytervezetet és indoklását a minisztertanácsnak.

A törvénytervezet indoklása — amely a Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium politikai államtitkárának, Jócsik Lajosnak a közreműködésével készült — általános részében

áttekintést nyújtott a szövetkezeti mozgalom nemzetközi és magyarországi történetéről. Megállapította, hogy az első magyar szövetkezeti törvény, vagyis az 1875. évi XXXVII. tc.-nek, tehát a kereskedelmi törvénynek a XI. fejezete, az 1873. évi osztrák szövetkezeti törvény mintája alapján kereskedelmi társaságnak minősítette a szövetkezeteket. Rámutatott ezzel kapcsolatban arra, hogy a szövetkezeti élet új típusai nem fértek bele ezekbe a keretekbe, ezért a kereskedelmi törvénynek ezt a részét ismételtelen kiegészítették. 1945 előtt 35 törvény, 75 rendelet és több száz jogegységi döntvény foglalkozott a kérdéssel, így azok között már a szövetkezeti kérdés specialistái is alig tudtak eligazodni. Egyrészt ezért is szükségessé vált a kérdéskör új jogszabályi rendezése, másrészt pedig azért, mert a korábbi jogszabályok nem vették kellő mértékben figyelembe, hogy a szövetkezetek nemcsak kereskedelmi társaságok, hanem egy társadalmi és ideológiai célokat maga elé tűző mozgalom.

A kapitalizmus pauperizáló hatásával szemben kibontakozott francia, angol szövetkezeti mozgalom áttekintése után rámutatott arra, hogy Magyarországon is akkor kezdődtek a szövetkezeti jellegű szervezkedések, amikor a kapitalizmus már annyira fejlődött, hogy kezdte tönkretenni a kispart, a kisüzemeteket is. A magyar mozgalom alapvető hibájának minősítette azt, hogy a társadalompolitikai célok mellőzésével altruista szempontokat helyeztek előtérbe a szövetkezetek szervezésénél, gazdasági és politikai tekintetben sem próbálták lehetővé tenni, hogy a demokrácia felé tájékozódjék. Ez jutott kifejezésre abban is, hogy az alsóbb néprétegek ha részt is vettek szövetkezetekben, ezek a vezetésbe már nem jutottak be.

Az új szövetkezetpolitika legfőbb feladatának tekintette ezért, hogy a szövetkezetek népi jellegét aláhúzza, a vezető funkciókba is népi elemeket juttasson.

A huszonhat oldalra terjedő részletes indoklás a törvénytervezet fejezeteinek magyarázatát tartalmazta. Így foglalkozott az általános alapelvekkel, a szövetkezet alapításával, megalakulásával, a tagok jogviszonyával, a szövetkezet szerveivel, a szövetkezetben belüli jogi eljárásokkal, az igazgatósággal, a felügyelőbizottság kérdéseivel, az alkalmazottakkal, a gazdasági ügyekkel, a szövetkezet megszűnésével, a külföldi szövetkezetek magyarországi jelenlétével, a szövetkezeti központokkal, a szövetkezet érdekképviselésével, az állami szervekkel való kapcsolattal, büntetőintézkedésekkel, a külön jogszabályok szerint alakult szövetkezetekkel és a törvény hatálybaléptetésével.

Maga a 83 oldal terjedelmű törvénytervezet is megtalálható a jegyzőkönyv mellett.

A tervezettel kapcsolatos kisgazdapárti magatartást bizonyos fokig megvilágította a Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium szövetkezetpolitikai osztályát vezető dr. Hévey Lászlónak 1946. július 22-én kelt Nagy Ferenchez írt levele. Kifogásolta, hogy a tervezet a kisgazdapárti álláspont alapvető szempontjait nem honorálta, továbbá, hogy az nem csak elvi, de technikai kérdésekben is ellenkezett a Kisgazdapárt álláspontjával, s kimondottan sérelmesnek találta, hogy a jogi reformbizottság végleges véleményének bevétele nélkül készült el. „Meg kell jegyezni — írta —, hogy a törvénytervezet kidolgozása során a munkálatok irányítását Jócsik Lajos parasztpárti államtitkár tartotta kézben és a vonatkozó ügyiratok általában az én megkerüléssel adták ki. Ezek előrebocsátása után szabad legyen felhívnom Miniszterelnök Úr figyelmét arra, hogy a szóbanlévő törvénytervezet elfogadása esetén a Kisgazdapárt szövetkezetpolitikai elgondolásait súlyos kudarc éri, éppen ezért felelős állásomra tekintettel úgy érzem, hogy a törvénytervezetnek a jelenlegi formában leendő jóváhagyását nemcsak ellenezni, hanem egyenesen megakadályozni kötelességem. A szóban lévő ügyiratot éppen ezért a magam részéről nem vagyok hajlandó aláírni és ezt még a mai napon úgy dr. Jócsik államtitkárnak, mint Rónai miniszternek tudomására fogom hozni.”

„Végül — zárta levelét — szabad legyen megjegyezni, hogy leghelyesebbnek tartanám, ha a szövetkezeti törvénytervezet csak a békekötés utáni nyugodtabb politikai és gazdasági atmoszférában tárgyalatna és emeltnék törvényerőre.” (MOL XIX-A-1-e I/2. 1286 (77-78. pp.)

A fentebb említett Jogi Reformbizottságot a 4470/1945. ME sz. rendelettel (MK 1945. július 10.) hozták létre Magyarország demokratikus szellemű átalakításának jogi előkészítése céljából.

41. 1946. július 26.

42

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát a kiváló minősítésű tanítók számára a VI. fizetési osztályba való kinevezés engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta. A folyó évben a stabilizációra való tekintettel csak 10 tanító léptethető elő a rendelet alapján.⁴⁵

43

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő javaslatát az 1946/47. évi költségvetés benyújtási határidőnek meghosszabbítása tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁶

44

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát a köztársasági elnöki palota helyreállítási költségeire további 15 milliárd adópengő hitel engedélyezése iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁷

45

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Ternay Kálmán Triesztbe való kiküldetése és részére 30 dollárnak megfelelő pengőérték támogatás biztosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁸

Lásd Gyarmati György: Adalékok egy elmaradt közigazgatási reform történetéhez (1946). Századok. 1979. 3. sz. 513–548. pp. Lásd még a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 30., majd az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 54. napirendi pontját.

⁴⁵ A 4048/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztésében kérte a miniszter, hogy az általános kinevezési tilalom ([34.] 117. sz. jegyzőkönyv 19. napirendi pont) ellenére a kiváló minősítésű tanítók számára az 5400/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. május 15.) megnyitott VI. fizetési osztályba való előléptetés lehetőségével élhessen. A népiskolai tanítók létszámának 10%-a erejéig kívánt kinevezéseket tenni.

⁴⁶ A 4077/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés bejelentette, hogy július 18-ig nem volt képes megküldeni a Pénzügyminisztériumnak a tárca 1946/1947. évi költségvetését. Jelezte, hogy a többi minisztériumhoz viszonyítva tárcájához tartozott a legtöbb intézmény és alkalmazott, s ezért költségvetése mindenkor kétszerese volt az utána következő legterjedelmesebb költségvetésnek. Kérte a határidő meghosszabbítását július 25-éig.

⁴⁷ Előzményéről lásd a [10.] 93. sz. jegyzőkönyv 31., a [24.] 107. sz. jegyzőkönyv 7. s a [38.] 121. sz. jegyzőkönyv 14. napirendi pontját. A palotában volt lakók elhelyezésére a Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium tulajdonát képező épületekben terveztek helyet biztosítani. Ezek az épületek is sérültek voltak, s helyreállításukról a tárcának kellett gondoskodnia. (MOL XIX-A-10 XLV. 1946. július 3. 17. pont – 307. old.)

⁴⁸ A 78 035/1946.V.K.M.X.ü.o. sz. előterjesztés szerint dr. Ternay Kálmán gimnáziumi tanár a trieszti egyetem magyar lektoraként dolgozott, 1943 októberében azonban a kényszerítő körül-

46

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Navratil Ákos egyetemi ny. rendes tanárnak az 1946/47. tanévre a szolgálatban való visszatartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁹

47

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát Gyenis Antal jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁰

48

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát Imre Lajos jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

49

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát Oláh Miklós jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

50

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát Szántó Árminné jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

51

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Nagy M. államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 10. sorszám alatt szereplő előterjesztését Kardos Tibor jóvátétele tárgyában, a napirendről leveszi.

mények hatása alatt tért haza Magyarországra. A trieszti egyetem visszavárta, ezért kérte a tárca, hogy hivatalos minőségben küldhesse ki ismét.

⁴⁹ A 71 544/1946.V.K.M.VI/a.ü.o. sz. előterjesztés hozzájárulást kért ahhoz, hogy dr. Navratil Ákos egyetemi tanárt 70. életévének betöltése után is visszatarthassa az 1946/1947. tanévre. Hangsúlyozta, hogy a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karán munkaerejére feltétlen szükség volt.

Dr. Navratil Ákos (1875–1950) a Kassai Jogakadémián, majd a Kolozsvári Tudományegyetemen volt tanár. 1918-ban nevezték ki a Pázmány Péter Tudományegyetemre a nemzetgazdaságtan és a pénzügytan tanárává.

⁵⁰ A 71 182/1946.V.K.M.IV. sz. előterjesztés Gyenis Antal 1919 augusztusában kivégzett dombovári népiskolai igazgatótanító rehabilitását, özvegyének megfelelő nyugellátását javasolta.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra a Miniszterelnökségen e tárgyhoz a következő észrevételt fűzték: „Le kell venni a napirendről, mert közölni kell, hogy az illetőt miért ítélték halálra, és csak az után lehet állást foglalni.” Ezt az észrevételt azonban két ceruzavonással áthúzták.

41. 1946. július 26.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵¹

52

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti dr. Gorzó Nándor jóvátetele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵²

53

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 12. sorszám alatt szereplő előterjesztését „a felosztatott Emericana Szövetség vagyonának diákszociális célokra való felhasználásához elvi hozzájárulás kieszközlése” tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵³

⁵¹ A 75 701/1946.V.K.M. X.ü.o. sz. előterjesztés hozzájárulást kért ahhoz, hogy dr. Kardos Tibor gimnáziumi tanárt, egyetemi magántanárt a római Magyar Intézet igazgatójává, egyben a római egyetem magyar tanszékének tanárává kinevezhesse. Jelezte, hogy az olasz és a magyar külügyminisztérium vezető tisztviselői között e tárgyban megegyezés jött létre.

Dr. Kardos Tibor (1908–1973) a pécsi egyetemen szerzett doktori oklevelet. 1931/1932-ben a római Magyar Intézet ösztöndíjasa volt. 1932-től középiskolai latin-olasz szakos tanár volt. 1938-ban származása miatt nem nyerhette el az Eötvös Kollégium igazgatója által neki korábban felajánlott olasz irodalmi tanári állást, ugyanezen okból nem kaphatta meg a kolozsvári egyetemen szintén felajánlott tanári állást a klasszika-filológiai tanszékre. A Baumgarten nagydíj elnyerésében Hóman Bálint vétója akadályozta meg. Így a kinevezés — mint az előterjesztésben olvasható — egyben rehabilitációt is jelentett.

1956-ban Kossuth-díjat kapott, 1973-ban a Magyar Tudományos Akadémia tagja lett. Lásd még a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 34. napirendi pontját.

⁵² A 71 181/1946.V.K.M. V.ü.o. sz. előterjesztés dr. Gorzó Nándor (1890-?) gimnáziumi tanár rehabilitálását javasolta, aki 1918–1919-ben a rozsnyói nemzeti tanács elnöke, Gömör- és Kishont vármegye kormánybiztosa, kormányzótanácsi biztos, 1929-től Pest vármegye levéltárosa, 1945 után pedig Pest Vármegye Nemzeti Bizottságának elnöke, majd nemzetgyűlési képviselő volt.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont-hoz a Miniszterelnökségen a következő észrevételt írták: „Leveendő, miután az összeférhetlenségi törvény be van adva.”

⁵³ A 75 755/1946.V.K.M. III.b.ü.o. sz. előterjesztés kérte, hogy a belügyminiszter által az 529/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. március 17.) alapján felosztatott Emericana Szövetség vagyonát engedjék át diákszociális célokra a minisztériumnak, mivel a szövetség eredetileg diákszociális célokat is szolgált. A háború folytán megsemmisült vagy más célokra igénybe vett állami intézmények pótlásaként 100 személyes férfi, 100 személyes női kollégium és 150 személyes menza fenntartására kívánta fordítani a vagyont.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e tárgyhöz a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Ellenkezik a tárgyban létrejött megállapodással.”

A Federatio Emericana Katolikus Magyar Egyetemi és Főiskolai Szövetséget Bitter Illés clairvauyi apát és dr. Schwartz Elemér ciszterci rendi áldozópap, egyetemi nyilvános rendes tanár 1921-ben alapította. A szövetség céljaul tűzte ki, hogy az egyetemi és főiskolai hallgatókat gyakor-

54

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát Strasser V. Benőnek az 1946/47. iskolaévre való visszatartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁴

55

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Török István szolgálati idejének beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁵

56

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát az Egyetemi Nyomda részére 4000 millió adópengő forogtőke kölcsön engedélyezése tárgyában.

lati katolicizmusra és hazafiságra nevelje, szociális támogatásban részesítse őket. Működése kiterjedt az egész ország területére. Közgyűlése (a nagykáptalan) élén a hercegprímás állt.

Az Ifjúság című folyóirat 1946. április 14-ei számában bírálókat jelent meg a szövetség munkájáról. Ennek alapján a belügyminiszter vizsgálat lefolytatását rendelte el. A vizsgálati jelentés szerint a szövetség a „Horthy-féle református rezsim” ellensúlyozását kívánta szolgálni, és a Habsburg-restaurációra irányuló politikai mozgalom fedőszerve volt. Legitimista álláspontja alapján szemben állt a német törekvésekkel, ugyanezen oknál fogva ellene volt a köztársaság kikiáltásának is; 1945 után megnyilatkozásait a jelentés demokrácia-ellenesnek minősítette.

Mindezek alapján az egyesületek felülvizsgálatáról szóló 20 165/1945. B.M. sz. rendeletben (MK 1945. július 17.) foglalt felhatalmazására hivatkozva a belügyminiszter feloszlatta az Emericanat.

Székházát (Bp., IV., Bátya u. 11.), vagyonát, az általa fenntartott kollégiumot és menzákat a belügyminiszter a Népi Kollégiumok Országos Szövetségének adományozta. Ez ellen tiltakozott Balogh István miniszterelnökségi államtitkár, hivatkozva arra, hogy a korábbi megállapodás szerint „a feloszlott katolikus egyesületek demokratikus vezetőséggel és alapszabályokkal újjá fognak alakulni és a zár alá vett vagyonukat ezek az új egyesületek fogják megkapni”. Ezen oknál fogva vették le a napirendről a kérdés tárgyalását.

Az Emericana vagyonának szétoztása 1948-ig húzódott. Ekkor adta át a Belügyminisztérium a szövetség Balatonakarattján volt 642 négyszögöles telkét a Szakszervezeti Tanácsnak, illetve a Vasmunkások Szabad Szakszervezetének. (MOL XIX-B-1-h-I. sor. 48 5141/1948. 95.d.)

⁵⁴ A 76 942/1946.V.K.M.V.ü.o. sz. előterjesztés Strasser V. Benőnek (1884-?), a budapesti izraelita gimnázium tanárának a tényleges szolgálatban való visszatartásához kért engedélyt. Indoklásként előadta, hogy nevezett volt a gimnázium természettani szertárának a megteremtője. A szertár megsemmisült s tőle várták az újjászervezését, de egyébként sem volt megfelelő utánpótlás a tanári állásra.

⁵⁵ A 72 516/1946.V.K.M.VI.ü.o. sz. előterjesztés kérte, hogy a Debreceni Tudományegyetemre 1945. november 10-én egyetemi nyilvános rendes tanárrá kinevezett dr. Török Istvánnak (1904-?) az 1940. december 1-jétől theologiai akadémiai rendes tanárként, majd egyetemi nyilvános rendkívüli tanárként eltöltött szolgálati idejét hozzászámíthassák az egyetemi rendes tanári idejéhez.

41. 1946. július 26.

Minisztertanács az Egyetemi Nyomda részére négyezermillió adópengő forgótóke kölcsön folyósításához hozzájárult.⁵⁶

57

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselésében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát a külső klinikai telep üvegkárának fedezésére 422 880 000 milpengő kiadáshoz utólagos hozzájárulás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁷

58

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselésében Nagy M. államtitkár] előterjeszti 83 505/1946. számú javaslatát Katona Jenő nemzetgyűlési képviselőnek Strassburgba leendő kiküldetés tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést, összeférhetetlenség címén, elutasította.⁵⁸

59

Igazságügyminiszter [képviselésében Pfeiffer államtitkár] előterjeszti javaslatát az ügyvédi kamarai felvételekkel és törlésekkel, valamint az ügyvédi gyakorlatl kapcsolatos egyes kérdések rendezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁹

⁵⁶ A 78 814/1946.V.K.M. XI.ü.o. sz. előterjesztés bejelentette, hogy az 1936 óta a tárca felügyelete alatt álló Egyetemi Nyomda, amely az előző esztendőben 600 000 új tankönyvet állított elő, s gondoskodott a minisztériumok nyomtatványairól, működését csak bizonyos forgótóke biztosítása esetén tudta folytatni. Mivel azok az alapok, amelyek ezt korábban biztosították, erre már nem voltak képesek, az államnak kellett róla gondoskodnia.

⁵⁷ A 67 522/1946.V.K.M. VI. sz. előterjesztés utólagos hozzájárulást kért arra, hogy a Budapesti Tudományegyetem külső klinikai telepén, a volt Ludovika Akadémia kertjében történt robbanás következtében keletkezett üvegkárak pótlására a jelzett összeget felhasználja. Lásd a [21.] 104. sz. jegyzőkönyv 65.napirendi pontját és 59. sz. jegyzetét.

⁵⁸ Az előterjesztés hozzájárulást kért ahhoz, hogy Katona Jenő nemzetgyűlési képviselő a Documentation Sociale Catholique Strassburgban megrendezésre került kongresszusára kiutazhasson és erre 300 dollárt a tárca biztosíthasson. Az előterjesztés annak a reményének adott kifejezést, hogy Katona Jenő felhasználja az alkalmat arra, hogy a katolikus francia sajtóval felveszi a kapcsolatot s ezt kimélyíti.

Katona Jenő (1905–1978) katolikus újságíró, író, politikus. A Korunk Szava című katolikus hetilap szerkesztője, a Magyar Nemzet munkatársa volt. A német megszállás idején letartóztaták. A háború után a Kisgazdapárt sajtófőnöke. 1952–1956 között a Könyvtáros című lap szerkesztőjeként dolgozott.

⁵⁹ Az igazságügyminiszter T.2475/1946. sz. előterjesztésében az érvényben volt jogszabályok három kérdésben való módosítását javasolta. Egyrészt utalt arra, hogy az ügyvédi rendtartásról szóló 1937. évi IV. tc. 66. § tiltotta, hogy az ügyvéd olyan foglalkozást folytasson, amely az ügyfelek képviselésében állandóan vagy tartósan gátolhatta. A népbíráskodásról szóló 81/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. február 5.) 24. §-a is kimondta, hogy a népbíráskodás más kereső foglalkozást nem folytathatott. Viszont kérdésesnek találta azt, hogy a népbírássá kinevezett ügyvédet

60

Honvédelmi miniszter [*képviselőtében Zentai államtitkár*] előterjeszti javaslatát Horovitz Jenő jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁰

61

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1., 2. és 3. szám alatt szereplő előterjesztéseit a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶¹

törölni kell-e az ügyvédek névjegyzékéből, mivel az igazságügyminiszter a népjóléti tárca felmenthette, s így az illető hátrányos helyzetbe kerülhetett. Ezért javasolta, hogy az ügyvédi kamara az ilyen ügyvédet — illeték fizetése nélkül — az ügyészségtől való felmentése esetén visszavegye.

Másrészt hivatkozott az 1930. évi XXIV. tc. 131. §-ára, amely szerint az az ügyvéd, aki az ügyvédek lajstromába való felvétel előtt ítéldbíró, ügyész vagy más köztisztviselő volt, hivatali működésének megszűnésétől számított három éven belül nem képviselhetett feleket az előtt a bíróság és más hatóság előtt, amelynél mint bíró vagy tisztviselő működött, illetőleg amely bíróság mellé volt rendelve az az ügyészség, amelynek tagja volt. Ezt méltánytalannak találta olyan ügyvédek esetében, akik a fegyverszüneti szerződés értelmében kiűritett területen voltak bírói, ügyészi vagy más köztisztviselői állásban, s azt 1944. július 1-je után hagyták el s a magyar fennhatóság alatt maradt területen csak rövid ideig, ideiglenesen folytatták ugyanazt a tevékenységet. Javasolta ezek mentesítését az említett tilalom alól.

Harmadrészt utalt az ügyvédi rendtartás 70. §-ára, amely szerint a jogi doktori oklevél nélkül is felvehető volt az ügyvédjelöltek névjegyzékébe az, akit sub auspiciis gubernatoris avatásra terjesztettek fel, azonban ha a bejegyzéstől számított két év alatt az illető nem mutatta be a doktori oklevelet, a névjegyzékéből törölni kellett. Az 1943/1944. tanév folyamán a sub auspiciis gubernatoris avatásra felterjesztett ügyvédjelöltek ügye azonban a közbejött események miatt nem volt elintézhető, a doktorrá avatás ezen intézményének a demokratikus átalakítása pedig nem történhetett meg. Ezért méltányosnak találta, ha az 1944 folyamán doktori oklevél nélkül bejegyzett ügyvédjelöltek, kérvényük elintézésének várása helyett, kérjék a doktorrá avatásukat, így 1947. december 31-éig ne töröljék őket az ügyvédjelöltek névjegyzékéből. Lásd a 8630/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 28.

⁶⁰ A honvédelmi miniszter 19 222/Eln.P. 1946. sz. előterjesztésében Horovitz Jenő (1877–1949), a Tanácsköztársaság hadügyi népbiztosának helyettese részére kérte az államtitkári szolgáltnak megfelelő nyugdíj megállapítását. Nevezett Svédországban élt, betegsége miatt képtelen volt ekkor hazatérni. A hadügyminiszter jelezte, hogy a nyugdíj külföldre történő folyósítását egyelőre szüneteltetni fogja.

⁶¹ A népjóléti miniszter 1. sorszámú előterjesztése az 1946. évi népiudultetés kérdésével foglalkozott. A tárca előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő észrevételt írták: „Indokolatlan, hogy csak munkásokat akar nyaraltatni, holott a tisztviselő társadalom jelentős része még jobban rá van szorulva. A népiudultetési kormánybiztos hatásköre túlzott. Elegendő, ha az igényléshez való jogát biztosítjuk, amelyet a törvényhatóság első tisztviselője terjeszt elő.”

Előzményéről lásd a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 71. (napirendi pontját és jegyzetét).

A tárca 2. sorszámú (41 038/1946.N.M.II/1. sz.) előterjesztés a házfelügyelők után járó társadalombiztosítási járulék ügyében készített rendelettervezettel foglalkozott.

41. 1946. július 26.

62

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát 6069/1946. szám alatt az 5000/1946. ME számú és az 5700/1946. ME sz. rendeletek foganatosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶²

63

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Mezőgazdasági Termelők Egyesült Szövetkezete részére 10 milliárd adópengő kölcsön folyósítása tárgyában.

Minisztertanács a Mezőgazdasági Termelők Egyesült Szövetkezete részére 10 milliárd adópengő kölcsön folyósításához hozzájárult.⁶³

64

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Hús- és Zsiradék-hivatal részére személyzet biztosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁴

65

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy nem tapasztal semmi beszolgáltatási kedvet. A pártok részéről támogatásban nem részesül. Békés-csabán éppen a beszolgáltatás ellen beszélt a szociáldemokrata szónok. Kéri a

A tárca 3. számú (6366/1946.N.M.eln. sz.) előterjesztése a minisztérium 1947. évi dologi átmeneti és újjáépítési kiadásaira megállapított 1938-as értékelésű 14 750 000 pengő előirányzati keretének 6 464 000 pengővel való felemelésére vonatkozó javaslatot tartalmazott. Az előterjesztés részletesen kimutatta, hogy a minisztertanács július 2-án ([37.] 120. sz. jegyzőkönyv 11. napirendi pont) tartott ülésén a tárca számára megállapított kereten belül a szociálpolitikai és közegészségügyi feladatokat nem volt képes ellátni.

⁶² Az 5000/1946. ME sz. rendeletről (MK 1946. május 19.) lásd a [25.] 108. sz. jegyzőkönyv 1., az 5700/1946. ME sz. rendeletről (MK 1946. május 26.) pedig a [27.] 110. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

A 6069/1946.N.M.eln. sz. előterjesztés a létszámcsökkentést illetően egyrészt javasolta, hogy az 1937/1938-as költségvetési évben a belügyi tárca keretében már fennállott egyes költségvetési címeknél alkalmazottak (tisztiorvosi hivatalok, állami gyermekmenhelyek, óvodák, menedékházak és napközi otthonok dolgozói) tekintetében a 10%-kal csökkentett 1937/1938-as létszám maradjon meg. Másrészt az 1937/1938-as költségvetési évben már létezett költségvetési cím keretében alkalmazottak 80%-át kívánta megtartani. Harmadrészt az újonnan létesített költségvetési címeknél (ide értve a minisztérium központi igazgatását, a számvevőséget) is az alkalmazottak 80%-át kívánta megtartani. Így a tárca 9265 személyt jelentő összeállításából 7595 személy meghagyását javasolta.

⁶³ A 10 282/1946.K.M.eln. sz. előterjesztés az újbungonya, a hagyma és a zöldség beszerzésére, illetve Budapestre szállítására kérte az említett szövetkezet részére az összeget.

⁶⁴ A 10 175/1946.K.M.eln. sz. előterjesztés kérte, hogy a Hús- és Zsiradék Hivatalhoz huzsonhét tisztviselőt 1946. december 31-éig alkalmazhasson. Előadta, hogy az ideiglenes alkalmazottakat a baromfi- és tojásbeszolgáltatás, a jóvátételi sertéshizlalás és az UNRRA küldemények átvételének, raktározásának, szétosztásának ellenőrzése terén kívánta felhasználni.

41. 1946. július 26.

pártokat, hogy kövessenek el mindent a beszolgáltatás érdekében. Az idénycikkek vonalán elég tűrhető a helyzet.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁵

66

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Magyar–Szovjet Polgári Légiforgalmi Rt. tartaléktőkéjének kiegészítésére 19 850 000 000 adópengő folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁶

67

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* Miskolc, Eger, Gyöngyös városok részére 2,4 milliárd adópengő kölcsön folyósítását kéri.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁷

68

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az államvasutak június havi rekonstrukciós munkálataira 237 500 millió adópengő hitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

69

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Párkányánára kirendelt mozdonyirányítók 1946. évi április havi útszámlájára 7 617 955 adópengő hitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁸

⁶⁵ A Gazdasági Főtanács már ezt megelőzően felkérte a demokratikus pártok vezetőit, hogy sürgősen forduljanak nyilvános felhívással a lakossághoz a terménybeszolgáltatás szorgalmazása érdekében, ugyanakkor kérte, hogy az összes vidéki szervezetet utasítsák a beszolgáltatási rendszer bírálatától való tartózkodásra, kérte, hogy minden erejüket vessék latba a beszolgáltatás sikere érdekében. (MOL XIX-A-10. XLVIII. 1946. július 16. 41. pont.)

A demokratikus pártok vezetőinek kiáltványa a gazdákhöz az 1946. július 30-ai lapokban jelent meg. A nemzet háláját tolmácsolták a mindennapi kenyeret biztosító munkájukért. Hangsúlyozták, hogy a megszabott áron történő beszolgáltatás az értékálló pénz sikerének záloga. Kérték a pártok helyi vezetőit, hogy lépjenek fel a beszolgáltatás kijátszása ellen.

A köztársasági elnök azonos tárgyú felhívását a gazdákhöz a következő napon tették közzé. Magyar Nemzet 1946. július 30. és 31.

⁶⁶ A 47 269/1946.Közl.M.III.fő.o. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a Magyar–Szovjet Polgári Légiforgalmi Rt. alapítói 20–20 milliárd pengőt tartoztak befizetni a Társaság tartaléktőkéjéért. A magyar fél befizette a ráeső összeget, de a pénz értékének romlása következtében szükségessé vált annak a jelzett összeggel való kiegészítése.

⁶⁷ A 46 667/1947.Közl.M.V.1. sz. előterjesztés az említett városok állami közúti átkelési szakaszainak helyreállítására kérte a jelzett összeget, mivel ezek az adott városok kezelése alatt álltak, de a pénzügyi helyzetben nem tudták viselni a szükséges munkák költségeit.

⁶⁸ A 43 269/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztés a Csehszlovákiába kirendelt három magyar mozdonyirányító március–május havi utiköltségének megtérítésére kérte az összeget. Jelezte,

41. 1946. július 26.

70

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az amerikai megszállási övezetben lévő magyar hajók személyzetének anyagi ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁹

71

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Gyurkovics Károly jóvátetele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁰

72

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Szijács Sándor jóvátetele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

73

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* bejelenti, hogy előterjesztését a létszámcsökkentés folytán elbocsátott, illetőleg végelbánás alá vont közszolgálati alkalmazottak átképzése tárgyában a napirendről leveszi, s helyette az épületekben lévő központi berendezések tárgyában terjeszt elő javaslatot.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette, s az előterjesztéshez hozzájárult.⁷¹

hogy a magyar személyzettel és géppel továbbított szállítmányok a MÁV szempontjából szükségese-
sek és igen jelentősek voltak.

⁶⁹ A 7640/1946.Közl.M. sz. előterjesztés a Magyar Folyam- és Tengerhajózási részvénytársaságnak az Ausztria és Németország amerikai megszállási övezetében lévő hajópark tényleges szolgálatot teljesítő hajófedélzeti és gépészeti létszámának csökkentését javasolta elhalasztani a hajópark helyzetének a béketárgyalások során történő rendezéséig. Bejelentette, hogy az említett alkalmazottak illetményét deviza hiányában nem tudta folyósítani, csak az itthon maradt hozzátartozókat részesítette élelmezési ellátásban. Megemlítette, hogy a hajók személyzete haza akart térni, de a hajók épsége, felszerelésük megőrzése érdekében megpróbálták őket erről lebeszélni.

A hajók személyzetének ellátásáról lásd a MOL XIX-A-1-j-1946-VII-11 665 sz. ügyiratot.

⁷⁰ A 227 639/1946.Közl.M.IV.fő.o.1.ü.o. sz. előterjesztés Gyurkovits Károly (1891-?) postafor-
galmi igazgatónak, a postások Tanácsköztársaság alatti 1920-ban elbocsátott szervezőjének, 1945 után a Magyar Postások Szabad Szakszervezete elnökének postaforgalmi főigazgatóvá való kinevezését javasolta. Kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz előterjesztést tegessen.

⁷¹ Az újjáépítési miniszternek a létszámcsökkentés folytán elbocsátott volt alkalmazottak továbbképzéséről szóló előterjesztése nem található a jegyzőkönyv mellett, csak a rendelet tervezetének két változata. A tervezetek ingyenes mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi tanfolyamok szervezésére vonatkozó rendelkezéseket tartalmaztak. Lásd az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 53. és az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 20. napirendi pontját.

74

[*Balla*] *Tájékoztatásügyi miniszter* kiadványok fordítási, előállítási költségeire 16 milliárd adópengő, 415 USA dollár és 15 000 dohányjövédéki szivarka ellenértékét kéri.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷²

75

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a 8100/1946. ME számú rendelet 2. §-ában megállapított kivételezés engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁷³

Az épületben lévő központi berendezésekről szóló szám nélküli előterjesztés utalt a 8000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 19.) 13. §-ának (2) bekezdésére, amely felhatalmazta az újjáépítési minisztert, hogy az igazságügyminiszterrel egyetértve, szabályozza az épületekben lévő központi berendezések használatáért szedhető díjakat. A szabályozás előkészítése során kitént, hogy ehhez az üzemképesség fenntartásával, az üzembentartással kapcsolatos költségeket is rendezni kellett. A szabályozásnak ezt a részét kívánta tisztázni a kiadásra javasolt rendelet. Lásd 8590/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/a.)

⁷² Szám nélküli előterjesztésében bejelentette a tájékoztatásügyi miniszter, hogy a Külügyminisztérium egyetértésével dr. Kertész István rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter Párizsból, a béke delegáció céljára kiadványok lefordíttatását és kiküldését kérte tőle. A korábbi hasonló igényeket a pénzügyminiszter hozzájárulásával saját rendelkezési alapja terhére intézte el – tekintettel ezeknek az ügyeknek a bizalmas jellegére. Ennek ellenére ez esetben azt az értesítést kapta, hogy a Gazdasági Főtanács egyértelműleg megtagadta az igényelt összeg folyósítását, ezért vitte az ügyet a minisztertanács elé.

Jelentette, hogy a fordítások költsége 16 000 millió adópengő, 415 dollár és — rendkívüli módon — 15 000 db szivarka.

Többek között a következő könyvek, kéziratok angol illetve francia fordíttatásáról volt szó: Lévai: Fekete könyv; Szalay: Jugement du Peuple, Partizánkönyv; Politique sociale de la Hongrie; Kósa: Opinions hongroises sur les Allemands; Adalékok a magyar ellenállási mozgalomhoz; Rácz Kálmán: Sopronkőhida 1944–1945.

Takarékossági szempontból Bécsben kívánta lefordíttatni a következő könyveket: Révi Kornél: Magyarország kulturpolitikája; Barges: Amis inconnus (francia menekült tiszték élete Magyarországon); Lengyel hadifoglyok Magyarországon.

⁷³ A közszolgálati és egyéb alkalmazások tilalmazásáról szóló 8100/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 17.) 2. §-a kimondta, hogy a tilalom alól a minisztertanács — az illetékes miniszternek a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával tett előterjesztésére — kivített engedélyezhetett. 504 309/1946.IV-12.BM sz. előterjesztésében rámutatott a miniszter arra, hogy a Magyar Államrendőrség a csendőrség feloszlataása folytán teljesen újjászervezett intézmény lett, tisztjeinek és legénységének tekintélyes része már új alkalmazottnak volt tekinthető. Elkerülhetetlen volt az állomány részbeni kicserélése. A felvételi tilalom elzárta volna az utánpótlás lehetőségét, s a rendőrség körében jelentős létszámhiány következett volna be. Az engedélyezett kereten belül kért lehetőséget a személycserékre. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-4212) Lásd még az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 53. napirendi pontját és a) mellékletét.

41. 1946. július 26.

76

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Bibó István miniszteri osztályfőnök megüresedett helyére dr. Szentgyörgyi István miniszteri osztályfőnökké való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Szentgyörgyi István miniszteri osztályfőnökké való kinevezéséhez hozzájárult.⁷⁴

Minisztertanács délután 2 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelv tiszttáza, a minisztertanács titkárnak saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem hitelesítette kézjeggyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjeggyükkel a jegyzőkönyvet. Nem szerepel a felsorolásban Vas Zoltán neve, rajta kívül nem írta alá a jegyzőkönyvet Gordon Ferenc, Rónai Sándor, Molnár Erik, valamint Pfeiffer Zoltán és Balogh István; Nagy Miklós helyett Keresztury Dezső jegyezte a jegyzőkönyvet.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható az 5., a 7-8., a 10-19., a 21., a 23-25., a 29-31., a 35-64. és a 66-74. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

⁷⁴ Dr. Bibó István 1946 júliusában, a németek kitelepítése, a politikai szempontok szerint végrehajtott B-listázások körüli viták nyomán is, megvált a Belügyminisztériumban a Közigazgatási Főosztály vezetőjeként viselt állásától, kérte felmentését a Közigazgatási Vizsgabizottság elnöki teendőinek ellátásától is. Ugyanekkor, 1946. július 22-én a köztársasági elnök kinevezte a Szegedi Tudományegyetem jog- és államtudományi karára az alkotmánytani és közigazgatási tanszék nyilvános rendes tanárává. 1946 augusztusában pedig a Teleki Pál Tudományos Intézet kormánybiztosává is kinevezte a kultuszminiszter.

Dr. Szentgyörgyi István (1907-?) a Szegedi Tudományegyetemen szerzett jogtudori oklevelet. 1930-tól Heves vármegyében, majd több községben dolgozott, 1939 októberétől Érsekújvár megyei város II. o. aljegyzője, majd városi tanácsnoka volt. Baloldali magatartása miatt a háború alatt üldöztetésnek volt kitéve. 1945-ben Tolna vármegye alispánjává nevezték ki. (MOL XIX-B-1-r 1946-245 és 247)

[42.] 125.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi július hó 30. napján délután 1/2 4 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, A honvédelmi tárca képviselőjében Zentai Vilmos államtitkár, Szakasits Árpád államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, B. Szabó István államminiszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, [Gordon Ferenc pénzügyminiszter], Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos, Bán Antal ipariügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter képviselőjében dr. Pfeiffer Zoltán államtitkár, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

1

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. Bejelenti, hogy egy igen öröndetes tényről számolhat be. Szviridov altábornagy most küldött hozzá egy orosz ezredest és közölte, hogy az amerikai hadseregparancsnokságtól azt az értesítést kapták, miszerint azonnal útnak indítják Frankfurtból az aranyvonatot. A vonat kísérője többek között 34 amerikai tiszt és két magyar kormány megbízott lenne. Ezeknek beutazási engedélyéhez hozzájárul a Szövetséges Ellenőrző Bizottság is, ha az összeállítás konvenial a magyar kormánynak. Nekik semmi kifogásuk nincs az ellen, hogy végig Budapestig amerikaiak kísérjék a vonatot. A befutási engedélyt megadják, csak Bécsig kell egy mozdonyt küldeni a vonat elé s így napokon belül itt lesz a küldemény.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹

¹ A Magyar Nemzeti Bank aranykészletét német parancsra 1945. január 17-én és 23-án szállították el a Sopron melletti Fertőbózból az ausztriai Spital am Pyhrnbe, ahol egy régóta nem

[Nagy] *Miniszterelnök*: Bár gazdasági okokból hívták össze a mai rendkívüli minisztertanácsot, azonban a belügyminiszter a Nemzetgyűlés előtt nyilvánította, hogy a B-lista méltánytalan és kirívó esetekben revízió alá fog vétetni, ezért rendelettervezetet terjeszt most a minisztertanács elé.² Tegyük

használt kriptában, a bank magyar személyzetének felügyelete alatt helyezték el. Az amerikai hadsereg páncélosai május 7-én jelentek meg a faluban, s május 15-én kezdték meg az aranykészlet átszállítását Frankfurt am Mainba. Az amerikaiak a magyar kormánydelegáció washingtoni látogatása nyomán döntöttek az aranykészlet visszaszolgáltatásáról.

A SZEB szovjet képviselőtételének értesítésével azonos időben kaphatta kézhez Nagy Ferenc a Nemzeti Bank aranyállományának átvételére Frankfurtba kiküldött Nyárádi Miklós pénzügyi államtitkárnak az átvételről, hazaszállításról írt értesítését. Ezt a jegyzőkönyv a) mellékleteként közöljük.

Az 1946. augusztus 6-án — tehát néhány nappal a stabilizáció meghirdetése után — Budapestre érkezett 374 millió akkori forintértéknek megfelelő 266 aranyrúd, 1 tonna aranypéNZ és 28 tonna aranygranulátum nagy mértékben megerősítette a magyar gazdasági életet. (Botos János: A Magyar Nemzeti Bank története II. Az önálló jegybank 1924–1948. Prescon Kiadó. Budapest, 1999. 278–283., 303–305. pp.)

A Gazdasági Főtanács határozata értelmében a magyar arany hazahozatalában részt vett szovjet és amerikai tisztek emlékeztetőül összesen 20 000 svájci frank értékű aranytárgyat kaptak ajándékba. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs VI. ülés, 1946. augusztus 24. 16. pont.)

Egy hónappal később, 1946. augusztus 27-én Nyárádi államtitkár Innsbruckból telefonon jelentette Nagy Ferencnek, Rákosi Mátyásnak, Gordon Ferencnek és Vas Zoltánnak, hogy az adott héten Budapestre fognak érkezni Spítálból a Magyar Nemzeti Bank 25 vagont kitevő különböző tárgyai, a nála korábban letétbe helyezett értékek, így többek között a Corvinák, a Zichy Múzeum anyaga, a Postamúzeum bélyeggyűjteménye, összesen 1 millió felüli dollár értékben. Jelezte, hogy a szerelvénnel 80–90 ember tér haza, akiktől a határon át kell venni az őrizetet. (MOL XIX-A-1-e. XI. 40–41. pp.) Kérte Nyárádi ez esetben is a megfelelő budapesti fogadást, s azt is, hogy a letéteket is vigyék be a Nemzeti Bankba, és megfelelő nyugták ellenében adják ki az érdekelteknek.

A hazaszállított aranyak további sorsát illetően a Gazdasági Főtanács a következőket rögzítette: „A Nyugatra elhurcolt aranykincs jelentős része a Nemzeti Bank által kibocsátott pengő-bankjegyek aranyfedezetét alkotta. A bankjegyek teljes elértéktelenedésével járó veszteséget a magyar nép viselte, ennél fogva a pengő fedezetére szolgáló arany tulajdona a magyar népet, tehát a magyar államot illeti. Az elhurcolt aranyból annak a résznek a tulajdonjoga illeti tehát csak a Nemzeti Bankot, amely az alaptőke, esetleg bizonyos részben a tartalékok feltöltéséhez szükséges. A Nemzeti Bank a forint bankjegyek egészséges bankszerű fedezetéhez (25%) szükséges arany mennyiséget az államtól forintért megvásárolja. Az állam tulajdonában lévő többi aranyat a Nemzeti Banknál kell elhelyezni a magyar állam letétjeként. Az állam és a Nemzeti Bank között 100 millió 1938-as pengőértékű forint hitelből eredő követelés a girószámlán tartandó nyilván. A Nemzeti Bank küszöbön álló alapszabály-módosítása tekintetében a Gazdasági Főtanács ellenez olyan rendelkezést, amely az állam részére történő hitelezés lehetőségét, sőt a fennálló kölcsönök meghosszabbítását is kizárná. A Gazdasági Főtanács felkéri a pénzügyminisztert, hogy ezeket a szempontokat az állam részvényesi jogának gyakorlása alkalmával juttassa érvényre.” (MOL XIX-A-10 Stabilizáció I. 1946. július 30. 3. pont.)

² Előzményéről lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 5. napirendi pontját és jegyzetét.

Rajk László a Nemzetgyűlés 1946. július 24-ei ülésén szolt arról, hogy a B-listázások végrehajtása során olyanokat is elbocsátottak, akiknek a demokratikus magatartásához semmi

meg a miniszterek észrevételeiket, és az eredeti szöveg összehangolásával hozzák tető alá.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* kéri levenni a napirendről, miután nem volt módjában áttanulmányozni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A rendelet nagyon alapos megfontolás eredménye, és a dolog természeténél fogva jött létre.

Szakasits Árpád államminiszter: És rendkívül sürgős és fontos, mert nem lehet az izgalmi állapotot az országban továbbra fenntartani.

Dr. Balogh István [államtitkár] felolvassa a rendelet szövegét és kéri, hogy átolvasás után döntsön a minisztertanács.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Ez mind olyan kérdés, amely már pártközi megállapodás anyagát képezte. Nincs ellene a revízióknak, de nem járulhat hozzá elismeret nélkül a rendelethez.

Szakasits Árpád államminiszter: Megvan a jelentősége a stabilizáció szempontjából, hogy minél előbb megjelenjen a rendelet. [sic!]

Rákosi Mátyás [államminiszter]: A rendelet el nem fogadható, mert lényegében visszacsinálja azt, ami március 12-e után történt. Ha ilyen formában kihozzuk a már B-listára tett régi tisztviselőket, az ipari munkásság fel fog erre figyelni. A szakszervezetek kihagyása nem helyes azok után a nehézségek után, amelyek a szakszervezeteknek a bizottságba való bevonása körül felmerültek. A 4. § ellen észrevétele van a bizottság összeállítása tekintetében.³ Itt ismételten Vándor Ferenc szerepét látja biztosítva, amihez eleve nem járulhat hozzá. Csak ott tartaná a revíziót megengedhetőnek, ahol kirívó sérelmek történtek. Egyes körökre vonatkozóan bizonyos keretet kellene megállapítani, amelyen belül ezen esetek orvoslást nyerhetnének, a bizottság összeállítása ugyanazon szempontok alapján történhetik, amelyek az első B-lista összeállítások érvényesültek. A megfogalmazása is helytelen a 4. §-nak. Az egész rendelet arra instruálja a pártokat, hogy próbáljanak meg mindent B-listára tett embereikért, és ezt nem is lehet rossz néven venni tőlük. Nagyon sok panasz érkezett be hozzá olyan tekintetben, hogy sokan maradtak benn a reakciósközül. A rendelet nem ad módot arra, hogy a bent maradtak tekintetében is lehessen revíziót csinálni. Az előre megállapított számot egy rendkívül autori-

kétség sem férhetett, illetve akik szakképzettségükkel, odaadó munkájukkal hűségesen támogatták a demokratikus kormányzatot. Jelezte, hogy ezek revíziójára javaslatot kíván tenni a legközelebbi minisztertanács ülésen. (N.N. 1946. 41. ülés 340–342. pp.)

A renDELETELTERVEZET gondolatát július 26-án elfogadta a minisztertanács, részletes vitájára azonban ekkor került sor.

³ A renDELETELTERVEZET 4. §-a arról szöLT, hogy az e célből kirendelt kormánybiztos által bemutatott felülvizsgáló ügyek felett négytagú bizottságnak kell határozni, amelynek elnöke a miniszterelnök vagy kiküldöttje; tagjai pedig a két miniszterelnökhelyettes vagy kiküldöttjeik, a pénzügyminiszter, illetve kiküldöttje; a bizottság előadója pedig a kormánybiztos.

42. 1946. július 30.

tatív bizottság vizsgálja felül, mert különben újra kezdődik az egész B-lista eljárás.

Szakasits Árpád államminiszter: Már kifejtette azt a felfogását, hogy ezt a kérdést újra elővenni nem lenne tanácsos, mert minél hamarabb túl kell esni azokon a sérelmes dolgokon, amelyek kétségtelenül történtek. Az ország nem bírja ki a bizonytalanságot. Most, ahogy jött a minisztertanácsra, egy küldöttség állt a folyosón, Nógrádból jöttek. Az összes pártok képviselőiből állt a küldöttség, és a B-lista eljárásokat sérelmezték. Kétségtelen, hogy történtek olyan esetek, amelyekkel nem tudjuk magunkat azonosítani, és azokat orvosolni kell. Az ország sok mindent elbír, de a bizonytalanságot nem bírja el. Ügyelni kell arra, hogy ne kezdődjön újból az egész. 40 000 főt érintett a létszámapasztás, és 30 000-et kellene most orvosolni. Ez túl sok. Itt valóban a méltánytalan eseteket kell reperálni. Nem tudna azzal egyetérteni, hogy fix létszámot állapítson meg. A keretnek meg kell lenni a revízió után is, mert a létszámot már csökkenteni vagy emelni nem lehet. A 2. §-ban felsorolt fórumot kifogásolja.⁴ Elegendő, ha csak a pártok központja tenne előterjesztést. Kormánybiztost nem küldene ki, hanem maradjon meg a miniszterelnök és a két miniszterelnökhelyettes, esetleg a pénzügyminiszter tanácsadóként kapcsolódna be. Ha megállapodás jönne létre gyorsan le lehetne folytatni a revíziót.

[*Rajk*] *Belügyminiszter:* A különböző méltánytalan, vagy az eredeti javaslat méreteit túlhaladó leépítés jóvátétele a megyei önkormányzatnál szorult gyors eljárásra, ami a stabilizáció és beszolgáltatás szempontjából bír fontossággal. Ebből a szempontból tette meg bejelentéseit csütörtökön a parlamentben. Még aznap délután egy BM rendeletet fogalmazott meg, amely a közigazgatás zavartalan menetét biztosítja. Minden megye főispánjának azonnali hatállyal elrendelte egy 5 tagú bizottság létesítését, amely felülvizsgálja a helyzetet abból a szempontból, vajon a szükséges létszám megvan-e ahhoz, hogy tovább tudják folytatni a közigazgatás munkáját. Ugyanakkor belügyi megbízottakat is küldtek, akik felülvizsgálják a bizottság munkáját és pótolják a leépített tisztviselőket. A mai napig 8 megyéből kapott bejelentéseket. A legnagyobb baj Hajdú vármegyében volt. A megyének felelős tisztviselői táviratilag arról értesítették, hogy részint a meglévő tisztviselők megoszlásával, részint a létszámfeletti visszaállításával zavartalanul folyik a munka. [sic!] Fordultak elő nem ésszerű leépítések, de meg van a mód ahhoz, hogy pótoljuk a hibákat. Már intézkedett is olyan alapon, hogy egyetlen pártnak a kifogása nem elegendő. Az irányban is vannak intézkedések, hogy általában a közigazgatás zavartalan menetét biztosítsák. Ami a rendeletet illeti, egy főszempontot

⁴ A rendelettervezet 2. §-a — a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 7. jegyzetében foglalt ismertetéstől eltérően — arról intézkedett, hogy az elbocsátások miatt a kormánybiztosnak írásbeli előterjesztést tehetett a hivatalfőnök, a helyi Nemzeti Bizottság, a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült valamely politikai párt helyi szervezete, illetve valamely párt országos központja.

kíván felemlíteni, mert eltérés van a rendeletben az alaprendelet szellemével szemben. Az alaprendelet kimondja, hogy azokat is el lehet bocsátani, akik ellen nincsen semmi politikai kifogás, de akik létszámfeletti, tehát nem sérelmes az, ha ilyeneket is elbocsátunk. Természetes, hogy elsősorban a létszámfeletti kategóriákból kell a visszahelyezéseket eszközölni, tehát anélkül, hogy az alaprendelet szellemét megsértenék. A stabilizáció szempontjából nem helyes a keretszám-megállapítás. Túlmenni nem szabad az első határon. Akik ellen politikailag kifogás nincs, azokat vissza lehet majd helyezni később. A belügyi tárca nem fog tudni kijönni költségvetéséből. Nemsokára jönnie kell azzal, hogy nem tartható még a rendőrség létszáma sem. Számbavetve az összes lehetőségeket, a rendőrök oly keveset kapnak, hogy nem bírnak megélni. Annak idején az volt az elv, hogy tekintet nélkül az igazolási eljárás eredményére, el kell távolítani a régieket, és újakkal kell felfrissíteni a közigazgatást. Háromezer ember ment keresztül egy átképző tanfolyamon, amit munkájuk mellett szorgalmasan elvégeztek. Ebből a rendeletről most az következik, hogy mi most visszavegyünk minden régi tisztviselőt, s a Függetlenségi Frontnak egységes nyilatkozatát, hogy megfelelő népi elemekkel fel kell frissíteni a rendőrséget, melőzzük. A helyzet az, hogy 3000 kiképzett új ember áll rendelkezésre, akik a szakszervezet által rendezett tanfolyamokon nyertek kiképzést. Ezeket elhelyezzük a közigazgatásban, s most egy kedvező történelmi pillanatban igazi népi demokratikus tisztviselők segítségével kell véghezvinni a változást. Általános revízióról nem lehet szó, csak az igazán méltánytalan és kirívó esetek revíziójáról.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A rendelet kétségtelenül eltúlozza a célt, mert abban valamennyien egyetértünk, hogy a legkirívóbb eseteket revízió alá kell venni, de nincs szó arról, hogy az egész B-listát revízió alá vegyük, de előfordulhat, hogy a B-listára kerülteknek felét javasolja a bizottság visszavenni. Legelőször tehát azt kell megállapítani, hogy egy revíziós rendelet eljárásával kapcsolatban, mely szervnek van joga és lehetősége a revíziós eljárásra javasolni valakit. Itt többféle lehetőség kínálkozik. Törvényhatóságokként kell megvizsgálni a dolgot. A Nemzeti Bizottság a hivatali főnökkel együtt tegye meg [előterjesztését] a revízióra és a törvényhatósági szervezetek, vagy az országos pártok javaslata alapján kell a revíziót megejteni. Ki kell mondani azt, hogy a B-listára helyezett 10%-ánál többet nem lehet javasolni. A bizottság állhat más tagokból is, mint eddig. Állhat egy négyes albizottság a mi megbízottainkból és a pénzügyminiszter megbízottaiból, ez megvizsgálja a panaszokat, javaslatot tesz a három pártvezérnek.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Nem lesz megnyugtató, ha ugyanazon bizottság fogja elbírálni, mint amely eddig döntött.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A vitából is kitűnik, hogy legalább 24 órával később kell eldönteni. Kormánybiztos kijelöléséhez semmi esetre sem járul hozzá és a 10%-ot soknak találja.

42. 1946. július 30.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A felügyelőségeitől kapott jelentések szerint nagyon sok helyen igen súlyos a helyzet. Nem tudnak adót fizetni, mert nincs kinek. Minden megyénél meg lehetne állapodni, hogy mennyi százalékban fogunk előterjesztést tenni. Ha megyénként próbáljuk megcsinálni, az az egyedül járható út. Nagyon sok negatív panasz van. A szakszervezetek nem elég felelősséggel végezték a munkát. Nála például egyhangúlag ment a B-listázás. Négy nap múlva a szakszervezet [az] egyes B-listára tett embereket — antedatálva — elküldte bizottsági tagként. A négyes bizottságot megfelelőnek tartja.

Szakasits Árpád államminiszter azért kér szót, mert kénytelen helyreállítani a szakszervezetekkel szembeni vádakat, a szakszervezet igen jól oldotta meg munkáját.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A kiküldöttek ellen nincs is kifogása, hanem maga a Szakszervezeti Tanács követte el a hibákat.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ha megnézzük a panaszok számát azok nagy részben a közigazgatásra vonatkoznak. A B-listázás lényegében ott is olyan alapon ment, mint máshol. Kétségekívül azonban ott volt a legtöbb reakció, és ők mozgósítanak a legjobban, mert az igazolás is csődöt mondott a demokrácia szempontjából. Ne hagyjuk ki azonban a kérdésből a politikumot sem. Természetes, hogy mindent meg fognak mozgatni dzsentrí-összeköttetések alapján. Ha ezt a szempontot figyelmen kívül hagyjuk, akkor nem vagyunk politikusok. Az eredeti kérdés tehát az, hogy valóban méltánytalan eseteket korrigáljunk. Nem lehet kivenni a fővárost sem, annak idején egyszer már elutasították. Vélt, vagy tényleges sérelmek miatt visszahozzuk az antidemokratikus elemeket, erre nem csak a demokratikus Magyarország, de a külföld is felhördül. Ragaszkodik a számhoz, mert tudja, hogy pártja milyen rohamnak volt kitéve azok miatt, akiket most kitétek. A kommunista leépítettek most jelentkezni fognak és komoly nehézségeket fog ez pártjában okozni. Akik annak idején bemenekültek pártokba, azok azt remélték, hogy megvédi őket a párt.

B. Szabó István [államminiszter]: Abban a reményben a Kisgazdapártba nem menekültek.

Rákosi Mátyás államminiszter: Éppen a köztisztviselők túlnyomó többsége pártonkívüli, mert túl kommunistának tartják még a Kisgazdapártot is. Ki kell hagyni a pártokat a revízióból. A revíziót tehát csak abban az esetben lehet végrehajtani, ha a számot is megírjuk. Ha nem lesz felső határ, mindenki jelentkezni fog, s akkor nem lesz erkölcsi jog lehetőleg mindenkit elő nem terjeszteni.

[*Gyöngyösi*] *Külgügyminiszter*: Minden pártnak morális felelőssége lesz, amit tisztázni lehet.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Éppen ezért mondott százalékot.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Országos viszonylatban nem értük el az alaprendeletben előírt 30%-ot.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nem fogadhatja el, hogy a közigazgatásnál magasabb legyen a létszám.

[Rajk] *Belügyminiszter*: 1932-ben, a mély válság idején, 1500 lelkes községben 1 jegyző és 1 segédtitkár lehetett csak. Most sokkal nagyobb a létszám.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Nincs érintve a dologban, mert nála teljesen egyhangúlag ment a B-listázás és megelégedésre történt. Az egyik hiba az volt, hogy pártszempontok érvényesültek, a másik pedig az, hogy túlméntek a létszámon, amely a rendelet szerint is megengedhető lett volna. Ezen feltétlenül változtatni kell. Ha visszatérünk ahhoz a hangoztatott panaszhoz, hogy pártszempontok érvényesültek, akkor valamennyi szempontból legalkalmasabb ezt a kérdést az országos pártokkal korrigálni. Ha tehát megosztanánk olyan módon, hogy a B-listázás elleni panaszok átvizsgálandók a szakszerűség szempontjából, a párt felelősségre vonható lenne, ha antidemokratikus személyt akarna becsúsztatni a demokráciába. Elveinek és a jelenlegi koalíció együttműködésének megfelelően tudja végrehajtani a politikai felelősség súlya alatt. Ha a szám megállapítást nyer, akkor ez a szám csak globális lehet, mert lesznek tárcák, ahol nem is lesznek panaszok.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: Vannak tárcák és intézmények, ahol pártmegállapodás alapján történtek a B-listázások, ezeket ki kell venni a revízió alól.

Rákosi Mátyás államminiszter: A javaslat a szakminisztert teljesen kikapcsolta. A külügyminiszter javaslata ezt visszahozza. Tehát pártszempontok + illető szakminiszter + szakszervezet, azzal, hogy a szakminiszter pozitív vagy negatív véleményét a bizottságnak megfontolás tárgyává kell tenni, és a szakszervezet is nyilváníthassa véleményét.

A belügyminiszter azt közli, hogy helyenkint igen radikális volt a leépítés, de nem érte el összességében a 30%-ot. Nagyon meg kell gondolni, kit hozunk vissza, mert áthelyezéssel egészen jól ellátható a közigazgatás. A felülbírálatot a megállapított létszámkeretig kell eszközölni. Ennél többet nem tarthat meg a bizottság.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezt a javaslatot megfontolandónak tartja.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Részletkérdésekhez nem akar hozzászólni, csak elvben. A külügyminiszter közelebb visz bennünket a probléma megoldásához. A szakminiszter szakszerűség szempontjából állapítsa meg, hogy mennyi tisztviselőre van szükség, vegye fel az érintkezést a pénzügyminiszterrel, hogy költségvetési szempontból mennyit bír el a tárca.

Pfeiffer Zoltán [igazságügyi] államtitkár: Ha feltételezzük, hogy nem ment jól a leépítés, akkor a helyi közigazgatást át kell nézni.

42. 1946. július 30.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Voltak községek, ahonnan elbocsátottak minden jegyzőt, ezzel szemben másik községben megmaradt mind. Átvezényléssel meg lehet oldani a problémát.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Egy egész két tized garnitúránk van. Ilyen formában egy új garnitúrára van szükség. A köztisztviselők kiszolgáltak minden rezsimet. Meg kellett volna állapítani egy olyan személyzeti és ügybeosztást, amiből kitűnne, hogy hány tisztviselőt tudunk a költségvetés keretében eltartani és mennyi kell ahhoz, hogy feltétlenül döccenőmentesen menjen a közigazgatás. Tehát csak a létszámkereten belül kell revízió alá venni a tisztviselőket.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A vita már igen hosszúra nyúlt. Össze kell állítani most egy szűkebb körű bizottságot, amely holnap letárgyalja a kérdést. Ha ez meg tud állapodni, akkor a rendelet kimegy a minisztérium nevében, ha nem tud megállapodni, akkor még a holnapi napon egy rendkívüli minisztertanácsot kell összehívni. A szűkebb körű bizottság Rákosi Mátyás, Szakasits Árpád miniszterelnökhelyettesek, miniszterelnök, belügyminiszter és pénzügyminiszter lenne, akik reggel 1/2 9 órakor üljenek össze tárgyalni.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter*: Az adózás és a beszolgáltatás területén tapasztaltak alapján a jegyzőket nem lehet túl nagy védelemben részesíteni. Augusztus 15-éig [sic!] kellett volna jelentést tenniük, de ennek még nem tettek eleget.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy az említett összetételben szerdán reggel 1/2 9 órakor letárgyalják a B-lista revízió kérdését.⁵

3

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát Róth Pál nemzetgyűlési képviselőnek a Magyar Iparügyi Minisztériumhoz politikai államtitkárrá leendő kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶

4

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az együttes kereseti és jövedelemadóról, a társulati, a tantieme adóról, valamint a vagyontöbbletadóról szóló 5890/1946. ME számú rendelet egyes rendelkezéseinek módosítása és kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁷

⁵ Lásd a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 18. napirendi pontját.

⁶ Róth Pálról lásd a jelen kötet Bevezetésének 31. jegyzetét.

⁷ A 152 871/1946.P.M.VII. sz. előterjesztés az 5890/1946. ME sz. rendeletnek (MK 1946. május 26.) a forintértékre való áttéréssel kapcsolatban az ott adópengőben megadott értékek átalakításáról szól. A stabilizációval kapcsolatos egészséges árszínvonal kialakítása érdekében -

5

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a házadónak augusztus hó 1. napjától kezdődő hatállyal való bevezetése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.⁸

6

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az illetményadó megállapítása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.⁹

ezen túlmenően – mind az együttes kereseti adónál, mind a társulati adónál a nyers bevételre megállapított 8%-os adókulcsnak 6%-ra mérséklését javasolta.

Mivel a házbérek valorizációja következtében a lakásadó július hó végével a 8000/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. július 19.) megszüntették (lásd a [38.] 121. sz. jegyzőkönyv 11. napirendi pontját), s augusztustól újból a házadó került bevezetésre (lásd a jelen jegyzőkönyv 5. napirendi pontját), a házbirtokból származó bevételeket nem az együttes kereseti és jövedelemadó, hanem a házadó szabályai alá vonta. A Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemet, amely az állam tulajdonába került erdőbirtok kezelésére alakult, tekintettel arra, hogy az üzem földadót fizetett, állandó adómentességben javasolta részesíteni. Lásd a 8830/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31.

⁸ A 152 903/1946. P.M.VII. sz. előterjesztés a lakásadó megszüntetésével összefüggésben (lásd e jegyzőkönyv 4. napirendi pontját és jegyzetét) a házadó ismételt bevezetését javasolta. Tulajdonképpen a házadóról szóló 200/1927. P.M. sz. hivatalos összeállításhoz (valójában a házadóról szóló hivatalos összeállítás végrehajtásáról intézkedő 200 000/1927. P.M. sz. rendelet [MRT 1927. május 28., 1229–1384. pp.] keretében jelent meg a hivatalos összeállítás; ebben az oldalvonalal meg nem jelölt rész tartalmazza a 200/1927. P.M. sz. összeállítást, míg az oldalvonalal jelzett rész a végrehajtás szövegét) való visszatérést ajánlotta – a bekövetkezett társadalmi átalakulást figyelembe vevő változtatásokkal. Így javasolta megszüntetni a gazdasági cselédházak adómentességét, mivel a régi nagybirtokosoknak nyújtott adókedvezményt, s mint az előterjesztés jelezte, az üzemek munkásházai sem voltak adómentesek. Az új rendelkezésben az állami gyárépületek állandó adómentességét bérbeadás esetén is fenn kívánta tartani. Ideiglenes adómentességet nem tervezett biztosítani – ezt a kérdést egy további jogszabályban javasolta rendezni. Szabályozni törekedett a bérbeadót terhelő víz- és csatornázási díjakat, kérte azonban, hogy a közüzemi díjak emelkedése esetén ezt a kérdést is külön rendezhesse. A házadót egyébként a lakások színvonalához mérten a nyers bérjövdelem 40–80%-ában javasolta megszabni. Adócsalások büntetéséről szólva, súlyosabb esetekben javasolta, hogy a bíróság a házingatlan elkobzását is elrendelhesse.

Jelezte, hogy csak néhány hónap múlva történhetett meg az új házadó kivetése, ezért gondoskodni kívánt arról, hogy az adóbevételek (adóelőlegek fizettetése révén) az átmeneti időszakban is biztosíthatók legyenek. Külön felhatalmazást kért, hogy az adó bevezetésével kapcsolatos adminisztratív intézkedéseket megtehesse. Lásd a 8790/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.)

⁹ A jegyzőkönyv mellett csak a rendelet tervezete található. Ez kimondta, hogy illetményadó alá tartozik az ország területén szolgálati jogviszonyon alapuló tevékenységért belföldi munkáltatótól vagy külföldi munkáltató belföldi állandó megbízottjától járó illetmény. Jelezte, hogy mi nem tartozik ide, illetve, hogy kiknek a jövedelme mentes az illetményadó alól. Rögzítette, hogy mikortól meddig kell fizetni, hogy kulcsa 10%, s hogy a munkáltatót terhelte az illetményadó, továbbá hogy hol (községnél, városnál) kell befizetni, szolt a visszaélésekről, ezek büntetésé-

42. 1946. július 30.

7

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát dohányfogyasztási illeték, valamint a dohányjövedék körében alkalmazott egyéb illetékek, díjak, pénzbüntetések és pénzbírságok összegének forintértékben való meghatározása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁰

8

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a vám és mérlegpénz forintban történő lerovásánál az aranykorona átszámítási kulcsának megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹¹

9

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az italmérési jövedéki kihágásokra megállapított pénzbüntetések mérvének forintértékben való megállapítása tárgyában.

ről. Megállapította, hogy az illetményadó 80%-a az államkincstárt, 20%-a pedig a községet (várost) illette. Lásd a 8720/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.)

¹⁰ A 2585/1946.P.M.XIII.a. sz. előterjesztés a forintértékre történt áttéréssel kapcsolatban a dohányjövedéki törvényekben (az 1868. évi XIV. tc., az 1876. évi IV. tc. és az 1887. évi XLIV. tc.) és az ezeket kiegészítő vagy módosító kormányrendeletekben megállapított dohányfogyasztási illetékek, engedélyilletékek, jutalomdíjak, pénzbüntetések és pénzbírságok összegeit javasolta újból rendezni. Lásd a 8760/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.)

¹¹ A 143 999/1946.P.M.XII. sz. előterjesztés abból indult ki, hogy a vámtarifáról szóló 1924. évi XXI. tc. 8. §-a értelmében a vám- és mérlegpénz aranyra szült és ezeket aranyban kellett fizetni. A változott viszonyoknak megfelelően vámfizetés kérdéséről intézkedő 190/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. január 9.) azonban kimondta, hogy a vámot és a mérlegpénzt abban az esetben, ha azokat nem aranyban, hanem más törvényes fizetési eszközben fizették, adópengőben kellett kiszabni úgy, hogy minden aranykoronát 15 000 adópengővel kellett egyenlőnek venni. A forintértékre való áttérés is szükségessé tette, hogy a kérdést újból rendezzék. Felmerült ezzel kapcsolatban, hogy nem kellene-e a vámtarifa aranykoronában meghatározott vámtételeit az új számolási egységben, vagyis forintértékben megállapítani. E gondolatot az előterjesztés mereven elutasította, mivel ez azt jelentette, hogy a vámtarifát valamennyi vámtételre vonatkozóan módosítani kellett volna, ugyanakkor valamennyi kereskedelmi szerződést is fel kellett volna mondani, és az új vámtarifa alapján új szerződéseket kellett volna kötni. Ez azonban olyan önálló gazdaságpolitikai átgondolást igényelt, amelybe az európai gazdasági berendezkedés várható átalakulása miatt nem kívántak belebocsátkozni. Az egyedül helyes megoldásnak azt ajánlotta, hogy a vám- és mérlegpénz számolási egységét, azaz az aranykoronát változatlanul hagyva, az aranykorona és az aranyértékű forint aranytartalmának egybevetése és egymáshoz való arányának megállapítása útján határozzák meg azt, hogy egy aranykoronának hány forint felel meg, és ezt az arányszámot alkalmazzák a vámok és a mérlegpénzek kiszámításánál. Felidézte, hogy az 1925. évi XXXV. tc. 9. §-a szerint 1 aranykorona 0'304 878 020 827 985 gramm finomarannyal volt egyenlő, míg a 8700/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 29.) értelmében 1 forint 0'0 757 575 gramm finomaranyat tartalmazott, azaz 1 kg arany árát 13 200 forintban állapította meg, ezt a következő napon 13 210 forintra helyesbítették (MK 1946. július 30.). Az egybevetésből megállapította, hogy 1 aranykorona 4'02, illetve kereken 4 aranyértékű koronának felelt meg. Ennek megfelelően javasolta az átszámítási kulcs megállapítását s a 190/1946. ME sz. rendelet hatályon kívül helyezését. Lásd a 8770/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.)

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹²

10

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a forintérték pénzlábnak és ebből adódó arany egyenértékének megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹³

11

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a szabad forgalomba kerülő szesz után egyedárusági árkülönbözet fizetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁴

12

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott és a forgalomból már teljesen kiszorult milpengős és bilpengős címletű bankjegyek bevonása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁵

¹² A 121 243/1946.P.M.XV. sz. előterjesztés hivatkozott az italméresi jövedéki kihágásokra alkalmazott 1921. évi IV. tc-ben előírt büntetéstételekre. A forintrendszerre való áttérésre tekintettel ezeket a tételeket általánosságban a békepengő háromszorosában javasolta megállapítani. Lásd a 8810/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.)

¹³ Lásd a b) mellékletet.

A 8700/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 29.) megállapította, hogy egy kg finomarany 13 200 forintnak, egy forint ennélfogva 1'0757575 gramm finomaranynak felelt meg.

Ezt a MK 1946. július 30-ai számában található helyesbítés módosította. E szerint 1 kg finomarany 13 210 forintnak, egy forint ennélfogva 0'0757 gramm finomaranynak felelt meg.

¹⁴ A 19 710/1946.P.M.X.b.fő. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a szeszegyedáruságról szóló 1938. évi XXX. tc. 58. §-ának (1) bekezdése szerint a belföldön szabad forgalomba hozott szesz egyedárusági eladás árát hektóliterenként 14 forintban, míg a kedvezményes egyedárusági eladási árát 7 forintban kívánta megállapítani. Jelezte, hogy a már 1946. augusztus 1-je előtt beszerzett szeszkészleteket a vállalkozók forintban magasabb áron hozták forgalomba, s így nem méltányos bevételi többletbe jutottak. Az állami bevételek fokozása érdekében kérte, hogy a szabad forgalomban volt 100 hektóliterfokot meghaladó szeszmenyiségen felüli mennyiség után a kedvezményes egyedárusági eladási áron beszerzett szesznel hektóliterenként 2,50 forint, az egyedárusági eladási áron beszerzett szesznel pedig hektóliterenként 3 forint egyedárusági árkülönbözetet állapíthasson meg. Lásd a 8820/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.)

¹⁵ A 78 610/1946.P.M.IV.o. sz. előterjesztés a forintértékre történt áttérés folytán javasolta a Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott s az adópengő adójegyek pénzként történt használata következtében a forgalomból már teljesen kiszorult milpengős és B. pengős címletű bankjegyek bevonását. Javasolta, hogy erre ne a Magyar Nemzeti Bank hirdetménye útján kerüljön sor, mert alapszabályai értelmében még 3 éven belül köteles lenne a becserélésre. Ezért olyan rendelet kiadásával javasolta ezt megoldani, amely augusztus 15-ében jelölné meg a bevonási határidőt. A 100 milliós, 10 milliós, 1 milliós, a 100 000 és 10 000 B pengős, valamint az 1 milliárdos, 100 millió, 10 millió, 1 millió és 100 000 milpengős bankjegyek bevonására került sor. Lásd a 8780/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.)

42. 1946. július 30.

13

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a Magyarország és az Egyesült Királyság közt kötendő átutalási megállapodás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁶

14

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a pengőnek és az adópengőnek forintra való átszámításánál irányadó értékarány megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁷

¹⁶ A 78 038/1946.P.M.IV.c. sz. minisztertanácsi előterjesztés nincs a jegyzőkönyv mellett, de megtalálható a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium iratai között ennek angol változatáról készített nem teljesen kifogástalan magyar fordítása. A tervezet az Egyesült Királyság területén az ellenséggel való kereskedelem tekintetében érvényes jogszabályoknak a Magyarország irányába való enyhítésére vonatkozó javaslatokat tartalmazott. Így elsősorban a magánszemélyek számára történő kölcsönös átutalások, áruk eladására illetve vásárlására teremtett lehetőséget, másrészt a Bank of England (illetve más angol bank) és a Magyar Nemzeti Bank közötti forgalom megkönnyítése céljából kölcsönös számlanyitásra kívánt lehetőséget adni. Javasolta, hogy a Magyar Nemzeti Bank egyezzen meg a Bank of Englanddal a sterling-pengő egyenértékről s fizesse ki Magyarországon a megfelelő személyeknek a bármely magyar számlán jóváírt sterlingösszegek pengő ellenértékét, illetve a magyarországi személyek rendelkezésre bocsátott olyan sterlingösszegeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a sterling aera területen lakó személyek javára fizetéseket teljesíthessenek. Leszögezte ugyanakkor a tervezet, hogy a létrejövő megállapodás nem lesz használható a sterling aera és Magyarország közötti tőkeátruházások céljaira. A Magyar Kormány megerősíti – olvasható a tervezetben – Magyarország teljes szerződéses kötelezettségét különböző külföldi tartozásai tekintetében és vállalja a hátralékok átutalását és a folyó szolgálatot külföldi pénznemben, amint azt a körülmények megengedik. A Magyar Kormány elismeri, hogy a magyar nem-állami és kereskedelmi adósok teljes szerződéses kötelezettségeik erejéig felelősek maradnak hitelezőiknek. Ezzel szemben az is benne volt a tervezetben, hogy az „Egyesült Királyság területén lévő magyar tulajdon, az abból eredő minden hozadék az Egyesült Királyság területén lakó személyeknek magyarországi személyekkel szemben fennálló minden tartozása (...), továbbra is az ellenséggel való kereskedelemre nézve az Egyesült Királyságban érvényes jogszabályok hatálya alatt marad.” (MOL XIX-I-1-s-12-1946-4313)

A tervezett megállapodást a békekötésig javasolták érvényben tartani.

¹⁷ A 78 620/1946.P.M.IV.c. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a Gazdasági Főtanács 1946. július 27-én a pengőnek és az adópengőnek forintra való átszámítási arányát 200 millió adópengő=1 forint értékben állapította meg. Lásd a 8640/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 29. A rendelet — egyebek mellett — megadta azt is, hogy 1 forint négyszázezerbillió B pengővel, illetve négyszázezertrillió milpengővel, valamint négyszázezerquadriillió pengővel azonos.

E kérdést tárgyalva a Gazdasági Főtanács megállapította, hogy július 31-éig 14 millió forint értékű adópengő-adójeget kerülhetett forgalomba, amelynek beváltását 1946. szeptember 30-áig tervezték. Egyben úgy határoztak, hogy az adópengő-adójegek még két hónapon át az aprópénz helyettesítésére maradjanak forgalomban. Így az említett időpontig 100 millió adópengő-adójeget 50 fillért, 10 millió 5 fillért és 2 millió adópengő-adójeget 1 fillért ért. (MOL XIX-A-10. LII. 1946. július 27. 11. pont.)

15

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a közszolgálati alkalmazottak illetményeinek és a nyugellátásoknak újabb szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁸

16

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a 8000/1946. számú rendelettel szabályozott lakbérek forintértékben való meghatározása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁹

17

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát saját használatra engedély nélkül termelt dohány kötelező beszolgáltatásáról és a súlyos dohányjövedéki kihágások hatályosabb üldözéséről szóló 7940/1946. ME sz. rendelet végrehajtása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁰

18

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az 5000/1946. ME számú rendelet alapján elbocsátott alkalmazottak szolgálat alól való felmentésének és végkielégítésének szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²¹

19

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a West Orient Nemzetközi Kft.-nak kölcsönadott aranyra vonatkozó megállapodás tárgyában.

¹⁸ A 9278/1946.II. PM sz. előterjesztés felhívta a figyelmet arra, hogy a közszolgálati alkalmazottak illetményeinek forintban való megállapításánál a korábbi szabályozástól eltért a lakbérpénz, a természetbeni lakás használatát, a családi pótlék megállapítását, az illetmények fizetésének időpontját és a belföldi kiküldetési költségeket tekintve. (MOL XIX-I-s-12-1946-4228). Lásd a 8900/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.).

¹⁹ A jegyzőkönyv mellett csak a rendelet tervezete található. Eszerint a lakbérek és más helyiségek bérééről szóló 8000/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. július 19.) megadott bér háromszorosát kellett forintban fizetni. Lásd a 8730/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.).

²⁰ Az 54 000/1946.P.M.XIII.a. sz. valamennyi pénzügyigazgatóságához és pénzügyigazgatósági kirendeltséghez intézett körlevél egyrészt a 7940/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 13.) végrehajtása tárgyában tett bejelentésekről szólt, másrészt a dohányfogyasztási illeték, valamint a dohányjövedék körében alkalmazott egyéb illetékek, díjak, pénzbüntetések és pénzbírságok összegeinek forintértékben való meghatározásáról intézkedett.

²¹ Az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19., valamint a [25.] 108. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontja) alapján elbocsátott alkalmazottak szolgálat alól való felmentésének és végkielégítésének szabályozásáról, valamint az említett rendelet 5. §-ának módosításáról a 8740/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 31. 172/b.) intézkedett.

42. 1946. július 30.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²²

20

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a svájci-magyar biztosítási és viszontbiztosítási fizetési forgalom szabályozására bizottság kiküldése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

21

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az amerikai hadsereg leszerelési anyag[ának] hazaszállításával kapcsolatban 60 000 dollár biztosítási díj átutalása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁴

²² A West-Orient Nemzetközi Kereskedelmi Kft.-t — a Gazdasági Főtanács kezdeményezésére — a stabilizáció előkészítése érdekében hozták létre. Az állam javára export-import tevékenységet folytatott, valuta- és árukészlet felhalmozásával foglalkozott. A stabilizáció érdemi végrehajtása után, 1946. október 31-én felszámolták. Létesítéséről, feladatairól, a Pénzügyminisztériummal való együttműködéséről a Gazdasági Főtanács 1946. július 3-án tartott ülése határozott. (MOL XIX-A-10. XLV. 9. pont.)

A miniszter 78 383/1946. IV.c. sz. előterjesztésben közölte, hogy a Magyar Nemzeti Bank vezetőségével tárgyalásokat folytatott, hogy a pengőérték meghatározásáról szóló 1925. évi XXXV. tc.-ben foglalt rendelkezések ideiglenes felfüggesztéséről intézkedő 6360/1946. ME sz. rendeletre (MK 1946. június 5.) utalva újból verethessen 20 koronás aranyérmeket s ezeket a zugpiacon forgalmazott külföldi fizetési eszközök, aranyérmék és törtarany felvásárlására használják fel. Hangsúlyozta, hogy az aranyérméknek a törtarannyal és a külföldi fizetési eszközökkel szemben ázsíója volt s a művelet így jól szolgálta a devizagazdálkodáshoz szükséges monetáris eszközök szaporítását s a stabilizáció érdekeit. A West Orient Kft.-re kívánta bízni a pénzügyminiszter ennek az akciónak a lebonyolítását, mivel e vállalattal szemben a zugpiac gyanútlan volt. A Magyar Nemzeti Banktól kérte, hogy 70 kg szinaranyt és 650 szem finom ötvözetű aranyat bocsásson 1946. augusztus 31-éig kölcsönként a West Orient Kft. rendelkezésére. (MOL XIX-I-1-s-1946-4356)

²³ A 19 152/1946.P.M.V. sz. előterjesztés visszautalt a Bernben 1946. április 27-én létrejött svájci-magyar árucserre és fizetési egyezmény ([26.] 109. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pont) III. pontjára, amely szerint a biztosítási és viszontbiztosítási forgalom szabályozása ügyében további tárgyalásokat kívántak folytatni. Ezek során a svájci és a magyar biztosító társaságok egymásközti elszámolásainak lehetővé tételét kellett rendezni. Hangsúlyozta, hogy a magyar biztosító magánvállalatok viszontbiztosítási vonalon elsősorban a svájci piacon voltak érdekelve, így a kérdés szabályozásához a magyar közgazdaságnak igen fontos érdekei fűződtek.

A miniszter Vásárhelyi István államtitkárt kívánta e tárgyalások vezetésével megbízni — amennyiben a más irányú párizsi elfoglaltsága ezt lehetővé tette. A bizottság vezetőjének Tallós János miniszteri tanácsost, tagjainak Trajanovics Lajos miniszteri osztálytanácsost javasolta. Saját küldöttein túl még három magyar biztosító intézet vezérigazgatójának, illetve képviselőjének a kiutazását említette fel.

²⁴ Az amerikai hadsereg leszerelési anyagait illető magyar vásárlási hitel felhasználásával állt kapcsolatban a biztosítási díj kérdése. A „hazaszállítás” kifejezés alatt a „Magyarországra szállítást” értették. Lásd még a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 54., a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 29. és az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 40. napirendi pontját.

22

[Jócsik] *Áttelepítési Kormánybiztos* előterjeszti javaslatát a magyar-csehszlovák egyezmény végrehajtásával kapcsolatban a csehszlovák kormányhoz intézendő jegyzék ügyében.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: Elvileg megkötött egyezmény, a vitás kérdések eldöntésére döntőbírótság kiküldését tartja illetékesnek. Ebben az esetben mégis helyesli a javaslatot, hogy közvetlen jegyzékkel kíséreljék meg az elintéztést, mert a cseheknek sem lehet céljuk a magyarok áttelepítése, amikor tulajdonképpen cseh-magyar lakosságcsereéről van szó.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁵

23

[Jócsik] *Áttelepítési Kormánybiztos* előterjeszti javaslatát a magyar-csehszlovák egyezmény VIII. cikkének értelmezése ügyében a csehekhez intézendő jegyzék tárgyában.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: Itt azokról a fasiszta elemekről van szó, akiknek büntetésére az 5. § vonatkozik. Az első 4 §-ba ütköző bűncselekmények esetén az ezen a címen áttelepíthetők számát korlátozni nem kellett, mert ilyen egyén, az akkor tett közlések szerint legfeljebb 50–60 volt, akiket főbűnösökként tartottak [számon]. A kisebb bűnösök számát pedig 1000-ben állapították meg. A csehek eljárása egy szándékos lélektani tortúra, amikor 10 000 számra vettek vizsgálat alá embereket, akiknek pedig legfeljebb az volt a bűnük, hogy a magyar bevonulás alkalmával magyar zászlóval fogadták magyar testvéreiket.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁶

²⁵ A Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos által sajátkezűleg aláírt — szám nélküli — előterjesztés tájékoztatást adott arról, hogy a csehszlovák-magyar lakosságcsere ügyében 1946. február 27-én kelt egyezmény ([5.] 88. sz. jegyzőkönyv 15. napirendi pontja, illetve az 1946. évi XV. tc.) végrehajtásával kapcsolatban a csehszlovák-magyar vegyesbizottság június 19-ei ülésén kialakult véleményeltérésről.

Az egyezmény I. cikkében a Magyarországról áttelepíthető személyek „szlovák és cseh nemzetiségű” megjelölése — olvasható az előterjesztésben — a csehszlovák felet arra készítette, hogy mindenkit átvegyenek, aki csehnek vagy szlováknak vallotta magát. Ez különösen azért volt aggályos, mert a Magyarországról kitelepülő személyek számának emelkedésével megemelkedett volna a Csehszlovákiából Magyarországra áttelepítendőők száma.

A magyar tárgyaló fél valójában a következőktől kívánta függővé tenni a cseh, illetve a szlovák származás elismerését:

- 1.) ha az illető családjában 1946. február 27-e előtt a szlovák vagy a cseh nyelvet beszélték,
- 2.) ha az illető 1946. február 27-e előtt valamely szlovák vagy cseh politikai vagy társadalmi, illetve kulturális szervezetnek tagja volt,

- 3.) ha valamely népszámláláskor az illető szlovák vagy cseh nemzetiségűnek vallotta magát.

A csehszlovák tárgyaló fél ezt az álláspontot nem fogadta el, ezért Jócsik Lajos a kérdés diplomáciai úton való eldöntését javasolta.

²⁶ A Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos által sajátkezűleg aláírt — szám nélküli — előterjesztés tájékoztatást adott arról, hogy a csehszlovák-magyar áttelepítési vegyes bizottság

1946. június 19-én tartott ülésén véleményeltérés alakult ki az egyezmény VIII. cikkének értelmezése körül. A magyar-csehszlovák lakosságcsere-egyezmény VIII. cikke a következőket tartalmazta: „Az V. cikk első bekezdésében meghatározott számon felül Csehszlovákiából Magyarországra áttelepíthetők olyan, Csehszlovákiában állandó lakhellyel bíró magyar nemzetiségű személyek is, akik a Szlovák Nemzeti Tanácsnak 1945. évi május hó 15-én 33. szám alatt kihirdetett rendelete 1-4. §-ában megjelölt bűncselekményeket követték el. Ugyanez vonatkozik azokra a személyekre is, akik ugyanennek a rendeletnek 5. §-ában megjelölt bűncselekményeket követték el, azzal, hogy ez utóbbiaknak száma nem haladja meg az ezret. Azok a személyek, akik az idézett rendelet 1-4. §-ainak hatálya alá esnek, a VI. és VII. cikkeiben foglalt kedvezményekben nem részesülnek.”

Az V. cikk első bekezdése kimondta: „A Magyarországból Csehszlovákiába áttelepítendő szlovákokkal és csehekkel egyenlő számban olyan Csehszlovákiában állandó lakhellyel bíró magyar nemzetiségű személyek telepíttetnek át Magyarországra, akik a Csehszlovák Köztársaság Elnökének a német és magyar nemzetiségű személyek csehszlovák állampolgárságának rendezése tárgyában kiadott, 1945. augusztus 2-án kelt rendelete (Törvénygyűjtemény 33/1945. szám) értelmében csehszlovák állampolgárságukat elvesztették.” (A fenti két idézett szöveg az 1946. évi XV. magyar tc.-ből származik.) A lakosságcsere-egyezmény VI. cikke az ingó vagyon elszállíthatóságáról, VII. cikke az ingatlan vagyonnak az elhagyott államra való átszállásáról intézkedett.

A Szlovák Nemzeti Tanácsnak a lakosságcsere-egyezmény VIII. cikkében idézett 33/1945. sz. rendelet 1. §-a szerint fasiszta megszállónak volt tekintendő és halálra ítélandó volt az az idegen állampolgár, aki hozzájárult a Csehszlovák Köztársaság szétbontásához, a demokrácia megsemmisítéséhez, a szlovák nép politikai, gazdasági és más módon való elnyomásához, együtt harcolt a németekkel a Vörös Hadsereg és szövetségesei ellen stb. A 2. § belföldi áruháznak és halállal büntetendőnek minősítette azokat a csehszlovák állampolgárokat, akik az 1. §-ban említett helyzet kialakulását elősegítették. A 3. § 30 évig terjedhető szabadságvesztést, súlyosabb esetben halálbüntetést helyezett kilátásba mindazok számára, akik bármi módon elősegítették a megszállók és a belföldi áruhálok tevékenységét, ezek szolgálatába álltak. A 4. § a szlovák nemzet szabadságharcát akadályozó személyek halálbüntetését mondta ki. Az 5. § a fasiszta uralom bűnei közé sorolta azokat, akik helyi viszonylatban a fasiszta szervezetek megalapításában, szervezésében részt vettek, szószólói voltak a Németországgal való együttműködésnek stb. Számukra legfeljebb két évi munkatábor büntetést, politikai jogaik 2-15 évi elvesztését vagy nyilvános dorgálásban részesítést helyezte kilátásba. (A Szlovák Nemzeti Tanács rendeletének részletes bemutatását lásd Vadkerty Katalin: A belső telepítések és a lakosságcsere. Kalligram Könyvkiadó, Pozsony. 1999. 152-153. pp.)

Mindezen rendelkezések bizonyos lehetőséget engedtek a csehszlovák fél számára, hogy a Magyarországra áttelepítendő magyar nemzetiségűek számát növeljék.

A vegyes bizottság magyar tagjai javasolták annak az időpontnak a meghatározását, ameddig a VIII. cikk alapján áttelepítendő személyek ellen az eljárást meg kellett indítani, továbbá, hogy csak azok legyenek áttelepíthetők, akik ellen a csehszlovák népbíróság jogerős ítéletet hozott, kérték annak az időpontnak a megjelölését, ameddig a csehszlovák kormány a VIII. cikk alapján áttelepítésre kerülő személyek névjegyzékét köteles közölni a magyar kormánnyal, végül javasolták a családtagok ügyének rendezését.

A csehszlovák kormány ezt a javaslatot nem fogadta el. Azt az ellenjavaslatot tette, hogy az említett 33. sz. rendelet alapján kitelepíthető személyek számát korlátozzák. Tekintettel arra, hogy az egyezmény az elitelt kisebb vétkű személyek számát 1000 személyben határozta meg, a magyar fél azt javasolta, hogy a nagyobb vétkűek száma a 30-50 főt ne haladja meg. Csehszlovák részről ezzel szemben arra hivatkoztak, hogy 60 000 személy ellen indult bűnvádi eljárás, ezért először 34 000, majd 10 000 személyben kívántak kiegyezni. Mivel a vegyes bizottságban nem jött létre megállapodás, Jócsik Lajos javasolta a kérdés kormányok közötti tárgyaláson történő rendezését.

[Jócsik] *Áttelepítési Kormánybiztos* előterjeszti javaslatát a vegyes bizottság augusztus hó 5. napján kezdődő ülési helyének megállapítása tárgyában.²⁷

[Gyöngyösi] *Külgyminiszter* rámutat annak a feladatnak jelentőségére, amit a kormánybiztos magára vállalt. Munkájának egyik része a csehszlovákok által átnyújtott jelentkezők névsorának felülvizsgálata, amit rövid időn belül meg kell ejteni. Igen nagy jelentősége volna annak, ha most a békekötés előtt rá tudnánk mutatni, hogy az egész lakosságcsere, amit kisebbségi alapon csikartak ki tőlünk, lényegében gazdasági kérdés. Ezt a felülvizsgáló munkát csak akkor tudja elvégezni, ha megfelelő személyzet és összeg áll rendelkezésére. A technikai segítséget úgy tudnák legjobban biztosítani, ha az egész Népgondozó Hivatalt bevonnák ebbe a munkába. Legalább öt autót kell rendelkezésére bocsátani. A javaslatot támogatja.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthára*: Át lehetne adni erre a célra a Hazahozatali Kormánybiztosságot is. A költségeket a lehető legminimálisabbra kell korlátozni és autók helyett lehetőleg vonatot kell igénybe venni.

[Jócsik] *Áttelepítési kormánybiztos*: Egy autóval 100 községet kell bejárni és olyan nagy anyagot visznek magukkal, hogy teherautóra van szükség. A vonathasználat igen megnyújtaná az időt.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Inkább utasításokkal, és rendeletekkel kell segítséggül lenni.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthára*: A rendeletek már készen vannak, de ebben az esetben is kell használni az autókat, mert instrukciókkal kell ellátni a tisztviselőket. A kormánybiztosság költségvetését a következő minisztertanácsra hozza be a kormánybiztos.

[Gyöngyösi] *Külgyminiszter*: A belügyminiszter figyelmét felhívja arra, hogy a Békécsabán tartott szlovák gyűlésen²⁸ olyan nemzetellenes és államel-

Az előterjesztés első lapjának tetején — feltehetőleg Jócsik Lajos kézírásával — a következő megjegyzés olvasható „1947. december 31-ig lehet a sl. jog szerint népellenes bűncselekmény címén és a VIII. cikk érvényét is eddig akarják elnyújtani.” Lásd még az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 1. és az [54.] 137. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

²⁷ Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos által saját kezűleg aláírt — szám nélküli — előterjesztésében a csehszlovák-magyar áttelepítési vegyes bizottság augusztus 5-én Magyarországon megrendezésre került ülésének helyére tett javaslatot. Jelezte, hogy a csehszlovák fél valamelyik balatonparti üdülőhelyet kérte kijelölni. „Tekintettel a tárgyalandó ügyek komoly és kényes természetére — írta — kívánatos volna ebben a vonatkozásban a csehszlovák tagozat kérését teljesíteni.”

²⁸ A Szlovák Antifasiszta Front, amely később Magyarországi Szlovák Szövetség néven működött, 1946. július 27–28-án tartott Békécsabán országos kongresszust. A résztvevők szinte tudomásul sem vették, hogy a szuverén magyar állam területén vannak. Mindenütt csak cseh és szlovák zászlók voltak, a magyar küldöttet kifütyülték, a szlovák agitátorok által feltűzött emberek azt kiabálták, hogy „ki a magyarokkal, menjenek vissza Ázsiába”. A kongresszus a párizsi békekongresszushoz javasolt memorandumot intézni, követelve, hogy rendeljék el a magyarországi szlovákok kötelező áttelepülését Csehszlovákiába. A kongresszus azonban mégsem volt egysé-

42. 1946. július 30.

lenes kijelentések hangzottak el tömegesen, amelyek az állam szuverénitását sértik. Így: „Rövidesen elkövetkezik az idő, amikor északi és déli szlovákok itt a magyar földön fognak kezét nyújtani egymásnak.” Tisztában van azzal, hogy nehéz a helyzet, de ezekről a kijelentésekről jó lesz jegyzőkönyveket készíteni, hogy a békekonferencián mint anyagot felhasználhassák. Lehetetlenség, hogy a köznyugalmat állandóan zavarják ijesztgetésekkel az államhű szlovákok felé, akik minden fenyegetés ellenére hűek maradtak a magyar államhoz. A délvidéki antifasiszták a magyar kormány kiküldöttét inzultálni akarták.

Szakasits Árpád államminiszter: Kétségtelen, hogy a magyar kormány a lehető legjobb viszonyt akarja a jugoszlávokkal fenntartani, viszont egyszerű tudomásvétellel nem térhetünk napirendre a kérdés felett. Felkéri a belügyminisztert, vizsgálja ki az ügyet és minden tekintetben tegye meg a lépéseket. A kormány nem engedheti meg, hogy eltűnjön ilyen jeleneteket. Fokozottabban kell figyelni az ilyen kijelentéseket, mert több joggal és tisztább szellemmel tesszük ezt, mint az előző kormány tette. A kormány bizonyos határidőn belül kapjon jelentést.

Rákosi Máttyás államminiszter: Ennek a kiegészítéséül az a javaslat, hogy a külügyminiszter azt az összeállítást, ami a szlovákoknak itt megjelenő sajtótermékének a legcsattanósabb része, közölje a csehszlovák követtel és közölni kell a követtel azt is, hogy van-e a követségnek köze a kiadványhoz, mert különben, mint magyar sajtótermékkel fogunk eljárni. Ha pedig a követségnek köze van hozzá, hasson oda, hogy más hangot használjanak. Ezek valószínűleg magánvállalkozások, a Sloboda szerkesztőségének tisztviselői a vezetői, akik szintén jelentkeztek kitelepülésre.

Minisztertanács az áttelepítési kormánybiztosság költségvetését a legközelebbi minisztertanács tárgysorozatára tűzte ki. A külügyminiszter bejelentését tudomásul vette.²⁹

[25] 24

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát egyes társadalombiztosító intézeteknél a járulék kulcsának megállapítása tárgyában.

ges, mivel az alföldi szlovákok 210 küldötte nem szavazta meg ezt a memorandumot, még a szavazás előtt elhagyta a termet. (Vadkerti Katalin: A belső telepítések és a lakosságcsere. Kalligram Könyvkiadó, Pozsony. 1999. 117. p.)

A Magyarországhoz ragaszkodó szlovákok augusztus 18-án tartottak ugyancsak Békéscsabán tiltakozó gyűlést a Szlovákok Antifasiszta Frontjának határozata ellen. Tiltakoztak az áttelepítés kötelezővé tétele ellen, bár tudomásul vették azt, hogy ha valaki menni akar, az menjen, de hangsúlyozták, hogy ők jogokat kaptak Magyarországtól: földet, iskolát, használhatják a nyelvüket. Határozatukat megküldték Párizsba és a magyar kormánynak. (Szabad Nép. 1946. augusztus 20. Lásd továbbá Lázár György: Irányzatok és törekvések a magyarországi szlovákság körében. 1945–48. Történelmi szemle 1985. 3. sz. 527. p.)

²⁹ Lásd a [43.] 126. sz. jegyzőkönyv 5. napirendi pontját.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁰

[26] 25

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a bányanyugbérék rendezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³¹

[27] 26

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az OTBA szolgáltatásainak újabb szabályozása tárgyában. Felteszi a kérdést, hogy az OTBA szolgáltatásaiba bevonják-e a nyugállományban lévő katonatisztek és altisztek?

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Az aktív köztisztviselők ellátása ezen a társadalmi biztosítási vonalon nagyon rossz. Az OTBA szolgáltatások fedezésére éppen úgy, mint a multban százalékokat kellene levonni a fizetésekből. Csak a munkaadó fizette eddig.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a nyugdíjas katonatisztek és altisztek az OTBA szolgáltatásokba nem vonják be. A köztisztviselők fizetésének 2-3%-a levonandó OTBA szolgáltatások fedezésére, fizetési osztályoknak megfelelően.³²

[28] 27

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a baleseti biztosítás, valamint az öregségi stb. biztosítás alapján járó szolgáltatások tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³³

³⁰ Az Országos Társadalombiztosító Intézetnél, a Magánalkalmazottak Biztosító Intézeténél, a Magyar Hajózási Betegségi Biztosító Intézetnél, a Magyar Posta Betegségi Biztosító Intézeténél, a Magyar Dohányjövődék Betegségi Biztosító Intézeténél és a Diósgyőri Állami Vas-, Acél- és Gépgyárak Biztosító Pénztárnál biztosított munkavállalók után fizetett társadalombiztosítási járulékok kulcsáról a 8880/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 1.) intézkedett.

³¹ A bányanyugbérékről a 8860/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 1.) intézkedett. A rendelet utasította a népjóléti minisztert, hogy 1946. augusztus 1-jétől fizetendő bányanyugbér-biztosítási szolgáltatásokat úgy rendezze, hogy a szolgáltatás az öregségi vagy rokkantsági nyugbéréseknél mintegy 60%-át, özvegyi nyugbéréseknél mintegy 70%-át, az árványugbéréseknél mintegy 80%-át tegye ki annak az összegnek, amely az 1938. évi értékben az adott időben hatályos jogszabályok alkalmazásával járt. A bányanyugbérék megállapításáig előírta bizonyos előlegek fizetését.

³² Az Országos Tisztviselői Betegségélyezési Alap szolgáltatásainak újabb szabályozására vonatkozó 600/1943. ME sz. rendelet (MRT 1943. február 12., 84-149. pp.) módosításáról és kiegészítéséről a 8950/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 3.) intézkedett.

³³ A baleseti biztosítás, valamint az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosítás alapján forintban járó szolgáltatások átmeneti rendezéséről – az 1938. évi szolgáltatásokkal való arányba állításáról a 8870/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 1.) intézkedett.

42. 1946. július 30.

[29] 28

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az Országos Orvosi Nyugdíj és Segélyező Biztosításból járó nyugdíjak összegének felemeléséről szóló 420/1946. ME számú rendelet módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁴

[30] 29

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a mezőgazdasági társadalombiztosítás tárgyában. Ez az intézmény a gyakorlatban eddig nem létezett, de most igen célszerűnek látszik [a] megvalósítása.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter*: A rendelet olyan nagy mértékben terheli a cséplőgép-tulajdonosokat, hogy nem vállalhatják.

Minisztertanács az előterjesztést előzetes véleményezés végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.³⁵

[31] 30

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a hadigondozás ideiglenes rendezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁶

[32] 31

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az 1927. évi XXI. tc. 20. §-ának módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁷

³⁴ Lásd a 8890/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 1.

³⁵ A mezőgazdasági munkavállalók társadalombiztosításának megszervezéséről a 6180/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. augusztus 14.) szolt. Az Országos Társadalombiztosító Intézet számos érdemleges intézkedést tett a rendelet végrehajtása érdekében, de már 1946 januárjában jelezte a népjóléti miniszternek, majd február 20-án az új miniszterelnöknek is, hogy az egészséges mezőgazdasági társadalombiztosítási díjat az agrárterület akkori csekély teherbíró képessége folytán képtelenség volt begyűjteni. Ezért felvetette, hogy e járulékot közvetlenül az állam hajtja be, a többi adóval együtt – és bocsássa az OTI rendelkezésére. Kérte, hogy a pártok képviselőinek bevonásával szakmai értekezleten tisztázza a kormány ennek lehetőségét, illetve azt, hogy e célra — az 1945 decemberi árszínvonalnak megfelelő — havi mintegy 25 milliárd adópengőt nyújtson az állam az így biztosított adóbevételekből az OTI-nak. (MOL XIX-A-1-e-1. doboz I/b. dosszié, 27–31. pp.) E terv azonban nem valósult meg. Lásd még a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 39. és az 59.(142. sz. jegyzőkönyv 63. napirendi pontját.

³⁶ A jegyzőkönyv mellett csak a rendelt tervezete található. Az 1933. évi VII. tc. előírásait kiegészítő, módosító tervezet a szervezeti szabályokról, a hadigondozási ügyekben eljáró hatóságokról, a hadigondozott fogyatkozási százalékanak feltüntetéséről, a jogviszonyokról, a pénzellátásra való jogosultságokról, egyes pénzellátások szüneteléséről, illetőleg megszüntetéséről, a pénzellátási igény érvényesítéséről, az igényjogosultság felülbírálásáról, a háborús polgári gondozottak ellátásáról, a népjóléti miniszternek a pénzellátások folyósításával kapcsolatos felhatalmazásáról szolt. Lásd a 8980/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 3.

³⁷ Az 1927. évi XXI. tc. a betegségi és baleseti kötelező biztosításról szolt; 20. §-a arról intézkedett, hogy a járulékot teljes naptári évre kellett fizetni.

[33] 32

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pfeiffer államtitkár] előterjeszti javaslatát a büntetőjogi értékhatároknak úgyszintén a pénzbüntetés és a pénzbírság mértékének forintértékben való meghatározása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a forintértéket a békebeli pengőnek háromszorosában fogja meghatározni.³⁸

[34] 33

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pfeiffer államtitkár] az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges egyes rendelkezésekről szóló 5000/1946. ME számú rendelet módosítása.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁹

[35] 34

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pfeiffer államtitkár] előterjeszti javaslatát a közszükségleti cikkek engedély nélkül való kivitelének megtorlása tárgyában kibocsátott 9480/1945. ME számú rendeletben meghatározott büntett esetében a feljelentő és a tettenérő jutalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁰

[36] 35 *Igazságügyminiszter [képviselőtében Pfeiffer államtitkár]* előterjeszti javaslatát a népbírák és az igazolóbizottsági tagok napidíjának megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴¹

[37] 36

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pfeiffer államtitkár] előterjeszti javaslatát a zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok, vagy baloldali magatartás folytán elvesztett üzlethelyiségek, berendezési, felszerelés-

A 8910/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 1.) az 1927. évi XXI. tc. 20. §-ának harmadik bekezdése helyébe a következőket vette fel „Az alapszabály a biztosításra kötelezetteknek bizonyos csoportjára vagy általában a járuléknak naptári hetek vagy naptári hónap szerint számított időszakonként való fizetését szabhatja meg.”

³⁸ Lásd a 8960/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 1. E rendelet általában előírta, hogy a 2000/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. február 27.) és az azt követő jogszabályokban meghatározott büntetések az illető adópengőösszeg másfélezred részében nyert megállapítást. A 2000/1946. ME sz. rendeletet hatályon kívül helyezték.

³⁹ A 9310/1946. ME sz. rendeletről (MK 1946. augusztus 17.) volt szó, amely a létszámcsökkentésekre alakult bizottságok tagjainak, illetve jegyzőkönyvvezetőinek napidíjáról, a pénz értékének csökkenése miatt szükségessé vált felemeléséről intézkedett.

⁴⁰ Lásd a 8930/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.)

⁴¹ Lásd a 8920/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. július 31. (172/b.)

42. 1946. július 30.

si tárgya, valamint áru és anyagkészletek visszabocsátására vonatkozó rendelkezések újabb kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴²

Minisztertanács este 8 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem hitelesítette kézjegyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok, illetve a kormánybiztos az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkal a jegyzőkönyvet. Nem szerepel a jegyzőkönyvön Rónai Sándor, Pfeiffer Zoltán, Molnár Erik, Zentai Vilmos és Balogh István, valamint a jelen voltak felsorolásában sem szereplő Gordon Ferenc és Vas Zoltán aláírása.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 2-9., a 11-14., a 16-17., a 20., a 22-24. és a 31. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés, illetve rendelettervezet.

A [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontjának a) melléklete.

[Nyárádi Miklós államtitkár levele Nagy Ferenchez]
Frankfurt, VII. 27.

Kedves Ferikém,

miután idegölő küzdelem után majdnem mindent tisztáztunk, hétfőn megkezdem az arany technikai átvételét, ami circa egy hétig fog tartani.

Elég nehéz volt elérni, míg az otthoni kívánság szerint vonattal sikerült a szállítást biztosítani. Viszont félek, hogy a kiséret aránylag nagy száma miatt (mintegy 45 ember) esetleg nem kapják meg a szükséges beutazási engedélyt. Ebben az esetben Pestről kellene egy különvonatot felhozatni ide, ami nagy technikai nehézségekbe ütköznék (kocsihiány miatt). Ha az engedélyt a SZEB

⁴² A T. 2735/1946. sz. igazságügyminisztériumi előterjesztés rámutatott arra, hogy a korábbi rendeletet nem lehetett feltétlenül úgy értelmezni, hogy csupán a természetes személyektől elvett üzlethelyiségek visszabocsátását kívánta volna lehetővé tenni, ennek ellenére a bírói gyakorlatban olyan álláspont is megnyilvánult, hogy a rendelet a jogi személyek által elvesztett üzlethelyiségek visszakövetelésére nem adtak lehetőséget. Ennek a téves jogszabályértelmezésnek a megszüntetésére tett javaslatot. A 8850/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 1.) a 7590/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. szeptember 11.) kiegészítéséről, pontosabban arról intézkedett, hogy a korábbi jogszabályt abban az esetben is alkalmazni kell, ha a tárgyakat igénylő jogi személy – s ha az árut, illetve felszerelést nem az üzlethelyiség igénybevételekor vesztette el a volt tulajdonos.

42. 1946. július 30.

részéről megkapjuk (talán te és Balogh államtitkár úr el tudnátok intézni) a következő vonatot kapnám: három Pullmann poggyászkocsi az arany részére, két hálókocsi és egy kísérőkocsi a személyzet részére.

Ha erre az engedélyt megkapnánk, ez volna a leggyorsabb és legbiztosabb módja a szállításnak.

Ragaszkodtam ahhoz, hogy ebben az esetben is legalább Bécstől vegyes orosz-magyar őrséget is kapjunk kíséretül, ebbe az amerikaiak belementek.

Így Szjovuskin tábornok úr adhatna innen (Bécstől) orosz, mi pedig magyar tiszti őrséget.

Indulás idejét biztonsági okokból titokban tartjuk, érkezésről téged értesítelek, hogy megfelelő fogadtatás biztosítva legyen (SZEB, amerikai követség és misszió, valamint sajtó pályaudvarra meghívandó).

Bocsánat a távirat-stílusért, de a levelemet vivő úr indul Budapestre.

Őszinte barátsággal üdvözöl

Nyárádi Miklós

(MOL XIX-A-1-e IX. dosszié, 35–36. pp.) Az American Red Cross nyomtatott fejlécű levélpapírosán tintával sajtókezőleg írt és aláírt tisztázatot.

A 42.(125. sz. jegyzőkönyv 10. napirendi pontjának b) melléklete.

78 599/1946. szám

IV.o.

[A forintérték pénzlábjának meghatározása]
MINISZTERTANÁCSI ELŐTERJESZTÉS

A forintérték megállapításáról és az ezzel összefüggő rendelkezésekről szóló kormányrendelet 2. §-ában foglaltak a forintérték pénzlábjának külön kormányrendelettel történő megállapítását teszik szükségessé.

A forintérték pénzlábjának megállapításánál figyelemmel kell lenni egyrészt arra, hogy az augusztus 1-ével életbelépő magyar árszínvonal milyen viszonyban van a háború előtti magyar árszínvonallal, másrészt, hogy a nemzetközi árszínvonalban milyen emelkedés következett be. A forintban kifejezett új magyar árszínvonal az eddigi számítások szerint kb. 3 1/2-szerese lesz az 1938. évi pengőben kifejezett árszínvonalnak. A nemzetközi árszínvonalban bekövetkezett változás már nehezebben állapítható meg. A figyelembejövő országok közül ugyanis az Egyesült Államokban mintegy 50–60%-os, Svájcban 100%-os, Svédországban 65%-os, Angliában 70%-os áremelkedés mutatkozik. Az Egyesült Államokban és Angliában emelkedő, a többi országban ellenben hanyatló árirányzat észlelhető. Egyfelől a magyar exportérdekek, másfelől konjunktúrapolitikai szempontok azt teszik kívánatosná, hogy a magyar árszín-

42. 1946. július 30.

vonala a legkisebb áremelkedést mutató ország, tehát az Egyesült Államok árszínvonala után igazodjék.

Ezekből a megfontolásokból az következik, hogy az új magyar árszínvonalra tekintettel a háború előtti pénzlábat 3,5-szeresére kellene növelni, viszont ebből a növekedésből le kellene vonni azt a részt, ami a nemzetközi árszínvonal 50%-osnak felvett emelkedésének felel meg. Végeredményben tehát a háború előtti értelmű 2,33-al szorzandó meg.

A háború előtti magyar pénzlábnak azonban ebben a vonatkozásban nem tekinthetjük a pengőtörvényben megállapított értelműt, amely szerint 1 kg színaranyra 3800 pengő esett.

1938-ban ugyanis a pengő olyan mértékben volt elértéktelenedve, hogy a magyarországi árszínvonal és a vezető országok árszínvonala alapján 1 USA dollárnak 6,30 pengő felelt volna meg, szemben a törvényes értelmű alapján adódó átlagban 3,40 dolláros hivatalos árfolyammal. Ha az 1938. évi tényleges paritásnak megfelelő 6,30 dolláros árfolyamot 2,33-al megszorozzuk, azt az eredményt kapjuk, hogy 1 dollár 14,68 forinttal lesz egyenlő.

Figyelembe kell azonban venni, hogy az exporttal kapcsolatos szállítási és egyéb költségek ma nagyobbak mint a háború előtt, ezért az export sima lebonyolítása a kiszámítottnál magasabb, kerekén 16 forintos paritásnak 18.000 értelmű felel meg, amely értelmű alkalmazása esetén a forint 0.055555 gr színaranyra felel meg.

Felmerülhet ugyan az az aggály, hogy 18.000 forintos értelmű választása, illetve 16 forintos dollárárfolyam esetén a magyar mezőgazdasági termékek nemzetközi viszonylatban túl olcsók lesznek, a magyar behozatal pedig megdrágul. Ezekkel az aggályokkal szemben azonban legyen szabad rámutatnom arra, hogy a legközelebbi években exportunk túlnyomó része nem mezőgazdasági termékekből, hanem iparcikkekből és bányászati produktumokból fog állani. Ennek következtében sokkal fontosabb érdekek fűződnek ahhoz, hogy az exportunk zömét kitevő javak külön támogatás és az ezzel kapcsolatos adminisztrációs nehézségek nélkül kivihetők legyenek és az államháztartásnak az export támogatása útján való megterhelése elkerültesse, mint aminő hátrányt a mezőgazdasági cikkek árainál jelentkező aránytalanság okozhat. Az export szempontjából előnyös dollárparitás és értelmű azért is fontosnak látszik, mert esetleges stabilizációs krízis esetén — minthogy az államháztartás további megterhelése augusztus 1-jén túl nem lesz lehetséges — a munkanélküliek elhelyezése csakis az exportra dolgozó iparokban képzelhető el. Figyelmet érdemel továbbá az a megfontolás is, hogy az új árszínvonalban jelentkező jelentős agrárrellő előreláthatólag hamarosan vissza fog fejlődni, és a kiindulásul választott magasabb értelmű lehetővé fogja tenni azt, hogy ez a kiegyenlítődség ne az ipari árak leszorítása, hanem a mezőgazdasági árak emelése útján menjen végbe. Ami konjunktúrapolitikai szempontból előnyösebb megoldást

42. 1946. július 30.

jelent. Ami pedig a behozatalnak a magasabb érmeláb következtében előálló drágulását illeti, minthogy túlnyomórészben nyersanyagok, félgyártmányok és egyéb tőkejavak behozataláról van szó, az ezeknél jelentkező drágulás a magyar árszínvonalban csak egészen kismértékben érezhető hatású.

Mindezek alapján azt a javaslatot terjesztem elő, hogy a forint pénzlába 1 kg finomarany 1/18.000-ed részében, 1 forint aranyegyenértéke tehát 0.055555 gramm finomaranyban alapíttassék meg.

A forintérték pénzlábának és ebből adódó aranyegyenértékének megállapításáról szóló rendelet tervezetét az alábbiakban ismertetem:

A rendelettervezet 1. §-a kimondja, hogy 1 kg finomaranyra 18.000 forint esik, 1 forint ennél fogva 0.055555 gramm finomarany.

A 2. § értelmében a rendelet az 1946. évi augusztus hó 1. napján lép hatályba.

A rendelettervezetet egyidejűleg bemutatom és kérem a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a rendeletet a Magyar Közlöny 1946. évi július hó 28-án megjelenő számában közzétételtessem.

Budapest, 1946. július 27.

Gordon Ferenc s.k.
pénzügyminiszter

Gépelte, hitelesített másolat. MOL XIX-I-1-s-12-1946-4330

Az előterjesztés mellett található rendelettervezet szerint ettől eltérően egy kg finomarany 13.210 forintnak, egy forint ennél fogva 0.0757 gramm finomaranynak felelt meg. A 8700/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. július 29.) pedig egy kg finomarany 13 200 forintként, azaz egy forint 0,0757575 gramm finomaranyként szerepelt.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi augusztus hó 2. napján délelőtt 10 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott rendkívüli minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, A honvédelmi tárca képviselőjében Zentai Vilmos államtitkár, Szakasits Árpád államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Rajk László belügyminiszter, Gyöngyösi János külügyminiszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Gordon Ferenc pénzügyminiszter, Misseth Endre újjáépítési miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Dr. Eröss János a Jóváértélteli Hivatal elnöke, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos, Dr. Keresztury Dezső válás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Ries István igazságügyminiszter képviselőjében dr. Pfeiffer Zoltán államtitkár, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését és felkéri a belügyminisztert, hogy a miskolci eseményekről adjon tájékoztatást.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Miskolcon olyan események fordultak elő, hogy szükségesnek látta a miniszterelnök és a miniszterelnökhelyettesek hozzájárulásával leutazni Miskolcra és [a] karhatalmi erőket összevonni.¹ Miskolcra

¹ 1946. július 29-én a rendőrség Miskolcon letartóztatta a Flórián-malom tulajdonosait, Jungreis Ernőt és Rejtő Sándort, mivel feketepiaci áron értékesítettek 20 mázsa lisztet. A stabilizáció védelmére — a sajtó és az agitációs előadások hatása folytán — feltűzelt munkások kezdeményezésére demonstráció intult. A két malomtulajdonos elleni atrocitás után letartóztatott tizenhat munkás közül öten a Kommunista Párt, hatan a Szociáldemokrata Párt tagjai voltak. A napokon át tartott tüntetések az infláció következtében nyomorúságos helyzetbe került munkások, városi lakosok indulatkitöréseinek következményei voltak, ugyanakkor — mivel a két ma-

kiszállva a következőképpen tudja összefoglalni a történeteket: Vasárnap folyamán a rendőrség őrizetbe vett két malomtulajdonost, akik 20 q lisztet 240 forintért adtak el. A stabilizáció első napjaiban ez igen szükséges lépés volt. A lapokban is napvilágot látott a letartóztatás és hétfőn a diósgyőri vasművekben kisebb csoportosulások történtek, hogy a munkásság követeléseit egy felvonulással demonstrálják. Kedden délelőtt valóban sor került arra, hogy az üzemidő megkezdésénél a munkásság Diósgyőrből Miskolcra induljon egy ilyen demonstráció megtartása végett. Az útvonalon haladva találkoztak egy villamosal, amelyben felismerték a két malmost, akiket egy rendőr kísért munkahelyükre. [sic!] Eddigi felderítések alapján a villamosról asszonyok és férfiak leszedték a malomtulajdonosokat és a menet élére állították. Így érkeztek be a városba. Útközben semmiféle atrocitás nem történt csupán táblát nyomtak a kezükbe, melyen a következő felírás volt: „Így járnak a feketézők, halál a feketézőkre.” – A két munkáspárt vezetősége szükségesnek tartotta, hogy lecsillapítsa a kedélyeket és beszédeket is intéztek a tömeghez. Sikerült is szétoszlatni a tömeget és rábeszélni őket, [hogy] a két internáltat adják vissza a rendőrhatalom szerveknek, hogy azok megfelelő elbírálásban részesüljenek az igazságügy részéről. Információi szerint — amelyeket a Szövetséges Ellenőrző Bizottság ottani parancsnokától nyert — a tömeg hajlandónak mutatkozott, hogy átadja a két malomtulajdonost a hatósági szerveknek, útközben azonban az egyiknek a csomagja széthullott és ebben fehér kalács, sonka, szalonna, kolbász és cukor tárult a tömeg szeméi elé. Ez váltotta ki tulajdonképpen a tömeghisztériát, különösen [az] asszonyok eszeveszetten kezdtek tombolni és kiabálni, hogy „ime a feketézők még az internálótáborba is ilyet visznek.” Ebben a nagy tömeghisztériában a tömeg elvesztette irányítását és a Buza-tér felé sodródott s ott már teljesen eszeveszetten, önuralmát elveszítve elkezdtek ütlegetni a malomtulajdonosokat s a tömeghisztéria általános lincselés jellegűvé alakult át. Az ottani munkásságnak egy része beavatkozott és sérüléseket is szenvedett, a malomtulajdonosok közül az egyik igen súlyosan megsebesült, a másikat pedig félig agyonverve, nyakára kötelet kötöttek és egy szekér után kötötték, ez meg is halt. A másik sérülései súlyosak, de minden valószínűség szerint életben fog maradni. Mire ő leérkezett, már kissé lecsillapodtak a kedélyek anélkül, hogy a városban nagyobb rombolást okoztak volna, de munkafelvételéről még szó nem volt. A helyi szovjet ellenőrző bizottság katonai szolgálatát vették igénybe a rend biztosítása céljából. Kedden éjjelre a rendőrség kb. 15 embert kísért a rendőrségre, hogy ott a megfelelő kivizsgálást eszközölje. Azért csinálták ezt éjszaka, mert tartott[ak] attól, hogy nappal

lomtulajdonos zsidó volt — kétségkívül antiszemita jellegű megmozdulásoknak minősültek. Mindenesetre alkalmat adtak a Kisgazdapárt és a Kommunista Párt kölcsönös vádaskodására. A Kis Újság augusztus 4-ei számában például részleteket közölt Rákosi Mátyás július 25-én Miskolcon tartott beszédéből, amelyben kétél általi halált követelt a feketézőkre.

43. 1946. augusztus 2.

megakadályozná a rendőrség munkáját. Egy közös fogdába helyezték el őket, mert egyébként megfelelő hely nem állott rendelkezésükre. Néhány embert azonnal ki is hallgattak és el is engedték őket. Ez a pár ember kiment a diósgyőri munkásokhoz és hírül adták, hogy mennyien vannak bent és ezek közül párat bántalmaztak is.

Az üzemi bizottság felkereste a rendőrséget és követelte az őrizetesek azonnali szabadlábra helyezését kijelentve azt, hogy szolidaritást vállal velük és nem tűr semmi atrocitást. Szerdán elutasító választ kaptak a rendőrségtől. Csütörtökön ismét kérték a munkások szabadon bocsátását, de hiába. Emiatt nagyon izzó volt a hangulat és ismét készültek arra, hogy bevonulnak a városba. Csütörtökön a Kommunista Párt üzemi szervezete és a Szociáldemokrata Párt üzemi szervezete párthatározatot hozott és közölte, hogy ellene van mindenféle felvonulásnak. A munkásság azonban ezt a határozatot nem tette magáévá és követelték a felvonulást, a szabadlábra való helyezés végett. [sic!] A munkásság fel is fejlődött és elindultak a város felé. A munkáspártok vezetői biztosító láncot vontak a felvonuló tömeg elé. Az első lánctól megtorpantak, de aztán erősítést kaptak és a biztosító láncot áttörték, s megindult az áradat Miskolc felé. Ott egyenesen a rendőrség elé mentek. Útközben semmiféle kiengés nem történt. Határozott cél a rendőrség volt. Mire megérkeztek már igen sokan csatlakoztak hozzájuk a város lakosságából is, úgyhogy kb. 20 000 főre szaporodtak fel, tehát nem csak a diósgyőri munkásságból állt a tömeg, s igen vegyes összetételű volt. Különösképpen igen tekintélyes részét tette ki a tömegnek a városi csőcselék. Így érkeztek a rendőrség épülete elé, ahol követelték a munkások szabadlábra való helyezését. Jelszavak röpködtek a levegőben „szabadlábra helyezni az összes foglyokat és internáltakat, le minden zsidóval.” A jelszavak mögött [e] két komponens fedezhető fel. A rendőrség hajlandó lett volna a foglyokat szabadon bocsátani, de csak azzal a feltétellel, hogy a munkásság vonuljon vissza, vegye fel a munkát és semmi ne történjen a városban. Mielőtt azonban a végrehajtási utasítást megkapták volna az ottani rendőrség gyengesége miatt a foglyokat mindjárt kiengedték.

A kiszabaduló foglyok a tömeg előtt megerősítették, hogy bántalmazták őket a rendőrségen. Erre elhangzottak a követelések, hogy adják ki a rendőröket, akik őket bántalmazták. Részint a munkásokból, részint a városi közönségből alakult tömeg megrohmozta a rendőrség kapuját, benyomultak az udvarra és jellemző, hogy az előbb említett két tendencia teljes mértékben érvényesült. A rendőrségi fogdából kiengedték a [z összes] foglyokat. „Eltársak szabadok vagytok” felkiáltással. A rendőrség ezalatt eltűnt. A tömeg kereste Fogarasi² és egy másik nyomozót, akik állítólag bántalmazták az őrizeteseket. Fogarasi megtalálták a pince helyiségeiben és kivítették a rendőr-

² Fogarasi főhadnagyot a helyi Erzsébet Kórházba szállították, ahol belehalt sérüléseibe.

ség épületéből az utcára. Itt, amikor megjelentek, a kapu előtt levő tömeg megrohanta Fogarasit és súlyosan bántalmazta. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság ott lévő parancsnoka mentette ki a tömegből, autójába ültette, hogy majd első segélyben részesíthesse. A csőcselék megrohmozta az autót, de sikerült az autónak a tömegen keresztül kijutnia, Fogarasi azonban sérüléseibe nemsokára belehalt. Jellemző, hogy ugyanazon erők amelyek a keddi betörést végrehajtották és a foglyok szabadon bocsátásánál közreműködtek, az internálótáborokból is ki akarták szabadítani a foglyokat. El is indultak az internálótáborok felé. A tábor parancsnoka megkapta az értesítést telefonon, azzal az utasítással, hogy vigyék el az internáltakat valahová, ha erre már nincs idő, akkor engedjék őket szabadon, nehogy ott is emberéletben kár legyen.

A parancsnok az utasítás könnyebbik felét választotta és az összes internáltat kiengedte, úgyhogy mire a tömeg megérkezett már csak üres tábort talált, s utána hazaszéledtek. Amikor ő leérkezett, akkor a rend már lényegében helyreállott, pusztán az állomáson tartózkodott még egy szerelvény, ami Miskolc város segítségére érkező tömeget volt hivatva hazaszállítani. Ez a tömeg igen szárnalmas látvány volt. Csak a kisebbik része volt becsületes kinézésű, a nagyobbik része csőcselék és 15–16 éves ifjú, akik valami felszólításra jöttek. Beszédet intézett hozzájuk, akik látszólag meg is nyugodtak és kérte őket, hogy menjenek haza. Az állomásparancsnok azonnal útnak indította a szerelvényt, a rend helyreállott. – Lényegében ez történt. A probléma most a következő: Megállapítani, vajon véletlenség-e, hogy a diósgyőri tömeg szembeálkózik azzal a villamossal, amely szállítja a két malomtulajdonost. Az internálótábor parancsnoka csak kényszerből engedte szabadon az internálótábor foglyait. Megállapítani, hogy nem-e [sic!] valami fasiszta összeesküvés van a dolog mögött. Amint leérkezett, az internálótábor parancsnokát azonnal letartóztatta. 10 óra után azonban, amikor kihallgatta, semmi olyant nem tudván megállapítani, ami miatt őt gyanú alá lehetne vonni, szabadon bocsátotta, de állásából felfüggesztette. Kiadta az intézkedést, hogy a szabadon bocsátott internáltakat szedjék össze, de különben [sic!] a lapokban is megjelent egy felhívás az önként jelentkezésre. – A másik probléma a közvetlen tettesek felderítése, mert nyilvánvaló, hogy a közvetlen végrehajtónak a kilétét fel kell tárni. Az események lefolyásáról meg lehet állapítani azt, hogy a munkásságnak egy érthető demonstrációja a forint védelme mellett, amelybe belekeveredett egy fasiszta társaság, ugyanez — egyenesen a munkásság politikai álláspontjával ellentétesen — kiszabadítja a bűnözőket és [a] politikai internáltakat. Igen nagy szerepet játszottak itt a családtagok és ismerősök, akik ki akarták hozzátartozóikat szabadítani. Tehát feltétlenül meg kell állapítani a jellegét is a dolgoknak. [sic!] Vajon egyszerűen csak családi összetartozási alapon kerültek be, vagy pedig háttérben mozgó kezek is részt vettek az irányításban. Az utóbbi azért is feltételezhető, mert még nem tudták megállapítani,

43. 1946. augusztus 2.

hogy kik voltak azok, akik az összes üzemet felhívták sztrájkra és összetelefonálták valamennyi üzem munkását.

Igazságügyminiszter képviselőjében Pfeiffer Zoltán államtitkár: Miként lehetséges az, hogy ilyen óriási tömegmegmozdulásról, amely előre szervezett volt, a rendőrség nem szerzett tudomást és nem készült fel kellőképpen.

[*Rajk*] *Belügyminiszter:* A rendőrség értesült a demonstrációról, leadták azonnal az utasítást, hogy szerelvényeket indítani a gyárak felől nem szabad. Kétszeres parancs ellenére futottak be Miskolcra a szerelvények. Feltételezhető, hogy egy mozgó kéz és tervszerűség húzódik meg mögötte. Az sem kizáró dolog, hogy ez nem kívülről, hanem esetleg magából a munkásságból, vagy [az] abban meglapuló nyilas fasiszta elemekből tevődnek ki az irányítók. Éppen ezek az üzemek voltak azok, ahol a régi rezsim telenyomta spiclikkel a gyárakat, akik most ilyen kilengésbe vonják a munkásságot. Be kell jelentenie, hogy mivel a termelés volt legjobban veszélyeztetve, tegnap este, a vasgyári munkásság bevonásával, a két munkáspárt vezetősége értekezletet tartott, amelyen megállapodtak abban, hogy támogatni fogják a rendőrséget abban, hogy az ügyet kivizsgálhassa, felelősséget vállaltak azért, hogy ma reggel az összes üzemben gyűléseket fognak összehívni és megértetik a munkássággal, hogy a termelést tovább kell folytatni. Ezek a gyűlések megtörténtek, jelentették neki telefonon, a munkásság magáévá tette az álláspontjukat, sőt ezen túlmenően határozatot hoztak, hogy a két nappal elveszített munkaidejüket túlórával és vasárnapi munkával fogják pótolni. A felemlített szempontok szerint elrendelte a kivizsgálást. A mai nap[on] szabadlábban lévő gyanúsítottakat hívnak be, de ma még letartóztatásokat ne eszközöljenek, és most megfelelő utasításokat fog kérni a minisztertanáctól magatartásukra nézve. [sic!] Természetesen jelentést kért arra nézve is, hogy ki volt az a rendőr, aki veréseket alkalmazott és addig is, amíg ez a jelentés beérkezik, bárki legyen is az illető, saját hatáskörükben elbocsáthassák. – Jellemző még az, hogy miután a rendőrség előtt lezajlottak a dolgok, elhangzott a jelszó, hogy a rendőrség szállítsa haza Székesfehérvárról Diószegi és Takács internáltakat, akikkel, mint később megtudta, a munkásság azonosságát nem vállal, mert nyilas párttagok voltak.³ Ez követeléseként lett felállítva és ma délben is megint megjelennek a rendőrség előtt, hogy hol vannak ezek.

Dr. Balogh István államtitkár: Már a kunmadarasi esetenél is⁴ azt olvasták, hogy a határon túlról valók a felbujtók. Felveti a kérdést, vajon nem jöhettek most is a határon túlról. Kétségtelen, hogy az országnak nem használ ilyen eset most a békekötések idején.

[*Rajk*] *Belügyminiszter:* Erre vonatkozólag még nem merültek fel semmi kutatások [sic!], de még annyira elementáris állapotban van a dolog, hogy nem

³ Diószegi és Takács internáltra vonatkozó további adatokat nem ismerünk.

⁴ Kunmadarasi esetről lásd a [28.] 111. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és jegyzetét.

volt idő ilyen irányú nyomozásra. Egyelőre semmi gyanúja nincs arra, hogy szlovák kezdeményezésre történt volna az atrocitás.

[Nagy] *Miniszterelnök* felveti, hogy a főispánnal⁵ szemben kíván-e valami eljárást a belügyminiszter?

[Rajk] *Belügyminiszter*: A főispán teljesen ártatlan. Rekedtre ordította magát, hogy lecsillapítsa a tömeget. Mindent megpróbált a maga részéről. Személyesen ment ki az állomásra és a sajoszentpéteri szerelvényt⁶ feltartóztatta, hogy amíg ő ki tud menni lecsillapítani a tömeget, semmi ne történjék. Rekonstruálva a dolgot, emberfeletti, amit tett. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság vezetője is ezt mondotta. Amikor megkérdezte, hogy ő miért nem jött segítségére a rendőrségnek katonáival, azt mondotta, hogy már sok mindenben keresztül mentek, de ilyen tömeghisztériát még nem láttak. Nem vállalhatták a felelősséget, hogy orosz katonák lőjjenek le magyar állampolgárokat.

Igazságügyminiszter képviselőjében Pfeiffer Zoltán államtitkár: A diósgyőri vasgyárban kiakasztottak már előzetesen egy cédulát „piros levél” aláírással, amelyben közölték, hogy népitélet lesz.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Tudomása van a „piros levélről”, sőt birtokában is van egy ilyennek. Természetes, hogy a rendőrség a leghatározottabban fel fog lépni.

Igazságügyminiszter képviselőjében Pfeiffer Zoltán államtitkár: A közigazgatási vonalon a politikai rendőrségnek erről tudnia kellett volna és meg kellett volna előznie az eseményeket, hiszen a rendőrségnek tulajdonképpen ez a feladata, nem az utólagos kivizsgálás. A rendőrségnek is tudnia kellett erről s általa az összes közigazgatási szervnek. Nem talál magyarzatot arra, hogy sem a politikai rendőrség, sem a közigazgatási szervek ezzel nem foglalkoztak és nem jelentették a Belügyminisztériumnak.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A politikai rendőrség, mielőtt még kedden felvonulásra került volna a sor, a Kommunista Pártból megkapta a figyelmeztetést arra, hogy fel akarnak vonulni. Felhívták az orosz parancsnokságot is. Ennek a következménye volt az az óvintézkedés, hogy amikor a tömeg felvonult, kétoldalt rendőrszemélyzet és elszórtan orosz őrszemek is álltak. Tehát helyes az a megállapítás, hogy tudomással kellett bírnia, mert volt is tudomása és megtette az intézkedéseket is.

Igazságügyminiszter képviselőjében Pfeiffer Zoltán államtitkár: Ha előzetes tudomása volt a közigazgatásnak, a főispán miért nem kérte fel a munkáspártok vezetését, akadályozzák meg a felvonulást.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Az államtitkár felszólalása úgy akarja feltüntetni, mintha a két munkáspárt szervezte volna meg az egész demonstrációt.

⁵ Oszip István volt Borsod vármegye és Miskolc főispánja.

⁶ A sajoszentpéteri szerelvény szállította a munkásokat Miskolcra.

43. 1946. augusztus 2.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Jelentkezik egy földalatti szervezet, amely behajszolja a munkásságot egy ilyen összeesküvésbe. A politikai rendőrség valószínűleg tart megfigyelőket a munkásság között.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A két pártnak mind a keddi, mind a csütörtöki felvonulással kapcsolatban az volt az álláspontja és határozata, hogy nem kell felvonulni és ezért volt visszarendelve a rendőrség. A határozatot igen nagy mértékben végre is hajtották, mert csak 2000 munkás vonult fel. Minden váltás közölte, hogy a két párt határozata az, hogy a felvonulás nem lesz megtartva. Ennek következménye volt, hogy nem is vonult fel minden munkás.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Amikor hétfőn írásban közölték, hogy kedden népitételt hajtanak végre, nagyobb készültséget kellett volna tartani.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A diósgyőri vezetőség és a munkásság között igen rossz a viszony.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Meg kell várni a vizsgálat eredményét és akkor majd döntünk.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁷

2

[Nagy] *Miniszterelnök*: A Jóvátételi Hivatal elnöke a Szövetséges Ellenőrző Bizottság ellátása kérdésében előterjesztést kíván tenni és a minisztertanács döntését kívánja. Ezért idekérette a Jóvátételi Hivatal elnökét és felkéri, hogy javaslatát és annak indokait részletesen terjessze elő.

[Erőss] *A Jóvátételi Hivatal elnöke*: Az elmúlt hónap folyamán a Szövetséges Ellenőrző Bizottság vezetőségétől ismételtlen kaptak felhívásokat, úgy állítják össze a Szövetséges Ellenőrző Bizottság ellátás[ának] kérdését, hogy a részletkérdésekkel foglalkozni ne kelljen. Az oroszok ígéretet tettek, hogy teljesen előtárlják igényüket. A most, 2-án kapott átirat olyan adatokat tartalmaz, amellyel [sic!] egységesen kell foglalkozni. Nézete szerint ezek a követelések felborítják az egész szanalást. A követelés összege havonaton 294 840 dollárt tesz ki.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Ebbe még nincs benne a Vörös Hadsereg ellátása.

[Erőss] *A Jóvátételi Hivatal elnöke* úgy gondolja, hogy a Fegyverszüneti Egyezmény ilyenre nem is kötelez bennünket. Nem képezheti a magyar állam kötelezettségét pl. az, hogy a csehszlovákok ide jóvátételi delegációt küldenek.

⁷ A kérdésre a minisztertanács nem tért vissza. Az eseményekről lásd Varga János: A miskolci népitétel, 1946. Medvetánc, 1986. 2–3. sz., valamint Moszkvának jelentjük. Titkos dokumentumok 1944–1948. Századvég. 1994. Szerkesztette és az utószót írta Izsák Lajos és Kun Miklós. 107–112. pp. Lásd még: Rajk László a miskolci pogromról. Dokumentumközlés. Közreadja Gyarmati György és Kutrucz Katalin. Magyar Napló, 2002. 4. sz. 41–44. pp.

A prágai tárgyalások folyamán külön megmondotta, hogy arról a magyar állam gondoskodni nem fog. A Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz már küldött egy átiratot, melyben felkéri őket, gondoskodjanak arról, hogy itt tíz csehszlovák[on] és tíz jugoszlávon kívül több ne maradjon.⁸ Nincs semmi értelme, hogy ekkora delegációt tartsanak itt. Ez kormányzati kérdés és talán kormányzati vonalon kezdjünk valamit. Előterjeszti a Gazdasági Főtanácshoz beérkezett 1946. július 31-ei keletű, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság által benyújtott igénylés pénzre, élelmiszerre, tüzelőre, benzinre, gépkocsira és itálra vonatkozó részletes adatait.⁹

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: Ki kell számítani pontosan mennyibe kerül az, amit velünk szemben követelnek és feltárni a Szövetséges Ellenőrző Bizottság előtt, hogy ez többet jelent, mint a jóvátétel.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: Már folynak a kiszámítások és 24 óra alatt pontos képet tudnak majd nyerni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Teljesen igaza van a Jóvátételi Hivatal elnökének, hogy ezt a problémát a minisztertanács elé kell hozni. Ez a nagy összeg alkalmas arra, hogy az egész szanálás felboruljon. Egyrészt lehetetlen nem teljesíteni, azonban a lehető legnagyobb pontossággal kell összeállítani, mit jelent ez végösszegben. A kormány írjon át a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak és hivatkozzon arra, hogy a Szovjetunió a szanálással kapcsolatban mindenféle módon igyekszik segíteni, ha azonban kiderül, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak az itt-tartása többbe kerül, mint az egész jóvátétel, akkor kérjük a Szövetséges Ellenőrző Bizottságot, hogy ezen feltétlenül változtasson. A Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak és azon kívül másolatban az összes illetékesnek is meg kell küldeni az átiratot és kérni, hogy a lehető

⁸ A Szövetséges Ellenőrző bizottság csehszlovák delegációja kezdetben 19 főből állt, de ezt később 90 főre emelték; Jugoszlávia csupán mintegy 10 fővel képviseltette magát.

⁹ A Szövetséges Ellenőrző Bizottság július 31-én benyújtott igényét nem ismerjük. A Gazdasági Főtanács 1946. augusztus 24-én tartott ülésének jegyzőkönyvéhez mellékelte 7286/1946. sz. ügyiratban szereplő feljegyzésben azonban rögzítették az adott időszakkal kapcsolatos adatokat.

A SZEB-re vonatkozó 1946/1947. évi költségvetési előirányzat, ebből augusztus hónapra megnyitott összegek:

		évi	augusztusi
A SZEB	katonai bizottságra	12 000 000 Ft	3 120 272 Ft
	építkezésekre	3 000 000 Ft	825 000 Ft
	felszerelésre és berendezésre	2 100 000 Ft	345 000 Ft
	élelmezésre	4 500 000 Ft	876 812 Ft
	elhelyezésre	4 500 000 Ft	543 000 Ft
	egyéb célokra	900 000 Ft	597 586 Ft
	Évi előirányzat összesen	27 000 000 Ft	6 307 570 Ft

Az augusztus havi igény tehát jóval meghaladta az 1946/1947. évi költségvetésben szereplő összeg 1/12-ed részét. A feljegyzés megemlítette azonban, hogy az augusztus havi igényből kifizetetlen maradt 1 060 000 forint. (MOL XIX-A-10-Stabilizációs VI. ülés 353.pont.)

legsürgősebben ebben az irányban hozzanak oly irányú döntést, amely az ország teherbíró képességével összefér. Meg kell mondani a levélben, hogy az oroszok megígérték, ők maguk fogják minden más országnál redukálni az igényeket. Bele kell venni azt is, hogy egy minisztériumnak egész évi költségvetése ez. Meg kell mondani, hogy ez egy igen komoly és súlyos probléma és amennyiben nincs módjában a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak ezen változtatni, úgy magához az illető állam kormányához fognak folyamodni.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Ezt a kérdést tulajdonképpen csak úgy lehet megítélni, ha beállítják a nemzetközi kötelezettségeket is. Összes nemzetközi kötelezettségünkre 42 millió dollárt tudunk összeszedni. El sem tudja képzelni, hogy ez egy általános és minden hónapra szóló követelés legyen. Ez a követelés az eddigieket messze túlhaladja. Ha erre nézve megállapodást kötnek, akkor nem tudnak majd megfelelni más kötelezettségeknek. Tehát meg kell gondolni, hogy milyen kötelezettségek vannak és csak ezen az alapon lehet nyilatkozni, tudnak-e fizetni, vagy sem. A béketárgyaláson pedig fel kell tárnai a helyzetet és ezért szüksége van a pontos adatokra.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Ha a jóvátétellel arányosítjuk össze, akkor azt felelik majd, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság csak két-három hónapig fog működni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Az oroszok fixírozni próbálták a végleges jóvátételi tervet. A helyzet az, hogy ezt az igényt mérsékelni kell, mert meghaladja a jóvátételi kötelezettséget. Kétmillió dollárt kell teljesíteni, amiből csak a búza két és fél millió dollár. Ha nem tudják búzában, akkor megpróbálják kukoricában teljesíteni a szállításokat, ezt szeptember, október hónap folyamán fogják leszállítani. Nem tud addig kalkulálni, míg nem tudja, hogy milyen mértékben csökkentik le igényüket. Az összeszedés óriási összeget jelent, kívánatos lenne a kérdés végleges rendezéséig leállítani. A mostani béketárgyalások kapcsán a jóvátételi áraknak értékelését fel lehetne vetni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A minisztertanács tájékoztatására közli, hogy tegnap Szviridov a tárgyalások során ismét felvetette a kenyérgabona kérdését. Kérte, hogy amennyiben van lehetősége a kormánynak, emelje fel ezt a tételt, mert a Szovjetunióknak igen nagy szüksége van rá.¹⁰

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Elvégezve egy számítást, hogy mivel rendelkezünk és [ha] a kormány teheti és tud még valamit adni, szívesen teszi, de előbb tudni kell a terméseredményt. Nem hivatalosan, de felvetette azt a

¹⁰ Szviridov és Nagy Ferenc megbeszéléséről nem ismerünk feljegyzést. A Gazdasági Főtanács határozottan felszólította a közellátásügyi-, iparügyi- és a pénzügyminisztert, hogy a 64 000 tonnás jóvátételi búzaszállítás, valamint a jóvátétel céljára hízlalt 70 000 sertés takarmányozására szükséges hitelkeretet biztosítsák, vegyék felülvizsgálat alá a jóvátételi költségeket, foglalkozzanak a kiadási tételeknek a későbbi hónapok előirányzatából való előrehozatalával, az ipari jóvátételi keret csökkentése következtében a felszabaduló hiteleknek a jóvátétel más vonalon való beállításával. (MOL XIX-A-10-Stabilizációs VII. ülés. 1946. augusztus 31. 2. pont.)

kérdést, tekintettel arra, hogy a Szovjetunió a napokban hatmillió dollár pönalét elengedett, nem lehetne-e valami búzát kapni, s szívesen fizetne valami felárat is, hogy segítsen a kormányon. Kérte továbbá, hogy a magyar kormány küldje ki megbízottját Petrosénybe, mert a románok már jelentették, hogy az orosz megbízott megérkezett.¹¹ A kiküldendő bizottság tagjaiban meg lehetne állapodni.

[Eröss] A Jóvátételi Hivatal elnöke úgy véli, hogy ebbe a vegyes bizottságba két érdekelt van a Salgótarjáni és a Hitelbank kiküldötte, továbbá az Iparügyi Minisztérium és a Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium kiküldöttje kell, hogy részt vegyen.¹²

Rákosi Mátyás államminiszter: A jóvátételi árértékelés kérdését meg kell kísérelni a békekonzferencia előtt a Szovjetunió képviselőjével megoldani.

¹¹ A minisztertanács érdekes módon nem foglalkozott a Bárányos miniszter által érintett fontos szovjet engedménnyel. A Gazdasági Főtanács 1946. július 28-ai ülésén — feltehetőleg Nagy Ferenc miniszterelnök — bejelentette „hogy a magyar kormány a Szovjetunió kormányához intézett arra a jegyzékére, amelyben a stabilizáció és a szanalás sikere érdekében arra kérte a Szovjetunió kormányát, hogy a jóvátétel tekintetében könnyítéseket engedjen, Szviridov altábornagy a Szovjetunió kormánya nevében a miniszterelnökhöz július 27-én válaszjegyzéket intézett. Közölte, hogy a Szovjetunió kormánya elfogadta a magyar kormány javaslatait a jóvátétel teljesítésének módjára vonatkozóan. E szerint Magyarország a Szovjetunióknak 1946. évben 21,8, 1947. évben 23, 1948. évben 25, 1949. évtől 1953. évig pedig évenként 30 millió dollár értékű árut köteles jóvátétel címén fizetni. Ezen felül elengedte azt a 6 millió dollár értékű szállítást, amire az 1945. évben esedékes szállítások nemteljesítése miatt késedelmi kamat címén lett volna kötelezve. Végül hozzájárult ahhoz is, hogy Magyarország a petrosényi kőszénbánya magyar kézben lévő részvényérdekeltségét a jóvátételi kötelezettségbe való beszámítás mellett adja át a Szovjetunióknak. A részvények felét az 1946. évi, a másik felét az 1947. évi jóvátételbe kell beszámítani. Külön bizottság fogja megállapítani, hogy milyen értéket képviselnek ezek a részvények, továbbá, hogy 1946. évben milyen árukat kell jóvátételre szállítani.” (MOL XIX-A-10. LIII-1. pont.)

Mindez tulajdonképpen rögzítette a magyar kormánydelegáció moszkvai látogatásának ([19.] 102. sz. jegyzőkönyv) eredményeit.

A jegyzőkönyv mellett található egy — feltehetőleg — sajtóközlemény-tervezet, amely értékelte a szovjet elhatározás jelentőségét. Hangsúlyozta, hogy Magyarországnak — az 1945. évről elmaradt szállítások és a késedelmi kamat beszámításával — 1946-ban 64 millió dollár értékű árut kellett volna szovjet jóvátételre szállítania. Ez a kötelezettség — mondta — éppen egyharmadára csökkent, amit még tovább mérsékel a petrosényi részvények beszámítása. A stabilizáció szempontjából mérlegelve a döntés jelentőségét, rámutatott arra, hogy a magyar ipar termelő berendezései és a magyar munkásság teljesítményei, amelyek túlnyomó részt a jóvátétel teljesítésére voltak lefoglalva, már felszabadultak a belföldi szükségletek: az újjáépítés és a fogyasztás céljaira, a mezőgazdaság megtarthatja állatállományát, az új forint árufedezete tehát sokszorosan jobbá vált, mint amire korábban számítottak.

Reményét fejezte ki ez a nyilatkozat-tervezet, hogy a jóvátételben érdekelt másik két ország: Csehszlovákia és Jugoszlávia is követni fogja a Szovjetunió példáját. Cicmil ezredes 1946. augusztus 12-én közölte a magyar kormánnyal a jugoszláv kormány augusztus 8-ai azon határozatát, hogy a jóvátételi szállítás határidejét 6. évről 8. évre felemelte. (MOL XIX-A-1-j 1946-VIII-9330)

Külön megemlítette, hogy az elhurcolt javak kormánybiztosa az előző napon kézhez kapta az illetékes amerikai hatóságtól a magyar aranykészlet átvételére jogosító utalványt.

¹² Lásd a [19.] 102. sz. jegyzőkönyv 12. jegyzetét.

A bizottság Moszkvában tett látogatásáról lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 22. napirendi pontját és jegyzetét.

43. 1946. augusztus 2.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Ipari vonalon sokkal súlyosabb lehet a kérdés. A búza világpiaci árát könnyű megállapítani. Ha a békekonferencián nem is vetik fel a kenyérgabona-kérdést, már most átirattal kell fordulni a mérséklések végett.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter* felvilágosítást kér úgy [sic!] a békekonferencián való figyelembevétel végett, vajon a költségvetés reális-e, vagy sem, mert ha nem reális, úgy egészen más alapok szerint fogja kezelni a tárgyalásokat.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nem tételezhető fel, hogy irreális.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: A témát komolyan kell megfogni. A költségvetési év nem esik össze a jóvátételi évvel. A szovjet jóvátételi vonalon, ha 4 milliót vesznek a CASBI-ra,¹³ akkor még 2–3 millió dollár kell és már kész is az első esztendő. Meg van győződve arról, a csehek és jugoszlávok nem térhetnek ki azon követelmények elől, ami[ke]t a Szovjetunió nyújtott.[sic!]

[Eröss] *Jóvátételi Hivatal elnöke*: Egységesen kell felvetni a problémát. Az árkérdés megkértszerezi a jóvátételt. Van egy december 12-ei jegyzőkönyv, amelyben Pokorny altábornagy a Szovjetunióval június 12-én létesített megállapodás árait, kötelezőnek ismeri el a csehszlovák és jugoszláv vonalon is.¹⁴

[Nagy] *Miniszterelnök*: Legjobb lenne úgy határozni, hogy a kormány azonnal a Szovjetunióhoz fordul, és könnyen lehetséges, hogy erre hamarosan választ is kap.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette. Utasította a Jóvátételi Hivatal elnökét és a külügyminisztert, hogy a jóvátételi szállítások és az árkérdés megoldása tekintetében — a békekonferencián leendő tárgyalás elkerülhetősége végett — a Szovjetunió delegáltjával tárgyalja le és csak sikertelenség esetén vigye a jóvátételi kérdésnek ezen részét a békettárgyalások hivatalos vizsgálata elé.¹⁵

3

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára* előterjeszti a közellátásügyi miniszter 27 820/1946. számú javaslatát az UNRRA Bizottság tagjainak ellátásával és

¹³ A CASBI-ről lásd a [17.] 100. sz. jegyzőkönyv 5. napirendi pontját és 17. jegyzetét.

¹⁴ A csehszlovák-magyar jóvátételi egyezményről és aláírásáról lásd a [26.] 109. sz. jegyzőkönyv 18. napirendi pontját és jegyzetét. Pokorny Hermann tárgyalásairól lásd a 4.(87. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pontját és jegyzetét.

¹⁵ Lásd e kérdéstről Nagy Ferenc Puskin szovjet követhoz 1946. július 22-én írt levelét. (A magyar jóvátétel és ami mögötte van... 1945–1949. Válogatott dokumentumok. Napvilág Kiadó, Budapest, 1998. Válogatta, a bevezetést és a jegyzeteket írta Balogh Sándor és Földesi Margit, 117–120. pp.) 1946. augusztus 10-én a magyar kormány jegyzékben kérte a Szovjetuniótól, hogy vizsgálja felül a magyar-szovjet jóvátételi egyezmény ármegállapításait, mivel 1945 júniusában, az egyezmény aláírásának időpontjában a magyar fél nem volt kellően felkészülve e tekintetben, s olyan alacsony árakat vettek alapul, amelyek fenntartása a magyar gazdaság tönkretételét, a stabilizáció sikertelenségét eredményezhette.(PIL 274.f. 12. 211.) Lásd még a 45.(128. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját, Eröss János felszólalását és 25. jegyzetét, az [53.] 136. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontjának berekesztő részét.

43. 1946. augusztus 2.

elhelyezésével, valamint az UNRRA áruk szétesztásával és folyamatos szállítási-ával kapcsolatban folyó évi augusztus hó folyamán felmerülő költségek fedezésére 1 974 000 forint előirányzatnélküli hitel engedélyezése iránt. Sommer UNRRA főmegbízott már megtárgyalta a Pénzügyminisztériummal a hitelkérelmet. Az összeg egyébként meg fog térülni. A költségvetési kiadás terhét kéri a közellátásügyi miniszter ezen összeggel felemelni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzákjárult, és 1 974 000 forint hitelt engedélyezett.

4

[Jócsik] *Áttelepítési kormánybiztos* előterjeszti javaslatát Balatonlellén a csehszlovák vegyes bizottság kérelmére rövidhullámú adó felállítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.¹⁶

5

[Jócsik] *Áttelepítési kormánybiztos* előterjeszti javaslatát költségvetési keretnek augusztus havára való megállapítása tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A költségvetést a kormány tagjai nézzék át. Javasolja ezért [a] legközelebbi minisztertanács elé hozni.

[Jócsik] *Áttelepítési kormánybiztos*: Sürgős fizetnivalói vannak s nem tűr halasztást.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A sürgős fizetnivalókra hétfőig 50 000 forint folyósítását javasolja.

Minisztertanács az Áttelepítési Kormánybiztosság részére költségelőlegként ötvenezer forint folyósítását engedélyezte.

Minisztertanács délután 1/4 3 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem hitelesítette kézjegyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok, illetve az áttelepítési kormánybiztos az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Nem szerepel a jegyzőkönyvön Gordon Ferenc, Rónai Sándor, Pfeiffer Zoltán, Molnár Erik, továbbá Eröss János, Balogh István és a felsorolásban fel sem tüntetett, de jelen volt Vas Zoltán aláírása.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 4. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

¹⁶ Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztosnak e tárgyban két augusztus 2-án kelt előterjesztése is megtalálható a jegyzőkönyv mellett. Az egyikben csak azt kérte, hogy a csehszlovák-magyar vegyes bizottság augusztus 5-15-e közötti ülésének színhelyére, Balatonlellére rövidhullámú rádió adó-vevő állomás telepítését tegye a kormány lehetővé. A másik előterjesztés ugyanezt kérve hangsúlyozta, hogy a korábbi tátrai tárgyalás alkalmával a vegyes bizottság magyar tagozata sem tudott számos fontos kérdésben a magyar kormányzati körökkel érintkezést találni és ezért a maga álláspontjára volt utalva. Viszonosságot remélve javasolta a kérés teljesítését.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi augusztus hó 5. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnökle-
te alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, A honvédelmi tárca képviselőjében Zentai Vilmos államtitkár, Szakasits Árpád államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter, Rajk László belügyminiszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Gordon Ferenc pénzügyminiszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Balla István tájékoztatási miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. Bejelenti, hogy a Szovjetunió kormánya a magyar-szovjet repülési társaságnak holnap reggel adja át az első 5 db utasszállító gépet. Az átadásra az egész magyar kormányt meghívja. Felkéri a kormány tagjait, hogy ezen [az] ünnepélyen vegyenek részt.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹

2

Dr. Balogh István [államtitkár] a Fővárosi Közmunkák Tanácsának alkalmazottai gyorssegélyére 2 491 000 000 AP hitel utólagos jóváhagyását kéri.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²

¹ Előzményéről lásd a [6.] 89. sz. jegyzőkönyv 6., a [10.] 93. sz. jegyzőkönyv 8. és a [14.] 97. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és jegyzeteiket.

² A 8036/1946.ME.II. sz. előterjesztésben kettőszázkilencvennégymillió adópengő szerepel.

3

Dr. Balogh István [államtitkár] a Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1946. évi július 15–17-ig esedékes személyi és mellékjárandóságaira 249 000 000 AP hitel utólagos jóváhagyását kéri.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

4

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a Jóvátételi Hivatal kérelmét június hóra 150 001 billió 167 milliárd milpengő hitel rendelkezésre bocsátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³

5

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a Magyar Vöröskereszt kérelmét júliusban esedékes drágasági segélyére 584 millió adópengő hitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

6

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Vöröskereszt július havi dologi kiadásaira 120 millió adópengő hitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

7

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a városrendezési, építésügyi és közmunkaügyi igazgatás ellátásáról szóló törvényjavaslatot.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: A beérkezett észrevételek lényegtelenek, ezért kéri elvben fogadja el a minisztertanács az előterjesztést. A részletekben meg fog egyezni az észrevételt tevő minisztériumokkal s ha ez nem sikerülne, akkor ismét minisztertanács elé hozza előterjesztését. Addig is megbízatást kér a részletek kidolgozására.

Minisztertanács az előterjesztést elvileg elfogadta azzal, hogy a végleges szöveg az észrevételt tevő társmiszterekkel letárgyalandó.⁴

³ A 7438/1946.ME.II. sz. előterjesztés szerint ebből az összegből a Jóvátételi Hivatal dologi kiadásaira egybillió egyszázhatvanhétmilliárd milpengő; a mezőgazdasági orosz jóvátételi szállításokra pedig 150 000 billió milpengő szolgált.

⁴ Előzményéről lásd az [5.] 88. sz. jegyzőkönyv 36. napirendi pontját és a [31.] 114. sz. jegyzőkönyv 21. napirendi pontját.

A számnélküli előterjesztést a Gazdasági Főtanács készítette s adott felhatalmazást — a Fővárosi Közmunkák Tanácsának átszervezésére vonatkozó javaslattal együtt — a minisztertanács elé terjesztésére. (MOL XIX-A-10. L. 1946. július 23., 4. pont.) Előjáróban hangsúlyozta, hogy az újjáépítési miniszterrel és az építési kormánybiztossal folytatott tanácskozás alapján tette meg javaslatát az Újjáépítési Minisztériumnak Építés- és Közmunkaügyi Minisztériummá való átszervezésére. Jórészt megismételte a korábbi előterjesztésekben már elmondottakat.

44. 1946. augusztus 5.

8

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a Gazdasági Főtanács javaslatát a közszolgálati alkalmazottak mellékjárandóságának ideiglenes beszüntetése tárgyában. Az intézkedés átmeneti időre szól.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵

9

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Magyar Vöröskezszt alkalmazottainak 1946. június 8–18-ig esedékes személyi járandóságaira 7 milliárd 8 millió B-pengő hitel utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[10] 11

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Fővárosi Közmunkák Tanácsa alkalmazottainak 1946. július hó 18–21[-ére] esedékes személyi és mellékjárandóságaira 324 millió adópengő hitel utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[11] 12

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Főváros Közmunkák Tanácsa alkalmazottainak személyi járandóságaira 22 milliárd 676 millió adópengő hitel utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[12] 13

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Fővárosi Közmunkák Tanácsa július havi dologi kiadásaira 10 milliárd adópengő utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

Az előterjesztés mellett megtalálható a törvény tervezete, valamint a Honvédelmi Minisztériumnak a katonai építkezések különleges igényeit hangsúlyozó észrevétele és egy további — feltehetőleg az Iparügyi Minisztérium — főleg stílárís jellegű megjegyzéseket tartalmazó levele. Lásd még a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 54. és az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 47. napirendi pontját.

⁵ Az 5964/1946.G.F. sz. előterjesztés hivatkozott a minisztertanács határozatára, amely szerint mellékjárandóságok és különböző pótlékok megállapítása tekintetében 1946. augusztus 1-je után külön jogszabályokban fognak rendelkezni. Utalt arra is, hogy a minisztertanács álláspontja szerint a szanalási költségvetési évben csak azok a közszolgálati alkalmazottak részesülhetnek pótlékban, akik számára ezt a közszolgálati illetményekről és nyugellátásokról szóló 4600/1946. ME sz. rendelet (1946. április 25.) megjelenése után kormányrendelet vagy minisztertanácsi határozat biztosította. Ezért javasolta a mellékjárandóságok fizetésének beszüntetését mindaddig, amíg kormányrendelet nem intézkedik erről.

Nincs tudomásunk a rendelet közzétételéről.

[13] 14

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát Hegedűs Nándor, Geleji Dezső, Csuka János és Mónár János 1946. augusztus 1-jétől kezdődőleg, mint szerződéses tisztviselők a IV. fizetési osztálynak megfelelő illetményekkel, hat hónapi felmondás mellett való további alkalmaztatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶

[14] 15

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti néhai Körner Lajos ny. miniszterelnökségi irodasegédtsízt özvegye részére folyósítandó kegydíj megállapítására vonatkozó felterjesztési javaslatát.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[15] 16

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a Gazdasági Főtanács javaslatát a közületi szerződéses alkalmazásoknak határidővel való szabályozása tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* A meglévő szerződésekre ez nem vonatkozik, mert azokra van kormányrendelet. Csupán az átmeneti szanálási időben kell szabályozni a szerződések túlzásait.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁷

[16] 17

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti és [sic!] illetve a Gazdasági Főtanács javaslatát a közalkalmazottak létszámcsökkentéséről szóló 5000/1946. ME számú rendeletnek egyes szövetkezetekre való kiterjesztése tárgyában.

[Bán] *Iparügyi miniszter* hozzájárul a rendelethez, csak a 2. §-ban a végrehajtást illetően kéri felvenni „az illetékes miniszterrel egyetértésben” kifejezést.

⁶ Hegedűs Nándor (1884–1969) közíró, szerkesztő, irodalomtörténész. Nagyvárad történetében jelentős szerepet játszott. 1928-ban az Országos Magyar Párt képviselőjeként bekerült a román parlamentbe. Az 1940-es évek elejétől Budapesten élt. Ady Endre nagyváradi éveinek feldolgozásával foglalkozott. 1945 után miniszterelnökségi szaktanácsadó volt.

Geleji Dezsőt szerződésesként alkalmazták és még 1946-ban el is bocsátották a Miniszterelnökségről.

Csuka János a Miniszterelnökségen miniszteri tanácsosi címet kapott.

Mónár Jenőről (és nem Jánosról) lehetett szó, aki miniszterelnökségi előadóként a csehszlovák-magyar lakosságcserével kapcsolatos nemzetiségpolitikai változások figyelemmel kíséréseivel volt megbízva.

⁷ A 6234/1946.G.F. sz. előterjesztés felhívta a figyelmet arra, hogy egyes közületi szervezetnél, intézményeknél olyan szerződéses alkalmazások történtek, amelyek határidejüket, összegszerűségüket tekintve a közalkalmazásban szokásosnál kedvezőbbek voltak. Ezért javasolta a megkötött szerződések felülvizsgálatát, valamint az ilyen megállapodások megkötésének kizárását. Lásd a 9210/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 14.

44. 1946. augusztus 5.

[Ries] Igazságügyminiszter nem ismeri a rendeletet és elvileg óvást emel a jövőre nézve a programon kívül való előterjesztések rendszere ellen. Kéri a Miniszterelnökség előterjesztéseit is valamennyi miniszterrel közölni.

Minisztertanács az előterjesztést az iparügyi miniszter kiegészítésével elfogadta.⁸

[17] 18

Dr. Balogh István [államtitkár] ismerteti Szoboljevnek, az orosz kereskedelmi szállítások vezetőjének levelét, melyben a 8 millió méter pamutzállítással kapcsolatban kedvező határidőkről és elosztott mennyiségekről rendelkezik.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹

[18] 19

[Nagy] Miniszterelnök: A B-lista-revízióval összefüggésben létrejött megegyezés alapján rendelettervezetet köröztetett a miniszterek között. A közellátásügyi és [az] újjáépítésügyi miniszterek megtagadták az aláírást, s így ismét minisztertanács elé kellett hoznia. Kéri a rendelettervezetet úgy elfogadni, megegyezés után, mintha az már 30-án elfogadást nyert volna, hogy a Közlönyben megjelenhessen a még érvényben volt, kapott felhatalmazás alapján. A közellátásügyi és [az] újjáépítésügyi miniszter a 4. §-nál kívánnak módosítást, a pénzügyminiszter pedig aggályát fejezte ki a rendelettel szemben. Helyes lenne tehát a 4. §-nak oly értelmű módosítása, hogy a miniszterelnök és a

⁸ Az 5000/1946. ME sz. rendeletről (MK 1946. május 19.) lásd a [25.] 108. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját. A Gazdasági Főtanács 6263/1946. sz. előterjesztése az egyes állami érdekelt-ségű szövetkezetekre, így a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központjára, a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központra, az Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezetre, a földbirtokrendezés pénzügyi lebonyolítására alakult szövetkezetekre, az Országos Központi Hitelszövetkezetre és az Iparosok Országos Központi Szövetkezetére javasolta kiterjeszteni a rendelet hatályát. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-4253) A vonatkozó intézkedést nem sikerült megtalálni. Lásd még az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontját.

⁹ Előzményéről lásd a [7.] 90. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és 5. jegyzetét, és a [8.] 91. sz. jegyzőkönyv 63. napirendi pontját.

Szoboljev 1946. július 16-án látogatást tett a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter-nél. Megállapodtak arról, hogy Magyarország 1946. júliusában 1,5, augusztusban 2,5, szeptem-berben pedig 4 millió, összesen 8 millió méter pamuttextilárut szállít. Ezt Nagy Ferenc levélben is igazolta. Szoboljev a válaszlevelében vállalta, hogy a Szovjetunió 2000 köbméter faanyagot fog szállítani. (MOK XIX-A-1-j 1946-VIII-8198)

A Gazdasági Főtanács ülésén Nagy Ferenc miniszterelnök ismertette Szoboljev tábornok-nak a textilbérfonási és más szerződés lecsökkent teljesítésével kapcsolatos levelét. A Gazdasági Főtanács felszólította a kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztert, hogy levélben kérje a július és augusztus hónapra megállapított szállítások 10-10 millió méterrel való csökkentését, mivel erre a textilmennyiségre a stabilizációval kapcsolatban a belkereskedelem területén feltétlenül szükség volt. Javasolta: tegyen ígéretet a 20 millió méter textil szeptemberben való pótlólagos szállítására. (MOL XIX-A-10-XLVIII-1946. július 16., 46. pont)

miniszterelnök-helyetteseken kívül a pénzügyminiszter, vagy a kisgazdapárti államminiszter is részt vesz a bizottságban.¹⁰

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Már akkor, amikor tárgyalták ezt a kérdést, [az] volt az(álláspontja, [hogy] a legfelsőbb bizottság összetétele ne legyen kifogásolható. Miután a megyei igazgatásnál vannak a bajok és főleg agrárkérdés a mostani revízió, a kisgazdapártiak ne legyenek kisebbségben a bizottságban. A rendelet szerint pedig kisebbségben van a két munkaspárttal szemben. A kiküldött embereitől beérkezett jelentések szerint sokkal súlyosabbak a bajok, mint ahogy gondolták. 299 községből 151 községben nem működik a közigazgatási apparátus. Egyes helyeken, mint Zalában már elég jól eliminálták a nehézségeket. Az adókimutatás azonban az ország legnagyobb részében nem történt meg. Az adók egyénileg kivetve nincsenek s így az ország legnagyobb részében nem történt meg. [sic!] Az adók egyénileg kivetve nincsenek s így az egész beszolgáltatás igen rosszul áll, mert csak a kivetés az alapja a beszolgáltatásnak. 50%-ban a községekben nem működik az adóztatás. Ilyen körülmények között a revíziót nagyon gyorsan kéri végrehajtani, hogy a kérdés hamarosan befejezést nyerjen.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: A megegyezés hosszabb tárgyalások eredménye volt. A kiindulási pont az, hogy a bizottság a kirívó esetekben dönt. Nem is gondolta, hogy itt agrárérdekek játszhatnak szerepet, s ezt most nagy meglepetéssel hallja, mert szerinte ez így ipari és kapitalista probléma is. Nem látja be, hogy miért jobb az, ha B.Szabó István államminiszter is benne van, amikor a Kisgazdapárt érdekeit Nagy Ferenc miniszterelnök éppen olyan jól képviselheti. A nem agrár érdekek is számítanak valamit, tehát ez a kifogás nem állja meg a helyét. Ebből azt látja, hogy jómódú gazdák akarnak beleszólni a revízióba. Kifelé ez így nem fog jól hangzani.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A miniszterelnökben és a miniszterelnök-helyettesekben megbíznak, de mégis kisebbségben van a két munkaspárttal szemben.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: A B-listát más szempontokból nézték. Javasolja az eredeti formában elfogadni a tervezetet. Nincs kétsége abban, hogy itt a leépített reakciók ellentmondásáról van szó. De különben is ez az ME rendelet közhírré ment, mert vidéken járva, már hallott róla. A leépítéssel kapcsolatban voltak ugyan zavarok, de pótlással simán tudják biztosítani a közigazgatás menetét. A panaszok még ott is, ahol jogosak, túlozva vannak.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: A B-lista eredetileg koalíciós szellemben lett volna végrehajtandó. Kilenc minisztériumban a munkaspártiak, kilenc minisztériumban a kisgazdapártiak voltak többségben. Ugyanígy meg kell lenni a koalíciós aránynak a revíziós bizottságban, mint ahogy megvolt az

¹⁰ Közvetlen előzményéről lásd a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját.

44. 1946. augusztus 5.

alaprendeletben. Ez csak úgy oldható meg, ha a Kisgazdapárt részéről két tag van a bizottságban. A köztisztviselői alkalmazottak 80%-ban nem kisgazdapárti miniszter felügyelete alatt vannak.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Mint egyszerű falusi parasztember tapasztalataiból közli, hogy a B-lista végrehajtása igen nagy zavarokat okozott. Tekintetbe kell venni, hogy a jelenlegi községi vezetőséget nem a nép választotta. Helyenként megfelelőképpen végzi munkáját, helyenként kifogás alá esik. A falu népe bizalmatlansággal viseltetik a vezetőséggel szemben. Ha most azokat a tisztviselőket, akiket megszerettek, mi most elküldjük, még nagyobb lesz a bizalmatlanság és ez könnyen a stabilizáció rovására mehet. Mi megbízunk Rákosi és Szakasits államminiszterekben, de kifelé megnyugtatóbb lesz a módosított javaslat és ezért a maga részéről is ragaszkodik a módosításhoz.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A felvetett szempontokhoz két kérdésben szól hozzá. Az agrárszempont az első. Egyes helyeken, Tolnában, Somogyban, Veszprémben már helyre is állott a rend. Szombaton délután a Világ című lapban látta, hogy a székesfővárosi adóbefizetés csóddal fenyeget, mert 519 adóhivatalnokból 269-et építettek le.¹¹ Ő obligón kívül áll, mert a pártok határoztak így, de azonnal felvette az érintkezést a polgármesteri hivatallal. Feltette a kérdést, mennyiben felel meg a valóságnak a cikk, hogyan lehet, hogy csak az újságból értesült erről, a polgármesteri hivatal pedig a belügyminiszter megkerülésével a Miniszterelnökség segítségét kéri az újságokban a rendelettel kapcsolatban. Kiderült, hogy Farkas Mihály¹² rendelkezett, hogy a tisztviselők azonnal hagyják el hivatalukat, s nem gondoskodott arról, hogy valaki átvegye tőlük. Mindenki egyszerre tette le a tollat. Mi itt nem jóindulattal, hanem enyhén szólva szabotázzsal találkozunk. A polgármesterrel megállapodott abban, hogy azonnal revízió alá veszi a dolgot, szombaton délután és az egész vasárnap dolgoztak; felszólította a polgármestert is, vegyen részt ezeken az üléseken. A bizottságban, amikor a feltétlen szükséges létszám megállapítására került a sor, Farkas főigazgató azt a kijelentést tette, hogy tulajdonképpen a megmaradt létszám teljesen elegendő a napi ügyek elintézésére, de majd az illetmények számfejtésénél fog másfél hónap múlva igen súlyos zavar támadni. Itt bizonyos politikai tendenciának kell kihúzni a méregfogát. Kiadta a rendelkezést, hogy noha most az átmenetet meg tudják oldani, akkor is vegyék elő az igazgató névszerinti javaslatát és vissza kell állítani 368 tisztviselőt a munkába. Ebből a névsorból a bizottság egyhangúlag csak 141-et tud elfogadni, a többi olyan, hogy egyetlen egy párt számára sem voltak kívánatosak. Körülbelül úgy állunk Veszprém, Tolna és Somogy megyében is, mint a fővárosnál.

¹¹ A B-listázások miatt nem működött az V/a kerületi adópénztár és tisztviselő nélkül maradt a X. és XII. kerületi pénztár, jórészt megbénult a munka a többi kerületben is. (Világ. 1946. augusztus 4.)

¹² Nem azonos a kommunista párti vezetővel.

Nyilatkozatot kapott, hogy egynehány visszavétellel a közigazgatás területén a rendet garantálni tudják. Azért említette fel ezt az esetet a fővárossal kapcsolatban, hogy milyen dolgok mehetnek végbe, amelyek szándékos megzavarást jelentenek. Egyes megyékben a leépítés idején járvány ütött ki és a legtöbb tisztviselő megbetegedett. Munkaképteleneknek mondják magukat, nem hajlandók tovább dolgozni s lényegében szimpatia-tüntetésről van szó. Minezeket nem azért mondta el, mintha csak ilyen természetű és nem indokolt panaszok volnának komolyan megalapozva. A komoly zavarokra mindenütt megtörtént az intézkedés. Az ország megyéiben befejeződött a munka helyreállítása. Eddig 15 vármegyéből jelentettek zavartalan működést, s elrendelte, hogy a többi megye is jelentse 48 órán belül milyen a beszolgáltatás és az adóztatás.

Szakasits Árpád államminiszter: A javaslat olyértelmű módosítását javasolja, hogy a pénzügyminiszter vegyen részt a bizottságban.

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:* A visszavételekkel kapcsolatban felhívja a figyelmet arra, hogy a jegyzők beszolgáltatási jelentéseiknek a multban sem tettek eleget. [sic!] Jó lenne, ha ezeket a szempontokat is megfontolás tárgyává tennék a visszaveendő jegyzők kivizsgálásánál. Igaz, hogy az adófizetés és beszolgáltatás nem mindig volt szinpatikus, de nagyrészt annak eredménytelensége a jegyzők nemtörődömségére is visszavezethető. Augusztus 31-én a mult esztendőben több mint ezer község nem tett eleget bejelentési kötelezettségének.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter:* Az adókivetések történjenek meg, mert ha ez nincs akkor nincs beszolgáltatás sem. Az egyéni kiértesítéseknek meg kell történniük, mert addig az egész stabilizáció borotvaélen táncol. A jegyzőkkel szembeni különös vizsgálat szintén meg fog történni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a 4. § szerinti bizottságnak tagja a pénzügyminiszter.¹³

[19] 20

[*Gyöngyösi*] *Külgügyminiszter:* Tekintettel arra, hogy meghívást még nem kapott, de a Reuter Iroda értesüléseiből úgy látja, hogy hamarosan ki kell utaznia Párizsba, a béketervezetet a minisztertanácsnak be akarja mutatni.

¹³ Az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) alapján történt elbocsátások felülvizsgálatáról a 9050/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 6.) intézkedett. E rendelet szerint az elbocsátottak közül egyesek visszavételére indokolt előterjesztést tehetett a szakminiszter, a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült valamelyik politikai párt országos központja vagy a Szakszervezeti Tanács; a javaslatok ügyében a miniszterelnök, a két helyettese és a pénzügyminiszter részvételével alakult bizottság kapott felhatalmazást a döntésre. A visszavételre vonatkozó előterjesztéseket 1946. november 15-éig kellett benyújtani s a bizottságnak 1947. január 31-éig kellett döntenie az egyes ügyekben.

44. 1946. augusztus 5.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A béketervezet egy külön minisztertanács anyagát képezi, mert még nem ismerik a miniszterek és erre a célra javasolja a kedd délelőtt 11 óráját rendkívüli minisztertanácsként kitűzni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁴

[20] 21

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1936:XXVII., az 1939:IV. tc., az 1940:IV. és az 1942:XV. tc. végrehajtása során földhöz, illetőleg házhelyhez juttatottak fizetési kötelezettségének újabb megállapítása tárgyában. Az 1945. július 1-je után történt befizetések átértékelés alá esnek.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁵

[21] 22

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát 6254/1946. szám alatt Groffits Gábor és társai mezőgazdasági főiskolai, illetőleg kertészeti és szőlészeti főiskolai tanároknak egyetemi tanárokká leendő kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁶

¹⁴ Lásd a [45.] 128. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

¹⁵ A 184 861/1946.F.M.VIII.1. sz. előterjesztés számba vette, hogy az 1945 előtti, a jegyzőkönyvben felsorolt, törvények alapján földhöz és házhelyhez juttatottak megváltási kötelezettségét különböző — részint pengő, részint búza, illetőleg rozs — alapon és egymástól eltérő fizetési feltételek szerint állapították meg. A különböző jogszabályok az ingatlanszerzők tulajdonjogának a bekebelezését is — az ingatlan ellenértékének különböző mértékű befizetésétől függően — egymástól eltérő feltételekhez kötötték. Általában az ellenérték jelentős hányadának kifizetése után kerülhetett sor a tulajdonjog bejegyeztetésére — s többnyire 25–30 év alatt kellett törleszteni az ár fennmaradó részét. Ezzel szemben egyrészt az 1945 utáni — jóval kedvezőbb feltételek mellett végrehajtott – földbirtokreform, másrészt az infláció a korábban kikötött törlesztési részletek teljesítéséhez új körülményeket teremtett.

Az egyenletlenségek fenntartásából származott nyugtalanság mérséklése, másrészt a földreform végrehajtása folytán az államra hárult kötelezettségek (műszaki munkák stb.) szempontjából javasolta rendezni a miniszter a pengőértékben fennállott korábbi földbirtokpolitikai tartozások búzára való méltányos átértékelését – és a megváltási árnak az 1945 utáni földreformmal kapcsolatban megállapított árak arányában való leszállítását. A tulajdonjognak a bekebelezését illetően is az új földreform során elrendelt eljárást kívánta alkalmazni a régi földhözjuttatottak esetében is. Minden tekintetben a 600/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. március 18.), illetve az ezzel kapcsolatos további rendelkezések alapján kívánta rendezni a kialakult szerteágazó gyakorlatot. Lásd a 9660/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 31.

¹⁶ A 6254/1946.F.M.eln.X.1. sz. alatt a miniszter kérte, hogy előterjesztés tehessen a köztársasági elnökhöz hét mezőgazdasági főiskolai nyilvános rendes tanár és egy szőlészeti főiskolai nyilvános rendkívüli tanár egyetemi nyilvános rendes tanárrá, továbbá három mezőgazdasági főiskolai nyilvános rendkívüli tanár és egy kertészeti akadémiai rendes tanár egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá való kinevezése ügyében.

A kinevezésre javasolt Groffits Gábor (1880–1957) a mezőgazdasági építészet, Vladár Endre (1888-?) a mezőgazdasági géptan, Keller Oszkár (1882-?) a zoológia, Bíró Gyula (1894-?) az alkalmazott üzemtan, Varga-Kiss Ernő (1900-?) a mezőgazdasági ipar, Szekeres Vince (1887-?) az

[22] 23

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Kovács László végzett gazda alkalmaztatása tárgyában az állami mezőgazdasági birtokok létszámába.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[23] 24

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát néhai Skerlanitz Flórián m. áll. gazdasági segédfelügyelő szülőtlen árvája részére kegynevelési járulék engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[24] 25

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* annak idején megalakult Hitelvéleményező Bizottságba kéri felvenni a földművelésügyi miniszter képviselőjét is.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

[25] 26

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* a mezőgazdasági érdekképviselőtről szóló törvényjavaslatot kívánja előterjeszteni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezt a holnapi rendkívüli minisztertanácson szintén elő lehet majd adni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁸

[26] 27

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az egyes bánya- és gyáripari termékek, valamint [a] mezőgazdasági jellegű szolgáltatások árának rendezéséről szóló 4120/1945. ME sz. rendelet hatályon kívül helyezése tárgyában.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* felhívja a figyelmet arra, hogy vidéken szünetel az üveg- és vasárúknak [az] eladása, mert nincs megállapítva az árak. Kívánatos volna ezeknek igen gyors megállapítása, hogy [az] árusítás megkezdődjön.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁹

állatorvosság, Okályi István (1900-?) a gyümölcsstermesztés, Révy Dezső (1900-?) a növénytan, Dohy János (1905-?) a növényélettan és növénykórtan, Szabó Albert (1910-?) az állatbonctan, Ormos Imre a gazdasági szakoktatás terén szerzett érdemeit. Lásd még a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 29. napirendi pontját.

¹⁷ Előzményéről lásd a [37.] 120. sz. jegyzőkönyv 27. napirendi pontját.

¹⁸ Lásd a [46.] 129. sz. jegyzőkönyv 41. napirendi pontját.

¹⁹ Az 51 407/1946.Ip.M.I. sz. előterjesztés azért javasolta a 4120/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. július 1.) hatályon kívül helyezését, mivel az abban foglaltak újabb szabályozásánál kormányrendeletre nem volt már szükség, miután a szabályozást elvileg más alapokra helyezték.

44. 1946. augusztus 5.

[27] 28

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Pál Dániel volt MÁVAG lakatos nyugbéré ügyében.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[28] 29

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a „Dunavölgyi Timföld-Ipar” Magyar-Szovjet Bauxit-Alumínium Rt részére államkölcsön folyósítása tárgyában.

Minisztertanács a Dunavölgyi Timföld-Ipar Magyar-Szovjet Bauxit-Alumínium Rt részére 70 000 1938. évi pengőértékű államkölcsön folyósítását engedélyezte.²⁰

[29] 30

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* ismerteti az 1946. évi június hó 28-án megkötött magyar-lengyel árucsereforgalmi megállapodást. Az ásványolajnál olyan megállapodás jött létre, amely az egész egyezmény létrejöttét veszélyezteti. Különböző megoldási módok mutatkoztak, az árkurzust kell revízió alá venni. A másik lehetőség, hogy egy belső árnál revíziót eszközöljünk és eleget tudjunk tenni a lengyel szállításoknak, vagy pedig a differenciát át tudjuk hidalni. Kéri, hogy előterjesztését vegye tudomásul a minisztertanács, és amennyiben a belső ármegállapításnál differencia nem lenne, avagy az ármegállapítás másképpen alakul, a részletek kidolgozása végett utalja a Gazdasági Főtanács elé.

Rákosi Mátyás államminiszter: Meg kell kísérelni a petróleum árát leszorítani, nem tudja, hogy miért srófolták a világpiaci ár fölé 30%-kal a petróleum árát. Lengyelország nem használta ki velünk szemben azt a helyzetét, hogy versenyeznek a lengyel szénért. 12 és 1/4-del árulja másnak, s velünk 11-gyel kötöttek egészen lojálisan szerződést.

²⁰ Az 51 457/1946.Ip.M.XII. sz. előterjesztés bejelentette, hogy — a minisztertanács utólagos jóváhagyásától feltételezetten — az 1938. évi 70 000 pengőérték fejében a pénzügyminiszter 5600 milliárd, majd 80 000 milliárd adópengőt adott már az említett célra. Kérte továbbá 15 000 dollár államkölcsönkénti elszámolásának engedélyezését.

Indoklasként előadta, hogy a Szovjet-Magyar Bauxit-Alumíniumipari Egyezmény értelmében a vállalat 33%-ában a magyar kincstár érdekeltsége. A vállalat almásfüzitői gyárának befejezéséhez 48 millió 1938-as értékű pengő volt szükséges. Ettől függetlenül az orosz vezérigazgató megállapítása szerint a gyár állagának megóvásához szeptember 1-jéig 200 000 békepengőre volt szükség. Ennek felét a szovjet megbízott vállalta, de felhívta a magyar felet a másik rész befizetésére. Mivel a magyar képviselő előadta, hogy a forint-költségvetés nem ad lehetőséget erre, a szovjet vezérigazgató kérte, hogy adópengőben bocsássák rendelkezésre az összeget. Jelezte továbbá: a dollárösszegre azért volt szüksége, hogy ezt szembeállíthassa a Szovjetunió által a vállalat rendelkezésére bocsátott 10–15 000 dollár értékű gépi berendezéssel.

Minisztertanács az előterjesztést tudomásul vette azzal, hogy az olajárát a Gazdasági Főtanács vizsgálja felül.²¹

[30] 31

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjesztését a szövetkezeti törvény tárgyában, miután még tárgyalás alatt van, a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²²

[31] 32

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát [egy volt miniszteri osztálytanácsos révén] Sámuel Józsefné [számára] kegydíj engedélyezés tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[32] 33

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti 33 072/1946. számú javaslatát a magyar–csehszlovák árucserereformalmi egyezmény egyes módosítandó tételeinek letárgyalása végett dr. Hardi Róbert miniszteri tanácsosnak Prágába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

²¹ A 31 090/1946.K.Sz.M.II.fő. sz. előterjesztés, hivatkozva a minisztertanácstól 1945. december 5-én (73. sz. jegyzőkönyv 30. napirendi pont) kapott felhatalmazásra, jelentette, hogy a Varsóba kiküldött szakértőbizottság 1946. június 28-án megkötötte a magyar–lengyel árucserereformalmi megállapodást, amely 1947. június 30-áig maradt érvényben.

A megállapodás 5 500 000 dollár értékű áru behozatalát, illetve kivitelét tette lehetővé. 4 800 000 dollárt képviselt a behozni tervezett 200 000 tonna szén és 200 000 tonna koks. A további behozatal pedig elsősorban horganyból, ferromangánból, marónátronból, ammoniákszódából, gyógyszer-alapanyagokból állt.

A kivitel 2 200 000 dollár értékű nyersolajat, ásványolajterméket, kész ipari terméket és mezőgazdasági terméket, így műszereket, gépeket, kiszereelt gyógyszereket, bauxitot, bort, gyümölcsöt, paprikát, babot és tengerit jelentett.

Az egyezményen kívül megtalálható a jegyzőkönyv mellett a két bizottság elnökének levélváltása – többek között egy vegyes bizottság felállítását illetően, amely az árucseré irányítását volt hivatva szolgálni.

A Gazdasági Főtanács 1946. augusztus 10-én foglalkozott a kérdéssel. Az ásványolaj árát a MAORT viszonylatában tonnánként 342 forintról 226,20 forintra mérsékelte. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs IV. ülés 1. pont) E jegyzőkönyv mellett található egy feljegyzés a Lengyelországba irányuló olajexport kérdéséről. Ez megállapította, hogy a magyar exportárak a román áraknak mintegy dupláját tették ki.

²² Előzményéről lásd a [4.] 87. sz. jegyzőkönyv 4. és a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 41. napirendi pontját, valamint jegyzeteiket. Lásd továbbá az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 54. napirendi pontját.

²³ Az előterjesztés bejelentette, hogy az 1946 júniusában ([37.] 120. sz. jegyzőkönyv 50. napirendi pontját) megkötött magyar–csehszlovák árucserereformalmi egyezmény lebonyolítása

44. 1946. augusztus 5.

[33] 34

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* bejelenti, hogy az első két előterjesztést a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁴

[34] 35

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Kardos Tibor kinevezése és Rómába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁵

[35] 36

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a „Nemzeti Szalon” kiállító helyiségének helyreállítási költségeire 200 millió adópengő hitel utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács a „Nemzeti Szalon” kiállító helyiségének helyreállítási költségeire 200 millió adópengő hitel folyósításához hozzájárult.²⁶

[36] 37

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Kun Béla egyetemi ny. r. tanár szolgálatban való visszatartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította, nevezett korára való tekintettel.²⁷

[37] 38

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti 84 355/1946. számú javaslatát dr. Szalai Sándornak a budapesti Pázmány Péter Tudomány-

során kokszt- és szénimport terén bizonyos — időközben felmerült — nehézségek tisztázása miatt vált szükségessé Hardi Róbert prágai kiküldetése. Megemlítette, hogy a korábbi tárgyalásokat is ő vezette. A 10 napi kiküldetésre 10 000 cseh korona kiutalását kérte.

²⁴ A vallás- és közoktatásügyi miniszter napirendről levett 75890/1946.IX.ü.o. sz. előterjesztése a földműves és a munkás sportegyesületek pálya és felszerelési szükségleteinek kielégítését célzó rendelettervezetre; a 79 454/1946.VI. sz. előterjesztése pedig dr. Berlász Jenő egyetemi magántanár egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá való kinevezésére vonatkozott.

²⁵ Előzményéről lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 51. napirendi pontját.

²⁶ A 71 179/1946.V.K.M.VII. sz. előterjesztés jelentette, hogy a főváros tulajdonában volt és a Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület által bérelt Erzsébet-téri kiállítási épület a város ostroma alkalmával súlyosan megrongálódott. A művészeti szempontból elsőrendű fontosságú épület egy részének helyreállításáról a tárca már gondoskodott, a 200 millió adópengőt államsegélyként kérte rendelkezésére bocsátani.

²⁷ A 80571/1946.V.K.M.VI.ü.o. sz. előterjesztés kérte, hogy Szentpéteri Kun Bélát (1874–1950), a Debreceni Tudományegyetem jog- és államtudományi karának 1914 óta nyilvános rendes tanárát, egyházjogászt hetvenedik életévén túli időre is visszatarthassa a szolgálatban.

egyetem bölcsészettudományi karán a „Társadalomelmélet” elnevezésű tanszékre egyetemi nyilvános rendes tanár[rá való] kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁸

[38] 34

[Zentai államtitkár] Honvédelmi miniszter [h.] előterjeszti javaslatát a címzetes rendfokozat eltörlése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁹

[39] 35

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti javaslatát a [mező]gazdasági munkavállalók betegség, valamint öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításának átmeneti szüneteltetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁰

²⁸ Az előterjesztés jelentette, hogy a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karán — dr. Dékány István egyetemi nyilvános rendes tanár nyugalomba vonulása után — megüresedett társadalomelméleti tanszékre dr. Csécsy Imre, dr. Hilscher Rezső és dr. Szalai Sándor pályázott. Az egyetem tanácsa első helyen dr. Szalai Sándort, második helyen dr. Csécsy Imrét jelölte. Ezzel egyetértve javasolta dr. Szalai Sándor kinevezését.

Dr. Szalai Sándor (1912–1983) egyetemi tanulmányait Lipcsében (1930), Frankfurtban (1931–1932) és Zürichben (1933–1935) végezte. 1932–1933-ban a frankfurti Institut für Sozialforschung asszisztense. Frankfurtban és Zürichben a Volkshochschule és az Arbeiter-Hochschule előadója volt. Zürichben 1934–1935-ben a filozófiai intézet szemináriumát vezette. Doktori diplomáját a zürichi egyetemen szerezte meg. 1939–1944-ben Budapesten a Szociáldemokrata Párt Munkásakadémiáján tartott előadásokat. Később a Magyar Tudományos Akadémia tagja, a Közgazdaságtudományi Egyetem szociológiai tanszékének tanára volt.

²⁹ A 415 665/1946.H.M.III. sz., még Tombor Jenő honvédelmi miniszter neve alatt benyújtott előterjesztés előadta, hogy a korábbi rendszer idején a magasabb rendfokozat elérésére alkalmas tényleges honvédek, a rendszeresített létszám megkötöttsége miatt nem lehetett előléptetni, ezért többször a nyugállományba helyezés után — az anyagi előnyök biztosítása nélkül — csak a magasabb rendfokozat címét adományozták számukra. Minthogy ezt az antiszociális eljárást az új hadseregben nem akarták követni a honvédelmi miniszter 28 218/1945.eln. sz. körrendeletével eltörlte a címzetes rendfokozatot és megengedte, hogy a már nyugállományban volt honvéd legénységi egyének (főtörzsőrmestertől lefelé) a címzetes rendfokozatot valóságosként viseljék és ennek megfelelő nyugellátásban részesüljenek. Ennek a körrendeletnek a minisztertanácsi megerősítését és valóságos érvénybeléptetését kérte a miniszter. Hangsúlyozta, hogy mindössze 74 ilyen címzetes rendfokozatú nyugállományú legénységi egyénről volt szó, akiknek a magasabb összegű nyugellátása nem jelentett különösebb megterhelést az államháztartás számára. Külön megemlítette, hogy ez az intézkedés nem vonatkozhat a címzetes rendfokozatú tisztekre.

³⁰ Előzményéről lásd a 42.(125. sz. jegyzőkönyv 30. napirendi pontját. A 43 372/1946.N.M.II.főszt. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a mezőgazdasági munkavállalók társadalombiztosításának átmeneti rendezéséről szóló 6180/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. augusztus 14.) végrehajtása az érdekelt munkaadókat és biztosítást ellátó intézeteket egyaránt súlytotta és az adminisztráció a bevételek jelentős hányadát emésztette fel, azaz csökkentette a biztosításra szolgáló fedezetet. A népjóléti miniszter — szakértőkkel folytatott tanácskozások alapján — a földadó alá eső ingatlanok birtokosaira a birtokukban volt ingatlanok kataszteri tiszta jövedelme arányában kivetett

44. 1946. augusztus 5.

[40] 36

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a Magánalkalmazotti Nyugdíjüggek Döntőbizottságának eljárásával kapcsolatos költségek fedezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³¹

[41] 38

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az állami gyermekmenhely kötelékébe tartozó gyermekek részére ruhaneműek átvételére 1945-ben kiutalt és még nem engedélyezett összegek elszámolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³²

[42] 39

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az UNRRA bizottság tagjainak ellátására újabb 1,5 millió előirányzat nélküli kiadás elszámolása tárgyában.

Járulék segítségével javasolta előteremteni a biztosítási szolgáltatások fedezetét. A pénzügyi szakemberek azonban felhívták a figyelmét arra, hogy 1946 októbere előtt ilyen járulékbévételekre nem lehetett számítani, sőt a gazdasági élet egyensúlyának helyreállításával együttjáró nehézségek miatt, az ezt követő időben is csak mérsékelten lehetett számítani az ilyen járulék behajtására. Lásd még az 59.(142. sz. jegyzőkönyv 63. napirendi pontját.

Mivel a mezőgazdasági társadalombiztosítás költségeit a korábban rendelkezésre bocsátott, de 1946 májusában beszüntetett állami támogatásból és az ipari munkások után befolyt járulékokból tudta csak fedezni az Országos Társadalombiztosító Intézet, a népjóléti miniszter a Gazdasági Főtanácstól állami előlegként kért 25 milliárd adópengő támogatást a kérdés átmeneti kezelésére. Ezt azonban a Gazdasági Főtanács nem találta teljesíthetőnek. Mindezek alapján jutott a miniszter arra az elhatározásra, hogy a mezőgazdasági munkavállalók társadalombiztosítására vonatkozó jogszabályok végrehajtásának átmeneti szüneteltetéséhez kérjen hozzájárulást a kormánytól. Javaslata azonban kivette a balesetbiztosítást a szüneteltetés alól, mivel a mezőgazdasági munkások számára ez a biztosítás már hosszú évtizedek óta létezett és megszüntetése az érdekelteket sokszor egész életükön át nagy hátránnyal súlytotta volna. Erre a célra a cséplőgépek üzembentartóira kirótt balesetbiztosítási díj útján kívánt fedezetet teremteni. A Társadalombiztosítási Intézet részére mindezek mellett 1000 millió adópengő állami ellátmány engedélyezését kérte. Lásd a 9060/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 11.

³¹ A 43 243/1946.N.M.II/1. sz. előterjesztés hivatkozva a Magánalkalmazotti Nyugdíjüggek Döntőbizottságának szervezéséről szóló 41 000/1946. N.M. sz. rendelet (MK 1946. március 23.) azon részére, amely szerint a bizottság személyi és dologi kiadásai a népjóléti tárcát terhelték, jelezte, hogy az 1946. évi április 1-jén alakult bizottság működése április-június hónapokban 27 millió adópengő kiadást jelentett s a továbbiakban is havonta 17 millió adópengő hitelt igényelt; ennek biztosítását kérte a miniszter.

³² A 36 185/1946.N.M.I.3. sz. előterjesztés jelentette, hogy az iparügyi miniszter 1945 szeptemberében 50 000 méter flanelt, majd 1945–1946 telén több ezer méter kabátszövetet és más meleg holmit bocsátott az állami gyermekmenhelyek kötelékébe tartozott gyermekek rendelkezésére. Mindezek átvételére a pénzügyminiszter két részletben biztosította a megfelelő fedezetet. Korábban már hozzájárult a minisztertanács a pénzügyminiszter által biztosított összegek egy részének elszámolásához, ekkor 1 640 000 000 pengőt kitevő második rész utólagos elszámolásának tudomásulvételét kérte a miniszter.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³³

[43] 40

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy a falunak a Vörös Hadsereg ellátására szolgáló árukért nem tud fizetni, mert nincs pénze. A tisztviselők kéri az elhelyezésüket, mert félnek a nem-fizetés folytán a megíncselésüktől. Erre a célra eddig összesen 100 000 forintot kapott.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: A Vörös Hadsereg ellátására szolgáló árukra a közellátásügyi miniszternek napi 200 000 forint áll rendelkezésére.

B. Szabó István [*államminiszter*] felhívja a figyelmet arra, hogy a beszolgáltatásnak saját hibájukon kívül a gazdák nem tudnak eleget tenni. Most kiment egy rendelet, hogy addig öröltetni nem lehet, míg valamennyi beszolgáltatást nem rendezett a gazda.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Már elrendelte, hogy a főispánok saját belátásuk szerint intézkedhetnek ezen a téren. Az örlési díj pedig pontosan úgy van kiszámítva, hogy arra a gazda nem fizethet rá.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy a Vörös Hadsereg ellátásával kapcsolatos árukra a közellátásügyi miniszternek 200 000 forintot bocsát a pénzügyi kormányzat naponta rendelkezésére.

[44] 41

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Péchy József min. o. tan. kiküldetésének utólagos tudomásulvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

[45] 42

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Varga Lajos és Mohácsi Béla főmozdonyvezetők 2 160 000 000 pengő külföldi utiszámlája tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁵

³³ A 27 573/1946.K.M. sz. előterjesztés bejelentette, hogy az 1946. július 19-én ([40.] 123. sz. jegyzőkönyv 72. napirendi pontja) rendelkezésére bocsátott 500 000 millió adópengős hitelkeretből inflációs okok miatt az UNRRA-val kapcsolatban előirányzott kiadásoknak mintegy 30%-át sikerült csak rendeznie s minthogy e hitelkeret július 22. napjával kimerült, kért 1,5 millió adópengőt. Jelezte, hogy ez az összeg teljesen fedezve volt abban a 110 vagon zsírt, szalonnát, illetve 160 vagon cukrot tartalmazó UNRRA szállítmányban, amelynek útbaindításáról jelentést kaptak.

³⁴ A 45 277/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a külügyminiszter kérése alapján dr. Péchy József miniszteri osztálytanácsost a magyar-csehszlovák lakosságcsere egyezmény végrehajtása céljára alakított vegyes bizottság tárgyalásaira, előre láthatólag nyolc napi időtartamra kiküldte. Ehhez kérte a minisztertanács utólagos hozzájárulását.

³⁵ A 42 104/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztése szerint a nevezett két főmozdonyvezető a Lengyelországban járt bizottság motoros kocsijának vezetését látta el.

44. 1946. augusztus 5.

[46] 43

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát 6800/1946. szám alatt MÁV alkalmazottak jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

[47] 44

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti 231 854/1946. sz. javaslatát Tar János és társai postaalkalmazottak rehabilitációja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁷

[48] 45

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Borbély Ferenc Párizsba való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[49] 46

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Oltványi Imr[é]nek a] felmentése és Meixner Ernőnek a Magyar Nemzeti Bank elnökévé való kinevezése tárgyában. Ezzel kapcsolatban előterjesztést tesz, Vásárhelyi István nagyfokú elfoglaltságára való tekintettel, a Nemzeti Bank kormánybiztosává dr. Antos István államtitkárnak a kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

³⁶ A miniszter 59 baloldali magatartása miatt korábban hátrányt szenvedett MÁV alkalmazott jóvátételére tett javaslatot.

³⁷ A miniszter 3 baloldali magatartása folytán hátrányt szenvedett postaalkalmazott jóvátételére tett javaslatot.

A közlekedésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon Danielszky Miklós és társai postaalkalmazott rehabilitálására vonatkozó napirendi pont címe is szerepel, az előterjesztés azonban nem található a jegyzőkönyv mellett. Megtalálható viszont az erre vonatkozó 220 361/1946. Közl.M. IV.fő.o. 1.ü.o. sz. előterjesztés a Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium iratai között; e szerint összesen 13 — a Tanácsköztársaság után hátrányt szenvedett — postaalkalmazott jóvátételére tett javaslatot a miniszter. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-4245)

³⁸ Előzményéről lásd a [32.] 115. sz. jegyzőkönyv 1., a [33.] 116. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját.

A 78 626/1946.P.M.IV.c. sz. előterjesztésében a miniszter bejelentette, hogy dr. Oltványi Imre, a Magyar Nemzeti Bank elnöke 1946. július 22-én kelt levelében „magasabb nemzeti érdekre” hivatkozva felmentését kérte. Egyben javasolta dr. Meixner Ernőnek, a kereskedelem- és szövetkezeti államtitkári tisztségétől való felmentését – és a Magyar Nemzeti Bank elnökévé való kinevezését.

A 78 660/1946.P.M.VI.c. sz. külön előterjesztés szolt a Magyar Nemzeti Bank vezetésében történt változásokkal kapcsolatban a bank kormánybiztoshelyettesi tisztségét betöltő és a béketárgyalásokkal kapcsolatban huzamosabb időn át külföldön tartózkodó dr. Vásárhelyi István helyett dr. Antos István pénzügyi államtitkár kinevezéséről. Kérte a miniszter mindkét kérdésnek a köztársasági elnök elé terjesztését.

[50] 47

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges egyes rendelkezésekről szóló 5000/1946. ME számú rendelet módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁹

[51] 48

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetségének Kormánya között Magyar–Szovjet Bauxit Alumínium Társaságok létesítése tárgyában 1946. évi április hó 8. napján létrejött egyezmény végrehajtásával kapcsolatos adó- és illetékmentesség tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁰

[52] 49

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Lakner Oszkárné nyugdíjának megállapítása tárgyában.

Minisztertanács Lakner Oszkárné nyugdíját a VIII. 3. fizetési osztály szerint állapította meg.

[53] 50

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti a Gazdasági Főtanács javaslatát az amerikai dollárkölcsonból vásárolt cikkek behozatalára állami részvénytársaság alapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴¹

³⁹ A 11 181/1946.P.M.II. sz. előterjesztés a létszámcsökkentésről szóló 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19., lásd még a [25.] 108. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját) végrehajtása érdekében alakított 3 tagú bizottságok tagjait és a bizottságok jegyzőkönyvvezetőit megillető napidíj mértékére illetve felemelésére tett javaslatot.

Az 1946. július 25-én kelt javaslat még adópengőben határozta meg a napidíjakat. Nem derül ki a jegyzőkönyvből, de a kérdésnek a forintérték bevezetése utáni tárgyalása során módosíthatták a szöveget. A 9310/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 17.) azonban már forintban adta meg a díjakat.

⁴⁰ A 88 510/1946.P.M.XI.a. sz. előterjesztés az Alumíniumérc Bánya és Ipari Rt., a Victoria Vegyészeti Művek Rt., a Tapolcai Bánya és Ipari Rt., a Magyar Bauxit Bánya Rt., valamint a Dunavölgyi Timföld Ipar Rt. cégeknek a szovjet-magyar egyezmény alapján vegyes magyar-szovjet részvénytársaságokká való alakulásával, továbbá az alaptőke esetleges felemelésével vagy leszállításával, új részvények kibocsátásával, átruházásával, vételével és eladásával, a szindikátusi egyezményekkel és szállítási szerződésekkel kapcsolatos adó, illetve illetékek kivetésével kapcsolatos mentességükről szól. Lásd a 9070/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 15.

⁴¹ A Magyar Külforgalmi Rt.-ről volt szó. Lásd még a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját.

44. 1946. augusztus 5.

[54] 51

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a 16 millió dolláros kölcsönnek 250 000 dollár biztosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴²

[55] 52

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az Országos Hitelügyi Tanácsra vonatkozó (rendeletek módosítása tárgyában).

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴³

[56] 53

Rákosi Mátyás államminiszter felhívja a pénzügyminiszter figyelmét a zálogházak igen alacsony százaléka a hitelek kiadásánál. Úgy hallotta, hogy 7%-ban állapították meg, holott a bankok 12%-ot számítanak.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[57] 54

[Rajk] Belügyminiszter: A sváb-kitelepítésre vonatkozó költségvetési tervezetét a pénteki minisztertanács napirendjére kéri kitézni, amennyiben az most már nem tárgyalható le.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁴

⁴² Előzményéről lásd a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 21. napirendi pontját. Itt helyesen a 15 millió dolláros amerikai hadseregfelesleggel kapcsolatos kölcsön egy részének esetében szükségessé vált biztosítás összegéről volt szó. Lásd még az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 40. napirendi pontját.

⁴³ A 146 189/1946. IV.a. P.M. sz. előterjesztés rögzítette, hogy az Országos Hitelügyi Tanács a hitelügyi kérdések szabályozásáról szóló 5610/1931. ME sz. rendelet (MRT 1931. október 16.) alapján alakult. A rendeletet kiegészítette — a tanács elnökének személyét illetően — az 5721/1931. sz. rendelet (MRT 1931. október 21.) A tanács a rendelettel reáruházott hatáskörön túl véleményt nyilvánított a minisztérium által megjelölt ügyekben. Legfontosabb feladata a bírói úton érvényesíthető legmagasabb kamat mértékének megállapítása volt. A tanács összetételét a 8420/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. szeptember 23.) újból szabályozta. E szerint tagja volt a pénzügyminiszter által kinevezett hitelügyi szakember, a Magyar Nemzeti Bank és a Pénzügyminisztérium Központ elnöke, a Takarékpénztárak és Bankok Egyesületének két kiküldöttje, valamint az Országos Gazdasági Tanács által kiküldött egy mezőgazdasági, egy kereskedelmi és egy ipari szakember. Az előterjesztés elsősorban az Országos Gazdasági Tanács szerepének csökkentésére tekintettel javasolta az Országos Hitelügyi Tanács összetételének módosítását, indítványozva, hogy a mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi szakembereket a pénzügyminiszter küldje ki. Az 1946. augusztus 15-én elfogadott rendelet kihirdetésére azonban csak több mint egy hónap múlva került sor. Lásd a 10 870/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 24.

⁴⁴ Lásd a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 20. napirendi pontját.

44. 1946. augusztus 5.

[58] 55

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a West Orient rendelkezésére áló áruk kiskereskedőknek való átadása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁵

Minisztertanács délután 2 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelte tisztázata, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el hitelesítő kézjeggyel a jegyzőkönyvet.

A miniszterek az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Nem szerepel a jegyzőkönyvön Gordon Ferenc, Rónai Sándor, Ries István, Molnár Erik, illetve Zentai Vilmos és Balogh István, valamint a jelen voltak felsorolásából is hiányzó Vas Zoltán aláírása.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 2-11., a 14-15., a 20-23., a 26-29., a 31-42., a 44-47. és a 49-52. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

⁴⁵ Lásd a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 22. jegyzetét.

45. 1946. augusztus 6.

[45.] 128.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi augusztus hó 6. napján délelőtt 12 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott rendkívüli minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátvás államminiszter, A honvédelmi tárca képviselőjében Zentai Vilmos honvédelmi államtitkár, Szakasits Árpád államminiszter, Bárányos Károly dr. közellátásügyi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Gyöngyösi János külügyminiszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Rajk László belügyminiszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Balla Antal dr. tájékoztatásügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Eröss János dr. a Jóvátételi Hivatal elnöke, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos, Keresztury Dezső dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter, Ries István dr. igazságügyminiszter, Bojta Ernő Béla dr. adminisztratív államtitkár, a Minisztertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését, és felkéri a külügyminisztert ismertesse a békeszerződés tervezetét.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Minthogy a béketervezet a társmisztereknek kézbesítettett, feleslegesnek tartja részletesen felolvasni, s ezért csak a maga észrevételeit teszi meg az egyes pontokhoz.¹ A „Preambulum” szövegé-

¹ A Párizsban 1946. július 29-én megkezdődött konferencia többek között a Bulgáriával, Finnországgal, Magyarországgal, Olaszországgal és Romániával megkötésre kerülő békeszerződés előkészítésével foglalkozott. Megküldték a szerződés tervezetét az érdekelt országoknak véleményeik előzetes kikérése céljából.

A tervezet nincs a jegyzőkönyv mellett, a Külügyminisztérium iratai között azonban megtalálható egy olyan összeállítás, amely jórészt megegyezik a tervezet egyes pontjaival, más esetben az egyes cikkeknek csak az összefoglalását tartalmazza, egyes — vitára okot nem adó — cikkeket viszont egész egyszerűen nem tartalmaz. Ezt az összeállítást a jelen jegyzőkönyv a) mellékleteként közöljük. (Az összeállításban nem szereplő cikkek számát és szövegét, a békeszerződés végleges szövege alapján, szögletes zárójelbe helyezve kiegészítésként megadtuk.)

Nagy értéke az összeállításnak, hogy egyes pontok esetében ismerteti a szovjet, az amerikai, az angol és a francia, egymástól eltérő véleményeket, értelmezéseket is — amelyekre a külügy-

ben rámutatott arra, hogy a magyar kormány németellenes magatartását bizonyítja a Szovjetunióval felvett diplomáciai kapcsolat, továbbá az a küzdelem, amelyet a hitleri fasizmus leküzdésére folytatott és hogy kötelezettségeinek a jóvátételt illetően is igyekszik eleget tenni.²

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A formula nem ez, hanem „a fegyverszüneti egyezményben foglalt kötelezettségének” igyekszik eleget tenni.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Magyarország háborús felelősségét kedvezőbben kell megvilágítani. Kétségtelen, hogy volt Magyarország történelmében egy gyalázatos év, de ha az egész háború tartamát vesszük, akkor nem viselkedett oly módon, hogy a háborús felelősségért többet vállaljon, mint amennyi a ráeső rész. A magyar nép az egész háború alatt szabotált a háború ellen és sokkal keményebben viselkedett, mint a románok, [a] jugoszlávok vagy [a] csehek. Ennek a dokumentálását fontosnak tartaná.

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter*: Történelmi túlzás Csehszlovákiával szemben az a megjelölés, hogy az európai ellenséges államok ellen jelentős katonai erővel folytatott háborút. – Köztudomású, hogy Szlovákia nagyobb hadsereggel harcolt a németek oldalán, mint Magyarország. A 4. bekezdés szerint a szerződés célja, hogy baráti viszony alapját képezze.³ Ennek a célnak azonban nem felelhet meg, mert nem szünteti meg, hanem tetézi a trianoni béke hibáit, aminek következtében egyrészt Moszkva, másrészt Csehszlovákia és Románia között a bizalmatlanság és gyanakodás továbbra is fennmarad és lehetetlenné fog tenni minden békés együttműködést a dunavölgyi népek között. De ellentmond az Atlandi Charta 2. pontjának is, amely szerint „nem kívánnak olyan területi változást, amely nem egyezik meg az érdekelt népek szabadon kifejezett kívánságával.”⁴

Szakasits Árpád [államminiszter]: Kérdéses, hogy reánk nézve lesz-e valami eredménye a tervezet benyújtásának. A maga részéről szívesen rámutat a

miniszter tájékoztatásában többször hivatkozott. A békeszerződés-tervezetről készített ezen összeállításnak a szövege, tagolása jórészt megegyezik a szerződés végleges szövegével, helyenként azonban eltérnek egymástól, az egyes pontok (cikkek) számozása is más – főleg az utólag beiktatott egyes pontok miatt. A külügyminiszter és a felszólalók — természetesen — a tervezet pontszámaira hivatkoztak, amennyiben a hivatkozás nem volt azonosítható, a békeszerződés végleges szövege alapján kíséreltük meg az azonosítást.

Amennyiben hivatkozás történt a békeszerződés-tervezet egyes cikkeire – ezeket nem jegyeztük, mivel ezek a jelen jegyzőkönyv a) mellékletében szereplő számok alapján azonosíthatók.

² Feltehetőleg a Párizsba kiküldeni tervezett saját válaszában a bevezető részére utalt, amelyben az 1934. február 4-én létrejött — s 1939. február 2-án megszakított — magyar–szovjet diplomáciai kapcsolatfelvétellel, a magyar 6. és 1. hadosztálynak a németek elleni háborúban való részvételével, az 1945. április 6-án aláírt szovjet–magyar jóvátételi egyezmény teljesítése terén az ország által elért eredményekkel foglalkozott.

³ Nem érthető a 4. bekezdésre való utalás, mivel sem a békeszerződésnek, illetve tervezetének a bevezető részével, sem az 1. cikk 4. bekezdésével nem hozható kapcsolatba.

⁴ Lásd a [20.] 103. sz. jegyzőkönyv 13. jegyzetét.

45. 1946. augusztus 6.

német megszállás tényére, mely magában is igazolja, hogy volt Magyarországon ellenállás, mert különben erre nem került volna sor. Németország nem vállalta volna ezt a morális terhet magára, hogy megszállja az országot, ha erre nem lett volna szükség. Tehát kétségekívül nem ártana belevenni egy mondatot erre nézve, ami önmagunkkal szemben is megnyugtató volna. Az ország közszelleme rossz volt, de nem annyira, mint ahogy beállítják többek. Igen jelentős kezdeményezések történtek.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Szigorúan ragaszkodnia kell ahhoz a szöveghez, ami itt fekszik előtte.⁵ Érthető okokból nem vetette fel a háborús felelősség kérdését. Elegendőnek tartja kifejezni, hogy Magyarország a háborús felelősség reá eső részét vállalja, és erre pozitívumokkal mutatott rá. A háborús felelősség kérdése felvetődött egy más ügygel kapcsolatosan, ahol az indokolás egyrészt a háborús felelősség, másrészt pedig a müncheni magatartás tényén alapszik.⁶ Tehát nem mondunk le, különösen csehszlovák viszonylatban, jogainkról és erre vonatkozólag minden anyagot részletesen kidolgoztak. Itt az a vélemény, hogy meg kell elégedni azzal, ha rámutatunk, mint pozitívumra a Szovjetunió elismerésére.⁷ Nem volna célszerű, hanem káros lenne, ha Csehszlovákiának a háborúban való részvételét vitatnánk. Tudja, hogy meglehetősen túlzott az a beállítás, ami ezen a vonalon történik. Elegendő csak arra a tényre rámutatni, hogy London megvédésében a cseh pilótáknak nagy részük volt, és ezért meglehetősen rokonszenvvel vannak irántuk.⁸ Ha szóba kerül ez a kérdés, természetesen nem fogja elmulasztani az alkalmat, de elegendő a Szovjetunió elismerő nyilatkozata.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Március 19-én részt vett Románia Magyarország körülzárásában.⁹ Ezt a bevezetésben kihangsúlyozná.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A német megszállás, mint ellenállás következménye és a Szovjetunió elismerése érvként feltétlenül megemlítendő.

⁵ Feltehetőleg a Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságának e kérdést tárgyaló 1946. augusztus 3. és 5-ei állásfoglalása, de minden valószínűség szerint a szovjet féllel folytatott egyeztetés alapján kialakított szöveg is kötötte Gyöngyösi János állásfoglalását.

⁶ Az utalás az 1938. szeptember 29–30-án Hitler, Mussolini, valamint Chamberlain angol és Daladier francia miniszterelnök által Münchenben kötött egyezményre vonatkozott. A nyugati hatalmak Csehszlovákia feláldozásával enyhíteni próbálták a német fasizmus étvágját. Tudomásul vették a Szudéta-vidék Németországhoz csatolását és egyes területek Lengyelországhoz, illetve Magyarországhoz csatolásának tervét.

⁷ Lásd a jelen jegyzőkönyv 2. jegyzetét.

⁸ A németek 1940 augusztusában és szeptemberében — az angliai partraszállás előkészítésének jegyében — sorozatos légbombázásokkal súlytották Angliát, így szeptember 7-én 300 repülőgép bombázta Londont. Ezeknek a támadásoknak a kivédéséhez nyújtottak segítséget a volt cseh hadsereg pilótái.

⁹ 1944. március 19-én német csapatok szállták meg Magyarországot, ehhez nyújtott segítséget Románia a keleti határ zárásával.

[Balla] *Tájékoztatóügyi miniszter*: A Chamberlain-kormány a müncheni egyezményvel belevitte Magyarországot a revíziós politikába.¹⁰ Tulajdonképpen nemzetközi egyezmény alapján szálltuk meg a Felvidéket.

[Gyöngyösi] *Külgyminiszter*: Az első rész első cikke vonatkozik a politikai határokra. Ezek a határok a trianoni status quot tükrözik vissza. Nyilvánvalóan a benne foglalt fenntartást is. Itt kell felvetni két kérdést. A magyar kormány változatlanul érinti a kérdést Románia és Csehszlovákia felé, az egyik megfontolandó szempont az, hogy vajon Romániával szemben a 22 000 négyzetkilométeres javaslatot helyezzük-e előtérbe, holott tudjuk, hogy ezt egyetlen nagyhatalom sem fogja támogatni, másfelől a néprajzi elveknek sem felel meg, vagy pedig inkább a kisebbségvédelemre helyezzük a hangsúlyt.¹¹ Hangoztatva azt, hogy a területi javaslat tulajdonképpen a kisebbségvédelmi kérdés alapján szolgál és minthogy a szövetségesek ezt a kérdést más úton óhajtják elintézni, kérjük a romániai magyar kisebbség jogainak intézményes biztosítását és egy etnikai határkiigazítást. A másik a csehszlovák kérdés. A csehszlovákok eddigi tudomásunk szerint Pozsonnyal szemben több községnek az átcsatolását kérik.¹² Más területi igényről ez idő szerint nem tudunk, tekintettel azonban arra, hogy ők a konferencián a tárgyaló albizottságnak is tagjai, módjukban van meglepetésszerűen területi javaslatot előterjeszteni, tehát ez óvatosságra kényszerít bennünket. Ismeretes előttünk, hogy a csehszlovákok az ott élő magyarságot likvidálni akarják. Erre az elgondolás az, hogy jóllehet van egy lakosságcsere-egyezmény, amelynek most a felemelését kérik, a lakosságcserevel kicserélendő létszámra nézve. A 80 000 létszámon felül is követeléseik vannak, s 150 000 főnyi cserét javasolnak, amikor természetesen már csak kényszeráttelepítésről lehet szó. Felesleges kihangsúlyozni, hogy minden lehető eszközt és módot meg fogunk ragadni, hogy a cseheknek ezt a törekvését megghiúsítsuk és a Csehszlovákiában maradó magyar kisebbség jogát biztosítsuk. Más a helyzet Romániával szemben. Csehszlovákiával szemben más a helyzet mert nem kerül szerződés kötés alá. Csehszlovákia nem vállal semmiféle kisebbségvédelmet, mert nem akar kisebbséget határain belül, csak abban

¹⁰ Lásd e jegyzőkönyv 6. jegyzetét.

¹¹ A magyar-román határ kérdésében magyar részről kialakított álláspont a jelentős részben magyarok által lakott 22 000 négyzetkilométeres erdélyi terület átcsatolását tartotta volna méltányosnak. Ezzel szemben — ismervé a győztes hatalmak 1946. május 7-ei állásfoglalását Magyarország 1938-as határainak visszaállításáról — Gyöngyösi már a Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságának az augusztus 5-ei ülésén Románia vonatkozásában csupán 5000 négyzetkilométeres határkiigazítás kérését javasolta. Javaslatát azonban már a Külügyi Bizottságban is — első sorban a kisgazdapárti képviselők — ellenezték s a határok néprajzi alapokon nyugvó rendezése melletti korábbi álláspont fenntartását hangsúlyozták. (Lásd részletesebben Balogh Sándor: Magyarország külpolitikája 1945–1950. Kossuth Könyvkiadó. 1988. 220. p.)

¹² Csehszlovákia Rajka, Bezenye, Horvátújfalu, Oroszvár és Dunacsun magyarországi községekre jelentette be igényét. A békekonzferencia végül Dunacsun, Horvátújfalu és Oroszvár átcsatolását szentesítette.

45. 1946. augusztus 6.

az esetben, ha olyan általános rendelkezés történik, az Egyesült Nemzetek szervezetén belül, amely az Egyesült Nemzetek minden tagját kötelezi.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Nem világos a külügyminiszter által érintett román határkiigazítás. Felvilágosítást kér.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Van egy kidolgozott javaslata 11 000 négyzetkilométerre. E területen a magyarság többségben él. Már erről van tudomása a minisztertanácsnak, mert volt egy maximális és egy minimális javaslata.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Emlékezete szerint 22 000 négyzetkilométer volt a maximális javaslat.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Ebben az esetben ugyanannyi román maradna magyar területen, mint amennyi magyar román területen. Az Atlanti Charta szellemével ellenkezik és nagy román többséget akarnak.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Előbb kell kérni a területet és csak azután a kisebbségvédelmet.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Ma már nyilvánvaló, hogy nem fognak hozzájárulni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Pozsonnyal kapcsolatosan felmerülő kívánság nem állja meg a helyét, mert ha azért követelik az öt községet Magyarországtól, mert Pozsonynak nincs megfelelő háttérülete, ugyanannyi indoklással Budapestre nézve is lehet ezt vonatkoztatni.

Rákosi Mátyás [*államminiszter*]: Bizonyos komolyságot kell belevinni a felvetett problémákba. Mert, ha ilyesmit vetünk fel, könnyen azt mondják, hogy bizonyos realitásérzék hiánya jellemzi politikánkat. Ha valamilyen formában Horthy-féle revizionizmusra hajlunk, nem fognak komolyan venni bennünket. A Kommunista Pártnak az volt [az] álláspontja, már annak idején is, hogy a felvetett követelések túlzottak. Ha most Budapestről a csehszlovák határ 30 km-nyi távolságát vetjük fel, azonnal meg fogják cáfolni. Kevés a valószínűsége annak, hogy komolyan vegyék.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Hivatkozni kell arra, hogy Pozsony régen is nagyszerűen fejlődött ekkora háttérület nélkül is.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Ezen az alapon a románok Aradnak is kérhetnek hinterlandot.

Rákosi Mátyás [*államminiszter*] javaslata az, hogy ne változtassuk követeléseinket.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Egyetlen lehetőség a párizsi döntés lenne a megváltoztatásra.¹³

Rákosi Mátyás [*államminiszter*]: A területi követelések mellett a hangsúlyt a magyar kisebbségek védelmére kell átvinni.

¹³ Lásd e jegyzőkönyv 12. jegyzetét.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Ha a csehek beviszik az öt községükre való igényüket, javasolja, hogy a magyar kormány tagadja meg a békeszerződés aláírását.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Erről a kérdésről most nem eshet szó, mert a következményei teljesen kiszámíthatatlanok.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: A világ minden legyőzött államában tüntetések vannak a jó béke érdekében. Nálunk sehol nincsenek ilyen megmozdulások. Elvi alapon nem lehet felvetni a határok kiigazítását, ha most minden tiltakozás nélkül alávetjük magunkat a döntésnek.

[*Gyöngyösi*] *Külgügyminiszter*: Ismerteti a kisebbségvédelem általános rendelkezéseit.¹⁴ Ez nem nevezhető tulajdonképpen kisebbségvédelemnek, mert a szabadságjog biztosítása szerepel benne. A magunk részéről már 21 nemzethez intéztünk memorandumot, amelyben ezeket, mint kollektív kisebbségi jogokat kérjük.¹⁵ A 3., 4. és 5. cikk mind olyanok, amelyek már a fegyverszüneti egyezményben is bent voltak. [sic!] A második csoport 6., 7., 8. és 9. cikke a külföldi szerződéssel kapcsolatos végrehajtási intézkedéseket foglalja magába.¹⁶

[*Balla*] *Tájékoztatásügyi miniszter*: Kockázatos és ismeretlen veszélyeket rejtő kötelezettségvállalás a 6. cikk. Éppen elég hátrányt jelent a szerződés, nem lehet még vaktában hozzájárulni a szomszéd államokkal kötendő szerződésekhez. Ehhez a bekezdéshez tehát hozzá kell venni: „Amennyiben ezek közvetlenül vagy közvetve nem tartalmaznak olyan intézkedést, amely Magyarország terhére a jelen szerződésen túlmenő szigorítást vagy hátrányt köt ki.”

[*Gyöngyösi*] *Külgügyminiszter*: Magyarország nemzetközileg azt a kötelezettséget vállalja, amely a nemzetközi szerződések szövegében benne van. Ezen túlmenő kötelezettséget nem róhatnak reánk. A III. rész a katonai problémákat tárja fel.

Zentai Vilmos [honvédelmi] *államtitkár*: 10–12 kérdés van, amely az új magyar honvédség kereteit szögezi le és nagyjában annak az emlékiratnak alapján lesz összeállítva, amelyet eljuttatott a Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz.¹⁷

¹⁴ Lásd a jelen jegyzőkönyv a) mellékletének 2. és 3. cikkét.

¹⁵ A 21 országhoz intézett feljegyzés megtalálható a jegyzőkönyv mellett. Lásd e jegyzőkönyv b) mellékletét.

¹⁶ A fegyverszüneti egyezményről lásd az 525/1945. ME sz. rendeletet (MK 1945. március 17.), illetve az 1945. évi V. tc.-t.

A békeszerződés második része politikai rendelkezéseket tartalmazott.

A békeszerződés tervezetéhez képest a békeszerződés végleges szövegébe 5. cikk-ként felvették a csehszlovák–magyar lakosságcsere kérdését. Ez okozta többek közt a két szöveg közötti számozási eltérést. Ennek következtében viszont a tervezet 9. cikke a végleges szövegben a 10-es számot kapta. Ez a cikk tért ki arra, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmak a békeszerződés után 6 hónapon belül közölni fogják Magyarországgal, hogy a háború előtti kétoldalú szerződések közül melyeket kívánják fenntartani a továbbiakban is.

¹⁷ Lásd a [6.] 89. sz. jegyzőkönyv 26. és a [11.] 94. sz. jegyzőkönyv 21. napirendi pontját és jegyzetét.

45. 1946. augusztus 6.

Nincs lerögzítve, hogy ennek a hadseregnek a felállítása mi alapon szervezhető meg. Ezt a szerződésben kell tisztázni, mert az emlékiratban [az] egy évi szolgálati időt vették alapul, az általános kötelezettség alapján.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nem hiszi, hogy célszerű lenne ezt felvetni, mert itt a trianoni békeszerződéssel szemben már engedményt tesz. A létszámot illetően ki volt kötve a 35 000 fő. Ki volt kötve, hogy milyen alapon jöhet létre. Ne vessünk fel oly kérdést, amiben nincs semmi megkötés.

Zentai Vilmos [honvédelmi] *államtitkár*: Azért vetette fel a problémát, mert a Szövetséges Ellenőrző Bizottság az általános védkötelezettség mellett foglalt állást. A másik szempont pedig, hogy milícia-alapon teremtsük meg hadseregünket. A 13. cikknél, ahol a szerződés a támadó fegyvereknek a kiküszöbölését határozza meg, nem derül ki világosan, vajon ez a kifejezés csak a tengeri támadó fegyverekre, vagy általában a szárazföldi és légi fegyvernemre is vonatkozik.¹⁸

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Kéri a „helyi” szó törlését.

Zentai Vilmos [honvédelmi] *államtitkár*: Annál a résznél, amely meghatározza, hogy az ausztriai megszálló övezetből Magyarországhoz vezető utaknál felhasznált és szolgálatba állított orosz hadsereg tagjai milyen viszonyban vannak velünk, a jóviszony biztosítása és fenntartása érdekében jó lenne precízebb meghatározás.¹⁹

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter*: A 9. cikkre visszatérve megjegyzi, hogy a szövetségesek bármelyike egyoldalúan kiválaszthatja, melyik Magyarországgal kötött korábbi szerződését akarja fenntartani. Itt feltétlenül ki kell kötni Magyarországnak azt a jogát, hogy maga is dönthet abban a kérdésben, vajon valamely szövetséges hatalom által fenntartani kívánt szerződést a maga részéről is kívánja-e fenntartani, vagy sem. Ezt a kikötést indokolja azzal, hogy a nemzetközi jog szerint a háború megindításával minden nemzetközi szerződés felbontottnak tekintendő, annak visszaállítása tehát nem alapulhat egyoldalú jognyilatkozaton, hanem kétoldalú ügyleten.²⁰ A 19. cikknél azt a meghatározást, hogy „mihelyt lehet” precízebben kell meghatározni. A hadifoglyok hazajövetelét a békekötés után egy évvel le kell zárni.

¹⁸ A magyar 35–36 000 fős javaslatához képest a békeszerződés-tervezet 65 000 főt tartalmazó előírása előrelépést jelentett a haderő létszámát illetően. Így természetes volt, hogy Gerő Ernő feleslegesnek találta a kérdés további részletes tárgyalásának felvetését.

A békeszerződésnek — a tervezet 13. cikke helyett — a 15. cikke foglalkozott — Magyarországgal vonatkozásában csakugyan értelmetlenül, s ennyiben jogosnak látszott Zentai kérdése — a tengeri aknákkal, tengeralattjárókkal stb.-vel.

¹⁹ Lásd a jelen jegyzőkönyv szövegét a 23. jegyzetnél, valamint az a) mellékletben a 20. cikkre vonatkozó részt.

²⁰ Lásd a 16. jegyzetet.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Felvetődik a kérdés, vajon ki fogja megtéríteni a hazaszállítási költségeket. Ha utólag nyújtanak be számlát, fel fogja borítani a költségvetésünket.

Rákosi Máttyás [*államminiszter*]: Nehéz rákényszeríteni az oroszokat, hogy ingyen szállítsák haza foglyainkat.²¹

[Gyöngyösi] *Külgyminiszter*: Ezzel kapcsolatosan szóvá teszi, nekünk nem csak hadifoglyaink vannak, hanem olyanok is, akiket német voltuk, vagy német hangzású nevük miatt vittek ki. Ezek között igen sok magyar van.²² Legutóbb azt hitte, hogy ez a kérdés valamiképpen rendeződni fog, mert a moszkvai követtől oly táviratot kapott, hogy a moszkvai külügyi hivatal hozzájárult ezek útiigazolványainak kiállításához, ha a helyi hatóságok a megbízhatóságot igazolják. Azt hitte, hogy a magyarországi helyi hatóságokról van szó, de a felvilágosításból kiténik, hogy a szovjet helyhatóságnak kell igazolást adni. A valóságos helyzet az, hogy deportáltakat és civileket állandóan bocsátanak haza. Ez az elintézési mód nem mondható kielégítőnek. Felhívta a figyelmet arra, hogy ezt a kérdést nem képviselheti kellő határozottsággal. Véleménye szerint a kérdés nem alkalmas arra, hogy a békekonzferencián felvessék, s így egyetlen járható út, ha Párizsban megkísérel a szovjet delegációval közvetlen érintkezésbe lépni és [ezt] még a béketárgyalások előtt megnyugtatólag rendezni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Nyugaton vannak olyanok, akik nem hadifoglyok, hanem elhurcolt leventék, vagy diákok, akiknek hazaszállításáról is kell, hogy gondoskodás történjék.

[Gyöngyösi] *Külgyminiszter*: A 20. cikk értelmében a békekötés után 90 napon belül kötelesek visszavonni a megszálló csapatok Magyarország területéről erőiket és csupán a közlekedési vonalak biztosítására kirendelt csapatok maradhatnak.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ennél a cikknél egy pont nem elég világos. Az, hogy a békeszerződés hatálybalépésével megszűntek-e további kötelezettségeink, vagy nem. Abból a körülményből azonban, hogy akkor már kezdetét veszi a visszavonulás, amelyhez mi már csak ellenszolgáltatásokért nyújthatunk segítséget, az következik, hogy a békeszerződés hatálybalépésével megszűnik minden kötelezettségünk a megszálló csapatokra nézve.

²¹ A békeszerződés 21. cikke foglalkozott a hadifoglyokkal. Balla javaslata nem érvényesült a végleges szövegben, benne maradt az, hogy „mihelyt lehetséges” hazaszállítandók.

A hadifoglyok hazaszállításáról a magyar kormányknak külön kellett megállapodnia az érdekelt hatalmakkal. A hazaszállítás költsége a magyar kormányt terhelte. A hazatérés azonban tovább húzódott a békekötés utáni egy esztendőnél.

²² Az utalás feltehetőleg arra vonatkozott, hogy a szovjetek nagyobb számú polgári személyt — így többek között a német kisebbség által lakott területekről — kényszermunkára igénybe vettek, majd ezeket is hadifogolyként kezelték. Lásd továbbá a közellátásügyi miniszter ezt követő felszólalását.

45. 1946. augusztus 6.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: A szerződés akkor lép életbe, ha a szövetséges hatalmak és mi is ratifikáltuk. Érvénybelépése után 90 napon belül kötelesek elhagyni az országot. Nem valószínű, hogy ezen kötelezettségünk szeptember végénél előbb megszűnne.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Ennek a megállapításához addig nem is szólhatunk hozzá.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Ismerteti az V. részt, amely „Jóvátétel és restitúció” címet visel. Ez gazdasági vonatkozású feltételeket tartalmaz. A 21. cikkben foglalt kötelezettségek ismereteseek előttünk.²³ Részletezi azt a jegyzéket, amelyet a gazdasági fődelegátusunk azzal küldött meg, hogy a kormány álláspontját precizírozza. A Külügyi Bizottság azt javasolta, hogy az oroszokkal való közvetlen tárgyalás útján állapíttassék meg a világpiacon az ár alapján a jóvátétel.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Az ár között nagy differenciák lehetnek, mert pl. a párizsi és [a] berlini mindig eltér a londoni világpiacon ártól. Ebben a kérdésben az igazság nagyon mellettünk van.²⁴

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: A 23. cikk 4. pontjának a) bekezdése arról intézkedik, hogy a háború következménye folytán vissza nem állítható tulajdon helyett teljes összegű pénzbeli kártérítés adandó. A b) pont megmagyarázza, hogy mi értendő háborús következmény alatt, amiből kiderül, hogy a magyar kormánynak csak abban az esetben nincs helyreállítási kötelezettsége, ha földrengés pusztította el a tulajdon tárgyát. Az amerikai javaslat ezen része, összevetve a 25. cikk amerikai, brit és francia javaslatával, annyit jelent, hogy Magyarország a jóvátételen felül a szövetséges polgárok minden kárát itt beföldön megtéríti, és a magyar állampolgárok külföldön minden vagyonukat elveszítik, és ezeket is a magyar állam kárpótolja. Ez a kártalanításra vonatkozó kikötés már a fegyverszüneti egyezményben is szerepelt, de ennek veszélyességét csak a jóvátételi terhek súlya alapján tudjuk kellőképpen értékelni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Kérni kellene, hogy dollárban vagy aranyban is fizethessünk.

Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: Szükségesnek tartaná, hogy a Külügyi Bizottságban már megbeszélte abban a formában [sic!] vetnék fel a párizsi béketárgyaláson a jóvátétel kérdését, hogy előzetesen érintkezést kellene [fel]venni a Szovjetunió párizsi delegációjának vezetőjével – Molotov úrral, s az árrevízió kérdésében vele megegyezni, vagy legalábbis kötelező nyilatkozatot venni az árrevízióhoz, s csak ha ez nem járna eredménnyel, felvetni a

²³ A jóvátételi kötelezettséget tartalmazó 21. cikk előírásai már a fegyverszüneti szerződésből ismertek voltak a külügyminiszter és a jelenlévők előtt.

²⁴ A jóvátétel kérdésében a nyugati hatalmak és a Szovjetunió között vita bontakozott ki. Az Egyesült Államok a magyar jóvátétel összegének 300 millió dollárról 200 millió dollárra való leszállítását javasolta. A bizottság azonban ezt 7:5 arányban elutasította. (Balogh Sándor Magyarország külpolitikája 1945–1950. Kossuth Könyvkiadó, 1988. 241–242. pp.) Lásd még az alábbi 25. jegyzetet.

kérdést a béketárgyaláson. Az ármegállapodás ugyanis [az] 1945. június 15-én létesült egyezmény szerint rendkívül káros ránk nézve, s a dollár árfolyam-különbözet[e] maga megkétszerezi a jóvátétel 300 milliós összegét, a káros ármegállapodás pedig ezt az összeget újból megkétszerezi, s így a jóvátétel összege mindenesetre már ez idő szerint is fölötte van az 1 milliárd dollárnak, amely összeg a pönalé kockázatával még csak emelkedik. Az ármegállapodáshoz közli, hogy a Nemzeti Bank szakértőjével 52 tételt kiemeltetett, s ennek eredménye az, hogy 62/724% között mozog az a károsodás ami az egyezmény létesítésénél Magyarországot érte, s ez eme 52 tételnél átlagban 215% károsodást jelent ránk nézve.²⁵

Közli, hogy ez az utolsó alkalom, amikor e kérdéssel foglalkoznunk lehet, mert ha a párizsi békeértekezleten szóvá nem tesszük azt, többé e kérdésre visszatérnünk lehetetlen lesz. Meg van győződve arról, hogy az igen kitűnő szakemberekkel rendelkező Szovjetunió delegációja e kérdéskör teljes ismeretében fog tudni nyilatkozni Párizsban, s miután elsőrendű szakembereik a komoly és indokolt érvelés előtt mindig meghajolnak, biztosra is veszi, hogy ott eredményt lehet lesz elérni. Közli velük, hogy az 1945. június 15-ei ármegállapodásnál csaknem jóvátehetetlen mulasztás történt, mert a kellő felkészültségű és megfelelő szakemberek híján, egyszerűen ránk erőszakolták az ármegállapodást.

Rákosi Mátyás államminiszter: Itt két kérdés van. Az egyik az orosz jóvátétel, a további az egyéb kötelezettség. 200 millió dollárt tesz ki a jóvátétel az orosz vonalon. A Csehszlovák[iával] és Jugoszláviával szemben fennálló tartozásunk hozzávetőlegesen kiszámítva kb. 6 milliárd svájci frank. Minden egyéb új követelés ettől független mennyiségű kiadást fog jelenteni. Ami a Szovjetunió jóvátételi követeléseit illeti, az természetes, hogy ők nem akarnak bennünket megnyúzni. Ezt láttuk akkor is, amikor moszkvai utunk alkalmával a közlekedésügyi miniszternek benyújtott 16 millió dollárról szóló számlát azonnal elengedték.²⁶ Tehát amennyiben tényleg vannak túlzott tételek, az oroszokkal ki lehet egyezni. Azt javasolja, hogy a párizsi békekonferencia előtt az orosz delegációval ezt a kérdést is tárgyalják le.

[*Balla*] *Tájékoztatásügyi miniszter:* A Szovjetunió javaslatának 5. pontja bizonytalan összegű megterhelést jelent a magyar kormányra, mert ez annyit

²⁵ A jóvátételi egyezményt 1945. június 15-én írta alá Vorosilov marsall, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság elnöke és dálnoki Miklós Béla magyar miniszterelnök. (MOL XIX-J-1-1-f. 340.doboz. szovjet 1., lásd DMB mt.jkv. A.kötet 537-540. pp.)

Magyarország az 1938-as világgiazi áron, pontosabban az ipari berendezések árát 15%-kal, a többi áru esetében azt 10%-kal felemelve volt köteles teljesíteni a jóvátételt. A belföldi és a világgiazi árak közötti eltérés miatt az 1938-ban exportált áruk legnagyobb része azonban 45-50%-os exporttámogatást kapott. Ez azt jelentette, hogyha egyéb súlyosabb tényezőt nem számítottunk, akkor is a jóvátétel esetében számításba vett árukból másfélszer annyit kellett az országnak szállítania, mint amennyit a dollárértékek mutattak. (Lásd még a [43.] 126. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és 15. jegyzetét.)

²⁶ Lásd a [19.] 102. sz. jegyzőkönyv 9. jegyzetét.

45. 1946. augusztus 6.

jelent, hogy a bizonytalan összegű kártérítés összegszerű felbecsülésének bizonytalan költségei a magyar kormányt terhelik. A 6. pont a háborús és megszállási költségek alól mentesíti a Magyarországon lévő Egyesült Nemzetek állampolgárait és azok vagyonát, amit elvileg kell ellenezni, mert ez a magyar állampolgárokat terhelő közterhekkel szemben kivételezést jelent.²⁷

[Bán] *Iparügyi miniszter*: A június 15-ei egyezmény változást nem szenvedhet.

Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: Feltétlenül meg kell akadályozni, hogy a békeszerződésben meghatározatlan összegű anyagi terhek rovassanak a magyar államra, mert ha összegszerűleg nem rendezzük kötelezettségeinket a békeszerződés megkötése előtt, ez a mulasztás többé jóvátehető nem lesz.

[*Gyöngyösi*] *Külügyminiszter*: Az akkori politikai helyzet figyelembevétel nélkül és a felelősség felvetése nélkül belementünk olyan szállítási szerződések megkötésébe, amelyek után súlyos összegeket kell fizetnünk. Ezt most feltétlenül revízió alá kell venni.

Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke] közli, hogy az 1945. június 15-ei egyezményben a Szovjetunióval megállapodott árakat talán [az] 1945. december 12-én felvett jegyzőkönyv szerint Jugoszláviával és Csehszlovákiával szemben is kötelezőnek fogadtuk el, ami újabb további súlyos károsodása Magyarországnak. Viszont a csehszlovák és jugoszláv vonalon — nem azonos áruknál — olyan megállapodást sikerült kötni, amik 2–6 szorosát teszik ki a június 15-ei rossz áregyezményben elfogadott áraknak. Sajnos – az említett december 12-ei jegyzőkönyvben, Pokorny vezérezredes által tett kijelentés után, csehszlovák és jugoszláv vonalon sem tudunk az azonos áruknál jobb árakat elérni, mert e jegyzőkönyvi nyilatkozat szerint a Szovjetunió árait kötelezőnek fogadtuk el, és így egyszerűen nekünk szegeztek ezt a jegyzőkönyvi nyilatkozatot. Közli egyben azt is, hogy ez államokkal még a Szovjetunió által már elfogadott 8 éves és progresszív teljesítésre sem tudunk áttérni, mert arra hivatkoznak, hogy rájuk a Szovjetunióval kötött megállapodás nem kötelező, mert ők szuverén államok, s csak szabad elhatározásukból tárgyalhatnak e kérdésben.²⁸

[Bán] *Iparügyi miniszter*: A magyar kormánynak határozott álláspontot kell elfoglalnia az árak tekintetében. Kérdés, hogy hogyan vessük ezt fel. Java-

²⁷ Lásd a békeszerződés tervezetének (a jelen jegyzőkönyv a mellékletének) 23. cikkénél szereplő 5. és 6. pontot.

²⁸ Csehszlovákia 1945 áprilisában közölte igényeit a jóvátételi szállításokkal kapcsolatban. Érdemi tárgyalásokra azonban csak 1945 októberében került sor. 1945. december 12-én elkészült egy 7 pontból álló jóvátételi egyezmény, de ezt egyik fél sem tekintette véglegesnek. (MOL XIX-A-4-g. dosszié) Végül 1946. április 6-án Prágában írták alá a csehszlovák–magyar jóvátételi megállapodást. Csehszlovák részről ragaszkodtak a Szovjetunióval kötött szerződésben foglalt árakhoz. A jugoszláv–magyar jóvátételi egyezmény szövege jórészt megegyezett a csehszlovák egyezménnyel. (A magyar jóvátétel és ami mögötte van... 1945–1949. Válogatott dokumentumok. Napvilág Kiadó, 1998. Válogatta, a bevezetést és a jegyzeteket írta Balogh Sándor és Földesi Margit. 70–75., 94–98. pp.)

solja azt, hogy a szovjet kormányhoz intézzünk kérdést és ne Párizsban vessük fel ezt a problémát is. A tárgyalásokat azonban már most kellene megkezdeni.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: Az lesz a helyzet, hogy az ottani szovjet delegációnak nem is lesz módja a békeszerződésen változtatást eszközölni.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Jó lenne dollárokat beszerezni és azzal fizetni, így nem lenne árdifferencia.

Szakasits Árpád [államminiszter]: A miniszterelnök a szovjet kormányhoz ezeket a kérdéseket továbbítja, hivatkozva a sürgősségre, mert nem akarjuk Párizsban felvetni. Ott ha nyilvánosságra kerül, szovjetellenes légkört jelent. Ez nem érdekünk.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: A nyitott kérdésekben is kell állást foglalni a jóvátétel szempontjából a jugoszlávokkal és a csehekkel szemben.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: A 22. cikktől kezdve a restitúciót tárgyalja a jegyzék. Ez nagyobb értékű komplexum, mint maga a jóvátétel. Később fog jelentkezni az, akinek igénye van, nem is tudunk [vele] teljesen kalkulálni.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A gördülő anyagokat illetően túlzott követelésnek találja a 38-as állapotok visszaállítását, mert a háborús következmények folytán keletkezett károk figyelembevételével annak töredékével is megelégedhetünk.

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter*: A 22. cikk lényegileg megfelel a fegyverszüneti egyezmény 6. pontjának, de a 3. pontnak az a kikötése, hogy „jó rendben történik a visszaadás” ismeretlen kötelezettségvállalást jelent és túlmegy azon a határon, amit a fegyverszüneti egyezmény alapján teljesítünk. Ennek értelmében ugyanis a magyar kormány csak az esetben köteles a vagyontárgyat „jó rendben” visszaadni, ha a megrongálás vagy megsemmisülés nem háborús események következtében történt. Jugoszlávia ezt eddig el is fogadta, most pedig e pont értelmében minden tárgyat helyreállítva kell visszaadnunk.

Erőss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: A békeszerződés tervezet[ének] 21–26. cikkeire együttesen kíván információt adni. A 21. cikket illetően a fentebb már elmondottakból kitűnik, hogy az ott említett 300 millió dollár valójában jóval felül van 1 milliárd dolláron. A 23. cikk a), b), c)²⁹ és 6. pontjai, de általában a 22–26. cikkek olyan szörnyű terheket rónak a magyar államra, amik végeredményében sokszorososan túlhaladják a Szovjetunió[nak], Jugoszlávia[nak] és Csehszlovákiának fizetendő jóvátételi összegeket. Véleménye szerint ezek a rendelkezések jelentőségükben és súlyukban messze túlhaladják még a területi kérdést is, s fennmaradásuk esetén legalább 100 éves rabszolga-

A csehszlovák–magyar jóvátételi egyezmény 1945. január 20-ától 1951. január 20-áig terjedő, míg a jugoszláv–magyar jóvátételi egyezmény 1946. január 20-ától 1951. január 20-áig terjedő szállítási időt határozott meg. A szállítási határidő módosításával kapcsolatos kérdést illetően lásd a [43.] 126. sz. jegyzőkönyv 11. jegyzetét.

²⁹ A 23. cikk a–c. alpontja a jelen jegyzőkönyv a) mellékletében 1–3. jelöléssel szerepel.

45. 1946. augusztus 6.

sorsra kárhozthatják az egész magyar nemzetet. Így pl. 137 000 kat. holdat tesz ki az a terület, amelyet a földreform során [a] Szövetséges Hatalmak polgárai tulajdonából kiosztottunk. Ebből kevés híján 30 000 katasztrális hold a szőlő és a gyümölcsös, megfelelő felszereléssel és felül-építményekkel. Teljes kártalanítás esetén ez maga is többször túlhaladja a jóvátételi összeget, de a restitúció keretében még a háborús károkat is megtéríteni tartozunk, túl a jóvátételen. Soha, mióta a világ fennáll és háborúk voltak, az még elő nem fordult, hogy egy háborút veszített állam hadisarcot is fizessen, amit most jóvátételnek nevezünk, s azonkívül még egyeseknek külön-külön is köteles legyen minden kárát megtéríteni. Amikor tehát a béketervezet azt mondja, hogy nem teljes kártérítést tartozunk fizetni, mert honorálják a győztes hatalmak, hogy szakítottunk a Harmadik Birodalommal, fegyverszüneti szerződést kötöttünk és a németeknek hadat is üzentünk, akkor valójában még a teljes kártérítésnél is többet ró ránk ez a tervezet, amit elfogadnunk nem lehet. Megítélése szerint határozottan ki kell a béketárgyaláson jelentenünk, hogy ilyen alapon nem tárgyalhatunk, mert ilyen kötelezettségeket teljesíteni képtelenek vagyunk. Ha vállalni akarják a Szövetséges Nemzetek mindig hangoztatott elveiket és bennünket nem büntetni akarnak, hanem igazságos békét kívánnak kötni, akkor be kell látniuk, hogy e rendelkezéseket meg kell változtatni. Ismét csak példaképpen utal a 2800 milliós külföldi kötelezettségeinkre, amik ma meghaladják az 5 milliárd forintot, valamint külföldi követeléseink zárolására is, s e tételek átszámítása olyan csillagászati számokat eredményez terhünkre, amiknek önkéntes vállalása lehetetlenség. Megítélése az, hogy magyar kormány ilyen békekötést önként alá nem írhat, mert végeredményben is felelősek vagyunk az egész nemzetért, és annak jövőjéért, s elengedhetetlen kötelességünk annak dokumentálása, hogy ilyen békeszerződést önként alá nem írtunk.

[Gyöngyösi] *Külgyminiszter*: A tárgyalás most már ráterelődött az összes jogi rendelkezésre. A 21. cikk a restitúcióval, a 23. cikk a restaurálással foglalkozik. A 25. cikk szerint a Szövetséges Hatalmak területén lévő összes magyar javak lényegében hazaszállíthatók. Ezeknek a követeléseknek biztosítási díját jogunk van felszámítani. A 23. cikkben a Németországban lévő összes magyar tulajdonról le kell mondani. A 27. cikk felemlíti az összes háború előtti adósságokat.

[Balla] *Tájékoztatóügyi miniszter*: A békeszerződésben most már tisztázni kell, hogy mi tekintendő Magyarországon német vagyonnak. Amennyiben ez a cikk ezt nem tisztázza, úgy ebből ismét beláthatatlan károk, illetve fizetési kötelezettségek származhatnak. A Szovjetunió javaslata a kedvező a 25. cikk-nél. Ennek ismét az a szépséghibája, hogy e cikk tekintetében a Szovjetunió érdektelen. Amerikai, brit és francia javaslat 1. pontja rendkívül súlyos. [sic!]³⁰ Valósággal elkobzást jelent a magyar állampolgárok javai[ra] és érdekeltségére

³⁰ A szovjet, illetve az amerikai, a brit és a francia javaslatot lásd a jelen jegykönyv a) mellékletének 25. cikkénél.

nézve, ami indokolatlanul súlyos kikötés akkor, amikor Magyarország a 23. cikk értelmében teljes kártérítéssel tartozik. Ez a pont legfeljebb addig terjedhet, hogy a Szövetséges Hatalmaknak zár alá vételi, illetve zálogjoguk lehet ezek felett a vagyontárgyak felett mindaddig, amíg Magyarország a 23. cikk értelmében kártérítési kötelezettségének eleget tesz. Különben is hiányzik a szerződés-tervezetből [a] rendelkezés arra nézve, hogy az Egyesült Nemzetek polgárainak az igényei milyen értékelés szerint fizetendőek ki ezekből a vagyontárgyakból, és mennyiben van Magyarországnak joga ahhoz, hogy valamely alacsonyán értékelt vagyontárgy helyett az igényt készpénzben egyenlítsen ki. Ugyanezen pont 2. bekezdése ugyan a magyar tulajdon felszámolását a szövetséges törvény szerint teszi elfogadhatóvá, azonban ez azért nem fogadható el, mert a felszámolásnál más szabály vonatkozik a javak felértékelésére és más azok értékesítésére, úgyhogy minden állam joga szerint a csőd, [a] végrehajtás, vagy [a] felszámolásszerű értékesítés mindig becsérték alatt történik. Itt tehát megint lehetőség van bizonytalan összegű károsodásra. Különben is ez a pont is jellemzően az egyenlőtlenség elvén alapszik, mert a 23. cikk 5. pontja az Egyesült Nemzetek polgára részére a mi költségünkön becslési eljárást tesz lehetővé, míg ez a pont a szövetséges hatalom intern törvényeit teszi kötelezővé. A paritás elvéből az következik, hogy a 23. cikk 5. pontjánál is az általános magyar szabályok az irányadók a kár értékelésénél. A 4. bekezdés hasonlóképpen megerősíti az 1. bekezdésben kikötött elkobzási jogot. Románia nem tartozott az Egyesült Nemzetek közé, azonban a Magyarországnak küldött hadüzenettel egyidőben az összes magyar javakat zár alá vette és ezt ma is a romániai CASBI nevű intézmény kezeli³¹ és tartja zár alatt. A tervezet semmiféle rendelkezést nem tartalmaz ezekre a javakra és az egyezmény 7. cikke sem mond mást, minthogy a háborús állapot megszűnik a két ország között, de a romániai magyar javak tekintetében még tárgyalási lehetőséget sem ad. A 26. cikknél megjegyzése, hogy a Szovjetunió javaslata szerint Magyarországnak német területen lévő azon vagyontárgyakhoz van igénye, amelyeket 1945. január 20. óta kényszerrel vagy erőszakkal vittek Németországba.³² Ez a javaslat hátrányos azért, mert a kiürítés 1944. őszén zajlott le, tehát ezerszer annyi értéket vittek ki az országból január 20. előtt, mint január 20. óta, másrészt a kivitelnél a kényszer vagy erőszak igazolása kétségessé tehető. [sic!] A brit, amerikai és francia javaslat elfogadhatatlan. Magyarország mérhetetlen károkat szenvedett a német megszállás és a német kiürítés következtében. Sem jogi, sem erkölcsi alapja nincs annak, hogy Németország ellenségei Németország helyett lemondásra kényszerítsék Magyarországot a Németországgal szembeni kárigényéről. Legfeljebb arról lehet szó, hogy Magyarország, mint

³¹ A CASBI-ről, azaz a romániai Ellenséges Javakat Kezelő és Felügyelő Pénztáráról lásd a [17.] 100. sz. jegyzőkönyv 17. jegyzetét.

³² 1945. január 20-án írták alá a szovjet-magyar fegyverszüneti egyezményt.

45. 1946. augusztus 6.

volt német szövetséges kárigénye tekintetében elsőbbséget ad a szövetséges hatalmak kártérítési igényének, de erről le nem mondhat. Ugyancsak nem mondhat le Magyarország arról sem, hogy a kiürítés során Németországba vitt vagyontárgyakat onnan visszakapja, és e tekintetben csupán az mentesítheti Németországot a visszaadás vagy kártérítés kötelezettsége alól, ha igazolja, hogy a vagyontárgy kétoldalú jogügylettel került Németországba.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: A 28. cikk más államokkal szembeni tartozásokra is tartalmaz adatokat.

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter*: Újabb súlyos joglemondást tartalmaz és mentesíti a szövetségeseket minden olyan kárnak a megtérítése alól, amelyet a hadműveletek tartama alatt a nemzetközi jog megsértésével okoztak. Természetes, hogy a fegyverszünet előtt keletkezett ilyen károk nem igényelhetők, de 1945. január 20. után az általános nemzetközi jogszabályok megsértésével okozott károk megtérítése, vagy beszámítása iránti igényét Magyarországnak még akkor is fenn kell tartania, ha ezzel a jelenleginél még népszerűtlenebbé válik. Éppen ezért a cikk 1. pontjába beszúrandónak tartom a „háborús állapotból” szövegrész után a következőt: „1945. január 20-áig folytak, vagy ezt követően hadműveleti területen merültek fel.” A fegyverszüneti egyezmény ugyanis, miután a háborúnak nem vetett véget, rendelkezést tartalmaz arra nézve, hogy mit tekint hadműveleti területnek és ezt akként állapította meg, hogy a fronttól, a terepviszonyoktól függően, 50-100 km távolságú övezet, ami tehát a fegyverszünet után ezen az övezeten kívül kár keletkezett, az megtérítendő. Jellemző a tervezetre, hogy a károk felmerültét nem csak beismeri, hanem kötelezi Magyarországot, hogy saját állampolgárainak térítse meg ezt a kárt, ami intern magyar ügyekbe való illetéktelen beavatkozást jelent.

Szakasits Arpád [államminiszter]: A 22-től 28.-cikkig terjedő részt együttesen kell tárgyalni, mert ugyanazon tárgykörre vonatkoznak. Az e részbeni szörnyű terhekkal szemben a magyar kormány a leghatározottabban ellenáll, mert ez az egész magyar államot kizsigereli. Olyan terheket igyekszik rakni az országra, amelyek alatt összeroskad. A propaganda minden eszközét igénybe kell venni, s a magyar kormány leghatározottabban fejezze ki ellenkezését.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Van egy bizonyos határ, amin felül teljesíteni nem tudunk.

Rákosi Mátyás [államminiszter]: 60 nappal a békeszerződés után kezdődik csak a teljesítés. Ennek dacára nem volna ilyen merev. Itt két tendencia mutatkozik. Az amerikaiak megjártsák Magyarország védelmét s közben nem veszünk észre, hogy mennyi terhet rónak ránk. Nekünk rugalmasabb politikát kell folytatnunk. Elutasítani lehetetlenség a békeszerződést, de kifejezésre kell juttatni, hogy Magyarország minden nemzetközi kötelezettségének *erejéhez mérten* igyekszik eleget tenni. Egyelőre le is vagyunk foglalva jóvátétel szempontjából 8 évre. Ebben az esztendőben nagyon kevés az, amit másra tudunk

fordítani. De azért vigyázni kell, hogy ne legyünk túl merevek az angolszászokkal szemben. A Szovjetunió megköveteli, hogy mindezt egyharmadára redukáljuk.³³ Kifejezésre kell juttatni, hogy mi örömmel elfogadjuk, de csak azzal, hogy *pillanatnyilag fizetni nem tudunk*, és majd később határozzuk meg a fizetési feltételeket. Előnyösebb lesz számunkra, ha külön-külön tárgyalunk. Pillanatnyilag a fenyegetés komoly, de nem kell olyan sötéten látni. A külügyminiszterek állítólag visszavonták azon ígéretüket, hogy a magyar javakat visszaadják. Az angolok vissza akarják adni, de az amerikaiak nem. Tapasztaljuk, hogy a január 21-e után elhurcolt javakból, bár április 22-én kapták meg az első jegyzéket, eddig még semmit nem kaptunk vissza.³⁴ Meg kell állapítani, hogy a Szovjetunió javaslatai támogatást jelentenek, mert egyharmadára akarják a követeléseket csökkenteni. Ez 2 milliárd 800 000 millió svájci frankot jelent. Az Egyesült Nemzetek területén lévő magyar vagyon zár alá vételét oldják fel. Világos, hogy előnyösebb a Szovjetunióval együtt tartani. A külügyminiszter tartsa magát a további eshetőségekhez. Ha ezen felül a szovjet fog engedni, akkor az csak tiszta eredmény. Ha megkíséreljük egyiket a másik ellen kijátszani, akkor vesztett ügyünk van. Az eddiginél nagyobb óvatosságot kell tanúsítani a nemzetközi megegyezéseknél. Láttuk ezt az amerikai követeléseknél.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Egyetért ezzel az állásponttal, csak leszögezi, hogy a jóvátétel költségvetés szerinti lecsökkentett mértékére előirányzott összegnél többet folyósítani nem tudunk.

Szakasits Árpád [államminiszter]: A szovjet javaslat is teljesíthetetlen. Kifejezésre kell juttatni, hogy nem tudunk így szolgálatni.

Rákosi Mátyás [államminiszter]: Amint a magyar gazdasági élet megerősödik, akkor a maximumot fogjuk elkövetni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Felteszi a kérdést, ki fogja végrehajtani. Lehetetlen, hogy tőlünk mind a 100%-ot követeljék. Majd megegyezünk a minimumban, és kölcsönrel és adósságokkal teljesítünk.

Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: Ez a tervzet elfogadhatatlan. Százéves rabszolgaságot jelent. A jóvátételi vonalon nem tudja, hogyan számítják majd be a leszerelt gyárakat és üzemeket. Pl. az Egyesült Izzó, amit az oroszok leszereltek, egymagában 12 millió dollárt tesz ki. Annak idején, amikor a leszerelés történt, egy tábornok egészen szabályszerű jegyzéket adott át, amely szerint az üzem leszerelése a jóvátételbe lesz beszámítva. December második felében kijelentette, hogy Moszkvában a zsákmánybizottságba viszik be ezt a dolgot, de úgy látszik, hogy ott nem akarnak ezzel foglalkozni. Ezeket is feltétlenül likvidálni kell.³⁵

³³ Lásd a jelen jegyzőkönyv a) mellékletének 23. cikk 3. pontjához fűzött szovjet javaslatot.

³⁴ Túlzó állítás, mivel a Nemzeti Bank aranykészletén túl más vagyontárgyak, pl. hajók visszaszolgáltatására is került már ekkor.

³⁵ A szovjet katonai egységek 1945 nyaráig az Egyesült Izzón kívül több mint száz gyárat és üzemet szereltek le, illetve szállították el azok nyersanyagait, termékeiket. A magyar kormány

45. 1946. augusztus 6.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: A régi tartozásokra nézve vállaljuk a kötelezettséget és prioritást adunk a jóvátételnek.

Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: Ha mi jóvátételt fizetünk háborús károkkért, akkor minden egyes háborús károsultat külön-külön elégítünk ki.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: A fegyverszüneti egyezmény nem tartalmazza a restauráció ügyét. Különösen nem léphet fel velünk szemben Jugoszlávia ilyen igényvel, mert annak idején globálisan kért jóvátételt.

Rákosi Mátyás [államminiszter]: A restitúciót könnyíteni kell. Az eredeti javaslat úgy szólt, hogy nem fizethetünk többet, mint a fegyverszüneti egyezményben vállalt kötelemünk és amennyiben a gazdasági viszonyok megváltoznak, akkor lenne szó róla, hogy a régi tartozásainkat is rendezzük. Fizetési készségünket meg kell mutatni, de azért az elvært harcolnunk kell.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: A magunk részéről is sokalljuk a fizetést és annyit fizetünk, amennyit tudunk *s prioritást adunk a jóvátételnek*. Gazdasági erőnk annyi, hogy ezeket a követeléseket alig fedezi. *A régi fizetéseket illetőleg elismerjük.[sic!] de a fizetés időpontja más kérdés.*

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Itt van egy szöveg, amit alá kell írni. A 22–28-áig terjedő tételekben azonban olyanok vannak, amik erőnket felülmúlják és ezt elhallgatni nem lehet.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Amikor aláírtuk a fegyverszüneti egyezményt, vállaltunk bizonyos kötelezettségeket. Az ország azóta súlyos infláción ment keresztül, aminek következtében több terhet, mint akkor vállaltunk, nem tudunk vállalni. Ennek elfogadása egy gazdasági összeomlással fenyeget bennünket.

A gazdasági fődelegátus is ugyanezt az álláspontot foglalta el. Ismerteti az idevágó fejtegetéseit.³⁶ Az az elgondolása, hogy a zsákmánykérdést közvetlen a szovjet delegátussal rendezni kell és kiemelni, hogy kártérítést állampolgárainkkal szemben vállalni nem tudunk, és a külföldi állampolgárokat sem tudjuk mentesíteni a jóvátétel alól. [sic!] Csak azért vállalunk felelősséget, amit határainkon belül saját állampolgáraink követtek el.

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter*: A 29. cikkben tulajdonképpen érdektelen Magyarország. Itt a szövetségesek egymás között vitatkoznak azon, hogy a már eddig valamelyik szövetséges hatalom által megszerzett előnyös szerződés a másik felet is megillessen. A 34. cikk ellen tiltakozik, mert más értelme nem lehet ennek a kikötésnek, mint gyámság alá helyezés. Az ugyanis értelmetlen, hogy egy szerződés magyarázatára 18 hónapig csak az egyik szerződő fél legyen jogosítva. Tekintettel arra, hogy a békeszerződés magyar nyelven is készül, fel

ismételten kérte a szovjet hatóságoktól ennek az akciónak a leállítását, az elszállított gépek, felszerelések visszaküldését, illetve ha ez lehetetlen volt, azok értékének a jóvátételbe való beszámítását. A javaslat azonban nem talált meghallgatásra. (MOL XIX-J-1-b. 1.d.)

³⁶ A gazdasági fődelegátus Faragó László volt. (Lásd a [38.] 121. sz. jegyzőkönyv 88. napirendi pontját és jegyzetét.)

kell hívni a figyelmet arra, hogy ez a fordítás rendkívül hiányos és félreérthető, ha el akarjuk kerülni azokat a hátrányokat, amelyeket a fegyverszüneti egyezmény magyar szövege okozott, akkor a legpontosabb és legmagyarosabb fordítást kell készíttetni.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: A 33. cikk a Dunára vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. A Dunára való jogos igényünk Trianon után is megmaradt.

Rákosi Máttyás [államminiszter]: Az amerikaiak meg akarják vetni a lábukat a Dunán s olyan értesülése is van, hogy magyar hajókat akarnak amerikai zászlók alatt járatni.

Minisztertanács a külgügyminiszter béketervezetre vonatkozó észrevételeit tudomásul vette. Utasította a külgügyminisztert, hogy még a béketárgyalásokat megelőzően a Szovjetunió kormányával kísérelje meg a Szovjetunióval szemben teljesítendő jóvátételi árdifferenciának kiküszöbölését és irányadó elvnek tekintse azt, hogy a fegyverszüneti egyezményben összezszerűen meghatározott kötelezettségeket a teljesítendő fizetések semmiféle téves számolás alapulvételével ne haladják túl. Ezt az előzetes külön szovjet–magyar megbeszélést az indokolja, hogy annak sikeres befejezés által [sic!] nem válik szükségessé a nyilvánosság tájékoztatása, mely körülmény esetleg szovjetellenes hangulatot váltana ki, amit a kormány előidézni semmi esetre sem kíván, sőt károsnak tartaná. A békeszerződés gazdasági kérdéseinek tárgyalásánál a Jóvátételi Hivatal elnökének észrevételeit, továbbá az egyéb elhangzott felszólalásokat vegye figyelembe és különösen hangsúlyozza azt, hogy a költségvetésbe a legfelső határ, amit teljesíteni tudunk a folyó évben 240 millió pengő, – és ennek az összegnek a kerete a stabilizáció első éveiben nem lesz emelhető. Utasította a külgügyminisztert, hogy olyan javaslatot terjesszen elő, amely szerint a most érintett keretben a sorrendiséget az Egyesült Nemzetek állapítsák meg, a magyar kormány a maga részéről a jóvátételnek kész elsőbbséget biztosítani. A békeszerződés-tervezet 22–28. cikkeiben foglalt és jórészben még ismeretlen mérvű megterheléseket a külgügyminiszter vegye részletes vizsgálat alá, és ezeknél a tételeknél is a teljesíthető költségvetési legfelsőbb határt érvényesítse.³⁷

Minisztertanács délután 3 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelte tisztázata, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el hitelesítő kézjegyével a jegyzőkönyvet. A miniszterek az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkal a jegyzőkönyvet.

³⁷ A békeszerződés-tervezet jóvátétellel, kártalanítással foglalkozó részére adott magyar válasz nem található a jegyzőkönyv mellett.

45. 1946. augusztus 6.

E felsorolásban nem szerepel Gordon Ferenc és Molnár Erik neve. Rajtuk kívül nem szerepel a jegyzőkönyvön Rónai Sándor, Ries István, továbbá Zentai Vilmos, Eröss Jánosnak és Jócsik Lajos aláírása.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a külügyminiszternek a béketervezet határügyi és kisebbségvédelmi vonatkozásait tárgyaló válasz-tervezete, ezt b) mellékletként közöljük. Megtalálható a jegyzőkönyv mellett továbbá a békeszerződéssel kapcsolatban az állampolgárságról szóló rendelkezés tervezete. Ennek célja az volt, hogy a béketárgyalások alkalmával az Egyesült Nemzetek elé terjeszsen a magyar kormány egy olyan feljegyzést, amely főbb vonásokban ismertette volna az állampolgárság kérdését Délkelet-Európában, különös tekintettel a trianoni szerződés hézagos és fogyatékos állampolgársági rendezései által előállt helyzetre, megjelölve azokat az alapelveket, amelyek szerint rendezni kellett volna e kérdéseket. Ennek tárgyalására a minisztertanács ezen ülésén, de tudomásunk szerint más ülésen sem került sor. Nincs tudomásunk ilyen átfogó rendelet kiadásáról sem.

A [45.] 128. sz. jegyzőkönyv a) melléklete az 1. napirendi ponthoz.

[A Külügyminisztérium feljegyzése a békeszerződés tervezetéről.]

2. Cikk.³⁸

Magyarország minden szükséges intézkedést megtesz aziránt, hogy minden, a magyar törvények hatálya alatt álló személynek biztosítsa faji, nemi, nyelvi és vallási különbség nélkül, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok élvezetét, ideértve a véleménynyilvánítás, a sajtó- és egyéb közzététel, a vallásos élet, a politikai véleménynyilvánítás és nyilvános gyülekezés szabadságát.

3. Cikk.

Magyarország, amely a Fegyverszüneti Egyezmény értelmében intézkedéseket tett, hogy szabadlábba helyezze, állampolgársági és nemzetiségi különbség nélkül mindama személyeket, akik letartóztatásban voltak az Egyesült Nemzetek érdekében kifejtett cselekményeik, avagy faji származásuk miatt és hogy visszavonjon rákényszerített megkülönböztető törvényeket és megszorításokat, kötelezi magát arra, hogy a fenti intézkedéseket kiegészíti s a jövőben nem tesz oly intézkedéseket, vagy nem hoz oly törvényeket, amelyek nem volnának összeegyeztethetők az e cikkben említett célokkal és törekvésekkel.

4. Cikk.

Magyarország, amely a Fegyverszüneti Egyezmény értelmében intézkedett a magyar területen működött minden fasiszta jellegű szervezet feloszlataása iránt, legyen az politikai, katonai, avagy a katonai szolgálat utáni (paramilitaris), azonkívül minden olyan szervezetnek feloszlataására, amely a Szovjetunió, vagy az Egyesült Nemzetek bármelyike ellen ellenséges propagandát fejt ki, kötelezi magát arra,

³⁸ A békeszerződés tervezetének és a szerződésnek itt nem szereplő 1. cikke az ország határát írta le.

45. 1946. augusztus 6.

hogy a jövőben sem engedi meg oly természetű szervezet fennállását, vagy működését, amelynek célja az, hogy megfossza a népet demokratikus jogaitól.

5. Cikk.

1. Magyarország meg fogja tenni a szükséges lépéseket aziránt, hogy biztosítsa és tárgyalásra előállítsa:
 - (a) a háborús bűnök, a béke és az emberiség ellen elkövetett bűnök elkövetésével [sic!], elrendelésével, avagy felbujtásával vádolt személyeket;
 - (b) a Szövetséges és Társult hatalmak oly állampolgárait, akik azzal vannak vádolva, hogy nemzeti törvényeiket árulás, vagy a háború alatt az ellenséggel való együttműködés által megsértették.
2. Hasonlóképpen az Egyesült Nemzetek bármely illetékes kormánya kívánságára, Magyarország elő fogja állítani tanúként mindazokat a törvényei hatálya alá eső személyeket, akiknek tanúsága megkívántatik e cikk 1. bekezdésében említett személyek bírósági tárgyalására.
3. Az 1. és 2. bekezdés intézkedéseinek alkalmazására vonatkozó bármely vélemény-eltérést az illetékes kormány a Szovjetunió, az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok Budapesten működő diplomáciai képviselőiteinek vezetőihez fog utalni, akik a nehézségeket illetőleg megállapodásra fognak jutni.

6. Cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy elismerje az Olaszországgal, Bulgáriával, Romániával és Finnországgal kötött békeszerződések teljes érvényét, azonkívül mindama megállapodásokat és határozmányokat, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak Ausztriára, Németországra és Japánra vonatkozólag a béke helyreállítása céljából kötöttek vagy kötni fognak.

7. Cikk.

A háborús állapot Magyarország és Románia között megszűnik, mihelyt érvénybe lép egyrészt a jelen szerződés, másrészt a Szovjetunió és Egyesült Királyság, az Amerikai Egyesült Államok, Ausztria, a Fehérorosz Szocialista Szovjet Köztársaság, Kanada, Csehszlovákia, India, Új-Zéland, az Ukrán Szocialista Szovjet Köztársaság és a Dél-afrikai Unió között egyrészt, és Románia között másrészt kötendő békeszerződés.

8. Cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy elfogad minden olyan megállapodást, amely a Nemzetek Szövetsége és az Allandó Nemzetközi Bíróság felszámolására vonatkozólag kötött vagy köttetni fog.

45. 1946. augusztus 6.

Magyarország hasonlóképpen kötelezi magát arra, hogy elfogad minden olyan megállapodást, amely a római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet felszámolására vonatkozólag kötött, vagy köttetni fog.³⁹

20. Cikk

A jelen Szerződés érvénybelépésével minden szövetséges fegyveres erő 90 napon belül Magyarországból visszavonatik a Szovjetunió azon jogának fenntartásával, amely szerint a magyar területen oly fegyveres erőt tart, amely szükséges, hogy a Vörös Hadsereg közlekedési vonalait az ausztriai szovjet megszállási övezettel fenntartsa. Minden fel nem használt magyar fizetőeszköz és minden, a Szövetséges Haderők birtokában lévő magyar jószág, amely a Fegyverszüneti Szerződés 11. cikke értelmében szereztetett, a magyar kormánynak visszaadatik ugyane 90 napi határidőn belül. Magyarország mindamellett kötelezi magát arra, hogy lehetővé tesz minden olyan fenntartást (maintenance), és könnyítést, amely külön megkívánatik az ausztriai szovjet övezettel való közlekedési vonalak fenntartására, amely fenntartásért megfelelő ellenszolgáltatás jár a magyar kormánynak.

21. Cikk.

A Szovjetuniónak, Csehszlovákiának és Jugoszláviának katonai műveletek és ez államok területeinek Magyarország által való megszállása folytán okozott károk Magyarország által a Szovjetuniónak, Csehszlovákiának és Jugoszláviának kártalaníttatnak, de tekintetbe véve azt, hogy Magyarország nemcsak visszavonult az Egyesült Nemzetek ellen viselt háborúból, hanem Németországnak is hadat üzent, a résztvevő Felek megállapodnak abban, hogy a fenti károkért való kártérítést Magyarország nem teljességében, hanem csupán részben teljesíti, nevezetesen 300 millió E.Á. dollár összegben, amely 1945.

³⁹ Az itt hiányzó 9. cikk — a kiegészítések folytán (lásd erről a jegyzőkönyv 16. jegyzetét) — a végleges szövegben a 10. cikk-számot kapta. Ez foglalkozott azzal, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmak a békeszerződés megkötése után hat hónapon belül közölhették, hogy a háború előtt Magyarországgal kötött kétoldalú szerződések közül melyeket kívánták fenntartani a továbbiakban is.

A tervezetben nem említett, de a végleges szövegben 11. cikk-ként szereplő szöveg a Magyarország által a Csehszlovákiának és Jugoszláviának átadandó, ezek kulturális örökségének körébe tartozó tárgyakról intézkedett.

A békeszerződés katonai kérdésekkel foglalkozó III. részében a tervezetből készített feljegyzésben nem szereplő 12. cikk a 65 000 fős szárazföldi és 5000 fős légi haderőről, a 90 gépből álló légi erőről, a 13. cikk az említett létszámot meghaladó katonaság elbocsátásáról, a 14. cikk a katonák kiképzéséről, a 15. cikk az atomfegyver, torpedó stb. gyártásának tilalmáról, a 16. cikk a hadianyag előállításának korlátozásáról, a 17. cikk a szövetségesektől, illetve a németektől származó hadianyagoknak a Szövetséges és Társult Hatalmaknak való átadásáról, a 18. cikk Németország újra fegyverkezési törekvéseinek meggátlásáról, a 19. cikk a német vagy japán tervek szerinti polgári légi járművek készítésének tilalmáról, a 20. cikk az említett katonai rendelkezések érvénybenmaradásának határidejéről, míg a 21. cikk a hadifegyvek hazaszállításáról intézkedett.

45. 1946. augusztus 6.

január 20-ától számítandó 8 év alatt fizetendő (gépi felszerelés, folyami hajók (river craft), kenyérmagvak stb.); a Szovjetuniónak fizetendő összeg 200 millió dollár, a Csehszlovákiának és Jugoszláviának fizetendő összeg 100 millió dollár.

Ebben a cikkben megállapított rendelkezés kiszámításának alapjául szolgál az amerikai dollár a Fegyverszüneti szerződés napján érvényben volt arany-paritáson, azaz 35 dollár = 1 uncia arany.

Az Amerikai Egyesült Államok delegációja fenntartja magának azt a jogot, hogy ezt a kérdést a Békekonferencia előtt újra felvesse.

22. Cikk.

1. Magyarország elfogadja az Egyesült Nemzetek 1943. január 5-én kelt Nyilatkozatát és visszaadja (return) az Egyesült Nemzetek területéről elvitt vagyontárgyakat (property).
2. A visszaadás (visszaállítás/restitution) kötelezettsége kiterjed minden jelenleg Magyarországon található identifikált oly vagyontárgyra, amelyet bármely Tengelyhatalom kényszerrel vagy erőszakkal elvitt az Egyesült Nemzetek bármelyikének területéről, tekintet nélkül arra, hogy ilyen vagyontárgynak jelenlegi birtokosa milyen művelet útján jutott annak birtokába.
3. A magyar kormány kötelezi magát arra, hogy a jelen cikkben hivatkozott vagyontárgyakat jó rendben fogja visszaadni és ezzel kapcsolatban fedezi Magyarországon minden ebbeli munkára, anyagra és szállításra vonatkozó kiadást.
4. A magyar kormány együtt fog működni az Egyesült Nemzetekkel és saját költségén mindennemű könnyítést megtesz a jelen Szerződés hatálya alá eső mindennemű vagyontárgy feltalálására és visszaadására (restitution).
5. A magyar kormány minden szükséges intézkedést meg fog tenni aziránt, hogy e cikk hatálya alá eső bármely oly vagyontárgy visszaadassék, amelyet a magyar törvények hatálya alá eső személyek bármely harmadik országban tartanak maguknál (held by).
6. A vagyontárgyak visszaadására vonatkozó igényeket annak az országnak kell, hogy a magyar kormánynak bejelentse, amelynek területéről a vagyontárgyak elvitettek azzal, hogy a gördülő anyagot úgy kell tekinteni, mint amelyet abból az országból vittek volna el, amelyhez eredetileg tartozott. A határidő, amelyen belül ilyen igények bejelenthetők, 6 hónap, a jelen Szerződés életbelépésétől számítva.
7. Az igénylő kormányra hárul a vagyontárgy identifikálásának és a tulajdonjog bebizonyításának feladata, viszont annak bebizonyítása, hogy a

45. 1946. augusztus 6.

vagyontárgy nem kényszerrel vagy erőszakkal vitetett el, a magyar kormány feladata.

23. Cikk.

1. Amennyiben Magyarország ezt már eddig is meg nem tette volna az Egyesült Nemzeteknek és állampolgárainak mindennemű törvényes jogait és érdekeit vissza fogja állítani az 1941. április 10-ei helyzetnek megfelelően, és az Egyesült Nemzetek és állampolgárainak mindennemű magyarországi tulajdonát visszaadja, a mai állapot szerint.
2. A magyar kormány kötelezi magát arra, hogy e cikk hatálya alá eső minden tulajdon, jog és érdek, mindennemű olyan zálogtól és tehertől szabadon állíttatik vissza, amely a háború következményeként reá hártult volna, azonkívül a visszaadással kapcsolatos minden megterhelés nélkül. A magyar kormány meg fog semmisíteni mindennemű oly rendszabályt, ideértve lefoglalásokat, zárolásokat vagy felügyeletet, amelyet az Egyesült Nemzetek tulajdonai ellen foganatosítottak 1941. április 10. és a jelen Szerződés életbeléptetése közötti időben. Olyan esetekben, amikor a tulajdon (vagyontárgy) nem állíttatott (adatott) volna vissza a Szerződés életbeléptetésétől számított hat hónapon belül, igénylés nyújtható be a magyar hatóságokhoz, mégpedig nem később, mint a Szerződés életbeléptetésétől számított 12 hónapon belül, kivéve olyan eseteket, amikor az igénylő bebizonyíthatja, hogy igénylését ez időhatáron belül nem nyújthatta be.
3. A magyar kormány kötelezi magát arra, hogy az Egyesült Nemzetek állampolgárainak tulajdonát képező mindennemű tulajdon, jog és érdek átadását (elidegenítését) megsemmisíti oly esetekben, amikor ilyen átadások a tengelykormányok vagy szerveinek a háború folyamán erőszak vagy kényszer alatti cselekményeiből következtek.
Az Egyesült Államok javaslata: (a) Abban az esetben, amikor a háború következménye folytán a tulajdon nem állítható helyre (nem adható vissza) vagy az Egyesült Nemzetek állampolgára veszteséget szenvedett tulajdonának károsodása folytán, a magyar kormány a tulajdonost a helyi pénznemben megállapított összeg fizetésével fogja kárpótolni, olyan összeggel, amely a kifizetés napján lehetővé teszi az összeg átvévoinek azt, hogy hasonló vagyontárgyat vásárolhasson, vagy kárpótolja a veszteséget, illetőleg az elszenvedett kárt.
(b) A magyar kormány által a helyi pénznemben fizetett összegek Magyarországon szabadon használhatók fel, de alá vannak vetve a Magyarországon érvényben lévő, az idegen pénznemek ellenőrzésére irányuló rendelkezéseknek. A magyar kormány egyetért abban, hogy az Egyesült Nemzetek polgárait igazságos és méltányos elbá-

násban fogja részesíteni, ami az anyagok kiutalását, az anyagok behozatalához szükséges idegen valuták kiutalását, magyarországi vagyontárgyainak kijavítását és rendbehozatalát illeti és semmi esetben sem fog ebben a vonatkozásban az Egyesült Nemzetek állampolgárainak hátrányára, magyar állampolgárokkal összehasonlításban, megkülönböztetéseket tenni.

(c) Olyan esetekben, amikor nem az Egyesült Nemzetekhez tartozó állampolgárokból álló szervezet vagy alakulat szenvedett tulajdonában a háború folytán veszteséget, a magyar kormány helyi pénznyomban kárpótlást fog fizetni azoknak az Egyesült Nemzetekbeli állampolgároknak, akiknek közvetlenül vagy közvetve tulajdonjogi érdekeltségük van a veszteséget szenvedett szervezetben vagy alakulatban. Ez a kártérítés annak az összegnek töredékes része lesz, amely szükséges, hogy a szervezet és alakulat jóvátehesse az elszenvedett veszteséget és kárt, amely összeg megfelel az Egyesült Nemzetek állampolgárai tulajdonjogi érdekei egészének. Ilyen kártérítés mindamellet nem követeltetik meg abban az esetben, ha a magyar kormány a szervezetet és alakulatot olyan teljes mértékű kártérítésben, vagy jóvátételben részesíti, mintha az alakulat vagy a szervezet az Egyesült Nemzetek állampolgárának tulajdona lenne. – E bekezdés szempontjából az Egyesült Nemzetek állampolgárának érdeke 1941. április 10-ei érvénnyel állapítandó meg, vagy pedig az illető Egyesült Nemzet és Magyarország között[i] háború kitörésével, úgy [sic!], ahogy az az Egyesült Nemzetek állampolgára szempontjából kedvező.

(d) „A háború következménye” (as a result of the war) kifejezés fentiekben magában foglalja a magyar kormány minden cselekedetének következményeit, a háborúban álló felek minden cselekedetét az 1945. január 20-ai Fegyverszünetből folyó minden cselekedetet és a háborús állapot előidézte [sic!] mindennemű cselekedetet vagy mulasztást.

A Szovjetunió javaslata: Magyarország elismeri az Egyesült Nemzetek vagy állampolgáraik tulajdonában, a háború alatt beállott veszteség vagy károsodás jóvátételének szükségességét. Mindamellet tekintettel arra, hogy Magyarország kapcsolatait Németországgal megszakította és annak háborút is üzent, és tekintettel Magyarország által a Németország elleni hadjárat során magyar területen lejátszódó katonai műveletek folyamán elszenvedett károokra (veszteségekre), megegyezés áll fenn abban, hogy ily kártérítés a károk egyharmadára szorítkozik s helyi pénznyomban fog megfizettetni.

A brit és francia delegációk helyeslik az amerikai javaslatot fenntartva annak átszövegezését.

45. 1946. augusztus 6.

4. pont hiányzik.⁴⁰

5. Mindennemű méltányos kiadás, amely az igényeknek Magyarországon való megállapításából származik, beleértve a károk és veszteségek felosztását (assessment), a magyar kormány által viselendő.
6. Az Egyesült Nemzetek állampolgárai és tulajdonai mentesek minden rendkívüli illetéktől, megterheléstől és adótól, amelyet a magyar kormány vagy bármely magyar hatóság tőkebefektetésükre kirótt volna a Fegyverszünet kelte és a jelen Szerződés életbeléptetése között lefolyt idő alatt, abból a külön célból, hogy a háborúból, a megszállt haderők költségeiből avagy bármely Egyesült Nemzetnek fizetendő jóvátételből folyó teher költségeit fedezze. Az ily módon már befizetett bármely összeg visszatérítendő.
7. Az érdekelt tulajdon tulajdonosa és a magyar kormány megállapodhatnak e cikk rendelkezése helyett más elintézésben (megállapodásban).
8. E cikkben használt kifejezések magyarázata:
- (a) „Egyesült Nemzetek állampolgárai” (United Nations nationals) jelenti az Egyesült Nemzetekhez tartozó egyéneket vagy olyan szervezeteket és alakulatokat, amelyek a Szerződés életbeléptekor valamely Egyesült Nemzet törvényei szerint voltak megszervezve, feltéve, hogy ugyanilyen helyzetük volt a Magyarországgal kötött Fegyverszüneti Szerződés időpontjában is.
- „Egyesült Nemzetek állampolgárai” (nationals) kifejezésbe beleértetnek mindazok az egyének, szervezetek és alakulatok, amelyek a háború alatt a Magyarországon érvényben volt törvények szerint mint ellenségek tekintettek (kezeltettek).
- (b) „Tulajdonos” (owner) jelenti az Egyesült Nemzetek oly állampolgárát, miként az (a) pontban meg van határozva, akinek joga van a kérdéses tulajdonhoz és magában foglalja a tulajdonos utódját is, feltéve, hogy a tulajdonos is az Egyesült Nemzetek állampolgára, úgy, ahogy az (a) bekezdésben meg van határozva. Ha az utód a tulajdont rongált állapotban szerezte meg, az átadónak megmaradnak jogai az e cikk szerinti kártérítésre, az átadó és a vevő közötti kötelezettségnek sérelme nélkül magyar törvények szerint.
- (c) „Tulajdon” (property) jelenti az ingó és ingatlan tulajdont, le-

⁴⁰ A 23. cikk — azaz a békeszerződés végleges szövegében a 26. cikk — 4/a-e. pontja az Egyesült Nemzetek állampolgárai részére javaik jó állapotban való visszaadásáról, illetve ha ez lehetetlenné vált, értékük két harmadának magyar pénzben való kifizetéséről (hasonló kötelezettséget írt elő az Egyesült Nemzetek állampolgárainak magyarországi érdekeltségeit illetően), a kártérítések az adóktól vagy költségektől mentes, teljes összegben történő kifizetéséről, a javak kijavításához szükséges külföldi anyagok behozatalával kapcsolatos kedvezményekről, a háború során az Egyesült Nemzetek állampolgárainak tulajdonát a magyar kormány részéről tett hátrányos intézkedések következtében keletkezett károkról intézkedett.

gyen ez konkrét vagy sem, beleértve ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogot, azonkívül mindennemű jogot, birtokot vagy érdeket.

Francia javaslat, amelyet támogat Egyesült Királyság, Amerikai Egyesült Államok (végleges szövege fenntartva):

9. Új megállapodás tárgyalandó le a Duna-Száva-Adriai Vasúti Társaság, az illetékes kormányok és a társaság kötelezvényei[nek] tulajdonosai-ból alakított Bizottság között, abból a célból, hogy az 1923. március 29-ei római megállapodás határozmányainak alkalmazására vonatkozó módszert állapítsák meg és dolgozzák ki a szükséges változtatásokat, tekintettel a vonalaknak különböző államok területén történt új felosztására. E megállapodásnak tartalmaznia kell minden szükséges rendelkezést a kötelezvények honorálására és a hátralékos összegek kifizetésére vonatkozólag.

A Szovjetunió véleménye szerint nincs ok a Francia Delegáció javaslatának a Békeszerződésbe való felvételére, mivel egy békeszerződés nem tartalmazhat rendelkezéseket valamely külön magántársaságra vonatkozólag.

24. Cikk.

Magyarország elismeri, hogy a Szovjetunió jogos tulajdonosa minden olyan német aktívának (vagyon, asset) Magyarországon, amelyet a németországi Ellenőrző Bizottság a Szovjetunióra átruház (transfer) és kötelezi magát, hogy minden szükséges intézkedést tegyen, hogy ezeket az átruházásokat megkönnyítse.

25. Cikk.⁴¹

A Szovjetunió javaslata: A magyar kormánynak, azonkívül magyar fizikai és jogi személyeknek jogai a Szövetséges és Társult Hatalmak területén lévő magyar tulajdonra és minden más magyar aktívára vonatkozólag, amennyiben a jogok korlátozva voltak Magyarországnak a háborúban német oldalon való részvétele miatt, a jelen Szerződés életbelépésével, visszaállíthatnak.

Amerikai, brit és francia javaslat:

1. A Társult és Szövetséges Hatalmak mindegyikének joga van lefoglaltatni, visszatartani, vagy felszámolni, vagy más intézkedést tenni saját területén belül minden tulajdonra, jogcímre és érdekre vonatkozólag, amely a Szerződés életbeléptetése idején Magyarország vagy magyar állampolgár tulajdona és felhasználni minden tulajdont, avagy eljárni ily tulajdonnal szándéka szerint, azon igények határain

⁴¹ A 25. cikk — a békeszerződés végleges szövegének 29. cikke — lényegében megfelelt az alábbi amerikai, brit és francia javaslat szövegének.

45. 1946. augusztus 6.

belül, amelyeket saját maga, valamint állampolgárai emelnek Magyarországra, vagy állampolgárai ellen, beleértve a tartozásokat, kivéve a jelen Szerződés más cikkei értelmében teljes mértékben kielégített igényeket. Minden magyar tulajdon vagy annak jövedelme (proceeds), amely a fenti igények összegét meghaladná, visszaadandó.

2. A magyar tulajdon felszámolása és a vele való rendelkezés az érdekelt Szövetséges és Társult Hatalom törvényei szerint intézendők. A magyar tulajdonosoknak ily tulajdonra vonatkozólag nem lesz más joga, mint amit a Szövetséges törvény neki nyújt.
3. A magyar kormány kötelezi magát arra, hogy azokat a magyar állampolgárokat, akiknek tulajdona (vagyon) e cikk értelmében elvételre kerül és nem adatik vissza, kárpótolni fogja.
4. E cikkből bármely Szövetséges vagy Társult Hatalomra nem folyik semmi kötelezettség arra vonatkozólag, hogy a magyar kormánynak, vagy magyar állampolgárnak ipari, irodalmi vagy művészi tulajdont visszaadjon; vagy hasonlóképpen nem folyik semmi kötelezettsége arra nézve, hogy ily tulajdont tekintetbe vegyen, amikor megállapítja azt az összeget, amely e cikk 1. bekezdésében szerepel. Minden Szövetséges és Társult Hatalomnak joga lesz oly korlátozásokat, feltételeket és megszorításokat elrendelni azokra az ipari, irodalmi és művészi tulajdonokra vonatkozó jogokra és érdekekre, amelyeket az illető Szövetséges Társult Hatalom területén e Szerződés életbe lépését megelőzőleg a magyar kormány vagy állampolgárai megszereztek; a Szövetséges és Társult Hatalom kormánya abban a tekintetben oly módon járhat el, amelyet nemzeti érdekből szükségesnek ítél.
5. E cikk 1. bekezdésében említett tulajdon magában foglalja mindama magyar tulajdont, amely felügyelet (ellenőrzés) alá esett a Magyarország és a Szövetséges és Társult Hatalom között fennállott hadiállapot miatt, de nem foglalja magában a következőket:
 - (a) A magyar kormánynak konzuli vagy diplomáciai célokra használt tulajdona (vagyon, property);
 - (b) vallásos intézményeknek vagy magánjellegű jótékonyági intézményeknek tulajdona (vagyon), amely vallási és jótékonyági célokra használtatott fel;
 - (c) olyan magyar állampolgárok, természetes személyek tulajdona (vagyon), akik engedéllyel lakhatnak annak az országnak területén, amelyben a vagyon tárgy el van helyezve vagy az Egyesült Nemzetek területein máshol lakhatnak, de ide nem értve azt a magyar tulajdont, mely alá volt vetve azoknak a rendszabályoknak a háború alatt, amelyek nem általában alkalmaztattak ugyanezen a területen

lakó magyar állampolgárok vagyonára;
(d) oly tulajdonjogok, amelyek a Magyarország és a Szövetséges és Társult Hatalmak közötti kereskedelmi és pénzügyi kapcsolatok felvétele óta, vagy pedig Magyarország és a Szövetséges és Társult Hatalmak kormányainak 1945. január 20-a óta foganatosított tranzakcióiból származnak.

26. Cikk.⁴²

2. Magyarországnak joga van minadannak az identifikált vagyonnak a visszaadásához, amelyet Magyarországból 1945. január 20. óta kényszerrel vagy erőszakkal vittek el és most Németországban vannak elhelyezve. A most Németországban található magyar tulajdon visszaadása a németországi megszálló katonai Hatóságok vezetése alatt fog végrehajtatni.

Brit, amerikai és francia javaslat:

Magyarország ezennel lemond a maga és állampolgárai nevében mindenemű követelésről, beleértve a tartozásokat Németország és a német állampolgárok ellenében az 1945. május 8-ai állapot szerint kivéve azokat, amelyek 1939. szeptember 1. előtt kötött szerződésekből vagy más kötelezettségekből származó vagy szerzett jogokból folynak. E lemondás úgy értelmezendő, hogy nemcsak minden oly kormányközi követelésre terjed ki, amely a háború folyamán kötött megegyezésből folyik, hanem mindennemű, a háború folyamán felmerült veszteségre vagy kárra vonatkozó követelésre. E lemondás nem érinti a Magyarország vagy magyar állampolgárok érdekében, a németországi megszálló hatalmak részéről tett rendelkezéseket.

27. Cikk.

1. A Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy a háborús állapotot magában véve nem kell úgy tekinteni, mintha kihatással lenne a pénztartozások megfizetésének kötelezettségére, olyan pénztartozásokra, amelyek a háborús állapot beállása előtt származó kötelezettségekből és szerződésekből vagy szerzett jogokból származnak és amelyek kifizetendők lettek volna a Szerződés életbelépése előtt és amelyekkel Magyarország kormánya vagy állampolgárai tartoznak bármely

⁴² A 26. cikk — a békeszerződés végleges szövegében a 30. cikk — 1. pontja kimondta, hogy a szerződés életbeléptétől kezdve a magyar kormány és a magyar állampolgárok Németországban létezett javai nem voltak többé ellenséges javaknak tekinthetők, és az ellenséges jellegből folyó korlátozások is megszűntek.

A cikk további 3. és 4. pontja is a németországi magyar javakkal foglalkozott.

45. 1946. augusztus 6.

Szövetséges és Társult Hatalom kormányának vagy állampolgárainak és Magyarország kormányának vagy állampolgárainak.

2. Semmi intézkedés nem értelmezhető úgy — kivéve, ha kifejezetten más intézkedés nem foglaltatik jelen Szerződésben —, mintha csökkentené (im-pair) az adós-hitelező viszonyt, amely háború előtti, a magyar kormány vagy magyar állampolgárok által kötött szerződésekből folyik.

28. Cikk.

1. Magyarország megakadályoz a magyar kormány vagy magyar állampolgárok nevében mindennemű olyan, a Szövetséges és Társult Hatalmak ellen irányuló követelést, amely közvetlenül a háborúból vagy oly akciókból származnék, amelyek az európai, 1939. szeptember 1-jén beállott háborús állapotból folynak, tekintet nélkül arra, hogy az illető Szövetséges és Társult Hatalom abban az időben Magyarországgal a háborúban volt-e vagy sem, beleértve a következőket:
 - (a) követelések oly veszteségekért és károkért, melyek a Szövetséges és Társult Hatalmak hadierejének vagy hatóságainak akcióiból következnének;
 - (b) követelések, amelyek a Szövetséges és Társult Hatalmak magyar területen működő hadierejének és hatóságainak jelenlétéből, műveleteiből vagy akciójából következnének;
 - (c) követelések a Szövetséges és Társult Hatalmak zsákmánybíró-ságainak határozataiból és rendelkezéseiből kifolyólag; Magyarország beleegyezvén abba, hogy ily zsákmánybíró-ságoknak 1939. szeptember 1-jén vagy azután hozott határozatait és rendelkezéseit érvényeseknek és kötelezőknek ismeri el, a magyar hajókat, magyar javakat vagy költségkifizetéseket illetőleg;
 - (d) követeléseket, amelyek a hadviselő jogok gyakorlatából, vagy feltételezett gyakorlatából folynak.
2. E cikk határozmányai teljesen és véglegesen lezárnak minden bennfoglalt természetű követelést, amely ezentúl megszűntnek tekintendő, bárki legyen is az érdekelt fél. A magyar kormány egyetért abban, hogy helyi pénznemben méltányos kárpótlásban részesíti azokat a személyeket, akik anyagot vagy egyéb szolgáltatást adtak magyar területen a Szövetséges és Társult Hatalmak haderőinek parancsára és kielégíti a Szövetséges és Társult Hatalmak haderői ellen magyar területen felmerült, nem hadviselésből származó kárpótlási igényeket.
3. Magyarország hasonlóképpen megakadályoz a magyar kormány vagy magyar állampolgárok nevében mindennemű olyan, a cikk 1. bekezdésében említett követelést, amely bármely oly Egyesült Nemzet ellen

45. 1946. augusztus 6.

lenne irányítva, amely Magyarországgal megszakította a diplomáciai viszonyt és a Szövetséges és Társult Hatalmakkal egyetértésben járt el (took action).

4. A magyar kormány teljes felelősséget vállal a Szövetséges katonai hatóságok által Magyarországon kibocsátott szövetséges fizetőeszközökért, beleértve minden olyan fizetőeszközt, amely a Szerződés életbelépésének napján forgalomban volt.
5. A követelésekből Magyarország részéről e cikk értelmében való lemondás magában foglal minden olyan követelést, amely bármely oly cselekményből folynék, amelyet valamely Szövetséges és Társult Hatalom foganatosított volna a magyar hajókra vonatkozólag 1939. szeptember 1. és e Szerződés életbelépése közötti időben, azonkívül vonatkozik mindazokra a követelésekre és tartozásokra, amelyek a hadifoglyokról szóló és ma érvényben lévő szerződésekből folynának.⁴³

30. Cikk.⁴⁴

Brit javaslat:

Bármely véleményeltérés, amely a jelen szerződés 22. és 23. cikkeivel (és a 4., 5. és 6. sz. függelékek) kapcsolatban felmerülhet egyeztető (conciliation) bizottság elé utaltatik, amely egyenlő számban az illetékes Egyesült Nemzetekbeli kormány és a magyar kormány képviselőiből áll. Ha megegyezés nem jön létre, az egyeztető bizottság elé való utalástól számított három hónapon belül bármely kormány kívánhatja a bizottságnak egy harmadik taggal való kiegészítését; ha nem jön létre megegyezés a két kormány között a harmadik tag kijelölésére vonatkozólag, a Nemzetközi Bíróság elnöke fog felkéretni ennek kijelölésére, amely a Nemzetközi Bíróság határozataira vonatkozólag meg van állapítva a bíróság alapszabályainak 48. és 55–57. cikkeiben és a határozatok mindenfélére véglegesek és kötelezőek lesznek.

A Szovjetunió javaslata:

Bármely véleményeltérés, amely a jelen szerződés 22. és 23. cikkeinek alkalmazásával merül fel, egyeztető (conciliation) bizottság elé utaltatik, amely

⁴³ Az itt hiányzó 29. cikk (a békeszerződés szövegének 33. cikke) azt szabályozta, hogy amíg az Egyesült Nemzetek országai és Magyarország a békeszerződés életbelépését követő 18 hónapban kereskedelmi szerződést vagy megállapodást kötnek egymással — viszonyossági alapon — milyen elbánást, kedvezményt kell biztosítani.

⁴⁴ A 30. cikk (a békeszerződés végleges szövegében a 35. cikk) kimondta, hogy amennyiben az említett cikkek (a végleges szövegben a 24–26. cikk és a IV–VI. függelék) ügyében felmerült vitás ügyeket az Egyesült Nemzetek kormánya és a magyar kormány egyenlő számú képviselőiből alakult Egyeztető Bizottság elé kell terjeszteni, s hogy megegyezés hiányában bármely fél felkérhette az Egyesült Nemzetek Főtitkárságát egy további bizottsági tag kijelölésére.

45. 1946. augusztus 6.

paritáselv alapján az illetékes Egyesült Nemzetek-kormány és a magyar kormány képviselőiből áll. Ha az egyeztető bizottság elé való utalástól számított három hónapon belül nem jön létre megegyezés, bármely kormány kívánhatja a bizottságnak egy harmadik taggal való kiegészítését, harmadik országok állampolgárainak sorából. Ha a két kormány között nem jönne létre megegyezés a bizottság harmadik tagjának kijelölésére vonatkozólag, a kormánynak a Szovjetunió, az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság diplomáciai misszióinak három fejéhez fordulnak, akik a bizottság harmadik tagját ki fogják jelölni.

Az amerikai delegáció elfogadhatja akár a brit, akár a szovjet javaslatot, feltéve, hogy ez utóbbi végéhez a következő mondatot függesztik:

Ha a három missziófőnök között nem jön létre megállapodás egy hónapon belül a harmadik tag kijelölésére vonatkozólag, a Nemzetek Szövetsége Főtitkárát bármely fél felkérheti arra, hogy a kijelölést ejtse meg.

A francia delegációnak ugyanaz az álláspontja, mint az amerikai delegációé, feltéve, hogy a 4., 5. és 6. számú függelékeket a cikk felöleli.

31. Cikk.

A 22. és 23. Cikk és a 6. számú függelék a Szövetséges és Társult Hatalmakra és Franciaországra alkalmaztatnak, azonkívül mindazokra az Egyesült Nemzetekre, amelyek megszakitották a diplomáciai viszonyt Magyarországgal.

32. Cikk.

A 4., 5. és 6.-ik számú függelékek határozmányai épp úgy, mint esetenként a többi függelékekéi is, mint e szerződés kiegészítő részei, ugyanolyan erejűek és hatásúak, mint magának a szerződésnek a rendelkezései.⁴⁵

34. Cikk.

E Szerződés életbeléptetését követő, 18 hónapot meg nem haladó időszakban a Szovjetunió, az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok budapesti diplomáciai misszióinak fejei, egyetértően eljárva fogják képviselni a Szövetséges és Társult Hatalmakat, a magyar kormánnyal való tárgyalásoknál, minden oly kérdésben, amely a jelen Szerződés végrehajtására és magyarázatára vonatkozik.

⁴⁵ A 33. cikk (a békeszerződés végleges szövegének 38. cikke) kimondta: „A dunai hajózás szabad és az összes államok polgárainak, kereskedelmi hajóinak és áruinak, a kikötő és hajózási díjak és a kereskedelmi hajózásra vonatkozó rendelkezések tekintetében, az egyenlőség alapján nyitva áll. Az előbbi rendelkezés nem vonatkozik ugyanannak az államnak a kikötői között lebonyolítandó forgalomra.”

45. 1946. augusztus 6.

A három missziófőnök a magyar kormánynak oly irányítást, technikai tanácsokat és felvilágosításokat fog nyújtani, amelyek szükségesek lesznek ahhoz, hogy a jelen Szerződés gyors és hatályos végrehajtását a Szerződés szellemében és szövegében biztosítsák.

A magyar kormány kötelezi magát arra, hogy az említett missziófőnöknek minden szükséges információt megad és minden oly támogatást nyújt, amelyet óhajtana, hogy a jelen Szerződésben meghatározott feladatokat ellássák.

35. Cikk.⁴⁶

A brit és amerikai javaslatok:

A Szerződés magyarozatára és végrehajtására vonatkozó bármely vitás ügy, kivéve, ha más eljárás külön, a jelen szerződés valamely cikkben meg nincs állapítva, a három missziófőnök elé utalandó, akik a 34. cikk szerint járnak el, ha ez részükről két hónapi határidőn belül nem intézhető el, a véleménykülönbség bármely fél óhajára a Nemzetközi Bíróság elé utalható. Bármely, abban az időpontban, amikor a missziófőnökök ebbeli 34. cikk szerinti feladatukat bevégzik, még függő vagy azóta felmerülő vitás ügy, amely közvetlen diplomáciai tárgyalások útján nem volt elintézhető, a vitában álló bármely fél kérelmére a Nemzetközi Bíróság elé utalandó.

A szovjet delegáció javaslata:

Feltéve, hogy más eljárás a jelen Szerződés valamelyik cikkében nincs különösen is kikötve, a Szerződés magyarozatára és végrehajtására vonatkozó bármely vitás ügy közvetlen diplomáciai tárgyalások útján intézendő el és abban az esetben, ha a vitás ügyek ily módon nem intézhetőek el, a három missziófőnök elé utalandók, akik a 34. cikk szerint járnak el, kivéve, hogy ez esetben a missziófőnököket abban a cikkben meghatározott időbeli megszorítás nem fogja kötni.⁴⁷

MOL XIX-J-1-k. Vegyes adm. 9/a kód. Gépelt, aláírás nélküli fogalmazvány.

Mivel a jegyzőkönyvben és a fenti feljegyzésben is hivatkozás történt a békeszerződés (végleges szövegében nyomon követhető) taglására, valamint a békeszerződés függelékeire, ezekről a következő áttekintést adjuk.

A békeszerződés taglalása: Bevezetés; I. rész Magyarország határai. II. rész Politikai rendelkezé-

⁴⁶ A 35. cikk (a békeszerződés végleges szövegében a 40. cikk) szövege lényegében megfelelt az alábbi brit és amerikai javaslatnak.

⁴⁷ A 36. cikk (a békeszerződés végleges szövegének 41. cikke) az Egyesült Nemzetek bármely, a békeszerződés aláírásában részt nem vett tagja számára, lehetőséget biztosított a szerződéshez való csatlakozásra.

A 37. cikk (a békeszerződés végleges szövegének 42. cikke) a szerződés megerősítéséről és letétbehelyezéséről intézkedett.

45. 1946. augusztus 6.

sek. III. rész Katonai rendelkezések. IV. rész A szövetséges csapatok kivonása. V. rész Jóvátétel és helyreállítás. VI. rész Gazdasági rendelkezések. VII. rész A Dunára vonatkozó rendelkezések. VIII. rész Záró rendelkezések. A függelékek: I. A magyar határok térképe. III. A hadianyagok jegyzékének meghatározása. IV. A bizonyos tulajdonokkal kapcsolatos különleges intézkedések: A. Ipari, irodalmi és művészeti tulajdon. B. Biztosítás. V. Szerződések, elévülések és forgatható papírok. VI. Ítéletek (az Egyesült Nemzetek bármely állampolgára részéről a magyar bíróságok 1941. április 10-e után és a békeszerződés életbelépte közötti időben folytatott eljárásával kapcsolatos felülvizsgálati igények).

A [45.] 128. b) melléklet az 1. napirendi ponthoz

ad: 185/Bé.res.

1946.

Feljegyzés a minisztertanács tagjai számára [a magyar békecélokról]

Csatoltan van szerencsém beterjeszteni a magyar kormány jegyzéktervezetét, amely a béketárgyalásokon résztvevő 21 nemzet előtt lesz hivatva a magyar kormány politikai békecéljait feltárni.

Megemlítem, hogy a Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságának békeelőkészítő albizottsága a jegyzéktervezetet folyó hó 19-ei és 24-ei ülésében tárgyalta és elfogadta.⁴⁸ Kérem a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a nevezett jegyzéket a legrövidebb időn belül a Szövetséges Hatalmak és a béketárgyaláson részt vevő 21 nemzet kormányához eljuttathassam.

Budapest, 1946. június 25.

A Magyar Kormány szükségesnek tartja, hogy a Békekonferencián részt vevő államok kormányai előtt feltárja Magyarország békerendezéssel kapcsolatos problémáit.

A Magyar Kormány átérzi annak jelentőségét, hogy most, amikor Európa hosszú időre új képet kap, mily értelemben fog dönteni a békekonferencia a magyarság legégetőbb sorskérdéseiről. Éppen ezért az a kívánsága, hogy e kérdések eldöntése előtt a magyar álláspont is meghallgatást nyerjen. A békekonferenciának az a hivatása, hogy olyan békét teremtsen, amely általános megnyugvást hoz. Ez az előfeltétele nemcsak a Duna-medence népei tartósan békés együttélésének, hanem egész Európa politikai, erkölcsi és gazdasági újjáépítésének is.

⁴⁸ A Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságának békeelőkészítő albizottsága 1946. június 19-ei ülésén – elsősorban Kovács Imre kritikai észrevétele alapján („Ennek a jegyzéknek a stílusa olyan, mint egy középiskolai önképzőköri dolgozat” mondta) visszaadta a béke tervezetet átdolgozás céljából a Külügyminisztériumnak. A módosított szöveg vitájára került sor június 24-én. (MOL XVIII-1-b. Békeelőkészítő albizottság 1946. június 19. és 24. – 9.doboz.)

45. 1946. augusztus 6.

Az ilyen rendezés létrejöttéhez kíván a Magyar Kormány a maga részéről hozzájárulni akkor, amikor e memorandumban bizonyos alapvető szempontokra kívánja felhívni a figyelmet, amelyeket — meggyőződése szerint — egy sikeres rendezés nem hagyhat figyelmen kívül. E memorandum kiegészítésére szolgálnak azoknak a jegyzékeknek idemellékelten másolatai, amelyeket a Magyar Kormány, a Magyarországgal kötendő béke kérdésében elsősorban érintett Nagyhatalmak budapesti Képviselőihez intézett, és amely jegyzékek egyes fontos kérdések közelebbi megvilágítására alkalmasak.

Nem felesleges emlékeztetbe idézni, hogy a magyar nép történelmében immár a harmadik kísérlet folyik a magyar államélet demokratikus berendezésére.

Közismert, hogy 1848–49-ben a magyarság volt a haladás képviselője a Duna-völgyében, szabadságharcát, valamint a Kossuth által kikiáltott első magyar köztársaságot az osztrák császár és az orosz cár a szomszédos népek segítségével vert le.

Az első világháború után a magyar nép újból kísérletet tett, hogy a második köztársaság keretében megvalósítsa demokratikus életberendezését. A szomszéd államok mohó térnyerési vágya hozta a köztársaság kormányát olyan helyzetbe, amely a demokratikus kísérlet bukásához vezetett. Az első világháborút lezáró rendezés a szomszéd államoknak juttatott tisztán magyarlakta területeket. A juttatás stratégiai és ezzel részben összefüggő közlekedési konsziderációk alapján történt. Egy következő világháború tanulságai kellettek annak bebizonyítására, hogy a stratégiai határvonalak értéktelenek, illetve egy új vasútvonal építésének terhe eltörpül egy újabb háború szörnyű áldozatai mellett.

A harmadik, és kétségtelenül legjobban megalapozott demokratikus átalakulás Magyarországon jelenleg van folyamatban. Ugyanakkor, amikor a béke rendezés megszabja azokat a határokat, amelyekben a magyarság a maga nemzeti életét kell élje, ezzel párhuzamosan folyik az ország belső demokratikus átalakulása.

Ez a külső és belső folyamat azonban szorosan összefügg egymással. A Magyar Kormány reméli, hogy az ország belső átalakulása alkalmas arra, hogy megnyerje a világ demokratikus országainak rokonszenvét és bízik abban, hogy a békekonferencián részt vevő hatalmak az országhatárok megállapításával biztosítják a fiatal magyar demokrácia életképességét és fejlődőképességét, mert különben féltő, hogy a magyar nép előtt a demokrácia úgy tűnhetik fel, mint amely nem tudja képviselni a magyar nemzet érdekeit és így a demokrácia lesz a béke rendezés kárvallója, a demokrácia ellenségei pedig haszonélvezői.

Ez a magyar demokrácia immár számos tanújelét adta élni akarásának és belső életképességének. Már a felszabadulás pillanatában elsöpörte azt a hibrid

45. 1946. augusztus 6.

államformát, amely 25 éven át a király nélküli királyság fikcióját tartotta fenn egy félfedális államberendezés alátámasztására. Átalakította társadalmi, gazdasági és politikai berendezését: végrehajtotta az európai országok egyik legradikálisabb földreformját, a legdemokratikusabb választási törvénnyel nemzetgyűlést választott, törvénybe iktatta a köztársaságot és erőteljes államosítási programot hajtott végre. Kérlelhetetlen igazságszolgáltatása felelősségre vonta a letűnt rezsim minden olyan háborús bűnösét, aki kezébe került.

Az új magyar köztársaság gyors ütemmel fogott hozzá az újjáépítés munkájához. Megindította az ország vérkeringését, a visszavonuló náci hordák pusztításai és rablásai által megbénított közlekedési hálózatot a lehetőséghez képest helyreállította. A lakosság néhány hét alatt takarította el a romokat és ma országszerte folyik az építő munka. A magyar átállás miatt feldühödött németek vandalizmusának áldozatul esett Budapest hat dunahídja. Ma már egy új állandó híd köti össze a két partot és hetek kérdése a második híd újjáépítésének befejezése.

A magyar nép egy év alatt a háború hullámainak elvonulása óta megmutatta, hogy élni akar és élni tud. Megérdemli tehát a világtól az igazságos békefeltételeket.

A magyar nép ismeri nemzetközi helyzetét, tudja hogy a múlt bűnös vezetői háborúba sodorták és a háborút elveszítette, ezért a békekonferencián csak a legéletbevágóbb igényekkel léphet fel. A Magyar Kormány a békekonferencia elé olyan legegységesebb emberi jogokra és ideálokra alapozott javaslatokat terjeszt, amely jogok érvényesüléséért a Szövetségesek a háborút végig küzdötték és amely ideáloknak a háború után való megvalósítását ünnepélyesen megfogadták.

A mai demokratikus Magyar Kormány és vele együtt a nemzet közvéleménye levonta a múlt elhibázott politikájának a tanulságait, és egyszersmindenkorra feladta a két háború között táplált revíziós ábrándokat. Gyökeresen szakítottak a történelmi jogokra való hivatkozás, az ország területi integritása, történelmi határai közé való vissza-állítása politikájával. [sic!] Viszont az egész magyar nép egyetért abban, — s a kormány ily nagy jelentőségű kérdésben nem teheti túl magát az ország közvéleményén — hogy nemcsak magyar szempontból, hanem a délkelet-európai teljes megbékélés szempontjából is súlyos tévedés volna, ha a békekonferencián egy olyan békeszerződés születne, amely a Magyarország határain belül és kívül élő magyarság életbevágó érdekeit nem részesítené kellő figyelemben.

Emlékezetes, hogy a trianoni békeszerződés a Duna-medencében élő magyarságnak több mint egynegyedét elszakította az anyaországtól. Ennek folytán az a különleges helyzet állott elő, hogy míg Csehszlovákia az Európában élő csehszlovákok 96,6%-át, Románia az Európában lakó románok 96%-át, Jugoszlávia pedig az európai jugoszlávok 93%-át egyesítette saját országában, addig az európai magyarságnak csupán 74%-a élhetett saját nemzeti területén, míg

26%-a idegen uralom alatt volt kénytelen folytatni életét. Közismert tény — s ezt a Magyar Kormány sem vonja kétségbe —, hogy a Duna-medence kuszált etnográfiai viszonyai miatt nem volt lehetséges kielégítő határvonalat vonni. Elképzelhetetlen olyan delimitáció, mely a Duna-medence területén szétszórt minden magyar elemet az ország határai között egyesített volna. De ez a tény még nem indokolhatja azt, hogy a trianoni országhatár *mentén* zárt tömbben élő igen jelentékeny számú magyarság szintén elszakított az anyaországtól. Sajnos, a békekonferencián a szomszéd államok túlzott követelései érvényesültek, amelyek a stratégiai helyzet és közlekedés-politikai követelmények kiereszkolásával elérték azt, hogy a magyarság zárt területekben élő nagy tömegeit is elszakították az anyaországtól.

A Duna-medence nemzeti szempontból egészen sajátos képet mutat, mert benne aránylag sokféle, de kisszámú népek összekeveredve élnek eléggé sűrűn lakott területeken. Ez a helyzet fokozza a sűrűlódás lehetőségét és szinte állandó villongásokra vezet. Itt tehát egy, a visszásságokat minimumra redukáló határrendezés elemi követelmény.

A Magyar Kormány előre látja, hogy mik lehetnek a status quo merev fenntartásainak következményei, mert ismeretesek előtte a két világháború között elmúlt időszak tanulságai.

Az első világháború után az elszakított területről kiutasítottak, menekülők és önkéntes elvándorlók, százezerszámra zúdultak az anyagországra (kb. 350 000 lélek), s még így is mintegy 2,5 millió főnyi magyarság maradt a határon túl, olyan tömeg, hogy alig volt Magyarországon család, amelynek az elcsatolt területeken rokonai ne lettek volna. Az idegen uralom alá került magyarság panaszai tehát eljutottak minden magyar család otthonába, és állandó mérgező hatással voltak a közvéleményre. Ismeretes az is, hogy a trianoni békeszerződés gazdasági szempontból szintén súlyos megpróbáltatást jelentett Magyarország számára, mert mezőgazdasági termő területeitől eltekintve, megfosztotta mindazoktól a természeti kincsektől, amelyek az ország gyorsan szaporodó és sűrűsödő népessége számára egy egészséges iparosítás révén megélhetést teremthettek volna. Ez a gazdasági helyzet, amely a fogyasztók minden rétegét keservesen terhelő védvámrendszernek, a kényszerű iparosítás érdekében való bevezetéséhez és az ország mérhetetlen eladósodásához vezetett, állandó nyomasztó hatással volt Magyarországra, és a többi fentebb említett tényezővel együtt teremtette meg azt a légkört, amelyet a két világháború közötti bűnös rezsím a maga önző céljaira használt ki: minden bajt és panaszt az ország megcsonkítására vezetett vissza, ahelyett, hogy szociális reformokkal igyekezett volna — legalább a lehetőségek határán belül — a helyzeten enyhíteni.

Ez a rezsím felelős Magyarország külpolitikai orientációjáért, felelős azért, hogy az ország a németek oldalára állt és belesodródott a háborúba. Mindezért

45. 1946. augusztus 6.

azonban nem lehet a vádlottak padjára ültetni az egész magyar népet, amely a háborút nem akarta.

A magyar munkásmozgalmak az egész háború folyamán szították az ellenállást. Különösen a magyar ipari munkásság vette ki részét a küzdelemben, melynek során számos vezetője életét vesztette. Passzív rezisztenciával, szabotázs-cselekményekkel, sőt fegyveres akciókkal is igyekeztek megghiúsítani a németeket kiszolgáló törekvéseket. Hadianyaggyárok a munkásság ellenállása következtében lassan dolgoztak, vagy lassan, és sok esetben soha nem épültek fel. A termelők, hivatalos közegek, közlekedési alkalmazottak rezisztenciája miatt, a német-magyar gazdasági egyezményekben megállapított gabona-, hús- stb. kontingensek csökkentett mértékben, és megkésve járultak hozzá a német hadsereg alimentálásához.

Itt következik a Külügyminisztérium által utólag megszövegezendő rész.⁴⁹

A mostani háború utáni rendezések — amint az Szövetséges oldalról ismételtén kifejezésre jutott — elsődleges feladata nem a büntetés, hanem egy tartós béke alapjainak megteremtése, tehát nincs ok arra, hogy a Magyarország határain kívül élő nagyszámú magyarság túlnyomó része *rosszabb sorsot* kapjon osztályrészüll, mint amely neki az első világháború után jutott.

Márpedig ez következnie be akkor, ha a békekonferencia egyszerűen fenntartaná a területi status quo-t és egyidejűleg nem gondoskodnék legalább arról, hogy a Magyarország határain kívül élő magyarság helyzete, az emberi jogegyenlőség alapján rendeztesse és biztosítsa. A magyarság helyzete ugyanis csak a Szovjetunióhoz csatolt Kárpát-Ukrajna, valamint Jugoszlávia területén tekinthető kielégítőnek, az említett államok alkotmányának megfelelő rendelkezései folytán.⁵⁰

⁴⁹ Ennek a gondolatmenetét a következőkben vázolták: Nem kerülhet a vádlottak padjára ez a magyar nép, amint hogy nincs ott a helye a román népnek az Antonescu-rezsim bűnei miatt, avagy a tót és horvát népnek, azért mert — ha nyögve is — de megtúrték a Tiso-, illetve a Paveli-rezsim garázdálkodását. Valóban — anélkül, hogy a jelenlegi magyar kormány menteni akarná az előző rezsim bűneit, — illő szerénységgel rámutat arra, hogy annak bűnös politikája nem volt egyedülálló a Duna völgyében és Jugoszláviát kivéve, minden dunai állam — Ausztriát is beleértve — többé vagy kevésbé bűnös az európai béke megbontásában és a nacionalizmus kiszolgálásában. Magyarország régi szomszédai közül Jugoszlávia volt az egyetlen, amely mártírszerepet vállalt, és éveken keresztül ténylegesen, egy percig meg nem szűnő harcban állt az országot legázoló német hordákkal, és amelynek heroizmusa örök példaként fog fennmaradni a délkelet-európai kis országok történetében.

Nyilván nem is a megtorlás a békekonferencián összeülő hatalmak szándéka, mert hiszen a békeszerződések előkészítésével foglalkozó nagyhatalmak maguk sem állapították meg a magyar nép kollektív felelősségét úgy, amint az a Német Birodalom esetében történt — eltekintve természetesen Ausztriától, mely külön elbánásban részesült.

⁵⁰ Ez a nyilatkozat természetesen az adott politikai körülményeknek megfelelően formálódott — nem tükrözte a reális viszonyokat.

Ezzel szemben, a magyarság helyzete a két világháború közötti állapottal szemben, lényeges rosszabbodást tüntetett fel a többi szomszéd államban.

Ismeretes, hogy a Párizs környéki békék a Szövetséges Főhatalmak és az érdekelt államok között létrejött, és a Nemzetek Szövetsége ellenőrzése alá helyezett, kisebbségvédelmi szerződések révén kívánták biztosítani a kisebbségek megfelelő kezelését. Ezeket a szerződéseket — amelyek kielégítő voltához egyébként sok szó fér — Csehszlovákia és Románia immár nem tekintette magára nézve kötelezőnek.

Csehszlovákia jogot formál arra, hogy a területén élő magyarság sorsát, minden nemzetközi megkötöttségtől mentesen önkényesen intézze, ami által az ott élő magyarság túlfűtött, sovén indulatoktól megmérgezett környezetben, a teljes kiszolgáltatottság állapotába került. A magyar kisebbséget a csehszlovák kormány nem akarja megtűrni az ország határai között, s be sem várva a békekonferencia döntését, a szlovákiai magyarság százezreinek jogtalanná és földönfutóvá tételével, valamint kiüldözésével akar fait-accomplit teremteni. Az erőszakos rendszabályok megszüntetését akarta a Magyar Kormány elérni a magyar-csehszlovák népegyezmény megkötésével. De az egyezménnyel teljes ellentétben, s annak megkötése után is egyre szaporodnak azok a kormány- és hatósági intézkedések, amelyek igyekeznek a magyar kisebbség helyzetét olyan mértékben túrhetatlenné tenni, hogy az önként vegye kezébe a vándorbotot. Az állampolgárság megvonása, a magyar nyelvhasználat üldözése, a diszkriminatív kényszermunka, kiutasítások, fosztogatások, kilakoltatások, a földbirtokok elkobzása, a gazdasági, ipari és kereskedelmi tevékenység minden ágából való kirekesztés, a munkavállalási tilalom és szabadfoglalkozásúak működési tilalma, a magyarnyelvű közoktatás, sajtó, irodalom teljes megszüntetése — hogy csak a legnagyobb sérelmeket említsük — ma is tovább folyik, és így nem követhetnek be az a nyugalmi állapot, amelyet a Magyar Kormány a népegyezménytől remélt.

Ez az egyezmény egyébként sem alkalmas a magyar-csehszlovák probléma megoldására. Módot ad ugyan egyenlő számú magyar és szlovák lakosság kicserélésére, de a magyarországi szlovákság és a közülük kitelepítésre jelentkezők viszonylag csekély száma miatt, nagyobb tömegek kicserélésére nem kerülhet sor.

A lakosságcsere lebonyolítása után is függőben marad a szlovákiai magyarság zömének kérdése, amellyel szemben a csehszlovák kormány részben az elszlovákosítás, részben az egyoldalú kitelepítés eszközével kíván élni.

Ilyen körülmények között a Magyar Kormány csak a békekonferenciától várhatja a csehszlovákiai magyarság problémájának megnyugtató rendezését.

A Magyar Kormány politikája a legutóbbi időkhöz az volt, hogy — amint azt a népegyezményre vonatkozó egyezmény megkötése is célozza — a szlovákiai magyarság kiüldözését nyugvópontra juttassa, és ezzel egyidejűleg reá bírja a

45. 1946. augusztus 6.

Csehszlovák Kormányt az ottani magyar kisebbség helyzetének intézményes biztosítására. Ezt a kívánságát a Magyar Kormány ma is fenntartja.

Megismételt hivatalos csehszlovák kormánynyilatkozatok azonban arról győzték meg a Magyar Kormányt, hogy e tekintetben alig lehet megértésre számítani. Egyre kevesebb kétség áll fenn aziránt, hogy a csehszlovák kormány mereven ragaszkodik ahhoz az álláspontjához, hogy magyart a köztársaság területén nem hajlandó megtérni, és részükre semmi jogot nem hajlandó biztosítani. Reá kell tehát mutatni arra, hogy Csehszlovákiának az az álláspontja, mely szerint Csehszlovákia a csehek és szlovákok nemzeti állam kell legyen, összeegyeztethetetlen a Csehszlovák Kormány ama másik álláspontjával, amely szerint Csehszlovákia 1938-as határai fenntartandók.

Csehszlovákia nem hajlandó elismerni a magyar kisebbség jogi status quo-ját, így nem ragaszkodhatik a területi status quo-hoz sem.

Románia irányában más a helyzet, s ennek folytán a Magyar Kormány javaslatai is más természetűek.

Ismeretesek azok a kísérletek és erőfeszítések, amelyek a Groza-kormány megalakulása óta az évtizedeken át rendkívül elmérgesedett magyar-román viszony megjavítására mindkét részről irányultak. Itt a magyarságnak viszonylagos szervezkedési szabadsága van a Magyar Népi Szövetség keretében, sajtója szabadon írhat és felpanaszolhatja a sérelmeket. Mindazonáltal az erdélyi magyarság kisebbségi sérelmei nem szűntek meg, sőt egyre sokasodnak. A féktelen nacionalizmus kerékkötője annak, hogy a mai kormány által hirdetett jó intenciók a gyakorlatban érvényesülhessenek. Sajnálattal kell leszögezni, hogy a Groza miniszterelnök által kinyilatkoztatott intenciók és az általa tett tiszteletreméltó kísérletek ellenére, mind a kormányzatban, mind a közigazgatásban, ugyanazok a sovén, magyarelles szempontok érvényesültek, amelyek a két világháború között már oly súlyosan kikezdték volt az erdélyi magyarság gazdasági és kulturális patrimoniumát. Újabb megpróbáltatást hoztak az erdélyi magyarságra a Maniu-gárdisták által kezdeményezett megszárlások, kegyetlenkedések, amelyeknek csak a felszabadító szovjetország hadsereg erélyes intézkedése vetett véget. Bőséges tapasztalatok győzték meg a Magyar Kormányt arról, hogy nem lehet a több mint másfélmilliónyi erdélyi magyarság sorsát az egyetemes rendezésből kihagyni.

A Magyar Kormány arra a konkluzióra jutott, hogy megnyugvást hozó megoldásnak csak az mutatkoznék, ha a több mint másfélmilliónyi romániai magyarság minél nagyobb tömege területtel együtt visszakerülne Magyarországhoz. A Magyar Kormányt az 1946. április 25-ei memorandumában⁵¹ fog-

⁵¹ Valójában 1946. április 27-én nyújtotta át a román-magyar viszonyról szóló memorandumát a Külügyminisztérium a nagyhatalmak budapesti képviselőinek azzal, hogy juttassák el a Párizsban ülésező külügyminiszterekhez. (MOL M 1/IV-150. Lásd Balogh Sándor: Magyarország külpolitikája 1945–1950. Kossuth Könyvkiadó. 1988. 173–174. pp.)

lalt javaslata megtételére az az elgondolás készítette, hogy egyensúly teremtesék a két ország között a kisebbségi kérdésben, s ezáltal a román kormány arra kényszerüljön, hogy a maga részéről is kövesse a Magyar Kormánynak az igazi demokrácia alapelveire épült kisebbségi politikáját. A Magyar Kormány ezért a békekonferencián részt vevő Szövetséges Hatalmak elé terjeszti azt a javaslatát, hogy a határvonalnak gazdaságilag is kielégítő megvonása után megközelítőleg annyi román kerüljön Magyarországra területére, mint amennyi magyar maradna román területen.

A Magyar Kormány hajlandó az ily módon Magyarországhoz átkerülő román-ságnak a legmesszebbmenő közigazgatási és kulturális autonómiát megadni.

A Magyar Kormány meg van győződve arról, hogy a jelenlegi határon túl, és ahhoz közvetlenül tapadó határsávokban élő magyarság legfőbb vágya visszatérni az anyaországhoz, és éppen ezért nincs ellene annak, hogy — ha a békekonferencia e területek etnikai hovatartozandóságát illetőleg kételyeket táplálna —, e területeken népszavazás tartassék.⁵²

Tekintettel a nemzetiségi probléma bonyolult voltára, kívánatos volna, hogy a békekonferencia szakértői bizottságot küldjön ki a helyzet megvizsgálására, és azoknak a területeknek kijelölésére, amelyek hovatartozandósága felől az ottani lakosság maga volna hivatva dönteni. Tekintettel arra, hogy a magyar részről publikált nemzetiségi statisztikák ellen sok kifogás hangzott el, a Magyar Kormánynak még az ellen sincs észrevétele, ha a kérdéses területek kijelölése a szomszéd államok 1939 előtti utolsó népszámlálási adatai alapján történne, bár ezekkel szemben a maga részéről ugyancsak fenntartásokkal él.

Kijelenti a Magyar Kormány, hogy sem etnikai, sem gazdasági címen, semminemű határmódosítási igényt nem támaszt a Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetségével és a Szövetséges Jugoszláv Népköztársasággal szemben.

Sajnos, sem csehszlovák, sem román viszonylatban nem képzelhető el olyan etnikai határvonal, amely az anyaországhoz csatolná az összes határon túli magyarságot. Éppen ezért, a Magyar Kormány szükségesnek tartja azt, hogy — bármiképpen is történjék Magyarország határainak megállapítása — a békekonferencia gondoskodjék a Csehszlovákiában és Romániában maradó magyar kisebbség helyzetének, az Egyesült Nemzetek Alapokmányában lefektetett emberi alapjogok szellemében való intézményes rendezéséről, és a kisebbségvédelem nemzetközi ellenőrzés alá helyezéséről, — esetleg az Egyesült Nemzetek szervezetének bekapcsolásával.

Külön felhívja a Magyar Kormány a békekonferencia figyelmét a Székelyföldön egy tömbben élő, mintegy 600 000 főnyi magyarságra, amelynek közigazgatási, gazdasági, társadalmi és kulturális autonómiát kér.

⁵² Az erdélyi magyarság jeles képviselői több feljegyzést juttattak el a magyar kormányhoz. Közülük az egyik memorandumot a jelen jegyzőkönyv c) mellékleteként közöljük.

45. 1946. augusztus 6.

Midőn a Magyar Kormány a kisebbségvédelemre vonatkozó javaslatát megteszi, tisztában van azzal, hogy a két világháború között fennállott és jogilag mindmáig el nem törölt kisebbségvédelmi rendelkezések rendszere a gyakorlatban nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, sőt inkább sok, mind belső mind nemzetközi súrlódásnak volt okozója. De még ezt az ideálisnak nem mondható rendszert is jobbnak kell hogy tartsa a Magyar Kormány — a közelmúlt és a jelen keserű tapasztalatai alapján — a teljes nemzetközi rendezetlenség állapotánál. Hogy ilyen állapot hová vezethet, azt különösen a csehszlovákiai magyarság helyzete illusztrálja szembeszökő módon. Ezért a Magyar Kormány szükségesnek tartja a kisebbségvédelem fenntartását, és annak — megszüntetése helyett — a múlt tapasztalatain alapuló megjavítását és tökéletesítését. Idevonatkozó suggestióit a Magyar Kormány egyik idecsatolt memorandumában foglalta össze.

A Magyar Kormány a közelmúltban lezajlott külügyminiszteri előkészítő konferenciának a magyar–román határra vonatkozó ismeretes állásfoglalása ellenére⁵³ sem adja fel a reményt, hogy a békekonferencián résztvevő államok kormányai az Atlanti Charta és az Egyesült Nemzetek Alapokmánya emelkedett szempontjából fogják fontolóra venni az általános béke létesítéséhez fűződő egyetemes és különleges érdekeket, tehát a magyar kérdésben is az igazságosságnak és méltányosságnak megfelelő döntést fognak hozni.

A Magyar Köztársaság közvéleménye rendületlenül bízik a demokrácia alapjait képező elvekben s ez ad erőt az országnak arra, hogy megkíséreljen új életet kezdeni. Ez a fiatal magyar demokrácia megérdemli azt a támogatást a világ demokratikusan gondolkodó népeitől, hogy ne kelljen csalódnia az Egyesült Nemzetek ünnepélyesen kihirdetett alapelveiben, s így megóvva a reakciós áskálódásoktól és méregkeveréstől, egész erejét az ország újjáépítésének és népe boldogításának szentelhesse, és ily módon megerősödve hasznos tagja legyen a békeszerető népek családjának.

Budapest, 1946. június 24.

Gépelte, aláírás nélküli egykorú másolat.

A feljegyzés megtalálható — több változatban — a Külügyminisztérium iratai között is. (MOL XIX-J-1-a-IV-10 1946. Bé.o.-185.) A változatok egyik példányán alapján tettünk kiegészítést (49. jegyzet) a feljegyzésnek azon szakaszánál, ahol utalás történt „a Külügyminisztérium által utólag megszüvegezendő rész”-re. A változatok között egyébként szerepel egy rövidebb, összefogottabb szöveg, feltehetőleg ez került elküldésre.

A feljegyzésben többször utalást tettek a kérdéskörhöz kapcsolódó más jegyzékekre, mellékletekre. Ezek azonban nem találhatók a feljegyzés mellett, ezért nem került sor ezek közlésére, illetve ismertetésére.

⁵³ A szövetséges hatalmak 1946. május 17-ei állásfoglalására történt utalás, amely Magyarországot trianoni határainak visszaállításáról szolt.

[Az erdélyi magyarság képviselőinek állásfoglalása Erdély sorsát illetően.]
NYILATKOZAT

1. A magyar kormány rendkívül súlyos felelősséget vállalna akkor, ha az erdélyi magyarság megkérdésezése nélkül javasolna Erdélyre vonatkozólag megoldást. Az erdélyi magyarság ilyen javaslatok lehetőségét is elutasítja. Elvárja a magyar kormánytól, hogy mindent elkövessen a tekintetben, hogy az erdélyi magyarság a béketárgyalásokon Erdély kérdésében meghallgatásra találjon, és hogy véleményét hivatott szószólói útján szabadon és biztonsággal fejthesse ki, annál is inkább, mert Erdély területének a román állam által történő tényleges birtoklása folytán az erdélyi románság számára ez a jog amúgy is biztosítva lesz.

2. Az erdélyi magyarság felfogása szerint, sem neki magának, sem pedig a magyar kormánynak nincsen joga Erdély tekintetében, amely a magyarság összességének is létfontosságú kérdése, önkéntes felajánlással területi lemondásba belemenni. Lemondást külső hatalom a magyarságra rákényszeríthet, de az ilyen döntést, ha az igazságtalan, az idő orvosolni fogja; az önkéntes lemondást azonban többé jóvátenni nem lehet. Ezért a felelősséget az erdélyi magyarság lelkiismerettel nem vállalhatja.

3. Az erdélyi magyarság, mint minden szabad nép, amelyből az élet ösztöne még ki nem aludt, saját államában, saját fajtestvéreivel együtt, saját életfelfogása szerint kíván élni. Megérti az erdélyi románság hasonló óhaját, de a maga részéről magának ugyanezt a jogot megkívánja.

4. Az erdélyi magyarság számára a román uralom alatt töltött évek bebizonyították, hogy Romániában alapvető emberi jogai nincsenek biztosítva, annak ellenére, hogy azok tiszteletbentartására Románia ismételten ünnepélyes ígéreteket tett és nemzetközi kötelezettségeket vállalt. A magyarság most már minden politikai rendszert megismert, de tűrhető életviszonyokat számára egyik sem hozott. Éppen most kell, különösen gazdasági téren, a legsúlyosabb és legmélyebbre ható veszteségeket elszenvednie, amikor a demokrácia nevében kormányozzák, amelyhez pedig olyan nagy reményeket fűzött.

5. Az erdélyi magyarság pedig éppen ezért elvárja, hogy a magyar kormány a maga részéről is mindent el fog követni annak érdekében, hogy a béketárgyaláson az erdélyi magyarságot kielégítő területi rendezés jöjjön létre. Amennyiben a hatalmak esetleges diktátuma következtében az erdélyi magyarság számottevő tömegei mégis kívül maradnának Magyarország határain, úgy az erdélyi magyarság elvárja a magyar kormánytól, hogy mindent megtesz az iránt, hogy a tömegek népi, kulturális és gazdasági jogainak tiszteletbentartását és az őket megillető gazdasági és kulturális birtokállomány csorbítatlan fennállását a győztes hatalmak hatékonyan és intézményes módon biztosítsák. Ennek keretében elvárja, hogy az Erdélyben lévő magyarországi vagyon sem

45. 1946. augusztus 6.

fog ellenséges vagyonként kezelteni, miután ez az erdélyi magyarság további érzékeny elerőtlenedését eredményezné.

6. Az erdélyi magyarság önmagának és a magyarság összességének súlyos veszedelmét látja minden olyan fölmerülő tervezetben, amely az erdélyi kérdést a magyarság áttelepítésével kívánja megoldani és éppen ezért határozottan elutasítja azt. Az erdélyi magyarság hangulatának ismeretében azonban nyomatékosan fel kell hívunk a figyelmet arra, hogy egy, a magyarság létfeltevételeivel nem számoló rendezés olyan önkéntes elvándorlást indítana meg, amelyet megakadályozni, vagy később jóvátenni nem lehetne és amely számunkra Erdély végleges elvesztését jelentené.

Fenti nyilatkozat szerkesztői: Márton Áron, erdélyi róm. kat. püspök, Vásárhelyi János erdélyi ref. püspök, Korparich Ede, az Erdélyi Hangya Szövetkezet elnöke, Lakatos István, a Szociáldemokrata Párt magyar tagozatának egyik vezetője, dr. Szász Pál, az EMGE elnöke.⁵⁴

MOL XIX-A-1-e V/1 (1.d.) 5–6.p. Gépelt egykorú másolat.

A nyilatkozatot — annak szerkesztői — 1946. április 29-én Nékám Sándor bukaresti magyar politikai képviselő, illetve Teleki Géza útján juttatták el Nagy Ferenc miniszterelnökhöz. Lásd még: Revízió vagy autonómia. Iratok a magyar–román kapcsolatok történetéről (1945–1947) Teleki László Alapítvány. 1998. A bevezető tanulmányt írta és összeállította Fülöp Mihály. Sajtó alá rendezte és a jegyzeteket írta Vincze Gábor. 192–195. pp.

⁵⁴ Márton Áron (1896–1980) 1924-ben szentelték római katolikus pappá. 1938-ban a pápa Erdély püspökévé nevezte ki, Gyulafehérvár székhellyel. A második bécsi döntés után is Romániában maradt. 1944-ben fellépett a szélsőjobboldali törekvések ellen. A magyarság jogaiért folytatott munkássága miatt 1949-ben a román hatóságok letartóztatták s csak 1955-ben szabadult, de 1967-ig szigorú őrizet alatt tartották.

Vásárhelyi János (1888–1960) református lelképásztor. Kolozsvárott s több németországi és svájci egyetemen folytatott tanulmányai után Kolozsvárott, Besztercén, Désen volt lelkész, 1936-ban az Erdélyi Református Egyházkerület püspökévé választották. Tagja volt a Román Nagy Nemzetgyűlésnek.

Korparich Ede 1918 előtt az Osztrák–Magyar Monarchia tengerész századosa volt, később az Erdélyi Hangya Szövetkezet elnökeként dolgozott. A román szervek 1949-ben összeesküvés címén 4 évi börtönre és 3 évi jogvesztésre, hazaárulás vádjával pedig 5 évi börtönbüntetésre ítélték. Szabadulása után Nyugat-Németországban telepedett le.

Lakatos István (1904–1993) nyomdász, a Román Szociáldemokrata Párt Központi Bizottságának tagja, országgyűlési képviselője, az erdélyi szociáldemokrata mozgalom kiemelkedő vezetője. 1945 után a Romániai Magyar Hitel- és Gazdasági Szövetkezet központjának elnöke. 1951-ben összeesküvés vádjával 10 évi börtönbüntetésre és 5 évi jogvesztésre, továbbá 25 évi kényszermunkára ítélték. 1949-től 1964-ig volt letartóztatásban, illetve börtönben.

Szász Pál (1881–1954) ügyvéd. 1933-tól a Bethlen Kollégium főgondnoka, 1936-tól 1949-ig az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület elnöke. A Bethlen Kollégiumhoz csatoltan megszervezte a Csombordi Téli Gazdasági Iskolát a báró Kemény Árpád által adományozott 35 katasztrális hold szőlőbirtokon és 20 hold szántóföldön. Kiadta az Erdélyi Gazda című folyóiratot. Tankönyvek kiadását szervezte. Összeesküvés címén 8 évi börtönre és 5 évi jogvesztésre, hazaárulás címén pedig 10 évi börtönre és 10 évi jogvesztésre ítélték.

[46.] 129.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi augusztus hó 9. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Szakasits Árpád államminiszter, A honvédelmi miniszter képviselőjében Zentai Vilmos államtitkár, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter, Gordon Ferenc pénzügyminiszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. Előbb a tárgysorozaton lévő kérdéseket kéri előterjeszteni, míg a mezőgazdasági érdekképviselőtről szóló javaslatot a folyó kérdések letárgyalás után terjessze elő a földművelésügyi miniszter. A javaslat sürgős, mert mezőgazdasági termelésünk eredményességének egyik előfeltétele.

Felkéri dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkárt a miniszterelnöki bejelentések megtételére.

1

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a magyar kormányküldöttségek külföldi tárgyalásaival kapcsolatban felmerült táviratváltások költségeinek fedezésére a „Dologi kiadások” című rovaton 350 milliárd adópengő utólagos elszámolása és jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

46. 1946. augusztus 9.

2

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a távollévő külügyminiszter helyett a külügyi tárca „Központi igazgatás” cím, „Tájékoztató osztály költségei” rovatra 19 256 000 adópengő póthitel engedélyezése iránti kérelmet.

Minisztertanács a külügyi tárca „Központi igazgatás” cím, „Tájékoztató osztály költségei” rovatra tizenkilencmillió kettőszázötvenhatezer adópengő póthitel engedélyezéséhez hozzájárult.

3

[*Gordon*] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Gruber Mór és Radványi Mihály [postatakarékpénztári főellenőrök] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

4.

[*Gordon*] *Pénzügyminiszter* előterjeszti 78 651/1946. számú javaslatát a „szovjet rubel beszolgáltatásáról szóló 7910/1946. ME számú rendeletben megállapított határidő meghosszabbítása” tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹

5.

[*Gordon*] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Hitelügyi Tanács szervezetének módosítása tárgyában.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: A javaslat a tárgysorozaton nem szerepel, és így észrevételeit, előkészítés hiányában, nem tudja közölni.

[*Gordon*] *Pénzügyminiszter*: A javaslatot a napirendről leveszi, de kéri a következő minisztertanács tárgysorozatára kitűzni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²

6

[*Gordon*] *Pénzügyminiszter* előterjeszti a 145 286/1946. számú javaslatát a Földművelésügyi Minisztertervezet Országos Központjának a rézgalic-bor csereakció lebonyolításából eredő kötelezettségeivel kapcsolatos állami kezességvállalás tárgyában. Mind ez a javaslat, mind az előterjesztendő két hasonló kezességvállalás már folyósított tételekre vonatkozik és csak formai jellegű, újabb kötelezettségvállalást nem tartalmaz.

¹ A szovjet rubel beszolgáltatásáról a 7010/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 19.) intézkedett, ezt módosította a határidő tekintetében a 7910/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 12.), majd a 9030/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 2.). Ez utóbbi rendelet 1946. augusztus 5-ét állapította meg a beszolgáltatás határidejéről. A jelen jegyzőkönyv határozata ellenére e tárgyban nem jelent meg újabb rendelkezés.

² Lásd a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 23. napirendi pontját.

46. 1946. augusztus 9.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtákará:* Mind ez a javaslat, mind a másik két előterjesztés régi tételekből áll, amelyek már kifizetett összegek. Valóban, újabb kötelezettségvállalást nem jelentenek.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

7

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti 145 693/1946. számú javaslatát a „Kollektíva” Gazdasági és Jóléti Szövetkezet furnérexport tételével kapcsolatban. Utal az előbbi előterjesztésnél hivatkozott és erre a tételre is vonatkozó felvilágosításaira.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

8

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti 145 699/1946. számú javaslatát a Földművelésügyi Szövetkezetek Országos Központja, a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ, a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja állami kezességvállalásával kapcsolatos felhatalmazás utólagos megadása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³

9

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát „a Magyar Agrár-tudományi Egyetemen az 1946/47. tanévben felvehető hallgatók létszámának megállapításáról”.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴

10

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a közép- és alsófokú gazdasági szakoktatási intézmények személyzeti létszámmegállapítása ügyében.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtákará:* Pénzügyi szempontból ki kell mondani azt, hogy újabb hitelre nem ad jogcímet az előterjesztés.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter:* A maga részéről is helyesli az ilyen korlátozást.

Minisztertanács utasította a földművelésügyi minisztert, hogy a javaslat pénzügyi vonatkozásait a pénzügyminiszterrel részletesen tárgyalja le, s utána terjessze ismételten a minisztertanács elé.⁵

³ Lásd még e kérdésről a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 24. napirendi pontját és jegyzetét.

⁴ Lásd a 9340/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 20. E rendelet hivatkozott a felvételi kérdéssel általánosságban intézkedő 8240/1946. ME sz. rendeletre (MK 1946. július 20.), amely a felvehető hallgatók létszámát a képzés eredményességének és szakszerűségének figyelembevételével lényegében magukra az egyetemekre bízta.

⁵ Lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 33. napirendi pontját.

46. 1946. augusztus 9.

11

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát „a gazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról szóló 1895:XLVI. törvénycikk egyes rendelkezéseinek újabb megállapítása” tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶

12.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát néhai Hirsch Adolf havi béres altiszt özvegye részére a legfelsőbb elhatározás keltét követő hó 1-jétől kezdődően, egyelőre 3 év tartamára, vagy nevezettnek korábban bekövetkezhető másnemű ellátásáig, az érvényben lévő özvegyi nyugdíj 50%-ával felérő kegydíj engedélyezése iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

13

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti 235 076/1946. számú javaslatát Árvai Pál, Erdős József, Rományi Magda, Kecskés Erzsébet, Strasser Béláné, ifj. Pollacsek Gyuláné jóvátetele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

14

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a törvényhatóságok közötti alapja kiadásainak fedezésére június hónapra 32 900 millió adópengő hitel utólagos jóváhagyása iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

15

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a posta, távírda és távbeszélő 1946. évi június havi újjáépítési kiadásainak fedezésére 56 milliárd adópengő hitel engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács a posta, távírda és távbeszélő 1946. évi június havi újjáépítési kiadásainak fedezésére ötvenhatmilliárd adópengő hitel engedélyezéséhez hozzájárult.

16

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát „a megyei és városi törvényhatóságok által kivethető községi közmunkaváltság mértékének megállapítása” tárgyában.

⁶ Lásd a 9560/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 25.

46. 1946. augusztus 9.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: A javaslatához hozzájárul olyan módosítással, hogy a földművelésügyi tárca egyetértésével történjék a kiszabás és hogy természetben is lehessen a közmunkakötelezettséget leróni.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Saját tárcájának bevonását is szükségesnek tartja, mert a közmunkaváltság megállapítása az önkormányzatok érdekeit is érinti.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Az az elgondolása, hogy a jövőre nézve a közmunkaváltság kirovását egységes javaslattal szabályozzák. Az Újjáépítési Minisztérium is kiadott rendelkezéseket és az összes idevágó tételes intézkedéseket összhangba kell hozni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A földművelésügyi és a belügyi tárca bevonandó lenne.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Az a javaslata, hogy a folyó hónapra még érvényesüljön az előterjesztés, de még a hó vége előtt az összes ilyen tárgyú kérdéseket szabályozó javaslat terjesztessék elő és szeptember 1. napjától kezdődően már az egységes rendelkezés érvényesüljön.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁷

17

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti 49 786/1946. számú javaslatát. A minisztertanács döntésére a honvédelmi miniszterrel szemben álló, eltérő állásfoglalása következtében van szükség.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Tájékoztatást kér arra nézve, vajon kizárólag olyan repülőterekről van-e szó, amelyek a MASZOVLET-nek szerződés szerint kiadandók, illetve a részvénytársaságnak átbocsátandók, avagy azon túlmenő intézkedéseket is kíván.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A javaslat egyik része azokra a repülőterekre vonatkozik, amelyek a társasághoz apportként kerülnének. Ebben a részben kizárólag a szerződés keretei között marad. Az előterjesztés másik része elvi döntésre vár a tárcák között felmerült vitás kérdésekben.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Függetlenül kívánná tartani a döntést, mert a honvédelmi miniszter hiányzik és meghallgatása nélkül nem volna lojális a határozat.

Minisztertanács akként határozott, hogy a MASZOVLET társaságnak átadandó repülőterek, felépítményeik és felszereléseik, a Szovjetunióval kötött megállapodás értelmében a társaság céljaira azonnal átadandók. Az előterjesztés ezt meghaladó részét illetően, különösen a felügyeleti jog részét illetően, a minisztertanács akkor fog határozni, ha a honvédelmi tárca már betöltést nyert. Fennmarad azonban érintetlenül a közlekedésügyi miniszternek biztosított felügyeleti jog.⁸

⁷ Lásd a 9200/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 1.

⁸ A közlekedésügyi miniszter előterjesztésében hivatkozott arra, hogy a légiközlekedési ügyek szabályozásáról szóló 2629/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. június 3.) szerint a közlekedés-

46. 1946. augusztus 9.

18

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter előterjeszti 8160/1946. számú javaslatát dr. Haviár Győző miniszteri tanácsosi, Horváth László és Sávós Károly miniszteri osztálytanácsosi, Lébényi László, Papp István műszaki tanácsosi cím adományozása iránt. Ezek a mérnökök a hidépítésekkel kapcsolatban végeztek nagyjelentőségű munkákat. Tényleges kinevezésük a hivatal más tisztviselőinek érdekeit érintené, ezért címadományozással kívánta őket kitüntetni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹

19

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát az általános iskola tantervének és egyéb kiadványok kinyomatási költségeire 32,2 milliárd adópengő engedélyezéséhez utólagos hozzájárulás kieszközlése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

20

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Szabó Vince egyetemi magántanár, közkórházi főorvos egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetése tárgyában.

ügyi minisztert illette meg a rendelkezési jog mindazon repülőtér, légiközeledési berendezés és felszerelés felett, amelyek a magyar kincstár tulajdonát képezték. Ennek megfelelően feltétlenül ebbe a körbe vonta a MASZOVLET Magyar–Szovjet Polgári Légiforgalmi Részvénytársaság Alapszabályaiban (4740/1946. ME sz. rendelet, MK 1946. május 4.) felsorolt volt katonai repülőtereket és azok felépítményeit és felszereléseit is, annál is inkább, mivel a háború után Magyarországon a katonai repülés megszűnt, másrészt pedig mivel az említett Alapszabályban felsorolt repülőterek átengedése egyúttal a magyar–szovjet légiforgalmi egyezményből származott kötelezettséggé vált. Utalt egyben arra, hogy a békeszerződés függvénye, hogy a katonai repülés céljait majd milyen repülőterek (felépítmények, berendezések) fogják szolgálni. Lásd még a magyar békeszerződés (Országos Törvénytár, 1947. július 25. – 1948. évi XVIII. tv.) katonai és légügyi rendelkezéseket tartalmazó III. részét.

⁹ Előterjesztésében rámutatott a miniszter, hogy dr. Haviár Győző (1895–1970) 1941-ben a műegyetemi magántanári képesítést szerzett, az egyetemen tanársegédként, majd adjunktusként működött. 1930-ban került a volt Kereskedelemügyi Minisztériumba, 1940-ben miniszteri műszaki tanácsossá nevezték ki, majd 1941-ben miniszteri osztálytanácsosi címet és jelleget kapott. 1945 után az algyői, a csongrádi, az endródi valamint a Szabadság híd újjáépítése terén szerzett érdemeket.

Horváth László (1897–?) 1937-től dolgozott a Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztériumban, 1943-ban miniszteri műszaki tanácsosi kinevezést kapott. Sávós Károly (1907–?) 1931-től dolgozott a Kereskedelemügyi Minisztériumban. 1945-ben nyert miniszteri műszaki tanácsosi kinevezést. Lébényi László (1910–?) 1935-óta dolgozott a Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztériumban, 1941-től miniszteri főmérnökként, Papp István (1920–?) 1945-ben került a minisztériumba s miniszteri főmérnöki kinevezést kapott. Az utóbb említett négy mérnök is a budapesti hidak építése, újjáépítése terén szerzett érdemeket.

A miniszter engedélyt kért arra, hogy az előléptetések ügyében a köztársasági elnökhöz előterjesztést tehessen.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰

21

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgyszorozat 3. számú tétele alatt szereplő dr. Ciglányi Aladár egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetése iránti javaslatát a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹¹

22

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Zsila Gyula református tanító jóvátétele iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

23

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Román Pedagógusok Szakszervezetének kongresszusára kiküldött 3 szakszervezeti tag 991 990 000 adópengő költségeinek utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

24

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgyszorozat 6. számú tétele alatt szereplő dr. Karácsony Sándor és dr. Várkonyi Hildebrand kiutazásával kapcsolatos javaslatát a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹²

25

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát néhai Huber Ferenc özvegye részére kegydíj megállapítása iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

26

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Vajtó Jenőnek a VI. fizetési osztályba való kinevezés általi jóvátételére.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

¹⁰ Dr. Szabó Vincére vonatkozó más adattal nem rendelkezünk.

¹¹ Dr. Ciglányi Aladárra vonatkozó további adattal nem rendelkezünk.

¹² Dr. Karácsony Sándor (1891–1952) filozófus, pedagógus, 1919-től középiskolában tanított majd 1934-től a debreceni egyetem tanára volt. Jelentős szerepet vitt a protestáns ifjúsági szervezetekben, majd a MADISZ-ban, a Cserkészfiúk Szövetségében és a szabadművelődési mozgalomban.

Dr. Várkonyi Hildebrand (1888–?) teológus és filozófus, Benedek-rendi áldozópap, a pécsi egyetem tanára, könyvtárigazgató volt.

46. 1946. augusztus 9.

27

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Pataki László gimnáziumi tanárrá való kinevezése iránt.

Minisztertanács Pataki Lászlónak gimnáziumi tanárrá való kinevezéséhez hozzájárult.

28

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Sággy Imre jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

29

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Biokémiai Intézet részére 252 000 milpengő póthitel utólagos hozzájárulása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

30

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti 80 961 számú javaslatát a székesfővárosi általános iskolák létszámába tartozó alkalmazottak elbocsátásával kapcsolatos új alkalmazottak engedélyezése tárgyában. [sic!]

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

31

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti a 78 220/1946. számú javaslatát 25 művész életjáradékának biztosítása és fedezete tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A költségvetés stabilizációja folytán a javaslat szerinti kiadások a kultusztárcát terhelik.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A javaslatot a maga részéről támogatja és meg kell találni a költségvetési fedezetet.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Azt tartaná szükségesnek, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter vállalja a felelősséget az életjáradékos személyek kiválasztása tárgyában és ezért az előterjesztés azon szövegrésze helyett: „a Magyar Művészeti Tanács javaslata alapján”, javasolja „a Magyar Művészeti Tanács meghallgatásával” szövegrész felvételét.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Ezt a módosítást magáévá teszi.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹³

¹³ A Magyar Művészeti Tanács létrehozásáról a 10 210/1956. ME sz. rendelet (MK 1945. október 30.) intézkedett. Többek között figyelemmel kísérte a magyar művészeti életet, a hatóság-

32

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti Lovászi Sándor MÁVAG vasöntő jóvátétele iránti javaslatát.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

33

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti Szunyogh Józsefné szolgálatban való visszatartása iránti javaslatát, figyelemmel a 7700/1946. ME számú rendelet 2. §-ának (4) bekezdésére.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁴

34

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A Szovjetunió tulajdonába került német ingatlanok ügyében a Szovjetunió közegei a Honvéd utcai és a Szent István körúton lévő épületekből 124 lakásból mintegy 500 lakót lakoltattak ki.¹⁵ Ezek legnagyobb része kibombázott nincstelen. Az az álláspontja, hogy a Szovjetunióknak ilyen joga nincs, és ha a helyiségeket meg akarja szerezni, a fennálló rendeletek értelmében legalábbis a bérlők megfelelő elhelyezéséről kell gondoskodnia. Ezzel kapcsolatban kérdést intéz az igazságügyminiszterhez, miként volna az így előállott helyzet orvosolható?

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A maga részéről is az az álláspontja, hogy a bérlőket el kell helyezni. Megérti, hogy a szovjet olajtársaság elhelyezésére a helyiségekre szükség van, de [a] fennálló jogszabályok, megfelelő elhelyezés nélkül, a bérlők kilakoltatását nem teszik jogszerűvé.

goknak véleményt nyilvánított, javaslatokat tett. Működését az 53/1950. MT sz. rendelet (MK 1950. február 16.) megszüntette.

A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium különös tekintettel az inflációs viszonyokra – rendszeres segélyben részesítette a kiemelkedő teljesítményt nyújtott idősebb művészeknek, így többek között Csók Istvánnak, Lyka Károlynak, Vedres Márknak, illetve az elhunyt művészek özvegyeinek, mint Csontos Gyulánénak, Gulyás Pálnénak, Rippl-Rónai Józsefnénak, Iványi Grünwald Bélánénak, Zala Györgynénak, Pósa Lajosnénak. (MOL XIX-1-1-s-143–1946–1947–49876 és a kapcsolt ügyiratok) Ezt kívánta rendszeressé tenni a Művészeti Tanács.

¹⁴ Elírás történetelt: A 7700/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 9.) a zsidókra vonatkozó földbirtokpolitikai jellegű jogszabályok hatályaon kívül helyezése következtében felmerült egyes kérdések szabályozásáról szölt. E rendelet 2. §-a nem tagolódik bekezdésekre.

¹⁵ A Szent István körút 11. alatti ház mint német tulajdon a Szovjetunió birtokába került. Itt kívánta a szovjet fél berendezni a Magyar-Szovjet Nyersolaj Rt. (MASZOVOL) irodáját. A házban 46 lakás volt, 65 bérlővel, 197 lakóval. Kapcsolódott ehhez a Honvéd u. 40. alatti ház ügye is, amely szintén szovjet birtokba került, itt 56 lakás volt, 73 bérlővel, 249 lakóval. Mivel a lakók nem voltak hajlandók elhagyni a háborút követően helyreállított épületeket, bíróság elé került a kérdés, így ennek lezárása 1948-ig elhúzódott. (MOL XIX-A-1-j 1946-XXIII-5312) Lásd még a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 65. napirendi pontját.

46. 1946. augusztus 9.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az elől nem lehet kitérni, hogy a szovjet érdekeltségek a tulajdonukat képező házakba beköltözzenek, de az ott lakók elhelyezéséről megfelelően gondoskodni kell.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

35

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Wrublovsky András miniszteri segédtitkár és a külügyminiszter által megnevezendő külügyi tisztviselő Olaszországba való kiküldetése tárgyában. A kiutazás célja az Olaszországgal kötendő árucserereformalmi egyezmény előkészítése.

[Gordon] *Pénzügyminiszter*: Olaszországban igen jelentős magyar követelések vannak és ezeknek a kérdését is rendezni kell. Javasolja, hogy a Nemzeti Bank egy tisztviselője is legyen tagja a bizottságnak.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁶

36

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* bejelenti, hogy a Szovjetunió magyarországi kereskedelmi képviselője, Szoboljev ezredes közölte a Szovjetunió kormányának azon elhatározását, amely az 1945. augusztus 27-ei kereskedelmi egyezmény teljesítésének menetét kívánja vizsgálat tárgyává tenni. A Szovjetunió előterjesztést kért a szállítás menetének meggyorsítására vonatkozólag is, és kereskedelmi képviselője közölte, hogy a szovjet kormány hajlandó a jóvátételi szállítások megkönnyítésére tett engedményekkel kapcsolatban olyan árukat is elfogadni, amelyek a kereskedelmi egyezményben nem szerepelnek. Avagy pedig hajlandó egyes áruk mennyiségét felemelni, ha a teljesítés ilyen módon meggyorsulhat. Ennek folytán felhatalmazást kér arra, hogy az ez irányú tárgyalásokat a Szovjetunió magyarországi kereskedelmi képviselőjével lefolytathassa. A tárgyalásokba az iparügyi-, [a] földművelésügyi, [a] közlekedésügyi és [a] pénzügyi tárca, továbbá a Jóvátételi Hivatal és a Magyar Nemzeti Bank megbízottját kívánja bevonni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

37

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti sürgős hiteltkérelmét az Árkiegyenlítő Alap részére folyósítandó 2 millió forint előleg,

¹⁶ Lásd még az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 67. és a [66.] 149. sz. jegyzőkönyv 12. napirendi pontját.

¹⁷ Szoboljev ezredes levelét nem ismerjük.

A szovjet-magyar egyezményről lásd a [7.] 90. sz. jegyzőkönyv 5. jegyzetét. Lásd a következő napirendi pontot, valamint a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 44. és az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 68. napirendi pontját.

illetve á conto tárgyában. A szovjet–magyar exporttal kapcsolatos ez a javaslat és mintegy 10 napi időre szól. Ennek az összege a Konzervkereskedelmi Rt. 650 000, a Nemzetközi Árucsereforgalmi Rt. 300 000, a Magyar Élelmiszer-szállító és Árukereskedelmi Rt. 300 000, az Áruforgalmi Kft. 350 000, az Unió Paprikakiviteli Egyesülés 150 000, a MÁK 50 000, a Dunavölgyi Kft. 150 000 és a Kollektíva 50 000 pengős tételeiből adódik és a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság szovjet csoportjának céljaira szolgál. Ez az összeg részben már folyósított, részben most szállítás alatt álló tételekre képez előleget, illetve részfizetést.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Pénzügyminiszter nyilatkozzék, vajon az összeg folyósítható-e?

[Gordon] *Pénzügyminiszter*: Nem tud nyilatkozni, de megvizsgálja a kérdést.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: A két első tétel javára eltolódást kíván, mert ezek idénycikkekkel foglalkoznak, az árukat romlás veszélyezteti.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Ebből a szempontból módosítani fogják az összeállítást.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁸

38

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az Országos Hadigondozó Szövetség önkormányzata felfüggesztésének [sic!] megszüntetése és dr. Benedek Jenő kormánybiztosi tisztsége alóli felmentése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁹

39

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az új közszolgálati és egyéb alkalmazások tilalmazásának részbeni megszüntetése tárgyában.²⁰

¹⁸ Az 1945. augusztus 27-én megkötött szovjet–magyar árucsereforgalmi megállapodás végrehajtása terén Szoboljev ezredes által is felvetett nehézségek (lásd az előző napirendi pontot) lehető áthidalása miatt vált szükségessé a kivétel támogatása. Lásd még az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 29. napirendi pontját.

¹⁹ Az Országos Hadigondozó Szövetség 1944 áprilisában alakult a hadigondozásra, valamint a légitámadások következtében gondozásra szorult személyek és hozzátartozóik ellátásával kapcsolatos feladatok társadalmi úton való elősegítése céljából. Önkormányzatának felfüggesztését a népjóléti miniszter már 1945 márciusában kérte. (DMB mt.jkv. A.kötet 316.p.)

Benedek Jenő ügyvédet a Népjóléti Minisztérium miniszteri tanácsosává nevezték ki 1945 februárjában.

²⁰ Az új állami és önkormányzati alkalmazottak felvételének tilalmáról lásd a [34.] 117. sz. jegyzőkönyv 19. napirendi pontját, valamint a 8100/1946. ME sz. rendeletet, (MK 1946. július 17.). A népjóléti miniszter javaslata indokolt volt, mivel már tettek jelentős kivételt a tilalom alóli felmentés ügyében. Lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 75. napirendi pontját.

46. 1946. augusztus 9.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az ilyen általános felhatalmazás ellentétben áll a stabilizáció alap gondolatával és ezért arra kéri a népjóléti minisztert, hogy az általános tilalom fennállása alatt az egyes eseteket terjessze a minisztertanács elé. Közegészségügyi kérdésekben hajlandó nagyobb megértést tanúsítani, de az általános felhatalmazás ellentétben áll a különböző tárcákkal szemben alkalmazott korlátozásokkal.

[Molnár] *Népjóléti miniszter* javaslatát a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

40

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti dr. Novák Jenő miniszteri tanácsos szolgálati idejének nyugdíjba való beszámítása iránti javaslatát.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

41

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a mezőgazdasági érdekképviseletről. Az előkészítő tárgyalások során néhány kérdésben nem tudtak megállapodni. A munkáspártok kifogásolták a kuriális felállítását, – továbbá a mezőgazdasági munkásközvetítésnek a földmunkás szövetkezetektől való elvonását, és kifogás hangzott el pénzügyi vonalon is.²¹ Átlag számítás

²¹ A mezőgazdasági érdekképviseletről szóló törvényjavaslat tervezete és általános indoklása megtalálható Nagy Ferenc miniszterelnök iratai között. (MOL XIX-A-1-e 1. doboz III/1. dosszié 1946. 1639) Az általános indoklást a jelen jegyzőkönyv a) mellékleteként közöljük.

Az 1945 előtt működött, a nagybirtok és a nagybirtokosok érdekeit képviselő Mezőgazdasági Kamara helyébe — a földbirtokreform következtében — a Kiszgazdapárt részéről merült fel a demokratikus viszonyoknak megfelelő mezőgazdasági érdekképviselői szerv létrehozásának az igénye. Szakemberek és a többi párt képviselőinek lehető bevonásával munkabizottságot hoztak létre, amely a fejlett mezőgazdasági szervezetekkel rendelkező országok érdekképviselőinek tapasztalatait felhasználva 1946 januárjára el is készítette a hivatalosan Országos Mezőgazdasági Szövetség elnevezésű szervezet létrehozását célzó törvényjavaslatot. A tervezet szerint a szervezet feladata lett volna, hogy a mezőgazdaság és a mezőgazdasági népesség érdekeit képviselje minden illetékes fórumon, tanulmányozza és értékelje a mezőgazdasági viszonyokat, a termelést, értékesítést, a mezőgazdasági népesség gazdasági helyzetét, a munkaviszonyokat, a földbirtokpolitikai mozgalmakat s javaslatokat tegyen a mezőgazdaság érdekeit érintő törvényekre, rendeletekre, munkaközvetítő feladatokat lásson el. Az országos érdekképviselői feladatokon kívül a szövetség helyi szerveinek véleményét a közigazgatási hatóságok és hivatalok is kötelesek lettek volna kikérni minden mezőgazdasággal kapcsolatos intézkedésük megtétele előtt.

A szövetség szervezeti felépítése — a helyi szervektől az országos központig — a mezőgazdasági lakosság földbirtokviszonyaihoz igazodott volna. Három csoportot, kuriát terveztek létrehozni: az első csoportba a mezőgazdasági munkavállalók és az 5 katasztrális holdnál nem nagyobb birtokkal rendelkezők tartoztak volna, a második csoportba az 5–15 katasztrális holddal rendelkezők, míg a harmadik csoportba a 15 katasztrális holdnál nagyobb birtokosok. A községi, városi testületbe csoportonként 5–5 tagot választhatnak volna a helyi mezőgazdasági lakók. Amennyiben az egyik vagy másik csoport tagjai az 50 főt meghaladták volna, minden megkezdett 20 fő után további 1–1 tagot küldhettek volna a helyi testületbe. Az egyes csoportok választott tagjainak

szerint 45 millió pengő volna az évi szükséglet. Ezeknek jelentős része nem új kiadást jelent, mert az érdekképviseltek jelentős állami kötelezettségeket, illetve munkálatokat vesznek át. Ezek a tételek korábban a Földművelésügyi Minisztérium keretében nyertek fedezetet. Hajlandó olyan enyhítést alkalmazni, hogy fokozatosan hajtja végre a törvényt, és az első költségvetési évre elegendőnek bizonyul 25 millió [1938 előtti?] pengő, ami 75 millió forintnak felel meg. Az eredeti javaslat némi módosítást szenvedett, de ezek nem jelentősek. A javaslat 75. §-a sorolja fel az érdekképviseltek kiadásainak fedezésére szolgáló bevételeket. A mezőgazdaságot olyan súlyos pénzügyi terhekkel rótták meg, hogy az érdekképviseltek fenntartására külön szolgáltatást már nem teljesíthet. Ezért indokolt, hogy az államot illető bevételekből részesüljön. Bizonyos kényszerkörülmények között még a 25 milliós költségvetést is le tudja 20-ra esetleg szállítani.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Akkor, amidőn a bányák államosítása elhatározott, valóban hozzájárultak ahhoz, hogy a mezőgazdasági érdekképviseltek szabályoztassék. A javaslattal egyetért, helyesli azt, de elvi észrevételei vannak. A három kúriára való tagozódást antidemokratikusnak tartja, mert az egyik kategória úgyszólván plurális képviselőre ad lehetőséget. A nagyobb gazdák kis létszáma aránytalan képviselőt nyer. Nem járulhat a maga részéről hozzá ahhoz, hogy a szakszervezetektől elvonják a munkaközvetítést. Demokratikus országban a munkavállalók szervezete végzi az elhelyezést. Ez nálunk is szerzett jog és minden jogfosztás helytelen. Szükség van a mezőgazdaság körében is a nyugalomba és az eddigiektől eltérő szabályozás sztrájkot is jelenthet. A pénzügyi fedezetet nem tartja elfogadhatónak, mert az érdekképviselőnek az állammal való eltartása helytelen és más megoldást kell keresni.

száma azonban 25 főnél nem lehetett volna több. Az így megválasztott küldötteken kívül a Parasztszövetség helyi szervezete 3, a Földmunkások és Kétszektárosok Országos Szövetségének (FÉKOSZ) helyi szervei pedig 2 tagot küldhettek volna a testületbe.

A helyi mezőgazdasági testületek titkos szavazással, választói csoportonként 1-1 képviselőt küldhettek volna a megyei érdekképviselői testületbe, a Parasztszövetség 15-15, a FÉKOSZ pedig 10-10 tagot.

Az Országos Mezőgazdasági Szövetségbe a megyei testületek titkos szavazattal 2-2 rendes tagot küldhettek volna és ugyanott a Parasztszövetség és a FÉKOSZ is képviselthette volna magát. (Tanúk – korokról 5. Kiss Sándor: A magyar demokráciáért. Magyar Öregdiák Szövetség. Bessenyei György Kör. 1983. 71-72. pp.)

A törvényjavaslat ügyében — mint ahogyan a minisztertanácsi jegyzőkönyvből is kitűnik — több pártközi értekezletet tartottak (az 1946. augusztus 10-én a tartott pártközi értekezletről a Magyar Nemzet augusztus 13-ai, a szeptember 19-ei értekezletről — a Kis Újság szeptember 21-ei számában adott beszámolót. Lásd a Pártközi értekezletek. 282., 285-286., 289. pp.). A munkáspártok mindenképpen meg akarták akadályozni a parasztság önkormányzatát megvalósító szervezet létrehozását. Nyíltan azonban — félve a parasztság rokonszenvének teljes elvesztésétől — nem akarták elvetni a javaslatot. A kúriális szervezeti felépítés, illetve a munkaközvetítés jogának vitatása csak halasztó szándékú kritikai ellenvetés volt.

46. 1946. augusztus 9.

B. Szabó István államminiszter: A mezőgazdasági szakszervezeti munkaközvetítés teljesen csődöt mondott. Nem lehet megbontani a munkaadók és a munkavállalók jó viszonyát különösen akkor, amikor a 3–15 holdas gazdák a maguk részéről egyben munkavállalók is és főként részes munkálatokra szerződnek. A kategóriák felállítását nem tartja antidemokratikusnak, mert a két szegényebb kategória feltétlenül többségben van a maximálisan 20%-ot jelentő 15 holdon felüli gazdacsoport képviselőiténél.

Szakasits Árpád miniszterelnök-helyettes: Mezőgazdasági munkavállalóknak a bérkérdés az első érdeke és a szakszervezeti munkaközvetítésnek a kikapcsolása ezen a téren súlyos következményekkel járna. A párt részéről soha nem járulhat hozzá, hogy a munkavállalók egyetlen értékét jelentő munkaerő akárminő, a munkavállalókon kívüli szerv rendelkezése alá kerüljön. A múltbeli tapasztalatok is azt mutatják, hogy különösen munkahiány esetén a kérdés egyedüli megoldását egyedül a munkavállalók találhatják meg.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: A javaslat szerint a végrehajtásban volta-képpen a munkavállalók nem nyernek képviselőt.

B. Szabó István államminiszter: A költség részben utal arra, hogy különböző szervek, így a termelési bizottságok megszűnnek és ezeknek munkakörét veszi át az érdekképviselő. A számítások szerint a mezőgazdaságot már messze túlmenően megterhelni nem lehet, és így az állami jövedelmek keretében kell a fedezetet megtalálni. A törvényjavaslat hivatott arra, hogy az agrártermelés egész jövőjét megalapozza. Feltétlenül annak a híve, hogy a munkás szabadon rendelkezék munkaereje felett.

Szakasits Árpád miniszterelnök-helyettes: Úgy érzi, hogy a kúriális kérdésben meg lehet egyezni, át lehet hidalni az ellentéteket. A pénzügyminiszter meg fogja találni a pénzügyi kérdés technikai lebonyolításának módját. A munkaközvetítés kérdésében azonban kitart álláspontja mellett, mert erről a jogról nem mondhat le. A munkavállalók ezen jogát a párt részéről köteles a legmesszebbmenően megvédelmezni.

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter: Elvi hozzászólása van a javaslatához. Az érdekképviselő olyan szövetkezeteket is alakíthat, amelyek kereskedelmet is folytathatnak. Ez a rendelkezés ellentétben áll a szövetkezeti törvényjavaslattal. Az 5. § szerint olyan hatósági funkciót is végez az érdekképviselő, amely már az autonómiát érinti.²²

²² A törvénytervezet 5. §-a a–k. pontban sorolta fel a mezőgazdasági érdekképviselő községi és vármegyei testületeinek hatáskörét (a mezőrendőrséget, az állattenyésztés fejlesztését, az osztatlan közös legelők kezelését, a bor előállítását, forgalmát, a hegyközség kezelését, a mezőgazdaság fejlesztését, a földbirtok helyesebb megosztását, a termelési bizottságot, a gazdasági munkaközvetítést, a munkafelügyeletet stb.-t illetően) azzal, hogy az ezekkel kapcsolatos intézkedéseket saját nevükben tartozzanak megtenni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter által felvetett kifogások megoldhatók akként, hogy az érdekképviselőt a szövetkezeti mozgalmat a szövetkezeti törvény értelmében mozdítsa elő.

[Gordon] *Pénzügyminiszter*: Elvi alapon kíván a javaslatához hozzászólni. Történeti szempontból, ha vizsgálja a javaslatot, egy hosszú múlttal rendelkező problémát lát. Szembe van állítva a marxista felfogás a mezőgazdasági problémával. Ez nem újkeletű kérdés és őszintén kell megvilágítani. Felfogása szerint a mezőgazdasági munkásokat nem érdekli az, hogy mit termelnek és miként. Olyan élesnek látja az ellentéteket, hogy aggodalommal nézi a fejleményeket. Javasolja, hogy a pártok vezetői üljenek össze és tárgyalják le a kérdést.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Nem zárkózik el egy újabb előkészítő kísérlettel szemben, azonban az ügy nem tűr halasztást. Javasolja, hogy a társmiszterek tanulmányozzák át az új javaslatot, még a szombati napon kérjenek utasítást állásfoglalásukra vonatkozóan a pártjaiktól és a hétfői napra kitűzendő minisztertanács foglalkozzék a javaslattal. Kisebb eltérések a nemzetgyűlési tárgyalások alkalmával is megoldhatók.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Be kell látnunk azt, hogy termelésünk mai állapotában mennyire rossz és meg kell állapítania, hogy nem javul. Tegnap nála járt a földműves-szövetkezetek vezetősége. Ehhez az intézményhez is reménységek fűződtek, hogy talán a most földhöz juttatottakon fog tudni segíteni. Hatszáz vagy nyolcszáz ilyen szövetkezet alakult, óriási vagyontárgyakra bázírozva, mert a nagybirtoknak vagyonértékei, ingó berendezései, felszerelései ezeknek a szövetkezeteknek a kezeibe kerültek. Meri állítani, hogy ez olyan érték, amellyel lehetett volna valamit alkotni. Meg kell mondania: a vezetőség segítségért, támogatásért jött, hogy csináljon valamit a kormány, mert — mint bevallották — összeomlóban van már az a szervezet is, amelyről azt hitték, hogy majd a termelés vonalán valahogy segíteni tud az újonnan földhöz juttatottakon. A most földhöz jutott kisembereknél semmiféle javulás termelési vonatkozásban nincs. Még ha lenne egy egységes érdekképviselői szerv, ha nem szüntették volna meg olyan hamar! De így várni lehet, várni kell azt, hogy a nemzetközi konkurenciában, amikor a következő évben majd megjelennek a világpiacon a mezőgazdasági termelvények, nemcsak versenyezni nem tudunk, de határozott visszaesés fog bekövetkezni. Ezért azt hiszi, hogy egy ilyen érdekképviselői törvény mielőbbi megalkotásában tökéletesen egyet kell értenie a kormánynak. Csak egy néhány szót még arról, hogy talán nem is olyan nagyon sok az ellentét és nem is olyan nagyok ezek az ellentétek. Hivatkozik a közlekedésügyi miniszter közismert tárgyilagosságára és szakértelmére. Ő azt mondja, hogy pluralitást lát itt a kúriális beosztással kapcsolatosan. Ha azonban a rendelet 18. §-át nézik, ez a veszély nem forog fenn. Ha sokkal több a kis egyed, sokkal több a képviselője.²³

²³ A községi (városi) érdekképviselői testület megalakításáról szólva a 18. § azt határozta meg hány választásra jogosult személy után milyen létszámú testület választható. Például 500 tag

46. 1946. augusztus 9.

Ha tárgyilagosan vizsgálja a kérdést, nem látja azt a veszélyt, amit a közlekedésügyi miniszter lát. A kúriális beosztásban pedig, amire Szakasits államminiszter is azt mondta volt az előbb, hogy nem egészen szociális alapon nyugszik ez az elgondolás, nem sok eltérés van a Szociáldemokrata Párt elgondolásától, mert az is akart kúriákat csinálni, az is akart kúriális megosztást. Mindegyik párt akar. Elvileg tehát nincsenek az ellen, ez csak árnyalati differencia; a Kisgazdapárt elgondolásában nincs taktika, mert az a százszázalékos gyakorlat, hogy van egy réteg, amely munkavállaló, van egy réteg, amely maga munkálja a földet és van egy réteg, amely dolgoztat. Ez a három réteg, ez a három kategória van tehát, és minden ami ettől eltér, már egy taktikai elgondolásból született megoldás alapján akarja a kérdést jobbra vagy balra vinni. Ami a munkaközvetítést illeti, azt mondja a közlekedésügyi miniszter úr, hogy ez szerzett jog. Hiszen az ipar is csak nemrég kapta meg ennek a munkaközvetítésnek a teljességét, mert ez ott sem volt meg. A mezőgazdaságban ez egészen friss, egészen új dolog, hogy ez a szakszervezethez került, és máris csődöt mondott, az első esztendőben. Nyilvánvaló, hogy csődöt is fog mondani. Tudniillik a marxizmus elgondolása...

Szakasits Árpád államminiszter: Ennek semmi köze a marxizmushoz!

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter:* Rendben van, akkor Szakasits miniszterelnökhelyettes elgondolása és nem a marxizmusé.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Politikai hatalmi kérdés!

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter:* A marxizmus elgondolása rossz alapon indul ki. Nem lehet, de nem is hiszi senki, hogy a mezőgazdasági munka ilyen tökéletesen azonosítható az ipari, a nagyipari munkával.

Szakasits Árpád államminiszter: Egyre jobban fog hasonlítani! A mezőgazdaságban a fejlődés a részes munka felé visz!

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* A független érdekképviselő felé!

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter:* Tessék kimenni valahova, akármerlyik községbe, még Mezőkövesden is, ahol a legtöbb napszámos ember él, meg kell állapítani, hogy a munkavállalók túlnyomó többségben részes munkában dolgoznak, tehát nem áll szemben a munkavállaló a munkaadóval, de érdekük tökéletesen azonos. És mert erre visz a fejlődés útja...

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Nem!

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter:*... ez így van.

Szakasits Árpád államminiszter: Én paraszti származású vagyok.

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter:* De régen volt paraszt, amikor még más volt a helyzet, ma már ott sem az, ami volt régen. Ma már az a helyzet — ő ma is az —, hogy a részes munka felé megyünk, a részes munkában pedig nincs érdeellentét. Az osztozkodás arányában van, de viszont ennek az arányesetében 15 fős, 500-nál több, de 1000-t meg nem haladó tag esetében 30 fős, vagy 10 000-nél több tag esetében 80 tagú testület is választható volt.

nak a megállapítása egy olyan szervezet kezében, amelyben legalább 50%-ban van képviselve a szakszervezet, tehát meg tudja védeni az érdekeit, nem okozhat veszélyt, mert az érdekazonosság tökéletesen megvan és a munkavállalók így érzik ezt. Éppen ezeknél az okoknál fogva mondott csődöt a munkaközvetítés a folyó évben a mai rendszerében. Nyilvánvaló, hogy ez csakis a mezőgazdasági érdekképviselő keretében képzelhető el teljes békességben.

Volna egy javaslata a hitelkérdést illetően. Nem olyan veszélyes ez, mert nagy részt vállalt át az államtól, de nem kell, nem is lehet, hogy megerősösködjék a költségvetést, az erőszakot tehát csak oly mértékben lehet végrehajtani, amilyen mértékben arra az adottságok megvannak. Ha ezt elvben kimondják, akkor a többi már technika, a pénzügyi kormányral kell megbeszélni mindig a részletes végrehajtást. Ha pedig ebben meg tudnak állapodni, akkor nyugodtan benyújtható ez a törvényjavaslat, mert csak ez a két pont marad vitás. Az egyik helyen három szóból, a másik rész pedig öt szóból áll, tehát ezeknek a szakaszoknak a megváltoztatása közben még elképzelhető.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A szövegezés úgy is rossz.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: A szövegezést meg lehet még egyszer nézni. Az az érzése, leghelyesebb benyújtani, mert ebben a két pontban vagy meg tudnak állapodni egy nap vagy két nap alatt, ha pedig nem, a parlament döntse el ezt a kérdést, mert enélkül az érdekképviselői törvény nélkül a mezőgazdasági termelés, amely ma már a vidéken tökéletesen laza állapotban, összeomlóban van, valóban össze fog omlani. A javaslat tehát az: nyújtsák be ezt a törvényjavaslatot és ezt a két vitás kérdést még egyszer pártközi értekezleten tárgyalják meg.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A belügyminiszter kér szót.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Általánosságban, elvben szeretne hozzászólni a kérdéshez. Azt hiszi, hogyha az elvi síkról leszállnak, gyakorlati térre mennek és az elhangzott elvi szempontokat gyakorlati tényekkel támasztják alá, akkor nagyon sok dolog leegyszerűsödik, legalábbis megvilágosodik.

Az első kérdéshez, a kúriális kérdéshez az 1935-ös statisztikai kimutatásokra támaszkodva kíván hozzászólni. Azóta bizonyos módosulások történtek, de ezek a nagybirtokoknak, a nagyobb birtokkategóriának a hátrányára mentek, az alsóbbaknak pedig a szaporodására. 1935-ben 1 827 000 önálló gazdálkodó volt nyilvántartva. Ezek a következő kategóriákra oszlottak: egy holdon gazdálkodó, egy-öt holdas, öt-tíz, tíz-húsz és húsztól felfelé. Ha összeveti az itt javasolt kúriális összetételt ezekkel a számadatokkal, akkor kijön az, hogy 1 639 000 önálló gazdálkodóval szemben áll 15 holdon felüli 175 000 önálló gazdálkodó. Tehát 1 639 000 15 holdig terjedő gazdálkodóval szemben 175 000 tizenöt holdon felüli gazdálkodó. Kétségtelen, hogy azóta ez a 175 000 még jobban csökkent és sokkal kevesebb, a másik pedig ennek arányában emelkedett. Ha megnézzük a kúriális összetételt, a közellátási miniszternek tökéle-

46. 1946. augusztus 9.

sen igaza van abban, hogy ha a 18. §-t úgy veszik, hogy itt van: a létszám szerinti megválasztások szerint, hogy ki mennyit delegálhat, akkor különösebb bajok nem lennének. [sic!] Mivel azonban a 18. § 2. pontjának legutolsó sorában benne van az, hogy egy kúria az összes választó-jogosultak 20%-ánál kevesebbet nem delegálhat, tehát legalább annyit kell delegálni.²⁴

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az összes delegáltak 20%-ánál!

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ez lényegében ugyanazt jelenti. Arányszám szerint ez azt jelenti, hogy 1 639 000 önálló gazdálkodó csak annyi alapot nyújt a kúriába való bekerüléshez, mint 175 000 önálló gazdálkodó. Kéri, hogy ezt az arányt igen erősen vegyék figyelembe. – A 18. § egymagában véve ezt a vitás pontot még praktikusán nem is világítja meg teljesen, mert ha a későbbi szakaszokat nézik, hogy tudniillik a különböző testületek, a vezető bizottságok összetétele hogyan jön létre, akkor azt látjuk, hogy a 175 000-nál kevesebb gazdálkodónak 50%-os képvisellete van az 1 639 000-rel szemben a legfelsőbb vezetésben. Itt tehát egy nagyon erős pluralitás nyilvánul meg, amely progresszíve halad felfelé, minél jobban közeledünk az érdekképviselő csúciszerve felé.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A ténylegesen intézkedő szerv felé.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Elvben ezt a két szempontot is kifogás tárgyává tudja tenni. Egyrészt tisztán demokratikus választási rendszerünk alapján, másrészt pedig külön a mezőgazdaság és a nemzetgazdálkodás szempontja alapján is. A demokratikus választójog alapján — ezt nem kell különösebben érintenie — nem lenne jogos és semmiféle alapon megindokolható az, hogy kevesebb, mint 175 000 ember 50%-ával, tehát teljesen azonos arányban létesül egy intézőszerv, mint az 1 639 000 önálló gazdálkodó arányában. [sic!] Elhagyva a demokratikus politikai szempontokat, tisztán nemzetgazdasági szempontból nézve a dolgot, ugyancsak rendkívül aggályosnak és hátrányosnak látja ezt az egész magyarországi mezőgazdaság fejlődése szempontjából. Kétséget kizáró ugyanis az, hogy itt nemcsak birtok-kategóriákról van szó, mert a birtok-kategóriák bizonyos mértékig a nemzet reális gazdaságának alapját is képezik. Ha Magyarországon a túltengő birtok-kategóriák az öt holdasokig terjednek, vagy az 5–10 holdig, nyilvánvaló, hogy a nemzetgazdálkodás szempontjából ezek érdekeinek képviseltetése a döntő elsősorban. Nekik kell a hónuk alá nyúlni, mert a holdak számában is ezek jelentik mezőgazdasági termelésünknek tekintélyes részét, sokkal nagyobb[at], mint az 175 000 tizezest holdon felüli gazdáknak a birtokterjedelme. Ezeket kell tehát olyan életlehetőséghez és gazdálkodási lehetőséghez juttatni, hogy az egész nemzet

²⁴ A törvénytervezet 18. §-ának (2) bekezdése a következő volt: „A tagokat a választói csoportok [kúriák] saját kebelükből csoportonként választják. Az egyes csoportokon belül választható tagok számát az egyes csoportokba tartozó választók és az összes választók számának aránya szerint kell megállapítani azzal, hogy egy-egy csoportban a választott tagok száma az összes tagok számának húsz százalékánál kevesebb nem lehet.” Ehhez egykorúlag valaki tintával a következő megjegyzést fűzte: „De több sem, ahol a törv. hat. lélekszám nem több 20%-nál.”

boldogulása szempontjából ténylegesen hasznos munkát fognak majd produkálni az egész ország számára. Kétségtelen, hogy ha 175 000 ember az intézőbizottságban 50%-kal van képviselve, tehát a mennyiségileg is sokkal kisebb birtoktest, – mint az 1 639 000 önálló gazdálkodó, akkor mezőgazdasági szempontból sem a tulajdonképpeni bázisnak a gazdasági érdeke van képviselve, hanem egy kisebb felső rétegnek. Kéri, hogy ezeket a tisztán szakszerű mezőgazdasági kérdéseket is bírálják el és vegyék figyelembe, amikor a kúriális összetételt kifogás tárgyává teszik. Ezzel kapcsolatban válaszol a pénzügyminiszternek is. Itt nem a marxizmus[ról], vagy antimarxizmusról van szó. Ezek a számadatok a legnyilvánvalóbban bizonyítják azt, hogy itt egyszerűen mai, adott nemzetgazdasági és demokratikus helyzetünkben az adott körülmények józan elbírálásáról van szó és nem politikai vagy marxista, ideológiai kérdések érvényesítéséről, vagy eldöntéséről. Itt, ha leszűkíti a kérdést, tisztán szakszerű mezőgazdasági kérdésre, akkor is a számadatok alapján csak ezeknek az elhangzott szempontoknak az alátámasztására tud jutni. Elsősorban ezt a kérdést akarta itt számadatokkal alátámasztani. A többi kérdéssel nem is akar lényegében foglalkozni. Be kell azonban jelentenie, hogy maga is teljesen azonosítja magát a munkaközvetítéssel kapcsolatban Szakasits államminiszter álláspontjával. Ez olyan kérdés, amiben a mezőgazdasági munkások tényleges érdekképviselője és az ezt képviselő pártok nem találhatnak semmiféle kompromisszumos megoldást. A maga részéről feljegyezte és helyesli a kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter észrevételét, hogy különböző hatósági funkciókkal vannak felruházva a mezőgazdasági érdekképviselők, úgyannyira, hogy az egyik szakaszban benne is van, hogy jogosultak a magyar állami címer használatára. Ezt majd a részletes tárgyalásnál mondja el, nem akar most ezzel foglalkozni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A pénzügyminiszter kért szót.

[Gordon] *Pénzügyminiszter*: Egy pillanatig sem beszélt marxizmusról vagy antimarxizmusról. Amire rámutatott, az az urak által különösen igen jól ismert véleménykülönbség, amely a marxizmuson belül évtizedek óta a teóriában ennek a kérdésnek a tárgyalása során mutatkozott. Nem antimarxizmusról van tehát szó, hanem szó van a marxisták egy igen tekintélyes csoportjáról, szemben a marxisták egy másik tekintélyes csoportjával. A kettő között igenis a mezőgazdasági kérdések, a mezőgazdaság organizálása tekintetében igen széles és egymással szemben álló nézeteltérések voltak. Helyesbítés céljából azonban szükségesnek látta rámutatni, hogy itt nem antimarxizmusról van szó, hanem arról, hogy igenis a marxistáknak egy igen jelentékeny, tekintélyes és a múltban nagyon tisztelt csoportjáról, akik pontosan az ellenkező álláspontot képviselik mezőgazdasági kérdésekben a marxisták másik csoportjával szemben.²⁵

²⁵ Az agrárkérdés a szocialista elmélet és mozgalom egyik legellentétesebben tárgyalt problémaköre volt. A szociáldemokrata Eduard David és Eduard Bernstein a kisüzem előnyeit hang-

46. 1946. augusztus 9.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Szakasits Árpád államminiszter kért szót.

Szakasits Árpád államminiszter: Ő a pénzügyminiszter beszéde közben egy megjegyzést tett: kísértetekkel viaskodott. Valóban a pénzügyminiszter kísértetekkel viaskodott felszólalásában, mert visszaemlékezett azokra a valóban óriási és igen nagyjelentőségű vitákra, amelyek a marxisták között folytak a kisüzem és nagyüzem kérdésében. De erről itt nincs szó és ez a vita le is zárult. Ők, marxisták abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy azt mondhatják: a marxizmus nem dogma, hanem éppen úgy alá van vetve a gazdasági fejlődés törvényének, mint minden más gondolat vagy eszme és elv. Ezek különben sem voltak a marxizmus kardinális kérdései, csupán átsugároztak ide politikai harcok közben Bernstein és Kautsky vitájából. A német irodalomban valóban könyvtárakra menő műveket produkáltak e kérdés körül. Dánia példája, a svéd példa, nem utolsó sorban a Szovjetunió példája megmutatta, hogy marxista szempontból ezek a problémák nem csak megoldhatók, hanem nagyon jól oldhatók meg anélkül, hogy dogmává kellene őket tenni. Minden ország marxistáinak az a feladatuk, hogy az ország gazdasági és társadalmi struktúrájának megfelelően, a tájegységnek megfelelően oldják meg az agrárproblémákat a lehető legjobb eszközökkel és módon. Mi itt Magyarországon abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy ebben a kérdésben a Kisgazdapárttal, a kormányzópartok másik nagy pártjával nem vagyunk semmiféle kollízióban, tökéletes egyetértés van közöttünk az agrártermelés fő elvi vonalait illetően. Ők is harcoltak a földbirtokreformért, a magyar feudalizmus eltörléséért és azzal, hogy ebben a harcban részt vettek, egyszersmind tanúságot szolgáltattak arról, hogy elvi felfogásuk is a kisbirtokrendszer felé tendál. Kétségekívül abban is egyet fogunk tudni érteni a Kisgazdapárttal, hogy a kisüzemek szövetkezeti egyesítése felé fogunk haladni, hogy az egyéni, individuális képességeket hasznosítsuk a nagyüzemi gazdálkodás roppant előnyeivel és az értékesítés roppant előnyeivel. Azt hiszi tehát, itt nem igen lesz közöttük eltérés. A törvénytervezetben csak egy-két elvi szempontra mutattak rá a kommunisták és szocialisták. Minthogy pedig az is nemzeti érdek, hogy ebből törvény legyen, azt hiszi, meg fogják találni azt a megoldást, amely lehetővé teszi a tervezet gyors törvénné válását. A gazdasági konszolidáció felé tesznek nem is kis lépéseket és mivel az egész stabilizációs problémával ez rendkívül szoros nexusban van, meg fogják csinálni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A földművelésügyi miniszter kíván válaszolni.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: A mezőgazdasági munkavállalók, illetőleg a szegényparasztság érdekeit aszerint a kúriális felállítás szerint, ahogy az

súlyozta. A kommunista Rosa Luxemburg élesen szembeszállt a földosztással, mivel szerinte az ellenforradalom bázisává tette volna a parasztságot. Az orosz kommunisták is kezdetben a földek szocializálása mellett voltak – majd később a parasztság rokonszenvének megszerzése érdekében szükségesnek látták a földosztást, később tértek vissza a kolhozosítás politikájához.

a javaslatban van, veszélyeztetve nem látja. Éppen ezért nem mondaná, hogy a javaslat antidemokratikus. – A hármas megoszlásra azért van szükség, mert a mezőgazdasági tevékenység is így oszlik meg. Van munkavállalói csoport, a másik csoport, aki maga végzi a munkáját, a harmadik csoport már munkaadó. Figyelembe kell venni a lélekszámon felül a földet is. Azért kell figyelembe venni a földet, mert bár [sic!] nagyon érdeke a mezőgazdasági munkásságnak is, mert élete, sorsa azon fordul meg.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Mezőgazdasági munkásokról, a törpebirtokosokról és azokról a gazdálkodókról, a középparasztságról beszél, akik állandó munkaerőt nem foglalkoztatnak, ezeknek érdekeit háttérbe szorítja a törvényjavaslat a gazdag paraszti réteg javára.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Ennél a kúriális felállításnál éppen az a két szempont van felvéve, hogy a mezőgazdasági népesség arányosan legyen képviselve magával a földdel, a földterülettel. Erre szerinte azért van szükség, mert a mezőgazdaság érdekeit így jobban tudják szolgálni, mint ha a mezőgazdasági népesség a maga számarányának megfelelően volna képviselve, a területtel szemben. Ha csak így nézik a dolgot, kétségtelen, hogy ez antidemokratikus színt ölt, de tapasztalatból és gyakorlatból tudja, hogy az a mezőgazdasági munkavállaló, aki munkát vállal, a mezőgazdasági érdekeket, a többtermelést, a jobbtermelést nem tartja elsősorban szem előtt. Nagyon sokan csak a nyers fizikai munkát adják bele a munkába, a lelküket már nem. Itt az érdekképviseléssel a mezőgazdaság és ezen keresztül elsősorban a mezőgazdasági népesség érdekeit akarnák szolgálni. Éppen ezért a maga részéről újra kijelenti: ilyen kúriális felállításnál nem látja veszélyeztetve a szegényparasztság érdekét, és arra kéri a t. minisztertanácsot, hogy fogadják el a kúriális felállítást.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A kúriális felállítás elfogadását javasolja.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Ami a munkaközvetítést illeti, tökéletesen egyetért és igazat ad a munkáspárti minisztereknek, mert tudja, hogy az elmúlt időkben milyen óriási küzdelmet, harcot folytattak azért, hogy a munkaközvetítés a munkásság érdekképviseléséhez, illetve a szakszervezethez tartozzék. Igazat ad addig, amíg mezőgazdasági termelésünk rendjét megváltoztatva nem látja. Nagybirtokrendszer idején természetes és jogos volt az. De most, amikor a nagybirtokrendszer megszűnt és kisparaszti birtokok vannak ebben az országban, már nem tartja annyira fontosnak, különösen amikor van, helyesebben lesz egy olyan érdekképviselő, amelyben a mezőgazdasági munkavállalók is képviselve lesznek a munkaadókkal, a paraszttal együtt és ebben az érdekképviselőben lenne a munkaközvetítés. Óriási előny volna a munkaadók, de a munkavállalók részére is, ha közösen csinálnák a munkaközvetítést, munkaadó gazdák és munkavállaló munkások együtt. A munkaközvetítés tekintetében sem akar általánosítani, mert vannak az országnak olyan várme-

gyéi, ahol a munkaközvetítő maga ismerte a falu népét és a falu népe életét. Ilyen helyeken elfogadható volt a munkás-közvetítés. Olyan helyen azonban, ahova olyan munkaközvetítőt küldtek, akinek nem volt fogalma a falu népének életéről, munkájáról, a gazda és munkás között kialakult viszonyról, ott ez csak elrontotta a már régebben kialakult jó viszont is. – Ami az anyagi fedezetet illeti, a törvény fokozatos végrehajtásával el tudják érni, hogy a költségvetést jóval több mint a felére le tudják szállítani azért, mert ez idő szerint is vannak gazdasági előljárók, akiket fizetni kell. Amíg el nem jutnak odáig, hogy gazdaitkárokat állíthassanak be, ezek a gazdasági előljárók végzik a munkájukat tovább. A vármegyei titkárok, illetve a gazdasági felügyelők, akik ezzel a munkával lesznek megbízva, egyelőre a községházán és a vármegyei házában végzik majd munkájukat.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Úgy veszi észre, hogy itt egy félreértés van. A belügyminiszter és az ő felszólalásának a lényege nem az volt, hogy háttérbe szorulnak a mezőgazdasági munkások, hanem, hogy háttérbe szorulnak a mezőgazdasági munkások, a törpebirtokosok és azok a kisbirtokosok, akik lényegileg vagy alapjában saját munkaerejükkel művelik meg a földet. Az ő véleményük szerint négyes kúriális beosztás kellene. A tízholdasoknál kellene egy közbeeső lépcsőt csinálni. Ebben az esetben tényleg védenék ezeknek a rétegeknek az érdekeit. Nem tartja teljes mértékben elvetendőnek azt sem, hogy esetleg azoknak a birtokosoknak az érdekei is egy bizonyos mértékben képviselőt találjanak a tisztán aritmetikai számarányon túl, akik nagyobb területen gazdálkodnak, és így tovább, de nem olyan módon, hogy egy egészen kis birtoktestnek az ösztulajdonosai, ha együtt vesszük őket, lényegileg eldöntsék azt, hogy mi legyen a magyar mezőgazdasággal. Ez sem politikailag, sem nemzetgazdasági szempontból nem jó. Az 58. § erről intézkedik és egyéb szakaszok is.²⁶ – Ami a mezőgazdasági munkásoknak a munkához való viszonyát illeti, erre is ki kell térnie, mert nem ért egyet több felszólalással, többek között a földművelésügyi miniszter felszólalásával sem. Mindenekelőtt figyelembe kell venni azt, hogy a munkásnak a munkához való viszonya az iparban is, a mezőgazdaságban is ma már egészen más kell hogy legyen, mint volt régen. Régen, a háború alatt, az ipari munkás törte magát, hogy minél jobban dolgozzék és ezáltal végső fokon a háborút segítette elő. Az ő véleményük szerint egy ipari üzemből az a munkás dolgozott jól a háború alatt, aki a legrosszabbul dolgozott.

²⁶ A törvénytervezet 58. §-a a következőket mondta ki: „(1) A vármegyei testület szervezete, feladatkörére és a testület szerveinek eljárására vonatkozó — a jelen törvénnyel nem szabályozott — kérdéseket az alapszabály állapítja meg. (2) Az alapszabály a törvénnyel és a törvény alapján kiadott rendelettel nem ellenkezhet. Az alapszabályt és annak minden módosítását jóváhagyás végett a felügyeleti hatósághoz kell felterjeszteni. A földművelésügyi miniszter közérdekből az alapszabály módosítását rendelheti el.”

[Nagy] *Miniszterelnök*: Egész Csepel dolgozott még Szálasi alatt is!

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Rosszul dolgoztak!

[Nagy] *Miniszterelnök*: A magyar paraszt, ezzel szemben, ahogy tudta, szabotálta a háborút.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nem akar arról vitatkozni, hogy ki dolgozott jól és ki rosszul, de Csepelen, Diósgyőrött elszabotálták a termelést. Nem akar a kérdésnek ebbe a részébe belemélyedni, csak annyit mond, hogy az egy reakciós rendszer volt, amelyet a munkás nem akart szolgálni. Most a helyzet megváltozott.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A munkás szempontjából rosszabb lett a helyzet.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Jobb lett a helyzet. Ma a munkásság képviselője, a munkáspártok és a szakszervezetek abba az irányba befolyásolják a legöntudatosabb munkásréteget, a szervezett munkásságot, és annak elitgárdáját, hogy termelni kell minél többet, mert a többtermelés az ő javukat is szolgálja, – és ez döntő elvi fordulat. Az új munkafegyelem kezd igen komolyan megszilárdulni. – Ennek az elvi fordulatnak a szükségessége és a lehetőség megvan a mezőgazdaságban is. Véleménye szerint feltétlenül megvan, de a folyamat természetesen lassúbb, mert a mezőgazdasági munkás sokkal nagyobb mértékben el volt nyomva, mint az ipari munkás, azért, mert jobban szét van szórva, mert szervezettsége mellett is a politikai iskolázottsága kisebb. De ott is megvan, a mezőgazdasági munkások tehát érdekelve vannak a termelés fejlesztésében. Annál inkább érdekelve van a törpebirtokos és a középbirtokos. – A kérdést tehát nem lehet úgy beállítani, hogy az iparnak megvan ez az érdekeltsége a mezőgazdaságnak pedig nincs meg. Nem szabad átvinni a régi kategóriákat a mai helyzetre. Ha nem vesszük észre az új tendenciát, csak azt látjuk, hogy a régi még itt van, igen nagy hibát követünk el. A mezőgazdasági munkást is érdekeltté kell tenni és érdekeltté tudják tenni a termelés fokozásában. – A másik kérdés a munkaközvetítés kérdése. A mezőgazdasági munkás érdekelve van a termelés fokozásában, de ugyanakkor érdekelve van abban is, hogyan történik a munkaközvetítés. Elvi szempontból itt sem áll másképp a helyzet. Természetes, hogy itt nagy különbségek vannak. Az iparban egyszer az állammal áll szemben a munkás, máskor magántőkésssel, a harmadik esetben kis munkáltatókkal, kisiparosokkal, kiskereskedőkkel. Itt tehát nincs döntő elvi különbség, nem akarják ezeket a meglévő különbségeket nagyítani, de a munkaközvetítésnél van elvi különbség. – Végül kitér a pénzügyi kérdésre. Elvileg nem ellenzi, hogy egy kategóriának magát kell eltartania, azt sem tartja kizártnak, hogy a másik kategóriának az állam támogatást adjon, itt azonban nem támogatásról van szó, hanem a földadó bizonyos százalékáról. A pénzügyminiszter felszólalásában ezt a tárgykört nem érintette, pedig pénzügyi szempontból ez döntő kérdése az egész javaslatnak. Nem lehet egy törvényt fedeztet

46. 1946. augusztus 9.

nélkül megcsinálni. Ha megcsinálták a törvényt, végre kell hajtani, tehát előre kell tudni, hogy milyen pénzügyi kihatása lesz, mennyire érinti az államháztartást, milyen kihatással lesz a szanálásra, mert nem kis összegekről van szó. Még ha a felére lemennének, ez még mindig óriási összeg, körülbelül 70 millió forint lenne. Ebben a kérdésben sem lehet tehát vaktában, sötétben dönteni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Néhány szóval szól hozzá ehhez a törvényjavaslat-hoz, lényegében természetesen szintén a különbségeket jelentő kérdésekhez. Mielőtt azonban erre rátér, ismerteti múltbeli politikai törekvéseik legfőbb célját: felszabadítani a különböző elnyomott rétegeket, ezek között elsősorban kettőt, a parasztságot és az ipari munkásságot, azoknak a tényezőknek az elnyomatása alól, amelyekkel szemben a múltban harcoltak. A demokrácia valóban fel is szabadította mindkét réteget és mindkét réteg ott áll, hogy megépítse most már a maga jövőjét, lényegében azok nélkül az ellenfelek nélkül, amelyektől a múltban mozdulni sem tudott. – Ő, a múltban mezőgazdasági érdekképviselőnek nevezett nagybirtokos intézénynek, hosszú ideig tagja volt. Láta rettentő fogyatékoságait és hibáit. Ki kell jelentenie: az volt antidemokratikus összetételű, de nem ez! Nem merné feltételezni a Kisgazdapárt vezetőjéről, hogy még antidemokratikusabb törvényjavaslatot hozzon a minisztertanács elé, mint amilyen az volt. Nem akar arról beszélni, hogy a régi mezőgazdasági kamarákban a gazdatiszteknek pontosan akkora képviselőjük volt, mint a mezőgazdasági munkásságnak, vagy a legnagyobb kisbirtokos kategóriának, a második kúriának lenne. Az a helyzet teljesen tűrhetetlen volt és most, amikor az új érdekképviselői törvény megalkotásán fáradoztak a magyar parasztság képviselői, arra törekedtek, hogy módot adjanak a parasztság teljes egységének a kibontakozásra a mezőgazdasági érdekképviselői szervben. Ott összeszorult a nagybirtokkal szemben minden parasztember. Ma pedig már a negyedik kategóriának megfelelő réteg is csak nagyon meggyengült állapotban tér vissza a mezőgazdasági érdekképviselőbe, mint egyszerű tag, nincs tehát semmi akadálya annak, hogy most már ne a nagybirtok ellen, hanem a mezőgazdaság céltudatos kifejlesztése, vagy átállítása, a közös érdekek megvédése érdekében ez az egység tökéletesen kialakulhasson a mezőgazdasági munkástól a nagyobb-birtokos parasztemberig, mert hiszen csak ilyenekről van szó. Valószínűnek tartja, hogy a 20 holdas vagy 15 holdon felüli parasztság nem arra fog törekedni, hogy a középbirtokosok megmaradt tagjait válassza meg a maga kategóriájában, hanem elsősorban ott is parasztembereket fognak választani. A földművelésügyi miniszter azt mondta, hogy ez a törvényjavaslat nem csak a mezőgazdasági lakosságot akarja képviseltetni az egyes kúriák összeállításában, hanem magát a mezőgazdaságot is. Utána érdeklődött, hogy vajon a belügyminiszter által említett 167 tizenöt holdon felüli kisgazdának van-e akkora földterülete, amely megfelel annak a 20%-nak, amellyel ő képviselőt nyert a különböző szervezetekben. A 18. § 2. bekezdése ugyanis világosan kimondja,

hogy 20%-nál nem lehet kevesebb, többet pedig nyilvánvalóan nem fog engedni választani a többség. Hogy azonban megnyugtatóbb legyen, hozzátenné még azt, hogy ott, ahol a választók számaránya ezt a 20 százalékot nem haladja meg, a 20 százalékot felsőbb határnak is kell tekinteni, hogy ne választhassanak többet 20 százaléknál. Azt a tájékoztatást kapta, hogy 20 százaléknál lényegesen magasabb mennyiségű földterület van ennek a kategóriának a kezében. Ha már a kúriák felállításánál éles harcot folytatnának, akkor ez átmenne a parasztság köztudatába is, sőt ez az ellentét belemenne magába a szervezetbe is, ez pedig nem érdeke a mezőgazdaság fejlődésének. Mert lehetnek eltérések a testületen belül a különböző nagyságú birtokokkal rendelkező parasztek között, főleg a nincstelen és birtokos parasztek között, a mezőgazdaság fejlesztése tekintetében azonban feltétlenül egységet kell tartani és már a választásokat, a testület megalakítását úgy kell irányítani, hogy itt ellentétek ne származzanak. Ebből a szempontból tehát nagyon jó az az elgondolás, hogy minden kúria megválaszthatja a maga választói csoportjából a tagokat és a másik nem szólhat bele, hogy az egyes kúriák kit választanak meg. Nem tartja antidemokratikusnak a kúriális beosztást. Véleménye szerint éppen a legkisebb birtokkategória járna rosszabbul akkor, ha a kúriákat szaporítanák.

A kúriális beosztásnál élesebb ellentétet okoz a munkaközvetítés. A parasztság arra törekedett, hogy a maga dolgát végre maga intézze. Ez a parasztság joga, és ezt a jogot ne vitassa el tőle senki, mert ezt a jogot elvitatni semmi körülmények között nem fogják engedni. A parasztságot a maga érdekeinek, jogainak tekintetében nem lehet sem négyzetméterrel, sem centiméterrel mérni. A parasztság, a maga nagy céljait tekintve, egységes és éppen ezért meg kell adni neki azt a szabadságot, hogy a maga szervezetén belül, a maga problémáit saját maga intézze és ne kívülről szervezet szőljon bele nagyon jelentős és nagyon lényeges mezőgazdasági kérdésekbe. A munkaközvetítést nem is lehet másképp megcsinálni. Máris megbukott a mezőgazdaság területén a szakszervezeti munkaközvetítés. De szükségképpen meg is kell buknia, mert a 8 holdtól 20 holdig terjedő birtokú parasztkármelyike egyszerre lehet munkaadó és munkavállaló is, miközben ugyanis meglévő két lovával szánt az 50 vagy 80 holdasnak, munkavállalóvá válik, amikor pedig burgonyájának megkapálására munkást szegődttet, munkaadóvá válik. Lehetetlen tehát mechanikusan azt mondani, hogy ezt kívülről fogja majd intézni egy szervezet. Ez teljesen ki van zárva. Ha a munkáspártok nem is elvi, hanem ideológiai okból ragaszkodnak a szakszervezetek munkaközvetítési jogához, ha megnézik a gyakorlatot az országban, rá fognak jönni, hogy egyszerűen tarthatatlan a kívülről való munkaközvetítés. Amikor majd a mezőgazdaság annyira át lesz állítva, hogy szinte üzemszerűen meg lesz határozva a mezőgazdaság egyes kategóriáinak feladata, termelési lehetősége, kötelessége, ha meglesznek a megfelelő szakmunkások a mezőgazdaság területén is, akkor lehet majd kívülről irányítani a mezőgazdasági

46. 1946. augusztus 9.

munkaközvetítést. Ma azonban, amikor a mezőgazdasági munkások még mindenfajta mezőgazdasági munkát végezni tartoznak, csakis a kölcsönösség alapján, a megegyezés mindkét oldalon való lehetőségének fenntartásával lehet a munkaközvetítést elvégezni. Ezeken túlmenőleg azonban, nyilvánvaló, hogy mindkét oldalon megvan a politikai elhatározás is az állásfoglalásban. Ezen a gyakorlati szemponton túl a Kisgazdapárt ragaszkodik ahhoz, hogy a munkaközvetítés belül maradjon az érdekképviseleten, azért, mert számos helyről panasz érkezett, hogy a munkáspárti vezetés alatt álló szakszervezet kisgazdapárti gazdának nem adhat munkást. Egyszerűen nem utaltak ki munkást. Ilyen panaszok nagy számmal érkeztek. Kívánatosnak tartja, hogy vigyék ezt a kérdést kizárólag gyakorlati térre, és csupán azt tartsák szem előtt, hogy a mezőgazdasági földterület megművelése az ehhez rendelkezésre álló mezőgazdasági munkaerő legokoszerűbb felhasználásával miként biztosítható. Meg van róla győződve, hogy ha a munkáspártok, amelyek ehhez a kérdéshez messzemenően jobban értenek, ezen a területen vizsgálják a kérdést, arra fognak rájönni, hogy a munkaközvetítést nem lehet másképpen megoldani, mint ahogyan az a falu közösségében megbeszélés alapján történik, ugyanígy a nagyobb közösségekben is, a két érdekelt fél kívánságainak, érdekeinek összeegyeztetésével. – Azt is mondta a közlekedésügyi miniszter, hogy az állam nem tarthat el érdekképviseleti alkalmazottakat. Ebben tökéletesen igaza van.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: El tudja képzelni azt, hogy egy érdekképviseleti szervnek adnak állami támogatást, de egy óriási szervezet eltartását nem tudja elképzelni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: De ne tegye azt se az állam. Ahol csak ki lehet kapcsolni az állami támogatást, ott ki kell kapcsolni. Viszont ebben az esetben az a kötelezettség hárul az államra, hogy olyan terhet róhatna csak a magyar parasztságra, amely mellett a parasztság még el tudja viselni a maga érdekképviseleti szervezete fenntartásának költségeit is. A földművelésügyi miniszter szerint máris 14 millió métermázsa búza terheli a magyar mezőgazdaságot, nehéz lenne tehát még terheket rakni rá, de biztos szívesen visel el még további terheket a saját érdekképviseleti szervétől, mert ez azután támogatja az érdekeit. Ebben a kérdésben meg fognak tudni egyezni. Az pedig költségvetési, pénzügytechnikai kérdés, hogy kiszámítsák, milyen mértékben tud lemondani az államháztartás a parasztság megterheléséről azért, hogy olyan érdekképviseleti szervezet jöjjön létre, amely viszont a parasztságot, mint adófizetőt is erősíteni akarja. A legkeservesebb kérdés a munkaközvetítés kérdése. Kéri munkáspárti minisztertársait — mint ahogyan, ha szükség lesz rá, kéri fogja őket úgy is, mint pártvezetőket — lássák be azt, hogy a demokrácia a parasztságnak is szült jogokat. Megszülte nekik azt a jogot, hogy a maguk dolgát maguk intézzék. Meg van róla győződve, hogy a mezőgazdasági munkavállalók

igen jelentékeny része azt fogja szívesen látni, ha ő a maga szervezetén belül intézheti el a maga munkaközvetítési kérdéseit is.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Lehetetlenség, hogy ez a Szakszervezeti Tanács alá tartozzék!

[Nagy] *Miniszterelnök*: A Szakszervezeti Tanács 37 szakszervezete közül egyik a mezőgazdasági szakszervezet, és az egészben csak egy képvisellete van az egész mezőgazdaságnak. Arról van szó, hogy amíg a mezőgazdasági képviselőben együtt van az egész magyar mezőgazdasági lakosság, addig a szakszervezetben nincs ott.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ha a három holdig terjedő törpebirtokos és a mezőgazdasági munkásság úgy fogja találni, hogy nem ebben a szervezetben akarja a munkaközvetítést, hanem a szakszervezeten keresztül, akkor át kell engedni, mert egyedül ő az illetékes és kompetens arra, hogy megmondja, mit akar. Tehát meg kell majd kérdezni. De arra nincs jogunk, hogy eleve rájuk kényszerítsük, hogy menjen a szakszervezethez.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Szívesen elfogadja a pénzügyminiszter javaslatát, hogy a legsürgősebben tartsanak pártvezéri megbeszélést és próbálják a dolgokat összeegyeztetni. Attól tart azonban, ha ismét ilyen merevek lesznek az álláspontok, akkor ez sem lesz eredményes.

B. Szabó István államminiszter: A pártvezéri értekezletnek nem látja sok eredményét, mert a pártok három vagy négy ízben már összeültek, nem tudtak megegyezni, azután megállapodott a pártvezetőség abban, hogy saját pártját ki-ki megkérdezi. Azt hiszi, volt már mód arra, hogy a pártvezérek ezekben a kérdésekben nyilatkozzanak. – Tulajdonképpen a munkaközvetítés kérdése az, amiben nem tudnak dűlőre jutni. Szakasits miniszterelnök-helyettes olyanformán határozta meg, hogy a munkás saját ereje fölött szabadon rendelkezék. Éppen ez az, amit a munkaközvetítés kérdésével kapcsolatban a munkásság fenn kíván tartani. Ő ebben ellentmondást lát, mert a munkás akkor rendelkezik szabadon a saját ereje fölött, ha senki őt semmire nem kötelezi, nem kényszeríti. Márpedig ha az érdekképviselőben lesz a munkaközvetítés kérdése megoldva, akkor ott ebben egy közös munkaközvetítő különbizottság fog határozni és a munkás nem lesz kényszerítve saját erejét odavinni, ahova nem akarja. Ha azonban a szakszervezet fogja előírni, akkor nem rendelkezik majd a saját ereje fölött, mert oda kell neki mennie, ahová kirendelték.

A miniszterelnök-helyettes úr azt is mondta, hogy azért rendelkezék a munkás szabadon a saját ereje felett, mert a kisbirtokosság is szabadon rendelkezik a saját birtokával. Világosan látják ma is, hogy itt a helyzet a következő: a kisbirtokos nem tud szabadon rendelkezni, mert elő van írva, mit kell termelnie, elő van írva, mit kell beadnia, tehát közelről sem rendelkezik szabadon a saját birtokával. Az a véleménye, a munkás akkor fog szabadon rendelkezni a

46. 1946. augusztus 9.

saját erejével, ha a munkaközvetítés az érdekképviselőben lesz és senki kívülről nem fogja tudni kényszeríteni semmilyen munka elvégzésére. A közlekedésügyi miniszter ezzel a megállapítással szemben már kétszer is felvetette azt, hogy itt a nagyparasztság akar az érdekképviselőten belül magának hatalmat szerezni. A miniszterelnök úr is és már többen mások kifejtették, hogy ez szinte lehetetlen, mert 20%-nál több nem lehet. A nagyparasztság tehát semmi szín alatt nem tud hatalmat szerezni magának. A munkaközvetítés kérdésébe tehát nekik is van joguk bizonyos mértékben beleszólni. Elvégre a munkaadónak kell azzal a munkással dolgoznia, akit a szakszervezet hozzá ad. Ha a munkásnak joga van, mint ahogy joga van a saját érdekeit megvédenie, akkor természetesen meg kell adni a jogot a munkaadónak is, mert másképpen a mérleg nem lesz teljesen egyforma, hanem egyoldalú.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Röviden csak azt említi meg: mi történnék, ha mindkét szervezetnek meg lenne a munkaközvetítési lehetősége, tehát az érdekképviselőnek és a szakszervezetnek egyaránt? – A pénzügyi részt illetőleg csak egy momentumra akarja a minisztertanács figyelmét felhívni: ez az érdekképviselő kormányzati jogkört is lát el. Így bizonyos fokú racionalizálás áll elő úgy, hogy ez a pénzüsszeg csupán az állam egyik zsebéből a másikba menne át. Még egy további racionalizálás, ami nem tartozik teljesen ehhez a törvényhez, de a földművelésügyi igazgatáshoz igen, az, hogy ha a földművelésügyi igazgatás azt a rengeteg felügyelőt, aki egy vármegyénél működik, egy hivatalban egyesíti, egy földművelésügyi igazgatóság[ban], vagy bármilyen nevű intézményben, akkor ennek keretében máris nagy anyagi bázist vonna el a költségvetésből erre a célra.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ez tévedés, mert azok a hatóságok, amelyekről elvonnák ezt a hatáskört, megmaradnának, mert más hatáskörük is van. Ezzel tehát nem könnyítenek az állam pénzügein.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az a javaslat: minden miniszter kérdezze meg a maga pártját, elfogadják-e így is ezt a törvényjavaslatot? Ő is megkérdezi, mert ő sem tudja egész pártja kialakult véleményével szemben, hogy elfogadnának-e például egy olyan megoldást, amit az újjáépítési miniszter ajánl, a szabad munkaközvetítést?

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Vannak más kérdések is, nem csak a munkaközvetítés kérdése.

[Nagy] *Miniszterelnök*: De ez a lényeg.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A másik két kérdés is nagyon lényeges. A maga részéről szeretné, ha megegyezésre jutnának. Miután ez igen nagy politikai jelentőségű kérdés is és tudja, hogy ezzel felelősség jár, nem követheti azt az utat, amit [B.] Szabó államminiszter javasolt. Azt hiszi, a felelősségérzet azt követeli, kíséreljenek meg tényleg valamilyen megállapodásra jutni. Mégiscsak valahogy szűkebb körben kellene a dolgot tárgyalás alá venni. A maga részéről

a pénzügyminiszter javaslatát elfogadhatónak tartaná. Mégis kísérletet kell tenni arra, hogy valamilyen módon megegyezzenek. Vonatkozik ez erre a kérdésre és egyéb más kérdésekre is. Annál is inkább, mert ők ezt a szöveget végig nem olvasták, a nagy alapvető kérdéseket ismerik, de a javaslat részleteit nem. A pénzügyi kérdés pedig pillanatnyilag nagyon bajos.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A maga részéről elfogadja ezt is, de akkor mindegyik párt vezére tanulmányozza át ma délután, és holnap reggel üljenek össze. Hozzájárul a vallás- és közoktatásügyi miniszter javaslatához, hogy hétfőn reggelre hívják össze a minisztertanácsot, de akkor még szombaton le kell tárgyalni a pártvezetőkkel a kérdést. A mai nap alkalmas lesz arra, hogy mindenki a pártjával megbeszélje és pártvezetőjét tájékoztassa a Kommunisták Pártja és a Parasztpárt esetében. De nem pártközi értekezletre gondol, annak nincs semmi értelme, mert volt már négy is. Direktívákat kérnek s a többi részletkérdés azután letárgyalható a minisztertanácsban vagy éppen a bizottságban is.

Bejelenti, hogy Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztosnak van még egy előterjesztése.

[42]

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos előterjeszti javaslatát az Áttelepítési Kormánybiztoság 1946. évi augusztus havára és az első beszerzési időszakról összeállított költségvetés tárgyában. [sic!]

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtákarca*: Az előterjesztett 1 270 541 forint tétel túlzottnak látja és nincs is rá fedezet. [sic!]

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Az egyes tételeket még át fogja vizsgálni és a legközelebbi minisztertanácsban újból előterjeszti a javaslatot.²⁷

Minisztertanács a mezőgazdasági érdekképviselőtről szóló törvényjavaslat folytatódó tárgyalására 1946. augusztus hó 12. napjának 10 órájára minisztertanácsot tűzött ki.²⁸ Ugyanakkor utasítja az áttelepítési kormánybiztosot, hogy költségvetési javaslatát, esetleg módosított formában ugyanakkor terjessze elő.

²⁷ Lásd a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 71. napirendi pontját.

²⁸ Az 1946. augusztus 12-én tartott minisztertanácsi ülés jegyzőkönyve nem található a Magyar Országos Levéltár megfelelő állagában – csak a jegyzőkönyv borítólapja.

A törvényjavaslatot a Kisgazdapárt képviselőcsoportjának határozata alapján — annak ellenére, hogy a munkáspártok állásfoglalása folytán a minisztertanács a munkaközvetítés kérdésében nem tudott megegyezni — 1946. augusztus 23-án bejelentette a parlamentben. A Nemzetgyűlés Földművelésügyi Bizottsága Kovács Béla elnökével augusztus 28-án, majd szeptember 17-én és szeptember 19-én tárgyalta Kiss Sándor önálló indítványaként. (MOL XVIII-1-b. 8.doboz)

A bizottság szeptember 19-ei ülésére — észrevételek alapján — meghívták a Nemzetgyűlés Közigazgatási és Pénzügyi bizottságának képviselőit. E bizottságok megbízottai azonban kijelentették, hogy mivel a törvényjavaslatot nem volt módjuk kellően tanulmányozni, a saját bizottságuk álláspontjának kialakításához bizonyos időre van szükségük. A Földművelésügyi Bizottság

46. 1946. augusztus 9.

Minisztertanács déli 1 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépell tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet. A miniszterek az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Nem szerepel a jegyzőkönyvön Gordon Ferenc, Rónai Sándor, Ries István és Molnár Erik, illetve Zentai Vilmos, Balogh István, és az ugyancsak jelen volt — de a felsorolásban nem szereplő — Jócsik Lajos és Vas Zoltán aláírása. A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 3. és a 17–18. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

A [46.] 129. sz. jegyzőkönyv 41. napirendi pontjának a) melléklete

[Mezőgazdasági érdekképviseleti törvényjavaslat]
Általános indoklás

A második világháború nem csak politikai, hanem közgazdasági és társadalmi téren is mélyreható változásokat hozott. Különösen érezhető ez országunkban, ahol az alkotmányreformtól kezdve társadalmi és nemzetgazdasági berendezkedésünk minden a demokratikus elvek alapján épül fel.

elnöke ez után rámutatott arra, „hogy bizonyos alkotmányjogi sérelem történt, javasolta, mondja ki a Földművelésügyi Bizottság, hogy a javaslatot visszateszi a Nemzetgyűléshez és az előadó kérje a Nemzetgyűléstől, hogy az a Pénzügyi és Közigazgatási bizottságot is szólítsa fel a törvényjavaslat tárgyalására.” (MOL XVIII-1-b 8.doboz.)

A parlamenti tárgyalás folytatására azonban nem került sor. Állítólag Szviridov altábornagy, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság helyettes elnöke a fegyverszüneti egyezményre hivatkozva felszólította Nagy Ferencet a kérdés félretételére. „Kijelentette, hogy információi szerint a javaslat korporációs jellegű, hasonlít Salazar portugál vezér fasizmusának hivatásszervezeteihez, és ezért tanulmányoznia kell, míg megengedheti a parlamenti tárgyalását. Nagy Ferenc természetesen cáfolta a neveltséges vádat és ismételten kérte Szviridovot, hogy függesse fel a tilalmat. A válasz minden esetben az volt, hogy még tanulmányozzák a javaslatot.” (Tanúk – korukról 5. Kiss Sándor: A magyar demokráciáért. Magyar Öregdiák Szövetség Bessenyei György Kör. 1983. 72–74. pp.)

Kiss Sándor (1918–1982) középiskolai tanárnak jelentős szerepe volt az ifjúsági mozgalmakban. 1943–1944-ben a Teleki Pál Tudományos Intézet munkatársa. Részt vett az ellenállási mozgalomban, letartóztatták, de sikerült megszöknie. 1945 januárjában belépett a Kisgazdapártba. Tagja lett az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek, majd a Nemzetgyűlésnek. Több szervezet munkájában, irányításában volt része. 1947 februárjában koholt vádak alapján kizárták a Kisgazdapártból, majd letartóztatták. 1956-ban az újjáalakult Kisgazdapárt egyik vezetője. 1956 novemberében külföldre távozott, jelentős szerepe volt az emigráció vezetésében.

A mezőgazdasági érdekképviselet kérdéséről lásd még Vida István: A Független Kisgazdapárt politikája 1944–1947., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976. 212–215. pp.

A magyar mezőgazdaságnak évszázados problémája oldódott meg a földreformmal. A nagybirtokrendszer megszüntetése folytán a földnélküli mezőgazdasági munkavállalók nagy tömege földtulajdonos lett, akiknek szervezett mezőgazdasági termelésünkbe való bekapcsolása döntő fontosságú. A földreform végrehajtása, illetőleg befejezése agrárpolitikánknak nem lehet egyedüli célkitűzése. A feudális rendszer évszázados elnyomatásából felszabadult földműves népességet nem elég csak földhöz juttatni, hanem lehetővé kell tenni, hogy e népesség a nyugati kis országok mezőgazdasági lakosságával egy színvonalra emelkedjék, hogy gazdaságilag megerősödjék és szaktudással is felkészüljön arra a gazdasági harcra, amelyet az elkövetkezendő évtizedekben meg kell vívnia. Ezért van szükség a demokratikus világrendbe kapcsolódó demokratikus elvek szerint felépített olyan mezőgazdasági érdekképviseletre, amely hathatósan el tudja látni a mezőgazdaság és a mezőgazdasági népesség érdekvédelmét.

Demokratikus államban a nép maga irányítja sorsát. Az állam dolgozó tagjai azonban nemcsak a törvényhozás terén, hanem az őket legközelebből érintő kérdésekben, a gazdasági élet vonalán is érvényesíteni kívánják akaratukat és közvetlenül hatékonyan óhajtják szolgálni érdekeiket. Befolyást követelnek szociális és gazdasági helyzetük kialakítására, szellemi és fizikai életszínvonaluk emelésére. Ezt a befolyást számukra az érdekképviseleti szervezetek biztosíthatják. A demokratikus államrend érvényesülésének lényeges biztosítékai az érdekképviseletek. A kormányzati hatalom a legjobb szándék mellett is diktatórikussá válhatik, ha feladatainak megoldásánál nem támaszkodhatik az érdekképviseletekre, amelyek az érdekeltek legszélesebb rétegeiből felépülve kifejezésre képesek juttatni azok felfogását, akiket a tervezett intézkedések érintenek és akikről a kormányzat gondoskodni kíván. Az érdekképviseleti rendszer biztosítja, hogy a kormányzati intézkedésekben egyéni és az érdekeltek kívánságával ellentétes elgondolások ne érvényesüljenek.

De a demokratikus országépítésnek nemcsak a politikai szempontjai, hanem a célszerűség és szükségesség is megkívánja a kormányzati hatalom mellett a széles néprétegekre támaszkodó és megfelelő önkormányzattal rendelkező érdekképviseleti szervek létesítését. A kormányzat ugyanis a hatáskörébe utalt területen az általános irányításra és ellenőrzésre hivatott. A változó élet azonban naponként minden vonalon új feladatokat, új problémákat vet fel és ilyenek elé állítja a dolgozók tömegeit. Ezeket a problémákat azok ismerik a legjobban, akik azokkal megküzdeni és azok súlyát viselni kénytelenek. A kormányzat a maga szervezetével és eszközeivel nem is lehet képes arra, hogy ezeket a feladatokat felismerje és megoldhassa, már csak azért sem, mert az így felmerülő kérdések egy része helyi jellegű s így az eltérő helyi adottságoknak megfelelően eltérő intézkedéseket is igényelnek. Az ilyen helyi feladatok tehát a kormányzati irányítás határai között a legtökéletesebben maguknak az érde-

46. 1946. augusztus 9.

kelteknek közvetlen közreműködésével oldhatók meg, vagy legalábbis maguknak az érdekelteknek kell rámutatni a megoldás legcélszerűbb módjaira.

Magyarország népessége túlnyomó többségének létalapja a magyar föld. A magyar föld művelőinek milliói demokratikus jogait kívánják gyakorolni, és azt követelik, hogy a törvényhozás teremtsen meg számukra azt a haladószellemű érdekképviselőt, amelyben sorsuk irányítására közvetlen befolyást gyakorolhatnak és boldogulásukat saját maguk is előmozdíthatják. Mindenek előtt tehát ennek a jogos követelésnek kíván eleget tenni ez a törvényjavaslat.

A magyar föld művelőinek boldogulása azonban nem választható el magának a mezőgazdasági termelésnek, mint az ország pillérét jelentő nemzetgazdasági ágazatának sorsától. Soha nem képzelt feladatok, leküzdhetetlennek látszó nehézségek áthidalása vár a magyar mezőgazdaságra. A bűnös háború és az esztelen rombolás által kifosztott, tönkretett termelés újjáépítésének nehéz munkáját minél gyorsabban meg kell oldani. Végeredményben bármennyire kézenfekvő a nemzetgazdaság egyes ágazatainak: a mezőgazdaságnak, az iparnak, a kereskedelemnek és a hiteléletnek szoros egymásrautaltsága, tagadhatatlanul felismerhetők közöttük érdekellentétek is, amely érdekellentéteket néha az emberi önzés igyekszik előtérbe állítani. Egy olyan országban, ahol az állami és gazdasági élet létalapját a mezőgazdasági termelés szolgáltatja, természetesen gondoskodni kell arról, hogy a mezőgazdasági termelés a maga prosperitásának a keresésében erőteljesen helyt tudjon állani a többi gazdasági ágazatok törekvéseivel szemben. Minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy az 1914–18. évi világháború utáni egyoldalú iparpártoló politika következtében természetesen a mezőgazdasági termelés megfelelő mértékben nem fejlődhetett. A mezőgazdaság érdekképviselői szervezetének továbbmenőleg tehát az a hivatása, hogy a mezőgazdasági termelés érdekeit egyetemesen és szervezeten tudja megvédeni az egyéb gazdasági ágazatok érdekeivel szemben. Ez nem is nevezhető egyoldalú mezőgazdasági érdeknek, mert az egész ország érdeke, a mezőgazdasági népességen kívül az ország népessége további millióinak sorsa fordul meg azon, hogy milyen mértékben tudja a mezőgazdasági termelés a saját érdekeit érvényre juttatni és e feladatok megoldásán keresztül a mezőgazdasági népesség boldogulását is megtalálni.

A legnagyobb demokratikus vívmány, a nagybirtokrendszer megszüntetése, egészen új feladatokkal jelentkezik. A magyar mezőgazdaság szerkezetében teljesen megváltozott és hazánk a törpe- és kisbirtokosok országává lett. Sokszázezerre rúg azoknak a száma, akik a nagybirtok helyén mint új kisbirtokosok keresik a boldogulásukat. Hiányos felszereléssel és — hibájukon kívül — nem minden vonatkozásban elegendő hozzáértéssel és tapasztalattal kezdik meg küzdelmüket a kifosztottsággal, a háborús pusztítások következményeivel és a természet mostohaaságával szemben. Ezeket az új kisbirtokosokat segíteni kell. Megszervezéssel, szakszerű irányítással, és amennyire lehetséges, anyagi

megsegítéssel is elő kell mozdítani azt, hogy a nagybirtokok helyén létesült új kisbirtokok mielőbb olyan termelést folytathassanak, amelynek keretében megtalálhatják saját boldogulásukat. Egyben pedig a nemzetgazdaság hasznos tényezőjéül is válhatnak. Az ezzel kapcsolatos feladatokat csakis egy teljesen kiépített érdekképviseleti szervezet tudja megoldani és éppen ezeknek a feladatoknak az újszerűsége helyezi különösen előtérbe a mezőgazdaság új törvényes érdekképviseletének mielőbbi megalkotását.

A magyar mezőgazdaságnak a múltban is voltak, ma is vannak érdekképviseleti szervei. A szabad társulás útján létesült különböző általános feladatkörű és különleges szakegységeken kívül az 1920. évi XVIII. tc.²⁹ már több mint egy negyedszázaddal ezelőtt gondoskodni kívánt a mezőgazdaság egyetemes érdekeinek képviseletéről is. Törvényes érdekképviseleti szervet hívott életre a hegyközségi törvény is.³⁰ Ha ennek ellenére a magyar mezőgazdaság egyetemes és az előttünk álló feladatok megoldására alkalmas, demokratikus felépítésű érdekképviseleti szervezetének kiépítéséről mégis ma kénytelen a törvényhozás gondoskodni, úgy ennek mélyenfekvő komoly okai vannak.

A mezőgazdaság törvényes érdekképviseletének az 1920. évi XVIII. tc. az akkori viszonyok között kétségtelenül demokratikusnak látszó szervezetet adott, ami éppen ezért a nagybirtokosok konzervatív képviselői részéről ellen-szenvet is váltott ki. Ennek ellenére az a törvényes érdekképviseleti szervezet sem tudta feladatát megfelelően betölteni. Magasabb tagozatai, a kerületi mezőgazdasági kamarák és az Országos Mezőgazdasági Kamara ugyan igyekeztek a törvényes lehetőségek keretei között feladatukat ellátni és tagadhatatlanul eredményeket is értek el, ha nem is tudtak a mezőgazdaság jogos érdekeinek minden tekintetben érvényt szerezni. Az alsóbb tagozatok azonban nem váltották be a hozzájuk fűzött várakozásokat, nem tudták maguk iránt a mezőgazdasági munkások és kisbirtokosok széles rétegeinek bizalmát, valamint érdeklődését felkelteni és megtartani.

Most, amidőn az ország újjáépítési feladatai között a magyar törvényhozás a mezőgazdaság törvényes érdekképviseleti szervezetének kiépítését egyik leg-sürgősebb teendőként jelölte meg, bizonyára hasznos megvizsgálni azt a kérdést, hogy miért nem váltotta be az 1920. évi XVIII. tc. alapján alakult érdekképviseleti szervezet a hozzáfűzött várakozást és miért nem elegendő ma ezen a szervezeten csupán azokat a változtatásokat végrehajtani, amelyek az állami rendnek de-

²⁹ Az 1920. évi XVIII. tc. a mezőgazdasági érdekképviseletek létesítéséről szólva intézkedett a vármegyei, járási, törvényhatósági jogú városokban a mezőgazdasági gazdasági bizottságok, továbbá az Országos Mezőgazdasági Kamara szervezéséről.

³⁰ A hegyközségek és hegyközségi tanácsok létesítéséről az 1938. évi XXXI. tc. intézkedett. Ezek felszámolásáról a 3300/1949.(IV.9.) Korm. sz. rendelet szövege. (Törvények és Rendeletek Hivatalos Gyűjteménye II. Minisztertanácsi és Miniszteri Rendeletek 1949. I. kötet. Budapest, 1950. 295–296.pp.) Vagyoni az államkincstárra szállt át. Érdekképviseleti feladataikat a Dolgozó Parasztok és Földmunkások Országos Szövetsége (DÉFOSZ) vette át.

46. 1946. augusztus 9.

mokratikus átalakulásából és a nagybirtokrendszer megszüntetéséből kifolyólag váltak szükségessé. Ezek az okok, természetüknél fogva, két csoportba oszthatók. Az okok egyik része a törvény hibáiban, helytelennek bizonyult elgondolásaiiban leli magyarázatát, másik része pedig a törvény végrehajtásában keresendő.

Az 1920. évi XVIII. tc. egyik legnagyobb hibája az volt, hogy bár a mezőgazdaság törvényes érdekképviseleti szervezetét a legalsóbb közigazgatási egységre, a községre kívánta alapozni, nem gondoskodott olyan életképes községi szervezetről, amely a reá váró feladatokkal valóban meg is tudott volna bírkózni. A törvény feltételezése az volt, hogy a községi mezőgazdasági bizottság, amely választás útján minden bizonnyal a birtokosok és a mezőgazdasági munkások legkiválóbb képviselőit fogja összefoglalni, kezdeményező és végrehajtó szerve lesz a mezőgazdaságot érintő helyi intézkedéseknek. A törvény nem számolt azzal, hogy egy testületi szerv csak elhatározásokat hozhat létre, azonban maga nem képes azok végrehajtásáról gondoskodni. Márpedig a községi mezőgazdasági bizottságnak végrehajtó szerve tulajdonképpen nem volt, illetőleg ez a feladat a bizottság elnökére hárult volna. A mezőgazdasági bizottságok működése során szerzett tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az elnökök ezt a feladatot nem tudták ellátni, ami természetes is, mert saját élethivatásuk mellett nem is szakíthattak megfelelő időt a naponként felmerülő közügyek intézésére.

Az 1920. évi XVIII. tc. másik súlyos hibája volt, hogy az érdekképviseleti feladatokat elsősorban a megoldásra váró mezőgazdasági problémák megjelölésében és a mezőgazdaságot érintő rendelkezések véleményezésében látta, tehát tulajdonképpen passzív tevékenységben az aktív érdeklátás helyett. Önálló intézkedési jogot a törvény az érdekképviselet számára nem is biztosított. Az érdekképviselet gyakorlati formában nem rendelkezett meghatározott jogkörrel, hatásköre szűkkörű volt, tagjainak többségéből hiányzott az öntudat és ezért munkásságának nem is volt átütő ereje. Az érdekeltek körében nemegyszer hallható volt olyan vélemény, hogy az érdekképviseleti szervezet azért nem kapott hatósági jogkört és erős anyagi alátámasztást, nehogy erőhöz, befolyáshoz és hatalomhoz jusson, és így a mezőgazdaság érdekeinek erős védelmezője lehessen. Ilyen körülmények között a mezőgazdasági bizottságok tagjai arra a felismerésre jutottak, hogy tevékenységük kimerült a panaszok felsorolásával és olyan vélemények nyilvánításával, amelyeket figyelembe venni senki sem volt köteles, s amelyeknek éppen ezért kevés foganatjuk volt. Így elvesztették bizalmukat az érdekképviseleti szervezettel szemben, és jórészt távol tartották magukat az érdekképviseleti ülésektől.

Az 1920. évi XVIII. tc. minden közigazgatási fórum mellett megszervezte az érdekképviselet megfelelő tagozatát, amely mezőgazdasági vonatkozású kérdésekben az illető közigazgatási fórum tanácsadó szerveként is működött

volna. Így létesült a községi, járási és vármegyei mezőgazdasági bizottság. Ez az elgondolás azonban magát az érdekképviseleti rendszert túlságosan sok tagozatra osztotta, és ezen a sok fokozaton keresztül mind az egyetemes országos álláspont kialakulását, mind az irányítást rendkívül megnehezítette volna, ha a mezőgazdasági bizottságok egyáltalában működést tudtak volna kifejezni, és ilyen irányításra egyáltalában sor kerülhetett volna. A helyzetet még tovább bonyolította azonban, hogy az érintett tagozatokon kívül a thj. és megyei városokban külön bizottságok működtek a járási, illetőleg vármegyei bizottságokkal egyenlő jogkörrel. Minden bizonnyal a szervezetnek ez a széttagoltsága is hozzájárult ahhoz, hogy a községi mezőgazdasági bizottságok eredményes működésre képteleneknek bizonyultak. A szervezet nehézkességét pedig nem elenyészolta megfelelő érdekképviseleti politika, céltudatos irányítás. Csak ezzel magyarázható, hogy még azok a mezőgazdasági bizottságok is rosszul fogták fel feladatukat, amelyek kivételesen kedvező adottságaik folytán működni próbáltak. A helyi problémák helyett idejüket országos, sőt nemzetközi feladatok megoldásának kísérleteire pazarolták, és ezek eleve sikertelenségre ítélték működésüket. A járási mezőgazdasági bizottságok és a megyei bizottságok ugyanazon okoknál fogva éppen olyan tehetetlenek és jelentőség nélküliek maradtak, mint a községi mezőgazdasági bizottságok. A kerületi mezőgazdasági kamarák pedig már sokkal távolabb estek a községektől, semhogy a községi mezőgazdasági bizottságok működését érdemlegesen ellenőrizni és irányítani tudták volna.

Súlyos hiányossága volt az 1920. évi XVIII. tc.-nek, hogy nem gondoskodott megfelelően az érdekképviseleti egység megteremtéséről és biztosításáról. Az egyesülési szabadság, a demokratikus emberi jogok teljességéhez tartozik, tehát ezt a jelen törvényjavaslat sem igyekszik korlátozni, azonban az érdekképviselet szervezetét úgy építi fel, hogy attól független, különálló egyesületek létesítésére közérdekből a jövőben szükség nem lesz, és ha ilyenek mégis létesülnének, a földművelésügyi miniszternek lesz joga az ilyen egyesületek működése felett szakszempontról felügyeletet gyakorolni.

Az 1920. évi XVIII. tc. nem gondoskodott megfelelő módon a mezőgazdaság törvényes érdekképviseleti szervezetének anyagi alátámasztásáról sem. A mezőgazdasági kamarai illeték lehetővé tette a mezőgazdasági kamarák és az Országos Mezőgazdasági Kamara szűk szervezettel és korlátozott munkakörrel való fenntartását, de nem engedte meg, hogy pl. amikor a mezőgazdasági kamarák a törvény hiányosságait felismerve azon segíteni próbáltak, kirendeltségek, kirendelt tisztviselők beosztásával az érdekképviseleti szervezet alsóbb tagozatait az elposványosodásból kiemeljék. Az új érdekképviseleti szervezetre felmérhetetlen feladatok várnak, amelyek megoldása tekintélyes költséggel jár. E feladatok megvalósítása ma olyan mélyreható érdeke a mezőgazdaság-

46. 1946. augusztus 9.

nak és az egész országnak, hogy a szükséges fedezet előteremtésétől idegenkedni, vagy elzárkózni nem lehet.

Kétségtelenül számos hibája volt az 1920. évi XVIII. tc.-nek, még súlyosabban azonban azok a hibák, amelyek a törvény végrehajtása során történtek. Ezek között egyik legsúlyosabb hiba volt, hogy az érdekképviseleti választásoknál politikai befolyások érvényesültek és az érdekképviseleti szervezetben nem juthattak szerephez azok, akiknek felszólalásai és kritikái a kormányzat, illetőleg a kormányzat exponensei számára kényelmetlenek lehettek volna. Következményeiben ugyanilyen súlyos hiba volt az is, hogy a közigazgatás és a kormányhatalom nem igyekezett élni azokkal a lehetőségekkel, amelyeket az érdekképviseleti szervezet biztosított volna számára. A hatáskörök megállapítása és átengedése körül nem a célszerű munkamegosztás, hanem a féltékenységgel érvényesült és az érdekképviseleti javaslatok, vélemények, amelyek figyelembevételére kényelmetlenséget, vagy munkatöbbletet jelentett volna, érdemi elintézés nélkül kerültek az irattárakba. Mindezekre az okokra, valamint arra a körülményre figyelemmel, hogy a rendkívüli idők folytán lényegesen megnövekedett mezőgazdasági feladatok ellátása, és az irányított gazdálkodás végrehajtása az egészséges decentralizációt, a gazdátársadalom összefogását és a kormányzat működésébe való erőteljesebb bekapcsolását elengedhetetlenül szükségessé teszik, [így] a mezőgazdasági érdekképviseletnek új alapokon való megszervezése mulhatatlanul szükségessé vált.

Ez a törvényjavaslat a legszélesebb körű demokratikus befolyást biztosítja a mezőgazdasági népesség számára ügyeinek intézése terén. Nem csupán a választójogot terjeszti ki jelentékeny mértékben, hanem az érdekképviseleti szervezet működését a választók állandó ellenőrzése alá helyezi. Ami pedig a demokratikus szervezet útján megnyilvánuló akarat érvényesülését jelenti, a tervezet gondoskodik arról, hogy a mezőgazdasági népesség egyes rétegei érdekeit számarányuknak megfelelően képviselhesék. A mezőgazdasági népesség és a mezőgazdasági termelés sok tekintetben azonos és egyetemes érdekei mellett jelentkeznek olyan érdekek is, amelyek részleteikben nem azonosak a mezőgazdasági népesség minden rétegére, illetve minden birtokegységére nézve. Az érdekeknek ez a különválása leginkább a mezőgazdasági népesség életkörülményei, illetve a birtok üzemi jellege szerint mutatkozik. Figyelemmel kell lenni azért arra, hogy az egyes csoportokba az azonos gazdasági érdekek kerüljenek. E szempontokra figyelemmel a javaslat a választásra jogosultakat három választói csoportba sorolta. Az első csoportba tartoznak a mezőgazdasági munkavállalók és a 3 kat. holdnál nem nagyobb ingatlantulajdonosok, a második csoportba 3–15 kat. holdat meg nem haladó ingatlantulajdonosok és a harmadik csoportba a 15 kat. holdnál nagyobb ingatlantulajdonosok. E csoportok tagjai számarányuknak megfelelően választják a testületi tagokat. Ez az elv végigvonul az érdekképviselet minden tagozatánál.

A törvényjavaslat az érdekképviselői szervezetnek három tagozatát építi ki. A múlttal szemben az eltérés azonban nemcsak ott jelentkezik, hogy kevesebb tagozat létesül, hanem, hogy az érdekképviselői összefogás és irányítás súlypontját a kerületekről a vármegyékre helyezte át a javaslat, és ezáltal azt lényegesen közelebb viszi a községi tagozathoz, egyben pedig közvetlenebb kapcsolatokat teremt az általános igazgatással is. Az eddig túlzottan központi-as igazgatás helyett, amelynek nem volt meg a szükséges élő kapcsolata a gazdatársadalom legszélesebb rétegeivel, át kell térni alsófokon a gazdatársadalom öntevékenységen alapuló igazgatásra. Szükség van erre az érintkezési lehetőségeknek — bár remélhetőleg csak átmeneti jellegű — rendkívüli megnövekedése mellett főleg azért, mert az önálló gazdaságok, illetve gazdálkodó egyedek számának jelentékeny növekedése miatt az igazgatás teendői is annyira fokozódtak, hogy azokat a jelenlegi központosított szervekkel ellátni nem lehet. A hivatalos igazgatási szervezetek további kibővítésére pedig az adminisztrációknak már eddig is erős túlméretezettsége miatt gondolni sem lehet.

Rámutattam már arra, hogy a községi mezőgazdasági bizottság nem volt életképes szerv, hogy csak elhatározásokat hozott létre, amelyeknek végrehajtása azonban biztosítva nem volt. E hibán kíván segíteni a törvényjavaslat, amikor a mezőgazdasági titkár személyében a mezőgazdasági szakemberek nagy tömegét állítja a termelés és szakoktatás szolgálatába, és ezen elsőrendű feladatán kívül olyan egyént állít az érdekképviselői szervezet községi tagozatának rendelkezésére, akinek élethivatása, hogy egész tudását minden erejét és minden idejét az érdekképviselő feladatainak megoldására és végrehajtására szentelje. Mondottam, hogy az érdekképviselő feladata a múltban az aktív érdekellátás helyett passzív tevékenységben merült ki. Az 1920. évi XVIII. tc., nemkülönben az 1937. évi XVII. tc.,³¹ egynéhány feladattól eltekintve, csak általánosságban határozták meg a törvényes mezőgazdasági érdekképviselők önkormányzati testületeinek munkakörét. Így az önkormányzati testületek bármilyen kérdéssel foglalkozhattak, de éppen ez a körülmény eleve elvette határozataiknak a súlyát. E hiba kiküszöbölésére a törvényjavaslat az érdekképviselői szervezet hatáskörét úgy körvonalazza, hogy abban az aktív érdekvédelem, a saját sorsuk intézése kerül előtérbe és a szervezet egyes tagozatai megfelelő hatáskörrel, egyes ügyekben pedig közvetlen hatósági jogkörrel rendelkeznek. Eredményt csak határozott és pontos célkitűzéssel lehet elérni. A javaslat ezt a célt szolgálja azzal, hogy a birtokpolitika, a termelés, az állattenyésztés, a beszerzés és értékesítés, valamint a munkaviszony köréből mindazokat az ügyeket, amelyek célszerűen és jól csak a helyi körülmények ismeretében intézhetők — részletes felsorolással a mezőgazdasági érdekképvi-

³¹ Az 1937. évi XVII. tc. az 1920. évi XVIII. tc. kiegészítéséről és módosításáról szövegezt. Elsősorban a világgazdaságban és a magyar gazdatársadalomban végbement változások tapasztalatait kívánta hasznosítani a mezőgazdasági bizottságok és mezőgazdasági kamarák terén.

46. 1946. augusztus 9.

selet feladatkörébe utalja. A szabályrendelet-alkotási jog pedig lehetővé teszi, hogy egyes nagyfontosságú mezőgazdasági kérdések úgy termelési, mint egyéb vonalon az általános érvényű szokásoktól és gyakorlattól eltérőleg — a törvényes rendelkezések keretein belül — az illető vidék különleges viszonyainak megfelelően szabályoztassanak.

A mezőgazdaság fentiekben vázolt törvényes érdekképviselője a múlttal szemben azonban eredményes működést csak úgy fejthet ki, ha számára eddigénél jelentősebb költségfedezet biztosítható. A költségfedezet tekintetében arra az álláspontra kell helyezkedni, hogy az érdekképviselőre hárul a mezőgazdaság termelési és termelésfejlesztési feladatainak végrehajtása. E feladatkörnek a betöltése túlhaladja a mezőgazdaság egyoldalú érdekét. El kell ismerni ennek általános jelentőségét. Miként a múltban az iparfejlesztésnek költségei nagymértékben a nemzet közösségére hárultak, úgy nem tehető észrevétel az ellen, ha a mezőgazdasági törvényes érdekképviselő, — amely nemcsak a mezőgazdasági népesség, hanem az ország egyéb foglalkozású lakosságának érdekeit is szolgálja — költségfedezetének [egy] hányadát a nemzet közössége viselné. A költségvetés további részét különböző bevételi források biztosítják. A javaslat ezeken felül az érdekképviselői tagozatok szervei részére külön szolgáltatások után saját tagjai terhére illeték-, illetve tagdíjkivetési jogot biztosít. Ezek a szolgáltatások nem a közösséget, hanem csak egyeseket érintenek, és egyesek érdekében áll, így méltányos és jogos, hogy a szolgáltatásokat ne a közösség, hanem azok fizessék, akik ennek előnyeit élvezik.

A demokratikus elvek alapján felépült mezőgazdasági érdekképviselő a törvények korlátain belül független önkormányzattal és szabad véleménynyilvánítással szolgálja feladatait. A széleskörű feladat, a hatósági jogkör és az ezzel járó felelősség azonban szükségessé teszi, hogy a miniszteri felügyelet hatékonyabbá tétessék. A javaslatnak ily irányú rendelkezése nem az érdekképviselő autonómiájának és függetlenségének akadályozását, hanem kizárólag azt a célt szolgálja, hogy az érdekképviselő országos jelentőségű és nagyfontosságú feladatainak elvégzésében a törvényszerűség határain belül működjenek.

A javaslatnak törvényerőre emelkedése hathatósan fogja szolgálni a magyar mezőgazdaság és mezőgazdasági népesség ügyét és meg vagyok róla győződve, hogy az új mezőgazdasági érdekképviselő a magyar mezőgazdaság fejlődésén át az ország boldogulását fogja szolgálni.

Budapest, 1946. évi augusztus hó 1.

MOL XIX-A-1-e 1. doboz III/1. dosszié 73-78. pp. Gépelt, karbonpapírral készített, aláírás nélküli sokszorosított másolat.

[47.] 130.

Jegyzőkönyv

[1946. augusztus 12.]

A Magyar Országos Levéltár XIX-A-83-a jelzetű, a minisztertanácsi jegyzőkönyveket őrző állagában ez a jegyzőkönyv nem található, csupán annak egykorú, előre elkészített borítólapja szerepel a jelzett sorszámmal.

A [46.] 129. sz. jegyzőkönyvben foglalt határozatból következően a mezőgazdasági érdekképviselőtről szóló törvényjavaslat lett volna a minisztertanácsi ülés napirendi pontja.

A Magyar Nemzet 1946. augusztus 13-i (keddi) számában „Elmaradt a hétfői minisztertanács” cím alatt a következő rövid közlemény található: Hétfőn minisztertanácsot akartak tartani, az ülést azonban péntekre halasztották, amikor a napirendre kítűzött kérdéseket meg fogják tárgyalni.

A Magyar Nemzet ugyanazon számában tájékoztatás olvasható arról, hogy szombaton a gyengélkedő Rákosi Mátyás lakásán pártközi értekezletet tartottak Nagy Ferenc, Szakasits Árpád és Veres Péter részvételével. Az értekezleten az érdekképviselőkről szóló törvényjavaslatot tárgyalták és a munkaközvetítés problémájával foglalkoztak.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi augusztus hó 16. napján Nagy Ferenc elnöklete alatt tartott
minisztertanácsról.

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Szakasits Árpád államminiszter, A honvédelmi miniszter képviselőként Zentai Vilmos államtitkár, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviselőként dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Rajk László belügyminiszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Gordon Ferenc pénzügyminiszter, Geró Ernő közlekedésügyi miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter képviselőként Donáth Ferenc államtitkár, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselőként Simon László államtitkár, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[Nagy] *Miniszterelnök*: Megnyitja a minisztertanácsot, üdvözlöi a minisztereket és felkéri dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkárt a miniszterelnöki bejelentések megtételére.

1

Dr. Balogh István [államtitkár] bejelenti, hogy napirend előtt bejelentést kíván tenni. A minisztertanács a múlt év decemberében olyan határozatot hozott, hogy a külföldi követségek igényeinek esetleges kielégítésére kisajátítási jogot ad. Ebben a tárgyban a külügyminiszter intézkedik. A szovjet kormány itteni képviselője kisajátítást kér a Széchényi-palotára nézve. Azért hozza a minisztertanács elé a javaslatot, mert a Külügyminisztérium azon az állásponton van, hogy ez az épület amerikai állampolgár vagyona, viszont mások sze-

48. 1946. augusztus 16.

rint ez magyar állampolgár vagyonának tekintendő. Így tehát a magyar jog kötelező rájuk nézve. Mivel ez a disszonancia támadt, minisztertanács elé hozza az ügyet, azzal a javaslattal, járuljon hozzá a minisztertanács az Andrassy úti Széchenyi-palotának az orosz követség részére való kisajátításához, annál is inkább, mivel az oroszok az Andrassy út 36. számú épületet, mely teljesen egyenértékű az előbb említett palotával, kárpótlásul felajánlják a Széchenyi családnak.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹

2

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Magyar Vöröskezszt július 15. napján kezdődő hétre esedékes személyi járandóságaira 493 millió adópengő utólagos elszámolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

3

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Magyar Vöröskezszt alkalmazottai részére július 23-án esedékes drágasági segélyére 84 milliárd 335 millió adópengő hitel utólagos elszámolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

4

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Magyar Vöröskezszt alkalmazottai drágasági segélyére 9 milliárd 210 millió adópengő hitel utólagos elszámolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

5

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Jóvátételi Hivatal 155 231/1946. számú előterjesztése alapján kiküldetési költségekre, SZEB szerződésekre, csehszlovák számlára 6 billió 6 milliárd adópengő hitel utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²

¹ A palota további sorsát nem sikerült felderíteni.

² A 8685/1946. ME sz. előterjesztés szerint a jegyzőkönyvben említett összegből kiküldetési költségekre 6 milliárd adópengőt, SZEB kiadásokra 5 milliárd adópengőt, csehszlovák mezőgazdasági jóvátételi szállításokra 1 billió adópengőt fordított a Jóvátételi Hivatal.

A jegyzőkönyv szövege téves, mivel 155 231/1946. sz. alatt a pénzügyminiszter — a Gazdasági Főtanács és a minisztertanács hozzájárulását feltételezve — járult hozzá a kiutaláshoz.

48. 1946. augusztus 16.

6

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Jóvátételi Hivatal dologi és személyi, ipari jóvátételi stb. kiadásaira 16 billió 75 milliárd adópengő utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³

7

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Jóvátételi Hivatal dologi kiadásaira 515 milliárd adópengő hitel engedélyezése iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴

8

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Jóvátételi Hivatal részére a francia követség elhelyezésével kapcsolatos kiadásokra 2 billió 512 milliárd 104 millió 228 ezer adópengő hitel engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵

9

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Magyar Köztársaság Elnöki Hivatalának létszámába Márton Dezső elnöki titkárrá való felvétele és kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Márton Dezsőnek a köztársaság elnöke Elnöki Hivatalához elnöki titkárrá való kinevezéséhez hozzájárult.⁶

10

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti Fischer Józsefnek, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa elnökének előterjesztését a szeptember havában Párizsban tartandó mérnökkongresszusra való kiküldetése és 1000 forint útiköltség-előleg folyósítása tárgyában.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: A párizsi mérnökkongresszusra most már legalább 7–8 különböző szervezet kért kiküldetést. Nem ellenzi Fischer

³ A 8532/1946. ME sz. előterjesztés szerint a jegyzőkönyvben említett összegből a Jóvátételi Hivatal dologi kiadásaira 10 milliárd adópengő, személyi kiadásaira 35 milliárd, SZEB kiadásokra 3 billió 100 milliárd, orosz ipari jóvátételre 3000 milliárd, jugoszláv ipari jóvátételre 550 milliárd, csehszlovák ipari jóvátételre 230 milliárd, orosz mezőgazdasági jóvátételre 50 milliárd, a Vörös Hadsereg ipari ellátására 1 billió 300 milliárd, élelmezésére 3 billió 50 milliárd, közületek támogatására 2 billió 30 milliárd adópengő fedezetére szolgált.

⁴ A 8749/1946.M.E.II. sz. előterjesztés szerint a jegyzőkönyvben említett összeg elsősorban a Jóvátételi Hivatal épületének rendbehozására szolgált.

⁵ Közvetlen előzményről lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 28. napirendi pontját. Lásd továbbá az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 8. napirendi pontját.

⁶ Márton Dezsőre vonatkozó további adatokkal nem rendelkezünk.

József kiküldését, ellenben javasolja, hogy egységesítsék a kiküldetéseket. Egy sereg minisztérium és szerv, MÁV, főváros stb. [képviselője] küldetik ki, ezért javasolja, hogy egy egységes delegáció menjen. Ez nem utolsó sorban valutakérdés is.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az lenne helyes, ha a minisztertanács ennek a kérdésnek egységes intézésével az újjáépítési minisztert bizná meg. Valakinek csinálni kell ezt is és az újjáépítési miniszter a legilletékesebb.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nincs kifogása a megoldás ellen, de meg kell hallgatni a Mérnökök Szakszervezetét.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az Újjáépítési Minisztérium valamennyi érintett minisztériummal és szervezettel lépjen érintkezésbe és szervezze meg a delegációt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult. Utasította az újjáépítési minisztert, hogy a társminisztériumok kiküldötteinek figyelembevételével szervezze meg a delegációt.⁷

11

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a Külügyi Bizottság 2424/1946. számú javaslatát a külügyi tárca részére az 1946/47. évre előirányozni szándékolt 1,4 millió békepengő összeg felemelése tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára* ellenzi a javaslatot, mert az nagyon veszedelmes precedenst képezne. Nemrég kapott a Külügyminisztérium szabad felhasználásra ugyanilyen célokra 1 millió svájci frankot. Kéri a minisztertanácsot, hogy még elvileg se fogadja el a javaslatot, mert a többi tárca költségvetésének rovására menne. Olyan kiadások vannak, amikre nem tudnak pénzt adni és amelyek legalább ennyire fontosak. Ilyen például a földbirtokrendezés, a hadifoglyok hazaszállítása, az áttelepítés. Javasolja a kérelem elutasítását.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az a kérdés, hogy a már előzőleg engedélyezett egymillió svájci frank ugyanezen célra volt-e engedélyezve.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: A békeelőkészítéssel kapcsolatosan fogadták el azt a javaslatot is.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.

⁷ Előzményéről lásd a [29.] 112. sz. jegyzőkönyv 30., a [34.] 117. sz. jegyzőkönyv 36. és a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját.

A Miniszterelnökség előterjesztéseit összefogó borítólapon e napirendi ponthoz a következő megjegyzést fűzték: „A Közmunkatanács három személy kiküldetését hozta javaslatba. Erre semmi szükség nincsen, legfeljebb egy személy lehet indokolt.„ Lásd még az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját.

48. 1946. augusztus 16.

12

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a Gazdasági Főtanács 6327/1946. számú javaslatát a főispáni pótlék megszüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁸

13

Külgügyminiszter [képviselőtében Balogh államtitkár] előterjeszti 4207/1946. számú javaslatát egyes külügyi tisztviselők jövátétele és illetményeik megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a jövátétel kezdődő pontja 1946. szeptember hó 1. napja.⁹

14

Külgügyminiszter [képviselőtében Balogh államtitkár] előterjeszti 2042/1946. számú javaslatát az Amerikai Egyesült Államok követségéhez intézendő átirat tárgyában.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Kifogásolja a szövegnek azt a részét, amely bizonyos sorrendnek az előírására vagy feltüntetésére vonatkozik és javasolja, hogy ez a rész kihagyassék.

Minisztertanács a közlekedésügyi miniszter által javasolt módosítással az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰

⁸ A rendelet az ideiglenesen két különböző székhellyel bíró törvényhatóságban főispáni teendőt ellátó személy második megbízatása után járó fizetésének korlátozásáról szolt. Lásd a 10 040/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 18.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható az igazságügyminiszter T.3059/1946. sz. hozzászólása, amely a rendelet címében a „megszüntetés” kifejezés helyett a „korlátozása” kitétel használatát javasolta. Ezen kívül néhány részletkérdésben tett módosító javaslatot.

⁹ Az előterjesztés 1920-ban és egy 1924-ben politikai okból elbocsátott tisztviselők rehabilitálására — illetve az özvegyek ellátására — vonatkozott. Illés Zsigmond volt kereskedelmi attasé, dr. Bálint Imre volt tanácsos özvegye, dr. Ortutay Tiszti Lajos segédtitkár és Weigl Géza volt miniszteri tanácsos özvegyének ügyéről volt szó.

¹⁰ A Külgügyminisztérium előterjesztései összefogó borítólapon e napirendi pont címénél a Miniszterelnökségen rávezetett következő megjegyzés olvasható: „Az elvi rész tekintetében állásfoglalásomat az átirat tartalmazza.”

A Külgügyminisztérium 1946. augusztus 5-én kelt előterjesztésében bejelentette: az Egyesült Államok budapesti követsége június 5-ei jegyzékében azzal a kéressel fordult a magyar kormányhoz, hogy az USA állampolgárainak a magyarországi földreform során kisajátított ingatlanait természetben szolgáltatassák vissza. A jegyzék a kérés indoklásaként megemlítette, hogy a magyar kormány még 1945. május 16-án írásban is kifejtett álláspontjában elismerte készségét a kártalanítást illetően, de ígéretének nem tett eleget s devizahelyzete miatt — ismeretei szerint — ez nem is volt lehetséges. Ezért kérte — a pénzügyi kártalanítás helyett — a földterületek visszaszolgáltatását. A Külgügyminisztérium javasolt válaszában elismerte a nehézségek fennállását „és pedig nemcsak a most tárgyalt kártalanítás, hanem általában, egyéb nemzetközi kötelezettségeire nézve is. Éppen ez okból kéri a magyar kormány — olvasható a válasz-tervezetben — a nagyha-

15

Külgügyminiszter [képviselőtében *Balogh államtitkár*] előterjeszti javaslatát dr. Mara Miklós miniszteri segédtitkárnak miniszteri titkárrá leendő kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Mara Miklósnak miniszteri titkárrá való kinevezéséhez hozzájárult.¹¹

16

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Hazahozatali Kormánybiztosság által őrizetbe vett honvéd-kincstári javak elosztási határidejének meghosszabbítása tárgyában.

Honvédelmi miniszter [képviselőtében *Zentai államtitkár*] kéri, hogy a határidőt ne hosszabbítsák meg. Minthogy az új költségvetésben a Honvédelmi Minisztérium dologi kiadásai nagy mértékben le lettek csökkentve, képtelenek felszereléseket és ruházzkodást szerezni még a lecsökkentett létszámú honvédség számára is. Olyan a helyzet a lecsökkentett határőrségnél például, hogy baj lehet belőle. Nyomatékosan kéri, ne hosszabbítsák meg a határidőt, mert a honvédségnek igen nagy szüksége van a Nyugatról hazahozott anyagokra.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Hiába várják, hogy a két fegyveres erő között az ellentét megszűnjék. Mint a honvédelmi miniszter helyettese, a honvédelmi tárca álláspontját támogatja. Túlságosan súlyos érvágásokat kell alkalmazni, hogy egyáltalán normalizálódhassék a helyzet a honvédségnél. Jó lenne, ha a belügyminiszter meg tudná másképp oldani ezt a kérdést.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Mind a két tárca igénye törvénytelen, mert beleütközik a stabilizációs rendeletekbe. Ezek szerint a nyugatról hazakerült tárgyak leltárba veendőek és levonandók a költségvetésből. Javasolja, hogy a két tárca közösen leltározza ezeket a javakat és a minisztertanács döntsön szétosztásukról.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Két hónapra kellene meghosszabbítani a határidőt. Addig meg fog történni a rendőrség létszámapasztása és így lesz oly anyag, amit felhasználhat.

[*Báránys*] *Közlekedésügyi miniszter* javasolja a közlekedésügyi miniszter indítványának elfogadását.

talmaktól Magyarország összes nemzetközi kötelezettségeinek és terheinek általános felülvizsgálatát, a probléma megoldását a folyamatban lévő békeértekezlettől várva és remélve.” Kérte, hogy a kártérítést az amerikai kormány ezen általános rendezésig tartsa függőben. Kijelentette, hogy az amerikai földtulajdonosok kártalanításának az egyéb nemzetközi kötelezettségek rendezésével összhangban és azokkal összefüggésben fog eleget tenni. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-4430)

¹¹ A 219/1946.Küm.eln. sz. előterjesztés szerint dr. Mara Miklós (1915-?) 1942-től szerződéses sajtóelőadóként állt a Külgügyminisztérium szolgálatában és a quirináli magyar követséghez osztották be. 1944-ben titkárrá, 1945 augusztusában pedig miniszteri segédtitkárrá nevezték ki. Ekkor a Magyar Köztársaság Elnöki Hivatalában teljesített szolgálatot.

48. 1946. augusztus 16.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Mint nyomós érvet felhossa, legutóbb a köztársasági elnöktől kapott utasítást, hogy a Hegyeshalomnál szolgálatot teljesítő rendőrséget szerelje és öltöztesse fel rendesen, mert az érkező diplomaták kifogásolják kinézésüket.

Honvédelmi miniszter [képviselőtében Zentai államtitkár]: A béke kedvéért, ha az 50–50 százalékos elosztást megkapják, elfogadja a javaslatot.

Minisztertanács a javaslatban megjelölt határidőt 3 hónapra meghosszabbítja. Az anyagokat a két tárca közt egyenlően kell elosztani.¹²

17

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Kurencs István jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

18

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a mozgófényképüzemek engedélyeinek felülvizsgálására megállapított határidőnek 1946. évi december hó 31. napjáig leendő meghosszabbítása tárgyában.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Ez nem szól a legutóbb kiadott 96 mozira. Azoknak már ki van adva az engedélyük.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹³

19

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti 271 999/1946. számú javaslatát a mozgófényképüzemek közérdekű szolgáltatásával kapcsolatos összegek felosztása tárgyában.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter*: Az Országos Építésügyi Kormánybiztosságnak eddig juttatott 10%-ot ezentúl az Újjáépítési Minisztérium kapja, kulturális intézmények építésére.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: Negyedévenként osztják szét ezeket a részese-déseket, holott a rendelet úgy írja elő, hogy féléves részletekben kell fizetni. Ha ezt a gyakorlatot követik, úgy meg kell változtatni a rendeletet.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Simon államtitkár]: Még múlt év augusztusában kérték a belügyminisztert, hogy ennek a 12%-nak

¹² A hazatérő és egyáltalán a honvédkincstári anyagnak a honvédelmi és a belügyi tárca közötti szétosztása régóta húzódo ügy volt. Lásd még a [61.]144. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pontját.

¹³ A 269 520/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. július 31.) a régi moziengedélyek felülvizsgálásának és az új engedélyek kiadásának határidejét 1945. szeptember 30-ában állapította meg, amelyet azonban a 4400/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. április 25.) 1946. július 31-éig meghosszabbított. Az újbóli meghosszabbítási javaslatot a miniszter a pártok részére juttatandó engedélyek ügyében való döntés elhúzóásával indokolta. Lásd a 9415/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 18.

negyedrészt iskolai és filmoktatási célokra bocsássa a kultusztárca rendelkezésére. A szabadművelődés szolgálatába szeretnék állítani a filmoktatást. Keskenyfilm és mozi elsősorban, ami nagyon eredményesen használható és fontos gazdasági eredmények fűződnek hozzá. Áthidaló javaslatot tesz, hogy ez a 6% emeltessék fel 9%-ra és az így adódó 3% jusson a kultusztárának az oktatófilmek céljaira. A jelenlegi költségvetésben erre a célra mindössze 4000 forint van előirányozva, ami elnyészően csekély összeg.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez reménytelen kívánság, mert az összes mozik olyan vehemensen követelik az eddigi kötelezettségeik leszállítását, hogy felemelni azt semmiképpen sem lehet. És van is jogosultsága ennek a követelésnek, mert a forint kijövelele óta üresek a mozik.

Rákosi Mátyás államminiszter: Mondja meg a belügyminiszter, mennyit jelent ez hozzávetőlegesen pénzben.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A stabilizációval kapcsolatosan úgy felfordult minden számítás, hogy a jelen pillanatban számot nem tud mondani. Egy azonban kétségtelen, hogy most ez az összeg igen alacsony. Ennek oka részint a nyári szezon, részint a stabilizációra való átmenet. Most nagyon kis összeget jelent, ami így szétosztásra kerül.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőében Simon államtitkár]: Akkor azt kell kérnie, hogy csökkentsék a többi százalékot és ezeknek a terhére kapjon a kultusztárca többet.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezt a kérdést nem is lehet minisztertanácson elintézni, csak ha az érintett minisztériumok között megegyezés jönne létre és közös javaslatot tennének.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőében Simon államtitkár] javasolja, hogy vegyék le az előterjesztést a napirendről és a tárcák egymás között tárgyalják meg.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az eddig fennállott helyzet fennmarad, azonban felkéri a belügyminisztert, terjesszen új javaslatot elő a jövőre nézve, és addig beszélje meg az érdekelt tárcákkal.

Dr. Balogh István [államtitkár]: A százalékok felemeléséről szó sem lehet.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Fogadják el egyelőre ezt a javaslatot. Még ha elvben hozzá is járul a minisztertanács ahhoz, hogy a százalékos szétosztáson változtatni kell, akkor is teljesen sötétben tapogatózunk. Ha időközben tisztul a helyzet, új előterjesztést tesz.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Szeptember végéig hagyjanak mindent így, mert addig kiderül, milyen összegről van szó.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult. Utasította a belügyminisztert, hogy az október hó 31. napjától kezdődő időre új elosztási tervet terjesszen a minisztertanács elé.¹⁴

¹⁴ Előzményéről lásd a [35.] 118. sz. jegyzőkönyv 5. napirendi pontját.

48. 1946. augusztus 16.

20

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a magyarországi német lakosság kitelepítésével kapcsolatos költségekre 2 155 500 forint előirányzat nélküli átmeneti kiadás engedélyezése iránt, a mai helyzet alapján azzal a módosítással, hogy az előterjesztésben megjelölt összeg helyett 300 000 forint megszavazását kéri. A kitelepítés augusztus 20–25 után kezdődhet meg újból, és olyan lassan halad, hogy egyelőre elég 300 000 forint a lebonyolításra. Nem akarja az államháztartást feleslegesen igénybe venni, ezért is mérsékli az igényeit. Amennyiben időközben a sváb kitelepítés más lendületet venne, újabb javaslatot terjeszt elő.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtákará:* A Gazdasági Főtanács tárgyalta az ügyet és megállapította, hogy a sváb kitelepítésre fedezet nincs. Ezért javasolta, hogy a pénzügyminiszter találjon erre a kiadásra fedezetet a svábok vagyonából. A vizsgálat során kiderült, hogy ezek a kérdések szét vannak parcellázva. Vannak hivatalok, amelyeknek [a] személyzeti kiadása túlzott. A Gazdasági Főtanácsnak az volt az álláspontja, [hogy] felkéri a pénzügyminisztert a fedezet előteremtésére azzal, hogy ezek a különböző hivatalok, amelyek ezzel a kérdéssel foglalkoznak, próbáljanak együttműködni és megtalálni a svábok vagyonából a fedezetet. Ha ez nem vezetne eredményre, hivatalokat kell leépíteni. Ilyen decentralizált állapotban a kérdést megoldani nem tudják.

[Nagy] *Miniszterelnök* helyesli ezt a megoldást. A belügyminiszter 300 000 forintot kér. Nyilatkozzék a pénzügyminiszter, van-e fedezete ezen összegnek. A kitelepítést elő kell segíteni, mert olyanok a kilátásaink, hogy [a] helyre szükségünk lesz.

Minisztertanács a sváb kitelepítés költségeire 300 000 forint rendkívüli hitelt engedélyezett a belügyminiszter részére.¹⁵

Az előterjesztés utalt arra, hogy a mozgófényképezemek engedélyezésének szabályozásáról szóló 5090/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. július 31.) értelmében az engedélyesek a vigalmi adó és a fényűzési adó levonása után mutatkozott nyers bevétel 12%-át kötelesek voltak közérdekű szolgáltatás címén a belügyminiszter által meghatározott számlára befizetni. Ezt a befizetett összeget a belügyminiszter a minisztertanács előzetes hozzájárulása alapján felosztotta az arra érdemes közjóléti, közművelődési intézmények között. Így 1946 elejétől 1946 közepéig a Nemzeti Segély az említett összeg 30%-át, a Magyar Gyermekbarátok Egyesülete 7%-át, az Országos Építészeti Kormánybiztosság 10%-át, az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság 10%-át, az Országos Színművészeti Akadémia 5%-át, a Gyórfy István Kollégium 3%-át, a magyar filmgyártás fejlesztése 35%-át kapta.

A mozgófényképezemek gyenge üzletmenetére tekintettel az említett 12%-ot 1946 nyarán rövid időre 6%-ra szállították le. Ettől függetlenül a belügyminiszter bejelentette, hogy az elosztás ismertett arányán változtatni nem óhajt.

¹⁵ Az 5277/1946.B.M.eln. sz. előterjesztés emlékeztette a minisztertanács tagjait, hogy a Szövetséges Ellenőrző Tanács 1945. november 20-án kelt határozata alapján hozott 12 330/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. december 29.) értelmében 380 000 magyarországi német Németországba való áttelepítése került napirendre. 1946. január 19-étől 1946 augusztusáig 125 szerel-

21

[Rajk] Belügyminiszter előterjeszti javaslatát a Magyar Államrendőrség tagjainak pótdíjban való részesítése iránt. A javaslatot a Gazdasági Főtanács letárgyalta és hozzájárult. A rendőrségnél a legmagasabb fizetési osztály a III. és a legalacsonyabb a XV. Indokolt főleg az alacsonyabb fizetési osztályokban lévő őrszemélyzetnek, amely állandó terhes és veszélyes szolgálatot lát el, pótdíjban való részesítése. Ez egy alacsonyabb fizetési osztályban lévő rendőrnél havi 20–30 forintot jelentene, azaz, hogy havi 100–120 forint helyett 120–150-et kap. Még ez az összeg is nagyon csekély. Ez összesen 900 000 forintot jelentene az államnak.

[Nagy] Miniszterelnök: Ezt az összeget a rendőrség rovatán kell megtakarítani.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁶

22

[Rajk] Belügyminiszter előterjesztést tesz az elbocsátott tisztviselők felmentésének egyöntetű rendezése tárgyában. Az elbocsátott tisztviselők felmentése nem volt egységesen szabályozva és ebből komplikációk adódtak. A végrehajtási utasítás úgy rendelkezett, hogy a döntés után a határozatokat a szakminiszter tudomására kell hozni és ez az intézkedéseket megteszi. A pénzügyminiszter úrnak az e tárgyban megjelent rendelete szintén csak nagyon távan megfogalmazva, úgy rendelkezik, hogy a felmentést azonnali hatállyal érvénybe kell léptetni, de hogy a módozat mi legyen, erre nem történt intézkedéssel 120 430 fő áttelepítésére került sor. A németországi elhelyezési nehézségek miatt azonban a szerelvények indítását bizonytalan időre fel kellett függeszteni. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság sürgetésére azonban újból indultak a kitelepítések. Havonta 20 szerelvényt terveztek indítani, szerelvényenként 20 000 fővel, úgy hogy egy éven belül nyerjen befejezést a még hátra maradt 260 000 fő kitelepítése.

Részletesen megadta a miniszter az áttelepítést végző belügyi munkatársak fizetésére, élelmezésére, az áttelepítendő személyek ellátására, az egészségügyi személyzet napidíjára, a vasúti személyzetre, a teherautókra, a vasúti kocsikra, az irányító tisztviselőkre fordítandó költségeket. Mindebből származott a 2 155 500 forintos összeg – amiről azonban az átmeneti nehézségek miatt az adott időpontban lemondott és csak egy kisebb összeget igényelt. Lásd még az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 5. napirendi pontját.

¹⁶ Az 547 466/1946.B.M.IV.12. sz. előterjesztés hivatkozott arra, hogy az új közszolgálati illetményekről szóló 8900/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 31. 172/b.) alapján kapták fizetésüket 1946. augusztus 1-jétől a rendőrök is. Ezzel elvesztették a részükre korábban folyósított rendőri pótdíjat. Ennek következtében azonban az alacsonyabb fizetési osztályokba tartozó rendőrök a létminimumot is alig biztosító illetményt kaptak. Veszélyes szolgálatukra tekintettel a XI. fizetési osztályba tartozók részére havi 20, a XII–XV. fizetési osztályba tartozók részére 30 forint őrszolgálati átalányt javasolt megállapítani. A felmerülő kiadást a rendőrség létszámának 42 000-ről 26 000 főre tervezett csökkentéséből származó megtakarítás révén kívánta előteremteni.

A Gazdasági Főtanács 1946. augusztus 13-án foglalkozott a kérdéssel és augusztus hónapra az említett kategóriáknak 20–30 forintos őrszolgálati átalányt engedélyezett. (MOL XIX-A-10., Stabilizációs V. ülés 1. pont.)

48. 1946. augusztus 16.

dés. A Belügyminisztérium felvette ebben az ügyben az érintkezést a Közigazgatási Bírósággal és a Pénzügyminisztériummal és megkérdezte, hogy megfelelő-e az ő eljárásuk, amely szerint 3 példányban állították ki a határozatot, egyet kapott a számvévőség, egyet a közigazgatás vezetője és egyet a minisztérium. Mind a Közigazgatási Bíróság, mind a Pénzügyminisztérium helyeselte ezt az eljárást. Ezért a Belügyminisztérium nem is adott ki más rendelkezést a felmentésre vonatkozóan. Utólag viszont vita indult meg, mert a hármassbizottság véghatározatán kívül a hivatalfőnöktől nem kaptak hivatalos felmentő leveleket és ezért tovább fizeti az Illetményhivatal a tisztviselőket. Azért hozza minisztertanács elé a kérdést, mert így előre nem látott kiadások merülnek fel. Kívánatos lenne ezt a helyzetet tisztázni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Adjon tájékoztatást a belügyminiszter, hogy tárcájánál rendezték-e ezt a kérdést.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Megtámadhatók a határozatok, mert nem küldtünk külön felmondólevelet. A Számszék így nem fogadta el a felmentéseket.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A Gazdasági Főtanács készítsen egységes jogszabály-tervezetet ebben a kérdésben.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Minisztertanácsi határozatot kellene hozni, hogy a hármassbizottság határozata egyben felmondásnak is számít. Meg kell erősíteni a rendeletet és ennyi az egész.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Azért meg kell csinálni ezt az egységes javaslatot.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

23

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az Országos Hitelügyi Tanácsra vonatkozó rendelkezések újabb módosítása tárgyában. Újabb módosítás vált szükségessé, mert a Gazdasági Főtanács képviselője kimaradt a tanácsból. Ezt okvetlen bele kell venni. A tanács fő feladata a kamatláb-módosítás esetén való állásfoglalás. A módosítás szükségességét az adta, hogy a tagok pótlásáról kell gondoskodni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁸

¹⁷ Az elbocsátásokról lásd a [25.] 108. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját, valamint az 5000/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. május 19.

A Gazdasági Főtanács 1946. augusztus 13-án tartott ülésének jegyzőkönyve mellett található sajtóközlemény-tervezet szerint az úgynevezett elbocsátólevélre nem volt szükség, miután azt az elbocsátásra vonatkozó határozat minden tekintetben pótolta. Előfordult — mondta a sajtóközlemény-tervezet —, hogy az elbocsátott tisztviselőknek tovább folyósították a fizetést. Ilyen esetekben a számadók ellen bűnvádi eljárás indítását kérte s a forint védelmére tekintettel 5 évi fegyházbüntetést helyezett kilátásba. (MOL XIX-A-10., Stabilizációs V. ülés 415. p.)

¹⁸ Előzményéről lásd a [46.] 129. sz. jegyzőkönyv 5. napirendi pontját.

24

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a West Orient Nemzetközi Kereskedelmi Kft. 2 330 000 svájci frank kölcsöne tárgyában.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: Túl hosszú terminusra adták ezt a hitelt. Ez közönséges kereskedelmi ügylet, ehhez nem kell ennyi idő.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: A cégeknek határidőre kell leszállítani az orosz gyapotot.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: Itt most csak festékről van szó.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Csak 1947. január 1-jéig tart a hitel. Az összes textilgyárat el kell addig látni festékekkel. Az orosz bérmunka sokkal tovább tart, egészen júniusig.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: A gyárak fizessék meg a festéket és akkor vissza lehet fizetni a hitelt.

[Gordon] *Pénzügyminiszter* javasolja, hogy a közellátásügyi miniszter vizsgálja meg a kérdést.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter* elfogadja a megbízást.

Minisztertanács a West Orient Nemzetközi Kereskedelmi Kft. részére 2 330 000 svájci frank kölcsön folyósításához hozzájárult azzal, hogy a határidő tekintetében a közellátásügyi miniszter a vizsgálat után tegyen javaslatot.¹⁹

25

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti 146 481/1946. számú javaslatát az állami kezesség mellett folyósított szövetkezeti hitelek kimutatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztésben foglaltakat tudomásul vette.²⁰

A 146 189/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés az 5610/1931. ME sz. rendelettel létrehozott Országos Hitelügyi Tanács összetételének megváltoztatására tett javaslatot. Az Országos Gazdasági Tanács által a 8420/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. szeptember 23.) alapján beküldött tag helyett kérte, hogy az általa kinevezett egy hitelügyi, egy mezőgazdasági, egy kereskedelmi és egy ipari szakember foglaljon benne helyet. E küldöttek mellett továbbra is tagja maradt a tanácsnak a Magyar Nemzeti Bank elnöke, a Pénzügyintézet Központ elnöke és a Takarékpénztárak és Bankok Egyesületének két kiküldöttje. Lásd a 10 870/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 24.

¹⁹ A 146 313/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés jelezte, hogy a tárca 1946 májusában négy tételben összesen 13 042 173 130 milpengő államkölcsönt bocsátott a West Orient Nemzetközi Kereskedelmi Kft. rendelkezésére, abból a célból, hogy a kft. ezért az összegért az orosz bérmunkák elvégzéséhez szükséges svájci festékanyagok megvételére a Magyar Nemzeti Banknál 2 330 000 svájci frankot vásárolhasson és Svájcba átutalhasson. Ehhez a minisztertanács utólagos felhatalmazását kérte. Megemlítette, hogy a kölcsönt a kft. 1947. január 31-éig 5%-os kamattal együtt köteles volt visszafizetni.

A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólpra e napirendi ponthoz a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték „Ez már folyósított hitel. Utólagos jóváhagyást kér. Kifogásolom a visszafizetési időpontot, amely korábbra is tehető lenne.”

²⁰ Előzményéről lásd az 1946. június 21-én tartott minisztertanács ülés ([34.] 117. sz. jegyzőkönyv) 34. napirendi pontját és jegyzetét. Gordon itt beszámolt a 30 milliárd adópengős

48. 1946. augusztus 16.

26

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti a MOLAJ Magyar–Szovjet Társaság és a MASZOVOL Magyar–Szovjet Nyersolaj Részvénytársaság adó és illetékfedezménye tárgyában készült rendelettervezetet.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²¹

27

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a Dohányjövedék által a dohánybevéltő bizottságokban stb. foglalkoztatni kívánt időszakai munkaerők felvételének engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

28

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az állami kezességvállalással kapcsolatosan 4 millió forintnak a szengazdálkodás rendelkezésére bocsátása tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtithára: El lehetne ezt a kérdést a minisztertanács végére halasztani, amikor a hitelügyi kérdéseket általánosságban tárgyalják.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²²

29

[Gordon] Pénzügyminiszter: Kísérlet indult meg arra vonatkozóan, hogy az amerikai hadsereg leszerelési anyagából szintén tudjunk kapni hitelkeretet,

keretben nyújtott állami kezesség mellett folyósított szövetkezeti hitelekről. Összesen tizennégy szövetkezeti központnak 16 200 millió adópengő hitelről adott tájékoztatást, jelezve, hogy így a 30 milliárdos keretből még 13 milliárd 800 millió adópengő maradt fenn szabad rendelkezésre. A szövetkezeti hiteligények gyors kielégítéséhez fűződött fontos gazdasági érdekekre tekintettel a maradványt meghaladó mértékben is további kezességeket vállalt. Az összesen 336 milliárd 350 millió összegű kerettülpés utólagos jóváhagyását is kérte. Egyben kérte azt is, hogy amennyiben az állami kezességvállalásoknak ebben az ágában újabb igény merülne fel, 2 millió forint erejéig vállalhasson újabb kezességet – természetesen a megfelelő hitelvéleményező szervek előzetes hozzájárulása alapján.

²¹ A 88 552/1946.P.M.XI.a. sz. előterjesztés a MASZOVOL alapításáról szóló 1946. április 2-án kötött egyezmény ([16.] 99. sz. jegyzőkönyv 63. napirendi pontja, illetve 8170/1946. ME sz. rendelet, MK 1946. július 23.) 14. cikkére hivatkozva, javasolta a rendelet kiadását.

A 9470/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 23.) a MASZOVOL-on kívív a MOLAJ Magyar–Szovjet Társaság részére is biztosította a kedvezményeket. Lásd továbbá a 14 130/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 17.

²² A 146 709/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés felemlítette, hogy korábban már felhatalmazást kért a Magyar Állami Kőszénbányák 4 millió forint összegű forgótőke hitelével kapcsolatos állami kezességvállalás ügyében. Egyben jelezte, hogy az Állami Kőszénbányák forgótőkeszüksége 16 millió forintot tett ki, ezért szüksége volt 12 millió forint további bankhitelre. E hitel igénybevétele azonban kizárólag állami kezességvállalás mellett történhetett. Ehhez kért újabb engedélyt. Lásd még e jegyzőkönyv 74. napirendi pontját.

48. 1946. augusztus 16.

amelynek alapján ott, közvetlenül fogyasztási cikkek tömegeit tudnánk megvásárolni. Amerikában tárolt anyagról van szó. Felhatalmazást kér a tárgyalások folytatására. A tárgyalások alapja 10 millió dolláros keret, 30 évi törlesztésre.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

30

Földművelésügyi miniszter [képviselőjében Donáth államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő javaslatát leveszi a mai nap tárgysorozatáról.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁴

31

Földművelésügyi miniszter [képviselőjében Donáth államtitkár] előterjeszti javaslatát a mezőrendőri kihágások megtorlásának hatályosabbá tétele és a fellebbevitelre vonatkozó rendelkezések módosítása tárgyában.

[Rajk] *Belügyminiszter* kéri a 3. § szövegébe a „jogerős” kitétel bevitelét.

Minisztertanács az előterjesztést a belügyminiszter által javasolt módosítással elfogadta azzal, hogy a rendelet az új felhatalmazási törvény megszavazása után bocsájtandó ki.²⁵

²³ A jegyzőkönyv mellett megtalálható a — feltehetőleg — Gordon Ferenc által kézzel írt, augusztus 16-án kelt és aláírt megközelítően azonos szövegű feljegyzés. Ez az újabb hitel — a jelek szerint — a 15 millió dolláros hadseregfelesleggel kapcsolatos kölcsönön túlmutató lehetőségként merült fel.

²⁴ A földművelésügyi miniszter napirendről levett 1. sorszámú, 152 838/1946. sz. előterjesztése a mezőgazdasági törvényes érdekképviselői szerveinek hatékonyabb munkába állítását szorgalmazta. Kérte, hogy a minisztertanács hívja fel a miniszterek figyelmét az 1920. évi XVIII. tc. és az 1937. évi XVII. tc. alapján életre hívott mezőgazdasági érdekképviselői szervekre, továbbá, hogy a mezőgazdaságot és a mezőgazdasági lakosságot érintő törvények, rendeletek, intézkedések előkészítésénél vegyék igénybe az említett szervek segítségét, elsősorban az Országos Mezőgazdasági Kamara közreműködését. Elismerete ugyan, hogy ezek a földreform folytán előállott új helyzet következtében, belső összetételüknél fogva nem alkalmasak a „demokratikus elvek maradéktalan végrehajtására” és a termelés érdekeinek hatékony védelmére, mégis szükségesnek találta a meghallgatásukat, mivel a mezőgazdasági népesség körében kialakult az a vélemény, hogy a mezőgazdaságnak nincsen hatékony érdekképviselője, amelyen keresztül hallathatná a szavát.

Az ellentmondás áthidalását kívánta szolgálni „a magyar mezőgazdaság és mezőgazdasági népesség érdekeinek védelmére és képviselőjére” kidolgozott új mezőgazdasági érdekképviselői törvényjavaslat. Ennek életbeléptetéséig kérte az előterjesztésben foglaltak figyelembe vételét.

Előzményéről lásd a [46.] 129. sz. jegyzőkönyv 41. napirendi pontját. Lásd továbbá az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 38. napirendi pontját.

²⁵ A 214 500/1946.F.M.XI.3. sz. előterjesztés a mezei lopások elszaporodása miatt — az 1894. évi XII. tc. 93–95. §-aiban meghatározott kihágások esetében — hat hónapig terjedő büntetés alkalmazását, az elítélt mezőgazdasági munkában való részvételre kötelezését javasolta. Lásd még a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 9. napirendi pontját és a 14 120/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 20.

48. 1946. augusztus 16.

32

Földművelésügyi miniszter [képviseletében *Donáth államtitkár*] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a mai nap tárgysorozatáról.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁶

33

Földművelésügyi miniszter [képviseletében *Donáth államtitkár*] előterjeszti javaslatát dr. Schwanner Jenőnek egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Schwanner Jenőnek egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezéséhez hozzájárult.²⁷

34

[*Bán*] *Iparügyi miniszter* bejelenti, hogy az 1–4. sorszám alatt szereplő előterjesztéseit leveszi a mai nap tárgysorozatáról.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁸

35

[*Bán*] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Birinyi István [MÁVAG vájár] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

²⁶ A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 3. sorszám alatt dr. Kovrig Béla egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezésére vonatkozó előterjesztés címe szerepel. E mellé a Miniszterelnökségen ceruzával a következő megjegyzést írták: „áttéve VIII. 30. anyaghoz”. Lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 57. napirendi pontját.

²⁷ A 132 293/1946.F.M.X.1. sz. előterjesztés az Agrártudományi Egyetem állatorvostudományi karának állategészségügyi igazgatástani és törvényszéki állatorvostani tanszékére javasolta kinevezni dr. Schwanner Jenő állategészségügyi főtanácsost. Kérte, hogy az ügyet a köztársasági elnök elé terjeszthesse.

Dr. Schwanner Jenő (1888–?) 1911-ben a budapesti állatorvosi főiskolán végzett. 1911-től 1919-ig ugyanott a kórbonctani intézetben dolgozott. 1919-től állami állatorvos volt. 1941 januárjától a Földművelésügyi Minisztérium állategészségügyi ügyosztályát vezette.

²⁸ Az iparügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 1. sorszám alatt Nyerges Ferenc MÁVAG lakatos, 2. sorszám alatt Végi János MÁVAG vasöntő, 4. sorszám alatt pedig Kötél Ferenc MÁVAG géplakatos jóvátételi ügye szerepel. Mind a három előterjesztéshez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Nem tartom jogosnak a jóvátételt, miután létszámcökkentés címén történt elbocsátása. Veszélyes precedens, amely az annak idején elbocsátott összes B-listást rehabilitálhatóvá tenné.”

A 3. sorszám alatt a diósgyőri bányavasúti forgalmi személyzet besorolásáról és kinevezéséről szólt. Ehhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Adjon felvilágosítást az iparügyi miniszter, hogy a javaslat milyen anyagi megterhelést jelent.”

36

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Géczy Lajos [MÁVAG nyugbéres] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

37

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Dovicsinecz Zoltán [lakatos] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

38

[Bán] *Iparügyi miniszter* bejelenti, hogy a minisztertanács korábbi határozata alapján a Honvédelmi Minisztérium felügyelete alá tartozott egyes üzemek és részvények az iparügyi tárca gondozásába kerültek.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁹

39

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselésében Simon államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Cavallier Józsefnek egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács dr. Cavallier Józsefnek egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetéséhez hozzájárult.³⁰

40

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselésében Simon államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Kármán Tódor tiszteletbeli doktori címe tárgyában.

Minisztertanács dr. Kármán Tódornak tiszteletbeli doktori cím adományozásához hozzájárult.³¹

²⁹ Előzményéről lásd a [26.] 109. sz. jegyzőkönyv 71. napirendi pontját.

³⁰ A 86 968/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Cavallier Józsefnek, a Magyar Vöröskereszt elnökhelyettesének egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetésére tett javaslatot. Kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

Dr. Cavallier József (1891–1970) filozófiai doktor. A Fővárosi Könyvtár, a Béke Egyesület, az Országos Köznevelési Intézet munkatársa, 1936-ban a Búvár című folyóirat szerkesztője, 1938-ban az Országos Szociálpolitikai Intézet főtitkára. Bekapcsolódott a keresztényszociális reformtörekvési mozgalomba.

³¹ A 32 146/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Kármán Tódornak, a kaliforniai Institute of Technology tanárának a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen tiszteletbeli doktorrá avatása ügyében tett javaslatot. Kérte, hogy az ügyben a köztársaság elnökéhez is előterjesztést tehessen.

Dr. Kármán Tódor (1881–1963) a József Nádor Műegyetem elvégzése után a göttingeni egyetem adjunktusa, 1912-ben a selmecbányai bányászati és erdészeti főiskola tanára, majd az

48. 1946. augusztus 16.

41

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Simon államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Pogány Kálmán nyugdíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³²

42

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Simon államtitkár] előterjeszti javaslatát néhai Babits Mihály özvegyének kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³³

43

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Simon államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Rosenthal Jenő svájci tanulmányútja tárgyában.

[Bán] Iparügyi miniszter: Nem tartja szükségesnek a kiutazást.

[Nagy] Miniszterelnök: Annál kevésbé, mivel Magyarországon is már nagyban gyártják a penicillint.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Simon államtitkár] leveszi előterjesztését a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁴

44

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Simon államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Hébelt Edének egyetemi rendes tanári címmel való felruházása tárgyában.

aácheni műegyetem egyetemi tanára lett. 1940-ben — az akkori politikai körülményekre tekintettel — a kaliforniai egyetemen folytatta munkásságát.

³² A 81 052/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Pogány Kálmán nyugalmazott múzeumigazgató nyugdíjának kedvezőbb megállapítására tett javaslatot.

Dr. Pogány Kálmán (1882–1951) a Budapesti Tudományegyetemen doktorált. 1908-tól az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum munkatársa, 1919 februárjában múzeumi igazgatóként dolgozott. 1919-ben a Közoktatásügyi Népbiztosság művészeti és múzeumi ügyosztályának vezetője volt. 1920-ban fegyelmileg állásvesztésre ítélték. Szakirodalmi tevékenységet fejtett ki. 1945-ben az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum igazgatójává nevezték ki, de nyugdíjazását kérte.

³³ A 80 492/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy Babits Mihály (1873–1941) özvegye (Tanner Ilona) Török Sophie azért kapott viszonylag alacsony özvegyi nyugdíjat, mert férjét 1917-ben háborúellenes baloldali magatartása miatt a X. fizetési osztálynak megfelelő nyugdíjjal végelbánás alá vonták, s bár 1919-ben a Budapesti Tudományegyetem nyilvános rendes tanára lett 1920-ban fegyelmi eljárással nyugdíjának elvesztésére ítélték. 1929-ben — miközben a magyar szellemi elit kiválóságai közé tartozott — kivételes kegyelemből a középiskolai tanári állása után a nyugdíját újra folyósították. A miniszter javasolta, hogy Török Sophie a IV. fizetési osztálynak megfelelő teljes özvegyi ellátásban részesüljön.

³⁴ A 85 503/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés javasolta dr. Rosenthal Jenő egyetemi magántanár, fővárosi közoktatói főorvos Svájcbba való kiutazásának engedélyezését, a Bázeli Tudományegyetemen folyt penicillin-kutatás tanulmányozása céljából.

48. 1946. augusztus 16.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁵

45

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Simon államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Kulin Lászlónak egyetemi rendkívüli tanári címmel való felruházása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

46

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Simon államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 8-as sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a mai nap tárgysorozatáról.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁷

47

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Simon államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Buzágh Aladárnak egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Buzágh Aladárnak egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezéséhez hozzájárult.³⁸

48

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Simon államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 10-es sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁹

³⁵ A 81 262/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében kérte a miniszter, hogy dr. Hébelt Ede egyetemi rendes tanári címmel való kitüntetése ügyében a köztársasági elnökhöz javaslatot tegessen.

³⁶ A 84 424/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében kérte a miniszter, hogy dr. Kulin László egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése ügyében javaslatot tegessen a köztársasági elnökhöz.

Dr. Kulin László (1901-?) 1927-ben szerzett orvostudományi doktori oklevelet. A Debreceni Tudományegyetem gyermekklinikáján dolgozott, 1939-ben a debreceni Állami Gyermekmenhely igazgató-főorvosává nevezték ki.

³⁷ A napirendről levett 16 049/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Boros Béla (1903-?) szemészorvos egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezésére vonatkozó javaslatot tartalmazott.

³⁸ A 85 483/1946.V.K.M.VI.a. sz. alatt a miniszter kérte, hogy dr. Buzágh Aladár kinevezése ügyében a köztársasági elnökhöz előterjesztést tegessen.

³⁹ A napirendről levett 83 027/1946.V.K.M.VII. sz. előterjesztés az Országos Magyar Iparművészeti Iskola átszervezésére vonatkozó javaslatot tartalmazott.

Az előterjesztés felidézte, hogy az iparművészeti oktatást az ország ezeréves fennállásának ünnepségsorozata hozta létre. Akkor alakult az Országos Magyar Iparművészeti Iskola négyéves iparművészeti, két éves felsőbb tagozata, valamint a főváros által fenntartott községi Iparrajz-

48. 1946. augusztus 16.

49

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Simon államtitkár] előterjeszti javaslatát az 1946/47. évi költségvetési előirányzatában megállapított létszám keretén felül 11 polgári iskolai altiszt, 4 óvónőképző intézeti szegődményes alkalmazott, 34 bábaképző intézeti szegődményes alkalmazott, 5 gyógyítva nevelő iskolai tanár, 13 gyógyítva nevelő iskolai szegődményes alkalmazott, 16 tanítóképző intézeti tanár, 12 gimnáziumi szegődményes alkalmazott, 400 állami tanító, s végül 85 paraszti kollégium részére 405 szegődményes alkalmazott felvétele tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Ezek az állások a kultusztárca keretében vannak előirányozva? Ha a Központi Illetményhivatal fizeti őket. [sic!]

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Vajon beférnek-e ezek a létszámba? Meg kell kérdezni a Központi Illetményhivatalt.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az ilyen javaslatokat a jövőben mindig előre tisztázni kell és úgy kerüljön minisztertanács elé.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Simon államtitkár]: Le vannak tárgyalva a Pénzügyminisztérium költségvetési osztályával és beilleszthetők a tárca költségvetésébe.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁰

kola. Céljuk az volt, hogy a nyugatról beözönlött ipari tömegárukat s az úgynevezett „díszműárukat” kiszorítsák s hazai nemesebb ízlésű termeléssel, népművészetünk emlékeinek fejlesztésével törzsköcs magyar ízlésű építészettel, belső berendezéssel, bútort-, textil-ipart, kerámikát, ötvösséget, öltözködéskultúrát stb. segítsenek kialakítani.

Az iskola azonban nem felelt meg rendeltetésének. Sem jó művészeket, tervezőket, sem jó művészi iparosokat nem tudott nevelni. „Jó művészeket azért nem — olvasható az előterjesztésben —, mert hibás művészi szemléletével a művészi szakokat eliparosította, jó iparosokat pedig azért nem, mert az iparhoz szorosan kapcsolódó szakokon fonák művészi magatartást hangsúlyozva az iparművelés kellő elsajátításától a növendékeket elvonta.” Az iparhoz kapcsolódó valódi iparművészeti szakosztályait sem tudta az élet valóságába bekapcsolni: nem törekedett arra, hogy jó iparosokat képezzen. A díszítő festészet és a díszítő szobrászat szempontjai határozták meg a működését.

Általában alaposabb előkészítő tanfolyamok, műhelygyakorlatok bevezetését, egy-egy mesterség alaposabb megismerését kívánta elérni. A tanári kar jelentős mérvű kicserélését sürgette. A szakosztályok közötti szellemi, művészeti kapcsolatok kiépítését tartotta szükségesnek.

Az előterjesztés mellett megtalálható a középiskolák sorába tartozó szépművészeti líceum és az iparművészeti akadémia létrehozásáról szóló rendelet tervezete. Lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 18. napirendi pontját.

⁴⁰ A 91 445/1946. V.K.M.XI. sz. előterjesztés a létszámcsoökkentésről szóló 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19., illetve a [25.] 108. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontja) végrehajtása során megállapított létszám-kereteken felül igényelt állásokra vonatkozott.

A jegyzőkönyvben felsorolt igényekből — az előterjesztéssel összevetve — kimaradt 210 főfoglalkozású tiszteletdíjas.

Az igény indoklása szerint a 400 új tanítói állásra egyrészt az általános iskolák fokozatos kiépítése, másrészt a Németországba kitelepített személyek helyébe telepített magyar lakosság s

50

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát üzlethelyiségek határozatlan időtartamra való albérletbe adása tárgyában.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: A javaslatot a közlekedésügyi miniszter hasonló tárgyú előterjesztésével össze kell vonni. Másrészt korszerűsítésre is szorul a rendelet, mert versenytárgyalás alapján adattak bérbe a helyiségek, most pedig fix összeg szerepel. Ezt módosítani kell.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Új helyzet van, és meg kell szüntetni az egész alaprendeletet. Ha megszűnik a bérlet, akkor a tulajdonos a stabilizáció értelmében szabadon rendelkezik vele. Az alaprendeletet a versenytárgyalás előírásával akkor hozták, amikor még nagy túlekedés volt az új üzlethelyiségekért. Ma az egész időszerűtlen.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ez nem érinti ezt a kérdést, mert hogyha a bérleti viszony megszűnik, akkor megszűnik az albérlet is. Ez a rendelet az albérlő és a főbérlő közötti jogviszonyt rendezi.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴¹

51

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát az International Law Association cambridge-i kongresszusára dr. Csánk Béla miniszteri osztályfőnök kiküldetése tárgyában. Megjegyzi, hogy a kiutazás költségeit a meghívó egye-sület fedezi.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴²

más telepések megfelelő tanítókkal való ellátása érdekében volt szükség. Az 5000/1946. ME sz. rendelet végrehajtása során megállapított létszámkeret azért nem bizonyult elegendőnek, mert a háborús események folytán az iskolaépületekben keletkezett károk számos intézmény működését megbénították, s így ezek a rendelet végrehajtásakor még nem dolgoztak teljes intenzitással, a helyreállítások folytán azonban a létszám kiegészítése is szükségessé vált. Végül megemlítette, hogy a paraszt-kollégiumok beindítása tette szükségessé a 405+210 tiszteletdíjas, illetve szegőd-ményes alkalmazását.

⁴¹ A T. 2979/1946. Ig. M. sz. előterjesztés, illetve rendelettervezet, egyrészt az üzlethelyiségek határozatlan időre szóló albérletbe adása esetén a felek közös megegyezésére bízta 1946. augusztus 1-jétől a díj mértéket és fizetését, másrészt, ha a felek megállapodni nem tudtak volna, az 1939. szeptember 1-jei pengőértékű albérleti díj háromszorosának forintértékben való fizetését írta elő. Rendezte továbbá az albérleti díj fizetésének időpontját, valamint az albérlet felmondásának a kérdését.

Az újjáépítési miniszter felszólalását illetően lásd e jegyzőkönyv 66. napirendi pontját. Lásd a 10 200/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 5. Helyesbítését lásd a MK 1946. szeptember 8-ai számában.

⁴² Dr. Csánk Béla (1900–1984) jogász, Budapesten és Londonban tanult. 1928-tól a Pestvidéki Törvényszék jegyzője volt. 1933-tól 1945-ig az Igazságügyminisztérium munkatársa, 1945–1946-ban főelőadó, majd 1949-ig a nemzetközi jogi osztály vezetője, 1950–1958-ban a törvényelőkészítő osztály főelőadója. 1943-tól 1951-ig egyetemi magántanár volt.

48. 1946. augusztus 16.

52

Honvédelmi miniszter [képviselőtében Zentai államtitkár] előterjeszti javaslatát Surányi Sándor jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

53

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti javaslatát a munkások családi pótlékáról szóló 7520/1946. ME számú rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴³

54

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti javaslatát a hadirokkantak és más hadigondozottak ellátásáról szóló 1933:VII. tc. 20. §-ának módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁴

55

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti javaslatát a kötelezően elrendelt védőoltások költségeire 5400 millió adópengő hitel engedélyezése tárgyában.

⁴³ A 37 284/1946.N.M.I/4. sz. előterjesztés azért javasolta a munkások családi pótlékáról szóló 7520/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. szeptember 4.) módosítását és kiegészítését, mert a Gazdasági Főtanács 1946. június 26-ai és 1946. július 25-ei ülésén elhatározta az Országos Családpénztárnak az Országos Társadalombiztosító Intézetbe való bevonását, s ennek megtörténteig a családi pótlék folyósításának szüneteltetését, és a beolvasztás, valamint a munkások családi pótlékának újbóli folyósításának előkészítésére miniszteri biztos kiküldését. Úgy határozott továbbá a Gazdasági Főtanács, hogy az Országos Családpénztár alkalmazottait végelbánás alá kell vonni és csak azok maradhattak szolgálatban, akik munkájára a miniszteri biztos igényt tartott, az alkalmazotti illetményeket a beolvasztás megtörténteig az Országos Társadalombiztosító Intézetnek kellett előlegeznie.

Az előterjesztés mellett megtalálható a Gazdasági Főtanácsnak az említett két ülésen elfogadott határozat másolata. Lásd a XIX-A-10. XLIII. 1946. június 26., 33. napirendi pontját. Lásd még e kérdéskörrel az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 64. napirendi pontját, valamint a 9400/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 8.

⁴⁴ A népjóléti miniszter szám nélküli előterjesztése felidézte az 1933. évi VII. tc. 20. §-ának (2) bekezdését, amely kimondta, hogy a hadigondozó bizottság tagja „a honvédelmi miniszter által kirendelt, lehetőleg hadirokkant vagy legalább hadviselt orvosszakértő” is. Ezt a rendelkezést a hadigondozás átmeneti szabályozásáról szóló 605/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. április 19.) 3. §-a akként módosította, hogy a hadigondozó bizottság orvosszakértő tagjának kijelölését – a hadirokkantak vagy legalább hadviseltek közül – a területileg illetékes Nemzeti Bizottság feladatává tette. Megállapította a miniszter, hogy ez utóbbi rendelkezés nem bizonyult helyesnek, mivel a hadigondozó bizottság ezen orvosszakértők egy részének munkája alapján a hadirokkantak érdekeit nem gondozta megfelelően. Elsősorban e szakértők esetében a szolgálati kötöttségnek, fegyelmi felelősségnek, másrészt a hadigondozási vonatkozású szakképzettségnek a hiányát említette fel. Javasolta, hogy a hadigondozó bizottságok orvosszakértőjeként a hatósági orvosokat vonják be. Lásd a 10 470/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 14.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁵

56

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a hadifogolyügyek költségei kérdésében. Amint a minisztertanács előtt ismeretes, az első hadifogolyszállítmány megérkezett és útban van a többi is. Nincs fedezet az ezzel kapcsolatos kiadásokra. Összesen 15 millió forintra lenne szükség.

Rákosi Mátyás államminiszter: Egyelőre ne számoljunk többel, mint ezzel a 25 000-el. Majd a többivel később foglalkozunk. Meglátjuk, hogy ez a 25 000 mennyibe fog kerülni és majd a többi szállítmányra aszerint adunk hitelt. Vegyünk 25 000-et Keletről és ugyanannyit Nyugatról és próbáljunk ennek alapján egy költségvetést csinálni. Ezen-kívül az átszállított idegen hadifoglyok fejében meg kell kapjuk a költségeinket.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: A nemzetközi egyezmények szerint az Egyesült Nemzetek átszállított hadifoglyaiért semmit sem kapunk.

Rákosi Mátyás államminiszter: Az olaszok például nem tartoznak az Egyesült Nemzetek közé. Már most biztosítani kellene, hogy ezt az összeget visszakapjuk. Tárgyalásokat kellene kezdeni.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Nincs kivel tárgyalni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Talán először a Gazdasági Főtanács elé kellene vinni ezt a kérdést. Így túlságosan globálisnak tartja a megoldást. Nem 300 000-et venne alapul, hanem egyelőre 25 000-et Keletről és ugyanannyit Nyugatról.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtárháza* javasolja, a minisztertanács mondja ki a költségvetési tételek feltétlen egyesítését. Nagyon szét van darabolva ez a kérdés és adtak már hiteleket ilyen célra a Hazahozatali Kormánybiztosságnak is és a Vöröskeresztnek is.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: Leveszi javaslatát a napirendről azzal, hogy a felmerült szempontok figyelembevételével fogja újból előterjeszteni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁶

⁴⁵ A 215 913/1946.N.M.VII. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy az 1887. évi XXII. tc., illetve a közegészségügyi törvény végrehajtásáról a 40 180/1887. B.M. sz. rendelet (MRT 1887. június 23., 1658–1677. pp.), valamint a 246 600/1937. B.M. sz. rendelet (MRT 1937. december 21., 1257–1272. pp.) kötelezően előírta bizonyos korcsoportok himlő, illetve diftéria elleni védőoltását, a 247 000/1938. B.M. sz. rendelet (MRT 1938. szeptember 27., 3065–3074. pp.) pedig a tifusz elleni védőoltást rendelte el. Hangsúlyozta, hogy az oltásokkal járó költségeket a jogszabályok a községekre hárította. A költségeket azonban ebben az időben a községek nem voltak képesek viselni. Ezért a népjóléti miniszter kérte, hogy a pénzügyminiszter bocsássa rendelkezésére a jegyzőkönyvben jelzett összeget.

⁴⁶ Nincs ismeretünk arról, hogy a kérdést később a minisztertanács ülésén tárgyalták volna.

48. 1946. augusztus 16.

57

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát menekültügyi kiadásokra 180 500 forint folyósítása iránt. Indokul felhossa, hogy a Népgondozó Hivatal szociális osztályát átvette, és így kerültek ezek a kiadások tárcája hatáskörébe.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezeket a kiadásokat összesíteni kell az áttelepítési kormánybiztos vezetésével dolgozó szerv kiadásaival.

Rákosi Mátyás államminiszter: Meg kell nézni milyen menekültek ezek, és miért nem dolgoznak?

[Nagy] *Miniszterelnök*: A javaslatot a Gazdasági Főtanács vizsgálja meg előzetesen.

Minisztertanács a javaslatot a Gazdasági Főtanács előzetes felülvizsgálata elé utalta.⁴⁷

58

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a tej- és tejtermékek beszolgáltatásának, forgalmának és felhasználásának szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁸

59

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a termésbeszolgáltatási nyomtatványokra 905 milliárd adópengő utólagos elszámolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁹

⁴⁷ A Gazdasági Főtanács megbízta a főtitkárát és a pénzügyminisztert azzal, hogy a népjóléti miniszter feladatkörébe utalt hadifogoly és menekültügyi ellátáshoz szükséges költségvetési fedezet biztosítását vizsgálják meg és tegyenek javaslatot. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs II. ülés. 1946. augusztus 3., 3. pont.)

⁴⁸ A közellátásügyi miniszter szám nélküli előterjesztése hivatkozott arra, hogy a tej- és tejtermék beszolgáltatását a háború elejétől kezdve rendelettel szabályozták. Így az új rendelkezés nem rótt újabb terheket a tejtermelőkre, csupán a kormánytól kívánta átvenni a saját hatáskörébe a még mindig gondot jelentő tejbeszolgáltatás irányításának feladatát. A beszolgáltatás mértékét, kivetésének és ellenőrzésének módját, a teljesítés határidejét, forgalmát és felhasználását a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben kívánta szabályozni. A beszolgáltatási kötelezettség ellen vétőkre szigorú büntetést javasolt kiszabni. Javasolta hatályon kívül helyezni a tejbeszolgáltatásról szóló 3700/1945. ME sz. rendeletet (MK 1945. június 28.), a 11 680/1945. ME sz. rendeletet (MK 1945. december 15.) és a 2040/1946. ME sz. rendeletet (MK 1946. február 27.) Lásd a 9680/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 5.

⁴⁹ A 27 620/1946.K.M. sz. előterjesztés a terménybeszolgáltatási nyomtatványokon kívül a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ által előállított vételi jegyek nyomdai költségeire is kérte a jelzett összeget. Utalt arra, hogy a nyomtatványok árának megtérítéséből még előre nem látott összegű forintbevételekre számított.

60

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Rác Jenőnek, illetve ifj. dr. Erődi-Harrach Bélának a koppenhágai élelmiszer-konferenciára való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁰

61

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a kenyér árának leszállítása tárgyában. Kifejti, hogy 92, illetve 90 fillérre tudná a kenyér árát leszállítani, amíg árpát nem kevernek a kenyérbe, addig ezt az árat tartani is tudná.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Inkább 88 fillérben kellene megállapítani a kenyér-árat, az jobban osztható.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Annyira mérsékelni nem tudja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵¹

62

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy a kenyérgabona-dézsma körül intézkedésre lenne szükség. Nagy az elégedetlenség és az emberek nem tudják megkeresni gabonaszükségletüket. A malmokban visszaélések vannak.

Rákosi Mátyás államminiszter: Valami visszatérítést kell kitalálni és úgy megoldani a dolgot, mert a helyzet tényleg tarthatatlan.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

63

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy vidéken igen nagy az áruhiány. Különösen Miskolcon, de máshol is ez a helyzet. Ipari cikkek egyáltalán nincsenek. Ezt az állapotot orvosolni kell.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A kereskedelemügyi miniszter figyelje, hogy melyik városban vannak hiányok és oda irányítson árut.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

⁵⁰ A 28 061/1946.K.M. sz. előterjesztés bejelentette, hogy az Egyesült Nemzetek által 1946. szeptember 2-án Koppenhágában megrendezésre kerülő nemzetközi élelmiszer-konferenciára kívánta kiküldeni dr. Rác Jenő miniszteri tanácsost, illetve akadályoztatása esetén dr. Erődi-Harrach Béla miniszteri titkárt. Hangsúlyozta, hogy a konferenciára azért javasolta nevezett, illetve nevezettek kiküldését, mert olyan személlyel kívánta képviseltetni az országot, aki nemcsak az adott időszak élelmészeti kérdéseivel, de egyben a mezőgazdasági termelési viszonyokkal is teljesen tisztában van.

Előzményéről lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 27., illetve lásd még az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 8. napirendi pontját.

⁵¹ A Gazdasági Főtanács a kenyér budapesti fogyasztói árát — 1946. július 27-én — 96 forint-fillérben állapította meg. (MOL XIX-A-10-LII. 1. napirendi pont.)

48. 1946. augusztus 16.

64

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1-es sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a mai napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵²

65

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát csehszlovák vasúti tárgyalásokra dr. Járfalvi Ottó, Kozáry József és Dukay Kornél kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵³

66

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát üzelethelyiségek bérletéről és albérletéről szóló 4000/1946. ME számú rendelet módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁴

67

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát néhai Csöre Sándor [postaaltiszt] özvegyének kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

68

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Torkos József [postaaltiszt] özvegyének kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

⁵² A közlekedésügyi miniszter 50 407/1946.VI.1. sz. rendelettervezete található a jegyzőkönyv mellett, ez a tehergépjárművek és vontatók közúti forgalmának szabályozására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazott.

⁵³ Az 50 258/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztés a csehszlovák vasutak igazgatósága által 1946. augusztus 6–7-ére Prágába összehívott magyar–csehszlovák kölcsönös vasúti kocscsere értekezletre javasolta kiküldeni dr. Járfalvi Ottó MÁV titkárt, továbbá Kozáry József MÁV főtanácsost és Dukay Kornél MÁV főfelügyelőt. Jelezte, hogy az idő rövidege miatt a kiküldetést megtörtént – bejelentése így utólagos.

⁵⁴ A 48 397/1946.Közl.M.I.1. sz. előterjesztés az üzlethelyiségek bérletéről és albérletéről szóló 4000/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. április 4.) kapcsolatban rámutatott arra, hogy ez a közforgalmi vasutak pályaudvarához vagy egyébként a vasút üzemi berendezéséhez tartozó raktár- vagy irodahelyiségeket, illetőleg azoknak a bérletét az üzlethelyiségek bérletére vonatkozó általános szabályok alá vonta. Ezt azonban a miniszter nem tartotta indokoltnak, mivel a közforgalmú vasutak a bérlők megválasztásánál nem az egyéni érdekeket, hanem a közérdekeket tartották szem előtt, mint ahogyan a vasutak is a közérdekeket szolgálták. Ezért e helyiségek bérlőinek kiválasztását és a bérlet felmondását a vasútvállalatra javasolta bízni. A kérdés újbóli rendezését a háború következtében előállt szűkös vasúti raktározási lehetőségek miatt is indokoltnak tartotta. Lásd a 10 270/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 11.

69

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti a MÁV-munkások létszámcsökkentésére vonatkozó javaslatát.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Figyelmesen kell a kérdést megoldani, itt munkáscsökkentésről van szó!

Rákosi Mátyás államminiszter: Elvben leszögezi, hogy takarékosan kell eljárni a munkáselbocsájtásoknál, mert minden oldalról jönnek a panaszok, hogyha a vállalatnak választani kell a munkások elbocsátása és új munkaalkalom teremtése között, akkor az előzőt választják. Ebből előbb-utóbb munkanélküli segély lesz.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy annyit engedélyez, amennyi az 1938-as létszám, + az újjáépítésre előirányzott költségvetéshez mért létszám.

70

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1-es sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁵

⁵⁵ A 2217/1946.T.M. sz. előterjesztésében hivatkozott a miniszter pénzügyminisztertől kapott felhívásra, miszerint a kollektív szerződéssel alkalmazott hírlapírók szerződését 1946. augusztus 1-je előtt meg kellett szüntetnie – azzal, hogy ezeket vegye fel a tárca részére rendszeresített státusba. A Tájékoztatásügyi Minisztérium maga is indokoltak találta a szerződéses újságírók státusba vételét.

Mindenekelőtt azonban az Igazságügyminisztérium állományába tartozó dr. Réczei László (1906–?) kinevezését kérte tárcájához, aki 1945-ben az Igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztályának vezetője volt, majd a nemzetközi jogi osztály vezetését bízták rá. A kormány megbízásából 1945 márciusában és májusában félhivatalos tárgyalásokat folytatott Bukarestben. A Tájékoztatásügyi Minisztérium megalakulása után a minisztérium elnöki osztályának vezetője lett, egyben a miniszter adminisztratív, majd politikai helyetteseként szerepelt. Később (1953–63) egyetemi tanár, 1957–1960-ban az igazságügyminiszter első helyettese, majd a Távol-Keleten, illetve a Benelux államokban volt nagykövet. Számára a IV. fizetési osztály 2. fizetési fokozatába való besorolást javasolta.

Javasolta továbbá Halász Ernő (1892–?) hírlapíró kinevezését — ugyancsak a IV. fizetési osztály 2. fokozatába —, aki több vidéki lapnál, majd a Déli Hírlapnál, a Magyarországnál, a Világnál, a Magyar Hírlapnál s az Újságnál dolgozott. A német megszállás után internálták, de megszökött. 1945 után a Magyar Nemzet munkatársa volt, majd a Tájékoztatásügyi Minisztérium sajtótájékoztatási osztályának vezetője lett.

Kinevezésre javasolta a VII. fizetési osztályba dr. Ferencz Lászlót (1908–?), aki Csehszlovákiában végezte tanulmányait s az ottani kommunista párt által kiadott Magyar Nap című lap felelős szerkesztőjeként dolgozott. 1939-ben Angliába ment s a New Czechoslovakia című lap munkatársa lett. 1945 december óta dolgozott a Tájékoztatásügyi Minisztériumban.

A VII. fizetési fokozatba javasolta kinevezni dr. Czimer Józsefet (1913–?), aki bölcsészettel végzett, lélektannal foglalkozott. A háború alatt nem tett eleget a katonai behívásnak, az „Ellenállás” című illegális lapot szerkesztette. 1945 után a Szabadság című lap munkatársa lett. 1946

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos előterjeszti 3076/1946. számú javaslatát az Áttelepítési Kormánybiztosság augusztus havi költségeinek fedezésére tárgyában.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Tüzetesen átnézte a javaslatot és egy tételen megakadt a szeme. A költségvetés szerint a tisztviselők mind 50%-os pótdíjat kapnak, mert a tiszteletdíjak összege éppen a fele az illetmények összegének.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: A Gazdasági Főtanács részletesen átnézte a költségvetést és 200 000 forintot javasolt megszavazni. Ez az összeg csekély, de erre sincsen fedezet, a többi tárcától kell elvenni. Viszont a kormánybiztosság óriási apparátust akar felhúzni. Rengeteg autó, sok tisztviselő szerepel a költségelőirányzatban. Mi ezt képtelenek vagyunk kifizetni. A tárcák nem vállalják el, hogy az ő költségvetésükből levonjanak ilyen tekintélyes összeget.

Jócsik Lajos kormánybiztos: Bár az előterjesztésben 10 gépkocsit kér, megelégedne 5-tel is. 500 községből jelentkeznek az áttelepülők, azért ez nagy közlekedési probléma is. Kellő mozgékonyság nélkül lehetetlenség elvégezni a feladatokat.

február óta dolgozott a Tájékoztatásügyi Minisztériumban, egyben az Új Magyarország című lap munkatársa volt.

Olt Istvánt (1917-?) a minisztérium külföldi gazdasági képviselőkkel kapcsolatot tartó munkatársát ugyancsak a VII. fizetési fokozatba javasolta kinevezni.

Végül kinevezésre javasolta a VIII. fizetési osztályba Florián (Feldmann) Tibor (1919-1990) bölcsész végzettségű szerződéses munkatársát, aki 1941-től két olasz lapnak dolgozott s 1945 márciusától a Miniszterelnökség munkatársa volt. 1948-ig volt a Tájékoztatásügyi Minisztérium munkatársa, majd 1960-ig külügyminisztériumi titkár, egy időben a moszkvai és a damaszkuszi követségen teljesített szolgálatot. 1960-tól 1984-ig a Sakkszövetség titkára, többszörös sakk-bajnok és a Sakkélet című folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke volt.

A Tájékoztatásügyi Minisztérium előterjesztéseit összefogó borítólapjára e napirendi pont címe mellé a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést írták: „Véleményem szerint elegendő lenne egyelőre, ha kimondaná a minisztertanács, hogy a kinevezésekre javasolt tisztviselők az előterjesztés szerinti fizetési osztályba sorolhatók, de egyelőre státusz nélkül. A kinevezés fokát illetően Halász Ernőnél elegendő az V. fizetési osztályba való kinevezése, Gál Ferencnél is elegendő a VII. fizetési osztály.”

Meg kell említeni, hogy az előterjesztésben nem szerepelt Gál Ferenc neve, csak az előterjesztéseket összefogó borítólapon.

Az előterjesztés mellett megtalálható a Miniszterelnökség előadóivére vezetett, a tájékoztatásügyi miniszterhez címzett levéltervezet, amely a javaslat időszerűtlenségét szögezte le. „A stabilizáció eredményeihez képest — olvasható a levéltervezetben — fogom ugyanis vizsgálat tárgyává tenni ezt a kérdést, vajon nem szükséges-e a minisztériumok számát csökkenteni, és így amíg ebben a tekintetben végleges felfogást nem alakíthatok ki, arra kérem Miniszter Urat, szíveskedjék javaslatának tárgyalásától eltekinteni.” Az 1946. július 29-én kelt levéltervezeten azonban nem szerepel a kiadmányozó kézjegye, s az iktatószám sem. Lásd még a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 56. napirendi pontját és jegyzetét.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* javasolja, hogy írják össze az összes költségvetési tételeket, [sic!] amelyek az eredeti tételek között nem szerepelnek. Szedjék össze, hogy melyek azok a várható kiadások, amelyekre nincs költségvetési fedezet.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Amit csak lehet, meg kell adni a kormánybiztosságnak.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: De nem lehet a végletekig a tárcáktól elvenni az ellátást.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Valahogyan meg kell ezt organizálni és pénzt kell teremteni. Félmillió pengőt kellene gondos gazdálkodás mellett a kormánybiztosság kezére adni.

Jócsik Lajos kormánybiztos: A mozgás kérdése a legnagyobb probléma.

Szakasits Árpád államminiszter: Az eredeti 200 000-es keretet fel kell emelni 300 000-re és abba kell beleépíteni a Kormánybiztosság költségvetését, addig is, amíg a kormányzat másképp meg tudja oldani a kérdést.

Minisztertanács az Áttelepítési Kormánybiztosság augusztus havi költségeire háromszázezer forint rendkívüli hitel folyósításához hozzájárult.⁵⁶

72

Jócsik Lajos kormánybiztos előterjeszti javaslatát Pécsy József miniszteri osztálytanácsosnak a csehszlovák–magyar vegyes bizottság elnökévé való kinevezése iránt.

Minisztertanács Pécsy Józsefnek a csehszlovák-magyar vegyes bizottság elnökévé való kinevezéséhez hozzájárult.⁵⁷

[73]

Szakasits Árpád államminiszter: Helyes volna egy bizottságot szervezni a kormánybiztosság mellé, ami a munka megkönnyítése szempontjából fontos lehetne.

Rákosi Mátyás államminiszter: Tekintettel arra, hogy 500 községről van szó, be kell fogni a munkába a Belügyminisztérium közegeit. Enélkül nem tudja a kormánybiztosság lebonyolítani ezt az óriási munkát. Annak a megalapítását, hogy mennyien lépnek vissza, nem a Kormánybiztosság hatáskörébe

⁵⁶ A Gazdasági Főtanács az áttelepítési kormánybiztos augusztus havi eredeti költség-előirányzatát túlméretezettnek találta – csak 200 000 forint engedélyezését javasolta azzal, hogy a többi tárca hitelét aránylagosan csökkenteni kell. Egyúttal szükségesnek látta a kitelepítési és az áttelepítési ügyek egységes szempontok szerinti, egy szerv által történő intézésének megoldását. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs IV. ülés 1946. augusztus 10., 13–14. pont.) Az utóbbi ügyben augusztus 26-án értekezletet tartottak, a kialakult álláspontról feljegyzés készült. (u.ott 6858/1946. G.F.)

⁵⁷ Dr. Pécsy Józsefet 1946 szeptember elején leváltották a vegyes bizottság magyar delegációjának az éléről, mivel hozzájárult ahhoz, hogy a csehszlovákiai magyar gazdák ingóságait otthagyják Csehszlovákiában – szemben az egyezmény VI. cikkelyével, amely lehetőséget adott ezeknek magukkal hozására.

48. 1946. augusztus 16.

utalná. Autón bejárni 500 községet nem lehet, ez olyan óriási kiadást jelentene, amit nem tudunk elviselni. Próbáljon az államtitkár kooperálni a helyi hatóságokkal, kapcsolja be a közigazgatást. A jegyzőket is be kell vonni a munkába. Gazdaságosan kell csinálni a dolgot, így ki fog derülni, hogy ez az összeg, legalábbis egyelőre, elég lesz.

Jócsik Lajos kormánybiztos: A költségvetési előirányzatot az egész esztendőre a Miniszterelnökség keretében dolgozzák ki.

Szakasits Árpád államminiszter: Nem is tudjuk, hogy mennyi lesz a betelepülők száma, tehát jobb rövid lejáratú hitelt biztosítani. 300 000 forint felett disponálhat a kormánybiztos, a további igényekkel pedig újból minisztertanács elé jön.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.

[74]

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* Amikor a minisztertanács a stabilizáció menetrendjét megszervezte, olyan határozatot hozott, hogy 1946. augusztus hó folyamán mindössze 240 millió forintot szabad kibocsátani, ezen kívül a valutáért kifizetett összeget. [sic!]⁵⁸ A Gazdasági Főtanács javaslatára egy egészen kötött menetrendet szervezett meg, mégpedig úgy, hogy havi kvótákban szabta meg a kiadható összegeket.

Ma már a stabilizáció harmadik hetébe lépünk és sor kerül a harmadik heti kifizetésekre. Felmerült az a kérdés, hogy megváltoztassuk azokat a kereteket, amelyeket a minisztertanács körülhatárolt. Meg kell változtatni ezeket a kereteket azért, mert egyrészt az adók még nem folytak be olyan mérvben, mint ahogy előre vártuk. 16-a és 21-e között 33 milliót kellene kitenni az adók összegének, [sic!] eddig azonban mindössze 10 millió forint folyt be. Ez nem fog így maradni, de itt különböző mulasztások történtek. Másrészt az egyes községek és városok nem tudtak megfelelő mennyiségű gabonát átvenni, és a közellátásügyi miniszter mintegy 20 millió forint összegben kénytelen volt

⁵⁸ A minisztertanács több alkalommal foglalkozott a stabilizáció különböző kérdéseivel, így a [38.] 121. sz. jegyzőkönyv 84., a [39.] 122. sz. jegyzőkönyv 1., a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 16. és a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 16–17. napirendi pontja. Az itt tárgyalt összefüggésekről azonban korábban nem esett szó.

Az augusztusi forintelőirányzat tekintetében kimondta a Gazdasági Főtanács, hogy 240 millió forintot lehet kibocsátani, az első héten 75, és a második héten is 75 millió forint adható ki, mégpedig úgy, hogy az első két napon viszonylag nagyobb összeget kell kibocsátani, a fennmaradó 90 millió forintot a hónap két utolsó hetében egyenlő arányban kell kiadni. Javasolta, hogy az augusztusi pénzelosztás részletes kidolgozására ötös bizottságot kell alakítani a pénzügyminiszter, a közellátásügyi miniszter, a Nemzeti Bank, a Jóvátételi Hivatal és a Gazdasági Főtanács titkárságának a kiküldötteiből. Ismételten kimondta, hogy a beszolgáltatandó aranyat és valutát, valamint az adópengő-adójegyeket a kiosztásra kerülő 240 millió forinton felül föltétlenül be kell váltani. (MOL XIX-A-10. LIII. 1946. július 28. 15. pont.)

Ennek megfelelően foglalt állást a minisztertanács.

engedélyt adni olyan értelemben, hogy hitelbe vegyék át ezeket a mennyiségeket. Javasolja, hogy ezt az intézkedést a minisztertanács jóváhagyólag vegye tudomásul azzal, hogy a hiteleknek további folyósításához nem járul hozzá.

Keletkeztek olyan hiányok is a kibocsájtandó pénzüsszegek terén, amelyekkel nem számoltunk, például azzal, hogy a Nemzeti Bank nem kér engedélyt a kormánytól arra, hogy bankjegyeket vegyen igénybe saját költségei fedezésére. Teljesen törvénytelenül igénybe vett bizonyos bankjegymennyiséget. A Nemzeti Banknak ezt az intézkedését most már tudomásul kell venni, de a Nemzeti Bank bankjegyszükségletét is a jövőben kérje a minisztertanácstól, hogy a 240 millió forintot, illetve a most megszavazandó összegeket át ne lépjék.

Felmerültek váratlan kiadások a SZEB-bel kapcsolatban is. Erre a célra 90 millió forintot szavazott meg a minisztertanács 1946/47. évre.⁵⁹ A SZEB ezt annak idején tudomásul vette. Itt azonban úgy látszik félreértések is voltak, arról volt szó, hogy ők négy hónapnál tovább nem maradnak Magyarországon és azt kérték, hogy ezt az összeget ne 12-es elosztásban utaljuk ki nekik, mert ők ezekből az összegekből nem tudnak kijönni. Tárgyalásokat folytatott egy magyar bizottság a SZEB kiadásainak pénzügyi fedezetéről, és ennek folyamán az angolok és amerikaiak, ellentétben az oroszokkal, ultimátummal fordultak a magyar kormányhoz, hogy nem tűrnek el semmiféle takarékoskodási intézkedéseket, és mi kötelesek vagyunk minden megmondolással nélkül azokat az összegeket rendelkezésükre bocsátani, amelyek őket megilletik a Fegyverszüneti Egyezmény 11. pontja alapján.⁶⁰ Így például fejenként 10 liter szeszesital, napi 6 ebéd stb. Az oroszoknak a mérséklete tüntető volt ezzel szemben. Közölték, hogy lemondanak minden élelmiszerszükségletükről stb., mindent megtesznek, hogy csökkentsék a költségvetésünket. Kérni kell felhatalmazást a minisztertanácstól, hogy a SZEB költségeire nagyobb összegeket utalványozhasson a Pénzügyminisztérium, mint amiket tervbe vettek.

Egy másik tárgyalás is folyt az oroszokkal. Tudniillik a Fegyverszüneti Egyezmény értelmében mi kötelesek vagyunk a Vörös Hadsereg itteni részlegeinek zsoldot fizetni. Erre a célra 15 millió forintot kértek a magyar kormánytól augusztus hónapra. Igen kemény küzdelem után az oroszok teljesen magukévá tették a magyar kormány álláspontját és leengedték ezt a tételt, mégpedig 3 millió forintra. Ezt folyósítani kell.

Újabb szempontok: a pénzszüke sokkal nagyobb, mint előre láttuk. A pénz forgási sebessége lassúbb, mint reméltük. Így a pénz megrekedt és kívánatos ezen enyhíteni, egyrészt azzal, hogy a magánhitelek vonalán 1946. augusztus

⁵⁹ Lásd a [43.] 126. sz. jegyzőkönyv 2. és a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 52. napirendi pontját.

⁶⁰ A fegyverszüneti egyezmény 525/1946. ME sz. rendelet, MK 1945. március 17., illetve az 1945. évi V. tc. 11. §-a határozta meg a Szövetséges Ellenőrző Bizottság működéséhez szükséges szolgáltatások körét.

48. 1946. augusztus 16.

hónapra előirányzott 90 millió forintot 35 millió forinttal fel kell emelni. A gabonabeszolgáltatásra nagyobb összegeket kell adni, mint előre láttuk. Erre a törvényes rendelkezés megvan. Nem csak a gabonabeszolgáltatás kérdései jutottak előtérbe, finanszíroznunk kell a cukor-kampányt is 6 millió forint összegben, és a jövő hónap elején jelentkezni fognak a napraforgó felvásárlásának szükségletei is. A magánhitelek sorába tartozik az is, hogy a Közlekedésügyi Minisztérium a fuvar jelentős részét hitelezi a Fuvarhitelező Intézetnek, amely csak szeptember 6-án tudja azt visszatéríteni.

Ezek azok a fő kiadások, amelyeket megpróbálnánk beleszorítani a magánhitel-vonalba. Kéri, hogy a minisztertanács járuljon hozzá ahhoz, hogy a 90 millió kölcsönkeret emeltesék fel 125 millió forintra. Az állami kiadások emeltessenek fel ugyanakkor 65 millió forinttal. A 240 millió forint értékű kibocsátható bankjegymennyiség emeltesék fel 340 millióra, illetve hozzáadva azt az összeget, amelyet a valutáért kifizettek. Ez az összeg előzetes számítások szerint 8 és fél millió dollárt fog kitenni.

Fontos a bányák forgótőkével való ellátása is. Ez 25 millió forintot jelent. Nem folynak be a pénzek a bányákhoz, az üzemek nem fizetnek, és ezért szükséges a bányák forgótőke-ellátása. Ez kölcsön, illetve lényegében a megalapítandó állami kőszénbánya részvénytársaságnak lenne az alaptőkéje.

Ugyanakkor javaslatot tesz a minisztertanácsnak arra is, hogy a MÁV-ot is lássák el 30 millió forint forgótőkével. Egy igen széleskörű tanácskozás alapján megállapították, hogy a MÁV a munkáját tovább vinni nem tudja. Eddig, az előző esztendőkből a MÁV mindig rendelkezett forgótőkével. Ennek a 30 millió forintnak a terhére már megkapta az alkalmazottai heti fizetését. A MÁV-nak ebből a 30 milliójából 13 milliót elveszünk a szén kifizetésére. Ez levonásba jön a bányák 25 milliójából.

A köztisztviselőknek e heti fizetése mintegy 15 millió forint és ezeket az összegeket a közellátásügyi miniszter kénytelen volt kifizetni és hitelezni a városoknak. Ezekből az összegekből adódik az a 65 millió keret, amelyet a minisztertanács elé terjesztett.

Hatalmazza fel a minisztertanács a pénzügyminisztert, hogy tárgyalásokat folytasson a Magyar Nemzeti Bankkal a 240 milliónak 340 millióra való felemelése tárgyában. Reméli, hogy ez a stabilizációt nem fogja veszélyeztetni, annál kevésbé, mert ha a kibocsátott összeg ilyen hatással lenne a gazdasági életre, abban a percben a kormánynak módja van a Nemzeti Bank hiteleit megszorítani és pénzelvonást végezni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ez annyit jelentene, hogy az első hónapban kibocsátottunk kb 340 + kb 100, azaz 440 millió forintot. Az első évben mindössze 1000 millió forintot bocsáthatunk ki a stabilizációs tervek szerint, ez tehát annyit jelent, hogy az első hónapban az összes bankjegymennyiség 44%-át forgalomba hozzuk. Véleménye szerint ez lehetetlen. Nem lehet mindjárt az

első hónapban 440 milliót kibocsátani. Ez a tervek felborítását jelentené. Feltétlenül számítani kell arra, hogy egy pillanatban ez visszacsap. Előre lehet látni, hogy egy hónapon belül óriási pénzbőség lesz. Ezt az összeget rendkívül túlzottnak tartja. Kifogásolja, hogy aranyat majdnem egyáltalán nem szállítottak be a Nemzeti Bankba, holott éppen most vannak olyan nézetek, hogy a magyarországi arany mennyiség legalább annyi, amennyi a Nemzeti Bankban van. Nem olyan nagy a pénzhőség, mint ahogy azt egyesek feltűntetik. A pénzkövetelés csúcspontja az október lesz. Nem lehet a bankjegymennyiség 44%-át kiszórni az első hónapban. – A másik, ami meglepi, hogy mind a MÁV-nál, mind a bányáknál tulajdonképpen alaptőkét is adunk. Ezt nem is kapjuk vissza olyan egyszerűen. Úgy veszi észre, hogy a Gazdasági Főtanácsot kezdi elvinni a nagy sodrás.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Azt látja, hogy a jótételi üzemeknél, de általában a nagyüzemeknél augusztus 1. óta a munkabérek jelentős része nincs kifizetve. Az a javaslata, hogy legalább olyan mérvű hitelt kell adni, hogy ezeket kifizessék, mert munkaleállások várhatók a legközelebbi napokban, ha ezeket a munkabéreket nem tudjuk kifizetni. Lehet, hogy van arany az országban, de nem a nagyüzemeknél. A hitelkereteket feltétlenül emelni kell, mert kétségbeesetten jelentkezik gazdasági életünkben a forinthiány. Ez az összeg még nem fog bajt csinálni, csak ha a folytatása is ilyen lesz. A folytatásnál vigyázni kell. Kéri, hogy az augusztusra engedélyezett konzerv-hiteleket feltétlenül adják ki, mert azok eddig nem kerültek kifizetésre.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Veszélyesnek tartja ezt az összeget és javasolja, hogy egyes tételeket toljanak át szeptemberre. A MÁV nem válhat minden forgatóke nélkül deficitmentessé. Ő maga vetette fel fél évvel ezelőtt az állami üzemek deficitmentessé tételének kérdését, akkor is azt mondta, hogy máról-holnapra a MÁV-nál ezt nem is lehet elérni. A kilátásba helyezett 30 millió teljesen elégtelen. Egy ilyen vállalatnak ez teljesen elégtelen. Megértik az állam nehéz helyzetét, mégis legalább 60 millióra volna szükségük. A MÁV nem fizetett illetményeket, az anyagokat nem fizeti ki, régi tartozásait nem törleszti, annak ellenére, hogy a MÁV bevételei augusztus 1. óta megnöttek, ez nem fedezi a szükségleteket. A hitelek egy részét szeptemberre kell áttenni, csak a legszükségesebb hiteleket kell kiadni, mint a MÁV, a szénbányák és a SZEB hitele. A mezőgazdasági hiteleket át lehet tenni szeptemberre. Felhossa a híd-hitelt. A hídépítéseket nem lehet leállítani. Nemrég értesítették, hogy az előirányzott összegnek csak a felét kapja meg. Így nem lehet hidat építeni. – Kéri a számára előirányzott 30 milliónak 60 millióra való felemelését.

Szakasits Árpád államminiszter: A befolyt 8 és fél millió dollárt rögtön áruba kell fektetni.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthára*: Már kimentek cukrot, bőrt stb. vásárolni.

48. 1946. augusztus 16.

Rákosi Mátyás államminiszter: Közvetlen a szanálás előtt tapogatódzott a nagyiparnál. Kiderült, hogy a Weiss Manfréd, amely 75%-os kapacitással a jóvátételre dolgozik, rendelkezett 120 vagon olyan iparcikkkel, amit ő el tudna adni. Azt mondták, hogy nekik csak az első héten lesznek nehézségeik. Kiderül, hogy a harmadik héten vagyunk és a 120 vagon mintha nem létezne. Ez pedig nehéz 10 milliókat jelent. Nagyon tart tőle, hogy itt még nem merítették ki mindent. A másik nem kevésbé veszedelmes jelenség az adóapparátus szabotálása. A legkülönbözőbb oldalokról hallják, hogy például a földadót elmulasztották az adóhivatalok kivetni, nem is szólva az egyéb adókról. Ez egy általános jelenség. Adóügyi apparátusunkat feltétlenül meg kell nyomni.

[Gordon] *Pénzügyminiszter:* Napok óta foglalkozik ezzel a kérdéssel.

Rákosi Mátyás államminiszter javasolja, hogy felezzék meg az összeget. A 100 milliós követelésnek a felét vigyék át szeptemberre. 50 milliót vegyenek hozzá ebben a hónapban és a másik felét szeptember hónapban.

[Bárános] *Közlekedésügyi miniszter:* A gabonánál és a gabonyánál figyelemmel kell lenni arra, hogy ne mulasszák el ezeket a tételeket.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter:* Mondja ki a minisztertanács, hogy a Gazdasági Főtanács legközelebbi ülésén meg kell vizsgálni az állami jövedelmek befolyásának menetét.

[Rajk] *Belügyminiszter:* Az összes vármegyében az adóhivatali apparátus működőképes, egyetlen hiba, hogy nincsen kellő felszerelésük, pl. nincsenek úrlapjaik stb. és így nem tudnak kellőképpen dolgozni.

Minisztertanács utasította a Gazdasági Főtanácsot és a pénzügyminisztert, hogy a hitelfelosztások tételeinél Rákosi Mátyás államminiszter észrevételei szerint járjon el.⁶¹

[75]

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* Még egy javaslata van. Megjutalmazandók lennének azok a vezető tisztviselők, akik a stabilizációban igen komoly munkát fejtettek ki. A minisztertanács engedélyétől függően 200 000 forint megadását javasolja.

[Gordon] *Pénzügyminiszter:* Ezt az összeget kéri 30 000 forinttal felemelni, azért, mert a szovjet-magyar szerződésekkel kapcsolatban, mind a bauxit, mind az olaj szerződések vonalán a magyar állam szempontjából mérhetetlen anyagi érdekek forognak kockán az apportként behozandó értékek értékelése

⁶¹ 1946 szeptember elején a Gazdasági Főtanács megállapította, hogy az augusztus havi pénzgazdálkodás az előre megszabott keretek között folyt le. Az augusztus végi 371,6 millió forint összegben forgalomban volt pénzmennyiségből 129,7 milliónak a forgalombahozatala a valuta-, arany és devizaszolgáltatással függött össze. Eszerint az állami deficit fedezése, a váltóleszámitás és egyéb kibocsátás kerete 241,9 millió forintra rúgott, ami 1,9 millió forinttal volt nagyobb összeg, mint az augusztusi előirányzat. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs VI. ülés 7286/1946. G.F. sz. ügyirat 226. p.)

48. 1946. augusztus 16.

terén. Ezeknél a tárgyalásoknál nekünk természetesen egy sorát a legkiválóbb szakértőknek kellett munkába állítanunk. Ezeknek bizonyos honoráriumot kell folyósítani. Erre a célra kéri a 30 000 forint folyósítását.⁶²

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[76]

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára* javasolja, hogy a Szabadság híd építését vezető mérnökök, csoportvezetők és munkavezetők jutalomban legyenek részesíthetők, mely jutalmat a híd felavatása alkalmából nyújtanának át nekik. A jutalom összege körülbelül 50 000 forintot tenne ki.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶³

[77]

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Az Országos Építésügyi Szolgálat oszlatassék fel. Az Országos Építésügyi Kormánybiztosságnak költségvetése nincsen, ellenben a munkásokat mégis ki kell fizetni. Javasolja, hogy a pénzügyminiszter találjon fedezetet erre a kiadásra és egyben nézze meg, ki a felelős a mulasztásért.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁴

Minisztertanács 13 óra 30 perckor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépellt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Nem szerepel a felsorolásban Vas Zoltán neve. A jegyzőkönyvet nem írta alá Rákosi Mátyás, Gordon Ferenc, Rónai Sándor, Ries István, illetve Balogh István, Donáth Ferenc, Simon László, Zentai Vilmos és Jócsik Lajos.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 2-8., a 12-13., a 15., a 17-21., a 23-26., a 28-31., a 33-37., a 39-50., az 52-55., az 58-60., a 64-68. és a 70. számú napirendi pontokhoz tartozó előterjesztés.

⁶² Lásd a [6.] 89. sz. jegyzőkönyv 6., a [16.] 99. sz. jegyzőkönyv 63. és a [17.] 100. sz. jegyzőkönyv 5. jegyzetét, valamint jegyzeteiket.

⁶³ Szabadsághíd felavatásának, azaz a volt Ferenc József híd helyreállításának ünnepségére, a forgalomnak való átadására 1946. augusztus 20-án került sor.

⁶⁴ Az Országos Építésügyi Szolgálat alatt feltehetőleg a 3950/1945. ME sz. rendelettel (MK 1945. július 1.) az országos építésügyi kormánybiztos támogatására létrehozott Országos Építésügyi Tanácsot értette. A pártok és társadalmi szervezetek küldötteiből álló testület az 1946. évi XXIV. tc. 6. §-a értelmében befejezte működését. Ugyanazon törvényhely értelmében az országos építésügyi kormánybiztos állása is megszűnt.

49. 1946. augusztus 23.

[49.] 132.

Jegyzőkönyv

az 1946. évi augusztus hó 23. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete alatt tartott minisztertanácsról.

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Rajk László belügyminiszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviselőében Nagy Ferenc miniszterelnök, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter képviselőében Varga Lajos államtitkár, Gordon Ferenc pénzügyminiszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Eröss János államtitkár, a Jóváérteli Hivatal elnöke, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Jócsik Lajos államtitkár, áttelepítési kormánybiztos, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. Őszinte örömmel köszönti a minisztertanácson először megjelenő Bartha Albert honvédelmi minisztert, akinek személyével a magyar demokrácia régi harcosát üdvözölheti a kormány tagjai között. – Bejelenti, hogy Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter politikai helyettesítését távollétében Rákosi Mátyás államminiszter látja el.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹

[Nagy] *Miniszterelnök* felkéri dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkárt a miniszterelnöki bejelentések megtételére.

¹ Gerő Ernő 1946 augusztus végén és szeptember elején Párizsban tartózkodott, a magyar béke delegáció elnökhelyetteseként szerepelt.

[2] 1

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Jóvátételi Hivatal július havi póthitelére 1031 billió 10 millió adópengő engedélyezése tárgyában. Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²

[3] 2

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Magyar Vöröskeleszt július hó 7-ig terjedő hét második felére 75 millió 950 ezer B-pengő hitel engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[4] 3

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának a 7760/1946. ME számú rendelet 2. §-a keretében, tisztviselői átvételére 1947. január 1-jéig halasztás adása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³

[5] 4

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Központi Statisztikai Hivatalnál a cséplési statisztikához 60 új munkaeerő felvétele tárgyában.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* A Gazdasági Főtanács részéről ellenzi. A Központi Statisztikai Hivatalnál munkátlanság van. Jelenlegi alkalmazottakkal is el tudják látni a munkát. Nem tartja szükségesnek a 60 új munkaeerő felvételét.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Idénymunka ellátásáról van szó. A Miniszterelnökség nézze meg a Statisztikai Hivatal munkáját, utasítja Balogh államtitkárt, vizsgálja meg közelebbről ezt a kérdést.

Rákosi Mátyás államminiszter: Meg kell nézni.

² A 8682/1946.ME.II. sz. előterjesztés előadta, hogy a jegyzőkönyvben jelzett összegből személyi költségekre 10 millió adópengőt, orosz ipari jóvátételre 200, mezőgazdasági jóvátételre 200, jugoszláv ipari jóvátételre 100, mezőgazdasági jóvátételre 10, csehszlovák ipari jóvátételre 10, mezőgazdasági jóvátételre 100, SZEB kiadásokra 150, a Vörös Hadsereg ipari ellátására 100, élelmezésére 25, elhelyezésére 15, orosz élelmezési kölcsön visszafizetésére 120, a francia követtség elhelyezésére 1 billió adópengőt fordított a Jóvátételi Hivatal.

³ A 8654/1946.M.E.II. sz. előterjesztés a minisztertanács hozzájárulását kérte ahhoz, hogy az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának alkalmazottai az eredeti szolgálati helyüktől eltérő beosztásban működő közszolgálati alkalmazottakra vonatkozó 7760/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 17.) egyes pontjai alapján kivételt képezzenek. A rendelet szerint ugyanis a kirendelt közszolgálati alkalmazottakat 2, illetve 6 hónap után annak a hatóságnak kellett állományba vennie, ahová a kirendelés történt, vagy az adott szerv felügyeletét ellátó intézmény állományába. Az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának külön állománya nem volt, a felügyeletét ellátó Miniszterelnökséghez pedig nem lehetett felvenni a hozzá kirendelt munkatársakat.

49. 1946. augusztus 23.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Meg fogják vizsgálni, de azért a javaslatot fenn kell tartani.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ha meg lehet csinálni a munkát a meglévő keretek között, akkor javasolja az illető tisztviselők számára külön-munkadíj megállapítását. Erre a célra hitelt majd a saját tárcája költségvetése keretében kér.

Dr. Balogh István bejelenti, hogy a javaslatot egyelőre a napirendről leve-szi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴

[6] 5

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a B-lista revízió be-nyújtására megszabott határidő meghosszabbítása tárgyában. A határidőt szeptember 5., illetve 20-ban kéri megállapítani.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵

[7] 6

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Kaffka Péter amerikai utazásával kapcsolatosan. A minisztertanács már hozzájárult a kiuta-záshoz, most csak annak tudomásulvételét terjeszti elő, hogy Kaffka Péter saját költségén utazik.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶

[8] 7

Külgügyminiszter [képviselőtében Nagy F. miniszterelnök] előterjeszti javas-latát a béke delegáció kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷

⁴ A 9460/1946. ME. II. sz. előterjesztés szerint 1946. augusztus 1-jétől november 1-jéig lett volna szükség az ideiglenes munkaerőkre. Lásd még az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 6. napirendi pontját.

⁵ Előzményéről lásd a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 2. és a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 18. napirendi pontját.

A 9865/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. szeptember 8.) a visszavételi határidőt a fővárosra vonatkozólag szeptember 15-ében, másutt szeptember 30-ában állapította meg.

⁶ Feltehetőleg a New York-ban felállított magyar főkonzulátus ügyével állt kapcsolatban a kiküldetés (lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 24. napirendi pontját). Kaffka Péter kiutazásával a minisztertanács korábban külön nem foglalkozott.

⁷ A 2034/Bé 1946. Küm. sz. előterjesztés Gyöngyösi János távirati kérése alapján javasolta kiegészíteni a magyar béke delegációt Hajdu István miniszteri osztályfőnökkel, a magyar földre-form kérdésének szakértőjével, Rónay András egyetemi tanárral, az erdélyi kérdés szakértőjével, Mikó Tibor miniszteri osztálytanácsossal, a kisebbségjogi és román kérdések szakértőjével, vala-mint Snyder Árpád miniszteri titkárral, a statisztikai kérdések szakértőjével.

[9] 8

Külgügyminiszter [képviseletében Nagy F. miniszterelnök] előterjeszti 267/1946. számú javaslatát a svédeknek kifizetendő 1 070 852,25 forint kárpótlás hitele tárgyában.

Minisztertanács a svédeknek kifizetendő 1 070 852,25 forint kárpótlás hiteléhez hozzájárult.⁸

[10] 9

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a béketárgyalások mezőgazdasági vonatkozású adatanyagának előkészítéséhez igénybe vett 10 767 624 238 adópengő hitel utólagos engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹

[11] 10

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a gyümölcsfaoltvány-akció lebonyolítására 20 000 millió adópengő hitel engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰

[12] 11

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Manninger Rezső párizsi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹

⁸ Az előterjesztés jelezte, hogy a háború alatt a magyar érdekvédelmet a legtöbb országban Svédország látta el, a legnagyobb lelkiismeretességgel, ugyanakkor a kiadásokat a legszűkebb keretekre szorítva. A felmerült költségek 650 000 svéd koronát tettek ki, ennek első részletét 1946. szeptember 1-jéig, a második részletét pedig 1947. január 1-jéig kérte a svéd fél kiegyenlíteni.

⁹ A 225 207/1946.F.M.XIV.-1. sz. előterjesztés havonkénti bontásban felsorolta az 1945. november 6-a és 1946. július 18-a között a béketárgyalások céljára mezőgazdasági vonatkozású adatanyag összegyűjtésével, feldolgozásával, sokszorosításával, fordításával stb.-vel kapcsolatos költségeket, amelyek felhasználásának utólagos jóváhagyását kérte. Lásd még az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pontját.

¹⁰ A 37 901(38 323)/1946.F.M.I.3. sz. előterjesztés jelentette, hogy a Gazdasági Főtanács határozata alapján a földhözjuttatott, valamint az arra rászoruló régi gazdák gyümölcsstermesztésének elősegítése céljából 20 000 millió adópengőt használt fel. Az akció lebonyolítására a Magyar Szőlősgazdák és Gyümölcsstermelők Országos Egyesületének adott megbízást, s így a faiskola tulajdonosoknak is lehetőséget biztosított termelvényeik nagyobb mennyiségben való elhelyezésére. Az akcióban részesült gazdák két éven belül tartoztak az oltványok árát megfizetni.

¹¹ A 22 800/1946.F.M.III.2. sz. előterjesztésben javasolta dr. Manninger Rezső egyetemi nyilvános rendes tanárnak a Nemzetközi Állategészségügyi Hivatal 1946. október 2–5-én Párizsban rendezett ülésére való kiküldését.

Dr. Manninger Rezső (1890–1970) állatorvos, egyetemi tanár, nevéhez fűződött az Országos Állategészségügyi Intézet létrehozása. A Magyar Tudományos Akadémia alelnöke volt.

49. 1946. augusztus 23.

[13] 12

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Manninger Rezső és dr. Mócsy János svájci kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

[14] 13

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Mészáros József, Lónyai László és Kuppis Gyula svájci kiküldetése tárgyában.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Feltétlenül szükség van arra, hogy erre a célra három szakértő utazzék ki? A Nemzeti Bank oly korlátozott összeget bocsátott rendelkezésre a vásárlásokra, hogy nézete szerint két szakértő kiutazása elégséges lenne. Takarékosági szempontból teszi ezt a megjegyzést.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Az idő rövidsége miatt három szakember jelenléte szükséges.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹³

[15] 13

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a felsőipariskolát és felső építőipariskolát végzett tanulók ipari középiskolai érettségi vizsgálata tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁴

[16] 14

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Iparügyi Minisztérium III. szakosztályánál (bányászati közigazgatás) ideiglenesen egy tűzszerészti állásnak a VIII. fizetési osztály szerint való szervezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁵

¹² Dr. Mócsy János (1895–1976) állatorvos, egyetemi tanár, akadémikus. dr. Manninger Rezsővel együtt dolgozott és publikált.

¹³ A 65 370/1946.F.M.II.1. sz. előterjesztés dr. Mészáros József és Lónyai László államigazgatási főfelügyelő, valamint Kuppis Gyula állami gazdasági felügyelő svájci kiküldetését tenyésztési és egészségügyi szempontból való felülvizsgálata, a kiválogatás céljából volt szükséges három személy kiküldése.

¹⁴ Az 50 424/1946.Ip.M.VII. sz. előterjesztésével a miniszter a felsőipariskolák és felsőépítőipariskolák növendékeinek régi és évente megújuló méltánylást érdemlő kívánságának kívánt eleget tenni. A növendékek sérelme az volt, hogy érettségi bizonyítvány hiányában egyetemi és főiskolai tanulmányokat nem folytathattak. Lásd a 10 030/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 6.

¹⁵ Szám nélküli előterjesztésében az iparügyi miniszter előadta, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság rendelkezése alapján 1946. január 21-én az ipari célokra szükséges robbanóanyag gyártását át kellett vennie. Ezért a bányászati közigazgatási osztályon egy külön csoportot szervezett. Erre az osztályra alkalmazta az említett tűzszerészt.

[17] 15

[*Bán*] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Páll György miniszteri tanácsos jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁶

[18] 16

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát, a békeelőkészítés költségeinek fedezésével kapcsolatban, 80 000 millió adópengő hitelkerethez utólagos hozzájárulás kieszközlése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

[19] 17

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát magyar–svéd és magyar–dán kereskedelmi és fizetési megállapodás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁸

[20] 18

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumban szervezendő szövetkezeti főosztály státusa tárgyában.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Egészen új miniszteriális ágnek megszervezéséről van szó, és ezért az állások betöltésénél pártközi szempontokat is figyelembe kell venni.

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Természetesen figyelembe veszi majd a pártok kívánságait is.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Ebben a kérdésben pártközi megbeszélést javasol.

¹⁶ A 3953/1946.Ip.M.eln. sz. előterjesztés dr. Páll György (1892–?) iparügyi minisztériumi miniszteri tanácsos jóvátételét javasolta. Nevezett 1918 novemberében budapesti rendőrfőkapitány-helyettes volt, majd a Vörösőrség főparancsnokságán dolgozott. 1920-ban letartóztatták, majd elbocsátották. Külföldön dolgozott, 1946 januárjától pedig az Iparügyi Minisztérium alkalmazásában állt.

¹⁷ A 3953/1946.K.Sz.M.eln. sz. előterjesztésében a miniszter az 1946. június 21-én ([34.] 117. sz. jegyzőkönyv 40. napirendi pont) már engedélyezett 300 millió adópengőn túl kérte a békeelőkészítési munkák céljára a jegyzőkönyvben jelzett összeget.

¹⁸ A 34 701/1946.K.Sz.M.141. sz. előterjesztés bejelentette, hogy az 1946. július 26-án Stockholmban megkötött magyar–svéd kereskedelmi egyezményben sikerült biztosítani a nehézipar számára golyóscsapágyakat, vasérc, vasötvényet, szerszámgép és fémmegmunkáló eszközöket, a papíripar részére cellulózt. Sikerült 5 millió svéd korona hitelt szereznie e vásárlásokhoz, amelyet 2% kamat mellett 1948 júliusáig kellett visszafizetni.

Jelentette továbbá, hogy az 1946 áprilisában Koppenhágában megkötött magyar–dán kereskedelmi egyezmény keretében többek között az alumíniumipar számára szükséges koryolit, továbbá tenyészállatok behozatalára s búza, kukorica, olajpogácsa kivitelére jött létre megállapodás. Ez esetben 1 millió dán korona hitel biztosítására nyílt lehetőség, amit 1947. július 30-áig kellett visszafizetni.

49. 1946. augusztus 23.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a kinevezett személyek névsorát pártközi értekezlet elé kell terjeszteni.¹⁹

[21] 19

[Keresztury] *Vallás és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az önhibájukon kívül iskolai képzésben nem részesült felnőtt dolgozók iskolai tanulmányai tárgyában. Vannak ugyanis a munkások között olyanok, akik a háborús események vagy egyéb okok következtében még az elemiből kimaradtak. Ezeknek a számára engedik most meg, hogy az elmulasztottakat utólag elvégezzék. Ennek fontossága főleg Csepelen jelentkezik, ahol a legnagyobb számban vannak ilyen munkások. A rendelet semmiféle ellentmondásban nincs az alaprendelettel.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter* kéri a felső korhatár eltörlését, hogy minél több ember művelődhessék.

[Keresztury] *Vallás és közoktatásügyi miniszter* hozzájárul a felső korhatár eltörléséhez.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a felső korhatár meghatározását törölte.²⁰

[22] 20

[Keresztury] *Vallás és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát nőknek az egyetemekre és a főiskolákra való felvétele tárgyában.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Elvben nem lehet ellenezni ezt a javaslatot, de azért mégis szeretne egy-két szót hozzáfűzni. Felhívja a figyelmet arra, hogy ismeri jól ezt a kérdést, sokat foglalkozott vele azelőtt is és tudja, hogy az államnak nagyon sok pénzébe, 10 000 pengőn felüli összegbe került egy-egy diploma megszerzése. Nem egészen közömbös például, hogy a nők

¹⁹ A 4060/1946.K.Sz.M.eln. sz. előterjesztésében jelentette a miniszter, hogy az adott időszakban 6000 bejegyzett és 2000 be nem jegyzett szövetkezet működött, amelyek tagjainak a száma mintegy 3,5 millió volt. Hangsúlyozta, hogy szerveznie kellett a mezőgazdasági szövetkezeteket mivel csak így tudta biztosítani a földreform folytán előállt új helyzetben a mezőgazdasági termelést.

E feladatok megkivánták a minisztérium szövetkezeti főosztályának 14 tisztviselővel, 10 gyors- és gépirónővel és 6 altiszttel való kiegészítését. Ezen kívül a vármegyékben folyt munka irányítására 36 szövetkezeti felügyelő s melléjük ugyanolyan létszámú irodai segéderő, végül 8 tiszteletdíjas revizor alkalmazására kért engedélyt. Az előterjesztés mellett megtalálható a kinevezésekkel kapcsolatos besorolási és költségkimutatás is.

A miniszterelnök feltehetőleg a szövetkezeti törvény körüli viták elhúzódása, a munkáspártok részéről felmerült aggályok miatt ragaszkodott a kérdés pártközi értekezlet elé viteléhez.

Az e kérdéssel foglalkozó pártközi értekezletről készített feljegyzést, sajtóközleményt nem ismerünk.

²⁰ A 4447/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés tulajdonképpen az e kérdéstről szóló 11 30/1945. ME sz. rendeletnek (MK 1945. november 27.) a korhatárokkal kapcsolatos módosítására tett javaslatot. Lásd a 9730/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 6.

esetleg olyan helyeket töltsenek be, ahol azután teljes értékű munkát nem fognak tudni végezni. A nők nem feltétlenül alkalmasak minden tudományágra. Esetleg olyanok elől vesszük így el a lehetőséget, akiket jobban tud az állam használni. Ne következzenek az be, hogy feleslegesen kitermelünk például állatorvosokat és nem tudjuk őket használni ott, ahol szükség van rájuk.

[Keresztury] *Vallás és közoktatásügyi miniszter*: Azokon a szakokon, ahol teljes szabadságot élveznek, nem érdekes a kérdés. Így például a jogászoknál, bölcsészeknél. Érdekes a kérdés ott, ahol zárt szám van. Itt már most is elő van írva a felvételi vizsga. Ezt a rendelkezést jövőre pontosan kidolgozzák, az egész szűrőszervezetet megszervezik, nem elbocsátó igazolványokkal, hanem elővizsga útján fogják felvenni a hallgatókat. Csak az egészen kivételes képességű nőket lehet oda felvenni, ahol zárt szám van. A gyakorlat majd kialakítja ezt a kérdést is.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²¹

[23] 21

[Keresztury] *Vallás és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Konrád Ferenc tényleges szolgálatban eltöltött idejének beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[24] 22

[Keresztury] *Vallás és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát néhai Kelemen Ábrahám özvegyének kegyelmi ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

²¹ A 4468/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztésében a miniszter felidézte, hogy leányközépiskolákról és a leánykollégiumokról szóló 1926. évi XXIV. tc. 15. §-a kimondta ugyan, hogy a leányközépiskola érettségi bizonyítványa az egyetemre, illetve főiskolára való felvétel tekintetében egyenértékű a fiú középiskola érettségi bizonyítványával, de a törvény egyben felhatalmazta a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy a leányok felvételét egyes egyetemi karokra és főiskolákra rendeleti úton korlátozza. A 63 00/1927. V.K.M. sz. rendelet (MRT 1927. augusztus 24., 2257–2258. pp.) rögzítette nők esetében pl. a római katolikus hittudományi karra, jog- és államtudományi karokra, a műegyetem egyes karaira, közgazdaságtudományi karra való felvételének megtiltását.

Ezen a helyzeten javított az ideiglenes nemzeti kormány 6660/1945. ME sz. rendelete (MK 1945. augusztus 18.), amely az 1945/46. tanulmányi évtől kezdődően korlátozás nélkül megnyitotta a nők előtt a tudományegyetemek jog- és államtudományi karait. A korlátozások azonban jórészt továbbra is megmaradtak. Ezek megszüntetését kezdeményezte a javaslat egyrészt azért, hogy a lakosság többségét kitevő nők körében ne maradjon meg az elégedetlenséget szító kisebbségi érzés, másrészt a köz érdekében, mely igényt tart minden tehetség és alkotó erő felhasználására, csupán a római katolikus hittudományi karok kivételével, javasolta a nők teljes egyenjogúságának törvény erejű kimondását. Lásd az 1946. évi XXII. tc.-t, kihirdetésére 1946. október 21-én került sor.

49. 1946. augusztus 23.

[25] 23

[Keresztury] *Vallás és közoktatásügyi miniszter* bejelenti, hogy a cseh pedagógusok szakszervezete értesítette a magyar pedagógusok szabad szakszervezetét, hogy a csehek körülbelül 2–3000 magyar pedagógust fognak kitelepíteni. Ezekről gondoskodni kell. Erdély felől is várhatók ilyen kitelepítések. Ezekről gondoskodni kell. [sic!] Elvi hozzájárulást kér arra, hogy ezeknek a kitelepített pedagógusoknak a képességei felhasználhatók legyenek. Sürgősen kell intézkedni ebben az ügyben. Elgondolása az, hogy ezeknek a részére egy 3 tagú B-listázó, vagy igazolóbizottság-szerű bizottságot létesítsenek, és az ilyen módon átszűrteket el kell helyezni. Magyarországon amúgyis pedagógushiány van, fel kell tehát használni a kitelepített pedagógusokat.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az ilyen kitelepített pedagógusok alkalmazását esetenként minisztertanács elé kell terjeszteni.

[Keresztury] *Vallás és közoktatásügyi miniszter*: 2–3000 emberről van szó, ezeket nem lehet egyenként letárgyalni.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: A vallás- és közoktatásügyi miniszter saját hatáskörében dönthessen.

Rákosi Mátyás államminiszter: Készítsen elő a vallás- és közoktatásügyi miniszter egy megfelelő demokratikus szervet a kitelepített pedagógusok leigazolására és elhelyezésére.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[26] 24

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a hatásköri bíróság elnökét, tagjait és jegyzőjét megillető tiszteletdíjak, illetőleg ülésdíjak megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²²

[27] 25

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a kereskedelmi cégjegyzékből az 1927:III. tc. alapján hivatalból törölt egyes kereskedelmi társaságok jogviszonyai tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²³

²² A T.3066/1946.Ig.M. sz. előterjesztés javasolta a hatásköri bíróság elnöke, tagjai és jegyzői számára 1928. évi XLIII. tc. által megállapított tiszteletdíj forintértékre való átszámítását. Figyelemmel a hatásköri bíróság munkájának a változott körülmények közötti csökkenésére, törekedett a díjak szerényebb keretekben való megállapítására. Lásd a 10 160/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 5.

²³ A T.3065/1946.Ig.M. sz. előterjesztés visszautalt az 1927. évi III. tc. azon rendelkezésére, hogy amennyiben valamely cég ténylegesen megszűnt, a cégbíróság, a törvényben megszabott hirdetmény után, az egyébként szükséges felszámolási eljárás mellőzésével, hivatalból bevezet-

[28] 26

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a népbíróvási eljárás folyamatban nem létéről kiállított bizonyítványok díjának megállapítása tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Hol kívánják meg az ilyen bizonyítványokat?

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A lakáshivataloknál igazolni kell, hogy nem áll az illető népbíróvási eljárás alatt.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára* javasolja, hogy inkább töröljék el az egész szakaszt, de ne növeljék feleslegesen a bürokráciát.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ez azért jó, mert aki népbíróvási előtt van, az rendszerint összekötetésekkel rendelkező ember. Mégis jobb, ha olyan valaki kap lakást, aki hasznos a demokrácia számára.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Helyesebb volna, ha mindenkinek, büntetőjogi felelőssége tudatában nyilatkozatot kell[ene] adni arról, hogy nem áll népbíróvási eljárás alatt.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Sokan esetleg nem tudják, hogy népbíróvási eljárás alatt vannak. Egyébként is szegénységi bizonyítvány alapján ingyen kiállítják a bizonyítványt.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁴

[29] 27

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a külföldre hurcolt magyar személyek, illetőleg nemzeti vagyontárgyak gondozásának előmozdítása

hette a cégjegyzékbe a megszűnést. Rendszerint csak olyan cégek esetében került erre sor, amelyeknek függőben lévő vagyoni ügyeik már nem voltak. Megváltozott azonban a helyzet, amikor a különféle jogkorlátozó rendelkezések következtében többen kénytelenek voltak működésüket megszüntetni, de a felszámolási eljárás lefolytatására az akkori viszonyok között nem kerülhetett sor. A jogkorlátozó rendelkezések hatályon kívül helyezését s a bekövetkezett sérelmek orvoslását lehetővé tevő rendelkezések következtében felmerült az igény, hogy a cégjegyzékből korábban törölt cég függőben maradt vagyoni jogait rendezzék. Különösen élesen vetődött fel ez a kérdés a részvénytársaságok és korlátolt felelősségű társaságok esetében, mivel a magáncégekkel szemben nem volt olyan személy, aki a társaság jogait érvényesíthette volna, vagy akivel szemben a jogok érvényesíthetők lettek volna. Ezt a problémát kívánta rendezni a miniszter. Javasolta, hogy az 1938. május 29. és az 1945. április 4-e között a cégjegyzékből hivatalból törölt részvénytársaság és korlátolt felelősségű társaság valamely tagjának (részvényesének) vagy hitelezőjének kérésére az illetékes cégbíróvási rendeljen ki ügygondnokot a megszűnt társaság függőben maradt vagyoni ügyeinek lebonyolítására. Az ügygondnok feladatává tette a korábban elmaradt felszámolási eljárás lefolytatását. Lásd a 10 220/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 5.

²⁴ A T.3089/1946.Ig.M. sz. előterjesztés hivatkozott arra, hogy a népbíróvási eljárásokról szóló 81/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. március 9.) a helyi lakáshivatal előtti felhasználás céljára a népjegyész bizonyítványt állíthatott ki arról, hogy a kérelmező ellen nem volt folyamatban népbíróvási eljárás. Az ilyen igazolás meglétét más jogszabály is előírta. A tömeges igény miatt javasolta a miniszter a bizonyítvány külön díjazás ellenében való kiállítását. Lásd a 10 170/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 5.

49. 1946. augusztus 23.

tárgyában. Bejelenti, hogy ez törvényjavaslat és felhatalmazást kér, hogy a Nemzetgyűlésen benyújthassa.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁵

[30] 28

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti a „magyar zsidóságot ért üldözés megbélyegzéséről és következményeinek enyhítéséről” készült törvényjavaslatot.²⁶ Ez igen nagy jelentőségű. Arról van szó, hogy az amerikaiak visszaadnák a kihurcolt zsidó vagyont, de csak azzal a feltétellel, hogy kizárólag zsidó célokra fordítjuk. Erre a célra kell egy olyan törvényjavaslat, amely legalább bizonyos garanciát nyújt, hogy ezeket az értékeket, ami körülbelül 100–150 millió dollárt tesz ki, a zsidók megsegítésére fordítjuk. Korábban már benyújtott ilyen törvényjavaslatot, úgy tudja, hogy ezt le is tárgyalta a Zsidó Tanács a Gazdasági Főtanáccsal, vagy a pénzügyminiszterrel. Annak idején a fővita az volt, hogy illetékmentességet adjunk az örökösödési eljárásra. Erre nézve most úgy egyeztek meg, hogy a részletes eljárási szabályokat a minisztérium rendelettel állapítja meg. A vagyontárgyakat egy alap kezelné, amely alap állna 2/3 részben a zsidók képviselőitől és 1/3 részben a kormány képviselőitől. A kincstár lemond az esetleg őt illető örökösödési jogáról.

²⁵ A T.3041/1946.Ig.M. sz. előterjesztés egyrészt javasolta a külföldön tartózkodó (1945 előtt elmenekült) magyar állampolgároknak hazatérésük esetén való megbüntetését, amennyiben nem nyújtottak segítséget a külföldre hurcolt magyar nemzeti vagyontárgyak gondozásával megbízott hatósági személyek felhívására a vagyontárgyak felkutatásához. Ugyanakkor büntetlenséget helyezett kilátásba azon háborús, népellenes kisebb bűnöket elkövetett emberek számára, akik a külföldre hurcolt személyek (deportáltak) gondozása körül jelentős érdemeket szereztek. Lásd az 1946. évi XXIII. tc.-t. – Kihirdetésére 1946. október 21-én került sor.

²⁶ A T.1810/1946.Ig.M. sz. előterjesztés a magyarországi zsidóság üldözésének áttekintése után hangsúlyozta, hogy a magyar nép igazi meggyőződésének kívánt kifejezést adni amikor javasolja, hogy a Nemzetgyűlés az állami akarat legünnepélyesebb formájában: törvény alakjában bélyegezze meg a magyar történelemben példa nélkül álló elmúlt sötét korszakot, elégtételt szolgáltatva az ártatlanul üldözötteknek. Felidézte, hogy a magyar zsidóság többsége az üldözések során életét vesztette, s így viszonylag jelentős hagyatékok más örökös hiányában a magyar államot illetnék. Leszögezte azonban, hogy e hagyatékokat a magyar állam nem veheti igénybe, mert a német és nyilas bűnösök által ártatlanul kiontott vér számára nem válhat vagyoni bevétel forrásává. Éppen ezért javasolta, hogy az 1941. június 26. és az 1947. december 31. között örökös nélkül elhunyt személyek hagyatékát az üldözések folytán segítségre szoruló személyek, valamint az ilyen személyek javára szolgáló intézmények támogatására fordítsák. E célból egy alap létrehozását kezdeményezte. Minthogy azonban az üldözöttek különböző vallásfelekezetekhez tartoztak — továbbá mivel a vagyonok egyéb jogszabályok szerint az államot illették volna — az alapot a magyar kormány felügyelete alá javasolta helyezni. Figyelemmel azonban a zsidó üldözöttek nagy számára, megfelelő képviselőket kívánt biztosítani az izraelita hitfelekezet részére az alap kezelése és felhasználása terén. A javaslat végül a legközelebbi hozzártartozók javára illetékmentességet kívánt biztosítani ama hagyatékok tekintetében, amelyek faji és felekezeti üldözés következtében életüket vesztett személyek után nyíltak meg. Lásd az 1946. évi XXV. tc.-t – kihirdetésére 1946. november 15-én került sor.

Rákosi Mátyás államminiszter: Kormányrendelet nem elég ennek a kérdésnek a rendezéséhez?

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* A Gazdasági Főtanács tárgyalta már, és a zsidósággal is folytatott megbeszéléseket. Ez a törvényjavaslat szerinte államérdekből elfogadhatatlan. Itt nem az a lényeg, hogy erről a vagyronól kimondjuk, hogy átmegy a zsidóság tulajdonába. Óriási vagyontételekről van szó, és ez nem csak zsidó vagyon, hanem állítólag van benne mindenféle elhagyott vagyon is, aminek eredete bizonytalan. Szerepel az összes budapesti bérházak jelentős része is. Még egyszer le kell ezt tárgyalni, és azt a szöveget kell hozni, amiben egyszer már megegyeztek.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ő is ezt akarta javasolni. Nagyon kell vigyázni, hogy el ne vegyék külföldön ennek a vagyonnak nagy részét. Igen befolyásos amerikai körök azon vannak, hogy ne kapjuk vissza ezt. Ketté kellene talán választani.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Az 1. és 2. § elfogadható. A 3. §-ba azt vehetjük be, hogy az ilyen illetékkedvezményeket a minisztérium külön rendelettel szabályozza.²⁷

Rákosi Mátyás államminiszter: Valamit kell itt csinálni. Politikailag rendkívül veszedelmes ez a kérdés, mert ha ezt keresztülviszük, kiderül, hogy több-százmillió forintos alap jön össze, sőt milliárdokat fog kitenni ez a vagyon. Az antiszemizmus már amúgyis nagyon lábra kap és ennek egyik fő oka az, hogy a Joint²⁸ igen nagymértékben segítez egy jelentékeny réteget. Átlag 100 000 svájci frankot ad, ami annyit jelent, hogy a zsidóság negyedrésze napi 2 és fél svájci frankot kap. Különösen vidéken izgató hatása van ennek. Nyárádival beszélt erről a kérdésről és az a vélemény alakult ki, hogy ezt a vagyont nem lehet egyszerűen a zsidóknak átadni. Ebben a vagyonban mindenféle érték össze van gyűjtve, senki nem garantálja, hogy ez kizárólag zsidó vagyon. Az elosztás tekintetében majd csinálnak valamit, ha már itthon vannak a javak.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* Az alapot úgy kell megcsinálni, hogy ne csak a zsidók élvezhessék.

²⁷ Az 1. § a fasiszta üldözések, zsidóellenes intézkedések elítéléséről, másrészt a demokratikus kormányzat jóvátévő intézkedéseiről és az üldözések ellen fellépő személyek érdemeinek elismeréséről szól. A 2. § az örökös nélkül elhunytak vagyonából alakított alapról intézkedett. A 3. § a közvetlen hozzátartozók számára biztosított vagyonátruházási illetékmentességről szól. Ez utóbbi intézkedés tekintetében viták voltak: az eredeti javaslatban az 1941. június 26. és 1950. december 31. között elhunytak örökségének kedvezményes átvételéről volt szó. Rákosi Mátyás — további felszólalása során — az 1947. decemberi végső határidőt is sokallta, a kiadott törvény szövegében pedig már 1946. december 31-e szerepelt.

²⁸ A Joint az első világháború idején az Egyesült Államokban a háború áldozatainak segélyezésére alakult Általános Szétosztó Bizottság. A második világháború idején nemzetközi szervezeté vált. Magyarországi irodája, amely a második világháború után jelentős szerepet vitt elsősorban a zsidó lakosság segélyezése terén, 1953 januárjában megszűnt.

49. 1946. augusztus 23.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Vigyázni kell, hogy keresztény hagyaték ne kerülhessen ebbe az alapba.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főttháza*: Az alap felhasználását illetően is garanciát kell adni, hogy ez általános felhasználásra kerül. Szükséges, hogy az intézőbizottságnak legalább a fele a kormány kiküldötté legyen.

Rákosi Mátyás államminiszter: Átadjuk az igazságügyminiszternek ezt a megállapodást és ő beledolgozza az eddigi megállapodásokat + az 1. és 2. §-t. Nem érti, miért kell a határidőt 1947. decemberében megállapítani.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főttháza*: Mert ha valaki a következményektől megbetegszik és meghal, rá is vonatkozik a törvény.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ha valaki megbetegszik, az intézkedhet, csinálhat végrendeletet.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az élőkre ne vonatkozzék a rendelet. Helyes, hogy az állam lemond az örökösödési jogáról, de nem helyes, hogy az illetékről is lemondjon. Differenciák vannak az igazságügyminiszter és a Gazdasági Főtanács álláspontja között. Kéri, hogy tárgyalják meg egymás között ezt a kérdést.

Rákosi Mátyás államminiszter: Elő kell keresni a régi megállapodásokat és azokkal a törvényjavaslatot összeegyeztetni.

[Ries] *Igazságügyminiszter* bejelenti, hogy előterjesztését a mai nap tárgysorozatáról leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁹

[31] 29

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Kincstári Jogügyi Igazgatóság jogügyletek kötésénél való közreműködéséről szóló 7580/1946. ME számú rendelet módosítása tárgyában. A 7580/1946. ME számú rendelet 4 millió adópengőben állapította meg azt az összeget, ahol kötelező a Kincstári Jogügyi Igazgatóság közreműködése. Ezt az új értékhatárt 30 000 forintban állapítja meg.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁰

[32] 30

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a kollektív szerződésekről szóló 8620/1946. ME számú rendelet kiegészítése tárgyában.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* javasolja, hogy a munkavállaló is büntetendő legyen, ha olcsóbban dolgozik.

²⁹ Lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját.

³⁰ A 7580/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 6.) 2. §-a szerint a jogügylet megkötése előtt meg kellett szerezni a Kincstári Jogügyi Igazgatóság véleményét, ha a jogügylet tárgyának az értéke vagy a jogügyletbe fűződött vagyoni érdek a négymillió adópengőt meghaladta. Ennek az értéknek a forintértékben való meghatározásáról szolt a T.3166/1946.Ig.M. sz. előterjesztés. Lásd a 10 190/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 5.

49. 1946. augusztus 23.

[Ries] Igazságügyminiszter: Ez nem szükséges, és munkahiány esetén bajokat okozhat.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.³¹

[33] 31

Közlekedésügyi miniszter [képviselőében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát a törvényhatósági közúti alapok július havi kiadásainak fedezésére 3 559 396 630 000 adópengő hitel engedélyezése iránt.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³²

[34] 32

Közlekedésügyi miniszter [képviselőében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Bodnár Jenő MÁV főtanácsos Wienbe, Prágába és Belgrádba, továbbá Vermesy Sándor MÁV felügyelő Bukarestbe való kiküldetése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³³

[35] 33

Közlekedésügyi miniszter [képviselőében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát 53 124 622 550 adópengő külföldi útszámla elszámolása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

³¹ Az igazságügyminiszter előterjesztése nem található a jegyzőkönyv mellett, csak a rendelet tervezete. A tervezet a 8620/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 28.) kiegészítéseként kimondta, hogy „vétséget követ el és két évig terjedhető fogházzal büntetendő az a munkáltató, aki a kollektív szerződésben megállapított munkabérenél magasabbat vagy alacsonyabbat köt ki vagy ad meg, úgyszintén az a munkavállaló, aki a kollektív szerződésben megállapított munkabérenél magasabbat köt ki vagy fogad el.” Lásd a 10 180/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 5.

³² A 48 972/1946. Közl.M.V/1. sz. előterjesztése indoklásul előadta, hogy az adók késedelmes kivetése és a már kivetett adók késedelmes befizetése folytán a törvényhatóságok közúti alapjai nem rendelkeztek a kiadások fedezéséhez szükséges összegekkel. A törvényhatóságok bevételeikből nemcsak a személyi járandóságokat, de a legszükségesebb útfenntartási munkák költségeit sem tudták fedezni. Külön megemlítette, hogy a póthitel igénybevételét az illetmények, anyagáruk nagymérvű emelése tette szükségessé.

³³ Az 51 180/1946. Közl.M.I.1. sz. előterjesztésében jelezte a miniszter, hogy a forint-értékű vasúti személydíjszabás életbeléptetésével szükségessé vált, hogy a szomszédos államokkal közvetlen személy-, poggyász- és expresszáru díjszabásokat létesítsenek és ennek folytán megszűnjenek a határállomásokon az idegen pénznemekkel folytatott zugkereskedelmet. E kérdés megbeszélésére kívánta kiküldeni 7-8 napra a jegyzőkönyvben említett személyeket a jelzett országokba.

³⁴ 244 604/1946. Közl.M.IV.4. sz. előterjesztésében a miniszter dr. Udvarhelyi Ödön postavezérigazgató és hat vezető postatisztviselő prágai útszámlájának az elszámolását kérte engedélyezni. A hivatalos kiküldetés a magyar és csehszlovák postaigazgatás közötti megállapodás megkötése és aláírása, valamint a párizsi Nemzetközi Távközlési Tanácsadó Szerv (C.C.I.F.) értekezletével kapcsolatos előzetes megbeszélés céljából volt indokolt.

Az előterjesztés szerint a jegyzőkönyvben jelzett összeg a személyenkénti kiadást jelentette.

49. 1946. augusztus 23.

[36] 34

Közlekedésügyi miniszter [képviselőtében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát [egy postai altiszt révén] Török Jakabné kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[37] 35

Közlekedésügyi miniszter [képviselőtében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát [egy postai segédellenőr révén] Dósai Molnár Aladárné kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[38] 36

Közlekedésügyi miniszter [képviselőtében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát a Nemzetközi Vasúti Szövetség szeptember 3. és 12. között Brüsszelben tartandó üléseire az államvasutak képviselőtében dr. Nánássy Béla főosztályvezető, Borosi Vas József főtanácsos és Szilberek Béla főosztályvezető-helyettes kiutazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁵

[39] 37

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát néhai Sikabonyi Angyal Dénes őrnagy elvált feleségének kegy-ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[40] 38

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát néhai Mihály Ferenc kegydíjas főhadnagy özvegyének kegy-ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[41] 39

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Kovács József ny. honvéd özvegye részére kegydíj engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

³⁵ Az 52 283/1946.Közl.M.I.1. sz. előterjesztés kiemelte, hogy a Nemzetközi Vasúti Szövetség (U.I.C.) volt az egyetlen európai szakegyesület, amely céljaul tűzte ki a nemzetközi vasúti forgalom minden téren való előmozdítását. Munkája felölelte a fuvarjogi, díjszabási, kocsiszolgálati, technikai kérdéseket egyaránt. A nemzetközi munka alapjainak lerakása szempontjából várt sokat a tárca az értekezlettől, s így a magyar vasút nemzetközi kapcsolatainak kifejlesztésének megkönnyítése szempontjából is. Lásd még az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 41. napirendi pontját.

[42] 40

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Kispéteri Jenő triezsti kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

[43] 41

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Józsa Iván előző szolgálati idejének beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁷

[44] 42

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy a jótételési vonalon a nagyon rosszul sikerült orosz termés miatt igen határozottan, kitaróan és következetesen kívánják és követelik, hogy a folyó esztendőben igen komoly mennyiségű kenyérgabonát szállítsunk jótétel fejében. A legutóbb ezt a kérdést tárgyalták a Gazdasági Főtanácsban és annak eredményeképpen megszületett egy átirat az orosz jótételési vezetőséghez, és ebben mi azt helyeztük kilátásba, hogy amennyiben terméseredményeink kedvezőek lesznek, úgy a feleslegről nagyon szívesen szállítunk a Szovjetunióknak. A jótételben megállapított 64 800 tonna igen súlyos teher, ennek megemelése alig vállalható, mert a kukoricatermés, aminél 21 millió mázsára számítottak, a legutolsó termésbecslés szerint legfeljebb 15–17 millió körül lesz, vagyis lényegesen kevesebb, mint a belső szükséglet és amúgyis van bizonyos obligációnk a külföld felé. Ezeknek figyelembevételével nem lehet azzal számolni, hogy a 64 800 tonnán felül mi kenyérgabonát tudjunk a folyó esztendőben szállítani. A legutóbbi termésbecslés szerint a kenyérgabona-termés megoszlása a következő: búza 9 900 000 tonna, rozs 3 700 000, összesen 13 600 000 tonna. Ezzel szemben áll a 4 700 000 önellátó 200 kg-os szükséglete, mely 9 400 000 tonnát tesz ki, a vetőmagszükséglet 3 és fél milliót, ilyen módon nekünk majdnem egész kenyérgabona-termésünk az őstermelők szükségleteire és a vetőmagra elmegy. Csak igen erős árpa és kukorica keveréssel tudjuk a folyó esztendőt átvészalni,

³⁶ A közellátásügyi miniszter szám nélküli előterjesztésében Kispéteri Jenő főtanácsosnak, az UNRRA szállítási osztály vezetőjének Triesztbe való kiküldését azért javasolta, mert az USA-ban feladott és Triesztbe érkezett UNRRA küldemények mennyiségében hiány mutatkozott. Az UNRRA triezsti főnökével, Néderbragt úrral kívánta jegyzőkönyvbe foglaltatni az esetet, másrészt elérni azt, hogy a hiányt Amerikából pótolják. Kispéteri Jenő feladatává tette még, hogy a triezsti kirendeltség részére leküldött üres vasúti kocsik más célra való felhasználását megakadályozza, továbbá a helyi személyzeti, pénzügyi kérdések rendezését, valamint hogy az UNRRA szállítmányokkal érkező hajók érkezése felől a helyszínen tájékozódjék.

Jelezte, hogy Kispéteri Jenő Zwolenszkij szovjet alezredes, a Magyarországi UNRRA Bizottság tagjának gépkocsiján utazott, így csak a napidíja jelentett költséget az államnak.

³⁷ A 11 715/1946.K.M. sz. előterjesztés Józsa Iván közellátási tanácsosnak az 1906-tól 1942-ig a kereskedelmi tengerészetnél eltöltött szolgálati idejének beszámítására tett javaslatot. Lásd a [34.] 117. sz. jegyzőkönyv 53. napirendi pontját és jegyzetét.

49. 1946. augusztus 23.

úgyhogy az eredeti mennyiségnél többet nem tudunk az oroszok felé szállítani. Maradjunk meg annál az eredeti álláspontnál, hogy 64 800 tonnánál többet nem helyezünk kilátásba. Erre a mennyiségre kötelezve vagyunk. Amit még a gabonán kívül kérnek (pl. sertést), meghaladja a százalékos mennyiséget, ami a mezőgazdaságra esik. Az a javaslata, hogy az eredeti mennyiségen felül további ígéretet ne tegyünk, mert eltekintve a finánciális nehézségektől, itthoni közellátásunk forog veszélyben.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ennek a kérdésnek minisztertanács elé hozását szükségessé tette az is, hogy a tegnapi nap folyamán felkereste a szállítások vezetője, aki nagyon határozottan kívánja a gabonaszállítás felemelését. Ő nem tudott ígéretet tenni, azt mondta, meghallgatja a közellátásügyi minisztert, vajon belső szükségleteink mit tesznek lehetővé, és ha egyáltalán lehetséges, nagyon szívesen felemeljük a mennyiséget.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: További ígéretet tenni könnyelműség volna, és nem is tudnánk teljesíteni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Nagyon nehéz helyzetben van, de nem tett konkrét ígéretet, csak azt mondta, ha terméseredményünk lehetővé teszi, nagyon szívesen eleget teszünk az orosz kívánságnak.

Rákosi Mátyás államminiszter: Volt szó egy közvetítő indítványról, valahol félúton. Körülbelül 80 000 tonnában állapodtak meg akkor.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Még erre a mennyiségre sem merne ígéretet tenni. Büntetendő könnyelműség lenne.

Eröss János államtitkár, a Jóvátételi Hivatal elnöke: Felajánlottuk ipari téren a pótlást, de nem mentek bele. Tettek olyan ajánlatot, hogy lemennek 90 000-ról 80 000-re és ebből 5000 tonna kukorica, de mindenáron mezőgazdasági vonalon kérik.

Rákosi Mátyás államminiszter felvetette azt a lehetőséget, hogy esetleg valami kompenzációt lehetne csinálni. 40 000 tonna sót kapnánk.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Elképzelhető ez az eljárás. Már zsírt is szedett össze kompenzációs üzletekkel.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ha 40 000 tonna sót kapnánk, érdemes lenne 11 000 tonna búzát kilátásba helyezni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Kompenzációs alapon esetleg tudnánk még kenyérgabonát előteremteni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Közellátásügyi miniszter fogalmazza meg az oroszoknak adandó válasz szövegét olyan értelemben, hogy kitartunk az eredeti 64 800 tonnás mennyiség mellett, a további kérés tekintetében pedig csak akkor tudunk rendelkezésre állni, ha a kukorica-termés megfelelő lesz.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁸

³⁸ Lásd e kérdésről még az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 68. napirendi pontját.

[45] 43

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Hónapok óta ismételtelen előadta a só-kérdést. Kénytelen most megint előjönni ezzel, mert pár hét múlva kezdődnek a disznóvágások. A következő hónapra mindössze 30 vagon sónk van. Ez rendkívül súlyos kihatású dolog. Ebben valami intézkedésnek kell történni. Kéri a pénzügyi kormányt, hogy történjenek meg a szükséges intézkedések vagy kormányvonalon, vagy pedig a magánvonalon tegyék lehetővé, hogy só jöjjön az országba, mert különösen vidéken igen súlyos kihatásai lesznek ennek a kérdésnek.

[Gordon] *Pénzügyminiszter*: Két államtitkára holnap reggel 9 órakor jelentkezik a közellátásügyi miniszternél a kérdés megbeszélése végett.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[46] 44

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* felveti a mezőgazdasági munkabér kérdését. Árrevizoraival kikalkulálta a munkabér kérdését, mert bizonyos mezőgazdasági ipari vonalon ezzel kellett foglalkoznia és azt állapította meg, hogy az eredeti stabilizációs kiindulóponttal szemben 1 munkáóra összege körülbelül 4,4-szerese a békebelinek. Ez lényegesen magasabb, mint ahogy a stabilizáció indulásakor elképzelték és munkabértöbbletet jelent. Ilyen munkabérekkel a stabilizáció a legelején egy igen erős ellenhatást kap. Így nem lehet ezt jóváhagyni. Átad az iparügyi miniszternek egy kimutatást és abból megállapítható, hogy a mezőgazdasági munkabérek 50%-kal magasabban vannak megállapítva, mint ahogy a stabilizáció elindításakor elképzelték.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[47] 45

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Rendkívül súlyos és bizalmatlansági légkört teremt az, hogy nem tudunk beszolgáltatási vonalon fizetni. Obligóban vagyunk, fizetnünk kell.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: 32 és fél milliót kapott az M.Sz.K.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ez az összeg gabonára ment. De nemcsak a gabonáról van szó. A többi cikket is ki kell fizetni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Bár eleinte sokkal kisebb összeget irányoztunk elő és azt már meghaladtuk, ennek dacára meg kell adni. Nem számoltak azzal, hogy sokkal lassúbb a forgási sebessége a pénznek, mint 1938-ban. Még az inflációban hozzászórtak a gyors forgalomhoz, úgy gondolták, hogy ez így lesz a forinttal is. Vidéken az adózással is komoly baj van. Ez súlyosan érinti a bevételi oldalt. Javasolja, hogy adjanak még erre a célra, annál is inkább, mert hiszen ez jó aranybefektetés. Ki kell fizetni a szükséges összeget.

49. 1946. augusztus 23.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtithára*: Hatalmazza fel a minisztertanács a Gazdasági Főtanácsot, hogy erre a célra még 20 millió forinttal emelje fel az augusztus utolsó hetében folyósítható összeget.

Eröss János államtitkár, a Jóvátételi Hivatal elnöke: Nagyon kevésnek tartja a 20 millió forintot.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Megelégszik egyelőre a 20 millió forinttal.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtithára*: Szeptemberre majd külön felállítunk egy keretet erre a célra és az sokkal nagyobb lesz, mint az eddigi.

Minisztertanács 20 millió forint folyósítását engedélyezte mezőgazdasági felvásárlások céljaira a közellátásügyi miniszter részére.

[48] 46

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* kifogásolja a túl magasan megállapított főiskolai tandíjakat. Tisztviselő nem taníttathatja gyermekét ilyen körülmények között.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: A pénzügyminiszter ragaszkodik ahhoz, hogy az egyetemek, mint eddig is, fenntartsák bevételeiket. Kétségtelen, hogy kissé túlméretezték a tandíjakat, bár a lehető legnagyobb mértékben igyekeztek lefaragni. Szociális szempontok is szerepet játszanak: a többgyermekes családok kedvezményben részesülnek.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Még így is túl magasan vannak megállapítva.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Az egyetemi tandíj körülből másfélszereke a középiskolainak. Ennyi különbséget kell tenni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A vallás- és közoktatásügyi miniszter gondoskodjék elfogadható és elviselhető megoldásról.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁹

[49] 47

[Gordon] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Magyar Állami Kőszénbányák központi végrehajtó bizottsága részére 16 millió forint forgótőke engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács a Magyar Állami Kőszénbányák központi végrehajtó bizottsága részére tizenhat millió forint forgótőkét engedélyezett.

³⁹ A 90 300/1946. V.K.M. sz. rendelet (MK 1946. augusztus 14.) szabályozta az egyetemeken és főiskolákon fizetendő tandíjakat. Ez a tanulmányi eredményektől és a hallgató, illetve eltartójának jövedelmétől (alapvetően 200-tól 600 forintig) függően állapított meg tandíjmentességet, illetve 25-től 500 forintig terjedő tandíjat. 600 forintnál magasabb jövedelem esetében további emelési lehetőséget írt elő.

A 94 525/1946. V.K.M. sz. rendelet (MK 1946. augusztus 27.) a tandíjrendszer progresszivitásának kibővítéséről szolt.

[50] 48

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát dr. Póta László és Simon Sándor jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[51] 49

[Gordon] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát dr. Farkas László vámszaki felügyelő vámszaki tanácsossá leendő kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Farkas László vámszaki felügyelőnek vámszaki tanácsossá leendő kinevezéséhez hozzájárult.⁴⁰

[52] 50

[Gordon] Pénzügyminiszter bejelenti, hogy a SZEB és a Vörös Hadsereg ellátásával kapcsolatban különféle sürgős problémák merülhetnek fel, amelyeknek megvitatására nem lehet minden alkalommal minisztertanácsot összehívni. Kéri a minisztertanácsot hatalmazza fel a Jóvátételi Hivatal elnökét, a közellátásügyi minisztert, a pénzügyminisztert és a Gazdasági Főtanács főtítkárárt, hogy ezeket a hirtelen felmerülő sürgős kérdéseket együttesen letárgyalják és szükség esetén költségvetésen kívül elintézzék azzal a kötelezettséggel, hogy havonként egyszerre tesznek jelentést a minisztertanácsnak.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴¹

⁴⁰ A 3112/1946.P.M.XVI. sz. előterjesztés szerint dr. Farkas László (1892-?) 1920-tól dolgozott a budapesti fővármihivatalnál. 1938-ban nevezték ki vámszaki felügyelővé.

⁴¹ A Gazdasági Főtanács 1946. augusztus 24-én tartott ülésének jegyzőkönyvéhez mellékelt 7286/1946.G.F. sz. ügyiratban található feljegyzés rögzítette a Szövetséges Ellenőrző Bizottság és a Vörös Hadsereg ellátásával kapcsolatos adatokat. (A SZEB-re vonatkozó adatokat lásd a [43.] 126. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és 9. jegyzetét.)

Az 1946/47. évi költségvetésben
a Vörös Hadsereg részére terveztek:

szepemberben a szovjet igény
a következő módon alakult (Ft-ban):

ipari ellátásra	15 000 000	6 000 000
élelmezésre	30 000 000	23 000 000
zsoldra		6 000 000
csapatok szállítása	3 000 000	10 000 000
közületek támogatása	3 000 000	1 000 000
vegyes kiadás	<u>3 000 000</u>	<u>6 700 000</u>
összesen	54 000 000	52 700 000

A feljegyzéshez tartozó további irományokból kitűnt, hogy zsolddal eredetileg nem számoltak a magyar szervek, később, amikor ez az igény is felmerült, soha nem közölték a szovjet szervek a Magyarországon állomásozott katonaság létszámát. A közületek támogatása a közművek (víz, villany, úthálózat) költségét jelentette. (MOL XIX-A-10 Stabilizációs VI. ülés.)

A Vörös Hadsereg ellátásának kérdéseiről a közellátásügyi miniszter jelentett ismételtlen a minisztertanácsai üléseken. Lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 36., az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 58. és a [62.] 145. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontját.

49. 1946. augusztus 23.

[53] 51

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti 44 380/1946. számú javaslatát a 8870/1946. ME számú rendelet módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴²

[54] 52

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti az építésügyi, városrendezési és közmunkaügyi igazgatás szabályozása tárgyában készült törvényjavaslatot.⁴³

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Személyesen két alkalommal is tárgyalt az újjáépítési miniszterrel, azonban nem tudtak megegyezni egyes kérdésekben. Igen lényegbevágó eltérések merültek fel. Minisztériuma részéről kérte még a minisztertanács előtt kellő időben a törvényjavaslat szövegét, hogy megegyeszer áttanulmányozhassa. Ezzel szemben csak ma reggel kapta kézhez. Nincs elkészülve, hogy álláspontot foglaljon el, azonban mégis ismerteti, hogy így, ebben a formában, nem járulhat hozzá a javaslatához. Ez magában foglalja a műszaki és közmunkajogi igazgatás megszervezését. Egész közigazgatási és önkormányzati felépítésünk egyik alaptétele, hogy minden közigazgatáson belül helyezkedjen el, ez a törvényjavaslat pedig ennek éppen ellenkezőjét vinné keresztül. Praktikussági szempontból belátja, hogy előbb-utóbb oda fejlődik a közigazgatás, viszont ma még ettől igen messzire vagyunk. Az önkormányzatokat nem bonthatjuk fel ezen a téren sem, mert az egész állam felépítése ezen az alapon nyugszik. Ezért nem tudták összeegyeztetni álláspontjukat az újjáépítési miniszterrel. Ez az egész javaslat ugrópontja. Legyen ez hivatali jogkörrel felruházva, de ne hatósági jogkörrel. Ha ezen a területen most átmegyünk erre a síkra, akkor a jövőben nehéz helyzeteket teremthetünk.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Ez a javaslat nem érinti az autonómiát, mert ezeknek a szakigazgatási szerveknek csak az a feladatuk, hogy az építésügyi jogszabályok betartását ellenőrizzék. Ezt nem tudja egy jogi képzettségű ember ellenőrizni, ehhez szakember kell. A közmunkaügy-igazgatásnak a tör-

⁴² Az előterjesztés hivatkozott a 8870/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 1.) azon előírására, hogy a tárca 1946. augusztus 1-jétől számított 3 hónap alatt a baleseti, az özvegyégi és árvasági, öregségi és rokkantsági biztosítási szolgáltatások összegét a forintban megállapított munkabérekhez viszonyítva olyan arányban állapítsa meg, mint amilyen arány és mérték az 1938. évi augusztus havi pengőben fizetett munkabérek és szolgáltatások között fennállott. Rámutatott ezzel kapcsolatban arra, hogy a pénzürték stabilizációjának első hónapjában a társadalombiztosítási járulékok befizetésénél hátralékok voltak, így a társadalombiztosítási intézetek bevételei nem érték el az előirányzott mértéket. Ezért szükségesnek látta, hogy a társadalombiztosítási szolgáltatásokat átmenetileg mérsékeltebb összegben folyósítsák. Lásd a 9720/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. augusztus 28.

⁴³ Előzményéről lásd az [5.] 88. sz. jegyzőkönyv 36. napirendi pontját, a [31.] 114. sz. jegyzőkönyv 21. napirendi pontját, valamint a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pontját és jegyzetét.

vényjavaslatban való lefektetése csak megismétlése a 7000-es rendeletnek.⁴⁴ Az autonómiát már csak azért sem érinti, mert minden szakigazgatási kérdésben az alispán végrehajtó szervként intézkedik. A haladás és fejlődés a szakigazgatás felé megy. Nálunk nem csak a pénzügyigazgató, hanem a tanfelügyelő és a rendőrség ugyanúgy autonómián kívül van – és valaha benne volt. A szakminiszter képtelen az alispánon át rendelkezései betartására ügyelni. Ez az egész javaslat nem jelentené újabb alkalmazottak felvételét, mert a szakemberek létszáma, akik jelenleg is ilyen kérdésekkel foglalkoznak a különböző hivatalok keretén belül, fedezi a szükségletet.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: A kormányrendelet, amelyre az újjáépítési miniszter hivatkozik, az ideiglenes kormány rendelete volt. Centrális, központi államhatalom még nem létezett akkor. A mai közigazgatás felépítése mellett ez nem kielégítő. A véleményezés joga nem elegendő. Ez megfelelő ellenőrzési lehetőséget politikai szempontból nem tud biztosítani.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter* kéri, hogy vegyék le a javaslatot a napirendről, mert ő sem kapta kézhez. Ez egész sor rendeletet hatályon kívül helyez, meg kell néznie az Igazságügyminisztériumnak is.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter* közli, hogy a javaslatot sürgősnek tartja, mert így nem tud intézkedni. Nincs se személyzete, se hatásköre.

Rákosi Mátyás államminiszter helyesli, hogy a javaslatban elindított irányban haladjunk, de ez egy igen fontos elvi jelentőségű dolog. Az igazságügyminiszter nézze meg a kérdést az autonómia szempontjából is.

Minisztertanács utasította az újjáépítési minisztert, hogy a javaslatot a belügyminiszterrel és az igazságügyminiszterrel tárgyalja le és újból terjessze minisztertanács elé.⁴⁵

⁴⁴ A közérdekű munkakötelezettségről intézkedett a 7000/1945. ME sz. rendelet, MK 1945. augusztus 18.

⁴⁵ Az újjáépítési miniszter szám nélküli előterjesztésében átdolgozott változatban, de lényegében megismételte a minisztérium megszüntetésével, illetve Építési és Közmunkaügyi Minisztériummá való átszervezésével kapcsolatos korábbi javaslatát ([44.] 127. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pont). Az előterjesztés és a törvénytervezet ismertette az új minisztériumnak az építésügy minden területére kiterjedő hatáskörét. Kivételt tett azonban a közlekedésügyi fejlesztések építési ügyeivel, ezeket továbbra is az illetékes szakminiszter hatáskörében javasolta tartani. Egyébként több vonatkozásban utalt a tervezet a szakminiszterekkel való együttműködésre, koordinálásra.

Javasolta megszüntetni az országos építésügyi kormánybiztos állását, valamint az Országos Építésügyi Tanácsot. A Fővárosi Közmunkák Tanácsát, hatáskörét érintetlenül kívánta hagyni, de az új tárca felügyelete alatt javasolta működtetni.

Az előterjesztés indoklása egyébként erőteljesen hangsúlyozta a tervszerű gazdálkodás megteremtésének fontosságát az építésügy, ezen belül a munkaerőgazdálkodás terén. „Az óriási tökepusztulás következtében — olvasható az előterjesztésben — jelentősen megnövekedett ennek az amúgyis legfontosabb termelési tényezőnek a fontossága. A nemzeti munkaerő optimális kihasználásától, szervezésétől és felhasználásától függ gazdasági fölemelkedésünk. Márpedig ezt céltu-

49. 1946. augusztus 23.

[55] 53

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a „Forint Újság” előállításával felmerült költségekre 10 592 forint hitel engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács a „Forint Újság” előállításával felmerült költségekre tízezer ötszázkilencvenkettő forint hitelt engedélyezett.⁴⁶

[56] 54

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Réczei László, Gál Ferenc és társai kinevezése, illetve státusba vétele tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A pénzügyminiszterrel előzőleg letárgyalták. Egy 32-es létszámban nem lehet két IV. fizetési osztályú állás, ezért Halász Ernőt csak az V. fizetési osztályba nevezik ki, a két fizetési osztály közötti különbözetet másként oldják meg javára.

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter*: Akként módosítja előterjesztését, hogy Halász Ernőt az V. fizetési osztályba javasolja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁷

datos, tervszerű, előrelátó irányítás nélkül nem érhetjük el. Ebből logikusan következik, hogy szükség van olyan kormányhatósági főszervre és megfelelő igazgatásra, amelynek éppen ez a tervszerű irányítás a feladata.”

Rákosi Mátyásnak — feltehetőleg — éppen ez a tervszerűségre, a hatásköröknek az összehasonására irányuló törekvés nyerhette meg a tetszését, ezért helyeselte, hogy a javaslatban elindított irányban folytassák a javaslat véglegesítését.

Rajk László viszont — miközben az önkormányzatok hatáskörének megőrzése mellett szólt — egyrészt a Belügyminisztériumnak e szervek felügyeletével kapcsolatos jogait védte, másrészt viszont az önkormányzati választásokat sürgető s így a minél teljesebb jogkörű vármegyéket és városokat kívánó Kiszgazdapártot is a törvényjavaslat ellen remélte fordítani. Lásd még az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 47. napirendi pontját.

⁴⁶ A 2180/1946. T.M. sz. előterjesztésben kérte a miniszter, hogy 5 milliárd adópengő hitelt bocsásson a kormány a rendelkezésére a forint bevezetésével kapcsolatos országos propaganda céljára. Közölte, hogy „Forint Újság” címen lapot kíván indítani, amelyben népiesen, de a vidéki értelmiség számára egyben szakszerűen ismertetni szándékozik a stabilizáció jelentőségét. Rádió és sajtó révén rá kívánt mutatni továbbá a termelési eredmények és a jó pénz létrehozásának összefüggéseire. Előadásokat kívánt szervezni, plakátokat, rölapokat tervezett kiadni.

Az előterjesztést — a jelek szerint — nem tárgyalta a minisztertanács (MOL XIX-I-1-s-12-1946-4180), az újság kiadására mégis sor került. A 2419/1946.T.M. sz. előterjesztés jelentette, hogy a stabilizáció előtt a vidék részére kiadott újság költségeit a tárca még a viszonylag szerény összeg erejéig sem tudta vállalni. Kérte, hogy a hitelt arányosan elosztott részletekben a költségvetési év végéig fizethesse vissza.

⁴⁷ Előzményéről lásd a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 70. napirendi pontját és jegyzetét.

A 2420/1946.T.M. sz. előterjesztésben csak Gál Ferenc sajtóelőadóinak a VI. fizetési osztály III. fokozatába miniszteri osztálytanácsossá való kinevezéséről volt szó.

Gál Ferenc (1915-?) jogi végzettséggel rendelkezett. 1937-től a Magyar Postatakarékpénztár tisztviselője, 1945 júliusától a Miniszterelnökség sajtóosztályán Kállai Gyula államtitkár titkára volt. 1945 szeptemberétől Tájékoztatásügyi Minisztériumban dolgozott. A sajtórendészeti

49. 1946. augusztus 23.

Minisztertanács 1/2 2 órákor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gévelt tiszttáza, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet.

Az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál hiányzik Vas Zoltán neve. A miniszterek, illetve az államtitkárok e felsorolásnál látták el kézjegyükkkel a jegyzőkönyvet. Ezek között nem szerepel Rákosi Mátyás, Gordon Ferenc, Rónai Sándor, Ries István, Bartha Albert, Molnár Erik, illetve Erőss János, Jöcsik Lajos, Balogh István aláírása.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 2-5., a 8-12., a 14-24., a 26-43., az 51., az 53-54. és az 56. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

és a sajtókarigazgatási osztály vezetője lett. Hatáskörébe tartozott a lapengedélyek kiadása, az időszaki lapok sajtóellenőrzése.

50. 1946. augusztus 28.

[50.] 133.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi augusztus hó 28. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnöktele
alatt tartott rendkívüli minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Rácz Jenő pénzügyminiszter¹, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Dobi István földművelés-ügyi miniszter, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. A mai összejevetel fő tárgya [a] külpolitika. Elsősorban a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény lebonyolítása körüli állapot, majd pedig a Párizsból érkezett egyéb

¹ A minisztertanács ezen ülésén vett részt első alkalommal Rácz Jenő, mint pénzügyminiszter. A miniszterelnök különös módon nem üdvözölte őt úgy, mint az előző ülésen Bartha Albert új honvédelmi minisztert. Gordon Ferenc volt pénzügyminiszter távozásáról sem emlékezett meg.

Érdekes mozzanata a személycserének Rákosi Mátyás 1946. augusztus 26-án kelt Nagy Ferenc miniszterelnökhöz intézett következő levele (amely keltezésénél és a levél szövegénél fogva szinte azt a feltevést kelti, mintha lett volna egy olyan — esetleg pártközi — ülés, ahol a bemutatkozás megtörtént): „Kedves Barátom! — írta Rákosi — Rácz Jenő pénzügyminiszter úr mai bemutatkozásával kapcsolatban szükségesnek tartom, hogy megismételjem azokat a kételyeket, amelyeket gazdasági és politikai rátermettségéről azelőtt is tápláltam és amelyeket Neked nem egyszer tudomásodra hoztam. Bár Rácz Jenő feltételeit lényegében visszavonta, egész habitusa olyan, hogy kötelességemnek tartom felhívni figyelmedet, vajon nem volna-e a Kisgazdapártnak erre a mai viszonyok között olyan fontos állásra megfelelőbb jelöltje. Ha ragaszkodtok hozzá, természetesen ebből kabinetkérdést nem csinálok, de kötelességemnek tartom véleményemet még egyszer tudomásodra hozni. Baráti üdvözlettel Rákosi Mátyás” (MOL XIX-A-1-e 1945–1947. 1. doboz I/2. 788/1946. A Magyar Kommunista Párt Központi Vezetőségének levélpapírján írt, Rákosi által saját kezűleg aláírt tiszttázat.)

híreknek a minisztertanács tagjaival való közlése. Hangsúlyozza, hogy a mai minisztertanácson még a köteles minisztertanácsi titoktartáson túlmenően is kéri a titoktartás figyelembevételét.

1

[Nagy] *Miniszterelnök*: Augusztus 27-én Jócsik államtitkár közölte, hogy a lakosságcsere-egyezmény kérdésének tárgyalására együtt ül Balatonlellén egy bizottság, s nem tud előre haladni a munkájában, mert az egyezmény VIII. cikkének az értelmezése körül súlyos és mélyreható eltérések vannak.² Ismeretes, hogy a külügyminiszter a külügyi bizottságban, a minisztertanácson, majd pedig a parlament zárt ülésén is úgy nyilatkozott, hogy a VIII. cikknek azon része alapján, ahol arról történik intézkedés, hogy különböző népbírószági ítéletek alapján mennyi magyart lehet kitelepíteni a paritáson felül Csehszlovákia területéről, hogy a cseh népbírószági rendelet 5. §-a alapján (ez a kisbűnösöket felelősségre vonó paragrafus) legfeljebb 1000 személyre nézve lehet intézkedni. Ugyanakkor közölte a külügyminiszter azt is, hogy bár az egyezményben számszerűleg nincsen megállapítva, de ugyanazon népbírószági rendelet 1–4. §-ai, tehát a háborús főbűnösöket felelősségre vonó paragrafusok alapján elítélteket is át lehet tenni. Ezt a megállapodást azért nem vették az egyezménybe, mert jelentéktelen számról van szó, Clementis államtitkár kijelentései szerint, ez idő szerint 50–60 emberről. A Nemzetgyűlés a lakosságcsere-egyezményt a külügyminiszter ezen megnyugtató kijelentései után ratifikálta. Ha a külügyminiszternek nem lett volna módjában azt a kijelentést tenni, hogy az 1–4. §-ok alapján csak 50–60 embert lehet áttenni, akkor nyilvánvaló, hogy a Nemzetgyűlés ezt az egyezményt nem ratifikálta volna.³

Folynak a tanácskozások a vegyes bizottság ülésén Balatonlellén. A VIII. cikkhez való érkezésnél közli a vegyesbizottság csehszlovák delegáltja, hogy a népbírószági rendelet 1–4. §-ai alapján eddig 64 000 ítéletet hoztak és ezeket a személyeket át kívánják tenni. A dolog úgy van, hogy ennek az idézett paragrafusnak az alapján minimálisan 15 esztendő lehet kiszabni, de ők kiszabnak 3 napi kényszermunkát, 2 évi szabadságvesztést stb., de minden esetben kimondják a vagyonelkobzást. Ez azt jelenti, hogy vagyon nélkül dobják át ezeket a határon. Ezen állásponttal a vegyesbizottság magyar delegációja szembeszállt és a külügyminiszter kijelentése szerinti 50–60 háborús bűnösnek kitelepítéséhez volt hajlandó hozzájárulni.

Augusztus 27-én közölte vele Velics követ, hogy 26-án délután, tehát a lakosságcsere-egyezmény során Magyarországról kitelepítésre jelentkezett csehszlovák kitelepítendő névsora átadásának az utolsó napján, megjelent

² Közvetlen előzményéről, a magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezmény VIII. cikke feletti vitáról lásd a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 23. napirendi pontját és jegyzetét.

³ Lásd a [16.] 99. sz. jegyzőkönyv 26. napirendi pontját és jegyzetét.

50. 1946. augusztus 28.

Dastich követ a Külügyminisztériumban és átadta a kitelepítendő névsorát. A paritáson túl nem 64 000, hanem 23 000 embernek a névsorát adta át, akiket elítéltek. Közölte, hogy ezt a paritáson túlmenő kitelepítést a csehszlovák kormány addig folytatni akarja, amíg a népbírószági rendelet érvényben van, vagyis 1947. december 31-éig.⁴

A vegyes bizottság munkájában itt fennakadás történt azért, mert a magyar delegáció ezt a szándékot visszautasította. A cseh delegáció már ajánlotta a döntőbíró meghívását, aki valószínűleg szovjet döntőbíró lett volna, a VIII. cikk értelmezésének eldöntésére. A döntőbíró azonban nem tudhatott [volna] arról, hogy Clementis és Gyöngyösi miniszter hány személyben állapodott meg, tehát csak az egyezmény betű szerinti szövegét vehetné alapul, és akkor kénytelen lenne igazat adni a cseh kívánságoknak. Ilyen körülmények között az volt a feladat, hogy húzni, ameddig lehet a tárgyalásokat, amíg csak a Gyöngyösi-féle kijelentésnek igazolást nem lehet szerezni. Felvetették magyar részről azt, hogy meg kell hallgatni Gyöngyösit és Clementist, milyen szóbeli megegyezés van közöttük? Ebbe azonban a bizottság nem akart beleszólni. Legfőbb gond az volt, hogy vajon hogy lehetne elnapolni a vegyes bizottság üléseit, hogy a VIII. cikk értelmezésében döntés ne legyen. Különböző gondolatok vetődtek fel: hogyha a VIII. cikk-nél való fennakadás nem lehet indoka a vegyesbizottság ülései elnapolásának, akkor sérelmi alapon kellene kérni az elnapolást, mert a csehszlovák kormány kötelezettséget vállalt arra, hogy az elbocsátott magyar közalkalmazottaknak a létminimumot biztosító juttatást ad. Eddig azonban semmit sem adtak, tehát mondhatná esetleg azt a magyar delegáció, hogy addig nem tárgyal, ameddig ez a kérdés nem rendeződik. De ez is erőltetett módja lett volna az elnapolásnak és ezért a külügyminiszter előtt feltárta, milyen nehéz helyzetben vagyunk, és az ő személye is érintve van a Clementisszel történt megállapodás lerögzítésének hiánya miatt. A külügyminiszter közölte vele, hogy tegnap délelőtt találkozott Masaryk külügyminiszterrel. A csehszlovák külügyminiszternek megmondta, hogy ez az értelmezés az egyezmény kijátszását célozza. Ezt Masaryk elismerte és belátta, hogy az

⁴ Velics László (1890–1953) diplomata. 1921-től 1935-ig a müncheni konzulátus, illetve főkonzulátus vezetője, 1935-től 1939-ig Magyarország képviselője Genfben a Népszövetségénél, 1936-tól egyúttal berni követ, 1939-től 1944-ig athéni követ, majd a Külügyminisztérium vezető tisztviselője, 1947-től 1949-ig római követ volt.

Ismereteink szerint 1946. július 14-én nyújtotta át a csehszlovák fél a magyar kormánynak az áttelepítésre jelentkező magyarországi szlovákok nem végleges jegyzékét. Ez 92 390 személy nevét tartalmazta. (MOL XIX-J-M1/IV.-7.)

A Szlovák Nemzeti Tanács 33/1945. számú rendeletének 1946. május 15-ei végrehajtási határidejét meghosszabbították 1947. december 31-éig. A Párizsban tartózkodó magyar delegáció — értesülve a Csehszlovákiában elítélt és áttelepíteni tervezett 23 000 magyarról — felhívta Clementis figyelmét arra, hogy ez a névjegyzék az eredeti megállapodásban foglaltak huszonháromszorosa. Lásd még az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

egyezmény ilyen értelmezése valóban erőltetett.⁵ Egyben közölte vele a külügyminiszter azt is, hogy délután találkozik Clementisszel és emlékeztetni fogja szóbeli ígéreteire. Ma délelőtt a minisztertanácsra való érkezése előtt pár perccel beszélt Gyöngyösivel, Szakasitscsal és Gerővel, akik mindhárman üdvözlötüket küldik a minisztertanácsnak. Közölte vele Gyöngyösi, hogy Gerő miniszter és Sebestyén Pál kíséretében felkereste Clementis államtitkárt, aki egyszerűen letagadta a közöttük történt megállapodást. Lehet, — mondotta — hogy erről szó volt közöttük, de pontos számra nem emlékszik. Erre Gerő miniszter vette át a szót, aki egészen szokatlan energiával támadta meg Clementist, úgyhogy Gyöngyösinek az volt az érzése, felborul a tanácskozás jó rendje. Ennek ellenére nem borult fel az egyensúly, hanem megállapodás jött létre közöttük, hogy a magyar külügyminiszter intézkedjék, a vegyesbizottság szakítsa meg tárgyalásait, Pécsy és Márk azonnal utazzon Párizsba és Clementis is intézkedik, hogy csehszlovák részről két úr szintén utazzon Párizsba. Ott intézik el a kérdést, és addig a vegyesbizottság ülései szünetelnek.⁶ Így a minisztertanács határozathozatala ebben a kérdésben tárgytalanná vált, mert ha a külügyminiszter azt telefonálta volna, hogy a tegnapi megbeszélés nem nyújtott lehetőséget további tárgyalásokra a VIII. cikk értelmezése kérdésében, akkor prozopicitást lett volna kénytelen tenni, hogy a VIII. cikk kegyetlen értelmezése okából mondják fel az egész egyezményt. Miután azonban megvan a tárgyalás lehetősége, nem kell egyelőre ily eszközhöz folyamodni. Egyébként sem lett volna szerencsés dolog az egyezmény felmondása.

Említette már, hogy a külügyminiszter tegnap délelőtt találkozott Masaryk cseh külügyminiszterrel. Masarykkal nem csak arról a kérdésről tárgyalt, hogy hogyan értelmezi a vegyesbizottság cseh része itt az áttelepítési javaslatot, hanem szó volt a két ország között fennálló más problémákról is, így a cseheknek a kongresszushoz benyújtott azon javaslatáról, mely szerint 200 000 magyart szeretnének a lakosságcsere-egyezményen túl áttenni. Gyöngyösi külügyminiszter optimista abban a tekintetben, hogy ezt nem fogják megszavazni a bizottságban, a cseh javaslat valószínűleg kisebbségben marad,

⁵ Masaryk, Jan (1886–1948) csehszlovák politikus. Masaryk, T.G. fia. A második világháború idején Beneš munkatársa, az emigráns kormány washingtoni követe, majd külügyminisztere. 1945 után ismét külügyminiszter. A kommunista hatalomátvétel után öngyilkos lett.

Masaryk Károlyi Mihály párizsi magyar megbízottnak is tett bíráló kijelentést a Csehszlovákiában törvényen kívül helyezett magyarok ügyével kapcsolatban. „Csak nem képzeli — mondta —, hogy egyetértek az ilyen embertelen intézkedésekkel? Elvégre Toma(Masaryk fia vagyok. Nem engem kell meggyőznie, hanem Clementist.” (Károlyi Mihály: Hit, illúziók nélkül. Bp. 1982. 360. p.)

⁶ Szakasits Árpád, Justus Pállal együtt ekkor a Párizsban tartott Franco-ellenes nemzetközi szocialista kongresszuson, valamint a Francia Szocialista Párt kongresszusán vett részt.

Gyöngyösi János, Gerő Ernő, Sebestyén Pál a magyar küldöttség tagjaként tartózkodott Párizsban. Gerő Ernő 1946. augusztus 22. és szeptember 9. között a magyar delegáció elnökhelyettese volt.

annyival is inkább, mert az orosz támogatás sem 100%-os a csehek részére. Gyöngyösi külügyminiszternek ez az érzése és megállapítása. Abból jut erre a következtetésre, mert a szovjet delegáció egészen szokatlanul túri, hogy a magyar delegáció a leghatározottabban szembe helyezkedjék ezzel a javaslattal és ez kelti azt a látszatot, hogy nem egészen 100%-os a szovjet támogatás sem. Anglia álláspontja még nem világos, de Amerika és a domíniumok egészen biztos, hogy nem fogják megszavazni, sőt Franciaország sem. Ezt nem csak a magyar delegáció látja, de látják a csehek is.⁷ Masaryk felvetette azt a gondolatot, nem kellene-e közvetlen tárgyalásokat kezdeni a Magyarország és Csehszlovákia között fennálló kérdések tisztázására? Itt olyan értelmű kijelentést is tett Masaryk, hogy szó lehet Csehszlovákia magyartalanításával kapcsolatban területi kérdésekről is. Úgyhogy ebben a pillanatban a csehszlovák kérdés nem egészen kilátástalan, várhatunk valamit, ha nem [is] kedvező fordulatot, de olyan megoldást, ami a legsúlyosabb veszedelmet el fogja hárítani. Azt a különböző, az utóbbi napokban szerzett párizsi értesülésekből látja, most már kezd elterjedni az a felfogás, hogy a lakosságcsere-egyezmény túlságosan szigorúan volt megállapítva, és hogy már a szlovákok sem tudják eredeti álláspontjukat képviselni.⁸ Tegnapp

⁷ 1946. február 27-én, a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény aláírásának napján Csehszlovákia magyarországi megbízottjának, Krno Dalibornak a lakásán fogadást tartottak, amelyen jelen voltak a csehszlovák delegáció tagjai, valamint Gyöngyösi külügyminiszter és a magyar pártok elsőszámú vezetői. Ez alkalommal Clementis államtitkár kifejtette, hogy Csehszlovákia nemzeti állam kíván lenni s ezért felvetette, hogy a „létrejött egyezmény végrehajtása után Csehszlovákiában maradó magyarok, akiknek számát ő nem teszi többre kb. kétszázezernél, átvétetnek a magyar állam által.” Jelezte, hogy amennyiben ez nem válna valóra, az ottmaradó magyarokat széttelepítik. A magyar politikusok egyöntetően tiltakoztak a terv ellen. (MOL XIX-J-1-a V-66. I. rész 42. doboz 47.res/Bé. 1946. 206–213. pp.)

Ezt követően 1946 júniusának végén júliusának elején vált ismertté, hogy csehszlovák részről a lakosságcsere-egyezménytől eltérően, pontosabban azon felül a 200 000 magyar áttelepítésének kérdését párizsi értekezlet elé terjesztette. (MOL XIX-J-1-a V-66. I. rész 42. doboz 80/pol. 1946. 255–257. pp.)

A párizsi konferencia azonban — az amerikai, angol és kanadai állásfoglalás alapján, szemben a szovjet és jugoszláv véleménnyel — elutasította a 200 000 magyar áttelepítésére vonatkozó csehszlovák javaslatot. A két országot felszólította, hogy oldják meg annak a magyar származású lakosságnak problémáit, amely Csehszlovákiában maradt, az 1946. február 27-én aláírt lakosságcsere-egyezményben foglaltak alapján. A magyar lakosság egy részének cseh területre való áttalapítására 1946 szeptemberében indított akció tulajdonképpen elvette a további tárgyalások lehetőségét. (Janics Kálmán: A hontalanság éve. München, 1979. 212–220. pp.)

⁸ Az Egyesült Államok delegációjának 1946. augusztus 18-ai memoranduma említette, hogy Masaryk hajlott a területi engedményekre. 1946. augusztus 3-án szigorúan bizalmasan tájékoztatta Reber, Samuelt (1903–1971), a párizsi békeelőkészítő tárgyaláson az amerikai béke-delegáció tanácsadóját, hogy kész fontolóra venni a magyar–csehszlovák határmódosítást, ha egy ilyen engedmény megoldja a magyar kisebbség áttelepítésének kérdését. Utalt arra, hogy ez ellenkezik a csehszlovák kormány álláspontjával, de ha Csehszlovákia más módon nem tud érvényt szerezni a magyar kisebbség kitelepítésére irányuló törekvésének, ez megoldást jelentene. Később azonban, a magyar delegációval tárgyalva, elzárkózott minden területmódosítás elől.

óta ezen a téren újabb fejlemények nincsenek, de biztató, hogy a külügyminiszter optimista.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

2

[Nagy] *Miniszterelnök*: Van még egy másik kérdés, amit minisztertanács elé kíván hozni. Ez a jugoszláv lakosságcsere, amiben határoznia kell a minisztertanácsnak. Jugoszlávia benyújtott a békekonferencia elé egy javaslatot, hogy hozzon létre Jugoszlávia és Magyarország között egy nagyon enyhe és nagyon barátságos lakosságcsereét.⁹ Ugyanakkor eljuttatta közvetlenül a magyar delegációhoz is a megfelelő javaslatát és felvetette azt a gondolatot, hogy közvetlenül is kezdjenek ebben a kérdésben tárgyalásokat. Gerő miniszter folytatott külön megbeszéléseket, a külügyminiszter szintén és együtt is tárgyaltak és végül elhatározták, hogy magyar részről az átadott jugoszláv lakosságcsere-egyezmény tervezetre válaszként a delegáció egy levelet ír, amelyben leszögezi elvi állásfoglalását a következőkben:

- 1) A magyar kormány, tekintettel arra, hogy minden körülmények között biztosítani kívánja a jószomszédi viszonyt, hozzájárul ahhoz, hogy Magyarország és Jugoszlávia között lakosságcsere történjék.
- 2) A Párizsban történő elvi megállapodástól számított 1 év alatt kerülne [sor] a lakosságcsere előkészítésére és maga a lebonyolítás 3 évet venne igénybe.
- 3) Magyarországból Jugoszláviába ugyanannyi áttelepülni kívánó délszlávot telepítenének át, mint amennyi áttelepülni szándékozó jugoszláviai

Kijelentette, hogy kormánya az áttelepítés elvének a képviselőjével bízta meg. (Kertész István: Magyar békeillúziók 1945–1947. Európa-História. 1995. 354. p.)

⁹ Vilfon, Joe (1878–1955), aki 1945 és 1947 között a jugoszláv Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének főmunkatársa volt, Kertész Istvánnak 1946. augusztus 17-én ultimátum jellegű követelést adott át, amelyben az szerepelt, hogy a párizsi magyar delegáció negyvennyolc órán belül írjon alá egy lakosságcsere-egyezményt, valamint egy vízügyi megállapodást. Tájékoztatta Kertészt, hogy amennyiben a magyar delegáció nem írja alá az egyezményt, a jugoszláv kormány kérni fogja a konferenciától, hogy azt módosításként vegyék bele a békeszerződésbe. Kertész az akciót a jugoszláv delegáció improvizációjaként értékelte. A módosító indítványt a jugoszlávok benyújtották a konferenciához. A két delegáció elnöke, Gyöngyösi és Kardelj, Edvard (1910–1979), ekkori jugoszláv alelnök, szeptemberben levelet váltott a kérdésről s megállapodtak maximálisan 40 ezer ember önkéntes cseréjéről. (MOL XIX-J-1-a 1946.529.Kod.) A jugoszláv fél visszavonta a békeszerződés módosítására irányuló javaslatát.

A vízügyi kérdés a magyar kormány által a győztes nagyhatalmakhoz intézett memorandum alapján jutott nyugvópontra. Ebben szerződést javasolt valamennyi szomszédos ország részvételével, amely garantálta volna a Duna nemzetközi státusát, a hajózás szabadságát. (Kertész István: Magyar békeillúziók 1945–1947. Európa-História. 1995. 358–360. pp.) A két jugoszláv javaslat a csehszlovák áttelepítési törekvések – és a Szovjetunióknak a Dunát illető ambícióinak a támogatását szolgálta.

50. 1946. augusztus 28.

magyar jelentkezik. Az áttelepülés kizárólag önkéntes jelentkezés alapján történne.

- 4) Mindkét részről az áttelepítendőők száma országonként nem haladhatja meg a 40 000-et. Amennyiben az egyik oldalról kevesebb jelentkező volna, akkor a másik országból csak annyi telepítendő át, amennyi a másik oldalon jelentkezett.

Ez egészen enyhe és egyben barátságos ajánlat. Gerő miniszter ma közölte vele, hogy ennek a magyar levéltervezetnek a lényegét ismertette már a jugoszláv delegációval, és ebbe belemennek. Hozzájárulást kérnek a magyar kormánytól, hogy ilyen értelemben konkrét tárgyalásokat folytathassanak és esetleges előzetes megegyezést köthessenek.

Hozzáteszi a maga javaslatát is. Akármilyen elkedvetlenítő a csehszlovák-magyar lakosságcsere-egyezmény, amely kényszer állapotában született meg, hiszen ezrével tették át az embereket a határon, és akármilyen rossz emléke is van ennek az egyezménynek, Jugoszlávia felé egy ilyen korrekt, minden tekintetben körülhatárolt és a teljes egyenlőség elvén sőt, kizárólag önkéntes jelentkezés alapján álló lakosságcsere tekintetében a jugoszláv kívánság elől elzárkózni nem szabad. Jugoszlávia magatartása a párizsi békekonferencián ahhoz képest, hogy milyen állapotba kerültünk egymással a háború során, nagyon kielégítő és megnyugtató.¹⁰ Azonkívül az a nézete, hogy nem lenne kívánatos egy elutasító magatartással a szlovákoknak fegyvert adni a kezébe, hogy mondhassák, hogy nem lehet velünk megegyezni. Véleménye az, hogy a kormánynak ehhez hozzá kell járulnia, és helyes lenne ha a két delegáció a konferencián kívül intézhetné el a kérdést, mert a megegyezés barátságos jellegét az a körülmény is biztosítaná, ha nem mások beleavatkozásával, hanem két ország szabad elhatározásával kötik a megállapodást. A vagyoni kérdésben úgy tájékoztatták, hogy teljes elszámolási alapon intéznék.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Figyelmeztetni kell a magyar delegációt, hogy ki ne hagyják a vagyoni kérdést.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Elsősorban a szórvány-magyarság jöjjön számításba. Ez a mi érdekünk, nekünk ez azért jó, mert van Nagy-Szerbia belterületén egy pár ilyen magyar sziget.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Kizárólag önkéntes jelentkezésről lehet csak szó.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: Majd jelentkeznek a szórvány-magyarok. Maradjon az önkéntes vonal.

Jócsik Lajos államtitkár-kormánybiztos: Mi történik akkor, ha sokkal nagyobb lesz a jelentkezők száma, mint ahány jugoszláv ki akar települni?

[Nagy] *Miniszterelnök*: Pontosan benne van az egyezményben, egyenlő szám érvényesül.

¹⁰ A háború után jugoszláv részről is tömegesen üldözték el a délvideki magyar lakosságot, számos sérelmes intézkedést hoztak elsősorban a Bácskába telepített székelyek ellen.

Dr. Balogh Istán [államtitkár]: Kívánatos, hogy mielőbb aláírják az egyezményt, annál is inkább, hogy példára lehessen hivatkozni a csehszlovákokkal szemben.

[Nagy] Miniszterelnök: El kell dönteni, amennyiben Jugoszláviából önként nagyobb számban jelentkeznek magyarok, akkor azt a magyar kormány határozza meg, kiket vesz át, vagy a jugoszláv kormány mondja meg, hogy kiket enged át.

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: Akiket nem tudnak átvenni, azokat semmiféle sérelem nem szabad, hogy érje azért, mert áttelepülésre jelentkeztek.

[Nagy] Miniszterelnök: Egészen természetes, hogy a kisebbségi jogok egy ilyen egyezmény után minden országban teljes épségben maradnak.

Jócsik Lajos államtitkár-kormánybiztos: Más javaslatot is szeretne felvetni. A lakosságcsere nékem az a legnagyobb problémája, hogy egyenlő kvótát cseréljenek ki. Példa rá a csehszlovák lakosságcsere-egyezmény, hogy innét a nincstelenek jelentkeznek áttelepülésre, viszont Csehszlovákiából a tehetős mezőgazdasági népességet utasítják ki. Olyan vonalra kell terelni a magyar-jugoszláv lakosságcsere viszonylatát, hogy egyenlő mezőgazdasági feltételek alapján történjék a kicserélés. Ezzel a magyar szempontból súlyos kérdést, a betelepülést könnyíténi meg.

[Ries] Igazságügyminiszter: Az önkéntes jelentkezést nem szabad érinteni.

Rákosi Mátyás államminiszter: A javaslat igen rendes szerződésnek látszik és tanulni lehet a csehszlovák szerződés hibáiból. Első pillanatra feleslegesnek tűnik fel, mégis be kell venni, hogy mind a Jugoszláviában a kicserélés után maradó magyarok, mind a Magyarországon maradó jugoszlávok a legteljesebb demokratikus nemzeti jogokat élvezzék. Ez a szerződés, amennyiben ilyen formában aláírják, a csehszlovákokkal szemben rendkívül komoly dolog. Megmondhatjuk a csehszlovákoknak, hogy így néz ki egy rendes megállapodás. A csehszlovákok amúgy is próbálnak mostanában egy szláv összefogás-félét játszani Magyarországgal szemben. Megmondhatjuk a csehszlovákoknak, hogy itt van egy szerződés, amely megmutatja, hogy a két állam a jövőben rendes, demokratikus módon kíván élni. Egész más dolog ezt megmutatni Masaryknak és Clementisnek és az is nagy dolog lenne, ha a magyar sajtó ezt lehozhatná. Gerő éjjel-nappal dolgozik, jó összeköttetései vannak és érezhető is a munkája eredménye. Másképp léphet fel Clementisszel szemben, mint más, akinek az orra alá lehet dörzsölni, hogy reakciós, sovíniszta.

[Nagy] Miniszterelnök: Mint például Clementisnek.

Rákosi Mátyás államminiszter: Gerőnek a nemzetközi súlya is más, mint a szlovák kommunistáknak.

[Nagy] Miniszterelnök: A Miniszterelnökség kisebbségi osztálya azt javasolja, hogy nemzetközileg ellenőriztessük a magyar-jugoszláv népcsere lebonyolítását.

50. 1946. augusztus 28.

B. Szabó István államminiszter: Teljesen akceptálja az elgondolást. Meg kell azonban jegyeznie, bár esetleg a sovinizmus vádja alá esik, hogy azokat a területeket, amelyeken most magyarok laknak és talán tömegesen laknak, ennek a lakosságcserenek a végrehajtása során örökre elveszítjük.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Ki kell újból jelentenie, hogy mindaddig nem lesz szerencsés a magyar külpolitika és az ország külpolitikai elhelyezkedése, amíg azt hiszik, hogy a mostani békekonferencia nem végleges. Ha mi azt hisszük, hogy ezeket a területeket Magyarország történelmi fordulatokkal, rezsimváltásokkal, európai szituáció-változásokkal vissza fogja szerezni, addig belülről nem tudunk kisugározni őszintén barátságos légkört.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter:* A felemlített veszély különben sem forog fenn, mert a jugoszláviai magyar kisebbség száma 3–400 000, a kitelepülésre kerülőké pedig maximálisan 40 000.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Tiszta magyar terület ott egyébként sincs.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Azok fognak áttelepülésre jelentkezni, akik be vannak ékelve a jugoszlávok közé.

Minisztertanács a jugoszláv–magyar lakosságcsere-egyezmény tervezetét elfogadta, azzal a fenntartással, hogy a visszamaradókra a kisebbségi jogok hatályban maradnak.¹¹

3

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Nyárádi államtitkár telefonon jelentette, hogy a hazaszállítás költségei a megszálló hatóságoktól nyert értesülése szerint az amerikai megszállás alatt lévő németországi területeken is a jóvátételi számla terhére fog elszámolást nyerni. Ez annyit jelent, hogy költségmentesen történik a visszaszállítás, illetőleg később fogják elszámolni. Közölte továbbá az államtitkár, hogy a megszálló hatóságok engedélye folytán kitelepült, illetőleg hazaszállított személyek ingóságainak hazaszállítása ugyancsak folyamatban van.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹²

4

[*Balla*] *Tájékoztatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Magyarországnak az európai ellenállás kiállításán történő részvételével felmerülő 55 000

¹¹ A létrejött megállapodás végrehajtására nem került sor. A magyarországi délszlávok közül kevesen jelentkeztek áttelepülésre, míg a jugoszláviai magyarok a jelek szerint nagy számban kívántak volna részt venni az akcióban. A szovjet–jugoszláv viszony megromlása vette le a kérdést a napirendről. Lásd részletesebben Föglein Gizella: Magyar–jugoszláv népcsereegyezmény tervezet (1946). Századok, 1996. 6. sz. 1555. és köv. pp. és A. Sajti Enikő: Impériumváltás, magyarellenés megtorlások, kitelepítések és a konszolidáció feltételeinek kialakulása a Délvidéken. 1944–1947. Századok, 2002. 5. sz. 1061–1114. pp.

¹² A Németországba került zsidók, hadifoglyok, menekültek, kitelepítettek hazaszállításának a költségéről volt szó.

forint hitelnek költségvetési előirányzatán kívül, rendkívüli dologi hitelként való rendelkezésre bocsátása iránt.

[Nagy] *Miniszterelnök* azt hiszi, hogy ezt a minisztertanácsnak el kell fogadnia. Az volna azonban a kérdése a tájékoztatásügyi miniszterhez, hogy nem lenne-e elég, ha mi csak Párizsban vennénk részt a kiállításon?

Rákosi Mátyás államminiszter azt javasolja, hogy Párizsban vegyünk csak részt. A benyomás Párizsban fog keletkezni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ha a rendelkezésre álló anyagot egy helyen, Párizsban összpontosítják, sokkal nagyobb hatást érnek el, mintha szétszórják különböző helyekre.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Nem az az elgondolás, hogy vándorkiállítást csinálnak?

[Nagy] *Miniszterelnök*: Csak Párizsban vennénk részt.

Rákosi Mátyás államminiszter: Az anyagunk kevés, jobb, ha egy helyen van összpontosítva.

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter*: Rendkívül szép és bő anyag van. Igen hatásos dolgokat tudnak kiállítani.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A fedezet nem elegendő. A minisztertanács jelölje meg azokat a költségvetési tételeket, amelyek a fedezet céljából megfelelően csökkentendők volnának.

Rákosi Mátyás államminiszter: Szóval fel kell osztani az 55 000 forintot a 18 tárca között.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az 55 000 forint sok, ha csak Párizsban állítják ki az anyagot, megfelelően csökkenteni kell.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A kiállítási hitelek terhére egyenletesen beosztva fogadja el a minisztertanács.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a kiállítás csak Párizsban rendezendő meg, és ezzel megfelelő mértékben a költségvetését csökkentse a tájékoztatásügyi miniszter. A hitel felosztandó a tárcák között. Utasította a pénzügyminisztert, hogy a szükséges hitelt sürgősen folyósítsa.¹³

5

[Nagy] *Miniszterelnök*: A belügyminiszter engedélyt kér, hogy röviden ismeresse a minisztertanáccsal a sváb kitelepítési egyezményt, amelyet az amerikai hatóságokkal aláírtak.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Mint köztudomású, ez év júniusában a sváb kitelepítések megszűntek. Azonnal felvette az amerikai hatóságokkal az érintkezést. Ők a kérdésnek a rendezésénél arra az álláspontra helyezkedtek, hogy

¹³ Lásd még a [65.] 148. sz. jegyzőkönyv 46. napirendi pontját.

50. 1946. augusztus 28.

mind Magyarország, mind Németországnak amerikai megszállás alatt lévő területe a gazdasági és politikai érdekek szem előtt tartásával kell, hogy ezt a kérdést megoldja és ezen az alapon sokkal szorosabb feltételekhez kötötték a kitelepítést. A potsdami szerződésnél¹⁴ nem voltak a pontos feltételek körvonalazva azért, mert úgy látszott, hogy olyan lassan fog menni a kitelepítés, hogy módjuk lesz a megfelelő fogadás előkészítésére. Ezzel szemben azonban a többi érintett ország részéről is az történt, mint Magyarország részéről, hogy körülbelül márciusig csak szállingóztak a szerelvények, attól kezdve azonban hirtelen havonta 20–30–35 szerelvény ment ki és olyan túlzásfoltóság támadt, ami tűrhetlenné vált. Ezért az amerikaiak egyrészt szabályozni akarták országoként a kitelepítés menetét, másrészt pedig a sváboknak az illetékes ország vagyontárgyaiból felszerelést kívántak adni, hogy ne kerüljenek nem emberhez méltó körülmények közé. Ilyen megállapodást kötöttek a csehekkel is és átadták [sic!] azzal, hogy lényegében ennek értelmében állapodjanak meg Magyarországgal is. Bizonyos eltérések vannak rovásunkra, súlyosabbak a mi feltételeink, de ez magyarázható azzal is, hogy Szlovákia nincs az Egyesült Nemzetek megszállása alatt. A szerződést hosszas tárgyalások után most, augusztus 22-én sikerült aláírni az amerikai hatóságokkal. A szerződés lényegesebb pontjai:

Definiálja pontosan, hogy mit ért egy család alatt, és kiköti, hogy a kitelepítésnél ezeket elválasztani nem lehet. Van olyan része a szerződésnek, hogy

¹⁴ A győztes nagyhatalmak potsdami értekezletének 1945. augusztus 2-i zárónyilatkozata kimondta: A három kormány minden vonatkozásban megvizsgálva a kérdést elismeri, hogy a Lengyelországban, Csehszlovákiában és Magyarországon maradt német lakosságnak vagy egy részének Németországba történő áttelepítésére vonatkozó intézkedéseket kell foganatosítani. (Nemzetközi Szerződések 1918–1945. Budapest, 1966. 656. p.)

A történelmi irodalom egy része feltételezi, hogy az állásfoglalás a Szovjetunió kívánságára került bele a nyilatkozatba. Egyrészt — s joggal — arra mutattak rá, hogy a többi csatlós államot, így Olaszországot, Romániát, Finnországot, Bulgáriát — és Ausztriát nem kötelezték hasonló eljárásra, másrészt elismerték, hogy Csehszlovákia és Lengyelország — mint győztes állam sürgethette a nagyszámú német lakosság kitelepítését, de Magyarország részéről ez az igény így nem merült fel. Feltételezték — mint több tény is bizonyította —, hogy ez a szovjet részről támogatott igény a Csehszlovákiából teljes számban kitelepíteni szándékolt magyar lakosság számára kívántak ezzel az intézkedéssel helyet biztosítani. (Lásd többek között Janics Kálmán: A hontalanság éve. München 1979. 148. p.)

A Szovjetunió ezzel kapcsolatos kezdeményező szerepe kitűnt többek között abból is, hogy már egy héttel a potsdami értekezlet után 1945. augusztus 9-én felszólította a Szövetséges Ellenőrző Bizottság a magyar kormányt, a legrövidebb időn belül készítse elő 450 000 német kitelepítését. (PIL 274–10–25.) Ezzel szemben az Egyesült Államok kormánya 1946. január 2-án közölte a magyar kormánnyal, hogy nem kell minden németet kitelepíteni, hogy a kollektív felelősség elve nem alkalmazható pusztán azért, mert a népcsoport egyes tagjai náci tevékenységben vettek részt. (MOL XIX-J MI/II.-28.)

Az USA ennek megfelelően — már azért is, mert Németország általa megszállt területekre érkeztek a szállítmányok — ismételten kérte a magyar kormányt a kitelepítés ütemének lassítására. 1946 júniusától novemberéig gyakorlatilag le is állt a kiszállítás.

amennyiben a családtag a családfő után ki akar települni, azt elő kell segíteni, hogy a család szétválasztva ne legyen. Gondoskodni kell arról, hogy minden kitelepült 100 kg-os csomagot vihessen magával és ebből legalább 20 kg élelmiszer legyen. Ennek fejében elengedték, amit eddig követeltek, hogy minden szerelvényhez 1 vagon élelmiszer legyen csatolva. Viszont amire eddig nem voltunk kötelezve, az új egyezmény szerint kötelesek vagyunk minden kitelepülő svábnak biztosítani konyhafelszerelési tárgyakat, takarót, gyermekkocsit, gazdasági felszereléseket, munkaeszközöket, szerszámokat stb. Mindezt a 100 kg-on felül vihetik magukkal. Ez egyébként így volt megfogalmazva az eredeti javaslatban. Ez tág keretet biztosított. Egy szerelvényben körülbelül 1100 sváb települ ki és ez után kell csatolni 5 vagon, ami abba belefér, azt kivihetik. Ez elég megnyugtató, mert az 5 vagon befogadóképessége mérsékelt. Előírja az egyezmény, hogy az a sváb, aki földtelen, vagy nincstelen és felső ruházata nincsen, a magyar államtól kap egy felsőruhát és alsóruházatot is. Egyik igen lényeges és igen súlyos feltétele volt és maradt lényegében az egyezménynek, hogy minden kitelepített személynek 500 RM-t kell adjunk. Két-három hétig eltart, amíg elhelyezik a családokat, addig ebből kell élniök. Hosszas tárgyalások után sikerült ezt olyan mértékben enyhíteni, hogy 20 éven felül 500 RM-t, 20 éven alul pedig csak 400-at adjunk. A maga részéről 300-at javasolt, de csak 400-at fogadtak el. Kénytelen volt ezt a súlyos javaslatot elfogadni, mert egy számvetés alapján nyilvánvaló, hogy ha megakad a kitelepítés, az nagyobb kárt okozna, mint ez az összeg. Az eddigi statisztika szerint 20 éven aluli kitelepülő körülbelül 40–42%-át tette ki az összes kitelepülőnek. A kitelepítés tempóját is szabályozta az egyezmény olyan értelemben, hogy havonta 20 szerelvénynél többet nem küldhetünk, de 1947. április 1-jéig nem többet, mint 90 000 személyt. Mielőtt április 1-jéhez elérkeznénk, még március folyamán újra össze kell ülni a két bizottságnak, hogy a jövő év menetrendjét megállapítsák. A jövő évben összesen 100 000 személyt szállíthatunk ki. Eddig kiszállítottunk 125–130 000-et, a jövőben még 190 000-et szállíthatunk ki és ebben a számban a kormány megnyugodhat.¹⁵

Nyitva maradt kérdés a Magyarországon élő, de nem magyar állampolgárságú svábok ügye. Ilyenek a román és jugoszláv állampolgárságú svábok. Ezeknek a kitelepítését a megegyezés tilalmazza, tudniillik a potsdami egyezmény nem döntött arról, hogy milyen zónákban helyezik el őket és amíg ez nincs eldöntve, addig nem vihetnek át jugoszláv és román állampolgárokat.

Az amerikaiak kérték, hogy minden szerelvény 31%-ban légfékkal legyen ellátva. Ha ez hiányzik, nem veszik át a szerelvényt. Ez teljesen lehetetlen

¹⁵ Az amerikaiak 1946 szeptemberében 100 000 német befogadására vállaltak kötelezettséget 1947 egész időszakára, azzal, hogy ennél többet nem hajlandók befogadni az amerikai megszállási zónába. (MOL XIX-J 1/III-28.) További kitelepítések még történtek a szovjet megszállási zóna területére, de a belügyminiszter által jelzett 190 000-es létszámot ezzel együtt sem érték el.

50. 1946. augusztus 28.

követelés volt. A kocsikat nem tudjuk ellátni légfékkel. Hosszas tárgyalások után az amerikaiak elengedték ezt a feltételt, illetőleg úgy vették be a szövegbe, hogy a magyar kormány az amerikai zóna határáig küldi a szerelvényeket és ott átveszik az amerikai hatóságok. Amerikai területre nem léphet olyan szerelvény, ahol nincs 31%-ban légfék. Nekünk azonban az egyezmény szerint nem kell belépnünk a zónába.

Az egész kitelepülésnél egyébként ők maguk is nagyon lojálisan igyekeztek engedményeket tenni és ragaszkodtak ahhoz, hogy belefoglalják az egyezménybe, hogy nem érinti a kormány idevonatkozó rendeletét, pusztán az emberséges és rendezett kitelepítés feltételeit biztosítja. Tartalmaz egy pontot, hogy a magyar kormány kötelezi magát, hogy nyilatkozatot fog közzétenni, amelyben kijelenti, hogy a potsdami egyezmény értelmében a magyar kormánynak nem kötelező a svábok kitelepítése, csupán megadja Magyarország számára a lehetőséget. A potsdami egyezmény továbbá megállapítja azt is, hogy az áttelepítés emberséges és rendezett módon fog történni. Hogy ennek elegendő tudjunk tenni, ismerteti azt a nyilatkozatot, amit ennek az alapján megszövegezett:

A nagyhatalmak potsdami egyezménye a magyar kormánynak lehetőséget ad arra, hogy a magyarországi német lakosságot Németország amerikai megszállott zónájába telepítse. A kitelepítés nem kötelessége a magyar kormánynak, de a potsdami egyezmény erre lehetőséget ad. A magyar kormány élni kíván ezzel a lehetőséggel. 1946. évi augusztus 22-én a potsdami egyezményben foglalt rendelkezések szerint az érdekelt USA katonai kormányzattal meg egyezést létesített, amelynek értelmében az áttelepülés rendezett és emberséges módon fog megtörténni és az egyezmény alapján áttelepített németeket az USA katonai övezetébe befogadja. A magyar kormány felhívja a községi és városi közigazgatási hatóságokat, hogy a Németországba kitelepített svábok új németországi lakcímét, amennyiben tudomására hozzák, a kitelepítettek után érdeklődő hozzátartozók kérésére a felvilágosítást megadják.

A kitelepítés kezdete: 1946. szeptember 2.

A miniszterelnökkel ezt a javaslatát letárgyalta és amennyiben a minisztertanács ezzel a nyilatkozattal egyetért, akkor kormánynyilatkozatként adja le a sajtó számára.¹⁶

[Nagy] *Miniszterelnök*: A gazdasági részét ismertesse a belügyminiszter.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Az egyezmény legsúlyosabb része az 500, illetve 400 RM kifizetése és az ennek megfelelő összeg előteremtése. Egyébként a kitelepítés ugyanazokkal a megterhelésekkel jár, mint azelőtt. Kérte az amerikai hatóságokat, hogy nem lehetne-e úgy megcsinálni, hogy a mi kinti javaink-

¹⁶ Lásd részletesebben Tóth Ágnes: Telepítések Magyarországon 1945–1948 között. A németek kitelepítése, a belső népmozgások és a szlovák–magyar lakosságcsere összefüggései. Kecskemét. Bács-Kiskun Megyei Önkormányzatok Levéltára, 1993. 138–143. pp.

ből számítojják le ennek az ellenértékét? Az amerikai hatóságok nem fogadták el ezt a javaslatot, mert bonyodalmas munka és nekik azonnal kell a megélhetési lehetőséget biztosítani. Felvette az érintkezést a Gazdasági Főtanáccsal, van-e lehetőségünk ennek teljesítésére. Tény az, hogy nekünk ezt el kell fogadnunk, mert sokkal nagyobb kár származik a kitelepítés megakadásából. A Gazdasági Főtanács felveszi az érintkezést az amerikai hatóságokkal és a szovjet kiviteli hatóságokkal a RM megszerzésére. Amerikai javaslatot kaptunk, mely szerint 500 RM-t adnának 50 dollárért, azonnali készpénzfizetésre. Ez igen komoly megterhelést jelent a stabilizáció első hónapjaiban. Megpróbálják az oroszokkal letárgyalni. Ők hajlandók kölcsönképpen beszerezni a magyar kormány részére, aminek a megtérítési feltételeiről később tárgyalnának. Ezt a javaslatot elfogadta azzal a feltétellel, hogy előzetesen információt kérünk, hogy milyen árfolyamon történne ennek a RM összegnek a leszállítása. Az oroszok hajlandók ezt kölcsönképpen beszerezni és a napokban közlik az árfolyamot.¹⁷

Dr. Balogh István [államtitkár]: Hozzá kell fűzni, hogy 1945. december végén tartottak minisztertanácsot, amikor még Nagy Imre volt a belügyminiszter és olyan határozatot hoztak, mintha az kényszerűségből történne, illetőleg mintha ez lenne benne a potsdami határozatokban. Ez a kormánynyilatkozat ennek a minisztertanácsi határozatnak a lényegével ellentézik. Tehát itt össze kell ezt egyeztetni, vagy közbevető határozatot hozni.¹⁸

[Nagy] Miniszterelnök: Később is tárgyaltak a minisztertanácson erről a kérdéstről. Már akkor hoztak határozatot, hogy a potsdami döntést nem kényszerű döntésnek, hanem lehetőségnek tekintik. Azt kell mondani, hogy a sváb kitelepítés számunkra mégis kényszerű dolog, egyrészt a csehszlovák lakosságcsere-egyezmény hatása miatt, másrészt pedig azoknak a minden oldalról, például Románia felől érkező híreknek [a] hatása alatt, hogy onnan is várhatunk kitelepítést. Ilyen körülmények között jelenlegi lakosságunk meghagyása mellett nem tudunk a magyaroknak helyet csinálni. Azt a megjegyzést fűzné a megegyezéshez, hogy a végrehajtásra nézve felhívja a figyelmet arra, nem tudjuk, vajon pénzügyi és egyéb körülmények lehetővé fogják-e tenni mind a 190 000 sváb kitelepítését? Amennyiben csak adminisztrációs lehetőségeink engedik, feltétlenül arra kell törekedni, hogy a bűnös svábok kerüljenek először kitelepítésre, így pl. a Volksbundisták és az SS-isták, értékesebb részük maradjon inkább itt. Ilyen akadályok, mint most, máskor is előfordulhatnak a kitelepítésnél és megtörténhet, hogy kivittük a kis bűnösöket és a nagyobb bűnösök itt maradtak. Éppen ezért, mert a kiszállítás fokozatossága vált szükségessé és nem lehet gyorsan lebonyolítani az egészet, az eddigi ipari, gazdasági szempontok mellett figyelembe kellene venni mezőgazdasági, ipari szempont-

¹⁷ Lásd az [54.] 137. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját.

¹⁸ Lásd a 76. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját, valamint a jelen jegyzőkönyv 14. jegyzetét.

50. 1946. augusztus 28.

kat is. Például ahol éves szerződésben vannak a svábok, a mezőgazdasági üzemek egyensúlya felborulhat. A magyar mezőgazdasági szempontokat is vegyék figyelembe. A maga részéről hozzájárul a javaslatához.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Még a végrehajtásra vonatkozólag tartalmaz adatokat az egyezmény. Kimondja, hogy amennyiben a menetrend szerint késést szenved a szerelvény, akkor azt kiesettnek tekintik. Kimondja, hogy a 12 330/1945. ME számú magyar kormányrendelet¹⁹ érvényben marad, és hogy a kitelepítéseknél ezután tapasztalható igazságtalanságok esetében az USA katonai hatóságok ezekre vonatkozólag a bizonyítékokat be fogják küldeni és a magyar kormánynak kötelessége lesz az eseteket kivizsgálni, az eredményről az USA katonai hatóságokat értesíteni, és adott esetben jóvátételt szolgáltatni. Ennek be nem tartása esetén a további kitelepítést le is állíthatják. – Amennyiben a jelen megállapodás más módon nem rendelkezik, fenti feltételek 1946. szeptember 1-jén lépnek életbe. Minden olyan korábbi rendelkezés, amely nem ellentétes, a jelen megállapodással, érvényben marad. Az amerikaiak eleinte felvetették, hogy ragaszkodnak ahhoz, hogy tekintet nélkül foglalkozásra, mindenkit telepítsünk ki. Később megértették, hogy ez a stabilizáció szempontjából mérhetetlenül káros lehet az országra. Például kitelepülne majdnem az egész bányamunkásság, leállnának a bányák és az üzemek.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Egy szempontot ajánl a belügyminiszter figyelmébe, bár felteszi és meg van győződve, hogy erre a szempontra a miniszter figyelemmel volt. A kitelepítés körül meg kell akadályozni minden korrupciót. Ez vonatkozik különösen a kitelepítő közegekre és a kitelepített, vagy ottmaradó lakosság magatartására. Azt hiszi, eljutott a rendőrség nevelése addig, hogy feltétlenül ki lehet választani annyi tisztakezű és becsületes rendőrt, akik a maguk személyében biztosítják a rendet és a fegyelmet. Ez rendkívül fontos, mert jobban biztosítaná a belső nyugalmat és ezeknek az eseményeknek a belső megítélését.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a korábbi rendeletekre való hivatkozásnál ügyeljünk a sorrendre.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Minden rendelkezés, amely nem ellenkezik, továbbra is érvényben marad.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Az első kitelepítés során a magyar anyanyelvűeket is mind kivitték. Az a kérése, ha van egy mód, akkor hivatkozunk arra a rendeletre, amely kimondja, hogy a magyar nemzetiségűnek vallott németekre nem vonatkozik a rendelet.

Rákosi Mátyás államminiszter: Az anyagi részre volna egy megjegyzése. Valahogy biztosítani kellene a legolcsóbb márkát.

¹⁹ Lásd az [5.] 88. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját és jegyzetét.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Azt már tudjuk, hogy az amerikaiak mennyiért akarják adni. 10 márkát 1 dollárért.

Rákosi Mátyás államminiszter: Azon óriási összegeket nyernének.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Nem tudjuk, az oroszok mennyiért adják.

Rákosi Mátyás államminiszter: Meg kell nézni, hogy nem tudna-e itt Nyárádi valamit csinálni. Azt mondják, Bajorországban kilószámra lehet kapni a márkát.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Ezzel az összeggel megvesszük a svábok földjét, házait.

Rákosi Mátyás államminiszter: Meg kell nézni, hogy ne kerüljön nekünk túl sokba. Úgy hallja, hogy egy dollárért kapni ott 100 márkát is.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Van-e lehetősége annak, hogy ennek az összegnek, ami kb. 100 millió dollárt tesz ki, tudunk valahol fedezetet teremteni?

[Nagy] *Miniszterelnök*: Kölcsönről van szó.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Azt is ki kell egyszer fizetni.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Meg kell jegyezni, hogy ennek ellenében sikerült eddigi feltételeikből lealkudni.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Meg kell kísérteni fedezetet teremteni az itt hagyott értékeknek pénzért való átadásával.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ingyen amúgy sem adunk semmit.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Felhívja a belügyminiszter figyelmét a rengeteg visszaélésre. Nem lehet az országban utazni anélkül, hogy panaszokat ne halalana ezen a vonalon.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A visszaélések csökkenni fognak. Nagyon káros volt, hogy a kitelepítő vonatokat az amerikai hatóságok leállították, viszont a rátelepülő nincstelen magyarságot már odaszállították és azok nem tudtak miből élni, sokszor a ruhát lehúzták a svábokról. A rendszeres kitelepülés megindulásával ezek a jelenségek el fognak tűnni.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* javasolja, hogy a kitelepítéseknél területi szempontból intern sorrendet tartsanak be.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A sorrend már megvan. Budapest környékén már meg is történt a kitelepítés, magában Budapesten meglehetősen nehéz ez a kérdés, majdnem ostromállapotot kell teremteni, különben elbújnak a svábok. Pedig Budapesten 27 000 német nemzetiségű van.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nagyon mozog a 27 000 sváb Budapesten. Remélik, hogy a magyar demokrácia összeomlásával mégis ittmaradhatnak.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Mezőgazdasági szempontból van hozzáfűzni valója a javaslatához. Szőlőtermelő vidékeken óriási kár származik abból, hogy nem hozzáértőket telepítenek a kitelepített sváb szőlőgazdák helyére. Itt vagy gondoskodni kell arról, hogy képzett szőlőgazdák kerüljenek oda, vagy inkább be kell ott szüntetni a kitelepítést. A szőlők jóvátehetetlenül tönkremennek.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ez inkább betelepülési kérdés.

50. 1946. augusztus 28.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Teljesen igazat ad a földművelésügyi miniszternek és a maga részéről is kéri, hogy erre legyenek figyelemmel a betelepítésnél.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

6

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A borbeszolgáltatási kötelezettséget már régen elhatározta a kormány. A rendelet készen van és a szüretre tekintettel ki kell adni. A múlt héten, amikor már ki akarta adni, a Gazdasági Főtanács főtítkára kérte, még egyszer vessék fel ezt a kérdést, mert itt rendkívül súlyos helyzetet teremt a rendelet kiadása hitel szempontból. Fél katasztrofális holdtól felfelé obligó van a beszolgáltatásra, aminek lebonyolítására 43 millió forint hitel lesz szükséges, ennek az összegnek az előteremtése gyakorlatban úgyszólván lehetetlen. Az aránylag jobb bortermés miatt valahogy az az érzése, hogy inkább ártanak ezzel a rendelkezéssel, mint használnak, mert nem kapják meg a jó minőségű bort, amely exportcélokra alkalmas lenne, és mivel egyenletes arányban történik a beszolgáltatás, nem segítenének azokon a vidékeken, ahol intervencióra volna szükség, hogy kárba ne vesszen a termés. Nyilvánvaló, hogy a beszolgáltatással az előteremthető hordók megtelnek és [a] továbbiakban nem tudnának segíteni a rászoruló vidékeken. Amennyiben a borbeszolgáltatást elvetnék, abban az esetben is egy kisebb hitel erejéig, kb. 15–20 millió forint erejéig, egy intervencióra szükség van, mert kétségtelen, hogy lesznek vidékek, ahol a termést nem tudják tartályba tenni, mert nincs elegendő, és ha nem akarják ezt az értéket veszni hagyni, akkor az intervenció iránt gondoskodni kell. Ebben az esetben az export számára szükséges jó bort tud vásárolni és ott tud segíteni, ahol szükség van rá. Állásfoglalást kér a minisztertanácstól ebben a kérdésben. A másik kérdés, ha elengedik a beszolgáltatást, meg kell-e terhelni a szőlősgazdákat.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezek a szempontok megszívlelendők. Valóban, ha fenntartják a beszolgáltatási rendeletet, akkor az történik, hogy mindenholnan leadják a bort, onnan is, ahol esetleg el tudnák helyezni a gazdák is. Másrészt az is szempont, hogy tényleg nem tudja, mire lehetne felhasználni a beszolgáltatási bort, mert nyilvánvaló, hogy az egész országból összejönne [a] nem éppen a legjobb fajta borok és ezek exportra használhatatlanok. Akár beszolgáltatásról van szó, akár intervencióról, mind a kettőhöz pénz kell. Ott kellene felvásárolni a bort, ahol nincs hordó. Úgy szabályozná a pénzt is, ahogy azt a legjobbnak találja, azokon a vidékeken segítene, ahol a gazdák helyzete megkívánja. Hajlik e felé a megoldás felé. A Gazdasági Főtanács főtítkárával beszélt, hogy lát-e lehetőséget hitelre. Az volt az álláspontja, hogy erre kell hitel.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A minisztertanács mondja ki elvileg ezt a határozatot és bízza meg, hogy a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben dolgozzon ki javaslatot.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* határozatot kér arra nézve is, hogy a gazdák megterheltessenek-e.

[Nagy] *Miniszterelnök* felvilágosítást kér a beszolgáltatandó bormennyiségről.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Fél holdon felül 1 holdig 1 hektó, és ez emelkedik 120, illetve 140 literrel holdanként. 250 000 hektóról lenne szó összesen.

B. Szabó István *államminiszter*: Az igazságosság alapján meg kellene terhelni a gazdákat.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: Inkább ne legyen beszolgáltatás. Pénzügyi szempontból, de egyéb praktikussági szempontokból is kérték a közellátásügyi minisztert, hogy vegye revízió alá a beszolgáltatást. Feltétlenül közbe kell járni ott, ahol segítségre van szükség. Mégpedig úgy, hogy a befektetett pénzt gyorsan kapják vissza.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: 1946 decemberében visszakapják.

[Nagy] *Miniszterelnök*: 20 milliós keretben tárgyaljanak.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Amennyiben meg kell terhelni a gazdákat, akkor az lenne a javaslata, hogy az intervenciós alap költségeihez a szőlősgazdák járuljanak hozzá.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezt adhatnák borban is.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ezt a pénzügyi kormánynak kell lebonyolítania.

Minisztertanács a borbeszolgáltatás kötelezettségét megszüntette. Utasította a közellátásügyi és pénzügyminisztert, hogy az intervencióra és a megterhelésre vonatkozó javaslatokat szövegezzék meg és terjesszék a minisztertanács elé.²⁰

7

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Még egy kérdést elő kell hoznia és ez a vadászat kérdése. A földművelésügyi kincstár nem fog hozzájutni a vadászberleti

²⁰ A borbeszolgáltatás kötelezettségének megszüntetéséről szóló rendeletet nem találtunk.

A Gazdasági Főtanács ezt megelőzően a borbeszolgáltatási kötelezettség lebonyolítására, a hordóállomány biztosítása céljából a Földműves Szövetkezetek Országos Központja részére 100 000, a MASZOB SZ részére pedig 300 000 forint bankhitelt állapított meg. (MOL XIX-A-10 Stabilizációs IV. ülés 1946. augusztus 10. 18. napirendi pont.)

Nem érthető az intervencióról és a megterhelésről szóló rendelkezés elkészítésére való felszólítás. Feltételezhetően azonban e kérdéssel állt összefüggésben a must besűrítésének engedélyhez kötéséről intézkedő 10 420/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. szeptember 11.), valamint a bor- és gyümölcseszétföldékben mérsékelt egyedárusági árkülönbözet melletti pálinkafőzés engedélyezéséről szóló 10 710/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. szeptember 15.) és a szeszjövédéki kihágásokra megállapított pénzbüntetések mérvének forintban való megállapításáról és a szeszjövédéki kihágások elbírálására vonatkozó illetvekekről intézkedő 10 720/1946. ME sz. rendelet. (MK 1946. szeptember 15.)

50. 1946. augusztus 28.

összegekhez, a patrongyártásnál a legnagyobb zavarok vannak, leáll a gyártás, mert nincs aki átvegye a patronokat és a közellátásban pedig az fenyeget, hogy kiesik a vadászidénnyel kapcsolatosan várt két és fél millió kg hús. Kéri a belügyminisztert, hogy legalább a vadászfegyverekkel kapcsolatban adjon ki enyhítő rendelkezést.

Rákosi Mátyás államminiszter: Gyártsanak 4 millió patronot.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter:* Az oroszok hozzájárultak 20 000 darab vadászpuska visszaszolgáltatásához.

[*Rajk*] *Belügyminiszter:* Vadászpuskát nem is kellett beszolgáltatni, csak az engedélyét kellett megújítani.

B. Szabó István államminiszter: De sok helyen beszédtek a vadászpuskákat is.

[*Rajk*] *Belügyminiszter:* Engedély nélkül nem használhatják a vadászpuskákat, tehát ezt az eljárást kell meggyorsítani.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Sürgős intézkedést kér.

Minisztertanács utasította a belügyminisztert, hogy a vadászpuskák engedélyének meghosszabbításával kapcsolatos eljárást sürgősen bonyolítsa le.²¹

8

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy a legutóbbi minisztertanácsban benyújtott javaslatában, a Koppenhágába kiküldendő élelmezési szakértő személye tárgyában a pénzügyminiszternek javaslata van, mely szerint az előbb megnevezett Erődi-Harrach Béla helyett Korányi Jenő miniszteri tanácsos utazna ki Koppenhágába. Nevezett Rác Jenővel Svájcban együtt tárgyal és a koppenhágai tárgyalások tulajdonképpen folytatásai a svájci tárgyalásoknak. Indokolt a személycsere.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²²

Minisztertanács 1/2 2 órákor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelte tisztázata, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Ezek között nem szerepel Rákosi Mátyás, Rác Jenő, Rónai Sándor, Ries István, Molnár Erik és Balogh István aláírása.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható egy az 1. és 2. napirendi ponttal kapcsolatos feljegyzés.

²¹ A sörétes vadászfegyverek tartási engedélyének megállapításáról egyrészt a 606 010/1946. B.M. sz. rendelet (MK 1946. november 15.), másrészt a sörétes lőfegyverek és lőszer forgalmának szabályozásáról a 424 000/1946. B.M. sz. rendelet (MK 1946. december 25.) intézkedett. A fegyverkovács- és puskaműves-ipar gyakorlásáról, a közrend és a közbiztonság megővésének szempontjairól a 605 000/1946. B.M. sz. rendelet (MK 1946. december 25.) szólt. Ez utóbbi kérdés előzményéről lásd a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 38. napirendi pontját.

²² Lásd a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 60. napirendi pontját.

[51.] 134.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi augusztus hó 30. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviselőjében Nagy Ferenc miniszterelnök, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Rácz Jenő pénzügyminiszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter képviselőjében dr. Varga Lajos államtitkár, Dobi István földmívelésügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és köz-oktatásügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését és felkéri dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkárt a miniszterelnöki bejelentések megtételére.

1

Dr. Balogh István [*államtitkár*] előterjeszti javaslatát a köztársasági elnök testőrsége felszerelési kiadásaira 10 milliárd 600 millió pengő folyósításának utólagos hozzájárulása tárgyában.

Miniszterelnök az előterjesztéshez hozzájárult.

2

Dr. Balogh István [*államtitkár*] előterjeszti javaslatát dr. Vass Sándor elnöki tanácsos szolgálati idejének beszámítása tárgyában.

51. 1946. augusztus 30.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹

3

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát hadifoglyok B-lista ügyeinek felülvizsgálata tárgyában.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Ez a belügyminiszterrel le van tárgyalva.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter*: Úgy értelmezi, hogy ez nem revízió, csak egyes szabálytalanságok orvoslása.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Formai hibák voltak, azoknak a korrigálása ez.

[*Molnár*] *Népjeléti miniszter*: Az alaprendeleten nem változtat.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²

4

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a Gazdasági Főtanács javaslatát a kollektív szerződések hatálya alá tartozó munkavállalók természetbeni lakása tárgyában.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtükára*: Ez a szakszervezetek kívánsága volt. Egyedül a GYOSZ nem járult hozzá.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³

5

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Andrásy Dániel, dr. Zeőke Pál, Vidovits Ferenc és dr. Pongrácz Aladár főispánok és közellátási kormánybiztosok felmentése iránt a belügyminiszter által tett előterjesztés tárgyában. Egyúttal kéri a minisztertanácsot, járuljon hozzá Tomasoovszky Mihálynak Szabolcs vármegye, dr. Fekete Tibornak Somogy vármegye és Kaposvár thj. város, Zsarnay Kálmánnak Pest vármegye és Kecskemét thj. város, valamint Safrankó Emánuelnek Szombathely thj. város főispánjává való kinevezéséhez.

¹ A 9095/1946. ME sz. előterjesztés szerint dr. Vass Sándor 1933-tól 1941 decemberéig a Miniszterelnökség sajtóosztályán, 1946 februárjától a köztársasági elnök hivatalában osztálytanácsosként, majd elnöki tanácsosként működött.

² Lásd az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 4. és 5. napirendi pontját.

³ A 7021/1946.G.F. sz. előterjesztés a munkavállalók szakmai érdekképviseleteinek észrevételei alapján javasolta, hogy az egyes vállalatok által természetbeni juttatásként nyújtott lakás bérét a munkavállalók járandóságaiból le kell vonni. Az érdekképviseletek javaslatának az volt az alapja, hogy a természetbeni lakás révén a munkásság egy kisebb része olyan előnyhöz jutott, amelyet a többi munkás ugyanolyan munkateljesítmény ellenére nem élvezhetett. Lásd a 10 230/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 8.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A javaslatot annak ellenére tette így magáévá, hogy a pártok között Kaposvár és Szombathely thj. városaira nem jött létre megállapodás. Az előterjesztés szerinti kinevezés látszik célszerűnek.

Rákosi Mátyás államminiszter: A maga részéről is hozzájárul ehhez a megoldáshoz.

Minisztertanács dr. Andrásy Dánielt, dr. Zeőke Pált, Vidovits Ferencet és dr. Pongrácz Aladárt főispáni és közellátási kormánybiztosi tisztjük alól felmentette és Tomasoovszky Mihálynak Szabolcs vármegye, dr. Fekete Tibornak Somogy vármegye és Kaposvár thj. város, Zsarnay Kálmánnak Pest vármegye és Kecskemét thj. város, valamint Safrankó Emánuelnek Szombathely thj. város főispánjává leendő kinevezéséhez hozzájárult és nevezettek a közellátási kormánybiztosi tisztség ellátásával is megbízta.⁴

6

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Központi Statisztikai Hivatalnál a cséplési statisztikai munkák elvégzésére 60 új munkaerő felvételének engedélyezése tárgyában. Az előterjesztés már a legutóbbi minisztertanácson szerepelt, de akkor nem volt felderítve a kérdés. Az utólagos vizsgálat szerint erre a munkára szükség van, a közellátási tárca terhére esik.

[*Bárános*] *Közellátásügyi miniszter*: A cséplési statisztikához a B-lista során elbocsátott alkalmazottak sorából kell új alkalmazottakat felvenni.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Ez így is van elhatározva.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵

7

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Két kérdés van, amit a minisztertanács elé kíván hozni. Az egyik Párizsból érkezett és foglalkozni kell vele. Gyöngyösi külügyminiszter azt kéri, hogy a kormány sürgősen készítsen egy jelentést, amelyet a Nemzetgyűlés elé is terjesztene, a földbirtokreform adatairól és végrehajtásáról. Szokás volt a múltban is, hogy nagyobb akciók lebonyolítása után a kormány jelentést terjesztett az Országgyűlés elé. Fontos, hogy a jelentésben pontos, tárgyilagos, nem propaganda ízű adatok legyenek. Be kell venni, hogy kiosztható föld már igen kevés van. A Gazdaságkutató Intézet ezen a téren ellentmondó adatokat közölt, ezért az Intézet jelentése letiltandó, ugyanis ezeket az adatokat a csehek ellenünk használhatnák fel, mondván, hogy Magyarországon elég föld van az áttelepítendőek számára. Közlendő, hogy mennyi föld volt a kitelepítésre számbajövő németek birtokában és ezekből mennyit vettek igénybe. Az a véleménye, hogy még a párizsi békeértekezlet kívánsága nélkül is el kell készíteni a jelentést. Javasolja, hogy utasítsa a minisztertanács a

⁴ A személyekről lásd a jelen kötet Bevezetésének 46. és 47. sz. jegyzetét.

⁵ Előzményéről lásd a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 5. napirendi pontját.

51. 1946. augusztus 30.

földművelésügyi minisztert arra, hogy az Országos Földbirtokrendező Tanács kimutatásainak igénybevételével minden rendelkezésre álló adat felhasználásával pontos, hivatalos kimutatást készítsen a Nemzetgyűlés és a párizsi békekonferencia számára.

[Rácz] Pénzügyminiszter javasolja, hogy határidőt szabjanak meg a munka elkészítésére.

[Nagy] Miniszterelnök: Egy hetes határidőt adnak.

[Rajk] Belügyminiszter javasolja, hogy a munkával a Földművelésügyi Minisztériumot bízzák meg. Ha nincs gazdája a munkának, esetleg szétesik az egész. A Földművelésügyi Minisztérium irányítsa központilag és az szőlítsa fel az illetékes szakminisztériumokat a megfelelő adatok összeállítására.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a jelentést a földművelésügyi miniszter készítse el.⁶

8

[Nagy] Miniszterelnök: A francia követ e héten három ízben kérte, hogy a lakásául szolgáló Csaba utcai házat hozzák beköltözhető állapotba, mert feltétlenül szükséges, hogy minimális reprezentációs kötelezettségének saját otthonában eleget tehesen. Belátja a pénzügyi nehézségeket, de az általunk vállalt elhelyezésének elhúzódásában Franciaország elleni szándékos politikai élt lát. Eddig saját kormányát megnyugtatta, de ezt tovább nem teheti. Amíg Auer követnek és a nagyszámú béke delegációnak párizsi elhelyezése kifogástalan, a magyarországi francia követ meg van bénítva működésében. Ennek nyilván igen kellemetlen politikai következményei lesznek; pénzügyi téren pedig végeredményben nagyobb terhet jelenthet számunkra, ha a francia kormány jóvátételi alapon maga rendeztetni be itteni követségét külföldön gyártott bútorokkal. Vas Zoltán, a Gazdasági Főtanács főtitkára augusztus 29-én arra utasította az Újjáépítési Minisztérium képviselőjét, szerezzen be a francia követtől egy nyilatkozatot, mely szerint lemond mindenféle további szolgáltatásról, ha a Csaba utcai házat beköltözhető állapotba hozzuk, amire 300 000 forintot engedélyeznek. Az Újjáépítési Minisztérium számítása szerint, tekintve a már lekötött megrendeléseket, e célra szeptember hó végéig legalább 500 000 forintra volna szükség. A Külügyminisztérium ebben a kérdésben, csupán politikai szempontból foglalván állást, el kell hogy hártson minden felelősséget, ha a francia követ kormánya elé tárja a kérdést. Igaz, hogy túlméretezett keretben indult meg ezen ügy, de a mostani előrehaladott stádiumban kéri a minisztertanácsot, hogy az Újjáépítési Minisztérium megkapja, és pedig azonnal azt a hitelösszeget, amelyből a Csaba utcai ház beköltözhetővé tehető.⁷

⁶ Előzményéről lásd a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 10. napirendi pontját.

⁷ A jegyzőkönyv mellett a miniszterelnök által elmondottakat tartalmazó feljegyzés található.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Az összeg nem elég, javasol a Gazdasági Főtanács részéről 500 000 forintot azzal, hogy ezen túlmenően más igény már el ne ismerjenek.

Rákosi Mátyás államminiszter: Volt egy határozat, hogy Balogh államtitkár nézze meg a dolgokat.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Meg is nézte, és akkor megállapította, hogy 8 és 1/2 kg aranyról volt szó, ami szintén nem volt megállapítva. Megállapította azt, hogy ők a francia szellem nagyságában kérik a helyreállítást, ezt közölte az ő magyar szakértőjük is. Ezt a szakértőt magához kérette és megmondta, hogy mi Magyarországon csináljuk a helyreállítást, tehát mi csak magyar arányokban tudjuk megcsinálni, kevés pénzzel. Kérte a szakértő támogatását. Akkor lépett be, mint végrehajtó az Újjáépítési Minisztérium, amely felülvizsgálja a munkákat és a terveket. Értesült arról, hogy a Gazdasági Főtanács hajlandó volt bizonyos összeget kifizetni és ő a maga részéről ezt elegendőnek tartotta. Itt az ő működése megszűnt. Csak erre kapott megbízást. Hajlandó azonban újra kimenni a Csaba utcába, a követtel együtt és megkérdezni, hogy mit akar tulajdonképpen. Nem tudja elképzelni, mi lehet ebben az 500 000 forintban. Sajnos a franciák úgy képzelik, hogy Gobelin-ek és hasonló értékek díszítsék a lakásukat, de ez magyar viszonylatban lehetetlen.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Az 500 000 forintot megadjuk és azzal legyen megelégedve.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az a szerencsétlenségünk, hogy minden külföldi igény kielégítésénél a kormányzat és a külföldi közé olyan egyének ékelődnek be, akik ezt az alkalmat arra kívánják felhasználni, hogy életük végéig gondtalan megélhetést biztosítsanak maguknak. Ennek kellene határozottan véget vetni.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára* javasolja, hogy 300 000 forintot szavazzon meg a minisztertanács és maradjon egy titkos határozat, hogy amennyiben ez nem elegendő, még 200 000-et ki lehet utalni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az egész objektum nem ér annyit.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: A legtöbbbe kerül a belső berendezés.

Rákosi Mátyás államminiszter: Amennyiben még egyszer felhossa a követ a dolgot, akkor megmondjuk, hogy mi egy nagyon szegény ország vagyunk, nem lehet összehasonlítani Franciaországgal. Meg kell magyarázni a követnek, hogy az állam kicsi és szegény, és hogy rengetegen keresnek az ilyen üzleteken.

Minisztertanács a francia követség munkáinak befejezésére egyelőre 300 000 forintot folyósított. Szükség esetére további 200 000 forintot engedélyezett.⁸

⁸ Előzményéről lásd a [10.] 93. sz. jegyzőkönyv 23. napirendi pontját és jegyzetét, a [16.] 99. sz. jegyzőkönyv 28. és a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 22. napirendi pontját.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Egy nehéz kérdést kell szóvátennie. Szándékosan nem hozta javaslatát rendelettervezet formájában, mert nem ez a szándéka, csak minisztertanácsi határozatot kér. A lapbetiltások jogát a belügyminiszter gyakorolja. Még hozzá elég élénken és ez ellen kifogások merültek fel. A legutóbbi 3 hét alatt 2 kisgazdapárti lapot tiltott be, ami őt abba a helyzetbe hozza, hogy felteszik előtte a kérdést, vajon a többségi párt lapjainak a betiltásához a kormányelnöknek van-e köze? Nem tud meggyőződni a lapbetiltások indokolt voltáról, mert a belügyminisztertől arra nézve értesítést nem kap, hogy be akar tiltani egy lapot. A belügyminiszternek azt a jogát, hogy a lapbetiltásokat egyelőre változatlanul ő gyakorolja, nem akarja érinteni és nem akar hivatkozni arra sem, hogy korábbi törvények vagy korábbi rendeletek egyáltalán lehetővé teszik-e a belügyminiszternek ezt a jogát. Felhívja azonban a figyelmet arra, hogy koalícióban más a helyzet, ha volna is ily joga a belügyminiszternek. Be kell látni, nehezen elviselhető helyzet az, hogy a belügyminiszter sorba tiltja be a lapokat és a miniszterelnök nem tud feleletet adni, ha ebben az ügyben megkérdezik. Ha a lapokban politikai természetű dolgok jelennek meg, amelyek méltóvá teszik őket a betiltásra, akkor egyenesen kívánatos, hogy a miniszterelnök előzőleg lássa ezeket a betiltásokat. Az a javaslata, hogy a lapbetiltásokat a belügyminiszter a vele való előzetes tárgyalás után hajtsa végre.⁹

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ez a kérdés a minisztertanács előtt korábban már szerepelt. Nem tud eleget tenni a miniszterelnök kérésének, egyrészt, mert ez olyan technikai nehézségeket jelent, amelyek által a betiltások aktualitásukat veszthetik. A lapbetiltások, akár külpolitikai, akár belpolitikai vonatkozású közlemények jelentek meg, melyek az ország érdekeibe ütköznek, azonnali intézkedést követelnek. Ha ő előzetesen ehhez hozzájárulást kell kapjon egy társmiszteriumtól, vagy a miniszterelnöktől, ez azt jelenti, hogy a kérdés minden időszerűségét elveszítené és a kérés miatt nem csak hogy nem válhat

⁹ A miniszterelnök előterjesztéseit összefogó borítólapon e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Miniszterelnök úr előbb szóbelileg több alkalommal, majd május 2-án, 16-án, augusztus 10-én és augusztus 13-án írtunk át a belügyminiszternek és a Miniszterelnök Úr előzetes értesítését kértük lapbetiltások terén. A belügyminiszter határozott választ nem adott. Feltehető, azzal fog védekezni, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság közbelépése folytán intézkedik.”

Az „Igazság” című Heves megyei lap (MOL XIX-A-1-j 1946-V-1978 [2452], 1946-V-3341[4488]), a „Vásárhelyi Független Újság” című lap (MOL XIX-A-1-j-1946-V-3871[4508]) és a „Miskolci Hírlap” című lap (MOL XIX-A-1-j-1946-V-4843[5273, 6371]) betiltására vonatkozott a hivatkozás.

Jelmező a kialakult helyzetre és a kérdések érdemi tárgyalása helyett az elodázásra irányuló gyakorlatra, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság közbelépésére utalt. A SZEB egyébként csakugyan intézett egy jegyzéket a kormányhoz a lapok ellenőrzése tárgyában. (MOL XIX-A-1-j-1947-V-7193 [1946-8191])

aktuálisra a rendszabály, hanem jogilag is támadható lenne, hogy egy régi közleményért miért kell visszamenőleg betiltani a lapot. Az előzetes hozzájárulás problémája tehát inkább technikai kérdés. Már levélváltás is történt ebben a kérdésben. Felmerült a telefonon való közlés eshetősége. Azonban ez sem megfelelő szerinte, mert megeshet, hogy nem tud a miniszterelnökkel beszélni, vagy esetleg a miniszterelnök szeretné megvizsgálni az ügyet és neki ezt tudomásul kell vennie, ez pedig gyakorlatban a lapbetiltásoknak a hatályon kívül helyezését jelentené. A legutóbbi 3–4 hét alatt ténylegesen történt 3 kiscgazda lap betiltása. Ő azonban csak a legkirívóbb esetekben alkalmazta a betiltást és meggyőződése, ha a miniszterelnök maga is ismerné az eseteket, ő maga ajánlotta volna a lapok betiltását. Ismerteti a három kiscgazda lap betiltásának okait. Kijelenti, hogy a pár napos betiltás tulajdonképpen enyhe volt, a miniszterek, ha ismernék a helyzetet, biztos elégtelennek találnák. Azt hiszi, hogy nem lehet még a legrosszabb indulat fennforgásánál sem megállapítani azt, hogy bármiféle hatásköri túltengések történtek volna. Hajlandó a minisztertanács elé hozni az összes lapbetiltások adatait és a minisztertanács vesse politikai mérlegelés alá a betiltások kérdését. Ezzel kapcsolatban megemlíti, hogy az utóbbi időben nem csak a lapbetiltásoknál, hanem egyéb területen is sok olyan intézkedés történt a Miniszterelnökség részéről, bár nem a miniszterelnök kezdeményezésére, amely arra irányult, hogy a belügyi tárca egyes hatáskörét kivonják a kezéből és közvetlenül miniszterelnöki irányítás alá vegyék. Nem vezet jóra az, hogyha ilyen hatalmi villongások vannak akkor, amikor megvan minden tárcának a saját hatásköre. Ezek országosan is igen sok zavart jelentenek és kellemetlen kihatásai vannak. Ezzel kapcsolatban kéri a minisztertanácsot, hogy az elhangzott szempontokat tegye mérlegelés tárgyává. Ebben a kérdésben egyébként a minisztertanács már 1–2 alkalommal állást is foglalt. Ezelőtt másfél hónappal Gyöngyösi külügyminiszter vetette fel ezt a problémát és a minisztertanács akkor is elfogadta az ő javaslatát.¹⁰ Egy másik alkalommal érdemlegesen döntött a minisztertanács, amikor a honvédelmi miniszter hozta ide a lapok betiltását. Bár a lapbetiltások kérdése a belügyminiszterhez tartozik, de ilyen honvédelmi szaklapoknál eltérő intézkedést hoztak.¹¹ Éppen ezért, és ettől függetlenül szeretné és nagyon kéri a miniszterelnököt arra, hogy ismertesse a minisztertanáccsal azt a levelet, amelyet a legutóbbi levélváltások folyamán a miniszterelnökhöz intézett. Válaszában hivatkozott a 8270/1939. ME számú rendeletre, amely félreérthetetlenül kimondja, hogy a belügyminiszter hatáskörébe tartoznak ezek a kérdések.¹² A minisztertanácsot nem illeti meg az a

¹⁰ Lásd a [16.] 99. sz. jegyzőkönyv 28. napirendi pontját.

¹¹ Lásd a [38.] 121. sz. jegyzőkönyv 69. napirendi pontját.

¹² Feltehetőleg a lapbetiltásokkal kapcsolatos miniszterelnökségi levelekre adott belügyminiszteri válaszra utalt. (MOL XIX-A-1-j 1946-V-4843 [9244])

51. 1946. augusztus 30.

hatáskör, hogy egy ME rendeletet megváltoztasson, hanem újabb rendelet kell, hogy a Nemzetgyűlés elé vihetnék [sic!] törvényjavaslat formájában. Nemcsak politikai szempontból nézi a dolgokat, hanem technikai, praktikus és gyakorlati szempontból. Szívesen elfogadja azt, hogyha egy lapot betilt, 24 órán belül a végzést meg kell küldeni a miniszterelnöknek, hogy informálva legyen. Ha ez nem az általa kijelölt időn belül fog megtörténni, oda fog hatni, hogy ilyenek ne forduljanak elő. [sic!] Megéri, megnehezíti a miniszterelnök helyzetét, hogy nem tud felvilágosítást adni a hozzá fordulóknak.

Rákosi Mátyás államminiszter: A kérdés jogi részére nem tér ki, mert azt már sokszor megállapították, hogy a lapbetiltások ügye a belügyminiszter hatáskörébe tartozik. Az, hogy az összes törvények 1912-ig visszamenőleg háborús vonatkozásúak, nem jelent semmit, mert békét még nem kötöttek és a viszonyaink legalábbis annyira háborúsak, mint 1913-ban voltak.¹³ Ellenben fel kell vetnie azt a kérdést, hogy mehet-e egyáltalán koalíciós kormányzat mellett tovább az a hang, amely a vidéki kisgazdapárti sajtóban és a vidéki kisgazda uszításban folytatódik, különösen az utóbbi hetekben. Körülbelül 30 helyről jelentik az egész országban, hogy a Kisgazdapárt politikai munkája arra megy: egy hónapig tartunk ki és utána elsöprünk mindent. Ha tehát a Kisgazdapárt felteszi a kérdést a miniszterelnöknek, hogy mit szól a lapbetiltásokhoz, akkor a miniszterelnöknek is fel kell tennie a kérdést a pártjához, hogy mi történik a vidéki sajtóban és a vidéki gyűléseken, mert ezen a téren rendkívül súlyos a helyzet. Ez így nem fog menni. Ha ez így történik tovább, az ország polgárháború felé halad. Kezdődik vidéken a megfélemlítés a Kommunista

A 8270/1939. ME sz. rendelet (MRT 1939. szeptember 1. 1281–1289. pp.) a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvények, valamint a kivételes hatalom meghosszabbításáról és kiterjesztéséről szóló törvényi rendelkezések alapján kibocsátott, illetőleg fentartott rendeletek közzétételét tartalmazta. A rendeletből valamint a hozzá tartozó jegyzékből egyértelműen kiténik, hogy a belföldi időszaki lapok megjelentetéséről, terjesztésük korlátozásáról, a külföldi lapok ellenőrzéséről a Miniszterelnökség 1914-ben, 1920-ban, 1921-ben kiadott rendelkezéseinek az érvénybentartásáról volt szó. A Belügyminisztériumnak a sajtóval kapcsolatos rendelkezéseiről e jogszabályban nem esett szó. Rajk László tehát tévesen szolt e rendeletről.

A sajtó ellenőrzéséről szóló 8140/1939. ME sz. rendelet (MRT 1939. szeptember 1., 1270–1271. pp.) is a sajtótermék előállítás helye szerint illetékes ügyészség, illetve az általa megbízott rendőrhatalóság — így közvetve a Belügyminisztérium felügyelete alá tartozó szerv — és a Miniszterelnökség szerepét emelte ki. A külföldi sajtótermékek ellenőrzéséről intézkedő 8150/1939. ME sz. rendelet (MRT 1939. szeptember 1., 1271–1272. pp.) is csak a Miniszterelnökség sajtóosztályának a feladatait ismertette.

¹³ Az utalás az első és a második Balkán-háborúra, illetve a feszült légkörben előkészített 1914. évi XIV. sajtótörvényre vonatkozott, amely már számos retrográd intézkedést tartalmazott. Az első világháború alatt kiadott sajtórendeletek azután visszaállították a cenzurát és az adminisztratív lapbetiltás lehetőségét. 1919 után a sajtócenzurára vonatkozó előírásokat hatályon kívül helyezték ugyan, de továbbra is érvényben maradtak a háborús kivételes hatalomra való hivatkozással kiadott korlátozó intézkedések. Így a lapalapítást a kormány engedélyéhez kötötték s a lapok utcai terjesztését, sőt megjelenését is megtilthatták.

Párt, sőt a Parasztpárt tagjaival szemben. Nézesse meg a miniszterelnök a sajtóirodájával, mit írnak a vidéki lapjaik és ha egy objektív összeállítást kap, meg lesz lepve. A lapbetiltások kérdésében helyesnek tartja, hogy a Miniszterelnökséget azonnal értesítsék, lehetőleg még aznap, mert a miniszterelnöknek kellemetlen lehet, ha nem tud felvilágosítást adni. – Ezen túlmenőleg ez a kérdés egy másik problémát is érint, amit eddig nem vetettek fel. A miniszterelnök mellett két miniszterelnökhelyettes működik. Lényegében a Miniszterelnökséghez, mint működő szervhez a két miniszterelnökhelyettesnek köze nincs. Semmiben meg nem kérdezik őket, pedig a miniszterelnök jogait eddig semmiben nem korlátozták. Most már kezd a dolog olyan formákat öltetni, hogy kénytelenek ezt a kérdést érinteni. Ez így szintén nem mehet tovább. Kezd a helyzet olyan lenni a Miniszterelnökségen is, ami nem fér össze a koalícióval. Ez vonatkozik a miniszterelnök összes funkcióira. Ide tartozik minden kérdés, ami a miniszterelnök hatáskörét illeti. Valami munkamegosztást fognak kérni, ami az egységes vezetést nem zavarja. A miniszterelnök javaslatára az a módosítás, hogy gondoskodni kell, még aznap megkapja a lapbetiltások végzését. De kérni fogják, hogy a két miniszterelnökhelyettesnek is ugyanígy küldjék meg. – Tudja, hogy azok az egyhónapos jóslatok mennyit érnek, de ilyen körülmények között nehéz fenntartani az ország belső rendjét.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Először a miniszterelnökhelyettesnek válaszol, miután széles politikai kérdéseket is érintett. Azt kérdezte, hogy mehet-e tovább ez a hang, amit a Kisgazdapárt vidéki sajtója megüt. Sajnos nincs fizikai ideje ahhoz, hogy végigolvassa a kisgazda vidéki sajtót, egyedül vármegyéje lapjait tudja végigolvasni. Ezért felhívja a tájékoztatásügyi minisztert, hogy a mai naptól kezdve kísérje éber figyelemmel a Kisgazdapárt vidéki lapjait és minden alkalommal, amikor olyan közlemény jelenik meg, amely a koalíciót veszélyezteti, a magyar külpolitikát hátrányosan érinti, támad más pártokat, kormányzati tényezőket vagy intézkedéseket, azonnal tegyen jelentést, hogy megfelelő módon tudja — azon a kardinális utasításon túl, amit ennek az észrevételnek a nyomán ki fog adni, — esetenként a megfelelő megtorlást alkalmazni. – Hatásköri kérdés is merült fel. Felvetette a miniszterelnökhelyettes azt, hogy a Miniszterelnökséghez semmi köze nincs a két miniszterelnökhelyettesnek. Azt hiszi, Rákosi miniszterelnökhelyettes nem tapasztalta, hogy lényeges, nagy kormányzati intézkedést tett volna, amelyben nem kérdezte meg a miniszterelnökhelyetteseket, márcsak azért is, hogy minden intézkedés lehetőleg a pártvezetők és a miniszterelnök és helyettesei egyöntetű véleménye alapján történjék. Az talán természetes, hogy maga a tárca kizárólag a miniszterelnökhöz tartozik, hiszen a miniszterelnökhelyetteseknek a maguk kisebb, szükség szerinti hivataluk megvan. A Miniszterelnökség, mint hivatal, kizárólag a miniszterelnökhöz tartozik, erre nézve semmi intézkedés nincs, se pártközi megállapodás, sem a köztársasági alapokmány, amely szabályozza a tárcákat, nem

51. 1946. augusztus 30.

tartalmaz erre utasítást. Nem is arra gondol a miniszterelnök-helyettes úr, hogy az ügyosztályok felett akar felügyeletet gyakorolni, hanem arra, hogy a Miniszterelnökség csak olyan intézkedéseket tegyen, amelyek a koalíció szempontjainak mindenben megfelelnek. Nagyon örülne, ha a miniszterelnök-helyettesek minden legkisebb esetet is a tudomására hoznának, amikor olyan intézkedés történt, amely a koalíció szempontjainak nem felel meg. – A belügyminiszternek válaszolva kijelenti, hogy van a lapbetiltások kérdésének egy rendkívüli furcsasága. Mégpedig az, hogy a lapengedélyeket végső fokon a miniszterelnök adja ki. A belügyminiszter ezzel a korlátlan és teljesen saját elhatározásából gyakorolt jogkörével, bármikor visszavonhatja ezeket az engedélyeket. Módja van inkriminálni bármelyik lapban valamit és azt betiltani. Bár bizonyosra veszi, hogy az esetek legnagyobb részében maga is hozzájárult volna a betiltáshoz, mégis tudnia kell, miért történik egy lap betiltása. A belügyminiszter álláspontja az, hogy kormányrendeletet csak a Nemzetgyűlés változtathat meg. Erre az a válasza, hogy nem akar formálisan az eddigi jogokon változtatni, de a koalíció szellemének megfelelően tájékozódást és hozzászólási lehetőséget kíván magának biztosítani. Ami a technikai nehézségeket illeti, hajlandó hozzájárulni olyan minisztertanácsi megállapodáshoz, hogy amennyiben 12 órán belül nem nyilatkozik a miniszterelnök, akkor automatikusan úgy kell venni, hogy hozzájárult a lapbetiltáshoz. De az a helyzeten nem sokat változtat, hogy miután betiltott egy lapot, akkor értesíti őt. Akkor már nem tudja észrevételeit közölni.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A Miniszterelnökség sok esetben a Belügyminisztérium felett intézkedik. Itt egy technikai tévedésről van szó. Rámutat egy legutóbbi esetre, amikor főispánok leváltásánál nem értesítették a belügyminisztert. Hivatkozik egy másik esetre, amikor a szolnoki főispán levelet kapott a miniszterelnöktől, hogy Marczali főjegyzőt 48 órán belül helyezze vissza állásába és erről értesítse.¹⁴ Semmiféle közjogi felhatalmazása nincs a Miniszterelnökségnek arra, hogy a szakminiszter megkerülésével utasításokat adjon a főispánoknak. Ez csak zavarokat kelt a közigazgatásban.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez közjogi tévedés volt. Ehhez tényleg nincs közvetlen hatásköre. Ennek az elintézése megbeszélés tárgya lesz közöttük. Nem osztja azt a nézetet, hogy egy hónapig, vagy három hónapig tart a koalíció, és reménytelennek tart minden olyan kísérletet, amely ennek akar véget vetni, miután egészen világos előtte, hogy hosszú ideig nem lehet másképp vezetni az országot, mint koalíciós alapon. Ennek minden belső feltételét szeretné biztosítani. Ezért kell mindent megtenni, hogy a koalíció munkája zavartalan legyen, és a közmegegyezés alapján történjenek az összes intézkedések. A dolgot

¹⁴ Dr. Marczali Tibor járási főjegyző felfüggesztése ellen szólalt fel a miniszterelnök. Nevezettet egyébként rövidesen miniszteri osztálytanácsossá nevezték ki. (MOL XIX-A-1-j 1946-XXIII/b-9510 [23 884])

elintézettnak tekinti, ha a belügyminiszter kijelenti, hogy minden egyes alkalommal, ha lapbetiltásról van szó, előzőleg telefonon értesíti.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Ha a tájékoztatásügyi miniszter kapott egy felhívást, hogy kísérje figyelemmel az egész sajtót, akkor viszont mindazokra a cikkekre, amelyeket olyannak ítél, hogy retorzióra van szükség, azokra hívja fel a belügyminiszter figyelmét, értesítve egyúttal a miniszterelnököt is. A maga részéről nem lát nehézséget ebben. 12 órai várás a betiltásokkal nem mindig idéz elő zavart és késedelmet, hiszen legnagyobbbrészt időszaki lapokról van szó.

[Rajk] *Belügyminiszter* szeretné leegyszerűsíteni a kérdést. Hajlandó bizonyító eljárásnak is alávetni magát. Kijelenti azonban, hogy követelni fogja ebben az esetben, indítsanak vizsgálatot az összes lapbetiltás ügyében és a minisztertanács döntsön egyes esetekben, amikor úgy látja, hogy végleg be kell tiltani egyes lapokat. Indokolatlan bizalmatlanságot lát fennforogni a belügyminiszter ellen.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Erről nincs szó.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Minden miniszternek megvan a maga jogköre, amelyről a Nemzetgyűlésnek köteles beszámolni. A miniszteri felelősségen belül a lapbetiltás csak kis részét képezi a belügyminiszter felelősségeinek. Ha ezt a kis részt bolygatják most meg, akkor itt lényegében politikumról van szó.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Természetesen.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A miniszterelnök egyetlen tárcával szemben sem állít fel ilyen óhajokat. Ez a felelős minisztérium helyett egykezű vezetést jelentene, és nem így van felépítve a magyar állam struktúrája. A maga részéről politikai szempontból sem látja indokoltnak, hogy így gyámság alá helyezték. Nem tudna elfogadni olyan határozatot, amely ezt kimondja. Indokolatlan bizalmatlanságot lát pártjával és személyével szemben.

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter*: A lapok ellenőrzésére kapott utasítást a tőle telhető gonddal végre fogja hajtani. Tény, hogy a vidéki lapok hangja meglehetősen stilustalan és bárdolatlan, mert igen sok nem hivatásos újságíró működik a vidéki lapoknál. Ez vonatkozik nem csak a kisgazdapárti lapokra, hanem a munkáspártok sajtójára is.

Rákosi Mátyás államminiszter: Első hallásra egyszerűen hangzik: jelentse a belügyminiszter előzően a lapbetiltásokat a miniszterelnöknek. Abban az esetben, ahol nincs megegyezés, sokkal komolyabb a kérdés. A belügyminiszter ebben az esetben vagy végrehajtja, amit helyesnek tart és akkor a miniszterelnök joggal sérelmezi az intézkedést, vagy pedig a miniszterelnök a belügyminiszter akarata ellenére nem enged egy lapot betiltani és akkor újra megvan a konfliktus. – A másik kérdésre kitérve leszögezi hogy az egyeséges intézkedésre elsősorban ilyen dolgoknál gondoltak, mint a sajtó. Koalícióban az is fontos, hogy a miniszterelnök és a két helyettese ilyen dolgokba, amik politikai természetűek, beleszólhassanak. Ez a kérdés erősen el van túlozva. Jelentősége nem

51. 1946. augusztus 30.

olyan nagy. Voltak olyan lapbetiltások, ahol mindenki igazat adott a belügyminiszternek. Általános politikai feszültség észlelhető, erre mutat ennek a kérdésnek a felszínre kerülése is. Elégedjen meg a miniszterelnök azzal, hogy tud ezekről az esetekről és amennyiben nincs megalégedve, utólag is közbeléphet. Erre volt már példa. Nincs ok arra, hogy változtassanak az eddigi gyakorlaton, illetve nincs szükség arra, hogy így változtassanak, ahogy a miniszterelnök javasolja.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A belügyminiszternek ezt az indokolatlan önértéskedését meg kell válaszolnia. Azt kifogásolja a belügyminiszter, hogy csak az ő dolgaiba szól bele...

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ha minisztertanács elé hozná mindazokat az eseteket, amikor az ő hatáskörébe avatkozott a miniszterelnök, akkor nem mondaná senki, hogy indokolatlanul teszi szóvá.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Más minisztérium hatáskörébe nem tartoznak annyira elsővonalbeli pártszempontokat képviselő dolgok, mint a lapok. A lapok a pártok kezében vannak és ezért a pártokat érinti a betiltás. Ez őt, mint a párt vezetőjét is érdekli. Szó sincs a miniszter személye, vagy pártja iránti bizalmatlanságról, de be kell látni, hogy nagyon fájdalmas és nehéz eset az, hogy pártterületeket érint a belügyminiszter igen súlyos intézkedésekkel.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: Rákosi államminiszter tévedésben van. Rámutat arra, hogy igen sok esetben szükség van a tárcák közvetlen együttműködésére. Ő maga például igen sokszor felhívja akár Rákosi miniszterelnökhelyettest, akár a Gazdasági Főtanács főtitkárát, vagy bármelyik más minisztert olyan ügyekben, amelyek kizárólag az ő hatáskörébe tartoznak, és mégis szükségesnek látja, hogy más szakminiszter véleményét kikérje. Sohasem érzi magát ilyenkor hatáskörében korlátozva. Ez logikus, és koalíciós kormányzatot nem is lehet másképpen elképzelni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Más, ha kötelezni akarnak rá.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: Elfogadná azt is. A Gazdasági Főtanács se volt szimpatikus neki eleinte és mégis együttműködik.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Belemegy egyelőre Rákosi miniszterelnökhelyettes javaslatába, hogy az eljárással egyidejűleg adjon értesítést a belügyminiszter. Valami megalégülést kell teremteni és a bizalmatlanság tüskéjét el kell távolítani. Viszont tudomásul kell venni, hogyha csak utólag szerez tudomást a lapbetiltásokról, akkor nagyon keményen meg fogja nézni azokat.

Minisztertanács utasítja a belügyminisztert, hogy a lapbetiltásokat és az alapul szolgáló tényállást esetenként még aznap közölje a miniszterelnökkel és a miniszterelnökhelyettesekkel.

10

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az egyes ipari és kereskedelmi vállalatok ellenőrzése tárgyában kibocsájtott 4660/1946. ME számú ren-

51. 1946. augusztus 30.

delet kiegészítése tárgyában. Bejelenti, hogy a Miniszterelnökség azon észrevételét, hogy az 1. §-ban említett határidő 3 évben határozottassék meg, tudomásul veszi.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁵

11

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a felsőipariskolát végzetek gimnáziumi érettségi vizsgálatára tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁶

12

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a Magyar Szovjet Művelődési Társaság részére 800 millió adópengő folyósításához utólagos hozzájárulás kieszközlése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

13

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Antal Frigyesné született dr. Waldbauer Ilona jóvátétele és kinevezése tárgyában az V/1. fizetési osztályba.

¹⁵ Előzményéről lásd a [21.] 104. sz. jegyzőkönyv 12. és 34. napirendi pontját, valamint jegyzeteiket.

Az 54 217/1946.Ip.M.I. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a 4660/1946. ME sz. rendelet lehetőséget adott arra, hogy egyes iparvállalati alkalmazottak önmaguk vállalati ellenőrré való kinevezésüket kérjék. Ezzel kapcsolatban a munkavállalók körében mozgalmak indultak s főlegesen megzavarták az egyes vállalatok termelését. Elsősorban ezt kívánta kizárni a rendelet módosításával s minden esetben csak megfelelő szakképzettséggel rendelkező, megbízható külső szakember vállalati állami ellenőrré való kinevezését javasolta. Kérte továbbá, hogy tilalmazzák az ellenőr közeli rokonának vállalati kinevezését, illetve igazgatósági taggá választását.

Az iparügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont mellé a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést írták: „A rendelet jó, de a volt alkalmazotti időt is legalább három évre kell tenni.” Lásd az 10 450/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 20.

¹⁶ Lásd a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 15., majd az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 17. napirendi pontját.

A 4604/1946.eln. sz. előterjesztés a felsőipariskolák küldötteinek és a Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezetének Ifjúsági Tagozata által benyújtott emlékirat, valamint a budapesti építőmesterek ipartestületének kérelme alapján javasolta, hogy a felsőipariskolát végzetek felvehetőek legyenek a műegyetemre.

A kérelem teljesítésével egyetértett az Országos Köznevelési Tanács Felsőoktatási Tanácsa. Nem zárkózott el a teljesítés elől a műegyetem sem, abban az esetben ha a felsőipariskolát jeles eredménnyel végző tanuló a középszintű vizsgabizottság előtt általános közismereti tárgyakból eredményes vizsgát tesz. A rendelettervezet a már az ipariskolát jó eredménnyel végzetek számára kétféle érettségi vizsga közüli választást tette lehetővé. Az általános bölcséleti ismeretek megszerzését és latin vizsga letételét vagy pedig a természettudományi, matematikai és latin helyett egy élő idegen nyelvből való eredményes vizsga letételét. Lásd a 10 030/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 6.

¹⁷ A 84 800/1946.V.K.M.X. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a segílyt a moszkvai küldöttség vendéglátása céljából a Magyar Szovjet Művelődési Társaságnak fizette ki.

51. 1946. augusztus 30.

Minisztertanács dr. Antal Frigyesné sz. Waldbauer Ilona jóvátételéhez és az V/1. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.¹⁸

14

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Melly József, dr. Földváry Ferenc és dr. Gegesi Kiss Pál egyetemi tanároknak szolgálati idejük beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁹

15

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a vallásfelekezeti iskoláknál alkalmazott tanárok, tanítók és egyéb személyzet létszámcsökkentéséről szóló 8230/1946. ME sz. rendelet módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁰

16

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti 4763/1946. eln. számú javaslatát a rendelkezése alatt álló állami iskolákban tanítóknak és tanároknak a megállapított költségvetési létszám keretében újonnan való kinevezése, illetőleg alkalmazása tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtükára: Volt erre egy keret 600 főben megállapítva.

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: Nem azonos tétel, mert itt az általános iskolákról van szó.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtükára: Felhívja a minisztertanács figyelmét, hogy a B-lista végrehajtása után 35 000-el több tisztviselő van jelenleg állami alkalmazásban, mint ahogy azt a Pénzügyminisztérium előírta. Ezeket esetleg még egyszer felül kell vizsgálni.

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: Csak a költségvetés keretében jár el.

[Bárányos] Közoktatásügyi miniszter: Csak a B-lista revíziója után.

¹⁸ A 83 417/1946. V.K.M.VI. sz. előterjesztés szerint dr. Antal Frigyesné dr. Waldbauer Ilona a Pázmány Péter Tudományegyetem könyvtárosa volt. 1920-ban, korábbi baloldali magatartása miatt elbocsátották. A Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. könyvtárosaként dolgozott.

¹⁹ A 93 008/1946. V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Melly József tisztiorvos, dr. Földvári (Deutsch) Ferenc egyetemi nyilvános rendes tanár és dr. Gegesi Kiss Pál klinikai főorvos, egyetemi nyilvános rendes tanár átsorolását javasolta a IV. fizetési osztály 1. fokozatába.

²⁰ Az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett, csak a rendelet tervezete. E szerint a 8230/1946. V.K.M. sz. rendelet (MK 1946. július 21.) 2. §-át akként javasolta módosítani, hogy a létszámcsökkentést az egész ország területén 1946. szeptember 30-áig fejezzék be. Lásd a 10 010/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 6.

51. 1946. augusztus 30.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Egy közös listában utólag is terjessze minisztertanács elé.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a kinevezendők névsora a minisztertanácsnak bemutatandó.²¹

17

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* szóba hozza az Operánál való szerződtek kérdését. A rendelet szerint az Operánál egy évnél hosszabb időre nem szerződhet senki. Így viszont a legjobb énekeseink és zenészeink külföldre szerződnek. Előterjeszti 93 772/1946. számú javaslatát, amely szerint az Opera igazgatója a tilalomtól eltérően hosszabb szerződéseket is köthessen az arra érdemes operaházi tagokkal.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²²

18

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az „Országos Magyar Iparművészeti Iskola átszervezése” tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²³

19

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát Csoma Lajos [fogházor] jóvátetele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

²¹ Előzményéről lásd a [31.] 114. sz. jegyzőkönyv 69. napirendi pontját.

Az előterjesztés rámutatott arra, hogy az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) alapján történt létszámcsökkenés, továbbá a természetes csökkenés folytán az új iskolai év megkezdésekor nem lesz annyi tanító és tanár, mint amennyit a költségvetési keret megállapított. Utalt arra, hogy a költségvetés elsősorban az államháztartás érdekeire volt figyelemmel, de a demokratikus népoktatás igényeinek kielégítésére csak minimális lehetőséget biztosított. A 8100/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. július 17.) kimondott általános alkalmazási tilalom folytán azonban még ez a minimális létszám sem volt biztosítható. Ezért kérte, hogy a létszámcsökkenés és a természetes csökkenés folytán eltávozott tanítók és tanárok helyére új nevelőket nevezhessen ki. Lásd az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 19. napirendi pontját.

²² A vallás- és közoktatásügyi miniszter a szerződéses közszolgálati alkalmazottak jogviszonyára vonatkozó 9210/1946. ME sz. rendeletnek (MK 1946. augusztus 14.) az Operaházra nézve káros előírásainak módosítását, illetve egyes paragrafusok mellőzését kérte. Így az Operaház igazgatójának — a tilalomtól eltérően — lehetőséget javasolt biztosítani arra, hogy a rendezőknél és zenekari tagoknál legfeljebb öt évi, a magánszereplőknél pedig legfeljebb három évi szerződést köthessen, azok esetében, akikre a repertoár fenntartása és a színvonal biztosítása érdekében feltétlenül szükség volt. Ezen kívül javasolta, hogy egy éven túl is érvényben maradjon azoknak a tagoknak a több éves szerződése, akik ugyancsak nélkülözhetetlenek voltak.

²³ Előzményéről lásd a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját és jegyzetét.

A jegyzőkönyv mellett csak a rendelet tervezete található. Lásd a 10 020/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 29.

51. 1946. augusztus 30.

20

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát P. Horváth Sándor [állam-
ügyészségi díjnok] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

21

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát özv. Csordás Rezsóné jó-
vátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

22

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Katona Endre ügyvé-
di gyakorlatban eltöltött idejének beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

23

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Somogyi Sándor ügy-
védi gyakorlatban eltöltött idejének beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

24

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Aradi István ügyvédi
gyakorlatban eltöltött idejének beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

25

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Rácz György ügyvédi
gyakorlatban eltöltött idejének beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

26

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát Solymos László rendőr-
őrnagynak ezredesi rangban a börtönök felügyelőjévé való kinevezése iránt.

Minisztertanács Solymos László rendőrőrnagynak ezredesi rangban a
börtönök felügyelőjévé való kinevezéséhez hozzájárult.²⁴

²⁴ Solymos László (1899-?) szanatóriumi szervezési, igazgatási feladatokkal foglalkozott. Megszervezte a rendőrség tiszti, tisztviselői és őrségi személyzetének betegellátását. 1945 január-
jától az államrendőrségnél, 1945 májusától a Belügyminisztériumban dolgozott. 1945 novemberé-
ben rendőrőrnagyi kinevezést kapott. 1946. februárjában a rendőrkörház életrehívása terén
végzett eredményes munkát. (MOL XIX-E-1-h V. 56 042 (62 488))

27

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Borcsányi László jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁵

28

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Berecz László polgári alkalmazott nyugdíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

29

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát az átmeneti viszonyba helyezett honvédségi személyek illetményeinek további folyósítása tárgyában. Kéri, hogy az ügyek letárgyalására kitűzött határidő szeptember végéig meghosszabbíttassék.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Január óta minden hónapban megismétlődik. A minisztertanács már hozott határozatot, hogy az, amit megkaptak, végkielégítésként számít. Ha a minisztertanács most megint meghosszabbítja a határidőt, ez az államnak 4 millió forintjába kerül.

[Bartha] *Honvédelmi miniszter*: Le kell tárgyalni az illetők ügyeit és ehhez megfelelő apparátusa nincs.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Kell gyorsan még tíz bizottságot alakítani.

[Rácz] *Pénzügyminiszter* felteszi a kérdést, hogy szeptember 15-éig lehetséges lenne-e végérvényesen befejezni az ügyek letárgyalását.

[Bartha] *Honvédelmi miniszter*: 16 000 esetről van szó.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A rendőrségnél volt olyan bizottság, amely sokkal több esetet bírált el.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Fontos lenne, hogy a határozatokat még szeptember folyamán megkapják az érdekeltek, mert ha később kapják meg, még abban a hónapban teljes fizetést kell kapniok.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ezek azok a bizonyos létszámfelettiak, akik már márciusban sem voltak a hadsereg kötelékében, és akik nagyrészt már elhelyezkedtek polgári pályákon. Ezek a személyek lényegében ingyen és minden munka nélkül kapnak fizetést. Jobban járnak, mint a B-listázottak. Ezek lényegében már egy hivatalos B-listán átmentek azáltal, hogy a honvédelem kijelentette, nem reflektál a szolgálataikra. Sokkal fontosabb dolgokra nem adunk hitelt.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Mint például a cseh áttelepítési vegyes bizottság.

²⁵ A honvédelmi miniszter szám nélküli előterjesztése szerint Borcsányi László 1919-ben a VI. hadosztály politikai megbízottja volt. Letartóztatása után külföldre távozott. Ekkor az V. fizetési osztálynak megfelelő besorolását és elhelyezését javasolta.

51. 1946. augusztus 30.

Rákosi Mátyás államminiszter: 4 milliót felesleges folyósítanunk.

[*Bartha*] *Honvédelmi miniszter:* Ebben a számban benne vannak a nyugdíjasok is.

Rákosi Mátyás államminiszter: A nyugdíjasoknál meg lehet hagyni, de a többiektől el kellene venni a fizetést.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtthkára:* Van is olyan minisztertanácsi határozat, hogy ne kapják tovább az illetményeiket.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter:* Ha jogilag fizetni kell, hiába hoz a minisztertanács határozatot.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtthkára:* A Pénzügyminisztérium kibocsáthat megfelelő rendeletet.

Minisztertanács utasította a pénzügyminisztert, hogy az átmeneti viszonyba helyezett honvédségi alkalmazottak illetményeit szabályozó rendeletet készítsen, amely a minisztertanács újabb megkérdezése nélkül kormányrendeletként közzéteendő.²⁶

30

[*Bartha*] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Elek János hírlapírónak a Honvédelmi Minisztérium keretében sajtóelőadóként való szerződése iránt.

Minisztertanács dr. Elek János hírlapírónak a Honvédelmi Minisztériumba sajtóelőadóként való szerződéséhez hozzájárult.²⁷

31

[*Molnár*] *Népjelölti miniszter* előterjeszti javaslatát a gyulai állami kórház tatarozásának rendezésére és orvosi műszerek beszerzésére folyósított 6 000 000 000 B-pengő póthitel utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

32

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az UNRRA segélyakció részére 80 000 forint hitel engedélyezése tárgyában.

²⁶ A Gazdasági Főtanács, a honvédelmi tárca költségvetésének mérséklésével foglalkozva ezt megelőzőleg felkérte a pénzügyminisztert, hogy a tényleges szolgálatból elbocsátott, úgynevezett átmeneti állományba helyezett 16 000 személy járandóságainak folyósítását szüntesse be, az ellátásuk kérdését sürgősen rendezze. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs II. ülés 1946. augusztus 3., 5. pont.) A pénzügyminiszter a Gazdasági Főtanács 1946. augusztus 31-ei ülésén bejelentette, hogy a létszámon felüli honvédek illetményeinek beszüntetése iránt intézkedett, de az intézkedés hatálya alól kivette a 75–100%-os hadirokkantakat. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs VII. ülés 29. pont.) Lásd a 10 080/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 1.; valamint az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 34. napirendi pontját.

²⁷ A 25 002/1946.H.M.eln.ksz.jogi. sz. előterjesztés szerint dr. Elek János (1917–?) 1935 óta dolgozott újságíróként. 1940 után antifasiszta cikkeiért munkaszolgálatot teljesített. Az V. fizetési osztályba kívánta kinevezni a miniszter.

51. 1946. augusztus 30.

Minisztertanács az UNRRA segélyakció részére nyolcvanezer forint hitelt engedélyezett.²⁸

33

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a cséplési statisztikai költségekre 730 000 000 adópengő hitel engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

34

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Mátéffy Géza államtitkár angliai és svédországi kiküldetése tárgyában.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Takarékosági szempontból nem tartja indokoltnak, mert mind a két javasolt országban kereskedelmi attasénk van, aki ugyanúgy le tudja a vásárlásokat bonyolítani, mint a kiküldendő személy. Adjanak megbízást a két attasénak, hogy a vásárlásokat véglegezzék.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Az attasék nem szokták ezeket a munkákat végezni. Kéri, hogy fogadja el javaslatát a minisztertanács. Itt egészen komoly kérdésekről van szó. A Gazdasági Főtanács holnapi ülésén részletesen megvilágítja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁰

35

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Nemzetközi Vöröskereszt szállítmányai részére vasúti kedvezmény biztosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³¹

²⁸ A 28 280/1946.K.M. sz. előterjesztés bejelentette, hogy az UNRRA magyarországi működésével, tagjainak ellátásával s elhelyezésével kapcsolatos költségekre korábban biztosított 100 000 forintos előleg nem bizonyult elegendőnek a stabilizáció után kialakult árhelyzet miatt, ezért kérte a jegyzőkönyvben jelzett további összeg engedélyezését.

²⁹ A 10 218/1946.K.M.eln. sz., 1946. július 17-én kelt előterjesztés bejelentette, hogy a 2340/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. március 3.) alapján az 1946. évi gabonatermés számbavételével, a cséplési eredmények után a Központi Statisztikai Hivatalt bízta meg. Május 28-án a munkáért 730 000 000 adópengőt számított a hivatal. A pénz romlása következtében kérte a miniszter, hogy a netán még fennmaradó költségek fedezésére szolgáló összeget a minisztertanács hozzájárulása nélkül igényelhesse a pénzügyminisztertől.

³⁰ A 28 304/1946.K.M. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy az ország zsiradékellátására kapott felvásárlási meghatalmazással a korábbi időszakban a szórványos külföldi ajánlatok miatt nem tudott élni. Ekkor viszont Angliából és Svédországból is jelentős ajánlatok érkeztek, ezek helyszíni megvizsgálását és kedvező feltételek esetén lekötését szükségesnek találta. Egyben jelezte, hogy a Jakobovits Jenő cég ezüstáru exportjából termelt devizából történő bakancsvásárlásokat is ellenőriztetni kívánta dr. Mátéffy Gézával.

³¹ A 28 507/1946.K.M. sz. előterjesztés a Nemzetközi Vöröskereszt által Magyarországra szállított segélyküldemények átvételével, raktárban való elhelyezésével és kiosztásával kapcsola-

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy az oroszok ismét felkeresték az orosz hadsereg harmadik negyedévi ellátása ügyében. Igen nagy összeget követelnek. Legutóbbi 43 millió forint az augusztus végéig esedékes szállításokra szolt, becsületesen eleget tettünk kötelezettségeinknek. Harmadik negyedévre újabb kivetést kaptunk 23 millió forint összegben, ami súlyos terhet jelent és elő kell hoznia, hogy bár tárgyalni fog az oroszokkal, mégis vannak elvi kérdések, amiket tisztázni kell. Valami eredményt el fog érni. Zsiradékot semmiképpen sem tudunk szállítani. Szeretnénk a szeptemberi szállítási határidőt december 1-jéig elhalasztani. Az a javaslata, hogy a beszállítások kapcsán intézzék el a dolgot. Válasz-tervezetet fog adni egész részletesen a miniszterelnök felé. Van pénzügyi vonatkozása is a kérdésnek. Havi 2 és fél millió dollár az egész jóvátételi szolgáltatás költsége, itt egy hónapban felmerül 23 millió forint költség, amit nem tudnánk a stabilizációs tervbe sem beleilleszteni. Megértést találtunk az oroszoknál ezen a vonalon és kilátásba helyezték, hogy 100 vagon cukrot és sót kölcsön adnának a költségek fedezésére. Körülbelül 40 000 tonna sót az orosz kereskedelmi vonalon nyújtanak nekünk.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Kérdést intéztek hozzá az oroszok, hogy mivel tudnánk ezt a sót kompenzálni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A válasz-tervezetet meg fogja csinálni.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: A kilátásba helyezett só és cukor ára nem fedezi az összes költséget.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Csak megkönnyítésről van szó.

[Rónai] *Kereskedelem és szövetkezetügyi miniszter* kéri, hogy vele is közöljék majd az árukat.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³²

tos kiadásokra 2 millió forint előirányzat nélküli hitelt kért. Hozzájárulást kért egyben ahhoz, hogy a hitel rendelkezésére bocsátásáig a vöröskeresztes szállítmányok kiadásait az UNRRA-hitel terhére számolhassa el. Jelezte, hogy 1946 augusztusában az UNRRA-árak értékesítéséből 3 138 306,50 forint bevétel származott, ezzel szemben UNRRA célokra augusztusban csak 900 000 forint kiadás merült fel. Közölte, hogy ekkor 5000 tonna vöröskeresztes áru érkezésével kellett számolni. Lásd még a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 74. napirendi pontját.

³² A jegyzőkönyv mellett található egy jegyzék a Vörös Hadsereg 1946. évi szeptember hónapi ellátására igényelt cikkekről. Ez az élelmiszer nevét, mennyiségét, egységárát és a tétel értékét tartalmazza. Összértéke 21 577 050 forint volt, ehhez jött a begyűjtés, a raktározás és a szállítás 1 500 000 forint értékben. Lásd a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 52. napirendi pontját és jegyzetét, továbbá a jelen jegyzőkönyv 68., valamint az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 58. napirendi pontját.

37

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter*: Legutóbb a minisztertanács 20 millió forintos hitelt engedélyezett neki a gabonaforgalom lebonyolítására. Kéri, hogy a hitelt tényleg meg is kapja, mert így nem tudja lebonyolítani a beszállítást.

Rákosi Mátyás államminiszter: Amennyiben arról van szó, hogy gyorsuljon a beszállítás és ehhez tartozik a kifizetés is, mégis meg kell adni, bármilyen nehéz is.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³³

38

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter* javasolja, emeljék fel hitelkeretét, ez még a stabilizációt nem veszélyezteti.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: A közellátásügyi miniszter a legrégebb közigazgatási ember valamennyi miniszter között és külön története van annak, hogyan finanszírozta a háború alatt a mezőgazdaságot. A közellátásügyi miniszter költségvetése az egyetlen inflációs költségvetés az egész országban.

Minisztertanács az előterjesztéshez elvileg hozzájárult.

39

Közlekedésügyi miniszter [*képviselésében Varga államtitkár*] előterjeszti javaslatát a vasúti útátjárókkal kapcsolatos egyes kérdések szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy [a] végleges szöveg az igazságügyminiszterrel letárgyalandó.³⁴

40

Közlekedésügyi miniszter [*képviselésében Varga államtitkár*] előterjeszti javaslatát a temesvári magyar-román vasúti értekezletre dr. Péchy József, Kassay Jenő, Kozáry József, Máthé Ferenc, Frantz Károly kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁵

³³ Előzményéről lásd a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 47. napirendi pontját.

³⁴ A 48 600/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a vasutak üzemi berendezéséhez tartozó sorompók a háborús cselekmények következtében legnagyobb részt megsemmisültek vagy megsérültek. A helyreállított sorompók, vasúti átjárók biztonságos használatát kívánta elősegíteni a kiadni javasolt rendelettel.

Nincs tudomásunk a rendelet kiadásáról.

³⁵ A 49 555/1946.Közl.M.I.1. sz. előterjesztés dr. Péchy József miniszteri osztálytanácsost, Kassay Jenő és Kozáry József MÁV főtanácsost, Máthé Ferenc MÁV főfelügyelőt és Frantz Károly MÁV főintézőt javasolta kiküldeni a Temesvárott tartott magyar-román vasúti értekezletre. Az

51. 1946. augusztus 30.

41

Közlekedésügyi miniszter [képviselőjében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát a brüsszeli Nemzetközi Vasúti Szövetség ülésére dr. Nánássy Béla, Szarvas Béla és Szilberek Béla kiküldetése tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez az előterjesztés tévedésből került a mai tárgysorozatra, mert már előzőleg hozzájárult a minisztertanács.

Közlekedésügyi miniszter [képviselőjében Varga államtitkár] leveszi a napirendről.

Minisztertanács tudomásul vette.³⁶

42

Közlekedésügyi miniszter [képviselőjében Varga államtitkár] előterjeszti 8800/1946. számú javaslatát MÁV alkalmazottak jóvátetele tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök* kéri, hogy a közlekedésügyi miniszter részletezve adja elő a javaslatot.

Közlekedésügyi miniszter [képviselőjében Varga államtitkár] bejelenti, hogy javaslatát leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁷

43

Közlekedésügyi miniszter [képviselőjében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát özv. Baksa Gyögné [postai segédellenőr] szolgálati idejének beszámítása és nyugdíjazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

44

Közlekedésügyi miniszter [képviselőjében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát [egy postai ellenőr révén] özv. Kertész Albertné kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

45

Közlekedésügyi miniszter [képviselőjében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát a hídosztály 3 585 900 forintos augusztus havi hitelellátása tárgyában.

Minisztertanács a hídosztály augusztus havi hitelellátására hárommillió ötszáznyolcvanötezer [kilencszáz] forint folyósítását engedélyezte.

értekezlet tárgysorozatán az 1946. január 9-én létesített megállapodás még függőben maradt kérdései szerepeltek.

³⁶ A közlekedésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címe mellé a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést írták: „Már volt a minisztertanács előtt.” Lásd a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 38. napirendi pontját.

³⁷ Lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 6. napirendi pontját.

46

Közlekedésügyi miniszter [képviselőjében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát a „Radar” értekezletre Kodolányi Gyula kiküldetése tárgyában.

[Rácz] *Pénzügyminiszter* ellenzi a kiküldetést.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A szaklapokból nagyszerűen meg lehet állapítani utólag az értekezlet eredményeit. Ezért nem kell külön személyt kiküldeni.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.³⁸

47

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti az Építési és Közmunkaügyi Minisztérium hatásköréről szóló törvényjavaslatot.³⁹

[Molnár] *Népjóléti miniszter* kéri, hogy az 1. § (2) bekezdés b. pontja akképpen egészíttessék ki, hogy abban a népjóléti miniszterrel való együttműködés is bennfoglaltassék.⁴⁰

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Beleszólást kíván pénzügyi szempontból.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Ha minden tárcának ennyi követelése van, nem fog tudni szabadon működni. A kormánybiztosnál ez a kérdés teljesen egyesítve volt, egy kézben.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtárcára*: A belügyminiszter egyetértésben van azzal, hogy a népjóléti miniszter is meghallgattassék.

[Rácz] *Pénzügyminiszter* javasolja, hogy a pénzügyminiszter is hallgattassék meg.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Ebben nincs semmi pénzügyi szempont. A pénzügyi vonatkozásokat a belügyminiszter ellenőrzi.

³⁸ Az 53 693/1946.Közl.M.III. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy az angol légügyi miniszter által London mellett rendezett radar- és rádióbemutatóra azért kívánta kiküldeni Kodolányi Gyula postaműszaki tanácsost, mert a háborús elzártság miatt a magyar műszaki szakemberek a külföld ilyen irányú technikai fejlődéstől messze elmaradtak. Szükségesnek jelezte a miniszter a helyszíni tapasztalatok szerzését, hogy a magyar polgári légit forgalom nemzetközi elmaradottságát valamelyest felszámolhassa.

A közlekedésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon e tárgy mellett a miniszterelnök által a minisztertanács ülésen nyilvánított álláspont olvasható. Lásd még az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 32. napirendi pontját.

³⁹ Előzményéről lásd a [31.] 114. sz. jegyzőkönyv 21., a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 7. és a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 54. napirendi pontját.

Az újjáépítési miniszter szám nélküli előterjesztése — kisebb változtatásokkal — megismételte a korábbi előterjesztésekben foglaltakat.

⁴⁰ A törvénytervezet 1. §-a az Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium létrehozását, (2) bekezdése az ügykörét ismertette; ennek 6. pontja a városrendezési feladatokról szolt s arról, hogy az egyes szakfeladatok tekintetében mely további tárcákkal kellett együttműködnie. A népjóléti miniszter igényét e pontnál figyelembe vették.

51. 1946. augusztus 30.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ki kell fejezni, hogy a Pénzügyminisztériumhoz utalt építkezések, mint a Wekerle állami lakótelep, [az] Állami Pénzverő, [az] Állami Nyomda, [a] Dohányjövedék és [a] Szeszegyedáruság építkezései továbbra is a Pénzügyminisztérium hatáskörében maradjanak.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Általában az üzemi építkezések nem tartoznak hatásköre alá.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A hatósági kérdést nem egészen tudták megoldani. Ezt a kérdést azáltal próbálta kiküszöbölni, hogy megkerülte. A 4. pont azt mondja, hogy az építési és közmunkaügyi miniszter ügykörére vonatkozó szabályokat egy későbbi minisztériumi rendelet fogja szabályozni, amely akként rendeződik, hogy az ügyintéztést állami tisztviselők, vagy egyes állami és önkormányzati tisztviselők látják el. Felmerült az a kérdés, hogy ez tulajdonképpen olyan keret, amelybe egy későbbi minisztériumi rendelet beteheti a hatósági jelleget és érvényesítheti az önkormányzati elvek tiszteletben tartását. Községekben, falvakban még nem lesz hatósági jellege, de városokban már igen. Ezzel szemben azt indítványozták, hogy [a] Budapesten már kialakult gyakorlatot kövessék. Elsőfokon az önkormányzat, így itt Budapesten a Közmunkák Tanácsa dönt, ezt ki lehetne terjeszteni országos viszonylatban is, és az eddigi egy személy helyett ez a szerv hatósági jelleggel felruházva irányítaná ezeket a kérdéseket. Ezt kiterjeszthetnék az egész országra és megszüntethetnének minden kettősséget vagy bonyodalmat. A 4. pontot akként javasolja megváltoztatni, hogy a budapesti gyakorlatot ki kell terjeszteni az egész országra.⁴¹

[Nagy] *Miniszterelnök*: Beszéltek a közigazgatási reformtervezetről. Eszerint ott egy közigazgatási egység kiesnék. Ez a járás. Ezt mindenki helyesli. Eddig az volt a gyakorlat, hogy kiszállt a főszolgabíró és megnézte az építkezést. Most nem is lesz főszolgabíró, aki kiszálljon és nem is sokat lendített az ügyön, mert nem értett hozzá. Helyette szakember nézi meg a jövőben. Ezt a vármegyével kell megcsinálni.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Ez tisztára szakszolgálat. Az önkormányzatot nem érinti.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Mint polgármester foglalkozott hasonló kérdésekkel. Nem volt ennek a kérdésnek még Budapesten sem gazdája. A főváros építésügyi hivatala a hatóság jellegét adta. Ez szakkérdés és kompromisszumos megoldást kell találni. Módot kell keresni arra, hogy az építészeti miniszter a maga szakszemponjtait érvényesíthesse. Olyan rendelkezést is kell azonban hozni, hogy nem avatkozhat az autonómiába. Legyen joga megmondani a véleményét és a belügyminiszternek meg kell adni a jogot, hogy valamilyen közös szerv által kifogást emelhessen.

⁴¹ A törvénytervezet 1. §-ának (4) bekezdését az elhangzottaknak megfelelően kiegészítették.

51. 1946. augusztus 30.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: A bizottságok fele az önkormányzat, fele az állam kiküldötte és az elnök az építésügyi miniszter kiküldötte. Nem akarnak erőszakot elkövetni az önkormányzaton.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Ez olyan probléma, amelynek minden oldalát nézni kell. Szükség van arra, hogy egy olyan megoldást keressenek, amit a Gazdasági Főtanács főtitkára javasol. Legyen benne, hogy vegyes összetételű a bizottság.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Ezt elfogadja. A lényeges kérdésekben pedig nem dönthet addig, amíg az önkormányzattal nem tárgyalta le az ügyet.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: És ennek a grémiumnak tegyen észrevételt a törvényhatóság is.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: A törvényhatóság kiküldötte benne van a bizottságban. A tagok fele az önkormányzattól kerül ki. Az teszi meg az önkormányzat észrevételeit.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Hagyják ki a 4. pont utolsó mondatából a „vagy” szót.⁴²

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Hozzájárul.

[*Dobi*] *Földművelésügyi miniszter*: Az 1. § (5) bekezdésének első mondata kiegészítendő lenne azzal, hogy a vízügyi építkezések továbbra is a Földművelésügyi Minisztérium hatáskörében maradnak.⁴³

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Az 1. § (2) bekezdése b. pontjába kéri bevenni, hogy a műemlékeket érintő kérdésekben az építésügyi miniszter a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértésben intézkedik.⁴⁴

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Hozzájárul.

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: A felmerülő költségeket is a vegyes bizottság elé kell vinni.

Közlekedésügyi miniszter [képviseletében Varga államtitkár] kéri, hogy az 1. § (3) bekezdése akként módosuljon, hogy a mélyépítésekkel kapcsolatosan a közlekedésügyi miniszterrel egyetértésben intézkedik az építésügyi miniszter.⁴⁵

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Hozzájárul.

Minisztertanács az előterjesztést a felvetett módosításokkal együtt elfogadta.⁴⁶

⁴² Félreértésről lehet szó, mivel a tervezet 1. §-ának (4) bekezdése egyetlen mondatból áll; vagy szó nem szerepel egyik szövegváltozatban sem.

⁴³ A tervezet 1. §-ának (5) bekezdésébe felvették a földművelésügyi miniszter által kért kiegészítést.

⁴⁴ A tervezet 1. §-ának (2) bekezdésének b. pontját kiegészítették a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kért szavakkal.

⁴⁵ Félreértésről lehet szó, mivel a közlekedésügyi miniszterrel való egyetértés kérdését az 1. § (5) bekezdése tárgyalta; e bekezdésben azonban csak a magasépítési ügyekben való együttműködésről esett szó. Lehet, hogy a közlekedésügyi miniszter a magasépítési ügyek mellé kívánta felvételni a mélyépítéseket is, ez azonban kimaradt a törvény végleges szövegéből.

⁴⁶ Lásd az építésügyi, városrendezési és közmunkaügyi igazgatást szabályozó 1946. évi XXIV. tc.-t. – 1946. október 21-én hozták nyilvánosságra.

51. 1946. augusztus 30.

48

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát a párizsi nemzetközi műszaki kongresszus résztvevőinek kiutazási engedélye és valuta-igénylése tárgyában.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter*: erősen túlzottnak találja 24 fő kiküldését.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Elég, ha 12 fő kiutazik.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal a változtatással, hogy 12 kiküldött utazhat. A kiutazók jegyzékét az újjáépítési miniszter a miniszterelnökkel egyetértésben állítsa össze.⁴⁷

49

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát az országos munkafelügyelői állás és az Országos Közmunkaügyi Hivatal megszüntetése tárgyában.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: A kinevezéseket az újjáépítési miniszter tárgyalja le a Gazdasági Főtanáccsal. Jelentős megtakarítást lehet itt eszközölni. A titkárság már foglalkozik is a kérdéssel. Szétparcellázták ezt a hivatalt, ez nem fog jóra vezetni. Mégegyszer meg kell nézni és megszervezni.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter* kéri, hogy a Gazdasági Főtanács nélküle ne tárgyalja ezt a kérdést.

Minisztertanács az előterjesztést a Gazdasági Főtanács elé utalta részletes felülvizsgálat és véleményezés végett azzal, hogy a javaslatot az újjáépítési miniszter adja elő.⁴⁸

50

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát a közmunkaügyi hivatalok létszámának megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁹

⁴⁷ Közvetlen előzményéről lásd a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 10. napirendi pontját.

A 15 330/1946.U.M. sz. előterjesztés a Párizsban 1946. szeptember 6-án kezdődött nemzetközi műszaki kongresszusra javasolt kiküldeni 24 személyt. Jelezte, hogy a kongresszus az újjáépítés időszerű műszaki kérdéseit tüzte napirendjére. A miniszter több intézmény képviselőjét javasolta a bizottságba s 3360 dollár kiutalására kért engedélyt.

Az 1946. szeptember 16–21-én megtartott műszaki kongresszuson a magyar küldöttség 7 tanulmánnal szerepelt. Nagy érdeklődést váltottak ki a budapesti hidak újjáépítéséről, a Tisza csatornázásáról, a vízierőművekről, a háborús rombolások utáni újjáépítésről tartott előadások. A magyar küldöttség tagjai tapasztalatsere látogatásokat tettek több francia építkezésnél. (MOL XIX-A-1-e 1. doboz IV/2. 207–218. pp.)

⁴⁸ A 15 362/1946.U.M. sz. előterjesztés a költségmegtakarítási szemponton túl rámutatott arra, hogy a szervezet racionális kiépítése a vidéki közmunkaügyi hivatalokból berendelt és az Újjáépítési Minisztérium személyzetéből — miután ez megszűnik — felszabaduló tisztviselőkkel megoldható.

Az előterjesztés mellett megtalálható a rendelet tervezete. Lásd a 10 530/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 13.

⁴⁹ A 15 380/1946.U.M. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a közérdekű munkaerőgazdálkodásról szóló 7000/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. november 18.) 10. §-a értelmében a munka-

51

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát az Anyag- és Árhivatal építőipari osztálya személyzete létszámának kiegészítése céljából 34 személy felvételének engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést részletes felülvizsgálat és véleményezés végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.⁵⁰

52

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a közigazgatási eljárásban egyes értékhatároknak forintban való megállapítása és egyes közigazgatási rendelkezések hatályon kívül helyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵¹

53

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Magyar Államrendőrség szervezeti változásai és az államrendőrséget érintő egyes kérdések újabb szabályozása tárgyában.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: A rendőrség belső ügyeinek szabályozására felhatalmazást kér a belügyminiszter. Kérdést intéz az igazságügyminiszterhez, van-e szükség ennél kormányrendeletre?

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: A rendelet kétirányú. Az egyik a racionalizálás. Ez minden további nélkül megy, mert van rá általános érvényű felhatalmazás. Ha azonban szervezeti változtatásokat akar a miniszter, akkor a rendelet sem elég, ahhoz törvény szükséges. A szervezeti rész, amennyiben rendelettel szabályozza a kérdést, kihagyandó.

erőgazdálkodás vidéki szerveiként létre kellett hozni a vármegyei (városi) közmunkaügyi felügyelők mellé a megfelelő hivatalokat. E hivatalok megszervezése azonban csak részben valósult meg – sőt a közmunkaügyi felügyelők kinevezése sem történt meg. A várható munkanélküliségre tekintettel sürgette a szervezet kiépítését. A legalacsonyabb létszámmal javasolta létrehozni a felügyelőségeket: megyénként, illetve városonként egy felügyelőt, egy helyetteset és egy kezelőt kívánt kinevezni. Ez összesen 54 fős létszámgigényt jelentett.

⁵⁰ 15 187/1946.U.M. sz. előterjesztésében bejelentette a miniszter, hogy az Anyag- és Árhivatal építőipari osztályának eredetileg 50 fős létszáma a B-listázás következtében 10 főre csökkent. Javasolta, hogy az osztály működőképességének biztosítása érdekében 34 fővel (20 előadóval és 14 segéderővel) növeljék a létszámát. Az állásokat az Országos Építésügyi Kormánybiztosság létszámában beállt csökkenésből kívánta biztosítani.

⁵¹ A 70 137/1946.B.M.II/1. sz. előterjesztés a bizonyos összegeket meghaladó vagyoni jogi ügyekben kötelező törvényhatósági bizottsági, kisgyűlési, polgármesteri illetve alispáni eljárások esetében a korábbi törvényekben előírt pengő összegnek forintösszegben való meghatározására tett javaslatot.

Javasolta továbbá hatályon kívül helyezni a vármegyék, a városok és a községek háztartási igazgatásának egyszerűsítéséről szóló 2100/1944. ME sz. rendeletet (Budapesti Közlöny, 1944. június 15.). Lásd a 10 050/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 5.

51. 1946. augusztus 30.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Hivatkozni kell az 5000-es rendeletre minden alkalommal és akkor megy.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: A 2. §-hoz fűzött észrevételét a belügyminiszter elfogadta.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A címből is ki kell hagyni a „szervezetének” szót.

Minisztertanács az előterjesztést az igazságügyminiszternek a címben és a szövegben javasolt változtatásaival elfogadta.⁵²

54

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát az 5000/1946. ME számú rendeletben foglalt határidőnek szeptember 10-éig való meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵³

55

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a must besűritésének engedélyhez kötése tárgyában.

⁵² Előzményéről lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 75. napirendi pontját és jegyzetét. Az 532 459/1946.BM.IV.1. sz. előterjesztésében az államrendőrség létszámának csökkentésére tekintettel javasolta a belügyminiszter az ügyintézés egyszerűsítését, az államrendőrség egyes hatóságainak és szerveinek összevonását. Így javasolta a községekben elhelyezett rendőrbiztoságok megszüntetését, illetve összevonását, a járási kapitányságok politikai rendészeti osztályainak és egyes vármegyei főkapitányságoknak a megszüntetését, ugyanakkor a törvényhatósági jogú városban működő főkapitányság vezetőjének a vármegyében lévő többi kapitányságnak a felügyeletével, ellenőrzésével való megbízását. Javasolta a kinevezett rendőrorvossal nem rendelkező helyeken a tisztiorvos bevonását a rendőrségi feladatok segítésébe. Javasolta megszüntetni az államrendőrség kötelékébe való felvételt megelőző jelölési és toborzási eljárást – utalt arra, hogy a 6290/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. augusztus 12.) értelmében a megüresedett állások betöltése a belügyminiszter közvetlen jogává vált. Kitért a javaslat a számvevőéségi főnökök fegyelmi ügyeinek rendezésére, valamint a feleslegessé vált rendőrségi alkalmazottak rendelkezési állományba helyezésének kérdésére.

A népjóléti miniszter észrevétele az orvosok és a rendőrség együttműködésével volt kapcsolatos. Lásd a 10 060/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 5.

A rendelet bírálatával részletesen foglalkozott a vidéki főkapitányság vezetője, a kisgazdapárti Komáromi László rendőraltábornagy a Nagy Ferenchez 1946. szeptember 27-én írt levelében. „Nyugodtan meg lehet állapítani — mondta —, hogy az átszervezésnek ezzel a módjával napokon belül a 100%-os kommunista rendőrséggel találjuk magunkat szemben és meg kell állapítani, hogy ezek a jelenségek esetleg a közeljövőben bekövetkező súlyos eseményeknek az előkészületei is lehetnek.” (MOL XIX-A-1-e-XVIII-8. 5. dosszié. Vegyes ügyek.) Lásd még a jelen jegyzőkönyv a) mellékletét.

⁵³ Az 518 063/1946.BM.IV-12. sz. előterjesztés — hivatkozva arra, hogy a Magyar Államrendőrség kötelékében az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) végrehajtása hosszabb időt vett igénybe — javasolta, hogy az elbocsátások határidejét e területen, Budapest kivételével, 1946. szeptember 10-éig hosszabbítsák meg. Lásd a 10 070/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 1.

51. 1946. augusztus 30.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Tekintve, hogy az ő felügyelete alá tartoznak az érintett üzemek, kéri az ő bevonását is.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁴

56

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a burgonyabogárveszedelem elhárításának tanulmányozására dr. Kotzián Emil, Sipos József, Szabó József és dr. Hinfner Kálmán svájci kiküldetése tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Egy-két személy kiküldetése elég lenne.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Egy személy kiküldését javasolja.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Kettőben a földművelésügyi miniszter kiegyezik.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy négy helyett csak két személy kiküldetését engedélyezi.⁵⁵

57

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Kovrig Béla egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezése tárgyában, a Magyar Agrártudományi Egyetem kert- és szőlőgazdaságtudományi karára.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ellenzi a javaslatot. Nevezett pályafutását ismeri és maga is végighallgatott két előadást, amikor Kovrig az olasz faszista rendszert dicsőítette. Állandó cikkírója volt a Nemzeti Újságnak és az Új Magyarorságnak. Működése a faszizmus vonalán haladt. Nincs ok rá, hogy komolyabb megtorlás érje, de arra sincs ok, hogy kirakatba állítsák.

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter*: A maga részéről is ellenzi, sőt a tanszékre sincs szükség, véleménye szerint.

⁵⁴ A 38 715/1946.F.M.I/2. sz. előterjesztés a must sűrítését elsősorban a kisegyzisztenciák szőlőtermésének az olcsó felvásárlások előli megmentése szempontjából tartotta fontosnak, hivatkozott továbbá a hordóhiányra. Rámutatott arra, hogy a must a besűrítés révén az eredeti állapothoz képest mintegy háromnegyednyi térfogaton tárolható. Felhívta a figyelmet arra, hogy a besűrített must a borok javítása, csemege- és ürmősborok készítése, továbbá félégyártmányok édesítése céljából kedvező áron volt értékesíthető. A must besűrítését engedélyhez kívánta kötni és ellenőriztetni. Lásd a 10 420/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 11.

⁵⁵ A 214 349/1946.F.M. sz. előterjesztés felhívta a figyelmet arra, hogy az egyik legveszedelmesebb növényi kártevő az ország szomszédságában már megjelent, ezért sürgős intézkedéseket kívánt tenni elterjedésének megakadályozása érdekében. Svájcban kedvező eredményeket értek el e téren, ezért javasolta dr. Kotzián Emil miniszteri tanácsos, a kísérleti főosztály vezetőjének, Sipos József növényegészségügyi főelőadó, a növényegészségügyi osztály ügyosztályvezetőjének, Szabó József növényegészségügyi felügyelő, a növényegészségügyi ügyosztály szakreferensének, valamint dr. Hinfner Kálmán kísérletügyi főadjunktus, a Magyar Növényegészségügyi Szolgálat vezetőjének a Svájcba való kiküldését.

A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a következő megjegyzést fűzték a Miniszterelnökségen: „Túlzott személyi kiküldetés. Elegendő egy vagy két személy.” Lásd még a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 12. napirendi pontját.

51. 1946. augusztus 30.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* leveszi a javaslatot a napirendről.
Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁶

58

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* Előterjeszti javaslatát a 7760/1946. ME számú rendelet 1–2. §-ában foglalt rendelkezések alól kivétel engedélyezése tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthára*: 65 főnyi menekült tisztviselőről van szó, akik a belügyi tárca terhére kapnak fizetést. Az ily eseteket ki kell vizsgálni, mert sok ilyen van minden minisztériumban. Javasolja, hogy 6 hónapra szavazza meg a minisztertanács.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy az alkalmaztatás ideje 6 hónapra szólhat.⁵⁷

59

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1946. évi őszi állami minőségi vetőmagakció költségeinek fedezésére 3 900 000 forint hitel engedélyezése tárgyában.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Kérdést tesz fel arra vonatkozólag, mikor térül vissza ez a hitel.

Rákosi Mátyás államminiszter: Sokára térül vissza. Javasolja, hogy adjanak a parasztok ugyanannyi mennyiségű, nem annyira nemes búzát cserébe. Akkor nem kell annyi pénz hozzá.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A hitelkívánság így is fennmarad.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A Gazdasági Főtanács fogja letárgyalni a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben.

Minisztertanács a miniszterelnök javaslatához hozzájárult.⁵⁸

⁵⁶ Előzményéről lásd a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 32. napirendi pontját.

A 132 456/1946.F.M.X.1. sz. előterjesztés kérte, hogy dr. Kovrig Bélának az Agrártudományi Egyetem kert- és szőlőgazdaságtudományi karán az általános jogismereti tanszékre való kinevezése ügyében a köztársasági elnökhöz javaslatot tehesen.

Dr. Kovrig Béla (1900–1962) jog- és államtudományi doktorátust szerzett. Párizsban és Berlinben is tanulmányokat folytatott. 1924–1925-ben az egyetem közgazdaságtudományi karán tanársegéd. 1926-tól a Ferenc József Tudományegyetem jog- és államtudományi karán egyetemi magántanár. 1930-tól a műegyetem nyilvános rendes tanára, 1940-től a Kolozsvári Egyetemen a társadalomtan és társadalompolitikai tanszék egyetemi nyilvános rendes tanára. 1944-ben bekapcsolódott a Magyar Front munkájába. (MOL XIX–I-1-s-12–1946–4566) 1948-tól az Egyesült Államokban élt.

⁵⁷ A 186 389/1946.F.M.VIII.1. sz. előterjesztés az eredeti szolgálati helyüktől eltérő beosztásban működő közszolgálati alkalmazottakról intézkedő 7760/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 17.) alapján kérte, hogy a földbirtokreform lebonyolításának idejére olyan közszolgálati alkalmazottakat is foglalkoztathasson — anélkül, hogy ezeket a földművelésügyi tárca állományába átvénné —, akiket más tárca enged át ideiglenesen számára.

⁵⁸ A 38 893/1946.F.M.I.1. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a háborús pusztítások során a minőségi növénytermesztés nagyrészt tönkrement. Az újjászervezés érdekében a minőségi nö-

60

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1946. évi őszi inséges állami vetőmagakció költségeinek fedezésére 4 300 000 forint engedélyezése iránt.

Minisztertanács az 1946. évi őszi inséges állami vetőmagakció költségeire négy-öt millió háromszázezer forintot engedélyezett.⁵⁹

61

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 5. tétel alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁰

62

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az olajexport, valamint a cementexport biztosítására 15 millió forintos keret engedélyezése iránt. Eleinte 30 millió forint volt az igény, de hosszas tárgyalások után lementek 15 millióra.

vénytermesztés folytonosságának biztosítása céljából kiadott 6350/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 5.) alapján sikerült ugyan felkutatni és biztosítani 1000 vagon fajtatiszta és fajtaazonos minőségi vetőmagot – a továbbszaporításra jelentkezett gazdák azonban nem voltak képesek a vételárat kifizetni. Az a veszély merült fel, hogy az értékes magvakat végül közellátási vagy más célra fogják felhasználni. Ezért kérte a földművelésügyi miniszter a hitel folyósítását. Előterjesztésében jelezte, hogy 2 600 000 forintot még az őszi folyamán vissza fognak fizetni a gazdák s csak 1 300 000 forint tartozás marad fenn 1947 őszéig.

A Gazdasági Főtanács úgy határozott, hogy az 1000 vagon őszi minőségi vetőmagakció lebonyolítására a költségvetési hitel terhére 1 millió, a beszolgáltatás-köteles gabona felvásárlási hitelkeretéből 1 560 000 Ft-ot bocsát rendelkezésre. Az 1000 vagon inséges vetőmagakció fedezetére pedig 4 millió Ft előirányzat nélküli kiutalását javasolta, amelyből 1 millió Ft-ot a kiosztás alkalmából visszatéríteni igényelt. Hangsúlyozta az inséges vetőmagakció esetében a legszigorúbb ellenőrzés szükségességét. Javasolta lehetővé tenni, hogy az elmúlt évi vetőmagkölcson fejében az érintettektől baromfit, tojást vagy egyéb terméket vegyenek át. (MOL XIX-A-10.-Stabilizációs VIII. ülés. 1946. szeptember 5., 3. pont.)

⁵⁹ A 38 889/1946.F.M.I.I. sz. előterjesztés az 50%-nál nagyobb anyagi kár által súlytott vidékek termelőinek megsegítésére kérte a hitelt. Felhívta a figyelmet arra, hogy a földbirtokreform befejezéséről szóló 1946. évi IX. tc. végrehajtása révén újabb földhözjuttatottak álltak a termelők sorába, akiknek vetőmagjuk egyáltalán nem volt, de a korábban földhözjuttottak is sok vidéken katasztrófálisan rossz termést értek el. A beszolgáltatási és a természetben való fizetésre vonatkozó adórendeletek nem voltak tekintettel a termelő vetőmagjának biztosítására. Így a földhözjuttatott termelők jó részének nem maradt vetőmagja.

A hitelt a közellátási készletből az inséges vetőmagakció céljára átengedett 500 vagon búza megváltására, továbbá 500 vagon búzavetőmagnak szabad kézből való megvásárlására kívánta felhasználni. (Lásd az 58. jegyzetnek a Gazdasági Főtanács határozatára vonatkozó részét.)

⁶⁰ A földművelésügyi miniszternek a napirendről levett előterjesztéséről lásd az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 49. napirendi pontját.

51. 1946. augusztus 30.

Minisztertanács az olajexport, valamint a cementexport biztosítására 15 millió forintos keretet engedélyezett.⁶¹

63

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az államkincstár nevében való kötelezettségvállalás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶²

64

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az Országos Földbirtokrendező Tanács részére másfél millió forint kölcsön engedélyezése tárgyában. Megjegyzi, hogy a kölcsön 4 hónap alatt visszafizetendő.

Minisztertanács az Országos Földbirtokrendező Tanács részére másfél-millió forint kölcsönt engedélyezett.

65

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a 6800/1946. ME számú rendelet módosítása tárgyában. Kéri a közszolgálati nyugdíjasoknak politikai szempontból történő felülvizsgálatára megállapított határidő szeptember 30-ig való meghosszabbítását.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶³

66

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter előterjeszti javaslatát a magyar-jugoszláv árucsereforgalmi tárgyalások lefolytatására tárgyalóbizott-

⁶¹ 144 513/1946.XII. sz. előterjesztésében a Szovjetunióba, valamint Lengyelországba irányuló olaj- és olajderivátum-export, továbbá a cementexport biztosítására kért a miniszter 30 millió forint előlegkeretet. Lásd a minisztertanács ülésén nem tárgyalt előterjesztések jegyzékét. Ezt az összeget mérsékelte újabb, 144 560/1946. XII. sz. előterjesztésében 15 millió forintra.

⁶² A 155 863/1946.P.M.I.a. sz. előterjesztés az államháztartás egyensúlyának, valamint a stabilizáció sikerének biztosítása érdekében javasolta, hogy az államkincstár nevében 50 000 forintot elérő vagyoni kötelezettségvállalás csak a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával váljék lehetővé.

A hozzájárulás megadása előtt a miniszter vizsgálat tárgyává kívánta tenni, hogy a kötelezettségvállalás alapján felmerülő kiadás teljesítésére a szükséges hitel rendelkezésre áll-e avagy az esetleges hitelkérelem az államháztartás egyensúlyát nem veszélyezteti-e, továbbá, hogy az egyébként irányadó szabályokat (számviteli törvény, közszállítási előírások stb.) betartják-e, s hogy a kötelezettségvállalás az államkincstár gazdasági érdekeit nem veszélyezteti-e.

Javasolta, hogy amennyiben a hozzájárulást megtagadná vagy késlekedne ezzel, az érdekelt tárca a minisztertanácshoz tehesen előterjesztést az ügyben. Jelezte, hogy a kért rendelkezés csak az 1946/47. évi költségvetési törvény hatálybalépéséig marad érvényben, mivel a kötelezettségvállalás előzetes ellenőrzéséről már a költségvetési törvényjavaslatban gondoskodni kívánt. Lásd a 10 480/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 10.

⁶³ Előzményéről lásd a [31.] 114. sz. jegyzőkönyv 46. és a [32.] 115. sz. jegyzőkönyv 42. napirendi pontját.

ság kiküldése iránt. A bizottság vezetője Bán Antal iparügyi miniszter, tagjai dr. Marton János [iparügyi] miniszteri osztálytanácsos, dr. Dorics György [pénzügyi] miniszteri titkár, dr. Iszakovics Miklós [külügyi] miniszteri titkár, dr. Hardi Róbert [keresk. és szöv. m.] miniszteri tanácsos, dr. Bács Gyula [keresk. és szöv. m.] miniszteri titkár, dr. Péchy József [közlekedésügyi] miniszteri osztálytanácsos vagy dr. Járfalvy Ottó [közlekedésügyi] miniszteri titkár, dr. Iklódy Szabó Ervin [MNB] ellenőr.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁴

67

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Olaszországgal Rómában felveendő kereskedelempolitikai tárgyalások ügyében.

[Rácz] *Pénzügyminiszter* kéri, hogy a pénzügyminiszter által később megjelölendő szakértő is vegyen részt a bizottság munkájában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁵

68

[Nagy] *Miniszterelnök*: Most kapta meg az oroszoktól a kérést, hogy a kereskedelmi szerződés keretében felajánlott 40 000 tonna só és 200 tonna cukor kompenzációs tételeit a kereskedelemügyi miniszter közölje velük.

A 15 048/1946.P.M.III. sz. előterjesztés a nyugdíjasok felülvizsgálatáról, illetve a nyugdíjak esetenkénti ideiglenes megvonásáról szóló 6800/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. június 14.) megszabott felülvizsgálati határidő meghosszabbításáról intézkedett. Lásd a 10 090/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 3.

⁶⁴ A 35 046/1946.K.Sz.M.II. sz. előterjesztés hangsúlyozta, hogy a Jugoszláviával való kereskedelmi forgalom magánkompenzációs ügyletek formájában bonyolódott, az ország növekvő nyersanyagszükséglete, az ipar kiviteli képességének növekedése, valamint a forint stabilizációja azonban átfogóbb rendezést igényelt, főképp fizetési megállapodás megkötése vált szükségessé.

⁶⁵ A 36 091/1946.K.Sz.M.II. sz. előterjesztés hivatkozott egy korábbi minisztertanács ([46.] 129. sz. jegyzőkönyv 35. napirendi pont) határozatára, nevezetesen, hogy magyar vagyontárgyak felderítése céljából szűkkörű bizottság utazzon Olaszországba. Az előző évek szállításaiból előállott, Magyarország javára mutatkozó egyenleg megállapítása után időszerűnek találta a kereskedelempolitikai tárgyalások lefolytatását.

A tárgyalások vezetésére és a megállapodás aláírására a miniszter saját maga részére kért felhatalmazást. Tárcájától dr. Szilágyi Mihály miniszteri tanácsos kiküldését, valamint az iparügyi és a földművelésügyi tárcától később megnevezett személyek közreműködését kérte. Javasolta továbbá az Országos Magyar Idegenforgalmi Iroda igazgatójának a bizottságban való részvételét a régi idegenforgalmi kirendeltség felszámolása, vagyonának átvetele céljából. Lásd még a [66.] 149. sz. jegyzőkönyv 12. napirendi pontját.

Bejelentette végül, hogy a külkereskedelmi kapcsolat felvételét a Szövetséges Ellenőrző Bizottság engedélyezte.

51. 1946. augusztus 30.

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter: A jóvátételi vonalon is nagymértékű tartozásaink vannak, de mindent meg fog tenni, hogy mielőbb összeállítást tudjon az oroszok felé nyújtani.⁶⁶

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

Minisztertanács 3 óra után ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a minisztertanács titkárnak saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és államtitkárok az első lapon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. A felsorolásában nem szerepel Vas Zoltán és Varga Lajos neve; rajtuk kívül a megjelentek közül Rákosi Mátyás, Rónai Sándor, Ries István, Molnár Erik, Mistéth Endre és Balogh István aláírása is hiányzik.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható az 1-2., a 4., a 8., a 10-20., a 22-25., a 27-28., a 30-36., a 39-40., a 43-44., a 46-53., az 55-60., a 63. és a 65-67. sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

Az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv a) melléklete az 53. napirendi ponthoz.

[Komáromi László rendőrfőkapitány levele Nagy Ferenc Miniszterelnökhöz]

Kedves Ferim!

Szükségesnek tartom a következőkre felhívni szíves figyelmet:

A 8100/1946. ME számú⁶⁷ rendelet még nincs hatályon kívül helyezve. E rendelet 1. §-a szerint a minisztérium további rendelkezéséig tilos bárkit bármilyen címen (kinevezés, választás, megbízás, szervezés stb.) újonnan alkalmazni. Ebből a tényből kiindulva nem lehet rendőrlegénységet sem toborozni és toborzás útján felvenni, mert a rendőri szolgálat köztisztviselői szolgálat. Tudomásom szerint a már lefolytatott sorozások során nagyszámú elbocsátások voltak, rengeteg pártonkívüli és kispártmunkás rendőr került elbocsátásra. Budapest kivételével a vidéken elbocsátások által keletkezett létszámhiány több ezer főre rúg. A kilátásba helyezett toborzásokon számításom szerint a felállítandó állandó őrszemélyzeti tanosztályok részére és az elbocsátások során keletkezett hiányok pótlására összesen legalább 5000 rendőrt kell felvenni. Le kell állítani fentiek alapján a toborzást, amelynek első dátuma okt. 24-25-26-án Egerben van, és amennyiben a minisztérium hozzájárul a rendőrlegénység toborzásához, úgy kell végrehajtani, hogy abban a vidéki főkapitányság vezetője vagy pártunk más exponense kellőképpen képviselve legyen.

⁶⁶ Előzményéről lásd a [46.] 129. sz. jegyzőkönyv 36., a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 44. és a jelen jegyzőkönyv 36. napirendi pontját. Lásd még az [53.] 136. sz. jegyzőkönyv 4. és a [66.] 149. sz. jegyzőkönyv 28. napirendi pontját.

⁶⁷ A 8100/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 17.) a közszolgálati és egyéb alkalmazások tilalmáról intézkedett.

Meg kell itt említenem, hogy a 8100/1946. ME számú rendelet 1. §-ának 2. pontja a következőket tartalmazza: Új köztisztviselő felvételére nézve „a tilalom kiterjed az 5000/1946. ME számú rendelet⁶⁸ alapján, vagy egyéb okból megüresedett állásoknak és alkalmazási helyeknek új alkalmazás útján való betöltésére is.” Ezt a pontot a belügyminiszter már ezerszer áthágta, nemcsak az antedatált kinevezésekkel, de jogászi értelemben azzal is, hogy nyomozó állománycsoportból átminősít I. állománycsoportba és az 5000/1946. ME számú rendelet alapján megüresedő állásokat ilyen módon tölti be.

A járási kapitányságokon nem szüntették meg a politikai osztályt. A politikai osztály a járásokban teljesen szervezeten mint azelőtt dolgozik, sőt a vidéki főkapitányság központjából szétküldött nyomozókkal a járási politikai osztályokat felerősítették. Annyi történt csupán, hogy nem hoz internálási véghatározatot, hanem a nyomozás során keletkezett iratokat a delikvenssel együtt a vármegyei főkapitánysághoz teszi át. Azonban nem történt intézkedés olyan irányban, hogy a járási politikai osztály ne hozhasson elsőfokon rendőri felügyelet alá helyezéssel sem véghatározatot. Intézkedni kell azirányban, hogy számolják fel végleg a járásokban a politikai osztályokat. Az államvédelmi értesüléseim szerint a központból lesz irányítva. Anyagellátásáról az államháztartás a rendőrségtől függetlenül külön gondoskodik, úgyis a központból tételnek a vidékre való kiszállítások, ha takarékosági szempontot veszünk figyelembe, felesleges a járási kapitányságokon a politikai osztály további szervezteszerű fenntartása. Ezzel több ezer tisztán kommunista fogalmazáskarbéli és nyomozó rendőrtiszt kerülne elbocsátásra.

Most már nyilvánvaló, hogy az újonnan megszervezett államvédelmi osztály nem fog az országos főkapitány felügyelete alá tartozni, hanem közvetlenül a belügyminiszter felügyelete alá. Sürgősen intézkedni kell olyan irányban is, hogy az államvédelmi osztályon saját embereink ügyosztályvezetői helyeket kapjanak.

Addig amíg a gazdasági rendőrség budapesti központi szervezete fennáll, intézkedni kell, hogy a gazdasági rendőrség vezetőjének helyettese a saját pártunk embere legyen, mert nem tudunk semmit a budapesti gazdasági rendőrség intézkedéseiről.

Sürgősen biztosítani kell dr. Hardy-Horváth József ezredes⁶⁹ részére az államvédelmi osztály vezetőjének helyettesi helyét, mert tudomásom szerint a Szoc. dem. Párt akarja magának a helyettségét biztosítani.

⁶⁸ Az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) a B-listázásokról szól.

⁶⁹ Dr. Hardy Horváth József kigazdapárti rendőrségi alezredes a vidéki főkapitányság politikai osztályán vezetőhelyettes volt. Kovács Bélának, a Kigazdapárt országos főtítkáranak a sürgetésére kezdeményezte a miniszterelnök, hogy a pártnak e fontos exponensét léptesse elő a belügyminiszter ezredessé, s így nevezett a Kigazdapárt képviselőjeként elfoglalhassa méltó helyét az ezredesek rangsorában. (MOL XIX-a-1-e XII/1. 280-281. pp.)

51. 1946. augusztus 30.

Tudomásom van arról is, hogy a közeljövőben a rendőrtiszteket éppenúgy, mint eddig a rendőrlegénységet a belügyminiszter úr által megszervezett bizottságok fogják a legénységhez hasonlóan felülvizsgálni. Itt sürgősen ellenintézkedéseket kell tenni azért is, mert a rendőrség megszervezéséről szóló 1700/1945. ME, és azt módosító 6690/1945. ME számú rendelet⁷⁰ meghatározta a rendőrtiszti alkalmaztatás feltételeit, és aki ma a rendőrségen rendőrtisztként szolgálatot teljesít, a felvételekor az előírt feltételeknek megfelelt. Ha a tisztikarnak a bizottságok által való felülvizsgálását nem lehet megakadályozni, akkor vigyáznunk kell. A bizottságok megszervezésében helyet kell foglalnunk, mert a rendőrtisztikart fegyelmi, erkölcsi és politikai szempontból felül lehet vizsgálni, de akkor a kommunista rendőrtisztikar 90%-át el kell bocsátani. Mindezzért ezt a kérdést lehet szorgalmazni, de abban magunkat kellő súlylyal képviselnünk kell.

Budapest, 1946. évi október hó 9-én.

Ragaszkodó szeretettel:

Komáromi Laci

MOL XIX-A-1-e I/b. 94-96. pp. Gépelt saját kezű aláírással ellátott tisztázat.

⁷⁰ Az 1700/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. május 10.) a Magyar Államrendőrség felállítására vonatkozott. A 6690/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. augusztus 19.) a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről szóló rendelet kiegészítéséről intézkedett.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi szeptember hó 6. napján délelőtt 11 órakor Rákosi Máttyás
miniszterelnökhelyettes elnökle alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Rácz Jenő pénzügyminiszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Dobi István földmívelésügyi miniszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter képviselőében dr. Varga Lajos államtitkár, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[Rákosi Máttyás] államminiszter megnyitja a minisztertanács ülését és bejelenti, hogy a honvédelmi miniszter soron kívül kívánja előterjesztéseit előadni.

1

[Bartha] Honvédelmi miniszter előterjeszti javaslatát a hadműveletek során elhagyott robbanóanyagok bejelentése, összegyűjtése és megsemmisítése tárgyában.¹

Rákosi Máttyás államminiszter: A belügyminiszter és a pénzügyminiszter hozzászól a javaslatához.

[Rajk] Belügyminiszter: Kétségtelen, hogy az országnak igen fontos problémája az aknátlánítás, igen sok szerencsétlenség történik. Ennek a javaslat-

¹ 24 620/1946.H.M.Eln.Kjogi. sz. előterjesztés az ország területén szétszórta található nagymennyiségű háborús lőszer, robbanóanyag megsemmisítésének műszaki (tűzszerészi) irányítását és végrehajtását természetesen a honvédség szakközegeivel javasolta elvégeztetni. Mint-hogy azonban a szakközegek támogatásához szükséges segéderők és szállítóeszközök biztosítására megfelelő hitelkerettel a tárca nem rendelkezett s a löszertelenítés elsősorban az adott város, község lakosainak életvédelme szempontjából volt elsődleges jelentőségű, a kérdést úgy javasolta megoldani, hogy segédmunkaerők, szállítóeszközök biztosítását az adott városok, községek, illetve a helyi lakosok bevonásával oldják meg.

52. 1946. szeptember 6.

nak egyetlen kényes pontja, amit meg kell oldani: a javaslat szerint a községek fedezik az összes költséget, nekik kell szolgáltatni az igazsálatokat, sőt, szerencsétlenség esetén bizonyos kárpótlást kell adniok a megsérülteknek vagy hozzátartozóiknak. A helyzet azonban az, hogy elsősorban azok a legelesettebb és legszegényebb községek, ahol a legtöbb akna van. Tudniillik ott állt a legtovább a front. Az ilyen szegény községekre nem lehet ilyen nagy terhet róni. Igásállat pedig egyáltalán nincs igen sok helyen. Azt az utat nem találja járhatónak, hogy a községek fizessék az aknátlánítás költségeit. Ez állami feladat lenne. Belátja, hogy ezt a problémát is meg kell oldani, de nem ily módon. Információi szerint a Honvédelmi Minisztériumnak segédmunkaerők és járművek is állnak rendelkezésére és ezeket kell megszervezni erre a munkára. Másrészt pedig ezeknél a községeknél teljesen lehetetlen azt kívánni, hogy maguk gondoskodjanak az oda kirendelt munkaerők ellátásáról. Ezt is másképp kell megoldani. A 6. pontot is teljes egészében elhagyná. Ez arról rendelkezik, hogy az eljárás következtében véletlenül szenvedett sérülés, sebesülés vagy más egészségromlás, illetőleg halál esetében a polgári személyek a községgel, vagy várossal szemben gondozásra támaszthatnak igényt. Ez egyszer s mindenkorra igen nagy megterhelést jelenthet az illető községnek vagy városnak. Az egész aknátlánítási eljárást a honvédelmi kincstár terhére kell megoldani vagy legalábbis hozzájárulásával, mert ezeket a magas költségeket a községek nem tudják elviselni.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Természetesen a belügyminiszter előterjesztését támogatja addig, amíg a Honvédelmi Minisztérium addicionális költségekkel nem jön ezen a téren. Ha neki rendelkezésére állnak segédmunkaerők és ezeknek a mozgatására kér csekély hitelt, abba bele tud menni, de semmiféle nagyobbfokú támogatást nem tud adni ezen a téren. Egyébként is nagy kár lenne az ostrom utáni idők egészséges autonóm megmozdulásait letörni, és mindent az államhatalom intézkedésére bízni. A Honvédelmi Minisztérium szolgáltassa a szakszerűséget és a községi autonómia a többit. – Javasolja az 5. § elhagyását,² illetőleg módosítását, mert ennek rendelkezései könnyen az eljáró közegek felelősségét és gondosságát csökkenthetnék.

Rákosi Mátyás államminiszter: Kétségkívül a rendeletre a lehető legsürgősebben szükség van, még mielőtt a hó leesik. Két helyen van vita: az egyik az általános anyagi résznél, ki fedezze a költségeket, de ezt a kérdést mi most itt hirtelen megoldani nem tudjuk. Elvben fogadjuk el azzal, hogy a pénzügyminiszter és a belügyminiszter együtt dolgozzák ki a végrehajtási részt és záros határidőn belül, a legközelebbi minisztertanácsig nyújtsák be. A községek valamivel hozzá tudnának járulni, egy részt pedig majd kiszorít a Pénzügyminisztérium is.

² A rendelettervezet 5. §-a azt mondta ki, hogy a robbanóanyagok megsemmisítéséből eredő esetleges károkért (elsősorban épületkárokra gondolva) kártérítés nem jár.

52. 1946. szeptember 6.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta azzal, hogy a végrehajtási utasítást a honvédelmi miniszter a belügyminiszterrel és a pénzügyminiszterrel együttesen dolgozza ki.³

2

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát a katonai személyek igazolásának folytatása tárgyában. A rendelet feltétlenül szükséges, mert igen sok visszás helyzet van a honvédségnél. Így például a Keletről hazatért katonák helyzete is, akik közül a legtöbben nyugatos katonák voltak és onnan kerültek Oroszországba. Felül kell vizsgálni ezeket az eseteket.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Ő maga is tud ilyen esetekről.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴

3

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* bejelenti, hogy Párizsból telefonértesítést kapott, azonnal küldjön ki két franciául jól beszélő tisztet. Rakovszky altábornagyot⁵ hozza javaslatba, aki 10 évig volt Párizsban katonai attaché és jól beszél franciául.

Rákosi Mátyás államminiszter: Erre nem is kell minisztertanácsi határozat, mert felhatalmazása van a honvédelmi miniszternek a béketárgyalásokra egy katonai szakértő kiküldésére.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

4

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges egyes rendelkezésekről szóló 5000/1946. ME számú rendeletben megszabott határidő újabb megállapítása tárgyában. A javaslat lényege az, hogy a közszolgálati alkalmazottak elbo-

³ Lásd a 10 880/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 21.

⁴ A honvédelmi miniszter 25 097/el.n.ig.ű.1946. sz. előterjesztése azzal indokolta javaslatát, hogy a honvédség tagjai a hadkötelezettségre tekintettel sajátosan más helyzetben voltak, mint a közszolgálat más területén alkalmazottak. Amíg ugyanis az utóbbiaknak az elbocsátás (B-listázás) tényével az államhoz való mindennemű közigazgatási, jogi kapcsolata megszűnt, a honvédség tagjait azonban a hadköteles korhatár eléréséig az érvényben lévő jogszabályok értelmében katonai szolgálatra bármikor igénybe lehetett venni. Különösen élesen merült fel ez a kérdés a tiszt vagy tiszthelyettesi rendfokozattal rendelkezők esetében, minthogy az elbocsátás az illető rendfokozatát nem érintette. Így ha az adott személyt katonai szolgálatra ismét igénybe vették, a megfelelő rendfokozattal vonult be, függetlenül attól, hogy milyen volt politikai szempontból a múltja. Ezért a honvédség szellemének védelme érdekében javasolta elrendelni a szolgálaton kívüli katonai személyek és polgári alkalmazottak esetében a 2480/1945. ME sz. rendeletben (MK 1945. május 30.) előírt igazolásának a befejezését, illetve a fellebbezések lezárását. Lásd a 10 440/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 11.

⁵ Előzményéről lásd a [38.] 121. sz. jegyzőkönyv 88. napirendi pontját és jegyzetét.

52. 1946. szeptember 6.

csátásának szeptember hó 15. napjáig van helye és az eljárást ezen időig kell befejezni. A vállalatoknál, üzemeknél, intézményeknél, amelyekre a rendelet 13. §-a alapján ki van terjesztve az eljárás, szeptember 30. a határidő.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ezek szerint a revízióra való felterjesztés határidejének is eltolódást kell szenvedni.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Az egyetemen az orvoskaron is körülbelül 150 fő függőben van, úgyhogy kívánatos a határidő meghosszabbítása.

Dr. Balogh István [államtitkár]: A revízió határidejének kitolására nem kell minisztertanácsi határozat, elég, ha hallgatólagosan tudomásul veszik.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶

5

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti 9865/1946. ME számú javaslatát az 5000/1946. ME számú rendelet 13. §-a alapján történt elbocsátások felülvizsgálata tárgyában.⁷

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ez nem érinti azt a kérdést, ami a Gazdasági Főtanácsban tegnap felmerült, és amellyel kapcsolatban a Gazdasági Főtanács felkérte a kereskedelemügyi, a közellátásügyi és a pénzügyminisztert, hogy közvetlenül döntsék el. A maga részéről kéri az elfogadását, mert a pénzügyminiszter felelős az állami üzemek és vállalatok anyagi helyzetéért.⁸

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Nem minden vállalatért felelős a pénzügyminiszter, mert van amelyik az iparügyi miniszter hatásköréhez tartozik.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Minden hatalmi kérdés felvetése távol áll tőle, és tárgyi alapon az a fontos, hogy az állam pénzügyi érdekei bizonyos tisztviselők működéséhez vannak kötve, és itt kell a pénzügyminiszternek beleszólási jogot biztosítani.

⁶ A létszámcsökkentésről intézkedő 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) 3. § eredetileg 1946. augusztus 31-ét szabta meg az elbocsátások határidejéül, majd szeptember 15-ére módosították. Egyes területeken (rendőrség, államvasutak) ettől eltérő határidőt is megállapítottak. Az alaprendelet 13. §-a lehetőséget adott az elbocsátásokra olyan vállalatok alkalmazottai esetében is, amelyek állami közületek tulajdonában álltak vagy ilyen érdekelttségben működtek. Ilyen kiterjesztő intézkedést tett a 10 430/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. szeptember 10.), s ez a vállalati alkalmazottak elbocsátására vonatkozó határidőt 1946. szeptember 30-ában jelölte meg. A határidőt egyébként a 11 550/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. október 6.) 1946. október 31-éig meghosszabbította.

⁷ Az 5000/1946. ME sz. rendelet 13. §-áról lásd e jegyzőkönyv 4. napirendi pontját és jegyzetét.

Az elbocsátások felülvizsgálatáról lásd a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 2. és a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 18. napirendi pontját.

⁸ A Gazdasági Főtanács az állami érdekeltségű vállalatoknál és pénzintézeteknél meginduló létszámcsökkentési eljárás tekintetében felmerülő hatásköri viták kiküszöbölésére felkérte a pénzügyminisztert, hogy az érdekelt miniszterekkel állapodjék meg. (MOL XIX-A-10-Stabilizációs VIII.ülés. 1946. szeptember 5. 24. napirendi pont.)

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Egy általános megjegyzést szeretne fűzni a B-lista kérdéséhez. Akiket most rehabilitáltak, azok a rendelet értelmében nem építhetők le. Ennek dacára vannak, akiket most rehabilitáltak, és nemso-kára rá le is építették. Legalább a saját rendeleteinket tartsuk be.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: A legutóbbi minisztertanácson volt erre vonatkozólag határozat és a Miniszterelnökség felügyeleti jogkörben orvosolja az ilyen sérelmeket.⁹

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A rehabilitálási rendelet módot ad arra, hogy nyugdíjba helyezték az illetőket, ha nem használhatók, de B-listára nem lehet őket tenni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Több oldalról hallja ő is ezt a panaszt. Előfordult az is, hogy B-listára tettek olyanokat, akik ugyanakkor elnökei voltak, vagy tagjai egy B-lista bizottságnak. A törvény ezt kizárja, azonban a gyakorlatban előfordult egy-két ilyen eset. A törvény értelmében ezeket nem lehetett B-listázni. Az így B-listázottakat azonban nem veszik fel a revíziós listára, és így végeredményben két szék között a pad alá esnek. Itt valami intézkedésre lenne szükség.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Ez is benne van a legutóbb elfogadott rendeletben.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁰

6

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a népiskolák szorgalmi idejének szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹¹

⁹ Az utalás feltehetőleg az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontjára vonatkozott.

¹⁰ Lásd a 9865/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 8. A rendelet 2. §-a szerint a visszavétel iránt a pénzügyminiszter abban az esetben is tehetett indokolt előterjesztést, ha nem ő volt a vállalat tárgya szerint illetékes miniszter. A 3. § egyébként kimondta, hogy az elbocsátott vállalati alkalmazottak létszámát tárcánként elkülönítetten kellett figyelembe venni.

¹¹ A 4469/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés a népiskolák és az általános iskolák szorgalmi idejének azonos megállapításáról intézkedett.

A népiskolák szorgalmi idejét ezt megelőzően az iskolázási kötelezettségről és a nyolcosztályos népiskoláról szóló 1940. évi XX. tc. szabályozta. E szerint a népiskolák alsó tagozatában a szorgalmi idő szeptember elejétől a következő naptári év júniusának végéig tartott, míg a felső tagozatban — a mezőgazdasági munkaerőhiányra tekintettel — általában hat hónapra korlátozó-dott, amit azonban a vallás- és közoktatásügyi miniszter meghosszabbíthatott.

Az általános iskola tantervéről intézkedő 75 000/1946. V.K.M. sz. rendelet (MK 1946. július 14.) a népiskolák I-V. osztálya esetében előírta az új tanterv szerinti oktatás bevezetését, míg a VI-VIII. osztályokban fokozatos áttérésre adott lehetőséget. Ennek megfelelően javasolta a miniszter átalakítani és felemelni a népiskolák, illetve az általános iskolák szorgalmi idejét. Lásd a 10 380/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 8.

52. 1946. szeptember 6.

7

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a gimnáziumi különbözeti érettségi vizsgálatról szóló 4290/1945. ME számú rendelet kiegészítése tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: Kifogásolja a vallásfelekezeti iskolákról szóló részt.

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: Ez csak indoklás és nem rendeleti értelmezés.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹²

8

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát az izraelita hitközségek vagyonyügyeinek intézésére vonatkozó ideiglenes rendelkezések tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹³

9

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a kongresszusi szervezetű izraelita községkerületi bíróságok hatáskörébe tartozó egyes ügyek intézésének ideiglenes szabályozása tárgyában.

¹² A 4765/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés a kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági középiskolában, illetve lyceumban, tanítóképző intézetben végzett tanulók gimnáziumi különbözeti érettségi vizsgájáról intézkedő 4290/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. július 8.) kiegészítését javasolta. A rendelet ugyanis arról intézkedett, hogy a különbözeti vizsgát csak állami gimnázium igazgatójánál lehetett letenni – így egyházi szakiskolában végzetek kénytelenek voltak esetleg másik városba utazni a vizsga érdekében, akkor is, ha a saját városukban működött egyházi gimnázium. Azt javasolta, hogy a különbözeti vizsga vallásfelekezeti gimnáziumban is letehető legyen. Lásd a 10 390/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 8.

¹³ A 83 316/1946.V.K.M.II.ü.o. sz. előterjesztés az illetékes izraelita központi hatóságok javaslata – és az igazságügyminiszter előzetes hozzájárulása – alapján kezdeményezte az izraelita hitközségek életében bekövetkezett súlyos változások miatt a vagyoni ügyeiknek a szabályozását.

Az elnéptelenedés, illetve a deportálásból visszatértek csekély száma miatt megalakulni képtelen hitközségek vagyona esetében – a hitközség megszűnésének a tárca általi megállapítása után – javasolta, hogy a rendelkezési jog az illetékes felekezeti hatóságra, azaz a kongresszusi szervezetű és a status quo-ante izraelita hitközségekre nézve a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájára, az ortodox szervezetű izraelita hitközségek esetében pedig a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitfelekezet Központi Irodájára szálljon. Javasolta, hogy a központi felekezeti hatóság félvélenként tegyen jelentést a vallás- és közoktatásügyi miniszternek e vagyon felhasználásáról.

A hitfelekezeti ingatlanok esetleges eladása, megterhelése esetére javasolta elrendelni, hogy ezek a cselekmények csak a központi felekezeti hatóság hozzájárulásával váljanak érvényessé. A hitközségek vagyoni autonómiájának lehető megőrzésének biztosítása érdekében viszont javasolta, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter megállapíthassa azoknak a hitközségeknek a körét, amelyek – taglétszámuk és egyéb körülményeik folytán – a jóváhagyás kötelezettsége nélkül is rendelkezessenek ingatlanaik felett. Lásd a 10 400/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 8.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁴

10

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a kohómérnöki tagozaton a III. szigorlat tárgyainak „vaskohászatban; kohógéptan; fémek technológiája” – tételre változtatása tárgyában.

Rákosi Máttyás államminiszter: Miért kell ehhez minisztertanácsi határozat?

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: Kormányrendelet döntött annak idején a tételek elnevezése tárgyában, ezért kell ehhez minisztertanácsi felhatalmazás. Az elnökhöz való felterjesztés kérdését az igazságügyminiszterrel meg fogja beszélni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁵

¹⁴ A 74 974/1946.V.K.M.II.ü.o. sz. előterjesztés előadta, hogy a kongresszusi szervezetű izraelita hitközségek életében felmerült vitás ügyek az 1869. évi július hó 14-én kelt legfelsőbb elhatározással megerősített kongresszusi szervezeti szabályzat 60. §-ának e) pontja értelmében az úgynevezett községkerületi bíróságoknak, mint felekezeti önkormányzati szervezeteknek a hatáskörébe tartoztak. Az izraelita hitközségek ügyeiről, az anyakönyvi ügghöz való viszonyukról szóló 1191/1888. V.K.M. sz. rendelet (MRT 1888. június 21., 1069–1077. pp.) 7. pontjának 2. bekezdése ezekre a kérdésekre alternatív hatáskört állapított meg, s a kongresszusi szervezetű izraelita hitközségek életében felmerült viták a felek akaratától függően a községkerületi bíróságok vagy a közigazgatási hatóságok fokozatos elbírálása alá kerülhettek. Ezt a gyakorlatot azonban 1929-ben lényegében megszüntették.

A kongresszusi szervezetű izraelita hitközségek tagjainak megfogyatkozása következtében azonban a községkerületi jogszabályok szerinti bíráskodás nehézségekbe ütközött, több helyen e bíróságok megalakulni sem tudtak. Ezért a miniszter javasolta a megfelelő önkormányzati szervek megalakulásáig a kérdés átmeneti jellegű szabályozását. A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. tc. közigazgatási eljárás alá javasolta vonni a hitközségben vallási feladatkört ellátó alkalmazottak (a rabbi, a hitoktató, a kántor stb.) és a hitközség között felmerült szolgálati jogviszonnyal kapcsolatos vitás ügyeket, míg az ügyészi, titkári, pénztárosi stb. feladatokat ellátó tisztviselők, más alkalmazottak és a hitközség közötti a szolgálati jogviszonyból származó vitás ügyeket a rendes bíróságok hatáskörébe utalta.

Az 1929. évi XXX. tc.-ben leírt közigazgatási eljárás többek között azt jelentette, hogy első fokon a járási főjegyző (illetve a megyei város polgármestere), másodfokon a törvényhatóság első tisztviselője (alispán); Budapesten és a törvényhatósági jogú városokban elsőfokon a polgármester, másodfokon a vallás- és közoktatásügyi miniszter tartozott határozni. Egyébként a törvényhatóság első tisztviselője által hozott másodfokú határozat ügyében is lehetett felülvizsgálati kérelmet beadni a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. Lásd a 10 410/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 8.

¹⁵ A 82 906/1946.V.K.M.VI.ü.o. sz. előterjesztés a változtatás indoklásául előadta, hogy a kohómérnöknek kétféle munkaköre volt, egyrészt a fémnek az ércekből való kitermelése, másrészt a fémek féglyártmányá — lemezzé, ruddá, tuskóvá, öntvényre — való feldolgozása. A kohómérnöknek mind a két munkakörhöz értenie kellett. Ezért a képzés anyagában is kifejezésre kívánta juttatni ezt az igényt. Hangsúlyozta ezen kívül, hogy az ország bauxitkészlete folytán kifejlődött könnyűfémipar is megkívánta, hogy az alumínium feldolgozását tárgyaló fémtechnológia jelentősége is megnövekedjék az oktatásban.

Kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

52. 1946. szeptember 6.

11

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgyszorozaton 6. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁶

12

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a köztársasági elnöki palota átalakítási munkálatainak költségeire 50 850 000 000 000 adópengő hitel engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

13

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az iskolás gyermekek részére ruházati cikkek és lábbelik vásárlására — az amerikai kölcsönből — 1 millió dollár felhasználása tárgyában. A beiskolázást nem lehet végrehajtani, különösen vidéken, mert nincs a gyermekeknek ruhájuk, cipőjük. 50 000 gyermek nem fog tudni iskolába járni, amint beáll a hideg, esős idő. Tárgyalt Sommer úrral, az UNRRA magyarországi főmegbízottjával, aki-től ígéretet kapott, de ez csak kis tételt fog megoldani.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Itt valami félreértésnek kell lennie. Ebben a hadianyagban aligha találunk gyerekcipőt.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtájkára*: Van benne bőr. A döntő kérdés itt az, hogy ki finanszírozza. Ez 30 millió forintot jelent. Sok esetben a szülő meg tudja venni a cipőt.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Szívesen megfizetik a szülők.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: A lényeg az, hogy kapjanak és olcsón kapjanak.

[Rácz] *Pénzügyminiszter* javasolja, hogy tegyék át az előterjesztést a Gazdasági Főtanácshoz, annál is inkább, mert az amerikai kölcsön hovaforodításáról központi bizottság intézkedik.

Minisztertanács az előterjesztést részletes felülvizsgálat és véleményezés végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.¹⁸

¹⁶ A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 6. sorszám alatt a következő című napirendi pont szerepel: Az iskolaépületeknek rendeltetésszerű használatra való visszaadása (94 450/1946. sz.). Az előterjesztés nem található a borítólapon.

¹⁷ A 84 511/1946.V.K.M.XI. sz., még 1946. augusztus 26-án kelt előterjesztés előadta, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonát képező és az Országos Széchenyi Könyvtár részbeni elhelyezésére szolgáló Esterházy-palotának (Polláck Mihály u. 8.) a köztársasági elnök részére való átalakítására korábban engedélyezett 40 milliárd adópengőn túlmenően vált szükségessé a jegyzőkönyvben említett újabb hitel igénylése.

¹⁸ A 4766/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés az iskoláktól beszerzett adatok alapján rámutatott arra, hogy a népiskolát, illetőleg az általános iskolát látogató tanulók közül 118 500 fiú és

14

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a Víg-, Művész, Magyar és Madách Színháznak nyújtott 4 milliárd adópengő kölcsön folyósításához utólagos hozzájárulás kieszközlése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁹

15

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Brisits Frigyes egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetése tárgyában. Megjegyzi, hogy nevezettet származása miatt eddig elnyomták.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁰

16

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Genthon István egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²¹

93 000 leány „tűrhetetlen anyagi helyzetben” lévőknek minősült, „nagyon szegénynek” találtak 110 500 fiút és 108 200 leányt, míg „szegénynek” 142 500 fiút és 139 500 leányt minősítettek. A hideg idő beálltával 712 700 tanuló esetében látta veszélyeztetve a tanulmányok folytatását, ezért sürgős és olcsó ruha-, lábbeli-ellátásuk megoldását szorgalmazta. Rámutatott arra is, hogy a polgári iskolai, a tanító- és óvónőképző intézeti, valamint a gimnáziumi tanulók esetében sem volt lényegesen jobb a helyzet.

Kérte, hogy az amerikai kölcsönből biztosítsanak 1 millió dollárt a gyermekek ruházati cikkeivel való ellátására.

¹⁹ 80 845/1946.V.K.M.VII.ü.o. sz., még 1946. augusztus 29-én kelt előterjesztésében bejelentette a miniszter, hogy a négy budapesti magánszínháznak 4 milliárd adópengőt bocsátott a rendelkezésére – azzal, hogy a kölcsön feltételeiről a pénzügyminiszter később fog határozni.

²⁰ 81 901/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében a miniszter a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karának javaslata alapján kérte dr. Brisits Frigyes egyetemi magántanárnak egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetéséhez a minisztertanács hozzájárulását, továbbá hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehesen.

Dr. Brisits Frigyes (1890–1969) gimnáziumi igazgató öt évvel korábban szerezte meg a magántanári képesítést, a „Magyar irodalomtörténet a XIX. század első felében” című tanulmányával. Az egyetemen prozemináriumokat tartott az adott időben. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja volt.

²¹ A 81 902/1946.V.K.M.VI.a.ü.o. sz. előterjesztés a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karának előterjesztése alapján javasolta dr. Genthon István egyetemi magántanárnak az egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetését. Kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehesen.

Dr. Genthon István (1903–1969) művészettörténész, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója volt. 1935-ben szerzett magántanári képesítést, a Műemlékek Országos Bizottságának előadója, a római Magyar Akadémia igazgatója, a Magyar Tudományos Akadémia tagja volt. Később a művészettörténeti tudományok doktora lett.

52. 1946. szeptember 6.

17

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Botár Imre jóvá tétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

18

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Hustáci Sándor jóvá tétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

19

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti 49 065/1946. számú javaslatát 165 népiskolai tanító kinevezése iránt. Ez a szám messze marad az engedélyezett költségvetési kerettől.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nem tudták a másutt leépítendő tanítókat behelyezni?

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: Itt nem erről van szó.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: Felhatalmazása van 300 ember kinevezésére, csak be kell hoznia a minisztertanácsba.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²²

20

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát 886 helyettesítéssel ideiglenesen megbízott okleveles népiskolai tanító megbízatásának egy évvel való meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

²² Előzményéről lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 16. napirendi pontját.

99 065/1946.V.K.M.IV.a. sz. előterjesztésében a miniszter rámutatott arra, hogy a tanítóhiány miatt szünetelő iskolák megnyitása, továbbá a nagy tanulólétszámú egy és két tanerős iskolák halaszthatatlan továbbfejlesztése, a népiskolai tanítók országos viszonylatban mutatkozó alacsony száma mellett, nem vihető végbe, csak új állami népiskolai tanítók alkalmazásával. „Ellenkező esetben — mondta — nemcsak az általános iskolai program omlik össze, hanem elemi népoktatásunk egész színvonala mélyen az elmúlt rendszer népoktatásának szintje alá süllyed, holott demokráciánk megalapozásának éppen az iskolákban kellene történnie.” Az államháztartás nehéz helyzetére tekintettel — a több mint ezer állami népiskolai tanítóra való reális igény helyett — kérte az előterjesztésben név szerint felsorolt 165 népiskolai tanító azonnali alkalmazásának engedélyezését.

²³ A 99 066/1946.V.K.M.IV/a. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy az előző iskolai évben a népoktatási kerületek tanfelügyelői a hadifogságban lévő, eltűnt vagy egyéb ok miatt nem működött tanító helyettesítésére 886 helyettesítéssel ideiglenesen megbízott okleveles népiskolai tanítót küldtek ki a népiskolákhoz. E tanítók megbízatása 1946. augusztus 31-ével lejárt. Mivel azonban a megbízatást szükségessé tevő körülmények továbbra is fennálltak, kérte, hogy a rendes tanítói kinevezésekig a megbízatást továbbra is érvényben tarthassa.

21

[Ries] Igazságügyminiszter bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a népjóléti miniszter adja elő.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁴

22

[Ries] Igazságügyminiszter előterjeszti javaslatát Ágoston Lajos [és Kispál János] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

23

[Ries] Igazságügyminiszter előterjeszti javaslatát Balázs József jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

24

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti a házfelügyelők és a segédházfelügyelők szolgálati jogviszonyának körébe tartozó egyes kérdések szabályozásáról készült törvényjavaslatot.²⁵ Az újjáépítési miniszter kéri a 2. § m. pontjánál az „udvarias” szó beiktatását.²⁶

Rákosi Mátyás államminiszter: Mind a kettőt el kell hagyni.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Szükség van erélyes intézkedésre. Sok helyen a házmesterek egyszerűen kipiszkálják a lakót, mert hasznuk van belőle, ha új lakó jön a házba. Sok más téren is bosszantják a lakókat.

[Ries] Igazságügyminiszter: Hozzá lehet tenni, hogy „előzékenyen és tárgyilagosan”.

[Molnár] Népjóléti miniszter: A rendelet szerint 2 évi szolgálati idő után 6 havi felmondási idő jár a házmesternek. Az újjáépítési miniszter ennek az időnek 3 hónapra való leszállítását kéri. Ő azonban a 6 hónapi idő fenntartását javasolja, mert a felmondás egyúttal a lakásától is megfosztja a házmestert.

²⁴ Lásd a jelen jegyzőkönyv 24. napirendi pontját.

²⁵ Két előterjesztés készült: T.2531/1946. szám alatt az igazságügyminiszter, 61 120/1946.III. sz. alatt pedig a népjóléti miniszter nyújtotta be javaslatát. Ténylegesen a népjóléti miniszter előterjesztését tárgyalták, lásd a jegyzőkönyv 21. napirendi pontját.

A jegyzőkönyvben hibásan szerepel a „törvényjavaslat” kifejezés, valójában rendelettervezetről volt szó.

²⁶ A rendelettervezet 2. § a házfelügyelő és a segédházfelügyelő tennivalóit sorolta fel. Az m) pont úgy szólt, hogy „a lakókkal szemben tárgyilagossá magaviseletet tanúsít”, ezt a tárgyilagossá szó után kézírással kiegészítették nem az „udvarias”, hanem az „és előzékeny” szavakkal.

A rendelettervezet első oldalára egyébként ugyancsak kézírással a következőket jegyezték fel: „2. § (2) nem intézkedik a közp. fűtőberendezés üzemeltetésével kapcsolatos teendők ellátásáról”.

52. 1946. szeptember 6.

Rákosi Mátyás államminiszter javasolja, hogy a legközelebbi két évre legyen 6 hónap a felmondás, és azután 3 hónap.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter*: Felhatalmazást kell adni valamelyik miniszternek, hogy ezt a kérdést rendeletileg szabályozza.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: A 10. § elhagyását javasolja az újjáépítési miniszter. Ő azonban kéri fenntartását.²⁷

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: A bíróságnak az volt a gyakorlata, ha például így akarták kijátszani a házmesterekre vonatkozó jogszabályokat, akkor ugyanazokat a jogokat állapították meg, mint a házmesterekre. Ez a rendelet az eddigi bírói gyakorlatnak a jogszabályba öntése.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Indokolt, hogy a háztulajdonos maga is házfelügyelő lehessen.

Rákosi Mátyás államminiszter: 10 lakáson felül nem lehet.

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter*: El lehet fogadni a 10 lakáson felüli javaslatot.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁸

25

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az UNRRA-bizottság tagjainak szeptember havi ellátására 200 000 forint hitel engedélyezése iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

26

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát téli burgonya tárolása tárgyában. A felelősség kérdését akarja a minisztertanácson felvetni, mert a téli időszakban feltétlenül firtatni fogják, miért nincsen Budapesten burgonya. Közel 5000 vagont hoztak fel, de ez nincs egyenletesen elosztva. Semmiféle fedezet nem áll rendelkezésre, hogy burgonyát tároljunk. Amint a hidegek beállnak, és a szállítás megszűnik, nem lesz burgonya Budapesten. Legalább 1000 vagon tárolását valamiképpen meg kell oldani.

Rákosi Mátyás államminiszter: Milyen összegre lenne szükség?

²⁷ A tervezet 10. §-a házfelügyelő alkalmazásának kötelezettségéről szólt. Kimondta, hogy Budapest területén lévő olyan házban, amelyben a rendelet hatálybalépésekor házfelügyelő volt alkalmazva, a háztulajdonos, illetve a ház kezelésére jogosult személy a házfelügyelői tennivalók ellátásáról továbbra is csak házfelügyelő alkalmazása útján gondoskodhatott, feltéve, ha a házban — a házfelügyelői lakás számbavétele nélkül — tíznél több lakás volt.

²⁸ Lásd a 10 460/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 13.

²⁹ A 28 591/1946.K.M. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy az augusztus folyamán érkezett UNRRA-árúkból 3 247 720,07 forint bevétel származott, s így ez bőven fedezte a bizottság tagjainak szeptemberi ellátására igényelt összeget. Az előterjesztés mellett megtalálható a bizottság szeptemberi költségeinek részletezése.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: Külön erre a célra van a hitelkeretben összeg biztosítva.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Az az összeg csak 250 vagonra elég, és 1000-re lenne szükség.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ehhez bankhitel kell.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Lesznek kezek, amelyek fognak burgonyát tárolni. Békeidőben is magánkezek foglalkoztak ezzel.

Rákosi *Mátyás államminiszter*: Feltétlenül mozgósítani kell a magánvállalatokat és a municipális üzemeket. Általános tendencia, hogy elsősorban az államhoz fordulnak a vállalatok. Ez teljesen prémiummentes dolog. Utasítani kell a Gazdasági Főtanácsot, dolgozza ki annak a lehetőségeit, hogy legkésőbb november közepéig 2000 vagon burgonya tároltassék Budapest részére. Hozzávenné, hogy esetleg a bányavidék burgonyáját is vegyék bele.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Azt gondolja, hogy a nagyüzemeknek is adjanak ezekből a tételekből, és módjukban legyen ezt a tárolást megcsinálni.

Miniszttertanács az előterjesztéshez elvileg hozzájárult azzal, hogy felhatalmazta a Gazdasági Főtanácsot a végrehajtásra.³⁰

27

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Baranyi Iván garázmesteri alkalmazása tárgyában. Megjegyzi, hogy bármilyen visszás is, de csak a VI. fizetési osztályba nevezheti ki az illetőt, mert különben nem vállalja a kollektív illetményekkel szemben.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Csak a VIII. fizetési osztályba való kinevezéshez járulhat hozzá. Javasolja, hogy a közellátásügyi miniszter nevezze ki az illetőt valamelyik szervéhez és úgy rendelje be szolgáltatattételre.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy előterjesztését leveszi a napirendről.

Miniszttertanács a bejelentést tudomásul vette.

28

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti a Székesfőváros kérését 300 személynek közellátási vonatkozású, a kötöttgazdálkodással kapcsolatban, 6 hónapra való alkalmaztatása iránt.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Meg szeretné nézni a javaslatot.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: Erre van pénzügyi fedezet.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

³⁰ 24 352/1946.K.M. sz. előterjesztésében a miniszter eleve további 2000 vagon burgonya felvásárlására és budapesti tárolásához kért hitelt a Budapesti Községi Élelmiszerárúsító Üzem, valamint a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ részére. Jelezte, hogy a nagyüzemek, kórházak, bányák és a magánháztartások sem mutattak vásárlási igényt a burgonya iránt, ezért sürgette a kérdés hatósági megoldásának elősegítését.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter*: Szóvá kell tennie, hogy az államrendőrség hatáskörét a belügyminiszter gazdasági rendészeti feladatok ellátására is kiterjesztette és erről a közellátásügyi minisztert nem értesítette. Vidékről értesült erről, és kívánatosnak tartotta volna, ha ebben a kérdésben a belügyminiszter vele egyetértésben intézkedik. Maga is nagyon hasznosnak tartja egyes helyeken a rendőri karhatalom igénybevétele, és szívesen adott volna utasításokat és felvilágosításokat a rendőri közegeknek, de mindezt nem teheti meg, amíg nem tudja pontosan, mi az utasításuk és milyen rendelet vagy utasítás alapján járnak el.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Nem lehet a rendelkezéseket az időponttól elvonatkoztatni. Ez a rendelet megjelent a stabilizáció bevezetése időpontjában, amikor nemcsak hogy személyesen látta szükségét, hanem a minisztertanácson is elhangzott az, hogy rendkívül erős figyelemmel kell lenni a beszolgáltatások végrehajtásánál. Természetesen a rendőrségnek erre fel kellett készülnie. Úgy készült fel, hogy az országban, Budapesten kívül hat helyen gazdasági rendőrséget létesített. Mivel nem akarta a rendőrség létszámát emelni, Budapestről a Gazdasági Rendészeti Osztályról erre a hat helyre leküldött embereket, és az egészet a politikai rendőrség keretébe építette be. Az a rendelkezés, amit a közellátásügyi miniszter felolvasott, pótrendelkezés, ami a másoknak kiegészítéseként szolgál, és éppen azokat a szempontokat tartja szem előtt, amelyeket a közellátásügyi miniszter említett. Benne van az is, hogyha visszaélést észlelnék, nekik nincs joguk eljárni, hanem kötelesek vagy átadni az ügyet a népügyészségnek, vagy ha csak vétség forog fenn, akkor a vármegye első tisztviselőjének. Kivette ezeknek az ügyeknek a tárgyalását a rendőrség kezéből. A közellátásügyi miniszter ezen rendelkezést olyan megvilágításba helyezi, mintha rendőr-diktátumot adott volna ki.

[*Rákosi Máttyás államminiszter*: Van-e kifogása az ellen a belügyminiszternek, hogy az ilyen közellátási vonatkozású ügyekben ezek a megbízottak a helyi közellátási megbízottakkal együttműködjenek?

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter*: Nem nyugtatják meg a belügyminiszter kijelentései. Az a kérése, küldje meg neki is egyidejűleg az ilyen rendeleteket. Ő szívesen működik együtt a rendőrséggel és irányítja őket.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Ugyanennek az ügynek a teljes szövegét még augusztus hó első napjaiban átküldte a Miniszterelnökségre és az ott elfeküdt. Ugyanakkor az osztály felé is kiadott utasítást, hogy ha olyan rendelkezések kerülnek ki tőlük, amelyek más tárcát is érintenek, akkor meg kell küldeni azt az illető minisztériumnak. Lehetséges, hogy nem küldték meg ebben az esetben, de az is lehet, hogy megküldték, és a közellátásügyi miniszternek nem mutatták be az alárendeltjei. Még a mai nap folyamán elküld egy példányt a

52. 1946. szeptember 6.

közellátásügyi miniszternek és az osztálya felé szigorú utasítást ad, hogy ilyesmi ne forduljon elő a jövőben.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ő még tovább menne: a közellátásügyi miniszternek a rendészeti szervek kioktatására valamilyen kódexet kellene összeállítania, hogy lássák az illető közegek mi az, ami vidéken elsősorban jogszabályba ütközik.³¹

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

30

Közlekedésügyi miniszter [képviselőtében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát Kónya Sándor, Kovács Andor és Balázs Barna belgrádi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³²

31

Közlekedésügyi miniszter [képviselőtében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát a MFTR részére az 5000/1946. ME számú rendelet alapján eszközölt létszámcsökkentéssel járó kiadások fedezésére 300 000 forint hitel engedélyezése tárgyában. Megjegyzi, hogy a Gazdasági Főtanács és a pénzügyminiszter hozzájárult.

Minisztertanács a MFTR részére az 5000/1946. ME számú rendelet végrehajtásával járó kiadások fedezésére háromszázezer forint hitelt engedélyezett.³³

32

Közlekedésügyi miniszter [képviselőtében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát ismételten az angol légügyi minisztérium által rendezendő „Radar” bemutatókra magyar megfigyelő kiküldése tárgyában. Megjegyzi, hogy a legutób-

³¹ Lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontjának végét.

³² A 248 715/1946. Közl. M. IV. 7. sz. előterjesztés bejelentette, hogy az 1946. szeptember 4-én Belgrádba összehívott értekezleten Ausztria, Csehszlovákia, Románia, Jugoszlávia, Bulgária, Görögország és Magyarország küldöttei az európai gyorsforgalmú távbeszélő hálózatra vonatkozóan a Távközlés Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága (Comité Consultatif International Téléphonique - C.C.I.F.) által 1946 június-júliusban Párizsban elfogadott Délkelet-Európát érintő tervezet részeit fogják megbeszélni. Jelezte, hogy a kérdésről a C.C.I.F. 1946 októberében Montreux-ban megrendezésre kerülő teljes ülésén fog döntést hozni.

Kónya Sándor a Posta vezérigazgató-helyettese, Kovács Andor postaműszaki igazgató, Balázs Barna postatanácsos volt.

³³ Az 53 181/1946. Közl. M. II. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) értelmében az elbocsátott alkalmazottak illetményeit haladék nélkül ki kellett fizetni. Erre a célra azonban csak 130 650 forint költségvetési hitel állt a tárca rendelkezésére, ezért kérte a jelzett összeg felhasználásának engedélyezését.

52. 1946. szeptember 6.

bi minisztertanácson csak a pénzügyminiszter emelt egyedül kifogást és hogy a javaslatot nem utasították el definitive.

Rákosi Mátyás államminiszter Határozottan elutasították.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Egyébként sem lehet egy javaslatot, amit a miniszterelnök ellenzett, távollétében újra előhozni.

Közlekedésügyi miniszter [képviselőtében Varga államtitkár]: Fontos lenne repülésügyünk szempontjából. Nem veszi fel addig a külföld a légiforgalmat velünk, amíg repülőtereink nincsenek ilyen új módon biztosítva. Posta-szempontból is igen jelentős lenne a kiküldetés.

Dr. Balogh István [államtitkár]: A minisztertanács már egyszer negatív foglalt állást.

Közlekedésügyi miniszter [képviselőtében Varga államtitkár] bejelenti, hogy előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁴

33

[Rácz] Pénzügyminiszter bejelenti, hogy az 1. sorszám alatt szereplő előterjesztése tévedésből került a mai tárgysorozatra, mert azt a minisztertanács már előzőleg elfogadta. Az előterjesztést leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁵

34

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges egyes rendelkezésekről szóló 5000/1946. ME számú rendelet egyes intézkedéseinek módosítása tárgyában.

[Ries] Igazságügyminiszter: A 2. § augusztus hó 1. napján lép hatályba a tervezet szerint. Javasolja ennek olyképpen való módosítását, hogy „kihirdetésének napján lép hatályba, rendelkezéseit azonban visszaható erővel augusztus hó 1. napjáig visszamenő időre is alkalmazni kell”.

Minisztertanács az előterjesztést az igazságügyminiszter módosításával elfogadta.³⁶

³⁴ Lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 46. napirendi pontját.

³⁵ Lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 63. napirendi pontját.

³⁶ 9290/1946.P.M.II. sz. előterjesztésében a miniszter bejelentette, hogy a közszolgálati alkalmazottak elbocsátására Budapest területén 1946. július 31-ében megszabott határidő letelekor a honvédelmi miniszter azzal a kívánsággal fordult hozzá, hogy 105 katonai nyugdíjas, átmeneti viszonyban lévő, valamint élelmezési illetményben részesülő személynek az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) szempontjából való elbírálása ügyében saját hatáskörében intézkedjék. Erre az augusztus 15-éig meghosszabbított határidő szerint sem volt már lehetősége, ezért kérte a jelzett személyek, valamint a más tárcánál lévő valamilyen oknál fogva még el nem bírált személyek ügyében a határidő szeptember 15-éig való meghosszabbítását.

Előzményéről lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 29. napirendi pontját. Lásd továbbá a 10 430/1946. ME sz. rendeletet. (MK 1946. szeptember 10.)

35

[Rác] *Pénzügyminiszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. tétel alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁷

36

[Rác] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a magyar állampolgárok rendelkezése alól külföldön jogellenesen elvont javak kötelező bejelentése tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Átszövegezést kér, mert a javaslat egyes helyeken félreértésre ad alkalmat.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Az igazságügyminiszter észrevételét magáévá teszi.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁸

37

[Rác] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a bányászok textilellátásával kapcsolatban állami kezességvállalás tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtithára*: A minisztertanács adja meg a Magyar Állami Kőszénbánya Részvénytársaságnak a jogi személyiséget.³⁹ Hatalmaztassék fel az iparügyi miniszter, hogy a minisztertanács nevében ezt a jogot megadhassa.

³⁷ A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 3. sorszám alatt „A forintérték megállapításával kapcsolatban felmerült egyes kérdések szabályozása” című napirendi pont szerepel. Az előterjesztés a pengőre és adópengőre szóló kötelezettségek forintra szóló átszámításával, egyes korábbi rendelkezések hatályon kívül helyezésével, s a postatakarékpénztár takaréketéti üzletágában elfogadható legkisebb betét, illetve kamatozó összeg megállapításával foglalkozott. Az előterjesztés mellett megtalálható a rendelet tervezete is.

³⁸ A 170 021/1946.P.M. sz. előterjesztés hivatkozott a magyar állampolgárok rendelkezése alól származásuk vagy politikai meggyőződésük miatt fasiszta rendszabályokkal külföldön jogellenesen elvont javak számbavételéről intézkedő 8150/1946. ME sz. rendeletre (MK 1946. július 18.), rögzítette azonban, hogy a feladat végrehajtásához nem álltak rendelkezésére hivatalos adatok. Kérte az adatbejelentés ügyében szükséges rendelet kiadását. Megemlítette, hogy a nyilások vagy németek által nyugatra hurcolt köz- és magánvagyon bejelentéséről a 7880/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 12.) intézkedett ugyan, de nem tért ki a külföldön elvont javak bejelentésére is. Lásd a 10 490/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 10.

³⁹ Nem pontos a jegyzőkönyv szövege, valójában a magyar széngazdálkodás eredményességének biztosítása érdekében a Gazdasági Főtanács 59/1946. sz. rendeletével (1946. július 26.) létrehozott Magyar Állami Kőszénbányák Központi Végrehajtó Bizottságáról volt szó. Ez a bizottság az iparügyi miniszter elnöksége alatt a közellátásügyi miniszter és a Gazdasági Főtanács főtithárának részvételével alakult. A széntermelés és széngazdálkodás érdekében — egyebek mellett — hiteleket vehetett fel, más vonatkozásban önálló jogi személyiséggel nem rendelkezett, ez viszont tisztázandó kérdésként merült fel a textilellátással kapcsolatban.

52. 1946. szeptember 6.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Anyagi vonalon a pénzügyminiszternek is köze van ehhez.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A jogi személyiség a kereskedelmi törvény és a magánjog szerint ítéendő meg.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy az igazságügyminiszter, a pénzügyminiszter és az iparügyi miniszter együttesen állapítsák meg a kezességvállalás feltételeit.⁴⁰

38

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az Adria Tengerhajózási Rt. Magyarországon lakó 19 nyugdíjasát megillető 1677 forint kifizetéséhez és az 1946/47. évben szükséges 20 130 forint kifizetéséhez hozzájárulás kieszközlése tárgyában.

Minisztertanács az Adria Tengerhajózási Rt. Magyarországon lakó nyugdíjasait megillető 1677 forint kifizetéséhez és az 1946/47. évben szükséges 20 130 forint kifizetéséhez hozzájárult.⁴¹

39

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Dohányjövedék magasépítkezéseire előírányzott 2 100 000 forint hitelnek a szükséghez mérten való felhasználása tárgyában.⁴²

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Ez a hitel a pénzügyi tárca magasépítkezési hitele. Azért kérte a pénzügyminiszter, hogy a dohányjövedéki építkezéseknél az Újjáépítési Minisztérium ne avatkozzék be, mert ez üzemi jellegű építkezés. Viszont ez az üzem lukratív, és ezért kívánatos volna, ha legalább a költségek egy részét maga fedezné.

⁴⁰ A 146 672/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés előadta, hogy a Magyar Állami Kőszénbányák Központi Végrehajtó Bizottsága a bányászok jó és olcsó textiláruval való ellátása céljából indította el az akciót. Az Anyag- és Árhivatal biztosította ehhez a szükséges textilmennyiséget, a Magyar Textilgyárosok Országos Egyesülete pedig a tagjai sorába tartozó textilvállalatoknál elérte, hogy a szállító vállalatok 500 000 forint keretben 60–90 napos elfogadványok ellenében a textilmennyiséget hitelben leszállítsák. Ehhez a hitelakcióhoz kellett a váltóképesseggel, bankszerű fedezettel nem rendelkező Végrehajtó Bizottságnak, illetve az állam kezességvállalásának kérdését rendezni.

⁴¹ A 76 490/1946.P.M.IV.b. sz. előterjesztés jelezte, hogy az Adria Tengerhajózási Rt. Magyarországon lakó nyugdíjasainak nyugdíját korábban olasz lírában kamatozó 4%-os törlesztésként az olasz kormányznak előleg formájában folyósították. Erről a költségvetésben nem történt intézkedés, ezért a pénzügyi tárca a központi igazgatás terhére fizette ki a 19 nyugdíjas augusztus havi nyugdíját. Ennek jóváhagyását és a tétel költségvetésben való szerepeltetését kérte a miniszter.

⁴² Az 54 655/1946.P.M.XIII.a. sz. előterjesztés az új virginia-dohánytermés gépi fermentálását végző mesterséges szárítótelepek építésének befejezéséhez, továbbá a dohánytermékek raktározásához és feldolgozásához szükséges, még a háború során megrongálódott épületek helyreállításához kérte a rendkívüli hitelt. Lásd még a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 49. napirendi pontját.

52. 1946. szeptember 6.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A Dohányjövédéknek ilyenkor ósszel olyan óriási kiadásai vannak, hogy képtelen az építkezéseket maga fedezni, viszont feltétlenül szükséges az üzem működése szempontjából, hogy az építkezés megtörténjék.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Az üzemek építkezéseiket önmaguk kell, hogy finanszírozzák, egyébként minden állami beruházás megáll.

[Rácz] *Pénzügyminiszter* javasolja, hogy az újjáépítési és pénzügyi tárca ezt a kérdést tárgyalja meg egymás között.

Minisztertanács utasította az újjáépítési minisztert és a pénzügyminisztert, állapodjanak meg a javaslat feltételei és megoldása tekintetében.

40

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a 15 millió dolláros amerikai kölcsönrel kapcsolatos biztosítási díjak átutalására 1 399 000 forint rendkívüli hitel engedélyezése tárgyában. Megjegyzi, hogy a szerződést készen kapta és nem tehet benne semmit.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára* esetleg kölcsön kell adni a Magyar Külforgalmi Részvénytársaságnak és a részvénytársaság átháríthatja.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ezt helyesnek tartja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴³

41

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a 15 millió USA dolláros hadseregfelesleg-kölcsönrel kapcsolatos szállítási költségek fedezésére 827 000 forint rendkívüli hitel engedélyezése iránt.

Minisztertanács a 15 millió USA dolláros hadseregfelesleg kölcsönrel kapcsolatos szállítási költségek fedezésére nyolcszázhuszonhétezer forint rendkívüli hitelt engedélyezett.⁴⁴

⁴³ Előzményéről lásd a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 21. napirendi pontját.

A 3258/1946.P.M.Eln.A. sz. előterjesztés — hivatkozással arra, hogy a szállítások folyamatosan megindultak — korábban a biztosítási díjra már engedélyezett összegen túli hitel igénybevételét kérte. Megemlítette, hogy ez a hitel az 1946/47. évi költségvetésben a minisztertanács által engedélyezett keret túllépését jelentette.

⁴⁴ A 3252/1946.P.M.Eln.A. sz. előterjesztés előadta, hogy az Egyesült Államok kormánya által felajánlott 15 millió dolláros hitelkeretről szóló megállapodást a magyar külügyminiszter aláírta. Ennek megfelelően a párizsi magyar követség mellett létrehozott állandó bizottság már vásárlásokat eszközölt. Jelezte, hogy a szállításokat a S.F.T. Gonrand Frères cég végezte s a fuvardíjakat a cég párizsi háza, a S.A. Danzas et Cie cég előlegezte. Ezzel szemben a svájci és ausztriai szállítási költségeket a szállítással egyidejűleg kellett átutalni. Ez utóbbi költségek fedezésére kérte a 300 000 svájci franknak megfelelő forintösszeg engedélyezését. Jelezte, hogy ez a tétel is az 1946/47. évi költségvetésben szerepelt keretek túllépését jelentette.

52. 1946. szeptember 6.

42

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti a 132 244/1946. számú javaslatát a „Pénzügyi Tárcza Központi Igazgatás cím II. Külföldre Vitt Magyar Javak” alcím összes rovatán az 1946/47. évre előirányzott költségvetési hitelkeret igénybevétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁵

43

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Bácskai János nyugalmazott állampénztári főtanácsos részére magasabb nyugellátás megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

44

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1945/46. évi mezőgazdasági haszonbér mérséklése és az 1946/47. évi mezőgazdasági haszonbér megállapítása tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Az volt a kérése a földművelésügyi miniszterhez, hogy a kishaszonbérletekre vonatkozó részt újra tárgyalja, mert így elfogadhatatlan, és a földművelésügyi miniszter ennek a résznek a kivételével terjessze elő azzal, hogy a kishaszonbérletre külön fog intézkedni. A földművelésügyi miniszter azonban változatlanul hozta be a javaslatot, benne maradtak ezek az intézkedések, ezért kéri, hogy vegye le a javaslatot a napirendről, mert ezek a részek nincsenek letárgyalva.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* leveszi javaslatát a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁶

45

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a külföldre hurcolt magyar mezőgazdasági javak átvétele céljából dr. Wanié András, Anker Sándor, Gara János bécsi kiküldetése és a kiküldetéshez 3178 forint hitel felhasználása tárgyában.

⁴⁵ Előterjesztésében tulajdonképpen azt kérte a pénzügyminiszter, hogy a jelzett rovaton előirányzott hitelkeret ne havi bontásban, esetenkénti külön előterjesztés alapján álljon rendelkezésére, hanem kapjon felhatalmazást az összeg szükséglet szerinti bármikori felhasználására. Hivatkozott arra, hogy a külföldre vitt magyar javak felkutatása, megőrzése és hazaszállítása sok előre nem látott körülménytől függött, sokszor gyors intézkedésre volt szükség s így az esetenkénti minisztertanács elé vitel is hátráltatta az eredményes külföldi fellépést.

⁴⁶ Előzményéről lásd a [32.] 115. sz. jegyzőkönyv 25. napirendi pontját.

A napirendről levett 187 800/1946.F.M. sz. előterjesztés, amely a mezőgazdasági haszonbér további mérsékléséről és a károknak a bérlő, illetve a bérbeadó közötti megosztásáról szólt, módosított formában az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 7., illetve az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 36. napirendi pontjában tárgyalták.

52. 1946. szeptember 6.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Van egy olyan hivatal, amely ezzel foglalkozik. A Földművelésügyi Minisztérium a saját kebelében állít fel ilyen hivatalt és oda alkalmaz személyeket.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Egyelőre leveszi javaslatát a napirendről. Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁷

46

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Gara János szerződéses alkalmazottként leendő felvétele tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Nevezze ki inkább a pénzügyminiszter.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A Hazahozatali Kormánybiztosságot és annak intézkedéseit szeretné közelebről megnézni. Ismeri azt a panaszt, hogy nincsen a tárcáknak kellő képviselője benne. Ezt a javaslatot majd közösen letárgyalják a földművelésügyi miniszterrel.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* leveszi javaslatát a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁸

47

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a lótenyésztési felügyelői, lótenyésztési ellenőri stb. karba történő kinevezések tárgyában.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Azt szeretné hozzátenni, kérjék meg a földművelésügyi minisztert, hogy az állásokat egyelőre csak az alacsonyabb fizetési osztályokban töltsse be. Aggályosnak tartja, hogy IV. és V. fizetési osztályokba való kinevezésre általános felhatalmazást adjon ki a minisztertanács.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a földművelésügyi miniszter saját hatáskörében csak a VI. fizetési osztályig bezárólag nevezhet ki.⁴⁹

⁴⁷ A 6916/1946.F.M. sz. előterjesztésében a miniszter Wanié András miniszteri osztálytanácsost a Bécsben volt négytagú restitúciós bizottság állandó tagjává, Anker Sándor lótenyésztési főfelügyelőt és dr. Gara János miniszteri előadót a bizottság mellé szakelőadónak kívánta kiküldeni.

A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra a napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Úgy tudom, hogy a bizottságnak vannak Bécsben tagjai, nem lehetne a kiküldetést másként megoldani?”

⁴⁸ Az 5720/1946.F.M.eln. sz. előterjesztés szerint dr. Gara János okleveles közzgazda volt. A Külföldre Hurcolt Magyar Nemzeti Vagyon Kormánybiztosságán dolgozott, majd az Újjáépítési Minisztérium szerződéses alkalmazottja volt. Már korábban is részt vett a külföldre hurcolt mezőgazdasági javak felkutatásában.

⁴⁹ A 66 287/1946.F.M.II.1. sz. előterjesztés hivatkozva a lótenyésztés polgárosításáról, a méneskar megszüntetéséről intézkedő 11 750/1945. ME sz. rendeletre (MK 1945. december 18.), valamint a 65 300/1946. FM sz. rendeletre (MK 1946. július 16.), amely augusztus 1-jei hatállyal életrehívta a lótenyésztési felügyelőségeket, javaslatot tett a felügyelőségek szaklétszámának ki-nevezésére. Hangsúlyozta, hogy a volt méneskar 419 főt kitevő létszáma helyett 58 lótenyésztési

52. 1946. szeptember 6.

48

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Szabó Jenő telepítésügyi titkári kinevezése iránt, a VIII. fizetési osztályba.

Minisztertanács dr. Szabó Jenő telepítésügyi titkári kinevezéséhez hozzájárult.⁵⁰

49

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a 8100/1946. ME számú rendelet 1. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezések alól kivétel engedélyezése tárgyában.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Szeretné tudni, hány főről lenne szó?

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: A szükség szerint.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Azt azért tudni kell előre.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: Elvben hozzájárul a minisztertanács azzal, hogy az összeg nagyságát a földművelésügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértésben állapítsa meg és az új alkalmazottak felvételét terjesszék a minisztertanács elé.

Minisztertanács az előterjesztést Rákosi Mátyás államminiszter által javasolt módosítással elfogadta.⁵¹

50

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Anyag- és Árhivatal berendezési és felszerelési költségeire 100 milliárd adópengő hitel elszámolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵²

felügyelőt, 100 lótenyésztési ellenőrt és 116 fedezettési állomásvezetőt, összesen 274 főt kívánt kinevezni a IV-V. fizetési osztályba. Ezek ügyében tervezett javaslatot tenni a köztársaság elnökéhez. Ezen kívül a VI-XIV. fizetési osztályba tartozó további szakalkalmazottakat kívánt kinevezni saját hatáskörében.

⁵⁰ A 187 253/1946.F.M.VIII.1. sz. előterjesztés szerint dr. Szabó Jenő (1915-?) korábban a Zemplén Vármegyei Földhivatal ügyvezetője volt.

⁵¹ A 186 153/1946.F.M.VIII.1. sz. előterjesztés az új közszolgálati és egyéb alkalmazások tilalmáról szóló 8100/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 17.) alóli kivételre lehetőséget adó 2. §-a alapján kért engedélyt a földbirtokreform lebonyolításának időtartamára szükséges alkalmazottak szerződtetésére.

A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit összefoglaló borítólapon e napirendi pont címe mellett a Miniszterelnökségen tett következő megjegyzés olvasható: „Csak konkrét javaslatokkal foglalkozzék a minisztertanács. Az ilyen általános javaslat sérelmezi a pártközi elveket. Terjessze elő a földművelésügyi miniszter a személyek adataival részletezett javaslatát.”

⁵² A 4296/1946.Ip.M.eln. sz. — a jelek szerint még augusztusban készült — előterjesztés rámutatott arra, hogy az Anyag- és Árhivatal költségeire biztosított hitel mindössze egy írógép és kisebb szükségleti cikkek beszerzésére volt elegendő. A 600-700 főnyi személyzet elhelyezése céljából legalább a romos bútorok használható állapotba hozására kérte a jegyzőkönyvben jelzett összeget.

51

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Anyag- és Árhivatal részére 3 db személygépkocsi költségeire 15 billió adópengő hitel utólagos elszámolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵³

52

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az államosított szénbányák költségeinek fedezésére 12 500 000 forint hitel engedélyezése tárgyában. Az utolsó mondattól eláll.

Rákosi Mátyás államminiszter: A szénár a békeárnak kétszerese. Ha 200 vagonon felül lesz a termelés, akkor lehet csökkenteni az árakat.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁴

53

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát a létszámcsökkentéssel kapcsolatban elbocsátott illetőleg végelbánás alá vont közszolgálati- és magánalkalmazottak átképzése tárgyában. Megjegyzi, hogy a javaslatot a Szakszervezeti Tanáccsal és a Parasztszövetséggel letárgyalta. A közellátásügyi miniszter észrevétele az, hogy az átképzés időtartamát szükség szerint csökkentésék.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Tárcaja képviselőjét is kéri a bizottságba felvenni.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Szövegezési kifogásai vannak.

Rákosi Mátyás államminiszter: Megkérdezte a Szakszervezeti Tanácsot, hogy látták-e végső formájában ezt a javaslatot és azt a választ kapta, hogy nem. A már előzőleg elfogadott tervezet úgy szabja meg az átképzést, hogy az átképző tanfolyamokat a Szaktanács és mezőgazdasági átképzésnél a Parasztszövetség közreműködésével szervezik meg. [sic!] Ott a Parasztszövetség mintegy második helyen volt, itt pedig már teljesen egyenrangú szerv a szakszervezettel, holott kézenfekvő, hogy a Parasztszövetség kizárólag mezőgazdasági szempontból jöhet tekintetbe. Ez viszont ebből a szövegből nem derül ki. Természetes, hogy a szakszervezet ezt kifogásolni fogja. Javasolja, hogy a szakszervezettel is még egyszer tárgyalják át.

⁵³ 190 056/1946.Ip.M.XI. sz. augusztusban írt előterjesztésében előadta a miniszter, hogy június 19-én 10 700 millió adópengőt kért a három gépkocsi beszerzésére. Mire azonban megkapta a pénzt ([38.] 121. sz. jegyzőkönyv 36. napirendi pont) az már egy darab személygépkocsira sem volt elegendő. Ezért kérte a jelzett összegű póthitelt.

⁵⁴ Az 55 988/1946.Ip.M.VIII. sz. előterjesztés szerint az államosított szénbányák széneladásából származó pénzbevételek a forintra történt áttérés után nem voltak elegendők például a munkabérek fizetésére sem. Ezért kérte a jegyzőkönyvben jelzett összegű támogatást. A miniszter által utólag visszavont mondat a következő volt: „Kérem egyben, hogy a forintban megállapított szénáraknak a termelési költségekkel arányban álló újbóli sürgős megállapítása iránti intézkedéseket megtehessem.”

52. 1946. szeptember 6.

[Mistéth] Újjáépítési miniszter: Ilyen formában Lakatos államtitkár három hete tárgyalja a javaslatot. Kossa Istvánnal személyesen nem tudott tárgyalni, de egyébként minden érdekelt féllel tárgyalt.

[Bán] Iparügyi miniszter: Előzőleg már megfogalmaztak itt egy szöveget, ami sokkal precízebb volt.

Rákosi Máttyás államminiszter: Meg kell nézni az eredeti rendeletet. A szegény agrármunkások érdekeit meg kell védelmezni.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta azzal, hogy az előzőleg elfogadott szöveg irányadó.⁵⁵

54

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezeti miniszter előterjeszti a szövetkezeti törvényt.⁵⁶

⁵⁵ Előzményéről lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 73. napirendi pontját.

16 110/1946. U.M. sz. előterjesztésében hangsúlyozta a miniszter, hogy a tanfolyamokat tárcája keretében kívánja ugyan megrendezni, de az érdekelt minisztériumok, valamint a Szakszervezeti Tanács és a Parasztszövetség képviselőiből bizottságot fog szervezni, a munkaerőgazdálkodás egyensúlyának, valamint a munkavállalók érdekeinek biztosítása céljából.

Az átképző tanfolyamok szervezésével már a létszámcsoökkentésről szóló 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) 6. §-a is foglalkozott. Lásd még az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 20. napirendi pontját.

Kossa István (1904–1965) villamosvezető. 1923-tól a Szociáldemokrata Párt, 1945-től a Kommunista Párt tagja. Szakszervezeti vezető, 1945-től 1948-ig a Szakszervezeti Tanács főtálcára, 1945-től 1951-ig a Kommunista Párt Politikai bizottságának a tagja volt.

⁵⁶ Közvetlen előzményéről lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 41. napirendi pontját.

A 100 621/1946.K.Sz.M.IV.1. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az előző alkalommal a minisztertanács utasította a minisztert a törvénytervezetnek pártközi értekezleten való letárgyalására. Ennek megfelelően — mint írta — 1946. augusztus 7., 8., 13., 21. és 30-án pártközi értekezleten tárgyalták a javaslatot. (Az értekezletek jegyzőkönyveit nem találtuk meg.) Ezen kívül foglalkozott a törvénytervezettel a Miniszterelnökség mellett működő jogi reformbizottság is. Mindezek alapján elkészítette a Kereskedelem- és Szövetkezeti Minisztérium a szövetkezeti törvény új szövegét, ennek általános és részletes indoklását. Mindez, valamint a jogi reformbizottság írásos véleménye, megtalálható az előterjesztés mellett.

Az általános indoklás és a részletes indoklás szövege szó szerint megegyezik vagy alig különbözik a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv mellett található — és a 41. napirendi pont jegyzetében ismertetett — szövegtől. Magának a törvénytervezetnek a szövegében eszközölt változtatások nehezen követhetők, és e keretek között nehezen lennének tükröztethetők, ezért ezt mellőzzük. A jogi reformbizottság – dr. Kecő István előadó és dr. Ries István elnök nevével jegyzett, 1946. augusztus 18-án kelt, nyolc oldal terjedelmű véleménye azt tükrözi, hogy szerzői nem érzékelték a szövetkezeti mozgalom demokratikus irányzatú, népi, politikai célkitűzéseit. Három fő szempontból vizsgálták a tervezetet:

1. Megfelelnek-e az intézkedései a gazdasági demokrácia követelményeinek – azok elegendő lehetőséget biztosítanak-e a magánosok (a szövetkezetben résztvevő egyes emberek) tőkeképzésre irányuló törekvéseinek?

2. Elegendő intézkedést tartalmaznak-e az ál- és blöffszövetkezetek elleni védekezésre?

3. A szövetkezetek üzleti mozgékonyágát biztosítják-e?

A bizottság véleményével kapcsolatban a minisztériumi előterjesztés megjegyezte, hogy „kisebb jelentőségű észrevételeit kiküldöttem még a tárgyalás során figyelembe vették”... „nem

Rákosi Mátyás államminiszter: A tervezetben benne van, hogy a szövetkezeti kamara fogja az ügyeket intézni, egyelőre egy szövetkezeti tanács útján.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter:* Bármilyen ügyekről legyen szó, elsősorban a szövetkezeteknek kell felajánlani. Amíg a kamara nem nyilatkozik, addig nem lehet semmit sem csinálni. Ezt bürokratikusnak tartja és más szövegezést kér. Másrészt az ipari munkásokból álló szövetkezetekre is vonatkoznak a korábbi rendeletek. Előírják, hogy építési vezetőt köteles tartani. A kamara vásárokat rendezhet. Alapítani kell egy másik szervet, erre a feladatra.

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:* Itt semmi másról nincs szó, mint hogy a mezőgazdasági ipari és termelő szövetkezetek kiállításokat rendezhetnek. A saját termelésüket bemutatják a közönségnek.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Ez nem kardinális kérdés.

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:* A 149. §-nak kiegészítése a 150. §.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter:* A 150. §-hoz is van észrevétele.⁵⁷

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter:* Ő is ezzel kapcsolatban akart szót emelni. Adóalanyait félti, mert ez azt jelenti, hogy a külkereskedelem 80%-át szövetkezeti úton kell majd lebonyolítani. Attól fél, hogy egy pár nagy szövetkezet fogja lebonyolítani az egészet, ami nem kívánatos.

Dr. Balogh István [államtitkár]: A szövetkezeteket stornírozásra fogják felhasználni, és nem fognak adózni.

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:* A szövetkezetek autonóm testület és ezért nem akartak túl nagy befolyást biztosítani a kormánynak.

Rákosi Mátyás államminiszter: Az időpontot kell meghatározni.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter:* Az autonómia teljes tiszteletben tartásával a kormánynak messzemenő jogot kell adni annak megállapítására, hogy ezeknek a feladatoknak ellátására megvan-e a szövetkezeteknek a képességük. Legtöbb vállalat utóbb szeretne csak hozzájárni a feladatokhoz.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Nem szabad elvetni annak a lehetőségét, hogy külföldi üzleti összeköttetéseket magánosok is szerezhessenek.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter:* Hangsúlyozni kell azt, hogy a meglévő szervezet legyen alkalmas a feladatra.

Rákosi Mátyás államminiszter: A pénzügyminiszter által vázolt helyzet a magánvállalatok vonalán is fennáll.

Dr. Balogh István államtitkár: A magánvállalatok bankszerű fedezetet adnak.

vettem figyelembe — írta — azokat az észrevételeket, amelyek ellenkeznek a javaslatban foglalt és általam helyesnek vélt alapelvekkel.”

⁵⁷ A törvénytervezet 149. § a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter által az egyes szövetkezeteknek adott közérdekű feladatok ellátásáról, a 150. § pedig az ilyen feladatok ellátásának a szövetkezet részére való felajánlásáról szól.

52. 1946. szeptember 6.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: A kormánnyal szemben bizalmatlanság ütközik ki belőle.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Végeredményben minden törvény bizalmatlanság a kormánnyal szemben.

Rákosi Mátyás államminiszter: A jelentősége abban van ennek a javaslatnak, hogy azokban az országokban, amelyek Magyarországgal határosak, a szövetkezeteknek igen jelentős szerepük van a gazdasági életben. Sokkal nagyobb, mint nálunk. Úgyhogy előre kell látni, hogy külkereskedelmünk fellendítésében a szövetkezeteknek nagy feladat juthat, ha jól dolgoznak.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Nem tudja kikapcsolni a kamaráknak a szerepét ezeknek a feladatoknak az elvégzésénél. Utasítani kell a kamarákat, hogy ezt vagy azt végezzék el, de kikapcsolni nem lehet.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Nem lát veszedelmet abban, hogy végső fokon a miniszter döntsön, mert az is az igazságot fogja csak megállapítani.

Rákosi Mátyás államminiszter: Az indokolásba be kell venni, hogy a kamarák válaszában, döntésének időpontja nem fog káros hatással lenni ezeknek az ügyleteknek lebonyolításánál. Valami biztosítékot kell adni. Amennyiben záros határidőn belül a kamara nem nyilatkozik, ez a része autonómikusan eselik. Attól félnek, hogy a kamara nem válaszol és addig a többi nem juthat üzlethez, amiatt elhúzózás történik és ezt szeretnék kikapcsolni. [sic!]

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Ezt a szempontot érvényesíteni lehet a végrehajtási utasításban.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ha olyan miniszter kerül a tárcához, aki nem szövetkezetbarát, akkor is az utolsó mondat alapján biztosítva vannak a szövetkezetek.⁵⁸

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Keressenek olyan megoldási lehetőséget, hogy a bürokráciában ne vesszen el a lényeg és késedelmet ne szenvedjen semmi, de magának a kamarának szerepet kell juttatni.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Véleményezzen a kamara.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Ezt a kérdést a bizottságokban fogják eldönteni.

Minisztertanács a törvényjavaslatot nemzetgyűlési tárgyalási alapul elfogadta.⁵⁹

Minisztertanács 1/2 3 óraker ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

⁵⁸ A törvénytervezet 189. §-ának (3) bekezdése arról intézkedett, hogy amíg a szövetkezetek küldötteiből a legfelsőbb önkormányzati szerv, a kamara meg nem alakult az általa elvégzendő igazgatási feladatokat a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter látja el.

⁵⁹ A szövetkezeti törvény — a Nemzetgyűlés jóváhagyása után — bár már változott társadalmi körülmények között 1947. évi XI. tc.-ként jelent meg.

52. 1946. szeptember 6.

Gépelv tiszttázt, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettesként nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és államtitkárok az első lapon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. A felsorolásában nem szerepel Vas Zoltán neve; rajta kívül Rác Jenő, Rónai Sándor, Ries István és Balogh István aláírása sem szerepel a jegyzőkönyvön.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható az 1-2., a 6-10., a 12-27., a 30-31. és a 34-54. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

53. 1946. szeptember 9.

[53.] 136.

Jegyzőkönyv

az 1946. évi szeptember hó 9. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott rendkívüli minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátvás államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviselőében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, Mistéth Endre újjáépítésügyi miniszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Rácz Jenő pénzügyminiszter képviselőében dr. Varga Lajos államtitkár, Dobi István földművelésügyi miniszter, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisz- tertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök*: Legelsősorban is elnézést kér a minisztertanácstól azért, mert párizsi útjáról visszaérkezve előbb volt kénytelen a nyilvánosság elé lépni, mint ahogy a minisztertanácson szóban tapasztalatairól beszámolhattott volna.¹ Ez vonatkozik a miniszterelnökhelyettesre is, akivel legelsősorban kellett volna érintkezést keresnie. Azonban nyomban megérkezése után a Kiszgazdapárt nagyválasztmányi ülésére kellett mennie, másnap pedig a parasztnapi nagygyűlésre.² – Egy-két szóval akar beszámolni arról, hogy mi váltotta ki

¹ A nagyhatalmaknak a magyar igényekkel szembeni tartózkodó vagy éppen elutasító magatartását látva kérte Gyöngyösi külügyminiszter Nagy Ferencet, hogy utazzon ki Párizsba, s próbáljon meg kapcsolatot keresni a nagyhatalmak békedelegációinak vezetőivel. Nagy Ferenc 1946. szeptember 1-jétől 5-éig tartózkodott Párizsban. Lásd erről Nagy Ferenc: *Küzdelem a vasfüggöny mögött*. Európa-História, 1990. 1.köt. 356–358. pp., valamint még Kertész István: *Magyar békeillúziók 1945–1947*. Európa-História, 1995. 334–336. pp.

² A Kiszgazdapárt Nagy Ferenc hazaérkezésének napján, szeptember 7-én országos nagyválasztmányi ülést tartott, ezen beszámolt a párizsi útjáról.

elutazását és azt az elhatározását, hogy felkeresse a párizsi delegációt³ és ha lehetséges, megkíséreljen segíteni. A pártvezetőkkel napokkal előbb beszélt erről, olyanféle hangulat alakult ki, hogy miközben ott kinn a delegáció nehéz munkát végez, aközben a kormány nem siet személyesen segítségükre, és kívánatos lenne kimenni. Az a gondolat vetődött fel, hogy akkor lenne értelme e kiutazásnak, ha a delegáció el tudná intézni, hogy a nagyhatalmak képviselőivel találkozhasson. Érintkezésbe lépett ezen az alapon a delegáció vezetőjével, aki azt mondta, ne tegyék függővé a kiutazást attól az időponttól, amelyre a nagyhatalmak külügyminisztereivel a találkozást ki lehet tűzni, hanem még az érdemi döntések előtt utazzék ki. Hozzátette azt is, hogy nyüzsögnek ott a miniszterelnökök, átutaznak és visszautaznak. Nem látta ezt túlságosan odakint, de azt viszont megértette, miért akarta a delegáció, hogy kimenjen. A delegáció nagyon nehéz helyzetben van, ezt már tudjuk az eddig beérkezett jelentésekből. A delegáció Párizsban nem tárgyaló fél. A delegáció azért van ott, ha módot nyújtanak arra, különböző ügyrendi csatározások után, hogy egyik vagy másik kérdésben hallassa szavát, akkor összeül és igyekszik a lehető legmagasabb nívón nyilvánítani ki a magyar delegáció véleményét. Azonkívül főleg azon fáradoznak, hogy személyi összeköttetéseket kapjanak, és egy-egy ilyen bizottsági ülésre képviselőt nyerve valakinek a személyében Magyarország számára.

Amint ismeretes, négy nagy jelentőségű kérdést foglal magában a békeszerződés-tervezet. Az egyik a magyar-román területi kérdés, a másik a csehszlovákoknak az a kívánsága, hogy 200 000 magyart kitelepítsenek, a harmadik a cseheknek az a követelménye, hogy a Pozsony körül meglévő hídfőjüket Magyarország hátrányára kibővítsék és a negyedik csoport a béketervezetnek Magyarországgal szemben alkalmazandó gazdasági feltételei.

A delegáció a legsúlyosabb és a legveszedelmesebb kérdésnek magyar szempontból a 200 000 csehszlovákiai magyar kitelepítését ítélte.⁴ Ez valóban így is van. A magyar közvélemény sajnos ennek nem szentelt eddig nagy figyelmet, úgy érezte, hogy ezt el is lehet háritani, ez tulajdonképpen egy támadás visszaverése, és nem pozitív eredmény, holott, ha ezt el lehet háritani, akkor talán a legnagyobb békeproblémák oldódtak meg. Időrendben előbb került tárgyalás alá a magyar-román határ kérdése. A magyar-román határ kérdése-

Az eredetileg augusztus 20-ára tervezett — Szviridov altábornagy által eltöltött — naggyűlés helyett a Kisgazdapárt – a Parasztszövetséggel karöltve szeptember 8-án Országos Parasztnapokat rendezett. Nagy Ferenc: Küzdelem a vasfüggöny mögött. Európa-História. 1.köt. 351–355., 358–361. pp.

³ A magyar békelegációról lásd a [38.] 121. sz. jegyzőkönyv 88. napirendi pontját, valamint jegyzetét.

⁴ Lásd a [45.] 128. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és 12. jegyzetét, valamint az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és 7. jegyzetét.

ben, a május 7-ei döntés után, jóformán úgy éreztük, hogy az végleges.⁵ De a nyugati útjuk⁶ is meggyőzte őket arról, hogy ebben a tekintetben nagyon komoly segítség egyetlen oldalról sem várható. A magyar közvélemény viszont azt tekintené pozitív eredménynek, az összes nagy problémák elintézése közül, ha valamely területi gyarapodás következne be Magyarország javára, és mivel Románia szintén csatlós állam volt, azt tartaná helyesnek a magyar közvélemény, ha Erdély területéből valamit nekünk visszaadnának. Sajnos Párizsban kettőnk megítélése között igen nagy különbség volt. A románok tényeket tudnak produkálni az ő felszabadítás utáni magatartásukat illetően. A románok be tudják bizonyítani, hogy már akkor harcoltak Németország ellen a szövetségesek oldalán, amikor még magyar csapatok németek oldalán harcoltak, sőt azt is, hogy magyar csapatok ellen harcoltak a szovjet oldalán. Ezek könnyen bizonyítható tények és könnyen áttekinthetők az összes hatalmak részéről. A román diplomácia rendkívül sokrétű. Az volt a benyomás Párizsban, hogy a reakciós diplomácia éppen úgy a mai rendszer irányítása alatt áll, és éppen úgy beletartozik a román diplomácia munkatervébe, mint a mai kormány ügynevezett diplomáciai munkája. Ennek a rendkívül sokoldalú és könnyebb helyzetből folytatott tevékenységüknek majdnem az lett az eredménye, hogy Romániát elismerjék győztes hatalomnak. A magyar delegációnak, de egyáltalán a tanácskozásoknak a mi szempontunkból igen jelentős eredménye az, hogy ez az erőfeszítés sikertelen maradt, és Romániát legyőzött országgként kezelik hivatalosan.

A kiutazása után kereste a kapcsolatot a nagyhatalmak vezetőivel, sajnos Molotov külügyminiszter nem két nap múlva érkezett vissza, hanem csak elutazása előtti délután, és így a Szovjetunió részéről Visinszkij helyettes külügyminiszterrel⁷ tudott csak találkozni, akivel nagyon beható beszélgetést folytatott. Ennek a során rámutatott Magyarországra oroszbarát politikájára, rámutatott arra, hogy ott is, ahol az amerikaiak, mint egyetlen olyan nyugati hatalom, amely velünk szemben valami kívánságot fejezett ki, ahol látszat szerint ezek a kívánságok a mi javunkat szolgálták volna, ott is éppen azért utasítottuk el, mert kifejezésre akartuk juttatni a szovjet iránti fokozottabb ragaszkodásunkat és kapcsolatainkat.⁸ Elmondotta, hogy mérhetetlenül kíno-

⁵ Lásd a [45.] 128. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és 11. jegyzetét, valamint a [36.] 119. sz. jegyzőkönyv 3. jegyzetét.

⁶ Az utalás a magyar kormányküldöttség 1946. június 8–25-ei amerikai, angolai és franciaországi látogatására vonatkozott (lásd a [36.] 119. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját).

⁷ Visinszkij, Andrej Januárieics (1883–1954) szovjet jogász, diplomata. 1935-től 1939-ig a Szovjetunió legfőbb ügyésze. 1939-től 1949-ig külügyi népbiztos, illetve külügyminiszterhelyettes. 1949-től 1953-ig külügyminiszter.

⁸ A nyugati hatalmak gazdaságpolitikai érdeklődésére és az amerikai légiközlekedés számára a Budapesten keresztül történő útvonalengedélyezésre gondolt; az utóbbi kérést a magyar kormány a Szövetséges Ellenőrző Bizottság elé irányította (lásd a [8.] 91. sz. jegyzőkönyv 34. pontját).

san hat a magyar demokráciára, hogy román–magyar viszonylatban egészen egyoldalú megítélés alá esik, és még csak komolyan mérlegelés alá sem hajlandók vonni a nagyhatalmak azt, hogy nekünk jogos kívánságaink vannak legalábbis a magunk népszerűségét és a magunk presztizsét illetőleg. Visinszkij külügyminiszterhelyettes azt mondta, hogy a bécsi döntést meg kellett változtatni, mert az a körülmény, hogy akik a bécsi döntést gyakorlatilag meghozták, elvesztették a háborút, maga után vonta, hogy az általuk hozott nemzetközi döntéseket is meg kellett változtatni. A bécsi döntés a nagyhatalmak véleménye szerint nem csak egy fasiszta nagyhatalom intézkedése volt, hanem igazságtalan döntés is volt. A bécsi⁹ döntés alapján tehát visszaáll a trianoni határ. Mármost, ha a nagyhatalmak a bécsi döntés¹⁰ meghozatalával egyidejűleg kimondták azt, hogy egész Erdély Romániát illeti meg, nem állnának ellentétben sem a románokkal kötött fegyverszüneti egyezményrel, sem pedig a bécsi döntés megítélését illetően. Nincsen okuk arra, hogy Romániával kapcsolatban hátrányosan változtatnák [sic!] meg azt a döntést, nem folytathatnak kétkulacsos politikát, leszögezték álláspontjukat a május 7-ei döntés mellett és mellette ki is tartanak. Kijelentette azonban azt, az a véleménye, hogy a békekongresszus befejezése után meg lesz a lehetősége annak, hogy a két ország együtt próbálja megoldani ezt a kérdést. Természetesen közölte vele, hogy erre a mi véleményünk szerint nem lesz meg a lehetőség, mert Groza soha nem lesz abban a helyzetben, hogy szabad tanácskozás alapján lemondjon Erdélynek bármekkora területéről is, viszont a román demokráciának ez a megítélésünk szerint egyoldalú támogatása nagyon kínosan hat ránk és gyengíti a magyar demokráciát. Arra kérte Visinszkijt, tekintettel arra, hogy a magyar béke delegáció, a Gyöngyösi-féle szóbeli előterjesztés alapján, bejelentett 22 000 négyzetkilométernyi területéről visszavonta a maga igényét 4000 négyzetkilométernyi területre, tekintsek ezt új helyzetnek és alkalmasnak arra, hogy a kérdéssel foglalkozzanak és hozzanak új döntést ebben a kérdésben. – Itt magyarázatot kell adni arra, hogy a béke delegáció miért vonult vissza a 22 000 négyzetkilométeres igényről a 4000 négyzetkilométeresre. A magyar delegáció úgy vélte, de mi is úgy láttuk már korábban, hogy mi kétféle elgondolás alapján támaszthatunk igényt Romániával szemben. Vagy a nemzetiségi egyensúly biztosítása alapján, amely esetben körülbelül 22 000 négyzetkilométer felelne meg a célnak, vagy pedig a határmenti magyar lakta területek magyar többségének kimutatása alapján. Közbeeső megoldás alig lehetséges, mert védhetetlen, egyrészt közbeeső területeken nincs magyar többség, másrészt van kisebbség.¹¹ A magyar delegáció úgy látta, hogy ez a követelés feltétlenül elutasításra talál és még csak nem is

⁹ Elírás történt, valójában az 1946. május 7-én a győztes nagyhatalmak külügyminiszterei által Párizsban hozott döntésre hivatkoztak.

¹⁰ Lásd a 9. jegyzetet.

¹¹ Lásd a [45.] 128. sz. jegyzőkönyv 11. jegyzetét.

53. 1946. szeptember 9.

tárgyalhatnák, egyrészt azért, mert ez a követelés fennállott már a május 7-ei döntés idején, tehát akkor is ellene döntöttek, másrészt pedig, mert kialakult az a vélemény, hogy kisebbségvédelem egyetlen országgal szemben sem lesz, inkább a kisebbségek megszüntetése a tendencia, és éppen ezért 800 000 főnyi román kisebbségnek beállása Magyarország javára [sic!] elképzelhetetlen döntés lenne. Ez volt az oka annak, hogy a másik magyar védhető álláspontra, a 4000-es álláspontra vonult vissza, ahol ki tud mutatni 67%-nyi magyar többséget. A külügyminiszterhelyettes kijelentette, hogy a Szovjetunió változatlanul arra törekszik, hogy Magyarországgal a jó viszonyt, baráti kapcsolatát fenntartsa, és a lehetőséghez képest elmélyítse. Megérti, hogy a magyar demokrácia számára jól jönne ez a döntés, de nem látnak fennforogni jelentős okot a nagyhatalmak arra, hogy a május 7-ei döntést megváltoztassák. Azt mondja, hogy véleménye szerint, ha ma még lehetetlen is egy kétoldalú megegyezéssel új helyzetet teremteni, később lehetséges lesz. Kijelentette, hogy a gazdasági kérdéseknek eldöntésénél számíthatunk a Szovjetunió támogatására. A csehszlovák kérdésben is kifejtette álláspontját, mind a 200 000 magyart, mind a pozsonyi hídfőt illetően.¹² Erre azonban a válaszában nem tért ki, amiből azt a következtetést vonják le, hogy ezen a területen a Csehszlovákiából való kiutasítások és a hídfőnek a kérdésében egészen 100%-os az orosz támogatás, úgyhogy ott a Szovjetunió valószínűleg maga is hozzá fog járulni a többi nagyhatalomnak egyébirányú megoldási tervéhez.

Felkereste Byrnes-t is, előzetesen azonban hosszas tanácskozást folytatott Smith tábornokkal, az Egyesült Államok moszkvai nagykövétével,¹³ aki szintén befolyásos tagja a delegációnak. Előtte ott volt a térkép. Ki volt rajzolva ez a 4000 négyzetkilométeres rész a térképen. És amint később a Byrnes-sel való beszélgetésnél a nagykövet megjegyzéséből megállapította, ez nem most lett kirajzolva, hanem lényegesen korábban ilyen régiókat rajzoltak, ahol megállapították, hogy hol van meg a magyar többség. Kijelentették, hogy a nagyhatalmak közül senki sem fogja vállalni azt, hogy a május 7-ei döntést megváltoztassa, mert ennek a döntésnek a megváltoztatása semmiképpen sem jelent akkora szükségszerűséget, amiért a nagyhatalmak között esetleg súlyos differenciákat lenne érdemes előidézni. Az ő véleményük az, hogy a kérdést a két országnak együtt kéne elintéznie. Vele is közölte, hogy erre reményünk sincs, annál inkább, mert a moszkvai látogatás után már megkísérelték, de a legmerevebb visszautasításra találtak. Csehszlovákia kérdésében Byrnes nem helyesli a 200 000 magyar kiutasításának tervét, és ezzel szemben állást foglal. A hídfő kérdésére nézve azt a kérdést intézték hozzá, mit szólna a magyar kormány ahhoz, ha a hídfő csak úgy lenne biztosítva a csehek számára, ha a csehek olyan keskeny sávval

¹² Lásd a jegyzőkönyv 4. jegyzetét.

¹³ Bedell Smith, Walter (1895–1961) amerikai tábornok. 1942-től 1945-ig Eisenhower tábornok vezérkari főnöke. 1946-tól 1949-ig az Egyesült Államok moszkvai nagykövete.

megelégednének a Duna partján, hogy katonai jelentősége nem lenne és a bécsi országotat sem érintené. Ezt elvi okokból a leghatározottabban ellenezné, de gyakorlati okok is vannak a szembehelyezkedésre. Az érdekesség az, pontosan ugyanazt a kijelentést tette a Magyarországgal kötendő gazdasági béke tekintetében, hogy mindent el fognak követni, hogy Magyarországra súlyos terheket ne hárítson a békeszerződés és hogy a magyar nép gazdaságilag mielőbb talpraálljon.

Ezenkívül találkozott még a nagyhatalmak képviselői közül Bidault miniszterelnökkel, aki Rákosi miniszterelnökhelyettes által ismert formában és módon nyilatkozott azzal az óvatossággal, amivel általában állást foglal a külügyminiszterek értekezletén, és amellyel úgy látszik most próbálják a maguk nagyhatalmi helyzetét kiépíteni. A csehszlovákiai magyarok kiutasítására nézve kijelentette, hogy nem szeretik azilyent, nem kívánják, és semmi körülmények között nem támogatják. A többi kérdésben nem nyilatkozott, dacára annak, hogy őt, aki legutóbb néhány esetben közvetített a külügyminiszterek között, külön felkérte, tekintettel a súlyos magyar helyzetre, vegyék elő még egyszer a határkérdést. Mégsem nyilatkozott.

Bevinnel nem lehetett beszélni, mert teljesen elzárkózott a magyar jelentkezés elől, még Gyöngyösi sem tudott vele beszélni. Felkeresett azonban egy néhányat a kisebbek közül, így elsősorban Smuts tábornokot, a dél-afrikai miniszterelnököt,¹⁴ aki maga üzent, hogy szeretne vele beszélni, mert Masarykkal találkozott, és erre nézve szeretne közléseket tenni. Ugyanakkor, amikor Smuts miniszterelnökhöz kellett mennie, akkor kellett volna találkoznia Masarykkal is, aki szintén kívánt vele találkozni, de azt gondolta — mivel Smuts tábornok közölte, hogy a csehszlovák ügyben kíván vele beszélni — helyesebb, ha előbb őt hallgatja meg. Felkereste Ausztrália képviselőjét, aki a román területi és politikai bizottságban proponálta a meghallgatásunkat, és mellénk állt, és próbálta őt arra kérni, hogy az Auer Pál által szóban előterjesztetteket tegye saját indítványává, és így vesse fel a bizottság előtt. Elutazása napján kiderült, hogy ezt nem merte vállalni, de nagy intelmet nyújtott át a nagyhatalmaknak, hogy gondolják meg még egyszer a magyar–román kérdést. Valószínűnek tartja, hogy a magyar–román határ kérdése végképpen leszorult a napirendről, és nagyon kicsi a lehetősége annak, hogy bármilyen intervencióra ez a döntés csekély mértékben is megváltoztattassék.

A csehszlovákiai magyarok kiutasításának kérdésében a dolog úgy néz ki, hogy ezt semmiképpen sem fogják megszavazni a bizottságban, és valószínű, hogy nem menne végig a további fórumokon sem. Erre nézve most olyan jelek mutatkoznak, hogy a csehek vissza akarják vonni, és közvetlen tárgyalásokat akarnak kezdeni. A delegáció és az ő véleménye szerint is a közvetlen tárgyalá-

¹⁴ Smuts, Jan Christian (1870–1950) angol tábornok, 1919-től 1924-ig, majd 1938-tól 1948-ig a Dél-afrikai Unió miniszterelnöke.

53. 1946. szeptember 9.

sokon mi egészen más, hasonlíthatatlanul jobb helyzetben lennénk, ha a bizottság először leszavazná a cseh propozíciót, hogy azután, ha a csehek mindenképpen szabadulni akarnak a magyaroktól, ők legyenek kénytelenek közvetlen tárgyalásokat kérni tőlünk. Gyengébb lesz a helyzetünk akkor, ha előbb visszavonják a csehek a javaslatukat, és a nagyhatalmak utasítanak bennünket közvetlen tárgyalásokra, mert ott előtérbe lép a propaganda, és ha mi nyomós tárgyi és politikai okokból elutasítjuk esetleg a nekünk nem tetsző cseh propozíciót azt mondhatják, hogy ime, egy összeférhetetlen nép, amely nem akar megegyezni. Smuts tábornok csak annyit mondott, hogy a csehszlovákok szeretnének a kérdésben közvetlenül megegyezni.

Elutazása napján jött Károlyi Mihálytól egy üzenet, hogy mértékadó angol körökkel érintkezett, és ezeknek az angol köröknek tudomásuk van egy olyan propozícióról, amely szerint a 7000 lakosnyi hídfő ellenében a csehek 30 000 magyar által lakott területet akarnak visszaadni.¹⁵ Ezt a hírt azonnal megtárgyalták, és az volt a véleményük, noha roppant primitívnek tetszik a javaslat, igen nagy számítás van a dologban. Elsősorban megkapnák a hídfőt, amelyben ugyan csak 7000 magyar él, de ami ellen tiltakozunk, másrészt pedig 30 000 magyarnyi [sic!] területet adnának át. Elvisznek innen 7500 embert, ami egészen a magyar etnikumnak a magyarországi határáig egy keskeny sávot elmagyartalanít. [sic!] Úgyhogy öbennük az a vélemény alakult ki, és kérték, hogy vesse fel a kormány előtt és adjon hírt állásfoglalásukról, hogy nem lenne-e helyes, ha a magyar delegáció azt mondaná, hogy mi hozzájárulunk ahhoz, hogy Csehszlovákia megszabaduljon a magyarságtól, vagyis arra gondol a delegáció, hogy ha a csehek a magyar többségű területeknek minimálisan 50%-át átadnák, vállalnánk-e akkor, hogy az ottmaradó magyarokat erre a területre és részint más területekre elhozzuk. Az alakult ki a delegációban, vállalni kellene

¹⁵ A szlovák politikusokkal szemben cseh részről több megértést mutattak a szlovákiai magyarok iránt, többen ellenezték a lakosságcsere erőltetését. Erről lehetett ismeretük egyes angol köröknek. Károlyi Mihály üzenetét nem ismerjük. Böhm Vilmosnak is jelezte Károlyi, hogy csehszlovákiai tárgyalásai alapján remélhető lesz egy kedvezőbb megoldás. Böhm viszont a norvég külügyminiszter részére — egy megbeszélésük alapján — feljegyzést készített a magyar-csehszlovák és a magyar-román viszonyról. Ebben kifejtette, hogy amennyiben a csehszlovák fél nem biztosítaná a szlovákiai magyarok számára az emberi szabadságot, a kulturális, szociális, politikai és gazdasági egyenjogúságot, akkor a magyar kormánynak követelnie kell azt a két állam határán elterülő földet, amelyet a magyar lakosság „apáról fiúra örökölve, évszázadokon át kemény és verejtékes két keze munkájával megművelt, és magáénak mondhatott”. A demokrácia győzelme idején ezt az álláspontot tartotta irányadónak.

Böhm a feljegyzést megküldte Szakasits Árpádnak s jelezte, hogy Norvégia lesz az egyetlen északi ország, amely részt vesz a békekonferencián és a delegáció vezetője Lange külügyminiszter lesz. (Böhm Vilmos Válogatott politikai levelei 1914–1949. Sajtó alá rendezte és jegyzetekkel ellátta Szabó Éva és Szűcs László. Napvilág Kiadó, 1997. Károlyi Mihály levelét lásd e kötet 313–316., Böhm Vilmos levelét és feljegyzését a 319–322. pp.-n.)

Károlyi értesülései és Böhm gondolatai közötti rokonság feltételezhetően nem volt véletlenszerű.

oly módon, hogy aki mindenáron ott akar maradni, maradjon ott, de mi minden eszközzel elősegítjük, hogy aki el akar jönni, eljöhessen. Abszolút kényszerbe nem menne bele a magyar delegáció.

A másik kérdés, aminek az eldöntésére ugyancsak felkérte a delegáció, hogyha a bizottságban mégis minden várakozásunk és minden eddig elhangzott ígéret ellenére is ellenünk döntenek a 200 000 magyar kiutasítása ügyében, ebben az esetben a delegáció legalább forma szerint nem látja további célját az ott-tartózkodásának. Ő próbálta a delegációnak megmagyarázni, hogy nekünk nem sokat használ az önérzeteskedés, mert az egész világgal szemben kell önérzeteskedni, és ha el is dőltek a kisebbségi kérdések, ott vannak még a gazdasági kérdések, amelyeknél ha meghallgatásunk nélkül, egyoldalúan döntenek, akkor tökéletesen meg tudnak nyomorítani, tehát meg kell gondolni, hogy ilyen demonstrációval a delegáció próbáljon-e élni. Arról lehet szó, hogy ott maradnak a gazdasági szakemberek, és a politikai része hazajön.

Csak odakint értette meg, hogy a delegáció miért kívánta, hogy kimenjen. Minden tagja érzi azt a mérhetetlen felelősséget, ami a delegációra hárul ezek között a nagyon komor kilátások között, és jólesett nekik az, hogy néhány szóval elismerte a munkájukat, amely valóban elismerésre méltó. Nem hagynak ki semmi lehetőséget, és ahol csak egy mód van a magyar álláspont kifejtésére, azt megteremtik és kiharcolják, és igen magas színvonalon jelentkeznek mindig a magyar álláspont. Mégis jólesett nekik, ha azt látják [sic!], hogy az egész magyar kormány együtt van velük, és elismeri a rettentő nehézségeket. Valóban az a helyzet, hogy csak annyiban különbözik a trianoni állapottól a delegáció helyzete, hogy szabadon járnak-kelnek, joguk azonban nincsen semmi sem. – Meg kell mondania, hogy a delegáció teljes egyetértésben hozza meg határozatait.

A szakemberek mellé nagyon kívánatos volt kiküldeni Gerő közlekedésügyi minisztert.¹⁶ Tudniillik a szakemberek egy-egy kérdésben az érveket nagy-szerűen tudják összegyűjteni, azonban ahhoz politikus kell, sőt mozgalmi politikus, hogy azután a magyar argumentációkat ott élezzék ki, ahol ott ma már az egyes országok lelki összetételét illetően is feltételezhető a legnagyobb hatás. Ebben a tekintetben különösen, függetlenül egyéb rendkívül hasznos munkájától, eredményesen működik közre Gerő miniszter. Kijelentette azonban neki, hogy szeretne mielőbb hazajönni.

¹⁶ Mivel a kommunista külügyminiszterhelyettes Bolgár Elek betegségére hivatkozva nem utazott ki Párizsba a tárgyalásokra, s így csak kiscsapatpartiak voltak a magyar delegációban, Auer Pál követ táviratban kérte a miniszterelnököt egy munkáspárti képviselő kiküldésére. Gerő Ernő mint a magyar delegáció elnökhelyettese 1946. augusztus 22-étől szeptember 9-éig tartózkodott Párizsban. (Lásd Kertész István: Magyar békeilluziók 1945–1947. Európa-História, 1995. 312–313. pp.) Baráth Magdolna kéziratos Gerő-tanulmánya szerint (142–143. pp.), azonban tovább tartózkodott kint, mivel szeptember 13-án még levelet írt Párizsból Rákosi Mátyáshoz.

53. 1946. szeptember 9.

Lehet, hogy párizsi beszámolójából sok kisebb adat kimaradt, általánosan a hangulatot úgy jellemzi, hogy nincsen olyan nagy nép, amelyik ellenséges indulattal viseltetne a magyar demokrácia vagy a magyar nép iránt, nincs gyűlölködés, de az a körülmény, hogy 1944. október 15-én nem tudtuk kiszakítani magunkat a náciizmus karjaiból, ez helyrehozhatatlan és jóvátehetetlen hiba a számunkra. Ha nekünk Romániával szemben csak annyi hátrányunk volna, amennyi idő Romániától Magyarorszáig a felszabadító csapatoknak az előnyomulási idejét jelenti, akkor nem volnánk ilyen hátrányos helyzetben, és akkor Románia nem játszhatná meg velünk szemben a győztes állam szerepét, de még a szlovákok sem. Sajnos ennek a fél esztendőnek a kártevéseit nyögjük. Hiába próbálnak ma itt olyan hangulatot teremteni az országban, hogy túl sokat verjük a mellünket, nincsen mit hibáztatnunk ebben a tekintetben, mert ellenállási érdemeink semmi esetre sem dokumentálhatók olyan könnyen távol élő és a mi viszonyainkat nem ismerő népek képviselői előtt, mint az a körülmény, hogy a románok harcoltak Ausztria területén is, és hogy a szlovákok legalább nagyra látszó belső felkelést szítottak. Úgy ítéli meg ezt a dolgot, hogy talán az a döntés, amit hoznak, velünk szemben talán nem is büntetés, de nincsen miért jutalmazni bennünket. Így nézi a helyzetet. Egyébként ott kinn egy kicsit mindenki sovíniszta, mert olyan ennek a béke delegációnak a működése, mint egy választásnál a korteseknek a munkája. Mindenkit magával sodor az eredményt elérni akarás láza, és ilyenkor kissé elfeledkezik mindenki az egészen nagy és alapvető szempontokról. Azt hiszi, az ítélet nem lesz olyan, ami a mi életképességünket kétségessé tenné, vagy kétségbevonhatóvá tenné, ha hideg fejjel, nyugodtan, akármilyen keserű szívvel, az első perctől fogva leszámolunk azzal a helyzettel, amit nekünk teremtenek, és hozzáfogunk a magunk belső munkájának az elvégzéséhez, és ha az eddigi tempót a munka terén tartani tudjuk, akkor nagyon hamar elérhetjük egyes körülöttünk élő népek életmódját. Kéri a minisztereket, hogy ha vannak olyan pontok, amelyek nem világosak előttük, tegyenek fel kérdéseket, és azután próbáljanak foglalkozni a csehekkel kapcsolatosan felvetett kérdéssel.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: A kép teljes, de nehezen tudnának hozzászólni az új javaslatához, mert számokat nem ismernek.

Rákosi Mátyás államminiszter: Olyan javaslatba, ami a hídfőért ad területet, abba bele lehet menni. Ha jól emlékszik, a cseheknek van már valamilyen hídfőjük. Egy dolog fontos, hogy a csehek a Duna két oldalát ne fogják át, mert akkor esetleges diplomáciai feszültségek esetében a dunai hajózásban nehézségeket okozhatnak. Úgy tudja, van ott valami híd is, ha nem robbantották fel.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Egy kis teherbírású híd van.

Rákosi Mátyás államminiszter: Tehát ez a novum nem áll fenn, mert ha eddig nem lettek volna a jobb parton, az mást jelentett volna. Ha a stratégiailag

kevésbé fontos területből nagyobbat kapnának vissza, akkor látná a közvélemény, hogy nem erőszakról van szó, hanem inkább megegyezésről.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Valószínű, hogy a rimaszombati blokkra gondolnak.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nem hiszi, hogy a csehek az Ipoly vonalát megbolygatnák, mert azt, mint természetes határt nagyon szeretik. Erről lehet szó, de minden suskus nélkül. Résen kell lenni az után, amit tapasztaltunk a népcserével kapcsolatosan.¹⁷ Ha ők belemennek abba, hogy a magyarlakta területek felét visszaadnák, és ennek fejében mi vállalnánk az ottani magyarságot, abba is bele kell menni. A jó módú emberek inkább felveszik a szlovák nemzetiségi jelleget, semhogy otthagyják Szlovákiát, és az a veszély keletkezik, hogy a valóban röghözkötöttek, mondjuk a középgazdák, azok mindent megtesznek, hogy ottmaradhassanak még annak az árán is, hogy a gyermekük szlovák iskolába fog járni, és megvan az a veszély, hogy elvész a magyarság számára egy igen értékes réteg. Ha visszakapnánk 4000 négyzetkilométert, ennek fejében belemehetnénk a népcserébe, mert akkor területet is kapnánk, és nem lenne meg az a veszély, hogy a magyarságnak igen használható, politikailag és gazdaságilag kulturált része kiesik. Mert az országnak legjobban fejlett része mezőgazdaságilag ez. Ezek óriási erőt képviselnek a magyarságnak még akkor is, ha az átmenet első éveit nagy nyomorúságot jelentenének. Ezt nekik már Moszkvában is megmondták,¹⁸ bár nem ilyen konkrét formában. Egy nemzet ereje a lakosság számában van. Ha választani kell a között, hogy elvész a nemzet számára egy ilyen majdnem félmillió értékű tömeg, vagy pedig megtartható a nemzet számára, akkor az oroszok a maguk részéről az áttelepülést tartják jobbnak, egy magyar patrióta szemszögéből nézve is. Ez kielégítené a magyar közvéleményt is. A magyar nem-soviniszta közvélemény az, hogy visszakapunk a magyarság számára nem értékes elemeket és ennek fejében a többi ottani elnemetietlenedik. Természetesen ezt minden eszközzel meg kell akadályozni. Mi ezt a gondolatot már régen felvetettük. Volt szó arról, hogyha 3000 négyzetkilométert kapnánk, ami legfeljebb 300 000 embernek adhatna otthont, abba is bele lehetne menni, mert az jelentené ennek a kérdésnek a nyugvópontra jutását, és lehetőségét annak, hogy Csehszlovákiával végre, normális életet éljünk. Mind a két lehetőséget meg kell nézni és ilyen irányú felhatalmazást kell adni azzal a feltétellel, hogy nézzenek meg minden betűt, nehogy úgy járjunk, mint a népcsere-egyezménnyel.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: És foglaljanak minden részletet is írásba.

Rákosi Mátyás államminiszter: Előfeltétel, hogy elutasítani a kilakoltatást, mert mihelyst ebben a tekintetben engedünk, elvesztünk mindent.

¹⁷ Lásd elsősorban az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

¹⁸ Lásd a [19.] 102. sz. jegyzőkönyvet.

53. 1946. szeptember 9.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A kérdéssel nekünk Rákosi miniszterelnökhelyettes elgondolásai alapján annál inkább foglalkoznunk kell, mert konkrét kisebbségvédelem egyetlen szerződésben sem lesz. Ezt Bevin megmondta előre, és azt fejezte ki, hogy kár lenne a kisebbségi kérdést leszűkíteni egy-két nemzet problémájává. Még ha egyáltalán hozzájárulna is a békekonferencia ahhoz, hogy a konkrét szerződésekben kötelezi az egyes országokat a kisebbségi jogok biztosítására, ez csak Romániára állna. Tudniillik Csehszlovákiával nem fognak békét kötni, mert az nem vesztes állam, őt tehát semmi sem fogja kötelezni ebben a vonatkozásban.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Abban az esetben, ha kapnánk 30 000 magyar lakosú területet, akkor viszont a csehek megkapnák a hídfőt, amit eredetileg követeltek, és az nagyon káros lenne az országra nézve.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A Károlyi Mihály által hozott angol propozíció úgy szól, hogy a 7500 lakosnyi területtel szemben ők akkora magyar területet adnának vissza, amelyiken 30 000 magyar él.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A hídfő viszont megszakítaná a bécsi utat.

Rákosi Mátyás államminiszter: El lehet onnan vinni az utat. Építenek egy 30 km-es kanyart, és mindenki szívesen fogja ezt a kerülőt megtenni, semhogy alávesse magát egy ilyen rövid útszakaszon két vámvizsgálatnak. Ez másodrendű kérdés.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Szerinte elsőrendű kérdés. Kérdés, hogy megér-e ez ennyit? Sokkal előnyösebb lenne, ha az az indítvány megy keresztül, hogy megkapnának egy egész keskeny területet, és ezért ők ezt kapják, ha ennek a fejében mi semmit sem kapunk. [sic!] Ez lehet, hogy csak hangulati kérdés. Külön kell választani, és alaposan meg kell nézni a kérdést. A másik rész a lakosságcsere ügye. Vigyenek ki jó jogászokat Párizsba, akik szerződésekhez értenek, mert ez egy külön rutin kérdése. Nagyon kell vigyázni ezeknél a szerződéseknel, így pontosan körül kell írni a számot. Nem lehet általánosságban azt írni, hogy a „magyarokat”. Ők átadják a magyarlakta területek felét, ezzel szemben hajlandók vagyunk meghatározott számú magyart átvenni. Teljes mértékben osztja Rákosi államminiszter véleményét, hogy gazdasági szempontból az a fontos, minél több magyar legyen Magyarországon, de végeredményben csak azok a magyarok legyenek itt, akikre Magyarország számíthat. Vigyázni kell, hogy a népsűrűséget ne emeljük olyan mértékben, amit az ország nem tud eltartani. Különösen az első 10–20 évben. Ez ugyan egy későbbi kérdés, mégis felhívja a minisztertanács figyelmét, hogy annál is inkább vigyázni kell, és már a szerződés tárgyalásánál meg kell határozni, hogy hogyan történik ez. Emlékeztet a nyugat-magyarországi kérdésekre.¹⁹ Nehogy most az az eset ismétlődjék meg: Csehszlovákia magát a győztes hatalmak

¹⁹ Az első világháborúban ugyancsak vesztes Ausztriához csatolt nyugat-magyarországi területek esetére vonatkozott az utalás.

védelve alá helyezve a tárgyalásoknál önkényesen járjon el, tehát itt teljesen egyenlő jogú szerződő felek tárgyaljanak.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Annál is inkább vigyázni kell erre, mert a cseh-magyar lakosságcsere ilyen téves pszichológiai légkörben jött létre.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Nem fél a kisebbségvédelemtől. Elsősorban Csehszlovákia a győztes hatalmakkal karöltve köt békeszerződést. Emlékezteti a miniszterelnököt arra, hogy Bevin azt mondta, nem szükséges a kétoldalú szerződésbe belevenni kisebbségvédelmet, mert annak a világon semmi hatása. Mert mit csinálhatunk, ha nem tartja be a másik állam a szerződést, ellenben ha a békeszerződésbe belevesznek egy, az emberi jogokra vonatkozó általános rendelkezést, akkor ez a kérdés a Nemzetek Szövetségének védelme alatt áll, és akkor minden szerződő fél köteles azt gyakorolni. Ne befolyásoljon minket tehát az, hogy nincs kifejezetten benne a szerződésben a kisebbségvédelem. Benne lesz az emberi jogok általános védelme a békeszerződésben és az többet ér. Az egyéb vonatkozású hírekre meg kell jegyeznie, hogy sajnos nem voltak vérmes reményeink, és így ezek nem leptek meg bennünket.

[Bán] *Iparügyi miniszter* felveti, hogy a kicserélésre kerülő lakosság számára beleszámít-e a csehszlovák-magyar lakosságcsere során kitelepített lakosság.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez a kérdés ebben a formában nem került napirendre. Mindenesetre rendkívül figyelemreméltó szempont. Ebben az esetben van ott 650 000 magyar, és ha mi területi egyezkedésbe fogunk, akkor azt kell kérni, hogy legalább 350 000 magyarra szóló területet adjanak nekünk.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Az ottani magyarok közül igen sok már el lesz szlávosítva.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: A magyar közvélemény megdöbbenéssel látja a párizsi jelentéseket, nem azért, mintha vérmes reményei lettek volna, hanem azért, hogy ilyen rendkívüli arányban foglaltak ellenünk állást. Ez súlyos kritikát vált ki a kormánnyal szemben, mert hogy nem változtatják a határokat, azt tudomásul veszik, de a moszkvai tárgyalások kapcsán elromlott a hangulat. Ha ennek során nem várt volna a magyar közvélemény a határkérdésben valamit, nem lenne most ilyen rossz a hangulat. Nagyon kell vigyázni ezekben a részletkérdésekben, amelyek talán nem is annyira részletkérdések. Talán el lehetne ejteni a 30 000-es létszámot és a hídfő kérdését, de ennek ellentéte a területátengedés volna. Az igazságügyminiszternek a kisebbségi jogokkal kapcsolatban tett kijelentéseire válaszolva aggályosnak tartja a közvélemény szempontjából is, ha nincs a két szerződő ország között pontosan körvonalazva a kisebbségi jogok védelme. Az az érzése, hogy jobban meg tudnánk védeni a kisebbségek érdekeit, ha a két ország közötti szerződésben is van allúzió a kisebbségi jogokra. Kéri, fontolják meg ezt még egyszer, és ne ejtsék el olyan könnyen.

53. 1946. szeptember 9.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Sajnos ezzel szemben az a helyzet, hogy a csehszlovákok nem fogják megcsinálni, mert vele nem kötnek békét. Annyira eluralkodott a nagyhatalmakon az a felfogás, hogy a kisebbségek nyújtottak módot Hitlernek erre a nagyarányú európai terjeszkedésre, és a kisebbségek mindig könnyen segítenek elő idegen célokat, így külön kisebbségvédelmet nem nyújtanak senkinek.

[Bartha] *Honvédelmi miniszter*: A hídfő tekintetében aggálya van. Trianon óta kísérleteznek a cseh-jugoszláv korridorról, és ha hozzájárulnak a hídfőhöz, ez első lépés lenne a korridor felé.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Különböző nagyhatalmak vezetőivel tárgyaltak és tárgyalnak jelenleg is a delegáció vezetői. Eluralkodott az a felfogás a békedelegáció tagjai között, hogy mindenkit [sic!] meg kell fogni, ha az országon lehet segíteni. Felvetődött igen sokszor az a kérdés is, hogy ez nemcsak hídfő, hanem esetleg idővel korridor is. Ez is szerepelt a napirenden, és így a honvédelmi miniszter által érintett szempont nem marad figyelmen kívül.

Rákosi Mátyás államminiszter: A kisebbségvédelem kérdésében feltétlenül jobb volna, ha belevennék közvetlenül is a szerződésbe. Ennek az volna a jelentősége, ha a magyarokat sértik, akkor közvetlenül a csehekhez fordulhatnának, így ellenben a Nemzetek Szövetségéhez kell fordulnunk, ez továbbítja vagy nem továbbítja a csehekhez és mire odaér legnagyobb részét elsikkad a dolog. Kéri tehát a kisebbségvédelem mellett való állásfoglalást, hogy az általános deklaráció mellett még külön belevegyék a két nemzet között kötendő szerződésbe is. Ők is nagyon szeretnék, és eltekintve a politikai effektustól, itt Magyarországon és a határon túl is megnyugtatólag hatna a közvéleményre. Sajnos a csehek tudják, hogy ez a megoldás Magyarországnak több módot adna a kívül maradt magyarokkal való törődésre, és ezt nem akarják. Bevin mondta meg legvilágosabban, hogy ők efelől már a háború alatt megegyeztek, és ne is erőlködünk, hogy ezt megváltoztassuk. A kisebbségeket, ahol csak lehet, meg akarják szüntetni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Mindenütt szívesen látják ezért a lakosságcseréket.

Rákosi Mátyás államminiszter: Azt hiszik, hogy megszüntetik ezzel a vilongásokat. Meg kell mondani, hogy sok különbség a trianoni tapasztalatok alapján nem volt. Volt ott egy ilyen kölcsönös szerződés, és soha különösebb eredményt nem tudtak elérni. A hídfő kiterjesztésének minden erővel ellent kell állni. Ebben mind megegyeznek. Ez a kiindulópont. Amennyiben ez nem hajtható végre, akkor jön a második variáns, hogy legyen a hídfő olyan kicsiny, amennyire csak lehet, és minden körülmények között kapjunk valahol ellenszolgáltatást. Először lehetőleg elutasítani, másodsor azzal a feltétellel, hogy a lehető legkisebb legyen, és kapjunk helyette kárpótlást, és lehetőleg a bécsi utat se érintse. A harmadik variáns — és itt nem ért egészen egyet az igazságügyminiszterrel — az, hogy benne legyen ez az út. [sic!] Az utat szerinte el

lehet téríteni. Annak idején a Hamburg-Berlin-Konstantinápoly út építésénél is voltak ilyen problémák, a magyar kormány azt kívánta, hogy Szegedet érintse az út és kívánságához mérten arrafelé építették az utat. Ezt most is meg lehetne csinálni. Ez stratégiai szempontból is közömbös, mert ma már a Duna bal partjáról is nyugodtan lehet a bécsi utat lőni. Tehát álláspontunk a következő: 1. feltétlenül visszautasítani a hídfő-kérdést, 2. vagy a hídfő területét minimumra csökkenteni, és jelentős kompenzáció követelése, és annak a kikötése, hogy lehetőleg az utat ne érintse, 3. vagy ha érinti az utat, akkor nagyobb kompenzációt kell követelnünk. Ami a lakosságcsere-t illeti, egy látszólag merev elv van, de megmondhatják, hogy a magyar nép nem sovíniszta rétegeiben is van egy olyan gondolat, hogy a határok nem örökkévalók, és ez a béke sem örökkévaló. Nem szívesen megy bele a magyar köztudat egy lakosságcsere-be, még ha ez is az egészségesebb és jobb. Ez politikai tényező. Ezért a delegáció kiindulópontja az legyen, hogy minden erővel harcoljon a kitelepítés ellen. Amennyiben ez az álláspont nem volna végrehajtható, akkor feltétlenül kérjen területet, ha ez így külön megy.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Smuts így fejezte ki: földdel, házzal.

Rákosi Mátyás államminiszter: Akkor ezek a kis számok már nagy szerepet játszanak. Ha szerződés lesz, akkor természetes, hogy ezt a 30 000 embert külön vesszük, mint ami már nem lehet alku tárgya. Az egésznel pedig azt kell kérni, hogy félakkora területet hogyha visszaadnak, mint amennyin a magyar etnikum többségében él, akkor belemegyünk a lakosságcsere-be, mégpedig úgy, hogy megszabunk egy felső számot. A vegyeslakosságú területeken tízezzel vannak emberek, akik nem nagyon törődnek a nemzetiségükkel, ebből adódnak az eltolódások a népszámlálásoknál. Nem fog visszajönni ilyen esetben mind a 600 000. Lehet, hogy 100 000 vagy 150 000 ott fog maradni családi, vagy vagyoni vagy foglalkozási okokból.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ha 300 000 magyarlakta területet visszaadnának, akkor vállalnánk az összes magukat nem szlováknak vallott magyar átvételét.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ott is lenne lakosságcsere, mert ott is valószínűleg van több szlovák. Mi minden lakosságcsere ellen vagyunk, de lehet, hogy a csehek külön lakosságcsere-akciót fognak javasolni, sőt lehet, hogy a nagyhatalmak utasítani fognak, kössünk lakosságcsere-egyezményt.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ettől tartani lehet.

Rákosi Mátyás államminiszter: A szlovákok is bajban vannak, és nekik is kell valamit tenni. Tehát ismét leszögezi, hogy álláspontunk: először semmit sem adni, másodszor a lehető legkedvezőbb eredményt kivenni belőlük.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Kérdés, hogy a most folyó lakosságcsere-t a felmerült sok nehézséggel együtt lebonyolítsák-e vagy sem? Főleg figyelembevéve a 64 000 elítéltet.

53. 1946. szeptember 9.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ezt már 99%-ban visszavonták. A közellátásügyi miniszternek arra a megjegyzésére válaszolva, hogy a közvéleményben nagy a kiábrándulás, ki kell jelentenie, hogy nekünk volt valamelyes lehetőségünk, és ennek az árnyéka még ma is megvan, és nincs kizárva, hogy később ebből lesz is valami. Nem vezették félre a magyar közvéleményt.

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter:* A 10=0 arányszám ellenünk a szavazásnál, kétségbeejtő.

Rákosi Mátyás államminiszter: Feltételezi, hogy ha határozott nyilatkozat hangoznék el, hogy mi ide vagy oda tartozunk, akkor megkapnánk az illetékes vonal szimpátiáját. Mi bizonyos fokig hintapolitikát folytatunk. Ez részben sajnos népünk külpolitikai tájékoztatlanságából folyik.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter:* A csehek is hintapolitikát folytatnak.

Rákosi Mátyás államminiszter: Csakhogy ők jobban csinálják. Ha például nálunk munkáspárti közönség előtt felmerülnének a nemzetközi kérdések, akkor a szovjet kapja a legtöbb tapsot, ha kisgazdapárti publikum előtt, akkor az angolszászok.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Ebben is benne van a politikum.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ezért benne van minden félben az óvatosság, és egyelőre ez úgy nyilvánul meg, hogy jelenleg két szék között a pad alá kerültünk.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Jelenlegi gazdasági helyzetünkben nem vagyunk érdekesekek egyik nagyhatalom számára sem. Eredményt pedig csak akkor lehet elérni, ha az illető ország valamelyik nagyhatalom érdeklődését felkelti.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter:* Ha Csehszlovákiával nem tudjuk elérni, akkor is meg kell kísérelni Romániával a kisebbségi jogok védelmének a belevetelét a szerződésbe. Számban ott vagyunk a legjobban érdekelve.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* A párizsi delegáció azon dolgozik.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter:* Ha ez sikerül, az sokkal könnyebbé teszi majd Romániával bármilyen irányú tárgyalásainkat. Csehszlovák vonatkozásban úgy vette ki, hogy a delegációnak az az álláspontja, hogy a hídfő kontra 30 000 magyar által lakott terület visszaadása megnyugtató akar lenni. Javasolja, hogy ne is tárgyaljunk részekre szakítva, mint ahogy Rákosi államminiszter ajánlotta, hanem legyünk hajlandók a csehekkal minden vonatkozásban tárgyalni. Így külön részekre szakítva nem tartja jónak. [sic!]

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Ebben a pillanatban amúgy sem lehet kinyilvánítani, hogy tárgyalni akarunk, nem lehet kezdeményezni tárgyalásokat, hanem el kell buktatni a cseh követelést. Ha ez elbukik, akár úgy hogy leszavazzák, akár úgy, hogy előre látva a következményeket a csehek visszavonják, mindenesetre a magyar delegáció az első rohamot sikeresen állta ki. Ezután a csehek következnek, hogy akarják-e tovább folytatni a kérdést, vagy belenyugosznak, hogy

elbukott a javaslatuk. A jelek azt mutatják, hogy akarják. Akkor majd előjönnek azzal, hogy mit akarnak. A delegáció természetesen mind a két esetre nagyon fel van készülve, mert az a véleményük, hogy az általános rendezés egészségesebb, becsületesebb dolog volna, mint ez a 30 000-es megoldás, ami csak csalétek tulajdonképpen, mert tudjuk, hogy mit rejteget. Valószínű, hogy ezen a címen csak a hídfőt akarják kicsikarni. Meg kell várni a csehszlovák eredményt, és akkor tudunk állást foglalni. Ez nem teszi feleslegessé azokat az intelmeket, amelyek itt a minisztertanácson a magyar kormány részéről elhangzanak, és amelyeket a magyar delegációval közölni kell. Moszkvából visszatérve egy szóval sem mondták, hogy Romániától visszakaphatnánk területeket. Azt mondták, hogy Moszkva elismeri, a románokkal kötött fegyverszüneti egyezmény nyújt némi alapot a két ország közötti területi kérdések rendezésére. Ezt lehetett biztatásnak is venni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Azt is javasolták Moszkvában, hogy kezdjünk közvetlen tárgyalásokat.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Lehet, hogy a moszkvai látogatás után a kormány hangja, sőt talán a saját hangja is optimistább volt a kelleténél, esetleg azt a kijelentést is tették, hogy van némi alap a területi kérdés felvetésére, konkrét biztatás azonban nem volt. A hintapolitikára vonatkozóan az a véleménye, hogy valóban, a közvélemény meglehetősen hullámzó, a kormány hivatalos politikája azonban nem hullámzó. A kormány hivatalos politikája tényekben nyilvánul meg. Elmondotta Visinszkij külügyminiszterhelyettesnek is, mint ahogy már előzőleg baráti beszélgetés folyamán elmondotta a Szovjetunió magyarországi megbízottjának, amikor bizonyos idegességet [sic!] láttunk abban, hogy a csehekkel megegyeztek a mi követeléseink tárgyában Moszkvában: mi a Szovjetunióval szemben nagy vonalakon azokat a kötelezettségeket, amelyeket vállaltunk és amelyeket kötelezőnek tartunk, igyekeztünk a legmesszebbmenően teljesíteni. Tőlünk nyugati országok két dolgot kértek eddig csak: az egyik az volt, hogy adjunk hivatalos kimutatást Magyarország gazdaságpolitikai helyzetéről, a másik, hogy üljünk össze tárgyalni egy légi egyezmény megkötése céljából. Mind a kettőt elutasítottuk szuverénitásunk korlátozottságára és a Szövetséges Ellenőrző Bizottság jelenlétére való hivatkozással, noha a szuverénitásunknak olyan mértékben mégiscsak birtokában vagyunk, hogy a kimutatást kiadhattuk volna, és a légügyi egyezményben is talán tárgyalásokat kezdhessünk.²⁰ Tehát a tényekben nem folytattunk hintapolitikát. Elsősorban a Szovjetunióval fennálló barátságunkat kívánjuk ápolni anélkül, hogy le kelljen mondanunk a nyugati hatalmakkal való barátkozás és érintkezés lehetőségéről. – Ha a minisztertanács nem kívánja tovább vitatni a csehszlovák kérdést, akkor meg kell fogalmazni a minisztertanács álláspontját azoknak a

²⁰ Lásd e jegyzőkönyv 8. jegyzetét.

53. 1946. szeptember 9.

propozícióknak figyelembevételével, amiket Rákosi miniszterelnök-helyettes kifejtett.

A minisztertanács akként határozott, hogy ha csehszlovák, vagy nagyhatalmi kezdeményezésre a két állam között közvetlen tárgyalásokat kell folytatni, akár a hídfő, akár az általános lakosságkiegyenlítés érdekében, ez a tárgyalás felvétessék. A hídfőre nézve az az álláspont, hogy minden eszközzel a lehetőség legvégső határáig küzdeni ellene, elutasítani; ha olyan nagyhatalmi támogatást kapnak a csehek, hogy mégis el kell fogadni tárgyalási alapul, akkor egy sokkal jelentősebb kompenzáció kérdését felvetni és kiharcolni; ha pedig felvetődik az egész lakosság kicserélése, úgy a kiindulási pont: legalább a magyar többségű területek felére jelenteni be igényt, és ezen belül a delegáció szakemberei állapítsák meg azt a stratégiai kérdést, hogy hol, melyik ponton kell ragaszkodni ezeknek a területeknek átadásához. Amennyiben mégis katasztrofális fordulatot venne a lakosság-kiutasítás ügye, a kormány nem látja annak értelmét, hogy a jelentős gazdasági kérdések letárgyalása előtt, tisztára demonstrációs okokból otthagya a delegáció Párizst, annál kevésbé, mert a legkisebb hatása sem volna magára a konferenciára. Elvben az a kormány felfogása, hogy azt az egészséges elhatározást, amennyiben egyes szakemberek feleslegessé válnak, azokat a terhek csökkentése céljából hazaküldik, helyesli. Amennyiben a delegáció sürgősen kér újabb szakértőket, azok azonnal kiküldendők. Utasította a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy a közgyűjtemények szakértőjeként kiküldeni kért Kossányit mielőbb indítsa útba.²¹

[2]

Rákosi Mátyás államminiszter: Konkrét javaslata volna a közlekedésügyi miniszterrel kapcsolatban. Amikor el van intézve ez a kitelepítés és valószínűleg a hét folyamán el lesz intézve, akkor hazajöhessen. Ehhez is formai határozat kell.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Neki is az volt az érzése, hogy amíg a nagy döntések dolgában kell tanácskozni, addig látja értelmét annak, hogy a közlekedésügyi miniszter ott maradjon, amikor azonban ezen túl vagyunk, akkor szeretné, ha hazajönné.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ami azután jön, az már nem a békekonferenciára tartozik, hanem vagy Budapesten, vagy valahol máshol tárgyalják le közvetlenül a csehekkel.

[*Nagy*] *Miniszterelnök* megjegyzi, hogy ő a delegáció munkájába nem szólt bele egy szóval sem. Egy kérése volt a delegációnak, hogy a sváb kitelepítést a kormány ne kezdje el addig, amíg a csehszlovák kérdés el nem dől, de ne is

²¹ Dr. Kossányi Béla (1894–1968) a Magyar Országos Levéltár főigazgatója volt. Lásd még az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 12. napirendi pontját.

szóljon a kormány addig egy szót sem az egészből, mert ezen a téren szorongatják a delegációt a csehek. Az előkészületeket meg lehet kezdeni, de gyakorlatban ne tegyünk semmit, és ne szóljunk semmit sem róla. A másik kérdés az, hogy a párizsi delegáció tagjai között vészír terjedt el arra vonatkozóan, hogy a békealapra, amellyel a delegáció vezetője rendelkezik, a Gazdasági Főtanács rátette a kezét.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: Ez tévedés, ilyen intézkedés nem történt.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Amennyiben a delegáció munkáját ez megkönnyítené, tudomásukra lehet hozni, hogy nem mirajtunk múlik a sváb kitelepítés megakadályozása, hanem más akadályok merültek fel. A kitelepítés mindeddig meg sem tudott újból indulni. Legnagyobb akadály a 400, illetőleg 500 Reichsmark, amit a sváboknak kénytelenek vagyunk adni.²²

[Nagy] *Miniszterelnök*: Meglehető és új dologgal találkozott az elhurcolt javakat illetőleg Párizsban. Mikor Byrnes-szel beszélt, az volt az első kijelentése, hogy minden nehézség ellenére mégis igyekeznek visszaadni Németországban lévő javainkat. Az amerikai külügyminiszter közölte, hogy amíg az Ausztriában birtokukban lévő javakat vissza tudják adni, addig a Németországban birtokukba jutott értékeket nem tudják olyan egyszerűen visszaszolgáltatni, mert azokra nézve négyhatalmi döntés kell, és közölte azt is az amerikai külügyminiszter, bejelentették a szovjet részéről, hogy a döntéshez hozzá akarnak szólni.²³ Meglepte Byrnes kijelentése, hogy nem rajtuk múlik, de mindent el fognak követni a javak visszaszolgáltatása terén. Az aranyat is csak arra hivatkozással tudták visszaadni, hogy Ausztriában került birtokukba.

Rákosi Mátyás államminiszter: Valami nincs rendben ezzel a kérdéssel. Április 12-én kapták meg az amerikaiak az első jegyzéksorozatot. Azóta nem kaptunk vissza a vagyonunkból semmit, csak az aranyat és kapcsolt részeit. Az is nagyon nagy dolog lenne, ha az osztrák területen lévő javakat visszakapnánk. Legnagyobb értékeink ott vannak, nem csak a hajók, hanem minden egyéb is. Sajnos ezek sem jönnek haza.²⁴

[Nagy] *Miniszterelnök*: 80 vagon gép csomagolódik — Nyáradi értesítése szerint — most, s a Nemzeti Bank dolgai is szállításra készen vannak.

Rákosi Mátyás államminiszter: Feltétlenül valamit kell csinálni, elsősorban az osztrákoknál. Az oroszok nem fognak semmit sem tenni, Molotov külügyminiszter is úgy nyilatkozott. Most hallja, hogy a Weiss Manfrédnak

²² Lásd az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 5., valamint az [54.] 137. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és jegyzeteiket.

²³ Feltehetőleg az 1944. október 15-e előtt Németországba szállított magyar javakkal kapcsolatos igényeik miatt kívántak a szovjetek e kérdéstről szót emelni.

²⁴ Előzményéről lásd a [10.] 93. sz. jegyzőkönyv 28., majd a [31.] 114. sz. jegyzőkönyv 37. és a [34.] 117. sz. jegyzőkönyv 31. napirendi pontját.

53. 1946. szeptember 9.

megtalálták 600 esztergapadját teljes ép és sértetlen állapotban felszerelve, valamilyen ausztriai földalatti gyárban. Ezeket is haza kell hozni annál inkább, mert Weiss Alfréd azon fáradozik, hogy ne kerüljenek haza.²⁵ Haza kellene kéretni Nyárádi államtitkárt, és ne ő maga járjon utána a dolgoknak, mert azzal nem érünk el semmit.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Nyárádi amúgyis készül haza.²⁶

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Több személyt kellene kiküldeni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A kérdés nem személyi dolgokon múlik. Szóba kerültek Párizsban azok az észrevételek, amelyeket Faragó, a gazdasági fődelegátus kíván megtenni a békeértekezlet gazdasági követeléseivel szemben. Nagy ügyesen, okosan észrevételeznek mindent. Feltehető azonban, hogy felmerül a jóvátétel kérdése és itt esetleg állásfoglalást kell nyilvánítanunk. Elutazása előtt egy gondolatot vetett fel nekik éspedig azt, hogy három hete az oroszokhoz elküldték azt az árjegyzéket, amely szerint a mi véleményünk szerint értékelni kellene a szállításra kerülő árukat a mai áraknak megfelelően. Azt mondta, hogy meg kellene győzni az amerikaiakat és az oroszokat is arról, hogy tudnánk olyan proposíciót tenni, amely a szovjet presztízst sem sértené, másrészt számunka igen nagy jelentőségű enyhítés lenne a jóvátétel terén, és feltétlenül például lehetne odaállítani a többi követelő elé is: mi másfél évvel a háború befejezése után nem akarunk arra az útra lépni, hogy konkrét formában megtagadjuk azt, amit aláírtunk és vállaltunk. Ha mi tehát a jóvátétel számszerű összegét elfogadtuk, azon nem akarunk változtatni, azonban az lenne a mi számunkra igen jelentős csökkentés, hogyha az árak megváltoznának, tehát nem a 38-as árak szerint lennének kénytelenek szállítani, hanem a mai árak szerint. Ebben az esetben a 200 millió dollár számszerűleg megmaradna és mégis nagyon jelentős csökkentést kapnánk, és a Szovjetunióval szemben sem követnénk el szőszegést azzal, hogy az előbbi szerződést meg akarjuk kikötéseiben változtatni. Ezt elsősorban a Szovjetunióval kell megkísérelni tisztázni, és csak ha ez nem megy, akkor tér ki rá a delegáció. Nagyon kívánatos lenne megsürgetni a Szovjetunió kormányától a választ erre a bead-

²⁵ Helyesen Weiss Alfonz — Weiss Manfréd fia — 1945 előtt a Weiss Manfréd Alumíniumművek Rt. igazgatója, az Acél- és Fémművek Rt. és az Első Magyar Conservgyár és Ércárugyár Rt. igazgatóságának tagja, a Repülőgép- és Motorgyár Rt. társigazgatója.

²⁶ A rövidesen hazatért Nyárádi államtitkár részletesen beszámolt a Gazdasági Főtanácsnak a Nyugatra elhurcolt magyar javak hazahozatalának kérdéséről. Határozatokat is hozott a főtanács e jelentés nyomán a javak eredeti, igazolt tulajdonosainak való visszaszolgáltatásáról, a tulajdonjog megállapítására alakítandó négytagú bizottságról, a Csehszlovákiában és a szovjet megszállás alatt álló német területen lévő vasúti gördülőanyag ügyében szükséges külön tárgyalásokról, valamint arról, hogy egyes tárcák, érdekeltségek, magánosok ne tegyenek külön lépéseket a javaik visszaszerzése érdekében. Nyárádi Miklós államtitkár e tekintetben való helyettesítésére Háhn Sándor fővárosi tanácsos kapott is megbízást. (MOL XIX-A-10. 1946. október 15. Stabilizációs XIV. ülés. 3. pont.)

53. 1946. szeptember 9.

ványunkra, hogy a delegációt megfelelően tudjuk tájékoztatni ebben a kérdésben, mert az állásfoglalás végül is politikai természetű.

Rákosi Mátyás államminiszter: Talán lehetne utasítani a külügyminiszter állandó helyettesét, hogy tegyen egy hivatalos látogatást a szovjet követnél és kérje, adják meg a választ.

[Nagy] Miniszterelnök: A Jóvátételi Hivataltól meg lehetne kapni az időpontot, amikor elküldtük ezt az ajánlatot és a jegyzék másolatát. Ennek alapján tegyen látogatást a külügyminiszter helyettese, és kérje a válasz mielőbbi megadását még mielőtt Párizsban rá sor kerül.

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: Annál is inkább, mert az oroszok többször kitértek erre a beadványra, hogy tudnak róla, és választ fognak rá adni.

Minisztertanács a miniszterelnök bejelentéseit tudomásul vette. Utasította a külügyminiszter állandó helyettesét, hogy a jóvátételi szállítások árkülönbözet-kérdésében küldött átiratra a választ sürgesse meg. Ennek tartalmához képest utasítja a békedelegációt a jóvátétel összehszerülésének letárgyalására.²⁷

[3] 1

[Dobi] Földművelésügyi miniszter előterjeszti javaslatát svájci tenyészállat-behozatal szükségletének biztosítására 3 500 000 forint hitel engedélyezése tárgyában. Az ügy azonnali elintézése azért halaszthatatlan, mert a kiküldött bizottság szeptember 10-én, vagyis holnap délelőtt 10 órakor indul. Az utazás tovább nem halasztható, és a Gazdasági Főtanács ülését először szombatról hétfőre, majd pedig keddre, holnapra halasztotta.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: Erre már volt határozat. A legnagyobb probléma az ellenfeleket megteremtése.

Minisztertanács a svájci tenyészállat-behozatal szükségletére hárommillió ötszázezer forint folyósításához hozzájárult a mezőgazdaság részére engedélyezett hitelkeret terhére.²⁸

[4] 2

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: Kénytelen felvetni a só kérdését. Nem bírja tartani a 10 és 15 dekákat havonta személyenként. Ez nem közellátás. Jövő hónapra fél kilogrammot hirdet meg. Javasolja, hogy az 1,60-as illetéket a pénzügyminiszter szüntesse meg, s akkor a sok magánkézben lévő só elérhető lesz. A másik probléma: a Nemzeti Bank állandóan ellenzi, hogy ne

²⁷ Előzményéről lásd a [43.] 126. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját. Lásd továbbá a MOL XIX-A-1-e VIII. dosszié 5-22., valamint 30-32. pp.-t – az 1946. évi Szovjetuniót illető jóvátételi kötelezettséget és az azok módosításából származó engedményeket illetően.

²⁸ Előzményéről lásd a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 14. napirendi pontját.

53. 1946. szeptember 9.

csak áru ellenében hozzanak be sót. Ragaszkodik ahhoz, hogy sót csak úgy számolhassanak el, hogy azért árut adunk. Így ingyen kapjuk a sót, de ezt a Nemzeti Bank nem helyesli. A só-kérdést nem lehet így kiélezetten hagyni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

Minisztertanács 1/2 2 órakor ért véget.

K.m.f.
Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a minisztertanács titkárának saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem hitelesítette aláírásával a jegyzőkönyvet.

A miniszterek, illetve az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Nem szerepel e felsorolásban az ülésen jelen volt Vas Zoltán neve, rajta kívül nem látta el aláírásával a jegyzőkönyvet Rácz Jenő, Bán Antal, Molnár Erik, Ries István, illetve Balogh István.

A jegyzőkönyv mellett előterjesztések nem találhatók.

²⁹ Lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 68. napirendi pontját. Lásd még a [66.] 149. sz. jegyzőkönyv 28. napirendi pontját.

[54.] 137.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi szeptember hó 12. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott rendkívüli minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviselőként Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Rácz Jenő pénzügyminiszter képviselőként dr. Varga Lajos államtitkár, Dobi István földművelésügyi miniszter, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás és közoktatásügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök* bejelenti a minisztertanácsnak, hogy tegnap reggel távirat érkezett Párizsból. Ebben a külügyminiszter a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény dolgában közvetlenül folytatott tárgyalások eredményeit közli és a minisztertanács állásfoglalását kéri. Gyöngyösi külügyminiszter távirata a következő: „A közvetlen csehszlovák–magyar tárgyalások jelenlegi állása szerint a csehek hozzájárulnának ahhoz, hogy a 8. cikk alapján ezernél eggyel kevesebb vezető bűnöst tegyenek át, feltéve, hogy

1. a magyar kormány nem fogadja el a visszajelentkezéseket általában, hanem csakis olyan különös méltánylást érdemlő esetekben, amelyekben a vegyesbizottság a visszajelentkezést jóváhagyja,
2. a magyar kormány további egy hónapot engedélyez a kitelepülési jelentkezésre,
3. a végrehajtás feltételeit a vegyes bizottság sürgősen kidolgozza.

54. 1946. szeptember 12.

A külügyminiszter úr a minisztertanács sürgős döntését kéri. Tekintetbe véve mai helyzetünket tanácsolja a visszajelentkezések érvénytelenítésének elfogadását. Nem vonatkoznék ez az olyan érvénytelenítésére, ahol a jelentkezési íven aláírás nem szerepel, vagy a jelentkező nem ismeri sajátjának az íven feltüntetett aláírást. Nem kerülhetnek kitelepülésre azok a jelentkezők, akik magukat magyar vagy német nemzetiségűnek jelölték meg az íveken.

Egyébként a csehszlovák kormány nem ragaszkodik ahhoz, hogy az áttelepülésre jelentkezettek valóban ki is költözzenek Magyarországról, de mindenképpen kitelepít annyi magyart csehszlovák területről, ahányan itt jelentkeztek áttelepülésre. Ez utóbbi pont elfogadását a külügyminiszter úr veszélyesnek tartja.” – A közelmúltban foglalkoztak már ezzel a kérdéssel és ismeretes, hogy a 8. pont értelmezésénél milyen siralmas helyzetbe került a bizottság. A 8. pont alapján kétféle kitelepítés van. A cseh népbírósági rendelet 5. pontja alapján 1000 háborús bűnöst és ezenkívül mindazokat kitelepítik, akiket a népbírósági rendelet 1–4. pontja alapján háborús főbűnösneként elítéltek. Ennek a pontnak az értelmezése tárgyában Gyöngyösi külügyminiszter, mint ismeretes, Clementis csehszlovák külügyi államtitkárral valami szóbeli megegyezést kötött, hogy a 8. pont alapján nem több, mint 50–60 ember kerülhet kitelepítésre. Ezt a megegyezést nem foglalták írásba és a csehek ennek a paragrafusnak alkalmazásával az egész egyezmény paritásos elvét ki akarták játszani, amikor a népbírósági rendelet alapján tömegesen hoztak ítéleteket, éspedig mintegy 64 000 ítéletben állapítottak meg bűnösséget. Már át is adtak a Külügyminisztériumban egy jegyzéket, amelynek alapján 24 000 magyar családot telepítenek ki egyelőre a 8. § ilyen értelmezése alapján. Legfeljebb 999 személyt lehet háborús főbűnösneként elfogadni, ez is túlzás.¹

¹ Előzményéről lásd a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 23., valamint az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és jegyzeteiket.

A lakosságcsere-egyezmény 8. (VIII.) cikke nem jelölte meg hozzávetőlegesen sem a magyar származású háborús főbűnösöknek minősülő személyek számát. Clementis csehszlovák államtitkár és Gyöngyösi külügyminiszter közötti megbeszélésen állítólag 50–60 személyről esett szó. Csehszlovák részről azonban lehetségesnek vélték, hogy a Szlovák Nemzeti Tanács 1945. évi 33. sz. rendelkezése alapján indított bírósági eljárások során egyre több magyar esetében mondják ki a háborús bűnösséget — így az egyezményben 1000 főnek jelölt kisebb bűnösökkel vádolt személyen túlmenően — 1946. augusztus 27-én 23 000 népbíróságilag elítélt és áttelepítésre kijelölt személy nevét adta át Dastich tábornok a magyar kormányának. Ehhez képest, a párizsi tárgyalásokon elért eredmény volt az, hogy csehszlovák részről megelégedtek 999 bűnösneként elítélt vezető személy áttelepítésével. Lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

A Magyarországról áttelepülésre jelentkezett szlovákokra vonatkozott a külügyminiszter táviratának 1. pontja. Mivel csehszlovák érdek volt az, hogy minél többen jelentkezzenek áttelepülésre, bizottságaik sokszor az előírások lehetőségeit túllépve vettek nyilvántartásba olyan személyeket is, akik valójában nem kívánták elhagyni Magyarországot. Ez utóbbiak — a stabilizáció révén megjavult gazdasági helyzet következtében is — kérték az állítólagos áttelepülési nyilatkozataik felülvizsgálatát, azaz „visszajelentkeztek”.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Családtagokkal együtt 76 000 személyről van szó.

[Nagy] *Miniszterelnök:* A vegyes bizottság ebben a kérdésben nem tudott megegyezni. A csehek már a döntőbíró kiküldését javasolták. Ez ellen mi tiltakoztunk, mert a semleges döntőbíró nem dönthet másképp, mint ahogy az egyezmény betűszerinti értelmezése azt előírja. A szóbeli megállapodást nem fogadhatja el. Így jött létre azután az a mentő helyzet, hogy Gyöngyösi külügyminiszter és Clementis államtitkár is azt kérte, hogy a vegyes bizottságból 2-2 tag utazzék ki Párizsba, és ott folytatják a tanácskozásokat. Ezeknek a tárgyalásoknak az eredménye ez a távirat.² Ebben kell a minisztertanácsnak állást foglalnia. Azt hiszi, csatlakozni kell a külügyminiszter azon javaslatához, hogy mai helyzetünkben fogadjuk el ezt a propozíciót, de azzal a kikötéssel, hogy a visszajelentkezéseknél mégse utasítsuk el azokat, akik kétségkívül be tudják bizonyítani, hogy nem írták alá a jelentkezési ívet, vagy akiknél üresen van az aláírás helye, vagy akik helyett mások írták alá a nevüket, és az illető nem ismeri el saját aláírásának, továbbá azokban az esetekben, melyek az áttelepítési kormánybiztos jelentései szerint igen sok helyen előfordulnak, hogy leitat-ták az embereket, és azok nem józan állapotban írták alá a jelentkezési íveket. Azonkívül abba semmi körülmények között sem mehetünk bele, hogy itt maradjanak azok, akik kitelepülésre jelentkeztek, viszont a csehek annyi magyart tehetnek át, amennyi magyarországi szlovák eredetileg kitelepülésre jelentkezett.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Ez a távirat és az új megállapodás egészen új helyzetet teremt, amely megoldhatóvá teszi az egész csehszlovák-magyar lakosságcsere-egyezményt. Éltek azzal a lehetőséggel, amit a véghatározat nyújt, hogy azok, akik elmenekültek Csehszlovákiából 1938. óta, ingóságaiért visszamehetnek. Erre összesen 17 000 ember jelentkezett; az összes ilyen kitelepült száma 41 000-re tehető, és ebben a számban a családfőknek a száma majdnem pontosan megegyezik azoknak a számával, akik ingóságaiért vissza akarnak menni Szlovákiába. Egy családból tudniillik csak egy személy mehet vissza az ott maradt dolgokért. Ez a tétel reálisnak tűnik, úgyhogy a Csehszlovákiából való kiutasítottak száma 41 000-rel csökkent ezáltal. Ezek szerint az egyezmény alapján létrejött 91 000-es kvóta a kitelepítés végrehajtása tekintetében felére fog csökkenni, tehát 41-50 000 emberről kellene gondoskodni, természetesen, ha a 8. § zsilipjeit le lehet zárni. Indítványozza, hogy az egyhónapos pótjelentkezésre vonatkozólag a pótegyezménybe bele

A lakosságcsere-egyezmény több módosításra is lehetőséget biztosító IV. cikke értelmében a Magyarországon lakó szlovákok és csehek az egyezmény aláírásától számított 3 hónapon belül tartoztak nyilatkozni áttelepítési szándékukról. E határidő meghosszabbítására utalt a távirat 2. pontja.

A Magyarországról áttelepülők számáról lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 60. napirendi pontját.

² Lásd az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 6. jegyzetét. valamint a jelen napirendi pont elejét.

54. 1946. szeptember 12.

kell foglalni pontosan a feltételeket, nehogy visszaélések történjenek, mint az első egyezménynél. Különösen fontos, hogy a propaganda lehetőségét megszüntessék. Tudniillik még most is folyik az országban a képtelen propaganda a csehszlovák áttelepítési bizottságok megbízottai részéről. Az eszközeik a neveltségesség határáig mennek. A pótegyezményben a propaganda kizárását ki kell kötni, mert vannak olyan esetek is, amelyek az ország szuverenitását is sértik, így például Békéscsabán rövidhullámú adó- és vevőállomása van az áttelepítési bizottságnak, és azzal bármikor érintkezésbe léphetnek Prágával.³ A pótegyezmény megkötését illetően felhívja a figyelmet arra, hogy precíz és nemzetközi jogászati szakembereink bevonásával készült szerződést kell kötni, amelyet a Parlament ratifikálása alá kell vonni.⁴

Rákosi Mátyás államminiszter: 41 000 olyan személy van, aki szlovák állampolgár?

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: 17 000 családfő, családtagokkal együtt 41 000.

Rákosi [államminiszter]: Mennyit ismertek el a csehek ebből?

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: A kérdés még nem került tárgyalásra. A kvóta revíziója nem történt még meg, sem a mi részünkről, sem az ő részünkről.

Rákosi Mátyás államminiszter: A csehek tehát még ebből nem is ismertek el semmit.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Nem. A jegyzéket viszont már átnyújtottuk. Az egyezmény jogot ad nekünk arra, hogy az 1938 óta átjöttek számát a további áttelepülők számánál érvényesíthessük.

[*Misztéth*] *Újjáépítési miniszter:* Kívánatos volna, hogy elsősorban a németeket telepítsük így ki, mert az olcsóbb volna, mint a sváb kitelepítés.

Rákosi Mátyás államminiszter: Mi a hivatalos javaslat?

[*Nagy*] *Miniszterelnök* javasolja a visszajelentkezések érvénytelenítésének elfogadását. Nem vonatkoznék ez olyan esetekre, ahol nyilvánvaló, hogy visszaélés történt, mint ahogy azt előbb felsorolta.

Rákosi Mátyás államminiszter: Szóval ezt javasolja a külügyminiszter. És a kormánybiztos is lényegében az elfogadás mellett van.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Élesebben kellene a visszajelentkezés revíziójának pontjait összefoglalni, élesebben, mint ahogy a külügyi-

³ A csehszlovák szervek magyarországi propagandájának szervezéséről, anyagi eszközeiről, munkamódszeréről, a Magyar Rádió napi 15 perces, vasárnaponkénti 1 órás szlovák nyelvű műsoráról, csehszlovák politikusok, közéleti személyiségek előadásairól, kulturális szervezetek műsorairól, brosurákról, röplapokról, plakátokról, az ún. repülő brigádokról kitűnő képet adott Vadkerty Katalin: A belső telepítések és a lakosságcsere. Kaligram Könyvkiadó, Pozsony. 1999. c. könyvének A CSÁB tevékenysége című fejezetében (115–130. pp.)

⁴ A további tárgyalásokról lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 1. és az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 4. napirendi pontját. Pótegyezmény megkötésére nem került sor.

niszter tárgyalta a javaslatot. Az egyezmény jogot ad arra, hogy ne fogadjuk el azoknak a jelentkezését, akik nagykorúak, de a családfő jelentette be őket. Rengeteg ilyen eset van. Ha nagykorú családtagokat jelent be a családfő, azokat nem vagyunk kötelesek elfogadni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Mikor kell elkezdeni a lakosságcserének?

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Az időpont nincs még meghatározva. Előzetes kitelepítésre van határozat és ezen az alapon folynak most a kitelepítések. Néhány nappal ezelőtt nyújtottak be többszáz főre terjedő előzetes kitelepítő listát, amelynek revíziója most folyik és 18-án volna esedékes.⁵

Rákosi Mátyás államminiszter: Nem tartja helyesnek, ha ebbe a kérdésbe belemegyünk. A 64 000 háborús főbűnöst nem tudják érvényesíteni. Tekintet nélkül arra, hogy Clementis is fogja-e tagadni a négy szemközti beszélgetést vagy sem, amire pedig feltétlenül hivatkozni kell, mi benne vagyunk egyezernél kevesebb háborús főbűnös kiutasításában, amelyen már magán is rajta van az erőltetés bélyege, és amiről a csehek, miután belementek, ők maguk is elismerték, hogy helytelen. Ne fogadjuk el a visszavonásra vonatkozó javaslatot sem, tekintettel arra, hogy a jelentkezők igen nagy számát ők nem politikai, hanem gazdasági érvekkel bírták a jelentkezésre. Még mindenki emlékszik a plakátokra. Ők akkor a nálunk lévő nyomorra apelláltak, de most, hogy megváltozott a helyzet és nálunk is jó pénz van és rendezett viszonyok, azok, akik csak a gazdasági viszonyok következtében határozták el magukat a kitelepülésre, visszalépnek. Ezt közölni kell velük. Fontos kérdés, hogy rendszerint a tehetősebb réteg lép vissza. Nála is nagyon sok ilyen jelentkezett. A visszalépéseknek az is okuk, hogy sokan jönnek vissza Szlovákiából odatelepültek, és elmesélik, hogy nem tartják be az ígéreteket. Sürgősen ki kell végre tűzni a kitelepítés időpontját is, mert különben ez az állapot a két ország viszonyát megmérgezi. Majdnem 600 falut érint a kitelepítés, és ezekben a falvakban szakadatlan izgalmi állapot van. Ezt meg kell szüntetni. Nyugodt, komoly hangon, agresszív él nélkül jegyzékbe kell szedni és megmondani, hogy nincs módunkban új egyezményt kötni. Amit ők mondanak, teljesen bizonytalan alap. Minden egyes emberért közelharcot kell vívnunk, márpedig nem lehet 17 000 közelharcot vívni.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: A mi oldalunkon körülbelül 84 000 ilyen közelharc lesz.

⁵ A lakosságcsere lebonyolítása 1947. április 11-én indult. A Csehszlovákiában — a németek kitelepítése révén — kialakult munkaerőhiányra tekintettel már 1946 tavaszától sok, főleg bányász, kétkezi munkás települt át Magyarországról. A csehszlovák–magyar áttelepítési vegyes bizottság 1946. július 23-án Otátrafüreden tartott értekezletén hozott létre megállapodást ezeknek az „előtelepítéseknek” a rendezéséről. 1946 novemberéig 15 565 személy települt át e megállapodás alapján Csehszlovákiába, akiket utólag beleszámítottak a cserébe. (Vadkerty Katalin: A belső telepítések és a lakosságcsere. Kaligram Könyvkiadó, Pozsony, 1999. 146–147. pp.)

54. 1946. szeptember 12.

Rákosi Mátyás államminiszter: A magyar kormány számára lehetetlen, hogy fegyveres erővel dobjanak át szlovák területről embereket, akik ott akarnak maradni. Olyan állam nincs, amelyik ezt meg tudja csinálni. Még a németek sem csinálták ezt Tirolban.⁶ Úgy látszik, hogy a külügyminisztert nagyon szorongatják odakint, de azért vagyunk mi itt, hogy álláspontot foglaljunk el. És sürgősen tűzzék ki az időpontot, mert különben felmondjuk az egyezményt. A helyzet az, hogy a kitelepítendőek szakadatlan izgalmi anyagot jelentenek. A beszolgáltatást nem teljesítik, mert ők szlovák állampolgárok, adót nem fizetnek, a földjüket nem művelik meg, mert nemsokára kitelepülnek, viszont a földjüket senki igénybe nem veheti, és ez teljes dezorganizációt jelent. Javasolja, hogy az ellenvetéseinket foglaljuk írásba. Soroljuk fel pontosan, hogy miért vagyunk mi ennek ellene. És kérjük, hogy a bizottság ottan határozza el végre a kicserélés időpontját. Mi ezt az egyezményt körülbelül 3/4 éve kötöttük, ideje, hogy lebonyolódjék. Ez a helyzet teljesen dezorganizálja a két ország viszonyát, és ettől függetlenül egy kis erőt is kell mutatni a csehszlovákok felé. A csehek amúgy is defenzívába szorultak. Vége van annak a pszichológiai hatásnak, amelynek nyomása alatt annak idején a szerződést megkötöttük. Ennek az álláspontnak meg kell szűnnie.

[Nagy] *Miniszterelnök:* A külügyminiszter valószínűleg hangulatot akar teremteni a későbbi megegyezésre.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ebből semmi jó ki nem jön. Az fog történni, hogy különösen a végén, kapnak 30 000 szlovákot, és kidobnak érte 60 000 magyart. Minden újabb javaslat csak ront a helyzeten.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Ha a 8. § zsilipeit le lehetne zárni, akkor az az érzése, hogy lehetne Rákosi államminiszter javaslata szerint fellépni. Gyöngyösi külügyminiszter valószínűleg a 8. §-ra való tekintettel egyezett meg az új megállapodás körvonalaiban. Ha ezt nem fogadjuk el, akkor a csehek a szöveg szerinti értelmezés alapján birtokban vannak és egyoldalúan hozzálátnak a 8. § végrehajtásához. Evvel már számtalanszor fenyegetőztek a vegyes bizottság tárgyalásai során is. Itt az egyoldalú végrehajtás veszélyével számolni kell a kérdés eldöntésénél.

[Nagy] *Miniszterelnök:* Az az érzése, hogy nincs eléggé megvitatva a kérdés.

[Ries] *Igazságügyminiszter:* Nincs eléggé előkészítve.

[Nagy] *Miniszterelnök:* Az ilyen hirtelen távirati értesítések alapján nehéz egy kérdést előkészíteni.

⁶ Az utalás az első világháború után Olaszországhoz csatolt Dél-Tirolral állt kapcsolatban: 1946. szeptember 5-én egyezményt kötött a két állam, amely értelmében e terület Olaszország része maradt, de az osztrák lakosság autonómiát, az olaszokkal teljesen egyenlő jogokat kapott. Rákosi Mátyás szövege félreérthető, amikor nem osztrákokról, hanem németekről szövegezt.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Semmiképpen se fogadjuk el a visszamaradni akarók kitelepítését.

Jócsik Lajos *áttelepítési kormánybiztos*: Gyakori tapasztalata alapján az az észrevétele, hogy nem tartaná helyesnek ezt a megoldást, hogy a svábokat ezen a módon kitelepítsük. A svábok tehetősebb réteget képviselnek, mint a többi kitelepítendő. A Népgondozó Hivatalt ostromolják, hogy svábokat engedjen át, mert a vagyonuk óriási elszámolási tételként az ő javukra könyvelhető el. Ahhoz kell ragaszkodni, hogy az összes svábot megkontremináljuk.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Azokat mindenképpen törölni kell a csehek listájáról.

Jócsik Lajos *áttelepítési kormánybiztos*: Igen. Nem szabad a vagyonos sváb rétegeket a csehek felé terelni. Azt akarják tudniillik, hogy gazdag svábokat szlovákokként vihessenek át Szlovákiába.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A jómódú, gazdag svábok vagyonára nekünk szükségünk van.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: Látott olyan újsághirdetéseket, hogy kitelepülésre jelentkező magyarországi szlovák elcserélné birtokát kitelepülésre jelentkező szlovákiai magyaréval. Ez az államnak komoly megkárosítása, és nem engedhető meg.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Nagyon tetszik neki Rákosi államminiszter határozott és a csehekkel szemben erősen önérzetes álláspontja, és nagyon szívesen fokozná eddigi magatartásunk keménységét, azonban attól tart, hogyha mi ezt a módozatot elvetjük, ez azt jelenti, hogy a párizsi tanácskozások egészen hiábavalók voltak, és újra visszakerülünk a balatonlelleli állapotba.⁷ Az a helyzet pedig ismeretes. Az egyik oldalon 64 000 magyar kitelepítésével fenyegetnek, de facto 24 000 nevet hoztak is azzal, hogy ezeknek a kitelepítését mindaddig folytatni kívánják, amíg a cseh népbírósági rendelet érvényben van, és azután is még ki leszünk téve esetleges meglepetéseknek. Meg kell találni a módot arra, hogy egészségesen rendezzük a kérdést, mert különben baj lesz a dologból.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Nem lehetne ragaszkodni a Clemensisszel kötött szóbeli megállapodáshoz és az 50–60 ember kitelepítéséhez?

Rákosi Mátyás *államminiszter*: A 999-es számot is el lehet fogadni.

[Nagy] *Miniszterelnök* véleménye szerint abba nem mehetünk bele, hogy túl szigorú korlátozásokat vállaljunk a visszajelentkezések elfogadására. Mert ezek a visszajelentkezések végül is emellett a gazdasági megindulás mellett, amit a stabilizáció jelent, mégis a mi munkánknak, a kormánybiztosság és a pártok munkájának az eredménye is.

⁷ A lakosságcsere-egyezmény X. cikke alapján létesült vegyes bizottság üléseinek egy részét Ótátrafüreden, majd Balatonlellén tartotta.

54. 1946. szeptember 12.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: A helyzetkép teljessége szempontjából közli, hogy a csehszlovák kitelepítési főhadiszállásról az a hír érkezett, hogy ott riadalmat keltett a visszajelentkezés nagy mértéke. Ezenkívül bejelentí, hogy a pozsonyi megbízott, Wagner Ferenc közli, hogy Pozsonyban különleges kiképzésben részesülnek [az] új propagandisták, akiket külön be akarnak vetni Magyarországon, mégpedig nyilvánvalóan az egyhónapos újabb határidő keretén belül.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter:* A 999-es szám abban az esetben válik jogerőssé, ha mi elfogadjuk a közölt feltételeket. Ha nem fogadunk el visszajelentkezést és adunk további egy hónapi haladékot, és lehetővé tesszük mindazt, ami ezzel jár. Mindennek ellentéte a 64 000-es szám. Az a kérdés, mi itt a nagyobb baj. A csehek alatt mindenképpen kissé inog a talaj Párizsban. Nem állnak biztosan ezeknél a külön tárgyalásoknál, már csak ezért is igyekeznek kivenni belőlünk amennyit lehet. Javasolja, hogy Gyöngyösinél kellene a részletek tekintetében tájékozódni.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Már meghívták Párizst ma reggel, de eddig még nem jött a hívás.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter:* Kívánatos lenne, hogy a táviraton kívül az ottani újságokat is elmondja. Fontos lenne a párizsi hangulatot és a részleteket ismereni. Ők igyekeznek bennünket megfogni, hogy mentől több magyart kitehessenek.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Azt nem tudjuk, hogy mit jelentenek ezek a visszajelentkezési kivételek, hogy ezek már megállapodást jelentenek-e, vagy pedig nekünk tanácsolja, hogy kikötésként alkalmazzuk?

[*Bán*] *Iparügyi miniszter:* Ezért kellene vele beszélni. Feltétlenül úgy hangzik, hogy ezt a külügyminiszter már kikötötte.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Mindenesetre ki kellene kötni, hogy intézhető plakátfelhívások a lakossághoz, vagy mi közzétehetjük a határidő meghosszabbítást, de semmiféle gyűlés vagy propaganda nem engedélyezhető.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter* kérdést intéz az áttelepítési kormánybiztoshoz, azoknak a számának [a] tekintetében, akik nem maguk, vagy nem józan állapotban írták alá a jelentkezési ívet.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Igen jelentős. Számszerű adatot nem tud még közölni, de 8000 eset áll jelenleg revízió alatt. A legközelebbi minisztertanácsra pontos számmal tud jönni.

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter:* 120 jelentkezett közül megtörtént, hogy csak 78 ment ki. Visszamaradni akarók száma kb. 40%.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Van egy másik jelentős tétel. A távirat nem mutat rá arra, hogy az egyezményben lefektetett egyéb pontok megváltoznak-e. Nem változik az a pont, amely szerint a hazatelepítendő magyarok számába már bele kell venni azokat, akik 1938 óta Magyarországra jöttek.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Ez az, amit ők még nem fogadtak el.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez benne van az egyezményben.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Megvan a szuverén jogunk arra, hogy ezeket az ellentéteket revízió alá vegyük. Generálisan nem utasíthatjuk vissza az egész számot. 40 000 az a szám, ami az általuk átnyújtandó jegyzékben szerepel.

[Nagy] *Miniszterelnök*: És ebből ők mennyit fognak revízió alá vonni?

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Azt még nem tudhatjuk. A 41 000-es tétel erős realitással bír.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ezek szláv születésűek, vagy pedig magyarok?

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Rengeteg szlovákiai magyar van közte, de olyan, aki Csehország területét 1938-ban vagy azután hagyta el. A fix jelentkezők száma 84 000. A felszabadulás óta Magyarországot Szlovákia felé elhagyták 7000-en. Ezek között rengeteg olyan személy van, aki a Tiso-féle fasizmust Magyarországon vészelte át. Ők ezeket annak ellenére, hogy a két világháború között csehszlovák állampolgárok voltak, ellentétként bejelentették a mi rovásunkra. Itt kölcsönös alkudozás lesz majd.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nem lehetne az egész megállapodást felmondani?

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Erre megvan a lehetőség. Van 2-3 ok, ami erre feljogosítja a kormányt. Ilyen az, hogy a kísérőlevél szerint a szlovák kormány a közalkalmazottaknak a létminimumot biztosítja, de ezt nem teljesítik. Fel lehet mondani azért is, mert a Szlovák Nemzeti Tanács által kiadott rendelet szerint minden magyar ingatlanát elkobozzák. Ez is komoly egyezményesértés, mert a vagyoni jogi elszámolásokat lehetetlenné teszi.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az egész kérdés tárgyalásánál kénytelenek vagyunk azt a szempontot is figyelembe venni, hogy a magatartásunk hogyan hat [egy] semleges [ország], vagy a nagyhatalmak megítélése szerint. Tudjuk, hogy magát a lakosságcsere-egyezményt a Szovjetunió maga is támogatta és helyeselte, és erről a kérdéstről maga Sztálin is beszélt velünk a moszkvai látogatásunk alkalmával, de ha mi most felmondásra gondolunk, az nem helyezze bennünket kedvező megvilágításba a 200 000 magyar kiutasítása szempontjából. Ettől lehet tartani.⁸

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Összesen 41 918 azoknak a személyeknek a száma, akik 1938 után jöttek Magyarországra. Ebből családfő 17 950. Ott maradt ingóságaiért visszamenne minden családból egy fő, összesen 17 392 személy. A menekült családfők és az ingóságaiért átmenni szándékozók száma majdnem egyezik.

⁸ Lásd az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és 7. jegyzetét.

54. 1946. szeptember 12.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Valami új fogalmazást kellene adni az egésznek.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: Nem lehetne közben megkötni a jugoszlávokkal a lakosságcsere-egyezményt, hogy legyen mire hivatkoznunk?⁹

[Nagy] *Miniszterelnök*: Azt ma tárgyalják. A csehek össze akarják kapcsolni a magyarságtól való megszabadulást minden egyéb kérdéssel. A Jóváételei Hivatal elnöke az alábbi levelet kapta Dastich tábornoktól, a csehszlovák kormány magyarországi megbízottjától: „Államtitkár Úr! Az 1946. VII. 17-én 3217/1946. sz. alatt érkezett levelét, amelyben a magyar kormány a jóváételei határidő meghosszabbítását kéri, elintézés végett Prágába továbbítottam. A tárgyról eddig nem határoztak, mivel az illetékes tényezők jelenleg a békeértekezleten Párizsban tartózkodnak, és gondolom, hogy ezek a kérdések legjobban Párizsból lennének megoldhatók, összeköttetésben más kérdésekkel, főleg politikai kérdésekkel, amelyek összefüggnek a lakosságcserevel és a csehszlovák-magyar vegyes bizottság működésével. Szíveskedjék megfontolni, hogy nem állna-e a tárgy érdekében, hogy Ön kikérvén kormánya meghatalmazását, Párizsba utazzék résztvenni a tárgyalásokon, ahol ezeket a kérdéseket az illetékes csehszlovák tényezőkkel közvetlenül beszélhetné meg. A csehszlovák kormány megbízottja: Dastich s.k. tábornok.”

Rákosi Mátvás államminiszter: A csehek úgy látszik egész kormányzásukat Párizsba tették át. Teljesen felesleges, hogy kimenjen valaki Párizsba azért, hogy velük tárgyaljon, meg kell nekik mondani, hogy ugyanezt a kérést intéztük az oroszokhoz és a jugoszlávokhoz és mégsem ment ki senki se Moszkvába, se Belgrádba.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Mi lenne a minisztertanács véleménye, ha kimondaná a minisztertanács a következőket: a minisztertanács hozzájárul ahhoz, hogy Párizsban a vegyes bizottság megegyezzen a lakosságcsere kérdésében a 8. cikk értelmezésében olyképpen, hogy tudomásul veszi, hogy a csehek 1000-nél eggyel kevesebb vezető háborús bűnöst telepítenek át.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: „Legfeljebb” 1000-nél eggyel kevesebb háborús bűnöst.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Helyes, legfeljebb 1000-nél eggyel kevesebbet. A magyar kormány ezzel szemben hajlandó a visszajelentkezéseket revízió alá venni, és olyan esetekben, amikor a jelentkezések [nem] szabályszerűen, személyesen, a józan öntudat állapotában történtek, és sajátkezű aláírással megerősítették, a visszajelentkezéseket elutasítani.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: De az egy hónapi meghosszabbítást ne fogadjuk el.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Erre nézve csak a jelentkezés lehetőségét tartja fenn, minden propaganda nélkül. Elveti azt a gondolatot a magyar kormány, hogy ha innen nem települnének át a kitelepülésre jelentkezettek, ők a kitele-

⁹ Lásd az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és jegyzetét.

54. 1946. szeptember 12.

pítésre jelentkezettek számának megfelelő magyart kiteleplethessenek. Bele kell venni szó szerint az egyezménybe a 8. § pontos értelmezését.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Az a baj, hogy a 8. § réme mindig ott fenyeget bennünket.

Rákosi Mátyás államminiszter: Erőteljes magatartás többet használna.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Ha a további egyezkedés során is tudnánk erőteljes magatartást tanúsítani, nagyon kívánatos lenne, de félős, hogy magát a szerződést kellene felborítani.

Rákosi Mátyás államminiszter: Szociális téren is garázdálkodnak a szlovákok. Salgótarján környékén több munkásagitátort le kellett fogni. Szívesen vennék a szlovákok, ha különböző kilengések történnének magyar részről, amiket ellenünk felhasználhatnának. A dolog kellemetlenebb, mint első látásra tűnik, ezért szeretné, hogy a maximális keménységet mutassuk és így megértsék, ez tovább nem megy.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Ebben igaza van Rákosi államminiszternek, de vigyázni kell, hogy ne kerüljünk megint olyan kétségbeesett helyzetbe, mint Balatonlelén. Ez a lehetőség mindig felrémlik előtte. Ezenkívül Dastich tábornok átnyújtott már egy jegyzéket, amely 24 000 kitelepleendő magyar névsorát tartalmazza.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter:* Revíziót kell engedélyezni a magyar nemzetiségűeknél. Nem tartja helyesnek, hogy aki 1940-ben magyarnak vallotta magát, majd utóbb kitelepleésre jelentkezett, és most vissza akarja vonni, azt mi ne fogadjuk el.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Magatartásban azt szeretné, amit Rákosi államminiszter proponált, ha nem kellene két veszedelemtől tartani: egyrészt, hogy felborul az egyezmény és rossz megítélés alá esünk majd a nagyhatalmaknál, másrészt pedig hogy ismét megjelenik a 8. § fenyegető réme.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter:* Akkor fogadjuk el a javaslatot. Kiszlektálunk mindenkit, aki nem maga írta alá, aki magyar és nem akar elmenni, és ahol nagykorú családtag helyett más családtag írta alá a jelentkezési ívet, viszont az érdekelt kijelenti, hogy nem akar kimenni.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Mindezeket a pontokat be kell venni a magyar kormány álláspontjába és itt tanúsítsunk egészen határozott álláspontot. Olyan döntéstől tart, amely alapjában rugná fel az egészet.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Az egy hónapi haladékot, minden agitáció nélkül, meg lehet adni, általában azonban visszajelentkezéseket ne fogadjunk el. Az eddigi visszajelentkezések megmaradnak, adunk egy hónapot a további jelentkezésre agitáció nélkül, és további visszajelentkezést nem fogadunk el. Hangsúlyoznunk kell, hogy nem fogadunk el visszajelentkezést. Gondolják meg előre. És további agitátormunkát semmi esetre sem fogadunk el.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Van még egy nagyon súlyos tétel, és ez a szlovák katonaság szerepe a kitelepletésnél. A helyzet az, hogy minden-

54. 1946. szeptember 12.

hol 3–4 fegyveres őr kíséri a kitelepülő kocsikat. Géppisztolyos szlovák katonák szedik össze azokat, akik kitelepülésre jelentkeztek. Ez nagyon súlyos pszichológiai kényszert jelent. Szükség volna visszafelé menően olyan pontot bevenni, hogy a katonaságot vonják ki.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Ad-e jogot a szerződés a katonaság felhasználására?

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Nem. A csehek arra való hivatkozással iktatták be a katonaság jelenlétét, hogy nekik itt, mint az Ellenőrző Bizottság tagjainak, joguk van katonaságot tartani. Az egyezmény alapján azonban erre joguk nincs.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Azt mondják, hogy a saját védelmükre iktatják be a katonák használatát.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Az igazságügyminiszter által felvetett javaslat a legjobb.

Rákosi Máttyás államminiszter: Fogadjuk el az egy hónapi haladékot, de minden propaganda nélkül. Újabb visszajelentkezést pedig nem fogadunk el.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Nem lehet ellenőrizni, hogyha agitátorokat hoznak. Ez a kikötés írott malaszt fog maradni.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Figyelemmel lehet kísérni, hogy hova megy az, aki a határon átlép. Ez a rendőrség feladata.

Rákosi Máttyás államminiszter: Nagyon nehéz ezt ellenőrizni. Nincs is megfelelő rendőrségünk hozzá.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ha a visszajelentkezésekre nem lesz tovább mód, akkor meg fogják gondolni a jelentkezést. Egy hónapot kapnak propaganda, népgyűlések stb. nélkül. Milyen álláspontra helyezkedjék a visszajelentkezéseket illetően?

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Minden eddigi visszajelentkezés érvényes.

Rákosi Máttyás államminiszter: Ezzel bizonyos mértékben az összes pártokat dezavualjuk. Minden párt dolgozott ennek érdekében. Ezért kell legalább az eddigi visszajelentkezéseket elfogadni.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Azt a kitételet sem fogadjuk el, hogy a jelentkezetek számát vesszük alapul, tekintet nélkül arra, hogy hány magyarországi megye ki. És kérjük az 1938 után átjöttek beszámítását.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Mi legyen a kormány álláspontja Dastich tábornok levelével kapcsolatban?

Rákosi Máttyás államminiszter: Fel kell hívni a figyelmüket, hogy a Szovjetunió és Jugoszlávia már ezt megtette mindenféle egyébtől függetlenül, a magyar gazdasági helyzetre való tekintettel, és reméljük, hogy ugyanezek a szempontok a cseheknél is tekintetbe jönnek.¹⁰

¹⁰ Lásd a [43.] 126. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és 11. jegyzetét.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette és a miniszterelnök által a 14-ik oldalon kezdődő körvonalazott álláspontot fogadta el.¹¹

[2]

[Nagy] *Miniszterelnök* bejelenti, hogy Szviridov altábornagytól levelet kapott a sváb kitelepítésekkel kapcsolatosan szükségessé vált 36 millió Reichsmark kölcsönadása ügyében.¹² A feltételek az alábbiak:

1. A magyar kormány a Magyar Nemzeti Bankban külön folyószámlán helyezi el a szovjet állami bank (Goszbank) nevére a Reichsmarkban megkapott összeg forint-ellenértékét.
2. A Reichsmark-forint átváltási árfolyamát, esetleges változtatásig, úgy állapítjuk meg, hogy 1,1 forint = 1 Reichsmark.
3. A szovjet állami bank (Goszbank) a külön számláról havonta nem többet mint 3 (három) millió forintot fog felhasználni.
4. A magyar kormány a Reichsmark-összeget részletekben kaphatja meg a szükséglet szerint.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ezt a megterhelést nem tudnánk elviselni. Javasolja, hogy miután külpolitikai szempontok alapján amúgy sem sürgető pillanatnyilag a sváb kitelepítés megkezdése, más úton próbálják a kérdést megoldani. Kétségtelen, hogy előbb vagy utóbb meg kell ezt a kérdést oldani, egyrészt a további földhözjuttatás, másrészt a szlovákiai magyarság letelepítése szempontjából. Javasolja, hogy egyelőre forduljanak egy kimondott belső intézkedéshez, elnapolva a kitelepítés időpontját, azon az alapon, hogy akik beleesnének a kitelepítésbe, azoktól épp úgy, mintha kitelepíttetnének, el kell kobozni a vagyontárgyaikat és ők keressenek itt mint földmunkások megélhetést. Ez ma járható út lenne, amely belső rendszabályok alkalmazásával megoldható. Más országok is megcsinálták ezt.

Rákosi Mátyás államminiszter: Párizsból azt hallják, hogy ezt a kérdést a csehszlovákok igekeznek junktimba hozni a magyarok kitelepítésével. Volt olyan kérés, hogy addig ne csináljunk semmit, amíg a magyar kitelepítés el nem intéződik. Erre most megvan a remény. Ha egyszer a dolog el van intézve, akkor az, hogy mit csinálunk a svábokkal, nem játszik szerepet nemzetközi vonatkozásban. Az a javaslata, hogy várjanak egy rövid időt, akkor meg lehet kezdeni a kitelepítést. Végeredményben csak 23 napról van szó, mert október 5-éig be kell nyújtani az összes javaslatot a békekonferenciához. Ezt meg lehet mondani az oroszoknak is. Ami a márka vásárlást illeti, meg kell kérdezni Nyárádi véleményét.

¹¹ Rákosi Mátyásnak a Dastich tábornok levelének ismertetése utáni felszólalását követő miniszterelnöki állásfoglalásra vonatkozott az utalás.

¹² Előzményéről lásd az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 5. napirendi pontját.

54. 1946. szeptember 12.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Már megkérdezték, pár nap múlva kapnak választ.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nem a 36 millió kell egyszerre, hanem csak havi 3 millió forint. Meg lehetne azonban feketén is venni a márkát.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Jobb is, mert akkor nem hajtják fel az árfolyamot.

Rákosi Mátyás államminiszter: Meg kell mondani az oroszoknak, hogy kapunk olcsóbban is. Lehet, hogy ők is fognak előnyösebb ajánlatot tenni. Már ez is olcsóbb, mint az amerikai ígélet. És kedvezőbbek a fizetési feltételei is. A belügyminiszter készítse gondosan elő a további sváb kitelepülést, mégpedig úgy, hogy elsősorban a vagyonos svábokat kell kitelepíteni, mert azok kerülnek a legkevesebbe, és az utánuk ittmaradó vagyon nagyobb valószínűséget biztosít arra, hogy gyorsan kezdődik az amortizáció. A rendszabálytól egyelőre azért kell eltekinteni, mert kikerül Párizsba, és a csehszlovák esetenél precedensnek tekintik. Ezt a rövid várakozási időt ki lehet bírni.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: A belügyminiszter már megállapodott az amerikaiakkal ebben a 400, illetőleg 500 Reichsmarkban?

[Nagy] *Miniszterelnök*: Minisztertanács előtt volt és hozzájárultak.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Magasnak találja az összeget.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Sokkal alacsonyabb ajánlattal kezdték az előkészítésnél, mégsem fogadták el. Egyébként az a kérése, hogy az előkészítésnél ne a vagyon legyen az első szempont, hanem a bűnösség és politikai veszélyesség. Tehát legelőször a Volksbundisták és az önkéntes SS-isták kerüljenek kitelepítésre.

[Rák] *Belügyminiszter*: A tárgyalások menetében az amerikaiak felvetették, hogy adott esetben hajlandók a márka fedezetéül egyebet is elfogadni. Például Nyugatra hurcolt magyar javakat. Ezen az alapon lehetne bizonyos tárgyalásokat kezdeni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ebben Nyárádi államtitkárt kell megkérdezni.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Vigyázni kell, mert drágán számítják a márkát, javainkat leértékelhetik.¹³

[Nagy] *Miniszterelnök*: Helyesnek tartja a belügyminiszter elgondolását a svábokra vonatkozóan, ha a kitelepítés tempója ilyen hosszú és lassú lesz.

Minisztertanács a bejelentéseket tudomásul vette.

[3]

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy Mór környékéről küldött-ség járt nála és azt kérte, hogy a kitelepítésekkel kapcsolatos állapotokat ismer-

¹³ Bécsben végül forintért, illetve cigaretta-kompenzáció útján 5 millió márkát vásárolt az állam, a jelek szerint 25 filléres vagy ennél alacsonyabb áron. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XIV. ülés. 1946. október 15., 4. pont.) Így 1946. november elején megindulhatott ismét a németek kitelepítése.

54. 1946. szeptember 12.

tesse a minisztertanács előtt. Kéri, hogy a szüret végéig függessen fel a kormány mindenféle kitelepítéssel kapcsolatos tevékenységet.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Elvileg elkéstek ezzel a kérésükkel.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Igen súlyos állapotok vannak egyes vidékeken. A földeket nem művelik, a szőlőkkel nem törődnek, az állatokat egy helyre hajtják, félig hizott sertéseket és tömés alá fogott kacsákat és libákat tönkretesznek, szóval igen nagy kárt okoznak az országunk. Kéri, hívja vissza a kormány az oda kiküldött személyeket és szüntesse meg ezt az állapotot.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Erre határozat annyival inkább sem kell, mert a kitelepítésre amúgy sincs meg jelenleg a mód. Mérlegelje a belügyminiszter, hogy a kitelepítési bizottságok gazdasági vonalon ne idézzenek elő zavarokat.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[4]

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát az államrendőrség XI–XV. fizetési osztályba tartozó tagjai számára szeptember hónapra őrszolgálati átalány engedélyezése tárgyában. Megjegyzi, hogy a pénzügyminiszter a javaslat-hoz hozzájárult.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára* javasolja, hogy adjanak mindjárt október hónapra is engedélyt.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ez nem szükséges, mert a holnapi minisztertanácsba jön a további javaslattal, annak eltérő tartalma van.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁴

Minisztertanács 12 óra 45 perckor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a minisztertanács titkáranak saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem hitelesítette aláírásával a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok a jelen voltak felsorolásánál az első oldalon látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Az ülésen jelen volt, de nem szerepel e felsorolásban Vas Zoltán; rajta kívül nem hitelesítette aláírásával a jegyzőkönyvet RácZ Jenő, Bán Antal, Rónai Sándor, Ries István, Molnár Erik, illetve Balogh István.

A jegyzőkönyv mellett nem található előterjesztések.

¹⁴ Előzményéről lásd a 48.(131. sz. jegyzőkönyv 21. napirendi pontját. A belügyminiszter 548 366/1946. IV/1.c. sz. előterjesztése ismét rámutatott arra, hogy a közzolgálati alkalmazottak illetményeinek újbóli megállapításáról szóló rendelet augusztus 1-jével megszüntette a rendőri pótdíjakat. Hivatkozva a rendőrségi létszámcsökkentés folytán előálló megtakarításra és a rendőrségi illetmények várt rendezésére, javasolta a XI. fizetési osztályba tartozó személyek részére 20, a XII–XV. fizetési osztályba tartozók részére fejenként 30 forint összegű őrszolgálati átalány szeptember hónapra való engedélyezését. (MOL XIX–I–1–s–12–1946–5051) Lásd még az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 29., illetve az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 16. napirendi pontját.

55. 1946. szeptember 13.

[55.] 138.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi szeptember hó 13. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnökle-
te alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter képviseletében Zentai Vilmos államtitkár, Szakasits Árpád államminiszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Bányos Károly közellátásügyi miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviseletében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Rácz Jenő pénzügyminiszter képviseletében dr. Varga Lajos államtitkár, Dobi István földművelésügyi miniszter, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter képviseletében Róth Pál államtitkár, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését, és bejelenti, hogy Rákosi Mátyás államminiszter napirend előtt kíván felszólalni.

[1]

Rákosi Mátyás államminiszter: Szóvá kell tenni a tegnapi parlamenti eseményekkel kapcsolatban és a Magyar Nemzet magatartásával kapcsolatban egy-két dolgot, amik sokat ártnak pillanatnyilag kifelé a magyarság nemzetközi helyzetének, és belül pedig a koalíciónak és az ország nyugalmának. Tegnap leszavazták a belügyminisztert, egy magában véve jelentéktelen ügyben. Az illető, aki a leszavazást kérte, utasítást kapott a pártjától, ennek ellenére nem fogadta el a határozatot, és ebből keletkezett egy elég kellemetlen szituáció, amelynek kapcsán már este megkérdezték őt Párizsból, hogy ez kormányválto-

zást, esetleg az egész magyar belpolitikai irányváltozást jelenti-e? Megmondták, hogy az egész esetnek nincsenek következményei, viszont mindenki nem fordul hozzájuk kérdéssel, és ezért ebből az esetből félreértések adódhatnak. A Kisgazdapárt politikai bizottsága ebben az ügyben állást foglalt, és ennek folyamánaképpen megjelent náluk Oltványi Imre képviselő, aki sajnálatát fejezte ki ebben az ügyben, és kérte őket, hogy ne értékeljék túl, mint ahogy feltétlenül szükséges. Ezt tudomásul vették, és ennek megfelelően elhatározták, hogy nem piszkálják tovább az ügyet. Sajnos azonban ma reggel kinyitják a Magyar Nemzetet, amely a Kisgazdapárt kapitális szárnyalapja, és megdöbbenéssel olvassák benne, hogy a tegnapi parlamenti események — az összes lapok közül egyedül — milyen cím alatt és milyen formában szerepelnek benne. Ugyanebben a számban van egy meglehetősen kellemetlen inszINUÁCIÓ Vásáry József, a Kisgazdapártból kizárt, reakciós képviselő interpellációjával kapcsolatban. Vásáry József tudvalevőleg demagóg interpellációt tartott a munkanélküliség kérdésében. Vele szemben felállt a Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egy-egy képviselője, hogy megmagyarázzák, ezt a kérdést nem így kell elintézni. Ezt az esetet a Magyar Nemzet olyan tálalásban hozza, mintha Vásáry József védené a munkanélkülieket a munkáspártokkal szemben.¹ Külpolitikai vonatkozásban két cikk van a lapban, amely kifogás alá esik. Az egyik egy Erdélyre vonatkozó cikk,² amilyenhez hasonló kéthetenként

¹ A Nemzetgyűlés 1946. szeptember 12-ei ülésén Vócsa Ferenc, Fejér vármegye kisgazdapárti képviselője — pártjának utasítása ellenére — nem fogadta el Rajk László belügyminiszternek a válaszát egy korábbi, a feloszlátott ifjúsági egyesületek újjászervezése ügyében tett interpellációjára. A parlament elnöke szavazásra tette fel a kérdést, s a kisgazdapárti, valamint a szabadságpárti és a polgáridemokrata párti képviselők 121:59 arányban leszavazták Rajk Lászlót, ami a miniszter bukását jelentette.

Oltványi Imre a Kisgazdapárt Politikai Bizottságának felkérésére kereste fel a Kommunista Párt vezetőit, s kérte az elnézésüket, illetve hogy — a koalíció fenntartása érdekében — Rajk László maradjon meg hivatalában.

Vócsa Ferenc (1906–1982) szíjgyártó. 1945-ben belépett a Kisgazdapártba, a párt Fejér vármegyei titkára. 1945 novemberétől nemzetgyűlési képviselő. 1946 júliusától a székesfehérvári nemzeti bizottság tagja. 1947-ben nem választották meg képviselőnek. 1948-ban kilépett a Kisgazdapártból. Rákosi alábbi állításával szemben nem zárták ki a Kisgazdapártból, a többi állítás, ha igaz lett volna szigorú intézkedést vont volna maga után.

A Nemzetgyűlés ugyanezen ülésén tulajdonképpen Dénes István tiltakozott az ellen, hogy a Gazdasági Főtanács 30 000 magyar munkást közvetítsen ki Jugoszláviába és a Szovjetunióba, miközben itthon még romosak a városok. Vásáry József azért szólalt fel — egyetértve Dénes Istvánnal —, mert a Szakszervezeti Tanács elnöke nem reagált a munkások külföldi szerződésének kérdésére. Vásáry felszólalását kommunista és szociáldemokrata képviselők személyeskedő hangon állandóan zavarták. (N.N. 1946. 60. ülés. 513–515. pp.) A Magyar Nemzet 1946. szeptember 13-ai számában mindkét kérdésről: „A Kisgazdapárt leszavazta a belügyminisztert a nemzetgyűlés csütörtöki ülésén” című cikkében adott tájékoztatást.

² „A román példa és a magyar gyakorlat” címmel „egy erdélyi magyar” aláírással a Magyar Nemzet 1946. szeptember 13-ai számában megjelent cikkekre vonatkozott az utalás. A cikk írója elkeseredetten idézte fel azt a vitát, amely a Magyar Nemzet és a Szabad Nép között hetek óta

55. 1946. szeptember 13.

megjelenik, és rendszerint itt Budapesten íródik, a másik pedig Balogh István államtitkár beszéde.³ Mindkettőnek a hangja arra utal, hogy míg külföldön nemzeti egység van, addig Magyarországon a Kommunista Párt zavarja a nemzeti egységet, és ebben példát vehetne a szomszéd államoktól. Ők igen fegyelmezettek, és igyekeznek minden vonalon a nemzeti egységet tartani, de nem bírják a konkurrenciát a Magyar Nemzettel, és a Magyar Nemzet mögött álló Balogh István államtitkárral. Ők, akik 17%-ot kaptak a választásoknál, tűrjék, hogy lehetetlenné igyekezzék [sic!] őket tenni a többségi párt. Érthető volna, hogy egy ilyen kisebbségi párt megpróbálná a népszerűségét így megjavítani, de lehetetlen, hogy az arra való hivatkozással, hogy a nemzet érdekeit ők jobban és őszintébben védik, a Magyar Nemzet ilyen, minden vonalon káros inszINUÁCIÓKKAL teljék meg akkor, amikor a Kisgazdapárt nagyon helyes politikai vonalat foglalt el. Kéri a minisztertanács tagjait, hassanak oda, hogy ez így

folyt. Ez abból indult ki, hogy Balogh István egy Sopronban tartott beszédében megjegyezte, hogy Szlovákiában a fasizmusnak még erős talaja van. Masaryk külügyminiszter ezt Csehszlovákia lefasisztázásának minősítette, s tiltakozott ellene – bár Prágában is tettek a szlovákokkal kapcsolatban hasonló megjegyzéseket. Vásárhelyi Miklós párizsi tudósító a Szabad Népből lényegében egyetértett Masarykkal, s úgy nyilatkozott, hogy ez az ügy nem vetett jó fényt a magyar kormányra. Gyöngyösi külügyminiszter hábtámadására alkalmas adó, hasonló hangvételű megnyilatkozás is megjelent a Szabad Népből. Méltatlankodott a Magyar Nemzet cikkírója azért is, hogy a Szabad Népből „Magyarország háborús bűnösségét a reális mértéken túlhaltani igyekezett, és még az ellen is tiltakozott, hogy enyhítő körülményeinket felsorakoztassuk”. Ezzel szemben megállapította, hogy a román kommunista sajtóban egyetlen cikk sem volt, amely Románia háborús bűnösségét akarta volna bizonyítani, vagy a háborúban való részvételéért a felelősségét fokozni akarta volna. A romániai koalíciós egyetértés kirívó példájaként említette fel, hogy Párizsban a békedelegációjuk vezetője az a Ttrescu lett, aki minden romániai rendszert kiszolgált, kapcsolatban állt a Vasgárdával, s elmélyítette az ország kapcsolatát Németországgal. Hangsúlyozta, hogy Ttrescut senki sem támadja, hanem a román nemzeti érdekek képviselőjeként támogatják. Példaként állította a román magatartást Vásárhelyiék és a magyar kormánykoalíció résztvevői elé.

Az idézett fontosabb vitacikket lásd a Szabad Népből 1946. augusztus 20-ai, a Magyar Nemzet 1946. augusztus 24-ei és 25-ei, szeptember 3-ai és 5-ei számában.

³ „Balogh István államtitkár az időszzerű politikai kérdésekről” című cikk a Magyar Nemzet 1946. szeptember 13-ai számában jelent meg. A Közellátásügyi Minisztérium kisgazdapárti csoportjának meghívására tartott előadásában cáfolta az újabb B-listázásokkal kapcsolatos híreket, szólt a békéről, a parasztnapokról, a polgári egységről, a vallásosság erejéről. Rákosi Mátyás észrevétele a beszéd azon részét illette, amelyben Balogh feltette a kérdést, hogy vajon mindenki együtt tud-e menni a közös magyar sorsban. „Vajon nincsenek-e olyanok, akik nem tudnak részt venni a nemzeti fájdalomban, együtt aggódni a nemzet jövőjéért, és együtt vállalni a felelősséget bármilyen jónak látszó lépésért, amely a magyar nép sorsának javítása érdekében szükségesnek mutatkoznék. Látjuk, hogy ebben a pillanatban minden román egyformán érez, s ugyanígy a csehek, szlovákok és jugoszlávok is.”

„Balogh István államtitkár válasza a Kommunista Pártnak” a Magyar Nemzet 1946. szeptember 17-ei számában jelent meg. A Badacsonytomajban tartott kisgazdapárti gyűlésen — a minisztertanács ülést követő első nyilvános fellépése alkalmával — ismertette Rákosi Mátyás bírálatát, s elmondta, hogy előző beszédében ő nem a kommunistákra gondolt, hanem azokra az emberekre, akik nem figyelnek a békekonferenciára, és csak az érdeklő őket, hogy az új forintért mit lehet kapni.

ne folytatódjék, mert ennek a folytatása csak az lehet, hogy az ország rendje felborul egy Vócsa nevű kizárt kispap képviselő miatt, aki egyébként is fasiszta és zsidóvagyon-fosztogató volt. Felesleges a külföld és belföld felé megmutatni, hogy milyen bajok vannak itt, főleg a béketárgyalások ideje alatt. Kéri, hogy ne engedjenek meg ilyen metódusokat, mert ezek csak ártanak az országnak belül és kívül, és külön fel kell emelnie a hangját az ellen, mintha itt a Kommunista Párt nem volna elég hazafias, és tanulhatna ezen a téren a külföldtől. Erre a pontra ők nagyon kényesek. Éppen tegnap a Külügyi Bizottságban a kommunista szónok mutatta meg felszólalásával, hogy hogy érez a Kommunista Párt, és ezért senki sem adhat nekünk leckét.⁴ Ezt az irányt abba kell hagyni, mert különben itt hamar felfordul a helyzet. Nekik sokkal kellemebb lenne az ellenzéki szerep. Kéri, hogy a jövőben ilyen módszerekkel ne kelljen találkozniok.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Egészen röviden kíván válaszolni az államminiszter előadására, annál is inkább, miután személyében is aposztrofálva lett. Az előadásban különbséget kell tennie két rész között. Az egyik rész szólt a Magyar Nemzet vagy a Kisgazdapárt viselkedéséről, és a másik rész arról, hogy ő egyénileg talán olyan magatartást tanúsított volna, szóban vagy írásban, amely sértő lehetne a Kommunista Párt felé. Ami az első részt illeti, vagyis hogy a Magyar Nemzet, vagy a Kisgazdapárt képviselői hogyan viselkednek, arra nem hivatott válaszolni, mert a pártnak nemcsak vezetősége, hanem illetékes szerve van arra, hogy a sajtót irányítsa és meg kell mondania, hogy ez az illetékes szerv nem ő. Ezt már nagyobb nyilvánosság előtt is kijelentette, ennek dacára nem adnak hitelt kijelentésének. Ez a kérdés tehát ebben a pillanatban nem érinti. Érinti azonban az, mintha ő a Kommunista Pártról olyan nyilatkozatot tett volna, amely sértő lehet. Kéri Rákosi államminisztert, olvassa fel az inkriminált részt, mert tudtával és emlékezetével sértés nem fordult elő.

Rákosi Mátyás államminiszter felolvassa a Magyar Nemzetből a kifogásolt részeket. Kifogásolja, hogy a cikk szembeállítja a Magyar Kommunista Pártot a Román Kommunista Párttal. Dr. Balogh István beszédének egy része úgy értelmezhető, mintha kifejezetten a Kommunista Pártra vonatkozna. Ezt támogatja a szembenálló oldal azonos részén levő közlemény.

⁴ A Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságának 1946. szeptember 12-i ülésén Nagy Ferenc miniszterelnök tartott beszámolót párizsi útjáról, tárgyalásairól. A Kommunista Párt részéről Révai József szólalt fel. Egyetértett Nagy Ferencnek a beszámolójában foglaltakkal: a Romániával szembeni területi igényt, a csehszlovák áttelepítést, a dunai hídfőt illető csehszlovák igény kezelését, a párizsi magyar delegáció magatartásának megítélésével kapcsolatos állásfoglalását tekintve egyaránt. Megjegyezte azonban, hogy Nagy Ferenc száraz szavakkal mondta el párizsi tapasztalatait. „Mi tudjuk — mondta Révai —, hogy ezek mögött a száraz szavak mögött magyar fájdalom és keserűség is van, és mi osztozunk benne, mint minden magyar ember.” (MOL XVIII-1-b-1946. szeptember 12. 27–33. pp.)

55. 1946. szeptember 13.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Hajlandó kijelenteni, hogy nem a Kommunista Pártra vagy csoportra értette, hanem inkább az volt a törekvése, hogy semmiképpen ne legyenek kijelentései a Kommunista Pártra vonatkozathatók, és hajlandó a nyilvánosság előtt ezt megismételni. Célja az volt, hogy valamennyien együttérezzenek és összefogjanak most, hogy mindenki Párizs felé forduljon, és őket támogassa. Feltételezni sem lehet, hogy ha a Kommunista Párt hazafiasságában kételkednék, akkor részt venne akár ő, akár a Kisgazdapárt a koalícióban. Ne tulajdonítsanak neki olyan szándékot, amely bárkitől is távol kell hogy álljon. Fatális dolog, hogy [az] általa ma sem ismert cikk a másik oldalon megjelenhetett. Hajlandó kijelentéseit a nagyobb nyilvánosság előtt is megismételni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Köztudomású, hogy Balogh államtitkár a közelmúltban többször közbelépett a Magyar Nemzet ügyében. Amikor a nagy infláció alatt a pártlapoknak szubvenciót adott a kormány, ismételtén javasolta, hogy adjanak a Magyar Nemzetnek szubvenciót. Ő akkor megmutatta Balogh államtitkárnak a Magyar Nemzet hirdetési oldalát, és megállapították, hogy majdnem több a hirdetés, mint a napihír, tehát a lapnak kell, hogy megfelelő jövedelme legyen. Köztudomású, hogy régi szálak fűzik Balogh államtitkárt a Magyar Nemzethez és Hegedűs főszerkesztőhöz. Ebből csak arra kell következtetni, hogy a lap irányításában részt vesz.⁵ Magára vessen az államtitkár, ha az emberek összefüggést keresnek a dolgok között. Megelégszik, ha az államtitkár a saját beszédét megfelelően rektifikálja.⁶

[Nagy] Miniszterelnök: Ezzel az ügy itt, a minisztertanácson le volna zárva, meg kell azonban mondani, hogy a kormányzat zavartalan menetének biztosítása érdekében szerencsés dolognak tekintené, ha tartanának egy megbeszélést, esetleg a pártlapok vezetőinek bevonásával, ahol kölcsönösen megtennék észrevételeiket, és megpróbálnák, minden lap elvi álláspontja tiszteletben tartásával, a magyar sajtó hangját kölcsönösen az elviselhetőség színvonalára hangolni. Ha ehhez hozzájárulnak, akkor kéri ezt a közeli napokban megtartani.

Rákosi Mátyás államminiszter: Helyesli a tervet.

Szakasits Árpád államminiszter: Ő is egyetért a miniszterelnök indítványával.⁷

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: Nem lehetne akkor felvetni azt a kérdést, hogy a minisztériumokat szintén hassa át a koalíció szükségességének a tudata? Mert nagyon nehéz a kormányzás, ha nem érzik azt, hogy koalíció van, és együttesen kell dolgozni. Vonatkozik ez elsősorban a Belügyminisztériumra, amelynek bürokráciája úgy csinál mindent, mintha nem volna más minisztérium, csak a belügy.

⁵ Hegedűs Gyula (1887–1953) lapszerkesztő. 1906-tól a Budapesti Napló, majd a Pesti Napló, 1914-től a Budapesti Hírlap munkatársa. 1920-ban a Magyarország c. lap egyik alapítója. 1938-tól 1942-ig, majd 1945-től 1950-ig a Magyar Nemzet felelős szerkesztője.

⁶ Lásd e jegyzőkönyv 3. jegyzetét.

⁷ Nincs ismeretünk arról, hogy ilyen értekezletet tartottak volna.

55. 1946. szeptember 13.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Nincs kifogása az ellen, hogy a miniszterek a maguk miniszteriális és kormányzati észrevételeiket közöljék, és ezeket is megbeszélés tárgyává tehessék.⁸

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter*: Legutóbb azt a megbízást kapta a kormánytól, hogy kísérje figyelemmel a vidéki sajtó hangját. A legközelebbi napokban jelentést fog erről tenni, addig is azonban le kell szögeznie, hogy a vidéki sajtó hangja ocsmány. Valamit feltétlenül tenni kell ezen a téren.

[Nagy] *Miniszterelnök* kéri mielőbb a tájékoztatásügyi miniszter jelentését, hogy ezt is megbeszélés tárgyává tehessék.⁹

[Rajk] *Belügyminiszter*: A közellátásügyi miniszter most már másodszor említi, hogy a Belügyminisztérium és a Közellátásügyi minisztérium között nincsen meg a megfelelő összhang. Összesen két rendelkezés volt, amivel kapcsolatban a közellátásügyi miniszter említést tett. Az ő véleménye is az, hogy feltétlenül jobban menne az országban minden intézkedés, hogyha a minisztériumok az adott általános rendelkezéseket ugyanakkor a többi minisztériumnak is megküldenék. Hogyha ezt eddig elmulasztotta, okvetlen pótolni fogja. Ezzel szemben ők is jó néven vennék, ha megkapnák a jövőben mindazokat az intézkedéseket, amelyeket a közellátásügyi miniszter kibocsát, és amelyeket eddig még sohasem kapott kézhez.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Meg kell jegyeznie, hogy nála van az összekötő, akit ő kért a gazdasági rendőrségtől. Egyébként is most állít össze egy kódexet, amit a rendőrség felé akar prezentálni.¹⁰

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[Nagy] *Miniszterelnök* felkéri dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkárt a miniszterelnöki bejelentések megtételére

[2] 1

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti a Gazdasági Főtanács javaslatát egyes közületi szerződéses felmondásának szabályozása tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ez fontos magánjogi rendelet, és nem kapta kézhez.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Megküldték az Igazságügyminisztériumnak.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Nem került még hozzá, de személy szerint neki is látnia kell az ilyen kérdéseket.

⁸ Több esetben került sor ilyen minisztertanácsi ülésre. Lásd a jelen jegyzőkönyv 22., 32., az 56.(139. sz. jegyzőkönyv 12., az 57.(140. sz. jegyzőkönyv 15., a 60.(143. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját. Általános érvényű ilyen tanácskozás létrehozásáról azonban nincs ismeretünk.

⁹ A vidéki sajtó hangjának figyelemmel kíséréséről lásd az 51.(134. sz. jegyzőkönyv 9. napirendi pontját. Balla miniszter jelentését nem ismerjük.

¹⁰ Előzményéről lásd az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 29. napirendi pontját.

55. 1946. szeptember 13.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Az az igazságügyi apparátus hibája.

[Ries] *Igazságügyminiszter* kéri, hogy halasszák a javaslat megvitatását a minisztertanács végére, addig olvassa.

Dr. Balogh István [államtitkár] bejelenti, hogy javaslatát egyelőre leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹¹

[3] 2

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Jóvátételi Hivatal 39 millió adópengő június havi póthiteligényéhez (jutalom a jóvátételi fix ár megállapításában résztvevőknek), utólagos hozzájárulás kieszközlése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

[4] 3

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Jóvátételi Hivatal szeptember havi ellátmányára, 68 800 000 forint hitel igénybevételéhez utólagos hozzájárulás kieszközlése tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára* kéri, hogy az utolsó tétel felemelhető legyen 12 millióra, azzal, hogy a többi tételt ugyanannyival csökkenteni kell.

¹¹ A Gazdasági Főtanács 7220/1946. sz. előterjesztésében egyes közületi szerződések megszüntetését javasolta. A rendelkezést azért tartotta szükségesnek, mert az inflációs időkben — a pénzviszonyok, az ipari élet kezdeti aléltsága és az általános anyagihiány miatt — a közületek olyan hátrányos szerződéseket voltak kénytelenek kötni, amelyeknek a pénzürték állandósulása után megfelelni nem tudtak. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-4956) Az egyes közületi szerződések felmondásáról a 14 200/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. december 3.) intézkedett. A rendelet szerint az államkincstár, a vármegye, a város és a község az általa 1946. augusztus 1-jét megelőzően közszállításra vonatkozóan kötött szerződés alapján fennállott bármely jogviszonyt, a rendelet alapján rendkívüli felmondás útján harminc napon belül megszüntethette. Lásd még e jegyzőkönyv 58. napirendi pontját.

¹² A jóvátételi ipari cikkek árának megállapításáról a Gazdasági Főtanács 1946. április 12-ei ülésén határozott. (MOL XIX-A-10. 37. pont.) A 7282/1946.ME.II. sz. előterjesztés utólagos hozzájárulást kért a minisztertanácstól az e munkában részt vett alkalmazottak 1946. június 29-én történt jutalmazásához. A jóvátételi árak megállapítása azonban ismételten napirendre került. A Gazdasági Főtanács — éppen ezekben a napokban — megállapította, hogy a költségvetés a jóvátételre szállított ipari áruk magas árát nem képes elviselni. Külön ipari jóvátételi árszínvonal kialakítását tartotta szükségesnek s nem csak a készárakra, hanem az egész gyártási folyamatra ki akarta dolgoztatni. Erre megvolt a lehetőség, mivel a jóvátétel szempontjait a nyersanyagok beszerzésétől kezdve minden mozzanatnál figyelemmel kísérték. Felszólította az Anyag- és Árhivatalt, hogy a Jóvátételi Hivatallal közösen dolgozza ki ezeknek a jóvátételi cikkeknek az árszínvonalát. (MOL XIX-a-10. 1946. szeptember 27. Stabilizációs XI. ülés. 6. pont.) E határozatát a Gazdasági Főtanács rövidesen módosította. Kérte, hogy a Jóvátételi Hivatal az 1946. július 27-e után szállított áruk ellenértékét az addig alkalmazott szorzószám figyelembevétele helyett az Anyag- és Árhivatallal együttesen megállapított külön jóvátételi árak figyelembevételével egyenlíse ki. (u.o. 1946. október 10. Stabilizációs XIII. ülés 10. pont.)

55. 1946. szeptember 13.

Minisztertanács az előterjesztéshez a Gazdasági Főtanács főtítkára által javasolt módosítással hozzájárult.¹³

[5] 4

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a B-lista revíziójára megszabott határidő meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁴

[6] 5

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát a Romániai Magyar Javak Bizottságá[na]k a] felállítása tárgyában.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Ez nem a petrosényi részvényekkel foglalkozó bizottság, hanem attól független.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁵

[7] 6

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát az Elhagyott Javak helyettes kormánybiztosa, Fenyő Péter visszahívása folytán dr. Obláth György székesfővárosi főjegyző alkalmaztatása iránt. Megjegyzi, hogy határozni kell abban a vonatkozásban, hogy Fenyő Péternek felmondás jár-e, miután a párt hívta vissza, és helyére azonnal új tisztviselőt alkalmaznak, akit szintén fizetni kell, költségvetési fedezet pedig két fizetés folyósítására, illetve a felmondási idő kifizetésére nincs.

¹³ Az intézkedésre vonatkozó más adatot nem találtunk.

¹⁴ Tulajdonképpen nem a Miniszterelnökség, hanem a honvédelmi miniszter szám nélküli előterjesztéséről volt szó. Ez előadta, hogy a közszolgálati alkalmazottak elbocsátásának határidejét az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) alapján 1946. szeptember 15-ében, az állami érdekeltségű vállalatok esetében pedig 1946. szeptember 30-ában állapították meg. Jelezte, hogy az elbocsátandó személyek száma az összes tárcák közül a honvédség és a honvédelmi igazgatás körében volt a legnagyobb. Egyrészt ezért, másrészt tekintettel a honvédelmi miniszter váratlan elhalálozására, a feladat ellátására a határidő újabb meghosszabbítását kérte. Szeptember 30-áig, illetve a honvédelmi érdekeltségű vállalatok alkalmazottai esetében október 15-éig kért lehetőséget az eljárás befejezésére. Lásd a 10 810/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 19.

¹⁵ A szám nélküli miniszterelnöki előterjesztés a pénzügyminiszter és a Jóváételi Hivatal elnökének javaslata alapján kérte a Romániai Magyar Javak Bizottságának felállítását. Az előterjesztés szerint a bizottságot a Miniszterelnökség felügyeletével kívánta létrehozni a tárcák kiküldötteiből, s a bizottság tagjait a legsürgősebben kívánta Romániába kiküldeni azzal a feladattal, hogy a helyszínen állapítsák meg, milyen javakat vontak a CASBI kezelése alá, kik a tulajdonosai ezeknek a javaknak, milyen időpontban és milyen román hatóság intézkedése nyomán vették zár alá, milyen jogfenntartó lépést tett a vagyon tulajdonosa vagy képviselője, mi a vagyon állaga, értéke, fűződik-e ezekhez valamilyen külföldi jog, illetve jogigény. A javaslat az eljárással kapcsolatos személyi és dologi kiadásokat az érdekelt vállalatokra kívánta hárítani, úgy hogy az államnak ez ne jelentsen megterhelést.

A CASBI-ról lásd a [17.] 100. sz. jegyzőkönyv 5. napirendi pontját és 17. jegyzetét.

55. 1946. szeptember 13.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ezt a részt kéri a saját hatáskörébe utalni. Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy Fenyő Péter esetleges felmondási illetményei tárgyában a pénzügyminiszter határoz.¹⁶

[8] 7

[Nagy] *Miniszterelnök*: A belügyminiszter a miniszterelnök nevében kíván előterjesztést tenni két főispán kinevezésére.

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Rab Károlynak Esztergom-Komárom vármegye főispánjává és közellátási kormánybiztosává, valamint Balassa Tibornak Heves vármegye főispánjává és közellátási kormánybiztosává való kinevezése iránt.

Minisztertanács Rab Károlynak Esztergom-Komárom vármegye és Balassa Tibornak Heves vármegye főispánjává leendő kinevezéséhez hozzájárult, ugyanakkor Rab Károlyt Esztergom-Komárom vármegye és Balassa Tibort Heves vármegye közellátási kormánybiztosává kinevezte.¹⁷

[9] 8¹⁸

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A Jóvátételi Hivatal megállapítása, hogy ipari vonalon a Jóvátételi Hivatal 100 millióval többet fizetett már ki, mint amennyit kellett volna. Nagyarányú túlfizetés van az ipari vonalon, viszont a mezőgazdaság vonalán óriási adósság van. Nincs értelme, hogy további fizetések történjenek az ipari vonalon, és ugyanakkor a mezőgazdasági vonalon el legyünk adósodva.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Szándékában van összehívni a közellátásügyi minisztert és a Jóvátételi Hivatal elnökét egy megbeszelésre.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Tudomása szerint az ipar nem kapott egy fillérrel sem többet, mint amennyi számára elő volt irányozva.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Azok még a múlt évi összegek voltak, az inflációs hitelek.

¹⁶ A szám nélküli miniszterelnöki előterjesztésből kitűnik, hogy Fenyő Pétert a Magyar Kommunista Párt hívta vissza az Elhagyott Javak Kormánybiztosságától.

¹⁷ Lásd e kötet Bevezetésének 44. jegyzetét.

¹⁸ Ez előtt, a miniszterelnök előterjesztéseit összefogó borítólapon három olyan előterjesztés tárgya szerepel, amelyhez a következő miniszterelnökségi megjegyzést fűzték: „A tárgysorozatról leveendő, mivel a Gazdasági Főtanács még nem döntött.” E három napirendi pont tárgya a következő volt: „A Magyar Vöröskereszt támogatásának a miniszterelnökségi költségvetési kereten belül való biztosítására 2 625 000 Ft hitelkeret.” „Utólagos hozzájárulás a Fővárosi Közmunkák Tanácsa anyagi szükségleteinek biztosítására augusztus hóra 44 000 Ft és szeptember hónapra 22 000 Ft kiutalásához.” „Jóvátételi Hivatal előterjesztése, póthitel igénylés dologi kiadásokra 15 000 Ft.” Ezekon kívül a következő előterjesztés címe is szerepel még a borítólapon: „A Jóvátételi Hivatal előterjesztése Pikler Ferenc párizsi kiküldetésével kapcsolatban felmerülő költségekre 3500-Ft póthitel.” Ez utóbbi címhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Miniszterelnökség javaslata 1600 Ft.”

Az említett négy előterjesztés nem található a borítólapon.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[10] 9

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ, mint szövetkezet ellen támasztott egyes követelések érvényesítésének korlátozása tárgyában. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter a határidőnek korábbi időpontban való meghatározását kérte.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Milyen határidőt kér a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter?

Rákosi Mátyás államminiszter: Augusztus 29-én lépték át az orosz csapatok a magyar határt, de tulajdonképpen még nem voltak Magyarországon, csak Kézdivásárhelyen.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Talán július elsejét lehetne venni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Túl messze nem kell menni. Mekkora öszszegről van szó?

[Nagy] *Miniszterelnök*: Lényegében az a helyzet, hogy elvették volna a gabonát a gazda raktárából is.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtítkára*: A rendelet elfogadható, csak egyet kell kikötni: azok a jövedelmek, amelyek ebből keletkeznek, ne az MSZK-t illessék, hanem a magyar állami kincstárt.

Rákosi Mátyás államminiszter: Vannak esetek, amikor a fordítottja forog fenn. Vannak ott esetleg olyanok, akik megzsírosodtak, azokat kellene az állam nevében kötelezni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A rendeletet el kell fogadni azzal, hogy a kereskedelmi- és szövetkezetügyi miniszter állapítja meg, hogy a terminust mennyivel kell előbbre vinni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a kezdeti határidő a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter javaslata szerint állapítandó meg.¹⁹

¹⁹ A T.3141/1946.Ig.M. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy azok a szervek, amelyek a szovjet csapatok megjelenése előtt valamely jogszabály alapján kötelezve voltak egyes termények és termékek átvételére, súlyos helyzetbe kerültek. Az átvett termények ugyanis a háborús események folytán részint megsemmisültek vagy elvesztek, sőt — mint az előterjesztésben olvasható — az átadás is gyakran éppen azt a célt szolgálta, hogy az akkor már előre látott háborús veszteség a termény átadásával az átvevő szerveknél jelentkezzen. E szervekre hárult ezen méltánytalan terhet még az is fokozta, hogy bár veszteségük hatósági megbízáson alapuló eljárás folytán állt elő, a közszervek, továbbá ezek intézetei ellen támasztható követelések érvényesítésének korlátozásáról szóló 1170/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. február 7.) folytán azt az államkincstárra nem háríthatták át, illetőleg az államkincstárral szemben az őket egyébként megillető visszkeregeti jogot nem érvényesíthették.

Kérte a miniszter egy olyan rendelet kiadását, amely a hatósági megbízás alapján eljáró Mezőgazdasági Szövetkezeti Központtal, illetve jogelődeivel szemben az átvételi kötelezettség alapján támasztható követelések érvényesítését kizárja, de csak abban az esetben, ha az átvétel

55. 1946. szeptember 13.

[11] 10

Közlekedésügyi miniszter [képviselésében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát a közforgalmú vasutak, a kezelésükben álló közhasználatú gépjárművállalatok és a közforgalmú hajózási vállalatok baleseti járadékosai járadékának forintértékben való megállapítása tárgyában. Bejelenti, hogy az igazságügyminiszternek a rendelet 3. §-ában kért módosítását tudomásul vette.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁰

[12] 11

Közlekedésügyi miniszter [képviselésében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát a nyári időszámítás megszüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²¹

[13] 12

Közlekedésügyi miniszter [képviselésében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát a Vöröskereszt-küldemények vasúti fuvardíjkezdvezménye tárgyában.

[*Bárános*] *Közellátásügyi miniszter*: A közellátás vonalán futó segélyadományokkal kapcsolatosan felmerülő költségeket vagy az elosztás kapcsán biztosított bevételekből, vagy ha ez nem megy, akkor az UNRRA hitelekből kell fedezni. Vannak viszont más tárcák, így a népjóléti tárca, amelynek ezekre a tekintélyes kiadásokra nem lesz fedezete.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nagyon nehéz lesz nem ingyen adni a gyógyszert vagy élelmiszert akkor, amikor az adományozók megkövetelik, hogy ingyen adjuk.

[*Bárános*] *Közellátásügyi miniszter*: Eddig majdnem mind úgy követelte.

1944. szeptember 1-je és a szovjet csapatok megérkezése között történt, tehát akkor, amikor az átvett termény és termék az átadó birtokában is megsemmisült vagy elveszett volna. Lásd a 11 030/1946. ME sz. rendeletet (MK 1946. szeptember 24.), valamint a MK 1946. szeptember 25-ei számában megjelent helyesbítést.

A rendelet a kezdeti határidőt 1944. március 31-ében állapította meg.

²⁰ Az 53 692/1946. Közl.M.I/1. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a jegyzőkönyvben említett vállalatok baleseti járadékosainak járadékát bírói ítélettel vagy egyéb úton kellett megállapítani. A miniszter az infláció idején megítélt járadékok forintra való átszámításának módjára, illetve a járadékok mértékének azt követő megállapítására tett javaslatot.

Az igazságügyminiszter észrevételét nem ismerjük. Lásd a 10 740/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 18.

²¹ Az 53 836/1946. Közl.M.I.1. sz. előterjesztés — hivatkozva a Párizsban 1946 júniusában tartott nemzetközi expresszvonat-értekezlet állásfoglalására — kérte, hogy a nyári időszámítást október 6-áról 7-ére virradó éjszaka szüntessék meg, azaz október 7-én kettő órakor az órákat egy órával igazítsák hátra. Lásd a 10 760/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 20.

55. 1946. szeptember 13.

Rákosi Mátyás államminiszter: Viszont azt sem lehet követelni, hogy a MÁV ingyen szállítsa a segélyadományokat. Megköveteljük a MÁV-tól, hogy eltartsa önmagát, és ugyanakkor ilyen óriási megterhelést akarunk ráronni. A pénzügyminiszterrel egyetértésben meg kell állapítani, miként lehet ezt úgy csinálni, hogy tényleg ingyen szállítsák, de hogy ezt ne a Közlekedésügyi Minisztérium viselje. Esetleg soron kívüli hitelt vagy külön számlát kell csinálni, mert ez így nem helyes.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtíkhára:* A Népjelölti Minisztérium kap gyógyszer. Erre vannak igen jelentős hitelek. Ebből fedezni kell a költségeket is. Kell valami módot találni arra, hogy ezekkel a szervekkel, akik a segélyeket küldik, beszéljünk.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²²

[14] 13

Közlekedésügyi miniszter [képviselésében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát Bodnár Jenő MÁV főtanácsos berni kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[15] 14

Közlekedésügyi miniszter [képviselésében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát Karton Emil [postai műszaki ellenőr] jóvááttele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[16] 15

Közlekedésügyi miniszter [képviselésében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát [postafelügyelő révén] özv. Korényi Antalné kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[17] 16

Közlekedésügyi miniszter [képviselésében Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát Rostásy István és Kopasz Károly, Pályi Zsigmond kiküldetéséről Montreux-be.

²² Az 53 909/1946.Közl.M.I.1. sz. előterjesztés szerint a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága azt a kérelmet terjesztette a miniszterelnök elé, hogy az általa Magyarországnak adományozott árukat az államvasutak díjtalanul fuvarozza. Kérelmét azzal indokolta, hogy az adakozók a fuvar-költséget nem vállalták magukra, a Vöröskereszt pedig nem volt olyan helyzetben, hogy a magyar fuvar-költségeket megfizesse. Rámutatott egyben arra, hogy pl. az Írország által adományozott 100 vagon cukor után sem Franciaország, sem Svájc nem számított fel fuvardíjat, Ausztria pedig 50%-os fuvardíj-kedvezményt nyújtott.

Jelezte, hogy a Miniszterelnökség pártfogolta a kérelmet – már azért is, nehogy a díjtalan szállítást vállaló országok visszavonják ígéretüket. Az államvasút azonban súlyos pénzügyi helyzetére tekintettel — mint a miniszter jelezte — a teljesen díjtalan szállítást nem tudta vállalni. 50%-os kedvezmény engedélyezését látta lehetségesnek, azzal, hogy a fuvardíj másik 50%-át az a tárca viselje, amelynek ügykörébe az adományozott áruk elosztása tartozott.

55. 1946. szeptember 13.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

[18] 17

Közlekedésügyi miniszter [képviselőként Varga államtitkár] előterjeszti javaslatát az út- és hidépítésekkel kapcsolatosan, [a] IX. havi hitelrész emelése tárgyában. Útépítésekre 1,5 millió és hidépítésekre 1,3 millió forint az előirányzat.

[Nagy] *Miniszterelnök* érdeklődik, hogy van-e tervbe véve új bekötőút építése?

Közlekedésügyi miniszter [képviselőként Varga államtitkár]: Nagyon sok.

Minisztertanács az út- és hidépítésekkel kapcsolatos IX. havi hitelrész 1,5, illetve 1,3 millió forintra emelte fel.

[19] 18

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát az újjáépítési közmunkakötelezettség szabályozása tárgyában.²⁴ A földművelésügyi miniszternek a korhatár leszállítására vonatkozó javaslatát magáévá teszi. Ezek szerint férfiaknál 65 helyett 60, nőknél 55 helyett 50 év a korhatár. A 2. §-ra vonatkozóan az volt a kérése, hogy azok számára, akiknek semmi keresetük nincsen, a közmunkaváltság fizetése természetben legyen lehetséges.²⁵

²³ Az 54 831/1946.Közl.M.I/2. sz. előterjesztés a Svájci Szövetségi Vasutak meghívása alapján a személykocsik nemzetközi forgalomban való kölcsönös használatával foglalkozó egyesülés 1946. október 8–10-én Montreux-ben rendezett ülésére, illetve ezt követően ugyanott, október 10–19-én ülésező európai menetrendi és kocsikiállítási konferenciára javasolta kiküldeni a Közlekedésügyi Minisztérium vasúti főosztályának vezetőjét, Rostásy István miniszteri tanácsost, az államvasutak igazgatósága részéről Kopasz Károly MÁV igazgató elnökhelyettest, valamint Pályi Zsigmond főintézőt.

²⁴ A 15 988/1946.U.M. sz. előterjesztés tulajdonképpen az újjáépítési közmunkakötelezettség szabályozásáról szóló 4000/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. június 28.) módosítását, kiegészítést tartalmazta. A rendelet kibocsátását — az előterjesztés szerint — a közmunkaváltságból származó bevételek fokozása tette szükségessé, mivel a nagyarányban jelentkezett munkanélküliségnek közmunkák útján való enyhítésére egyetlen pénzügyi fedezetül az Újjáépítési Közmunkaváltság Alap szolgált. Az alap bevételei ekkor havi 7 millió forintra voltak előirányozva. Ez az összeg azonban a szükséglet fedezésére nem volt elegendő. A miniszter szerint a munkanélküliek számának százezer fölé emelkedésével kellett számolni, s megítélése szerint ekkora tömegnek vagy legalábbis nagyobb részének a foglalkoztatásához, a legalacsonyabb napszamos órabér alapulvétele esetén, az említett 7 millió forint bevétel duplájára volt szükség. A rendelettel ezt a bevételt remélte megközelíteni.

Ezt a célt szolgálta volna a tervezetben a közmunkakötelezettség korhatárának felemelésére tett javaslat, annak kimondásával, hogy akit természetbeni munkára bármilyen okból igénybe nem vettek, a váltságot köteles legyen megfizetni, a váltság befizetési határidejének megrövidítésével, egyben a késedelmeskedők részére pótlékfizetés előírásával, a közadók kezeléséről szóló hivatalos összeállítás adócsalásra vonatkozó előírásainak a közmunkaváltságra való kiterjesztésével és más előírásokkal.

²⁵ A rendelettervezet 1. §-a közmunkára kötelezettek korhatárát férfiaknál a korábbi 60 évről 65 évre, a nőknél 42 évről 55 évre javasolta felemelni. Végül — a javaslatot figyelembe véve

55. 1946. szeptember 13.

Rákosi Mátyás államminiszter: A napokban fizetett közmunkaváltságot is meglepően kevésnek találta.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter:* Ez a rendelet új szabályozást tartalmaz.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* Ez az összeg 14 millió forint lesz havonta.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter:* Soha sem lesz annyi.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára* javasolja, hogy a legközelebbi Gazdasági Főtanácson vizsgálják meg az összeg felhasználását, és az újjáépítési miniszter terjesszen elő idevágó kimutatást.

[*Rajk*] *Belügyminiszter* felveti a gondolatot, hogy a rendőrséget mentseék fel a közmunkaváltság megfizetése alól. Épp most adtak kis pótlékot az alacsonyabb fizetési osztályú rendőröknek, furcsa lenne ha rögtön újra megterhelnék őket. A rendőrség fizetése olyan alacsonyan van megállapítva, hogy legalábbis addig, amíg ezen a téren valami rendelkezés nem történik, kéri a rendőrségnek ez alól az újabb teher alól való mentesítését.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter:* Ha ez megállást jelent, akkor elfogadja a belügyminiszter javaslatát. Az összeg bár nem jelentéktelen, de ha fizetési osztályhoz kötik, hozzá lehet járulni. Ki kell mondani, hogy a XII. fizetési osztállynál alacsonyabb rangban lévő rendőrök nem fizetnek közmunkaváltságot.

[*Rajk*] *Belügyminiszter:* A XI. fizetési osztálytól számítsuk, mert ott kezdődik a rendőrlegénység, és onnan állapította meg a minisztertanács a pótlékot is.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Ehhez hozzájárul.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta. Utasította az újjáépítési minisztert, hogy a közmunkaváltságból befolyó összegek felhasználása tekintetében a Gazdasági Főtanácshoz bejelentést tegyen. Hozzájárult ahhoz, hogy a XI. fizetési osztállynál alacsonyabb rangban lévő rendőrök nem fizetnek közmunkaváltságot.²⁶

[20] 19

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát a háborús események következtében súlyosan megrongált épületeknek romépületekké nyilvánítása és lebontása tárgyában. Bejelenti, hogy az igazságügyminiszterrel egyetértve módosításokat küldött szét.

— csak a nők esetében a 18. életévüktől az 50. életévükig terjedően határozta meg a rendelet a közmunkakötelezettséget.

A váltság fizetését tekintve úgy módosult a kiadott rendelet szövege, hogy az alól mentesek lettek azok, akik jövedelmük és vagyonuk hiányát hatósági bizonyítvánnyal igazolták.

²⁶ A rendelet ideiglenesen mentesítette a közmunkakötelezettség alól a rendőrség legénységi állományának tagjait. Lásd még az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 7. és az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 19. napirendi pontját.

55. 1946. szeptember 13.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Csak tegnap délben kapta meg, és nem volt ideje áttanulmányozni. Javasolja, hogy elvben fogadják el, és az újjáépítési miniszter adjon módot az utólagos megbeszélésre.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: Rengeteg veszélyes momentum van ebben a rendeletben.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Nincs. Kimondja a rendelet, hogy a romépületeket el kell bontani. Ezáltal rengeteg építőanyag szabadul fel, és a város képe is megváltozik.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: Kilakoltatásokat kell eszközölni. Ez szociális probléma.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Mód van a fellebbezésre.

[*Rác*] *Pénzügyminiszter*: A javaslat mellett szól, hogy olyan munkaalkalmak teremődnek, amelyeket nem az államnak kell finanszíroznia. Esetleg bele kell venni a rendeletbe a fellebbezés lehetőségét. A maga részéről, tekintettel a sürgősségre, hozzájárul.

[*Báranyos*] *Közellátásügyi miniszter*: Elfogadják, de ezt a részt meg szeretnék nézni.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: Ki kell mondani, hogy amennyiben a házban laknak, úgy a romépületté nyilvánító véghatározatban, az illető bérlő elhelyezéséről is gondoskodás történjék.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: Ha nincs az életveszély megállapítva, úgy 90 nap alatt kell csak kiköltözni.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: Viszont 90 nap alatt nem biztos, hogy talál lakást az illető.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Nagyobb részt üzletekről van szó, és nem lakásokról.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Londonban látták, hogy a lebontást nagyon gyorsan meg lehet csinálni, és hogy attól mennyire megváltozik, megtisztul a város és milyen más az utca képe. Elő kell segíteni ezt, amennyire csak lehet.

Rákosi Mátyás államminiszter helyesli a javaslatot, de a lakókat kímélni kell. Legtöbben többé-kevésbé rendbe is hozták a lakásukat, nem lehet őket egyszerűen kitenni. Felhívja az újjáépítési miniszter figyelmét a 16. § 2. pontjára.²⁷ Mi történik akkor, ha a tulajdonosnak nincs pénze.

A fenti módosításokból is kitűnően alapos átdolgozás után jelent meg a 11 310/1946. ME sz. rendelet, MK 1946. október 2.

²⁷ A 16 980/1946. U.M.-VII. sz. előterjesztés elsősorban a városi romépületek felszámolását sürgette. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium késve kapta meg az előterjesztést, s valószínűleg ezért nem tehetette meg a minisztertanácsi ülésen az észrevételeit. Javaslata és kérése az volt, hogy a műemléképületek sorsáról döntő szakértőbizottságban a képviselője is részt vehessen, mivel ezek a kérdések a tárca ügykörébe tartoztak. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-5098) A rendelet 16. §-a arról szólt, hogy ha a romépület bontását a polgármester közegei végzik, a bontási anyagot értékesíteni kell, s a befolyt összeget a költségek fedezésére kell fordítani. A § (2) bekezdése

55. 1946. szeptember 13.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Bekebelezik az ingatlanra.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: Abból még nem lesz pénz. Ki fogja a pénzt adni?

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Erre hitelt nem tud adni.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Nem is kér hitelt. Majd ő gondoskodik róla, hogy ebből pénz legyen. Az építőanyagok nagy értéket képviselnek. Üzleti lehetőség is van az egészben.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: Az nem elég. Itt a fantázia nem segít.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Bele kell venni, hogy közadók módjára hajtják be majd. Kitűzik az árverést, és akkor a tulajdonos majd előteremti a pénzt.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁸

[21] 20

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát a Közigazgatási Bíróság részére [az] 1946/47. évi költségvetésben előirányzott összesen 84 000 forint összegű magasépítkezési hitelkeretből 79 500 forint összegű hitelnek szeptember-október hónapokban havi két egyenlő részletben történő előzetes lehívásának engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács a Közigazgatási Bíróság részére 1946/47. évi költségvetésben előirányzott összesen nyolcvannégyezer forint összegű magasépítkezési hitelkeretből hetvenkilencezer ötszáz forint összegű hitelnek szeptember-október hónapokban havi két egyenlő részletben történő előzetes lehívásához hozzájárult.²⁹

[22] 21

[Nagy] *Miniszterelnök* bejelenti, hogy Eröss János államtitkár közlése szerint holnap délelőttig adtak terminust a SZEB-nél arra, hogy döntsön a kormány arra nézve, hogy kik azok, akik a petrozsényi³⁰ részvények felértékelése ügyében Moszkvába utaznak. Az Ellenőrző Bizottság álláspontja az, hogy előbb a kérdés elvi részét kell Moszkvában elintézni, és az után lehet Petrozsényba utazni. A magyar vélemény az volt, hogy először Petrozsényba kell utazni, és kimondta, hogy ha a romépület építési anyagának értékesítéséből befolyt összeg a bontás költségét nem fedezi, a tulajdonost kell kötelezni arra, hogy a különbözetet tizenöt nap alatt a város pénztárába fizesse be.

²⁸ Lásd a 10 670/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 21.

²⁹ A 15 892/1946.U.M.VI. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a Közigazgatási Bíróság épülete (Budapest, II. Fő u. 1.) — a súlyos háborús károsodás következtében — csak kis részben volt használható állapotban, s amennyiben a helyreállítására előirányzott költségvetési hitelt havi egyenlő részletekben kapta volna meg, az intézmény helyiségeit a tél folyamán nem lehetett volna fűteni s így használni sem. Azért is sürgette a hitel átütetmezését, mert — mint az előterjesztésben olvasható — „az ősszel megtartandó törvényhatósági és községi választások és a rendszeres adózás megindulása mindig több feladatot jelent”.

³⁰ Lásd a [19.] 102. sz. jegyzőkönyv 11. jegyzetét.

55. 1946. szeptember 13.

meg kell nézni az ottani helyzetet, és csak azután menni Moszkvába tárgyalni. A SZEB megfordítva akarja, és ehhez ragaszkodik, tehát kénytelenek vagyunk ezt a sorrendet választani. El kell dönteni, hogy menjen-e a bizottság Moszkvába? Ha így kívánják a tárgyalásokat megkezdeni, akkor véleménye szerint el kell menni. A teljes bizottság 17 tagból áll. Arra semmi szükség nincs, hogy Moszkvába, az elvi megbeszélésekhez 17 tag menjen ki. A helyes az lenne, hogyha az elnök maximum 4 tagot venne maga mellé, és ezek mennének ennek a kérdésnek a megtárgyalására.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A 4 tagot kevesli. Nem elégséges a kérdés letárgyalására. [sic!] Több szem többet lát, kívánatos lenne, ha többen mennének.

Rákosi Mátyás államminiszter: Az elvi szempontok leszögezésére Moszkvába elég, ha kevesen mennek.

Szakasits Árpád államminiszter: Majd Moszkvából visszatérve csatlakoznak a többiek a bizottsághoz.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Nem lehet kihagyni a két itthon érdekelt vállalat képviselőjét, mert mégiscsak magánvagyonnak az eltulajdonításáról van szó, és kívánatos, hogy ebben a felelősségben osztozzanak olyanok, akik tulajdonjogiilag hozzá tartoznak a dologhoz. Ebben az esetben a Salgó és a Hitelbank 1–1 képviselőjén kívül a szakemberekből válasszon ki az elnök két embert.

Eröss János, a Jóvátételi Hivatal elnöke: A vállalat érdekeltsége a következőképpen oszlik meg: 61% magyar, 19% svájci és 20% román. A románok most azt állítják, hogy 60% az ő tulajdonuk. Az összes értékek, részvények Svájcban vannak, és nem vitás, hogy a többség magyar tulajdonban van.³¹ Kérte a miniszterelnököt, hogy az iparügyi, a kereskedelem- és szövetkezetügyi és a pénzügyi tárca 1–1 szakértőt adjon ebbe a bizottságba. Ez meg is történt. A tulajdonosok is adtak szakembereket. Döntést kér arra vonatkozólag, hogy a szakminisztériumok közül melyik legyen képviselve a bizottságban, mert a tulajdonosok képviselőit kihagyni nem lehet. A maga részéről élesen ellene volt ennek a sorrendnek. A döntés sürgős, mert holnap reggel 10-ig meg kell adni a választ. Dönteni kell arra vonatkozólag is, hogy csak a föld feletti értékekről tárgyalnak, vagy a föld alattiakról is.

Rákosi Mátyás államminiszter: Erre vannak nemzetközi usancek. Természetes, hogy ami a föld alatt van, annak is szerepet kell játszania a tárgyalások folyamán.

³¹ Az 1868-ban alakult Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. 1894-ben vette meg a petrozsényi kőszénbányát, minthogy ez 1920 után román területre került, megalakult a Petrozsényi Román Kőszénbánya Rt., amely részvényeinek nagyobbik fele a „Salgótarjáni” birtokában maradt, a részvények másik felét egy svájci cég és egy, a Banca Romansa vezetéke alatt álló csoport vette át.

Az 1867-ben alakult Magyar Általános Hitelbank 1941-től a Petrozsényi Román Kőszénbánya Rt. nagybányái üzemének üzletét egy Budapesten bejegyzett fióktelep útján folytatta.

A petrozsényi szénbánya magyar részvényei is Svájcban voltak elhelyezve. (MOL XIX-A-1-j 1946-VIII-9511)

55. 1946. szeptember 13.

Eröss János, a Jóvátételi Hivatal vezetője: A maga részéről azt az ajánlatot tette, hogy csak azzal foglalkozzanak, ami a föld alatt van.

Rákosi [Mátyás államminiszter]: A föld alatti értékeket is bele kell számítani.

[Nagy] *Miniszterelnök:* A legjobb ár elérésére kell törekedni.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter:* A románok arra fognak hivatkozni, mi a bányák államosításakor azt mondtuk, hogy a föld mélyén lévő vagyon közkincs.

[Nagy] *Miniszterelnök:* Igen, de Romániában egyáltalán nem is államosítottak.

Eröss János, a Jóvátételi Hivatal vezetője: Megmondták, hogy nem is fognak államosítani.

[Rácz] *Pénzügyminiszter:* Az a kardinális kérdés, hogy a bizottság milyen hatáskörrel utazik ki. Fél az ilyen elvi megállapodásoktól, melyeket kislétszámú bizottság köt. Olyan elveket szögeznek ott le, amelyekre itthon állandó hivatkozás fog történni. A bizottság puvoárját korlátozni kell, és a 4 személy felemelendő 6 vagy 8-ra. A kérdés igen fontos, és pontosan meg kell vizsgálni a különböző szempontokat. Az elvi kérdések eldöntése nagyon fontos.

Rákosi Mátyás államminiszter: Olyan objektumról van szó, amiből 28 év óta nem láttunk semmit. Ha most a szovjet át nem veszi, akkor igen valószínű, hogy a legközelebbi 28 évben sem látunk belőle semmit.

[Nagy] *Miniszterelnök:* Csak három évig nem fizettek osztalékot.

Rákosi Mátyás államminiszter: De nem engedték átutalni, tehát Magyarországból ebből semmit nem látott. Ebből a szempontból is nézni kell a dolgot. Ha túl sok embert küldünk, akkor az oroszok nem értik meg, hogy miért akarunk elvi szempontok tisztázására ennyi embert kiküldeni. Véleménye szerint itt a több személy kiküldése inkább káros lehet, mert elhúzhatja a tárgyalásokat, és ellentéteket támaszthat.

[Rácz] *Pénzügyminiszter:* Szükség van olyan emberekre, akik a konkrét tényeket ismerik.

[Nagy] *Miniszterelnök:* A két tulajdonoson kívül 4 szakértőt javasol.

Eröss János, a Jóvátételi Hivatal vezetője: A szakminiszterek közül kik ragaszkodnak képviselőik kiküldéséhez?

[Bán] *Iparügyi miniszter:* A maga részéről ragaszkodik hozzá.

Rákosi Mátyás államminiszter: Talán a kereskedelemügyi miniszter elengedhetné a maga képviselőjének kiküldését.

[Nagy] *Miniszterelnök:* Menjen mind a három minisztérium képviselője.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* javasolja, hogy tanulmányozza át a bizottság azt az értékelést, amit itt a Bauxitnál csináltak, mert lehet, hogy az elvi kérdések eldöntésénél ez segíteni fog.

55. 1946. szeptember 13.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az elnök utazzék három tárca képviselőjével és egy általa kijelölendő szakemberrel, valamint a két tulajdonos képviselőjével. Lehetőleg a teljes objektumot igyekezzenek értékelni.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Addig ne írjon alá semmit az elnök, amíg haza nem utazott jelentéstételre. Erre okvetlen kell adni lehetőséget.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Erre megvan a mód.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy az elnök a két tulajdonos képviselőjével, a három tárca szakértőjével és egy általa kiválasztott szakértővel együtt utazik Moszkvába, és a megállapodást előzetes jelentés után véglegezheti.³²

[23] 22

Külügyminiszter [képviseletében *Bolgár Elek* követ] előterjeszti javaslatát Magyarország és Hollandia közötti légiforgalom helyreállítása tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez lényegében azonos szöveg azzal, amit az amerikaiaknak hasonló megkeresésükre válaszoltunk.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A holland érdeklődésre azzal válaszolunk, hogy nem időszerű, mert nincs meg a lehetőségünk az intézkedésre. Helyesebbnek tartaná, ha azt mondanánk, hogy az indítvány érdekel bennünket, de előterjesztést kell tennünk a SZEB-hez, hogy mit szólnak hozzá?

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az amerikai kérdésben sem tettünk javaslatot a SZEB-hez. Csak szondiroztuk a SZEB-et és negatív választ kaptunk.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Azóta eltelt bizonyos idő és lehet, hogy a SZEB álláspontja azóta megváltozott.

Rákosi Mátyás államminiszter javasolja, kérdezzük meg még egyszer a SZEB-et.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: De akkor az amerikai javaslatot is vessük fel még egyszer.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez helyes, annál is inkább, mert ismeretes, hogy az Amerikában nekik átadott jegyzékben ez a kérdés ismét fel van vetve.

Minisztertanács akként határozott, hogy a holland, valamint a már régebben benyújtott amerikai javaslat ügyében kérdést intéz a Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz, és a kormány válaszát csak a Szövetséges Ellenőrző Bizottság állásfoglalásának birtokában adja meg.³³

³² A Bauxit említésénél a Bauxit Trust részvényeinek a Szovjetunióknak való átadására utalt Mistéthy miniszter. Ebben az ügyben is érdekelt volt egy svájci cég. (MOL XIX-A-1-j-1946-VIII-9893)

A petrosényi bánya ügyéről lásd még a [62.] 145. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

³³ A Külügyminisztérium 4146/4./1946. sz. előterjesztése szerint a holland Külügyminisztérium közölte, hogy a holland léghajózási társaság részéről felmerült az az igény, hogy a működő Prága-Bécs vonalát Budapestig meghosszabbíthassa. Az előterjesztés magában foglalta a magyar Külügyminisztériumnak a Fegyverszüneti Egyezményre hivatkozó elutasító válaszában tervezte-

[24] 23

Külügyminiszter [képviselőtében Bolgár Elek követ] előterjeszti javaslatát dr. Jeszenszky Ferenc megbízatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

[25] 24

Külügyminiszter [képviselőtében Bolgár Elek követ] előterjeszti javaslatát Tausz Istvánnénak a XII. fizetési osztályba leendő alkalmaztatása iránt.

Minisztertanács Tausz Istvánnénak a XII. fizetési osztály szerinti illetményekkel való alkalmaztatásához hozzájárult.

[26] 25

[Rajk] Belügyminiszter bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. tétel alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁵

[27] 26

[Rajk] Belügyminiszter előterjeszti javaslatát Simonovánszky Margit [irodai kezelő] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[28] 27

[Rajk] Belügyminiszter előterjeszti javaslatát Ary Lajosnak a debreceni Városi Takarékos és Hitelintézet Rt. felügyelőbizottságába való kiküldetése tárgyában.³⁶

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

tét is. Az amerikaiaknak a légiközlekedés ügyében adott magyar válaszárol lásd a [8.] 91. sz. jegyzőkönyv 34. napirendi pontját.

³⁴ Dr. Jeszenszky Ferenc a Szociáldemokrata Párt tagja volt. 1945-ben a Pénzügyminisztériumban miniszteri tanácsos, 1946-ban a Nemzeti Bank vezérigazgatója. 1947-ben pártja Országos Gazdaságpolitikai Bizottságának s az állami bankok intézőbizottságának a tagja.

A külügyminiszter 2075/Bé.-1946. sz. előterjesztése szerint dr. Jeszenszky Ferenc a magyar béke delegáció gazdasági csoportjának budapesti összekötői szerepére kapott megbízatást. E feladat ellátására eredetileg Faragó Lászlót nevezték ki, ő azonban időközben a párizsi magyar béke delegáció gazdasági csoportjának vezetését vette át megbízást. Ezért vált szükségessé az intézkedés. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-5020)

³⁵ A belügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 1. sorszám alatt „A demokratikus államrenddel össze nem egyeztethető rangok és címek megszüntetése” című napirendi pont szerepel. Tárgyalását lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 10. napirendi pontját.

³⁶ A 182 421/1946.B.M.III/3. sz. előterjesztés jelentette, hogy Debrecen város törvényhatósági bizottságának határozatával a Városi Takarékos és Hitelintézet Rt. (alapítva 1873-ban) felügyelő bizottságába Ary Lajos városi számvevőségi I.o. főtanácsost, számvevőségi főnököt jelölte. A 4600/1933. ME sz. rendelet (MRT 1933. április 29., 1174-1187. pp.) 33. §-a értelmében azonban tényleges szolgálatban álló köztisztviselő nem lehetett tagja részvénytársaság felügyelőbizottságának, ezért közérdekből kérte a minisztertanács engedélyét az ügyben, mivel nevezett hivatali beosztásánál fogva amúgy is hivatva volt a város vagyon- és pénzügykezelésének ellenőrzésére. Ary Lajos egyébként már 1945 előtt is tagja volt a Városi Takarékos és Hitelintézet felügyelő bizottságának.

55. 1946. szeptember 13.

[29] 28

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a XI–XV. fizetési osztályba tartozó rendőrségi alkalmazottak részére, 1946. évi szeptember hóra, szolgálati átalány engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁷

[30] 29

[Rajk] *Belügyminiszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 5. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁸

[31] 30

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a székesfővárosi üzemi alkalmazottak fizetésemelése tárgyában. [A] Gazdasági Főtanács foglalkozott a kérdéssel, és jóváhagyta. Kéri a minisztertanácsot, hogy a székesfőváros ezen az alapon rendezze üzemi alkalmazottai[na]k a] fizetését. A jelen javaslatban nem szerepelnek a gépkocsivezetők fizetései, akiknek illetményei azonban pontosan ugyanilyen elvek szerint lesznek szabályozva. A székesfőváros tárgyalásokat kezdett a Belügyminisztériummal és a Gazdasági Főtanáccsal, hogy a közüzemi alkalmazottak fizetése ne sablonosan, a rendes köztisztviselői illetmények szerint menjen, hanem külön üzemi pótlékolást kapjanak, amivel kárpótlást kapnak azért, hogy nem a kollektív szerződés szerint lesznek fizetve. Ez körülbelül a két kategória között helyezkedik el. A Gazdasági Főtanács a javaslatot jóváhagyta.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Két ízben foglalkozott ezzel a kérdéssel a Gazdasági Főtanács, egyszer elutasította, de másodszor el kellett fogadnia. Ez kényszerkompromisszum. Az emberek nem hajlandók az állami fizetésért

³⁷ Előzményéről lásd az [54.] 137. sz. jegyzőkönyv 4. napirendi pontját.

Az 548 526/1946.B.M.IV/1.c. sz. előterjesztés eredetileg a X–XV. fizetési osztályba tartozó rendőrök fizetésének kiegészítésére vonatkozó javaslatot tartalmazott, de figyelemmel a korábbi minisztertanácsi ülésen e tárgyban elhangzottakra, a jelen minisztertanácsi ülésen már csak a legénységi állományba tartozókra korlátozódott a javaslat. Rámutatott többek között arra, hogy a legalacsonyabb fizetéssel rendelkező rendőr havonta csak 120 forintot kapott, amelyből 48 forint volt a lakáspénz, és 72 forint, azaz naponta 2 forint 40 fillér volt az az összeg, amelyből meg kellett élnie. Október hónapra általában 25–40 forintos pótlékolást javasolt fizetési kategóriánként.

Megemlítette a miniszter, hogy a minisztertanács hozzájárulása esetén a többletkiadást az államrendőrség átszervezésekor végrehajtott létszámcsökkentés folytán előállt megtakarításból kívánta rendezni.

A belügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címénél a Miniszterelnökség részéről a következő megjegyzést fűzték: „Folyó hó 12-én tartott minisztertanács hozzájárult.” Valójában lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 16. napirendi pontját.

³⁸ A belügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 5. sorszám alatt a következő című napirendi pont szerepel: „A X–XV. fizetési osztályba tartozó alkalmazottak illetményeinek október hónaptól leendő felemelése.” Lásd az előző napirendi pont jegyzetét.

dolgozni. Túl nagy a különbség a kollektív szerződés és az ő illetményeik között.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Viszont nyugdíjat kapnak.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ebben csak egy veszélyes pont van, és erre felhívta a Gazdasági Főtanács figyelmét is. Mégpedig az, hogy alapfizetésnek veszi a státusban lefektetett fizetéseket, és innen az üzemi pótlékolással emeli a fizetéseket mindig magasabbra. Ezek szerint az üzemi pótlékolás állandóan mozgó faktor lehet, és esetleg később olyan mértékben emelik fel, hogy azok elérik vagy meghaladják a magánvállalatoknál folyósított fizetéseket.

Szakasits Árpád államminiszter: Nagy közérdekű szempontok szólnak amellett, hogy minden közhivatalban egyenlők legyenek a fizetések. Bizonyos korlátokat kell felállítani.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ki kell mondani, hogy az alapfizetésnek a 70 vagy 80%-ánál több nem lehet.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Átlagos színvonalat kell megállapítani.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Vigyük a Gazdasági Főtanács elé.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Elvben fogadja el a minisztertanács, és a székesfővárossal a pénzügyminiszter tárgyalja le.

Minisztertanács az előterjesztéshez elvben hozzájárult, és felhatalmazta a pénzügyminisztert a részletkérdéseknek a székesfővárossal való letárgyalását.³⁹

[32] 31

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának ideiglenes szabályozásáról szóló 8660/1946. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter álláspontja az, hogy ezekben az esetekben a B-listázásoknak a magánalkalmazotti rendelet szerint kell történni és ő az illetékes miniszter. Ezzel szemben a miniszterelnök szerint itt a B-listázásnak az állami rendszer szerint kell történnie és illetékes miniszter a pénzügyminiszter. A közellátásügyi miniszter is bejelentett bizonyos igényeket. Határozza meg a minisztertanács szövetkezetenként, hogy magán, vagy állami rendszer szerint történjék a B-listázás és hogy ki legyen az illetékes miniszter.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* véleménye szerint a magánalkalmazotti B-lista rendeletet kell alkalmazni. Hogy a kincstárnak vannak érdekeltségei egyes vállalatoknál, nem jelentheti még azt, hogy itt állami szervek kerülnek elbírálásra. Ez részéről nem akar tárcavédelmi kérdés lenni, de a szövetkezetek a szövetkezetügyi miniszter hatáskörébe tartoznak. Az állam szempontjait a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter éppen úgy

³⁹ A kérdés további tárgyalásáról nincsenek ismereteink.

55. 1946. szeptember 13.

megvédené, mint a pénzügyminiszter. Fontos, hogy a szövetkezetek életképességét ne sértsék az intézkedések, ebben pedig a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter az illetékes. Az állam pénzügyi érdekeit nem látja ily módon veszélyeztetve.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Az iparügyi miniszter kérése az volt, hogy ennek a javaslatnak a tárgyalásánál ő jelen legyen. Egész sora a szövetkezeteknek olyan, hogy nem tudjuk, hogy B-lista alá kerülnek-e vagy sem? Vannak olyan kifejezetten termelő szövetkezetek, amelyek kizárólag a földművelésügyi miniszter hatáskörébe tartoznak.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A szövetkezeti forma technikai működési forma. Ezen az alapon nem lehet klasszifikálni. Ez tiszta külsőség. Az a lényeg, hogy mit csinál az a szövetkezet? Indítványozza, hogy állapotjanak meg abban, hogy a tisztára pénzügyi feladatú szövetkezetek a pénzügyminiszter hatásköre alá tartozzanak B-lista szempontjából.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Munkás- és munkabérekérdés, valamint iparendedély szempontjából mind a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter alá tartoznak.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Itt csak azokról a szövetkezetekről van szó, ahol az állam anyagilag érdekelve van.

[Rácz] *Pénzügyminiszter* bejelenti, hogy előterjesztését a legközelebbi minisztertanácsig leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁰

[33] 32

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a rendes és rendkívüli házádómentesség, továbbá a helyreállítási és átalakítási házádókedvezmény tárgyában kiadandó kormányrendelet tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴¹

⁴⁰ Előzményéről lásd a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 16. napirendi pontját.

A 80 967/1946.P.M.VI. sz. előterjesztés az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának ideiglenes szabályozásáról szóló 8660/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 15.) olyan értelmű kiegészítését javasolta, hogy azoknál a közérdekeltségű (állami részvénytársaság, üzlet-résztulajdonos állami érdekeltségű stb.) vállalatoknál, amelyeknél létszámapasztásra kerül sor, ezt a vállalat tárgya szerint illetékes miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértésben hajtsa végre.

Érdemben lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 13., majd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontját.

⁴¹ A 154 100/1946. VII. P.M. sz. előterjesztés hangsúlyozta, hogy a rendelkezés célja a háborús események következtében megrongált vagy használhatatlanná vált épületek újjáépítése, illetőleg az új építkezések előmozdítása s a lakásinség enyhítése mellett a kulcsfontosságú építőiparban foglalkoztatott több mint harminc iparág részére megfelelő munkaalkalom teremtése is volt. A helyreállítási, építkezési munkák jellegétől függően 50–70%-os adókedvezményt javasolt adni 10–30 évi időtartamra. Lásd a 10 750/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 15.

[34] 33

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a pénzügyminiszter visszattartási jogának gyakorlása tárgyában. Kéri, hogy a szeptember 15-ében megállapított határidőt hosszabbítsák meg szeptemberről 30-ára, illetőleg október 15-ére.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴²

[35] 34

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az 1946. évben tartós szárazság, aszály következtében károsult szántóterületek földadójának leszállítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴³

[36] 35

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a bor- és gyümölcsszeszfőzésekben mérsékelt egyedárusági árkülönbözet mellett pálinkafőzés engedélyezése tárgyában.

B.Szabó István államminiszter: Vidéken az a helyzet, hogy nincs pénz, amivel pálinkát főzzenek. A pénzügyminisztértől kaptak ígéretet, hogy valami segítséget nyújt nekik, de ez nem történt meg. Most rengeteg helyen feketén főznek pálinkát, mert pénzünk nincs, és részfőzés nincs engedélyezve.

[Rácz] *Pénzügyminiszter:* Természetben nem fogadhatjuk el a fizetést, mert ezeket a pálinkákat összehozni nem lehet. Ezért igyekszik mérsékelni, mert ez is valami segítséget jelent.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁴

⁴² Feltehetőleg a B-listázásokkal kapcsolatban egyes személyek visszatartására vonatkozó határidő módosítását kérte a pénzügyminiszter. Ezt valószínűsíti egyébként a közszolgálat körében történt elbocsátások felülvizsgálatának határidejét Budapesten 1946. október 5-éig, egyebütt október 20-áig meghosszabbító 10 730/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. szeptember 15.) is.

⁴³ A 142 263/1946. VII. sz. pénzügyminiszteri előterjesztés hangsúlyozta, hogy a tartós szárazság különösen nagy kárt okozott a földbirtokreform révén földhöz jutott kisembereknek, akik a művelési eszközök, igaerő hiányában csak későn, és nem a megkívánt mértékben tudták megművelni földjüket. Hivatkozott a földadó szárazság miatti mérsékléséről intézkedő 6920/1946. ME sz. rendeletre (MK 1946. június 16.), s további adóelengedésre tett javaslatot. A kalászosok és kapásnövények károsodása miatt indítványozta az évi 6 millió métermázsára tervezett búzaföldadó több mint egynegyed részének elengedését. Felhívta a figyelmet ezzel kapcsolatban arra, hogy az intézkedés nem csak az állami költségvetésnek okoz mintegy 36 millió forint bevételkiesést, de arra is, hogy a közellátást is súlyosan befolyásolja. Megemlítette végül az adóelengedés felmérésével kapcsolatos költségek hiteligényét is. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-5065) Lásd a 10 700/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 15.

⁴⁴ Lásd a 10 710/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 15.

55. 1946. szeptember 13.

[37] 36

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a kölcsönként végzett mezőgazdasági munkáért követelhető munkaszolgáltatás legmagasabb mértékének megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁵

[38] 37

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1920:XVIII. tc. és 1937:XVII. tc. alapján életrehívott mezőgazdasági törvényes érdekképviselő szerveinek hatékonyabb munkábaállítása tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ez lényegében igen fontos javaslat. Ez a gazdaképviselő előfutára. Itt régi emberek szerepelnek, akik a nagybirtok emlőjén nevelkedtek, és annak érdekeit képviselték a parasztsággal szemben. Erős a gyanúja, hogy nem viseltetnek osztatlan szimpátiával a parasztság problémáival szemben, és ezért az összes javaslataikat először a legnagyobb óvatossággal meg kell nézni. Ha ebbe belemegyünk, akkor nagyon nehéz lesz a gazdaképviselői törvénynek azt a részét kivédeni, amelyik már intézményesen ezt teszi meg gazdaképviselővé. [sic!]

[Nagy] *Miniszterelnök*: Arról van itt szó, hogy egyes mezőgazdasági kérdésekben azok a szervek, amelyek ebben döntenek, a mezőgazdasági kamarát is meghallgassák. Egyes döntéseknél szakszerűség szempontjából kívánatosnak tartja a földművelésügyi miniszter, hogy a ma még meglévő egyetlen mezőgazdasági szervezet szakvéleményét nyilváníthassa.

Rákosi Mátyás államminiszter: Aggályosnak tartja, hogy ez a teljesen át nem állított szervezet hirtelen a mi parasztjaink képviselőjévé lépjen elő. Csak kényszerindokolással fogadható el. Politikai becsempészés is van a javaslatban, minden jószándék mellett. Nagyon nehéz lesz megakadályozni, hogy a parasztérdekképviselőt ne ezek csinálják. Ez abszolút nem demokratikus, és nem demokratákból álló szervezet.

⁴⁵ A 7437/1946.F.M.Eln.IX.1. sz. előterjesztés felhívta a figyelmet arra, hogy a háborús körülmények folytán a mezőgazdasági élő és holt felszerelés jórészt elpusztult, másrészt a földbirtokreform következtében a legtöbb esetben olyan személyek kaptak földet, akiknek egyáltalában nem vagy nagyon korlátozott mértékben volt felszerelésük. Így a mezőgazdasági termelés csak úgy volt biztosítható, ha a megfelelő igaerővel, felszereléssel rendelkező gazdák elvégezték a szükséges munkákat az igaerővel nem rendelkező földtulajdonosok földjén. Az új földbirtokosoknak azonban nem volt elegendő pénzük a munka kifizetésére, így az igaerő birtokosa természetbeni munkaszolgáltatást követelt. Az újgazdák így bizonyos fokú kiszolgáltatott helyzetbe kerültek, s gyakran aránytalanul nagyobb értékű munkát kényszerültek elvégezni, mint ami a szántás stb. ellenében járt volna. E kérdés rendezését javasolta a földművelésügyi miniszter. A rendelettervezet megszabta, hogy milyen mennyiségű, távolságú igaerővel végzett munkáért milyen mennyiségű gyalognapszámot kellett viszonzásként teljesíteni. Lásd még e jegyzőkönyv 41. napirendi pontját és jegyzetét. Lásd a 10 210/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 20.

55. 1946. szeptember 13.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy előterjesztését leveszi a tárgysorozatról.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁶

[39] 38

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁷

[40] 39

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát 311 földműves-szövetkezeti szervező 1946. december hó 31-éig történő további alkalmazása tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtárhára*: Azzal a kikötéssel fogadják el, hogy legfeljebb a feltétlenül szükséges 4-5 személyt kell megtartani, és a többi fokozatosan, 1946. december 31-éig le kell építeni.

A Miniszterelnök a javaslat tárgyalása során ideiglenesen eltávozott. Az elnöklést Rákosi Mátyás miniszterelnökhelyettes vette át.

⁴⁶ A 152 838/1946.F.M.XII.2. sz. előterjesztés hivatkozott arra, hogy a tárca előkészítette a magyar mezőgazdaság és a mezőgazdasági népesség érdekeinek védelmére, képviselőre az új mezőgazdasági érdekképviselőre vonatkozó törvényjavaslatot (lásd a [46.] 129. sz. jegyzőkönyv 41., valamint a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 30. napirendi pontját), amely azonban ezideig nem kerülhetett a Nemzetgyűlés teljes ülése elé. Kérte ezért, hogy az új törvény életbeléptetéséig a meglévő, a jegyzőkönyvben említett törvényekkel életrehívott mezőgazdasági kamarák munkáját vegye igénybe a kormány a mezőgazdasági termelést, a mezőgazdasági lakosságot érintő törvények, rendeletek vagy más intézkedések megtétele előtt, mivel ezek feladatuknál és szakszemélyzetükénél fogva hivatottak voltak a legintenzívebb érdekképviselői munka kifejtésére. Javaslatának megtételekor a miniszter hangsúlyozta, hogy a kamarák meghallgatását a mezőgazdasági ágazat igényelte, ugyanakkor maga is rögzítette, hogy a földreform révén előállott új helyzet folytán a kamarák összetételükénél fogva nem alkalmasak a „demokratikus elvek maradék nélküli végrehajtására és a termelés érdekeinek hatékony védelmére”.

A kérdés az Országos Földművelésügyi Tanács és a földművelésügyi tanácsok szervezéséről szóló 24 070/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. december 10.) lekerült a napirendről.

⁴⁷ A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit összefoglaló borítólapon 3. sorszám alatt a következő című napirendi pont szerepel: „Egyes magasépítkezéseknek a szakszempontokra való tekintettel a Földművelésügyi Minisztérium hatáskörében való meghagyása.” [sic!]

A 96 816/1946.F.M.VII.1. sz. előterjesztés, amely megtalálható a borítólapon, a vízmunkálatokkal (kikötő-örházak), a gabonatarházakkal és a földbirtokpolitikával kapcsolatos telepítési építkezési feladatoknak a tárcánál hagyását kérte. Jelezte, hogy az ilyen építkezések szakembereivel a földművelésügy rendelkezett, míg az Újjáépítésügyi Minisztériumnak, ahová e feladatokat át kellett volna adnia, hiányoztak az ilyen munkatársak. Kérte, hogy az említett építkezések hitelét is bocsássa a kormány a tárca rendelkezésére.

55. 1946. szeptember 13.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Ezt a javaslatot elfogadja azzal a kikötéssel, hogy akik megmaradnak, azok kerüljenek át a Földműves Szövetkezetek Központjának irányítása alá.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Az a véleménye, hogy ezek között igen sok régi ember van, aki nem végzi jól a munkáját. Helyesli azt a javaslatot, hogy 20% azonnal elbocsátassék, 30% október 1-jéig és a többi 1946. december 31-éig.

Rákosi Mátyás államminiszter: Így el lehet fogadni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a létszám fokozatosan lecsökkentendő 1946. december 31-éig. Megtartható egy kis létszám, ezek a Földműves Szövetkezetek Központjának rendelkezésére bocsátandók.⁴⁸

[41] 40

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az őszi szántási munkákra 4 millió forint hitel engedélyezése iránt.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Mennyi a kamatköltsége ennek az összegnek?

Rákosi Mátyás államminiszter: 4 millió forint kamatköltsége 480 000 forint. Körülbelül egy hónapon belül visszafizetendő.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A hiteleinkkel rövidesen túllépjük a határokat.

Rákosi Mátyás államminiszter: Arról van szó, hogy a Nemzeti Bank követeli a 100%-os állami garanciát, és hogy az OFI [Országos Földhitelintézet] és az OKH [Országos Központi Hitelszövetkezet] közé kapcsoljunk be nagybankot, amely 5%-ot kap. A pénzügyminiszter a Nemzeti Banknál lévő képviselőjén, a kormánybiztoson keresztül figyelmeztesse őket, hogy ez így nem megy. Egy ilyen sürgős kölcsönt, amelyet lebonyolítanak 12 héten belül, 12%-os drá-

⁴⁸ A 146 097/1946.F.M.IX.2. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a földművesszövetkezetekről szóló 131 000/1945. F.M. sz. rendelet (MK 1945. szeptember 18.), illetve a 145 500/1946. F.M. sz. rendelet (MK 1946. július 4.) értelmében 1946. december 31-éig földműves-szövetkezetet kellett alakítani minden olyan községben, illetve városban, amelynek területén a földreformról szóló 600/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. március 18.) 30. §-ának (1) bekezdése alá eső javak, szövetkezeti vagy azzá alakítandó rizstelepek és mezőgazdasági üzemek voltak, vagy ahol az egyéni tulajdonba adott mezőgazdasági terület a 300, szőlő és gyümölcsös esetében pedig a 60 katasztrális holdat meghaladta.

Az újonnan földhöz juttatottak számára azonban a földműves-szövetkezetek megalakításával kapcsolatos technikai teendők a legtöbb esetben nehéz feladatot jelentettek, ezért e munkálatokra általában úgynevezett földműves-szövetkezeti szervező ellenőröket alkalmazott a minisztérium. A tárcsa számítása szerint mintegy 2100, de legalább 1600 községben kellett földműves-szövetkezetet alakítani. Az adott időpontig, tehát 1946. szeptemberéig 1082 földműves-szövetkezet alakult meg. Így meg volt a remény arra, hogy az év végéig meg is alakulnak mindenütt. Ehhez azonban szükségesnek találta a miniszter, hogy a szervezők az év végéig alkalmazásban maradjanak, illetve a munka előrehaladásának megfelelően fokozatosan kerüljön sor az elbocsátásukra. Egyben kérte a miniszter, hogy szükség esetén a szervezők egy részét a leltározási, cégbejegyzési stb. teendők ellátására 1947 elején is alkalmazásban tarthassa.

gítással nem lehet adni. A pénzügyminiszter a legközelebbi minisztertanácson, vagy Gazdasági Főtanácson tegyen jelentést. A kérdés rendkívül sürgős. Lehetőleg nem tárcahitelt kell igénybe venni.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* A szeptemberi hitelkeretknél meg kell emelni a Gazdasági Főtanács által elfogadott hitelkeretet. Csak így lesz mód arra, hogy ezt az összeget kifizessék.

B.Szabó István államminiszter: Ez nem lesz elegendő, csak ha 8 milliót kapnak. Azt is kérik, hogy üzemanyagot olcsóbban tudjanak kapni, mert nagyon drága a szántási költség.

Rákosi Mátyás államminiszter: A pénzügyminiszternek van utasítása arra, hogy vizsgálja meg a bérszántási költségeket, és igyekezzék azokat csökkenteni.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* Le lehet szállítani a petróleum árát is. Minisztertanács az őszi szántási munkákra négymillió forint hitelt engedélyezett.⁴⁹

[42] 41

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a vadászati felügyelői kar megalapítása és Bulat Istvánnak vadászati felügyelőként való szerződötése tárgyában.

[Rácz] *Pénzügyminiszter:* A földművelésügyi miniszterrel folyó költségvetési tárgyalások során felmerült az a gondolat, hogy beolvasztandók a vadászati felügyelők az állami erdőgazdasági üzemek létszámába. Azok látnák el a vadászati felügyelők feladatát.

Rákosi Mátyás államminiszter javasolja, hogy a felügyelő kinevezéséhez most járuljon hozzá a minisztertanács azzal, hogy a földművelésügyi miniszter folytassa a pénzügyminiszterrel a tárgyalásokat a vadászati felügyelőknek az erdőkezelési létszamba való esetleges besorozása tárgyában.

Minisztertanács Bulat Istvánnak vadászati felügyelőként való alkalmaztatásához hozzájárult, a felügyelői kar tekintetében a pénzügyminiszterrel való letárgyalás után tegyen a földművelésügyi miniszter új javaslatot.⁵⁰

⁴⁹ Már korábban foglalkozott a kérdéssel a Gazdasági Főtanács, elfogadta a javaslatot. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs VIII. ülés. 1946. szeptember 5. 3. napirendi pontja.)

1946. október 15-én a Gazdasági Főtanács főtitkára bejelentette, hogy felére csökkentett áron 20 000 tonna benzint, petróleumot és gázolajat, valamint kilónként 6 Ft-os áron 300 tonna motorolajat biztosítanak a szántásokra; a traktorokkal való bérszántás díját holdanként 36-ról 28 Ft-ra, nehéz talajon pedig 54-ről 47 Ft-ra szállították le. (U.o. Stabilizációs XIV. ülés 6. napirendi pont.)

⁵⁰ Bulat István vadászati felügyelőre vonatkozó további adatokat nem találtunk.

55. 1946. szeptember 13.

[43] 42

[Rácz] Pénzügyminiszter bejelenti, hogy a következő hétre 239 millió forint kiadás irányoztatott elő. A közigazgatási bevételek 98 millió forintot tesznek ki. Az összes részletezése a következő:

személyi kiadásokra	40	millió
dologi kiadásokra	30	”
beruházási, újjáépítési kiad.	18	”
üzemek támogatása	28	”
önkormányzatok támogatása	9	”
Árkiegyenlítő Alap	17	”
szántási hitelek	4	”

Nemzetközi kötelezettségek:

jóvátétel	52,5	”
SZEB	7,5	”
Vörös Hadsereg élelmezése	8	”
[Vörös Hadsereg] szállítások	5	”
Vörös Hadsereg zsoldja	9	”
[Vörös Hadsereg] vegyes	7	”
egyéb	4	”
összesen	239	millió

Miniszttertanács a bejelentést tudomásul vette.

[44] 43

[Bán] Iparügyi miniszter előterjeszti javaslatát az iparfejlesztésről szóló 1931.XXI. tc. egyes rendelkezései hatályának meghosszabbítása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.⁵¹

[45] 44

[Bán] Iparügyi miniszter előterjeszti javaslatát a bányailleték újabb megállapítása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.⁵²

⁵¹ A 29 132/1946.Ip.M.I. sz. előterjesztés felhívta a figyelmet arra, hogy az említett törvény I–III. fejezete kedvezmények adományozásának feltételeiről, az adományozható kedvezményekről és segélyekről szól, utalt viszont arra, hogy a törvény 40. §-ának (1) bekezdése szerint ezek a kedvezmények csak 1941. december 31-éig maradtak hatályban. Később ugyan meghosszabbították a hatályát 1944. december 31-éig, de ezek alkalmazására — mint a miniszter írja — soha nagyobb szükség nem volt, mint az ipar adott, háború által súlytott helyzetében. Nem csak meghosszabbítani javasolta a törvény említett részeinek hatályát, de azt is, hogy ne korlátozzák ezt meghatározott időre. Lásd a 11 400/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 5.

⁵² Az 55 135/1946.Ip.M.I. sz. előterjesztés a forintértékre történt áttérésre tekintettel javasolta a bányailleték, illetve a bányamértékilleték újbóli megállapítását. Lásd a 11 430/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 6.

[46] 45

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Havlisch Károly [asztalos] nyugbére tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[47] 46

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Ipari Termelési Tanács és az ipari termelési bizottságok költségeinek fedezésére augusztus-október hónapokra havonként 50 000 forint előleg engedélyezése iránt.

Minisztertanács az Ipari Termelési Tanács és az ipari termelési bizottságok költségeinek fedezésére augusztus-október hónapokra havonként ötvenezer forint előleg engedélyezett.⁵³

[48] 47

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Pehr Sándor és dr. Lukovits Pál bécsi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁴

[49] 48

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a magyar-norvég kereskedelmi és fizetési megállapodás jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁵

⁵³ Az 59 282/1946.Ip.M.VIII. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a 6540/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. június 9.) felállított Ipari Termelési Tanács és ipari termelési bizottságok (lásd a [29.] 112. sz. jegyzőkönyv 57. napirendi pontját) működésével kapcsolatos kiadásokat az ipari vállalatokat terhelő hozzájárulásokból kívánta fedezni. A tanács és a bizottságok már megkezdtek működésüket, de minden anyagi fedezet nélkül, mivel az ipari vállalatokat terhelő hozzájárulásnak a mérve ekkor még megállapítás alatt volt. Ezért kérte, hogy a támogatásról szóló rendelet megjelenéséig havi 50 000 forint előlegben részesíthesse az említett szerveket. Lásd még a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 13. napirendi pontját.

⁵⁴ 36 839/1946.K.Sz.M.II. sz. előterjesztésében a miniszter tulajdonképpen saját maga számára kért engedélyt a minisztertanácstól, hogy részt vehessen az 1946. október 6–16-án tartott bécsi őszi vásár megnyitóján – minthogy az osztrák kormány megbízásából Heind kereskedelmi és újjáépítési miniszter meghívta erre az eseményre. Jelezte, hogy Magyarországnak a vásáron való részvételét a Külkereskedelmi Igazgatóság irányítása alatt a Magyar-Osztrák Gazdasági Kamara készítette elő.

Egyben kérte, hogy a megnyitásra vele mehessen személyi titkára, dr. Pehr Sándor miniszteri osztálytanácsos és dr. Lukovits Pál miniszteri titkár is. Lásd még az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 9. napirendi pontját.

⁵⁵ A 37 541/1946.K.Sz.M.II. sz. előterjesztéssel bejelentette a miniszter, hogy 1946. augusztus 17-én Stockholmban az ottani magyar-norvég kereskedelmi és fizetési megállapodást írt alá – a minisztertanács által még 1946. május 18-án adott hozzájárulásával indult tárgyalás alapján (lásd a [26.] 109. sz. jegyzőkönyv 24. napirendi pontját). Jelezte, hogy norvég részről vasötvezetek, az alumíniumipar számára szükséges elektródmassza, halolaj s más áruk

55. 1946. szeptember 13.

[50] 49

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Londonban nemzetközi idegenforgalmi értekezlet lesz, amelyre a Magyar Idegenforgalmi Hivatal is meghívást kapott. Két személyt hívtak meg Londonba, az egyik személy Tardy Nándor, a másik pedig a Londonban lévő kereskedelmi attaché.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁶

[51] 50

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Nem Állami Tanszemélyzet Országos Nyugdíjintézetét terhelő nyugellátások korlátozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁷

[52] 51

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a tanulóifjúságnak politikai pártok ifjúsági szervezeteibe való belépése tárgyában. Ellene szól a rendeletnek, hogy az iskolák amúgy is eléggé meg vannak zavarva. Reméli, hogy egy fél esztendő alatt megint lecsillapodnak.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Elfogadják a javaslatot, de emeljék fel a korhatárt 16 éves korig.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Nem kereső tanulónál 18 év legyen a korhatár, kereső tanulónál pedig 16 év.

Rákosi Mátyás államminiszter: A 18 éves korhatár tárgytalan, mert akkor már amúgy sem jár iskolába. Meg kell jegyeznie, hogy az iskolákban most is folyik politizálás minden különösebb engedély nélkül, de reakciós politizálás, mert amíg szabadon működnek az iskolákban a hitbuzgalmi egyesületek, a szállítására, magyar részről pedig tengeri, maláta, konfekcionált női kabátok, izzólámpák, rádiócsövek, záruk, lakatok szállítására kerül sor. Bejelentette végül, hogy a háború előtt keletkezett 1 369 000 koronás magyar követelés révén további norvég áruk behozatalát kívánta megoldani.

⁵⁶ A 37 972/1946.K.Sz.M.I/5. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a „The Travel Association” 1946. október 1–7. között Londonban rendezett nemzetközi idegenforgalmi értekezletére az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal képviselője is meghívást kapott. Hangsúlyozta az idegenforgalom gazdasági jelentősége mellett annak nagy kulturális és politikai fontosságát is. Javasolta az értekezletre Tardy Nándort, az Országos Idegenforgalmi Hivatal igazgatójának kiküldését.

⁵⁷ A 4912/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés ismételt megállapította, hogy a B-listázásokról szóló 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) hatálya nem terjedt ki a vallásfelekezeti, érdekeltségi, társulati és magániskoláknál alkalmazott tanárookra, tanítóokra és egyéb személyekre. A kérdést rendező 6800/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 14.), valamint a végrehajtásáról szóló 8320/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 24.) sem intézkedett a nyugalmazott vallásfelekezeti, magán stb. tanszemélyzet ügyéről, akik a Nem Állami Tanszemélyzet Országos Nyugdíjintézete terhére élveztek nyugellátást. Az államháztartás egyensúlyának biztosítása, nemkülönben az egyenlő elbánás elvének érvényesítése jegyében indokoltnak találta a miniszter az előző rendelkezések hatályának az említett nyugdíjasokra és özvegyi nyugdíjasokra való kiterjesztését. Lásd a 10 680/1946. ME sz. rendelet, MK 1946. szeptember 15.

55. 1946. szeptember 13.

kongregációk és a Soli Deo Gloria egyesületek, addig a demokratikus ifjúsági szervezetek ki vannak zárva. Ezek nem demokratikus szellemben nevelik az ifjúságot. Bement néhány iskolába, és megnézte a faliújságot. Elámult azon, amit ott látott. A legvadabb demokráciaellenes uszítás folyik. Az a baja ennek a rendeletnek, hogy kitiltja a demokratikus ifjúsági szervezeteket az iskola falai közül. Ez visszavonulása a demokráciának.

Az előterjesztés tárgyában való határozathozatal előtt a *miniszterelnök* visszatért, és átvette az elnöklést.

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* bejelenti, hogy javaslatát leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette. Elvi részben hozzájárult ahhoz, hogy a javaslat további tárgyalása során a 16 éves korhatár, mint kezdő párttagsági időpont vétessék fel.⁵⁸

[53] 52

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Debreceni Tudományegyetemnél 11 műszaki segédtszti, 5 szakaltiszti és 5 altiszti állás szervezéséhez hozzájárulás kieszközlése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[54] 53

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Kolosváry Bálintnak az 1946/47. tanévre való visszatartása tárgyában.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter* kéri a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy tekintsen el javaslatától. Szokássá vált a budapesti egyetemen, hogy minden 70 éven felüli tanárt 1 évre visszatartanak, akár megérdemli, akár nem. Ez az eset forog fenn itt is. Nevezettet nélkülözni lehet, és a budapesti egyetemen két magánjogi tanszék van, és az egyiket át kell alakítani munkaügyi tanszékké.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.⁵⁹

⁵⁸ A 4729/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés jelezte, hogy a rendelettervezet a Függetlenségi Frontba tömörült pártok ifjúsági szervezeteinek, valamint a MADISZ vezetőségének a bevonásával készült, azt az Országos Köznevelési Tanács is véleményezte.

Rákosi Mátyás a katolikus, illetve a Soli Deo Gloria esetében a református ifjúsági hitbuzgalmi szervezetekről szólt.

⁵⁹ A 71 543/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés hivatkozott dr. Kolosváry Bálint (1875–1954) egyetemi tanár eredményes munkásságára. Nevezett a kassai jogakadémia, a kolozsvári, majd a szegedi egyetem, 1928-tól a budapesti egyetem tanára; a magyar magánjog kiváló ismerője, tan-könyvírója volt.

55. 1946. szeptember 13.

[55] 54

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Nagy Lajos egyetemi nyilvános rendes tanári címmel leendő kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁰

[56] 55

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Balogh Béla egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶¹

[57] 56⁶²

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti 90 273/1946. számú javaslatát Tóth Kálmán és társai jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶³

[58] 57

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az igazságügyminiszter kíván hozzászólni az 1. számú miniszterelnöki javaslatához.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ebben a formában nem járulhat hozzá. Az adásvételi ügyleteknél nem alkalmazható így.

[Nagy] *Miniszterelnök* a javaslatot leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁴

[59] 58

[Zentai államtitkár] *Honvédelmi miniszter [helyett]* előterjeszti javaslatát a B-lista bizottság működési határidejének a honvédelmi tárca körében 15 nappal való meghosszabbítása iránt.

⁶⁰ A 79 453/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében a miniszter dr. Nagy Lajos régész, címzetes rendkívüli tanár egyetemi nyilvános, rendes tanári címmel való kitüntetésére tett javaslatot, kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is javaslatot tegyen.

Dr. Nagy Lajos (1897–1946) 1922-ben Budapest székesfőváros múzeumában kezdte meg a szolgálatot. 1928-ban múzeumi őr, 1937-ben osztályigazgató, 1941-ben pedig központi igazgatóvá nevezték ki. 1930-tól magántanár, 1941-től rendkívüli tanár volt a budapesti egyetemen. Hosszabb időn át volt az Országos Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat főtítkára. Kiemelkedő érdemei voltak a pannóniai őskereszténység emlékeinek kutatása terén.

⁶¹ Dr. Balogh Béla (1909–1971) gépészmérnök. 1935-től a Ganz Hajógyárban a Duna-tengerjáró hajók tervezésében volt jelentős szerepe. 1953-tól a Budapesti Műszaki Egyetem rendes tanára volt.

⁶² A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon e napirendi pont előtt még a „Dr. Csige Varga Antal jóvátétele” című előterjesztés szerepel. Ez azonban itt nem került tárgyalásra.

⁶³ A 90 273/1946.V.K.M.IV. sz. előterjesztés összesen kilenc baloldali, Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt elmarasztalt tanító jóvátételére tett javaslatot.

⁶⁴ Lásd a jelen jegyzőkönyv 2. napirendi pontját.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶⁵

[60] 59

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A burgonya ára 38–43 forint mázsánként, 18–21 forintos termelői ár mellett. A termelői árat le kellene szállítani szezonszerűen, viszont a kereskedői érdekeltség harcot folytat, hogy a fogyasztói ár az eddigi 38–43 forint helyett 50–56 legyen. A szállítási költség és adó mázsánként 20 forintot tesz ki. A közvetítést a hivatalos forgalom bonyolítja le, és ha ezt leszállítják, minden pénz el fog ebbe menni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez lehetetlen helyzet. Vegye kézbe a magánkereskedelem.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Akkor nem lesz burgonya. Kéri, hogy a kérdést a legközelebbi Gazdasági Főtanácson vegyék elő.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Figyelmébe ajánlja a közellátásügyi miniszternek, hogy azóta, amióta elhatározták, hogy később leszállítják a burgonya árát, sok panaszt kaptak, és nagyon meg kell fontolni a burgonya árának leszállítását.

Minisztertanács az előterjesztést részletes felülvizsgálat és véleményezéssel végezt a Gazdasági Főtanács elé utalta.⁶⁶

Minisztertanács déli 2 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem hitelesítette aláírásával a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok a jelen voltak felsorolásánál, az első oldalon látták el kézzel a jegyzőkönyvet. Nem szerepel a jelen voltak jegyzékében az ülésen jelen volt Erőss János és Vas Zoltán neve, rajtuk kívül nem írta alá a jegyzőkönyvet Rác Jenő, Róth Pál, Rónai Sándor, Ries István, Zentai Vilmos, Molnár Erik és Balogh István.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 3., az 5–7., a 10–13., a 15–17., a 19., a 21., a 27–29., a 32., a 37–40., a 44–55. és az 57. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

⁶⁵ Lásd a jelen jegyzőkönyv 5. napirendi pontját. A B-listázások határidejének meghosszabbítása vonta maga után a felülvizsgálatok határidejének módosítását is.

⁶⁶ A Gazdasági Főtanács felkérte a közellátásügyi-, a kereskedelem- és szövetkezetiügyi-, a közlekedésügyi és a pénzügyminisztert, hogy a burgonya áralakító tényezői tekintetében három napon belül állapodjanak meg akként, hogy a burgonyának a termelői és fogyasztói ára ne változzék. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XII. ülés. 1946. szeptember 3., 8. pont.) 1946. október 10-én tudomásul vette a Gazdasági Főtanács a közellátásügyi miniszter bejelentését miszerint a termelői ár meghagyása mellett a güllü burgonya q-kénti eladási árát 43, míg az Ella burgonyáét 40 Ft-ban állapították meg, továbbá, hogy a közlekedésügyi miniszter hozzájárult q-ként 4 Ft-os átlagos tarifa számításához a MÁV vonalain. (U.o. Stabilizációs XIII. ülés 23/a. pont.)

Jegyzőkönyv
az 1946. évi szeptember hó 17. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott rendkívüli minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter képviseletében Sárkány József államtitkár, Szakasits Árpád államminiszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviseletében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, Dr. Bárános Károly közellátásügyi miniszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Rácz Jenő pénzügyminiszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter képviseletében dr. Varga Lajos államtitkár, Bán Antal iparügyi miniszter, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső válás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője, Dr. Ries István igazságügyi miniszter

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. Bejelenti, hogy legutóbb a pénzügyminiszter előadásában a minisztertanács foglalkozott a magánalkalmazottak létszámcsökkentésének kérdésével, és a mai minisztertanácsra kívánták véglegesen letárgyalni. [sic!] Úgy van értesülve, hogy a javaslat nem érkezett be, és ezért a legsürgősebb előterjesztést a mai napon nem tudják letárgyalni. [sic!] A javaslat tárgyalását a pénteki minisztertanácsra halasztják.¹ – Van egy másik kérdés is, ami csak most került kiosztásra, mellyel egy

¹ Előzményéről lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 32. napirendi pontját. Lásd még az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 15., az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 13., majd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontját.

tárcaközi bizottság foglalkozott már, és az Igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztályán csinálták, ez a B-lista rendelet végrehajtásánál előfordult szabálytalanságok és hatásköri hibák orvoslása tárgyában készült kormányrendelet. A belügyminiszter kifogásolja ennek mai tárgyalását. Lényegében ezekben a kérdésekben már határozott a minisztertanács, de nem elégséges ezeknek a kérdéseknek a miniszterelnök hatáskörében való rendezése, ide kormányrendelet kell. Felteszi a kérdést a minisztertanácsnak, hogy kívánják-e a rendeletet ma tárgyalni vagy sem.

Rákosi Mátyás államminiszter kéri az előterjesztésnek a pénteki minisztertanácsra való halasztását.²

[Nagy] *Miniszterelnök* felkéri a pénzügyminisztert előterjesztései megtételére.

[2]

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az aranytárgyak előállításának és forgalmának szabályozása tárgyában. [sic!]

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³

[3] 2

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az Iparművek Képviselete Állami Érdekeltségű Rt.-nek dél-amerikai nyersbőr behozatalával kapcsolatban 180 000 svájci frank értékben állami kezességvállalás tárgyában.

[Vas] *Gazdasági főtanács főtíkára* felhívja a pénzügyminiszter figyelmét arra a szempontra, hogy az IKART ezeket a vásárlásokat most már nem fogja intézni. Ezentúl a Magyar Külforgalmi Rt. foglalkozik ilyen kérdésekkel, és így egységesítve lesznek a szempontok.

² A miniszterelnök előterjesztéseit összefogó borítólapban csak az 5000/1946. ME sz. rendelet 2. és 5. §-ának kiegészítését, módosítását tartalmazó megjegyzések találhatóak. Lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 15. napirendi pontját.

³ A 79 000/1946.P.M.IV. sz. előterjesztés a külföldi fizetési eszközök, értékpapírok és az arany forgalmának szabályozásáról szóló 8400/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 28.) 15. §-ában foglalt felhatalmazás alapján tett javaslatot az aranyból vagy arany felhasználásával készült ékszerek, műtárgyak és használati tárgyak forgalmának szabályozására.

Az előterjesztés hangsúlyozta, hogy aranytárgyakat csakis az erre jogosult iparigazolvánnyal bíró iparosok állíthatnak elő, illetve kereskedők hozhatnak forgalomba. Az aranyforgalom ellenőrzésére Aranyellenőrző Bizottság létrehozását javasolta, s hogy a megfelelő iparosok csak a bizottság által megállapított irányáron vásárolhassanak, illetve adhassanak el aranytárgyakat. Javasolta, hogy 30 grammnál súlyosabb aranytárgyakat ne állítsanak elő. Gondoskodni kívánt az ipar és a fogászat aranyszükségletének kielégítéséről, továbbá a különleges művészeti, kortörténeti értékű aranytárgyak megőrzéséről. Exportpolitikai vagy más közgazdasági érdekből javasolta, hogy a bizottság a pénzügyminiszterrel egyetértésben felmentést adhasson az előírások betartása alól. Egyébként szigorú büntetéseket helyezett kilátásba a rendelet spekulációs célzatú megszegői ellen. Lásd a 10 820/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 10.

56. 1946. szeptember 17.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Tudomása van róla, de miután ebben az ügyben már az IKART tette meg az előkészítő lépéseket, jobb ha az is fejezi be.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Az a megjegyzése, hogy annak idején ő kapott erre megbízást, de később átadta a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszternek.

Minisztertanács az IKART 180 000 svájci frank mindenkori forintellenértékének erejéig elvállalt készfizetői kezességhez a felhatalmazás utólagos megadásához hozzájárult.⁴

[4] 3

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az amerikai hadsereg visszamaradt felszerelésének felvásárlására nyújtott kölcsön fejében behozatalra kerülő egyes árucikkeknek a tárcák rendelkezésére bocsátása tárgyában.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Elvben már el is fogadta ezt a minisztertanács. Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵

[5] 4

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a vállalt adósságszolgálat ellátása céljából a külföldi értékben történő lombardkölcsön nyújtásához engedély adása tárgyában, a 12 430/1946. ME számú rendelet 7. §-ában foglaltak alapján.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ez egy rendkívül veszedelmes precedens, mert egy bizonyos párhuzamos valuta-lehetőséget enged meg. Sehol a világon a Nemzeti Bank a saját valutáján kívül nem tehet ilyen engedményeket. Az ilyen váltókat magánbankok forgatják.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ezért fogadható el ez csak a minisztertanács határozata alapján. Az összegre vonatkozólag a legközelebbi minisztertaná-

⁴ Az IKART, Iparművek Képviselői Államérdekű Rt. a részben vagy egészben állami tulajdonba került iparvállalatok összefogó szerve volt. 1948-ban felszámolták.

A Magyar Külforgalmi Rt. a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 53. napirendi pontjában hozott határozat alapján jött létre, elsősorban az amerikai dollárkölcsönből vásárolt árukkal kapcsolatos feladatok ellátására, de általános expot-import tevékenységgel is foglalkozott.

⁵ Előzményéről elsősorban lásd a [6.] 89. sz. jegyzőkönyv 1., a [9.] 92. sz. jegyzőkönyv 2., a [10.] 93. sz. jegyzőkönyv 24. és a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 53. napirendi pontját.

A 156 525/1946.I.a. P.M. sz. előterjesztésében hangsúlyozta a miniszter, hogy a kölcsön fejében behozott árukat a lehető legjobb áron és készpénz fejében kívánja értékesíteni. Ezért az áruk egy részét a magángazdaságok területén kívánta forgalomba hozni. A tárcák igényeit így az 1946/47. évi költségvetési előirányzatnak megfelelő arányokban kívánta csak kielégíteni. Elfogadhatatlannak találta azt, hogy az egyes minisztériumok olyan felszerelési tárgyakhoz jussanak, amelyek a költségvetési előirányzatban nem szerepeltek, s elvonásukat a magángazdaságoktól károsnak találta. Kérte ennek az elfogadását, valamint azt, hogy a behozott áruk értékesítésénél az eredeti dollár-ár mellett a felmerülő költségeket is figyelembe vehesse. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-5112)

56. 1946. szeptember 17.

cson fog tudni felvilágosítást adni, nem hiszi azonban, hogy ez jelentős tétel lenne.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nem lehetne úgy csinálni, hogy ezeket a nagybankok fogadnák el?

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter:* Előterjesztését újabb megvizsgálás végett leveszi a mai nap tárgysorozatáról.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶

[6] 5

[*Dobi*] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Ajtay Sándor és Nagy László kiküldetése tárgyában a párizsi fakitermelési és felhasználási nemzetközi kongresszusra.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷

[7] 6

[*Dobi*] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1945/46. évi mezőgazdasági haszonbér mérséklése és az 1946/47. évi mezőgazdasági haszonbér megállapítása, továbbá a kishaszonbérletek szabályozása tárgyában.⁸

⁶ Előzményéről lásd a [38.] 121. sz. jegyzőkönyv 28. napirendi pontját.

A 146 124/1946.IV. a. sz. előterjesztés hivatkozott az egyes pénzkövetelések adópengőben való meghatározásáról szóló 12 430/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. január 1.) azon rendelkezésére, hogy a Nemzeti Bank csak adópengőben kiállított váltót fogadhatson el, lehetőséget adott arra is, hogy az egyes termelési ágaknak nyújtott hitelek esetében, a hitel rendeltetésére tekintettel, ezen rendelkezéstől eltérő módon járjanak el. Az előterjesztés jelezte, hogy a svájci-magyar gazdasági és pénzügyi egyezmény kapcsán felmerült a szüksége annak, hogy a Magyar Nemzeti Bank svájci frankban meghatározott kölcsönöket nyújtson. Az 1946. április 27-én Bernben kötött magyar-svájci transfer-egyezményben (lásd a [26.] 109. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját) ugyanis Magyarország kötelezettséget vállalt, hogy az 1944. október 15. és 1945. január 15-e között kötött esedékes adósságok szolgáltatását ellátja. Ezek között kincstári és magánjellegű tartozások egyaránt voltak. A Magyar Nemzeti Bank ezeknek az adósságoknak a rendezésére hajlandó volt a maga devizakészletéből devizakölcsönt nyújtani – ehhez viszont szükség volt arra, hogy e kölcsönök fedezésére svájci frankra szóló váltókat fogadhatson be a tárcájába. Ezért kérte, hogy az említett rendelkezésben foglalt előírás alól a Magyar Nemzeti Bank felmentést kaphasson.

⁷ A 109 936/1946.F.M.V. sz. előterjesztés dr. Ajtay Sándor, a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek elnökgazgatói teendőivel megbízott miniszteri osztályfőnök és Nagy László állami erdőtanácsos kiküldésére tett javaslatot a Párizsban 1946. szeptember 23–29-én tartott nemzetközi értekezletre. Jelezte, hogy a kongresszust a francia földművelésügyi miniszter szervezte az Egyesült Nemzetek Földművelésügyi és Ellátási Szervezetének Erdő és Erdőtermék Osztályával egyetértésben.

⁸ A 188 890/1946.F.M.VIII.2. sz. előterjesztés — a rendelettervezet felépítésének megfelelően — négy fejezetben ismertette a javaslatot.

Az első fejezet a háborúval kapcsolatban a földhaszonbérletek által elszenvedett károsodások mérséklésével foglalkozó 32 300/1945. F.M. sz. rendelet (MK 1945. június 20.) időbeli kiterjesztésére tett javaslatot, tekintettel arra, hogy az 1945/1946-os gazdasági évben jelentkeztek a háborús körülmények hátrányos hatásai. Ezenkívül az 1946. évben bekövetkezett tartós szárazság miatt a 6920/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 16.) által engedélyezett földadóleszállítás kérdését

56. 1946. szeptember 17.

Rákosi Mátyás államminiszter: A rendelet egy helyen rendelkezéseket tartalmaz a 200 holdon felüli birtokterületre. Van egyáltalán ilyen most a földosztás után?

[Nagy] **Miniszterelnök:** A mentesített birtokok.

[Ries] **Igazságügyminiszter:** Több kifogása van a rendelettervezet ellen.

[Dobi] **Földművelésügyi miniszter:** Megállapodtak az igazságügyminiszterrel.

[Ries] **Igazságügyminiszter:** Észrevételeit a földművelésügyi miniszter nem tette magáévé, általában azonban az érdemleges kifogásokat nem is jelentették be, csak a szövegezési kifogásokat. Szövegezési szempontból az a kérése, hogy a 22. § helyébe az alábbi rendelkezés vétessék be: „A jelen rendelet alapján kötött kishaszonbérleti szerződés az illeték alól mentesül”. Erdemben aggá-javasolta ismét rendezni, mivel az említett rendelet nem egyenként, hanem községenként adott mentességet, így sok helyen azok is részesültek a földadó leszállításban, akik a szárazság miatt károsodást nem szenvedtek. Javasolta rendezni a háborús kár és a természeti csapás miatt igényelhető haszonbérletkérdésének, valamint a hosszabb időre kötött bérleti szerződésben a gazdasági viszonyok módosulása miatt bekövetkezett szükségszerű változások kérdését is.

A második fejezet utalt arra, hogy már az 1920. évi XXIX., az 1920. évi XXXVI. és az 1940. évi IV. tc. is említést tett a kishaszonbérletekről, de nem határozták meg a kishaszonbérlet fogalmát. Ezért, mivel a kishaszonbérletből élő személyek bizonyos hatósági védelme került előtérbe, mindenekelőtt azt kívánta tisztázni, hogy kikre terjeszhető ki ez a védelem. Javasolta, hogy e szempontból csak az olyan terjedelmű haszonbérleteket vegyék figyelembe, amelyeknél a bérelt ingatlan megművelése kizárólag a haszonbérlet saját és családja munkaejével és azok munkaejével teljes igénybevételével történik. Ennek a területnek a nagyságát 20 katasztrális holdban javasolta megállapítani.

Az ilyen jellegű és nagyságú kishaszonbérlet védelmét azért tartotta indokoltnak az előterjesztés, mert ezek iránt mutatkozott a legnagyobb kereslet az élő és holt felszereléssel, tőkével nem rendelkező, a földművelést élethivatásszerűen folytatni kívánó földmunkás réteg részéről, és mivel a nagyobb kereslet folytán a bérbeadók ezeknek a bérleteknek az esetében fokozottabb igényekkel léptek fel. A kishaszonbérletet az indokolatlanul magas haszonbérletkötésektől kívánta megvédeni a javaslat. Védelemben azonban csak a gabona, kukorica termelésére szolgáló területeket kívánta részesíteni, kivette viszont ebből a körből a kertek és szőlőterületek célját szolgáló ingatlanokat, mivel ezek más értékelés alá estek. Kivette a védelem alól azokat is, akik a bérbe vett ingatlant alhaszonbérletbe adták.

A hatósági védelem lehetővé tétele érdekében javasolta előírni az előterjesztés, hogy a kishaszonbérleti szerződések foglalkják írásba. A haszonbérlet mértékét a földbirtok kataszteri tiszta jövedelme alapján javasolta megállapítani, figyelembe véve azonban az ingatlan fekvését, termőképességét, a termény értékesíthetőségét stb. Így a kormányrendelet irányadó összegeket jelölt meg, amelyekről a szerződő felek egy meghatározott százalékban eltérhettek. Ezeken kívül javasolta figyelembe venni a földadót, a földadó alapján járó vármegyei, községi pótdadót, útdadót, mezőgazdasági kamarai illetéket stb-t, amelyek befolyásolták a bérbeadó és a bérlet szerződését. Külön szolt az előterjesztés azokról az esetekről, ha a haszonbérlet további ingatlant is bérelt, és így kishaszonbérlet minősége megszűnt.

A harmadik fejezet — a korábbi gyakorlatnak megfelelően — arról intézkedett, hogy vegyesbíróóság elé kerüljenek a haszonbérleti vitás kérdések. E bíróságban javasolta a bérbeadó és a bérlet képviselőjének részvételét a hivatásos bíró mellett.

A tervezet negyedik fejezete a hatálybalépésről, a hatálybalépés előtt kötött megállapodásokról, a kishaszonbérlet megfelelő szervezetbe tömörítésének lehetőségéről, a haszonbérlet pénz vagy terményben fizetéséről stb.-ről szolt.

lyosnak tartja a haszonbérletek maximálást. Elhibázottnak tartja a maximális haszonbérnek az egész ország területére való egyöntetű megállapítását. Antiszociális az a rendelkezés, amely a haszonbér maximálását csak a kishaszonbérletekre korlátozza. A kishaszonbérlet fogalmának meghatározásánál a körülmények irányadók, ennek következtében ezek a korlátozások egy egyéni elhatározásnak függvényei lesznek. Elhibázott a kataszteri tiszta jövedelemhez való ragaszkodás, mint értékmegállapítás, mert ez rég idejét múlta. Mindezeket a kifogásokat a földművelésügyi miniszter nem tette magáévá.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: A kataszteri tiszta jövedelem megállapítása kétségtelenül rossz és kifogásolható. Általánosságban nem lehet megállapítani a kishaszonbért. 12 kg-tól 20 kg-ig vannak megállapítva a haszonbérek, de van 30%-os kilengés a tájegységnek, a föld minőségének stb. megfelelően. Az összes mezőgazdasági érdekeltségek, mint a Parasztszövetség, a Földműves Szövetség, a Kisgazdapárt meg lett kérdezve, különösen az első kettő, mert ezeknek a sürgetésére és kezdeményezésére készült a javaslat. A Kisgazdapárt 18–20 kg-ig akar menni, egyéb észrevétele a gazdák érdekeltségének nincs. Veres Péternek van még észrevétele, az azonban itt nem lényeges, és azt ebben a rendeletben nem is tudják belevenni. Azzal kapcsolatban majd később intézkednek.⁹ Nem lát a tervezetben semmi veszélyes momentumot sem a mezőgazdaságra, sem a bérbeadóra.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Mégis meg kellene vizsgálni az igazságügyminiszter észrevételeit, mert ő arra törekszik, hogy minél tökéletesebb legyen a rendelet.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Még egyszer üljenek össze.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Targyalja talán le az igazságügyminiszter a földművelésügyi miniszterrel.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Régen vajúdik a kérdés, és most már sürgős lenne a kiadása.

Rákosi Mátyás államminiszter: Talán a pénteki minisztertanácsig meg tudnak egyezni.

⁹ A rendelettervezet 22. §-a, mint záró §, a következőket tartalmazza: „A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba és végrehajtásáról — a tárcáját érintő kérdésekben az illetékes miniszterrel egyetértésben — a földművelésügyi miniszter gondoskodik.” Az igazságügyminiszter hivatkozása feltehetőleg hibás volt.

Veres Péter (1897–1970) földmunkás, agrárpolitikus, író. Az 1930-as évektől a népi írók csoportjához tartozott. 1939-től a Nemzeti Parasztpárt alapító tagja, 1945-től elnöke, parlamenti képviselő, az Országos Földbirtokrendezés Tanács elnöke. 1947. március 14-étől 1947. szeptember 24-éig építési és közmunkaügyi miniszter, majd 1948. szeptember 9-éig honvédelmi miniszter. 1949-től az Alföld-fásítás és egyéb közérdekű erdőtelepítések országos felügyelője. 1954-től 1956-ig a Magyar Írók Szövetségének elnöke.

56. 1946. szeptember 17.

A Minisztertanács utasította a földművelésügyi minisztert és az igazságügyminisztert, hogy a vitás kérdéseket egymás között véglegezzék, és a javaslat szövegét a pénteki minisztertanácson mutassák be.¹⁰

[8] 7

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti, hogy a Kisgazdapárt mezőgazdasági szervezetétől beadványt kapott a takarmányinséges vidékeken történő állatfelvásárlások ügyében. Ismerteti a beadvány szövegét, mely szerint felvásárlandó volna 10 000 db tehén, 10 000 db növendék marha és 20 000 db növendék sertés. Az akció lebonyolításához minimálisan 25 millió forint lenne szükséges.¹¹

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: A kérdést ismeri, tényleg az a helyzet, hogy pillanatnyilag a takarmányhiány miatt igen nagy kínálat van az állatokban. Meg kell védeni a parasztok érdekeit, ezért intézkedett, olyan kiegészítő rendelkezést hozzanak ki az állatfelvásárlásokkal kapcsolatban, hogy aki nem fizeti meg az előírt vételárat, ott később is jogában van az eladónak érvényesíteni jogát. A felvásárló szervezet erősen dolgozik, és ma 1200 marha van a pesti vásártéren. Ezeknek a feldolgozása folyamatban van, és kérte már a Gazdasági Főtanács főtítkárát és a pénzügyi államtitkárt, adjanak most hitelt, hogy ezeket az állatokat hűtőkbe rakhassák feldolgozás után, mert ebben az esetben Budapesten egyenletesen valami húst fognak tudni adni. Megjegyzi, hogy a fejkvótát 12 dkg-ról 24 dkg-ra emelték, és szabaddá tették a lóhúsüze-

¹⁰ Lásd még az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 36. napirendi pontját.

¹¹ A Kisgazdapárt mezőgazdasági szervezetének országos főtítkára, Érsek József szeptember 12-én kelt, a jegyzőkönyv mellett található feljegyzése rámutatott arra, hogy a takarmányhiánnyal párosult pénzzúke eredményeként, az ország egyes részein fellépett állatkínálat folytán, az árak a hivatalosan megállapított szint felére estek. Mátészalkán például az elsődrendű húskonfidióban lévő bika kilogrammonként 1 forintért, a marhahús pedig 2 forintért kelt el. A feketevágások miatt — a tiltó rendelkezések ellenére — a háború folyamán felére csökkent állatállomány rohamosan visszaesett. A tél beállta előtt kérte a jegyzőkönyvben említett állatok felvásárlását, erre a megfelelő összeg biztosítását. A főtítkár vetette fel, hogy a 25 millió forint mintegy fele nélkülözhetővé válna, ha a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ átvénné az állatot vásárolni kívánó, de pénzzel nem rendelkező gazdák terményfeleslegét, és kompenzációs formában állatot juttatna részükre.

Érsek József felemlítette ezen kívül azt is, hogy a Földművelésügyi Minisztérium szeptember havi hitelként 32 millió forintot igényelt az akció céljára, de a Gazdasági Főtanács ezt 1/8-ára olvasztotta le. „E kérdés kapcsán — írta — hangsúlyozni kell az agrárérdekeknek a Gazdasági Főtanács ügyintézésében való teljes háttérbeszorítottágát. Elérkeztünk ahhoz a ponthoz, amikor pártunk főtanácsi többségének érvényt kellett szerezni. Ennek elmaradása esetén mezőgazdasági termelésünk, és ennek egyenes következményeként, falusi népünk eddig is alacsony életszínvonalának visszafejlődése elkerülhetetlen.”

A földművelésügyi tárca 1946. augusztusi és szeptemberi hitelét a Gazdasági Főtanács az évi költségvetési előirányzat 1/12–1/12-ed részében biztosította, másrészt az állami mezőgazdasági birtokok részére szeptember és november hónapra havonként 1,2 millió forintot irányzott elő. (MOL XIX-A-10. 1946. szeptember 20. Stabilizációs X. ülés, 1. pont.)

mekben az árusítást, ugyancsak szabaddá akarta tenni a mellékcikkek árusítását is. Ha megkapja a kért 3 milliót, amiből eddig csak 500 000-et akarnak megadni, ezt az intézkedését le tudja bonyolítani. Szóvá kell azonban tenni, hogy a hitelbizottságban egyszerűen leszavazzák. Szerinte az ipari kiküldött nem tudja megmondani, hogy kell-e marhát vásárolni, vagy sem. Többségben vannak, és leszavazzák őt. Kéri a pénzügyi kormányt, miután látják, hogy milyen nagy a baj, kapja meg a további 2 és fél milliót abból a 20 millió forintból, amit a minisztertanács és a Gazdasági Főtanács engedélyezett a szeptember havi hitelellátása során. Evvel a 3 millióval meg lehet oldani ezt a kérdést. Intézkedett olyan irányban is, hogy az állatorvosok is mérsékeljék azt a kereseti lehetőségüket, hogy minden állatra kimondják a kényszervágás szükségességét.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A néplapoknak ki kell adni a közlést, hogy a paraszto-
k ne kótyavetyéljék el a marhájukat 1 forintért.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: A mézárós- és hentes-
mesterek bekapcsolását kéri az akcióba. A vágási tilalommal kapcsolatban ezt a szakmát halálra ítélték, ezért egyéb kereskedelmi tevékenységre kértek engedélyt. Annál is inkább bele kell ezeket kapcsolni, mert nagy számban vannak közöttük tehetős emberek, akik az államot tehermentesíté-
nek.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Az összeg rettenetes így első pillantásra, viszont
ismerjük a kérdést. Nem megoldás a hústárolás, függetlenül attól, hogy ezt a
pillanatnyi torlódást le kell valahogy vezetni. Ezeknek az állatoknak az állat-
szegényebb vidékek felé irányítása kívánatos. Az összeg csökkentése érdeké-
ben az MSZK csináljon terménycserét, azonban fél attól, hogy ez csak később
fog bekövetkezni, mert a gazdák még nincsenek túl a termény-beszolgáltatá-
son. Másik mód a kiadás csökkentésére, ha a földművelésügyi miniszter olyan
rendszert dolgoz ki, hogy a gazdáktól legnagyobb részben hitelben vennénk át
ezeket az állatokat, mondjuk 30 napos hitelre, mert egy hónap múlva visszafor-
dulna a pénz. Harmadik mód a költségek csökkentésére az a javaslat, amit a
kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter hozott fel, összeszedni a pénzt az
iparosoktól, és ennek fejében valami juttatást adni nekik. Kívánatos lenne
felhívni a közlekedésügyi minisztert, hogy ennek az akciónak tartamára egy
rendkívül kedvezményes fuvardíjat állapítson meg az állatokra, mert így 30-
40% fuvardíjra menne. Ily módon összezsugorodna ez az összeg 5-6 millióra.
Ezt elő is kellene teremteni, nehogy a marhaállományunk még jobban lecsök-
kenjen.

[Rákosi Máttyás] *államminiszter*: A földművelésügyi miniszter javaslata fel-
tétlenül helyes. Bármilyen keserves elvinni az állatokat az egyik vidékről a
másikra, mégis ez az egyetlen helyes dolog. Ha megesszük őket, annak 1-2 év
múlva rossz következményei lesznek. Azt is meg kell akadályozni, hogy a gaz-
dáktól potom pénzért megvásárolják a marhákat. Természetesen a kereskedel-

56. 1946. szeptember 17.

met is védeni kell, de csak a jogosított kereskedelmet. Az összeg tényleg óriási. Olyan célokra, amiknek az amortizációja 2–3 hónapon belül elkezdődik, nyugodtan lehet költeni, de olyan célokra, amiknek az amortizációja 10–15 hónapos, nagyon aggályos.

[Rácz] Pénzügyminiszter: Talán nem 10–15 hónap, valamivel kevesebb.

Rákosi Máttyás államminiszter: Támogatja a pénzügyminiszternek azt a tervét, hogy próbáljuk minden eszközzel a forgalmat arra a 15 millióra korlátozni, de papírpénzforgalomban ez 6–7 milliónál többet ne jelentsen. És ha bekapcsoljuk a jómódú mézárósi part + a terménycserét, így meg lehet csinálni. A MÁV természetesen nyugtalan, azt mondják, hogy ez nekik a főszezon.

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: Konkrét módon kell megfogni a kérdést. A hentes-ipartestület elnökével ezt a kérdést letárgyalta, úgyhogy ő meg volt elégedve a megoldással. A 3 millió túlmenően, ha körülbelül 2 millió forintos keretet adnak az MSZK-nak és utasítják, hogy ezt az állatcserét oldják meg, ők propozíciót fognak adni, amit majd a csütörtöki Gazdasági Főtanácson letárgyalnak. Így az állatok áttolását meg fogják tudni oldani. A 30 napos hitel nem fog menni, mert itt kereskedők vannak bekapcsolva.

[Rácz] Pénzügyminiszter: Ez a hitel azt jelenti, hogy az eladó többet kap így is az első részlethez, mint amennyit egyébként az egész marháért kapna. Meg lesz tehát elégedve.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtájkára: Minisztertanács hatalmazza fel a pénzügyminisztert, illetve a Nemzeti Bankot, hogy a marhákat hivatalos áron felvásároltassák, és a közellátásügyi miniszter a húshűtőházakban eltehesse. sic!

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: És ezt a 2 millió keretet a Gazdasági Főtanács külön le fogja tárgyalni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

[9] 8

[Rajk] Belügyminiszter előterjeszti javaslatát Kiss Rolandnak a II. fizetési osztályba való előléptetése tárgyában.

Minisztertanács Kiss Rolandnak a II. fizetési osztályba való előléptetéséhez hozzájárult.¹³

¹² A Gazdasági Főtanács a takarmányhiány miatt eladásra került, továbbtartásra alkalmas szarvasmarhák megmentése érdekében a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központnak egyelőre 3,5 millió Ft hitelt engedélyezett azzal, hogy a hitel lejáratá 1 év, a vásárló gazdák felé jelentkező kamat pedig azonos legyen a szántási hitelekével. Kérte, hogy az akció lebonyolításában a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ a Földműves Szövetkezetek Országos Központjával karöltve járjon el. Felkérte a földművelésügyi- és a pénzügyminisztert a szükséges rendelkezések kiadására, továbbá — különösen a Tiszántúlon — a helyi takarmánygyűjtő-akció megszervezésére. Felkérte a közlekedésügyi minisztert, hogy az akció keretében a szarvasmarhák részére kedvezményes szállítást biztosítson. (MOL XIX-A-10. 1946. október 15. Stabilizációs XV. ülés. 7. pont.)

¹³ A 6160/1946. B.M.eln. sz. javaslat Kiss Roland belügyminisztériumi adminisztratív államtitkár előléptetésére vonatkozott.

[10] 9

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára* bejelenti, hogy csütörtökön nem lesz Gazdasági Főtanács, mert a szociáldemokrata tagok el vannak foglalva.¹⁴ Miu-
tán fontos pénzügyi előterjesztések szerepelnek a napirenden, amelyeket a
pénteki minisztertanácsnak kell letárgyalnia, javasolja, hogy pénteken reggel 9
órákor tartsanak Gazdasági Főtanácsot, és utána 12 órákor minisztertanácsot.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[11] 10

[Ries] *Igazságügyminiszter* közli, hogy szombaton délelőtt Szviridov altá-
bornagy megbízásából megjelent nála egy bizottság, amely a potsdami egyez-
mény alapján átadandó biztosítási intézetek ingatlanai tárgyában felmerült
vitás kérdésben kívánta véleményét megtudni.¹⁵ A vitás kérdés az volt, hogy a
potsdami egyezmény szerint a Szovjetuniót illetik meg Németországnak a kül-
földi vállalatai, ennél fogva őket illeti a Victoria, a Turul és az Anker biztosító
magyarországi fiókjainak vagyona is. Ezeknek a biztosítási intézeteknek Buda-
pesten körülbelül 14 házuk van, és ezeknek az átadását kívánja a bizottság.
Azonnal kijelentette, hogy ez nem hozzá tartozik, és ebben a Jóvátételi Hivatal
az illetékes, de mivel ők jogi véleményt kívántak, ennek az alapján kifejtette
álláspontját, amit ők nem fogadtak el, és így kerül ez az ügy most a miniszter-
tanács elé, tekintettel arra, hogy sem az igazságügyminiszter, sem a pénzügy-
miniszter nem vállalja egyedül a döntést ebben a kérdésben. Ezeknek az
ingatlanoknak eredete a következő: A biztosítási összegben két elem van, a
biztosítási díj és az úgynevezett takarékbetét, amely a magyar kereskedelmi
törvény szerint szétválasztva nincs, tartoznak azonban a biztosító társaságok
ennek a díjnak azt a részét, amely a biztosítottaknak kifizetendő összeget
képezi, díjtartalékként kezelni. A kereskedelmi törvény szigorúan körülírja
azt, hogy mibe szabad ezt fektetni, mert ez tulajdonképpen nem a biztosító
vállalaté, hanem a biztosítottaké. Ezt a díjtartalékot a kereskedelmi törvény
szerint ingatlanokba kell fektetni. Ezekre telekkönyvileg fel kell jegyezni azt,
hogy ez a díjtartalék fedezésére szolgál, és kimondja a kereskedelmi törvény,
hogy a biztosítási díjtartalék kizárólag a vállalattal szemben fennálló követelé-
sek fedezését jelenti, és azt más tartozások kiegyenlítésére felhasználni nem
lehet. Igaz, hogy a biztosítótársaságok nevében van a tulajdonjog bejegyezve, de
ez korlátolt tulajdon, mert ezzel a társaság nem rendelkezik szabadon, és ez a
feljegyzés nem törölhető. Az ő jogi véleménye tehát az, hogy ez nem tekinthető
a biztosító társaságok vagyonának, csak akkor lenne az ő vagyonuk, ha ők a

¹⁴ 1946. szeptember 23-án a Szociáldemokrata Párt összehívott ülését tartott, amelyen a
kerületi és üzemi funkcionáriusok, mintegy 1500 személy vett részt. (Népszava, 1946. szeptember
25.) Feltehetőleg ezzel volt kapcsolatos a bejelentés.

¹⁵ Lásd a [29.] 112. sz. jegyzőkönyv 73. napirendi pontját és jegyzetét.

56. 1946. szeptember 17.

díjtartalékokat a biztosítottaknak már kifizették. Ugyanezt mondja a svájci biztosítási törvény is. Ennek dacára át lehetne adni az ingatlanokat, de akkor át kell venni ezeknek a terheit is. Ha ők de facto átveszik az ingatlanokat, átveszik a biztosítótársaság terheit is. Ők azt mondták, hogy erre nem hajlandók, mert ők nem vállalnak át terheket, és hogy mi meg akarjuk menteni a német vagyont. A kincstár fizesse ki a díjakat. Ez a tényállás és ez az a jogi vélemény, amit adott, és amelyet a Jóvátételi Hivatal is magáévá tett, és azt kéri, hogy ebben a kérdésben döntsön a minisztertanács, mert holnapra várnak választ, és kéri, hogy a minisztertanács döntését Szviridov altábornaghoz intézett levélben közöljék. Az álláspontja tehát az: ezt csak a teherrel együtt adhatjuk át, mert ez nem német vagyon, ez a magyar biztosítottaknak a vagyona.

Rákosi Mátyás államminiszter: Van-e valami szervezetük a magyar biztosítottaknak? Egyelőre tehát egy képzelt tulajdonos van. Mi tartunk ki mellette az álláspontunk mellett, hogy a terheket is vállalniuk kell.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* És nem lehet átírni más névre.

Rákosi Mátyás államminiszter: Azt is meg lehet mondani, hogy egyelőre semmiféle biztosítótársaság nem fizet semmit, tudvalevőleg nem is fizethet.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Nem fizethet, mert nincs valorizáció.

Rákosi Mátyás államminiszter: Meg kell mondani, hogy ne is ijedjenek meg, mert ha mereven vesszük a dolgot, akkor még a többi vagyont is követelhetik rajtunk, ami értékpapírok vagy egyéb formában elpusztult vagy eltűnt.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* De facto átadjuk, de ezzel a telekkönyvi feljegyzéssel. Olyan törvény nincs, amelynek alapján nekünk kellene kifizetni a biztosítási díjakat.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Ha volna is ilyen törvény, nekünk akkor sem lenne pénzünk hozzá.

Rákosi Mátyás államminiszter: A biztosítások szabályozásánál valószínűleg nem fogunk tovább menni, mint 1924-ben. Ha tehát a biztosítottak megkapják a biztosított összegnek például 3%-át, akkor a Szovjet[unió] még mindig nagyon jól jár. Ezt kell nekik megmagyarázni. Semmi indok nincs rá, hogy ők megkapják az aktívumot, és az állam vállalja a passzívumot. Tartunk ki eredeti álláspontunk mellett annak megmagyarázásával, hogy ez nem fog rájuk kibírhatatlan terheket róni, és ha a biztosításokat rendezni fogjuk, akkor ki fog derülni, hogy nem volt ez rossz üzlet.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Az igazságügyminiszter készítse el ebben a szelvényben a válaszlevelet.

Minisztertanács utasította az igazságügyminisztert, hogy a Szviridov altábornagynak adandó válasz tervezetét sürgősen készítse el. Irányadó elvként szolgál a válasznál az, hogy az ingatlanok a biztosítottak vagyona.

nát képezik, a korlátolt tulajdon nem törölhető, és az ingatlanok átvétele esetén a díjtartalék a Szovjetuniót terheli.¹⁶

[12] 11

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti az összeférhatatlenségi törvényjavaslatot.¹⁷ Megjegyzi, hogy a minisztertanács már látta a tervezetet, pártközi

¹⁶ Lásd a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját.

¹⁷ Az igazságügyminiszter szám nélküli — egyébként szeptember 17-ei keltezésű — előterjesztésében ismertette a tervezet indoklását és magát a törvénytervezet szövegét.

Általános indoklásában előadta, hogy az államhatalom kizárólagos forrása és birtokosa a magyar nép, amely ezt a hatalmat az általános, titkos, egyenlő és közvetlen választójog alapján összeült Nemzetgyűlés útján gyakorolja. Hangsúlyozta, hogy a Nemzetgyűlés főleg és elsősorban törvényhozó szerv, de a parlamentáris kormányzati elvnek megfelelően döntő befolyása van az államügyek vitelére egyéb vonatkozásban is. Különösen azáltal, hogy ellenőrzi, sőt felelősségre is vonhatja a köztársasági elnököt és az általa kinevezett kormányt. A demokratikus államrend elsőrangú fontosságú követelménye — mondta — a Nemzetgyűlés függetlenségének és minden illetéktelen befolyástól mentes működésének biztosítása, ennek pedig egyik legjelentősebb eszközeként jelölte meg a képviselői összeférhatatlenség körültekintő szabályozását. Ezt az adott időszakban rendkívül fontosnak találta, mivel a Nemzetgyűlés tagjaira az 1945 előtti országgyűlési képviselőkre vonatkozó törvényes rendelkezések e tekintetben sem terjedtek ki.

Az előterjesztés bevezetésekként összefoglalóan ismertette a képviselői összeférhatatlenségre vonatkozó joganyagot az 1646. évi XLIV. tc.-től kezdve az 1875. évi I. tc.-en, az 1901. évi XXIV. tc.-n, az 1925. évi XXVI. tc.-n és az 1935. évi XIX. tc.-n keresztül, figyelembe véve az ezeket kiegészítő rendeleteket is. Megállapította, hogy mindezen jogszabályok közül az 1901. évi XXIV. tc. volt a legalapvetőbb, amelynek előírásai több tekintetben tovább éltek a későbbi törvényekben is.

A hivatali, más szóval a függőségi (közjogi) összeférhatatlanségről az említett törvény kimondta, hogy a képviselőséggel összeférhetetlen a korona (a király), a kormány vagy a kormányközegek kinevezésétől függő és fizetéssel vagy díjszabással járó minden hivatal és állás, a hadsereg és a honvédség kötelékében való tényleges szolgálat, a közjegyzőség, a törvényhatósági, valamint a községi tisztség és hivatal, ideértve a tanítókat és tanerőket is. Kivételt állapított meg a miniszterek, minden miniszterium egy-egy (a minisztert helyettesítő) államtitkára, a budapesti országos intézetek igazgatói, a budapesti egyetemi tanárok és különböző tanácsok tagjai, úgyszintén a fegyvergyakorlatot teljesítők javára.

Az úgynevezett érdekeltségi összeférhatatlenség tekintetében kimondta, hogy összeférhetetlen a képviselőséggel az olyan üzleti vállalatnál viselt állás, amely vállalat üzleti nyeresége, haszna közvetlenül vagy közvetve a kormány befolyásától függött.

Büntetőjogi vagy méltatlansági összeférhatatlanséget vont maga után, ha valakit súlyos bűncselekmény miatt elítéltek, politikai jogait felfüggesztették, csődeljárás vagy gondnokság alá helyezték.

Az említett jogszabály szerint közbenjárás összeférhatatlenségbe akkor került a képviselő, ha üzleti anyagi előnyökért járt közben a kormánynál.

Mindezekre a szempontokra — ha nem is vette át mereven a korábbi előírásokat — az új törvényjavaslat is tekintettel volt.

A leglényegesebb eltérés a függőségi összeférhatatlenség kezelésében jelentkezett: úgy vélte a javaslat, hogy a Nemzetgyűlés színvonalát hátrányosan érintette volna, ha az értékes közzolgálati alkalmazotti réteget nélkülözni kénytelen. Azt javasolta, hogy a közzolgálati dolgozók is megválaszthatók legyenek azzal, hogy képviselőségük alatt munkahelyükön szabadságon lévők-ként kell őket kezelni, illetményeiket nem kaphatják a szolgálati helyükön, csak az általános előresorolás esetén léptethetők elő stb.

56. 1946. szeptember 17.

értekezlet letárgyalta, és most csak a végleges tervezetet mutatja be, mielőtt a Nemzetgyűlés elé terjesztené.¹⁸

Formalisztikusnak találta az érdekeltségi összeférhetetlenség és a közbenjárási összeférhetetlenség korábbi szabályozását is, mivel megszegésükhöz semmiféle jogkövetkezmény nem fűződőtt. A választójogi törvénnyel való összhang biztosítása céljából javasolta átdolgozni a méltatlansági összeférhetetlenség eseteit is.

Az összeférhetetlenségi eljárás korábbi zsűri rendszerének, illetve az összeférhetetlenségi bizottság eljárásának a módosítását is javasolta.

Megállapította azonban, hogy az összeférhetetlenségi kérdést minden tekintetben megnyugtató módon, minden igényt kielégítően, az előforduló eseteket előre látva szabályozni lehetetlen volt. Az igazi demokratikus közéleti felfogás erejében bízva nyújtotta be a törvényjavaslatot.

A törvényjavaslat 1–5. §-ai olyan helyzeteket, cselekményeket és magatartást nyilvánított összeférhetetlenné, amely a Nemzetgyűlés tagját akadályozhatta képviselőségének minden illetéktelen hatástól független ellátásában (közszolgálat, egyéb alkalmazás vagy megbízás vagy foglalkozás, gazdasági érdekeltség).

A 6–9. § azokat az eseteket tárgyalta, amelyek a képviselőt méltatlanná vagy alkalmatlanná tették a törvényhozásban való részvételre (a nemzetgyűlési tagságnak a köztisztviselőségbe ütköző felhasználása, kijárási, törvényhozási kötelesség megszegése, a képviselő személyében rejlő érdemtelenesség).

A 10–14. § szabályozta az összeférhetetlenség bejelentését és eldöntését.

A 15. § az összeférhetetlenség következtében a törvényhozásból kivált képviselő pótlása felől intézkedett.

¹⁸ Előzetesen a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 56. napirendi pontjaként — részletes tárgyalás nélkül — szerepelt a minisztertanács előtt a törvényjavaslat.

Pártközi értekezlet — tudomásunk szerint — 1946. július 22-én, augusztus 22-én, majd augusztus 27-én és feltehetőleg közvetlenül a minisztertanács ülés előtt, szeptember 17-én 10 órákor is foglalkozott a törvényjavaslattal. E tárgyalásokról részben csak rövid újságcikkek jelentek meg. (Pártközi értekezletek, 283–284. pp.) Egyedül a július 22-ei tárgyalás céljára Friss István által készített feljegyzés nyújt részletesebb tájékoztatást arról, hogy a Kommunista Párt mely kérdéseket tartotta — az akkori szöveg alapján — megvitandónak. Ezek a következők voltak: Kifogásolta, hogy a javaslat csak az állami alkalmazottak összeférhetetlenségére tért ki, nem foglalkozott a gazdasági és büntetőjogi összeférhetetlenséggel. Szigorúnak találta az állami alkalmazottakkal kapcsolatos előírást, nevezetesen, hogy képviselővé választás esetén az illetőket javasolta végelbánás alá vonni. Javasolta, hogy a képviselőség tartamára szabadságot kell az illetőt, és ez alatt az idő alatt csak automatikus előléptetésben részesülhessen. (E pont mellett a következő ceruzával írt megjegyzés olvasható: „Ki kell vonni a budapesti egyetemi tanárokat.”) Javasolta kiterjeszteni az összeférhetetlenséget azokra a képviselőkre, akik az államnak szállító vállalatok alkalmazottai. Az összeférhetetlenség kiterjesztését javasolta a nagyobb magánvállalatok igazgatóira, igazgatósági és felügyelőbizottsági tagjaira. Példaként megemlítette, hogy a tervezet szerint a Fővárosi Vízművek vezérigazgatósága összeférhetetlen lett volna, de a Hitelbank vezérigazgatósága nem. Javasolta kiterjeszteni az összeférhetetlenséget azokra is, akik a népbíróság hatáskörébe tartozó bűncselekményt követtek el. Felhívta a figyelmet ugyanakkor arra, hogy a tervezet szerint összeférhetelenné vált volna például a Gazdasági Főtanács főtítkárnak, a magánalkalmazotti biztosító intézet elnökének, az államosított szénbányák vezetőjének, a városi polgármestereknek a helyzetek. Megemlítette végül, hogy a tervezet alá tartoztak volna a rendkívüli követek és meghatalmazott miniszterek, valamint a Pénzügyi Központ és a Nemzeti Bank tisztviselői is. (PIL 274.f. 9. 24. 92. p.)

Rákosi Mátyás államminiszter kéri a Gazdasági Főtanács helyzetének tisztázását, tekintettel arra, hogy ez rövid életű szerv, amely valószínűleg nem éli túl a Nemzetgyűlést. A Gazdasági Főtanács főtitkára politikai államtitkár.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Címzetes államtitkár, nem politikai.

Rákosi Mátyás államminiszter javasolja kivételezni. A másik kérdés, amit felvet, a MÉP képviselők dátum-megállapítása. A politikai színvállás 1935 áprilisában történt, abban a bizonyos szakadásban, amikor Gömbös elvált Bethlentől. Akkor volt a végső páfördulás. Addig Gömbös az 1931-es választással kormányzott. A törvényjavaslatba azért vették az 1936. évi január 1-jei dátumot, hogy Sulyok képviselő ne essen ki. Csak erről van szó. Tudomása szerint más képviselőre ez nem vonatkozik. Fel kell vetnie a kérdést, hogy ez helyes-e, mert ő lényegében ma is azt csinálja, mint 1935-ben és nem tartja helyesnek, hogy alkalmat adjanak ilyen embernek, aki visszaesőnek mutatkozott. Ehhez a kérdéshez kéri a minisztertanács hozzájárulását.¹⁹

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Ez a dátum így nem is szerepel a jelenlegi javaslatban. Szélesebbé tették ezt a pontot.

Rákosi Mátyás államminiszter: Vigyázni kell. Annak idején a pártközi értekezleten arról volt szó, hogy Gömbös hívei nem nagyon alkalmasak arra, hogy ma a parlament tagjai lehessenek. Akkor volt az a javaslat, hogy 1936. január 1-jei dátumot szabják meg, mint határidőt.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Sulyok nem is a Gömbös listáján jutott be a parlamentbe, hanem a nem hivatalos kormánylistán, ami azt jelenti, hogy a kormánypárt nem tartotta a maga emberének. Csak magát a politikai, elvi részét nézi a dolognak, és nem találja szerencsésnek, ha így foglalnának állást. Volt egy olyan parlamenti gyakorlat, hogy az ellenzék vezérével szemben a kormánypárt nem állított jelöltet. Most a parlamenti ellenzék vezérét akarják ily módon kivetni, és ez érinti a magyar Nemzetgyűlés jó hírnevét.

Rákosi Mátyás államminiszter: A cím maga, hogy „az ellenzék vezére”, nagyon szép. De a dolognak két oldala van. Az egyik a politikai múltja, ami visszakanyarodik hozzá, és ha fel akarunk számolni Gömbös szellemével, akkor nem helyes, hogy pillanatnyilag Gömbös szelleme, mint ellenzék, befolyásolja az országot.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Ez túlzás. Sulyok éppen a Gömbös szelleme miatt lépett ki a pártjából, és ennek, annak idején, kifejezést is adott.

Rákosi Mátyás államminiszter: Sulyok kiegyensúlyozatlan lélek. Annak idején kivált a Gömbös-pártból, és most kivált a Kisgazdapártból. Nem hiszi, hogy a magyar demokrácia ilyen óriási előnyöket adhat egy ilyen embernek.

¹⁹ A törvénytervezet 9. §-ának (3) bekezdése foglalkozott az 1945 előtti jobboldali politikai pártokban szerepet játszott képviselők összeférhetetlenségével.

MÉP, azaz a Magyar Élet Pártja, 1939-től kormánypárt volt.

56. 1946. szeptember 17.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Tévedés, Sulyok nem önként vált ki a Kisgazdapártból.

Szakasits Árpád államminiszter: Sulyokkal szemben nem lehet ilyen szigorú álláspontot elfoglalni.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Sulyok 3 hónap múlva kilépett, de egyébként is simán igazolták.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ha ez a pont így marad, az a törvény komoly hibája lesz.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Így sokkal szélesebb a törvény.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ennek alapján csak Buzást²⁰ lehetne kizárni, mert meg van állapítva, hogy nyilaskeresztes párttag volt.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A választási törvényre utalás szerint önmagában az igazolás is elég.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ez az összeférhetetlenségi törvény szigorúbb, mint a választójogi törvény. Ez kétségtelen, mert a választójogi törvényben a nyilasokat benne hagyták. Ennek a szellemnek, amely szigorúbbra akarja fogni az egészet, végig kell húzódni másutt is. Régi képviselők állítása szerint legalább 10–15 MÉP képviselő van ma is a parlamentben.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez lehetetlen. Ő is ismeri a MÉP képviselőket. Legalábbis 1939 óta, amióta bekerült.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Erre mind tartalmaz a törvényjavaslat megfelelő intézkedést.

Rákosi Mátyás államminiszter: Drózdy²¹ személyére is figyelemmel kell lenni. Nem fog sehova se tartozni, és nem lesz szervezet, amely igazolja.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ha jól emlékszik, Drózdy 1939-ben Zalában volt kisgazda jelölt, de nem választották meg.

Rákosi Mátyás államminiszter: Volt MÉP képviselő is. Valószínűleg 1935 előtt.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Azt nem lehet tudni, hogy ez a bekezdés hány embert érint. Lehet, hogy van a Nemzetgyűlésben néhány ember, aki valamilyen jobboldali párt tagja volt, de ezekre megfelelő intézkedéseket tartalmaz a törvényjavaslat. Elfogadható az igazságügyminiszter által bemutatott tervezet, és az alkotmányjogi bizottság tárgyalja le.

Rákosi Mátyás államminiszter: Még ma nyújtsa be az igazságügyminiszter.

²⁰ Buzás esetében nem tudható, hogy kire gondolt Rákosi, mivel ilyen nevű képviselő nem szerepelt a parlamentben.

²¹ Drózdy Győző (1885–1970) író, újságíró, politikus 1917–1918-ban a Függetlenségi Párt, 1919–1920-ban a Nagyatádi-féle Kisgazdapárt titkára. 1935–1939-ben a Nemzeti Egység Párt parlamenti képviselője, több lapnál főszerkesztő. 1939-től a Kisgazdapárt tagja. 1946. március 12-én kizárták a pártból, Sulyok Dezső Magyar Szabadság Pártjának lett a tagja. 1947-ben befejezte politikai pályafutását.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Az 1. § 4. pontjához volna hozzászólása.²² Gyakorlatban nem szimpatikus, ha az államtitkárok minden esetben képviselők is. A jövőre nézve ki lehetne mondani, hogy csak egy államtitkár lehet tagja a parlamentnek.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ez zavart okozna.

Szakasits Árpád államminiszter: Nem jó, ha túl sok kizáró okot statuálunk.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: A jövőre nézve kívánatosnak tartaná ennek kimondását, mert ez a nyugodt, rendes munkát lehetetlenné teszi. Adminisztratív államtitkárok ne legyenek képviselők.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A Kisgazdapártban két ilyen esetről tud, Bencsik és Mátéffy államtitkárok esetéről.

Szakasits Árpád államminiszter: A Szociáldemokrata Pártban is vannak ilyenek.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: A másik megjegyzése a 9. § utolsó mondatára vonatkozik.²³ Nem elég világos meghatározás szerinte „aki fasiszta hírlapnak, vagy más folyóiratnak szerkesztője vagy kiadója volt”. Nem nagyon tájékozott ezekben a kérdésekben, de nem tudja, ebből a meghatározásból vajon pontosan megállapítható-e, melyek azok az úgynevezett fasiszta hírlapok és folyóiratok, és kik voltak azoknak szerkesztői?

Dr. Balogh István [államtitkár]: A szerkesztő be volt jelentve.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Milyen irányelvek alapján döntenek el, hogy fasiszta volt-e az illető lap?

[Nagy] *Miniszterelnök*: Eldöntötték azt a németek, amikor megszállták Magyarországot, és eldöntötte Kolosváry-Borcsa a lapbetiltásaival.²⁴ Amelyik lap azután még megjelenhetett, az fasiszta vagy legalábbis német beállítottságú volt.

Rákosi Mátyás államminiszter: Irányelvként le lehet tehát szögezni, hogy arra vonatkozik ez a kitétel, aki 1944. március 19. után olyan lapokban dolgozott, amelyeket nem tiltottak be.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ez így nem érvényesíthető, mert például Veres Péter is elvesztené a mandátumát. Ebben a kérdésben majd az összeférhetlenségi bizottság dönt.

²² A törvénytervezet 1. §-ának (4) pontja mondta ki, hogy a minisztereknek és az államtitkároknak, a Budapesten működő egyetemek tanárainak, Budapest Székesfőváros polgármesterének és alpolgármestereinek, valamint a Fővárosi Közmunkák Tanácsa elnökének állása a nemzetgyűlési tagsággal nem összeférhetetlen.

²³ Az utalás a törvénytervezet 9. §-ában szereplő egyetlen mondatból álló (3) bekezdés utolsó részére vonatkozott (lásd a jelen jegyzőkönyv 19. jegyzetét.).

²⁴ Dr. Kolosváry-Borcsa Mihály (1896–1946) 1938–1939-ben a Miniszterelnökség sajtóosztályának vezetője, a Sajtókamara elnöke. 1944 áprilisától a sajtó, a rádió, a könyvkiadás és a külföldi hírszolgálat kormánybiztosa volt. 1946-ban háborús bűnösneként kivégezték.

56. 1946. szeptember 17.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az igazságügyminiszter kérjen sürgősséget a törvényjavaslat tárgyalására, mert a mezőgazdasági érdekképviseleti törvény leterjesztése után el akarják napolni a Házban.²⁵

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Annak kimondását kéri, hogy nem vonatkozik az összeférhetlenségi törvény a tiszteletből behívott képviselőkre, mint például Pátzay Pál, Kodály Zoltán stb.²⁶

Szakasits Árpád államminiszter: Az természetes, hogy akiket a Nemzetgyűlés meghív, azokat nem fogja most elküldeni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Igazságtalanságot lát abban, hogy a budapesti egyetemi tanárok lehetnek nemzetgyűlési képviselők, és a vidékiek nem.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Igen egyszerű a magyarázat. Nem adhatnak törvényes alapot arra, hogy valaki szinte hivatalosan elhanyagolja a munkáját. Márpedig egy vidéki egyetemi tanár vagy az előadásait hanyagolja el vagy a Nemzetgyűlést, mert mind a két helyen egyszerre nem tud lenni.

Minisztertanács az összeférhetlenségi törvényjavaslatot elfogadta. Utasította az igazságügyminisztert, hogy a javaslatot még a mai napon terjessze a Ház elé s kérje a sürgősség kimondását. A tiszteletből behívott képviselőket a törvény hatálya alól kivette.²⁷

[13] 12

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát olajtartozásaink bizonyos mértékű törlesztése céljából 13 200 000 forint előirányzat nélküli hitel engedélyezése iránt. Előadja, hogy ennek a tartozásnak 80%-os á cinto rendezése elől nem zárkozhatunk el, mert követeléseiket a hitelezők már diplomáciai úton próbálják érvényesíteni. A javasolt összegből 5 érdekelt vállalat részesülne megfelelő elosztásban.

²⁵ Tudomásunk szerint ekkor nem tárgyalta a parlament a mezőgazdasági érdekképviseleti törvényt.

²⁶ Pátzay Pál (1896–1979) szobrász, főiskolai tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

Kodály Zoltán (1882–1967) zeneszerző, népzenekutató, a Zeneművészeti Főiskola tanára, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, 1946–1949-ben elnöke.

²⁷ Ries István 1946. szeptember 18-án terjesztette elő a Nemzetgyűlésben a képviselők összeférhetlenségéről szóló törvényjavaslatot (N.I. II. 26-30. pp. és N.N. 62. ülés 613–616. pp.), majd szeptember 26-án ismertette Zsedényi Béla az alkotmányjogi és közjogi bizottság jelentését a törvényjavaslatról (N.N. 63. ülés 739. és hozzászólások 740–810. pp.). Külön tárgyalták az összeférhetlenségi eljárás szabályait. (N.N. 72. ülés 259–270. pp.) Csupán egy lényeges módosítást eszközöltek a benyújtott javaslaton. Eszerint nem minősült összeférhetetlennek a Magyar Élet Pártjának az az egykori képviselője, aki 1941. június 22 előtt kilépett e pártból. Lásd a nemzetgyűlési képviselők összeférhetlenségéről szóló 1946. évi XXVI. tc.-t.

Egy korabeli összeállítás szerint 23 kisgazdapárti, 7 szociáldemokratapárti és 1 kommunista-párti képviselő vesztette el a törvény értelmében a mandátumát. (Szabadság. 1946. szeptember 28.)

56. 1946. szeptember 17.

Minisztertanács az olajtartozások 80%-os törlesztésére tizenhárommillió kettőszázezer forint előirányzat nélküli hitelt engedélyezett.²⁸

[14] 13

[Rácz] *Pénzügyminiszter* bejelenti, hogy a Gazdasági Főtanács még április havában elhatározott egy ásványolaj-akciót a mezőgazdaság részére, amelynek keretében 5 100 000 forint adósság áll fenn. Az OKH és az OFI fizetni nem tud. Ezt az összeget majd az adósságok kifizetéséből fogják fedezni, de ezek nagyon lassan folynak be. Itt is 80%-os ácontó törlesztést javasol, és kéri a minisztertanács engedélyét 4 300 000 forint előirányzat nélküli hitel kiadásához.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Itt történtek azóta bizonyos változások. Az amerikaiak átírtak, és erős nyomást gyakorolnak. Kemény államtitkár módosításokat kért megállapítani.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Csak keretfelhatalmazást kér.

Rákosi Máttyás *államminiszter*: Felhívja a figyelmet arra, hogy a magyar petróleum ára a világpiacon ár kétszerese. Alapjában véve pedig Magyarország petróleum-exportáló ország lenne.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Ez egyike a legbonyolultabb gazdasági kérdéseknek, és azt kellene erőltetni, hogy a parasztság különböző akciók révén kapott petróleumának elszámolását ne az eredeti terv szerint 1 kg búza = 1 liter petróleum arányban számolják el, hanem hivatalos áron

[Nagy] *Miniszterelnök* kéri a pénzügyminisztert, hogy az egész kérdést vizsgálja meg.

Minisztertanács a mezőgazdaság részére lebonyolított ásványolaj-akció tartozásainak törlesztésére négy millió háromszázezer forint előirányzat nélküli hitelt engedélyezett. Utasította a pénzügyminisztert, hogy a petróleumkérdést vizsgálja meg és tegyen megfelelő előterjesztést.²⁹

[15] 14

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a paraszt- és munkásszármazású szegény és tehetséges gyermekek kollégiumi neveltetésének biztosításáról. A javaslat tárgyalása azért sürgős, mert ezek a

²⁸ Ha jól érthető a jegyzőkönyv szövege, akkor arról volt szó, hogy külföldi megrendelők a jelzett összeggel előlegezték meg magyar cégeknél az olajszállításokat, erre azonban különböző okoknál fogva nem kerülhetett sor, s talán az előleg visszafizetését szolgálta az összeg.

²⁹ A Gazdasági Főtanács a mezőgazdasági hitelakcióval kapcsolatban hozzájárult az üzemanyag ellenértékének termény helyett, az akkor érvényben volt kedvezményes üzemanyagárnak megfelelő összegben, készpénzben való kifizetéséhez. Az 1946. július 27-e után szállított üzemanyag ára és az üzemanyagért fizetett termény ára közötti különbözet megfizetése céljára 2,5 millió forintot bocsátott a megfelelő vállalat rendelkezésére. Az 1946. július 27-e előtt szállított üzemanyagért a rendeletben megállapított hivatalos búzaárat voltak kötelesek a vállalatok elfogadni. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs X. ülés. 1946. szeptember 20. 2. pont.)

56. 1946. szeptember 17.

kollégiumok alakulóban vannak, tehát ezeknek az anyagi ellátásáról gondoskodni kell. Szerepet játszik itt a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége, ennek az alapszabályai nincsenek még jóváhagyva, és még egy hét beletelik, amíg jóváhagyják.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Véleménye szerint nem tudják tárgyalni a javaslatot, ha nem tudnak határozatot hozni. A pénteki minisztertanácsba hozza a vallás- és közoktatásügyi miniszter.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁰

[16] 15

[Sárkány *államtitkár*] *Honvédelmi miniszter* [helyettes] bejelenti, hogy Párizsból távirat érkezett Gyöngyösi külügyminisztertől, amelyben a katonai delegáció második részének kiutazását kéri. Javasolja Pethő Tibor százados vezetésével a küldöttség útnak indítását.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Nem tudja, mi lehet a külügyminiszter kérése mögött, talán a katonai kérdések előtérbe kerültek. Az volt a delegáció elhatározása, amikor ő kinn volt Párizsban, hogy az egyik katonai szakértőt visszaküldik, és csak a másikat hagyják ott. Érintkezni fog a külügyminiszterrel ma vagy legkésőbb holnap, talán attól függően fogadják el a javaslatot, hogy a külügyminiszterrel ő milyen eredményre jutott a megbeszélések során.

Minisztertanács az előterjesztéshez Gyöngyösi külügyminiszter válaszá-
tól feltételezetten hozzájárult.³¹

Minisztertanács déli 1 óra 5 perckor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjeggyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok a jelen voltak felsorolásánál, az első oldalon látták el kézjeggyükkel a jegyzőkönyvet. Az ülésen részt vett, de nem szerepel e felsorolásban Vas Zoltán, ő és rajta kívül Szakasits Árpád, Rácz Jenő, Rónai Sándor, Ries István, Molnár Erik, illetve Sárkány József és Balogh István nem írta alá a jegyzőkönyvet.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 2., a 6–9. és a 12. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

³⁰ A budapesti Györfly István Kollégium 1946. július 10-én tartott évzáró ünnepségén a köztársasági elnök és a kormány több tagjának jelenlétében a kollégium vezetősége bejelentette a Népi Kollégiumokat Építő Mozgalom létrehozását. A Népi Kollégiumok Országos Szövetsége 1946. július 16-án megalakult. Elnöke Gyenes Antal, főtitkára Szabó Gergely lett. Lásd még az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 46., az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 36. és az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 47. napirendi pontját.

³¹ Nagy Ferenc párizsi tartózkodásáról lásd az [53.] 136. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

[57.] 140.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi szeptember hó 20-án délelőtt 12 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Szakasits Árpád államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviseletében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Rácz Jenő pénzügyminiszter, Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Bán Antal iparügyi miniszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[Nagy] *Miniszterelnök*: dr. Balogh István megérkeztéig felkéri a közlekedésügyi minisztert előterjesztései megtételére.

1

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Ferenc Csatorna Rt. részére 1946. évi július hó 31-éig kiutalt hitelek jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹

2

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a 8100/1946. ME számú rendelet alapján a közforgalmi repülés létszámába 23 nem rendszeres állású repülésbiztosító időjelző alkalmazása tárgyában.

¹ Az 53 875/1946.Közl.M.II. sz. előterjesztés az 1946. május 31. és július 25. közötti időszak főleg illetményekre fordított pengő, milpengő és bilpengő összegekről adott tájékoztatást.

57. 1946. szeptember 20.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²

3

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát szolgálati útlevelek beszerzése tárgyában.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Amennyiben ezt kívánatosnak tartanak, akkor javasolja, hogy mód legyen arra, hogy a közlekedésügyi miniszterrel ezt a kérdést megbeszélje, tudniillik kontingentálni kellene, kik kapjanak szolgálati útlevelet. Különben minden köztisztviselő ostromolni fogja a Belügyminisztériumot szolgálati útlevéért.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Természetesen ki kell kötni, hogy csak szolgálati útra kaphatnak szolgálati útlevelet.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Pontosán meg kell állapítani, hogy milyen kategóriák vehetik igénybe.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Ez a megszorítás feltétlenül helyes.

[Nagy] *Miniszterelnök* javasolja, hogy a minisztertanács az előterjesztést elvben fogadja el, és a közlekedésügyi, belügy- és külügyminiszter beszéljék meg együtt, hogy milyen körben lehet engedélyezni a szolgálati útleveleket.

[Rajk] *Belügyminiszter* javasolja, hogy a szakminiszterek egy hét leforgása alatt tegyék meg erre vonatkozó bejelentéseiket a Belügyminisztériumban.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta. A belügyminiszter, külügyminiszter és közlekedésügyi miniszter együttesen állapítsák meg a részleteket.³

² Az 55 591/1946.Közl.M.III. sz. előterjesztés jelentette, hogy a 4740/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. május 4.) életbeléptetett magyar-szovjet légiforgalmi egyezmény alapján meginduló magyar légiközlekedés feltétele, hogy a repülésbiztosító időjárásjelző szolgálat megkezdje működését, s így a polgári légiforgalom biztosítása zavartalan legyen. Ehhez kérte a 23 személy alkalmazásának lehetővé tételét.

Az új közszolgálati és egyéb alkalmazások tilalmazásáról szóló 8100/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 17.) lehetőséget adott bizonyos kivételek alkalmazására.

³ 9725/1946.Közl.M.eln. sz. előterjesztésében a miniszter bejelentette, hogy szeptember 7-én tárcaközi értekezletet tartott a külföldi utazásokról és az ezekkel kapcsolatos útlevél-ügyekről. A gazdasági tárcák kérése alapján javasolta a hivatalos ügyben gyakran külföldre utazó tisztviselők számára a szolgálati útlevel biztosítását. Hangsúlyozta, hogy a kiutazások alkalmával az útlevel beszerzése, a meglévő útlevel meghosszabbítása esetleg kiterjesztése, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság kiutazási engedélyének megszerzése gyakran oly hosszadalmas, hogy a sürgős és fontos kiutazásokra gyakran már nem kerülhetett sor. Megemlítette azt is, hogy a külföldre kijutó bizottságokkal, rendes útlevel esetében, az ottani hatóságok nem úgy járnak el velük szemben, mint ahogy az a nemzetközi érintkezésben szokásos volt.

Javasolta a szolgálati útlevelnek — a szakminiszter javaslata alapján — egy évre való kiadását azzal, hogy ezekről a személyekről priorálás céljából a belügyminiszter és a Szövetséges Ellenőrző Bizottság előzetesen névjegyzéket kapjon.

4

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Pályi Zsigmondnak Prágába leendő kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴

5

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Déry Hugó MÁV műszaki főtanácsos párizsi utazásának költségeihez utólagos hozzájárulás kieszközlése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵

6

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát MÁV alkalmazottak jóvátétele tárgyában. (8000/1946. sz.)

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

7

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a berni vasúti nemzetközi tárgyalásra való kiküldetés tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶

8

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Dóczy Endre miniszteri osztálytanácsosi kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Dóczy Endre miniszteri osztálytanácsosi kinevezéséhez hozzájárult.⁷

⁴ Az 55 511/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztésében a miniszter kérte annak engedélyezését, hogy az ECITO, azaz a vasúti kocsik irányításával, felhasználásával és kiegyenlítésével foglalkozó nemzetközi szerv 1946. szeptember 23-án Prágában tartott értekezletére Pályi Zsigmond MÁV főintézőt kiküldhesse.

⁵ A 48 819/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztésében jelezte a miniszter, hogy Déry Hugó MÁV műszaki főtanácsost korábban az amerikai hadsereg leszerelési anyagából történő vásárlások ügyében küldte ki Párizsba. Az ő költségeinek fedezését szolgáló 420 dollárnak és 100 osztrák schillingnek megfelelő adópengő elszámolására kért engedélyt.

⁶ Az 56 290/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztés dr. Görtner József MÁV főtanácsosnak és dr. Mátyássy Zoltán MÁV titkárnak — a francia vasutak megkeresése alapján — a szeptember 24-én Bernben tartott nemzetközi áruszállítási értekezletre való kiküldetésére tett javaslatot. A nemzetközi áruforgalomba való nagyobb mértékű bekapcsolódás lehetőségének biztosításán túl reményét fejezte ki a miniszter, hogy felvethető lesz az amerikai kölcsönből származó anyagok hazaszállításával kapcsolatos transit díjkedvezmény kérdése is.

⁷ Mistéth Endre újjáépítési miniszter szám nélküli előterjesztésében kérte dr. Dóczy Endre iparügyi miniszteri titkár újjáépítési minisztériumi miniszteri osztálytanácsossá való kinevezését.

57. 1946. szeptember 20.

9

[Mistéth] Újjáépítési miniszter előterjeszti javaslatát a Gellért-hegyi orosz emlékmű hitelének biztosítására 2 800 000 forint engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács a Gellért-hegyi orosz emlékmű költségeire kettőmilliónyolcszázezer forintot engedélyezett.⁸

10

[Bolgár Elek követ] Külügyminiszter [helyett] előterjeszti javaslatát a külgügyi tárca 1946/47. költségvetési évben előirányzott fogalmazási létszámának egy az V. fizetési osztályba, egy a VII. fizetési osztályba, a segédhivatali létszámának egy a VIII. fizetési osztályba és egy a XI. fizetési osztályba sorozott állással való kiegészítése tárgyában. Előadja, hogy az állásokra azért van szükség, mert a svájci magyar követségre hárul a genfi és zürichi konzulátusok megszüntetésével keletkezett munkatöbblet.

[Rác] Pénzügyminiszter: A Pénzügyminisztérium hozzájárult.

[Bán] Iparügyi miniszter: Tény az, hogy a két konzulátus megszünt, és azoknak a munkáját a berni követség végzi.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nem lehetne a meglévő státusból pótolni ezeket az állásokat?

[Nagy] Miniszterelnök: A létesítendő valamelyik külképviselet terhére vegyék fel, és állítsák be ezeket az állásokat. Át kell tolni a legutolsóra, ami az év végén kerül betöltésre.

Minisztertanács az előterjesztéshez a miniszterelnök által javasolt feltétellel hozzájárult.⁹

11

[Bolgár Elek követ] Külügyminiszter [helyett]: Előbbi előterjesztésével kapcsolatban előterjeszti Jónás Endrének a VIII. fizetési osztályba leendő kinevezése iránti javaslatát, és a képesítés alóli felmentését.

Minisztertanács Jónás Endrének a VIII. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult, a képesítés meglétét az 1150/1945. ME számú rendelet jogkörében elengedte.¹⁰

Jelezte, hogy nevezett az Iparügyi Minisztériumban betöltött politikai államtitkárrá történt kinevezése óta közvetlen munkatársa volt, s munkája felől kedvező véleménye alakult ki.

⁸ A 17 515/1946.U.M.VI. sz. előterjesztés jelezte, hogy a Magyarországon harcolt orosz katonák emlékének megörökítésére a Gellért-hegyen emelt emlékmű építését a Honvédelmi Minisztérium 1945 októberében kezdte meg, majd a Gazdasági Főtanács határozata értelmében 1946. augusztus 10-én a munkák irányítását az Újjáépítési Minisztérium vette át. Az emlékmű költsége 195 millió forint volt, amit a tárcák közösen viseltek. Az Újjáépítési Minisztérium a reá és, 1946 szeptember-decemberi kiadásokra kérte a jelzett összeg felhasználásának engedélyezését.

⁹ A 25 102/1946.Küm.2. sz. előterjesztés jelezte, hogy a két magyar konzulátus megszüntetésére takarékosági okokból került sor.

¹⁰ A 1150/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. május 4.) a közszolgálati alkalmazáshoz előírt képesítési kellékekről szólt.

12

[*Bolgar Elek követ*] *Külügyminiszter* [h.] előterjeszti javaslatát dr. Kossányi Béla és dr. Gerevich Tibor párizsi kiküldetése tárgyában.

A Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹

13

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát az Áttelepítési Kormánybiztosság költségvetése tárgyában.

Szakasits Árpád államminiszter: Ebben benne van a svábok kitelepítésének költsége is?

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Nem. Ez csak a cseh áttelepítésre vonatkozik.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Az áttelepítési akció abba a helyzetbe jutott, hogy meg kell kezdeni az áttelepülők vagyonának összeírását. A véghatározatok szerint 40–40 bizottságot kell felállítani Magyarországon és Csehszlovákiában. A csehszlovákiai bizottságok megszervezése ügyében leutazott Budapestre a kormánybiztosság pozsonyi megbízottja, hogy a munkálatoakat letárgyalják, és költségvetési végeredményre is jussanak. A végeredmény az, hogy a csehszlovákiai munkálatok végrehajtásához sürgősen szükség volna 600 000 forint átutalására a pozsonyi kirendeltséghez. Óriási vagyontételekről van szó, és amennyiben nem tudunk eleget tenni az összeírási kötelezettségnek, a másik szerződő fél a mi részvételünk nélkül végrehajthatja. Nem áll a kormánybiztosság érdekében, hogy költségvetési hiány miatt nem tudja végrehajtani ezt a komoly munkát. Kéri a hitelkeret felemelését. Augusztus óta kapott 300 000 forintos előirányzatot, és a kormánybiztosság még most is ebből a hitelből él.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Nem volt megszabva, hogy meddig kapja a pénzt, egyelőre kapott 300 000 forintot.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Kétségtelen, hogy a kormánybiztos érvei nagyon komolyak. Ebből nagy veszteségek származhatnak. Kérdést intéz a kormánybiztoshoz, hogy mennyi lenne a legszűkebb kívánalma?

¹¹ Előzményéről lásd az [53.] 136. sz. jegyzőkönyv 21. jegyzetét.

A Külügyminisztérium 347/res/Bi.-1946. sz. előterjesztése jelezte, hogy műemlékek, levéltári anyagok tekintetében már a trianoni béketárgyalások során is igényeket jelentettek be Magyarországgal szemben a szomszédos államok. Valószínűnek tartotta, hogy hasonló kérdés a párizsi tárgyaláson is felmerül. „Ha pedig ezeket az igényeket a szomszédos államok részére méltányolni fogják — olvasható az előterjesztésben —, akkor a legjelentősebb kulturális javainktól fognak minket megfosztani, többek között olyanoktól, amelyek történelmünk legértékesebb dokumentumai közé tartoznak, és amelyek az ő kezükbe kerülve végleg elveszhetnek.” (MOL XIX-1-1-s-12-1946-5253) Ezért sürgette a szakértők kiküldését.

Dr. Gerevich Tibor (1882–1954) művészettörténész egyetemi tanár már a trianoni békeszerződés idején is eredményesen képviselte a magyar érdekeket műtárgyi és műemléki vonatkozásokban.

57. 1946. szeptember 20.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Csak a csehszlovákiai munkálatok elvégzésére több mint félmillió forint szükséges.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter:* Mennyi lenne a szükséglet magyar vonalon? Állapítsa meg a kormánybiztos az előirányzatot, hogy lássák előre, mire kell számítani.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Volna egy javaslata. Megszavaz a minisztertanács félmilliót azzal, hogy ebből a legszükségesebb kiadásokat folyósítsák, a pénzügyminiszter pedig küldjön ki egy költségvetési szakértőt, aki előre elkészíti a kormánybiztosság költségvetését.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: Tudtával már van is nála egy költségvetési szakember. Annak megállapítása szerint és a költségvetési tárgyalások eredményeképpen 2 800 000 forint költségben történt megállapodás.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Ezt az összeget a minisztertanács még nem vizsgálta meg. Félmillió forinthez járuljon hozzá a minisztertanács.

Minisztertanács az Áttelepítési Kormánybiztosság részére egyelőre 500 000 forint rendkívüli hitel folyósítását engedélyezte.¹²

14

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Lengyel Zoltán özvegyének az V. fizetési osztály szerinti törvénytörvényeszerű özvegyi nyugdíj összegével felérő állandó nyugdíjsegélye tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

15

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében egyes rendelkezésekről szóló 5000/1946. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában.¹³

Rákosi Mátyás államminiszter: Ez a rendelet lényegében visszacsinálja az egész leépítést. Most már két oldalról hozzák vissza a tisztviselőket. Ez a javaslat beláthatatlan mennyiségű tisztviselőt fog visszahozni, óriási zsilipet

¹² A 2819/1946. ME III. sz. — azaz az Áttelepítési Kormánybiztosság előterjesztése — abból indult ki, hogy a minisztertanács a kormánybiztosság költségvetését 1 200 000 forintról 300 000 forintra szállította le. Hangsúlyozta, hogy feladatait ilyen körülmények között nem képes ellátni, legfeljebb a telepítés belső szervezésével lesz képes foglalkozni, de a szlovákiai szervezet kiépítésének vagy a vegyes bizottságoknak a költségeit nem tudja viselni. Kérte, hogy a feladat ellátása a kormánybiztosságnál maradjon továbbra is, valamint azt, hogy biztosítsák ennek költségeit. Végül javasolta, hogy a kormánybiztosság pénzügyi ellátmányát a Miniszterelnökség keretében, a Kisebbségi Alaptól elkülönítve kezeljék. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-5211)

¹³ A köztisztviselők és egyéb állami szerveknél dolgozó alkalmazottak létszámcsökkentéséről intézkedő 5000/1946. sz. rendelet (MK 1946. május 19.) kiegészítésére vonatkozó tervezet nem található a jegyzőkönyv mellett, így a felszólalók hivatkozásait csak a megjelent rendelet szövegével tudtuk összevetni. A 5000/1946. ME sz. rendelet kiegészítéséről a 11 000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. szeptember 24.) intézkedett.

nyit ki. Különösen veszélyes a Honvédelmi Minisztériumra vonatkozó rész, ahol százával kellene a különböző tiszteket elbocsátani.

Dr. Balogh István [államtitkár]: A honvédelmi tárca kikapcsolásával el lehet fogadni a rendeletet.

[Rajk] Belügyminiszter: Ez a rendelet csak nagy általánosságban lett elfogadva, így pontosan kidolgozva nem. [sic!] Vannak olyan pontok, amelyek félreértésre adnak alkalmat, másrészt pedig sokkal jobban kitágítják a határt, mint ahogyan a minisztertanácsi határozat ezt megállapította. A rendelet 2. §-ának a) és b) pontjában olyan felsorolás van, amely lényegében az összes eddigi B-listázást teljesen bizonytalanná teszi.¹⁴ Ezek szerint, aki létszámfeletti alapon lett elbocsátva, azt most a Miniszterelnökségen keresztül vissza kell állítani.

[Nagy] Miniszterelnök: Ez nem így van.

[Rajk] Belügyminiszter: A rendelet azt mondja, hogy „aki a rendeleten túlmenően lett leépítve”.¹⁵ Ez nem precíz megfogalmazás, másrészt ellentétben áll a revízióra vonatkozó rendelkezésekkel is.

[Nagy] Miniszterelnök: A revízió a méltánytalan, sérelmes és téves eseteket vizsgálja felül.

[Rajk] Belügyminiszter: Ez is méltánytalan és sérelmes eset. Ez a két pont bizonytalanná teszi az egész eddigi eljárást azért is, mert nem lehet megfogni azt, hogy hol lépték túl a rendeletben meghatározott létszámot. Mert maga az alaprendelet és a végrehajtási utasítás is kimondja azt, hogy lehet szakonként venni, és lehet globálisan venni a tisztviselők számát. Ilyen alapon az egész országban bizonytalan állapot teremődik.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Nem is ilyen irányban bírálják el az eseteket, és minden esetben a szakminiszter meghallgatásával döntenek.

[Rajk] Belügyminiszter: Ez így nem volt a minisztertanácsban.

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: A belügyminiszternek igaza van. De ha a folytatását nézzük a dolgoknak, akkor automatikusan úgyis azokat kell visszavenni a legközelebbi alkalommal, ha felvételre kerül a sor, akiket a B-

¹⁴ A kiegészítő rendelet 2. § (1) bekezdése kimondta, hogy a miniszterelnök — az a), b) és i) pont esetében az illetékes miniszterrel egyetértve, egyébként pedig az illetékes miniszter meghallgatása után — megsemmisíti az 5000/1946. ME sz. rendelet végrehajtása során hozott azon határozatot, amellyel

a) az alkalmazottat a hivatali tennivalók ellátása szempontjából nélkülözhetőnek minősítették — ha az illető tárcától elbocsátott alkalmazottak összes száma meghaladja azt, amennyivel a tárca létszáma a pénzügyminiszterrel egyetértve megállapított adatok szerint csökkentendő volt; b) az 1944. évi december 22. napja után közszolgálatba lépett alkalmazottat — az alaprendeletben meghatározott tíz százalékos keret túllépése miatt bocsátották el.

A kiegészítő rendelet 2. § (1) bekezdésének i) pontja azok visszavételéről szólt, akik ügyét illetéktelen bizottság bírálta el, vagy a bizottság nem valamennyi tagjának részvétele mellett hozták az elbocsátó döntést.

¹⁵ Az idézőjelbe tett szöveg nem szerepel a kiegészítő rendeletben.

57. 1946. szeptember 20.

lista során elbocsátottak. Ez az alaprendeletből következik. Tehát nem veszélyes ez az intézkedés.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Meg kellene toldani a kérdéses pontot egy klauzúrával: csak abban az esetben alkalmazható, ha az illető tárca létszámában az összes elbocsátottak létszáma meghaladja azt a számot amit a pénzügyminiszterrel egyetértésben megállapítottak. A 2. § h) pontja¹⁶ is félreértésre ad alkalmat. Kimondja, hogy ott, ahol a nyugdíjogosultságot meg kellett volna állapítani, és nem állapították meg, az illetőnek nem csak a nyugdíjogosultságát kell megállapítani, hanem vissza is kell venni az illetőt. Állapítsák meg a nyugdíjogosultságot, de ne vegyék vissza.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ennél a résznél egy szó hiányzik. Az utolsó mondatnál beveendő a „vagy megvonásával” kitétel. Ez felel meg az alaprendeletnek.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Nem tartja fontosnak ezt a betoldást.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Eltekint a módosítástól.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A 2. § k) pontjával¹⁷ kapcsolatban [kifogásolja] azt a megfogalmazást, hogy „A rendeletben szabályozott eljárás befejezésére megszabott határidő eltelte után”. Ez rendkívül bizonytalan fogalommá válik, tekintettel arra, hogy a határidőt igen sokszor megsabták és meghosszabbították, sőt még ma is állandóan hosszabbítják. Ezt precízebben kellene megfogalmazni. Javasolja, hogy vegyék a legutóbbi meghosszabbítási határidőt, és akit ettől az időtől fogva helyeztek B-listára, arra vonatkozzék ez a rendelkezés.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Két egészen kis észrevétele van. A 2. § 1. bekezdésének c) pontjánál¹⁸ pontosabban kell megmondani, hogy ki tekintendő hadifogolynak. Javasolja a következő szöveg felvételét: „hadifogolynak tekintendő mindaz, akit a szövetséges hatalmak országon kívül fogvatartanak, tekintet nélkül arra, hogy az illető életjelt adott-e magáról, vagy sem.”

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A meghatározás nem jó, mert ilyen módon minden eltűnt hadifogolynak számít. Ezt igen nehéz meghatározni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Vannak például nyugatosok, akik rég hazajöhettek volna, de reakciósook, és azon fáradoznak, hogy a hozzátartozóik is kijussanak. Emigráns papírokat akarnak szerezni és kivándorolni. Ezeknek felesleges fizetéseket adni.

¹⁶ A kiegészítő rendelet 2. § (1) bekezdésének h) pontja arról szólt, hogy vissza kell venni azokat, akiket azért bocsátottak el, mert az egyébkénti B-listázás folytán a létszámcsökkenést kívánt mértékét nem érték el, és végelbánás alá vonásukat mellőzték, ellátási vagy a szolgálat alapján támaszthatott egyéb igényeiket kizárták.

¹⁷ A kiegészítő rendelet 2. § (1) bekezdésének k) pontja azok visszavételéről szólt, akiket a rendeletben megszabott határidő eltelte után bocsátottak el.

¹⁸ A kiegészítő rendelet 2. § (1) bekezdésének c) pontja általánosságban szólt a hadifogságban lévő alkalmazottakról: azok visszavételét is javasolta, akik szolgálatukat nem a megkívánt mértékben látták el, illetve akik a hivatali tennivalók ellátása szempontjából nélkülözhetők voltak.

57. 1946. szeptember 20.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Javasolja az alábbi meghatározást: „hadifogolynak tekintendő az, akinek hozzátartozója számára az ellátási igény megállapított, vagy ha hozzátartozója volna, az ellátási igényre jogosult volna.”

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ez a meghatározás helyes. Viszont meg kell szüntetni azt a helyzetet, hogy a nyugatos hadifoglyok hozzátartozói itt fizetéseket kapjanak.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ez a rendelet nem alkalmas hely erre a szabályozásra.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezt a kérdést majd külön kell szabályozni.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Másik észrevétele a 2. § 1. bekezdés f) pontjára¹⁹ vonatkozik. Nincs elég pontosan meghatározva, hogy ki tekintendő létszámapasztó bizottsági tagnak. Ezt az eskü letételének időpontjától kell számítani. Tehát arra vonatkozik a rendelet, aki a rávonatkozó határozat kelte előtt az esküt letette.

Dr. Balogh István (államtitkár): Ez azért is jó, mert nem lehet akkor visszaélés.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A 3. § a)²⁰ pontja a következőket mondja: „ha hadifogságban lévő alkalmazottak megnyugtató bizonyíték nélkül bocsátattak el...” Ez nagyon tág megfogalmazás. A bevezetés előírja, hogy a szakminisztert a Miniszterelnökség csak az a), b) és i) pontoknál köteles megkérdezni, egyébként egyénileg jár el. Ez nem helyes. Itt maga a fogalmazás is homályos és pongyola. Javasolja, hogy úgy vegyék be a szövegbe ezt a részt, hogy „azokat a hadifoglyokat, akiket minden bizonyíték nélkül bocsátattak el...”²¹

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez helyes.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A 4. § 4. bekezdése²² éppen az előző hozzászólások alapján felesleges.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez elhagyható.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A 4. § 3. pontja²³ akként lenne módosítandó, hogy a határozat megsemmisítését az alkalmazott, vagy pedig az illető B-lista bizottság elnöke is kérhesse.

¹⁹ A kiegészítő rendelet 2. § (1) bekezdésének f) pontja azok visszavételéről szól, akik az 5000/1946. ME sz. rendelet értelmében a létszámcsökkentés végrehajtására alakított bizottság elnökévé, illetőleg tagjává jelölték ki, és elbocsátásuk a bizottságban való részvételükkel kapcsolatos eskü letétele után történt.

²⁰ A kiegészítő rendelet 3. §-ának a) pontja azt mondta ki, hogy a miniszterelnök az illetékes miniszterrel egyetértve megsemmisíthette az olyan határozatot is, amely azon hadifogságban lévő alkalmazottal kapcsolatos, akinek a hivatali működése az ország demokratikus szellemű újjáalakítását tevőlegesen nem szolgálta, és minden bizonyíték nélkül történt az elbocsátása.

²¹ Lásd e jegyzőkönyv 14. és 20. jegyzetét.

²² A kiegészítő rendelet 4. §-ában már nem szerepel a (4) bekezdés, így annak szövegét nem ismerjük.

²³ A kiegészítő rendelet 4. §-ának (3) bekezdése a következőket tartalmazza: „A határozat megsemmisítését az érdekelt alkalmazott, ha pedig az alkalmazott elháríthatatlan akadály következtében gátolva van, házastársa, egyenesági rokona, vagy testvére is kérheti. A kérelemben meg

57. 1946. szeptember 20.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Ez helytelen azért, mert az illető B-lista bizottsági elnökök megszűntek fungálni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Valami terminust kellene szabni a határozat megsemmisítésére.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Lehetőleg rövid határidőt.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez év végéig.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Tehát a 4. § 3. bekezdésébe beveendő, hogy legkésőbb az 1946. évi december hó 31-éig.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: A bizottsági tagok esküjének dátuma nem mindig megfelelő. Lehetséges, hogy antedatálva kapta meg az elbocsátó javaslatot. Ki kellene mondani, hogy a határozat kézhezvételének dátuma számít.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Lehetetlenség ezt megállapítani.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Javasolja, hogy ne csak az a), b) és i) pontoknál mondja ki a rendelkezés a szakminiszter megkérdezését. A miniszterek megkérdezése esetleges vitás pontoknál értékes támpontokat tudna nyújtani a Miniszterelnökségnek, tehát vagy az egészre vonatkozólag kérdeztessék meg a szakminiszter, és azzal egyetértőleg intézkedjék a Miniszterelnökség, vagy pedig ugyanaz a bizottság érvényesítse véleményét, amelyik a revíziót végzi.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az előbbi javaslat jobb, mert három hónapig nem lehet permanenciában tartani ezt a bizottságot.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: De rövid határidőn belül köteles nyilatkozni a szakminiszter.

[Rajk] *Belügyminiszter*: A Miniszterelnökségnél esetleg hiányozhatnak olyan dokumentumok, melyeknek alapján intézkedhet. A szakminiszter ezekkel rendelkezhet.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Amúgyis meg kell kérdezni a szakminisztert.

[Rajk] *Belügyminiszter*: E szerint a rendelet szerint nem kell.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ha a miniszterelnök felelős a rendelet végrehajtásáért, akkor ne terjedjen túl a kötelezettsége a szakminiszterek meghallgatásán.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ezt is magáévá tudja tenni.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: A 2. § 2. bekezdése 3. pontját²⁴ kéri kiterjeszteni kifejezetten a hadiözvegyekre is. Ez csak elnézése volt a rendeletnek.

Minisztertanács az előterjesztést a belügy-, pénzügy- és népjóléti miniszter módosításaival elfogadta.

kell jelölni az annak alapjául szolgáló adatokat és csatolni kell az esetleges bizonyítékokat. Az ilyen kérelmeket 1946. évi december hó 31. napjáig lehet a miniszterelnöknél előterjeszteni.”

²⁴ A kiegészítő rendelet 2. §-ának (2) bekezdésének nincs 3. pontja. Feltehetőleg az egyetlen mondatból álló (2) bekezdésre vonatkozott a népjóléti miniszter észrevétele. Ez arról szólt, hogy a rendelet alkalmazása szempontjából a hadifogoly hozzátartozójának ellátási igényére is tekintettel kellett lenni.

16

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a X–XV. fizetési osztályba tartozó alkalmazottak illetményeinek október hónaptól leendő felemelése tárgyában. Megjegyzi, hogy a minisztertanácsi programon a javaslat — valószínűleg a rövidség kedvéért — úgy szerepel, mint fizetésemelés, szükségesnek tartja azonban leszögezni, hogy nem fizetésemelésről, hanem pótlékolásról van szó.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Aránytalanság áll elő abból, hogyha a rendőrségi tisztviselők pótlékot kapnak, a többi minisztériumi tisztviselők pedig nem. Ki kellene venni a pótlékolás alól azokat, akik irodai szolgálatot teljesítenek.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Rendkívül nehéz a rendőrséget őrszemélyzetre és nem őrszemélyzetre osztani.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Előállhat az a helyzet, hogy egy irodasegédtest nem akar majd előlépni a IX. fizetési osztályba, mert akkor kevesebb fizetést fog kapni.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Az egész rendőrségen belül az irodai személyzet alig tesz ki 3–4000-et. Ez költségvetési szempontból sem olyan tétel, amiért a rendőrséget ketté kell osztani.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Ez elvi kérdés. Miért kapjon többet az a gépiprózó, aki a rendőrségnél van, mint az, aki a Belügyminisztériumban?

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ha ezt a szétválasztást meg akarják csinálni, akkor a Nemzetgyűlés elé kell vinni a kérdést. Meg kellene változtatni az egész rendőrség struktúráját.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁵

17

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Tűzkereszt jelvények viselésének és adományozásának eltiltása tárgyában.²⁶

²⁵ Előzményéről lásd az [55.] 139. sz. jegyzőkönyv 30. napirendi pontját.

²⁶ Az 504 932/1946. BM. IV-1. a. sz. előterjesztésében a belügyminiszter javasolta, hogy nemzetvédelmi kereszt-jelvények, valamint a Felvidéki, Erdélyi és Délvidéki Emlékérmek viselésének megtiltása tárgyában kiadott 4840/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. július 20.) hatályát a Tűzkereszt jelvények viselésére is terjesszék ki. A Tűzkereszt-jelvényt — mint írta — annak a háborúnak a résztvevői részére állapították meg, amely háborút a német fasiszta célok szolgálatában az orosz hadsereg ellen folytattak.

Az előterjesztés mellett megtalálható az igazságügyminiszter T.3361/1946. sz. észrevétele. Rámutatott arra, hogy a Felvidéki, Erdélyi és Délvidéki Emlékérem viselésének eltiltását a honvédelmi miniszter kezdeményezte, s a Tűzkereszt-jelvényekre azért nem tért ki, mert ezt nem csak katonai, hanem olyan polgári személyek is megkaphatták, akik az 1938–1941. évi területgyarapításban jelentős szerepet vittek. Nem ellenezte a jelvény viselésének eltiltását, de a belügyminiszter által javasolt rendeletszövegnek az átalakítását, a jelvény viselésének esetén büntetés

57. 1946. szeptember 20.

[Bartha] *Honvédelmi miniszter*: Tisztázni kell, hogy azokat a jogosítványokat, melyeket a Tűzkereszttel kapcsolatban adtak ki, szintén visszavonják ezzel a rendelkezéssel kapcsolatban?

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ezt a két kérdést válasszák most szét. Vonatkozik ez a javaslat csak magára a kitüntetés jelvényére. A további kérdés szabályozása az Igazságügyminisztérium feladata. Véleménye szerint a kettőt el lehet egymástól választani.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: A Délvidéki, Felvidéki és Erdélyi Emlékéremmel kapcsolatban hozott hasonló javaslattal egyetértett, de a Tűzkereszt-nél más elbírálás szükséges, mert azt a személyes bátorságáért kapta az illető.

Szakasits Árpád államminiszter: A Szovjetunió elleni személyes bátorságáért.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Ezzel kapcsolatban meg kell említenie, hogy még mindig vannak az országban olyan nemesi úrbéri társaságok, melyeknek még ma is vásártartási joguk van.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez nem így van. A jogban részesül az egész falu.

[Rajk] *Belügyminiszter*: 60 magánszemély is van, akinek vásártartási joga van.

Dr. Balogh István [államtitkár]: Ezt meg kell szüntetni.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Az egész jogrendszer átvizsgálása most van folyamatban. Erre a kérdésre is sor fog kerülni. Beletelik legalább 10 évbe, amíg az egész magyar jogrendszert át tudjuk állítani.

Miniszterelnök ideiglenesen eltávozott. Az elnöklést Rákosi Mátyás miniszterelnökhelyettes vette át.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.

18

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Mojzer Antal kiküldetésének tudomásulvétele és 798,34 forint kiküldetési költség elszámolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

19

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát [néhai] Szlávik József próbarendőr két gyermekének kegynevelési járuléka tárgyában.

kiszabását javasolta. Az észrevétel nem került bele a rendelet szövegébe. Lásd a 10 964/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 25.

²⁷ Az 547 772/1946.B.M.IV./12. sz. előterjesztés jelezte, hogy dr. Mojzer Antal rendőrfőhadnagyot a magyar–csehszlovák lakosságcsere egyezmény végrehajtására alakult vegyes bizottság tárgyalásaira szakértőként rendelte ki. Ennek költségét jelentette a jegyzőkönyvben jelzett összeg.

57. 1946. szeptember 20.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

20

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Fodor Ferenc Benő [volt vörösőr] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

21

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Kerekes Géza [volt főbizalmi] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

22

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter* bejelenti, hogy az 1., 2., 7. és 8. pontokhoz a legutóbbi minisztertanács hozzájárult.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Javasolja, hogy a jövőben ilyen fontos, és a tárcákat is érintő kérdéseket ne hozzanak tárgysorozaton kívül minisztertanácsba, mert így a szakminiszterek nem tudják álláspontjukat érvényesíteni, és lett volna a javaslathoz hozzászólása.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁸

23

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát néhai dr. Perényi József [pénzügyminisztériumi miniszteri tanácsos] özvegyének kegyelmi ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

24

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát néhai Kovács József [nyomdai osztályvezető] özvegyének kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

25

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát néhai Holvay Károly [altiszt] özvegyének kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

²⁸ A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 1. sorszám alatt szereplő napirendi pontot az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 5., a 2. sorszám alatti napirendi pontot a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 27., a 7. sorszám alatti napirendi pontot az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 3., míg a 8. sorszám alatti napirendi pontot az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 4. napirendi pontjaként tárgyalta a minisztertanács.

Meg kell jegyezni, hogy az 1. sorszám alatt említett előterjesztés tárgyalását nem zárta le a minisztertanács, a pénzügyminiszter levette a kérdést a tárgysorozatról. Így a belügyminiszter észrevétele helytálló volt.

57. 1946. szeptember 20.

26

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát néhai Zeffer Antal kiskorú gyermeke részére kegynevelési járulék engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

27

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Szamek Anna, Roskoványi Éva és dr. Tarján Györgyné szerződéses alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

28

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Kiss Imre [állampénztári főtitst] nyugdíjának megállapítása [ügyében] a VI.3. fizetési osztály szerint.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

29

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Bán László [adóhivatali tisztt] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

30

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti 54 242/1946. számú javaslatát özv. Kosir Ferencné és társai jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁰

31

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a magánalkalmazottak létszámcsökkentése tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nem ismeri a kérdést, nem kapta meg.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Szeptember 18-án szétküldték.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Újítások vannak, melyeket nem ismer.

[Rácz] *Pénzügyminiszter* bejelenti, hogy javaslatát leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³¹

²⁹ A 132 270/1946.P.M. sz. előterjesztés előadta, hogy a külföldre vitt magyar javak összegyűjtése, megőrzése és hazaszállítása céljából a Frankfurt-Hochstban működő Magyar Visszaszolgáltatási Bizottsághoz, továbbá a passauai Magyar Anyagi Bizottsághoz és a Bécsben létrehozott bizottsághoz — az amerikai fél meghívása alapján — egy-egy megfelelő nyelvtudással rendelkező titkárnó kiküldése vált szükségessé. A jegyzőkönyvben említett három hölgyet kívánta kiküldeni hat hónap időtartamra. Megemlítette, hogy mindhárman részben külföldön végeztek tanulmányokat.

³⁰ Az előterjesztés hat dohánygyári, régebb óta baloldali magatartású alkalmazott kedvező nyugdíjazására vonatkozott.

³¹ Előzményéről lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 32. és az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját. Lásd még az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontját.

32

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a magtermesztés fejlesztése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³²

33

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1946. évi őszi inséges állami vetőmagakció költségeinek fedezésére 4 millió forint előirányzat nélküli kiadás engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az 1946. évi őszi inséges állami vetőmagakció költségeire négymillió forintot engedélyezett.³³

34

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Ballenegger Róbert szolgálati idejének a fizetési osztályba és fokozatba való beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

35

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát 300 fő lóápolónak a XV. fizetési osztálynak megfelelő díjazás mellett való alkalmazása tárgyában.

³² A földművelésügyi miniszter 39 100/1946.I./1. sz. előterjesztésében felhatalmazást kért a minisztertanácstól arra, hogy a magtermesztés fejlesztése érdekében kezdeményező lépést tehesen. Szükségesnek látta, hogy a magyar mezőgazdaság egyoldalú gabonatermelési rendszerét átirányítsák olyan termelési ágakra, amelyek biztosítékai lehetnek a mezőgazdasági export fejlesztésének, és amelyekhez a talajviszonyok, a termelési adottságok kedvezőeknek mutatkoztak. Különösen fontosnak tartotta a földreform révén kialakult kisgazdaságok bekapcsolását a vetőmagtermesztési munkába. Lásd a 11 230/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 1.

³³ Előzményéről lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 60. napirendi pontját.

A 39 050/1946.FM.I.1. sz. előterjesztésében a miniszter főleg az újonnan földhözjuttatott gazdák részére 1000 vagon őszi inséges állami gabonavetőmag kiosztásával kapcsolatos költségek fedezésére kérte a 4 millió forint előirányzat nélküli kiadás engedélyezését. Jelezte, hogy az újonnan földhözjuttatottak között mintegy 4 millió katasztrális holdat osztottak ki, ebből mintegy 1 600 000 hold őszi vetésére lehetett számítani. Az 1000 vagon őszi gabonavetőmag mintegy 100 000 hold elvetését tette lehetővé, azaz a gabonavetőterület mintegy hat százaléka részesülhetett belőle. A tényleges rászoruló vetésterülete ennél nagyobb volt, de csak azok részesülhettek belőle, akik 50%-os elemi kárt szenvedtek és az őszi gabonavetéshez a talajt kellőképpen előkészítették.

A juttatottaktól mázsánként 10 forint vételárelőleget, 3 forint utalványdíjat és a vasúti költség megtérítését kívánta meg, továbbá azt, hogy a ki nem fizetett vetőmagvat 1947 augusztus végéig 20%-os többlettel természetben szolgáltatassa vissza a gazda. Jelezte az előterjesztés, hogy a vetőmagvak felhasználását ellenőriztetni kívánta.

³⁴ A 131 160/1946.F.M.X.1. sz. előterjesztés dr. Ballenegger Róbert egyetemi, nyilvános, rendes tanár korábbi szolgálati idejének beszámítására tett javaslatot.

57. 1946. szeptember 20.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ezt meg kell adni, mert ez a méneskar helyett van. A Földművelésügyi Minisztérium költségvetése keretében.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Tudni kellene, mennyi a loállomány.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: 150 ménről van tudomása.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Az ügyet a költségvetési osztály letárgyalta és jelentette, hogy hozzá lehet járulni.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Január 1-jétől kezdve nincs költségvetési fedezet rá, attól kezdve a községnek kell fizetnie az alkalmazottakat, de azok nem lesznek rá hajlandók. Javasolja, nézzék meg jobban az előterjesztést.

Dr. Balogh István [államtitkár]: December 31. után is szükség lesz rájuk, talán még jobban, mint most. Ez nem kinevezés, hanem csak alkalmazás.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A községek a fedeztetési díjakból fizetni fogják az alkalmazottakat. Meg kell szavazni, mert erre szükség van.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁵

36

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a kishaszonbérletekkel kapcsolatos előterjesztést a minisztertanács utasítása alapján az igazságügyminiszterrel letárgyalta, és megegyeztek az összes vitás kérdésben.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁶

37

[Bán] *Iparügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő javaslatát leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁷

38

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a 33%-ban állami érdekelt-ségű Dunavölgyi Timföld Ipari Rt.-nak a Szovjet–Magyar Bauxit–Alumínium Társasággá való átalakításával kapcsolatban az új közszolgálati és egyéb alkal-

³⁵ A 66 400/1946.F.M.II.1. sz. előterjesztés jelentette, hogy a 11 750/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. december 18.) értelmében a katonai szervezetű méneskar megszűnt, s az országos lótenyésztési szolgálatot a Földművelésügyi Minisztérium vette át. A loápoló személyzetet — polgári alkalmazottak formájában — a honvédelmi miniszter bocsátotta rendelkezésére. Bejelentette egyben, hogy 1947. január 1-jétől — az említett rendelet értelmében — megfelelő előzetes tárgyalás után a törvényhatóságoknak kell átadnia az állami méneket, s költségeikről is a törvényhatóságoknak kell gondoskodniok a továbbiakban.

³⁶ Előzményéről lásd az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pontját.

³⁷ Az iparügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 1. sorszám alatt Nyeste Mihály technológiai iparmúzeumi szakaltiszt baloldali magatartásáért elszenvedett sérelmének jóvátételével kapcsolatos napirendre utalt.

57. 1946. szeptember 20.

mazások tilalmazásáról szóló 8100/1946. ME sz. rendeletben foglalt felvételi tilalom mellőzése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

39

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóságnak gépkocsivásárlásra rendelkezésre bocsátott 6 billió 660 milliárd adópengő póthitel kiutalásához utólagos hozzájárulása kieszközlése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁹

40

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium kezelési és altiszt személyzetének kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁰

41

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Szekfű Gyula részére a Budapesti Tudományegyetemen eddig elfoglalt magyar-történelem tanszék fenntartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴¹

42

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát [egy számvevőségi főtanácsos révén] özv. Beck Ferencné kegyelmi ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

³⁸ Az 59 418/1946.Ip.M.Sz. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a potsdami egyezmény magyarországi végrehajtásával kapcsolatban, valamint az 1946. április 8-án kötött szovjet-magyar egyezmény (lásd a [17.] 100. sz. jegyzőkönyv 5. és a [28.] 111. sz. jegyzőkönyv 60. napirendi pontját) értelmében a Dunavölgyi Timföld Ipar Rt. 50%-os szovjet érdekeltségű Szovjet-Magyar Bauxit-Alumínium Társasággá alakult át. Az új vállalat ügyvitelét az Alumíniumérc Bánya és Ipar Rt. látta el, külön e célra alkalmazott tisztviselőkkal. A szovjet részvényesek azonban teljesen el akarták különíteni az ügyvitelüket az Alumíniumérc Bánya és Ipar Rt.-től, ezért a Dunavölgyi Timföld Ipar Rt. ügykezelését intéző 40 alkalmazottját át kívánták venni a saját státuszukba, s néhány oroszul is tudó tisztviselőt is alkalmazni kívántak. Ehhez kért felmentést a miniszter a 8100/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. július 17.) foglalt alkalmazási tilalom alól.

³⁹ A 3677/1946.K.Sz.M.Eln. sz. előterjesztés az exportban résztvevő gyárak és üzemek erőteljes helyszíni ellenőrzése céljából kívánta beszerezni a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság részére a gépkocsit.

⁴⁰ A 4567/1946.K.Sz.M.Eln. sz. előterjesztés a létszámcökkentés, lemondások és halálosek folytán megürült állások terhére 5 kezelési alkalmazott és 3 altiszt felvételére kért engedélyt.

⁴¹ 66 469/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében a miniszter a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karának és tanácsának felterjesztése alapján kérte a moszkvai követté kinevezett dr. Szekfű Gyula egyetemi, nyilvános, rendes tanár tanszékének fenntartásához való hozzájárulást. Kérte, hogy ez ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

57. 1946. szeptember 20.

43

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Kenyeres Béla [tanító] jóvátetele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

44

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Vajtényi Margit [tanár] jóvátetele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

45

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Kolos Lajos [tanár] jóvátetele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

46

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter bejelenti, hogy a köztársasági elnök kérésére a tárgysorozaton 6. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Miniszterelnök időközben visszatért, és átvette az elnöklést.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Éppen most beszélt a köztársasági elnökkel, aki a javaslatnak későbbi időpontban való tárgyalását kérte.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴²

47

[Ries] Igazságügyminiszter bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴³

⁴² A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon a 6. sorszám alatt a paraszt- és munkásszármazású szegény és tehetséges gyermekek kollégiumi neveltetésének biztosítását célzó törvényjavaslat című előterjesztés szerepel.

Előzményéről lásd az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 15., majd a továbbiakról az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 36., és az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 47. napirendi pontját.

⁴³ Az igazságügyminiszter minisztertanácsi előterjesztéseit összefogó borítólapon 1. sorszám alatt a népbírói, népjogi, NOT és népfőügyészalkalmazottak részére az 5050/1945. ME sz. rendeletben (MK 1945. július 21.) és a 11 600/1945. I.M. sz. rendeletben (MK 1945. augusztus 19.) megállapított pótdíjak újbóli engedélyezésére vonatkozó napirendi pont címe szerepel.

A napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A javaslatot feltétlenül támogatni kell akként, hogy három hónapra volna célszerű megszavazni a pótlékot.” Lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 51. napirendi pontját.

48

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a „magyar zsidóságot ért üldözés megbélyegzéséről és következményeinek enyhítéséről” szóló törvényjavaslat tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést nemzetgyűlési tárgyalási alapul elfogadta.⁴⁴

49

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Varga József [főtörzs-örmester] özvegyének gyógyllátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

50

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az 1928:XL. tc. 133. §-a [és] az azt módosító rendelkezések alapján folyósított kölcsönök visszafizetésének, törlesztésének és kamatfizetésének függőbentartása tárgyában.

⁴⁴ Előzményéről lásd a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 30. napirendi pontját.

1946. szeptember 9-én Vas Zoltán, mint a Gazdasági Főtanács főtítkára, tárgyalásokat folytatott a törvényjavaslatról a Magyar Izraeliták Országos Irodájával és a Magyar Autonóm Orthodox Izraelita Hitfelekezet Központi Irodájával. Ezeknek az irodáknak a javaslata volt, hogy a hagyaték tulajdonosának elhalálása esetén a korábbi szervezetekben jelzett 1947., illetve 1950. évi időpont helyett az 1946. december 31-ei időpont szerepeljen. Javasolták továbbá a gazdátlanul vált hagyatéknek a létesítendő alap részére való átadása esetén az illetékmentességet, a természetes örökösök, családtagok esetében azonban az eredeti tervezetben szerepelt illetékmentesség törlését kívánták. E szervezetek is felvetették, hogy a törvény ne csak az izraelita, hanem a politikai meggyőződésük miatt korábban üldözött nem zsidó személyekre, vagyionukra nézve általában is vonatkozzék. Az alap vezetőségi tagjai esetében az eredetileg megjelölt 1/3-ad rész helyett ezek felének a kormány által való kinevezését kérték; az elnök személye esetében a köztársasági elnök részére javasolták a kinevezési jog biztosítását. Vas Zoltán e szempontokat előadta, képviselte a Gazdasági Főtanács ülésen. Feljegyzése, valamint a törvény tervezete megtalálható a Gazdasági Főtanács jegyzőkönyve mellett. (MOL XIX-A-10. 1946. szeptember 10. Stabilitizációs IX. ülés 1. pont.)

Az igazságügyminiszter szám nélkül benyújtott törvényjavaslatának indoklása áttekintette a magyarországi zsidóság üldöztetésének történetét, a vonatkozó jogszabályokat, s az úgynevezett jogszabályokon is messze túllépő deportálásokat, következményeiket. Hangsúlyozta, hogy a több évre terjedő, egyre fokozódó és végül a fizikai megsemmisítésre irányuló üldözés mégsem vezetett a magyar zsidóság teljes kipusztulására, hogy az üldözés után a magyar zsidóságnak egy töredéke még életben maradt, az elsősorban a magyar nép emberszeretetének és a Budapesten működött külképviseleti hatóságok fennkölt szellemű gondoskodásának, valamint az egyházak segítségének volt köszönhető.

A törvényjavaslat és az indoklása is jórészt megismételte az örökös nélkül maradt zsidó vagyonból alakítani tervezett alap, az ennek irányítását, felügyeletét ellátó szervekkel, az illetékmentességekkel kapcsolatban a korábbi tárgyalás során már felemlített kérdéseket. A törvényjavaslatot, a 20 000 forintnál kisebb, illetve az ennél nagyobb értékű hagyatékok illetékmentessége tekintetében, a Gazdasági Főtanács ezt követően módosította. (MOL XIX-A-10. 1946. október 3., Stabilitizációs XII. ülés 1. pont.) Lásd az 1946. évi XXV. tc.-t. Kihirdetésére 1946. november 15-én került sor.

57. 1946. szeptember 20.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁵

51

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát utólagos hozzájárulás tárgyában az OTI részére már rendelkezésre bocsátott kölcsön nyújtásához.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter*: Meg kellene kérni az igazságügyminisztert, hogy nézze meg a dolgot. A 8. cikk szerint a magyar államra nem szállhat tulajdonjog.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁶

52

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a magyar–csehszlovák lakosságcsere következtében áttelepülő személyek lakásainak igénybevétele tárgyában.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: A lakás ürességének időtartama bizonyos időhöz köthessék, nehogy ad infinitum üresen álljanak. Másrészt javasolja, hogy olyan embereket telepítsenek a lakásokba, akik a béreket ki is tudják fizetni.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: A szlovákiai magyarokat lakáshoz kell juttatni, akármilyen anyagi helyzetben vannak is.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: Arányosan kell őket a lakásokban elhelyezni.

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Tisztázni kell, hogy a kitelepítés és a betelepítés időpontja között ki fogja fizetni a lakbért, és hogy milyen mértékben érinti ez a stabilizáció tervét. Jelentős adók vannak, házbérek stb.

⁴⁵ A népjóléti miniszter még 1946. május 24-én kelt 42 518/1946.II.2. sz. előterjesztése felemlítette, hogy az Országos Társadalombiztosító Intézet, a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete, valamint az Elismert Vállalati Nyugdíjpénztárak az 1928. évi XL. tc. 133. §-a és az azt módosító rendelet alapján tartaléktökeiknek egy részét kölcsönbe fektették. Így ezek az intézetek 1945 előtt, majd az után is több millió pengő kölcsönt nyújtottak vármegyéknek, városoknak, községeknek, az Ipari Munkaszervező Intézetnek, az Országos Lakásépítési Hitelszövetkezetnek stb. A pénz romlása következtében azonban veszélybe került az elaggott, megrokkant munkások ellátását biztosító járuléktartalék sorsa. Kérte ezért, hogy a kölcsönök visszafizetése, törlesztése, a kamatok fizetése mindaddig tartassék függőben, amíg a pengőben nyújtott kölcsönök felértékelése megtörténik. A rendelet kiadására 1946 májusában nem került sor, megvárták ezzel a stabilizációt. Lásd a 12 180/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 25.

⁴⁶ A 43 809/1946.N.M.II. sz. előterjesztésében bejelentette a miniszter, hogy az Országos Társadalombiztosító Intézet a munkabérek 20%-át kitevő biztosítási járulékokból a stabilizációt megelőző rendkívüli áreltolódások következtében a legminimálisabb gyógyellátást és biztosítási szolgáltatást sem volt képes teljesíteni. Ezért a Gazdasági Főtanács kettőszázezermillió adópengőt bocsátott a rendelkezésére, amit az OTI részére ki is utalt. Kérte ehhez a minisztertanács utólagos jóváhagyását.

A pénzügyminiszter megjegyzése nem érthető.

57. 1946. szeptember 20.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A Gazdasági Főtanács azt az igényét jelenti be, hogy szeretné a dolgot közelebről látni, tekintve, hogy pénzről is van szó a javaslatban. Nézze meg a keddi Gazdasági Főtanács, és azután hozzák ismét minisztertanács elé.

Minisztertanács az előterjesztést részletes felülvizsgálat és előzetes véleményezés végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.⁴⁷

53

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a hazatérő hadifoglyok ellátására szeptember hónapra 500 000 forint, október hónapra 250 000 forint hitel biztosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁸

54

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az állami kórházak részére hitelkeret biztosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁹

⁴⁷ A 39 158/1946.N.M.I/3. sz. előterjesztés az áttelepülő lakosság részére nem csak lakás, hanem szükség esetén műhely biztosításáról is intézkedni kívánt. Javasolta továbbá, hogy a Magyarországról Csehszlovákiába áttelepülők ne értékesítsék lakásaikat, s így ne tegyék lehetővé a helyükbe költözők elhelyezését. Intézkedést javasolt továbbá a kitelepülők lakásában, műhelyében maradt bútorok, eszközök felhasználásáról is.

A Gazdasági Főtanács 1946. szeptember 27-én foglalkozott a kérdéssel. Kimondta, hogy a „magyar–csehszlovák lakosságcsere következtében áttelepülő személyek lakásainak igénybevétele tárgyában a népjóléti miniszter által a minisztertanács elé terjesztett rendelettervezetet ellenzi és megkeresi a minisztert, hogy az előterjesztést vonja vissza. A kérdés olyan értelmű rendeleti szabályozását látja szükségesnek, amely nem akadályozza meg az áttelepülők lakásainak és más helyiségeinek bérbeadását, illetőleg bérbevételét, azonban elrendeli az ilyen helyiségek nyilvántartásba vételét, és feljogosítja a hatóságot, hogy az ilyen lakásokat és más helyiségeket a Szlovákiából áttelepített magyarok elhelyezésére igénybe vehesse, és ebből a célból az időközben létrejött bérleti viszonyt negyedévi felmondással hivatalból megszüntethesse.” (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XI. ülés 8. pont.) A Gazdasági Főtanács — mint a jegyzőkönyv mellett található 7685/1946. sz. ügyiratából kitétnik — elsősorban azért tartotta szükségesnek a lakások és más helyiségek bérbeadását a szlovákok kitelepítése, és a szlovákiai magyarok megérkezése közötti időre, mivel mintegy 20 000 lakásról volt szó, amelynek az évi bére 5 millió forint körül mozgott, s ettől a háztulajdonosok elestek volna. Másrészt példaként hozta fel az olyan esetet, ha kitelepülő szlovák működött az adott község egyetlen pékműhelyét – s így a település lakói pékség nélkül maradtak volna a bérletbeadás megtiltása következtében. Lásd még az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 54. napirendi pontját.

⁴⁸ A 143 856/1946.N.M.IV/2. sz. előterjesztésében jelezte a miniszter, hogy a költségvetésén kívüli 750 000 forintot a Szovjetunióból 1946 augusztus–szeptember és október hónapokban hazaszállításra kerülő 25 000 főnyi hadifogoly élelmezésére, egészségügyi ellátására és segélyezésére kívánta felhasználni. Kérte egyben, hogy a következőkben várhatóan hazatérő további hadifogollyszállítmányok megfelelő ellátására megfelelő költségvetési összeget biztosítson a kormány a tárcának.

⁴⁹ A 232 458/1946.N.M.VIII. sz. előterjesztésében előadta a miniszter, hogy az állami kórházak és gyógyintézetek, valamint a közkórházak részére a költségvetésileg előirányzott hitelössze-

57. 1946. szeptember 20.

55

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a háborús események következtében köz vagy felekezeti temetőn kívül eltemetett hulláknak és hullarészeknek kiásatása, továbbá köz vagy felekezeti temetőkbe való szállítása és eltemetése tárgyában.

[*Bartha*] *Honvédelmi miniszter*: Az első § második bekezdésébe kéri bevenni, hogy a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértésben intézkedik a népjóléti miniszter. Másik észrevétele, hogy ne mondják ki, hogy „mártírok temetője”, mert lehetnek a halottak között nyilasok is.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: A zsidó érdekképviseltek ragaszkodnak a „mártírok temetője” elnevezéshez.

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Javasolja a „mártírok és háborús áldozatok temetője” elnevezést.

Minisztertanács az előterjesztést a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter módosításával elfogadta.⁵⁰

56

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 7. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵¹

gek nem voltak elegendők, de ezek felett a hitelek felett sem rendelkezhetett. Így az augusztus havi hitelösszegek felosztása során az állami kórházak dologi javadalmazására az évi hitelösszeg 1/12-ed részét kitevő 622 690 Ft helyett ennek 30,4%-ának megfelelő 189 300 Ft-ot, a közkórházak nyilvános betegápolási átalányára, valamint a szegénybetegek ápolási költségeire az évi hitelösszeg 1/12-ed részének megfelelő 834 075 forinttal szemben ennek csak 41,6%-át jelentő 346 983 Ft-ot fordíthatott. A legszükségesebb gyógyszerek, műszerek, közüzemi díjak, élelmezési költségek biztosítása érdekében kérte, hogy legalább a költségvetésileg megállapított havi összegeket megkaphassák a kórházak.

⁵⁰ A 9119/1946.N.M.eln. sz. előterjesztés utalt arra, hogy már 1945 februárjában, amikor az ország jelentős része még hadműveleti terület volt, intézkedett a köztemetőkön kívül eltemetett polgári és katonai holttestek kiásása és temetőbe szállítása ügyében. Az ország egészét illetően ekkor történt intézkedés. Az általános erkölcsi, illetve közegészségügyi érdeken felül közjogi (anyakönyvezés) és magánjogi érdekek (a halál tényének bizonyítása, öröklési stb. jogviszonyok tisztázása) szempontjából egyaránt indokoltnak jelezte a kérdés rendezését. Felhívta a figyelmet a különböző felekezetekhez, elsősorban a zsidó valláshoz tartozó áldozatok eltemetésénél a megfelelő vallási előírások megtartására. Az utóbbi kérdéssel kapcsolatban Molnár Erikától, illetve az Orthodox Izraelita Iroda alelnökétől származó érdemleges feljegyzések, levelek találhatóak a rendelettervezet 1946 áprilisában történt előterjesztését tartalmazó vallás- és közoktatásügyi iratban. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-2520) Lásd a 11 120/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 28.

⁵¹ A népjóléti miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 7. sorszám alatt a mezőgazdasági munkavállalók társadalombiztosításával kapcsolatos egyes kérdések szabályozását célzó napirendi pont szerepel. A kérdésről lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 63. napirendi pontját.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Szóvá kell tennie a népjóléti miniszternek a mai Szabad Népből megjelent cikkét.⁵² Az az érzése, hogy a népjóléti miniszter olyan kérdéseket hoz a nyilvánosság elé, amelyekért az egész kormány együttesen vállalja a felelősséget, úgyhogy nagyon kéri a népjóléti minisztert, hogy rektifikálja az általa ismertetett cikket. Rákosi Mátyás miniszterelnökhelyettes és Bán Antal iparügyi miniszter a tanúja annak, hogy miniszterre való kinevezésekor rögtön éppen ezeknek a kérdéseknek sürgős elővetelét tartotta szem előtt. Erről a kérdésről még nem tudott tárgyalni a népjóléti miniszterrel, csak a referensei tárgyaltak. Kéri, hogy bizonyos rektifikáció jelenjék meg és a népjóléti miniszter a jövőben kerülje a hasonló cikkek közzétételét.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: A cikk háttere a következő: [A] pénzügyminiszter értesítette arról, hogy augusztus havi hitelkeretét 17 000 forinttal csökkentette. A tényállás pedig az, hogy ez a hitelkeret csak a rendkívül csekély segélyek folyósítását biztosítja. A Pénzügyminisztériumban pedig ezt is túl soknak találták. Egyébként pedig ezt a kérdést azért kellett a nyilvánosság elé vinni, mert az egész országban a hadirokkantak és hadigondozottak körében egészen rendkívüli nyugtalanság van. A parlamentben a legutóbbi interpellációs napokon 8 interpelláció hangzott el ebben az ügyben.⁵³ Hozzá naponta jönnek a különböző küldöttségek. Szükségesnek látszott olyan állásfoglalás, amely a közvéleményt megnyugtatja.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Mint a kormány feje szól hozzá a kérdéshez. Helyes, ha a miniszterek kötelességük fokozottabb teljesítése érdekében csatároznak azért, hogy a tárcájuk pénzügyileg minél jobban alá legyen támasztva. Azonban nem helyes, ha egyik miniszter a másik ellen a nyilvánosságot hívja segítségül. Sok olyan látszat van ugyanis a demokráciában, amely nem nyugtatja meg a magyar közvéleményt. Kerülni kell azt a látszatot, mintha annyira nem tudnának megegyezni, hogy a nyilvánossághoz kell apellálniuk.

Rákosi Mátyás államminiszter: A dolog tárgyi részében viszont tényleg kell valamit csinálni. A kérdés tulajdonképpen bizonyos fokig labdázás jellegével bír. A népjóléti miniszterhez 8 olyan interpellációt intéztek, mintha ő lenne

⁵² A Szabad Nép 1946. augusztus 20-ai számában Molnár Eriknek „Megfelelő pénzügyi fedezetet a hadigondozáshoz” című vezércikke jelent meg. Jelezte, hogy az állami költségvetés 45 millió forintot biztosított erre a célra. Ha szembeállítjuk ezt az összeget — írta — a hadigondozottak félmillió tömegével, kitűnik, hogy egy-egy hadigondozottra általánosan csupán havi 7,5 forint, tehát jelentéktelen összeg jut. Hangsúlyozta, hogy szakítani kell a pénzügyminiszter szűkebb felfogásával, amely a hadigondozottak pénzellátásának mai összegét is sokallja.

⁵³ A Nemzetgyűlés 1946. szeptember 17-ei 61. ülésén a népjóléti miniszter Lévay Zoltánnak az OTI táppénzek dolgában július 24-én, továbbá Szakács Józsefnek, Pap Jánosnak, Lévay Zoltánnak és Stühmerneré Oberschall Ilonának július 24-én, Lévay Zoltánnak augusztus 14-én és Szőnyi Imrénének augusztus 28-án a hadigondozással kapcsolatos interpellációjára adott írásos választ. (N.N. 1946. 599–604. pp.)

57. 1946. szeptember 20.

az oka annak, hogy nem kapnak az emberek pénzt. Úgynevezett kormánypárti képviselők adták be az interpellációkat. Az egésznek az a látszata, mintha a népjóléti minisztert személy szerint támadnák. Ez általában kezd uzus lenni. Erre az általános támadásra volt válasz az inkriminált cikk. Ebben benne van a képviselőinknek a koalícióhoz való viszonya.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Az interpelláló képviselők tájékozódjanak először.

Szakasits Arpád államminiszter: Lassan az lesz a látszat, mintha a szocialista miniszterek lennének maga a kormány, [sic!] a kisgazda miniszterek pedig az ellenzék.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ez így is van.

B. Szabó István [államminiszter]: A paraszt- napokkal⁵⁴ kapcsolatban a Pesten járt vidékiek részéről nagyon sokszor hangzott el a panasz, hogy Budapest tele van kéregető katonával. Valami módon segíteni kellene ezeket az embereket. Talán az interpellációk is ebből indultak ki. Segíteni kell rajtuk, vagy pedig eltiltani a koldulást, mert ez nagyon rossz fényt vet az országra.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

58

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy mára ígért választ az oroszoknak a harmadik negyedévi ellátási igény tárgyában. Igényei között szerepel 880 tonna hús és 170 tonna zsír. Megállapodtak ennek a mennyiségnek kb. harmad részében. Ez 4 300 000 forintot tesz ki. Ma közölni fogja, hogy a kormány ehhez hozzájárult, és nem kér erre egyelőre hitelt, mert a folyó hónapra engedélyezett 8 400 000 forintból előreláthatólag lesznek kiesések, úgy-hogy valahogy majd megoldják a kérdést.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁵

59

[Eröss] *A Jóvátételi Hivatal elnöke*: A jugoszlávok részéről is igényt jelentettek be ez évre 10 000 tonna kenyérgabonára és 15 000 tonna kukoricára. A miniszterelnök adott ebben a kérdésben választ, hogy az igényt ilyen formában nem tudjuk teljesíteni. De most jött egy újabb kérelem, amelyben kukoricában kérnek valamit, és ezenkívül 3000 vagon zabot.⁵⁶ A kérdés úgy van feltéve, hogy a jugoszláv kormány ezt a kérdést, most már politikai kérdésként kezeli

⁵⁴ 1946. szeptember 7-9-én rendezte meg Budapesten a Kisgazdapárt a Parasztszövetséggel együtt az Országos Parasztnapokat.

⁵⁵ Előzményéről lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 36. napirendi pontját. Lásd továbbá a [62.] 145. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontját.

⁵⁶ A jugoszláv-magyar jóvátételi egyezményben foglaltak végrehajtásáról volt szó. Az egyezményt 1946. május 11-én írták alá. Lásd a [24.] 107. sz. jegyzőkönyv 53., valamint a [43.] 126. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és ez utóbbi 11. jegyzetét.

57. 1946. szeptember 20.

elsősorban, és mert ők még nálunk is nehezebb helyzetben vannak, számolnak azzal, hogy a magyar kormány mutasson segítségi készséget. A maga részéről rendkívül nagy súlyt helyez arra, hogy Jugoszlávia felé, ahonnan rengeteg megértést és készséget tapasztaltunk, valamit produkáljunk. Váratlanul érte ez a kérelem, úgyhogy nem tudott elvi kijelentést sem tenni, és nem volt abban a helyzetben, hogy választ adhasson.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Kérdést tesz fel a közellátásügyi miniszternek: hogy áll zab tekintetében.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A cséplési eredmények eleinte jobb kilátásokat mutattak, mint a valóságos eredmény, úgyhogy 2 millió mázsán felüli zabtermeléssel lehet számolni. A beszolgáltatás 80 000 mázsát meghalad, úgyhogy az a gondolata, hogy egyelőre 1000 vagon lehetne adni, de kukoricát ne ígérjünk. Kenyérgabonahiány van, kukoricával kell a kenyérgabonát pótolni. Az oroszok is kikötötték, hogy elsősorban ők kapjanak kukoricát. Egyelőre 1000 vagon zabot lehetne ígérni. Nem kell rövid terminusra szállítani.

Rákosi Máttyás államminiszter: Kukoricára vonatkozólag a forma az legyen, figyelemmel arra, hogy még nem tekinthető át terméseredményünk, ebben nem tudunk választ adni, kb. két hónap múlva látni fogjuk, hogy mit tudunk adni. Ezzel az indokolással kell a választ megadni, mert ha lesz is valami kukorica kivitel, akkor is elsősorban a Szovjetunió jön számításba és csak másodsorban Jugoszlávia.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

60

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos bejelenti, hogy az Áttelepítési Kormánybiztosság elkészült a kitelepítésre jelentkezők revíziójával. Ismerteti a számadásokat. Szeptember 18-án előzetes áttelepítés ment végbe, amelynek során vagyontalanokat telepítettek át.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁷

⁵⁷ Előzményéről lásd a [37.] 120. sz. jegyzőkönyv 16., az [54.] 137. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját!

Az áttelepítési kormánybiztos szám nélküli előterjesztésében beszámolt a Magyarországról Csehszlovákiába való áttelepülésre jelentkezők számáról és százalékos megoszlásáról. E szerint 55 455 volt az érvényes jelentkezők száma, ez — feltehetőleg — a magyarországi szlovákok 60,02%-át tette ki. Érvénytelen jelentkezést adott be 36 935 személy, azaz — a Magyarországon lakó, magukat szlováknak minősítő állampolgárok 39,88%-a.

Részletes tájékoztatást adott arról is, hogy miért minősítették egyesek jelentkezését érvénytelennek: visszalépett 15 805 (azaz a 36 935 személy 42,85%-a), ismeretlen volt 2651 (7,20%), nem csehszlovák nemzetiségű volt 10 250 (27,73%), 1938. november 2. után jött Magyarországra 1897 (5,12%), csehszlovák állampolgár és lakos volt 1223 (3,33%), családi akadály miatt 1957 (5,30%), meghalt 133 (0,32%), hadifogoly volt 2453 (6,65%), kettős jelentkezés miatt 566 (1,52%).

Az előtelepítésről lásd az [54.] 137. sz. jegyzőkönyv 5. jegyzetét.

57. 1946. szeptember 20.

61

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos előterjeszti 131/el/1946. számú javaslatát a pozsonyi hídfővel átcsatolandó községek lakosainak felvilágosítása tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A maga részéről kiküldött megfigyelőket a szomszéd községbe és hasonló értesítéseket kapott.

Rákosi Mátyás államminiszter: Pártvonalon kell itt valamit csinálni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Egyetért Rákosi államminiszter indítványával.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁸

62

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos előterjeszti 4681/1946. számú javaslatát a csehszlovák-magyar vegyes bizottságba Berecz Kálmán vármegyei főjegyzőnek póttagként való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁹

63

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos bejelenti, hogy naponta jelentkeznek menekült nyugdíjasok a kormánybiztosságon, akik 1944. december 1-től nyugdíjukat elvesztették. Ennek a kérdésnek a rendezése minisztertanács elé tartozik, ezért kéri, hogy az egyes tárcák terhére utalják a nyugdíjasok gondozását azzal, hogy kívánatos lenne, ha a magyar kormány a Csehszlovákiában befizetett nyugdíjalapot az államok közötti elszámolás tárgyává tenné.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁰

⁵⁸ Előzményéről lásd a [45.] 128. sz. jegyzőkönyv 12. jegyzetét, valamint az [53.] 136. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját!

Az áttelepítési kormánybiztos 1946. szeptember 19-én kelt „Titkos!” „Sürgős!” jelzésű bejelentésében előadta, hogy a Magyarországtól Csehszlovákiához csatolandó községekben járt. Megállapította, hogy csehszlovák propagandisták élénk tevékenységet fejtettek ki a lakosság körében, ennek ellenére csak a szláv nyelvet is ismerők körében van hajlandóság az átcsatolásra, de a többség magára hagyottnak érzi magát, és reményét veszített, kívánatosnak találta, hogy a magyar kormányzat politikai megbízottakat küldjön e községekbe.

Párizsban a pozsonyi hídfő sorsát előkészítő öttagú albizottság e napokban döntött a csehszlovák fél javára, két község ügyében azonban — amelyek végül Magyarországnál maradtak — nem zárták még le a vitát. (Szabadság, 1946. szeptember 28.)

⁵⁹ Az áttelepítési kormánybiztos bejelentette, hogy Kozma Ferenc a csehszlovák-magyar vegyes bizottság magyar tagozatának póttagja lemondott, helyére javasolta, hogy Berecz Kálmán vármegyei főjegyző kapjon kinevezést. Berecz Kálmán a csehszlovákiai demokratikus magyar mozgalom jeles tagja volt, jól ismerte a kisebbség helyzetét, a nyilas uralom idején letartóztaták és elhurcolásban volt része.

⁶⁰ 4514/1946. sz. előterjesztésében a kormánybiztos előadta, hogy a nála jelentkezett, 1938 után nyugdíjba vonult, majd áttelepített köztisztviselők magyarságuk miatt nem kapták meg

[Nagy] *Miniszterelnök* felkéri a közlekedésügyi minisztert, számoljon be párizsi tapasztalatairól.⁶¹

64

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Formális beszámolót nem készített elő, igyekszik úgy nagyjából mégis összefoglalni azt, ami a miniszterelnök elutazása után Párizsban történt, bár úgy véli, hogy állandóan tájékozódva vannak a miniszterek a párizsi hírekről. Amikor elutazott, a helyzet az volt, hogy a magyar területi és politikai bizottság eljutott a 200 000 magyar kitelepítéséről szóló csehszlovák módosító indítvány tárgyalásához.⁶² Gazdasági vonalon a magyar kérdések még nem kerültek sorra, és előreláthatólag csak másfél, két hét múlva fognak sorra kerülni. Tekintettel arra, hogy ugyanazon bizottság foglalkozik a magyar[, a] román[, a] bulgár és [a] finn gazdasági kérdésekkel, és hogy sok kérdés hasonló természetű, így egyes gazdasági kérdések eldőltnek vehetők az egyenlő elbánás elve alapján. Formálisan lehetséges, hogy esetleg a magyar kérdések tárgyalásánál más döntéseket hoznak, bár ez nem valószínű. A katonai kérdések tárgyalására nem került még egyáltalán szó.[sic!] Ami a politikai természetű kérdéseket illeti, itt több módosító indítvány volt, amely minket közelről érint. Mindenki megegyezett abban, hogy [a] politikai és területi kérdésekben egyaránt a központi kérdésnek a 200 000 szlovákiai magyar kitelepítését kezelték. Erre fordították a delegáció fő erejét, és ennek rendelték alá a delegáció egész munkáját. Nem hanyagolták el a többi kérdést és a hídfő kérdését,⁶³ hanem csak összekapcsolták az összes többi kérdést a 200 000 magyar kitelepítésének kérdésével. Voltak olyan más javaslatok is, amelyek látszólag jelentéktelenek, de amelyek súlyos gazdasági következményekkel jártak volna ránk nézve, és amelyeket nem a gazdasági kérdések kapcsán terjesztettek elő, így például a csehszlovákok javaslata a bécsi döntés megsemmisítésével kapcsolatban.⁶⁴ Ez első pillanatra érthetetlen azok számára, akik közelebbről nem ismerik. Nekünk az volt a feladatunk, hogy ezt kihámozzuk, és a bizottság tudomására hozzuk. Voltak jugoszláv módosító javaslatok is, amelyek szintén a politikai kérdésekkel kapcsolatban nyújtattak be, és két ilyen módosító javaslat volt, amelyek súlyosan érintettek

Csehszlovákiában a nyugdíjukat. Az említett személyek hangsúlyozták, hogy soha semmiféle politikai pártnak nem voltak a tagjai, és semmiféle bíróság előtt nem vonták őket felelősségre.

⁶¹ Gerő Ernő 1946. augusztus 22-től szeptember 9-éig Párizsban tartózkodott, a magyar delegáció elnökhelyetteseként szerepelt.

⁶² Lásd az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és 7. jegyzetét.

⁶³ Lásd e jegyzőkönyv 61. napirendi pontját és jegyzetét.

⁶⁴ Az 1938. november 2-ai, a trianoni békeszerződéssel Csehszlovákiához csatolt területek összefüggően magyarok által lakott részének visszakapcsolásával foglalkozó első bécsi döntésre, illetve annak a vasúti kocsik átadására vonatkozó határozatának megsemmisítésére utalt. Lásd a jelen jegyzőkönyvet a 73. jegyzetnél.

57. 1946. szeptember 20.

volna bennünket. A jugoszlávok a mi rábeszélésünkre ezeket visszavonták.⁶⁵ Ami a 200 000 magyar kitelepítését és a hídfő kérdését illeti, ezzel kapcsolatban meg kell mondani azt, hogy helyzetünk Párizsban igen súlyos. Ezzel úgy gondolja, nem mond újat. Mindenekelőtt az a kérdés, ami most itt közismert, hogy a háborúban való részvételünk és kilépésünk olyan körülmények között történt, ami az összes ott jelenlévő államok közül a mi számunkra adja a leghátrányosabb helyzetet. Minden ország jöhet valamilyen pozitívummal, csak mi nem, mert az, hogy mi volt a háború alatt, az ott nem számít semmit. Számít az, hogy mikor hagyta ott az illető állam Hitlert, milyen körülmények között, és hogy a hadserege tovább harcolt-e Hitler mellett. Még a finnek is hivatkozhatnak arra, hogy kiverték a németeket saját területükről. Az, hogy a románok petróleummal látták el a németeket, semmit nem számít, a döntő kérdés az, hogy korán hagyták ott Hitlert, és hogy a hadsereg azonnal beszűntette a harcot, és rövidesen átállt a szovjet csapatokhoz. Ez az, ami nekünk igen erősen a rovásunkon van. Ezt nem szabad elfelejteni. A románokkal úgy beszélnek Párizsban, mint megtévedt báránnyal. Rólunk pedig azt mondják, hogy következetesen a németek oldalán voltunk az első világháborúban, a két világháború között és a második világháborúban is. Ez különösen sokat számít francia viszonylatban. A franciáknak a két háború között ki volt építve egy szövetséges rendszerük Romániával, Csehszlovákiával, Belgiummal, Jugoszláviával is. Magától értetődő az, hogy a franciák politikai pártkülönbség nélkül arra veszik az irányt, hogy a régi szövetségi rendszert felújítsák, és ennek következtében másképp viszonyulnak a többiekhez, mint Magyarországhoz. Figyelembe kell venni azt, hogy Magyarországnak a jelentősége és fontossága európai és világviszonylatban kisebb, mint Romániáé, vagy Csehszlovákiáé. Ezt sok minden határozza meg. Egyrészt mind a két ország területe és lakosainak száma sokkal nagyobb, mint Magyarországé. Másrészt Csehszlovákiának hosszú német határa van, fejlett ipari ország, Romániának pedig a Szovjetunióval van hosszú közös határa, fekete-tengeri állam, Duna-torkolata van és petróleuma. Ehhez hozzá kell venni azt, hogy a szomszédos államokban is, de nem csak ott, még igen erősen tartja magát az a hit és az a meggyőződés, hogy Magyarország egy feudális ország, mindig is egy reakciós feudális ország volt, a feudalizmus egyetlen fészke Európában Spanyolországon kívül, és ezért az országért nem érdemes sokat tenni. Végül, hogy ezt az általános képet kiegészítse, meg kell mondani, hogy úgy a Szovjetunió részéről, mint [sic!] Jugoszlávia részéről, nem beszélve Csehszlovákiáról, — amelynek részéről ez ugyancsak trükk — meglehetősen bizalmatlansággal nézik a magyar belpolitikai helyzetet.

⁶⁵ Jugoszláv részről 40 000 főre terjedő lakosságcsere, másrészt vízügyi megállapodásra vonatkozó javaslatot tettek. A lakosságcsere — bár önkéntes jelentkezés alapján tervezték — nem valósult meg. A vízügyi kérdések rendezésére a magyar kormány kétoldali bizottság felállítását javasolta.

Jugoszlávia helyettes miniszterelnöke,⁶⁶ akivel többször volt alkalma beszélni, azt mondotta, hogy természetesen megérti, hogy Magyarországon komoly lépések történnek a demokrácia útján, és nem azonosítja az új Magyarországot a régivel, de milyen garanciát nyújtunk arra, hogy ez továbbra is így fog menni? A mai Magyarország helyzete aggasztja. Ők nem csak bizalmatlanok, hanem bizonyos garanciát akarnak maguknak biztosítani, és ez határozza meg magatartásukat. Ebben a légkörben véleménye az, hogy az elsőrendű kérdés ahhoz, hogy a konkrét problémákat megoldjuk, hogy valahogy ezen a bizalmatlansági légkörön változtassunk, és valahol rést üssünk. Nem csak ebből a szempontból tulajdonít jelentőséget annak, hogy közvetlen eredményeket érjenek el, de ezzel utat nyitnának a jövő felé is. Ezért az első teendő az volt, hogy szorosabb kapcsolatot vegyen fel a jugoszláv delegációval. Volt egy meglehetősen komoly veszély, hogy a jugoszlávok követik a csehszlovákok által követett utat az ottani magyar kisebbséggel szemben. Tito prágai utazása alkalmával és Fierlinger belgrádi utazása alkalmával⁶⁷ a csehek felvetették azt a kérdést, hogy Jugoszlávia ugyanazt a politikát folytassa Magyarországgal szemben, mint Csehszlovákia. Ők ezt az álláspontot nem fogadták el, visszautasították, de mint [a] miniszterelnökhelyettes mondja, igen komoly meggondolásaik voltak, és csak elvi okokból nem járultak hozzá a csehszlovák indítványhoz. Ha a magyar belpolitikai helyzet nem aggasztotta volna őket, fel se vetették volna a lakosságcsere kérdését.⁶⁸ Végső fokon azt mondja, hogy a magyarok legnagyobb része nem fasiszta. Az első beszélgetés alkalmával egy óra alatt megegyeztek. A jugoszlávok álláspontja lojális volt. Teljesen önkéntes alapon megy a lakosságcsere, egyenlő lélekszámot telepítenek ki mind a két országból, és a vagyoni jogi kérdésekben széles elszámolási alapot nyitnak. Ismerteti a jugoszláv-magyar lakosságcsere egyezmény feltételeit. Megjegyzi, hogy kedvezőbb elintézésre aligha lehet számítani.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Itthon is ebben egyeztek meg.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A jugoszláv miniszterelnökhelyettes hozzátette, hogy tulajdonképpen ők még erre sem tartanak igényt, és amennyiben úgy fogják látni, hogy a magyar belpolitikai helyzet erre nem ad okot — ami alatt nem értenek proletárdiktatúrát — nem fogják ezt a lehetőséget igénybe venni. Az ő számukra ez a kérdés nem döntő, mert amennyiben ott a magyarság nagy része támogatja a rezsimet, és egy kis része nem, azzal könnyen elbánnak. A további beszélgetés folyamán rá került a sor arra, hogy miért

⁶⁶ Kardejlj, Edvard.

⁶⁷ Tito, Joszip Broz (1892–1980) jugoszláv államférfi, 1920-tól a Kommunista párt tagja. 1941-től a jugoszláv partizánparancsnok. 1945-től miniszterelnök, 1953-tól köztársasági elnök.

Fierlinger, Zdenek (1891–1976) cseh államférfi. 1939 után a Londonban működött cseh kormány tagja, 1945-től 1946-ig miniszterelnök, 1946-tól 1953-ig miniszterelnökhelyettes, majd a nemzetgyűlés elnöke volt.

⁶⁸ Előzményéről lásd az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját.

57. 1946. szeptember 20.

támogatják a jugoszlávok a cseheket. Kiderült, hogy ők erre ígéretet tettek még a békekonferencia előtt. Ők ezzel tulajdonképpen nem értenek egyet, viszont más álláspontot nem foglalhatnak el, mert magukat be kell biztosítsák. Egyébként megértette, hogy magukat ebben a kérdésben exponálni nem fogják. Felmerül az is, hogy mégis tegyenek valamilyen gesztust Magyarország felé. Hajlandók volnának egyoldalúlag olyan kijelentést tenni, hogy tekintettel Magyarország és Jugoszlávia között barátságosan alakuló és fejlődő kapcsolatokra, Jugoszlávia nem látja akadályát annak, hogy a két ország közötti viszony rendeztesék.⁶⁹ Felvetette azt a kérdést, hogy milyen egyéb lépésekre volnának hajlandók. Nem volna-e célszerű — gondolja — hogy valamilyen jugoszláv vezető személyiséget meghívna a magyar kormány Budapestre. Ezzel a kérdéssel Gyöngyösi külügyminiszter is egyetértett, és ezért felvetette a kérdést a jugoszláv helyettes külügyminiszternek is.⁷⁰ A maga részéről helyeselte a tervet, de kijelentette, hogy kormányával meg kell beszélni a meghívást. A jugoszláv delegáció volt egyébként az egyetlen, amely a magyar delegáció tiszteletére ebédet adott. Általában a jugoszlávok fellépése még ha ellenünk voltak is, nem volt éles és sértő. Volt egy kellemetlen incidens a jugoszláv delegáció egyik tagjával az erdélyi kérdéssel kapcsolatban, de ez teljesen félreértésen alapult, és másnap helyrehozták, és a következőkben igen kedvező magatartást tanúsítottak. A jugoszlávokkal való megegyezés jelentősége abban áll, hogy erősíti a helyzetünket a 200 000 szlovákiai magyar kiutasítása kérdésében. Ha egy szomszédos ország, ahol ugyanannyi magyar él, mint amennyi Csehszlovákiában, nem tartja szükségesnek azoknak a kitelepítését, és közben igen lojális egyezményt köt, miért kell akkor a cseheknek erőszakkal kitelepíteni a magyarokat, holott a magyarok Jugoszláviával szemben sokkal többet vétkeztek, mint Csehszlovákiával szemben. Ezt ki kell használnunk a cseh kérdés tárgyalásánál. A csehszlovák kérdésben az a helyzet, hogy közvetlenül bennünket ebben a kérdésben senki sem támogat, sőt, azok, akik bennünket támogatnak, azoknak aligha van fogalmuk arról, hogy miben támogatnak. Ez tisztára hatalmi kérdés, és a nagyhatalmak részéről igazi támogatásban nem részesülünk. Tulajdonképpen Amerika is, Anglia is ennél a kérdésnél szeretné úgy csinálni a dolgot, hogy a kecske is jól lakjon és a káposzta is megmaradjon. Mindenki tudja azt, hogy két nagy csoport van, aki dolgozik. Ezek között munkamegosztás van. Például Újzélend támogatja a cseheket, viszont Kanada ellenük foglal állást. Itt a szerepek ki vannak osztva, és a kis delegációk nem lépnek fel önállóan. A hídfő kérdésében kezdetben az amerikai delegáció álláspontja az

⁶⁹ Feltehetőleg a jelen jegyzőkönyv 65. jegyzetében említett kérdésekre, másrészt a magyar-jugoszláv diplomáciai kapcsolat felvételére vonatkozott az utalás. Lásd a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 61. napirendi pontját.

⁷⁰ Feltehetőleg Tito miniszterelnök meghívására gondoltak, erre azonban csak 1947. december 6-án került sor.

volt, hogy nem adja meg. De ezt így ki nem mondták akkor, később viszont már az volt az álláspontjuk, hogy 5 falu sok, 3 falu elég lesz. Valószínűnek tartja, hogy valamit a csehek fognak engedni. Bár az összes delegációk úgy tesznek, mintha nem tudnák [sic!], miről van szó. Katonailag nincs jelentősége ennek a kérdésnek, de politikailag van.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A zsilipnek van jelentősége.⁷¹

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Valószínűleg a zsilip nem lesz benne. A bécsi út benne lesz, de az út-kérdést meg lehet oldani másképp is. Lehet más-hova építeni az utat. A vasút nem lesz benne. Ez természetesen megalázás számunk[ra] és politikai jelentősége van, mert területet kapnának, és mi abból indultunk ki, hogy ezt meg kell akadályozni. A 200 000 szlovákiai magyar kitelepítésének kérdésében a helyzet az, hogy úgy látszik, a cseheken kívül senki sincsen érdekelve abban, hogy a 200 000 magyar kitelepítését megadja. Mindenki inkább ellene van. Ezért mindenki szívesen venné, hogyha ebben a kérdésben szavazásra kerülne sor. Viszont nekünk az az érdekünk, ha nem kerül sor szavazásra, hanem elutasítanak a javaslatot. A csehek érdeke is inkább ez lenne, mert annyira felpaprikázták otthon a közvéleményt, hogy nincsen más visszavonulásuk. Nem nagyon valószínű az, hogy tényleg szavazásra kerül a sor, vagy hogy kereken visszautasítanak a csehszlovák álláspontot.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Neki is ez volt a benyomása.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Azok, akik eddig nem akartak szavazni, meglehetősen ingadoznak. Itt sem a csehek győzték meg őket, hanem a döntő a nagyhatalmak állásfoglalása, ami az, hogy beosztották, hogy kik lesznek ellene, kik fognak tartózkodni a szavazástól stb., 2-3 dominium nem fog ellene szavazni, tartózkodni fognak a szavazástól, és Franciaország is valószínűleg tartózkodni fog a szavazástól. Nem hiszi, hogy ezt kereken megszavazzák. Ez nem valószínű. De hogy ránk nyomnak bizonyos mennyiséget, az valószínű. Ránk kényszerítenek egy számunkra nem előnyös komplexumot. Ez ellen mi semmit sem tudunk tenni. Mi a fellépésünket erősen előkészítettük az összes kérdésben. Az ő véleménye az, hogy a cseh kérdésben, a 200 000 magyar kitelepítésének kérdésében politikailag nekünk rendkívül élesen kell fellépünk, és nem hagyni érintetlenül azt a kérdést, hogy miért merül fel ez a kitelepítési kérdés? Ilyen módon a védekezésből a támadásba mehetünk át. A csehek a magyarokra akarják tolni a felelősséget a régi szlovák politika miatt, és a magyar földeket akarják elvenni. Mi magunk a legélesebben határoljuk el magunkat a szlovákiai magyar fasisztáktól, míg ők minden szlovákiai magyart fasisztának tekintenek, és egyforma elbánás alá vonnak. Nem elégedtünk meg

⁷¹ A csehszlovák területi követelés érintette volna a Bécs-Budapest-Konstantinápoly nemzetközi műút 20 km-es szakaszát, a Bécs-Budapest vasútvonalat, a Magyarországot Nyugat-Európával összekötő távkábelhálózat- és mérővezeték-rendszer egy részét. A rajkai zsilip elvesztése a Szigetköz 130 községének vízellátását helyezte volna idegen állam kezelésébe.

57. 1946. szeptember 20.

azzal, hogy csak beszédeket készítettünk elő. Masaryk külügyminiszter válaszolt a magyar érvekre...

[Nagy] *Miniszterelnök*: Még nem volt válasz, és nem is fog Masaryk beszélni, Clementis államtitkár fog válaszolni.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Masaryk nem szívesen csinálja ezt a dolgot, de azért csinálja. Módszerünk odakint az volt, hogy kiosztottuk az egyes tagoknak az egyes delegációk tagjait, hogy az egyes konkrét kérdésekben olyan konkrét adatokat adjanak nekik, amikből megértik, hogy miről is van szó.

Gazdasági kérdések tárgyalására később kerül sor. Ebben a vonatkozásban az a helyzet, hogy túlnyomórészt a szláv delegációk támogatásáról van szó. A magyar delegáció megtette határidőre az észrevételeit az összes gazdasági problémára. Utólag felmerültek olyan kérdések, amelyekre észrevételeket kellett tenni. Ilyen igen sok van, ezeket is kidolgozta a magyar delegáció, és észrevételek formájában beterjesztette a békekonzferencia elé. Minthogy a magyar delegáció támogatásra ezekben a kérdésekben elsősorban a szláv delegációk részéről számíthat, érintkezésbe lépett a szovjet delegáció vezetőségével, és összehozta vele a magyar gazdasági embereket. Ezek már többször tárgyaltak együtt. Az oroszok felvetették azt a kérdést, hogy ha az a javaslat, amelyet ők beterjesztettek, nem menne keresztül, mi volna a mi számunkra előnyösebb, mert akkor ők hajlandók volnának azt támogatni. Ez gazdasági megítélés kérdése. Az amerikaiak semmi szín alatt bele nem mennek abba, hogy egyrészt a Németországban levő magyar követeléseket nekünk biztosítsák, és ugyanakkor a külföldön lévő magyar javakat visszaszolgáltassák, és a magyar követeléseket elismerjék. Ellenben hajlandók olyan kompromisszumra, hogy a németországi követelésekre fátyolt borítanak, és ugyanakkor a mi egyéb követeléseinket elismerik, és a mi javainkat visszaszolgáltatják.⁷² Azt kérdezték, hogy mi az előnyösebb számunkra. Hasonló módon egész sereg más kérdésben kénytelenek lesznek ők is belemenni bizonyos kompromisszumokba. Meg kellene kísérelni, hogy a Németországgal szemben fennálló magánköveteléseket megtartsuk. Nagyon súlyos kérdés, amit már eldöntöttek, és ami rendkívül nehéz helyzet elé állít bennünket, [az] a gördülő anyag kérdése. Az egyik pont a csehszlovák módosító indítványban a bécsi döntés megsemmisítésével van kapcsolatban. Akkor a csehek átadtak nekünk 7000 vagont. Ezt most vissza kellene adni.⁷³ Ugyanez a kérdés felmerült a békeszerződés-tervezet 22. cikkének 6. pontjával kapcsolatban is, ahol arról van szó, hogy vissza kell szolgáltatni az Egyesült Nemzetek vagyonát képező gördülő anyagot is. A románok észre sem vették ennek a jelentőségét, bár náluk ennek még nincs akkora jelentősége, mint nálunk. Mi ezzel a kérdéssel nagyon komolyan foglalkoztunk, és külön

⁷² Lásd ezzel összefüggésben a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 24., valamint az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 20. napirendi pontját!

⁷³ Lásd a jelen jegyzőkönyv 64. jegyzetét!

leveleket írtunk a bizottságok tagjainak, és beszéltünk azokkal az emberekkel, akik itt valamit tehetnek, és a gördülőanyag visszaadásának kötelezettségét megakadályozhatják. Van nálunk t.i. 5000 francia vagon, majdnem ugyanannyi cseh, igen sok orosz és elég jelentékeny mennyiségű más nemzetiségű vagon is.⁷⁴ Mozdony alig van idegen, de vagon nagyon sok, és ez teljesen megbénítaná a vasúti forgalmat.

A katonai kérdéseknél nekünk kívánságaink nincsenek. Ott is fellépett a csehszlovák delegáció több javaslattal, többek között azzal, hogy a mi katonaságunk létszámát csökkentsek az eredeti 70 000-ról 38 000-re. Az ő véleménye az volt, hogy ezt meg kell protestálni. A delegáció egyes tagjai ellenezték ezt, mondván, hogy a 38 000-es létszám is sok nekünk. Tény az, hogy jelenleg csak 19 000 főnyi katonaságunk van, viszont ez független attól, hogy mennyit szavaznak meg.⁷⁵ Véleménye az, hogy ezt ellenezni kell, mert ez a magyar szuverenitás és a magyar jövő kérdése. Nem vághatjuk kérdést [sic!] ezt a pofont a csehektől. Más dolog az, hogy mennyit veszünk igénybe. Ez pénzügyi okoktól is függ. Az egyenlő elbánás elvét véve tekintetbe, ez kb. megfelel annak, amit Romániának, Bulgáriának engedélyeztek, és valamivel több, mint amit Olaszországnak engedélyeztek, de ott tengeri haderő is van. A katonai kérdésben nagy változások nem lesznek, elfogadják majd azt, amit a béketervezet tartalmaz.

Az egész delegáció perspektívája tekintetében az alábbi megállapításokat tették. A békekonferenciának hivatalosan be kell fejeződnie október 15-én, mert október 23-án elkezdődik az UNO konferencia. Ezért a békekonferencia titkársága és a 8-as bizottság úgy határozott, hogy október 5-éig a bizottságok munkáját be kell fejezni. Ez nem fog sikerülni, amilyen lassan a munka jelenleg megy. Azzal kell számolni, hogy a delegációnak továbbra is ott kell maradni, és jó volna, ha a delegáció a békekonferencia plénuma előtt még egyszer szóhoz jutna. Akkor ki kell értékelni a megfelelő tapasztalatokat, és a minisztertanács direktívái alapján kellene beszédet tartani, ha erre alkalom adódik. Felmerült az a kérdés, hogy az erdélyi kérdés eldöntésével kapcsolatban nem kellene-e valami nyilatkozatot tennie a delegációnak? Az az álláspontja, hogy ez nem a delegáció feladata. Amennyiben ilyenre szükség van, ez kormányfeladat, másrészt formálisan a kérdést a békekonferencia plénuma, illetőleg a Külügyminiszterek Tanácsa fogja eldönteni. Mert nem csak a bizottságok döntései, hanem a békekonferencia határozatai is csak úgy szerepelnek, mint ajánlások

⁷⁴ A magyar békeküldöttség azt kérte, hogy a vasúti gördülőanyag visszaszolgáltatását illetően a kölcsönösség elve érvényesüljön, s e kérdés rendezésére hívjanak össze nemzetközi konferenciát.

⁷⁵ 1946 májusában a magyar hadsereg teljes létszáma, a munkaszázadokkal együtt 33 663 fő volt (lásd a [6.] 89. sz. jegyzőkönyv b. mellékletét). Ezt követően hajtották végre a létszámcsökkentést. A békeszerződéstervezet viszont Magyarország szárazföldi hadseregének létszámát 60 000, légierejének személyzetét pedig 5000 főben javasolta megállapítani.

57. 1946. szeptember 20.

a Külügyminiszterek Tanácsához. Igaz, hogy nem valószínű, hogy a Külügyminiszterek Tanácsa változtatna a békekonferencia döntésén. Ezért tehát az az álláspont, hogy majd a Külügyminiszterek Tanácsához feltétlenül kell iratot intézni ebben a kérdésben, mindenesetre egy elvi álláspontot le kell szögezni.⁷⁶ Romániával kapcsolatban felmerült az a probléma, hogy meg kell kísérelni, hogy a függőben lévő nagy kérdéseket közvetlenül intézzék el Romániával. Itt két komoly kérdéstről van szó, a többi nem éri meg a tárgyalást. Az egyik a CASBI, a másik az állampolgárság kérdése.⁷⁷ A mi célunk az, hogy megkísérelni közvetlen tárgyalásokat folytatni, azonban ez nem volt lehetséges. Módja volt magánúton beszélgetést folytatni ezekről a kérdésekről Molotov szovjet külügyminiszterrel, felvetette neki komoly formában ezeket a kérdéseket és azt, hogy ezek rendezéséhez az ő segítségüket kérjük. Molotov nem ismerte a kérdéseket. A CASBI-ról hallott, de nem tudta, hogy milyen komoly jelentősége van. Megígérte, hogy ezzel a kérdéssel igen komolyan fognak foglalkozni. Ugyancsak ezt tette az állampolgárság kérdésében is. Ha ezt a két kérdést sikerülne elintézni, jelentékenyen csökkenne az a feszültség, mely az erdélyi kérdés eldöntésével létrejött. A delegáció jelentékeny részét rövidesen haza lehet küldeni. Óriási költségek merültek fel, bár sok olyan ember van a delegációban, akinek nagy hasznát nem vették. Vannak használható emberek is, és a külügyminiszterrel megállapodtak abban, hogy a delegáció több tagját fokozatosan hazaküldik.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A minisztertanács nevében köszönetet mond a közlekedésügyi miniszter tájékoztatójáért, és azt pár szóval kiegészíti: ma délután lesz a 200 000 magyar kiutasítása ügyében megtartandó vita. Amint már közölte, nem Masaryk külügyminiszter válaszol, hanem Clementis államtitkár. Felszólalásra készül Amerika képviselője is. Erről egyébként már a közlekedésügyi miniszter is tudott. A külügyminiszter telefonközlése megerősíti a közlekedésügyi miniszternek azt a véleményét, hogy a cseheknek ezt az indítványát nem fogják leszavazni, hanem szavazás előtt úgy intézik a dolgokat, hogy közvetlen tárgyalásokra utaljanak bennünket.⁷⁸ Azt szeretnék, ha valamely nagy-

⁷⁶ Kertész István közvetlenül a békeszerződés aláírása előtt a magyar béke delegáció nevében jegyzéket nyújtott át Bidault francia külügyminiszternek, a békekonferencia elnökének, amely hangsúlyozta, hogy „a magyar kormány azt kifogásolta és kifogásolja ma is, hogy a most aláírandó békeszerződés semmi intézményes biztosítékot nem tartalmaz abban a tekintetben, hogy Magyarország határain kívül élő magyarok alapvető emberi jogai tiszteletben tartassanak, és hogy a polgári jogaik tekintetében az egyenjogúság biztosíttassék számukra”. (MOL XIX-J-1-IV-1946-15) 1946. november 11-én a magyar kormány jegyzékkel fordult a Külügyminiszterek Tanácsához, kérve a békeszerződés politikai és gazdaság feltételeinek enyhítését.

⁷⁷ Lásd a [17.] 100. sz. jegyzőkönyv 17., valamint a [25.] 108. sz. jegyzőkönyv mellékletét és 41. jegyzetét.

⁷⁸ Párizsban a magyar kisebbség Csehszlovákiából való kitoloncolásáról a vita 1946. szeptember 16-án kezdődött meg, Clementis külügyi államtitkár adta elő a csehszlovák álláspont indoklását. Erre Szegedi-Maszák államtitkár válaszolt. Szeptember 20-án Clementis újabb beszédével folytatódott a tárgyalás. Ugyancsak szeptember 20-án Bedell Smith tábornok az Egyesült

hatalom képviselője jelen lenne a tárgyalásoknál, vagy pedig az albizottság lenne képviselve. A delegációnak megvannak az alternatív javaslatai egy ilyen tárgyalás esetére, azonban itt állásfoglalás a delegáció részéről nem várható, hanem a helyzet alakulásához képest állandóan tájékoztatni fogják a kormányt, hogy azután ilyképpen a kormány döntsön a delegáció javaslataiban. Olyan amerikai kijelentés hangzott el, hogy úgy látszik, a megoldás érdekében mind a két félnek áldozatokat kell hoznia. Azt kéri a külügyminiszter a minisztertanácstól, hogy vegye tudomásul, hogy az esetben, ha felvetnek Párizsban alternatívákat, nem lehet a kérdést megoldani anélkül, hogy valami áldozatot mi is ne vállaljunk. Ez a külügyminiszter közlése. Az a véleménye, hogy a közlekedésügyi miniszter [tájékoztatója] nem alkalmas arra, hogy vitát kezdjenek felette.

Minisztertanács a közlekedésügyi miniszter beszámolóját tudomásul vette.

65

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Néhány héttel ezelőtt az orosz Goszbank részéről a Magyar Nemzeti Bank kapott olyan megkeresést, hogy 1 millió forintos számlát nyissunk számára.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtájkára*: Arról van szó, hogy a két Nemzeti Bank kölcsönösen számlát akar nyitni egymásnak.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Amennyiben a minisztertanács a két Nemzeti Bank kölcsönösségét megszavazza, akkor eldöntendő az is, hogy a kifizetés módjaira milyen rendelkezések köttessenek. Lehetne esetleg az árukliringben fennálló tartozásainkat törleszteni ezzel, vagy régi tartozásaink törlesztésül betudni. Eldöntendő továbbá, hogy számítsunk-e kamatot? A Nemzeti Bank javaslata szerint kamatot kell számítani, [a]melynek nagysága tekintetében később döntenének. Magáévé teszi a javaslatot.

Államok nevében leszögezte, hogy számukra „a kényszerkitelepítés több mint kellemetlen, elfogadhatatlan: nem helyeselhetünk olyan elméletet, amely arra törekszik, hogy igen nagy tömegeket Csehszlovákiából Magyarországra telepítsen át erőszakkal, ami mind a magyar kormány, mind a magyar nép akarata ellenére lenne végrehajtva”. Szeptember 20-án fejtekte ki Andrej Januarjevics Visinszkij a Szovjetunióknak a csehszlovák álláspontot támogató véleményét. A jugoszláv, a fehérórosz és az ukrán küldött csatlakozott a szovjet, illetve a csehszlovák álláspontoz.

Szeptember 23-án Hood Samuel viszont Anglia képviselője elfogadhatatlannak nyilvánította a magyar kisebbség transzfer-megoldását, tiltakozott a 200 000 magyar erőszakos kitelepítésé ellen. A legjobb megoldásnak a Magyarország és Csehszlovákia közötti megegyezésnek az elérését találta.

Végül az amerikai és az angol álláspontnak megfelelően rendezték a kérdést a békeszerződésben. Párizs azonban a szlovákiai magyarok kérdését lényegében nyitva hagyta, ami azt jelentette, hogy bár elhárult a kényszeráttelepítés, de nem volt többé nemzetközi szerződéses akadálya annak sem, hogy a magyar kisebbséget Csehszlovákiában széttelepítsék. (Lásd bővebben Janics Kálmán: A hontalanság évei, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem Kiadása, München, 1979. 209–221. pp., valamint Kertész István: Magyar békeillúziók 1945–1947. Európa-Historia, 1995. 348–358. pp.)

57. 1946. szeptember 20.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: Az oroszok itt alapítottak egy bankot, és az fogja finanszírozni a magyarországi vállalataikat. A Nemzeti Bank ennek az orosz banknak nyitna egy vizszelzámitólási keretet.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁹

66

[Rácz] *Pénzügyminiszter* bejelenti, hogy augusztus 5-én lejárt az orosz rubel átváltására kitűzött határidő. A fegyverszüneti egyezmény értelmében az eddig az időpontig beszolgáltatásra került rubelmennyiséget kötelesek vagyunk átadni az oroszoknak. Most újabb igénnyel léptek fel az oroszok: 200 000 rubelt kérnek. Ebben az ügyben elintézetlen levelünk van Szviridov altábornagynál, akit megkerestünk, hogy foglaljon állást ebben a kérdésben. A magyar álláspont az, hogy augusztus 5. után már nem adunk rubelt ellenérték nélkül.

Rákosi Máttyás államminiszter: Be kell szüntetni a rubelvásárlásokat.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ez nagyon nehéz. Megjelenik egy katona, csak rubelje van, nem tud vásárolni. Bemegy egy üzletbe, el akarja vinni az árut, a kereskedő inkább elfogadja a rubelt, nehogy károsodás érje.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: Ez a rubel-tétel úgy keletkezett a Nemzeti Banknál, hogy mi pótolni igyekeztünk azt a rubelmennyiséget, ami az Oltványi-ügy révén kiment a Nemzeti Bankból. A Fegyverszüneti Egyezmény értelmében mi minden Magyarországon lévő rubelmennyiséget kötelesek vagyunk átadni. Az orosz törvények értelmében viszont rubelt az országból kivinni, vagy az országba bevinni tilos.

Rákosi Máttyás államminiszter: Utasítani kell a Nemzeti Bankot, hogy több rubelt ne vegyenek át.

[Nagy] *Miniszterelnök*: És mi legyen ezzel a 200 000 rubeles igénnyel?

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: Tárgyalja le a pénzügyminiszter a Gazdasági Főtanáccsal.

Minisztertanács felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy az oroszok által kért 200 000 rubelt a Nemzeti Bank kiadhassa.⁸⁰

⁷⁹ A korábban német tulajdonban volt Merkur Váltóüzleti Rt.-ből alakult 1945-ben a Kereskedelmi Iparbank Rt., ez a potsdami határozat után a Szovjetunió Magyarországi Vagyonkezelőségének tulajdonába került s 1946 szeptemberétől banktevékenységet is folytatott. Ügyköre a szovjet tulajdonba került vállalatok számlavezetésére és hitelezésére terjedt ki. Működését a magyarországi szovjet vállalatok magyar részről történt megszerzése után szüntette meg.

A Magyar Általános Hitelbank volt a másik pénzintézet, amely a háború alatt a németek által megszerzett 18,5%-nyi francia és osztrák részesedés átvétele révén a Szovjetunió magyarországi bankpolitikájának az eszközévé vált. (Dokumentumok a magyar hitelpolitika, pénzforgalom és bankrendszer történetéhez 1945–1949. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 1989. Összeállította és a bevezetőt írta: Dr. Tallós György. 48–53., 470–482. pp., továbbá Tallós György: A Magyar Általános Hitelbank (1867–1948) Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 1995. 325–363., 376–385. pp.

⁸⁰ Lásd a [32.] 115. sz. jegyzőkönyv 1. és a [33.] 116. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját.

[Bán] *Iparügyi miniszter* határozatot kér arra, hogy Balogh István államtitkár ne tegye ki az Állami Kőszénbányát a helyiségeiből.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸¹

Minisztertanács d.u. 2 óra 15 perckor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépell tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és a meghívottak az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Részt vett az ülésen Eröss János, Vas Zoltán és Jócsik Lajos is, de nem szerepel a nevük a felsorolásban; rajtuk kívül nem írta alá a jegyzőkönyvet Rácz Jenő, Rónai Sándor, Ries István, Molnár Erik és Balogh István.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható az 1-5., a 7-10., a 14., a 17-21., a 23-25., a 27-30., a 32-35., a 37., a 39-45., a 47-56. és a 60-63. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

A Gazdasági Főtanács ezzel kapcsolatban kimondta, hogy az államra csak az 1946. augusztus 5-éig beváltott rubelösszeg ellenértéke hárítható át, továbbá esetleg azoknak a később beszolgáltatott rubel-összegeknek az ellenértéke, amelyek a pénzügyminiszter által megállapított módoszatok szerinti ellenőrzés során igazoltan a Vörös Hadsereg átvonuló alakulatai által igénybe vett szolgáltatások ellenértékeként kerültek a beszolgáltatóhoz. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XII. ülés. 1946. október 3., 3. pont.)

A Pénzügyminisztérium 78 651/1946. sz. minisztertanácsi előterjesztése 1946. augusztus 5-én 1 rubel = 24 fillérben jelölte meg a forintban kifejezett átváltási árfolyamot. (MOL XIX-I-1-s-1946-4393)

⁸¹ Az Állami Kőszénbánya azonos a Magyar Általános Kőszénbánya Rt.-vel, amelynek a központja Budapesten az V., Zoltán u. 2-4. sz. alatt volt. A MÁK vette át 1946. augusztus 1-jével az 1946. évi XIII. tc.-vel államosított szénbányák kezelését. Az átszervezéssel állhatott kapcsolatban a felmerült kérdés.

Jegyzőkönyv

az 1946. évi szeptember hó 26. napján d.e. 10 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Szakasits Árpád államminiszter, [Molnár Erik népjóléti miniszter], B. Szabó István államminiszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviseletében Bolgár Elek rendkívüli követ, megh. miniszter, Dr. Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Rajk László belügyminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, Dr. Rác Jenő pénzügyminiszter, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos, Bán Antal iparügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

1

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. A mai rendkívüli minisztertanácsot azért kellett összehívni, mert Gyöngyösi külügyminisztertől távirat érkezett Párizsból, amelyben kéri, hogy a kormány a felvetendő kérdésben 48 órán belül döntsön, és adjon utasítást. Bejelenti, hogy a háborús bűnösökkel kapcsolatban Clementis elfogadta a 999 fő létszámot, mint maximális határt. Gyöngyösi külügyminiszter ugyanis levelet kapott Clementis államtitkártól a lakosságcsere tárgyában. A levél szövege a következő: „Miniszter Úr! Folyó hó 17-én, találkozásunk folytatásaképpen van szerencsém tudomására hozni az elvi és végleges álláspontot, amelyet a csehszlovák kormány a magyar-csehszlovák lakosságcsere-egyezmény végrehajtásával kapcsolatban felmerült kérdések tekintetében elfoglalt.¹ Egyetértének azzal, hogy

¹ A csehszlovák-magyar lakosságcsere egyezményről, ennek az alábbiakban említett pontjáról lásd az [5.] 88. sz. jegyzőkönyv 15. napirendi pontját és a) mellékletét. Közvetlen — a

ama személyek száma, akik a VIII. cikk alapján telepíttetnek át, 999-ben legyen megállapítva. Ezt a beleegyezést a csehszlovák kormány azzal a feltétellel adja meg, hogy megállapodásunk határozmányai magyar részről lojálisan és késedelem nélkül végrehajtást nyernek. A csehszlovák kormány az alábbi módon tervezi ennek teljesítését: A magyar kormány azonnal leáll bárminő és bárki által kifejtett olyan propagandatevékenységet, amely célja átköltözésre tett nyilatkozatok visszavonása, és hivatalosan nyilatkozatot tesz közzé, hogy az említett nyilatkozatok kötelező jellegűek, és hogy a visszavonások érvénytelenek. A visszavonások érvényesítéséhez a vegyes bizottság egyhangú határozata szükséges, amely a visszavonást csak kivételes esetekben, méltánylást érdemlő körülmények mellett, engedélyezheti. Mivel a csehszlovák kormány csak a folyó hó 17-én Ön által tett nyilatkozatból értesült első ízben arról, hogy a magyar kormány nincsen felkészülve a lakosságcsere-egyezmény gyakorlati végrehajtására, úgy véli, hogy erkölcsi és politikai joga van arra, hogy az egyezményt egyoldalúan hajtsa vége. A csehszlovák kormány azonban, amennyire lehetséges lesz, ki akarja kerülni ilyen eszközök igénybevételét, valamint kedvezőbb helyzetet kívánván nyújtani a magyar kormánynak, megelégszik a folyó év végéig 30 000 szlováknak és csehnek 30 000 szlovákiai magyarral való tényleges kicserélésével, és pedig a már előkészített csehszlovák tervek szerint. Figyelembe véve ezt a tényt, valamint a VIII. paragrafus végrehajtásával kapcsolatos megegyezést, a csehszlovák kormány fenntartja magának a jogot, hogy [az] V. cikk szerinti jegyzéken változtatásokat hajthasson végre, s a magyar kormány kötelezi magát, hogy semmiféle ellenvetést nem tesz a változtatásokkal szemben, és hogy az első 30 000 személy jegyzékét változtatás nélkül elfogadja úgy, amint azt a csehszlovák kormány át fogja nyújtani. A vegyes bizottság, valamint annak elnökei és kormány megbízottai azonnal felveszik a megszakított tárgyalásokat, de a fent említett 30 000 személy átköltöztetése, a vegyes bizottság további tárgyalásaira való tekintet nélkül, véghezvitetik, és a magyar kormány az átköltözéshez szállítási eszközök és benzin formájában segítséget nyújt a vegyes bizottság 14. szakasza szerinti véghatározatának megfelelően. Ez az átköltöztetés 1946. október 1-jén kezdődne, és a magyar kormány utasítja képviselőit a vegyes bizottságban, hogy az átköltözéshez szükséges egyéb irányelvek a jelzett határidőig hagyassanak jóvá. A két kormány utasítást ad a vegyes bizottság fennálló határozatainak végrehajtására. A csehszlovák kormány késznek nyilvánítja magát a 16. véghatározat² olyan értelmű módosítására, hogy az elszámolás minden hónap-

minisztertanácsi jegyzőkönyvekben tükröződő — előzményéről lásd a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 23., az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 1. és az [54.] 137. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és jegyzeteiket.

² A csehszlovák-magyar lakosságcsere vegyes bizottság 1946. július 22-én hozott 16. sz. határozata — a magyar fél beleegyezésével — megfosztotta a Csehszlovákiából áttelepülésre jelölteket attól a lehetőségtől, hogy minden ingóságukat magukkal vigyék. Ez a határozat ellenkezett a lakosságcsere-egyezménnyel (VI. cikk). Ezért a magyar kormány nem is fogadta el, visszahívta a vegyes bizottság magyar tagjait, s így félbeszakította a további tárgyalásokat. A

58. 1946. szeptember 26.

ban történjék, de 60 napos határidővel (tehát az első hónapi saldo 1946. októberére, 1946. december 31-éig számoltatik el). A meghatározott számon felüli (30 000 contra 30 000) többi személy kicserélését a vegyes bizottság állapítja meg, figyelembe véve az időjárási nehézségeket (tél stb.). Mivel a csehszlovák kormány igen nagy jelentőséget tulajdonít a magyar kormány által a lakosságcsere kérdésében tanúsított magatartására [sic!] és Csehszlovákia és Magyarország között függőben lévő más kérdések megoldására nézve is, [sic!] hálás lennék Önnek Miniszter úr, ha a lehető legrövidebb időn belül felelne levelemre. Clementis” – Csatolva jött a következő sürgöny Gyöngyösi külügyminisztertől: „Clementis levele a vele legutóbb folytatott tárgyalás, valamint a csehszlovákokkal szembeni kedvezőtlen amerikai hangulat következménye. Kitelepítés ügyére is fontos, hogy lakosságcsere-egyezményben vállaltaknak eleget tegyünk. Ezért a jelentkezéseknek kötelező érvényét elismerni és a visszajelentkezésekre irányuló propagandát azonnal leállítani javasolom. Lipták békéscsabai polgármester nyilatkozata az egyezmény megsértése.³ Kormány döntse el, hogy vajon október 1-jétől ez év végéig ki tud-e cserélni 30 000 embert. Ha nem, úgy mennyi a vállalható maximális szám. Esetleges nehézségeket kérem pontosan közölni. Bármennyiben állapotunk meg erre az évre, az ötödik szakasz szerinti rétegződéshez ragaszkodni javasolom. 48 órán belül feltétlenül kérek döntést és utasításokat. Gyöngyösi.”⁴

Bolgár Elek rendkívüli követ, meg. [külügy]miniszter: Ebben a formában a 30 000-es létszámmal számunkra keresztülvihetetlen, mert változtatásokat nem tehetünk, és a lehető kedvezőtlenebb módon fogják a személyeket kiválasztani, s minden ellenvetés nélkül kénytelenek volnának elfogadni. A külügyminiszter azt kéri maga is sürgönyében, hogy ha nem tudunk 30 000-et vállalni, közöljük mennyi az elfogadható szám. Nem kell tagadó választ adni, de az ultimátum forma elfogadhatatlan.

[Jócsik] Áttelepítési kormánybiztos elfogadhatatlannak tartja az ajánlatot. Megoldható volna abban az esetben, ha a 30 000 magyarországi szlováknak a kicserélését azzal a kontingenssel lehetne elszámolni, amit összegyűjtöttek a 92 000 jelentkezővel szemben. A menekültek száma mintegy 45 000-et tesz ki. Ha most lehetne egy olyan megoldást kötni, hogy először ennek a tételnek az elszámolása kerül sorra, akkor innen 30 000 szlovákot kitelepítenének anélkül, hogy mi kötelezve lennénk újonnan kitelepítendő magyarok átvételére. Ellenben Clementis javaslatának van olyan része, amely sérelem s ellentétes a csehszlovák fél erre megkezdte a magyar lakosság cseh országrészekbe való deportálását, ezt azonban végül leállították. Az 1947. március 24-én összeült vegyes bizottság végül semmisnek nyilvánította a 16. sz. véghatározatot. (Vadkerty Katalin: A belső telepítések és a lakosságcsere. Kalligram Könyvkiadó. Pozsony. 1999. 138–139. pp.)

³ A nyilatkozatot nem találtuk meg.

⁴ A jegyzőkönyv mellett megtalálható mind Clementis államtitkár levelének, mind Gyöngyösi külügyminiszter táviratának az egykorú másolata.

16. véghatározattal, amely expressis verbis kimondja, hogy az áttelepítendőök minden ingóságukat magukkal vihetik. A tátrai tárgyaláson⁵ azonban egyezményellenesen az ingóságokat három kategóriára sorolták. E szerint az élő állatokat nem kell kicserélni, azonban ha ezer élő állat marad itt Magyarországon, azt kompenzálni kell. Az egyezmény azt mondja ki, hogy az áttelepülőök minden ingóságukat magukkal hozhatják. Ha a szlovákiai magyarokat megfosztják ingóságaiktól, az nagy elkeseredést fog kiváltani. Ezt nem ajánlja elfogadásra. Továbbá a kitelepítendő csehszlovákiai magyarok társadalmi és foglalkozási összetétele nagyjában kell, hogy megfeleljen a magyarországi szlovákok társadalmi és foglalkozási összetételének. Egész falvakat akarnak kitelepíteni, s ezek 90%-a agrárfoglalkozású, s mindössze 78 000 holdat tudunk biztosítani. Elfogadhatatlan, mert a telepítést megoldhatatlan nehézségek elé állítják. Egyébként meg kell állapítani, hogy a 8. §-ban hangoztatott egyezség 16 000 főt jelent. Ennyi azoknak a száma, akik jelentkeztek, és jelentkezésüket vissza akarják vonni.

Rákosi Máttyás államminiszter: A csehszlovákok minden egyes emberért harcolnak. Nem lehet más módunk nekünk is, mint mi is harcoljunk. [sic!] Tegyük javaslatot arra, hogy a 30 000 embert hozzák úgy át, hogy ez beleszámitson a már átjött 45 000-be. A másik, hogy látatlanban nem lehet elfogadni a 30 000-et, ez túlmegy a megegyezésen. A harmadik dolog az önkéntes kitelepítések kérdése. Ezt hajlandók vagyunk megnézni. Ha van 10 vagy 20 igazolásuk arra, hogy enyhe erőszak történt, az ilyen eseteket meg kell nézni. Az önkéntes jelentkezők száma 42%. Fontos, hogy ne túl brüsztl legyen az elutasítás, különben az fog történni, hogy kitelepítik a legjobb módú családok fejét. Lássák a csehek, hogy ilyen terrorral nem értünk egyet.

[Nagy] *Miniszterelnök:* Álláspontunk tehát az lenne, hogy elfogadjuk a 30 000 számot, ennek ellenében elszámoljuk azokat, akiket már kitelepítettek a 41 000 [sic!] létszám terhére. Nem tudunk belemenni, hogy az áttelepítendőök jegyzékét az egyén célja szerinti okból meg ne vizsgáljuk; az önkéntes kitelepítések ügyében hajlandók vagyunk vizsgálatot indítani, és aki minden befolyás[tól] mentesen írta alá, annak nem fogadjuk el visszajelentkezését.

[Jócsik] *Áttelepítési kormánybiztos* javasolja 4. pontként bevenni, hogy a 16. véghatározattal szemben a magyar kormány ragaszkodik az eredeti szöveghez az áttelepülőök ingóságaira vonatkozólag. Óriási felháborodást jelentene ezzel ellentétes áttelepítés, mert mindenükből ki lehet forgatni így a magyarokat. Erre nézve előterjesztést is akart tenni, de ugyanezt az előterjesztést már megtette a magyar delegáció Párizsban. Ha ehhez nem ragaszkodunk, olyan katasztrófa zúdul az országra, amely beláthatatlan következményeket vonna maga után. sic!

⁵ A csehszlovák-magyar lakosságcsere egyes bizottság Ótátrafüreden 1946. július 22-én hozott határozatára vonatkozott az utalás, – lásd a jelen jegyzőkönyv 2. jegyzetét.

58. 1946. szeptember 26.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Az áttelepítendőek jegyzékét megvizsgálni kívánjuk a rétegezés és családi összetartozás szerint.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A külügyminiszter és az áttelepítési kormánybiztos közösen fogalmazza meg a Párizsba küldendő választ. Az áttelepítési kormánybiztosnak volt olyan elgondolása is, hogy lehetőleg legyünk még előzékenyebbek. Mondjuk azt, hogy ha a 30 000 kitelepítendő szlovákokat elfogadják a már áttelepült magyarok terhére, ebben az esetben mi még vállalunk 10 000 magyart Szlovákiából átvenni. Ez érdekünk is volna, mert az ittmaradt csehszlovákok vagyonáról így tudnánk a legjobban gondoskodni. Ez is quótán belül történne. Néhány esztendőn belül ki is tudjuk elégíteni a követeléseket. Ebbe azért is belemennének, mert kényszerítve vannak erre. Az északi területekről alig tudják a vagyonos rétegek áttelepítését megkezdeni, mert minden magyar mezőgazdasági vagyon már megszállás alatt van. Ezzel a toldással fogadjuk el és fogalmazzák meg a választ.

[Jócsik] *Áttelepítési kormánybiztos*: Az eddigi megállapodások szerint az áttelepítések kölcsönös tervek alapján nyerjenek megoldást, Clementis levelével szemben ki kell hangsúlyozni a kölcsönösség elvét.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy az elhangzott javaslatok alapján a külügyminiszter helyettese és az áttelepítési kormánybiztos együttesen fogalmazzák meg a Párizsba kiküldendő választ.⁶

[Nagy] *Miniszterelnök* kéri a minisztertanács tagjait, hogy a holnapi tárgysorozat azon részét, amellyel már elkészültek, tárgyalják le.

Rákosi Mátyás államminiszter: Hozzájárul az előterjesztések letárgyalásához, csak ne legyen precedens ez a jövőre nézve, mert nincsenek felkészülve.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Erre most csak kivételesen van szükség elutazása miatt, s [a] Kommunista Párt holnapi rendkívüli elfoglaltságára való tekintettel.⁷

⁶ Párizsban a magyar területi kérdések tárgyalása során az Egyesült Államok képviselője ismételtén javasolta, hogy Csehszlovákia és Magyarország folytasson kétoldalú tárgyalásokat a határok és a lakosságcsere kérdéséről. Erre a közvetlen tárgyalásra 1946. szeptember 29–30-án került sor. Emiatt kérte Gyöngyösi a kormány gyors állásfoglalását. A tárgyalás alkalmával olvasta fel Auer Pál követ a magyar deklarációt, amely az Atlanti Chartára és az ENSZ alapokmányára hivatkozva, az igazságosság érdekében javasolta, hogy a lakosságcserét határkiigazítással egybekötve valósítsák meg. Csehszlovákia képviselője azonban ezt kereken elutasította. (Balogh Sándor: Magyarország külpolitikája 1945–1950. Kossuth Könyvkiadó, 1988. 239–240. pp.)

⁷ A következő napon nem volt minisztertanácsi ülés, ha tárgyaltak is a kormány tagjai a Nagy Ferenc által javasolt kérdésekről, e megbeszélésekről nem maradt fenn jegyzőkönyv.

Nincs tudomásunk arról, hogy a kormányfő hová utazott.

1946. szeptember 28. és október 1. között tartották meg a Magyar Kommunista Párt III. kongresszusát.

2

Dr. Balogh István [államtitkár]: Tekintettel a most tárgyalás alatt lévő összeférhetetlenségi törvényre, javaslatot tesz Vas Zoltán és Eröss János miniszterelnökségi politikai államtitkárrá való kinevezése tárgyában, jelenlegi beosztásuk és hatáskörük megtartása mellett.

Minisztertanács Vas Zoltán és Eröss János miniszterelnökségi politikai államtitkárrá való kinevezéséhez hozzájárult.⁸

3

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti rendeletervezetét egyes közfeladatoknak az áttelepítési kormánybiztos hatáskörébe utalása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁹

4

Dr. Balogh István [államtitkár] előterjeszti javaslatát Keszei Pál Hazahozatali Kormánybiztossághoz beosztott titkár miniszteri osztálytanácsosi címmel való kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács Keszei Pál Hazahozatali Kormánybiztossághoz beosztott titkárnak a miniszteri osztálytanácsosi cím adományozásához hozzájárult.¹⁰

5

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát Cserzy István miniszteri osztályfőnökké való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Cserzy István miniszteri tanácsosnak a IV. fizetési osztályba miniszteri osztályfőnökké való kinevezéséhez hozzájárult.¹¹

6

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát Hámos Elemér kabinetirodai tanácsosnak az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá való kinevezése tárgyában.

⁸ Vas Zoltán mint a Gazdasági főtanács titkára címzetes államtitkárként szerepelt. Dr. Eröss János 1946. április 18-án államtitkári címet kapott. Az összeférhetlenségi törvényjavaslattal kapcsolatban (lásd az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 12. napirendi pontját) merült fel a parlamenti tagságuk kérdése.

⁹ A „Z” 2996/1946.M.E.III. sz. előterjesztés az 1946. évi XV. tc.-kel törvénybeiktatott magyar-csehszlovák lakosságcsere-egyezmény végrehajtásáról indézkező 10 000/1946. ME sz. rendelet (1946. augusztus 31.) kiegészítésére tett javaslatot. Az elhagyott ingatlanok tulajdonjogának a magyar államkincstár javára való bekebelezésével és az ingatlancserével (a rendelet 3. és 7. §-a) foglalkozó feladatokat kérte az áttelepítési kormánybiztos hatáskörébe utalni. Lásd az egyes közfeladatoknak az áttelepítési kormánybiztos hatáskörébe utalásáról szóló 11 040/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 28.

¹⁰ A miniszterelnök előterjesztéseit összefogó borítólapon e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő észrevételt fűzték: „Millok államtitkár kérte ezt a címadományozást.”

¹¹ Cserzy Istvánt már az Építés- és Közmunkügyi Minisztérium osztályfőnökévé nevezték ki.

58. 1946. szeptember 26.

Minisztertanács Hámos Elemér kabinetirodai tanácsosnak az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá való kinevezéséhez hozzájárult.¹²

7

[Mistéth] Újjáépítési miniszter előterjeszti javaslatát a közmunkaváltság mértékének újabb szabályozása tárgyában.

[Báranyos] Közellátásügyi miniszter: Magasnak tartja, mert a köztisztviselők úgy sem tudnak megélni.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: Túl meredeken megy felfelé az emelkedés. Javasolja, hogy a holnapi Gazdasági Főtanács tárgyalja le a javaslatot.

Minisztertanács az előterjesztést részletes vizsgálat és véleményezés végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.¹³

8

[Bolgár követ] Külügyminiszter [helyett] előterjeszti javaslatát Szakasits György ügyvivői megbízatására a köztársasági spanyol kormánynál.

Minisztertanács Szakasits Györgynek a köztársasági spanyol kormánynál ügyvivőként való megbízatásához hozzájárult.¹⁴

¹² A 17 026/1946.U.M. sz. előterjesztés szerint Hámos Elemér (1903-?) a közgazdaságtudományi egyetemen közgazgatási és kereskedelmi oklevelet szerzett. 1925-től dolgozott a Pénzügyminisztériumban. 1946 januárjában rendelték át az Újjáépítési Minisztériumhoz, ahol ekkor az elnöki osztályon dolgozott. A miniszter lehetőséget kért arra, hogy az ügyet a köztársasági elnök elé terjeszthesse.

¹³ Az újjáépítési miniszter szám nélküli előterjesztésében hivatkozott az újjáépítési közmunkaváltság újabb szabályozásáról szóló rendelettervezetre (lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 19. napirendi pontját). A munkanélküliség enyhítését célzó közmunkák költségeinek biztosítása érdekében tett javaslatot a közmunkaváltság bevételeinek fokozására. Erre két megoldást jelölt meg: egyrészt a napszámber mértékének emelését, másrészt a napszámber mértékének érintetlenül hagyása mellett a teljesítendő, illetőleg a megváltandó napok számának emelését. Az első megoldást a stabilizációra tekintettel nem tartotta célszerűnek, annál kevésbé, mert a napszámbert az érvényben volt 2,40-3 forintról legalább a duplájára kellett volna emelni. A második megoldás esetében viszont — a szociális szempontokra figyelemmel — a csekélyebb jövedelmű lakosság esetében csökkenteni, míg a magasabb jövedelműeknél emelni javasolta a megváltandó napok számát. A legalacsonyabb kategóriáknál a jövedelem 1,5%-át, míg az 1200 forintos jövedelmek esetében a jövedelem 7%-át javasolta igénybe venni. Tekintettel kívánt lenni a jövedelemmel nem rendelkező családtagok, valamint a szabadfoglalkozásúak közmunkaváltságfizetési lehetőségeire.

A Gazdasági Főtanács a közmunkaváltság mértékét a következőképpen ajánlotta megállapítani: A napszámber továbbra is 3 Ft legyen, a váltsághötelemek a jövedelmüknek megfelelően 80 Ft-ig 1/4; 100 Ft-ig 1/2; 150 Ft-ig 1; 200 Ft-ig 1,5; 280 Ft-ig 2; 350 Ft-ig 3; minden további 100 Ft után további 1; 850 Ft-on felül pedig minden megkezdett 100 Ft után további 2 napszámberrel emelt közmunkaváltságot fizessenek. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XI. ülés 1946. szeptember 27. 36. napirendi pont.) Lásd még az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 19. napirendi pontját.

¹⁴ Előzményéről lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 23. napirendi pontját.

Dr. Szakasits György a Külügyminisztérium politikai osztályán a nyugati csoport vezetője volt.

9

[*Bolgár követ*] *Külgügyminiszter* [*helyett*] előterjeszti javaslatát Sziklay Ernő min. s. titkárnak a bécsi őszi vásárra utazó magyar delegációba való felvétele tárgyában.

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: A kiutazásokat a kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszternek egységesen kell intéznie.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a vásárra kiutazók számának és személyeinek meghatározását az egyes tárcák részéről – a kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter hatáskörébe utalta.¹⁵

10

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát az egyes rangok és címek eltörléséről szóló törvényjavaslat tárgyában. Ez az előterjesztés már a legutóbbi minisztertanácson is szerepelt, de akkor az igazságügyminiszternek és a közellátásügyi miniszternek voltak észrevételei a szankciók megszüntetése és egyházi címek kivételezése tárgyában. Ennek megfelelően átdolgozták a törvényjavaslatot, és ebben a módosított formában kéri most már a minisztertanács hozzájárulását.¹⁶

¹⁵ A bécsi őszi vásárra utazó magyar delegációról lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját, valamint a jelen jegyzőkönyv 26. és 28. napirendi pontját.

¹⁶ Előzményéről lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 26. napirendi pontját.

A jelen jegyzőkönyv mellett megtalálható az előző minisztertanácsi ülés elé terjesztett törvényjavaslat és indoklása, valamint az ekkor elhangzott észrevételek nyomán átalakított, 70 152/1946.II/1. sz. alatt előterjesztett törvényjavaslat és indoklásának szövege is.

A törvényjavaslat indoklása mindkét esetben abból indult ki, hogy két alapvető elv érvényrejtetése vezette az alkotókat, egyrészt az emberek származás szerinti megkülönböztetésének, másrészt a pusztán kitüntetésnek minősülő címek alkalmazásának megszüntetése. Ennek megfelelően javasolta megszüntetni a magyar nemesi és főnemesi rangokat, az „örökös főispán” címet, a valóságos hivatali állással össze nem függő címeket, a közszolgálatban eltöltött bizonyos idő után adományozott „tisztletbeli rangokat”, a „vitézi” cím használatát, a nemesi előnévre, rangra vonatkozó („de genere”) jelzéseket, a bizonyos társadalmi és közhivatali pozíciókkal kapcsolatos (főméltóságú, nagyméltóságú, kegyelmes, nemzetes stb.) címzéseket.

A törvénytervezet és indoklásának első változata a merőben egyházi természetű címzések (pl. főtisztelendő, tisztelendő, főtisztelietű, nagytisztelietű stb.) megszüntetését is javasolta. Ezen kívül bizonyos büntetéseket helyezett kilátásba a törvényes rendelkezések megszegése esetében.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter és a közellátásügyi miniszter egyaránt kifogásolta a törvénytervezetnek az egyházi címeket illető rendelkezéseit. A közellátásügyi miniszter hangsúlyozta azt is, hogy a törvény kihatása első sorban az lesz, hogy a rangokat vagy címeket az állami anyakönyvbe és egyéb közhitei okmányba nem fogják bejegyezni. Büntető szankció ehhez — mint mondta — nem szükséges, mert a bejegyzéseket a kötelességeiket fegyelmi felelősség terhe mellett végző közalkalmazottak fogják teljesíteni. A magánszemélyek egymásközi kapcsolatába való beleavatkozást viszont túlzásnak minősítette, mivel ez ütközött volna az egyéni szabadságra alapított magyar jogi rendszerrel. Tehát ellenezte a büntető rendelkezések bevezetését a jogszabályba. Mindkét levél (4948/1946.V.K.M.eln. sz. és 10 882/1946.K.M.Sz.) másolata megtalálható a jegyzőkönyv mellett.

58. 1946. szeptember 26.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Felveti a kérdést, hogy a címek adományozása megmarad-e a minisztériumokban.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ott megmarad, csak közszolgálaton „kivülállóknak adományozni nem lehet.” A 2. § 1. pontját ezzel kell kiegészíteni.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy a törvényjavaslat az elfogadott szöveggel a Nemzetgyűlés elé terjesztessék azzal, hogy a büntető szankciók kihagyatnak.¹⁷

11

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Zák Ferenc miniszteri tanácsossá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Zák Ferenc miniszteri osztálytanácsosnak miniszteri tanácsossá való kinevezéséhez hozzájárult.¹⁸

12

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Liebhaber György [1919-ben volt rendőr] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

13

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a vállalati létszámapasztások tárgyában.¹⁹

Az utóbbi észrevételnek megfelelően a belügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címe mellett a Miniszterelnökségen rávezetett következő megjegyzés olvasható: „A büntető szankciókat mellőzni kellene, és a közhivatalokra nézve kellene előírni a fegyelmi felelősséget, amennyiben azok volnának kezdeményezői vagy használói a címnek. A demokráciának ártalmára van, ha minden büntető szankcióval van ellátva.”

A törvénytervezet második — e minisztertanácsi ülésen tárgyalt — változata a fenti két észrevételnek megfelelően módosított formában került előterjesztésre.

¹⁷ Lásd a Nemzetgyűlés 1946. október 4-én tartott 66. ülését. (N.N. 951–955. pp.)

¹⁸ A 6563/1946.B.M.eln. sz. előterjesztés dr. Zák Ferenc belügyminisztériumi osztálytanácsosnak miniszteri tanácsossá való kinevezésére tett javaslatot. Kérte a miniszter, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

Dr. Zák Ferenc (1905-?) a pécsi egyetemen szerzett jogtudori oklevelet. Közszolgálatát Újpest megyei városnál kezdte el, ahol az adóhivatalnál, a Közvágóhídon, a rendőri büntetőbírószágon, majd a közigazgatási osztályon dolgozott. Baloldali magatartása miatt 1940 júniusában nyugdíjazták. 1945 júniusában került a Belügyminisztériumba, itt miniszteri titkárként, majd miniszteri osztálytanácsosként dolgozott.

¹⁹ Előzményéről lásd a [25.] 108. sz. jegyzőkönyv 1., a [26.] 109. sz. jegyzőkönyv 12., a [27.] 110. sz. jegyzőkönyv 1., a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 2., valamint az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 32. napirendi pontját.

184 059/1946.P.M.VI. sz. előterjesztésében a miniszter rámutatott arra, hogy az állami tisztviselői létszámcsökkentés végrehajtása után a magánalkalmazottak létszámapasztása olyan kérdéseket vetett fel, amelyek a megjelent rendeletek ellenére homályban maradtak, ezek tisztá-

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: A számszerűséget illetően a pénzügyminiszter hozzájárulása legyen szükséges, egyébként az egyéneket és a munkát felülbírálni a szakminiszter illetékes, mert az illető vállalatoknál ő a végrehajtó. Egyes vállalatoknak így a Pénzintézeti Központ szövetkezet alakjában működő tagjai, Magyar Szavatossági Bank, Magyar Pénzügyi Szindikátus, Magyar Jelzálogintézetek Szövetkezete, Magyar Pénzintézeti Záloglevélkibocsátó Szövetkezet, Ipari Munkaszervezeti Intézet, Hitelintézetek Szövetkezete, Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet, Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezet, az Országos Lakásépítési Hitelszövetkezet, Magyar Földhitelintézet és az Országos Földhitelintézet, valamint az Országos Központi Hitelszövetkezet és ennek tagintézetei. [sic!]

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Ez nem rendelettervezet, csupán egy elvi keret, amelynek alapján lehetséges volna a kérdést megoldani.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: A közalkalmazotti, vagy magánalkalmazotti B-lista alkalmazását illetően a vállalatoknál, álláspontja szerint a magánalkalmazotti B-lista jogszabályai irányadók, ugyanez vonatkozik a szövetkezetekre is. Ez utóbbihoz feltétlenül ragaszkodik. A közérdekeltségi vállalatoknál az a döntő, hogy az állam milyen mértékben van érdekelve, emellett szociális szempontok és a termelés biztosítása a fontos.

zását a minisztertanácstól várta. Mint a kincstári érdekek öre, illetve mint a hitelélet irányítója két kérdéscsoportot: a közérdekeltségű vállalatok és a bankok ügyeit emelte ki. Mindkét vonatkozásban elsősorban annak eldöntésére keresett választ, hogy az egyes vállalatok esetében a közalkalmazottak vagy a magánalkalmazottak létszámcsökkentésére vonatkozó rendeletet kell-e alkalmazni, másrészt tisztázni kívánta, hogy az egyes vállalatok esetében a létszámcsökkentés végrehajtásánál mely minisztérium közreműködésére volt szükség.

Felsorolta, hogy megítélése szerint mely közérdekeltségű vállalatnál volt szerinte célszerű a közalkalmazotti rendszerű létszámcsökkentés bevezetése (a Mezőgazdasági Szövetkezet Központja, a Földműves Szövetkezetek Országos Központja, a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja, a Hangya Szövetkezet és leányvállalatai, a Gazdák Biztosító Szövetkezete, Nitrokémia Rt. stb.) és mely közérdekeltségű vállalatnál a magánalkalmazotti létszámcsökkentő rendelet alkalmazása (az Általános Fogyasztási Szövetkezet, az Országos Központi Hitelszövetkezet, az Országos Földhitelintézet stb.). Külön kiemelte, hogy a többi — nem állami érdekeltségű — pénzügyintézetnél is a magánalkalmazotti létszámcsökkentő rendelet alkalmazását találta helyénvalónak.

A létszámcsökkentésnek az egyes vállalatoknál való végrehajtására illetékes miniszteri hatóság kijelölése tekintetében nagyon határozottan ragaszkodott a miniszter a saját jogaihoz. Egyrészt fenntartotta a lehetőséget magának, hogy ahol már végrehajtották az elbocsátásokat, ott közérdekből reparálásokkal élhessen, másrészt ragaszkodott ahhoz, hogy azoknál a vállalatoknál, amelyek kizárólag vagy túlnyomóan pénzügyi üzletekkel foglalkoztak, megfelelően érvényesülhessen az illetékessége. E tekintetben is felsorolta azokat a vállalatokat, amelyek létszámcsökkentésében a pénzügyminisztert tartotta kizárólag illetékesnek, továbbá azokat, amelyek létszámcsökkentési bizottságában megítélése szerint a pénzügyminiszter képviselőjének helyet kellett biztosítani, illetve azokat, amelyek létszámcsökkentése ügyében saját magának a megfelelő miniszterrel közös eljárást javasolt. Szakmai szempontból külön hangsúlyozta a pénzügyminiszter ellenőrzési jogának biztosítását a nem közérdekeltségű pénzügyintézetek létszámcsökkentése tekintetében, mivel mint mondta: „ezek működésének mindenkor jellegzetes tulajdonsága volt, hogy a magángazdaság érdekszféráján túlmenve a közhitel érdekeit is érintették”.

Hogy milyen mértékben tudja szerepét a vállalat betölteni, a szakminiszter dönti el és nem a pénzügyminiszter. A kereskedelmi vállalatoknál is ugyanezeket a szempontokat kell figyelembe venni. A pénzügyminiszternek megvan a módja és lehetősége, hogy befolyást gyakoroljon. A nem pénzügyi természetű vállalatoknál az üzemvezetés szempontjainak kell érvényesülniük. Azt javasolja, hogy ezeknél a vállalatoknál az illetékes miniszter határozzon a kijelölés tárgyában. A legutóbbi minisztertanácson kifejtette azt az álláspontját, hogy minden szövetkezet a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter hatáskörébe tartozik.²⁰ Függetlenül attól, hogy állami érdekeltég van-e a vállalatnál, vagy sem, a szövetkezetet nem pénzügyi, hanem a jövő fejlődés szempontjából kell vizsgálni. Különös lenne a két szövetkezeti központ közötti különbségtétel. Hogy az illetékességet egyik, vagy másik tárca kezébe tegyék le, ez nem tárcaharc, hanem annak természetes folyamánya, hogy a szövetkezetek feletti felügyeleti jogot a szövetkezetügyi miniszter gyakorolja. A szövetkezeti törvény is ezt a célt szolgálja.²¹ Tehát ebben a tekintetben ő az illetékes. Ami a bank és pénzváltó üzletekre vonatkozik, itt is tévedésben van a pénzügyminiszter, mert az erre vonatkozó 3270/1946. ME számú rendelet²² a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszterre bízta az iparjogosítványok kiadását, tehát nem látja, hogy miért nem ő az illetékes. Ami az együtműködés közös határozatára vonatkozik, eltekintve az eddigi tapasztalatoktól, ez rendszerint a döntés meghozatalának lassítását jelenti. Újabb rendelkezésekkel ne nehezítsük meg a javaslatot, mert ez csak meglasztaná az ügyek intézését. – A szövetkezetek, közérdekeltségű vállalatok, valamint pénzügyintézetek [esetében] és pénzváltóintézeteknél a magánalkalmazottak B-listáját kívánja érvényesíteni. A szövetkezetek ügyében a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter illetékessége állapíttassék meg, ez alól csak a közjóléti szövetkezetek képeznének kivételt, amelyek természetesen a népjóléti miniszter hatásköre alá kell, hogy tartozzanak.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter*: Ha józanul akarjuk végrehajtani, akkor igen sok szempontot kell figyelembe venni. Bármely termelőszövetkezet csak a földművelésügyi keretben lehet elbírálni, és egy olyan szövetkezet, amely 90%-ban a Közellátásügyi Minisztériumnak dolgozik, mint pl. az MSZK,²³ csak az ő hatáskörébe tarthatik. Hiszen maga a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter is elismerte a népjóléti miniszter illetékességét a

²⁰ Lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 32. napirendi pontját.

²¹ Lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 41. napirendi pontját és jegyzetét. A szövetkezeti törvény 1947. évi XI. tc.-ként jelent meg.

²² A bank- és pénzváltóüzlet folytatására jogosító iparendélyek kiadásáról szóló 3270/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. március 24.) 2. §-a kereskedői foglalkozások tekintetében valóban a kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztert jelölte meg szakminiszterként.

²³ Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ 1945 végén alakult központi szerv, amely magába foglalt a korábban létesült szövetkezeti szerveket. 1947-ben beolvadt a Magyar Országos Szövetkezeti Központba.

közjóléti szövetkezeteknél, akkor miért nem ismeri el a többenél is? Vagy meg akarjuk oldani vagy nem. Ott van előttünk a Hangya²⁴ kérdése. Megszületett egy olyan rendelet, amely a gyakorlati élet törvényszerűségével ellentétes volt. A szövetkezetügyi miniszter ezt a rendeletet nem képes végrehajtani, mert egy fél esztendeje egy lépést nem megy előre, végrehajthatatlan volta miatt. Ha normális B-listát akarunk, logikus, józan szempontokat kell szem előtt tartani. A pénzügyminiszter javaslatát józannak tartja, és ezzel egy pár hét alatt le lehet tárgyalni, mert különben nem tudja, hogy nem-e [sic!] az fog történni ezzel is, ami a Hangya kérdésben, amely rendeletnek semmiféle változtató hatása nincs. Az a kérése, hogy a pénzügyminiszter javaslatát fogadják el. Ez nem zárja ki a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter felülvizsgálati lehetőségét. Ha mint szövetkezeti miniszternek van észrevétele, vagy valamilyen szempontja, amit érvényesíteni kell, azok érvényesülhetnek.

Rákosi Mátyás államminiszter: Azért szerveztünk szövetkezeti minisztériumot, hogy lehetőleg központosítva és egységes szempontok szerint érvényesüljenek. [sic!] Nem tartja szerencsésnek, hogy mihelyt először kerül sor arra, hogy valamegyet belenyúljunk a talpraállításba, a szövetkezeti minisztert kikapcsoljuk.

Dr. Balogh István [államtitkár]: A pénzügyminiszter javaslatával nincs kikapcsolva.

Rákosi Mátyás államminiszter: A pénzügyminiszter előterjesztése szerint lényegében kivesszük ezt a kérdést a szövetkezetekből. A Hangyára való hivatkozás nem valami szerencsés, mert ott nem a rendeletben van a hiba, hanem egészen máshol. Szeretné, ha a két miniszter meg tudna egyezni abban a szellemben, amelyben létrehozták a szövetkezeti törvényt is. Arról van szó, hogy egy új rendelettel most megváltoztatjuk a törvényt, és a szövetkezetügyi minisztérium hatáskörébe utalt kérdést kivonjuk a hatásköre alól.

[*Mistéth.*] *Újjáépítési miniszter:* Nem tudja elfogadni a szövetkezetügyi miniszter javaslatát, mert ott van pl. a FAKSZ,²⁵ amellyel ő foglalkozik. Eddig azért nem számolt fel, mert ő foglalkozik vele, tehát lehetetlen, hogy neki ne legyen most szava a B-listázásoknál. Az új szövetkezeti törvény szerint ez nem is szövetkezet, mert nem üti meg a mértéket. Döntőnek azt tartja, hogy melyik az a tárca, amelynek ezekkel a vállalatokkal a legtöbb közössége van. Legfeljebb az egyeztető eljárásokkal szemben kell valami más megoldást találni.

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:* A közellátásügyi miniszter szerint odatartoznak a Fővárosi Élelmiszerüzemek is, mert azzal is összeköttetésben áll. De akkor mindazoknak a magánvállalatoknak az illetékesége kétséges, amelyekkel összeköttetésben áll. Egymagában az, hogy a vele

²⁴ A Hangya a gróf Károlyi Sándor által 1898-ban alapított termelő-, fogyasztó- és értékesítő szövetkezet központja volt. 1947-ben beolvadt az akkor alakult Magyar Országos Szövetkezeti Központba.

²⁵ Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezet.

58. 1946. szeptember 26.

való megállapodás alapján eszközli a vállalat a számításokat, nem vonja maga után azt, hogy ezeknél a szövetkezeteknél a közellátásügyi miniszter az illetékes. Ami a Hangyát illeti, ott azért nem történt döntés, mert sem a pénzügyminiszter, sem a földművelésügyi miniszter nem vállalta, hogy vele egyetértően döntsön. A döntés idején a pénzügyminiszter Svájcban tartózkodott. Az őt helyettesítő Antall József nem akarta vállalni a felelősséget, azután a miniszterelnök kint volt Londonban és Washingtonban, azért nem lehetett dönten, és így húzódott halasztódott a kérdés anélkül, hogy ebben dönthettünk volna. A Hangya Szövetkezet teljes értékű munkáját semmiben nem befolyásolja és a közellátásügyi szolgálat ellátását nem érinti a kérdés halasztása. Mindezen szempontok figyelembevételével azt hiszi, hogy a kérdés úgy megoldható, hogy hajlandó elfogadni: azok a szövetkezetek, amelyek kizárólag pénzügyi jellegűek, nem tartoznak szorosan azok közé a szövetkezetek közé, amelyeket a törvény a szövetkezetügyi miniszter hatáskörébe utal. Ezekre nézve koncedálja a felügyeleti jogot. A többiekénél azonban, miután elbocsátásról és nem pénzügyi műveletről van szó, nem tartja illetékesnek a pénzügyminisztert.

Dr. Balogh István [államtitkár]: A szakszerűségnek is érvényesülnie kell.

[Rácz] Pénzügyminiszter: A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter egy konciliáns hangot ütött meg, és ha eldöntöttünk egy elvi kérdést, úgy morfológiai alapra helyezkedve megoldható a probléma. Szerinte az az illetékes miniszter, aki a vállalkozással bármilyen formában is együtt dolgozik és mindennap érintkezik. Pl. ő utasítja a pénzügyintézeteket feladatok lebonyolítására, tehát legyen mégis neki annyi joga, hogy az alkalmazottak sorsába is beleszólhasson. A bankok kérdésében különben is nagyon erősen kell belenyúlni. Ha jogai nem érvényesülnek, akkor ezeknek a feladatoknak eleget tenni nem tud. Ha morfológiai szempontból elismeri, hogy ő az illetékes, akkor el kell ismerni több olyan vállalatnál is, amelyek pénzügyi dolgokkal foglalkoznak.

[Nagy] Miniszterelnök: Bár a kérdés eléggé ki van merítve, arra még nincs megérve, hogy döntsön, hacsak szavazásra nem teszi fel a kérdést. Ezt elkerülendőnek tartja, a jövőben is azt ajánlja, hogy még egyszer kísérelje meg megegyezésre jutni a pénzügyminiszter és a szövetkezetügyi miniszter. Miután ilyen sokrétű a kérdés feletti vita, és olyan szempontok merültek fel, amelyeket előre nem láthatunk, egészen új alapokra kell helyezni ezt a B-listát. Ki kell mondani, hogy a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, a pénzügyminiszter és az illetékes miniszter döntsön. Valószínű azonban, hogy a szakszervezet szintén részt kíván venni.

[Bán] Iparügyi miniszter: 8660-as rendeletet²⁶ javasolja érvényben tartani. Ha itt ezt alkalmazzuk, akkor az illetékes miniszter javítani tudja az elbocsátások során elkövetett hibákat.

²⁶ A 8660/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 15.) az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának ideiglenes szabályozásáról szövege.

58. 1946. szeptember 26.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ha az ő szempontjai érvényesülnek, akkor elfogadja ezt a javaslatot, nem csak a szám, hanem az ember is fontos, akikkel dolgozik.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ragaszkodik ahhoz, hogy az MSZK az ő hatáskörébe tartozzon.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Semmi esetre sem tartja odatartozónak.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezt a kérdést még tárgyalás alá kell venni, most vegyük le a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁷

14

[Rácz] *Pénzügyminiszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését a forgalmi adók kezelésére szolgáló alap létesítése tárgyában, a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁸

15

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Vásáry István feleségének kegyelmi ellátás biztosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

16

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát [egy postatakarékpénztári tiszt után] özv. Kunstár Lajosné özvegyi nyugdíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

17

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti 153 239/1946. számú javaslatát a pénzbírságoknak forintban való megállapítása tárgyában.

²⁷ Lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontját és jegyzeteit!

²⁸ A 3234/1946.P.M.-XI.b. sz. előterjesztés az általános forgalmi adóról szóló 1921. évi XXXIX. tc. alapján a forgalmi adók kezelésére a városoknak (községeknek) adott pénzügyminiszteri megbízás költségeinek megtérítésével foglalkozott. Rögzítette, hogy ez a költségterítés a bruttó bevétel 10%-a lett volna, de csak Budapest kapott megbízást a forgalmi adók kezelésére, a többi város (község) esetében a Pénzügyminisztérium maga látta el a feladatot. Javasolta, hogy a forgalmi adóbevétel révén keletkező összegből, a kiadások fedezésére külön alapot létesítsenek. Lásd továbbá az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 35. napirendi pontját!

²⁹ A 14 707/1946.P.M.III. sz. előterjesztés dr. Vásáry István nyugalmazott pénzügyminiszter felesége részére az özvegyi nyugdíjigény biztosítására tett javaslatot. Kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tessen.

Dr. Vásáry István a Nemzetgyűlés háznagyaként 56 éves korában kötött házasságot. Rövidesen lemondott tisztségéről. Esetleges elhalálása esetére kérte a feleség részére az özvegyi nyugdíj lehetővé tételét.

58. 1946. szeptember 26.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.³⁰

18

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát Babanyec Balázs és Józsa László Törökországba és Bulgáriába való kiküldetése tárgyában dohánybehozatal céljából.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³¹

19

[Dobi] Földművelésügyi miniszter előterjeszti javaslatát a vízitársulati ügyek igazgatására kirendelt miniszteri biztosok jogkörére vonatkozó egyes rendelkezések kiegészítése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.³²

20

[Dobi] Földművelésügyi miniszter előterjeszti javaslatát a víziügyi műszaki szolgálat Németországban lévő vízi járművekkel kapcsolatos személyzeti és műszaki kérdések rendezése céljából Németország amerikai megszállási övezetébe mérnökszakértő kiküldetése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.³³

³⁰ Az előterjesztés az 1946. évi január 1. napján készített üzleti leltárról szóló 12 370/1945. ME sz. rendelet (MK 1946. január 1.) 6. §-ában 50 millió adópengőben meghatározott pénzbírságnak 5000 forintban való megállapítására tett javaslatot. Lásd a 11 810/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 15.

³¹ Babanyecz Balázs 1926-tól 1939-ig Kanadában élt, s az ottani dohányipart tanulmányozta. Hazatérése után debreceni dohányjövedéki felügyelő lett. 1945 áprilisában a Dohányjövedéki Központi Igazgatóság igazgatójává nevezték ki.

³² A 95 672/1946.F.M.VI.2. sz. előterjesztésében jelezte a miniszter, hogy korábban (lásd a [37.] 120. sz. jegyzőkönyv 36. napirendi pontját) már kérte az 1885. évi XXIII. tc. 124. §-a alapján a vízitársulatok élére állított miniszteri biztosok hatáskörének kiterjesztését arra, hogy a közgyűlés jóváhagyása nélkül államkölcsönöket vehessen fel. Az akkor elfogadott kormányrendelet kihirdetését, a közeli stabilizációra tekintettel, mellőzte. A szilárd pénzügyi viszonyok folytán azonban a vízitársulatok számára a magánkölcsön felvétele is lehetővé vált. Tárgyalásokat is kezdett a tárca arról, hogy a Nemzeti Banktól 4 millió pengős kölcsönt vegyen fel, amelynek a szétosztásáról maga kívánt gondoskodni. Kérte, hogy a miniszteri biztosok kölcsönfelvételi lehetőségéről szóló korábbi rendelettervezetet a magánkölcsön igénybevételére is terjesszék ki. Lásd a 6990/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 27.

³³ A 96 219/1946.F.M.VII.2. sz. előterjesztés felhívta a figyelmet arra, hogy a víziügyi műszaki szolgálat dunai hajóparkjának nagy részét a háború utolsó idejében Németországba kihurcolták, kisebb részét pedig a személyezték — hogy a kihurcolást elkerülje — hazai vizeken elsüllyesztette. A kihurcolt hajópark 7 egysége ekkor Passau közelében, az amerikai hadsereg ellenőrzése alatt álló Duna-szakaszon állomásozott. Az úszóművek közül 4 egység ép és üzemképes volt, 3 egység azonban megrongálódott, 1 egység pedig elsüllyedt.

A hajók személyzetéből 14 fő a szolgálati helyén maradt — s ezeket a miniszttertanács május 24-ei állásfoglalása alapján — szolgálatba is állította. Nevezettek illetményeit azonban nem volt képes fizetni, miként a hajópark fenntartási, javítási, kiemelési költségeiről sem volt képes intézkedni.

21

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az alsótekerespusztai Faiskola és Mezőgazdasági Termelő Szövetkezet és a magyar kincstár között kötendő haszonbérleti szerződés jóváhagyása tárgyában.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Szövetkezetpolitikai szempontból hozzá kíván szólni, mert a szövetkezeti törvény elvi és gyakorlati részével ellentétesek a javaslat egyes részei. A szerződés ellen nincs észrevétele csak megtárgyalandónak tartja.

Minisztertanács az előterjesztéshez elvileg hozzájárult. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszterrel való megegyezés után a szerződés aláírható.³⁴

22

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton szereplő 4. számú előterjesztését „a Totalisateur Alap jövedelmének felosztása 1945. évi augusztus 26-ától december 31-éig terjedő időre” a napirendről leveszi.

Megemlítette az előterjesztés, hogy 1946 májusában az amerikai hatóságok nagyarányú razziát tartottak, amely a magyar hajókra is kiterjedt. Az uszályok raktárait leltározták azzal, hogy a felszereléseket az amerikai hatóságok esetleg a német hivataloknak adják át – és a magyar személyzetet is német személyzettel tervezték kicserélni. A razzia után az Újpest nevű darut lefoglalták, és a passauai Wasserstrassenamt-nak adták át.

E kérdések kézbevétele, rendezése céljából javasolta kiküldeni Németországba Horváth Sándor műszaki tanácsost. Jelezte, hogy a 4-5 hetes kiküldetéshez a SZEB hozzájárult, s az amerikaiak is engedélyezték a beutazást.

³⁴ A 38 379/1946.F.M.I.3. sz. előterjesztés szerint a balatonbozsóki községi Földigénylő Bizottság 1945 áprilisában határozott arról, hogy az alsótekerespusztai Schrikker-gazdaság faiskolai részét, 200 katasztrális holdat Schrikker Sándor tulajdonos részére meghagyja, a gazdaság további 300 katasztrális hold területű részét pedig államosítják. Az Országos Földbirtokrendező Tanács a birtokról úgy határozott, hogy csak 100 holdat kell Schrikker Sándornak meghagyni a lakását jelentő épülettel, valamint a gazdasági épületekkel együtt. Az állam birtokába így 400 katasztrális hold került, amelyen szövetkezeti alapon működő faiskolai mintagazdaságot kellett létesíteni. A szövetkezetbe belépési lehetőséget biztosított a tanács a régi gazdaság valamennyi volt alkalmazottjának, de a szövetkezet elnökévé Schrikker Sándort nevezte ki azzal, hogy ha a tagság úgy kívánta az év végén elmozdítható volt. A földreform során a volt alkalmazottak is kaptak mintegy 160 hold földet, amit bevittek a szövetkezetbe, ami így 660 hold területű gazdaság alakult. Az Országos Földhitelezési és tagok részére 600 db egyenként 100, összesen 60 000–1938. évi pengőértékű üzletrész vásárlására adott lehetőséget, a volt gazdaság élő és holt felszerelésének átengedése mellett.

A szövetkezet 1945. július 1-jétől működött, s közepes termést eredményezett. Az államkincstár e szövetkezettel kívánt 1965. június 30-áig terjedően haszonbérleti szerződést kötni. A szerződés előírta a haszonbérlet kötelezettségeit: az állami tulajdonban lévő épületek helyreállítását, adók, közterhek, biztosítási díjak fizetését, illetve a bérbeadó elvárásait, így a bérlet utolsó öt évében legfeljebb 16 katasztrális holdon, öt év alatt tehát 80 katasztrális holdon meghatározott növénynek és fajták telepítését, s további 16 katasztrális holdon a telepítéshez szükséges anyagok előnevelését.

A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter észrevételei feltehetőleg a szövetkezet elnökének kinevezésével és a szövetkezet földjének, épületének állami tulajdonával voltak kapcsolatosak.

58. 1946. szeptember 26.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul veszi.³⁵

23

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Buza Barna özvegye részére kegydíj engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

24

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a magyar–jugoszláv árucsereforgalmi tárgyalásokon a földművelésügyi tárca képviselője tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁷

25

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Sió-csatornázás síófoki munkái hátralévő részének elkészítéséhez szükséges költségek fedezésére előirányzat nélküli kiadás engedélyezése tárgyában. A költségösszeg [az] 1946. naptári évben havi 800 000 forint, 1947. január 1. napjától kezdődően pedig havi 600 000 forint. A teljes összeg 6 millió forint.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

26

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a bécsi nemzetközi vásárra S. Szabó Ferenc államtitkár és Érsek József kiküldetése tárgyában.

³⁵ A 64 862/1946.F.M.II.1. sz. előterjesztés a Totalisatens Alap jövedelmének a Magyar Ügetőverseny Egyesület, a Totalisateur Alap, az Országos Testnevelési Alap, a Fővárosi Szegényalap, az Állami Jótékony célú Sorsjáték Alap, a Magyar Lovasegylet közötti felosztásához kérte a minisztertanács hozzájárulását.

³⁶ A 7824/1946.F.M.eln.1. sz. előterjesztés kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

Dr. Buza Barna (1873–1944) az 1918–1919. évi polgári demokratikus forradalom igazságügyi, majd földművelésügyi minisztere volt.

³⁷ A 84 127/1946.F.M.IV.1. sz. előterjesztés kérte, hogy a magyar–jugoszláv árucsereforgalmi tárgyalások (lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 66. napirendi pontját) lefolytatása céljából Bán Antal iparügyi miniszter vezetésével Belgrádba utazó küldöttségben a földművelésügyi tárca részéről dr. Sopronyi Elek gazdasági főfelügyelő is részt vehessen.

³⁸ A 97 682/1946.F.M.VII. sz. előterjesztés előadta, hogy a Sió hajózhatóvá tételét az 1908. évi XLIX. tc. rendelte el. A munkák 1913-ban elkezdődtek. Elkészült a Sió kotrása, megépült 7 híd s megtörtént a szükséges területek kisajátítása. A Duna és a Balaton közti hajózásnak azonban útját állta a síófoki, hajózásra nem alkalmas zsilip. Ennek építési munkálatai 1942-ben megkezdődtek, de a háború miatt abbamaradtak. A hajózásra alkalmas zsilip befejezésén kívül új vízlevezető zsilip építése, az új és a régi zsilip közti mederszakasz lemélyítése volt a hátralévő feladat. Ezekre a munkálatokra kérte a miniszter az említett összeget.

Jelezte, hogy e munkálatok révén mintegy 200 km-rel szaporodik az ország vízi úthálózata és 10 000 km² jó termőterület nyeri el az olcsó vízi út előnyeit.

58. 1946. szeptember 26.

Minisztertanács az előterjesztéshez — a 9. számú határozatra utalással —
, hozzájárult.³⁹

27

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az ásványolaj-termékek tárolására és szállítására alkalmas sérült vashordók kijavítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁰

28

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti [javaslatát] Luxardó Károlyné dr. Blénassy Erzsébetnek a bécsi nemzetközi vásárra való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴¹

29

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát [egy MÁVAG vasöntő révén] özv. Wolf Rudolfné özvegyi nyugbére tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

30

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Belkereskedelmi Igazgatóság felállításáról szóló 2120/1946. ME számú rendelet, valamint ennek végrehajtása tárgyában kiadott 31 800/1946. K.Sz.M. számú rendelet módosítása tárgyában. Az igazságügyminiszter észrevételeit vele tárgyalta és figyelembe vette.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴²

³⁹ A 84 192/1946.F.M. sz. előterjesztés S. Szabó Ferenc államtitkárt és dr. Érsek József miniszteri tanácsost, a Földművelésügyi Minisztérium mezőgazdasági ipari ügyosztályának vezetőjét javasolta kiküldeni a Nemzetközi Ipari Vásárra. Velük együtt Költő György gépkocsivezető kiküldéséhez is kért hozzájárulást a miniszter, mivel S. Szabó Ferenc gépkocsiján kívántak a kiküldötték utazni.

A bécsi őszi ipari vásárról — egyben Magyarország és Ausztria összehasonlításáról — Érsek József Imre készített rendkívül érdekes beszámolót a miniszterelnök részére. (MOL XIX-A-1-e 1. doboz IV/2. 303–311. pp.) Lásd még e jegyzőkönyv 9. napirendi pontját.

⁴⁰ Az 53 388/1946.Ip.M. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy az ország békebeli vashordó-állománya a háborús események folytán 100 000-re csökkent. Ez a vashordóállomány is szétszóródott, s az ásványolajfinomító vállalatok nem voltak képesek ezeket visszaszerezni, s így nehéz helyzetbe került az ország üzemanyagellátása. Kérte ezért arra vonatkozó rendelet kiadását, hogy a hordók birtokosai tizenöt napon belül adják át a sérült hordókat a Magyar Ásványolaj-finomítógyárak Országos Egyesületének. Ezek használatát — a kijavítás után — az ásványolaj-finomítógyárak javára kérte biztosítani. Lásd a 11 300/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 8.

⁴¹ Az 59 765/1946.Ip.M.VI. sz. előterjesztés az 1946 október elején nyíló bécsi árumintavásárra javasolta kiküldeni Luxardó Károlyné dr. Blénassy Erzsébet miniszteri segédtitkárt, a tárca osztrák előadóját. Feladatául jelölte meg a miniszter, hogy mérje fel, milyen versenytársa lesz az osztrák ipar a magyar iparnak.

⁴² A 38 782/1946.K.Sz.M.I/1. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a Belkereskedelmi Igazgatóságot létrehozó 2120/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. március 1. – lásd továbbá a [4.] 87. sz. jegyzőkönyv 69. napirendi pontját) az igazgatóság feladatává tette az ország belső kereskedelmi

58. 1946. szeptember 26.

Igazságügyminiszter most megjelenik a minisztertanács ülésén.

31

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1940. évi szovjet–magyar áruforgalmi és fizetési egyezmény likvidálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴³

32

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Gombosi Zoltánnak Olaszországba való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁴

forgalmának nyilvántartását, ellenőrzését és irányítását. Feladatai ellátása során az igazgatóság gyakran kedvezőtlen érintkezésbe, sőt összeütközésbe került az 5740/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. május 28. – lásd továbbá a [21.] 104. sz. jegyzőkönyv 39. napirendi pontját) felállított Anyag- és Árhivatallal, amely az ipari anyagok és áruk termelésének, forgalmának és felhasználásának ésszerűbbé tételével, szabványosításával foglalkozott.

Javasolta, hogy a Belkereskedelmi Igazgatóság áruforgalmi és ellenőrzési tagozatát az Anyag- és Árhivatal mellé rendeljék, ahol külön kereskedelmi csoportként mind a két szerv részére elláthatná feladatát. Részletezte, hogy milyen kérdésekben számított továbbra is a Belkereskedelmi Igazgatóság számára adatok összeállítására és tájékoztatására.

Az előterjesztés mellett megtalálható az Igazságügyminisztérium T.3481/1946. sz. levele, amelyben tiltakozott a hivatali szervezet és ügymenet bonyolultabbá tételét jelentő tervezet ellen, s jelezte szövegezési észrevételeit is.

A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon e napirendi pont címénél a Miniszterelnökségen rávezetett észrevétel olvasható: „Az Igazságügyminisztériumnak kettős észrevétele van: 1) vannak szövegezési természetű megjegyzései, amelyek nem jelentősek; 2) vitatja az Anyag- és Árhivatalra való részleges átruházást, amely a hivatal szervezetét és ügymenetét bonyolultabbá teszi. Részletes letárgyalás végett meg kellene tárgyalni még az Igazság- és a Kereskedelmi Minisztérium között.” [sic!] Lásd a 11 240/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 3.

⁴³ A 34 511/1946.K.Sz.M.III. sz. előterjesztésében előadta a miniszter, hogy az 1940. szeptember 3-án kelt szovjet–magyar áruforgalmi és fizetési egyezmény lebonyolítása 1941. június 22-én — a hadiállapot beállása következtében — megszakadt. Az 1942. október 8-án kelt 5910/1942. ME sz. rendelet (MRT 1942. október 8., 2711–2713. pp.) úgy intézkedett, hogy az egyezmény alapján keletkezett tartozásokat a magyar cégek kötelesek befizetni a Magyar Külkereskedelmi Hivatalhoz. Ugyanez a rendelet lehetővé tette, hogy az egyezmény folytán követelésekkel rendelkező cégeket az így befolyt összegből kielégítsék. Mindezek után 2 122 976 pengő aktív egyenleg maradt. Ezt a magyar kincstárnak a Szovjetunióval szemben ki kellett egyenlítenie.

A Magyar Nemzeti Bank által készített számla szerint a tartozás 434 800 USA dollárt jelentett, a Szovjetunió magyarországi kereskedelmi képviselője azonban 532 700 USA dollárt mutatott ki. Szovjet részről kérték továbbá, hogy a tartozás után 4,5% kamatot térítsen meg a magyar állam. A Szovjetunió kívánsága volt továbbá, hogy a tartozás kiegyenlítése 50%-ban forint fizetéssel, 50%-ban pedig áruszállítással történjék.

A miniszter megjegyezte, hogy törekedni fog: a forint-fizetést lehetőleg minél kisebb havi részletekben, az áruszállítást pedig — a stabilizáció, a jóváttétel és más kötelezettség figyelembevételével — későbbi időpontra tenni, és több évre elosztani.

⁴⁴ 39 747/1946.K.Sz.M.III. sz. előterjesztésében a miniszter jelezte, hogy a magyar–olasz külkereskedelmi tárgyalások (lásd az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 67. napirendi pontját) előkészítése

33

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Kádár Lajosnak Romániába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁵

34

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Tardy Nándor londoni utazásával kapcsolatban zürichi és párizsi tartózkodásához hozzájárulás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁶

35

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Szolnoki István képviselő politikai államtitkárrá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy dr. Szolnoki István képviselő a Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium politikai államtitkárává kineveztesék.⁴⁷

36

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. szám alatt szereplő előterjesztését a paraszt- és munkásszarmazású szegény és tehetséges gyermekek neveltetésének biztosításáról szóló törvényjavaslat tárgyában, a napirendről leveszi, s azt a holnapi Gazdasági Főtanács elé viszi letárgyalás végett.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁸

során felmerült, hogy ásványolajtermékeket is szállítson Magyarország. Tekintettel a kiviteli árucikkek fogyatékoságára, javasolta, hogy e kérdés tisztázása céljából Gombosi Zoltán miniszteri osztályfőnökkel is kiegészüljön a miniszter vezetése alatt Rómába utazó kereskedelempolitikai delegáció.

⁴⁵ I. 30 562/1946.K.Sz.M.II. sz. előterjesztésében a miniszter azért javasolta kiküldeni Romániába Kádár Lajos külkereskedelmi tanácsost, a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság ipari főosztályának vezetőjét, mert a magyar-román gazdasági megállapodás végrehajtása terén nehézségek mutatkoztak. A magyar mezőgazdasági gépek ellenében — a magyar ipar számára fontos — román faárúk szállítása okozott gondot. Kádár Lajos a kérdés alapos ismerője volt, s helyi közreműködésétől várták az ügy rendezését.

⁴⁶ A 39 569/1946.K.Sz.M.I/5. sz. előterjesztés Tardy Nándornak az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal igazgatójának, a tárca idegenforgalmi osztályvezetőjének a londoni nemzetközi idegenforgalmi értekezletről (lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 50. napirendi pontját) való visszatérésével kapcsolatban javasolta, hogy Párizsban és Zürichben megszakítva útját, vegye fel a kapcsolatot az ottani idegenforgalmi körökkel és az ott élő magyarokkal — a magyar turisztikai propaganda fejlesztése céljából.

⁴⁷ A 4825/1946.K.Sz.M.Eln. sz. előterjesztésében kérte a miniszter, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is javaslatot tehesen.

⁴⁸ Előzményéről lásd az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 15. és az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 46. napirendi pontját.

58. 1946. szeptember 26.

37

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a tankerületi főigazgatóknak az V. fizetési osztályba sorolása és fokozatos előmenetele tárgyában.

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter: Kéri, hogy ugyanez vonatkozzék a többi szakiskola főigazgatójára is.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a rendelet valamennyi tankerületi főigazgatóra alkalmazható.⁴⁹

38

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Kumorovitz B. Lajos egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁰

39

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Szalay László egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵¹

A Gazdasági Főtanács csak a népi kollégiumok ágybeszerzési költségével foglalkozott. (MOL XIX-A-10. 1946. október 10. Stabilizációs XIII. ülés 15. pont.)

A vallás- és közoktatásügyi miniszter szám nélküli törvényjavaslatának indoklása —Tildy Zoltán köztársasági elnök egyik beszédére hivatkozva — kezdeményezte a paraszt- és munkásszármazású szegény és tehetséges fiatalok továbbtanulásának biztosítása céljából a Népi Kollégiumok Országos Szövetségének létrehozását, a megfelelő pénzügyi alap megteremtését, az alap kuratóriumának létrehozását. A tervezet szerint az alap Tildy Zoltán nevét viselte volna. A kuratórium elnökeként maga a köztársasági elnök, tagjaként pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszter, valamint a belügyminiszter egy-egy képviselője, továbbá a Népi Kollégiumok Országos Szövetségének két küldötte volt tervbe véve. Lásd még az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 47. napirendi pontját.

⁴⁹ A 99 754/1946.V.K.M.V. sz. előterjesztés előadta, hogy az 1935. évi VI. tc-vel létrehozott tankerületi főigazgatói állás mindig az V., illetve a IV. fizetési osztályba tartozott. A közszolgálati illetményekről és a nyugellátásról szóló 2500/1945. ME sz. rendeletben (MK 1945. június 17.) külön meg nem említett tankerületi főigazgatók besorolása bizonyos fokig kétségessé vált. Ezért kezdeményezte a miniszter a kérdés tisztázását.

⁵⁰ A 81 903/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Kumorovitz B. Lajos egyetemi magántanárnak egyetemi rendkívüli tanárrá való kinevezésére tett javaslatot. Kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

Dr. Kumorovitz Bernát Lajos (1900–1993) a premontrei rend tagjaként teológiai tanulmányokat végzett, majd középiskolai tanári oklevelet szerzett s doktorált a budapesti egyetemen. Bécsben, Rómában folytatott kutatásokat. 1935-től a történelmi szeminárium díjtalan tanársegéde, 1938-ban magántanári képesítést szerzett. Különösen a peccsattan terén végzett eredményes munkát. 1945-től a Magyar Tudományos akadémia levelező, 1990-től rendes tagja volt.

⁵¹ A 81 906/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Szalay László egyetemi magántanárnak egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetésére tett javaslatot. Kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

40

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Révay József egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetése tárgyában. Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵²

41

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Máté Károly egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetése tárgyában. Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵³

42

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Waltner Károly egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezése tárgyában. Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁴

43

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Legeza Mihály [tanító] jóvátétele tárgyában. Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

⁵² 81 905/1946.V.K.M.VI.a. sz. előterjesztésében a miniszter dr. Révay József egyetemi magántanár egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetésére tett javaslatot s kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

Dr. Révay József (1881–1970) 1911-ben a budapesti egyetem bölcsészettudományi karán magántanár lett. 1920-ban politikai okokból kénytelen volt megszakítani egyetemi tevékenységét. Kutatásai alapján a klasszikus görög és római időről írt, ókori írók műveinek fordításával foglalkozott. 1945 után visszanyerte magántanárságát.

⁵³ 81 904/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében dr. Máté Károly egyetemi magántanár egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetésére tett javaslatot, s kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

Dr. Máté Károly (1896–1987) doktorátusát a pécsi egyetem bölcsészeti karán szerezte. Pécsen volt középiskolai tanár. 1926-tól 1934-ig a pécsi egyetem német tanszékén teljesített szolgálatot. 1934-től az Egyetemi Nyomdánál dolgozott. Berlini tartózkodása során sajtótörténettel foglalkozott, s több publikációja jelent meg e tárgykörből, egyetemi előadásai is e témával voltak kapcsolatosak.

⁵⁴ 94 654/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében a miniszter a Szegedi Tudományegyetem orvostudományi karán megüresedett gyermekgyógyászati tanszékre javasolta kinevezni egyetemi nyilvános rendes tanárrá dr. Waltner Károly egyetemi címzetes rendkívüli tanárt, állami gyermekmenhelyi főorvost. Kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz előterjesztést tehessen.

Dr. Waltner Károly (1894–1981) a budapesti egyetemen 1920-ban szerezte meg az orvostudományi doktori diplomát. 1924-ig a budapesti Fehér Kereszt Gyermekkórház segédorvosa, 1924-től 1936-ig a Szegedi Egyetem gyermekklinikájának tanársegédje, majd adjunktusa volt, 1936-ban kinevezték a gyulai Állami Gyermekmenhely igazgatójává, 1937-től a budapesti Állami Gyermekmenhely főorvosa volt. 1928-ban a szegedi egyetemen szerzett magántanári képesítést. 1933-ban tüntették ki az egyetemi rendkívüli tanári címmel. 1947-től 1960-ig a szegedi gyermekklinikai professzora volt.

Az előterjesztés jelezte, hogy a szegedi egyetem első helyen ajánlotta dr. Waltner Károly, második helyen dr. Dobszay László, harmadik helyen pedig dr. Török Gábor kinevezését az állásra. A miniszter a három jelölt közül egyértelműen dr. Waltner Károly mellett foglalt állást.

58. 1946. szeptember 26.

44

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a vallásfelekezeti iskoláknál alkalmazott tanárok, tanítók és egyéb személyzet létszámcsökkentéséről szóló 8230/1946. ME számú rendelet újabb módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a határidő október 15.⁵⁵

45

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a tankönyvárak mérséklése tárgyában.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Kéri a minisztertanácsot, hogy az adó mérséklésének tendenciájával [ne] álljon szemben, mert egyre csökkennek az államháztartás bevételei és veszélyes precedenst jelentene.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Átmeneti intézkedésekről van csak szó.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: A holnapi Gazdasági Főtanács tárgyalja le és ha elfogadja, akkor kiadható a rendelet.

Minisztertanács az előterjesztést részletes vizsgálat és véleményezés végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.⁵⁶

46

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti dr. Trócsányi Zoltán besorolását a IV/1. fizetési osztályba.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁷

⁵⁵ Az 5280/1946.V.K.M.eln. sz. alatt a miniszter javasolta, hogy a vallásfelekezeti iskolák tanárainak, tanítóinak és egyéb alkalmazottainak létszámcsökkentéséről szóló — a 10 010/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. szeptember 6.) már módosított — 8230/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. július 21.) megszabott határidőt október 15-éig hosszabbítsa meg a kormány. Lásd a 11 220/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. szeptember 28. Végül a 12 920/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. november 12.) kimondta, hogy az eljárást az ország egész területén 1946. november 15-éig kellett befejezni.

⁵⁶ A 84 106/1946.V.K.M.III. sz. előterjesztésében jelezte a miniszter, hogy a korábbi iskolaévben és a nyári szünetben erőfeszítéseket tett a nevelőtársadalom átképzése érdekében. Ugyanakkor az ország legkiválóbb tankönyvíróinak megbízásokat adott az új, magas színvonalú tankönyvek előkészítésére. Felemlítette azonban, hogy a tanulók nagyobbik hányada — a kereseti viszonyok miatt — előreláthatólag nem lesz képes megvásárolni a könyveket. Kérte ezért a pénzügy, az iparügyi és a kereskedelemügyi minisztert, hogy vele együtt folytassanak tárgyalásokat a tankönyveknek a forgalmi adó alóli mentesítése, a tankönyvpapíros árának leszállítása, továbbá a postaköltségek mérséklése, esetleg elengedése ügyében.

A Gazdasági Főtanács a tankönyvárak leszállítása érdekében felhívta az Anyag- és Árhivaltat az áralakító tényezők felülvizsgálatára; tudomásul vette a közlekedésügyi miniszter bejelentését, hogy a tankönyvek postai szállítására kedvezményes díjtételt rendszeresít. (MOL XIX-A-10 Stabilizációs XI.ülés. 1946. szeptember 27. 11. pont.) Lásd még az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 49. napirendi pontját.

⁵⁷ A 95 263/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Trócsányi Zoltán egyetemi nyilvános rendes tanár részére kedvezmény alkalmazását javasolta a miniszter s a IV. 1. fizetési osztályba való besorolását kezdeményezte.

47

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Fodor Aladár [izraelita fiúárva-házi igazgató] özvegye részére a VI/3. fizetési osztály szerinti nyugdíj engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

48

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter az állami népiskolai tanítók kinevezése tárgyában előterjeszti javaslatát.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁸

49

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát az egyetemi segéd-tanszemélyzeti állások betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁹

50

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a szabadművelődés státusába kinevezések tárgyában. (104 230/1946.VIII.ü.o.)

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁰

Dr. Trócsányi Zoltán (1886–1971) 1908-ban a Magyar Tudományos Akadémia könyvtár-tisztjeként kezdte szolgálatát, később a főtítkári hivatal irodaigazgatója lett. 1921-ben nyugdíjba ment, 1934-ben tanügyi tanácsosként újból állami szolgálatba lépett. 1944. július 21-én az V. fizetési osztályba nyert kinevezést, mint az Országos Széchényi Könyvtár igazgatója.

⁵⁸ 105 753/1946.V.K.M.IV. sz. előterjesztésében a miniszter 235 okleveles tanító állami népiskolai tanítónak való kinevezésére tett javaslatot.

⁵⁹ A 107 750/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében a miniszter egyrészt általánosságban vetette fel a kérdést, de az 1946. április 18-án délelőtt tartott minisztertanácsi ülésen ([18.] 101. sz. jegyzőkönyv 49. napirendi pont) már felmerült 164 orvostudományi egyetemi állás betöltésének a kérdése.

Általában lehetőséget kért a miniszter az egyetemek és főiskolák segéd-tanszemélyzeti állások betöltésére, azon állások kivételével, amelyek a B-listázásokról szóló 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) alapján üresedtek meg, figyelemmel arra, hogy az alkalmazások tilalmáról szóló 8100/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 17.) 2. §-a lehetőséget adott a tilalom alóli kivételekre.

A 164 állás szervezésével kapcsolatban előadta, hogy a költségvetési előirányzatot már ennek figyelembevételével készítették el, az állások betöltésére azonban egyrészt a létszámcsökkentések, másrészt a 8100/1946. ME sz. rendeletben foglaltak miatt nem kerülhetett sor. Hangsúlyozta azonban, hogy az állások betöltése az oktatás folytonosságának biztosítása érdekében, másrészt pedig a szakszervezetnek tett korábbi ígéret folytán tovább nem volt halasztható.

⁶⁰ A vallás- és közoktatásügyi miniszter szabadművelődési célra szervezett 110 státus terhére 11 személy kinevezésére tett javaslatot. Köztük 8 tanítót különböző megyékben, 3 középiskolai tanárt pedig a központban kívánt alkalmazni.

58. 1946. szeptember 26.

51

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a népbírószági, népügyész-ségi, NOT és népfőügyész-ségi alkalmazottak részére az 5050/1945. ME számú rendelettel engedélyezett és a 11 600/1945. IM sz. rendeletben megállapított pótdíjak újbóli engedélyezése tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: Ha ezt elfogadja a minisztertanács, akkor nem lehet a többi tárcáktól sem megtagadni a pótdíjakat.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A népbírószági törvényben is benne van a pótdíj, ezt meg kell szavazni, de elegendő három hónapra a megszavazás.

Szakasits Árpád államminiszter: Veszedelmes precedenst képez, de három hónapra meg lehet szavazni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Próbálják közellátási vonalon pótolni a segélyt.

Minisztertanács az előterjesztést részletes vizsgálat és véleményezés végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.⁶¹

52

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Várbíró János ny. főhadnagy özvegyének Julianna nevű gyermeke részére kegynevelési járulék engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

53

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Romanice Miklós hadnagy árvája részére kegynevelési járulék engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

⁶¹ Az 59 717/1946. I.M. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a Népbírószágok Országos Tanácsa népbírószági, népügyész-ségi, és a népfőügyész-ségi alkalmazottak rendkívül nagy horde-rejű politikai munkájára tekintettel állapított meg az 5050/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. július 21.), majd a 11 600/1945. I.M. sz. rendelet (MK 1945. augusztus 19.) pótdíját. Az ezt megelőző időszak politikai eredményeire tekintettel a pótdíj változatlan mértékben való újbóli engedélyezé-sét kérte az igazságügyminiszter. Hangsúlyozta, hogy a szerveknél a megüresedő állások betöltése a politikai feszültség folytán és megbízható jelentkezők hiányában nem nagyon volt keresztülvi-vhető. Megemlítette ezzel kapcsolatban azt is, hogy az érintett hatóságok ügyforgalma az újabb jogszabályokkal hatáskörükbe utalt ügyek nagy száma folytán emelkedett, s a munkatöbblet lényegesen meghaladta a rendes bíróságok és vádhatóságok munkáját.

Az igazságügyminiszter előterjesztéseit átfogó horítólapon e napirendi pont címéhez a Mi-niszterelnökségen a következő észrevételt fűzték: „Támogatandó, mert a bírósági pótlék törvényi-leg van biztosítva, és amúgy is csupán rövidebb időre szól egyelőre.” Lásd még a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 32. napirendi pontját.

54

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti javaslatát a magyar–csehszlovák lakosságcsere következtében áttelepülő személyek lakásainak igénybevétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést részletes vizsgálat és előzetes véleményezés végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.⁶²

55

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti javaslatát a külföldön szolgálatot teljesítő közszolgálati alkalmazottak lakásainak az igénybevétel alól való mentése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶³

56

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti javaslatát az 1946/47. évi dologi és átmeneti újjáépítési és beruházási kiadásokra megállapított hitelkeret felemelése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést részletes vizsgálat és előzetes véleményezés végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.⁶⁴

⁶² Előzményéről lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 52. napirendi pontját. Lásd továbbá az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 61. és a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 39. napirendi pontját.

⁶³ A 39 154/1946.N.M.I/3. sz. előterjesztés hivatkozott arra, hogy az 1945 után hozott jogszabályok irányelvei között szerepelt az is, hogy a jogfosztó rendelkezések következtében lakásukat elhagyni kényszerült bérlők bérleti jogviszonya nem szűnt meg, csak szünetelt a távollét tartama alatt. Így a megüresedett lakásba helyezett bérlő jogviszonya mindaddig kérdéses maradt, amíg a korábbi bérlő által érvényesíthető visszaigénylés elbírálást nem nyert. Ezt a bizonytalanságot kívánta eloszlatni javaslatával a miniszter, s kérte rendeletben kimondani, hogy a külföldön közszolgálatot teljesítő közszolgálati alkalmazott lakását távolléte alatt ne vegyék igénybe más bérlő igényeinek kielégítésére. Lásd a 11 690/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 11.

⁶⁴ 9513/1946.N.M.eln. sz. előterjesztés visszautalt arra, hogy az 1946. július 2-án tartott minisztertanácsi ülés ([37.] 120. sz. jegyzőkönyv 11. napirendi pontja) a tárcsa 1946/1947. évi dologi és átmeneti újjáépítési és beruházási hitelét összesen 14 750 000 (1938. évi) pengőben állapította meg. Ismételten rámutatott arra, hogy a népjóléti-egészségügyi feladatokat ebből az összegből képtelenség volt ellátni. (Lásd ezzel kapcsolatban a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 61. napirendi pontját és jegyzetét.)

Jelezte, hogy a 16 állami és a 66 közületi közkórházban kereken 16 000 kórházi ágy volt. A biztosított hitelkeret viszont — még a napi 3 Ft-tal számításba vett minimális önköltségi ár mellett is — csupán 4480 ágy üzemeltetését tette lehetővé. Hasonló helyzet alakult ki a gyermekvédelem vonalán is, ahol gyermekenként az évi 54 Ft-ban megállapított gondozási díj egy gyermek ellátására csupán havi 4,50 Ft-ot biztosított.

Kérésére a Gazdasági Főtanács az 1946/1947. költségvetési év első hat hónapjára 4 500 000 Ft hiteltöbbletet engedélyezett a tárcának. Előadta, hogy ezt az összeget hogyan tervezte felhasználni és kérte a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a megfelelő hiteltöbbletet — a korábban megállapított kereten felül — igénybe vehesse és elszámolhassa.

58. 1946. szeptember 26.

57

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az OTI részére fiatalokrák üdültetésére folyósított államkölcsönhöz utólagos hozzájárulás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁵

58

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a mezőgazdasági munkavállalók társadalombiztosításával kapcsolatos egyes kérdések szabályozása tárgyában.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Előkészítés hiányában rendkívüli minisztertanács tárgysorozatára kéri kitűzni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁶

59

Közlekedésügyi miniszter [*képviselésében Vas államtitkár*] előterjeszti a MFTR részére június és július hónap folyamán kiutalt államsegélyhez utólagos hozzájárulás tárgyában javaslatát.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁷

60

Közlekedésügyi miniszter [*képviselésében Vas államtitkár*] előterjeszti javaslatát Borbély Elek, dr. Gärtner József és Iványi János belgrádi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁸

A Gazdasági Főtanács egy korábbi határozatával az év első 6 hónapjára már véleményezett 4 500 000 forintos hiteltöbblet egy hónapra eső 1/6-od részének a folyósításához járult hozzá. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XI. ülés. 1946. szeptember 27. 10. pont.)

⁶⁵ A 44 260/1946.N.M.II. sz. előterjesztés utólagos hozzájárulást kért a leromlott egészségi állapotban lévő fiatalokrák üdültetése céljából az Országos Társadalombiztosító Intézet részére nyújtott 1010 millió adópengő államkölcsön elszámolásához.

⁶⁶ Lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 63. napirendi pontját.

⁶⁷ Az 56 182/1946.Közl.M.II. sz. előterjesztés sorolta fel a sok billiárd pengő és sok milliárd adópengő segélyt.

⁶⁸ Az 56 305/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztés kérte a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a lengyel közlekedésügyi miniszter kezdeményezésére Belgrádba 1946. október 2-ára kitért vasúti tárgyalásra Borbély Elek főfelügyelőt, dr. Gärtner József főtanácsost és Iványi János tanácsost kiküldhesse. Külön kérte, hogy az értekezleten a Magyar Nemzeti Bank képviselője is részt vehessen, mivel a tárgyalások előterében a követelések és tartozások kiegyenlítésének a kérdése fog állni. Az értekezlet további célja volt a bolgár, a jugoszláv, a román, a magyar, a cseh és a lengyel vasutak között az árutovábbítási, a díjszabási és a leszámolási kérdések rendezése.

61

Közlekedésügyi miniszter [*képviselésében Vas államtitkár*] előterjeszti javaslatát Vermes Béla alkalmazása és a IV. fizetési osztálynak megfelelő illetményekkel való ellátása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁹

62

Közlekedésügyi miniszter [*képviselésében Vas államtitkár*] előterjeszti javaslatát „Borbély Elek, dr. Gärtner József, Vermessy Sándor, dr. Lengyel Géza, Kozáry József, Varga György, Szentirmay János, Frantz Károly, Csánády György és Kelemen Margit kiküldetése Temesvárra a magyar-román vasúti értekezletre” tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁰

63

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: A párizsi magyar delegáció sürgőnyileg kérte Rohály Mihály Párizsba való kiküldését. Kéri a miniszttertanács hozzájárulását fentiekhez.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷¹

64

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter*: A forint védelméről szóló rendelet 5. §-a eladásokkal és vásárlásokkal foglalkozik.⁷² Minden cikknél a megállapított

⁶⁹ 9191/1946. Közl.M.eln. sz. előterjesztésében a miniszter kérte, hogy Vermes Bélát a tárcájánál különszerződéses minőségben hat hónapi időtartamra az államvasúti rendszerű IV. fizetési osztálynak megfelelő illetményekkel alkalmazhassa.

Vermes Béla (1902-?) 1919 után Bécsben a kereskedelmi főiskolán tanult, majd Berlinben, Párizsban és Milánóban tartózkodott. Hazatérése után több kereskedelmi vállalatnál dolgozott tarifeur-ként. Hasonló munkakörben kívánta foglalkoztatni nevezett a közlekedési tárcánál.

⁷⁰ Az 56 289/1946. Közl.M.I/1. sz. előterjesztése jelezte, hogy a román vasútak vezérigazgatósága táviratban közölte az értekezlet egybehívását. A tanácskozás célja az 1946 januárjában kötött vasúti megállapodás függőben maradt kérdéseinek rendezése volt. Hangsúlyozta ezzel kapcsolatban az előterjesztés, hogy román részről ekkor már 5600 fedett kocsival tartoztak a MAV-nak, mivel nem küldték vissza a kocsikat s így jórészt megbénították a forgalmat.

A vasúti tisztviselőkből álló küldöttség nagy számának indokául jelezte az előterjesztés, hogy román részről is rendszerint sok tisztviselő szokott részt venni a tanácskozásokon, mivel egyes részletkérdéseket gyakran albizottságokra bíztak, s így a megbeszélések rövidebb idő alatt befejeződhetnek.

⁷¹ A 109 333/1946.V.K.M.X. sz. előterjesztés bejelentette, hogy azért kérte a magyar békelegáció elnöke Rohály Mihály békéscsabai evangélikus esperes sürgős kiutazását, mert a nevezett a magyarországi szlovákság kulturális és vallási ügyeinek a szakértője – párizsi jelenléte ezért szükségessé vált. Jelezte, hogy a kiküldetés összes költségét a Külügyminisztérium fedezi, s gondoskodik az útlevel és a vízumok beszerzéséről is.

⁷² A hivatkozás feltehetőleg a gazdasági rend büntetőjogi védelméről szóló 8800/1946. ME sz. rendeletre (MK 1946. július 28.) vonatkozott. Elírás történhetett: nem az 5. §-a, ahnem a 7-8.

58. 1946. szeptember 26.

árnál magasabban kezdenek vásárolni, tehát ezt meg kell változtatni valamilyen formában. Az igazságügyminiszterrel letárgyalja, hogy a fogyasztási ár változatlanul hagyása mellett, hogyan lehetne a termelői árat emelni. Az egész országban egy igen nagy vetőmagszükséglet jelentkezik, amelynek előteremtése nagy gondot okoz. Máris jelentkeznek a lisztfronton a nehézségek. Nem tud több százezer métermázsza búzát előteremteni, csak oly módon, ha a vetőmagbúzának az árát valamiképpen felemelik. A beszolgáltatási rendszeren kívül a parasztokat bizonyos kategórián felül elszámoltatni kell. Az volna a javaslata, hogy próbáljon valami felárat biztosítani a kormány a gazdák felé, a beszolgáltatáson felüli, vetőmagnak eladott búzára. A 20 holdnál nagyobb szántó területen, ahol az átlag termés az 5 és fél mázsát meghaladta, ott alkalmazzák az elszámoltatást.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Vetőmagra feltétlen szükség van. Már jelentkeztek gazdák, akiknek van felesleges vetőmaguk, és érdeklődtek, hogy milyen árat lehetne ezért elérni, mert ők legalább 50 forintra gondolnak mázsánként. Tudjuk, hogy igen nagy vetőmaghiány van. Ez megoldandó probléma.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Erre nézve dolgozzon ki a földművelésügyi miniszter és a közellátásügyi miniszter valamilyen tervet, s hozzák azt minisztertanács elé.

B. Szabó István [*államminiszter*]: Az elszámoltatás feltétlen rossz hatást keltene. Köztudomású az, hogy a mezőgazdasági termelvények árai túlságosan alacsonyak az ipari árakhoz képest, ha most elszámoltatjuk csere útján már jól elcserélt búzájukért, [sic!] akkor azokat büntetjük, akik még a semmiből is akarnak valamit produkálni. Olyan felárat kell megállapítani, amely ösztönzést ad a többtermelésre.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁷³

Minisztertanács délelőtt 3/4 1 órákor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjeggyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjeggyükkel a jegyzőkönyvet. Jelen volt az ülésen Molnár Erik, Vas Zoltán, ők azonban nem szerepelnek a felsoroltak között, rajtuk kívül nem írta alá a jegyzőkönyvet Rácz Jenő, Rónai Sándor, Ries István, Jócsik Lajos és Balogh István.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 3-7., a 10-17., a 19-57. és az 59-63. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

§-a foglalkozott a közellátás érdekét veszélyeztető cselekményekkel, nevezetesen a termények és termékek forgalmával, beszolgáltatásával, árával stb.

⁷³ Lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 41. napirendi pontját.

[59.] 142.

Jegyzőkönyv
 az 1946. évi október hó 4. napján d.e. 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete alatt
 tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Szakasits Árpád államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviselőében Bolgár Elek rendkívüli követ, megh. miniszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Dr. Rácz Jenő pénzügyminiszter, Geró Ernő közlekedésügyi miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dobi István földművelésügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

1

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. Bejelenti, hogy tervbe vették a Nemzetgyűlés legutóbbi szakának berekesztését, vagyis a parlamentnek bizonytalan időre való elnapolását. Az akadályok azonban rendszerint akkor derülnek ki, amikor a kérdéssel tulajdonképpen foglalkozni kezdenek. Az ülés berekesztésének és annak, hogy bizonyos időre szüneteljen a parlament nincs akadálya, de október 31-én a kormánynak adott felhatalmazás lejár, aminek meghosszabbítására újbóli felhatalmazást kell kapnia a Nemzetgyűléstől, továbbá a pénzügyminiszter a költségvetést beterjeszteni köteles.¹

¹ Az államháztartásnak az 1946. évi január 1. napjától az 1946. évi október 31. napjáig terjedő viteléről szóló 1946. évi XVII. törvény felhatalmazta a minisztériumot, hogy az 1946/47. évi költségvetési törvény életbelépéséig, de legkésőbb 1946. október 31. napjáig terjedő időben jelentkező költségeket (közigazgatás vitele, állami üzemek fenntartása, fegyverszüneti egyezmény végrehajtása) teljesítse, ezek érdekében az adókat, a jövedelmeket beszedhesse, szükség esetén hitelműveletek útján gondoskodjék a kiadások fedezéséről.

Az államháztartás vitelére az 1946. évi XVII. tc.-ben foglalt 1946. október 31-én lejárt határidőt – az 1946/47. évi költségvetési törvény életbelépéig, de legkésőbb 1946. december 31-éig

59. 1946. október 4.

Javasolja, hogy a köztársaság elnökéhez olyirányú javaslat tétessék, hogy a mai nappal az üléseket berekeszti és október 22-re újból összehívja.

Rákosi Mátyás államminiszter: Normális viszonyok között három hónap szokott lenni a parlamenti szünet. Felteszi a kérdést, hogy szüksége van-e a kormánynak egyáltalán felhatalmazásra?

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter:* A költségvetés letárgyalásának tartamára szükség van erre, és ez legalább egy hónapot vesz igénybe.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Most az a helyzet, hogy mindenféle vitára meg kell egyezni a koalícióban, talán erre még egy hónap sem kell.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ha nincs más választás össze kell hívni a parlamentet október 22-re.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Akkor a Ház elnökségének bejelentjük, hogy a minisztertanács hozzájárult az üléseknek a mai nappal való berekesztéséhez azzal, hogy október 22-ére össze kell hívni a Nemzetgyűlést.²

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

2

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* A Szovjetunió Magyarországon négy konzulátust kíván felállítani, és pedig Debrecenben, Szegeden, Pécsen és Győrött. A Szovjetunió hivatkozott arra, hogy a két országnak igen erőteljes gazdasági összekötése van egymással, és miután eddig a vármegyei szövetséges ellenőrző bizottsági kirendeltségek látták el ezt a feladatot, a békekötéssel azonban megszűnnek, ezért szükséges a konzulátusok felállítása. A követ bejelentését örömmel vette tudomásul, mint minden olyan elhatározást, amely erősíti a két ország közötti kapcsolatot. A bejelentést azzal javasolja tudomásul venni, hogy ha szükséges Magyarország is állíthasson fel konzulátusokat a Szovjetunióban.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³

3

[*Nagy*] *Miniszterelnök* bejelenti, hogy a közellátásügyi miniszter napirend előtt kíván bejelentést tenni.

az 1946. évi XXVII. tc. meghosszabbította. Ez utóbbi törvény kihirdetésére 1946. november 18-án került sor.

² A köztársasági elnök a következő levelet intézte a Nemzetgyűlés elnökéhez: „A magyar miniszterelnök előterjesztésére az 1945. évi november 29-ére összehívott nemzetgyűlés első ülészakát ezennel berekesztem, és egyszersmind a második ülészakát 1946. október 22-ik napjára összehívottam nyilvánítom. Kelt Budapest, 1946. október 4.” (N.N. 1946. október 4. 66. ülés 998. p.)

³ Csak 1947. január 10-én került sor Győr városában a szovjet konzul kinevezésére (MOL XIX-A-83a. 158. sz. jegyzőkönyv 50. napirendi pont), majd 1947. április 24-én vette tudomásul a minisztertanács Hosev, Mihail Jakovlev Debrecen városába történt kinevezését. (u.o. 173. sz. jegyzőkönyv 40. napirendi pont)

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Néhány lapban olvasta, hogy a magánalkalmazotti B-listára nézve megállapodás történt a pénzügyminiszter és a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter között.⁴ A legutolsó minisztertanácson szóba hozta, hogy különösen az MSZK B-listájával kapcsolatban nem tudja tudomásul venni, hogy a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter elgondolása szerint történjék a döntés, mert az MSZK tulajdonképpen a Közellátásügyi Minisztérium. [sic!] Több mint 500 főből álló Terményhivatal, továbbá a Burgonyahivatal oda olvadt be. Nyugtalan volt, hogy ez a tranzakció nem fog sikerülni és a beszolgáltatás vonalán zavar áll elő. Várakozáson felül sikerült a beolvasztás, már sokkal több gabonát kapott, mint a múlt esztendőben, burgonyából több van máris tárolva Budapesten, mint máskor. Tehát az MSZK nagyon bevált, mint közellátásügyi szerv és igen jól működik. Ez az ő végrehajtó szervezete és nem járulhat ahhoz hozzá, hogy a B-listázásnál neki ne legyen semmi beleszólása. Az üzemi bizottság nincs választva, mert a Szakszervezeti Tanács egy öttagú üzemi bizottságot nevezett ki, amelynek minden tagja munkáspárti. Ez nem demokratikus. Ennek a rendeletnek végrehajtásánál szempontjait figyelembe kéri venni, mert különben igen nehéz helyzetbe kerül és veszélyeztetve látja a közellátás érdekeit, ha munkaképtelen organizáció marad a kezében. Most megemlíti a Hangya-kérdést is, mert itt a közellátásügyi miniszter lett volna az illetékes. Itt igen nehéz a helyzet, ti. szükséges volna, hogy legyen egy igazgatóság. Ehelyett illegálisan van egy úr, aki ellátja az igazgatói teendőket, s ez az egy úr hajtaná végre ott a B-listát is.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: A múlt minisztertanácson oly irányú döntés történt, hogy a pénzügyminiszterrel egyetértőleg kell megállapodni anélkül, hogy minisztertanács elé kerüljön újból a rendelet. A mai napig még azért nem jelent meg, mert a közellátásügyi miniszter aggályosnak tartotta annak egyes részeit. Már volt alkalmá a múlt minisztertanácson említeni, hogy vagy szövetkezetről, vagy közellátásról van szó. Azon kívül, hogy közellátásügyi teendőket lát-e el, azért még nem egy közellátásügyi szövetkezet. Tehát nem lehet vitás az ő illetékessége ebben az esetben. Nem érti a közellátásügyi miniszter aggályait. Az, hogy a Hangyánál egy ember gyakorolja az igazgatói jogkört nem illegális. Ha a közellátásügyi miniszter elmondja azokat az aggályait is, amelyeket eddig nem mondott el, akkor lehet mérlegelés tárgyává tenni a kérdést. Mint volt közellátásügyi miniszter és jelenleg is tagja a kormánynak, felelősséggel tartozik minden intézkedésért. Nem fog olyan intézkedést foganatosítani, ami a közellátást megakadályozza, vagy sértő és

⁴ Előzményéről lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 13. napirendi pontját. Lásd továbbá a jelen jegyzőkönyv 33. napirendi pontját és jegyzetét.

Az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának ideiglenes szabályozásáról szóló 8660/1946. ME sz. rendelet kiegészítéséről a 11 260/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. október 8.) intézkedett.

59. 1946. október 4.

bántó. Természeteszerű, hogy őhöz tartozik a B-lista szempontjából minden szövetkezet. Ő mindent meg fog tenni abban a tekintetben, hogy a közellátás semmi vonatkozásban csorbát ne szenvedjen, de kivenni az ő kezéből nem látja helyesnek és indokoltnak, mert akkor az egészen magánjellegű vállalatoknál is a közellátásügyi miniszter lesz az illetékes, és a Fővárosi Élelmiszer Üzemeket is az ő hatáskörébe kellene utalni. Miután igen súlyos károk származnak az elhúzásból kéri, hogy a rendelet megjelenése elé ne gördítsenek akadályt, hiszen a rendelet úgy van megkonstruálva, hogy a pénzügyminiszternek is van beleszólása, tehát nem egyedül ő ítéli el a dolgokat.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszterrel ezt a kérdést megbeszélte, és vele megegyeztek, s itt benyújtja az elkészített rendeletervezetet. A bank és pénzváltó intézetekkel foglalkozó bankok tekintetében a pénzügyminiszter az illetékes. Ezen megbeszélésen a közellátásügyi miniszter képviselője nem volt jelen és ő nem tudta kellőképpen érdekeit védeni. A Hangyára és az MSZK-ra nézve úgy egyeztek meg, hogy a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértésben jár el. Akkor még nem volt tudomása a közellátásügyi miniszter aggályairól. A maga részéről azt javasolja, hogy túl sokan ne legyenek bent, de ő megnyugtatólag érezné magát [sic!], ha ő tudná érvényesíteni a közellátásügyi miniszter akaratát. Helyesnek találná, ha ez a két szövetkezet az állami B-lista szerint lenne elbírálható.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Ez nem bizalmatlanság az ő részéről, de ez az egész közellátási organizáció forog itt kockán. Amikor a közellátásügyi miniszternek a végrehajtási funkciójáról van szó, a szövetkezeti rendelet, vagyis a 2120-as és az 5660-as számú rendelet megmondják pontosan, hogy „az a kereskedő, vagy szövetkezet, akit a közellátásügyi miniszter áruforgalmi ügykörének ellátásával megbíz, ennek a feladatnak az ellátásában nem tartozik a Belkereskedelmi Igazgatóság hatáskörébe.”⁵ Ez már egyszer le van fektetve. Nem újat kér most. Ily irányú hatásköre később majd megszűnik, csak pillanatnyilag van szüksége jogainak érvényesítésére. Tulajdonképpen joga lenne minden szövetkezetre, amely a közellátással foglalkozik, de ő csak erre a kettőre kéri illetékességének megállapítását.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: A most hivatkozott rendelet csak arra vonatkozik, hogy a közellátásügyi miniszter diszponáljon felettük.

Rákosi Mátyás államminiszter: Szeretné a politikai háttérét látni a dolgoknak.

⁵ A 2120/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. március 1.) a Belkereskedelmi Igazgatóság felállításáról, az 5660/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 23.) pedig e rendeletnek a közellátási miniszter igényei szerinti kiegészítéséről szolt.

59. 1946. október 4.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ha lehet politikai háttérrel keresni az a következő. Az MSZK a szövetkezeti kérdés tárgyalása idején elsősorban a Kisgazdapárt vezetése alá irányított. Valószínű, hogy nem keltene jó hatást, ha ennél a szövetkezeti munkaspárti B-listázás folya.

Rákosi Mátyás államminiszter: Lényegében arról van szó, hogy a régi Futura-emberek,⁶ akiknek nagy része nem szimpatizál a munkaspártiakkal, bent maradjanak. Itt arról van szó, hogy ki kit szórjon ki. A munkaspártiak félnek, hogy ha a közellátásügyi miniszter lesz az illetékes, akkor őket szórják ki és viszont. A dolog kétségkívül a kereskedelem- és szövetkezeti miniszter hatáskörébe tartozik.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Utal ismét a két kormányrendeletre, amit az előbb felolvasott. Ezt nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Próbáljanak kompromisszumot kötni, és pedig úgy, hogy a kereskedelem- és szövetkezeti miniszter a közellátásügyi miniszterrel egyetértésben jár el a B-listázásnál, vagyis a közellátásügyi miniszter meghallgatásával intézkedik.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezeti miniszter*: Ezt elfogadja.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A maga részéről is hozzájárul.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Hozzájárul ahhoz, hogy a szövetkezeti miniszter intézi a közellátásügyi miniszter meghallgatásával az MSZK és a Hangya B-listázását.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Kéri illetékességét a FAKSZ-nál megállapítani.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezt már a multkori minisztertanácson tisztázták.

Minisztertanács a pénzügyminiszter előterjesztését elfogadta azzal, hogy a 2. bekezdésben az MSZK[-nál] és a Hangyánál a pénzügyminiszter helyett a közellátásügyi miniszter jár el a kereskedelem- és szövetkezeti miniszterrel egyetértésben.

4

Dr. Balogh István: Előterjeszti az Áttelepítési Kormánybiztosság 5220/1946. számú bejelentését a Csehszlovákiába áttelepülésre jelentkezett egyének erőszakos áttelepítésének megakadályozása tárgyában.⁷

⁶ A Futura, Magyar Szövetkezeti Központok Áruforgalmi Rt.-t 1919 októberében a Földművelésügyi Minisztérium, a Hangya Szövetkezet, az Országos Központi Hitelszövetkezet és a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének részvételével a gabonamonopólium szerveként hozták létre. A gabonakivitel túlnyomó részben ez a szerv bonyolította le. 1946-ban megszüntették, beolvadt a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központba.

⁷ Előzményéről lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

Az „Áttelepítési Kormánybiztosság” fejlécű, 1946. október 2-án kelt aláírás nélküli minisztertanácsi előterjesztés másodpéldánya megtalálható a jegyzőkönyv mellett. A miniszterelnökségi

59. 1946. október 4.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Valóban az a helyzet, hogy olyan személyeket akiket mi a quotába nem vagyunk hajlandók beszámítani, kivisznek, de ezért nem kényszeríthetnek reánk magyarokat. Ezt a kormánybiztosság lényegében emberrablásnak tekinti, és ezért tiltakozik erélyesen. Azt a tanácsot adta a kormánybiztosnak, tiltakozzék erélyesen, de ne alkalmazzon erőszakot addig, míg utasítás nem történik erre nézve.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* felteszi a kérdést, hogy szóbeli-e vagy írásbeli a hivatkozott szeptember hó 17-ei megállapodás, mert ez igen döntő ebben az esetben. Tisztázni kell elsősorban a fentieket, és csak abban az esetben lehet belemenni, ha a megállapodás írásbeli. Azt gondolja az ember, hogy ennek semmi jelentősége nincs, pedig óriási jelentőségű dolog, mert ha át is költöztek már, akkor tényleg jogosultnak fogják tekinteni őket.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ki kell egészíteni a propozíciót azzal, hogy akit mi kifogásolunk az is kiköltözhet egyéni elbírálás alapján, de az átvevő közegek adják írásban, hogy ezek quotán felüliek.

Rákosi Máttyás államminiszter: A csehszlovákok majd hivatkoznak arra, hogy az aláíró szlovákok túllépték hatáskörüket, és nem ismerik el annak jogosságát. Csak az átvételre írásbeli felhatalmazással rendelkező szlovákok írhatják alá az átvételt.

előterjesztéseket összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést írták: „Jócsik átirata alapján a kisebbségi osztály készítette.”

Az előterjesztés visszautalt a csehszlovák–magyar vegyes bizottság VIII. sz. véghatározatára, amely lehetővé tette az áttelepülésre jelentkezett vagyontalan szlovák személyek áttelepülését – amennyiben a magyar kormánybiztosság (pl. nemzetiségi, állampolgársági stb. szempontból) nem emelt kifogást ez ellen. 1946. szeptember 17-én a vegyes bizottság a vitás esetekről is megállapodott oly értelemben, hogy a kifogásolt áttelepülők is kivihetők, azonban mindaddig nem számíthatók bele a csere-quotába, amíg ezt az utóbbi kérdést el nem döntik. A megállapodásról jegyzőkönyv is készült, de csehszlovák részről ezt nem voltak hajlandók aláírni, s így ez szóbeli megegyezés maradt.

Az áttelepítési kormánybiztos rögzítette, hogy az általa a Nemzetgyűlés külügyi bizottságában e kérdésről tartott beszámoló alkalmával az a kívánság merült fel, hogy a következőkben magyar részről a quotán felüli kitelepülést ne engedélyezzék, s így ezt le is állították.

Ezzel szemben csehszlovák részről kijelentették, hogy ragaszkodnak a szeptember 17-ei megállapodáshoz – s amennyiben magyar részről erőszakot alkalmaznának a visszatartás érdekében, lefényképezik ezeket az eseteket. A vegyes bizottság magyar tagozata jegyzőkönyvileg tiltakozását jelentette be ez ellen, és a felelősséget magától elhárította.

A miniszterelnökkel folytatott megbeszélés alapján kérte a kormánybiztos a minisztertanács állásfoglalását abban a kérdésben, hogy kiengedjék-e quotán felül a kormánybiztosság által kifogásolt személyeket, aminek — mint írta — az lehet a következménye, hogy nagy tömegben kivisznek olyanokat, akik a magyar hatóságok előtt magyarnak vallották magukat, vagy az esetleges áttelepülési nyilatkozatukat időközben visszavonták stb. A kifogásolt áttelepülések megtiltásával kapcsolatban felhívta a kormánybiztos a minisztertanács figyelmét arra, hogy ha a csehszlovákok mégis ki akarják vinni ezeket az embereket, s ha ezt magyar részről akadályoznák, diplomáciai botrányt fognak rendezni s fegyvert kovácsolnak Magyarország ellen a Párizsban folyó béketárgyalások során. Pontos utasítást kért az áttelepítések megakadályozását célzó állásfoglalás esetében a szükséges intézkedések megtételét illetően.

59. 1946. október 4.

Minisztertanács felhívta az áttelepítési kormánybiztost, írásban tegyen jelentést arra nézve, hogy a szeptember 17-i vegyes bizottsági megállapodás írásba van-e foglalva, küldje meg annak szövegét, továbbá hogy igazolva van-e a csehszlovák megbízott felhatalmazása.

5

Dr. Balogh István előterjeszti az áttelepítési kormánybiztos 5244/1946. számú, a Csehszlovákiához csatolandó Oroszvár, Horvátjárfalu és Dunacsun községekbe szükséges intézkedések megtétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁸

6

Dr. Balogh István bejelenti, hogy a B-lista revízióra megszabott határidő október 5-én lejár, tehát kívánatos lenne azt október 31-éig meghosszabbítani.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁹

7

Dr. Balogh István előterjeszti 11 198/1946. ME számú javaslatát Károlyi Mihály lakásának biztosítása tárgyában.

⁸ Előzményéről lásd a [45.] 128. sz. jegyzőkönyv 1., az [53.] 136. sz. jegyzőkönyv 1. és az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 61. napirendi pontját.

Az „Áttelepítési Kormánybiztosság” fejlécű, 1946. október 3-án kelt, aláírás nélküli minisztertanácsi előterjesztés másodpéldánya megtalálható a jegyzőkönyv mellett.

Az előterjesztés előadta, hogy a sváb lakosság kitelepítése után és a földreform végrehajtása során Oroszvárra 167 családot telepítettek le, amelyből 24 Felvidékről menekült, onnan kiutasított család volt, Horvátjárfaluban 21 volt gazdasági cseléd, míg Dunacsunyban 8 helyi család kapott telepet. Mindhárom községben voltak még felosztásra váró ingatlanok, Horvátjárfalu határában pedig az orosz hadsereg gazdálkodott 500 katasztrális hold területen. E körülményeket figyelembe véve sürgős intézkedést javasolt a következő kérdésekben: 1. a földreform során juttatott földek azonnali telekkönyvezését, 2. a visszamaradó és ki nem osztott földek helybeli magyarok közötti kiosztását és telekkönyvezését, 3. a felesleges mezőgazdasági gépek és termények Rajka községbe való átszállítását, 4. a helyben maradó kereskedők és iparosok iparjogositványának soron kívüli kiadását, 5. a Felvidékről menekült magyarok Oroszvárról való kitelepítését.

Hangsúlyozta, hogy a 3 község magyar lakossága maradjon a községében, mivel fontos, hogy ezek a települések az impériumváltozáskor telítve legyenek; illetve ha más megállapodás jönne létre, ezek a magyar családok is beleszámíttassanak a lakosságcserébe.

⁹ A szám nélküli előterjesztés a 10 430/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. szeptember 10.) a vállalatoknál, üzemeknél, intézeteknél vagy intézményeknél a B-listázásokra vonatkozó határidő meghosszabbítását kezdeményezte. Indoklásul előadta, hogy a tárcák az intézményekre vonatkozó javaslataikkal késlekedtek, illetve egyes tárcák hatásköre e tekintetben nem volt pontosan megállapítva s így az intézkedéseket nem lehetett a megszabott határidőig foganatosítani.

A miniszterelnök előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a következő megjegyzést fűzték: „Fel fog merülni, hogy október 31. legyen a határidő. Véleményem szerint ez rövid, viszont egységesíteni kellene ebben a tárgysorozatban szereplő hasonló közlekedési és pénzügyi javaslatokkal.” Az előterjesztésben és a rendelettervezetben már 1946. november 15. szerepelt határidőként. Lásd a 11 550/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 6. Lásd továbbá a jelen jegyzőkönyv 16. napirendi pontját.

59. 1946. október 4.

Minisztertanács utasította az újjáépítési minisztert Károlyi Mihály lakásügyének megfelelő sürgős megoldására.¹⁰

8

Dr. Balogh István előterjeszti az Áttelepítésügyi Kormánybiztosság 3954/1946. számú javaslatát a betelepítések felfüggesztése és a telepítési lehetőségek fenntartása tárgyában.

Szakasits Árpád államminiszter: Ez a kérdés még most nem aktuális, de egy esetleges megegyezés alapján aktuálissá válik azonnal. Utasítsa a minisztertanács az Áttelepítési Kormánybiztosságot, hogy két-három hónap múlva újból hozza minisztertanács elé a javaslatot. A kitelepített svábok által elhagyott lakásokba a Csehszlovákiából átjött magyarokat kell betelepíteni. Ha ezekbe már mások költöztek volna, úgy visszaadásra fel kell őket szólítani.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹

9

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter előterjeszti javaslatát az egyes nemzetközi szállítmányozási szerződések felmondása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

¹⁰ Az előterjesztés bejelentette, hogy a gr. Károlyi Mihály részére a Rózsadombon lévő Rassay-féle villa helyreállítása, berendezése nem fejeződött be. Mivel október 15-ére várták a hazaérkezését külföldről, felmerült, hogy a Dísz tér 7. sz. alatti villát, vagy Bajor Gizi villáját béreljék ki számára. Lásd még a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 69. napirendi pontját.

¹¹ Az áttelepítési kormánybiztos augusztus 30-án kelt előterjesztésében hivatkozott a Csehszlovákiából Magyarországra áttelepítendő magyarok 1946. augusztus 27-én átadott első névjegyzékére, amely 183 803 személy átköltöztetésére vonatkozott – felemlítve, hogy csehszlovák részről a további névjegyzékek átadására is utalást tettek. Minthogy a földreform befejezése, a házak kiosztása után az ilyen nagy tömeg letelepítésére már alig volt lehetőség, kérte a kormánybiztos, hogy e célra minden néven nevezendő, még rendelkezésre álló, föld- és házingatlant és ingóságot tartson fenn a kormány erre a célra.

Egyrészt azt kérte, hogy a Csehszlovákiába kitelepülő szlovákok, majd a sváb lakosság ingatlanait s az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának rendelkezésére álló javakat tartalékolják. Másrészt kérte, hogy a további betelepítéseket még abban az esetben is függeszék fel, ha juttatási határozatokat hoztak bizonyos ingatlanokra, de a juttatott még nem vette birtokba az ingatlant.

¹² Az 56 754/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztés felhívta a figyelmet arra, hogy amíg a háború utáni viszonyok folytán, a rohanó infláció idején, kénytelenek voltak a nemzetközi árucserre forgalomba való bekapcsolódás érdekében elfogadni a nemzetközi szállítványozók túlzott díjszabásait – a stabilizáció után lehetőséget látott arra a tárca, hogy visszatérjenek a szállítványozási szakmában a békeidőben szokásos díjszabásokhoz. A háborús viszonyok folytán, az infláció idején, a szállítványozó díját az áru értéke utáni százalékban határozták meg, tekintet nélkül a szállítványozási munka mérvére. Ezzel szemben békeidőben a díjszabás alapját a nemzetközi viszonylatban érvényes vasúti és hajófuvardíjak képezték, ezekhez járultak a megbízók külön kívánságai alapján kiszámított költségek. Ez utóbbi díjszámítást kívánta alkalmazni a tárca – ezért kérte előírni a korábban kötött s a külkereskedelmet hátrányosan érintő megállapodások felmondását – és újabb szerződések kötésének lehetővé tételét. Lásd a 11 590/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 10.

10

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1946/47. évi költségvetési évben a benzinjegyek kiszolgáltatásával kapcsolatos bevételek és kiadások előirányzat nélküli kezelése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹³

11

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát [egy volt pályaoír után] özv. Kovács Ferencné nyugellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

12

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát [egy volt postaal-tiszt után] özv. Doba Józsefné kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

13

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát [egy volt postaal-tiszt után] özv. Kristóf Mihályné kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

14

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Novák József és Wessel János [postaműszerész] jóvátétele tárgyában.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter*: Az előterjesztéshez csak az esetben járul hozzá, ha a kinevezendő személyek már esküt tettek.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: ennek utána fog nézni s ha letették az esküt, akkor elfogadottnak kéri tekinteni előterjesztését.

Minisztertanács a feltétellel módosított előterjesztéshez hozzájárult.

15

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Bodnár Jenő és dr. Iványi János belgrádi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁴

¹³ A 10 176/1946.Közl.M.Eln. sz. előterjesztés felemlítette, hogy az 1946/1947. évi költségvetés tárgyalásakor megállapodás történt arról, hogy a benzinjegyek kiszolgáltatásával kapcsolatban a havonta előreláthatólag felmerülő kiadásokra előirányzat nélkül fog a közlekedési tárca hitelben részesülni. Jelezte, hogy az adott költségvetési évben mintegy 5 400 000 Ft kezelési költségre lehetett számítani, míg a felmerült kiadások 1 725 600 Ft-ot tettek ki.

¹⁴ Az 57 581/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztés a magyar-jugoszláv poggyászdíjszabás kidolgozása céljából javasolta kiküldeni Belgrádba dr. Bodnár Jenő MÁV főtanácsost és dr. Iványi János tanácsost. Kívánatosnak mondta, hogy a Magyar Nemzeti Bank képviselője is vegyen részt a tárgyaláson.

59. 1946. október 4.

16

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges egyes rendelkezésekről szóló 5000/1946. ME sz. rendeletben meghatározott határidők újabb módosítása tárgyában.

Az előterjesztés már a miniszterelnöki 6. szám alatti határozattal elfogadást nyert.¹⁵

17

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti 155 789/1946. számú javaslatát a Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottságnak 1946. év október hó második felében Montreux-ban tartandó szakértői értekezletre Pamlényi Pál postavezérigazgató-helyettes és Kováts Andor postaműszaki igazgató, valamint dr. Lukász Alfonz postatanácsos kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁶

18

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát a lakóházak helyreállítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁷

¹⁵ Lásd a jelen jegyzőkönyv 6. napirendi pontját és jegyzetét.

¹⁶ Az 1946. október 21–31-én Montreux-ban tartott szakértői értekezlet célja — többek között — a nemzetközi távbeszélő szolgálat műszaki és forgalmi kérdései terén felmerült biztonsági irányelvek kidolgozása volt. Ezen az ülésen került végleges döntés elé továbbá az európai távkábelterv és az európai tranzitgyűrű kérdése. A magyar postának — mint a dél-kelet európai államok nyugat felé irányuló távbeszélő gyűjtőközpontjának — az utóbbi kérdésben való részvételét külön hangsúlyozta. Megemlítette, hogy a magyar postaigazgatás képviselői a bolgár, a csehszlovák, a jugoszláv és a román postaigazgatóságok képviselőivel 1946. szeptember 4–7-én Belgrádban ez ügyben már előkészítő értekezletet tartottak ([52.] 135. sz. jegyzőkönyv 30. napirendi pont).

¹⁷ 19 826/1946. U.M.III. sz. előterjesztésében a miniszter előadta, hogy a háborús események következtében az ország lakóházainak mintegy 10%-a megsérült, illetve elpusztult. A rendelkezések sorával próbálta a kormány helyrehozni (tetőzet helyreállítása, fűtés, melegvízszolgáltatás biztosítása) a károkat, a vonatkozó jogszabályok azonban a pengő állandó értékvesztésével álltak kapcsolatban, s így ezeket az értékálló pénz bevezetése után jórészt nem lehetett alkalmazni. Nem csak érték átszámítási problémát hozott a forint bevezetése, de lehetővé tette a különböző jellegű helyreállítási jogszabályok egységes szerkezetbe foglalását, a joganyag áttekinthetőbbé tételét.

A bemutatott rendelettervezet mindenekelőtt tisztázta, hogy mely lakóházak és ezek milyen károsodását kívánta rendezni, meghatározta a helyreállításra jogosultak körét, szolt a lakóház gondnokának kirendeléséről, a helyreállítási költségek megállapításáról, a helyreállítással kapcsolatos telekkönyvi bejegyzésekről, a felújítás idejére a lakás bérletének felmondásáról, ennek költségeiről; külön fejezet szolt a tetőzet és a lakóház egyéb szerkezeti részeinek helyreállításáról, a helyreállítási kölcsönökről; további fejezet foglalkozott a fűtés, és melegvízszolgáltatás, valamint a felvonóberendezés helyreállításáról; egy fejezet szolt a rendelkezés visszaható hatályáról, a

19

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát a közmunkaváltság mértékének újabb szabályozása tárgyában.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Igen sok panasz érkezett be hozzá a közmunkaváltság aránytalanul magas volta miatt. Hozzájárul az előterjesztéshez azzal, hogy a jövő hónapban a panaszok, új megállapítások keretében, felülvizsgálat alá kerülnek.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Megfontolás alá kell venni az egész kérdést, mert ez tulajdonképpen egy adó, amit nem a pénzügyminiszter kezel és korhatárhoz van kötve.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Csak 70 éven felül nem kötelező a fizetése. Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy az 1946. évi november havára a közmunkaváltság mértéke a felmerülő esetleges visszaságok módosításával újabb előterjesztés tárgyává teendő.¹⁸

20

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* bejelenti, hogy a már oly sokszor napirenden lévő előterjesztése az átképzési tanfolyamokra vonatkozóan most végre a szakszervezet által Kossa István és Vas Miklós aláírással, [sic!] jóváhagyást nyert. Ezek után a rendelet megjelentethető.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁹

Miniszterelnök eltávozik, az elnöklést Rákosi Máttyás államminiszter veszi át.

21

teljesen lakhatatlanná vált lakás igénybevételéről, a rendelettől eltérő megállapodásokról stb. Lásd a 11 800/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 13.

¹⁸ Az újjáépítési miniszter szám nélküli előterjesztésében hivatkozott a minisztertanácsnak az újjáépítési közmunkaváltság szabályozásáról szóló rendelettervezetet illető határozatáról ([55.] 138. sz. jegyzőkönyv 19. és az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pontja). Az ekkori előterjesztés szövege megegyezett az utóbbi jegyzőkönyv mellett található, s ott ismertetett előterjesztéssel.

Az újjáépítési miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Időközben a rendelet a Gazdasági Főtanács véleményezése alapján megjelent és így leveendő a napirendről, vagy utólagos hozzájárulás adandó.” Lásd a 11 310/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 2.

¹⁹ Előzményéről lásd a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 73. és az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 53. napirendi pontját.

A jegyzőkönyv mellett csak a rendelettervezet szövege található. Ez az illetékes minisztérium által, a Szakszervezeti Tanács és a Parasztszövetség közreműködésével létesített tanfolyamokról szól, amelynek működtetését az e célból szervezett Országos Átképzési Bizottságra kívánta bízni. Lásd a 12 550/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 30.

Vas (Witteg) Miklós (1895–1975) szociáldemokrata politikus, 1939-től 1948-ig pártja országos vezetőségének tagja, a Szakszervezeti Tanács elnöke, majd főtítkára. 1947 májusától az Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium politikai államtitkára. 1956-ban a Szakszervezetek Országos Tanácsának alelnöke.

59. 1946. október 4.

Dr. Balogh István: A tájékoztatásügyi miniszter helyett előterjeszti javaslatát dr. Vidor Gyula c. miniszteri tanácsos miniszteri tanácsosi kinevezése tárgyában — Halász Ernő megüresedett helyére — miniszteri osztályfőnöki cím adományozása mellett.

Szakasits Árpád államminiszter: Kéri az előterjesztésnek napirendről való levételét. Nem felel meg az ezzel kapcsolatos megállapodásoknak. Halász Ernő ugyanis szociáldemokrata pártpozíciót töltött be, és így a megüresedett helyre nem pártagnak való kinevezése sérelmes.

Dr. Balogh István: Előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁰

22

Külgügyminiszter [képviselőtében Bolgár követ] előterjeszti javaslatát Bethlen Oszkár párizsi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²¹

23

Külgügyminiszter [képviselőtében Bolgár követ] előterjeszti javaslatát a Szovjetunióban tartózkodó polgári személyek hazatérésének költségeire 1 millió forint hitel folyósítása tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nagy meglepetéssel olvasta ezt az előterjesztést, mert ezek csak úgy jöhetnek haza, ha a Szovjet[unió] kiengedi őket, ha pedig kiengedi, akkor gondoskodik az hazaszállításukról.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: Nem egészen így áll a dolog, mert a Szovjetunióknak nincs kifogása polgári személyek, nők és gyermekek hazahozatala ellen, csak útlevéllel kell őket ellátni. Szekfű Gyula és Dekanov között tárgyalás volt ezirányban, és a hazajövetel most már csak pénz kérdése.

[Rác] Pénzügyminiszter: A külgügyminiszter a moszkvai követség útján továbbra is szorgalmazza a polgári egyének hazajövetelét és javasolja, hogy az itteni orosz hatóságokkal is lépjenek összeköttetésbe.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²²

²⁰ Vidor (Weinberger) Gyula (1888-?) az Otthon Írók Körének főtársa volt. Lásd még a jegyzőkönyv 70. napirendi pontját.

²¹ Bethlen Oszkár (1909-1969) kommunista újságíró, miután éveken át Csehszlovákiában dolgozott, feltehetőleg a csehszlovák-magyar viták miatt küldték ki Párizsba.

²² A 25 406/1946.Küm.2. sz. előterjesztés szerint a szovjet külgügyminisztérium a moszkvai magyar követ tudomására hozta, hogy nincs akadálya a Szovjetunióban tartózkodó nem katonai kötelékbe tartozó magyar állampolgárok hazatérésének a követség segítségével.

Az előterjesztés rögzítette, hogy a Vörös Hadsereg mintegy 10 000 főnyi magyar polgári személyt (nőket, kiskorúakat, munkaszolgálatosokat, katonai szolgálatot nem teljesített férfiakat) szállított ki a Szovjetunióba. Egy személy hazautazási költségét 500 rubelben jelölte meg.

24

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Szendrei Pál [rendőr] jóvátetele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

25

[Rajk] *Belügyminiszter*: Egy minisztertanács már elfogadta az Élelmezési Jegyközpontban alkalmazott tisztviselők három hónapra való foglalkoztatását. Most a jegyek adminisztrációjának nehézségei miatt kéri ennek az alkalmaztatásnak az év végéig való meghosszabbítását.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁴

26

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: [Egy pénzügyőri fővigyáró révén] özv. Nagy Péter Pálné kegyelmi ellátására terjeszti elő javaslatát.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

27

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Szontágh Ödön [dohánybeváltó tiszt] jóvátetele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

28

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a közszolgálati alkalmazottak áthelyezésével felszámítható átköltözködési átalány újabb szabályozása, valamint a belföldi hivatalos kiküldetések alkalmával felszámítható fuvarpénz összegének megállapítása tárgyában.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Feltételezi, hogy a kormányt mindenben takarékosági szempontok vezetik. Éppen ezért az igazságnak az érvényesítését, vagy elvetését a minisztertanácsra bízta. A rendelet úgy van elkészítve, hogy csak azok kapnak közlekedési átalányt, akik bejelentik, hogy lakható lakást hagytak hátra. Tekintettel a nagy pusztulásokra, igen sokan vannak olyanok, akiknek nem volt lakható lakásuk, vagy albérletben laktak. Nem tartja igazságosnak, hogy a háború által legsúlytobbak, ne részesüljenek ebben az átköltözködési átalányban.

Jelezte, hogy egyelőre a kint tartózkodók csupán egy részének a hazatérésére lehetett számítani, ennek megfelelően kérte az 1 millió forint hitel engedélyezését.

²³ A belügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon e napirendi pont címénél a Miniszterelnökségen rávezetett következő észrevétel olvasható: „Csupán annyit észrevételezek, hogy nevezett a kommün alatt még nem volt közhivatalnok.”

²⁴ Előzményéről lásd a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontját.

59. 1946. október 4.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A rendelettel csak azt kívánta biztosítani, hogy az, aki bútorköltözéssel nincs megterhelve az ne is részesüljön költözködési átalányban.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Aki bejelenti, hogy beköltözhető lakást hagy hátra, még nem jelenti azt, hogy új állomáshelyén fog tudni lakáshoz jutni. Tehát javasolja, hogy amennyiben igazolja lakásának cserére való felhasználását, akkor az átalány kifizethető.

Rákosi Máttyás *államminiszter*: Akkor rendeletbe kell venni, hogy lakása felett szabadon rendelkezik.

Minisztertanács az előterjesztést a javasolt módosításokkal elfogadta.²⁵

29

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az augusztus elseje után a Szovjetunióba kiszállított exportcikk ellenértékének részbeni kifizetésére 1 800 000 forint hitel engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az augusztus 1-je után kiszállított exportcikk ellenértékének részbeni kifizetésére egymillió nyolcszázezer forint hitel engedélyezéséhez hozzájárult.²⁶

30

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Magyar Külforgalmi Rt.-nek 5 millió forint vámhitele tárgyában, melyhez utólagos felhatalmazást kér.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

²⁵ A 113 719/P.M.II. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a közigazgatás átszervezésével kapcsolatban nagyobb mértékű áthelyezésekre lehetett számítani, s hogy ezek a hivatalból történő áthelyezések az államra jelentős terhet fognak hárítani. Javasolta, hogy a közszolgálati alkalmazottaknak akkor engedélyezzék az átköltözési átalányt, ha az illető fuvarlevéllel igazolja az ingóságoknak az új állomáshelyre történt átszállítását, továbbá hivatalosan igazolja azt is, hogy a régi állomáshelyén általa elfoglalt lakást az illetékes hatóságoknak a rendelkezésére bocsátotta.

Javasolta a pénzügyminiszter továbbá a közszolgálati alkalmazottak belföldi hivatalos kiküldetése alkalmával felszámítható fuvarpénz szabályozását is olyan értelemben, hogy ez a mindenkori igénybevételi díjakhoz igazodjék.

Az előterjesztés mellett megtalálható az igazságügyminiszter T.3579/1946. sz. észrevétele. Elsősorban a rendelettervezetnek azt a részét javasolta módosítani, amely a közalkalmazottnak a régi lakásával való rendelkezési jogát csorbította. Felhívta a figyelmet arra, hogy az új szolgálati helyén az illetőnek hivatalból általában nem tudtak lakást adni, ahhoz csak az ottani valamelyik lakástulajdonosnak fizetett ún. lelépési díj ellenében juthatott — erre pedig a régi lakásért kapott hasonló díj esetében volt lehetősége — ettől viszont elesett, ha a hatóságnak kellett a lakását átadnia. Lásd a 11 610/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 6.

²⁶ A 198 024/1946.P.M.XII. sz. előterjesztés kérte, hogy a minisztertanács a Szovjetunióba 1946. augusztus 1-je után kiszállított exportcikk ellenértékének a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alaphoz való részbeni kifizetését engedélyezze. Az 1,8 millió forint értékben cementet, paprikát, olajterméket és szőszösbükkönyt vittek ki a Szovjetunióba. Jelezte, hogy ez az összeg az 1946/1947. évi költségvetési keretet jelentő 2 130 000 000 Ft előirányzatban nem szerepelt.

²⁷ A 160 427/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés jelezte, hogy a 15 millió dolláros amerikai árukölcsön lebonyolítását — a minisztériumtól nyert felhatalmazás alapján a Magyar Külforgalmi

31

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a 6800/1946. ME sz. rendelet 1. fejezetében megszabott határidő újabb megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁸

32

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a jövedéki kihágások és szabálytalanságok esetében a közadó pénzbüntetések és pénzbírságok mértékének forintértékben való meghatározása tárgyában készített rendelettervezet jóváhagyása iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

33

[Rácz] Pénzügyminiszter bejelenti, hogy a tárgysorozaton 7. sorszám alatt szereplő előterjesztése a 3. számú határozattal már elfogadást nyert.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁰

Rt. végezte. A nagy tömegben beérkező áruk vámkezeléséhez szükséges forgótőkével azonban a cég nem rendelkezett, kérte ezért, hogy az esedékes vám- és más köztartozásokra 5 millió forint kamathitelt kaphasson, legalább addig, amíg a beérkezett árut értékesíti. A pénzügyminiszter elvállalta 5 millió forint vámhitel erejéig a készfizetői kezességet, ehhez kérte a minisztertanács utólagos hozzájárulását.

²⁸ A 15 566/1946.P.M.III. sz. előterjesztés a nyugellátásoknak az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges korlátozásáról, a közszolgálati nyugdíjasok politikai szempontból történő felülvizsgálatáról szóló 6800/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. június 14.) az eljárás lezárására az 1946. szeptember 30-ig előírt határidő október 31. napjáig való meghosszabbítását kezdeményezte. A határidő kitolására azért volt szükség mert a nyugdíjasok felülvizsgálatát a tényleges közszolgálati alkalmazottak ismételt meghosszabbított határidejű B-listázásának befejezése után kívánták lezárni.

A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A határidő rövidnek látszik. November 15. volna indokolt.” A rendeletben az előterjesztésben említett határidő szerepel. Lásd a 11 570/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 6.

²⁹ A 147 971/1946.P.M.X.a. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a háborús eseményeket követő időben több ezerre nőtt — a terheltek elővezetésének sokszor lehetetlenné válása folytán — a befejezetlen, elintézésre váró jövedéki kihágási ügyek száma. Hangsúlyozta a miniszter, hogy az amúgyis anyagi nehézségekkel küzdő államkincstárnak a köztartozásokra multhatatlanul szüksége volt, ezért a korábban pengőben vagy adópengőben megszabott pénzbüntetések forintösszegekben való megállapítását javasolta. Szükségesnek tartotta ezzel kapcsolatban, hogy a pénzbüntetések és pénzbírságok pengőben megállapított mérvét forintértékben a háromszorosukra emeljék fel. Lásd a 11 560/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 6.

³⁰ A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 7. sorszám alatt a vállalati létszámapasztás című napirendi pont szerepel. A napirendi pont címéhez a borítólapon a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A múltkor levétetett ez a javaslat. A kereskedelmiügyi miniszter néhány vonatkozásban eltérő álláspontot foglalt el. Akkor utasítottak, hogy egyezzenek meg.”

[Rác] *Pénzügyminiszter*: A jugoszláv jóvátételi problémát meg kell oldani.³¹ A Jóvátételi Hivatal képviselője írásban 1 millió dollárt ajánlott fel erre a célra, 125-ös átszámítási alapon. Őt megkerülve kérték a miniszterelnök hozzájárulását a 140-es alaphoz, a miniszterelnök azonban a 125-ös átszámítási alaphoz járult hozzá. Ő, mint pénzügyminiszter, még ezt is sokallja. A Magyar Nemzeti Bank deviza osztálya nem engedheti meg magának azt, hogy egy összegben adja ki, részletfizetést kell kieszközölni.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Ha a tárgyalások folyamán szükségessé válik hogy az 115-ös kurzust 120-ra, vagy magasabbra felemeljük, akkor is valamilyen más formában kell elszámolni, mert a cseheknek másképpen nem számolhatunk, mint a jugoszlávoknak.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: A szállítások valóban a legrosszabbul állnak Jugoszláviával szemben. A csehek könnyen egyeznek bele a 115-ös kurzusba, mert náluk egészen más, mint Jugoszláviában. Ha szállításokat nem tudunk eszközölni, legalább pénzt adjunk Jugoszláviának. Politikai vonatkozású hajlamunk, ami náluk visszhangra talált, tárgyi tartalom nélkül nem maradhat. A maga részéről kéri, hogy legyünk feljükk reálisak, mert egyébként nem tudjuk nekik megmagyarázni, hogy a jóvátételnél miért vannak utolsó sorba állítva.

[Bárányos] *Közlekedésügyi miniszter*: A jugoszlávok felé a lehető legudvariasabban járt el eddig is. Ezer vagon zabot kaptak, és megkapták az egész évi vetőmag-szükségletüket. A kukoricára nézve megállapodás történt, hogy ebben az esztendőben nem tudunk adni, mert nincs.

Dr. Balogh István: Csak a formai részhez kíván hozzászólni. A miniszterelnök a 125-ös kurzushoz csak úgy járult hozzá, ha a pénzügyminiszter magáévá teszi. Most hallja a pénzügyminisztertől, hogy hozzá el se mentek. Ezt kivizsgálandónak tartja.

[Vas] *Gazdasági Főtanács Főtitkára*: Október elején 130-at kértek, tehát nem lehet magunktól 140-et ajánlani. Szentpéteryt, a Jóvátételi Hivatal tisztviselőjét felelősségre kell vonni, mert helytelenül járt el akkor, amikor önmagától 140-et ajánlott. A pénzügyminiszter vizsgálja meg ezt a kérdést is. Fiktív módon lesz elszámolva a 115-ös kurzuson a 115 és 140 közötti különbség, de ez precedenst nem képezhet.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette azzal, hogy a 130-as átszámítási alaphoz járult hozzá. A teljesítés esetleg két részletben eszközözendő.

A 3. számú határozatra való utalás a jelen jegyzőkönyv 3. napirendjére vonatkozik.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 13. napirendi pontja mellett szereplő, s ott a 19. jegyzetben ismertetett előterjesztés – továbbá a 11 260/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. október 8.) 1946. szeptember 28-án kelt fogalmazványja és Rác pénzügyminiszter által október 4-én kézírással javított, s általa alá is írt példánya.

³¹ Lásd a [24.] 107. sz. jegyzőkönyv 53. napirendi pontját.

35

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a forgalmi adók kezelésére szolgáló alap létesítése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.³²

36

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát ipari sertéshizlálásra 3 500 000 forint hitel folyósítása tárgyában.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Egy nagyobb szabású tervről van szó marhahús kivittel kapcsolatban, amelyhez kapcsolódna most a sertés is. Javasolja a hentések és mészárosok közreműködését s az áru egyik felét hatósági áron kifizetni, s a másik felét megforgatva igen nagy jövedelmet lehetne elérni.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult, – utasította a Gazdasági Főtanácsot, hogy a hitelkeret részleteit tárgyalja le.³³

37

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az előszállítás-ménemajori állami gazdaság bérbeadása tárgyában.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A nagyobb birtoktesteket a magtermelésre kell szorítani, mert a legfontosabb exportlehetőségeket nem tudjuk előállítani.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

³² Előzményéről lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 14. napirendi pontját és jegyzetét. Az előterjesztés — amely megegyezett az előzménynél található szöveggel — melléklete szerint a forgalmi adók kezelésére létrehozni tervezett alap 1946/1947. évi költségvetési előirányzata szerint a forgalmi adó bevétel 315 millió forint lett volna, ennek 10%-a jelentette az alap bevételét, így ez 31 500 000 Ft-ot tett volna ki.

Az előterjesztés mellett megtalálható az Igazságügyminisztérium T.3507/1946. sz., a rendelettervezet szövegével kapcsolatos stílárís jellegű észrevételeit tartalmazó levele. Lásd 11 530/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 6.

³³ A 84 347/1946.F.M.IV.3. sz. előterjesztés jelezte, hogy a sertésállomány egyes megyékben megközelítően elérte a békebeli létszámot. A nagy kínálat és a pénzsűke miatt a hivatalos ár feléért lehetett malacokat vásárolni. A malacokat hizlalás után teljes egészében a közellátás céljára kívánta rendelkezésre bocsátani. 10 000 db süldő vásárlására kérte az összeget.

Feltehetőleg kapcsolatban állt ez a javaslat azzal, hogy a szovjet hatóságok kívánságára — a mezőgazdasági jóvátétel keretében — 1000, összesen 5500 tonna sertést kellett sürgősen szállítani. (MOL XIX-A-10. 1946. szeptember 5. Stabilizációs VIII. ülés 19. pont.)

³⁴ A 206 477/1946.F.M.XIII. sz. előterjesztés a földreform során állami tulajdonba jutott előszállítás-ménemajori, mintegy 1000 katasztrális hold területet javasolta haszonbérbe adni a csepeli Weiss Manfréd Acél- és Fémművek Rt. részére, az üzemi munkások ellátásának előmozdítása céljából. Hat évre szólóan javasolta a bérbeadást, katasztrális holdanként 2 q búza bérleti díj fejében. Megemlítette, hogy hivatali elődje a birtokot már 1945. október 1-jén a gyár üzemi bizottságának használatra átadta.

59. 1946. október 4.

38

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. sorszám alatt szereplő előterjesztését dr. Márkus Tibor [volt miniszteri titkár] jóváátétele tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁵

39

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát [volt altiszt után] özv. Gyulaffy Ferencné kezgyája tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

40

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát [egy volt gazdasági főfelügyelő után] özv. Máyerffy Györgyné kezgyája tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

41

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az 1946/47. évre szükséges gabonavetőmag biztosítása tárgyában.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* javasolja hogy 10 holdon felül számoltassák el a gazdákat akkor, ha átlag 5 és fél mázsás termés volt, 20 holdon felül, ha 5 mázsás átlag termés volt. Ha eleget tettek beszoigáltatási kötelezettségüknek és prémiumra van igényük, nem kell elszámoltatni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Mi történik azzal, aki elszámoltatás nélkül önként adja be a gabonát? Javasolja, hogy akit elszámoltatnak az kapjon 48 forintot, aki viszont elszámoltatás nélkül adja be az 50 forintot.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ezt tulajdonképpen a közellátás kapja meg. A felhatalmazással bíró kereskedők nem vásárolhatnak búzát. E-gyelőre nincs szabad forgalom.

B. Szabó István [államminiszter] tájékoztatást kér, hogy a vetőmaghoz juttatottak mikor kötelesek kifizetni a vetőmag árát.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Minél előbb. Az új telepések szívesen kérnek, de fizetni nem szeretnek. Ebből a legnagyobb bajok származnak. Ott,

³⁵ A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A kérelem jogtalan. Nevezett annak idején végkielégítette magát, ügyvédi pályára lépett. Belső indok közömbös. Elutasítandó.”

A 2650/1946.F.M.eln. 1. sz. előterjesztésből kitűnik, hogy Márkus Tibor 1909-ben ideiglenes pénztári gyakornokként kezdte szozgálatát a Földművelésügyi Minisztériumban, fokozatosan előlépve 1922. június 10-én miniszteri titkár lett. 1923 novemberében — a jobboldali politikai irányzat elleni tiltakozásaként — végkielégítését kérte. Ekkor helyezkedett el az ügyvédi pályán. A miniszter javasolta szozgálati idejét 1909-től 1946 februárjáig beszámítani és az V. fizetési osztálynak megfelelő nyugdíjának a megállapítását.

ahol aszály volt, ott eszközölhetünk elengedéseket. Ez az előterjesztés azonos a tárgysorozaton szereplő 2-es számú előterjesztésével.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult 50 forintos mázsánkénti vetőmag ármegállapítása mellett azzal, hogy 10–20 hold ingatlan esetében 5 és fél, 20 holdon felül pedig 5 mázsa termés veendő elszámoltatási alapul.³⁶

42

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a kéményseprőipar gyakorlására vonatkozó egyes jogszabályok módosítása tárgyában kiadott 5510/1946. ME sz. rendelet 5. és 6. §-ának hatálybalépése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁷

43

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Zimányi István és Fáber Gusztáv részére címadományozás, valamint a MÁVAG munkásoknak műszaki segédtisztékké való kinevezése tárgyában. Ezek a MÁVAG munkások a Szabadság híd építésénél szereztek különös érdemeket.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

³⁶ Előzményéről lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 64. napirendi pontját.

A Gazdasági Főtanács ismételten foglalkozott a kérdéssel. 1946. október 10-én általában vizsgálta a mezőgazdasági igaerő, az üzemanyag, a szántás helyzetét és nem utolsósorban a vetőmaghiányt. A vetőmagkészlet biztosítását beszolgáltatás révén, a 10 holdon felüli gazdák elszámoltatásával, szükség esetén a kötött gazdálkodás gabonakészletéből 1200 vagon kölcsönvételével tervezte megoldani. A földművelésügyi- és a pénzügyminiszter, valamint a Gazdasági Főtanács főtáncárának részvételével bizottságot küldött ki ez ügyek irányítására. Az intézkedésekről néhány napon belül jelentést kért. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XIII. ülés. 6. pont.) Lásd még a [60.] 143. sz. ülés 45. napirendi pontját.

³⁷ Előzményéről lásd a [23.] 106. sz. jegyzőkönyv 17. napirendi pontját.

Az 52 568/1946.Ip.M. sz. előterjesztés javasolta az 5510/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. május 25.) a Magyar Kéményseprőiparosok és Kéményseprő Segédek Országos Egyesülete megalakításáról szóló 5. § kiegészítését, valamint a megüresedett kéményseprői munkaterületek betöltésére vonatkozó jogszabályokat módosító 6. §-ának 1946. szeptember 30-ai életbeléptetését. Lásd a 12 040/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 23.

³⁸ Az 58 198/1946.Ip.M.V. sz. előterjesztéséből kitűnik, hogy Zimányi István (1903-?) a MÁVAG műszaki tanácsosát, aki a műegyetemen szerzett mérnöki diplomát s 1926-tól dolgozott a MÁVAG-nál, műszaki főtanácsosi címmel tüntették ki. Fáber Gusztáv (1901-?) mérnököt, aki 1924-től dolgozott a MÁVAG-nál, 1938-tól a hídműhely főmérnökeként, 1945-ben műszaki főtanácsos lett, ekkor a MÁVAG igazgatóhelyettesévé nevezték ki. Mindkettőjük címadományozása ügyében előterjesztést tett a köztársasági elnökhöz is.

Az 58 200.V.1946. Ip.M. sz. alatt a miniszter öt főszereplő műszaki segédtiszté váló előléptetésére tett javaslatot. (MOL XIX-I-1-s-12-1946-5337)

59. 1946. október 4.

44

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti 40 856/1946. számú javaslatát a Rómába utazó kereskedelmi delegációba a közlekedésügyi tárca képviselőjében dr. Járfalvy Ottó MÁV titkár, vagy amennyiben másirányú elfoglaltsága miatt akadályozva lenne, úgy dr. Borbély Elek MÁV főtanácsos vehessen részt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁹

45

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter* előterjeszti 39 532/1946. számú javaslatát dr. Hardi Róbert miniszteri tanácsos, Korányi Jenő közellátásügyi miniszteri tanácsos, dr. Marton János iparügyi min. tanácsos, Kürthy István, a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság főtanácsosa és dr. Gergely György kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszteri titkár angliai kiutazásához való hozzájárulása tárgyában. Export szempontból igen fontos a bizottság kiküldetése s a magyar-angol áruforgalom jövő lehetőségeinek megtárgyalása, valamint a „gentleman-agreement” létesítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁰

46

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Külföldi távolléte idejére helyettesítésére Ries István igazságügyminisztert kérte fel.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴¹

47

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a paraszt- és munkásszármazású szegény és tehetséges gyermekek kollégiumi neveltetésének biztosításáról. A köztársasági elnök az igazságügyminiszterrel egyetértésben kért változtatásokat, ezeket figyelembe is vette.

³⁹ A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter az Olaszországgal való kereskedelempolitikai tárgyalásokba kívánta bevonni a MÁV tisztviselőjét, mivel olasz részről kívánatosnak mondták, hogy a megmozgatandó árumennyiségek szállítási vonatkozásait is tisztázzák a megbeszéléseken.

⁴⁰ A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter utalt arra, hogy az 1946. augusztus 27-én életbelépett magyar-angol fizetési megállapodás folytán az angol magángazdaság körében is élénk érdeklődés nyilvánult a magyar piac iránt. A londoni magyar külképviselet jelentette, hogy az angol kormány szívesen fogadna egy magyar bizottságot, amellyel a magyar-angol áruforgalom lehetőségeit megvitathatnák. Egyrészt az üzletek jellege (pl. baromfiexport, borexport stb.), másrészt az 1 millió angol font értékű, 30 év alatt törlesztendő angol szerszámgéphitel kérdése is megoldásra várt, a bizottság sürgős kiküldésére kérte az engedélyt. Jelezte, hogy Shambers budapesti angol kereskedelmi attaché őt, a minisztert személyesen is hivatalból meghívta.

⁴¹ Lásd e jegyzőkönyv 45. napirendi pontjának jegyzetét.

Rákosi Mátyás államminiszter: Részére nem valami kellemes dolog a javaslat. Megcsinálták a népi kollégiumokat hallatlan áldozatok árán. Most a Kisgazdapárt is csinált egy kontra szélső jobboldali kezdeményezést, melyhez eddig még a téglá nincs meg csak ez a rendelet. Csodálkozik, hogy a köztársasági elnök egyszerre ilyen pálfordulatot csinált, és szélső jobboldali nevelést akarnak behozni. Itt arról van szó, hogy elindult egy egészséges munkás-szervezet, s most hatalmi szóval 60%-os alapon el akarják venni a kisgazda ifjúságnak. A két szervezet, amelyik már megvan és amelyik most fog még csak létrejönni, máris paritásos alapon működik. A Gyórfy kollégium ötéves múltra tekinthet vissza. A kultúrát nem lehet pártalapon parcellázni. Így mi demokratikus kultúrát nem fogunk felépíteni, és nagyon rossz néven veszi, hogy ilyen szervezethez a köztársasági elnök odaadta nevét.

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter:* Mivel az egész szervezet a köztársasági elnök nevét fogja viselni, neki meg kellett beszélnie vele a problémát. Sőt szeptember 18-án kelt levelében sürgette is a kérdés megoldását nála. Javasolja, hogy vegyék most le a napirendről azzal, hogy még a jövő hét elején pártközi értekezlet tárgyalja le a kérdést.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴²

48

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Altorjay Sándor jóvátétele tárgyában. Ez az előterjesztés egyszer már volt a napirenden, de azért vették le, mert Szakasits államminiszter a kérdés pontosabb kivizsgálását kérte. Ez az ügy a legalaposabb gondossággal és körültekintéssel lett előkészítve. A tegnapi Népszavában egy meglehetősen éles támadás érte. Mint volt újságíró szokva van a sajtó-polémiákhoz, de kissé erősnek találja a hangot. A tény az, hogy Altorjay Sándornak nyugdíjigényét akarják elismer-

⁴² Előzményéről lásd az [56.] 139. sz. jegyzőkönyv 15., az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 46. és az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 36. napirendi pontját és jegyzetét; az ott ismertetett előterjesztés, illetve törvénytervezet szövege megegyezik a jelen napirendi ponthoz tartozó előterjesztéssel, illetve tervezettel.

A köztársasági elnök és a vallás- és közoktatásügyi miniszter e tárgyban tartott megbeszélése utalt az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 46. napirendi pontja.

Rákosi Mátyás indultatos megnyilatkozását feltehetőleg az váltotta ki, hogy a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége mellett a Kisgazdapárt 1946. szeptember 13-án létrehozta a Magyar Kollégiumi Egyesületet. Ezt minősíthette „szélső jobboldali” kezdeményezésnek (Rákosi Mátyás Visszaemlékezések 1940–1956. Napvilág Kiadó, 1997. II. kötet 679–681. pp.) Említést érdemel, hogy a Szociáldemokrata Párt kezdeményezésére 1947. augusztusában szervezték meg a Dolgozók Kollégiumainak Országos Szövetségét, a DOKOSZ-t.

Az 1946 októberében tartott pártközi értekezletek jegyzőkönyvei — kivéve az október 30-án, a belpolitikai válságról tartott értekezletről készített részletes feljegyzést — nem maradtak fenn. Csupán sajtóközlemények adtak rövid hírt egy-egy tanácskozásról, ezekben azonban nem tértek ki a részletekre, így a Népi Kollégiumok Országos Szövetségének szervezésével kapcsolatos kérdésekre sem.

59. 1946. október 4.

tetni. A Budapesti Ügyvédi Kamara által igazolva van. 1944. március 19-e utáni magatartása miatt vád érte. Ezt a vádat a népbíróóság kivizsgálta, és bűncselekmény hiányában az eljárást megszüntette ellene. Kérelméhez van csatolva Bartha honvédelmi miniszternek [a] nyilatkozata, továbbá Malasits Géza képviselő nyilatkozata, melyekben magatartására vonatkozólag elismeréssel adóznak. – Ezeknek az alapján kéri, hogy a minisztertanács vizsgálta felül ügyét. De ha a vizsgálat során kiderül, hogy ez az ügy tisztességesen van részéről intézve, úgy rehabilitálását kéri a sajtótámadásért. – A vizsgálat lefolytatásáig kér döntést az előterjesztés tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztés szerinti vizsgálat lefolytatására az igazságügyminisztert utasította.⁴³

[49] 48

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a tankönyvnyomtatás mérséklése tárgyában.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁴

⁴³ A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólagra e napirendi ponthoz a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Ez ügyben a Népszava csütörtöki száma támadást intézett a kultuszminiszter ellen. Álláspontom az, hogy nem szükséges a rehabilitáció, mert egyrészt annak idején önként mondott le, és a lemondás indokai nem tisztázódtak, másrészt pedig ügyvéd, elég nagy jövedelemmel rendelkezett.”

A 83 227/1946.VI.a. sz. 1946. szeptember 26-án kelt előterjesztésében a miniszter javasolta dr. Altorjay Sándor egeri érseki jogakadémiai tanárnak a közszolgálaton kívül töltött idejének a beszámítását és részére az V. fizetési osztálynak megfelelő nyugdíj engedélyezését, akit az egeri jogakadémián maradása esetén egyetemi nyilvános rendes tanárrá neveztek volna ki. Így nagyon megokoltnak találta, hogy jóvátételben részesüljön.

Dr. Altorjay Sándor (1887-?) 1908-ban fejezte be egyetemi tanulmányait. Külföldi tanulmányok után 1910-től a Honvédelmi Minisztérium törvényelőkészítő osztályán dolgozott, 1916-ban meghívták az egeri érseki jogakadémiára az egyházjog és jogtörténet tanárának. Amikor 1919 után, baloldali megnyilatkozásai miatt fegyelmi eljárás indult ellene, lemondott a katedrájáról. Ügyvédi tevékenységet folytatott. Ugyancsak baloldali megnyilatkozásai miatt 1944 márciusában a németek letartóztatták. Rehabilitálásáról az 1946. január 5-én tartott minisztertanács ülés tárgyalta (78. sz. jegyzőkönyv 6. napirendi pont).

A Népszava 1946. október 3-ai számában Hámori László: Néha téved az ember című cikkében Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter Altorjay Sándor ügyében tervezett intézkedése ellen tiltakozott. Az illető 1944 márciusában történt letartóztatását a németek részéről elkövetett hibának minősítette, közölte: hogy Mauthausenben felajánlotta Altorjay a táborparancsnoknak, hogy szabadonbocsátása esetén katonai szolgálatra fog jelentkezni, hasonló ajánlattételre fogolytársait is rá akarta venni, de azok tiltakoztak egy ilyen lépés ellen. Megemlítette, hogy Jurcsák Béla rokona volt Altorjaynak, s az ő közbenjárására szabadult a fogságból. Hámori valósággal megfenyegette az ügyvel kapcsolatban Keresztury minisztert. Lásd még a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 29. napirendi pontját.

⁴⁴ Előzményéről lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 45. napirendi pontját, az ott ismertetett előterjesztés teljesen megegyezik a jelen napirendi ponthoz tartozó előterjesztéssel.

[50] 49

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a Szegedi Városi Zeneiskolának Szegedi Állami Zenekonzervatóriumként való államosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁵

[51] 50

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Demjén Vilmos orvostanhallgató I. orvostudományi szigorlatának engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁶

[52] 51

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Szamos Mihály [esztergomi érseki tanítóképző kisegítő altisztjének] kegyelmi ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[53] 52

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Zsebők Zoltán miniszteri osztályfőnökké való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁷

⁴⁵ A 83 648/1946.V.K.M.VII. sz. előterjesztésében a miniszter bejelentette, hogy Szeged város szerződésileg kötelezte magát, hogy az iskola valamennyi dologi kiadását továbbra is fedezni fogja, annak ellenére, hogy a tandíjbevételek az államot fogják megilletni.

Hangsúlyozta, hogy a Konzervatóriumot az ország Délvidékének kulturális központjává kívánja fejleszteni, a Szegedi Nemzeti Színház operatagozatának hangszeres és énekes utánpótlása, az ottani Filharmóniai Zenekar kiépítése, a Fogadalmi-templom rendkívüli szabású orgonájának hangversenyi működtetése, a szabadtéri játékok felújítása segítségével.

Jelezte, hogy már a Városi Zeneiskola növendékeinek száma is rohamosan nőtt. 1938/39-ben 268, 1942/43-ban 335, 1945/46-ban pedig több mint 500 hallgatója volt, ami már önmagában is indokolta az államosítást. Egyben bejelentette, hogy 1 igazgatót, 17 tanárt és 1 gondnokpénztárost kívánt kinevezni az államosítással kapcsolatban.

⁴⁶ 101 718/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében a miniszter előadta, hogy az orvosi szigorlati szabályzat szerint azok az orvostanhallgatók, akik harmadszori ismétlés alkalmával sem feleltek meg, többé szigorlatra nem voltak bocsáthatók. Demjén Vilmos esetében — tekintettel 6 hónapos hadifogságára, leromlott egészségi állapotára — javasolta a szigorlatának letételére még egy utolsó kísérlet engedélyezését.

⁴⁷ 5477/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztésében a miniszter engedélyt kért ahhoz, hogy dr. Zsebők Zoltán népjóléti minisztériumi poltikai államtitkárt tárcája miniszteri osztályfőnökévé kinevezze, és az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium egyetemi és tudományos ügyosztályának vezetésével kívánta megbízni a miniszter.

59. 1946. október 4.

[54] 53

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az operai páholyok ügyében. Ezt az ügyet ide kell hozni, mert az Opera egészen politikai helyszínné nőtte ki magát. Az Opera anyagi helyzetét helyre kell állítani, ezért rendet kell teremteni a páholyok között. A köztársasági elnök páholya az államfői páholy, ezenkívül a miniszterelnöknek, Budapest Székesfőváros polgármesterének és neki, mint kultuszminiszternek maradna csak meg tiszteletbeli páholy.

Dr. Balogh István: Helyesnek tartaná a múlt évben is követett rendszert, hogy egy páholyt a kormány tagjai részére fanntartanának. Esetleg külföldi vendégek számára ez igen fontos lenne.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter:* A maga részéről ehhez hozzájárult.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[55] 54

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a gazdasági rend büntetőjogi védelméről szóló 8800/1946. [ME] számú rendelet módosítása tárgyában. Az ármegállapító hatóság az eladásokra és vásárlásokra nézve kivételeket engedhet, csak a fogyasztói árak tekintetében nem változtathat.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter:* Az árhivatalnak felhatalmazása van, hogy árakat állapítson meg, de nem konkrét esetekben. Az előbbi tervezet szerint semmi változtatásra nincs mód. Javasolja az 5. § hatályon kívül helyezését.

Minisztertanács az előterjesztést a közellátásügyi miniszter által javasolt módosítással elfogadta.⁴⁸

⁴⁸ A T.3425/1946.I.M. sz. előterjesztés a 8800/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 28.) 5. §-ának hatályon kívül helyezésére tett javaslatot. A rendelet 1-4. §-a az árdragító visszaélésekkel foglalkozott, az 5. § viszont kimondta, hogy ezek a §-ok nem terjedtek ki az árucikkek kiviteli engedély alapján történő eladására és vásárlására. Ez a rendelkezés a gyakorlatban visszaélésekre nyújtott alkalmat s ezért felmerült az utóbbi § törlésének igénye.

Külkereskedelmi érdekekre figyelemmel azonban javasolta a kormány hatáskörébe utalni a kivitelre kerülő áruk legmagasabb árának a meghatározását.

Az igazságügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A közellátásügyi miniszter kezdeményezte a módosítást.”

A közellátásügyi miniszter 10 935/1946. sz. október 2-án kelt s az igazságügyminiszterhez intézett levelében a rendelettervezet megfelelő részének a következő formában való megfogalmazását javasolta: „Az ármegállapításra illetékes hatóság árucikkeknek kiviteli engedély alapján külföldre szállítása céljából történő eladásokra és vásárlásokra nézve a legmagasabb árak, valamint a tájékoztatóárak tekintetében kivételeket engedhet.” Javasolata tehát a kormány hatásköréből az iparügyi és a közlekedésügyi miniszter hatáskörébe helyezte át a kivétel engedélyezését, mivel — mint mondta — a minisztérium (a kormány) „a maga nehezkesebb ügyintézési rendjénél fogva nem volna képes kellő gyorsasággal és rugalmassággal a felmerülő esetekben a szükséges

[56] 55

[Ries] Igazságügyminiszter előterjeszti javaslatát az esztergomi népbíró-ság megszüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁹

[57] 56

[Ries] Igazságügyminiszter előterjeszti javaslatát a zsidótörvények és ren-deletek hatályon kívül helyezéséről szóló 200/1945. ME sz. rendelet 9. §-ában szabályozott megtámadási jog érvényesítésének megkönnyítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁰

[58] 57

[Ries] Igazságügyminiszter előterjeszti javaslatát egyes szolgálati jogvi-szonyból eredő követelések érvényesítésének korlátozása tárgyában. Ez a ren-delettervezet pártközi értekezlet eredménye. Az 1945. VI. törvénycikk következményeként egy sora a mezőgazdasági személyeknek elvesztette állá-sát. Ezeknek igényük van a felmondási időre járó illetményekre. Igen sok panasz érkezett be hozzájuk. Sok esetben próbáltak segíteni, de nem lehetett megfelelő jogszabály hiányában. Az állásukat elvesztettek egy része kapott földet, de ezt a bizottság nem bírálhatta el. Egyelőre fel kell függeszteni az ebből folyó pereket.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵¹

intézkedéseket megtenni". Ez a módosítás azonban nem került bele a rendelet szövegébe. Lásd a 11 650/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 9.

⁴⁹ A T.3536/1946.Ig.M. sz. előterjesztés az esztergomi népbíró-ságot és népjógyógyászatot cse-kély (havonta 15–20) ügyforgalma miatt javasolta megszüntetni. Lásd a 11 660/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 9.

⁵⁰ A T.3435/1946.Ig.M. sz. előterjesztés a zsidókra hátrányos megkülönböztetéseket tartal-mazó összes jogszabályt hatályon kívül helyező 200/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. március 17.) 9. §-ában szabályozott megtámadási jog érvényesítésének megkönnyítésére tett javaslatot. Az adott § lehetővé tette, hogy a zsidótörvények és rendeletek folytán szorult helyzetbe került szemé-lyek az annak idején általuk kötött jogügyleteket az ott szabályozott módon megtámadhassák. Minthogy a megtámadásra jogosultak egy része még ekkor sem tért — esetleg nem is térhetett — vissza Magyarországra, a megtámadási jog gyakorlása pedig az eset körülményeihez képest sür-gős lehetett, a javaslat lehetővé kívánta tenni, hogy a megtámadási jogot a távollévő jogosult helyett annak gondnoka érvényesíthesse.

Az igazságügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A javaslat indokolt. Csupán formális jelle-gű.” Lásd a 11 680/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 9.

⁵¹ A jegyzőkönyv mellett csak a T.3640/1946.Ig.M. számot viselő rendlettervezet található.

A rendlettervezet a földreform során egészben vagy részben igénybe vett gazdaságoknál, üzemeknél, ezek igazgatásánál alkalmazva volt munkavállalók, valamint ellátásra jogosult hozzá-tartozóik járandóságainak korlátozására vonatkozó javaslatokat tartalmazta. Így kimondta, hogy ha az ingatlan fele részét vették igénybe a munkáltatóval szembeni nyugdíj, kegydíj, fizetési,

59. 1946. október 4.

[59] 58

[Ries] *Igazságügyminiszter* kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a minisztérium tulajdonában lévő 4 rossz gépkocsi eladási árából egy jó gépkocsit beszerezhessen.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[60] 59

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton szereplő előterjesztését, miután az nem tartozik minisztertanács elé, a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵²

[61] 60

[Molnár] *Népjóléti miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. szám alatt szereplő előterjesztését a magyar–csehszlovák lakosságcsere következtében áttelepülő személyek lakásainak igénybevétele tárgyában, a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵³

[62] 61

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az 1946/47. évi dologi és átmeneti újjáépítési és beruházási kiadásokra megállapított hitelkeret felemelése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁴

[63] 62

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a gazdasági munkavállalók társadalombiztosításával kapcsolatos egyes kérdések szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁵

felmondási, végkielégítési igényt bírói úton nem lehet érvényesíteni. Az ilyen ügyben korábban hozott bírói ítélet végrehajtását meg kellett szüntetni. Jelezte, hogy ezekben a kérdésekben a kormány külön fog intézkedni. Lásd a 11 670/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 9.

⁵² A honvédelmi miniszter szám nélküli előterjesztése néhai Wágner Alfréd százados leányának árvajáradékával volt kapcsolatos.

A miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon ezen kívül az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) honvédségi végrehajtásának határidejét meghosszabbító 1946. szeptember 26-án kelt rendelettervezet szövege is megtalálható. Ennek tárgyalására a jelen ülésen külön nem került sor.

⁵³ Előzményéről lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 52., az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 54. és a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 39. napirendi pontját.

⁵⁴ Előzményéről lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 56. napirendi pontját.

Az újjáépítési miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez ceruzával feljegyezték: „G.F. elf.”

⁵⁵ Előzményéről lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 56. és az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 58. napirendi pontját.

[64] 63

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a munkások családi pótléka tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁶

[65] 64

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a kórházak és egyéb egészségügyi intézményeknek a nemi betegekre vonatkozó adatszolgáltatási kötelezettsége tárgyában.

A 45 515/1946.N.M.II. sz. előterjesztés jelezte, hogy a Gazdasági Főtanács az 1946. október 3-án tartott ülésén foglalkozott a mezőgazdasági munkavállalók társadalombiztosításának kérdésével. Különösen az öregségi szolgáltatást, a folyósítani tervezett havi 10 forintot, nem találta elegendőnek. Felkérte a népjóléti minisztert, hogy olyan megoldást keressen, amely a munkavállalókkal nem dolgoztató kisbirtokosokat nem terheli. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XI. ülés. 9. pont.) Arra az álláspontra helyezkedett, hogy a baleseti, öregségi vagy özvegyi járadéokra jogosult volt gazdasági munkavállalók, valamint a földreform végrehajtása következtében nyugellátás nélkül maradt volt alkalmazottak október-decemberi ellátására havi 1 100 000 forintot bocsát az Országos Társadalombiztosítási Intézet rendelkezésére. (u.o. 1946. október 3., Stabilizációs XII. ülés. 4. pont.) Lásd a gazdasági munkavállalók társadalombiztosításával kapcsolatos egyes kérdések szabályozásáról szóló 11 580/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 8.

⁵⁶ Előzményéről lásd a [6.] 89. sz. jegyzőkönyv 34., a [21.] 104. sz. jegyzőkönyv 68., a [37.] 120. sz. jegyzőkönyv 74., valamint a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 53. napirendi pontját.

A 10 134/1946.N.M.eln. sz. előterjesztés áttekintette a családi pótlék folyósításának egész 1946. évi történetét.

Költségmegtakarítási és adminisztrációcsökkentési szándékból kiindulva javasolta az Országos Családpénztárnak az Országos Társadalombiztosító Intézetbe való beolvasztását, következőképpen a családi pótléknak az OTI ügyvitelére keretében való kezelését, folyósítását. (Lásd e kérdésről a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 53. napirendi pontját és jegyzetét). Javasolta továbbá a 9400/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. szeptember 8.) szüneteltetett családi pótlékok (lásd a [21.] 104. sz. jegyzőkönyv 68. napirendi pontját és jegyzetét) 1946. október 1-jétől való újbóli folyósítását.

Javasolta hatályon kívül helyezni a munkások családi pótlékáról szóló 7520/1945. ME sz. rendeletet (MK 1945. szeptember 4.), valamint az ezt kiegészítő rendeleteket. Egyben javaslatot tett a munkások családi pótlékát újból szabályozó rendelet kiadására. Ez néhány vonatkozásban új intézkedéseket tartalmazott. Így — a családpénztárnak az OTI hatáskörébe utalásán túl — a családi pótlék fizetését kiterjesztette a társadalombiztosítási kötelezettség alá eső munkáltatókra és munkavállalókra (tehát a háztartási alkalmazottakra, házfelügyelőkre, segédházfelügyelőkre is); takarékosági indoklással megszüntette viszont a feleség és a tizenhat éven felüli gyermek utáni családi pótlékot; a munkáltatók által fizetendő járulékmértékét — a korábbi rendszertől eltérően — nem az átlagos munkáslétszám, hanem a munkáltató által alkalmazott munkások tényleges javadalmazása alapján javasolta megállapítani.

A minisztertanács bár elfogadta az előterjesztést, mégis kérte a Gazdasági Főtanács állásfoglalását. 1946. október 10-én tárgyalta a kérdést a Gazdasági Főtanács, s azzal fogadta el, hogy a családi pótlék 1 gyermek esetében havi 10 forint, 2 gyermeknél egyenként 12 forint, 3 gyermeknél személyenként havi 14, 4 gyermeknél egyenként 16, s több gyermek esetében egyenként 18 forint legyen. Külön leszögezte, hogy fedezetül a munkaadók által fizetett, legfeljebb 6%-os járulékmérték szolgáljon. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XIII. ülés 8. pont.) Lásd a 11 780/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 13.

59. 1946. október 4.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁷

[66] 65

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Hollós István jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁸

[67] 66

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Dobszay Lászlónak a budapesti Állami Gyermekekmenhely igazgatójává leendő kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁹

[68] 67

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az UNRRA-bizottság tagjainak ellátására 190 000 forint folyósítása tárgyában október havi ellátmányként.

Minisztertanács az UNRRA-bizottság tagjainak ellátására október hóra 190 000 forint folyósításához hozzájárult.⁶⁰

⁵⁷ A 217 248/1946.N.M.VII. sz. előterjesztés — a közegészségügyi állapotokról szerkesztett hivatalos és magánjelentésekre hivatkozva — a nemibetegségek nagyfokú elterjedéséről adott tájékoztatást. Jelezte azonban, hogy pontos adatokkal nem rendelkezett, ezért a gümőkór és a nemibetegségek elleni védekezésről szóló 1940. évi VI. tc-re és a végrehajtása tárgyában kiadott 888/1940. B.M. sz. rendeletre (MRT 1940. november 30., 3375–3436., valamint 3566–3567. pp.) is hivatkozva, javasolta a kórházak és egyéb egészségügyi intézmények kötelező adatszolgáltatására vonatkozó rendelet kiadását. Lásd a 11 600/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 16.

⁵⁸ 229 989/1946.N.M.VIII. sz. előterjesztés a minisztertanács engedélyét kérte, hogy dr. Hollós István nyugalmazott elmeorvosintézet főorvos V. fizetési osztály szerinti nyugdíjának biztosítása érdekében a köztársasági elnökhöz előterjesztést tehesen.

Dr. Hollós (Hesslein) István (1887–1957) a budapesti lipótmizei Állami Elme- és Ideggyógyintézet osztályvezető főorvosa volt. 1922-ben közismerten baloldali meggyőződése miatt nyugdíjazták. 1945 után rehabilitálták. Szakismereteinek hasznosítása céljából a minisztérium külön megbízatást adott számára az elmebeteg-ügy kérdésével kapcsolatban.

⁵⁹ A népjóléti miniszter 35 633/1946.I/3. sz. előterjesztésében előadta, hogy az Állami Gyermekekmenhelynek több mint 5000 gyermek gondozását, ruha- és élelmiszerellátását kellett megoldania. Az igazgató-főorvosok közül egyedül dr. Dobszay László egyetemi magántanárt, a Gyulai Állami Gyermekekmenhely vezetőjét mondta alkalmasnak a budapesti intézet igazgatására. (MOL XIX-I-1-s-12–1946–5409)

⁶⁰ A közellátásügyi miniszter 29 232/1946. sz. előterjesztésében jelezte, hogy az UNRRA-bizottság szeptember havi ellátására és elhelyezésére 200 000 forint hitelt bocsátott rendelkezésre a minisztertanács, ez az összeg azonban felhasználást nyert. Az október hónapra kért 190 000 forint előzetes felhasználási tervét (bérek, utazás, távközlés, felszerelés, berendezés, élelmezés, garázs stb. bérlete) mellékelte.

[69] 68

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton szereplő 2. számú előterjesztése a 41-es számú határozattal már elfogadást nyert. Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶¹

[70] 69

Dr. Balogh István a tájékoztatásügyi miniszter helyett előterjeszti dr. Vidor Gyulának a Tájékoztatásügyi Minisztériumba miniszteri tanácsossá való kinevezése tárgyában [tett] javaslatát, miniszteri osztályfőnöki cím adományozása mellett. Ugyancsak előterjeszti a Szakasits Árpád államminiszter által javaslatba hozott Szabó István miniszteri tanácsosi kinevezését a Tájékoztatásügyi Minisztériumba.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy Vidor Gyula miniszteri osztályfőnöki cím adományozása mellett a Tájékoztatásügyi Minisztériumba miniszteri tanácsossá kineveztessek. Ugyancsak hozzájárult ahhoz, hogy Szabó István a Tájékoztatásügyi Minisztériumba miniszteri tanácsossá neveztessek ki.⁶²

Minisztertanács délután 2 órakor ért véget.

K.m.f.
Bojta Ernő Béla

Cépel tiszttázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjeggyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjeggyükkel a jegyzőkönyvet. Jelen volt az ülésen Vas Zoltán, ő azonban nem szerepel a felsoroltak között, rajta kívül nem írta alá a jegyzőkönyvet Rác Jenő, Dobi István, Rónai Sándor, Ries István, Molnár Erik és Balogh István.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 4-20., a 23-33., a 35-45., a 47-53., az 55-58., a 60., a 63-66. és a 68-69. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés vagy feljegyzés.

Jelezte, hogy az UNRRA-árak értékesítéséből szeptember 24-éig 3 634 610,72 Ft folyt be, s így a felmerült kiadások ebből bőven fedezetet találtak. Lásd még a [65.] 148. sz. jegyzőkönyv 34. napirendi pontját.

⁶¹ A közellátásügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 2. sorszám alatt a következő napirendi pont-cím szerepel: „Vetőbúza szükséglet biztosítása és ezzel kapcsolatos ármegállapítás.” Az előterjesztés nem található a borítékban. Az említett napirendi pont címe mellé a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Ez a kérdés a legutóbbi minisztertanácson került szóba és a közellátásügyi miniszter arra kapott utasítást, hogy megfelelő javaslatot és árszabályozást terjesszen elő.” Lásd e jegyzőkönyv 41. sz. napirendi pontját és jegyzetét.

⁶² Lásd e jegyzőkönyv 21. napirendi pontját.

Szabó István helyett végül Magyar László miniszteri tanácsosi kinevezésére került sor. (MOL XIX-A-83a.-155. sz. jegyzőkönyv 1946. december 13., 9. napirendi pont)

60. 1946. október 11.

[60.] 143.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi október hó 11. napján d.e. 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete alatt
tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Szakasits Árpád államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviseletében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Dr. Rác Jenő pénzügyminiszter, Dr. Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter képviseletében Vajda Imre államtitkár, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök*: Megnyitja a minisztertanács ülését és bejelenti, hogy napirend előtt Rákosi Mátyás államminiszter kíván felszólalni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Két kérdésben szeretne röviden, a rendes napirend megkezdése előtt, szót emelni. Az egyik az a körülmény, hogy a Kiszgazdapárt hivatalos nyilatkozatban és azután ismételten hivatalos lapjában azt az állítást kockáztatta meg, hogy a magas ipari és mezőgazdasági árakért a Kommunista Párté a felelősség.¹ Tekintettel arra, hogy ez nem felel meg a

¹ 1946. augusztus 3-án Rákosi Mátyás Kecskeméten tartott beszédében kritikai megjegyzéseket tett a Kiszgazdapártra, így — mint az alábbi vitából is kitűnik — szolt a magas ipari árakról s az Anyag- és Árhivatal felelősségéről is. Nagy Ferenc október 6-án, ugyancsak Kecskeméten körvonalazta a Kiszgazdapárt politikáját, s Rákosival vitázva védelmébe vette az Anyag- és Árhivatal vezetőjét. (Szabad Nép 1946. október 8.) Ezt követően — elsősorban a kiszgazdapárti sajtó, de más lapok is sokat foglalkoztak az árakkal, a Kommunista Párt, illetve más szervek felelősségével.

valóságnak, szeretné, ha ennek a ténynek nyoma maradna a minisztertanácsi jegyzőkönyvben. A másik, amit szóvá kell tenni az az újra fellángoló kisgazda agitáció, amit felelős képviselők üznek. Vasárnap Szolnok megyében Vidovics képviselő olyan éles szovjetellenes kirohanásokat engedett meg magának, aminek ott helyben botrányos következményei voltak.² Arra kéri a Kisgazdapárt vezetőjét lépjen közbe és akadályozza meg ezeket, mert ez nemcsak belpolitikánkra, de külpolitikánkra nézve is igen kellemetlen következményekkel jár.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Nem tudja vajon a sajtóállításokon kívül valahol tapasztalta-e még Rákosi miniszterelnök-helyettes azt, hogy a Kisgazdapárt olyan nyilatkozatot tett volna, mintha a Kommunista Párt volna a felelős a magas ipari és mezőgazdasági árakért.

Rákosi Mátyás államminiszter: A sajtóban lehozott kijelentések igen komolyak, sőt még súlyosabbak voltak, mint ahogy ő azt most itt röviden elmondotta.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Kecskeméten viszont Rákosi Mátyás államminiszter tette azt a kijelentést, hogy a Kisgazdapárt felelős a magas ipari árakért.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Pedig ezt igazán nem lehet a Kommunista Pártra fogni, mert ők voltak azok, akik állandóan igyekeztek leszorítani az árakat.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezt a kérdést meg kell nézni, és ha alaposabban megnézzük kölcsönösen megállapítható lesz, hogy sem az egyik, sem a másik párt nem oka a magas áraknak. Mindegyik párt örömmel látná azt, hogy a termelői árak és a fogyasztói árak összhangban lennének egymással. Vidovics kijelentését most hallja először. Ki fogja vizsgálni, és mint az ország érdekei ellen vétő képviselő ellen fognak eljárni.

Rákosi Mátyás államminiszter: Pártja és ő különösen, az ipari árak magas voltát mindig párttól mentesen tette szóvá. A kérdés, vajon ki felelős azért, akkor merült fel, amikor Balogh államtitkár kijelentette, hogy az ármegállapító bizottságban nincs kisgazdapárti, és ez az oka a magas áraknak, s ezenkívül a Gazdasági Főtanács a felelős érte.³ Természetes, hogy ha Balogh államtitkár, aki a Kisgazdapárt tagja és azonkívül a Miniszterelnökség politikai államtitkára, ezt a kijelentést tette, nem lehetett szó nélkül hagyni. Ők erre kijelentették, hogy az Árhivatal elnökét a Kisgazdapárt jelölte ki.⁴ Amikor ő augusztus 3-án, tehát a stabilizáció első napjaiban felvetette az ipari árak kérdését, természet-

² Lásd a Bevezetés 46. jegyzetét.

Vidovics Ferenc kijelentését nem ismerjük.

³ Az Anyag- és Árhivatal előterjesztései alapján tulajdonképpen a Gazdasági Főtanács döntött az árakat illetően. Lásd többek között a MOL XIX-A-10. Stabilizációs IV. ülés. 1946. augusztus 10. 1. pontját; Stabilizációs V. ülés. 1946. augusztus 13. 5–6. és 22–24. pontját; Stabilizációs VII. ülés. 1946. augusztus 31., 10. és 22. pontját; Stabilizációs VIII. ülés. 1946. szeptember 5. 1. pontját.

⁴ A 6890/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 16.) úgy intézkedett, hogy az Anyag- és Árhivatal elnökét, elnökhelyettesét, valamint két alelnökét az iparügyi miniszter előterjesztése alapján a miniszterelnök nevezi ki. Dr. Varga István volt az Anyag- és Árhivatal elnöke.

60. 1946. október 11.

sen minden pártkülönbőség nélkül, konstatálta, hogy magasak az árak és le kell szorítani. Az kétségtelen, hogy nem felel meg a valóságnak, mintha a Kommunista Párt volna a felelős érte.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Nem látná szívesen ennek a vitának a folytatását.

Dr. Balogh István: Csak annyit akar még személyével kapcsolatban megjegyezni, hogy az ő nyilatkozata Rákosi Mátyás államminiszter kecskeméti beszéde után hangzott el, mint rektifikálás.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Mindegyik párt megtalálhatja az igazolását, ha együttesen rávetik magukat az egyes ipari árak leszorítására. [sic!]

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Az ipari árak körül a felülvizsgálat folyik. Állandóan rajta vannak, hogy az árakat lejjebb vigyék. A miniszterelnök kijelentette, hogy utasítást adott az Anyag és Árhivatalnak, ami nagyon helyes lett volna akkor, ha továbbra is foglalkozott volna a hivatal vele. Az árhivatal elnöke azt közölte vele, hogy a miniszterelnök nem adott kifejezett utasítást, csak a fülébe súgta, hogy jó lesz utánanézni az ipari áraknak.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Nyomban a stabilizáció utáni napokban az egyik minisztertanács határozatot hozott arra, hogy a munkabér-kérdést és a mezőgazdasági és ipari árakat hamarosan rendezik.⁵ A munkabéreknél egy meglehetősen nagy eltolódás van, ami nagy részben oka lehetett az egész agrároló-eltolódásnak. Azonban ez a rendezés nem történt meg. Ezt is meg kell nézni, mert enélkül az egész kérdés igen hézagos lenne. Munkabérvonalon az a helyzet, hogy a stabilizáció indokai egyáltalán nincsenek betartva.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Jelentős eredményeket lehet elérni ezen a téren. Annak idején bicskei beszédében pontosan megjelölte azokat a lehetőségeket, ahol az ipari árak leszorítását eszközölni lehet.⁶

Rákosi Mátyás államminiszter: Helyesnek tartja a munkabérek megvizsgálását is, mert az a legenda keletkezett, hogy az ipari cikkek magas árának a munkabérek magassága az oka. Pedig a munkabérek még nem érték el az 50%-ot, hanem valahol a 45%-nál vagyunk, de jobb az ilyen hírt csírájában elfolytani.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A munkabérfizetéseknél minden egyéb terhet áthárítottak a vállalatokra, tehát három és három és félszeres között mozog, ami nem 50%, hanem 100%-os, mert a teher háromszoros, ami a vállalatokon van.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

⁵ Feltehetőleg a [41.] 124. sz. jegyzőkönyv 39. és a [49.] 132. sz. jegyzőkönyv 46. napirendi pontjára vonatkozott az utalás.

⁶ Nagy Ferenc Bicskén tartott beszédében a békekötéssel, az ipari árak leszállításával és a közhivatalok megtisztításával foglalkozott. (Szabad Nép 1946. augusztus 13.)

Az ipari árak jelentős mérséklésével a Gazdasági Főtanács az 1946. november 22-én tartott ülésén foglalkozott. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XX. ülés 2. pont.)

2

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát a Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabályai tárgyában.⁷

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Nem ért egyet az előterjesztéssel. A szellemi alapja helytelen, régimódi és konzervatív. Helytelennek tartja mindeneke-lőtt azt, hogy beskatulyázott kasztrendszerbe sorolja az arra érdemeseket. Az első osztályút pl. csak államfő kaphatja, a másodosztályút csak miniszterek és így tovább. Indokolatlan, hogy nem arra érdemesek is kaphatják.

Dr. Balogh István: És mit javasol helyette a közlekedésügyi miniszter?

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Ne kössék meg, hogy ki kapja, hanem csak azt kell meghatározni, hogy miért kaphatja ezt valaki. A másik, amit kifogásol az érdemrend külseje, amit ugyan csak leírásból és nem rajzból ismer. Pl. nem érti, hogy miért kell pont fehér keresztnek lennie. Indokoltnak, szükségesnek és sürgősnek tartja, sőt nagyjelentőségűnek, amellyel nagy eredményeket lehet elérni s aránylag kevés költséggel, de az egésznek a szelleme nem jó.

Dr. Balogh István: Honorálja azt a kifogást, hogy ne skatulyázzák be, ezt ki is lehet hagyni a rendeletről. Nem valószínű, hogy a színnek valamilyen célzata lenne, de keressenek egy más színt, amelynél semmire nem lehet gondolni, vagy következtetni. Ha így hozzájárul a minisztertanács, akkor eszerint módosítja a javaslatot.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Nem tartja ilyen formában egyáltalán elfogadhatónak. Javasolja a napirendről való levételt, mert az egyes pontokban is vannak olyan részek, amelyeknek külön-külön való megtárgyalása hosszabb időt venne igénybe. Az egyes érdemrendeknek túlságosan díszes kivitelezését nem érinti, de nem akarja, hogy az a mondás érvényesüljön „minél szegényebb egy ország, annál díszesebb a generálisa.” – A lovagkereszt elnevezés természetesen kritika tárgyává tehető. A 9. pontban az van, hogy bizonyos érdemrendeket csak valami megfelelő ruhával rendelkezőknek lehet viselni. Ez igen kellemetlen következményekkel járna. Azonkívül még igen sok észrevétele lenne, amit nem kíván most felsorolni, ha leveszik a napirendről. [sic!]

Szakasits Árpád államminiszter: Az egész érdemrend ellen elvi kifogása van, mert oly tényekért adományozható, ami kötelesség és érte nem jár kitüntetés. Úgy határoztak, hogy párttagjaik nem fogadják el, akik megkapták, azok megtartják. Kéri levenni a napirendről, mert sok olyan rendelkezés van benne, amit nem tud elfogadni. Nagykereszt, Középkereszt, Lovagkereszt stb. nem jól hangzik valahogy most, amikor eltöröltük a címeket.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Javasolja, hogy az igazságügyminiszter, a belügyminiszter a Miniszterelnökséggel együtt tárgyalják le ezt a kérdést, és hozza újra minisztertanács elé. Most a napirendről leveszi.

⁷ A Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapításáról az 1946. évi XXI. tc. szolt. Kihirdetésére 1946. szeptember 14-én került sor.

60. 1946. október 11.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸

3

Dr. Balogh István előterjeszti Gyórfy Ferenc és Kádár Géza, a Miniszterelnökségre [segédtitkárként] berendelt ideiglenes tisztviselők szolgálati idejének meghosszabbítását 1946. évi december hó 31. napjáig.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

4

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát Simonyi Sándornak az Elhagyott Javak Kormánybiztosságánál való [próbaszolgálatoskénti] alkalmaztatása tárgyában, a VI/1. fizetési osztályba előírt illetményekkel.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

5

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: A tárgysorozat további tárgyalása előtt szóvá kell, hogy tegye a minisztertanács tekintélyét. A minisztertanács egyik ülésén úgy határozott, hogy az I. számú szemészeti tanszékre Horay Gusztávot nevezi, a II. számú szemészeti tanszékre pedig Nónay Tibort. Az lehet technikai hiba, hogy Nónay kinevezése három nappal korábban jelent meg. Erre az I. számú klinikát elnevezték II. számúnak és nem egészen demokratikus összekötései révén Nónay kapta meg, s Horaynak, aki pedig az I. számú szemészeti klinikára lett jelölve, egyáltalán nincs klinikája. A minisztertanács presztízse van érintve. A vallás- és közoktatásügyi miniszter útján nyomatékosan fel kell hívni az Egyetemi Tanács figyelmét, hogyha szembe helyezkedne a minisztertanács határozatával kénytelenek lesznek az egyetem autonómiáját megszüntetni, vagy felfüggeszteni.

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Eddig még nem tudott érvényt szerezni a minisztertanácsi határozatnak, mert minden érv ellen találtak kibúvót. Azt mondták, hogy a kinevezés teljesen a minisztertanács szuverenitása alá tartozik, de az, hogy melyik klinikát hívják I. vagy II. számúnak,

⁸ Az alapszabály nem tartalmazott arra vonatkozó közvetlen előírást, hogy milyen rangú személyek kaphatják a kitüntetés egyes fokozatait, viszont utalt arra, hogy külföldi személy esetében nemzetközi protokolláris szabályokat kell figyelembe venni, magyar állampolgár esetében pedig a kitüntetés alapjául szolgáló érdem nagyságán kívül az illető közéleti szerepének, életkorának, esetleg korábbi kitüntetéseinek figyelembevételét írta elő. A fehér kereszt helyett nemzeti színű kereszt szerepelt a kitüntetésen. Az alapszabály 9. pontja azonban előírta, hogy amikor a polgári ruházat nem tette lehetővé a jelvények eredeti alakjukban való alkalmazását, akkor a kiskeresztet kellett, illetve lehetett helyette viselni.

A Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabályáról lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 8. napirendi pontját.

teljesen az egyetem szuverénitása alá esik. Kénytelen volt az eset miatt Mellyt azonnali hatállyal elbocsátani.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Vallás- és közoktatásügyi miniszter szerezzen érvényt a minisztertanács határozatának.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹

6

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Fenyő Péter Andrásnak a VI. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Fenyő Péter András VI. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.¹⁰

7

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Csehszlovákiába való áttelepítésre jelentkezett magyar közszolgálati alkalmazottak elbocsátása ügyében.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹¹

8

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát özv. Petrác Gézáné [postakarékpénztári tisztviselő utáni] nyugdíjának megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

9

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a mezőrendőri kihágások megtorlásának hatályosabbá tétele és [a] fellebbvitelre vonatkozó rendelkezések tárgyában.

⁹ Lásd a [37.] 120. sz. jegyzőkönyv 58. és 59. napirendi pontját.

¹⁰ 6664/1946.B.M.eln. sz. előterjesztésében a miniszter Fenyő Péter András miniszteri osztálytanácsossá való kinevezésére tett javaslatot.

Fenyő Péter András (1914-?) középiskoláit Bécsben és Berlinben végezte, majd két éven át a berlini egyetemen matematikát tanult. Magyarországon különböző magánvállalatoknál dolgozott. 1945 után az Elhagyott Javak Kormánybiztossága főtítkáráként, majd kormánybiztos-helyettesként működött. A miniszter kérte, hogy a gyakorlati közigazgatási vizsga alóli felmentése ügyében a köztársasági elnökhöz előterjesztést tehessen.

¹¹ Szám nélküli előterjesztésében a pénzügyminiszter bejelentette, hogy nem tartja megengedhetőnek a Csehszlovákiába való áttelepítésre jelentkezett közszolgálati alkalmazottak megtartását a tényleges közszolgálatban, illetményeik további folyósítását, valamint a nyugalmazott közszolgálati alkalmazottak nyugdíjának folyósítását sem. Külön rendelet kiadását azonban nem találta kívánatosnak, hanem az érvényben lévő jogszabályok alapján kívánt megoldást találni. Javasolta, hogy az áttelepítendőeknek mint a magyar állampolgársági kötelékből kiválóknak, elbocsátási okiratot kell kikézbcsíteni, az 1879. évi L. tc. 28. §-ára hivatkozással s az 1883. évi I. tc. 1. §-ára, illetve az 1912. évi LXV. tc. 6. §-ára utalással nem kell számukra ellátást biztosítani.

Kérte, hogy a szakminiszterek mielőbb küldjék meg az áttelepítésre jelentkezettek névjegyzékét, külön feltüntetve a nyugdíjasokat – s javasolta, hogy előterjesztésének elfogadása esetén a szakminiszterek tegyék meg a szükséges intézkedést az ellátások beszüntetése érdekében.

60. 1946. október 11.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.¹²

10

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti 206 674/1946. számú javaslatát az állami mezőgazdasági birtokok személyzeti létszámába a 2500/1946. ME sz. rendelet 2. §. utolsó bekezdése alapján eszközrendő kinevezések tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹³

11

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Nagy Lajos [sejmentenyésztési felügyelő] rehabilitálása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

12

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az ipari termelési bizottságok és Ipari Termelési Tanács szervezése és működése tárgyában kibocsátott 6540/1946. ME sz. rendelet módosítása tárgyában.¹⁴

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Megküldött észrevételei szerint az 1. §-ban „rendes tagok szerepelnek” helyette „tanács és bizottsági tagok”-at kell felvenni szöveggként. A 3. §-ban sajtóhiba a rendelet 3. §-ára való utalás. Helyette 2. §-ra kell utalni. Annak említését, hogy minden munkavállaló után 50 fillért köteles fizetni, úgy kéri felvenni, hogy utólagosság nélkül.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Az összeget különben is soknak találja.

¹² A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Az augusztus 16-ai miniszttertanács hozzájárult.” Lásd a [48.] 131. sz. jegyzőkönyv 31. napirendi pontját és jegyzetét.

¹³ Előterjesztésében a miniszter jelezte, hogy a földreform végrehajtása során létesített állami gazdaságokhoz kívánt már kipróbált gazdákat kinevezni.

A közszolgálati illetmények és nyugellátások rendezéséről szóló 2500/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. június 17.) 2. §-a a fizetési osztályokat határozta meg. Az utalás feltehetőleg a 2. § (2) bekezdésének g) pontjára vonatkozott, amely a XI–XV. fizetési osztályba tartozó altisztekről szólt. Gazdasági szakra öt okleveles gazda, segédszemélyzeti szakra egy gimnáziumi érettségivel rendelkező személy kinevezését javasolta.

¹⁴ Előzményéről lásd a [29.] 112. sz. jegyzőkönyv 57. napirendi pontját.

Az 59 924/1946. Ip.M. sz. előterjesztés előadta, hogy a 6540/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 9.) végrehajtása során több módosítási igény merült fel. Nehézséget okozott a bizottságok és a Tanács munkájában az, ha csak egyetlen tag távol maradt, s az adott ülés határozatképtelenné vált – ezért a módosítás póttagok kijelölését vagy a megkívánt létszám csökkentését tette lehetővé. Az egyes érdekképviseltek nem éltek tagkijelölési jogukkal, ezért a módosító rendelet a tagkijelölést határidőhöz kötötte – ennek letelte után pedig módot teremtett arra, hogy a miniszter nevezze ki a tagot. Javasolta végül, hogy a gyárak és ipari üzemek munkavállalónként és havonta 50 fillér ipari termelési járulékot fizessenek a szervezet fenntartásának fedezésére.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A 3. bekezdésben a vállalatok felsorolását kihagyni kéri. Nem iparvállalat pl. a távirda, a posta stb. Pontosán meg van határozva a 2. bekezdésben, hogy melyek tartoznak oda.¹⁵

[Rajk] *Belügyminiszter*: Javasolja, hogy amennyiben egy pótolhatatlan jövedelmi kiesést jelentene az önkormányzatoknál, vagyis az azok által fenntartott vállalatoknál az ide való besorolásuk, azok képezzenek szintén kivételt.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ezek közüzemek, vagy vállalatok?

[Rajk] *Belügyminiszter*: Közüzemek.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Egyetért a közlekedésügyi miniszter észrevételeivel, és azokat már nagyrésztben honorálta is. A közüzemeket azonban közelebbről meg kell nézni, mert kommersz alapon működő vállalatoknál nem lehetséges a kivételezés. Elfogadja a módosítást úgy, hogy az iparügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértésben jár el a 6. §. 3. bekezdésénél.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Javasolja azt is felvenni, hogy vitás esetekben az iparügyi miniszter dönt.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Ehhez hozzájárul.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Egy korábbi észrevételük a javaslattal szemben az volt, hogy a földművelésügyi tárca köréből is neveztessek ki egy tag. Most azonban azt kéri, hogy a rendelet ne terjedjen ki az erdő és mezőgazdasági üzemekre.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Honorálja ezt a kérést, azonban azt hiszi, hogy nem lenne a földművelésügyi tárca ellenére az, ha egy tagja által közelebbről megismerhetné a tanács alá tartozó üzemeket. Tehát akkor nem venné ki a rendelet hatálya alól a mezőgazdasági és erdőgazdasági üzemeket, hanem a Földművelésügyi Minisztérium kiküldöttjét beveszi tagként az Ipari Termelési Tanácsba.

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter*: Azt tartja helyesnek, ha semmiféle üzem nem lesz kivétel, ellenkező esetben alig marad üzem, amelyik fizetni fog. Az 50 fillért illetően a Gazdasági Főtanács vizsgálja meg, hogy ez elég-e vagy nem túl sok-e, de kivételt senkinek ne adjanak.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Kéri meghagyni az 50 fillért, mert ez egyszer már szerepelt a Gazdasági Főtanács napirendjén, nem szeretné, ha a kérdés még továbbra is nyitva maradna, tekintettel arra, hogy a vállalatok jelenleg a fizetési kötelezettségek alól ki vannak véve. Erre a célra 100 000 forint szükséges havonta.

¹⁵ Az utalás a rendelettervezet 6. §-ának 2. és 3. bekezdésére vonatkozott. A 6. § (2) bekezdése kimondta, hogy „mindazok az iparvállalatok — beleértve a bányatörvény hatálya alá tartozó vállalatokat és a közhasználatú villamoserőműveket is —, amelyek rendszerint legalább húsz munkavállalót foglalkoztatnak” tartoznak fizetni az 50 filléres járulékot. A 6. § (3) bekezdése viszont a kivételeket sorolta fel, így az állam egyedárusági és más olyan üzletkörü vállalatait, amelyek feladatait kizárólagosan az állam volt jogosult folytatni, így a posta-, távirda- és távbeszélő üzemet, a szesz-, dohány-, só- és lőporegyedáruságot stb.

60. 1946. október 11.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Az 50 fillért, mint felső határt kell megállapítani, és az iparügyi miniszter és [a] pénzügyminiszter együttes határozattal leszállíthatják ezt az összeget a szükséghez mérten.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a végleges szöveg az észrevételek szerint módosítandó.¹⁶

13

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Ipari Termelési Tanács és [az] ipari termelési bizottság[ok] költségeinek fedezésére augusztus–október hónapokra havi 50 000 forint előleg folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az Ipari Termelési Tanács és [az] ipari termelési bizottságok költségeinek fedezésére augusztus–október hónapokra havi 50 000 forint előleg folyósításához hozzájárult.¹⁷

14

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Varga István szerződéses alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy dr. Varga István a III. fizetési osztálynak mindenkor megfelelő illetményel alkalmazandó.¹⁸

15

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Borbély Kálmánnak miniszteri [tanácsosi] cím adományozása tárgyában.

Minisztertanács Borbély Kálmán miniszteri tanácsosi címmel való kitüntetéséhez hozzájárult.¹⁹

¹⁶ Lásd a 11 960/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 22.

¹⁷ Előzményéről lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 47. napirendi pontját.

Az 59 282/1946. Ip.M.VIII. sz. előterjesztés jelezte, hogy az Ipari Termelési Tanács és az ipari termelési bizottságok működésével kapcsolatos kiadásokat az ipari vállalatokat terhelő hozzájárulásokból kívánta fedezni, ez azonban ekkor volt megállapítás alatt (lásd a jelen jegyzőkönyv 12. napirendi pontját). A Tanács és a bizottságok azonban már működtek, de minden anyagi fedezet nélkül álltak – ezért a tervezett rendelet megjelenéséig kérte a támogatás biztosítását.

¹⁸ A 4455/1946. Ip.M.eln. sz. előterjesztés dr. Varga Istvánnal, az Anyag- és Árhivatal elnökével való szerződészkötésre tett javaslatot – olyan értelemben, hogy a III. fizetési osztály szerinti illetmény megállapítása ne befolyásolja a Pázmány Péter Tudományegyetemen betöltött egyetemi rendes tanári minőségben élvezett illetményét. Erre az engedélyre azért volt szükség, mert a 8900/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 31.) 8. §-a úgy rendelkezett, hogy állami alkalmazott csak egy helyről, illetve csak egy címen kaphatott a köz terhére illetményt. Megemlítette azonban, hogy dr. Varga István az Anyag- és Árhivatal elnökeként a késő esti órákig végezte a teendőit, miközben egyetemi tanári kötelezettségének is maradék nélkül eleget tett.

¹⁹ Az 58 650/1946. Ip.M. sz. előterjesztés kérte, hogy Borbély Kálmán, a MÁVAG vezérigazgatója részére a miniszterelnök útján a köztársasági elnökhöz a miniszteri tanácsosi cím adományozása céljából javaslatot tehesen.

16

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Vajda államtitkár] előterjeszti javaslatát Landau Ernő bulgáriai kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁰

17

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a 8230/1946. [ME] számú rendelet alapján történt elbocsátások felülvizsgálása tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: Igen sok felvétel történik, holott alig fejezték be a B-listát. Javasolja, hogy tartsák nyilván az elbocsátott tisztviselők közül azokat, akik mint létszámfellettiek lettek elbocsátva, és ha valahol szükség van munkaerőre ezek közül történjék elsősorban a felvétel.

[Rácz] Pénzügyminiszter: Igen helyesnek tartja, hogy legyen egy rezervoár, ahonnan bármikor lehet felvételeket eszközölni, s ezekből kell kinevezni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²¹

18

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Vuk Mihálynak az 1946/47. tanávre való visszatartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²²

Borbély Kálmán (1894-?) gépészmérnökként 1921-ben lépett a MÁVAG szolgálatába, ahol 1929-től a budapesti gyárnál vezető állást töltött be. 1943-ban gyárigazgató-helyettesé neveztek ki. 1945 áprilisában lett a MÁVAG vezérigazgatója. Többek között a Szabadság híd újjáépítésében vitt szerepe alapján tett javaslatot a miniszter a kitüntetésére.

²⁰ A 41 680/1946.K.Sz.M.II. sz. előterjesztés előadta, hogy a Bulgáriával való árucserforgalmi tárgyalások időpontjának kitolódása folytán vált szükségessé a kiküldetés. Elsősorban a Szófia város telefonközpontjának a közeli napokban tartott versenytárgyalásával indokolta a kiutazást. A több millió dolláros várható megrendelés és közvetve a bolgár posta rendeléseinek a magyar ipar számára való biztosítása tette szükségessé, hogy a Standard Villamossági Rt.-t a cseh versenytársakkal szemben a Szófiában jó összeköttetésekkel rendelkező Landaut hivatalosan is támogatja a minisztérium. Megemlítette az előterjesztés továbbá, hogy ebben az időszakban került napirendre a bolgár kormány részére egymillió dollárt meghaladó értéket képviselő ércpérez szállítására vonatkozó versenytárgyalás is, amelyen szintén képviselgetni kívánta magát a minisztérium.

²¹ Az 5494/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés javasolta, hogy a 8230/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 21.) alapján elbocsátott vallásfelekezeti iskoláknál alkalmazott tanárok, tanítók és egyéb személyzet esetében alkalmazhassa a felülvizsgálatokról, visszavételekről intézkedő 9050/1946. ME sz. rendeletet. (MK 1946. augusztus 6.) A visszavételi előterjesztés határidejéül 1946. november 30-át javasolta megjelölni. Lásd a 11 880/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 16.

²² A 103 318/1946.V.K.M.VI./a. sz. előterjesztés dr. Vuk Mihály egyetemi nyilvános rendes tanárnak a tényleges szolgálati kötelekben való egy évi visszatartására tett javaslatot.

60. 1946. október 11.

19

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Szalay László, dr. Pigler Andor és dr. Szentiványi Gyula V/2. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

20

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Sötér István franciaországi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁴

21

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: A napokban küldöttség járt nála a tatai munkások vezetői köréből és kérték, hogy tegye lehetővé három tanárnak kinevezését az általuk újjáépített tatai gimnáziumba. Mivel ez kereten belül nem lehetséges, de viszont a munkásság ragaszkodik a személyekhez, a három tanárt fizesse egyelőre a Kőszénbánya Rt., s aztán majd később, amikor erre majd lehetőség fog nyílni, átadja a kultusztárcának.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

22

[Ries] Igazságügyminiszter előterjeszti javaslatát dr. Mayersberg Tivadar bírói kinevezését megelőző önálló ügyvédi gyakorlatban eltöltött idejéből 15 évnél hosszabb idejére szólóan.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁵

Dr. Vuk Mihály (1876–1952) 1921 óta volt az élelmiszerkémia nyilvános rendes tanára. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem gépész- és vegyészmérnöki kara és tanácsa a visszatartást — utódlási gondok miatt is — a legmelegebben támogatta.

²³ A 109 404/1946.V.K.M.V.b. sz. előterjesztés jelezte, hogy javaslatát már 1946. július 19-én megtette, de a minisztertanács, a létszámcsoökkentésre tekintettel, akkor nem tárgyalta. (Lásd a [40.] 123. sz. jegyzőkönyv 54. napirendi pontját.)

²⁴ 5465/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztésében a miniszter dr. Sötér István tudományos intézeti tanárt, a tárca külföldi, kulturális kapcsolatokkal foglalkozó osztályának helyettes vezetőjét a franciaországi magyar intézetek és lektorátusok működésével kapcsolatos kérdések helyszíni megbeszélése céljából javasolta kiküldeni.

Dr. Sötér István (1913–1988) irodalomtörténész, író, egyetemi tanár, 1963–1966-ban a budapesti egyetem rektora, 1957-től az Irodalomtörténeti Intézet igazgatója, 1965-től a Magyar Tudományos Akadémia tagja volt.

²⁵ A 28 556/1946.I.M.E. sz. előterjesztés szerint dr. Mayersberg Tivadart 1946. május 9-én nevezték ki a budapesti ítélőtáblához bírónak. Ezt megelőzően 1913-tól ügyvédi tevékenységet folytatott. Az 1912. évi LXV. tc. 127. §-a lehetőséget adott arra, hogy az ügyvédi gyakorlat egy részét a nyugellátás szempontjából beszámítsák a szolgálati idejébe. Ennek alapján kért lehetőséget a miniszter, hogy a köztársasági elnökhöz az ügyben előterjesztést tehesen.

23

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát [egy járásbíró révén] dr. Teleki Endréné sz. Gonda Rozália kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

24

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát [egy jegyzőgyakornok révén] özv. László Árpádné sz. Quittner Piroska jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

25

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát [járásbírói díjnak] Wittwindts Lajos jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

26

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát Minárovits Pál [fogházőr] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

27

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát Mesterházi Sándor [fegyőr] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

28

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát Léta Ferenc [fogházőr özvegyének] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy szolgálati idejét 1935. december végéig lehet figyelembe venni, mert akkor 65. évét elérte.

29

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A múltkori minisztertanács megbízta őt az Altorjay ügy kivizsgálásával. Átnézve az iratokat megállapította, hogy Altorjay rehabilitálására törvényes alap nincs. Önként mondott le állásáról annak idején és nem kényszerítve hagyta el azt. A rendelet kifejezetten kimondja, hogy csak az rehabilitálható, aki állásvesztésre ítéltetett. Soha nem volt állami alkalmazott, tehát nem veheti át az állam, mert hiszen nem minden jogakadémiai tanár lett egyetemi rendes tanár. Ami az egyéni érdemeit illeti, alapos vádak merültek fel mauthauseni magatartása ellen is. Parragi megtámadta őt. Nyilatkozatában igyekezett valamelyest rehabilitálni, de ez csak úgy hangzik, hogy

60. 1946. október 11.

kiegyeztek. Tehát semmi alapja nincs arra, hogy az államtól rehabilitálást kapjon.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Ezzel kapcsolatban felteszi a kérdést, hogy ügyosztályán történt-e inkorrekttség az ügy intézésénél, mert ő személy szerint lett ezzel vádolva. Van-e Magyarországon sajtótörvény vagy nincs? Mert ő megküldött a Népszavának egy helyreigazító nyilatkozatot, amit azonban az nem közölt le.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A minisztérium eljárását korrektnek tartja, annál is inkább, mert a törvényes alapra való utalás már az iratokban is érintve van. A vallás- és közoktatásügyi miniszter helyreigazító nyilatkozatával kapcsolatban utal arra, hogy a beküldött helyreigazító közlemények közzététele tárgyában elsősorban maga a lap jogosult dönten. Ha nem teszi közzé, úgy a sajtótörvény módot ad bírói eljárásra, ami rendkívül rövid időt vesz igénybe, a járásbíróság három nap alatt tartozik tárgyalni, és ítélettel dönt a közzététel tekintetében.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁶

30

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát a polgári igazolás során állásvesztéssel és nyugdíjazzással sújtott tisztek és tiszthelyettesek lefokozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

31

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését Erdeős László jóváhagyása tárgyában, a napirendről leveszi.

²⁶ Előzményéről lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját.

Népszavában nem találtuk meg Keresztury miniszter helyreigazító nyilatkozatát. Altörjay Sándornak viszont a Népszava 1946. október 11-ei számában megjelent egy nyilatkozata, amely részben módosította az ellene felhozott állításokat. Ugyanezen időben (október 2-án) egy szociáldemokrata testnevelő tanár védelmében is megtámadta Hámori László Keresztury minisztert s lemondását követelte. A Szabad Szó a Parasztpárt elleni akcióként értékelte ezeket a cikkeket s határozott hangon visszautasította a Népszava vádjait.

Az esetleges bírósági eljárásról nincsenek ismereteink.

²⁷ A 26 570/1946.H.M.eln.igü. sz. előterjesztés szükségesnek tartotta, hogy a polgári igazolóbizottságok által hozott állásfoglalás katonatisztek és tiszthelyettesek tekintetében is érvényesüljön. Megengedhetetlennek találta volna, hogy az állásvesztéssel sújtott köz- vagy magántisztviselő továbbra is megtartsa tartalékos tiszti vagy tiszthelyettesi rendfokozatát. Javasolta, hogy a polgári igazoló eljárás során állásvesztéssel sújtott tisztet és tiszthelyettest a honvédelmi miniszter minden alakoszerű eljárás mellőzésével lefokozhasson. Nyugdíjas tisztek és tiszthelyettesek esetében azonban az összes körülmény figyelembevételét javasolta a lefokozási eljárás megindítása előtt. Tisztes rendfokozatban lévőknél viszont nem kívánt semmiféle katonai lefokozási eljárás indítani a polgári igazoló eljárások állásvesztési határozatai nyomán.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁸

32

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát az orosz fordítói hely betöltése tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: javasolja, hogy a honvédelmiben lévő kft-t minél hamarabb oszlassa fel a honvédelmi miniszter.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

33

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát 1927. XXI. és az 1928. XL. tc. egyes rendelkezéseinek módosítása, illetőleg kiegészítése tárgyában.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A 3. §-ban azután a kifejezés után, hogy ha a biztosításra kötelezett a bejelentést elmulasztotta „a forint bevezetés előtt” kifejezést kéri felvenni.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: Hozzájárul ehhez a módosításhoz.

Minisztertanács az előterjesztést, a pénzügyminiszter által javasolt módosítással, elfogadta.³⁰

²⁸ A honvédelmi miniszter 19 443/1946.H.M.eln.szü. sz. előterjesztése szerint Erdeős László őrnagyot 1942 októberében kormányzóhelyettes-sértésért 3 év börtönbüntetésre és lefokozásra ítélték. 1944. július 12-én büntetését félbeszakították. A németek által létrehozott kormányoktól — bár módja lett volna rá — nem kért amnesztiát. Hangsúlyozta, hogy Bajcsy-Zsilinszky Endrével fennartott barátsága, a háború alatt megszállt orosz területek lakossága iránti rokonszenve, illetve a hadműveleti területre kiküldött országgyűlési képviselőkkel szembeni magatartása lehetővé teszi a valódi oka az elítélésének. A javaslat nyugalmazott ezredessé való előléptetésére vonatkozott.

Az igazságügyminiszternek T.3606/1946. sz., az előterjesztés mellett található nyilatkozata szerint a rehabilitálásra és előléptetésre vonatkozó javaslat általános indoklása nem volt teljesen alátámasztva, ezért azzal nem értett egyet.

²⁹ 25 270/1946.H.M.eln.Ksz.jogi. sz. előterjesztés a Szövetséges Ellenőrző Bizottsággal szembeni adatszolgáltatási kötelezettség zavartalan teljesítése érdekében kérte — eltávolított egyik munkatársa helyére — egy új személy kinevezéséhez a hozzájárulást.

³⁰ A 45 266/1946.N.M.II. sz. előterjesztés előadta, hogy a stabilizáció következtében előállott pénzszűke a társadalombiztosító intézeteket nehéz helyzetbe hozta: a békebelinek 60%-át elérő bérnívó következtében a csökkent járulékkulcs alapján az intézetek a szolgáltatásaikat nem tudták olyan mértékben nyújtani, mint amire az 1927. évi XXI. tc., illetve saját alapszabályaik alapján kötelesek lettek volna. Ezen kívül a Magánalkalmazottak Biztosító Intézeténél egyesek a munkaviszonyuk megszűnése után is tovább fizették a járulékot — az ezért járó szolgáltatást az intézet azonban már alig tudta vállalni. További gondot jelentett az, hogy az inflációs időben egyes munkaadók elmulasztották a járulékok befizetését — s a hatályban volt rendelet értelmében az elmaradt járulékot csak az eredeti esedékességkor érvényben volt adópengőértékben voltak kötelesek megfizetni, ami azt jelentette, hogy elenyészően csekély összeg befizetésével szabadulhattak tartozásaiktól.

Ezekben a kérdésekben kívánt segíteni a rendelettervezet. Javasolta a miniszter, hogy a biztosító intézetek — három hónapon át a korábbi törvényes előírástól eltérően — maguk határozhassák meg az általuk nyújtott készpénzsegély mértéket; továbbá, hogy a Magánalkalmazottak

60. 1946. október 11.

34

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti javaslatát a bányanyugbérfelár és a bányavállalatok állami tulajdonba nem vett üzemében foglalkoztatott munkavállalók nyugbérjárulékanak megállapítása tárgyában.

[Rácz] Pénzügyminiszter: A százalékokat a Gazdasági Főtanács még nézze meg. A határidőt november 1-jében kéri megállapítani.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta. Utasította a Gazdasági Főtanácsot, hogy az összegszerűségeket vizsgálja meg. A rendelet csak ezt követően jelentethető meg.³¹

35

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti javaslatát az öregségi járadékra való igényjogosultsághoz megállapított korhatárnak átmeneti hatállyal való felemelése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy egyelőre 1947. augusztus 1. napjáig történik a korhatárnak 65 évben való megállapítása.³²

Biztosító Intézete betegségi biztosítás terén az önkéntes továbbfizetésre való felvételt, a fizetendő járulékot szintén saját maga határozhatta meg; végül javasolta, hogy az infláció idején elmaradt járulékbefizetést forintértékű munkabér alapján legyen köteles a munkáltató befizetni. Lásd a 11 910/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 19.

Az 1927. évi XXI. tc. az öregségi és baleseti kötelező biztosításról rendelkezett. Az 1928. évi XL. tc. az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról intézkedett.

³¹ A 45 367/1946.N.M.II. sz. előterjesztés előadta, hogy a megrokkant vagy kiöregedett bányászok nyugbérének fedezetéül, egyfelől a bányaüzemekben foglalkoztatott munkavállalók munkabére után számított 9, illetve 10%-os bányanyugbérbiztosítási járulék, másfelől a hiányok feltöltésére a bányatermék eladási ára után 1–4%-ban megállapított bányanyugbérfelár egy része szolgált. A bányanyugbérfelárról, az Országos Társadalombiztosítási Intézethez való befizetéséről a 3010/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. március 20.), valamint a 41 300/1946. N.M. sz. rendelet (MK 1946. április 2.) intézkedett. A vállalatok azonban egyáltalán nem vagy csak késlekedve fizették be ezeket az összegeket.

1946. augusztus 1-jétől — a termelési költségek csökkentése érdekében — a bányanyugbér-biztosítási-járulék fizetését megszüntették. Így a bányászok nyugdíjának biztosítása szempontjából kiemelkedő jelentőséget kapott a bányanyugbérfelár. A vállalatok befizetési elmaradása miatt a minisztérium javasolta, hogy a bányanyugbérfelárat ne a bányavállalatoktól, hanem a bányaterméket fuvarozó vasúti vagy hajózási vállalatoktól szedjék be a szállítási díjakkal együtt — és fizessék be az OTI-nak. Lásd a 11 950/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 19.

³² A 43 512/1946.N.M.II. sz. előterjesztés a 2500/1944. ME sz. sz. rendelet (MRT 1944. június 28., 1073–1074. pp.) azon előírását, hogy az öregségi járadékra igényt biztosító korhatárt hatvanöttről hatvan évre kellett leszállítani, megszüntetni javasolta. Kérte azonban továbbra is a nők hatvan éves korhatárának megtartását.

Felemlítette az előterjesztés, hogy a hatvanöt éves korhatárt előíró 1928. évi XL. tc. munkások esetében 4%, magántisztviselők esetében pedig 5%-os járulékot állapított meg. A korhatár leszállítása — a létszám megnövekedése miatt — a munkások esetében 5, magántisztviselők esetében 6%-os járulékkulcsot igényelt volna. A stabilizáció érdekében ezt nem tartotta megengedhetőnek. Lásd a 11 900/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 19.

36

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti az OTI és MABI ügyviteli költségeihez, valamint öregségi, rokkantsági, özvegységi és árvasági kötelező biztosítási alapjaihoz adott állami hozzájárulás fizetésének függőben tartása tárgyában.

Minisztertanács a bejelentést elfogadta.³³

37

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát Németh Bélának a Magyar Állami Hadirokkantotthon igazgatójává leendő kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

38

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: A legutóbbi minisztertanács elfogadta a munkások családi pótlékára vonatkozó javaslatát. Ezzel kapcsolatban kiegészítő bejelentése van. A már átvett 70 tisztviselőn felül csupán 30 tisztviselő átvételéhez kér hozzájárulást. Ez sem feltétlenül szükséges, csak a lehetőséget akarja erre biztosítani.

Szakasits Árpád államminiszter: Ne használjunk és ne folyósítsunk segélyeket, mert akkor egy általános fizetésemelés lesz belőle.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁵

39

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a magyar–olasz áruforgalom felvételével kapcsolatos tárgyalások lefolytatására kiküldött bizottság 2080 Schilling útitisztánáljának utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

³³ A 43 918/1946.N.M.II. sz. előterjesztés jelezte, hogy az 1928. évi XL. tc. 165. §-a alapján az állam az 1933/1934. költségvetési évtől kezdve az Országos Társadalombiztosító Intézet és a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete részére az öregségi, rokkantsági, özvegységi, árvasági biztosítás céljára évi 4 000 000 pengő támogatást helyezett kilátásba. Ezt az állami támogatást azonban az államháztartás pénzügyi helyzetére tekintettel 1944. december 31-éig szüneteltették. Az említett két intézmény az ügyviteli költségeihez való hozzájárulás címén az 1927. évi XXI. tc. alapján évi 1 millió, majd később 2 400 000 pengő támogatásban részesült. 1945 után az öregségi stb. alaphoz és az ügyviteli költségekhez való hozzájárulás címén 1946 májusában kapott együttesen 1 milliárd adópengő támogatást a két intézmény. A miniszter — az állam súlyos pénzügyi helyzetére tekintettel — kérte az állami támogatás átmeneti szüneteltetését. Lásd a 12 170/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 25.

³⁴ A 147 941/1946.N.M.IV. sz. előterjesztés Németh Béla (1910-?) középiskolai tanárnak a kinevezésére tett javaslatot. Nevezett ekkor a Népjóléti Minisztérium egészségügyi propaganda osztályán teljesített szolgálatot. Az állami rendszerű VII. fizetési osztályba javasolta a miniszter igazgatóvá kinevezni.

³⁵ Előzményéről lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 64. napirendi pontját.

³⁶ Dr. Nánássy Béla MÁV igazgatóhelyettes, dr. Szathmáry Ottó MÁV főtanácsos, dr. Major Ferenc MÁV titkár, Pályi Zsigmond MÁV főintéző ausztriai költségeinek elszámolásáról volt szó.

60. 1946. október 11.

40

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti a MÁV szerződéses alkalmazottainak felmondási idejére nézve a MÁV Szolgálati Szabályzatának alkalmazása tárgyában javaslatát.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁷

41

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Országos Parasztnapok alkalmával kibocsátott emlékbélyegek tárgyában. Az emlékbélyegek kibocsátásához utólagos hozzájárulást kér. A megosztás akként történik, hogy 30%-ot kap a Parasztszövetség, 30%-ot a Györffy kollégium, 20%-ot a Kisbirtokosok Országos Szövetsége, míg 20% a Posta személyzeti jóléti célokra szolgál. [sic!]

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Javasolja, hogy a bélyegek kibocsátását vegye tudomásul a minisztertanács, azonban a megosztást tartsák függőben. Kéri a közlekedésügyi minisztert, hogy közvetlenül tárgyalhassák le a javaslat ezen részét.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Hozzájárul ehhez a módosításhoz.

Minisztertanács az Országos Parasztnapok alkalmából eszközölt emlékbélyegek kibocsátását tudomásul vette.

42

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti 9651/1946. számú javaslatát Pataki László mérnöknek a Magyar Államvasutak híd osztályán külön szerződéses mérnökként, a MÁV főtanácsosi illetményeknek megfelelő illetménnyel való alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

43

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti 11 094/1946. számú javaslatát Kovács Kálmán volt igazságügyi politikai államtitkárnak a Közlekedésügyi

³⁷ A 10 658/1946.Közl.M.eln. sz. előterjesztés azért kérte, hogy a MÁV szerződéses alkalmazottaira nézve ne a szerződéses közszolgálati alkalmazottak jogviszonyait szabályozó 9210/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 14.), hanem a MÁV Szolgálati Szabályzata legyen irányadó, mert ez utóbbi rövidebb felmondási időt szabott meg. Jelezte, hogy a MÁV pályafenntartási szolgálatánál évente mintegy 10 000 idénymunkás dolgozott, s ezek foglalkoztatásának időtartama teljesen változó volt, sokszor csak néhány hetet jelentett, így az általános rendelkezés szerinti felmondás hosszabb ideig tartott volna, mint az alkalmazás. Lásd még a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 37. napirendi pontját.

³⁸ Az előterjesztés szerint Pataki László (1892-?) 1916-ban orosz hadifogságba került, 1918-ban tért haza. 1919-ben Romániába, majd Ausztriába, 1920-ban a Szovjetunióba menekült. Leningrádban végezte el a műegyetemet. 1930-ban a kubáni körzet vasútépítési vezérigazgató-főmérnökévé nevezték ki, majd több helyen teljesített a vasútépítés terén szolgálatot.

60. 1946. október 11.

Minisztérium fogalmazási szakszemélyzetének létszámába miniszteri osztályfőnökké történő kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Kovács Kálmán miniszteri osztályfőnökké való kinevezéséhez hozzájárult.³⁹

44

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti 29 416/1946. számú jelentését a szálastakarmány-helyzet részletezése tárgyában.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁰

45

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A Gazdasági Főtanácstól utasítást kapott arra, hogy a mai minisztertanácsot tájékoztassa a gabonahelyzetről is. A beszolgáltatásokból eddig 46 000 vagon gabonát tudtak bevenni. Kb. 3 millió kat. holdon volt aszálykár, ezeknek következtében 200 000 holdon teljesen el kell engedni a beszolgáltatást, a többi részeken pedig mérsékelni kell. A gabonamennyiség a Vörös Hadsereg ellátására, vetőmagra és jóvátételre, valamint a közellátásra szolgál. Egy, egy és fél millió métermázsa kenyérgabona hiányunk van, mely hiányt valamiképpen elő kell teremteni.⁴¹ Ezt úgy gondolta előállítani, hogy vagy a kenyérfejadagokat csökkenti, vagy a kenyeret kukoricával keveri, vagy pedig tiszta kukoricaliszt- napokat tart. Ez egy meglehetősen mennyiséget jelentene. Az utolsó két hónapban 25 dkg kenyér volt a fejadag naponta. Ezt 20 dekára kívánja lecsökkenteni oly módon, hogy a pótjegyekre viszont 5 dekával többet kapnának. Tehát azok a családok, ahol tényleg elfogy a kiadott mennyiség, ott meg is kapnák pótjegyeken a szükségletet. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy nem minden család veszi igénybe a neki járó

³⁹ Az előterjesztés dr. Kovács Kálmán volt igazságügyminisztériumi politikai államtitkárnak, ekkor Jász-Nagykun-Szolnok vármegye főispánjának az áthelyezése ügyében a köztársasági elnökhöz teendő előterjesztésének engedélyezését kérte.

⁴⁰ Előterjesztésében a miniszter kimutatta, hogy a katasztrófális szálastakarmány-helyzet miatt az 1947. évi új széna kaszálásáig a Vörös Hadsereg részére az ország további szálastakarmány-ellátást nem vállalhatott. Ennek indoklására előadta, hogy összesen 21 786 620 q szálastakarmány termett, ebből az ország szarvasmarhaállományának ellátására 21 600 000 q-ra, ló-, szamar ellátásra 5 940 000 q-ra, juh-, kecske-állomány részére 975 000 q-ra, összesen 28 515 000 q-ra lett volna szükség. Orosz részről 349 473 q széna iránti igény merült fel. Ezzel együtt az ország szénahiánya több mint 7 millió q volt. A hiányzó szénamennyiség Észak-Erdély területén való felvásárlására kért engedélyt a Szövetséges Ellenőrző Bizottságtól a közellátásügyi miniszter, de választ nem kapott. Ezért kérte a kormányt — az állatállomány súlyos apasztásának elkerülése céljából —, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottsággal közölhesse miszerint a magyar közgazdaság nem képes a kért szálastakarmányt rendelkezésére bocsátani.

⁴¹ Előzményéről lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 64. és az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 41. sz. napirendi pontját.

60. 1946. október 11.

kenyérjegyet. Felkéri a pénzügyminisztert a földadók erélyes behajtására. A jóvátételi vonalon nem hiszi, hogy csökkentést lehetne elérni.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Javasolja, hogy a kukoricakeveréssel menjünk messzebb, éspedig úgy, hogy keverjük is a kenyeret és kukoricánapot is tartunk. A fejadagok leszállítását most még aggályosnak tartja, talán várjunk vele 1 hónapig. A földadók behajtását szorgalmazni fogja, s kéri, hogy e célból karhatalmat is vehessen igénybe. A kint lévő részleteket minden eszközzel be kell hajtani.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az elszámoltatott gabona nagy részét a közellátás kapja meg.

[Keresztury] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Felteszi a kérdést, hogy a Biológiai Intézet kísérletei nem váltak-e be. Igen ízletes kenyereket evett különböző keverésekből.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ezek a kísérletek tulajdonképpen nem voltak eredményesek.

Rákosi Mátyás államminiszter: Benne van a 10%-os keverés engedélyezésében és a kukoricánapban is, de szeretné, ha a fejadagot egyelőre megtartanánk. Inkább az elszámoltatást kell forszírozni. Hallotta, hogy nagy mennyiségű rizst kapunk. Talán ezzel is lehet majd pótolni. A leszállításnak nagyon nehéz következményei lesznek.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Miután hallotta, hogy a zsír és a cukorfejadagok most jóval felemeltetnek, talán be lehetne azt is hozni, hogy kenyérjegyet is lehessen cukorra, vagy zsírra átváltani.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Ezt nem tartja rossz gondolatnak. – Bejelenti még, hogy a pénztárát el akarják árverezni.⁴² Végrehajtást kértek ellene s a Kincstári Jogügyi Igazgatóság is helyt adott ennek a végrehajtási követelésnek. Rendeleti intézkedést kér.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A rendelet már készen van, csak meg kell jelentetni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[46] 42

Külgügyminiszter [képviselőtében Bolgár követ] előterjeszti javaslatát dr. Czikkann-Zichy Móricz külügyminiszteri miniszteri titkárnak az olasz–magyar

⁴² A Gazdasági Főtanács rögzítette, hogy az őszi és téli hónapok folyamán a fejadag csökkentéséhez nem járulhat hozzá. Javasolta, hogy a közellátásügyi miniszter erélyesen vegye kezébe az elszámoltatást, kísérelje meg a jóvátételi kenyérgabona mennyiségének a csökkentését, esetleg olyan módon, hogy helyette megfelelő értékű étolaj szállítását ajánlja fel. Nem látta kívánatosnak a szovjet–magyar árucserreforgalmi-egyezmény keretében magyar részről lekötött tengeri szállításának teljes visszatartását. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XVII. ülés. 1946. november 5., 13. napirendi pont.) Az árveréssel kapcsolatos bejelentés nem érthető.

Az új kenyér bemutatásáról lásd a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 64. napirendi pontját.

60. 1946. október 11.

gazdasági tárgyalásokon való részvétel céljából Rómába való utazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴³

[47] 43

Külügyminiszter [képviselőtében Bolgár követ]: Kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy az Egyesült Nemzetek Egészségügyi Konferenciája által elfogadott alapokmánynak Magyarország részéről való aláírására dr. Csornoky Viktor követségi tanácsos részére a Magyar Köztársaság Elnökétől aláírási felhatalmazást eszközöljön ki.

[Nagy] *Miniszterelnök:* A békeszerződés tervezettel annyira meg lettünk nyomorítva, hogy képtelenek vagyunk anyagilag esetleg nagy költségeket vállalni. Válaszoljon az Egyesült Nemzetek Egészségügyi Szervezetének a külügyminiszter azzal, hogy elvileg hozzájárulunk, s amennyiben teherbíró képességünk megengedi, és nem jelent számunkra túl nagy megterhelést, a tagsághoz hozzájárulunk. Az elnök úrhoz a felterjesztést a külügyminiszter megteheti.

Minisztertanács az előterjesztéshez a miniszterelnök javaslatával hozzájárult.⁴⁴

[48] 44

[Jócsik] *Áttelepítési kormánybiztos:* Bejelenti, hogy Okáli Dániel kérte a csehszlovák kitelepítés gyakorlati megvalósításának megkezdését.⁴⁵ Ezzel kapcsolatban három kérést terjesztett elő. 1. Kérte a kormánybiztosság hozzá-

⁴³ A 41 963/1946.Küm. sz. előterjesztés szerint Assolatti budapesti olasz ügyvivő jelezte, hogy a Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter vezetésével Rómába utazott magyar delegáció (lásd az [58.] 140. sz. jegyzőkönyv 32. napirendi pontját) olasz partnere az ottani külügyminisztérium, így kívánatosnak mondta, hogy a magyar delegációban a Külügyminisztérium képviselője is részt vegyen. Néhány napi késéssel ezért javasolta Czikkann-Zichy Móríc z pötlőlagos kiküldését Rómába.

⁴⁴ 90 018/1946.Küm. sz. előterjesztés előadta, hogy a New-Yorkban 1946. július 19-én megnyílt konferencia által kidolgozott alapokmányt a tagok és a megfigyelő révén képviselt országok aláírták, s a magyar népjóléti miniszter szintén javasolta az aláírását. A beszerzett értesülés szerint az aláírás csak bizonyos hozzájárulási kötelezettséget jelentett. Az alapokmány szövegét a kormány az adott időpontban nem kapta kézhez, de a megérkezését nem várhatták meg, mivel időközben az aláírásra megállapított határidő lejárt volna.

Dr. Csornoky Viktor (1919–1948) ügyvéd, Tildy Zoltán veje. 1942-től a Kisgazdapárt tagja. 1945 után a fővárosi szervezet titkára. Tagja lett az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek, majd a Nemzetgyűlésnek. 1945 novemberében kinevezték a washingtoni követségre tanácsossá. 1947 nyarán kairói követ lett. 1948. november 15-én valótlán elemeket tartalmazó vádak alapján halálra ítélték és kivégezték.

⁴⁵ Okáli, Dániel a Budapest székhellyel működő Csehszlovák Áttelepítési Bizottság elnöke volt. Kinevezését a csehszlovák Belügyi Megbízotti Hivatal 1946. június 22-én hagyta jóvá. A lakosságcsere dolgában — ha szükség volt rá — jogában állt a csehszlovák főhatóságok nevében is határozatokat hozni.

60. 1946. október 11.

járulását ahhoz, hogy a csehszlovák áttelepítési szervek saját eszközeikkel, saját költséjükre, áttelepítsenek a folyó év végéig 2000 feles bérlő, árendás családot, akiknek csekély föld, vagy házingatlanuk van. 2. Kérte a kormánybiztosság hozzájárulását ahhoz, hogy a csehszlovák áttelepítési szervek saját eszközeikkel, saját költséjükre, áttelepítsenek a folyó év végéig 500 értelmiségi csoporthoz tartozó családot, akiknek csekély föld, vagy házingatlanuk van. Az 1-2. alattiak ellenében magyar személyeket Csehszlovákiából a folyó év végéig nem telepítenének át. 3. Kérte a kormánybiztosság hozzájárulását ahhoz, hogy az északkeleti határszéleken lakó szlovák nemzetiségű családok közül 2000 családot áttelepítsenek Csehszlovákiába, akik ellenében a határ túlsó részéről magyar nemzetiségű családokat telepítenének át a lakosságcsere-egyezmény és a vegyesbizottsági véghatározatok figyelembevételével. A fenti pontok elutasítása esetében a következő retorziókat helyezte kilátásba: 1. a jövő hét folyamán áttelepítenek Magyarország területére, a 33. számú csehszlovák rendelet hatálya alá eső személyek közül, az egyezmény értelmében 999 személyt; 2. megkezdik Csehszlovákiában a magyarok belső áttelepítését.⁴⁶ Okáli többször kijelentette, hogy ez csak az ő terve, ezt nem beszélte át egyetlenegy csehszlovák felelős tényezővel. Ezek a lépések csupán Clementisszel egyetértésben határozottak el.

Rákosi Mátyás államminiszter: A követelés elutasítását javasolja, mert abban a pillanatban elfogadhatatlan az számunkra, amint retorziókat emlegetnek. Értsék meg, hogy így nem lehet fellépni. Ami a széttelepítést illeti, akkor rögtön az összes mozgásba hozható ellenintézkedéseket és propagandát meg kell indítani. Párizsban lényegében elutasítást nyert a 200 000 magyar kitelepítése. Semmi okunk nincs arra, hogy engedjünk.⁴⁷

[*Jócsik*] *Áttelepítési kormánybiztos:* Ha a retorziókról lemondának a tárgyalások folyamán, menjen-e bele a kérdés további tárgyalásába?

Rákosi Mátyás államminiszter: A kormánybiztosság vesse fel mindenesetre annak a 41 000 embernek kérdését, akik 1938 óta átjöttek.

[*Jócsik*] *Áttelepítési kormánybiztos:* A párizsi delegáció egy tagja, Vájlok a 41 000-es quótával kapcsolatban kijelentette, hogy mindössze 6000 emberről van csak szó.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Meg kell vizsgálni, hogy igaz-e ez a kijelentés, mert akkor Vájlok hazahívását azonnal el kell rendelni.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter:* Ez valószínű, hogy igaz, mert szó volt a delegáció tagjai között erről, de hogyan került ki a csehekhez ez a szám? Ez a kijelentés 30 000 magyarral többet jelent számunkra.

⁴⁶ Lásd a [42.] 125. sz. jegyzőkönyv 24. és az [54.] 137. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

⁴⁷ Lásd az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és 7. jegyzetét, valamint az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 64. napirendi pontját és jegyzetei közül elsősorban a 78. számút.

Minisztertanács elvben hozzájárult a kitelepítés további végrehajtásához, azonban kénytelen hangsúlyozni, hogy olyan ajánlat vagy terv, amely bármi nemű szankcióval vagy retorzióval fenyegetőzik, számára tárgyalási alapul elfogadhatatlan.⁴⁸

[49] 45

[*Jócsik*] *Áttelepítési kormánybiztos*: Naponta felmerül a következő probléma. A részletes listák egyeztetésénél kitűnt számtalan olyan személy, akik magyar nemzetiségűnek vallották magukat és mégis quótán felül ki akarják vinni. A hosszas tárgyalások után a vegyes bizottság megállapodott abban, hogy ezek a visszahonosult személyek kitelepülhetnek, de nem számítanak be a quótába. A parlament külügyi bizottsága meghívta, hogy ismertesse a kitelepítési kérdést. 74 személlyel kapcsolatban az az egységes álláspont alakult ki, hogy a jövőben ilyen kitelepítéseket nem szabad megengedni. Ő maga is azt a javaslatot tette, hogy a részleges kitelepítéseknél quótán kívül áttelepítéshez ne járuljanak hozzá. Erőszakos áttelepítést is kilátásba helyeztek, illetve azt, hogyha [a] magyar hatóság ellenkezne, akkor fegyveres erőket fognak igénybe venni. Mivel ezzel a kérdéssel állandóan találkozunk, kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy kifogásolt személyeket quótán felül is kivihetnek, de később elszámolják, vagy pedig határközégeinket utasítjuk az erőszakos ellenállásra.⁴⁹

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Az egyezmény kimondja azt, hogy cseh és szlovák nemzetiségűek kitelepülhetnek quótán felül, ha nemzetiség szempontjából lehet kifogást emelni ellenük, továbbá ha állampolgárság szempontjából. [sic!] Az eddigi elvi állásfoglalásunk az volt, hogy személyekkel szemben nem vállaltunk kötelezettségeket.

Rákosi Mátyás államminiszter: Nem használhatják fel fegyveres erőiket retorzióra, mert az kizárólag az autók kíséretjéül szolgál. Magyarország területén a Vörös Hadseregen kívül mások nem használhatják fegyvereiket. Amikor erről volt szó [sic!], hogy az amerikaiak egy olyan tervezetet nyújtottak be, hogy ennek a bizottságnak, amely itt Magyarország területén kutatásokat végez, joga legyen a magyar telekkönyvekben és hivatalokban hivatalos könyvekbe betekintést nyerni, azt kértük, hogy ezt a fejezetet hagyják ki a szerződésből a szuverenitásra való hivatkozással. Még kevésbé lehet egy idegen hatalomnak országunk területén fegyveres tevékenységet folytatni. Az amerikaiaknak sincs ilyen joguk, így ezt szóvá kell tenni. Semmi körülmények között nem

⁴⁸ A magyar álláspont és tiltakozás ellenére 1946. november 19-én megkezdtek a szlovákiai magyarok deportálását Csehországba. Az akció a legnagyobb téli hidegben 99 napon át tartott, 1947. február 25-én ért véget. (Janics Kálmán: A hontalanság éve. Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem kiadása, München, 1979. 225–249. pp.)

⁴⁹ Lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 4. napirendi pontját.

60. 1946. október 11.

lehet fegyveres erőt használni, bár nem emlékszik pontosan, hogy mi van a szerződésben.

[*Jócsik*] *Áttelepítési kormánybiztos*: Sem az egyezményben, sem a jegyzőkönyvekben nincs nyoma annak, hogy fegyveres erőt vehetnek igénybe. Van valami megállapodás, amely szerint a propagandát végrehajtók 60 főnyi fegyveres erőt vehetnek igénybe, de csak kísérőként. Ezekkel már nagyon komoly összetűzéseik voltak magyar hatóságainknak. Leitatták őket és propagandát folytattak. De mi legyen a magyar kitelepítő szerveknek [a] magatartása, akkor, amikor oly egyéneket akarnak kivinni, akik az egyezmény értelmében nem vihetők ki.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ki kell jelenteni, hogy semmi körülmények között quótán felül nem vihetnek ki.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter*: A jegyzők[önyv] úgy szól, hogy „ez idő szerint” és nem „egyelőre” a quótába nem számítanak bele. Ettől még később beleszámíthatják.

[*Jócsik*] *Áttelepítési kormánybiztos*: Információként közli, hogy legutóbb a kitelepülőkkel ki akart települni egy veszprémi [Paulovics] nevű szlovák, akinek volt egy motorbiciklijje és egy teherautója, amelyeket az egyezmény értelmében nem lehetett volna kivinni. Azonban az történt, hogy átfestették a teherautót, cseh rendszámot tettek rá, és így akarták kivinni. Amikor az oszlop el akarta hagyni az ország területét a létszám eggyel több volt, tehát könnyű volt megállapítani a csalást. Az illetőt visszatartották teherautójával együtt, jelenleg letartóztatásban van csempészés címén. Kitelepítését az eljárás után fogják eszközölni. Az ilyenek ellen is erélyesen kell fellépni.⁵⁰

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[50] 46

[*Jócsik*] *Áttelepítési kormánybiztos*: Kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a vegyes bizottság valamennyi tagja részére diplomáciai útlevel állíttassék ki.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Kéri a javaslat nem elfogadását, mert a szolgálati útlevel teljesen elegendő, hiszen itt nem diplomatákról van szó.

[*Jócsik*] *Áttelepítési kormánybiztos*: A vegyes bizottság két tagjának már megvan a diplomáciai útlevele és a bizottság valamennyi tagja részére megszerzendő diplomáciai útlevel nagyobb biztonságot nyújt a delegációnak.

⁵⁰ A Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság 5437/1946. sz., október 8-án kelt bejelentése szerint Paulovics János Veszprém, Kádár u. 1. sz. lakos kívánt a leírt módon csatlakozni az áttelepülők csoportjához. Az áttelepítési kormánybiztos a Külügyminisztérium útján jegyzéket intézett az ügyben Csehszlovákia magyarországi politikai képviselőjéhez, kérte továbbá a csehszlovák-magyar vegyes bizottság magyar tagozatának elnökét: szólítsa fel a csehszlovák elnököt az áttelepülésre vonatkozó egyezményt sértő hasonló esetek kiküszöbölésére.

60. 1946. október 11.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Egy rendeletet minisztertanácsi határozattal megváltoztatni nem lehet.

[Jócsik] *Áttelepítési kormánybiztos*: De itt biztonságról van most szó.

Külügyminiszter [képviselőtében *Bolgár követ*]: Eldönti a vitát a gyakorlatban az a tény, hogy diplomáciai útlevel kiadását nem diplomáciai személyek részére a Szövetséges Ellenőrző Bizottság nem teszi lehetővé, mert nem írja alá, nem adja meg az engedélyt. Mindenesetre meg lehet próbálni a nagyobb biztonság miatt.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

Minisztertanács délután 1/2 3 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gévelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjeggyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjeggyükkel a jegyzőkönyvet. Nem szerepel a felsorolásban Vas Zoltán, rajta kívül nem írta alá a jegyzőkönyvet Rácz Jenő, Bán Antal, Vajda Imre, Ries István, Molnár Erik és Balogh István.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 3-4., a 6-21., a 22-28., a 30-37., a 39-44., a 46-47. és a 49. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

61. 1946. október 16.

[61.] 144.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi október hó 16. napján d.e. 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete alatt
tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Szakasits Árpád államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviselőében Bolgár Elek rendkívüli követ és megh. miniszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Rajk László belügyminiszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Rácz Jenő pénzügyminiszter, Dr. Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter képviselőében Vajda Imre államtitkár, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselőében Nagy Miklós államtitkár, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. Bejelenti, hogy a köztársasági elnök csütörtökön délután 5 órakor a Forum Clubban előadást tart. Kéri a kormány valamennyi tagjának megjelenését.¹ Utána érkezik meg a párizsi béke delegáció Gyöngyösi külügyminiszter vezetésével. Kívánatosnak tartaná, ha a magyar kormány kifejezné a béke delegációval szemben szolidaritását azzal is, hogy az érkezésnél megjelennek.²

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

¹ Tildy Zoltán 1946. október 17-én tartott előadásán jelen volt a kormány számos tagja, a politikai, társadalmi és tudományos élet több kiváló képviselője. A mezőgazdaság, a mezőgazdasági ipar fejlesztéséről, ezek összhangjáról, a minőségi termelés fontosságáról, a kezdeményezőképeség ébrentartásáról szolt. Felvetette egy úgynevezett Országépítő Társaság létrehozásának gondolatát.

A Forum Club Budapesten a Zrínyi utca 5. sz. alatt működött.

² 1946. október 17-én az Arlberg-expresszsel hazaérkezett küldöttéget Nagy Ferenc fogadta a Keleti-pályaudvaron.

[2] 1

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát a Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabályai tárgyában. A múltkori minisztertanács határozatot hozott arra nézve, hogy a belügyminiszter és az igazságügyminiszter észrevételeit próbálják összeegyeztetni. Mind a két miniszter elküldötte megbízottját, a megegyezés megtörtént, a differenciák elsimultak, s most már elfogadható a tervezet.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: A módosításokkal kapcsolatban az az érzése, hogy egyedülálló jogszabályokkal fog rendelkezni a nemzetközi szokásokkal szemben.

Dr. Balogh István: Lényegesnek tartaná, ha elfogadnák most a javaslatot, és ha gyakorlatilag nem bizonyul alkalmasnak, úgy rövid idő múlva is lehet majd módosítani.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Nehézményezi, hogy a megbízottak anélkül ültek le tárgyalni, hogy direktívákat kértek volna. Tulajdonképpen az egész dologról nincs informálva. Az október 15-i tárgyalás eredményeképpen azt közölték vele, hogy letárgyalás nélkül nem kerül napirendre. Jó lenne, ha a miniszterek személyesen tárgyalnák le ezt a kérdést, nem kellene elhamarkodni, s ha majd a külügyminiszter is jelen lesz, lehet véglegesen elfogadni a javaslatot.

Dr. Balogh István: Kéri a belügyminisztert és igazságügyminisztert, hogy folyó hó 18-án déli 1 órakor üljenek össze, a miniszterelnök helyettesítésében ő fog részt venni, addig is a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³

[3] 2

Dr. Balogh István: Bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését a Szlovákiából menekült, kiutasított, áttelepített magyar közalkalmazottak elbocsátásának revíziója tárgyában, a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴

³ Lásd a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját. A miniszterelnök előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Balogh államtitkár úr letárgyalta a kérdést a belüggyel és az igazságüggyel és megállapodtak.”

⁴ A Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság 4937/1946. sz., szeptember 27-én kelt előterjesztésében jelezte, hogy a Csehszlovákiából menekült, kiutasított és áttelepített magyar származású állami alkalmazottak panasszal fordultak hozzá, hogy az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) értelmében, mint létszámfelettiak azért kerültek „B” listára, mert a Csehszlovákiához csatolt felvidéki területekről származtak, illetve ott teljesítettek szolgálatot. Kérte, hogy a „B” lista revíziója kapcsán hívja fel a kormányt a szakminiszterek figyelmét arra, hogy ezeket az embereket — a népcseréegyezmény alapján vállalt kötelezettségre való tekintettel is — a legmesszebbmenő méltányossággal kezeljék. Külön kérte, hogy az általa támogatott személyek ügyét soron kívül intézzék el.

61. 1946. október 16.

[4] 3

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a nyugellátásoknak, az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges korlátozásokról szóló 6800/1946. ME számú rendelet egyes rendelkezéseinek a belügyi tárcára vonatkozó végrehajtása tárgyában. Ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy nehéz anyagi helyzet elé állítaná a belügyi tárcát, mert a legtöbb tisztviselő nem ott lakik, ahol legutóbb szolgált. Ezért olyként kéri módosítani a javaslat ezen részét, hogy „a legújabb lakóhelyén, vagy ahhoz közeleső bizottságnak kell az eljárást lefolytatni. Vagy pedig „a 8320/1946. ME sz. rendelet 6. §-ától eltérőleg területileg szabályozható legyen.”

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A megállapodás szerint neki kellett volna előterjesztenie ezt a rendeletet, mert nemcsak a belügyi, hanem az összes tárcára vonatkozólag ő már elkészített egy javaslatot. Előterjeszti javaslatát a nyugellátásoknak korlátozásáról szóló 6800/1946. ME számú rendelet végrehajtása tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A minisztérium jogászaik szerint erre a rendeletre semmi szükség nincs, mert az 5000-es rendelet úgyszintén lehetővé teszi.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ez nyugdíjasokra vonatkozik.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nem egészen precíz a formulázás.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A 4. § harmadik bekezdésében megszabott határidőket szabályozni kell, tehát ezért is van szükség a rendeletre.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Előterjesztését visszavonja.

Minisztertanács az igazságügyminiszter előterjesztését elfogadta. A belügyminiszter előterjesztésének visszavonását tudomásul vette.⁵

Az előterjesztéshez 11 483/1946. ME sz. alatti feljegyzésével október 7-én a miniszterelnök is csatlakozott, kérte annak mielőbbi elintézését.

A miniszterelnök előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A kormánybiztosság az előterjesztést visszavonta. Leveendő.”

A javaslat 1946. november 15-én ([66.] 149. sz. jegyzőkönyv 4. napirendi pont) ismét előterjesztésre került, de tárgyalására nem került sor.

⁵ A belügyminiszter szám nélküli előterjesztésében egyrészt arra tett javaslatot, hogy a belügyi nyugdíjasok, nyugbérések és özvegyek működésének és magatartásának felülvizsgálatára külön, a tényleges szolgálatot teljesítő tisztviselők körétől független bizottságokat létesíthessen, másrészt mivel az említett nyugdíjasok általában nem ott laktak, ahol dolgoztak, az új lakóhelyükön vagy annak közelében működő bizottságok lássák el a felülvizsgálatot. Ezt olcsóbbnak — és mivel az új lakóhelyhez közel működő bizottság járhatott el — a nyugdíjasok vizsgálatát eredményesebbnek is minősítette.

A 6800/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 14.) a nyugellátásoknak az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges korlátozásáról szolt, a 8320/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 24.) ennek a rendeletnek a végrehajtásáról intézkedett.

A jegyzőkönyvben szereplő határidőt illető 4. § a 6800/1946. ME sz. rendeletben található.

A belügyminiszter által előterjesztett rendelettervezet mellett megtalálható az igazságügyminiszter ugyanezen tárgyú, de általánosságban intézkedő rendelettervezete.

Ez utóbbit illetően lásd a 12 010/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 19.

[5] 4

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Fejér vármegye törvényhatóságánál alispáni állás betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶

[6] 5

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Újpest megyei városban a hetibéres alkalmazások megszüntetése során szervezendő új állások betöltésének engedélyezése tárgyában. Közben jelent meg a 8100/1946. ME sz. rendelet, ez megtiltja az állások újonnan való betöltését.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezek mind bent vannak már állásukban?

[Rajk] *Belügyminiszter*: Igen, csak hetibéresek.

[Bárános] *Közellátásügyi miniszter*: Mindenütt vannak heti és havibéresek, s a javaslat elfogadása esetén nem lehetne elzárkózni a többi tárcáknál sem, óriási hatása lesz a javaslat elfogadásának. Tudniillik ezekre a szerződésekre nem érvényes a kollektív megállapodás. Az egész állami élet vonalán fog kihatása jelentkezni. Ez csak egy megállapítása, de nem akadály a előterjesztés elfogadásának.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷

[7] 6

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Hazahozatali Kormánybiztosság által őrizetbe vett honvédekincstári javak elosztásának határidő-meghosszabbítása tárgyában.

[Bartha] *Honvédelmi miniszter*: Mellőzni kéri a rendeletet, vagy pedig igazságos elosztást kér. Legalább a felesleges hadianyagokat, amit a rendőrség úgyszem tud felhasználni, kéri tárcája részére biztosítani.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A tegnapi Gazdasági Főtanács egy bizottságot létesített, amelynek feladata a hazahozott anyagok hovátartozásának megállapítása. Javasolja, hogy az előterjesztést is ez a bizottság intézze el. A bizottság 4-tagú, a pénzügyminiszter, közlekedésügyi miniszter, a Gazdasági Főtanács főtitkára és az illetékes miniszter.

⁶ 165 327/1946.B.M.III/1. sz. előterjesztésében a miniszter az új közszolgálati és egyéb alkalmazások tilalmáról szóló 8100/1946. ME sz. rendeletre (MK 1946. július 17.), illetve az annak 2. §-ában adott kinevezési engedélyre tekintettel kérte az alispáni állás betöltésének lehetővé tételét.

⁷ A 185 164/1946.B.M.III/3. sz. előterjesztés Újpest városnál két műszaki segédtsízt, negyvenhét szakaltiszt és száztíz altiszt alkalmazására kért engedélyt. A hivatkozott rendeletről lásd az előző napirendi ponthoz tartozó 6. jegyzetet.

A belügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Kimondandó volna, hogy kizárólag nélkülözhetőség címén elbocsátott belügyi tisztviselőkkel tölthető be az állás vagy legalábbis ezek elsőbbségben részesüljenek.”

61. 1946. október 16.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ha ebben a megállapodásban garantálva van, hogy az érdekelt minisztériumokat akkor hívják meg, amikor a szétosztás még nem történt meg véglegesen, akkor hozzájárul a pénzügyminiszter javaslatához.

Az előterjesztést a hazahozott anyagok hovátartozásának elbírálására alakított bizottság hatáskörébe utalta.⁸

[8] 7

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a magyarországi német lakosság kitelepítésével kapcsolatos 350 000 forint hitel folyósítása tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Néhány vonatot el kell indítani, hogy a folyamatosság ne szakadjon meg. Kéri, hogy most csak a kétségtelen egyéneket indítsák útba, olyanokat, akik felett nincs vita. 5 millió márkának 25 fillérrel való megvásárlásához hozzájárult már a Gazdasági Főtanács, javasolja a minisztertanács hozzájárulását.

Minisztertanács a magyarországi német lakosság kitelepítésével kapcsolatosan 350 000 forint hitelt engedélyezett azzal, hogy 5 millió márka megvásárlásához hozzájárult.⁹

⁸ Előzményéről lásd a [24.] 107. sz. jegyzőkönyv 63. napirendi pontját.

Az 549 494/1946.B.M.IV-1.c. sz. előterjesztés szerint a hazahozott honvédkincstári anyag szétosztására adott határidő 1946. október 10-én lejárt, ennek további hat hónappal való meghosszabbítását kérte.

A belügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra a jegyzőkönyvvezető piros ceruzával ráírta: „Alb. elé. G.F. min., meghosszabbítással.”

A pénzügyminiszter a Gazdasági Főtanács 1946. október 15-én tartott határozatára utalt. Ez kimondta, hogy a javakat az igazolt tulajdonosoknak — a hazahozatalra fordított állami kiadások megfizetése ellenében — vissza kell szolgáltatni, abban az esetben, ha az idevonatkozó rendelkezések értelmében, nem volt szükség a vagyonek Kobzására. Ugyanennek az elvnek az alkalmazását javasolta arra az esetre is, ha a Nyugaton tartózkodó magyar állampolgár ott szerzett javait hozza haza, azzal a különbséggel, hogy az ilyen jószágot nagyobb költségmegtérítéssel kell terhelni. A köztulajdonban állott javakat csak akkor javasolta ugyanannak a közületnek átadni, amelytől elhurcolták, ha az illető közület feladatköre ugyanaz maradt, egyébként a közületek közötti szétosztásukat javasolta mérlegelés tárgyává tenni. Javasolta annak megtiltását, hogy az elhurcolt javak hazahozatalára az egyes tárcák, érdekeltségek és magánosok külön lépéseket tegyenek, kérte az ilyen külön akciók leállítását. Kivételt tett a Csehszlovákiában és a szovjet megszállás alatt állott német területeken volt vasúti gördülőanyagokkal, ezek hazaszállításának kérdését a közlekedésügyi miniszter feladatává tette. Egyébként a tulajdonjog megállapítására és a javak szétosztására jogosult bizottság összetételét a pénzügyminiszter által ismertetett módon rögzítette a Gazdasági Főtanács jegyzőkönyve. E bizottság vezetésére Nyárádi Miklós államtitkárt, helyettesítésére Háhn Sándor fővárosi tanácsost javasolta megbízni. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XIV.ülés. 1946. október 15. 3. napirendi pont.)

A visszaérkezett honvédségi és más 16 gépkocsinak a Belügyminisztérium és a Székesfeváros közötti szétosztásáról a Gazdasági Főtanács 1946. november 5-ei ülésén döntött (u.ott XVIII. Stabilizációs ülés 5. napirendi pont).

⁹ A 6807/1946.B.M.eln. sz. előterjesztés jelezte, hogy Németország katonai kormányának magyarországi különmegbízottja és a magyar kormány között kötött megállapodás értelmében 1946. szeptemberében 20, egyenként 43 kocsiból álló vonatszerelevénnyel összesen 22 000 magya-

61. 1946. október 16.

[9] 8

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Sóskuti Endre, a Gázművek vezérigazgatójának és Szamai Lajos, a Gázművek igazgatójának képesítési kellék alóli felmentését.

Minisztertanács Sóskuti Endre és Szamai Lajos képesítési kellékét a 1150/1945. ME sz. rendelet 2. § jogkörében elengedte.¹⁰

[10] 9

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Szentgyörgyi György [rendőrtiszt] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[11] 10

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Rábel Károly [rendőrfogalmazó] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

rországi német lakos kitelepítésére került volna sor. A megállapodás szerint minden 20 éven felüli áttelepülő részére 500, a 20 éven aluliak részére pedig 300 birodalmi márkát kellett volna rendelkezésre bocsátani. Ezt az összeget azonban a magyar kormány nem tudta biztosítani, az áttelepítés ezért nem kezdődhetett meg. A birodalmi márkák ellenértéke nélkül az áttelepítés költségeire eredetileg 1 297 500 forintot kért a belügyi tárca, a kiszállítás átmeneti késlekedése miatt azonban ekkor csak az áttelepítéssel foglalkoztatott személyek fizetésének, az oszlopnál alkalmazottak élelmezésének és az előkészületekkel kapcsolatos felszerelési költségeknek a fedezésére kérte a 350 000 forint engedélyezését.

A német lakosság folyamatos kitelepítésével kapcsolatos márka-szükséglet biztosítása céljából a Gazdasági Főtanács felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy a Nemzeti Bank útján a Bécsből felkínált 5 millió márkát forintért vagy esetleg cigarettakompenzáció útján megvásárolhassa. A Gazdasági Főtanács jegyzőkönyvéből utólag kihúzták a következő szöveget: „25 filléres... [esetleg] még olcsóbb áron...” (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XIV. ülés 1946. október 15., 4. napirendi pont.)

¹⁰ A 184 516/1946.B.M.III-3. sz. előterjesztés a főváros polgármesterének javaslata alapján kérte a két vezető esetében az előírt képesítési kellékek elengedését.

Sóskuti Endre (1909-?) az elemi iskola 5 osztályának elvégzése után több fokozatban szakszervezeti oktatásban részesült. 1928-óta dolgozott a Gázműveknél, s az ott folyó munka minden ágában ismereteket szerzett. 1945-ben ő szervezte meg a gázgyár őrzését, a munkák megindítását.

Szamai Lajos (1898–1975) szabósegéd. Polgári iskolát végzett, majd szemináriumokat, szabadegyetemeket látogatott. Jelentős irodalmi, közéleti tevékenységet fejtett ki. 1931-ben lépett a Gázművek szolgálatába, majd több éven át a Szociáldemokrata Pártnál dolgozott. 1945 júniusában visszatért a Gázművekhez, személyzeti igazgató lett.

A 1150/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. május 4.) a közszolgálati alkalmazáshoz előírt képesítési kellékekről szólt. A rendelet 2. §-a kimondta, hogy az érvényes törvényekben és rendeletekben előírt képesítési kellék nélkül is kinevezhető (alkalmazható) az, akinek az illetékes miniszter a képesítési kellék meglétét vagy annak igazolását elengedi. Végleges alkalmazás esetére kimondta a rendelet, hogy a képesítési kellék meglétét — ha az érvényes jogszabályok főiskolai képesítést írtak elő — a kormány engedhette el.

61. 1946. október 16.

[12] 11

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az őszi szántási hitellel kapcsolatban készfizetői kezesség vállalása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹

[13] 12

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát dr. Barankovics Istvánnak a Magyar Nemzeti Banknál sajtóelőadói minőségben való alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

[14] 13

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a MÁVAG átállítási hitellel kapcsolatos állami kezességvállalás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹³

¹¹ A 160 435/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés jelezte, hogy a Gazdasági Főtanács az őszi szántási munkálatok céljára 4 millió forint hitelkeretet állapított meg. Ezt a földhözjuttatottak és a háborús kárt szenvedett földművesek között kívánta szétosztani a vármegyénként és a községenként megállapított keretek között. A hitelek 6 hónap időre szóltak, azzal, hogy az elfogadványokat legfeljebb további 6 hónapra meghosszabbíthatták. Az akcióban fele-fele összeg erejéig az Országos Központi Hitelszövetkezet és az Országos Földhitelintézet vett részt, amely intézeteknek a Magyar Nemzeti Bank 2-2 millió forint elfogadványhitelt biztosított. A hitelt igénylő gazdák azonban vagyoni helyzetük folytán nem rendelkeztek a hitel felvételéhez szükséges magángazdasági előfeltételekkel. Az új földtulajdonosok esetében még a telekkönyvezés sem történt meg. Kellő tárgyi biztosíték hiányában viszont nem volt lehetőség arra, hogy a hitelintézetek kockázatmentes vagy legalábbis a rendes kereskedői gondosság szem előtt tartásával hitelt nyújtsanak. Nehogy azonban a bankszerűségi kellekek hiányában éppen a legjobban rászoruló gazdák essenek el a hitel megszerzésének lehetőségétől, javasolta a miniszter, hogy a kincstár az említett pénzügyintézeteknél vállaljon készfizető kezességet ezekért a hitelekért.

¹² A 79 242/1946.P.M.IV. sz. előterjesztés dr. Barankovics István kinevezését azért javasolta, mivel a Magyar Nemzeti Banknak szüksége volt arra, hogy a bel- és külföldi gazdasági eseményekről minden tekintetben felkészült és hozzáértő személy útján tájékozódjék.

Dr. Barankovics István (1908–1974) újságíró, politikus. Szerkesztette Az Ország Útja, a Kis Újság, az Esti Újság, az Esti Kis Újság, majd 1937-től 1944-ig a Magyar Nemzet című lapot. 1944 után a Keresztény Demokrata Néppárt vezetője, majd 1945-től 1949-ig a Demokrata Néppárt elnöke volt, s a Hazánk című lapot szerkesztette. 1949-ben az Egyesült Államokba távozott.

¹³ A 160 631/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés előadta, hogy a Magyar Állami Vas-, Acél- és Gépgyárak üzemi kapacitásának 90%-át jótételti szállítások vették igénybe. A jótételti szállítások mellett viszont szükségessé vált, hogy termelését a polgári igényeknek megfelelően átállítsa. A jótételti szállítások miatt azonban nem tudott olyan tartalékok létrehozni, amely forgatóke-ként felhasználható lett volna. Gyártmányainak jellege miatt az átállás után is legalább hat hónap, de inkább csak egy év múlva volt képes jelentős bevételhez jutni. Ezért forgatóke-szükségletét jó időre csak hitel igénybevételével tudta biztosítani. Már korábban jelezte, hogy pénzügyi helyzete még a legsürgősebb és a termelés folyamatának fenntartásához nélkülözhetetlen anyagok beszerzését sem tette lehetővé. (MOL XIX-A-10. 1946. szeptember 10., Stabilizációs IX. ülés)

[15] 14

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát 25 millió forint előleg folyósítása tárgyában a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A Gazdasági Főtanács 20 millió forinthez járult hozzá.

Minisztertanács 20 millió forint előleg folyósításához a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére, hozzájárult.¹⁴

[16] 15

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Magyar Nemzeti Bank közgyűlésére és működésére vonatkozó 8070/1946. ME sz. rendelet 4. §-ának módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁵

5. pont.) Az átállításhoz 90 millió forint hitelt igényelt. A Gazdasági Főtanács azonban az 1946. szeptember 27-ei ülésén (u.o. 1946. szeptember 27., Stabilizációs XI. ülés 13. pont és melléklete) szeptember és október hónapra csak 8–8 millió forint hitelt szavazott meg számára. A Magyar Nemzeti Bank — mivel állami üzemi hitelkérelemről volt szó — állami kezességvállalást kért. A MÁVAG a pénzügyminiszterhez fordult az ügyben. A miniszter közgazdasági érdekekre tekintettel javasolta a felhatalmazás megadását.

¹⁴ 198 275/1946.P.M.XII. sz. előterjesztés a Szovjetunióba, illetve Lengyelországba 1946. október havában szállított exportcikkek ellenértékének kifizetése céljából a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére 25 millió forint előlegkeret engedélyezését kérte. Jelezte, hogy az összeg előlegként való igénylésére azért került sor, mert a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap — az import-befizetések elmaradása miatt — a megfelelő összeggel nem rendelkezett.

¹⁵ A 79 332/1946.P.M.IV.c. sz. előterjesztés a 8070/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 20.) 4. §-ára, pontosabban arra utalt, hogy a forintérték bevezetése után a Magyar Nemzeti Bank vagyonmérlegének újraértékelésekor megállapított nyereségből mi illeti az államot. A rendelet kimondta, hogy a nyereségből elsősorban a forgalomban volt adópengőjegyek beváltásával kapcsolatos, az államot illető kötelezettségeit kellett teljesítenie, ezt követőleg a bankkal szemben fennállott adósságát kellett kiegyenlítenie, s a nyereség esetleg fennmaradó részének mikénti kiszolgáltatása, illetőleg elszámolása tárgyában a pénzügyminiszternek és a banknak kellett megállapodást létesítenie.

A pénzügyminiszter ismertette a megállapodás tervezetét. E szerint a forintérték bevezetésével megállapításra került a bank részvénytőkéje és újabb nyílt tartalékalapja, hogy ily módon a bank vagyoni helyzete a stabilizáció folytán reáharult feladatoknak megfelelően alakulhasson. Nem javasolta azonban akkor a titkos tartalékok felértékelését. A tervezet szerint az állam kötelezettséget vállalt a bankot az 1946. augusztus 1-jét megelőző időben kifejtett működéséből vagy más, az említett időpontot megelőző eseményből, a békeszerződés törvénybe iktatásának időpontját követő három év elteltéig ért veszteségeinek megtérítésére. A három év eltelte után azonban — a tervezet szerint — az állam szabadon rendelkezhetett a követelése felett.

A megállapodás-tervezetben foglaltak alapján javasolta módosítani a pénzügyminiszter a 8070/1946. ME sz. rendelet 4. §-át. A javaslat szerint hatályát veszítette az említett § azon része, amely a nyereségnek az államot illető részéből — az adópengőjegyek beváltása után fennmaradó teljes összeget — a bankkal szemben fennállott államadósság törlesztésére kellett volna fordítani. Lásd a 11 890/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 18.

61. 1946. október 16.

[17] 16

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a Magyar Nemzeti Bank tanácsának újjáalakításáról szóló 6950/1945. ME sz. rendelet módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁶

[18] 17

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti az 1946/47. évi költségvetést.¹⁷

¹⁶ A 79 346/1946.P.M.IV.c. sz. előterjesztés a Magyar Nemzeti Bank főtanácsának újjáalakításáról szóló 6950/1946. ME sz. rendeletnek (MK 1946. augusztus 24.) a módosításával az agrár-érdekek erőteljesebb biztosítása végett javasolta felvenni a főtanács tagjai sorába a Magyar Parasztszövetség képviselőjét is. Lásd a 11 970/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 18.

¹⁷ Előzményéről lásd a [28.] 111. sz. jegyzőkönyv 13. és elsősorban a [37.] 120. sz. jegyzőkönyv 11. napirendi pontját, valamint jegyzeteiket.

A 157 040/1946.P.M.I.a. sz. előterjesztés az 1946/1947. évi állami költségvetési előirányzat dologi és átmeneti kiadási csoportjának, illetve e kiadási csoportból az egyes tárcák részesedési hányadának módosítására tett javaslatot.

Visszautalt arra, hogy 1946. július 2-án ([37.] 120. sz. jegyzőkönyv 11. napirendi pont) az állami költségvetés kiadási keretét 710 millió 1938-as pengőben, azaz 2130 millió forintban állapították meg, rögzítette, hogy ebből

személyi kiadásokra	évi	480	millió forintot
nyugdíjakra		210	”
dologi és átmeneti kiadásokra		270	”
újjáépítésre és beruházásokra		195	”
üzemek újjáépítésére és beruházására		150	”
önkormányzatok támogatására		105	”
ipari és mezőgazdasági jóvátételre		630	”
egyéb nemzetközi kötelezettségre		90	irányoztak elő.

A költségvetési év első hónapjainak tapasztalatai alapján azonban mindjárt rögzítette, hogy e kiadási csoportokban túllépések mutatkoztak. Így rámutatott arra, hogy a személyi és nyugdíj kiadások 690 millió forintos összege 750 millióra fog emelkedni; továbbá, hogy a jóvátételi (a jóvátételi árszinttől függően) nemzetközi kötelezettség tekintetében is 50%-os túllépésre kellett számítani.

Áttekintette azt is az előterjesztés, hogy a dologi, átmeneti, újjáépítési és beruházási kiadásokból (a 270 millió forintból) az egyes tárcák milyen százalékban részesedtek az eredeti terv szerint – és jelezte, hogy az egyes minisztériumoknál milyen újabb igények merültek fel, ezek mennyiben módosították az eredeti szétosztást. A legtöbb indokolt túllépési igény a Nemzetgyűlés, a Külügyminisztérium, a Közlekedésügyi Minisztérium, a Földművelésügyi Minisztérium, a Népjóléti Minisztérium, az Igazságügyminisztérium és a Honvédelmi Minisztérium részéről merült fel. Összesen 85 281 030 forintos többlet jelentkezett, így a tárcák költségvetési igénye 270 millió forintról 355 281 030 forintra emelkedett.

Összegezve jelezte, hogy az 1946. július 2-án jóváhagyott 2130 millió forintos kerettel szemben, a 640,3 millió forintos valószínű túllépés miatt az 1946/1947. évi költségvetés valószínű előirányzata — a minisztertanács jóváhagyásától függően — 2770,3 millió forintban volt megállapítható.

Megjegyezte a pénzügyminiszter, hogy ebben a számításban nem szerepelt a magyar–csehszlovák lakosságcsereinek és a németek kitelepítésének, valamint az árkiegyenlítő alapnak a költsége, ezeket a kiadásokat 188 millió forintra tette.

Végül jelezte, hogy a bevételekről — amelyek a kiadásokhoz hasonlóan az eredeti tervekkel szemben magasabb összeget fognak jelenteni — külön előterjesztést fog a minisztertanács elé terjeszteni.

61. 1946. október 16.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Most értesült csak arról, hogy a költségvetés egyes tételeit még újból felülvizsgálják, holott a maga tárcája tekintetében a pénzügyminiszterrel már megállapodott. Nem tűrheti el, hogy a Gazdasági Főtanács valamely alacsonyabb beosztottja a minisztériuma már véglegesített költségvetését módosítsa. Bár a Gazdasági Főtanács főtitkára hatáskörébe utaltatott ez a kérdés, gyakorlatilag ez annyit jelent, hogy valamilyen fogalmazó jár el és ezt már felelőssége szempontjából sem fogadhatja el. Csak olyan felülbírálatot fogad el, amiben maga is közvetlenül részt vesz és ezért a Gazdasági Főtanács közvetlen döntéséhez ragaszkodik.¹⁸

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nincs kifogása az ellen, hogy amit előre elkészítettek, újra Gazdasági Főtanács elé vigyék.

[Nagy] *Miniszterelnök*: De az előkészítéshez is be kell venni az illetékes minisztert.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Részletesen ismerteti a költségvetést.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A közmunkákból befolyt összegek tulajdonképpen szintén állami jövedelmet képeznek, vagyis adó jellegűek, tehát a költségvetésben szerepeltetni kell. Az ebből kifizetett összegeket szintén.

¹⁸ Nem érthető Bárányos indulatos kitörése. A Gazdasági Főtanács egyébként az előző napon foglalkozott a költségvetéssel s a következő észrevételeket tette, illetve határozta:

„A pénzügyminiszternek az 1946/47. évi állami költségvetés dologi és átmeneti kiadási keretének felelősségére vonatkozó előterjesztését elvben elfogadja az alábbi módosításokkal:

a) Felkéri a pénzügyminisztert, hogy a Gazdasági Főtanács főtitkárával együtt a tárcák dologi és átmeneti kiadásainak többletelőirányzatát vegye újabb vizsgálat alá és a takarékosági szempontok szigorú keresztülvitelével az előirányzatokat mérsékelje.

b) Az önkormányzatok támogatására előirányzott összeg mintegy 50 millió Ft-ra csökkentendő és ezzel kapcsolatban a Gazdasági Főtanács felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy az önkormányzatoknak az adóbevételekből való részesedése mérvét vizsgálja felül és a részesedési hányad módosítására a szükséges intézkedéseket tegye folyamatba.

c) Az ipari és mezőgazdasági jóvátétel és az egyéb nemzetközi kötelezettségek előirányzatának többletét a költségvetésben feleősszegben kell beállítani, minthogy az ipari jóvátételi árak felülvizsgálata, valamint a szovjet hatóságokkal folytatott tárgyalások alapján a jelenleg mutatózó szükséglet csökkentésére nyílik kilátás.

d) Az a)-c) pontok alapján várható megtakarításokra, továbbá a rendkívüli viszonyokra, a békeszerződéstől és a békeszerződés életbelépésének időpontjától függő, valamint a lakosságcserevel kapcsolatban terhek alakulására és egyéb előre számszerűen meg nem határozható kiadásokra való tekintettel, a költségvetésbe mintegy 250 millió Ft összegű keretet kell beállítani. Ez a keret az említett kiadások fedezésére, a minisztertanácsnak a pénzügyminiszter hozzájárulása és a Gazdasági Főtanács véleménye alapján adott engedélyvel használható csak fel. Ugyanez a keret szolgálhat a jóvátételi és egyéb nemzetközi kötelezettségek esetleges többletkiadásainak fedezésére; a költségvetésben és annak indoklásában azonban erre nem történhet utalás.

e) A jelentősebb állami alapok, így elsősorban az újjáépítési közmunkaváltság alap és az Országos Földbirtokrendezési Alap kiadásai és bevételei a tárcák — az Újjáépítési, illetőleg a Földművelésügyi Minisztérium — költségvetésébe foglalandók azzal, hogy az alapszerű kezelés továbbra is fennmaradhat.” (MOL XIX-A-10-1946. október 15. Stabilizációs XIV. ülés. 1. pont.)

61. 1946. október 16.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Hajlandó felvenni a költségvetésbe a minisztertanács kérelmére. Ez tulajdonképpen egy céladó, amelynek bevételei felemelhetők vagy csökkenthetők. Nehéz beállítani a költségvetésbe, mert tulajdonképpen nem adóbevétel.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A kártalanításokról is gondoskodni kell, mert az benne van az alaprendeletben is, hogy a kártalanításról később az állam gondoskodik. Ha tehát mi ezt állni akarjuk, akkor a fedezetről gondoskodni kell.¹⁹

[Rajk] *Belügyminiszter*: Az 1946/47. állami költségvetés „állam-rendőrségi” címénél 14 millió forint többletre van szüksége. Előterjeszti 550 053/1946. számú javaslatát és annak kimutatási mellékletét, ami részletezi az egyes tételket. Részint a rendőri ruházat, részint a lakberek magas volta stb. tette szükségessé kérelmét.²⁰

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az a bizottság, amely a keret megvizsgálására alakult, ezt a kérdést is vizsgálja meg és tárgyalja le. Természetesen itt is az illetékes miniszter bevonásával.

Szakasits Árpád államminiszter: A belügyminiszter előterjesztését megnézte és csodálkozott rajta. Az bizonyos, hogy a rendőrség mai ellátása lehetetlen, de nem vagyunk abban a helyzetben, hogy afelett állástfoglaljunk most. Helyesnek tartja a többlet részletes megvizsgálását.²¹

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A személyi kiadások a most elfogadott és kiadott közlekedési segély és lakbérsegély folytán megnöttek. 690 millió forintról kb. 750 millió forintra fog emelkedni. Felhatalmazást kér a minisztertanácstól, hogy amennyiben a megállapodott kereten belül a pénzügyminiszter, a Gazdasági Főtanács főtitkára és az illetékes miniszter megállapodnak, ne kelljen újra minisztertanács elé hozni a költségvetést. A kiadási keretet 2522 millió forintban kéri megállapítani.²²

¹⁹ Feltehetőleg az államosításokkal kapcsolatos kártalanításra, illetőleg a közmunkaváltságra ([55.] 138. sz. jegyzőkönyv 19. és [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pont) utalt a miniszterelnök.

²⁰ A belügyminiszter az előterjesztés szerint 1 057 000 forint túllépésre nyújtotta be az igényét.

Lehetséges, hogy Rajk László a rendőrök illetményének felemelésével kapcsolatos javaslatával állt összefüggésben ([55.] 138. sz. jegyzőkönyv 30. és [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 16. napirendi pontja.) a túllépés.

²¹ Az előterjesztés feltehetőleg Szakasits Árpád példánya volt, mivel az egyik oldalán saját kezű aláírása látható, első oldalon pedig feltehetőleg ugyancsak az ő ceruzás kézírásával a következő feljegyzés olvasható: „Bizonyos csökkentés, a jóvátétel és nemzetközi kötelezettségek rovátánál 50% csökkentés, ennek ellenében 250 millió tartalékalap létesítendő.”

Az előterjesztés mellett található továbbá a napirenden szereplő kérdéshez egyébként nem tartozó – Vajda Imre kereskedelem- és szövetkezetügyi államtitkár által ceruzával írt, Szakasits-hoz címzett következő feljegyzés: „Tegnapai hitelvéleményező ülés a FSZOK számára csak 1/2 milliárd hitelt szavazott meg azzal, hogy nincs számára keret, holott a pénzügyminiszter legutóbb biztosított Téged, hogy tartalékból ad majd. Legalább még 1 milliárdra lenne szükség. Vajda X.15.”

A FSZOK a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja volt.

²² A pénzügyminiszter a Gazdasági Főtanács főtitkárával együtt az 1946/1947. évi költségvetés fő összegeit a következők szerint módosította: közigazgatási személyi kiadásra: 750 forintot;

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[19] 18

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az államháztartás viteléhez adott felhatalmazás meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²³

[20] 19

[Bán] Iparügyi miniszter előterjeszti javaslatát a munkakörüknél vezető állásuknál fogva kollektív szerződések hatálya alá nem eső munkavállalók javadalmazásának korlátozása tárgyában.²⁴ A most kiosztott új szöveg nagyban

dologi átmeneti célra: 355; újjáépítési és beruházási kiadásra: 195; üzemek hiányainak fedezésére: 150; önkormányzatok támogatására: 50; jóvátételre: 787,5; egyéb nemzetközi kötelezettségre: 180; közmunkaváltás-alap kiadására: 94,3; az Országos Földbirtokrendező Alap kiadásaira: 48,3; békeszerződéssel kapcsolatos előre meg nem határozható kiadásokra: 250; összesen 2860,2 millió forintot irányzott elő.

A Gazdasági Főtanács tudomásul vette, hogy ezzel szemben a bevételt a pénzügyminiszter kerekén 2508,5 millió forintban állapította meg. (MOL XIX-A-10. 1946. október 22. Stabilizációs XV. ülés 2. pont.)

²³ A 157 074/1946.P.M.I.a. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a rendkívüli viszonyok következtében 1945 után költségvetés nem készült, ezért az államháztartás ügyeinek vitelére előbb az Ideiglenes Nemzetgyűlés az 1945. évi X. (1945. szeptember 16.), majd a Nemzetgyűlés az 1946. évi XVII. tc.-kel (1946. szeptember 14.) adott a kormánynak felhatalmazást. Az utóbbi felhatalmazás 1946. október 31-én lejárt s a törvényen kívüli állapot, az ex-lex-elkerülése érdekében, tehát a költségvetési törvény benyújtásáig, de legkésőbb 1946 végéig újabb felhatalmazás megadása vált szükségessé.

Jelezte az előterjesztés, hogy az 1946/1947. évi költségvetés legfőbb kiadási kereteit 1938-as pengőben a minisztertanács még júniusban megállapította. A költségvetési kézirat alapján a tárcák az előirányzatokat csak augusztus második felére készítették el. Ezek az előirányzatok is változtak a szeptember havi tapasztalatok és az árszínvonal alakulása folytán. A jóvátételi kötelezettség változása, a létszámcsökkentés elhúzódnása, a személyi járandóságok újabb megállapítása azonban a kialakult költségvetés újabb átdolgozását tette szükségessé. Mindezek folytán a költségvetésnek a Nemzetgyűléshez való beterjesztése október végéig nem volt megoldható. Ezért kérte a miniszter a minisztertanács hozzájárulását az 1946. november 1. napjától 1946. december 31-éig terjedő időre az államháztartás ügyeinek vitelére szóló felhatalmazási törvényjavaslat elfogadását. Lásd az 1946. évi XVII. törvénycikkkel az államháztartás vitelére adott felhatalmazás meghosszabbításáról szóló 1946. évi XXVII. tc.-t. Ezt 1946. november 18-án hirdették ki.

²⁴ Az iparügyi miniszter szám nélküli előterjesztésében és rendelettervezetében a munkavállalói javadalmazásokban mutatkozott aránytalanságok kiküszöbölését kezdeményezte. Javasolta, hogy 1946. november 1-jétől kezdve egy-egy munkavállalónak 3200 forintnál nagyobb fizetés ne legyen folyósítható, csak különösen indokolt esetekben. Bejelentési kötelezettséget javasolt előírni a munkáltató részére a kollektív szerződés hatálya alá eső minden munkavállalóról, akinek az illetménytöbbletadó összegét is magában foglaló javadalmazása a kollektív szerződés szerint folyósítható legnagyobb jövedelem másfélszeresét meghaladta.

A rendelet végrehajtása szempontjából rögzítette, hogy miként kellett a javadalmazásokat kiszámítani. Külön bizottságokat és az ezek felett felügyeletet gyakorló tanácsot kívánt létrehozni a magasabb jövedelmek és a bejelentett javadalmazások megvizsgálására, a kérelmek eldöntésére. A bizottságok elnökeit és azok egy-egy helyettesét az illetékes szakminiszter előterjesztése alapján

61. 1946. október 16.

különbözik az eredeti szövegtől. Az 5. § 2. bekezdésénél szükségesnek látta a beérkezett észrevételek alapján bevenni, hogy az érdekelt minisztereket a minisztertanács elvi határozata után állapítsák meg.²⁵ Ezt a paragrafust szükségesnek látszik kibővíteni azzal, hogy a pénzügy, iparügyi és kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztereken kívül a közlekedésügyi és földművelésügyi miniszter is nevezzen ki tagot a bizottságba. E szerint a bizottságok az érdekelt minisztériumok szerint alakíttatnak meg. A Kurián és a Közigazgatási Bíróságon kívül az érdekképviseltek és a Szakszervezeti Tanács is képviseltesse magát egy-egy taggal.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Észrevételei részben szövegezési módosítások, írásban bocsátja az iparügyi miniszter rendelkezésére. Kifogásolja, hogy nincsen precízen meghatározva, hogy mi a bizottság és mi a Tanács, hol az egyik, hol a másik szerepel. Nincsen szabályozva, hogy a Szakszervezeti Tanács tagjai közül ki vesz részt a Tanácsban és ki dönt. Szabadságvesztés büntetést mond ki a rendelet. Célszerűbbnek tartja a komoly pénzbüntetést. A bizottságnak módja van erre, úgy véli.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A bizottságnak módja van a szabadságvesztés büntetés helyett a kihágási büntető törvénykönyv 21. §-ának alkalmazásával pénzbüntetést kiszabni, és ennek a felső határa 16 000 forintban van megállapítva. Általános észrevétele, hogy a módosított javaslatot nem nézhette meg, mert az csak most lett kiosztva. Ezenkívül két konkrét észrevételt tesz. Az egyik, hogy bizottságot konstruál a rendelet, ami helyes is, azonban a büntető rendelkezésekbe egy rendelkezési részt kell felvenni, hogy ha a bizottsági tagok a meghívás dacára sem jelennének meg, elmaradásuk milyen szankcióval jár. A másik észrevétele a javaslat 10. §-a ellen van.²⁶ Ha első esetben határozzák meg a csökkentést, akkor ne léphessen ki abból az okból, hogy a fizetése alacsonyabban lett megállapítva, de ha a szolgálati viszony tartama alatt leszállítják a fizetést, akkor azonnali hatállyal felmondhat, s ez esetben lehet megfosztani

a kormány által javasolta kijelölni. A bizottságok mindegyikébe egy-egy tagot és póttagot munkavállalói részről a Szakszervezeti Tanács, munkáltatói részről pedig javasolta, hogy az az érdekképviselői szerv küldjön, amelyhez a vizsgált vállalat tartozott. Az 5 tagból álló tanács 3 tagját a javaslat szerint az iparügyi, a kereskedelem- és szövetkezetügyi, illetve a pénzügyminiszter előterjesztése alapján a kormánynak kellett kineveznie, egy-egy tagot a Magyar Közigazgatási Bíróságnak és a Magyar Kuriának saját kebeléből kellett kiküldenie, a tanács elnökét pedig a tanács tagjai közül a miniszterelnök jelölte ki.

Külön szólt a rendelettervezet a Közérdekeltségeket Felügyelő Hatóság alá tartozó vállalatok munkavállalóinak javadalmazásáról, továbbá a szolgálati viszonynak a javadalmazás leszállítása miatti azonnali hatályú megszüntetésének kizárásáról, valamint a büntető rendelkezésekről.

²⁵ A rendelettervezet — és a rendelet — 5. §-ának (2) bekezdése a Tanács összetételéről szólt.

²⁶ A rendelettervezet és a rendelet 10. §-a foglalkozott a szolgálati jogviszonynak a javadalmazás leszállítása miatti, azonnali hatályú megszüntetésének kizárásával.

az őt illető törvényes jogoktól. Több évtizedes küzdelem alatt sikerült a munkajog megfelelő szabályait érvényre juttatni, ezeket nem szabad veszélyeztetni.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A leszállítás kétféle lehet, vagyis folyamatos és időre szóló. Az alkalmaztatást fix összegben kell megállapítani.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ha három hónap után újra rendezzük a fizetéseket, mégis ki kell mondani, hogy amennyiben rögtön el tud helyezkedni, akkor elmehet. A részfizetés alapján jár a felmondás és végkielégítés. Ettől a jogától nem lehet megfosztani a tisztviselőket. Ez a munkajognak egy alapvető feltétele.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Erősen változott szöveg a mostani és sok vitára adhat okot. Nincs kimondva, hogy ki a szakminiszter, továbbá itt van a jutalék kérdése. A múltban a pénzügyminiszterhez tartozott a kérdés. Jobb ha egy helyen van, mintha szétágazóan dolgoznak rajta.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Több bizottságra feltétlenül szükség van. Az „illetékes szakminiszter” kifejezés kevés, ezért fel kell sorolni, hogy mindenki a maga ügykörében csinálja meg a maga bizottságát.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Javasolja, hogy inkább egy helyen intézzék, mert nagyon szétágazik akkor a probléma.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Javasolja, hogy maradjanak meg az „illetékes szakminiszter” kifejezés mellett és a Tanács konstrukcióit is fogadják el.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Leghelyesebb volna [ha a] minisztertanács döntene el az illetékes szakminisztert és ezzel a felesleges vitát kiküszöbölik.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: A maga részéről elfogadhatónak tartja.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az az észrevétele, hogy az 1. § 2. bekezdése szűkkörű.²⁷ A javasolt szöveg megakadályozná, hogy egy kisebb vállalat nagyobb kezdeményezéseket végezzen és pl. külföldi szakértőt alkalmazzon.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: A kérdés áthidalható a bejelentéssel.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A miniszterelnök által tett észrevétel teljesíthető az 1. § 2. bekezdésének olyan módosításával, hogy „az a vállalat, amelynek feladata nemzetgazdasági szempontból fontos stb.” kérhet mentesítést az előírások alól.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A maga részéről kielégítőnek tekinti ezt a változtatást.

Minisztertanács az előterjesztést a felvetett észrevételekkel elfogadta.²⁸

²⁷ A rendelettervezet 1. §-ának (2) bekezdése mondta ki azt, hogy az „a vállalat, amely nemzetgazdasági szempontból fontos feladatot tölt be, kivételesen indokolt esetben kérheti mentesítést egy vagy több munkavállalóra nézve a fenti korlátozás alól, kérvénye elintézéséig azonban a korlátozás alól felmentve nincs.”

²⁸ Lásd a 12 100/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 20.

61. 1946. október 16.

[21] 20

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a békeszerződés-tárgyalásokra rendelkezésre bocsátott hitel utólagos jóváhagyása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

[22] 21

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a szabadalmi, védjegy- és mintaoltalmi ügyekben egyes határidők meghosszabbítása tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A javaslat egyes nemzetközi elveket és megállapodásokat érint. Azt javasolja, hogy az Iparügyi Minisztérium tárgyalja le ezt a kérdést a törvényelőkészítő osztályával.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: A Szabadalmi Hivataltól kapta az előterjesztett szöveget, kéri, hogy elvben fogadja el a minisztertanács. Az igazságügyminiszter észrevételeit pedig megjelentetés előtt letárgyalják.

Minisztertanács az ekként módosított előterjesztés elfogadta.³⁰

[23] 22

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Molnár Jenő miniszteri tanácsosi címmel való kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³¹

[24] 23

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti 5458/1946. számú javaslatát a Magyar Állami Szénbányák zavartalan üzletvitelének biztosítása miatt 5 millió forint folyósítása tárgyában.

Minisztertanács 5 millió forint folyósításához a Magyar Állami Szénbányák üzletvitelének biztosítására, hozzájárult.³²

²⁹ Az 51 484/1946.Ip.M.VI. sz. előterjesztés „A Magyar Ipar és a Békekötés” című munka nyomdai költségére, valamint a francia nyelvű kiadására a pénzügyminiszter által rendelkezésére bocsátott 188 183 000 000 adópengő felhasználásának utólagos jóváhagyását kérte.

³⁰ A 63 211/1946.Ip.M.I. sz. előterjesztés a szabadalmi, védjegy- és mintaoltalmi ügyekben egyes határidők meghosszabbításáról szóló 620/1940. ME sz. rendelet (MRT 1940. január 19., 22–23. pp.) és a 3540/1944. ME sz. rendelet (MRT 1944. szeptember 27., 1798–1799. pp.) módosítására, az ipari tulajdon védelmére létrehozott, s az 1929. évi XVIII. tc-vel az ország törvényei közé iktatott nemzetközi egyezmény előírásaival való összhang megteremtésére irányult, egyben néhány ezzel kapcsolatos — részben a háborúval összefüggő — kérdés rendezését javasolta. Lásd a 12 900/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 17.

³¹ 5304/1946.Ip.M.eln. sz. előterjesztésében a miniszter hozzájárulást kért ahhoz, hogy a miniszteri tanácsosi cím adományozása ügyében a miniszterelnök útján a köztársasági elnökhöz előterjesztést tehesen.

³² Az iparügyi miniszter előadta, hogy a jóvátételi kötelezettségre és a MÁV helyzetére tekintettel elkerülhetetlen volt, hogy a bányászokat a rendes műszaki kereten túl is foglalkoztassa. Ennek fejében kilátásba helyezte azt, hogy a normális teljesítményen felüli eredmény egy bizonyos százalékában részesülni fognak. A bányászok részére azonban ezt az ígéretet sem szén

[25] 24

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetébe tagként való belépés tárgyában.

Külgyminiszter [képviselőben Bolgár követ]: Felvételünk de facto már megtörtént. Ahhoz, hogy véglegesen taggá váljunk, el kell fogadnunk formálisan is a szervezet alapokmányát. Ezt a nyilatkozatot a miniszterelnök írja alá külügyminiszteri minőségben. A nyilatkozatot kézbesítés céljából el kell juttatnunk washingtoni követségünkhöz. Az elküldésről táviratilag értesítjük a követséget és megbízuk azzal, hogy járjon el tagsági hozzájárulásunk csökkentése kérdésében, mivel az 1946. július 1-jétől 1947. december 31-éig terjedő időre kiszabott 64 500 USA dollár alig elviselhető megterhelést jelentene számunkra.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³³

[26] 25

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az ár- és belvízvédelmi készütségek költségeire 2 millió forint hitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az ár- és belvízvédelmi készütségek költségeire kétmillió forint hitel folyósításához hozzájárult.³⁴

[27] 26

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Lajtai Károlynénak a XIII. és Mészáros Józsefnek a X. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[28] 27

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Hevesy György fakitermelése tárgyában.

formájában, sem pénzben nem tudták teljesíteni. A bányászok jogos járandóságának kifizetésére kérte a jelzett összeget.

³³ A 84 511/1946.F.M.IV.1. sz. előterjesztésében a tárca jelentette, hogy az Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (a Food and Agriculture Organization, F.A.O.) II. ülésén Magyarországot tagként felvette. Erről John Boyd Orr, a szervezet vezérigazgatója 1946. szeptember 13-án kelt levelében értesítette a külügyminisztert. Az előterjesztés tartalmazza a felvétel elfogadásáról szóló válaszlevél tervezetét. A miniszter egyben felhatalmazást kért a kormánytól, hogy a tagsági hozzájárulás mérséklése ügyében közvetlen tárgyalást kezdeményezhessen a szervezet vezérigazgatójával. Lásd még a [66.] 149. sz. jegyzőkönyv 56. napirendi pontját.

³⁴ A tárgyról lásd előzőleg a [29] 112. sz. jegyzőkönyv 54. napirendi pontját.

A 98 069/1946.F.M.VII. sz. előterjesztésben az árvízvédelmi gátak háborús kárainak helyreállítására, az árvízvédelmi felszerelések kiegészítésére, a távbeszélő hálózat üzemképes állapotba hozatalára, a szivattyútelepek részbeni helyreállítására, a belvízcsatornák kitisztítására kérte a miniszter a jelzett összeget.

61. 1946. október 16.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Itt a Nobel-díjnyertes tanár családjáról van szó, elutasítani nem méltányos.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Veszedelemes precedensül fog szolgálni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Akkor valahogyan kártalanítani kell őket, mert 44 hold kitermelt fájukat vitték el [a] közellátás céljaira.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Tegyen a földművelésügyi miniszter új előterjesztést a kártalanításukra.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Javaslatát egyelőre a napirendről leve-szi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁵

[29] 28

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Groffits Gábor, Keller Oszkár és dr. Requinyi Géza főiskolai tanár egyetemi tanári kinevezésének hatályban tartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

³⁵ A 105 161/1946.F.M. sz. előterjesztésében előadta a miniszter, hogy dr. Hevesy György kémiai Nobel-díjjal kitüntetett tudós és testvérei azzal a kéréssel fordultak hozzá, hogy a földreform során állami tulajdonba került tápiószecsői volt erdőbirtokán engedélyezze számukra 50 katasztrális hold erdőterület rendkívüli vágását. Jelezte, hogy a földbirtokreform végrehajtásáról szóló 5600/1945. F.M. sz. rendelet (MK 1945. június 7.) 56. §-a értelmében biztosított fakitermelési lehetőséggel a család nem élhetett, mivel a közigazgatási hatóság ebben őket jogtalanul megakadályozta.

Megemlítette a miniszter azt is, hogy a volt tulajdonosok számára az említett rendeletben megjelölt, majd meghosszabbított határidő letelte után senkinek sem adott fakitermelési engedélyt, így dr. Hevesi György kérelmét jogalap hiányában el kellett volna utasítania, az adott személy érdemeire tekintettel a kérdést mégis a minisztertanács elé bocsátotta. Jelezte azonban, hogy az engedély kiadását 25 hold díjtalan kitermelésére javasolja megadni azzal, hogy a kitermelt tűzifa 40%-át hatósági áron át kell adni a közellátásnak, 10%-át pedig díjmentesen a budapesti állami faraktárnak legyen köteles átengedni.

Dr. Hevesy György (1885–1966) 1918-ban a budapesti egyetem tanára lett. 1919 után Svédországba költözött. A rádióaktív indikáció kutatása terén elért eredményei alapján 1943-ban kémiai Nobel-díjjal tüntették ki. A Magyar Tudományos Akadémia tagja volt.

³⁶ Előzményéről, Requinyi Géza kivételével, lásd a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 21. napirendi pontját.

A 8354/1946.F.M.eln.X.1. sz. előterjesztés jelezte, hogy a köztársasági elnök 1946. szeptember 2-án a korábban tett előterjesztés alapján több főiskolai tanárt egyetemi tanárrá nevezett ki. A kinevezettek közül azonban az illetékes B-lista bizottságok augusztus 14-én Requinyi Gézát, augusztus 26-án pedig Groffits Gábort és Keller Oszkárt végelbánás alá vonta.

A végelbánás alá vont tanárok tanszéke azonban nem szűnt meg, így e tanszékeket újból be kellett tölteni. Bejelentette, hogy újból az említett három tanár kinevezésére kellett volna előterjesztést tennie. Ennek elkerülése végett kérte a minisztertanácsot, hogy a három tanárnak a korábbi kinevezését — a végelbánás alá vonásuk ellenére — hatályban lévőnek tekinthesse és részükre a kinevezési okiratokat kiadhassa.

[30] 29

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Pásztor Dezső miniszteri titkárrá való kinevezése tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Az előterjesztést ellenzi, mert annak törvényes akadályai vannak. A 2500/1945. ME számú rendelet nem helyezte hatályon kívül az 1929. évi XXX. törvénycikk általános határozmányait, amelyek szerint főiskolai képzettséghez, vagy hasonló kvalifikációhoz fűzött állami alkalmaztatásban az új tisztviselő csak a X. fizetési osztályban kezdheti meg szolgálatát. A 2500/1945. számú ME rendelet 1945. december 21. napjáig adott módot ahhoz, hogy függetlenül az előbbi elvtől és a rendes várakozási időtől, soron kívüli kinevezések és előléptetések is történhessenek. Jelenleg azonban ilyen jogszabály nincs hatályban és törvényes intézkedésre volna szükség az előterjesztés szerinti javaslatához is.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ugyanez a kérdés merült fel a Külügyminisztérium által rendezett úgynevezett külügyi tanfolyamokkal kapcsolatban. A tanfolyam résztvevői ígéretet kaptak arra, hogy amennyiben sikerrel végzik el a tanfolyamot, úgy egy részük a IX. fizetési osztályba nyer kinevezést. Erre sincs az igazságügyminiszteri álláspont szerint törvényes alap, holott ennek a biztatásával vettek részt a tanfolyamon.

Rákosi Mátyás államminiszter: Az igazságügyminiszter álláspontja szerint kifejtettek sérelmesek a demokratikus tisztviselőkkel szemben és ezért szükségesnek tartja, hogy megfelelő törvényes intézkedések létesüljenek.

Dr. Balogh István: Az igazságügyminiszter álláspontja felel meg a tételes jogszabályoknak.

Minisztertanács az előterjesztéshez nem járult hozzá.³⁷

[31] 30

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti törvényjavaslatát a felhatalmazás meghosszabbítása tárgyában. Az előterjesztésnek a hatálybaléptetésen kívül 2. §-a van. A szénbányászat államosításáról szóló 1946. évi XIII. törvénycikk által szabályozott, a kártalanítási javaslat benyújtására megszabott határidő lejár, és ezért ennek a határidőnek a meghosszabbításáról is gondoskodni kell.

³⁷ A 8056/1946.F.M.eln.1. sz. előterjesztés dr. Pásztor Dezső próbaszolgálatra berendelt községi vezetőfjegyzőnek a VII. fizetési osztály 3. fokozatába való kinevezésére tett javaslatot.

Dr. Pásztor Dezső (1899-?) Fejér vármegyében több községben volt segédjegyző, körjegyző, majd vezető főjegyző. 1946. január 17-étől működött a tárcánál, az állattenyésztési főosztályon.

A 2500/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. június 17.) a közszolgálati illetmények és nyugellátások rendezéséről szövegezt.

61. 1946. október 16.

Minisztertanács a magyar köztársaság kormánya részére rendeletek kibocsátására adott felhatalmazás meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatat benyújtásához hozzájárult.³⁸

[32] 31

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát a népbíróági pótdíj megterítése tárgyában. Pótdíjként a népbírák fizetésének 50%-át javasolja.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Javasolja, hogy a pótdíjakat forintban állapítsa meg az igazságügyminiszter, és ne százalékban legyen az kifejezve, mert veszedelmes precedenst képez. A fizetések 50%-ának megfelelően, de kiszámítva forintban.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: A módosításhoz hozzájárult.

Minisztertanács a népbíróság, népjegyesség, a népfőügyesség és a NOT bírái részére 50%-nak megfelelő pótlékösszeg megtérítés címén való folyósításához hozzájárult.³⁹

[33] 32

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Major Ákos, dr. Piri Gábor, dr. Ajtai Pál és dr. Ájben Béla kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁰

³⁸ Az igazságügyminiszter szám nélküli előterjesztése, illetve a törvénytervezet indoklása rámutatott arra, hogy az 1946. évi XVI. tc.-ben a kormány részére rendeletek kibocsátására adott felhatalmazás határideje 1946. október 31-én lejárt. Minthogy a gazdasági élet rendjének, az államháztartás egyensúlyának, valamint a közigazgatás zavartalan menetének szempontjából a kormány a rendeletek kibocsátására vonatkozó felhatalmazást továbbra sem nélkülözhetette, kérte a határidő meghosszabbítását. A felhatalmazás hatályának rövid időre való megállapítása — tekintettel a karácsonyi parlamenti szünetre is — nem volt célszerű, ezért 1947. február 28-ig javasolta a meghosszabbítást azzal, hogy az új határidő letelte előtt is megszűnik a felhatalmazás hatálya, ha közben általános kormányváltás történne. Hangsúlyozta, hogy továbbra is érvényben kellett tartani az 1946. évi XVI. tc. azon rendelkezéseit, amelyek a felhatalmazásnak a tárgy szerinti korlátozására, valamint a felhatalmazás alapján kibocsátott rendeleteknek a Nemzetgyűléshez való bemutatására vonatkoztak.

A törvényjavaslat ezen kívül a szénbányászat államosításáról szóló 1946. évi XIII. tc.-ben a kártalanítást szabályozó törvényjavaslat benyújtására vonatkozóan megszabott határidő 1946. október 26-ról 1947. február 28-ig való meghosszabbítására tett javaslatot. Indoklásként megemlítette, hogy az említett törvény megalkotásának idején még nem voltak alkalmasak a körülmények, hogy a kártalanítás összegét az ország teherbíróképességével és közhitelével arányosan megállapítsák, másrészt akkor (1946 júniusában) arra gondoltak, hogy a kártalanítási törvényjavaslat benyújtásának időpontjában a magyar békeszerződés már meg lesz kötve, s az országra háruló terhekről már tiszta kép nyerhető. Lásd a magyar köztársaság kormánya részére rendeletek kibocsátására adott felhatalmazás meghosszabbításáról szóló 1946. évi XXVIII. tc.-t.

³⁹ Előzményéről lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 47. és az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 51. napirendi pontját.

⁴⁰ A 29 753/1946.I.M.E. sz. előterjesztésében a miniszter kérte a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy dr. Major Ákos hadbíró ezredest az V. fizetési osztályba a budapesti ítélőtáblá-

[34] 33

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti dr. Szegő Vilmos önálló [ügyvédi] gyakorlatban eltöltött idejének beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴¹

[35] 34

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát Vankó Béla [fogházór] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[36] 35

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát Greguschik Elek [járásbírósági díjnok] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[37] 36

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Szécheý Béla VI. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴²

hoz tanácselnökké, dr. Piri Gábor hadbíró őrnagyot a budapesti ítélőtáblához bíróvá, dr. Ajtai Pál járásbírósági alelnököt a budapesti I–III. kerületi járásbíróság elnökévé és dr. Ájben Béla budapesti törvényszékhez ideiglenes szolgálateltelre beosztott volt dési törvényszéki tanácselnököt a budapesti ítélőtáblához bíróvá kinevezhesse, illetve, hogy ezekben az ügyekben a köztársaság elnökéhez előterjesztést tehessen.

Dr. Major Ákos (1908–1987) 1931-ben szerezte meg a jogtudori oklevelet. 1933-tól hadbírói, majd 1946-ban egységes bírói és ügyvédi vizsgát tett. 1928 decemberétől állt katonai igazságügyi szolgálatban. 1940-ben hadbíró századossá, 1945 áprilisában hadbíró őrnaggyá, 1945 júniusában alezredessé, 1945 augusztusában hadbíró ezredessé léptették elő. 1946. november 25-étől a Népbíróságok Országos Tanácsának elnöke volt.

Dr. Piri Gábor (1905-?) 1930-ban államtudományi, 1930-ban jogtudori oklevelet szerzett. 1933-ban hivatásos hadbíró vizsgát tett. 1935-ben hadbíró főhadnaggyá, 1941-ben hadbíró századossá nevezték ki. 1944-ben politikai magatartása miatt nyugállományba került. 1945 után a budapesti népbíróság II. sz. tanácsának vezetője volt, majd 1945 júliusában visszakerült a hadbírószághoz őrnagyi rangban.

Dr. Ajtai (Augner) Pál (1888-?) 1920-ban bírói és ügyvédi vizsgát tett, majd ügyvédi gyakorlatot folytatott, 1930-ban a budapesti központi járásbírósághoz került. 1945-től dolgozott a budapesti I–III. kerületi járásbíróságnál.

Dr. Ájben Béla (1888-?) 1913-ban szerzett jogtudományi doktorátust. 1914-től ügyvéd volt Déván, 1940 augusztusától a kolozsvári járásbíróságon, Désen, majd Budapesten a törvényszéken dolgozott.

⁴¹ A 24 507/1946.I.M.E. sz. előterjesztésében kérte a miniszter, hogy dr. Szegő Vilmos budapesti főállamügyész-helyettes önálló ügyvédi gyakorlatban eltöltött 15 évének a nyugdíjába való beszámítása érdekében a köztársaság elnökéhez előterjesztést tehessen.

⁴² A 136 862/1946.F.M.X.2. sz. előterjesztés Szécheý Béla polgári iskolai tanár mezőgazdasági középiskolai igazgatóvá való kinevezésére tett javaslatot.

61. 1946. október 16.

[38] 37

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Tábori Mihály fordító és agrárkutató alkalmazásának engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴³

[39] 38

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát a magyar–csehszlovák lakosságcsere következtében áttelepülő személyek lakásainak és más helyiségeinek igénybevétele tárgyában. Ez a rendelet már a múltkori minisztertanácson is szerepelt, de sok kifogás merült fel, ami miatt levették a napirendről. Most a javaslat átdolgozást nyert és nem érinti a 4000/1946. ME számú rendelet 7. § 9. bekezdésében foglaltakat.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Vajda államtitkár]: A rendelet még mindég hiányos, kéri felvenni a 7. §-ba, hogy a Csehszlovákiába áttelepülők üzlethelyiségei feletti rendelkezési jog azt a minisztert illeti, akinek felügyelete alá tartozik az üzlethelyiségben üzött ipar.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁴

[40] 39

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát az OTI, [a] MABI [és a] Magyar Hajózási Betegségi Biztosító Intézet járulékbévételeinek egyes biztosítási ágak közötti felosztása, továbbá az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítás bevételeire, valamint a baleseti biztosítási díj fedezésére vonatkozó rendelkezések tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁵

Széchezy Béla (1893-?) a keszthelyi gazdasági akadémián okleveles gazda végzettséget szerzett, majd polgári iskolai és középiskolai tanárképzőt végzett. Több helyen működött gazdatisztként, majd 1922-ben Pécs város polgári fiúiskolájának gazdasági szaktanárává nevezték ki.

⁴³ A 136 861/1946.F.M.X.2. sz. előterjesztés Tábori Mihály (1911-?) angol, francia és német kifogástalan nyelvismerettel rendelkező fordító és agrárkutató szerződéses minőségű alkalmazására tett javaslatot. Nevezett éveken át tartózkodott Angliában, Dániában, Hollandiában és Ausztriában, s az ottani mezőgazdasági szakkörökkel személyes kapcsolatot alakított ki.

⁴⁴ Előzményéről lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 52., az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 54. és az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 61. napirendi pontját.

Az üzlethelyiségek bérletéről és albérletéről szóló 4000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. április 4.) 7. §-ának (9) bekezdése arról intézkedett, hogy a nem iparjogosítványhoz, hanem hatósági engedélyhez kötött kereső tevékenység folytatása céljából bérelt, illetőleg használt üzlethelyiség igénybevételéhez az engedélyező hatóság hozzájárulása szükséges. Lásd az 1946. évi XV. törvénycikbbe iktatott, a magyar–csehszlovák lakosságcsereéről szóló egyezmény értelmében Csehszlovákiába áttelepült személyek lakásainak és más helyiségeinek igénybevételéről intézkedő 12 110/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 22.

⁴⁵ A 45 595/1946.N.M.II. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az 1928. évi XL. tc. értelmében az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítás fedezésére kirótt átlagjáradékok nem csak

[41] 40

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát Bornemissza Gábor közszolgálaton kívül eltöltött idejének beszámítása tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Észrevételeit 3683/1946. szám alatt írásban a népjóléti miniszternek már megküldötte.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁶

[42] 41

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát [a] magyar–orosz és orosz–magyar szótár kiadásához 120 000 forint póthitel engedélyezése tárgyában.

Szakasits Árpád államminiszter: Kétségtelen, hogy igen nagy szükség van erre, de az összeg nagysága miatt kéri Gazdasági Főtanács elé utalni.

Minisztertanács az előterjesztést előzetes megvizsgálás végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.⁴⁷

a folyó járadékokra voltak elegendők, hanem bizonyos tartalék képzésére is, ami a folyton emelkedő járadékszolgáltatások fedezetét biztosította. 1945 után azonban a társadalombiztosító intézetek képtelenek voltak az öregségi stb. járulék-tartalékalap gyarapítására, mivel a befolyt bevételek jelentékeny részét a háború következtében leromlott közegészségügy folytán betegségi biztosítás terén kellett felhasználni. Az infláció sem kedvezett a tartalékképzésnek. Ezzel a helyzettel kívánt szembenézni a tárca. Az öregségi stb. biztosítás ágazat és a biztosító intézetek adminisztrációs költségei számára megfelelő bevételi százalékot javasolt meghagyni.

Javítani egykezett a tárca a baleseti biztosítás célját szolgáló, az infláció idején kialakított általános díjbeszedési rendszeren, amennyiben visszaállítani javasolta azt a gyakorlatot, hogy az ügyvezetett balesetveszélyes üzemek más, nagyobb összeggel járuljanak hozzá az ágazat költségeihez, mint a kevésbé balesetveszélyes üzemek.

Külön javasolta szabályozni az egyes biztosítási ágazatok közötti elszámolás rendszerét. Lásd a biztosító intézetek járulékbevételeinek az elosztásáról szóló 12 200/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 24.

⁴⁶ A 9612/1946.N.M.eln. sz. előterjesztés Bornemissza Gábornak, a tárca miniszteri titkárának az 1937. december 31-e előtt a határon túl töltött, valamint a Magyarországon miniszteri titkárrá történt kinevezése előtti kényszerű munkaszünetének a nyugdíj szempontjából való beszámítását javasolta.

Bornemissza Gábor (1903-?) 1922-től 1938-ig a Csehszlovákiához tartozott Beregleányfalván községi hivatalnokként dolgozott. 1938-ban a prágai népjóléti minisztérium szolgálatába került, mint a kárpátaljai ifjúságvédelmi egyesület munkatársa. 1939-ben a magyar Belügyminisztérium átvette, de 1940-ben az igazolóbizottság, a csehszlovák uralom alatti magatartásáért, elbocsátásra javasolta. Beregszász város polgármesterének bizonyítványa szerint azonban baloldali magatartása volt az elbocsátás oka.

Az Igazságügyminisztérium azt észrevételezte, hogy nevezett baloldali magatartásának mi-benléte az előterjesztésből nem tűnt ki. Kérdésesnek találta azt is, hogy Beregszász város polgármestere milyen alapon volt illetékes Bornemissza Gábornak a város területén kívül kifejtett tevékenységéről nyilatkozni.

⁴⁷ A 109 654/1946.V.K.M.VI/b. sz. előterjesztés hivatkozott arra, hogy 1945. december 10-én a minisztertanács (74. sz. jegyzőkönyv 24. napirendi pontja) hozzájárult az orosz–magyar szótár

61. 1946. október 16.

[43] 42

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát a tanulmányaikban önhibájukon kívül elmaradt általános iskolai, polgári iskolai és gimnáziumi tanulók rendkívüli magánvizsgálatára tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁸

[44] 43

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Juhász Géza egyetemi ny. r. tanár besorolása tárgyában a IV. fizetési osztályba.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁹

[45] 44

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Berényi Dénes egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁰

elkészítéséhez, s ennek alapján havonta biztosított államsegélyt az elkészítéséhez. Az Egyetemi Nyomda 2000 példányban való kiadását azzal a feltétellel vállalta, ha a minisztérium 1000 példány átvételét biztosítja, s ennek 120 000 forintos árát rendelkezésére is bocsátja.

Hangsúlyozta a miniszter az orosz–magyar és magyar–orosz 40 éves szótár kulturális, tudományos, gazdasági fontosságát.

Feltehetőleg a Gáldi László és Hadrovics László által szerkesztett orosz–magyar (1951) és magyar–orosz (1952) szótár előmunkálataként kiadott szótárról volt szó.

⁴⁸ Az 5570/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés hivatkozott a 220/1946. ME sz. rendeletre (MK 1946. január 15.), amely kibővítette az 1935. évi XI. tc. 35. §-ában biztosított kedvezményt s lehetővé tette — a vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyével —, hogy az életkorukban elmaradt középiskolai tanulók egy osztályról magánvizsgát tegyenek és tanulmányaikban egy évet ugorjanak. Javasolta a miniszter ezt a kedvezményt az általános és a polgári iskolai tanulók számára is megadni. Az igazgatás egyszerűsítése céljából az engedély megadását a tankerületi főigazgató hatáskörébe javasolta utalni. Lásd a 11 980/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 19.

⁴⁹ A 100 705/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Juhász Géza irodalomtörténésznek más közszolgálatban töltött idejének egyetemi nyilvános rendes tanári szolgálatához való hozzászámítására tett javaslatot.

Dr. Juhász Géza (1894–1968) a Debreceni Tudományegyetemen 1922-ben szerzett középiskolai tanári oklevelet. 1930-ban bölcsészdoktorrá avatták. 1921-től a debreceni fiú-felsőkereskedelmi iskola, 1923-tól 1939-ig a debreceni Dóczi leánynevelő intézet tanára. 1945 januárjától tankerületi főigazgató, 1945 novemberétől a Debreceni Tudományegyetem bölcsészettudományi karának nyilvános rendes tanára volt.

⁵⁰ A 85 765/1946.V.K.M.VI.a. sz. alatt a miniszter a minisztertanács hozzájárulását kérte ahhoz, hogy Berényi Dénes egyetemi magántanárnak egyetemi rendkívüli tanári kitüntetése ügyében a köztársaság elnökéhez előterjesztést tegyen.

Dr. Berényi Dénes (1900–1971) egyetemi tanulmányait a Debreceni Tudományegyetemen végezte. 1926-ban középiskolai tanári oklevelet szerzett, 1927-ben doktorált. A Debreceni Tuda-

[46] 45

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti néhai dr. Uram Antal [volt kolozsvári egyetemi tanársegéd] özvegye és gyermeke részére kegyelmi ellátás engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[47] 46

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Kanyar József szerződéses alkalmaztatása tárgyában, a VIII. fizetési osztály szerinti illetményekkel.

[Rácz] Pénzügyminiszter: Ha költségvetési létszámon belül megoldja a vallás- és közoktatásügyi miniszter, akkor hozzájárul.

Rákosi Mátyás államminiszter: Kanyar József személyével kapcsolatban aggályai vannak és kéri az előterjesztést jobban kivizsgálni.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár]: Előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵¹

[48] 47

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát Lakos József [tanító] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[49] 48

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát a székesfővárosi kinevezések tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵²

mányegyetem földrajzi intézetében 1927-től tanársegédként, majd adjunktusként dolgozott. 1933-tól magántanár, 1939-től intézeti tanár, 1951-től tanszékvezető volt. Több ízben vett részt külföldön is tudományos tanácskozásokon.

⁵¹ 5599/1946.V.K.M.eln. sz. alatt a miniszter dr. Kanyar Józsefnek a Magyar Népi Művelődési Intézetnél való szerződéses alkalmazására tett javaslatot. Lásd még a [66.] 149. sz. jegyzőkönyv 15. napirendi pontját.

Dr. Kanyar József (1916) 1942-ben református lelkészi oklevelet szerzett, 1943-ban államtudományi doktorrá avatták a Pécsi Tudományegyetemen. A magyar nép művelődési, társadalmi és gazdasági kérdéseivel foglalkozott. 1945-ben a Nemzeti Parasztpárt déldunántúli csoportjának vezetője, a Pécsi Szabad Szó felelős szerkesztője lett, megszervezte és vezette az első dunántúli parasztegyetemet. Nemzetgyűlési képviselővé választották. 1947-től Somogy vármegye főlevéltárnoka, majd a megyei levéltár igazgatója volt.

⁵² 5690/1946.V.K.M.eln. sz. alatt a miniszter Budapest polgármesterének előterjesztése alapján – hivatkozva a 8100/1946. ME sz. rendelet 2. §-ára (lásd e jegyzőkönyv 6. jegyzetét) kérte 95 népiskolai tanító, 25 általános iskolai, polgári iskolai és gimnáziumi tanár és 11 zenetanár kinevezéséhez a hozzájárulás megadását. A pénzügyminiszterrel egyetértve javasolta, hogy elsősorban a létszámcökkentés revíziója során visszakerülő alkalmazottakkal töltsék be az állásokat.

61. 1946. október 16.

[50] 49

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát Szilágyi Gyula egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵³

[51] 50

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát 2000 tanítói állásnak a költségvetésben menekültek részére való biztosítása tárgyában. Ebből a létszámból 700-at már betöltött és 1300-at pedig függőben kíván tartani.

[Rácz] Pénzügyminiszter: A kultuszminiszter eredetileg 2535 tanítónak a kérdését vetette fel, később jóval lecsökkentette ezeknek számát, s mostmár csak 700 állásnak a betöltéséről van szó. A kérdés tüzetesebb átvizsgálása végett az előterjesztést kéri levenni a napirendről.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁴

[52] 51

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti 117 690/1946. számú javaslatát a Magyar–Szovjet Művelődési Társaság részére 35 000 forint rendkívüli hitel rendelkezésére bocsátása tárgyában.

Szakasits Árpád államminiszter: A javaslatot közelebbről meg kell nézni. Miután a tárgysorozatban nem szerepelt, kéri a napirendről levenni.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[53] 52

[Bartha] Honvédelmi miniszter előterjeszti javaslatát a honvédség egyes tagjainak közkegyelemben részesítése tárgyában.

⁵³ Előzményéről lásd a [18.] 101. sz. jegyzőkönyv 67. napirendi pontját.

A 110 995/1946.V.K.M.VI.a. sz. alatt a miniszter hozzájárulást kért ahhoz, hogy a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem mérnöki- és építésmérnöki karán üresedésben volt II. sz. vízépítési tanszékre Szilágyi Gyula földművelésügyi miniszteri tanácsos egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése ügyében a köztársasági elnökhöz előterjesztést tehessen.

⁵⁴ Lásd még a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 47. és a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 22. napirendi pontját.

61. 1946. október 16.

Rákosi Mátyás államminiszter: Felveti azt a kérdést vajon törvényjavaslat nélkül egyszerű rendelettel nem lehetne-e szabályozni ezt a problémát.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Ennek csak akkor volna lehetősége, ha egyéni kegyelmet gyakorolna az államfő. Esetleg lehet valamilyen megoldást találni.

[*Bartha*] *Honvédelmi miniszter:* Kéri a törvényjavaslatot elfogadni, s ha találnak ide valamilyen megoldást, úgy a törvényjavaslat benyújtását mellőzni fogja.

Minisztertanács a törvényjavaslat benyújtásához hozzájárult.⁵⁵

[54] 53

[*Bartha*] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Remete Aladár [1918-as] ny. áll. őrnagy jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[55] 54

[*Bartha*] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Györök István [1919-es tiszthelyettes] és Scheimevits Ignác [1919-es századparancsnok] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[56] 55

[*Bartha*] *Honvédelmi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. és 4. szám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁶

⁵⁵ A 27 361/1946.H.M.Eln.igü. sz. előterjesztés közkegyelemben részesíteni javasolta a demokratikus honvédség azon tagjait, akik a többi szabadságszerető népek fiaihoz hasonlóan, önként jelentkeztek a német fasizmus elleni harcra, de akik a német hadsereg 1945. május 9-én bekövetkezett összeroppanása után az önszántukból vállalt katonai feladatot már nem tartották kötelezőnek, jelentkezésüket céltalannak találták és az önkényes eltávozást választották. Voltak olyanok is, akik a súlyos anyagi körülmények miatt — hozzátartozóikról való gondoskodás céljából — hagyták el a katonaságot. Ezeken kívül azokat a be nem vonult vagy szökésben lévő személyeket is közkegyelemben javasolta részesíteni, akik a kegyelmi jogszabály kihirdetésétől számított 30 napon belül önként jelentkeztek szolgálatételre. Nem javasolata viszont kegyelemre azokat, akik a szökés bűncselekménye mellett más büntetben vagy vétségben is bűnösök voltak. Kitért a felszereléseknek a szökéssel kapcsolatos elvitelére, a fegyelmi eljárás alatt állók más ügyeinek kegyelmi úton való rendezésére is.

Az előterjesztés mellett megtalálható az Igazságügyminisztériumnak a törvényjavaslat címével és egyes stiláris vonatkozásával kapcsolatos T.3724/1946. sz. levelének másolata.

Tudomásunk szerint nem jelent meg a rendelet.

⁵⁶ A honvédelmi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 3. sorszám alatt Práger Imre 1919-es százados, Antal László volt honvédségi százados és Herendi Dezső volt törzsőrmester, 4. sorszám alatt pedig Teller József őrmester rehabilitálásával, előléptetésével kapcsolatos javaslat szerepel. A borítólapban megtalálhatók ezek az előterjesztések is. Az előterjesztések

61. 1946. október 16.

[57] 56

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Bodnár Jenő és dr. Iványi János belgrádi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁷

[58] 57

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Gelléri Jenő igazgatóhelyettes, Szalontai Valér műszaki tanácsos, dr. Major Ferenc titkár és Szalóki Emil felügyelőnek Bécsbe való kiküldetése tárgyában az osztrák átmeneti forgalom szabályozása céljából kitűzött értekezletre.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁸

[59] 58

[Balla] *Tájékoztatásügyi miniszter* bejelenti, hogy a Magyar Naptár költségeire 90 000 forint hitelt kíván igénybe venni.⁵⁹

[Nagy] *Miniszterelnök*: A kiadást indokoltnak tartja. Valószínű, hogy minden párt fog naptárt kiadni s abban a saját eredményeit fogja kolportálni, tehát egy egységes naptárra is szükség van, amely a koalíciós kormány által elért eredményekről fog beszámolni.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Erre a célra magánhitelt akarnak igénybe venni, mert tárcahitelt nem lehet folyósítani. Az előterjesztésnek valószínűleg téves az a szövegezése, hogy az ár és anyaghivatal [sic!] folyósítsa az összeget, mert nem tartozik hatáskörébe. A félreértés valószínűleg onnan van, hogy Varga István a hitelvéleményező bizottságnak is elnöke és ilyen minőségében járult hozzá a hitelhez.

mellett szerepel a két javaslattal kapcsolatos T.3686/1946. és T.3751/1946. sz. igazságügyminisztériumi elutasító álláspontot tartalmazó levél is. Az elutasítás indoka az volt, hogy a javaslatok nem ismertették kellő részletességgel a rehabilitációban részesítés indokait.

⁵⁷ Az 57 581/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztésében a miniszter a magyar–jugoszláv személy- és poggyászdíjsszabás megtárgyalása céljából javasolta kiküldeni Belgrádba dr. Bodnár Jenőt, a MÁV főtanácsosát és dr. Iványi János tanácsost. Szükségesnek tartotta, hogy a tárgyalásra a Magyar Nemzeti Bank képviselője is kiutazhasson.

⁵⁸ Az 59 872/1946.Közl.M.I.1. sz. előterjesztésben — a jegyzőkönyvben említett vezetőkön kívül — dr. Nánássy Béla igazgatóhelyettes is a kiküldentő bizottság tagjaként szerepel. Hangsúlyozta az előterjesztés, hogy az osztrák tranzit kérdése Magyarország számára életbevágó fontosságú volt, mivel Ausztrián át bonyolódott le a Belgiumban és Franciaországban feladásra került amerikai kölcsönből származó anyag, valamint a svájci magyar gazdasági szerződés folyamánaképpen feladásra került áruk forgalma.

⁵⁹ Szám nélküli előterjesztésében a miniszter 8 ív terjedelmű, 100 000 példányban megjelenő, főleg a vidéki lakosság tájékoztatását szolgáló naptár kiadására tett javaslatot. Hangsúlyozta ugyan a naptár pártok fölötti jellegét, mégis jelezte, hogy valamennyi pártvezértől, minisztertől és minden fontos gazdasági és társadalmi kérdés szakemberétől kér bele cikkeket.

Megemlítette, hogy az ilyen jellegű kiadvány népszerűségére tekintettel, az eladási árból befolyó összeg fedezetet fog nyújtani a hitel visszatérítésére.

61. 1946. október 16.

Szakasits Árpád államminiszter: Ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy november hó 18-án lesz egy esztendeje annak, hogy a koalíciós kormány megalakult. Ennek az egy esztendőnek nem kicsi alkotásait a nép elé kell tární, összefoglalva. A demokrácia alkotóképességeit propagandaképpen kell, esetleg rendeletekkel összefoglalva, nyilvánosságra hozni. Egy kis könyvecskének kiadására gondol, ami teljesen független lenne a naptártól. 4 ív elegendő volna.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter:* Szóvá kell tenni, hogy nincs törvénytár. Ennek kiadásáról is kell gondoskodni és bejelenti, hogy ennek előkészületei folyamatban vannak.

Szakasits Árpád államminiszter: A minisztertanács kérje fel a tájékoztatásügyi minisztert egy propaganda füzet kidolgozására, amely könyvecske a Tildy-kormánytól kezdve összefoglalná az elmúlt esztendő alkotásait, eredményeit.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁰

[60] 59

Külügyminiszter [képviselőtében Bolgár követ] előterjeszti javaslatát a Németalfölddel való diplomáciai kapcsolat felvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶¹

[61] 60

Külügyminiszter [képviselőtében Bolgár követ] előterjeszti javaslatát a Jugoszláviával való diplomáciai kapcsolatok felvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶²

⁶⁰ A hatályos jogszabályok gyűjteményének kiadására a Gazdasági Főtanács 20 000 Ft bevétellel ellensúlyozott hiteltüллépést engedélyezett. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XV. ülés 1946. október 22., 17. pont.) Feltehetőleg az igazságügyminiszter javaslata alapján került sor a „Két év hatályos jogszabályai. 1945–1946.” című kötet kiadására (Függelék: 1943–1944. évi hatályos törvények. Szerkesztették: dr. Bacsó Ferenc miniszteri osztályfőnök, az Igazságügyi Minisztérium törvényelőkészítő osztályának vezetője, dr. Mikos Ferenc ítéletáblai bíró, dr. Szabó Imre miniszteri osztálytanácsos, dr. Némethy László miniszteri osztályfőnök, dr. Szabó Jenő miniszteri osztályfőnök, az Igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztályának tagjai. Grill Károly Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1947.)

⁶¹ Szám nélküli előterjesztésében jelentette a külügyminiszter, hogy Németalföld (Hollandia) moszkvai követsége a magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság útján közölte a magyar kormánnyal, hogy helyre óhajta állítani a diplomáciai viszonyt. A külügyminiszter 1946. szeptember 25-én levélben értesítette a Szövetséges Ellenőrző Bizottságot, hogy amennyiben részéről nem merül fel kifogás, kész a diplomáciai kapcsolat helyreállítására. Ehhez kérte a minisztertanács hozzájárulását.

A külügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra a Miniszterelnökségen ráírták: „Személyi tétel egyelőre nem szerepel.”

⁶² Szám nélküli előterjesztésében jelentette a külügyminiszter, hogy a magyar és a jugoszláv béke delegáció párizsi tárgyalása során a jugoszláv külügyminiszter készségét fejezte ki a diplomá-

61. 1946. október 16.

[62] 61

Külgyminiszter [képviselőben Bolgár követ] kéri a minisztertanács hozzájárulását a Fülöp-szigetek köztársasági kormányának elismerése tárgyában. Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶³

[63] 62

[Báránys] Közellátásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a Nemzetközi Vöröskereszt és egyéb külföldi segélyakciók költségeinek biztosítása tárgyában. A népjóléti miniszter nem jó néven veszi, hogy UNRRA adományokból történjék az akció költségeinek fedezése.

[Molnár] Népjóléti miniszter: Ha a pénzügyminiszter biztosítja azt a kiadást, ami jelentkezik ezáltal, akkor hozzájárul.

[Báránys] Közellátásügyi miniszter: Nem lehet megtagadni az akciók kérését. A svédek pl. gyermekeket teleltetnek Magyarországon, aminek a költségeit nekünk kell vállalni, nagy adományokkal szemben.

[Rácz] Pénzügyminiszter: A javaslatot kéri levenni a napirendről és a legközelebbi minisztertanács elé terjeszteni.

[Báránys] Közellátásügyi miniszter: Előterjesztését a napirendről leveszi. Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁴

[64] 63

[Báránys] Közellátásügyi miniszter bemutatja az új kenyeret, melynek sütésére a pékek kötelezve lesznek. Összeállítása a következő 40% búza, 40% rozs, 10% árpa és 10% kukorica. Ha a pékek garantálják, hogy ilyet fognak sütni, több kukoricát nem kell belekeverni. A fejadagok leszállítása egyelőre nem szükséges.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁵

[65] 64

[Báránys] Közellátásügyi miniszter: Szóvá teszi a Szent István körút 11. számú ház lakóinak helyzetét, akiket 24 óra alatt kitétek lakásukból. 34 lakó-

ciai kapcsolat helyreállítását illetően. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság ehhez hozzájárulását adta. Kérte a minisztertanács hozzájárulását.

A külügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra a Miniszterelnökségen ráírták: „Személyi tétel egyelőre nem szerepel.”

⁶³ Szám nélküli előterjesztésében a külügyminiszter kérte, hogy a kormány járuljon hozzá a Fülöp-szigetek Köztársaság kormányának elismeréséhez. Jelezte, hogy az Egyesült Államok elnöke 1946. július 4-én nyilvánította ki a köztársaság függetlenségét, amely felett 1898 óta gyakorolt uralmat. A köztársaság első elnöke Manuel Roxas, alelnöke Elpidio Quiride. Kérte, hogy a kormány elismerésének tényét a Szövetséges Ellenőrző Bizottsággal közölhesse.

A külügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra a napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen hozzáfűzték: „Személyi tétel egyelőre nem szerepel.”

⁶⁴ Lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 74. napirendi pontját.

⁶⁵ Előzményéről lásd a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 45. napirendi pontját.

ról van szó, akik ugyan hozzájutottak valami kényszerlakáshoz, de ott sem ablak, sem megfelelő [mellék] helyiség rendelkezésükre nem áll. A lakók pénzbeli kártalanítását kéri a megcsináltatott ablakokért és egyéb investálásért, amit már a lakásokra költöttek.

Minisztertanács a népjóléti minisztert utasította a Szt. István körút 11. számú ház 34 lakója kérelmének kivizsgálására.⁶⁶

[66] 65

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy vidéken teljesen eltűnt a textil. Veszedelmes jelenség az infláció felé.

Szakaits Árpád államminiszter: Kapott ilyen jelentést ő is. A textilvonalon a legsúlyosabb esetek vannak. A csempészek viszik ki az árút Romániába, ahol jóval drágább a textil. A gyárak a kiskereskedőktől felárat kérnek, továbbá árukapcsolást eszközölnék, és a már megrendelt árukat nem hajlandók más-képp leszállítani.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Ilyen irányban már történt intézkedés az árhivatalnál, ha másképp nem megy, provokátorokat kell a kereskedőkhöz küldeni és rajtaütésszerűen példát statuálni.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Nagyon tiszteli a rendészetet, de gazdasági kérdéseket nem lehet rendészetileg megoldani. Az agráröllő nyílása nagy. Tehát ha nem oldjuk meg a bérmunkafizetések kérdését, nem tudjuk tartani az ipari árakat sem. Próbáljuk meg a gyárban lévő árukat lefoglalni és detail áron kiárúsítani. Igen nagy visszaélések vannak a gyárakban.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Vajda államtitkár]: A csempészésnek a következő oka van: a pamutot annak idején igen olcsón kaptuk és ahhoz alakultak a textilárak. Azonban időközben a pamutárak felmentek és emelkedtek, nemzetközi viszonylatban 30 cent különbséget jelent. Romániában időközben a 60 centes árból 90 centes árak alakultak ki. A mi pamutáraink nagyon olcsók. A pamut dollárárának következtében emelkednek a textilárak. Inflációszerűen jelentkezne, ha emelnénk most az anyagok árát, gazdaságilag ez majdnem megoldhatatlan. A gyárak azzal védekeznek, hogy ráfizetnek a bérmunkára, pedig igen jól jártak az orosz pamuttal. Távolról sem lezárható kérdés. A finanszírozás nehézségei mellett nem marad kellő szabad kapacitás, amivel finanszírozzák az orosz bérmunkákat. Ezt azonban csak ürügyként vetették fel a hitel felemelése miatt.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: A gyárak 50 millió forintos kérése 6–8 millió forinttal elintézhető lenne, mert nem fizetnek rá ma sem az orosz bérmunkákra. A gyárak fennmaradó készletét egyrészt maximális áron, másrészt szabad áron eladhatják. Ez érvényesült az inflációs világban. Most csak kötött

⁶⁶ Az épületet, mint volt német ingatlant a szovjet olajtársaság céljára üritették ki. Lásd a [46.] 129. sz. jegyzőkönyv 34. napirendi pontját.

61. 1946. október 16.

áron adhatják portékáikat. A West Orient, amely felvásárolta annak idején a készleteket, maximális áron adta el kiskereskedőknek, s még ma is van némi készlete. Hivatalos áron juttatta el az árukat a falunak. Ezután jött a KOKSZ óriási manővere. Az állam visszaadta az orosz textil eladási jogát a gyáraknak. Más út nincs, mint a kartont és a flanelt állami elosztás tárgyává tenni. Szóba kell hozni az egykézrendszert. Vagy behozzuk a jegyrendszert, vagy pedig adót kell bevezetni a textilárakra. Ez utóbbit azonban nem javasolja. Ezzel kiegyenlíthetnénk az árszínvonalat. Románia és Magyarország között ebben a pillanatban 60% az árszínvonalkülönbség. A többi textilárúnál nincs hiány.

Rákosi Mátyás államminiszter: Meg kell akadályozni a csempésztést minden eszközzel. Komoly segítség volt a gyáraknak az orosz gyapotvásárlás, amit annyit szídtak, nagyon előnyösnek bizonyult. Megdrágultak a termelési költségek, mondják, pedig ez nem áll, mert egy fillérrel sem drágultak meg. Meg kell nézni a gyárosok tevékenységét, nem csak a panaszuk szempontjából. Hiszen láthattuk, hogy nem kell [a] panaszkodásukat komolyan venni, mert amikor kijelentették, hogy tönkrementek és garanciát kértek a miniszterelnöktől, igen tetemes jövedelmük és hasznuk volt. Véghetetlen uezsora folyik a kapitalisták között. A kisemberek úgy érzik, hogy megint infláció van. A gazdasági rendőrséget is mozgósítani kell. Még egyetlen igazi nagy feketézőnek sem történt komoly baja. Példát kell egyszer már végrehajtani. [sic!]

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter:* A múlt év decemberében azért zároltunk, hogy a forint idején az áruk oda jussanak, ahová kell. Ezért állítottuk fel az Anyag- és Árhivatalt. Úgy látszik, hogy ez a hivatal nem csinál semmit. Ha a falutól elvesszük a termést, kötelezzük őket beszolgáltatásra és elszámoltatjuk őket a vetőmagszükséglet miatt, akkor a szövetkezeteken keresztül áruhoz kell őket juttatni.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* A közellátásügyi miniszter tegyen javaslatot a textiljegyek, vagy utalványrendszer kidolgozására.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁷

[67] 66

[*Jócsik*] *Áttelepítési Kormánybiztos:* Dr. Okáli, Dániel a csehszlovák áttelepítési bizottság vezetője megjelent nála a mai napon 10 órakor és a jegyzőkönyvhöz csatolt előterjesztést tette.⁶⁸ Ehhez az előterjesztéshez hozzá kell

⁶⁷ A szovjet–magyar pamutszállítási egyezményről lásd a [7.] 90. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és b) mellékletét, a [8.] 91. sz. jegyzőkönyv 63., valamint a [44.] 127. sz. jegyzőkönyv 17. napirendi pontját.

⁶⁸ Dr. Okáli, Dánielnek a 4500 magyarországi szlovák család Csehszlovákiába, illetve 3000 magyar család Magyarországra még 1947. január 1-je előtti áttelepítésére vonatkozó javaslata megtalálható a jegyzőkönyv mellett. Javaslataiban Okáli kérte, hogy az áttelepítést azonnal kezdjék meg, s hogy a lakosságcsere egyezményben foglaltaknak megfelelően az áttelepítést mind a két fél saját vasúti szerelvényeivel, mozdonyaival és saját személyzetével hajtsa végre. Végül megie-

fűznie, hogy az Áttelepítési Kormánybiztosság a sötétben tapogatózik, mert annak ellenére, hogy a csehszlovák tárgyalások Párizsban már napokkal ezelőtt végetértek, a magyar delegáció még mindég nem érkezett meg. A csehszlovák delegáció kétszer intézett ostromot az új ajánlat elfogadására a kormánybiztossághoz, de a magyar delegáció Pestre érkezése előtt nem foglalhatnak ebben állást.⁶⁹ Nehézségeket lát a szállításoknál. Itt a közlekedésügyi miniszter szakvéleményére van szüksége. Bizonyos mértékig kész helyzetet szeretne teremteni szállítási szempontból. Csehszlovákiából a szállításokat, részben teherautókkal, részben tengelyen a magyar kormány köteles fedezni. Ajánlani azt tudja, hogy a minisztertanács vétesse le ezt az előterjesztést a napirendről és utalja a pénteki, vagy a következő minisztertanács elé, hogy közben információkat tudjon beszerezni a hazatért párizsi delegációtól, amelyeket esetleg fel tudunk használni. A határozatra azonban feltétlenül szükség van, hogy azt a csehszlovák delegációval még ma közölni tudja.

Rákosi Mátyás államminiszter: Abszolút nincs a magyar kormány kötelezve arra, hogy órákon belül adjon választ. A kérdés sokoldalú megfontolás tárgyát képezi.

Minisztertanács az előterjesztést a napirendről levette és utasította az áttelepítési kormánybiztost, hogy javaslatát a legközelebbi minisztertanácson ismételten terjessze elő.⁷⁰

[68] 67

[Nagy] Miniszterelnök: Nincs még rendezve a minisztereknek a minisztertanácson való helyettesítése. Azt a gyakorlatot kell kialakítani, hogy a minisztert távollétében a politikai államtitkár helyettesíti a minisztertanácson.

[Ries] Igazságügyminiszter: A magyar közjog nem ismer politikai és adminisztratív államtitkárt, egyszerűen államtitkárról beszél. Kifejlődött egy gyakorlat, hogy a kormányválságnál lemondanak a politikai államtitkárok is, akik a pártok által voltak delegálva. Az 1901-es összeférhetlenségi törvény⁷¹ is csak nyugdíj szempontjából ismer megkülönböztetést. Szerinte az a természetes, hogy a miniszter maga határozza meg, hogy ki helyettesítse őt.

[Nagy] Miniszterelnök: Az egyik államtitkár politikus, a másik tisztviselő.

gyezte, hogy e javaslat végrehajtása nem vághatott elébe a még függőben maradt elvi kérdések tisztázásának.

Okáli javaslatának szövege csaknem szó szerint szerepel a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 9. napirendi pontjában. Itteni közlésétől ezért eltekintettünk.

⁶⁹ A magyar delegáció Párizsból való visszatéréséről lásd a jelen jegyzőkönyv 2. jegyzetét.

A csehszlovák delegáció ezt megelőző javaslatáról lásd a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját.

⁷⁰ Lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 9. napirendi pontját.

⁷¹ Az 1901. évi XXIV. tc. szólt az összeférhetlenségről.

61. 1946. október 16.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Tapasztalatból tudja, mint volt államtitkár, hogy a politikai államtitkárt [a] képviselők közül választották. Az 1848. évi III. törvénycikk szerint is a politikai államtitkár [csak] a parlament tagja lehet,⁷² ez nem összeférhetetlen.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ha valamely képviselőlől államtitkár lett, akkor le kellett mondania és újból választottak.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Mindig a politikai államtitkár volt a miniszter helyettese, jóllehet rangban az adminisztratív államtitkár volt az idősebb.

Rákosi Mátyás államminiszter: Itt két kérdés van. Az egyik az, hogy automatikusan a polttikai államtitkár helyettesíti a minisztert, a másik pedig, hogy a miniszter határozza meg helyettesét. Helyenként jelenleg két politikai államtitkár is van.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A koalíció nem véletlenül követeli azt, hogy a kommunista minisztert kiszagda államtitkár helyettesítse.

Szakasits Árpád államminiszter: A miniszteri felelősség eldönti a kérdést akkor, amikor valakire rábizza helyettesítését. Elvben azt kell mondani, hogy szakdolgozokban a politikai államtitkár a helyettes, de a miniszter rendelkezék, melyik államtitkárt küldi ki.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Megoldható úgy is, hogy a politikai államtitkár referáljon annak a miniszternek, aki különben helyettesíti a távollevő minisztert.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Nagyon nehéz álláspontot foglalni pl. az ő tárcájánál, ahol több államtitkár van.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A belügynél ez már nem vitás, mert a koalíciós megegyezés még tavaly november 18-án eldöntötte azt, hogy a belügyminisztert a kiszagdapárti államtitkár helyettesíti.⁷³

⁷² A „Független magyar felelős minisztérium alakításáról” szóló 1848. évi III. tc-ben ilyen értelmű meghatározás nem található. Talán a törvény 20. §-ára gondolt a miniszter. Ez kimondta: „Az Ő Felsége személye körül leendő miniszter mellé a kívántató hivatalos személyzettel két álladalmi tanácsos rendeltetik, kik jelenleg a magyar kir. udv. kancellária előadó tanácsosai közül fognak az illető miniszter előterjesztésére nevezeteni.” Az ehhez tartozó jegyzet azonban jelezte, hogy „e § hatályát veszette, mert az állami tanács meg nem alakult (erről a 19. §-ban volt szó), az Ő Felsége személye körüli minisztérium tisztikara tehát a többi minisztérium tisztikarával egyenlő módon alakult meg és egészítettik ki”.

⁷³ Az 1945. novemberi nemzetgyűlési választás után megindult s két héten át tartott pártközi tanácskozás — amelybe a szovjet kormány és Vorosilov marsall, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság elnöke döntő módon ismételten beleszólt — november 14-én határozott a tárcák és november 16-án az államtitkárok pártok, illetve személyszerinti elosztásáról. Az államtitkárok személyére vonatkozó megállapodás néhány napon belül bizonyos fokig módosult. A Belügyminisztériumhoz egy kiszagdapárti és egy szociáldemokrata államtitkárt terveztek kinevezni. (Népszava, 1945. november 17., illetve Szabad Nép, 1945. november 23.)

61. 1946. október 16.

[Ries] *Pénzügyminiszter*: Az nem megoldható, hogy referáljon a politikai államtitkár a helyettesítő miniszternek, mert éppen elég a saját dolgát előadni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Javaslatát most kérés formájában teszi fel a minisztertanácsnak.

Rákosi Mátyás államminiszter: Az előterjesztéssel nem értettünk egyet, de a kérésnek helyt adunk.

Minisztertanács azt az álláspontot foglalta el, hogy a minisztereket távollétük vagy akadályoztatásuk esetén a minisztertanács ülésén a politikai államtitkár helyettesíti.

[69] 68

[Mistéth] *Újjáépítési miniszter* előterjeszti javaslatát Károlyi Mihály lakásának végleges rendezése tárgyában. A közeli napokban hazatér Károlyi Mihály és még nincs lakása. Most végre a Gábor Áron utca egyik villájára megegyeztek, és [ez] alkalmas is lenne, de a költségek fedezésére összesen 150 000 forintra van szüksége. Kéri a minisztertanács hozzájárulását. Addig is, amíg ez a lakás teljes elintézést nyer, Károlyi Mihályék apartmanja a Gellért Szállóban lesz, ami napi 800 forintba kerül. A bútorok a fenti összegből 60–70 000 forintba kerülnek.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A költségeket lehetőleg le kell redukálni.

Szakasits Árpád államminiszter: A költségeket feltétlenül redukálni kell, mert ilyen szegény ország képtelen ekkora összeget rendelkezésre bocsátani reprezentációs költségekre. Próbálja az újjáépítési miniszter a feladatát olcsóbban megoldani.

Minisztertanács Károlyi Mihály lakásügyének rendezése céljaira egyszázötvenezer forint folyósításához hozzájárult.⁷⁴

Minisztertanács délután 2 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Vas Zoltán nem szerepel e felsorolásban, ő és rajta kívül Rác Jenő, Bán Antal, Vajda Imre, Nagy Miklós, Ries István, Molnár Erik és Balogh István nem írta alá a jegyzőkönyvet.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 3–30., a 32–49., az 52–61. és a 66. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

⁷⁴ A kérdés közvetlen előzményéről lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 7. napirendi pontját.

62. 1946. október 24.

[62.] 145.

Jegyzőkönyv

az 1946. évi október hó 24. napján reggel 9 órakor Nagy Ferenc elnökle-
alatt tartott rendkívüli minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Rajk László belügyminiszter, Mistéth Endre újjáépítési miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Dr. Rácz Jenő pénzügyminiszter, Dr. Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Dobi István földmívelésügyi miniszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter képviselőtében Szolnoki István államtitkár, Dr. Eröss János, a Jóvátételi Hivatal elnöke, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Bartha Alber honvédelmi miniszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök*: Megnyitja a minisztertanács ülést. Bejelenti, hogy a mai rendkívüli minisztertanácsot a Petrozsényi Román Kőszénbánya Rt. részvényeinek felértékelésére összeállított magyar bizottság Moszkvában való tárgyalásainak eredményeiről való [sic!] beszámolója céljából hívta össze.¹ Felkéri Eröss János államtitkárt, hogy beszámolóját tartsa meg.

Dr. Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: A moszkvai delegáció összefoglaló jelentését már megküldötte a szakminisztereknek, de ha a miniszterta-

¹ A Petrozsényi Román Kőszénbánya Rt. magyar tulajdonban volt részvényeit a kormány a jóvátétel egy részének teljesítéséeként felajánlotta a Szovjetunióknak. Ez a kérdés a magyar kormánydelegáció moszkvai tárgyalásai során is napirendre került (lásd a [19.] 102. sz. jegyzőkönyvet és 11. jegyzetét). E tárgyalások nyomán utazott Eröss János vezetésével egy küldöttség Moszkvába a magyar tulajdon felértékelése céljából. (Lásd az [55.] 138. sz. jegyzőkönyv 22. napirendi pontját és jegyzetét.)

nács valamelyik tagja részleteiben kívánja megismerni, szívesen szolgál felvilágosítással. Összefoglaló jelentése az összes részletadatokat tartalmazza. Moszkvából eltávozásakor azt a nyilatkozatot tette, hogy jelentését visszaérkezése után két napon belül megteszi. Ennek megfelelően is nyújtotta [ezt] be. Most elvi határozatokat kér a minisztertanácstól a következő kérdésekben:

1. Úgy kívánja-e tekinteni a magyar kormány a petrozsényi érdekeltséget, mint a jóvátétel keretébe tartozó kérdést, aminek következményeként megállapítást kell, hogy nyerjen, vajon 1938-as értékekben számolunk, vagy pedig a ma fennálló értékben, mert nagy különbségek mutatkoznak.

2. Foglaljon állást a minisztertanács abban a kérdésben, hogy vagyonérték vagy részvényérték átszámításával kívánja az elszámolást. A rendelkezésre álló 80.80%-ot kívánja átadni a petrozsényi érdekeltségeknek vagy csak a vállalatot érdeklő 61.65%-ot. Ebben az esetben kimarad egy 19%-nyi részvénypakett. El kell dönteni a magyar kormánynak, hogy a fennmaradó kisebbséggel kezdjen-e valamit vagy az veszendőbe menjen?

4.² Bármilyen választ is ad, tesz-e elvi nyilatkozatot olyértelemben, hogy a megegyezés érdekében Szergejev által ajánlott módon kíséreltetik meg a számítás, kijelentve, hogy ez nem helyes értékelési mód, és csak a jó eredmények végett tesz kísérletet az ilyen elszámolásra. A tegnapi Gazdasági Főtanács foglalkozott részleteiben is ezzel a kérdéssel. Abban az esetben, ha a minisztertanács úgy dönt, hogy a Szergejev által ajánlott módon kész számolni, eldöntendő, hogy mik lennének azok a módok, amelyek mellett egy olyan végösszeghez eljutnánk, amiről beszélni is lehet.³

[Nagy] *Miniszterelnök*: Van-e erre nézve valamilyen javaslata Erőss államtitkárnak?

² Elírás történhetett, mivel a 3-as sorszám hiányzik.

³ A Gazdasági Főtanács 1946. október 22-én foglalkozott — lényegében a jelen jegyzőkönyvben is megfogalmazott értelemben — a kérdéssel. „Kiindulási alapként elfogadhatónak tartja — olvasható a határozatában — a részvények olyan rendszer szerint, illetőleg olyan összegben való felértékelését, amilyen összeg a részvények után 1938. évben fizetett osztaléknak az 1938. évi romániai betéti kamatlábbal történő tőkésítéséből adódik. A felértékelési elvek megállapítására kijelölt bizottság részére azonban további irányelvül kell megadni:

a) igyekezzék az 1938. évet követő beruházásokra, valamint a rejtett nyereségre való hivatkozással a felértékelt összeg felemelésére,

b) lehetőleg a részvények 80%-ának, tehát a teljes magyar érdekeltségnek eladására törekedjék, továbbá

c) a vételárnak a jóvátételbe mielőbb, minél nagyobb mértékben való beszámítását szorgalmazza.

A fenti irányelveknek a minisztertanács által történő jóváhagyása esetén ilyen értelemben kellene a tárgyalások újrafelvételére az ajánlatot megtenni.” (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XV. ülés. 31. napirendi pont.)

62. 1946. október 24.

Dr. Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: Ha a minisztertanács úgy dönt, hogy kész tárgyalni a még elfogadható értékelési módról, akkor van egy javaslata.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A Gazdasági Főtanács tegnap elfoglalt álláspontját a miniszterek egy része ismeri csak. Ezért jó lenne, ha a pénzügy-miniszter ismertetné azt.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A Gazdasági Főtanács meghallgatta a pénzügy-miniszter, [az] iparügyi miniszter és a Magyar Nemzeti Bank szakértőjét. Ezek véleménye alapján az első felvetett kérdés eldöntöttnek tekintendő éspedig, amennyiben jóvátétel keretébe tartozik a kérdés, úgy az 1938-as + 10% értékkel kell értékelni, azonban a mai értékállapotnak megfelelően. A második kérdésben, hogy vagyonerőérték vagy részvényérték, úgy határozott, hogy fogadják el a Szergejev által javasolt módszert, aminek 26–31 millió dolláros érték lenne az eredménye, azonban kéri ennek a kiterjesztését azokra a beruházásokra, amelyek az 1938-as árfolyammal nem jutnak kifejezésre, tehát 3, illetve 2.5%-os osztalékkal. Ha eladásról van szó, akkor a teljes eladás mellett kell dönteni, tekintettel arra, hogy az ilyen kisebbséggel már nem lehet sokat kezdeni. A románok ennek a kisebbségnek a rovására retorziókat fognak érvényesíteni. Nem látja keresztülvihetőnek azt a javaslatot, hogy a 20%-ot próbáljuk elkülöníteni és az aranybányákra átvinni. Azt is javasolja a Gazdasági Főtanács, hogy a miniszterelnök intézzen a Szovjetunió külkereskedelmi miniszteréhez egy táviratot. A távirat szövege a következő legyen: „Mikojan miniszterelnök-helyettes úrnak,⁴ a Szovjetunió külkereskedelmi minisztere, Moszkva. A magyar kormány kész a petrosényi részvények átadása ügyében a tárgyalásokat újból felvenni, kiindulva az értékelés tárgyában a szovjet részéről legutóbb javasolt módszer, — nevezetesen a vállalat 1938. évi nyereségének a romániai átlagos 1938. évi betéti kamatlábbal történő tőkésítése — alapján adódó összegből, amely azonban megfelelően növelendő az 1930. évi osztalékban kifejezésre nem jutó beruházási értékek miatt. A magyar kormánynak ez a nyilatkozata azon feltevésen alapul, hogy a megállapodás haladéktalan megkötése révén lehetővé fog válni a vételárnak az 1947-es jóvátételi kötelezettségbe való azonnali beszámítása és az 1947. évi jóvátételi program kellő időben történő megváltoztatása. A magyar kormány a tárgyalások mielőbbi folytatása céljából kéri a szovjet kormány megbízottainak kiküldését Budapestre. Nagy Ferenc miniszterelnök.” Ez volna a távirat szövege. Javasolja, hogy hatalmazza fel a minisztertanács Eröss János irányítása alatt működő bizottságot, hogy a tárgyalások újrafelvétele esetén — a kormány végleges jóváhagyásától függően —

⁴ Mikojan, Anasztasz Ivanovics (1895–1978) örmény származású szovjet kommunistapárti vezető. 1926-tól 1955-ig több ízben volt bel- és külkereskedelmi, illetve élelmezésügyi miniszter, a minisztertanács első elnökhelyettese. 1964-ben államfővé választották, 1965 végén nyugalmomba vonult.

mostmár nem csak az értékelés, hanem a megállapítandó árakról is tárgyalhas-
son.

Dr. Erőss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: Javasolja, hogy a szöveg azon része, mintha ez a delegáció javaslata volna, változzék meg akként, hogy ez a Gazdasági Főtanács, illetve elfogadás esetén a minisztertanács javaslata. Ne szolgáljon megtévesztésül, hogy van egy jóvátételi és az 1938-as ár közötti reláció is. Ennek az érték-megállapításnál nincs jelentősége, csak annak, hogy a petrozsényi érdekeltiségnek valódi jelenlegi vagy azon aluli értéke állapíttassék meg. Figyelemmel kell lenni arra, hogy a jóvátételi dollár 2-3 dollárt tesz, tehát az értékmegállapításnál nem lehet ez irányadó. Az álláspont az legyen, hogy a magyar kormány a Szergejev által tett értékelési módot elvileg nem teszi magáévá, de megpróbál ahhoz közeledni, véleménye szerint a részvények valóságos értékének megállapítása nem képzelhető el másképp, mint a társasági vagyon értékelése útján. Minthogy azonban a tárgyalások célja nem az, hogy a részvények értékelésére vonatkozólag elméletben leghelyesebb módszer állapíttassék meg, hanem az, hogy lehetőleg megegyezés jöjjön létre arra vonatkozólag, milyen összegben számíttassanak be a szóbanlévő részvények a magyar állam terhére fennálló jóvátételi kötelezettségekbe, a magyar kormány a következő javaslatot tenné: tekintettel arra, hogy a petrozsényi rt. által kibocsátott részvények névértéke darabonként 500 lej és a társaság az 1938. évre 32.5 lej részvényenkénti osztalékot fizetett, a részvények hozama a névértékhez viszonyítva 1938-ban 6.5% volt. Osztalékként a kiöntött [sic!] összeg helyett a mérleg szerint kimutatott tiszta nyereség teljes összegét lehetne alapul venni, vagyis a tartalékok dotálására fordított és a következő üzletév számlájára átírt összeget is. Ebben az esetben a részvények hozama valamivel magasabb százalékos lesz ki és az alanti számítás ennek megfelelően módosul. 1938-ban a romániai nagy bankok látra szóló folyószámlabetétek után legfeljebb évi 2% kamatot térítettek. A petrozsényi részvények hozama tehát 3 és egynegyedszer akkora volt, mint a névértéküknek megfelelő bankbetét után élvezett kamat. Ezen az alapon számítva az 500 lej névértékű részvény értéke 1625 lejnek felel meg. Minthogy az alaptőke 2 820 000 db, egyenként 500 lej névértékű részvényre oszlott, az összes részvények értéke 4 582 500 000 lej. A svájci frank 1938. évi átlagos árfolyama 100 lej 3.25 sv. fr.. A petrozsényi összes részvényeink értéke tehát 1938-as árfolyamon 148 900 000 sv. fr. volt, vagyis 1 dollár 4.2 sv. fr. árfolyamon számítva 35 500 000. Ehhez hozzáadandó az 1938 óta bekövetkezett áremelkedés fejében a fegyverszüneti egyezményben megállapított 15%, azaz 5 300 000, úgyhogy az összes részvényeink értéke 40 800 000. A Szovjetunió kormányának képviselői által közölt adat szerint a részvényekből magyar tulajdonban cca. 62% van. Ennek értéke a fenti számítás szerint 25 300 000 \$. A magyar kormány az értékelési módszerre vonatkozó elvi álláspontjának fenntartása mellett hajlandó olyértelmű megállapodást létesíteni, hogy a petrozsé-

62. 1946. október 24.

nyi alaptőkénének mintegy 62%-át képező részvények ellenértéke [a] fenti dollárösszegben számítassék be az 1946., illetőleg [az] 1947. évi jóvátételi szolgáltatásokba.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Az elvi álláspont fenntartásának kifejtésében hasznot nem lát, de komoly károktól tart. Bizalmatlanságot kelt és a tárgyalásokat zavarja. Nem tud arról, hogy részvényeket folyószámla-kamatlábon értékeltek volna és így nem látja értelmét annak, hogy ezzel az [nem] elfogadható módszerrel kalkuláljunk.

Dr. Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: Az elvi fenntartásnak az esetben, ha megállapodás létrejön, nincs jelentősége, de számolni kell azzal, hogy esetleg harmadik személyre, vagy döntőbíróra bízzák a vitás kérdést, és akkor nem közömbös, hogy fenntartás nélkül fogadtuk-e el a felajánlott módokat. Ha nincs kifejezve a fenntartás, akkor irányadónak veszik, holott nem feltétel jellegű volt.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Nem ért egyet ezzel a felfogással, mert ha nem jön létre a megállapodás, akkor az egyezségi tárgyalások nem bírnak irányadó jelleggel.

Rákosi Mátyás államminiszter: Két megjegyzést kíván csak hozzáfűzni a kérdéshez. A távirat elején arról van szó, hogy mi elfogadjuk alapul az 1938. évi „nyereségének” a romániai átlagos 1938. évi betéti kamatlábbal történő tőkésítést. A „nyereségének” szó helyett „osztalékának” szót kell bevenni. A tegnapi megbeszélés során kialakult az, hogy az egész összeget a következő esztendőre számolják el, amennyiben 20 millió fölül lesz az összeg. Kifejezésre kell juttatni, hogy a bizottság, amelyik tárgyal, a jövő évre a *maximumot* igyekszik biztosítani. Bele kell venni a táviratba: „minthogy azonban az 1938. évi osztalékban az 1938. utáni beruházások nem jutnak kifejezésre, szükségesnek tartja a magyar kormány, hogy az 1938. évi osztalék alapján kiszámított érték az 1938 utáni beruházásoknak megfelelően felemeltessék.” Ezt kategorikus módon kéri felvenni. Itt van továbbá a felértékelés összege. Itt csalódás ért bennünket, mégpedig kellemes és kellemetlen csalódás. Amennyiben megvizsgáltuk az összeget megállapítást nyert, hogy a román bankoknak háromszázalékos volt az 1938-ban a bankok betétje. [sic!] Ez módot adott arra, hogy három- és négyszeresen számoljunk, ami 20 millió dolláron felüli összeget adott ki. Kellemetlen csalódás volt az, hogy a bizottság ugyanakkor nekünk 6 millió dollár körüli összeget emlegetett. Feltételezhető, hogy a bizottság ezt jóindulatúlag számolta ki, de most kiderült, hogy ez háromszor, vagy négyszer kevesebb összeg. Nem tudja megérteni hol kapták ezt a különbséget. Nem a folyószámla-kamatlábát kell venni, hanem mindég a betéti kamatlábát, tekintettel arra, hogy a részvények hozadékát össze kell hasonlítani a mindenkor betétekkel. Ha felemelik a kamatlábát egy százalékkal, akkor piacra dobják a papírokat. Mi 3%-ot vettünk alapul, és csak ezt lehet képviselni és csak ilyen

módon lehet átszámítani dollárra, vagy svájci frankra. Ha 3%-kal tőkésítünk, az 1/6-od különbség. Ezt hivatalosan is meg kell állapítani. Ha a kamatláb 2.5%, akkor 20 millióval emelkedik az összeg.

Dr. Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: Nem is magyar érdek, hogy az egész összeg 1947-re állíttassék be, mert ezt a Szovjetunió kormánya sem fogadná el, és ez nem érdeke a kímélni kívánt magyar iparnak sem. Esetleg 1949-ig lehet továbbmenni és progresszivitást biztosítani. A 6.2 milliós értékelés onnan van, hogy Szergejev adott mindjárt kamatlábat is. 3%-ról nem volt egyáltalán szó, nem tett javaslatot abban a tekintetben, hogy melyik kamatlábhoz ragaszkodik.

Rákosi Mátyás államminiszter: A bankoknál kevesebb kamatlábat szoktak fizetni, ha 4%-os a kamatláb általában, akkor a bankok 2, a nagyobb bankok 3%-ot adnak. A Nemzeti Bank nem fogad el bankbetéteket, tehát ott nincs kamatláb. De lehet a többi magyar bank kamatlábat venni alapul, összehasonlítva a romániai bankok kamatlábéval. Az összes források 3%-ot mondanak és nem 6, vagy 7%-ot.

Dr. Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: Pedig így jutottak a 6.2 milliós összeghez.

Rákosi Mátyás államminiszter: Akkor valami hiba történt a számolásnál, mert 6, vagy 7% mellett sem ennyi az összeg.

Dr. Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: A Hitelbank kiküldöttei nem védtek a bankot. Bizonyos intervenciók alapján dolgoztak.

[Rácz] Pénzügyminiszter: A sürgönyszövegben kijavította a „nyereségének” szót „osztalékára” szóra. A másik megjegyzést azonban megfontolásra ajánlja. Ne utaljunk arra, hogy ezt csak alapnak tekintjük, amelyikhez még egy bizonyos korrekció járul. Megnehezítjük a magyar bizottság részére a tárgyalást. Az legyen csak benne, hogy az összeg megfelelően növelendő.

Rákosi Mátyás államminiszter: A 38-as osztalék utáni beruházásokról volt szó. Régen a részvényárfolyamban kifejezésre jutott nemcsak a tényleges osztalék, hanem a bonitás stb. is. A londoni piacon jegyeznek értékeket, amelyeknél az egyik két és fél, a másik három, sőt ötöt, vagy hetet hoz. [sic!] Szemben a régi öreg vállalatokkal, amelyek 2, vagy 2.5 osztalékot hoznak. A Rolls-Royce vállalat pl. nagyon kis jutalékot ad, de viszont közismert, hogy minden körülmény között meg tudja adni a folyó osztalékot. A mindenkori tőzsdei árfolyamban kifejezésre jut a bizalom is, függetlenül a jelen fennálló osztalékoktól. Az ilyen tőkésítésnél hozzá kell csapni egy bizonyos rizikó-prémiumot. A rizikó-prémium jó vállalatoknál nagyon kicsi, 1/4, vagy 1%. Ha az illető ország aranyjáradéka 3%-ra szól, akkor 3 és ennél nagyobb. Ha a vállalatoknál spekulációs tényezők játszanak szerepet, akkor 5%-ot is vesznek. A 3% az egész jó ajánlat, de ebben benne volt az értékelés 1938-tól 44-ig [a] speciális befektetésekre, ezek az 1938-as árfolyamnál nem juthatnak kifejezésre. De

62. 1946. október 24.

felvethetjük a tekintetbevételét az azóta történt beruházásokra. [sic!] Nem járulhat azonban ahhoz hozzá, hogy az 1938. év előtti beruházásokat külön értékeljék és erről tárgyaljanak.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Helyesnek tartja ezt a szöveget a táviratba bevenni: „minthogy azonban az 1938. évi osztalékban az 1938 utáni beruházások nem jutnak kifejezésre, szükségesnek tartja a magyar kormány, hogy az 1938. évi osztalék alapján kiszámított érték az 1938 utáni beruházásoknak megfelelően felemeltessék.”

Dr. Eröss János [a Jóvátételi Hivatal elnöke]: Szükségesnek tartja megmondani, hogy még Szergejev sem zárkózott el az elől, hogy a mérlegadatok tartalmazzák a tényleges nyereséget. De ha a nyereséget kijavítjuk osztalékra, akkor ez azt jelenti, ami a mérlegben van benne.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ha egy magántőkés vásárolja fel, akkor az folyóárfolyamon felvásárolja a tőzsdén a papírokat, a kiindulási alap a tőzsdei árfolyam. Azt azután lehet variálni, de a kiindulási érték a tőzsdei árfolyam. Ha a petrozsényi részvény jegyezve volt a tőzsdén, akkor attól tart, hogy az hátrányosan volt jegyezve. Ha a 3% alapján az 500 névértékből kijön 1100 lej, nincs kizárva, hogy a tőzsdén csak 1020, vagy 980 lej volt. Ez nem változtat a lényegen. Vagy felvásárolja a tőzsdén vagy a részvényt pakett tulajdonossal meg egyezik ugyanezen az alapon. Jelen esetben a magyar állam képviselőjével.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A Moszkvába küldendő távirat végleges szövegét a következőképpen javasolja: „A magyar kormány kész a petrozsényi részvények átadása ügyében a tárgyalásokat újból felvenni, kiindulva az értékelés tárgyában a szovjet részről legutóbb javasolt módszer, — nevezetesen a vállalat 1938. évi osztalékának a romániai vezető pénzügyintézetek által 1938. évben fizetett átlagos betéti kamatlábbal történő tőkésítése — alapján adódó összegből. Minthogy azonban az 1938. évi osztalékban az 1938 utáni beruházások nem jutnak kifejezésre, szükségesnek tartja a magyar kormány, hogy az 1938. évi osztalék alapján kiszámított érték az 1938. utáni beruházásoknak megfelelően felemeltessék. A magyar kormánynak ez a nyilatkozata azon a feltevésen alapul, hogy a megállapodás haladéktalan megkötése révén lehetővé fog válni a vételár minél nagyobb hányadának az 1947-es jóvátételi kötelezettségbe való azonnali beszámítása és az 1947. évi jóvátételi program kellő időben történő megváltoztatása. A magyar kormány a tárgyalások mielőbbi folytatása céljából kéri a szovjet kormány megbízottainak kiküldését Budapestre”.

Minisztertanács felhatalmazza a dr. Eröss János vezetése alatt kiküldött bizottságot, hogy a tárgyalások újrafelvétele esetén — a kormány végleges jóváhagyásától függően — a vételárat a fenti táviratban megszabott elvek szerint megállapíthassa. [sic!] Felhatalmazza a bizottságot, hogy a jóvátételi teljesítésbe beszámítható vételárrészletek nagysága tekintetében is tárgyalást folytathasson, és a kormány végleges jóváhagyásától

62. 1946. október 24.

feltételezetten megállapodhassék [sic!] azzal, hogy az 1946. évi teljesítésbe 3.5 millió dollárt, az 1947. évi teljesítésbe pedig a vételárnak nagyobb részletét kell beszámítani.

2

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*. A párizsi kiküldetésének beszámolóját az idő rövidsége miatt a következő minisztertanácsra halasztja. Elvi álláspontot kér arra nézve, hogy a parlament előtt tartson-e ilyen beszámolót, noha a béketárgyalások még nem zárultak le.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Amíg a béketárgyalások nem fejeződtek be, nem tartja helyesnek a parlament előtt való beszámolót. Bár megegyezés történt arra nézve, hogy a parlamentet igyekezni fognak erős kézzel tartani, mégis kínos és kellemetlen, ha a béketárgyalások végleges befejezése előtt olyan vita indulna meg, ami ártana és a delegáció iránti megbecsülés rovására menne. Egyelőre elégedjünk meg azzal, hogy a külügyminiszter a külügyi-bizottságban és a minisztertanács előtt megtartja beszámolóját, de ezen túlmenni veszélyes volna.⁵

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

⁵ A jegyzőkönyvek tanúsága szerint Gyöngyösi külügyminiszter nem tartott beszámolót a minisztertanács számára. A Nemzetgyűlés Külügyi Bizottsága előtti beszámolóra 1946. november 8-án került sor. A kormány részéről ezen az ülésen megjelent a miniszterelnök és a pénzügyminiszter. Gyöngyösi itt is hangsúlyozta, hogy tájékoztatója csak időleges jellegű mindaddig, amíg a béketárgyalás be nem fejeződik. „Reméltük — mondta —, hogy a világ népeire annyi szenvedést hozott katalizma után a béketárgyalásokon nem a megtorlás rövidlátó szelleme, hanem a jövőbe tekintő nagyvonalúság fog érvényesülni..., számítottunk továbbá arra, hogy a békekonzferencián valóban tárgyalások lesznek, ahol már a békeelőkészítő jegyzékeinkben kifejtett komoly érvek komoly mérlegelés tárgyává válnak.... Sajnos — folytatta — a reményeink nem váltak valóra. Kítűnt, hogy a béketárgyaláson a szövetségesek által hangoztatott alapelvek gyakorlatilag nem érvényesültek és helyüket tisztára hatalompolitikai szempontok és érdekek foglalták el.” Sajnálatlaltal állapította meg, hogy a nagyhatalmakat elválasztó alapvető kérdések rendezése előtt meg sem történhetett a nemzetközi életnek szilárd alapokat adó újjászervezése. Leszögezte azonban, hogy ha „ilyen komoly tárgyalások egyáltalában folytak volna, mi ezeken akkor sem vehettünk volna részt, mert a békekonzferencián a legyőzött államoknak gyakorlatilag alig volt több szerepük, mint egy büntető perben a vádlottnak.” Több példát hozott fel arra, hogy a konferencia rossz szervezése miatt nem vagy csak elkéssetten értesültek az eseményekről, észrevételeik megtételének határidejéről.

A bíráló észrevételek után részletesen beszámolt mind a csehszlovák, a román és a jugoszláv vonatkozású fejleményekről, mind a gazdasági (jóvátétel, kártalanítás, elhurcolt javak visszaszerzése) vonatkozású kérdésekről – s nem egy vonatkozásban érdekes részletekkel világította meg az állásfoglalások indítékait. Külön szolt a csehszlovák–magyar lakosságcsereéről, illetve a Duna jobbpartján lévő magyar falvak Csehszlovákiához csatolásának kérdéséről. (MOL XVIII-1-b 1946. november 8.)

62. 1946. október 24.

3

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: A Vörös Hadsereg ellátása miatt igen erélyesen tárgyalt illetékesekkel, akik azonban azt a kívánságukat fejezték ki, hogy haladéktalanul tegyünk eleget a kívánt igényeknek. Ez most lényegesen több, mint az elmúlt két utolsó hónap igénylése, mert 31 milliót tesz ki. Nem csak pénzügyileg sokallja ezt az összeget, de a közellátás szempontjából is igen súlyos megterhelést jelent. Képtelen 31 milliónak megfelelő árut előteremteni. Az a konkrét kérése, hogy Rákosi államminiszter telefonáljon be az oroszoknak, hogy legyenek belátással.

Rákosi Mátyás államminiszter: Örömmel látja, hogy az a legenda, ami kialakult körülötte, hogy csak fel kell vennie a telefont és máris az egész Szovjetunió teljesíti kérését, már a közellátásnál is érvényesül. Ezt a kérdést azonban a Jóvátételi Hivatal elnökének kell elintéznie, s ha neki sem sikerül, úgy közbe fog lépni az egész kormány, mert tényleg nem bírjuk teljesíteni a követeléseket.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶

Minisztertanács délelőtt 3/4 11 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gévelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet. A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Nem látta el aláírásával a jegyzőkönyvet Eröss János és Balogh István.

⁶ Előzményéről lásd az [57.] 140. sz. jegyzőkönyv 58. napirendi pontját. Lásd továbbá a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 29. napirendi pontját.

[63.] 146.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi október hó 25. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnökle-
t alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Szakasits Árpád államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Rajk László belügyminiszter, Mistéth Endre építési- és közmunkaügyi miniszter¹, Dr. Rác Jenő pénzügyminiszter képviselőjében Kemény György államtitkár, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Dr. Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter képviselőjében Kelemen Gyula államtitkár, Dr. Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter képviselőjében Szolnoki István államtitkár, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök*: megnyitja a minisztertanács ülését. Bejelenti, hogy a népjóléti miniszter napirend előtt kíván felszólalni.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: Az UNRRA bizottság egy megkeresését terjeszti most a minisztertanács elé és kér abban állásfoglalást. Romániából nagy számmal jönnek át emberek részint üldöztetésük, részint állampolgárságuk elvesztése miatt. Ezek elsősorban zsidók. A Joint jelentése szerint eddig 11 000 ember lépett Magyarország területére illegálisan. Ezeknek nagy része tovább

¹ A minisztertanácsi jegyzőkönyvekben itt használták hivatalosan először ezt a címet a miniszter megjelölésére. Lásd a jegyzőkönyv 3. jegyzetét.

63. 1946. október 25.

ment, de egyrésze itt maradt az országban. Az UNRRA most azt a javaslatot tette, hogyha a magyar kormány ezeket a menekülteket megfelelően elhelyezi, abban az esetben az UNRRA, melynek alapszabályai ezt lehetővé teszik, a Jointtal együttesen gondoskodni fog róluk. A dolognak ez az első része. A másik az, hogy a jövőben is fognak ilyen elemek átszivárogni a határon s ebben most már a Szövetséges Ellenőrző Bizottság álláspontja is kikérendő volna. Egy esetben az is megtörtént, hogy ezen a címen vasgárdisták is szivárogtak át Romániából. Javaslata az, hogy ezeket az elemeket gondozásába veszi, de a szükséges pénzüsszegekről az UNRRA és a Joint együttesen gondoskodik. Jelenleg az országban mintegy 300 menekült maradt vissza.²

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezzel a kérdéssel már foglalkozott a miniszterelnök-helyettesekkel együtt. Borzasztóan nehéz a helyzet, mert visszautasítani ezeket az embereket embertelenségre mutatna, ha pedig itt tartjuk őket, ez olyan precedenst szolgáltatna, amely a magyar közvéleményre is igen rossz hatással lenne, különösen azért, mert a rossz sorsban sínylődek székelyeket is kénytelenek vagyunk visszautasítani. [sic!]

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ez az utóbbi heteknek egy legkeservesebb problémája. Romániában agitáció folyik, hogy a magyarok mondjanak le állampolgárságukról és így átengedik őket a határon. Mi magyarok azonban nem engedhetjük be őket. Ez aránylag egész széles méretben ütötte fel a fejét Romániában, úgy, hogy az utolsó időben két ilyen transzportot tettünk vissza a határon. Ezek most a két határzóna között táboroznak hontalanul. Ugyanez a probléma áll fenn az erdélyi zsidóságra vonatkozóan is. Kihaszánálva az UNRRA és Joint támogatást átszivárognak. Ő legutóbb felvette a Jointtal a kapcsolatot és kérdést intézett hozzájuk, merik-e a garanciát vállalni az átjött emberekért, miu-

² Az UNRRA-ról lásd e kötet [8.] 91. sz. jegyzőkönyvének 3. napirendi pontját és jegyzetét. A Jointról lásd a [23.] 106. sz. jegyzőkönyv 30. jegyzetét.

A Vasgárdát Romániában 1927-ben hozták létre. Szélsőjobboldali, szovjetellenes politikát folytatott. 1940 szeptemberében átvette a kormányhatalmat, Romániát teljesen a német háborús politika szolgálatába állította.

A népjóléti miniszter előterjesztésének háttérében minden bizonnyal a SZEB magyarországi Brit Politikai Missziója által a magyar kormánynak 1946. augusztus 15-én átadott memorandum állt. Ez rámutatott arra, hogy az angol kormányt „súlyosan érinti a palesztinai illegális zsidó bevándorlás növekvő hulláma. Bőséges bizonyítékunk van arra vonatkozólag — olvasható a memorandumban —, hogy ezt a forgalmat földalatti zsidó ügynökök szervezik és bonyolítják le.” Jelezte, hogy ezek felduzzasztják a palesztinai illegális fegyveres erőket és növelik a polgárháború valószínűségét. Kérte ezért a magyar kormány együttműködését — főleg a más országokból érkező illegális csoportok Magyarországra való belépésének megakadályozásában, egyben közölte, hogy utasították az ausztriai és németországi szerveiket a határellenőrzés fokozására. (MOL XIX-A-1-e IV.o. 1717. 124. p.)

Angol részről a Szövetséges Ellenőrző Bizottság útján is kérték a romániai és bulgáriai zsidók Magyarországon keresztül történő kivándorlásának megakadályozásához a magyar közreműködést. SZEB jegyzőkönyvei, 1946. május 20. (182. p.), augusztus 15. (213. p.), november 12. (254–255. pp.)

tán vasgárdisták is jönnek át velük. Azt a kijelentést tették, hogy ők csupán humanizmusból támogatják ezeket az embereket, de felelősséget nem vállalnak értük. A zsidók azonban nem azzal a céllal jönnek, hogy itt akarnának letelepedni. Ennek az ügynek külpolitikai vonatkozása is van. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság leghatározottabban tiltakozik az inneni továbbedzés ellen. A bejövetelük ellen nincs kifogásuk. A magyar állam azonban nem vállalhatja őket. Javaslat az, hogy kérje fel a minisztertanács a külügyminisztert, hogy a román illetékes szervekkel vegye fel a tárgyalást abban a vonatkozásban, miszerint a románok tiltsák le az átjöveteleket, mert mi nem tudjuk átvenni őket. Nem javasolja az UNRRA ajánlatát elfogadni.

[Nagy] *Miniszterelnök*. Előreláthatólag Romániából többen akarnak még átjönni s ez ellen védekeznünk kell.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Azt hiszi, hogy ez a kérdés szorosan összefügg azzal a problémával, amit a béketárgyalásokon is felvetettek, mégpedig az állampolgársági kérdés rendszertelenségével, ami Romániában uralkodik. E célból már folytattak tárgyalásokat illetékesekkel, de abbamaradt, mert azt vélték, hogy a békeértekezleten ez ügyis rendezést fog nyerni. Sajnos ez nem történt meg. Utána levelet intézett a román politikai bizottsághoz, rámutatva a kérdés nagy fontosságára. Kb. 200–300 emberről van szó. Ugyanis nagy a Nyugatra-mentek [sic!] száma, akik már visszatértek s mint nyugatosokat nem ismerik el. Úgy tekintik őket, mint akik önként lemondtak román állampolgárságukról, elhagyva hazájukat. Aztán vannak olyanok, akik 20 év alatt sem tudták állampolgárságukat megszerezni. A szovjet külügyminiszternél, Molotovnál ugyancsak szóvá tette ezeket a kérdéseket és kérte támogatását a közvetlen tárgyalásoknál. Molotov kijelentette, hogy semmi akadálya nincs a tárgyalások újrafelvételének a tárgyban. A kísérletek ezirányban meg is történtek. Pillanatszerűen azonban nincs tájékozódva arról, hogy a bukaresti misszió valami érdemleges munkát tudott-e végezni e tárgyban. A választások előtt azonban — romániai belső politikai okokból — nincs remény arra, hogy eredményre vezetessenek ezek a tárgyalások. Párizsból intézett konkrét kérdést erre nézve, de választ nem kapott. Most fordulhatunk egy jegyzékkel a román kormányhoz, hogy ezeket a kiutasításokat függesszék fel addig is, amíg a tárgyalások eredményre nem vezetnek. Közvetlen a tárgyalások után, a román kormány nyilatkozatából megítélhetően, kilátásunk van erre, mert a román kormány is keresi a barátságos megoldást. Tehát a belügyi kormányzat akadályozza meg minden eszközzel ezeket a beszivárgásokat, mind a zsidóság, mind a magyarok felé. Illegálisan nem nyújthatunk nekik segítő kezet a Nyugat felé kiutazásra, a zsidóság kérdésének nemzetközi rendezetlensége folytán pedig nincs remény rá, hogy azt legálisan továbbítani tudjuk. Tehát ellene van az átvételnek dacára az UNRRA és [a] Joint támogatásának.

63. 1946. október 25.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A már ittlévő 250–300 személyre nézve kellene kötni egy megállapodást az UNRRÁ-val és [a] Jointtal.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Ez egy maradványa egy ilyen átcsempészendő forgalomnak. Volt egy szerv, amely ezzel foglalkozott, ezek azonban már likvidálták szervezetüket, s most már csak egy maradványról van szó. Ezeket el kell helyezni, de anyagi támogatásban nem kell részesíteni őket, mert megfelelő anyagi eszközökkel bírnak. Legjobb volna egy olyan kijelentés, hogy ezekre nézve minden erkölcsi támogatást megad a magyar állam, de konkrét javaslatot kérünk.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: Az UNRRA konkrét javaslattal jött, hogy amennyiben mi elhelyezzük, úgy ők ellátják őket.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: Veszedelmes precedens legalizálni ezeket az átszökéseket. Ha megállapíthatóan román állampolgárok, akkor a román kormányhoz forduljunk jegyzékkel, visszavételük iránt. Nagy nyugtalanságot kellene letelepedésük az országban. Tovább pedig nem mehetnek.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az ittlévőket el kell helyezni.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: Tájékoztatót kér, vajon foglalkozást folytathatnak-e itt, vagy sem.

Rákosi Mátyás államminiszter: A románok szerezzenek nekik kiutazási engedélyt, vagy pedig fogadják vissza őket. Addig ügyüket függőben tartják.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Javasolja, hogy szét kell őket szórni és nem egy helyre letelepíteni, mert ennek gyűjtőjellege volna.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: Inkább a gyűjtőelhelyezést ajánlja, mert könnyebb az ellenőrzés. Ezek igen erős gazdasági tevékenységet folytatnak, vagy fognak folytatni. Ha nem fogják magukat jól érezni itt, akkor ki fognak menekülni az országból.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Megpróbál valamilyen megoldást ezekre nézve keresni.

Minisztertanács a már ittlévő 250–300 ember elhelyezéséhez hozzájárult azzal, hogy anyagilag az UNRRA és [a] Joint gondoskodik róluk. A további átszivárgás megakadályozására a belügyminiszttert utasította.

2

Szakasits Árpád államminiszter: 1946. évi október hó 12. napján hatályba lépett 1946:XXIV. tc., az 1945. évi július hó 1. napján kihirdetett 3950/1945. ME sz. rendelettel létesített országos építésügyi kormánybiztosi állást, valamint az Országos Építésügyi Tanácsot megszüntette, és akként rendelkezett, hogy a kormánybiztos hatásköre az építés- és munkaügyi miniszterre száll át. Kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy Fischer Józsefnek a Fővárosi Közmunkák Tanácsa elnökének, a volt országos építésügyi kormánybiztosnak a legnehezebb időkben önfeláldozással vállalt munkájáért köszönetet

mondjon, érdemeit elismerje, működését jóváhagyólag tudomásul vegye és a kormánybiztosi minőségben végzett munkásságára vonatkozó felmentvényt részére megadja.

[*Mistéth*] *Építésügyi miniszter*: Az Építésügyi Kormánybiztosságot törvény szüntette meg, amit már a parlament elfogadott.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: Mégis szükséges a felmentés megadása.

Minisztertanács Fischer Józsefnek, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa elnökének kormánybiztosi minőségben végzett munkásságát elismerőleg tudomásul vette, és részére az ezen minőségében végzett munkássággal kapcsolatban a felmentvényt megadta.³

3

[*Nagy*] *Miniszterelnök* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő, a hírlapírók munkavállalásának tárgyában készült 3530/1946. ME sz. rendelet kiegészítése iránti javaslatot a napirendről leveszi. Ugyanis az alaprendelet szerint sem terjed ki a szakszervezet közvetítési joga az újságírás területére, mert az alaprendelet taxatív felsorolást tartalmaz arra, kik esnek a rendelet hatálya alá. Nincs szükség tehát a kiegészítésre, mert a téves alkalmazás végrehajtási kérdés.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴

4

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát a Fővárosi Közmunkák Tanácsa részére augusztus, szeptember és október hónapra összesen kiutalt 132 000

³ Az előterjesztés mellett megtalálható Szakasits Árpád államminiszter előterjesztése Fischer József, a Fővárosi Közmunkák Tanácsánál elnök és országos építésügyi kormánybiztos érdemeinek elismerése, kormánybiztosi felmentése ügyében. Az előterjesztés mellett található továbbá Fischer József 1946. október 24-én kelt, Szakasits Árpádhoz intézett levele, amellyel megküldte az országos építésügyi kormánybiztos 1945. évi működéséről és az 1946. évi programjáról szóló nyomtatott beszámolóját.

Az 1946. évi XXIV. tc. az építésügyi, városrendezési és közmunkaügyi igazgatásáról szól. Kihirdetésére 1946. október 21-én került sor. Ez a törvény szüntette meg az Újjáépítési Minisztériumot s hozta létre az Építés- és Közmunkaügyi Minisztériumot. A törvény I. §-ának (6) bekezdése intézkedett az országos építésügyi kormánybiztos állásának és az Országos Építésügyi Tanácsának a megszüntetéséről.

A 3590/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. július 1.) az országos építésügyi kormánybiztos feladatainak és hatáskörének a megállapításáról és az Országos Építésügyi Tanács létrehozásáról szól.

⁴ A 3530/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. március 31.) a testi munkások munkaközvetítéséről szóló 6490/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. augusztus 15.) kiegészítéséről intézkedett. Ez egyrészt kimondta, hogy az alaprendeletet a szellemi munkavállalók bizonyos köre tekintetében is alkalmazni kellett, másrészt arról is szólt, hogy a munkáltató a szakszervezeti munkaközvetítőtől névszerint meghatározott szellemi munkavállaló közvetítését is kívánhatta; a szellemi munkavállalónak a közvetítését a szakszervezeti munkaközvetítő csak abban az esetben mellőzhette, ha a közvetítés a fennálló törvényekkel, rendeletekkel, bírói vagy igazolóbizottsági határozattal vagy az illető szellemi munkavállaló érdekeivel ellenkezett.

63. 1946. október 25.

forint előirányzatnélküli hitel folyósításának utólagos jóváhagyása tárgyában. Kéri egyidejűleg, hogy ezt az összeget az építésügyi tárca a Miniszterelnökségnek térítse meg, minthogy az építésügyi minisztérium felállítása során a Fővárosi Közmunkák Tanácsának hitelei ezen tárca keretében nyertek biztosítást.

[*Mistéth.*] *Építési és közmunkaügyi miniszter:* Amennyiben visszamenőleges hatállyal folyósítják részére ezt az összeget, úgy megtéríti, de még csak e hóra kapta meg az illetményeket.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* A végleges rendezéshez a Miniszterelnökség részére az előirányzatnélküli hitel részbeni megtérítése címén két hónapi időre folyósított összeg, azaz 88 000 forint póthitel folyósításának engedélyezését javasolja.

Minisztertanács a Miniszterelnökség által a Fővárosi Közmunkák Tanácsa részére, személyi kiadások rendezésére augusztus, szeptember, október hónapokra előirányzat nélkül kiutalt, összesen 132 000 forint utalványozásához hozzájárult és részbeni megtérítésképpen a miniszterelnökségi tárca részére nyolcvannyolcezer forint póthitelt engedélyezett.⁵

5

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát a Magyar Vöröskereszt támogatására 1946/47 évre 1 950 000 forint hitel biztosítása tárgyában. Eredetileg a hitelkérelem nagyobb összegre szolgált és a Gazdasági Főtanács korlátozta az összeget.

Rákosi Mátyas államminiszter: A külföld előtt visszas az, hogy a Vöröskeresztet állami támogatásban részesítjük, mert az tulajdonképpen társadalomtól finanszírozott szervezet. Szükséges az autonomia visszaállítása.

Szakasits Árpád államminiszter: Ez igaz, viszont kétségtelen, hogy társadalmi úton nehezen tud a jelenlegi helyzetben működni, tehát addig, amíg nem nyer végleges rendezést, átmenetileg támogatni kell.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter:* Már egy éve annak, hogy a Vöröskereszt élére kormány megbízott lett kijelölve Antall József személyében, akinek feladata az autonomia előfeltételeinek a megteremtése lett volna. Kívánatos volna, hogy a kormánybiztos haladéktalanul megtegye erre a lépéseket és működését befejezze.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a Vöröskereszt autonomiajának visszaállítására szükséges munkálatok előkészítésére a Vöröskereszt kormány megbízottja utasítandó.⁶

⁵ A Miniszterelnökség szám nélküli előterjesztése szerint a Fővárosi Közmunkák Tanácsa bevételeinek 80%-át képezte az útdoból részére engedélyezett összeg. A Gazdasági Főtanács azonban ezt a részesedést megvonta. Minthogy ennek folytán a Fővárosi Közmunkák Tanácsa alkalmazottainak illetményeit nem volt képes kifizetni, a pénzügyminiszter a Miniszterelnökség keretének csökkentésével augusztus-október hónapra havi 44 000 forint hitelt nyújtott számára. Az előterjesztés kérte a minisztertanács hozzájárulását ehhez az előirányzatnélküli kiutaláshoz.

⁶ Előzményéről lásd a [13.] 96. sz. jegyzőkönyv 11., valamint a Vöröskereszt részére a Miniszterelnökségnél történt csekkszámla nyitásáról a [26.] 109. sz. jegyzőkönyv 8. napirendi

6

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát Jáky Rezső dr. ny. közigazgatási bíró ügyvédi gyakorlatban töltött idejének kegyelmi úton való beszámítása tárgyában.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: Nem tud érdemlegesen az üggyel foglalkozni, mert nem tűnik ki, vajon az ügyvédi kamara igazolta-e aényt, közvetlen ügyvédi pályáról lépett-e bírói pályára, mert a törvény szerint csak akkor lehet beszámítani az ügyvédi gyakorlatban eltöltött időt, ha megszakítás nem volt.

Minisztertanács az igazságügyminiszter észrevételében foglalt feltételtől függően az előterjesztéshez hozzájárult.

7

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát a statisztikai adatszolgáltatás teljesítésének hatékonyabb biztosítása tárgyában.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: A pénzbírságokra vonatkozólag az a megjegyzése, hogy azokat a Statisztikai Tanács másodfokon, felszólamlás alapján elbírálja.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: A tanács jelenleg nem funkcionál, egyelőre tehát nem vezethető be.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: 5000 forint pénzbírság kiszabását nem tartja egy ember kezébe letehetőnek.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Legyen az alap akkor csak 3000 forint.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: Nem az összeg a fontos. Javasolja, hogy amíg a tanács nincs megalakítva, addig a miniszterelnökhöz lehessen felszólalással élni.

Pénzügyminiszter [képviselében Kemény államtitkár]: A büntető rendelkezések kizárólag a Statisztikai Hivatal előzetes engedélyével eszközölhetők.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Javasolja, hogy elvben fogadják el és a hozzászólásokat majd együttesen tisztázzák, s ha kifogás nem merül tovább fel, akkor elfogadottnak tekintik a rendeletet.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Észrevételeit írásban megküldötte.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta azzal a kiegészítéssel, hogy a Központi Statisztikai Hivatal elnöke által kiszabott pénzbírság ellen felszólalásnak van helye a miniszterelnökhöz, továbbá, hogy az igazságügyminiszter, a belügyminiszter és a pénzügyminiszter észrevételei összeegyeztetendők.⁷

pontját. Ennek megfelelően a minisztertanácsi ülésen ismételt szerepelt a Vöröskeresztnak nyújtott támogatás kérdése.

A Vöröskereszt önkormányzatának helyreállítását más részről is felvetették. Lásd a MOL XIX-A-1-j 1945-XXIII-8285 (1946-XXIII-302-1518 és 12 646/1947)

⁷ Csak a rendelet tervezete található a jegyzőkönyv mellett. A rendelet meghatározta, hogy a Központi Statisztikai Hivatal elnökének felszólítására mely világi és egyházi hivatal, hatóság tartozott adatokat szolgáltatni. Az adatszolgáltatás terén mulasztást elkövetők esetében javasol-

63. 1946. október 25.

[8] 9

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát a Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabályai tárgyában.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: A legutóbbi minisztertanács úgy határozott, hogy ebben az ügyben az illetékes miniszterek személyesen fognak dr. Balogh Istvánnal tárgyalni. 18-án megkeresés érkezett a Miniszterelnökségtől, hogy küldöttét ezen tárgyalásra küldje el. Ő azt hitte, hogy ennek a tárgyalásnak csak előkészítéseképpen kell, hogy megbízottját elküldje, nem pedig a végleges szöveg letárgyalása végett. Nem fogadja el így a javaslatot.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Miután nem a minisztertanács határozatának megfelelő bizottság tárgyalta le az ügyet, a mai napirendről leveszi. A belügyminiszter, [a] külügyminiszter és [az] igazságügyminiszter, valamint dr. Balogh István közvetlenül személyesen fogják letárgyalni a javaslatot.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸

[9] 10

[*Jócsik*] *Áttelepítési kormánybiztos*: A múlt minisztertanácson már ismertette dr. Okáli Dániel, a csehszlovák áttelepítés teljhatalmú kormány megbízottja, javaslatát: 1947. január hó 1. napjáig áttelepítendő 500 család, részben értelmiségi, részben munkás és kereskedő, iparos réteghez tartozók. Ezen 500 család áttelepítését ellentétel nélkül javasolja, vagyis, hogy 1946. végéig nem kíván helyettük Csehszlovákiából Magyarországra senkit áttelepíteni. Áttelepítendő 2000 földműves, mezőgazdasági és egyéb munkás. Ennek ellenében a csehszlovák áttelepítő bizottság kitelepít 2000 földműves stb. családot, akinek vagyoni térmértéke kb. 20%-nyi többleteltolódást mutat a Magyarországból Csehszlovákiába áttelepítendőök ingatlanvagyonával szemben. Javasolja továbbá 2000 családnak az áttelepítését Békéscsaba vidékéről, akiknek ellenében 1000 földműves stb. családot telepít át, akiknek földingatlana ugyancsak kb. 20%-nyi többleteltolódást mutat a Magyarországból áttelepülő csehszlovák

ta, hogy a Statisztikai Hivatal elnöke 5000 forintig terjedő pénzbírságot állapíthasson meg, sőt súlyos esetekre előírta, hogy a járásbíróság egy évig terjedő fogházbüntetést szabjon ki. Lásd a 14 020/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 17. A rendeletben már csak 2000 forint pénzbüntetés kiszabására kapott felhatalmazást a Statisztikai Hivatal elnöke.

Rajk László írásban megküldött véleménye nincs a jegyzőkönyv mellett.

⁸ Előzményéről lásd a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabályának, valamint az adományozással kapcsolatos végrehajtási utasításnak a tervezete. Ez utóbbi egyrészt arról intézkedett, hogy ki tehetett javaslatot a kitüntetendő személyre, ezzel kapcsolatban a köztársasági elnök teendőiről, külföldi személy esetében a megfelelő államfő értesítéséről, a kitüntetésnek az adott ország követe részére való átadásáról, továbbá a miniszterelnöknek az adományozásról szóló oklevél kiállításával kapcsolatos feladatairól. Lásd még a [65.] 148. sz. jegyzőkönyv 4. napirendi pontját.

nemzetiségű személyek földingatlanával szemben a magyarok hátrányára.⁹ Az áttelepítendő magyarok adófizetésének beszüntetését ígérték, holott az adóbehajtás rendszeresen folyik. Az ingóvagyonok szabad áthozatalához ragaszkodnunk kell. A csehszlovák kormány többek között kötezelettséget vállalt arra is, hogy a csehszlovákiai magyar közalkalmazottakat olyan szociális segélyben fogja részesíteni, amely részükre a létminimumot biztosítja. Azonban ezt még máig sem teljesítették. Kérni kell a magyarok elleni vagyonyjogfosztó rendelkezéseknek felfüggesztését és visszavonását. A szállítási nehézségekre való tekintettel az áttelepítés lebonyolításának meghosszabbítását és a szállítási eszközök, valamint a benzinmennyiség előre való biztosítását kérjük. Ezzel a feltételekkel fogadnánk el a javaslatot.¹⁰

⁹ Az Áttelepítési Kormánybiztosság 250/1946. Eln. sz. „Titkos!” jelzéssel ellátott előterjesztésének az első része Jócsik kormánybiztos beszédének eddig terjedő szakaszával kapcsolatos. Megközelítően ezek a javaslatok szerepeltek — a kormánybiztos által is hivatkozott — korábbi minisztertanácsi ülésen ([61.] 144. sz. jegyzőkönyv 67. napirendi pont).

A jelen jegyzőkönyv mellett található előterjesztésnek ezt az első részét Jócsik Lajos azzal zárta, hogy az „ajánlatról kétoldalú jegyzőkönyvet írtam alá azzal, hogy az ajánlat tekintetében a minisztertanács döntését kérérem.”

¹⁰ A csehszlovák javaslattal kapcsolatos észrevételeit Jócsik kormánybiztos, az előterjesztésben részletesebben kifejtve, a következőkre hívta fel a minisztertanács figyelmét:

a.) Megállapította, hogy a Csehszlovákiából áttelepítésre javasolt 106 400 magyarral szemben a magyarországi szlovákok közül csak 92 400 személy jelentkezett áttelepülésre. Az aránytalanságot növelte az, hogy mintegy 37 000 szlovák jelentkezését érvénytelennek találta s ezek száma növekedett az állandó visszalépések folytán. Másrészt a Csehszlovákiából már kiülődőzőtt 42 000 magyarból mintegy 30 000 személyt be akart számíttatni a cserequotába.

b.) A lakosságcsere egyezményben foglaltakkal szemben a csehszlovák fél nem akarta megengedni azt, hogy az áttelepülők minden ingó vagyonukat magukkal vigyék.

c.) A csehszlovák kormány — vállalt kötelezettségével ellentétben — nem részesítette szociális segélyben az áttelepítésre kijelölt magyar közalkalmazottakat — csupán néhány nyugdíjasnak nyújtott bizonyos támogatást.

d.) Az áttelepítendő magyaroknak Csehszlovákia nem adta meg azt az adó, illeték stb. fizetése alóli mentesítést, amit — a csehszlovák–magyar vegyes bizottság határozata értelmében — a szlovákoknak a magyar kormány megadott.

e.) A csehszlovák kormány nem tett eleget a lakosságcsere egyezményben foglalt azon kötelezettségének, hogy függőben tartja a csehszlovákiai magyarok vagyonának elkobzására vonatkozó intézkedéseket — éppen ellenkezőleg újabb vagyoni jogfosztó rendelkezéseket bocsátott ki.

f.) A csehszlovák–magyar vegyes bizottság határozata értelmében 1946. augusztus 27-étől kezdődően a csehszlovák kormánynak vissza kellett volna vonnia az áttelepülő magyar családok vagyoni elszámoltatására kiküldött ún. nemzeti gondnokokat — s így lehetővé kellett volna tennie, hogy az áttelepülők ingó vagyonukkal szabadon rendelkezzenek. Ilyen intézkedés sem történt csehszlovák részről, sőt újabb gondnokok kiküldésére került sor.

g.) Gyakorlati kérdésként utalt az áttelepítések téli időszakban való lebonyolításának fokozott nehézségeire.

h.) Utalt ugyanakkor arra is, hogy az 1946 novemberében mintegy 12 000 kitelepülő német helyének felét belső telepésekkel tervezték betölteni, de ennek kapcsán 4–5000 szlovákiai magyar, mintegy 1000 család elhelyezésére is mielőbb lehetőséget kívánt biztosítani.

Mindezeknek a kérdéseknek a rendezését az Okáli, Dániel által tett javaslat elfogadásának előfeltételeként jelölte meg. Külön kiemelte azonban, hogy a magyar kormány nyilvánítsa ki

63. 1946. október 25.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár]: A tárgyalások folyamán kívánatos volna, hogy azok a személyek, akik aktív állami szolgálatban vannak, de jelentkeztek kitelepítésre, még ez évben kerüljenek a kitelepítendőek listájára, s addig is rendelkezési állományba kell helyezni őket s illetményeik azonnal beszüntetendők.

[Jócsik] Áttelepítési kormánybiztos: Ez már a napokban végrehajtás alá kerül.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: Gyakorlatilag tulajdonképpen nincs hozzászólónivalója a javaslatához, mert ezek már letárgyaltattak a szlovák ügyvivővel, csupán azt kívánja megemlíteni a 16. számú véghatározattal¹¹ kapcsolatban kívánatos volna leszögezni, hogy nemcsak azért nem ismerjük azt el, mert nem látjuk érvényesnek, hanem ígéretet kaptunk rá, hogy ezt a határozatot a vegyes bizottság újra tárgyalja le [sic!], annál is inkább, mert kliring határidőt kérnek. Ők maguk is elismerik, hogy a bizottság ennél a pontnál átlépte hatáskörét. Hogy a magyarok ingóságait nem tudják magukkal vinni, ez a humanitás alapfeltételével ellenkezik. Egyrészt nekünk érdekünk megmutatni, hogy az egyezményt, amit vállaltunk, valóban végre is akarjuk hajtani. A belpolitikai nehézségeket enyhíteni tudjuk azzal, ha valami egyezményt tudunk felmutatni a tárgyalások során. Ez megkönnyítené a decemberben újra megkezdődő tárgyalásokat.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

10

[Jócsik] Áttelepítési kormánybiztos előterjeszti javaslatát gazdasági szakbizottságnak Csehszlovákiába való kiküldése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

11

[Jócsik] Áttelepítési kormánybiztos előterjeszti javaslatát a magyar–csehszlovák vegyes bizottság tagjai részére tiszteletdíj megállapítása tárgyában. A

készségét a 4500 magyarországi szlovák család áttelepítését illetően, ezzel szemben azonban csak 1000 szlovákiai magyar család fogadását vállalja 1947. január 1-jéig. Hangsúlyozta azt is, hogy „ezt az ezer családot a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság választja ki, az ajánlatban megjelölt körzetek, quótánévjegyzékben feltüntetett magyar családok közül”.

A fentieknek megfelelő tartalmú levelet intézett a magyar áttelepítési kormánybiztos a csehszlovák kormány megbízotthoz. (Szabad Nép, 1946. október 29.) Lásd még a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pontját.

¹¹ A csehszlovák–magyar vegyes bizottság 16. sz. véghatározata az áttelepülők ingóságainak visszatartásáról szólt.

¹² A Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság 6549/1946. sz. előterjesztése bejelentette, hogy 1946. október 21-én a pénzügyminiszter elnöklele alatt tartott értekezlet határozott arról, hogy a Csehszlovákiából áttelepítendő magyarok vagyoni és gazdasági érdekeinek védelme céljából Pozsonyba, illetve Csehszlovákia magyarlakta központjaiba megbízottakat küldjenek ki. Kérte ehhez, illetve a szakbizottság kiküldéséhez a minisztertanács járuljon hozzá.

63. 1946. október 25.

tárgyalásokra kiküldött tisztviselők napidíja tekintetében javaslatát visszavonja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹³

12

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter* bejelenti, hogy e hó 27-én a csehek nemzeti ünnepén a csehszlovák misszió ünnepséget rendez, melyre az egész kormányt meghívta. Kéri a minisztertanács tagjait, hogy ezen a meghíváson minél nagyobb számban jelenjenek meg a jó barátság és a szíves viszony dokumentálásaképpen.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁴

13

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát Peyer Károly szolgálati éveinek beszámítása tárgyában.

Minisztertanács Peyer Károly szolgálati idejének 1907. március 16. napjától való számításához, nyugdíj szempontjából, hozzájárult.¹⁵

14

Dr. Balogh István előterjeszti a Gazdasági Főtanács javaslatát a lakások és más helyiségek bérének és a házadónak havonként két részletben való fizetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁶

¹³ A Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság szám nélküli előterjesztésében a csehszlovák-magyar lakosságcsereéről szóló 1946. évi XV. tc. X. cikke alapján létesült vegyes bizottság magyar elnöke, a kormány megbízottja, tagjai, alkalmazottai részére javasolt tiszteletdíjat megállapítani. Indoklasként előadta, hogy a vegyes bizottság elsősorban bírói funkciót végez, mivel határozatai felsőbb jóváhagyást nem igényelnek, hanem azok megerősítés nélkül, kihirdetésükkkel mindenki részére kötelezőkké váltak. A vegyes bizottság tagjait, mint aláhúzta, a rendes munkaidőt és munkateljesítményt messze meghaladó mértékben igénybe vette. 300-tól 750 forint havi tiszteletdíj megállapítását javasolta.

Az előterjesztés kitért a vegyes bizottság közlekedési, pénzügyi, gazdasági és jogi szakbizottságainak fizetendő 15 forintos ülésdíjra is, javaslatának ezt a részét azonban visszavonta.

¹⁴ 1918. október 28-án kiállította ki a Cseh Nemzeti Bizottság a független Csehszlovákiát. Ehhez október 30-án csatlakozott a Szlovák Nemzeti Tanács, majd november 14-én az Ideiglenes Nemzetgyűlés kikiáltotta a Csehszlovák Köztársaságot. November 27-e tehát egy nemzeti ünnepségsorozat előestéje volt.

¹⁵ A miniszterelnök előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címe mellé a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „1907 óta kér beszámítást, egyrészt hivatali szolgálat (1919., majd később miniszter volt), másrészt szakmai szolgálat. Teljesíthető.”

¹⁶ A lakások és más helyiségek bérének szabályozásáról a 8000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 19.) szól.

A Gazdasági Főtanács — számolva a stabilizáció első időszakában jelentkezett pénzsűkkel, valamint azzal, hogy a dolgozók hetente kapták a fizetésüket — javasolta a lakbérek, bérleti díjak félhavasokénti fizetésének átmeneti bevezetését, azzal, hogy e rendelkezés eredetileg csak

63. 1946. október 25.

15

Dr. Balogh István: Szent-Györgyi professzor saját és kísérője dr. Ráth István részére diplomáciai útlevelet kért. A professzor meghívást kapott az Egyesült Államokba, ami fontos magyar érdeket szolgál. Kéri a minisztertanács hozzájárulását a diplomáciai útlevél kiadásához.

Minisztertanács dr. Szent-Györgyi Albert és kísérője dr. Ráth István részére a diplomáciai útlevél kiadásához hozzájárult.¹⁷

16

Dr. Balogh István előterjeszti a vallás- és közoktatásügyi miniszter javaslatát a báró Eötvös József Collegium részére — a tanár és tudósképzés terén 50 év alatt elért kiváló eredményeinek elismeréseképpen — az államfő által a főiskolai jelleg adományozása iránt felterjesztés tétessék.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁸

17

Dr. Balogh István kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a B-lista revízió elbírálási határideje november 15-ig meghosszabbíttassék.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁹

október végéig maradjon érvényben. A kisjövendelműek helyzetére figyelemmel azonban javasolta a Gazdasági Főtanács a bérfizetési könnyítés további időre való érvénybenhagyását. Lásd a 12 600/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 1.

¹⁷ Dr. Szent-György Albert (1893–1986) 1917-ben orvosdoktori diplomát szerzett. Több éven át külföldön folytatott tanulmányokat, illetve tartott előadásokat. 1930-tól a Szegedi Tudományegyetemen az orvosi kémia tanára. 1937-ben orvosi Nobel-díjat kapott. Szemben állt a náciizmussal. 1943-ban Isztambulban a Kállay-kormány tudtával az angolokkal tárgyalt. 1945-ben tagja lett az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek, az Országos Köznevelési Tanács élére került. 1946-ban a Magyar Tudományos Akadémia másodelnöke lett. 1947-ben az Egyesült Államokba utazott – és nem tért vissza.

Dr. Ráth István vállalkozó a Szervita francia–magyar gyógyszergyár alapításán dolgozott. Szent-Györgyi Alberttel, mintegy tanácsadóval, kívánt e tárgyban együttműködni.

¹⁸ A 110 994/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés jelezte, hogy a báró Eötvös József Collegium 1945 novemberében betöltötte fennállásának 50. évét s a középiskolai tanárképzést az egyetemi oktatás legkomolyabb formájában segítette. Fennállása alatt mintegy 700 collegiumi tag fejezte be tanulmányait, közülük 115 egyetemi tanár, magántanár, főiskolai tanár lett; minisztériumi szolgálatba került 25 volt hallgatója; tudományos intézetben munkálkodtak, külföldi meghívásnak tettek eleget 18-an; közép fokú tanintézet igazgatója lett 58 hallgatója; a Magyar Tudományos Akadémia tagja lett 44 személy, önálló íróként, művészként 20-an dolgoztak és a többiek is tanárként folytatták pályafutásukat.

Mindezek alapján a Collégiumnak a főiskolai jelleg adományozását javasolta, tanárait főiskolai tanárrá, két középiskolai tanári minősítésű munkatársat pedig adjunktussá kért átminősíteni.

¹⁹ Lásd a 12 620/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 31.

18

Dr. Balogh István kéri a minisztertanács hozzájárulását, hogy a MÁV munkások B-listájának [felülvizsgálati] határideje november 30-ig meghosszabbíttassék.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁰

19

Dr. Balogh István kéri a minisztertanács hozzájárulását, hogy a nyugdíjasok B-listájának [felülvizsgálati] határideje november hó 30. napjáig meghosszabbíttassék.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²¹

20

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár] előterjeszti javaslatát a hősi halottak örökösének illetékedvezménye tárgyában.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Fontos lenne az illetékek maximális megállapítása.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Javasolja elvben elfogadni. A magas értékeknel az örökösödési illetékeket kivizsgálják és valami maximumot fognak kikötni. Ezt a rendeletet junktimba kívánja hozni a zsidó rehabilitációs törvény által kívánt rendeleti szabályozással. Így együttesen volna a kérdés rendezve.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta. Utasította a pénzügyminisztert, hogy a Gazdasági Főtanács főtitkára által felvetett kérdést is — amennyiben ennek lehetősége fennáll — [a] rendeletbe dolgozza be.²²

21

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár] előterjeszti javaslatát a kávé és [a] teát terhelő feloldási illetékre, illetőleg rendkívüli behozatali engedélyilletékre vonatkozó 9290/1939. ME sz. rendelet módosítása tárgyában.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Még jobban csökkenteni kellene a vámot, mert így teljesen el fog tűnni a kávé a piacról.

²⁰ Lásd a 12 510/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 31.

²¹ Lásd a 12 430/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 31.

²² A 88 744/1946.P.M.XI. sz. előterjesztés javasolta, hogy a hősihalált halt személy lemenőjére, házastársára vagy felmenőjére szálló örökség, illetőleg hagyaték 20 000 forint tiszta értékig az illetékeknek forintértékben való megállapításáról és a vonatkozó jogszabályok kiegészítéséről szóló 8500/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 26.) 119. §-a értelmében mentesüljön az öröklési és vagyonszerzési illeték alól, az ennél nagyobb összegű örökség után az egyébként járó öröklési és vagyonszerzési illeték 50%-át fizesse csak az örökös. Lásd a 24 740/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. december 20.

63. 1946. október 25.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter*: Egy vagon kávé már itt bent az országban várja ezt a rendeletet.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Szolnoki államtitkár]: Az utolsó mondat végére kéri bevenni azt, hogy a rendkívüli behozatali engedélyilletéket a pénzügyminiszter „rendelettel” mérsékelhesse és így ne kelljen újlag minisztertanács elé hozni.

Minisztertanács az előterjesztést a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter módosításával elfogadta.²³

22

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár] előterjeszti javaslatát a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ, mint szövetkezet és a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja, mint szövetkezet eredményes működésének előmozdításáról szóló 2330/1946. ME sz. rendelet egyes rendelkezéseinek módosítása tárgyában.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter* kéri a rendeletet a napirendről levenni, mert egyszeri áttekintésre is igen sok észrevétele van. Tévedésből más iratokat hozott magával és így nem tud hozzászólni most. A falusi szövetkezeteknek nem ad elég kedvezményt a rendelet. Áttanulmányozás után a következő minisztertanácsra kéri felvenni.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár]: Előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁴

²³ A 198 244/1946.P.M.XII. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a 9290/1939. ME sz. rendelettel (MRT 1939. október 26. 1922. p.) és a 8870/1939. ME sz. rendelettel (MRT 1929. szeptember 23., 1395. p.) bejelentési kötelezettség alá vont és zár alá vett árucikkek közül, a szabadforgalom számára már megvámolt kávé- és teakészletek után, a zár alól való feloldás mellett 200%-os feloldási illetéket, a vámkülföldről behozott kávé és tea után ugyancsak 200%-os feloldási és rendkívüli behozatali illetéket állapított meg. Ezt az akkori pénzügyi és szociális viszonyok indokolták tették. 1946-ban viszont a kávé és a tea kompenzációs ellentételnek számított és devizaigénylés nélkül is megszerezhető volt, ezért indokoltnak látta a tárca a drágító hatású behozatali engedélyilleték mérséklését, illetve elengedését. Lásd a 12 400/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 29.

²⁴ A 153 147/1946.P.M.VII. sz. előterjesztés a 2330/1946. ME sz. rendeletnek (MK 1946. március 3.) adó- és illetékkezdvezményt, illetve mentességet biztosító 9. §-ának módosítására irányult. Az említett paragrafus értelmében a két szövetkezeti központ és valamennyi mezőgazdasági vagy fogyasztási szövetkezet is mentességet élvezett a társulati adó alól. A miniszter javaslata arra irányult, hogy az egyes mezőgazdasági és fogyasztási szövetkezetek tevékenysége — elsősorban akkor, ha nem kizárólag a tagok szükségleteinek fedezésére szolgáló áruk vételével és eladásával, s nem csak a tagok által termelt cikkek értékesítésével foglalkoztak — olyan üzletágakra is kiterjedt, amelyekkel más adóköteles vállalatok (részvénytársaságok, korlátolt felelősségű társaságok) is foglalkoztak, ne részesüljenek kedvezményben, tehát a szövetkezetek ne rendelkezzenek előnnyel a többi adózóval szemben, ne csökkentsék a többiek jövedelmét, és következésképpen az adóbevételeket sem.

23

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár] kéri a Magyar Optikai Művek Rt. 400 000 forint átállítási hitelét.

Minisztertanács a Magyar Optikai Művek Rt. részére 400 000 forint átállítási hitelt szavazott meg.²⁵

24

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár] előterjeszti javaslatát a Tárcaközi Hitelvéleményező Bizottság, valamint a Gazdasági Főtanács által megszavazott hitelekkel kapcsolatos kezességvállalásokra vonatkozó bejelentések tudomásulvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést tudomásul vette.²⁶

25

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár] előterjeszti javaslatát kisebb szövetkezeti szervek hiteligényeivel kapcsolatos újabb állami kezességvállalások ügyében.

Indokoltnak tartotta viszont — az áruknak a fogyasztók részére minél alacsonyabb áron való kiszolgálása érdekében — a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ és a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja részére a társulati adó alóli teljes mentesség biztosítását, ha ezek a szövetkezeti központok működésüket a tagszövetkezetek feletti felügyeleten és ellenőrzésen kívül legfeljebb a tagszövetkezetek áruval való ellátására terjesztik ki és alapszabályaik szerint 6%-nál nagyobb osztalékot nem fizetnek. Lásd még a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 46. és a [65.] 148. sz. jegyzőkönyv 11. napirendi pontját.

²⁵ A 160 724/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a háború során súlyos károkat szenvedett, s részben a Szovjetunió tulajdonába került Magyar Optikai Művek Rt. 400 000 forint átállítási hitel óhajtott igénybe venni. A Magyar Nemzeti Bank azonban csak kincstári kezességvállalás esetén volt hajlandó a hitelt rendelkezésére bocsátani. Tekintettel arra, hogy a vállalat a magyar precíziós mechanika és az optika terén úttörő munkát végzett, kérte a miniszter, hogy (a tulajdonviszonynak megfelelően) a hitel 50%-a erejéig a kezesség elvállalását a minisztertanács engedélyezze.

Az átállítási hitelre azért volt szüksége a vállalatnak, mert tevékenysége jó részét a jövételi szállítások vették igénybe (mozdonyokhoz szükséges armaturákat, 200 000 dollár értékű ébresztőórát, 30 000 dollár értékű geodéziai cikket gyártott). Ezek teljesítéséhez azonban a jövedelmet hozó belföldi és export útján értékesíthető áruk gyártására kellett átállnia.

²⁶ A 160 640/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés, hivatkozva a minisztertanács által 1946. augusztus 9-én (lásd a [46.] 129. sz. jegyzőkönyv 6–8. napirendi pontját) a szövetkezeti központok hiteleiért való kezességvállalást illetően adott felhatalmazásra, beszámolt arról, hogy a kormány korábban milyen adópengő összegű hitelekért, s augusztus 1-je után milyen forint értékű hitelekért vállalt kezességet. A Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ esetében 10 426 800 forint, a Földművelésügyi Szövetkezetek Országos Központja esetében 910 000 forint, a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja esetében pedig 1 700 000 forint összegű hitelért vállalt állami készfizető kezességet. Az előterjesztés részletesen felsorolta, hogy a szövetkezeti központok a hiteleket milyen élelmiszcikkek felvásárlására, berendezések beszerzésére fordították.

A keretkorlátozás nélküli, utólagos bejelentés melletti kezességvállalást, az egyéb állami kezességvállalásokkal szembeni kivételes eljárást — mint írta — az új szövetkezeti központok jogszabályi alapon nyugvó különleges helyzetük, valamint a közellátásban betöltött fontos szerepük indokolta.

63. 1946. október 25.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

26

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 7. sorszám alatt szereplő előterjesztését a Dohányjövedék magasépítéseire 6 millió forint póthitel folyósítása tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁸

27

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Vassady-Kovács Ferenc államtitkárnak a bécsi nemzetközi vásárra való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

28

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény államtitkár] előterjeszti javaslatát a községi üzemeknek az alkalmazottai B-listája ügyében. [sic!] Kéri a minisztertanács hozzájárulását, hogy a községi üzemek alkalmazottai az állami üzemekkel azonos szabályok alá essenek a B-listázások során, illetve az idevonatkozó rendelet hatálya alá tartozzék a kérdés.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁰

²⁷ A 160 598/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés, hivatkozva a minisztertanács 1946. augusztus 16-án ([48.] 131. sz. jegyzőkönyv 25. napirendi pont) tartott ülésen kapott azon felhatalmazásra, hogy a minisztérium a kisebb szövetkezeti szervek hiteligényével kapcsolatban 2 millió forintban vállalhat készfizető kezességet, beszámolt a kezességvállalásokról. Felsorolta a szövetkezeteket és a hitelek összegét. Megállapította, hogy 11 000 forinttal túllépte a megállapított keretet, kérte ennek utólagos jóváhagyását. Egyben a szövetkezetek hitelfolyósításának lehetővé tétele érdekében további 5 millió forint összegű kezességvállalásra kért engedélyt, mivel ezek rövid múltjuk, bankszerűségi szempontból nem kellő bonitásuk miatt megfelelő hitelben másképp nem részesülhettek volna.

²⁸ 55 872/1946.P.M.XIII.a. sz. előterjesztésében a miniszter jelezte, hogy a dohányjövédéki magasépítésekre az 1946/1947. évre biztosított 2 100 000 hitelen felül 6 millió forint póthitelre volt szükség. Hitelkérelmét a kedvező Virginia-dohánytermés feldolgozásához fűződő jelentős bevételi lehetőséggel indokolta.

²⁹ A 184 150/1946.P.M.VI. sz. előterjesztés jelezte, hogy dr. Vassady-Kovács Ferenc pénzügyi államtitkár, a tárca közgazdasági ügyosztályának felügyelőjeként, a mezőgazdaság gépesítésének pénzügyi problémáival is foglalkozott. Nevezett okleveles gazdaként a Mezőgazdasági Szakoktatási Tanács tagja volt, s csatlakozni kívánt Bécsben a Földművelésügyi Minisztérium kiküldöttjéhez, S. Szabó államtitkárhoz. Megemlítette végül, hogy 6–8000 tonna só behozatalának előkészítését is az államtitkára kívánta bízni.

³⁰ A 160 881/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés hivatkozott a minisztertanács 1946. július 12-én tartott ülésére ([38.] 121. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pont), amely állítólag kimondta, hogy az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) hatálya kiterjedt az állami tulajdont alkotó vállalatokra is (az említett helyen azonban nem volt erről szó), de nem rendelkezett az önkor-

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Szeptember–október havára a Vörös Hadsereg ellátására 13 és fél millió forint értékű árut kellett adni. November hónapra az igénylésük 32 millió érték, ebből azonban egy bizonyos rész, mint kölcsön-visszafizetés szerepel. Erre az állítólagos kölcsönre szóbelileg kaptunk ígéretet, hogy elengedik. Itt hosszás alkudozás folyt, mert írásbeli ígéret az elengedésre nem volt kezünkben. Igen fontos és jelentős dolog a stabilizáció szempontjából. 22 millió értékű volna az az árumennyiség, amit most az év végéig adni és szállítani kellene, ebben már benne van az úgynevezett kölcsön visszafizetése is. Nagyon súlyos kérdés a gabona visszafizetése, mert Romániával szemben alig lehet majd kitérni a hasonló visszafizetés elől. 600 tonna húsnak a következő évre való átvitelét kell megkísérelni. A gabonafelvásárlást ők vállalták.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: Nem volna előnyösebb ha mi vállalnánk a takarmány megvásárlását? Mert nem jó hatással lesz a falura, ha oroszok szedik azt össze.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Csak beszolgáltatás alapján lehetne az összeszedést végrehajtani. A felvásárlást kereskedők által fogják az oroszok végeztetni. Kéri a minisztertanács olyértelmű állásfoglalását, hogy amennyiben a november és december havi igényükhöz ragaszkodnak és azt teljesítjük, az október és szeptember hóról elmaradt szállításokat ne igényeljük.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³¹

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését az állami tulajdonba került erdőgazdaságokban teljesített szolgálat alapján járó ellátás rendezése tárgyában, a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³²

mányzat tulajdonát alkotó vállalatokról sem. Az önkormányzatok többsége üzletrész- vagy részvénytulajdon formájában volt érdekelt a vállalatoknál. Egyes ilyen vállalatoknál végrehajtották a B-listázást, viszont annak jogszerűsége — jogszabályban való tisztázatlanság miatt — kétségbevonható volt. Ezért kérte, hogy a vonatkozó rendelet hatályát — annak keletkezési időpontjára visszavevve — terjesszék ki az önkormányzati testület tulajdonát képező vállalatokra, akkor is, ha ez a tulajdon részvény, illetve üzletrész formájában jelentkezett.

³¹ Közvetlen előzményéről lásd a [62.] 145. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontját.

Feltehetőleg a stabilizáció idején nyújtott szovjet és román árukölcsönről volt szó.

³² A 110 250/1946.F.M.V.1. sz. előterjesztés a földbirtokreform végrehajtásáról intézkedő 5600/1945. F.M. sz. rendelet (MK 1945. június 7.) által nyitvahagyott azon kérdésnek a szabályozását célozta, miszerint az állami tulajdonba került erdőbirtokok alkalmazottai a volt magánalkalmazotti szerződés szerint kapták az illetményeiket mindaddig, amíg a kérdésben külön rendelkezés nem született. A kérdésről egyébként a 12 260/1945. ME sz. rendelet (MK 1946. január 17.) intézkedett. Lásd még a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 8. és a [65.] 148. sz. jegyzőkönyv 50. napirendi pontját.

63. 1946. október 25.

31

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a termelési miniszteri biztosi állások rendezése tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Annak idején hoztunk egy határozatot, hogy ezeket az intézményeket csak december 31-éig tartjuk fenn. Erdemes-e addig már betölteni ezeket az állásokat.

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter*: Ezen határidőre szól csak a megbízatás is. Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³³

32

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a „Komárom” ele-vátor kiemelésével kapcsolatban.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

33

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a közép- és alsófo-kú mezőgazdasági szakoktatási intézmények létszámának megállapítása tár-gyában. Ez 150 létszámszorítást jelent.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Elvileg elfogadható a rendelet és a Gazdasági Főtanács szabja meg, hogy hány embert lehessen felvenni.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta. A felveendő létszám megállapítását a Gazdasági Főtanács hatáskörébe utalta.³⁵

³³ A 40 143/1946.F.M.I.-1. sz. előterjesztés Szolnok, Zala, Vas és Veszprém vármegye megü-resedett termelési miniszteri biztosi állásainak betöltésére tett javaslatot. Az állások betöltését az előrehaladott őszi szántási és vetési időszakra hivatkozással, a szárazság és az aszálykár követ-keztében előállt vetőmagellátási gondokkal indokolta.

A termelési miniszteri biztosokról az 1620/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 10.) intézkedett. Az iparügyi miniszter felhatalmazása alapján egy vagy több törvényhatóságra kiter-jedő hatáskörrel iparigazgatási feladatokat, esetleg iparfelügyelői teendőket láttak el.

³⁴ A 97 595/1946.F.M.VII. sz. előterjesztés előadta, hogy a Földművelésügyi Minisztérium tulajdonát képező Komárom nevű kotróhajót a németek 1945. március 25-én Ausztriába vitték és az ott a harcok során elsüllyedt. A dunai hajót használhatóvá tétele érdekében — a Szövetséges Ellenőrző Bizottság sürgetésére is — a miniszter mielőbb napirendre kívánta tűzni a kotró kiemelését és hazahozatalát. Hangsúlyozta, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság kijelentette, hogy amennyiben úszó műtárgyat szovjet alakulatok emelnek ki, azt a saját tulajdonuknak tekin-tik — és ezen elv alapján már számos, a tárca tulajdonában volt hajó veszett el az ország számára.

Ezért szakértő bizottságot küldött ki Ausztriába a „Komárom” kotró helyzetének felméré-sére; és a kiemelés ausztriai cégekkel való megbeszélése céljából; mivel magyar munkások és szerszámok kiküldése nagyobb költséget jelentett volna. Kérte a költségek kifizetésének engedé-lyezését, továbbá azt, hogy a szakemberek külön engedély nélkül ismételten kiutazhassanak a munka figyelemmel kísérése, az orosz megszállási zónában elsüllyedt többi hajó felkutatása, továbbá bizonyos műszerek beszerzése céljából.

³⁵ Előzményéről lásd a [46.] 129. sz. jegyzőkönyv 10. napirendi pontját.

A 137 923/1946.F.M.X.-2. sz. előterjesztés előadta, hogy a földbirtokreform szükségessé tette a közép- és alsófokú mezőgazdasági szakoktatás céltudatos kiépítését, ami a már kiképzett

34

[Dobi] Földművelésügyi miniszter előterjeszti javaslatát ifj. dr. Tildy Zoltán nemzetgyűlési képviselőnek a „Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek” elnökgazgatójával leendő szerződéses alkalmazása tárgyában.

[Nagy] Miniszterelnök: Az előterjesztéshez annyit kíván hozzáfűzni, hogy a kinevezést melegen pártolja, és itt a szakképzettség hiánya sem forog fenn, mert ifj. Tildy Zoltán erdőüzemeknél volt alkalmazásban. Ellenállási tevékenysége ismeretes, mert hiszen 6 hónapot töltöttek együtt fogságban. A javaslatot elfogadásra ajánlja azzal a megjegyzéssel, hogy fizetése nem haladhatja túl a magánalkalmazottaknál megállapított legnagyobb fizetést. Viszont ragaszkodik ahhoz, hogy a kitűnő szakember és szociáldemokrata párttag Szeder Ferenc is elhelyezést nyerjen ezen üzemeknél.

Minisztertanács ifj. dr. Tildy Zoltán nemzetgyűlési képviselőnek a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek” elnökgazgatójával leendő szerződéses alkalmaztatásához hozzájárult.³⁶

35

Iparügyi miniszter [képviseletében Kelemen államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Magyarosy Ferenc romániai kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁷

gazdákon kívül 750 000 újonnan földhözjuttatott személy gyakorlati oktatását megfelelően kellett, hogy szolgálja. Létrehozott a tárca 25 mezőgazdasági középiskolát, 4 gazdaszponyképző iskolát és 149 gazdaképző iskolát. Ezek működtetéséhez 667 gazdasági tanár és szaktanító, 222 gazdasági tanárnő és szaktanítónő, 107 gazdaságitanító és 136 altiszt, összesen 1132 személy alkalmazására kért engedélyt. Megjegyezte, hogy ez a létszám a múlttal szemben az 5000/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. május 19.) megkívánt 10%-os csökkentésnek is megfelelt.

A Gazdasági Főtanács elfogadta a minisztertanácsi jegyzőkönyvben szereplő javaslatot azzal a kiegészítéssel, „hogy a költségvetésben előirányzott eredeti létszámmal szemben többletként mutatkozó 90 fő állás közül tizet a menekült tanerők részére kell fenntartani”. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XVII.ülés. 1946. november 5., 8. pont.) Lásd még a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 9. napirendi pontját.

³⁶ A 8868/1946.F.M.eln. 1. sz. előterjesztés az állami erdőgazdálkodás átszervezéséről kiadott 12 120/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. december 23.) alapján létesített Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek elnökgazgatójává javasolta kinevezni ifj. dr. Tildy Zoltánt.

Ifj. dr. Tildy Zoltán (1917–1996) államtudományi doktori oklevelét 1940-ben szerezte, ezt megelőzően a Pesti Napló munkatársa volt. 1939-ben tanulmányutat tett Angliában. 1940-től 1943-ig több vidéki fűrésztelepen dolgozott, egy idő után üzemvezetőként. 1944. március 23-án a németek letartóztatták. 1946. október 30-án az Állami Erdőgazdasági Üzemek elnök vezérigazgatója lett. Nemzetgyűlési képviselő volt. A Demokrácia című hetilapot szerkesztette.

Szeder Ferenc (1881–1952) kubikus. 1896-tól vett részt a munkásmozgalomban. 1920-tól a Földmunkás Szövetség titkára, majd elnöke. Ismételten nemzetgyűlési, országgyűlési képviselő, részt vett a Szociáldemokrata Párt vezetésében. 1945-ben főtítkárhelyettes volt. 1948-ban kizárták a pártjából. 1950-ben koholt vádak alapján elítélték, börtönben halt meg.

³⁷ A 102 010/1946.Ip.M.III/b. sz. előterjesztés dr. Magyarosy Ferenc állami ércbányászati főügyészt az impériumváltás után Észak-Erdélyben maradt mintegy 1 000 000 dollár értékű föld-

63. 1946. október 25.

36

Iparügyi miniszter [képviselőtében Kelemen államtitkár] előterjeszti javaslatát Blazsek István [MÁVAG nyugbéres] időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

37

Iparügyi miniszter [képviselőtében Kelemen államtitkár] előterjeszti javaslatát Sas Imre [MÁVAG segédmunkás] időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

38

Iparügyi miniszter [képviselőtében Kelemen államtitkár] előterjeszti javaslatát Alexander József [MÁVAG vasesztergályos] időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

39

Iparügyi miniszter [képviselőtében Kelemen államtitkár] előterjeszti javaslatát Szeifer Pál [MÁVAG vasesztergályos] nyugbére tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

40

Iparügyi miniszter [képviselőtében Kelemen államtitkár] előterjeszti javaslatát Péli Antal [MÁVAG lakatos] nyugbére tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

41

Iparügyi miniszter [képviselőtében Kelemen államtitkár] előterjeszti javaslatát néhai Incze József [MÁVAG lakatos] özvegyének nyugbére tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

42

Iparügyi miniszter [képviselőtében Kelemen államtitkár] előterjeszti javaslatát Pekáry Hubert [MÁVAG vasesztergályos] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

gáz-vezetékcső és fűrőberendezés ügyében javasolta a miniszter Romániába küldeni. Megemlítette, hogy a romániai Szövetséges Ellenőrző Bizottság hivatalos átiratban megállapította, hogy a csövek és gázvezeték berendezések a Magyar Amerikai Olajipari Rt. (MAORT), illetve a magyar állam tulajdonát képezték s felhívta a román hatóságokat — amelyek ezeket már Erdély és Bukarest közötti gázvezeték kiépítésére kívánták felhasználni —, hogy megőrzésükről gondoskodjanak. Az Ellenséges Javakat Kezelő Igazgatóság (a CASBI) ezért e vagyontárgyakat zár alá vette, de az amerikai tulajdonra tekintettel felmerült a zár alá vétel feloldásának lehetősége. E kérdések rendezése céljából vált szükségessé a főügyész kiutazása.

43

Iparügyi miniszter [képviselőjében Kelemen államtitkár] előterjeszti javaslatát a Péti Nitrogénművek Rt. újjáépítése tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Kéri levenni a napirendről, miután tárgysorozaton sem volt, nem tudták átnézni a kérdést.

Iparügyi miniszter [képviselőjében Kelemen államtitkár]: Előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁸

44

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőjében Szolnoki államtitkár] előterjeszti javaslatát az Amerikai Egyesült Államok által nyújtott árukölcsön keretében behozatalra kerülő áruk vámkezelése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁹

45

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőjében Szolnoki államtitkár] előterjeszti javaslatát özv. Schwartz Antalné sz. Székely Piroska [egy kereskedelmi iskolai tanár utáni] nyugellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

46

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Országos Színészegyesület Nyugdíjintézete részére október hónapban esedé-

³⁸ Lásd a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 18. napirendi pontját.

³⁹ A 42 325/1946.K.Sz.M.III. sz. előterjesztése rámutatott arra, hogy a stabilizáció legnehezebb feladata volt a megfelelő árukészlet előteremtése. Ezért választotta a kormány a forintra való áttérés időpontjául augusztus elsejét, mivel ekkor már nagyobb mezőgazdasági árumennyiséggel lehetett számolni. Az ipari termelés terén — egyrészt a nyersanyaghiány, másrészt a jövátételi szállítások miatt — a pénz értékének alátámasztására ilyen jellegű növekedésre nem lehetett számítani. E szempontból kiemelkedő jelentősége volt a 15 millió dolláros amerikai árukölcsönnek, amely túlnyomó részt iparcikkeket foglalt magába.

Az amerikai árukölcsön azonban csak akkor érhetne el a vele kapcsolatban kitűzött célt, ha az annak keretében beérkezett áruk forgalomképes áron mielőbb bekerültek a gazdaság vérkeringésébe. Megállapította azonban a tárca — a pénzügyminiszterrel és az árukölcsön lebonyolításával megbízott Magyar Külforgalmi Rt.-vel együtt —, hogy az 1924. évi XXI. tc.-hez tartozó vámtarifában foglalt védővamos vámtételek és a forgalmiadók figyelembevételével számított terhek az áruk belöldi értékesítését megnehezítették, sőt több áru esetében lehetetlenné tették volna. Ezért javasolta ezeknek az áruknak a vámmentesítését. Jelezte, hogy a Gazdasági Főtanács 1946. október 3-án tartott ülésén ezzel egyetértett. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XII. ülés 5/e. pont)

Bejelentette egyben, hogy a forgalmi adó elengedéséről nem kellett intézkedni, minthogy a behozatali és kiviteli általános és fényüzési forgalmi adóról szóló 900/1946. P.M. sz. intézkedés (MK 1946. július 28.) lehetőséget adott ennek elengedésére vagy mérséklésére. Lásd a 12 680/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 1.

63. 1946. október 25.

kes segélyek kifizetésére 50 000 forint előirányzatnélküli hitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az Országos Színészegyesület Nyugdíjintézete részére október hónapban esedékes segélyek kifizetésére ötvenezer forint előirányzatnélküli hitel folyósításához hozzájárult.⁴⁰

47

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a nem állami tanítói állások szervezése tárgyában. 700 emberre vonatkozóan azonnal meg kell az állásokat szervezni. 1300 állást további rendelkezésig fenn kell tartani.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtthára: Kéri Gazdasági Főtanács elé utalni a kérdést.

Minisztertanács az előterjesztést előzetes megvizsgálás és véleményezés végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.⁴¹

⁴⁰ A 118 756/1946.V.K.M.VII. sz. előterjesztés szerint a nyugdíjintézet fő jövedelmi forrása a vidéki színházaktól befolyt ún. pótfillérekből adódott. Az erősen megcsappant forgalmú vidéki színházak — főleg azért mert működésüket jórészt csak 1946-ban kezdték meg — azonban nem tudták a járulékokat fizetni. A nyugdíjas színészek megközelítően kielégítő nyugdíjainak kifizetéséhez kérte az államsegélyt.

⁴¹ Előzményéről lásd a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 51. napirendi pontját.

A 117 378/1946.V.K.M.IV. sz. előterjesztés hozzájárulást kért ahhoz, hogy az 1946/1947. évi költségvetési tárgyalások során megállapított 12 978 fős, nem állami tanítói létszámon felül további 2000 tanítói állást irányozhasson elő azzal, hogy ebből 700 szabadon betölthető legyen, a további 1300 állás pedig a menekült állami és nem állami tanítók részére legyen tartalékolva.

Ezzel kapcsolatban előadta, hogy a tárca iskolapolitikájának elsődleges feladata az egy tanerős iskoláknak két tanerőssé, a két tanerős iskoláknak három tanerőssé fejlesztése és a túlszűfolt-nak minősített iskolák — azaz amennyiben egy-egy tanítóra (évfolyamokra osztás nélkül) 50-nél több tanuló jutott — megszüntetése.

Ezt a programot — mint az előterjesztésben olvasható — az állami népiskolákban nagyrészt a nem állami népiskolákhoz tömegesen beosztott állami tanítók átcsoportosításával sikerült megvalósítani. Ezzel szemben a nem állami oktatás terén 2248 egytanerős iskola működött, köztük 1136 iskolában a tanulók száma 50 és 120 között ingadozott. Külön fölemlítette, hogy a földreform folytán egyes községekben, ahol korábban egy tanerős iskola volt 40–50 tanulóval, ekkor a tanulólétszám számos helyen 170–180 főt is meghaladta, továbbá olyan új települések létesültek, ahol azelőtt nem volt iskola — a távoli iskolákat pedig a gyermekek (megfelelő ruha, cipő hiányában) megközelíteni sem nagyon tudták a téli időszakban. A már létesült, de tanító hiányában nem működő és a még létesítendő iskolák részére 200 új tanítói állást igényelt.

Az 1340 kéttanerős iskolából 664-et kívánt három tanerőssé fejleszteni. Továbbá 535 túlszűfolt iskola tanerőinek a számát tartotta szükségesnek felemelni. Összesen 2535 új tanítói állás megszervezésére jelentette be az igényét. Ehhez azonban az előző pénzügyminiszter nem járult hozzá, ezért mérsékelte az igényt 2000 főre.

A Gazdasági Főtanács a nem állami tanszemélyzet illetményeit 700 tanítói állás esetében fogadta kedvezően, azzal hogy az állásokat lehetőleg menekült állami és nem állami tanítókkal töltsék be. Felkérte egyben az igazságügyminisztert, hogy készítsen elő olyan jogszabályt, amely

48

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Baranyi Jánosnak a Szegedi Állami Zenekonzervatórium igazgatójává, a VI. fizetési osztályba leendő kinevezése tárgyában.

[Ries] Igazságügyminiszter: A szegedi zenede igazgatói állására Kollár nevű tanár lett jelölve.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: Kivizsgálendő az ügy, mert ha Baranyi ellen politikai kifogások vannak, akkor Kollárt kell e helyre kinevezni.

Minisztertanács dr. Baranyi Jánosnak a Szegedi Állami Zenekonzervatórium igazgatójává leendő kinevezéséhez a VI. fizetési osztályba — a közlekedésügyi miniszter megjegyzésétől feltételezetten — hozzájárult.⁴²

49

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát néhai dr. Lambrecht Kálmán özvegyének nyugdíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴³

50

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter bejelenti, hogy előterjesztését Fodor Géza [tanító] jóvátétele tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁴

az elcsatolt területekről visszaérkező (menekülő) közalkalmazottak és nem állami tanítók igazolasát lehetővé teszi. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XVI.ülés. 1946. október 30., 12. pont.) Lásd még a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 22. napirendi pontját.

⁴² Előzményéről lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 50. napirendi pontját.

A 114 666/1946.V.K.M.VII. sz. előterjesztés a Szegedi Állami Zenekonzervatórium mielőbbi megindítása érdekében jelezte sürgősnek az igazgatói állás betöltését.

Dr. Baranyi János (1891–1971) a Zeneművészeti Főiskolán szerzett zenetanári oklevelet, majd 1916-ban Berlinben a zongoraművészképzést végezte el. Ezt követően a Szegedi Egyetemen államtudományi doktorrá avatták. 1916-tól 1923-ig a Szegedi Városi Zeneiskolán tanított. 1923-tól 1926-ig Spanyolországban hangversenyezett, majd több európai városban koncertezett. 1933-tól 1943-ig a Debreceni Városi Zeneiskola igazgatója volt. 1944 októberétől a Szegedi Városi Színházat vezette, 1950-ig a Színház karmestere volt, majd a Szegedi Állami Zenekonzervatórium igazgatója, 1954-től pedig Budapesten a Zeneakadémián tanított.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűték: „A legalkalmasabb személy erre a posztra. Támogatandó.”

Kollár Pál (1897-?) 1928-tól zeneiskolai tanár, származása miatt két ízben teljesített munkaszolgálatot. A Szociáldemokrata Párt javára kulturális munkában vett részt. 1944. október 15-étől Szeged város Liszt Ferenc Zeneiskolájának az igazgatója volt.

⁴³ A 110 349/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Lambrecht Kálmán (1889–1936) volt geológus, madártani szakértő, a pécsi egyetemen az életföldrajz és tárgyi néprajz rendkívüli tanára, műzeológus; özvegyének és gyermekeinek ellátását kívánta segíteni a javaslat.

⁴⁴ A 108 835/1946.V.K.M.IV. sz. előterjesztést a miniszter az Igazságügyminisztérium T.3858/1946. sz. alatti észrevétele alapján vette le a napirendről. Az észrevétel kérdésesnek találta, hogy Fodor Gézát baloldali magatartása vagy betegsége miatt nyugdíjazták-e.

63. 1946. október 25.

51

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát az életveszélyre utaló körülmények között eltűnt egyes személyek holtak nyilvántartásáról szóló 4700/1946. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában. Határidőként az eltűnést követő hónap 15. napja állapíttassék meg.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁵

52

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát az államkincstár javára bejegyzett tulajdonjognak egyes ingatlanokról [való] törlése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁶

53

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézetre vonatkozó egyes jogszabályok kiegészítéséről és módosításáról szóló rendelettervezet tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁷

54

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a nyugalmasoknak az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges korlátozásáról szóló 6800/1946. valamint az ennek végrehajtása tárgyában kibocsátott

⁴⁵ A T.3654/1946.Ig.M. sz. előterjesztés azért javasolta az életveszélyre utaló körülmények között eltűnt egyes személyek holtak nyilvántartásáról szóló 4700/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. április 28.) kiegészítését, mivel ez nem intézkedett arról, hogy az elhalálozás idejéül milyen időpontot kellett megállapítani. A tárca a halál idejének helyes megállapításához fűződő számos fontos (bíróági, vagyoni jogi stb.) érdekre tekintettel kívánta rendezni a kérdést. Lásd a 12 520/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 30.

⁴⁶ A T.3674/1946.Ig.M. sz. előterjesztés a Szálasi-kormány által kibocsátott 3840/1944. ME sz. rendeletre utalt, ez azonban az MRT-ben nem található. A zsidók vagyonát képező ingatlanok tulajdonjogának a kincstár javára történt bekebelezéséről, telekkönyvezéséről a 3520/1944. ME sz. rendelet (MRT 1944. szeptember 27., 1796–1798. pp.) intézkedett. A miniszter a rendezetlen helyzet felszámolására tett javaslatot. Hangsúlyozta azonban az előterjesztés, hogy a földreformról szóló 600/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. márius 18.) 46. §-a módot adott — a kiosztásra igénybe nem vett — zsidó földingatlanok visszaadására, így ekkor csak a telekkönyvi tulajdonjog rendezéséről volt szó azokban az esetekben, amelyekben az államkincstár tulajdonjogának telekkönyvi bejegyzése megtörtént. Lásd a 12 530/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 30.

⁴⁷ A T.3731/1946.Ig.M. sz. előterjesztés a nyugdíjintézeti járulék befizetésének időpontjáról, a hadifogságba került, a háború során eltűnt vagy elhurcolt tagok családtagjainak segélyezéséről, a demokratikus magatartása miatt törölt — esetleg elhunyt — tagok családtagjainak segélyezéséről, a népüggyésszé kinevezett ügyvédek tagságának folytonosságáról, a tagok által fizetett járulék összegének esetleg havonként szükséges változtatásáról, a járulék jövedelem szerinti megállapításáról, a hitelvédő egyleteknek fizetett járulékról szóló korábbi előírások módosítását javasolta. Lásd a 12 560/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 30.

8320/1946. és 11 570/1946. ME számú rendelet kiegészítése és módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁸

55

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti T.3922/1946. számú javaslatát az egyes községekben (városokban) fekvő ingatlanokra vonatkozó telekkönyvi bekelezések korlátozásáról szóló 6850/1946. ME sz. rendelet 3. §-ában foglalt rendelkezés módosítása tárgyában.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁹

56

[Ries] *Igazságügyminiszter* bejelenti, hogy külföldre távozása idejére Bán Antal iparügyi minisztert kérte fel helyettesítésére.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁰

57

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetének vezérigazgatója most Keletre utazik. Meg kell próbálni a mezőgazdasági termelésünket alátámasztó hitel érdekében vele érintkezésbe lépni. A washingtoni követség útján kellene kipuhatolni álláspontját. Egyesek szerint 40 millió dollárt kaphatnánk.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵¹

⁴⁸ Előzményéről lásd a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 4. napirendi pontját.

A T.3922/1946.Ig.M. sz. alatt csak a rendelet tervezete található. A 6800/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 14.) a nyugellátásoknak az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükségessé vált korlátozásáról szólt. A 8320/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 24.) az előző rendelet végrehajtásáról intézkedett. A 11 570/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. október 30.) a 6800/1946. ME sz. rendelet hatályát kiterjesztette a nyugalmazott miniszterekre és a politikai államtitkárokra, valamint ezek ellátásban részesült özvegyeire. Lásd még a 23 810/1946. ME sz. rendeletet. (MK 1946. december 5.)

⁴⁹ A magyar-csehszlovák lakosságcsere-egyezmény (1946. évi XV. tc.) VII. cikke értelmében az áttelepülő szlovákok ingatlanainak tulajdonjoga a magyar államra szállt. A kérdés azonban már korábban ismert volt, ezért a 6850/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. január 15.) útján intézkedett arról, hogy meghatározott — szlovákok által is lakott — községekben, a kormány további rendelkezéséig, ne lehessen ingatlanokat elidegeníteni, illetőleg megterhelni. Ezt a tilalmat október 1-jéig kívánta a kormány érvényben tartani, mivel azonban a Csehszlovákiába áttelepülők névjegyzékét a tárgyalások miatt még nem tudták a helyhatóságokhoz eljuttatni, javasolta a miniszter a határidő 1946. december 31-éig való meghosszabbítását. Lásd a 12 500/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 29.

⁵⁰ Lásd e kérdésről a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 68. napirendi pontját. Ries István a Magyar Labdarúgók Szövetségének elnöke volt. A magyar válogatott csapatot kísérte el luxemburgi és párizsi útjára. (Népszava. 1946. november 3.)

⁵¹ Az utalás Trygve Lie norvég politikusra vonatkozott, akit 1946 januárjában választottak meg az Egyesült Nemzetek Szervezetének főtitkárává.

63. 1946. október 25.

58

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* ezzel kapcsolatban döntést kér, hogy a Nemzetközi Válságbizottságba való belépésünkhöz hozzájárul-e a minisztertanács.

Minisztertanács a Nemzetközi Válságbizottságba való belépéshez hozzájárult.⁵²

59

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy a következő Gazdaság Főtanácson a malomellenőrök kérdését és az egész árellenőrzés kérdését le kell tárgyalni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵³

60

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését Gerőcz Dezső honvédségi ellenőri kinevezése tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁴

61

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Hinner Mór ny. ezredes özvegyének kegyelmi ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

62

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Helle Mátyás ny. huszár özvegyének kegyelmi ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

63

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Bárdossy Pál [volt főhadnagy] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁵

⁵² Előzményéről lásd a 13.(96. sz. jegyzőkönyv 39. napirendi pontját és jegyzetét.

⁵³ A Gazdasági Főtanács nem emelt kifogást a malomellenőrök létszámának 90 főről 250 főre való felemelése ellen azzal, hogy a keletkező költségtöbbletet a malmok érdekképviselete térítse meg. Felkérte a közellátásügyi-, a belügy- és a pénzügyminisztert, hogy a malomellenőrzés egységesítése céljából létesítsenek megállapodást. (MOL XIX-A-10. Statilizációs XVII.ülés. 1946. november 5., 14. pont.)

⁵⁴ A honvédelmi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi ponthoz a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Szerződéses alkalmazott volt, nem eshet rehabilitáció alá.”

⁵⁵ A honvédelmi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi ponthoz a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Önkéntes lemondást eszközölt. Az előterjesztés elutasítandó.” Ugyanezt az álláspontot képviselte az igazságügyminiszter a jegyzőkönyv mellett található T.3761/1946. sz. levelében.

64

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Székely János [volt százados], Oláh János [volt őrnagy] és Zsoldos Andor [volt főtörzsőrmester] jóvááttele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

65

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 6. sorszám alatt szereplő előterjesztését Lenhardt József [volt főtörzsőrmester] jóvááttele tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

66

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Kolozs Sándor [volt hadnagy] jóvááttele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

67

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Gara István [volt orvos őrnagy] jóvááttele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

68

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a közúti és vízi gépjárművek benzinfogyasztásának szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁶

69

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a hidak roncskiemelési munkálataira 500 000 forint hitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács a hidak roncskiemelési munkálataira 500 000 forint hitel folyósításához hozzájárult.⁵⁷

⁵⁶ Az 59 800/1946.Közl.M.VI/2. sz. előterjesztés a benzin- és motorolaj jegyek ellenében való kiszolgáltatásának megszüntetését javasolta. Kimutatta, hogy a hazai ásványolajfinomító gyárak havonta 18 000 tonna benzint termeltek. Ennek 30%-át jóvátételre, 35%-át a Vörös Hadsereg ellátására, 10%-át exportra, 10%-át a mezőgazdaság, 3%-át az ipar ellátására és 12%-át közlekedésre használták fel. Rámutatott arra, hogy a jóvátétel szállítása és a Vörös Hadsereg ellátása nagyrészt meg fog szűnni – ezért a hazai szükségletet könnyebben ki tudja elégíteni a gyártás. Lásd a 12 410/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 27.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható az igazságügyminiszter T.3801/1946. sz. levele, amely bírálta elsősorban a rendelettervezet büntető intézkedéseket tartalmazó részét.

⁵⁷ 60 686/1946.Közl.M.V.2. sz. előterjesztésében a miniszter a hidak roncskiemelési munkálataira — tekintettel arra, hogy november–február hónapokban e feladatokat csak szűkített keretben voltak képesek végezni — az október hónapra esedékes hitelen túl, rendkívüli 500 000 forintra jelentette be igényét.

63. 1946. október 25.

70

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Réthey-Prikkel Ferenc miniszteri osztálytanácsosi és Háros Ferenc állami főmérnöki cím adományozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁸

71

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Feledy Béla és Fazekas József kiküldetése tárgyában Svájcba és Olaszországba.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁹

72

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 5. sorszám alatt szereplő előterjesztését Bezerédy Aladár [postasegédtsízt] jóvátétele tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁰

73

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Saly Aladár [volt postafőtiszt] özvegyének jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

74

[Bárányos] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Vöröskereszt és egyéb külföldi segélyakciókra 2 millió forint rendkívüli hitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács a Vöröskereszt és egyéb külföldi segélyakciókra kétféle millió forint rendkívüli hitel folyósításához hozzájárult.⁶¹

⁵⁸ A 9519/1946.Közl.M.Eln. sz. előterjesztés engedélyt kért arra, hogy Réthey-Prikkel Ferenc miniszteri műszaki tanácsos részére a miniszteri osztálytanácsosi, Háros Ferenc, az Államépítészeti Hivatal létszámába tartozó mérnök részére pedig az állami főmérnöki cím adományozása ügyében a köztársaság elnökéhez előterjesztést tegyen.

Réthey-Prikkel Ferenc (1896-?) 1932-től állt állami szolgálatban. Háros Ferenc (1910-?) 1935-től dolgozott az Államépítészeti Hivatalnál. Mindketten a tokaji közúti Tisza-híd építésének irányításában szereztek érdemeket.

⁵⁹ A 60 018/1946.Közl.M.VI/2. sz. előterjesztés a Svájci-Magyar Közúti Közlekedési Rt. gőrdülő anyagának beszerzése ügyében javasolta kiküldeni Svájcba és Olaszországba Feledy Béla miniszteri osztálytanácsost és Fazekas József MÁV igazgatóhelyettesét. Mindketten részt vettek a részvénytársaság alapítását előkészítő tárgyalásokon, így annak anyagát kiválóan ismerték.

⁶⁰ A 248 454/1946.Közl.M.IV. sz. előterjesztésből nem tűnt ki, hogy nevezettnek milyen baloldali tevékenysége alapján mondtak fel 1922-ben. Az előterjesztés mellett található T.3750/1946.Ig.M. sz. levél ugyanezt a körülményt észrevételezte. A közlekedésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra a napirendi ponthoz a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Végelbánás alá vonták. Ez annak idején a létszámcsökkentés alapján történt. Elutasítandó.” Mindezek alapján került sor az előterjesztésnek a napirendről való levételére.

⁶¹ A 29 582/1946.Közl.M. sz. előterjesztés — hivatkozva a minisztertanács 1946. augusztus 30-án ([51.] 134. sz. jegyzőkönyv 35. napirendi pont) hozott azon határozatára, hogy a Nem-

75

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Kenéz László közigazgatási bírósági tanácsjegyzői szolgálata alóli felmentése tárgyában.⁶²

Minisztertanács dr. Kenéz László közigazgatási bírósági tanácsjegyzői szolgálatai alóli felmentéséhez hozzájárult.

76

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti 166 587/1946. sz. javaslatát állatorvosi állások betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶³

77

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* pótllag előterjeszti javaslatát az Első Dunagőzhajózási Társaság részére 348 327 forint államkölcsön folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az Első Dunagőzhajózási Társaság részére háromszáz-negyvennyolcezer forint államkölcsön folyósításához hozzájárult.⁶⁴

zetközi Vöröskereszt és más szervek által Magyarországra szállított segélyküldemények átvételére, raktározására és kiosztására 2 000 000 forint rendkívüli hitelt engedélyezett — beszámolt az összeg felhasználásáról.

Ennek kapcsán felvetette többek között, hogy a külföldi adományozók kívánsága volt, hogy a juttatott árut belföldön vasúti fuvardíjjal ne terheljék. Megemlítette, hogy a közlekedésügyi miniszter 50%-os kedvezményt adott már az ilyen szállítmányok esetében, de kívánatosnak mondta, hogy a másik 50% térítését az állam vállalja. Jelezte, hogy az adományozó szervek Magyarországra érkező vezető személyiségei számára gépkocsit kell biztosítani. Megemlítette, hogy a svéd „Mentsd a gyermeket” mozgalom 23 000 gyermek étkeztetéséről gondoskodott, s jogosan kifogás tárgyává tette, hogy az étkeztető helyiségek fűtését a magyar szervek nem biztosították.

⁶² A 4626/1946.B.M.eln. sz. előterjesztés bejelentette, hogy dr. Kenéz László volt belügyminisztériumi miniszteri titkárt 1941. augusztus 21-én a Magyar Közigazgatási Bíróság tanácsjegyzőjévé nevezték ki, de az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 19.) végrehajtása során a Közigazgatási Bíróság elnöke nevezettet visszaadta a minisztériumnak. A belügyminiszter ezért kérte dr. Kenéz felmentését a tanácsjegyzői szolgálat alól, megemlítve, hogy az illető ekkor szovjet hadifogságban volt, de családtagjainak élelmezési illetményéről gondoskodnia kellett.

⁶³ Az előterjesztés Békés vármegyébe egy, Zala vármegyébe három és Heves vármegyébe egy állatorvosi állás betöltésére tett javaslatot. Figyelemmel a megfogyakozott állatállományra, az állatjárványokra, kérte a miniszter, hogy a kinevezési tilalmat kimondó 8100/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. július 17.) szereplő kivételes kinevezési lehetőségre, engedélyezze a minisztertanács a kérelem teljesítését.

⁶⁴ A 60 857/1946.Közl.M.II. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az Első Dunagőzhajózási Társaságot a szovjet hatóságoknak kellett átadni, így bevételekkel nem rendelkezett. A Társaság 14 tényleges, 1044 nyugdíjas és 64 balesetet szenvedett alkalmazottja részére az 1946 augusztus-októberében esedékes illetmények, járulékok céljára kért havonkénti 116 109 forint, összesen 348 327 forint államkölcsönt. Jelezte, hogy a Társaság a kölcsön visszafizetésére kötelezettséget vállalt abban az esetben, amint a magyarországi vagyonának jogviszonyai rendeződnek.

63. 1946. október 25.

78

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Karczag Imre miniszteri osztályfőnökké való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁵

Minisztertanács délután 2 órakor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gévelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Vas Zoltán nem szerepel a felsorolásban, rajta kívül nem írta alá a jegyzőkönyvet Kelemen Gyula, Szolnoki István, Ries István és Balogh István. A pénzügyminisztert helyettesítő Kemény György államtitkár helyett maga Rácz Jenő szignálta a jegyzőkönyvet.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 2-4., a 6-11., a 20-23., a 25-28., a 30-42., a 44-55. és a 60-78. számú napirendi pontokhoz tartozó előterjesztés.

⁶⁵ A 11 558/1946.Közl.M.eln. sz. előterjesztésében a miniszter kérte, hogy Karczag Imre miniszteri tanácsosnak miniszteri osztályfőnökké való kinevezése ügyében a köztársasági elnökhöz javaslatot tegyen.

Karczag Imre (1905-?) 1929-ben szerzett mérnöki oklevelet. Szabadpályán dolgozott. 1945. január 1-jétől alkalmazták a Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztériumban. A vasút és a déli összekötő vasúti hid újjaépítése terén szerzett érdemeket.

[64.] 147.

Jegyzőkönyv

az 1946. évi október hó 30. napján déli 12 órakor Nagy Ferenc elnökelte alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, Szakasits Árpád államminiszter, [Dr.] Molnár Erik népjóléti miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Rajk László belügyminiszter, Mistéth Endre újjáépítési [építés- és közmunkaügyi] miniszter, Dr. Rác Jenő pénzügyminiszter, Gyöngyösi János külügyminiszter képviseletében Bolgár követ, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Dr. Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, [Dr.] Jócsik Lajos államtitkár, áttelepítési kormánybiztos, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter képviseletében Szolnoki István államtitkár, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és oktatásügyi miniszter, Dr. Ries István igazságügyminiszter képviseletében Pfeiffer Zoltán államtitkár, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

1

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. A külügyminisztertől feljegyzést kapott a csehszlovák népcserével kapcsolatos tárgyalások felvételére vonatkozólag. Ismerteti a minisztertanáccsal a feljegyzés szövegét, amely szerint a magyar kormány lépéseket tesz a csehszlovákok felé a tárgyalások megkezdése érdekében.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ha jól emlékszik, a békekonferencia döntése az volt, hogy a békeszerződés ratifikálása után 6 hónapon belül kell a tárgyalásokat megkezdeni. Feltétlenül helyes, hogy a magyar kormány kezdeményezze a tárgyalásokat, de nem érti, miért kell ezt ilyen korán megtenni? A kérdés nem ennyire sürgős.

64. 1946. október 30.

Külgügyminiszter [képviselőtében Bolgár követ]: Ennek politikai előzménye van. A csehek már a párizsi tárgyalások folyamán kijelentették, hogy ezt a határozatot a magyarok szabotálni fogják. Ezért teszi meg most mindjárt a magyar kormány a kezdeményező lépést, hogy ez a vád később ne érhesen bennünket.

Rákosi Mátyás államminiszter: A jóindulatot feltétlenül bizonyítani kell, de fél, hogy ki fog derülni a fordítottja, és mielőtt még a négy nagyhatalom ilyen formában felvethetné a kérdést, a csehszlovákok máris arra fognak hivatkozni, hogy a magyarokkal nem lehet beszélni. Meg kell kérdezni a csehszlovák kormányt, hogy hogy képzeli el a tárgyalásokat, de nem kell elsietni a dolgot. Az biztos, hogy nem fogunk velük dűlőre jutni.

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: A békekonferenciának van-e olyan utasítása, hogy nekünk kell kezdeni a tárgyalásokat.

Külgügyminiszter [képviselőtében Bolgár követ]: Ilyen utasítás nincs.

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: De feltétlenül helyes, hogy mi kezdjünk.

Rákosi Mátyás államminiszter: Feltétlenül.

[Nagy] Miniszterelnök: A minisztertanácsnak tehát az a véleménye, hogy a jegyzék ilyen formában ne legyen elküldve. Inkább kérdést kell intézni a csehekhez, hogy milyen formában óhajtják a tárgyalásokat megkezdeni. Ilyen formában a kezdeményező lépést mégiscsak mi tettük meg. Kérdés, hogy a jegyzéket nem küldték-e már el? Felkéri a külgügyminiszter helyettesét, hogy telefonon azonnal szóljon át a külgügyminiszternek és értesítse a minisztertanács határozatáról.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹

2

[Nagy] Miniszterelnök felkéri a pénzügyminisztert, hogy előterjesztését a potsdami egyezmény végrehajtása tárgyában tegye meg.

[Rácz] Pénzügyminiszter: A Gazdasági Főtanács azon kérdésekre, amelyeket a magyarországi német vagyron átadásával foglalkozó magyar–szovjet vegyesbizottság a saját hatáskörében eldönteni nem tudott, a jegyzőkönyvhöz 1. alatt csatolt melléklet szerinti javaslatot teszi a minisztertanácsnak.²

¹ Előzményéről lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 9. napirendi pontját.

A magyar–csehszlovák lakosságcsere tárgyalások külgügyminiszteri szinten 1947. március 2-án kezdődtek meg Prágában. Az egyezmény aláírására 1947. május 24-én került sor.

² A potsdami értekezlet határozatáról lásd a [29.] 112. sz. jegyzőkönyv 73. napirendi pontját és jegyzetét.

A miniszterelnök előterjesztéseit összefogó borítólapon e napirendi pont címe úgy szerepel, hogy „A Jóvátételi Hivatal előterjesztése a potsdami egyezmény végrehajtása tárgyában” Ehhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A Gazdasági Főtanács kell, hogy előzetesen letárgyalja.”

[*Mistéth*] *Újjáépítési miniszter*: A 12. pontnál javasolja, hogy a külügyminiszter nézze meg ezt a kérdést, nehogy külügyi vonalon kellemetlenségeink származzanak belőle.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter*: A külügyminiszter kívánsága az, hogy a Külügyminisztérium nemzetközi jogásaival állítsák össze az erre vonatkozó klauzulát.

Dr. Balogh István: Az 1. ponthoz kíván hozzászólni. Arról van szó, hogy 11 millió forintot vállal a magyar kormány a Szovjetunió felé a szovjet tulajdonná vált tárgyakban előállott kár fejében. A kártérítés vállalása természetes, azonban szükséges az, hogy mi kutassuk, történt-e visszaélés, mert ebben az esetben az illetékes hatóság vagy személy a kormánnyal szemben felelősséggel tartozik.

Igazságügyminiszter [képviselésében Pfeiffer államtitkár]: A biztosítóintézetekkel kapcsolatban úgy látszik, szovjet részéről tévedés történt, mert az osztrák biztosítóintézetek magyarországi fiókjait németnek tekintik. Ezt azért kell tisztázni, mert feltétlenül kártérítési kötelezettséggel tartozunk majd az osztrák

A Gazdasági Főtanács 1946. október 22-ei üléséről felvett jegyzőkönyv végére – Rácz Jenő pénzügyminiszter kézírásával, külön napirendi pontként, a következőket vezette: „A pénzügyminiszter a potsdami határozat értelmében átadásra kerülő javakkal kapcsolatos egyes függő kérdésekről előterjesztést készített. A G.F. az előterjesztést idő hiányában nem tárgyalta, de hozzájárult ahhoz, hogy a szóbanforgó kérdéseket a pénzügyminiszter — azok sürgősségére tekintettel — közvetlenül a minisztertanács elé terjeszthesse.” Ezt a pótlólag felvett szövegrészt Vas Zoltán kézjegyével látta el. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XV.ülés. 1946. október 22., 34. pont.)

A minisztertanácsi jegyzőkönyv mellett másolati formában megtalálható a pénzügyminiszternek ez a 160/1946.PM.IV.a. sz. alatt iktatott, a Gazdasági Főtanácshoz 1946. október 22-én intézett előterjesztése.

A miniszter bizonyos fókig történelmileg ismertette a potsdami egyezmény végrehajtásával kapcsolatos kérdéseket. Így előadta, hogy a magyarországi német vagyonnak a Szovjetunió részére való átadása kapcsán felmerülő vitás kérdéseket egy erre a célra alakított szovjet-magyar vegyes bizottság elé kellett vinni. E bizottságban magyar részről a Jóvátételi Hivatal német javak főosztályának vezetője mint elnök, továbbá a pénzügyi, az iparügyi és a közlekedésügyi tárca, valamint az esetleg érdekelt más miniszterek megbízottai mint tagok vettek részt.

A vegyes bizottság működése során egy ideig általában nagyobb nehézségek nélkül sikerült a két félnek megegyeznie. „A legutóbbi időben azonban — olvasható a pénzügyi iratban — az újabb szovjet kívánságok kapcsán olyan kérdések merültek fel, amelyekre nézve a bizottság magyar tagozatának elnöke szükségesnek ítélte a kormány állásfoglalásának kikérését.”

Az előterjesztés mellett megtalálható a jelen minisztertanácsi ülés állásfoglalásától függővé tett, V. Szviridov altábornagynak szóló, a Jóvátételi Hivatal által készített keltezés nélküli levél tervezete, ami tulajdonképpen a Gazdasági Főtanács állásfoglalását tükrözte. A levéltervezetet a jelen jegyzőkönyv a) mellékleteként közöljük. A minisztertanácsi ülésen ez utóbbi levéltervezet pontjainak taglalását (számozását) alapul véve folyt a vita.

A Gazdasági Főtanácshoz intézett pénzügyminiszteri előterjesztés és a Jóvátételi Hivatal által készített levéltervezet pontjai közötti összefüggéseket a közölt mellékletre vezetett egykorú feljegyzések rögzítették – ezeket jegyzetekben közöljük.

Figyelemre méltó, hogy a napirendi pont előadója nem a Jóvátételi Hivatal vezetője, hanem a pénzügyminiszter volt, aki a szovjet igényekkel szemben elhárítóbb álláspontot képviselt.

64. 1946. október 30.

rások felé. Ha ezeknek a vállalatoknak [a] sorsa felett rendelkezünk, akkor kártérítési kötelezettségeink támadnak. Figyelemmel kell lenni az olasz biztosítóintézetek magyarországi fiókjaira is, amelyek a biztosítóintézetek zömét képezik. A pénzügyminiszter jobban tisztázza ezt a kérdést, mert itt igen súlyos kártérítési kötelezettségek hárulhatnak ránk. A Szovjetunió a potsdami szerződést tévesen értelmezi.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ez az aggodalom végigvonul számos más területen. Ezért akarja a külügyminiszter nemzetközi jogásaival megvizsgáltatni az egész kérdéskomplexumot. Ezeket a vagyontárgyakat a magyar kormány fenntartással adja át a Szovjetuniónak. A Külügyminisztérium jogászai foglalkoznak majd a klauzulával, amellyel ezeket a tárgyakat átadjuk.

Igazságügyminiszter [képviselőben Pfeiffer államtitkár]: Előnyösebb volna, ha mi ebbe nem avatkoznánk bele. Tárgyalják le az oroszok az osztrákokkal.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőben Szolnoki államtitkár]: Vigyázni kell a százalékos elosztásnál is, mert esetleg az angolszászok is előállhatnak követelésekkel, és akkor azokat nem tudjuk kielégíteni.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Itt két különböző kérdéstről van szó. A potsdami egyezmény értelmében kötelesek vagyunk a német vagyont átadni. Ott tehát nincs szó százalékról. A békeszerződés-tervezet értelmében viszont az Egyesült Nemzetek vagy azok állampolgárai vagyonáról van szó.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Közel áll a közlekedésügyi miniszter álláspontjához és az a véleménye, hogy az a kár, amit megállapítottunk és elismertünk nagyrészt az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának mulasztásából állott elő.

Igazságügyminiszter [képviselőben Pfeiffer államtitkár]: Hiába adjuk át az osztrák biztosítótársaságok vagyonát, ha a magyar kormány kötelezettsége fennáll a biztosítottakkal kapcsolatban.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Van egy korábbi rendelet, amely szerint az összes díjtartalékok egy közös alapba egyesítendők. Ebbe az alapba beleadják szovjet részről azt, ami ennek a 4 biztosítótársaság kötelezettségeinek megfelel. Csak ami nem szükséges a díjtartalékokhoz, azt hasítják ki. Így is éri kis károsodás a magyar biztosítottakat, ezt azonban a szovjet felé nagyon nehéz megértetni.

Igazságügyminiszter [képviselőben Pfeiffer államtitkár]: A Szovjetuniónak átadott vagyontöbbséggel kapcsolatban be fog itt állni egy újabb kötelezettsége a magyar államnak.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Csak 32 millió pengőig áll fenn kötelezettség. A maga részéről azt javasolta a Gazdasági Főtanácsnak, hogy mérlegelje az átadás kérdését, tekintettel azonban arra, hogy nagy számban adtak már át előzőleg is idegen vállalatokat, ennek már nem lehet olyan nagy jelentőséget tulajdonítani. Javasolja, hogy a Gazdasági Főtanácsnál kialakult választ tegye magáévá a minisztertanács.³

³ A pénzügyminiszter által ez ügyben készített 20 131/1946.P.M.V. sz. minisztertanácsi előterjesztés a Gazdasági Főtanács iratai között található meg. Ez felidézte a Szovjetunió magyarországi

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

3

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát a Biokémiai Intézet részére 150 000 forint hitel folyósítása tárgyában. Javasolja az összeg megadását és közben tárgyalásokat kell kezdeményezni, amelyek vagy állapítsanak meg állandó összegű támogatást vagy legalábbis határozzák meg, hogy az összeg mennyi időre szól.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtákará*: Tulajdonképpen csak arról van szó, hogy fel kell emelni a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium dologi és átmeneti kiadásait 75 000 forinttal.

Minisztertanács a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Élet- és Kórvegytani Intézet Biokémiai Intézete részére évi 150 000 forint hitelt engedélyezett akként, hogy a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium költségvetésében erre a célra rendelkezésre álló 75 000 forint további 75 000 forint rendkívüli hitellel felemeltessék.⁴

4

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát Pfeiffer Ferenc volt miniszteri osztálytanácsos jóvátétele és egyidejű nyugalomba helyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵

vagyonkezelőségének egy hónappal korábban bejelentett azon igényét, hogy a potsdami egyzmény értelmében orosz tulajdonba átment német érdekeltségű biztosító vállalatok ingatlanait telekönyvileg írja át a magyar fél a Szovjetunióra – mégpedig tekintet nélkül arra, hogy ezek az ingatlanok díjtartalék fedezetére szolgáltak-e vagy sem. A magyar kormány szeptemberben közölte a szovjet féllel, hogy ezt a követelést nem állt módjában teljesíteni. Szviridov altábornagy, méltányolva a magyar biztosítottak érdekeit hajlandó volt mérsékelni a szovjet igényeket, s csak annyi értékű vagyontárgy átírását igényelte, amennyi a díjtartalék-szükségletet meghaladta. Leszögezte azonban, hogy az átadásra kerülő vagyont csak ingatlan formájában volt hajlandó elfogadni.

⁴ Szent-Györgyi Albert egyetemi nyilvános rendes tanár 1946. október 18-án kelt Nagy Ferenchez intézett levelének másolata szerepel a jegyzőkönyv mellett előterjesztésként. A professzor jelezte, hogy a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Élet- és Kórvegytani Intézete részére korábban kért támogatást nem kapta meg, emelés helyett csökkentették a dotációját. A kiutalt összeg – mint írta – az intézet költségvetésének csak egyharmad részét fedezte, egy további harmad részt támogatásként más szervektől kapták, a költségek hiányzó részét azonban az utolsó hónapokban saját vagyonából fedezte. Kérte, hogy bocsássák rendelkezésére az intézet működéséhez szükséges összeget, de ha az ország helyzete ezt nem tenné lehetővé lemond s elfogadja az egyik külföldi meghívást.

A miniszterelnöki előterjesztéseket összefogó borítólapra e tárgy címéhez a következő megjegyzést fűzték: „Szt lett küldve a társmisztereknek. Eldöntendő, vajon egy hónapra vagy havonta rendszeresen kapja, és a kultusz tárca terhére kell folyósítani, de erre póthitelt kell adni.”

⁵ A Miniszterelnökség szám nélküli előterjesztésében dr. Pfeiffer Ferenc volt miniszterelnökségi miniszteri osztálytanácsosnak az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá való kinevezésére, 1920. július 18-tól szolgálaton kívül töltött idejének beszámítására és nyugdíjazására tett javaslatot.

64. 1946. október 30.

5

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát Jáky Rezső ny. közig. bíró ügyvédi gyakorlatban eltöltött idejének kegyelmi úton való beszámítása tárgyában. Megjegyzi, hogy legutóbb már szerepelt ez a javaslat a minisztertanács tárgysorozatóján, de akkor az igazságügyminiszternek ellenvetései voltak. Viszont itt kegyelmi elbánásról van szó, úgyhogy újból [a] minisztertanács állásfoglalását kell kérni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶

6

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát az Új Magyarország című külpolitikai lap részére november és december hónapokra 50–50 000 forint támogatás engedélyezése iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷

7

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát a B-lista revízióval kapcsolatos határidők módosítása tárgyában. Az előterjesztések határideje már régen lejárt, ennek ellenére a pártok és minisztériumok további előterjesztéseket tettek, amelyeket legalizálni kell egyrészt, másrészt pedig végre meg kell határozni azt az időt, ameddig ezek a kérelmek benyújthatók. Javasolja, hogy 1946. november 15. napjában határozassék meg a revízióra még nyitva álló határidő, és ezáltal a revízió lefolytatásának zárónapja november 30-a lenne.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A revíziós osztály terjesztette elő ilyen értelemben javaslatát. A tervezett határidőig a revíziót be lehet fejezni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁸

8

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését az állami tulajdonba került erdőgazdaságokban teljesített szolgálat alapján járó ellátás rendezése tárgyában, a napirendről leveszi.

Dr. Pfeiffer Ferenc (1882-?) 1918-ban a katonaságtól leszerelve került a Miniszterelnökségre. 1920-ban meg kellett válnia állásától. Franciaországban volt jogtanácsos. 1945-től dolgozott ismét a Miniszterelnökségen.

⁶ Előzményéről lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 6. napirendi pontját.

A Miniszterelnökség előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a következő megjegyzést fűzték: „A legutóbbi minisztertanácson szerepelt, de az igazságügyminiszter azt észrevételezte, hogy a törvényes alap tisztázása végett szükséges tudnia, hogy közvetlenül ügyvédségből lépett-e állami szolgálatba. Újból minisztertanács elé hoztam, mert itt kegyelmi jellegű kérdésről van szó, ami az elnök által bírálendő el.”

⁷ Lásd a jelen kötet [5.] 88. sz. jegyzőkönyvének 4. napirendi pontját és jegyzetét.

⁸ Lásd a 12 620/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 31.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹

9

[*Dobi*] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a vallásfelekezeti mezőgazdasági szakiskoláknál alkalmazott tanárok, tanítók és egyéb személyzet létszámcsökkentéséről szóló 8230/1946. ME sz. rendelet módosítására vonatkozó 11 220/1946. ME számú rendelet kiegészítése tárgyában.

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: Kéri, hogy ez a rendelkezés terjesztessék ki az összes iskolára.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁰

[*Nagy*] *Miniszterelnök* felkéri a földművelésügyi minisztert, szakítsa félbe előterjesztéseit és engedje meg, hogy az áttelepítési kormánybiztos előadja javaslatait.

10

[*Jócsik*] *Áttelepítési kormánybiztos* előterjeszti javaslatát a magyar–cseh–szlovák lakosságcsereegyezmény VIII. cikke alapján kitelepezhető magyar nemzetiségű személyek számának korlátozása tárgyában. Holnap folytatják a további tárgyalásokat, és az előzetes információk szerint a VIII. cikk kérdését újra napirendre akarják tűzni. Az egyezmény végrehajtását célzó határozatok szerint, ha egy kérdésben két ülés folyamán nem tud a vegyes bizottság egyhangúan dönteni, akkor az döntőbírássá egészítendő ki döntőbíró bevonásával. A minisztertanács ezzel kapcsolatban már a múltban is úgy döntött, hogy ezt feltétlenül el kell kerülni és inkább diplomáciai útra kell terelni a kérdést. Október 12-én a külügyminiszter jelenlétében tárgyalásokat kezdtek, ahol a külügyminiszter olyan kijelentést is tett, hogy még ez a 999 főben megállapított terjedelem sem fogadható el magyar részről, és tartotta magát eredeti álláspontjához, amit eredetileg is hangoztatott, hogy a VIII. cikk 1–4. pontjai alá eső személyek száma nem lehet 50–60-nál több. A pozsonyi megbízott állítása szerint a csehszlovák telepítési hivatal főnöke kijelentette, hogy a csehszlovák álláspont visszakanyarodik az eredeti terjedelemhez, továbbá a 23 000-es számhoz. Kéri a minisztertanácsot, hogy erre való tekintettel adjon utasítást arra nézve a külügyminiszternek, hogy a korlátozás tekintetében a

⁹ Előzményéről lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 30., illetve folytatásáról a [65.] 148. sz. jegyzőkönyv 50. napirendi pontját.

¹⁰ A 8230/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. július 21.) a létszámcsökkentés befejezésére meghatározott határidőt a 11 220/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. szeptember 28.) 1946. október 15-éig meghosszabbította.

A 138 369/1946. F.M.X.2. sz. előterjesztés alapján ekkor a 12 920/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. november 12.) kiadására került sor, ez az eljárás befejezésének végső határidejéül 1946. november 15-ét jelölte meg.

64. 1946. október 30.

diplomáciai tárgyalásokat azonnal kezdjék meg, és adjon felhatalmazást arra is, hogy a bizottság milyen maximális álláspontot képviselhet. Ha diplomáciai útra nem terelik a kérdést, akkor döntőbírónak kell döntenie, ezzel kapcsolatban pedig egységes a minisztertanács álláspontja.

Rákosi Mátyás államminiszter: Javasolja, hogy az áttelepítési kormánybiztos az egész kérdéskomplexumot beszélje át a külügyminiszterrel. Valamilyen közös javaslatot kell kidolgozni a külügyminiszterrel.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹

11

[*Jócsik*] *Áttelepítési kormánybiztos* előterjeszti javaslatát a kormánybiztosági tisztviselők tiszteletdíjának megállapítása tárgyában.

Dr. Balogh István: Ellenzi a tiszteletdíjaknak szeptember 1-jétől folyósítását. Ez nem szokásos, egyébként is az illetők kinevezett állami tisztviselők, akik a fizetésüket rendszeren kapták.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Figyelemmel arra, hogy október 15-én történt a díjak megállapítása, október 15. napját javasolja kezdő időpontul.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a magyar–csehszlovák vegyes bizottság magyar részről kiküldött tagjainak külön díjazása október 15. napjától kezdődő hatállyal folyósítandó.

¹¹ A csehszlovák–magyar lakosságcsere egyezményről lásd az [5.] 88. sz. jegyzőkönyv 15. napirendi pontját és a) mellékeltét. Az egyezmény VIII. cikkének értelmezéséről az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 1., illetve a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját.

A dr. Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos által sajátkezüleg aláírt, 1946. október 30-án kelt előterjesztés röviden összefoglalta a lakosságcsere-egyezmény (1946. évi XV. tc.) XI. cikkében, valamint az eljárás szabályainak 29. §-ában (MK 1946. július 7.) a két ország által létrehozott vegyes bizottság működésére vonatkozó előírásokat. Rámutatott arra, hogy ha a vegyes bizottság valamely kérdésben nem lenne képes megállapodni, úgy kiegészített vegyes bizottság elé kell terjeszteni az ügyet. E kiegészített vegyes bizottság elnöki tisztét — az egyezményhez csatolt levélváltás értelmében — a Szovjetunió állampolgárának kellett betöltenie. „Ismeretes — olvasható az előterjesztésben — a szovjet kormánynek a Csehszlovákiából való áttelepítések kérdésében a párizsi béketárgyalások alkalmával elfoglalt álláspontja, amely a magyar delegáció álláspontjával ellentétben állt. Ott sikerült a magyar érdekeket a lehetőség szerint megoltalmazni, most azonban, ha a kérdést szovjet döntőbíráskodás alá bocsátjuk, a Párizsban kivívott előnyös helyzetünket is elveszíthetjük, mert az ott hozott határozat illuzorikussá válhat.” Mindezek alapján javasolta, hogy a politikailag elmarasztalt csehszlovákiai magyarok számáról kialakult vita folytatásának a kiegészített vegyes bizottság elé terjesztése előtt, kezdjen a kormány diplomáciai tárgyalásokat, s a külügyminiszter kapjon olyan felhatalmazást, hogy a magyar javaslatra csehszlovák részről tett ellenjavallatot végső esetben elfogadhassa.

Jelezte a kormánybiztos, hogy értesülése szerint a csehszlovák kormány a 999 személy befogadására irányuló magyar javaslatot azzal a feltétellel fogadta el, hogy a lakosságcsere-egyezményt magyar részről nem akadályozzák és a szlovákok áttelepülési jelentkezésének érvénytelenségével kapcsolatos intézkedést hatálytalanítják. (Ez utóbbi kérdéskörrel lásd többek között az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 4. és a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 49. napirendi pontját.)

12

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Hinfner Kálmán kiküldetése tárgyában Svájcba és Ausztriába.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

13

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Vályi Béla ny. min. tan. özvegye részére kegydíj engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

14

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Vörös Istvánnak a IX. fizetési osztályba [kataszteri nyilvántartóvá] való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Vörös Istvánnak a IX. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.

15

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Vadász Anna és Tóth Edith [szerződéses] alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács Vadász Annának és Tóth Edithnek a földbirtokrendezési szolgálat szerződéses személyzetének létszámába való alkalmazásához hozzájárult.¹³

16

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Állami Gazdaságok Főigazgatóságához Herold Józsefnek gépkocsivezetőként a XIII. fizetési osztálynak megfelelő illetményekkel való alkalmaztatása tárgyában.

Minisztertanács Herold József gépkocsivezetőként a XIII. fizetési osztály szerinti illetményekkel való alkalmaztatásához hozzájárult.¹⁴

¹² A 216 298/1946.F.M. sz. előterjesztés dr. Hinfner Kálmán kísérletügyi főadjunktusnak, a Magyar Növényegészségügyi Szolgálat vezetőjének a kiküldetésére tett javaslatot. Feladatává kívánta tenni a miniszter a burgonyabogár-veszedelem elhárításának tanulmányozását, a megfelelő osztályok és svájci szakkörökkel való tanácskozások lefolytatását.

Jelezte, hogy 1946. augusztus 30-án ([51.] 134. sz. jegyzőkönyvben 56. napirendi pont) már határozat született arról, hogy két személy fog kiutazni Svájcba, eredeti javaslatának megfelelően azonban szükségesnek tartotta Hinfner Kálmán kiküldését is.

¹³ A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést írták: „Van korábbi minisztertanácsi határozat, hogy új alkalmazottak a nélkülözhetőség címén elbocsátottak közül veendőek fel. Ez a döntés van megsértve a javaslattal.”

¹⁴ A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „U.a. Van elég B-listázott sofőr.”

64. 1946. október 30.

17

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Szentirmay Tibornak a VI/1. fizetési osztályba való besorolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁵

18

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Péti Nitrogénművek Rt. újjáépítése tárgyában. Gazdasági Főtanács ma tárgyalta az ügyet. Az egyiptomi kormánnyal további szállításokra való szerződés kötését helyesnek látja, ezt az 500 000 fontos előleget ilyen formában a Péti Nitrogénművek Rt. újjáépítésére és bővítésére kívánja fordítani. A 20 millió pengőnek rendelkezésre bocsátásáról szóló előterjesztésben úgy határozott a Gazdasági Főtanács, hogy 80%-a forintban lesz kifizetve. Ebben az ügyben megbízást kell, hogy adjon a minisztertanács a pénzügyminiszternek, az említett bankkal olyan irányban kezdjen tárgyalásokat, hogy ne csak a Nemzeti Bank folyósítsa ezeket az összegeket, valamint a bank által megjelölt 1¹/₂%-ot igyekezzen leszorítani. Ez a Gazdasági Főtanács javaslata a minisztertanácshoz a Péti Nitrogénművek Rt. újjáépítésével és bővítésével kapcsolatban.

Rákosi Mátyás államminiszter: A szövegből nem derül ki, hogy ezt a 100 000 tonnát nekünk milyen áron kell szállítani Nem tiszta az árkérdés. A második oldal negyedik bekezdése sem világos. Ezt valahogy másképpen kell megszövegezni. A 25 000 tonnát is világpiacon kell adnunk.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Vállalja ennek a kérdésnek [a] tisztázását.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁶

¹⁵ A 110 106/1946.F.M.V.-1. sz. előterjesztés Szentirmay Tibor állami erdőmérnökké való kinevezésére tett javaslatot.

Szentirmay Tibor (1883-?) 1905-től az állami erdészetnél szolgált. 1918 decemberében főerdőmérnök lett. 1921-ben — baloldali magatartása miatt — nyugállományba helyezték, adóhivatalban kapott állást, majd 1937-től 1941-ig állás nélkül volt. 1941-ben a rahói erdőigazgatóság főerdőmérnökévé nevezték ki.

¹⁶ Előzményéről lásd a [32.] 115. sz. jegyzőkönyv 31. napirendi pontját.

67 205/1946.Ip.M.V. sz. előterjesztésében a tárca előadta, hogy a Péti Nitrogénművek Rt. 1935 folyamán a Sociéte Internationale et Commerciale d'Egypte S.A.E. (SISO) útján megállapodást kötött az egyiptomi kormánnyal 100 000 tonna pétisó szállítására, évi 24–28 000 tonnás részletekben. A háború miatt azonban csak 37 000 tonna szállítására került sor. Az egyiptomi kormány előlegeket is folyósított s a vállalatnak 53 000 angol font tartozása maradt. Az egyiptomi kormány kész volt további megrendeléseket tenni és 500 000 egyiptomi font előleg fejében gyapotot rendelkezésre bocsátani. Az említett összeg mintegy 23 millió forintnak felelt meg. Ezt az összeget a gyár háborús kárainak helyreállítására, termelésének 40 000 tonnáról 80 000 tonnára való kibővítésére kívánta felhasználni. Évi 40 000 tonna pétisó szállítására kívánt kötelezettséget vállalni azzal, hogy ebből 25 000 tonnát a háború előtti tartozás törlesztésére szándékozott fordítani — és mivel a hazai fogyasztás mérsékelt volt, további évi mintegy 20 000 tonnát javasolt az egyiptomi kormánynak világpiacon felajánlani.

19

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Anyag- és Árhivatal személyzetének 650 fővel való kiegészítése tárgyában.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A Gazdasági Főtanács 50 új alkalmazott felvételéhez járult hozzá. Kéri ennek minisztertanácsi jóváhagyását.

Minisztertanács az Anyag- és Árhivatal személyzetének 50 fővel való emeléséhez hozzájárult azzal, hogy az iparügyi miniszter részletes státust terjesszen minisztertanács elé a hivatal teljes személyzeti kimutatásáról, továbbá, hogy az új alkalmazottak az 5000/1946. M.E. sz. rendelet 2. § (3) bekezdése alapján elbocsátott tisztviselőkből veendők fel.¹⁷

20

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviseletében Szolnoki államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁸

21

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviseletében Szolnoki államtitkár] bejelenti, hogy az itt lévő román delegáció nagyobb mennyiségű kukori-

Hangsúlyozta az előterjesztés a megrendelés és az előleg valutáris előnyeit, továbbá fontosságát a hazai gépgyárak és az építőipar kapacitásának kihasználása szempontjából. Kérte, hogy az ügy lebonyolításában résztvevő Pesti Magyar Kereskedelmi Bank mellett az állam is vállaljon készfizető kezességet az előleg ellenében szállítandó műtrágyamennyiség tekintetében.

A Gazdasági Főtanács nem tett észrevételt az ellen, hogy a Péti Nitrogénművek Rt. az egyiptomi kormánnyal megállapodást létesítsen. Hangsúlyozta, hogy az üzem újjáépítése szükséges, azonban a hitelt javasolta, hogy a magántőke, különösen pedig a Magyar Kereskedelmi Bank és a Hitelbank nyújtsa. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XVI. ülés 1946. október 30., 2. pont.)

¹⁷ Az 5527/1946. Ip. eln. sz. előterjesztés az Anyag- és Árhivatal akkori 444 főből álló személyzetének 650 főre növelésére tett javaslatot. Indoklasként előadta, hogy a hivatal elődjének, az Ipari Anyaghivatalnak 1943-ban 600–650, az Árhivatalnak pedig 450–500 összesen tehát 1000–1100 alkalmazottja volt.

A Gazdasági Főtanács az ügygel foglalkozva úgy határozott, hogy a hivatal munkaerősükségletét egy következő ülésen megvizsgálja. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XVI. ülés 1946. október 30., 13. pont.) Erre az 1946. november 19-ei ülésen került sor, azzal fogadta el a javaslatot, hogy az új költségvetésben előirányzott létszámon felüli szerződéseket a hivatalnak le kell tárgyalnia a pénzügyminiszterrel. (U. ott Stabilizációs XIX. ülés 17. pont.)

Az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) 2. §-ának (3) bekezdése azoknak a közszolgálati alkalmazottaknak az esetleges elbocsátásáról szólt, akik a hivatali tennivalók ellátása szempontjából nélkülözhetőknek minősültek — mellőzni javasolta azonban azoknak a végelbánás alá vonását, akikre nézve — családi stb. körülményeik folytán — az különösen súlyos hátrányt jelentett.

¹⁸ A 42 612/1946. K.Sz.M. sz. előterjesztés — hivatkozva a közalkalmazotti kinevezések tilalmáról szóló 8100/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 17.) 2. §-ában megfogalmazott minisztertanácsi engedélyezési lehetőségre — egy kereskedelmi középiskolai igazgató, hat tanár és egy irodasegédtsz kinevezésére tett javaslatot.

64. 1946. október 30.

cát kért. Felkéri a közellátásügyi minisztert, hogy ezzel kapcsolatban tegye meg észrevételeit.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: A románok nagy újságpropagandával jöttek ide. Elsősorban [a] tengeri érdeklí őket és másodsorban [a] hüvelyes. Ez utóbbit tudnánk talán adni, de tengerit egy dekát sem. Ez idő szerint folyik az orosz szállításhoz való tengeri előteremtése, és eddig még 1000 vagon sem sikerült felvásárolni. Nekünk az orosz követeléseket elsősorban teljesítenünk kell. Ha csak kereskedelmi vonalon folyik be a tengeri, akkor további mennyiséget előteremteni nem lehet. Felvásárlásos alapon vagy új beszolgáltatási rendszerrel talán lehetne valamit csinálni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Tisztában vagyunk a takarmányhiánnyal is. Azonban nála is volt a román delegáció, és kihangsúlyozták, hogy [ha] elsősorban a székelyek tudomást szereznek arról, hogy ilyen kéréssel jöttek hozzánk a románok és mi ezt megtagadtuk, ez nagyon rossz hatással lenne, és azt hiszi, hogy egy 1000 vagonos keretben, kompenzációs alapon meg kellene próbálni valahogy megoldani a kérdést.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pfeiffer államtitkár]: Közvetlenül az illető népi szövetkezeteknek kell adni a tengerit, nehogy máshova kerüljön, mint a székelyekhez.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Nehézségeink voltak a kukorica körül az oroszokkal kapcsolatban is. A Szovjetunió akkor a fennálló deficit kiegyenlítésére kukoricát kért. Utána felmerült a jugoszlávok részéről is egy kérelem, amellyel kapcsolatban akkor azt a választ adtuk, hogy nem tudunk adni az orosz szállítások miatt. Ez a nyomás azóta sem szűnt meg, mert a jóvátételei vonalon ott sem vagyunk teljesen rendben.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Mind az oroszok, mind a jugoszlávok meg fogják érteni, hogy itt magyarok megsegítéséről van szó. A politikai részét majd elintézzük, és a nagy bajokat elhárítjuk.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: Ehhez hozzá tartozik a mi kukorica-rejtélyünk. Még mindig fogalmunk sincs róla, hogy hogy állunk ezen a téren.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Ezt csak körülbelül lehet tudni.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Tavaly a termés 4%-a került beszolgáltatásra, idén 10%-ra lenne szükség ahhoz, hogy a 25 dkg-os fejadatot tartani tudjuk.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: Az a benyomás, hogy ezen a téren nem megy komoly munka. A kukoricát már kezdetben elhibáztuk. Semmi nem megy kellő eréllyel. Itt valamit kell csinálni. Arról azonban feltétlenül gondoskodni kell, hogy amennyiben adunk valamit, az valóban az ottani magyarokhoz kerüljön.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Csak a székelyeknek adunk, ezt kihangsúlyozzuk.

64. 1946. október 30.

Rákosi Mátyás államminiszter: Így ígérjük nekik valami fixet. Ne mondjunk bizonytalan mennyiséget.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter:* Ha fixre ígérünk, akkor csak kevesebbet lehet ígérni, mert nem lehet 1000 vagont előteremteni.

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter:* Ha 1000 vagonról van szó, akkor valami új beszolgáltatási rendszert kell kidolgozni.

B. Szabó István államminiszter: Takarmányozási célokból van szükség a tengerire. Zsiradékellátásunk lesz több, ha több a takarmány.

[*Nagy*] *Miniszterelnök:* Viszont ha körülöttünk éheznek az emberek, akkor nekünk kell valamit segíteni. Kimondjuk, hogy hüvelyessel együtt 1000 vagont adunk.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

22¹⁹

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a nem állami tanítói állások szervezése tárgyában.

Minisztertanács a vallás- és közoktatásügyi minisztérium 1946/47. évi költségvetési előirányzatában a már megállapított létszámon felül 700 tanítói állás megszervezéséhez és előirányzásához hozzájárult.²⁰

23

[*Keresztury*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Laky Dezső egyetemi ny. r. tanárnak a statisztikai tanszékre való kinevezése, dr. Csekey István, valamint dr. Rudolf Lórántnak a magyar alkotmányjogi, illetve a magyar kereskedelem- és váltójogi tanszékre való kinevezése tárgyában. (115 379/1946.V.K.M.)

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter:* Felhívja a figyelmet arra, hogy Laky Dezső miniszter volt a jobboldali irányzatok alatt, és a németek javára forszírozta az élelem szállítását.

[*Báránys*] *Közellátásügyi miniszter:* Ez tévedés, mert Laky sohasem szállított élelmet a németeknek, ő volt az, akit az első pillanattól fogva tartottak és csak az ostrom alatt szabadult ki. Mindig hangoztatta, hogy szakítanunk kell a németekkel.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²¹

¹⁹ A Vallás- és közoktatásügyi Minisztériumnak a 22–30.sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztései nem találhatók a jegyzőkönyv mellett; az ezekkel kapcsolatos adatokat a tárca iratanyaga alapján közöljük.

²⁰ Előzményéről lásd a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 51. és a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 47. napirendi pontját.

²¹ Dr. Laky Dezsőt a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem nyilvános rendes tanárát a Pázmány Péter Tudományegyetem Államtudományi Karának statisztikai tanszékére javasolta kinevezni a miniszter.

64. 1946. október 30.

24

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Jugovics Lajos egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács dr. Jugovics Lajosnak egyetemi rendkívüli tanári címmel leendő kitüntetéséhez hozzájárult.²²

25

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Szávai Nándor, dr. Bíró Lajos Pál, dr. Sulyok Kálmán, dr. Ujvári Pál és Gacsáji Sándornak az V/2. fizetési osztályba tankerületi főigazgatóvá leendő kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

26

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti 111 293/1946. számú javaslatát néhai Fülöp József [tanító] és társai jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

27

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Csobod József [tanító] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

Dr. Laky Dezső (1887–1962) statisztikai hivatali tisztviselő. 1936-ban az Árelenőrző Bizottság elnöke, 1938-tól az árelenőrzés országos kormánybiztosa. 1940 decemberétől 1941 novemberéig az ország közellátásának tárcanélküli minisztere volt. A Magyar Statisztikai Társaság elnöke. 1921-től egyetemi magántanár, majd nyilvános rendes tanár. 1926-tól a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 1946-tól rendes tagja volt.

Dr. Csekey István (1889–1963) 1912-től a kecskeméti jogakadémia, 1918-tól a Budapesti Tudományegyetem magántanára volt. 1923-tól a tartui egyetem meghívására nyolc éven át volt a közigazgatási jog rendes tanára, megszervezte a tartui Magyar Tudományos Intézetet. 1931-ben a szegedi, 1940-ben a kolozsvári egyetemen a politika, illetve a magyar közjog tanára. 1932-ben a tartui egyetem honoris causa doktorrá avatta. 1945-től a szegedi egyetemen a magyar alkotmányjogi tanszék tanára volt. Ekkor a pécsi egyetem államtudományi kara hívta meg.

Dr. Rudolf Lóránt (1904–1979) 1938-tól 1944-ig Pécssett volt törvényszéki bíró, 1944–1945-ben a ráckevei járásbíró elnöke, majd Budapesten törvényszéki tanácselnökként dolgozott. 1938-tól a pécsi egyetem magántanára volt, 1943-ban rendkívüli tanári címmel tüntették ki. Ekkor meghívták a pécsi egyetem jogi karának kereskedelmi- és váltójogi tanszékére egyetemi nyilvános rendes tanárnak. 1949–1950-ben a jogtudományi kar dékánja volt.

A miniszter kérte, hogy mind a három személy kinevezése ügyében előterjesztés tétessék a köztársaság elnökéhez. MOL XIX-I-1-h 83-1-1947-15 824 (1946-11 379)

²² Dr. Jugovics Lajos magántanár, főiskolai rendes tanár számára az egyetemi rendkívüli tanári cím adományozását kezdeményezte a miniszter, a feljegyzés szerint a Műegyetem közgazdaságtudományi karára, a közzétannal kapcsolatosan. MOL XIX-I-1-s. Minisztertanácsi határozatok 1946. január–december.

28

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Erdélyi Károly [volt műegyetemi műszaki altiszt] özvegyének nyugdíj megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

29

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Méhesz Lajos [tanító] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

30

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter bejelenti, hogy a tárgyszorozaton 9. tételszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²³

31

Igazságügyminiszter [képviselőként Pfeiffer államtitkár] előterjeszti javaslatát az ügyvédi önkormányzatra vonatkozó egyes törvényes rendelkezések módosításáról és kiegészítéséről szóló törvényjavaslat tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁴

²³ Kmettykó Pál tanító rehabilitálására vonatkozó javaslatnak a napirendről való levételét kérte a miniszter. A minisztériumi feljegyzés szerint nevezett azért kérte 1925-ben a végkielégítést, mert félt, hogy a Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt elveszti nyugdíját. Az igazságügyminiszter értesítette a tárcát, hogy a jóvátételhez — az említett ok miatt — a maga részéről nem járulhatott hozzá. MOL XIX-I-1-s. Minisztertanácsi határozatok 1946. január–december.

²⁴ A T.3812/1946. Ig.M. sz. előterjesztés az ügyvédi rendtartásról szóló 1937. évi IV. tc.-ben foglaltak módosítását és kiegészítését kezdeményezte. Egyrészt javasolta, hogy az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet közgyűlésébe a tagok legközelebbi választását ne az ügyvédi kamarák közgyűlésén, hanem képviselői közgyűlésen eszközölgjék. Javasolta továbbá, hogy az egyes ügyvédi kamarák megszüntetéséről, ügyvédi kamarák választásáról szóló 51 000/1946. I.M. sz. rendeletben (MK 1946. október 9.) foglalt felhatalmazás alapján — elnéptelenedés miatt, az adminisztráció egyszerűbbé tétele céljából — megszüntetett 9 ügyvédi kamara székhelyein kötelezően alakuljanak ún. helyi bizottságok, azzal, hogy az ilyen területen működő bíróságokhoz tartozó ügyekkel kapcsolatban a pártfogó ügyvéd kirendelése, felmentése a helyi bizottság hatáskörébe tartozzék.

Az ügyvédi rendtartásról szóló törvény az ügyvédi kamarák közös szerveként létrehozta az ügyvédi kamarák országos bizottságát, ez azonban 1945-től kezdve nem működött, fellebbviteli hatáskörét átmenetileg a Kúria ügyvédi tanácsa gyakorolta. A törvénytervezet javaslatot tett a bizottság — egyszerűsített formában való — újjáválasztására. Javasolta, hogy az ügyvédi kamarák országos bizottságának hatáskörébe tartozzanak a kamarai névjegyzékből való törlési, átjegyzési, a helyettes ügyvéd, illetve ügyvédjelölt felvételének ügyei, az ilyen kérdésekben hozott határozatok ellen irányuló jogorvoslatok, akkor is ha az eljárás a törvény hatálybalépésekor akár elsőfokon, akár a Kúria ügyvédi tanácsa előtt már folyamatban volt.

64. 1946. október 30.

32

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pfeiffer államtitkár] előterjeszti javaslatát a földművelésügyi miniszter által feloszlattott szövetkezeteknek a cégjegyzékből való törlése tárgyában, azzal a kiegészítéssel, hogy a mezőgazdasági szeszfőzde-szövetkezetek törlése a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben történik.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁵

33

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pfeiffer államtitkár] előterjeszti javaslatát a fegyverszüneti egyezmény értelmében kiürített területekről Magyarország területére költözött ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek kamarai felvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁶

34

[Nagy] *Miniszterelnök* bejelenti, hogy a külügyminiszternek soronkívüli előterjesztése van. Felkéri előterjesztésének megtételére.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* előterjeszti javaslatát az UNESCO üléseire megfigyelő kiküldése tárgyában. Javasolja Boldizsár Iván hírlapíró kiküldetését és ezzel kapcsolatban részére diplomata-útlevét kiadását.

10 975/1946. sz. átiratában a közellátásügyi miniszter tiltakozását jelentette be a törvénytervezet azon része ellen, amely az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet közgyűlési tagjainak a kamarák képviselőtestületein való megválasztásával foglalkozott. Hangsúlyozta, hogy ekkor már megvoltak a kedvező feltételek ahhoz, hogy az eredeti előírások minden vonatkozásban betarthatók legyenek. Lásd az 1947. évi I. tc.-t.

²⁵ Az igazságügyminiszter szám nélküli előterjesztésében hivatkozott a földművelés-szövetkezetekről szóló 131 000/1945. F.M. sz. rendeletre (MK 1945. szeptember 18.), amely szerint a földhözjuttatottakból alakult szövetkezetek, valamint általában azok a szövetkezetek, amelyek a földreform révén bizonyos vagyontárgyakat vettek át, kötelesek voltak a rendeletben szabályozott földművelés-szövetkezetekké átalakulni – azzal, hogy az ilyen módon át nem alakult szövetkezeteket a földművelésügyi miniszter felhívás után feloszlathatta. Ezt a rendelkezést a 146 100/1946. F.M. sz. rendelet (MK 1946. szeptember 3.) úgy egészítette ki, hogy a megjelölt mezőgazdasági szeszfőző szövetkezeteket 1947. július 1-je után felhívás nélkül is fel lehetett osztani. A földművelésügyi miniszter ezzel kapcsolatban kérte egy olyan jogszabály kibocsátását, amely kimondta, hogy az így feloszlattott szövetkezeteket megkeresésre a cégbíróság a cégjegyzékből törölje. Lásd a 23 070/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 17.

²⁶ A T.3729/1946.Ig.M. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az 5880/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. augusztus 5.) szerint a fegyverszüneti egyezmény értelmében kiürített területről — a legtöbb esetben akaratukon kívül eső körülmények folytán — Magyarországra áttelepült ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelölteket 1946. június 30-áig előterjesztett kérelmük alapján — amennyiben az elméleti és gyakorlati követelményeknek megfeleltek — a megfelelő kamarai névjegyzékbe felvegyék. Többen azonban hadifogság, elhurcolás stb. következtében nem adhatták be kérelmüket, ezért a határidőt javasolta meghosszabbítani 1947. június 30-áig. Lásd a 12 800/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 7.

64. 1946. október 30.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

35

[Molnár] *Népjóléti miniszter* előterjeszti javaslatát [az] óvónői létszámnak 694 főre, a dajkalétszámnak 239 főre való felemelése tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Természetesen azzal a kikötéssel, hogy elsősorban a hiba nélkül B-listázottakat kell visszavenni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁸

36

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a vasúti fuvarozással kapcsolatos fuvar költségek és kártérítési összegek fizetésének szabályozásáról szóló 7280/1946. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁹

37

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az államvasutak szerződéses alkalmazottai felmondási idejének szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁰

38

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a törvényhatósági utak közigazgatása körében a közigazgatási bizottságnak és a törvényhatóság

²⁷ Az UNESCO, az United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (az Egyesült Nemzetek Szervezetének Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete) 1946 novemberében alakult meg, Magyarország 1948-tól volt tagja.

²⁸ 283 117/1946.N.M.III/2. sz. előterjesztésében a miniszter kérte, hogy az 1946/1947. évi költségvetésében az állami óvónők és dajkák együttesen 933 főben megállapított létszámának érintetlenül hagyása mellett az óvónői létszám 618 helyett 694-re emeltessék, a dajkák létszámát viszont 315-ről 239-re csökkentsék. Kérését azzal indokolta, hogy az óvónők, illetve óvodák számát tekintve közismerten szűkös ellátottság miatt minden egyes óvónő elbocsátása ugyanannyi óvoda kényszerű megszüntetését is maga után vonta.

²⁹ Az 59 166/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a 7280/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 2.) lehetővé tette, hogy az inflációs időben a vasutak a fuvarozásért, valamint a fuvarozással kapcsolatos egyéb teljesítményeikért járó díjakat a küldeményeknek a rendeltetési állomásra érkezés napján érvényes díjszabás alapján számíthassák ki. E rendeletet alkalmazták a vasutak a stabilizáció után is. Egyes fuvarlevél felülvizsgáló irodák ekkor tömegesen indítottak pert a vasutak ellen, mivel kétségbe vonták, hogy joguk volt a felhatalmazással továbbra is élni, illetve, hogy köteles lett volna ezt a Vasúti Üzeletszabályzat értelmében díjszabásban is közzétenni. Javasolta ezért a hivatkozott rendelet kiegészítését olyan értelemben is, hogy annak előírásait az 1946. október 31-ét követő időben kötött fuvarozási ügyekben ne lehessen alkalmazni. Lásd a 12 690/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 7.

³⁰ Előzményéről lásd a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 40. napirendi pontját. Lásd a 12 960/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 10.

64. 1946. október 30.

első tisztviselőjének hatásköre tekintetében irányadó összegek újabb megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³¹

39

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Bodnár Jenő és dr. Kassay Jenő kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³²

40

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Kodolányi Gyula brüsszeli kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³³

41

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Vas [Witteg] Miklós jóvátétele tárgyában azzal a megjegyzéssel, hogy a pénzügyminiszter nevezettnek az V/3.-ban való rehabilitálását túlzottnak tartja.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: A most érvényben lévő rendeletben igazságtalanságok vannak. Ugyanis úgy szól a rendelet, hogy csak olyan egyén rehabilitálható, aki legalább fogadalmat tett az előző alkalmazása idején.

³¹ Az 54 616/1946. Közl.M.V/3. sz. előterjesztés visszautalt arra, hogy a közutakról és vámokról szóló 1890. évi I. tc., majd az 1928. évi II. tc. utóbb pedig az 5610/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 4.) szabályozta — a pénz értékének változását figyelembe véve — a törvényhatósági utak karbantartásával kapcsolatban a közigazgatási bizottságnak és törvényhatóság első tisztviselőjének az engedélyezési hatáskörét.

A stabilizáció után szükségessé vált a kérdés újbóli szabályozása. Lásd a 12 980/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 12.

³² 57 342/1946. Közl.M.I.1. sz. előterjesztésében bejelentette a miniszter, hogy a francia vasutak vezérigazgatósága által Montreuxba összehívott díjszabási bizottsági ülés a június 18–21-én Párizsban tartott értekezlet folytatása. A magyar részvételt azért is fontosnak jelezte, mert az előző ülés után, a forint értékű vasúti személydíjszabás szükségessé tette, hogy közvetlen személy-, poggyász- és expresszáru-díjszabásokat létesítsenek és ennek folytán megszüntethetők legyenek azok a visszaélések, amelyek a határállomásokon az idegen pénznemek zugkereskedelme folytán kialakultak.

Ugyanakkor a belga államvasutak igazgatósága Párizsba nemzetközi vasúti értekezletet hívott össze az egységes nemzetközi személy- és útipoggyász díjszabásának kidolgozása céljából.

Montreuxba dr. Bodnár Jenő MÁV főtanácsost, Párizsba pedig dr. Bodnárral együtt dr. Kassay Jenő főtanácsost javasolta kiküldeni.

³³ A 260 944/1946. Közl.M.IV. rádió műsz. csop. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a Rádióműsorszóró Nemzetközi Szervezet Brüsszelben teljes ülést tart. Azért is fontosnak jelezte ezen a magyar részvételt, mivel a műsorszóró technika fejlődésének a nagyobb államokban kialakult új eredményeit ezen az értekezleten lehetett a legteljesebben áttekinteni, s a hazai fejlesztésnek ezekkel összhangbahozását megtervezni.

Kodolányi Gyula postai műszaki tanácsost javasolta Brüsszelbe kiküldeni.

64. 1946. október 30.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nevezett, mint MÁV alkalmazott fogadalmat tett.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

42

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát [egy postaaltiszt révén] özv. Talló Istvánné kegdyija tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

43

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az életbiztosítási szerződésekből származó igények felértékeléséről szóló 6400/1946. ME sz. rendelet módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁵

44

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a behozatali díjszedések elrendelése tárgyában.³⁶

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nem világos a javaslat. Arra is vonatkozik ez a rendelet, amire egyébként nincs vám?

³⁴ Előzményéről lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 19. jegyzetét.

³⁵ A 19 928/1946.P.M.V. sz. előterjesztés a 6400/1946. ME sz. rendeletnek (MK 1946. június 6.) azt az előírását, hogy az életbiztosítással foglalkozó biztosítók az életbiztosítási ágazataikról kötelesek voltak az 1944. december 31-ére vonatkoztatott matematikai mérleget, a díj- és többletdíjtartalék fedezetéül szolgáló vagyontárgyakról pedig leltárt készíteni, s mindezeket 1946. szeptember 30-áig a pénzügyminiszterhez felterjeszteni, módosítani javasolta. A matematikai mérlegek felterjesztésének határidejét kérte 1947. június 30-áig meghosszabbítani, mivel indokolt volt, hogy a békeszerződés folytán idegen impérium alá kerülő területekre eső biztosításokról külön-külön mérlegek készüljenek, s ezek az állományok átadhatók legyenek a szomszédos államoknak. Másrészt a 6400/1946. ME sz. rendeletben az életjáradék biztosításokra adópengőben meghatározott előlegek forintösszegben való fizetésére vonatkozó — átmeneti — intézkedés bevezetésére tett javaslatot. Az intézkedés a német tulajdonban volt biztosító intézeteknek a Szovjetunió részére való átadásával állt kapcsolatban. Lásd e jegyzőkönyv 2. napirendi pontját. Lásd a 12 650/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 1.

³⁶ A 198 276/1946.P.M.XII. sz. előterjesztés felidézte azt, hogy a 200 060/1945. P.M. sz. rendelettel (MK 1945. július 1.) bevezetett kiviteli díjjal a nyersanyagok és az élelmezési cikkek nem kívánatos kivitelét próbálták megakadályozni. A stabilizáció azonban új helyzetet teremtett — ezért a kiviteli díj megszüntetését s az exportot terhelő egyéb köztartozások csökkentését tervezték. Ezzel szemben — a kiviteli díjból származó kincstári bevétel pótlására is — a behozatali díj szedését javasolta a miniszter. Ezt indokolta az is, hogy a külföldi árak forintban kifejezve a legtöbb esetben viszonylag alacsonyak voltak, és így az importáru az általa javasolt egységesen 3%-os megterhelését megítélése szerint kibírta. Hangsúlyozta viszont, hogy egyes, az ipar és a mezőgazdaság számára életfontosságú nyersanyagokat mentesíteni fog a behozatali díj alól. Lásd a 12 680/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 1.

64. 1946. október 30.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Igen. A szenet, [a] kokszot, [a] műtrágyát és [a] vasércet kivettük a rendelet hatálya alól.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Egyes exportcikk kivitele lehetetlenné vált a valutaárfolyam megállapítása folytán.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Az importnál lefölözhető bevétel mutatkozik és ezért logikusnak tartotta ennek a 3%-nak [a] felvételét.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Nem lehet kibővíteni az áruk körét?

[Vas] *Gazdasági főtanács főtitkára*: A 6. § módot nyújt erre.³⁷

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Szolnoki államtitkár]: Javasolja, hogy az Árkiegyenlítő Alapnak jusson ez az összeg.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ezt az összeget a kincstárnak kívánja fenntartani.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Szolnoki államtitkár]: Javasolja a „vámkezelés” szó felvételét.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.

45

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát az illetékek forintértékben [való] megállapításával kapcsolatos egyes átmeneti rendelkezések tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁸

46

[Rácz] *Pénzügyminiszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 4. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁹

³⁷ A rendelettervezet 6. §-a azt tartalmazta, hogy a pénzügyminiszter a különleges vámjogi rendeltetésű árukat a behozatali díj fizetésének kötelezettsége alól mentesíthette s indokolt esetben a befizetett behozatali díj visszafizethető volt.

³⁸ A 88 687/1946.P.M.XI.a. sz. előterjesztésében a miniszter az illetékeknek forintértékben való megállapításáról, ezen kívül az illetékekre vonatkozó korábbi jogszabályok kiegészítéséről és módosításáról szóló 8500/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. július 26.) rögzített illetékösszegek forintban való meghatározásáról intézkedett. Így az 1946. augusztus 1-je előtt alakult részvénytársaságok és korlátolt felelősségű társaságok pengőben megállapított alakulási, illetve törzstőke illetékének, az üzleti könyvek és könyvelési szabadív illetékátalányának, a cégbírósághoz intézett beadványok illetékének és az 1946. évre adópengőben előírt illeték egyenértékének forintban való lerovásáról javasolt átmeneti intézkedéseket tenni. Lásd a 12 640/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 1.

³⁹ A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 4. szám alatt a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ, mint szövetkezet, és a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja, mint szövetkezet eredményes működésének előmozdításáról szóló 2330/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. március 3.) egyes intézkedéseinek módosítására vonatkozó javaslat címe szerepel. Maga az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett.

Előzményéről lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 22. napirendi pontját, illetve lásd még a [65.] 148. sz. jegyzőkönyv 11. napirendi pontját.

47

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az őszi szántási hitelekkel kapcsolatban újabb készfizetői kezesség vállalása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁰

48

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a Magyar Külforgalmi Rt. 6 millió forint összegű hitelével kapcsolatban készfizetői kezesség vállalása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴¹

49

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a Magyar Dohányjövédék magasépítéseire 6 millió forint póthitel engedélyezése tárgyában azzal a megjegyzéssel, hogy a Gazdasági Főtanács ezt az összeget 2 millióra csökkentette.

Minisztertanács a Dohányjövédék magasépítéseire kétfélmillió forint póthitelt engedélyezett.⁴²

50

[Rácz] Pénzügyminiszter bejelenti, hogy a tárgysorozaton 8. pont alatt szereplő javaslatát a miniszterelnöki tárgysorozatnál már letárgyalták.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴³

⁴⁰ Előzményéről lásd a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 12. napirendi pontját.

160 857/1946.P.M.IV. a. sz. előterjesztésében a miniszter az Országos Központi Hitelszövetkezet és az Országos Földhitelintézet, valamint a Magyar Nemzeti Bank felé további 6 millió forint őszi szántási hitel ügyében kért állami készfizetői kezességvállalásra engedélyt.

⁴¹ A 160 571/1946.P.M.IV. a. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az 1946. augusztus 5-ei minisztertanácsi ([44.] 127. sz. jegyzőkönyv 53. napirendi pontja) felhatalmazás alapján export-import feladatok ellátására 100%-os kincstári érdekeltségű vállalként létesült Magyar Külforgalmi Rt. bonyolította le a 15 millió dollár értékű amerikai árukölcsön importját. Az árukölcsönrel kapcsolatos fuvarköltségek fedezésére volt szükség a Pénzügyintézet Központ által folyósított 6 millió forintos hitelre. A Magyar Nemzeti Bank kérése alapján merült fel a hitellel kapcsolatos állami kezesség elvállalásának igénye.

A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A keddi Gazdasági Főtanács ülésén szerepel.”

A Gazdasági Főtanács a Külforgalmi Rt. 100%-os hitele esetében, bankgarancia kikapcsolásával, hozzájárult a pénzügyminiszter kezességvállalásához. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XVIII. ülés. 1946. november 12., 20/d. pont.)

⁴² Előzményéről lásd az [52.] 135. sz. jegyzőkönyv 39. napirendi pontját.

Az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett. A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A keddi Gazdasági Főtanács ülésén szerepel.”

A Gazdasági Főtanács 1946. október 30-ai ülésén, minden indoklás nélkül 2 000 000 forintra mérsékelte a póthitelt. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XVI. ülés. 11. pont)

⁴³ Lásd a jelen jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és az a) mellékletet.

64. 1946. október 30.

51

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát [egy pénzügyi számvizsgálónak] Kádár Ferencnek a IX. fizetési osztályba való visszavétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

52

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát az illetménytöbblet-adó hatálya alá eső munkavállalóknál olyan rendelkezés kiadása tárgyában, hogy ezeknek 1500 forintot meghaladó havi jövedelme zárolt takarékbetétre fizetessék be és efelől a minisztertanács fog rendelkezni.

[Mistéth] Újjáépítési miniszter: Nem lehet bevenni a rendeletbe, hogy december 15-éig szól?

[Rácz] Pénzügyminiszter: Az az elgondolása, hogy december 15-én felszabadítja a zárolást, mert a tapasztalat szerint a karácsony előtti vásárlás már nem kizárólag közszükségleti cikkekre, hanem luxustárgyakra vontkozik.

Rákosi Mátvás államminiszter: 4200 emberről van szó mindössze.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁴

53

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a perfüggőségi rendelet tárgyában.

[Bárányos] Közellátásügyi miniszter: A szöveg olyan legyen, hogy már meghozott ítélet esetén is érvényes legyen. Ti. már vannak meghozott ítéletek.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁵

A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Nem azonos a Jóváítéleti Hivatal azonos című előterjesztésével.”

⁴⁴ Az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett.

Az illetménytöbblet-adóról — azaz a kollektív szerződésben megállapított legmagasabb illetménynél, 1000 forintnál többet keresők adójáról — a 8750/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 31.) szolt. Az illetménytöbblet-adó fizetésére kötelezett munkavállalók 1500 forintot meghaladó javadalmazásának zárolt takarékbetétként való befizetéséről a 12 630/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. október 31.) intézkedett.

A takarékbetét 50%-ának december 16-ától, további részének 1947. január 2-ától való kifizetéséről a 24 400/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. december 17.) szolt.

⁴⁵ A 157 370/1946.P.M.I.a. sz. előterjesztésében rámutatott a miniszter, hogy az államkincstárnak, valamint az állami üzemeknek az infláció idejéből nagy összegű tartozásaik maradtak fenn. Ezek rendezésére részben technikai okokból, részben az infláció alatti jóformán ellenőrizhetetlen pénzgazdálkodás miatt nem került sor. A forint bevezetése utáni pénzszűke miatt a felek az állammal szembeni követeléseik mielőbbi kiegyenlítését kívánták. Az államháztartás azonban nem volt abban a helyzetben, hogy egy újabb infláció veszélye nélkül kifizesse a tartozásait. A Gazdasági Főtanács még 1946 július végén zárolta az 1946. július 28-a előtti időből származó állami tartozásokat és ezek rendezését a pénzügyminiszterre bízta. A szükséges intézkedések előkészítése folyamatban volt. Közben azonban több részről perek indultak az államkincstár ellen. Ezért szüksé-

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a szabadforgalmú szesz után megállapított egyedárusági árkülönbözetnek 3 forintról 2 forintra való leszállítása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.

Miniszttertanács délután 2 óraker ért véget.

K.m.f.
Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a miniszttertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjeggyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjeggyükkel a jegyzőkönyvet. Vas Zoltán, bár jelen volt az ülésen, nem szerepel e felsorolásban, rajta kívül nem írta fel a nevét a jegyzőkönyvre Rákosi Mátyás, Bán Antal, Szolnoki István, Pfeiffer Zoltán és Balogh István.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 2-4., a 9-10., a 12-20., a 31-33., a 35-45., a 47-48. és az 50-52. számú napirendi pontokhoz tartozó miniszttertanácsi előterjesztés.

A [64.] 147. sz. jegyzőkönyv a) melléklete a 2. napirendi ponthoz.

[A Jóvátételi Hivatal által a német javak átadásáról Szvirdov altábornagyhoz intézett levél tervezete.]

V. Szvirdov úrnak,
a Szovjetunió altábornagyának
Budapest

Igazolom Altábornagy Úr által a magyar-szovjet vegyes bizottság működése tárgyában a folyó évi október hó 15. napján hozzám intézett emlékirat vételét.⁴⁶ Tisztelettel közlöm, hogy az emlékiratban foglaltakat az érdekelt minisztériumok most tárgyalják, s ennek befejezése után az érdemi választ azonnal meg fogom adni.⁴⁷

Tisztelettel közlöm továbbá, hogy a magyar kormány a folyó évi október hó 30. napján tartott miniszttertanácson tárgyalta a Potsdami Egyezmény végrehajtása során felmerült különböző kérdéseket. A magyar kormány határozatairól a következőkben van szerencsém Altábornagy Urat értesíteni:

gessé vált egy olyan rendeletnek a kiadása, amely az állam és az állami üzemek ellen támasztott egyes követeléseknek bírói úton való érvényesítését korlátozza. Lásd a 12 660/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 1.

⁴⁶ A magyar-szovjet vegyes bizottságról lásd e jegyzőkönyv 2. jegyzetét.

Szvirdov altábornagy október 15-én kelt emlékiratát nem találtuk meg.

⁴⁷ Lásd a 66.(149. sz. jegyzőkönyv 60. napirendi pontját.

64. 1946. október 30.

1.) A kormány hozzájárult ahhoz, hogy a Hazai Fésűsfonó- és Szövőgyár Rt. részvényeinek 17,07%-át, amelyet Matvienko alezredes úr a Maatschappij de Bary holland cég jogán minősített német vagyonnak, a Jóvátételi Hivatal átadja a Szovjetuniónak.⁴⁸

2.) Ugyancsak hozzájárult a kormány ahhoz, hogy a Kender-, Juta- és Textilipari Rt. wieni cég budapesti fiókjának újabb 13,17%-a átadassék. Ez a hányad annak az 1 320 000 RM n.é. részvénynek felel meg, amely a Creditanstalt Bankverein wieni cégnél idegen személy nevében van letétben, amely azonban Matvienko alezredes úr álláspontja szerint magának a Creditanstalt Bankvereinnek a tulajdona s ilyenként német vagyonnak minősül.⁴⁹

3.) Hozzájárult továbbá a kormány a Benger Vilmos és Fiai Kötészövő Kft. teljes egészében leendő átadásához Matvienko alezredes úr ama álláspontja folytán, hogy ez a cég, mint a Wilhelm Benger stuttgarti cég alapítása, teljes egészében német érdekeltségnek tekintendő, tekintet nélkül arra, hogy a cég törzstagjai között két osztrák állampolgár is van.⁵⁰

Az 1-3. pontokban említett vagyoni érdekeltségekre vonatkozólag megjegyzem, hogy ezek a vagyoni érdekeltségek a Jóvátételi Hivatal birtokában lévő adatok szerint⁵¹ nem tekinthetők teljes határozottsággal német tulajdon-

⁴⁸ A Hazai Fésűsfonó- és Szövőgyár Rt. 1922-ben alakult. A vállalat a Kammgarnspinnerei Stöhr et. Co. A.G. Leipzig érdekköréhez tartozott. Alaptőkéje 6 millió pengő volt. (Nagy Magyar Compass, 1942-1943. 425. p.)

Matvienko alezredes a vegyes-bizottság szovjet tagozatának elnöke szerint az igazgatóság tíz tagja közül hét német volt, másrészt a Frankfurter Zeitung egy 1942. évi cikke alapján állította, hogy a Deutsche Bank megszilárdította érdekeltségét a vállalatnál; a Maatschappij de Bary céget pedig 100%-ban német tulajdonban lévőnek minősítette. Így a Szovjetunió a gyár vagyonának 58%-át mondta a magáénak.

A pénzügyminiszter által a Gazdasági Főtanácshoz intézett előterjesztés szerint a szovjet megbízott által szolgáltatott adatok csak feltételezések voltak, amelyekre a vagyon átadása nem alapulhatott.

⁴⁹ A Kender-, Juta- és Textilipari Rt. 1870-ben alakult. Korábbi neve Első Osztrák Jutafonó- és Szövőgyár volt. Központja Bécsben működött s gyárainak, telepeinek jelentős része is Ausztriában működött. Alaptőkéje 7 812 000 márkát, illetve budapesti telepe esetében 5 360 000 pengőt képezett. (Nagy Magyar Compass, 1942-1943. 429. p.)

A szovjet álláspont szerint a vállalat részvényeinek 80%-a a Creditanstalt Bankverein bécsi cég tulajdonában volt, s ennek alapján a Kender-, Juta- és Textilipari Rt. tulajdonának 55%-át követelték. A pénzügyminiszter által a Gazdasági Főtanácshoz intézett előterjesztés szerint a Creditanstalt Bankverein a vállalat részvényeinek nem volt a tulajdonosa, csupán letéteményese, így a bizottság magyar tagjai jogosan tagadták meg a cég átadását a Szovjetuniónak.

⁵⁰ A Benger Vilmos Fiai Kötött-Szövőtáru Kft. 1934-ben alakult. 50 000 pengő törzstőkéjéből 30 000 pengő a Wilhelm Benger Söhne bregenzi cég természetbeni betéte volt. (Nagy Magyar Compass. 1942-1943. 685. p.) A pénzügyminiszter a Gazdasági Főtanácshoz intézett előterjesztésében rámutatott arra, hogy a vállalat 42,5%-a volt német érdekeltség s ilyen mértékben át is adták a Szovjetuniónak, javasolta viszont elhárítani a vállalat egészének átadására vonatkozó szovjet igény teljesítését.

⁵¹ Az előző hat szót kézírással, a lap szélére vezették.

nak és hogy a magyar kormány az átadáshoz csak arra való tekintettel járult hozzá, hogy Matvienkó alezredes úr az átadáshoz kifejezetten ragaszkodott.

4.) Hozzájárult a magyar kormány ahhoz is, hogy a német tulajdonban állott mintegy 23 000 hold területű erdő tulajdonjoga a Szovjetunió javára telekkönyvileg bekebeleztessek.

Mint idetartozó kérdést, meg kell említenem a földreform során kiosztott német nagybirtokokon levő házak és gépek, valamint a német tulajdonban állott kastélyok kérdését is, amelyeknek felhasználása a földreform eredményessége szempontjából nem közömbös. Emiatt felkértem a földművelésügyi miniszter urat, hogy ezeknek a házaknak, gépeknek és kastélyoknak a felhasználásáról folytasson a Szovjetunióval tárgyalásokat. Kérem Altábornagy Urat, hogy a földművelésügyi miniszter urat, illetve helyettesét ezeknek a tárgyalásoknak a sikere érdekében támogatni szíveskedjék.

5.) Elvben már most hozzájárult a magyar kormány annak a kárnak a megtérítéséhez, amelyet a Szovjetunió abból kifolyólag támasztott, hogy magyarországi⁵² német vállalatokból bizonyos gyári felszereléseket a jóvátételi szállítások céljára használtak fél. Minthogy azonban nem német vállalatoknak is vannak hasonló kárigényeik, a magyar kormány a Szovjetunió kártérítési követelésének kérdését a nem német vállalatok kárigényével együtt kívánja rendezni. Ezzel kapcsolatban meg kell még jegyezni, hogy a kártérítés összege legfeljebb annyi lehet, mint amekkora összeg erejéig a kérdéses gyári felszerelések a jóvátételi kötelezettség teljesítésébe beszámítottak.

6.) A Szovjetunióval a kívánságával kapcsolatban, hogy a magyarországi adósok a német hitelezőkkel szemben fennálló tartozásaikat, 92 pengőt 1 dollárral véve egyenlőnek, mielőbb egyenlítsék ki, tisztelettel közlöm a következőket:

A szóbanlévő tartozások között van a Dunai Repülőgépgyár⁵³ 2,4 millió dollár összegű tartozása. Ez a vállalat magyar személyek tulajdonában áll ugyan, tartozásai alapján azonban teljesen német érdekeltségű vállalatnak tekinthető. Emiatt a magyar kormány felajánlja ennek a vállalatnak a Szovjetunió részére való átadását, ami megoldaná a vállalat német hitelezőkkel szemben fennálló tartozásának kérdését.

A tartozások külön csoportját alkotja az az összesen kb. 0,5 millió dollár, amely 42 magyarországi adós között oszlik meg. A jelenlegi gazdasági helyzetben alaposan kell tartani attól, hogy az ilyen régi tartozások kifizetése a vállalat

⁵² Az előző szó gépirással írva kiegészítésként a lap szélén olvasható.

⁵³ A Dunai Repülőgépgyár Rt. 1941-ben alakult a Csepel Autógyár üzeme alapján. Alaptőkéje 6 millió pengő volt. A pénzügyminiszter feljegyzése szerint a gyárnak 2,5 millió dollár tartozása volt a Creditanstalt Bankvereinek szemben — ezt a tartozást azonban nem javasolta elismerni, mivel ami a gyárból megmaradt, az lényegesen kevesebbet ért a követelésnél — ezért a vállalat vagyónának átadását ajánlotta.

64. 1946. október 30.

latokat rendkívüli nehézségek elé állítja, sőt a behajtás szorgalmazása egyes vállalatokat fizetéseképtelenné tehet; ez pedig azt eredményezheti, hogy a Szovjetunió az ilyen vállalattal szemben fennálló követelését elveszti.

Erre való tekintettel egyrészt a magyar vállalatok, másrészt pedig a Szovjetunió érdekében is arra kérem Altábornagy urat, szíveskedjék ennek a 0,5 millió dollárnak a megfizetésére 1947. július 31-éig halasztást adni, illetőleg lehetővé tenni, hogy a vállalatok tartozásukat eddig az időpontig elviselhető részletekben rendezhessék. A magyar kormány viszont szavatosságot vállal a Szovjetunió irányában arra nézve, hogy az említett időpontig a szóban lévő tartozások kifizetése tényleg meg is történik s az ennek érdekében szükséges lépéseket a vállalatokkal szemben megteszi.

A magyar kormány egyébként rendeletet fog kiadni, amelyben kötelezni fogja az érdekelt adósokat, hogy a Szovjetunióval szemben fennálló tartozásukról váltót adjanak.⁵⁴ Az említett 42, általában kisebb összeggel tartozó adós által kiállítandó váltó a magyar kormány birtokában maradna, míg a többi adós váltója átadtnék a Szovjetuniónak.

7.) Foglalkozott a magyar kormány azzal a kívánsággal is, hogy a vállalatok azokat az ideiglenes elismervényeket — scripseket —, amelyeket a német tulajdonban állott, elveszett vagy megsemmisült⁵⁵ részvények pótlására adtak, sürgősen cseréljék ki végleges részvényokiratokra.

Ennek a kívánságnak a teljesítése a vállalatokat igen súlyos helyzet elé állítaná annál is, inkább mert már az⁵⁶ ideiglenes elismervények előállítására is nagy költséget jelentett számukra. Emellett azonban a végleges részvényokiratok előállítása nem is célszerű most amiatt, mert a forintmérleg elkészítése után, amire előreláthatólag a jövő év elején sor kerül, a vállalatok kénytelenek lesznek majd részvényeiket új, forintra szóló részvényekre átcsereálni.

Részben ezekre a szempontokra, részben pedig a technikai nehézségekre (papiroshiány stb.) tekintettel arra, kérem Altábornagy Urat, szíveskedjék⁵⁷ az ideiglenes elismervények kicserélésétől egyelőre eltekinteni, illetőleg hozzájárulni⁵⁸ ahhoz, hogy a végleges részvényokiratokat a vállalatok ne most, hanem egy év alatt legyenek kötelesek kiadni.

⁵⁴ A pénzügyminiszter a Gazdasági Főtanácshoz intézett előterjesztésében azt javasolta, hogy a vállalatok tartozásait a Szovjetunióval szemben a kincstár vállalja magára, s a vállalatokkal szembeni követeléseit maga rendezze.

Feltehetőleg ezzel állt kapcsolatban a külfölddel szemben fennálló egyes tartozások befizetéséről szóló 24 630/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. december 22.) kiadása.

⁵⁵ Az előző három szó kézírással a lap szélén olvasható.

⁵⁶ Ezt megelőzően az utólag tintával áthúzott „német részvények pótlására kiadott” szavak szerepeltek a szövegben.

⁵⁷ Az eredetileg itt szereplő „hogy” szót tintával áthúzták, s kézírással írták be helyébe a „szíveskedjék” szót.

⁵⁸ Az eredetileg itt szerepelt „szíveskedjék” szót utólag tintával áthúzták.

8.) A magyar kormány elvileg hajlandó arra, hogy a potsdami egyezmény értelmében a Szovjetunió tulajdonába került német biztosító vállalatok díjtartalékfedezeti vagyonában esetleg mutatkozó felesleget, amelyet számszerűleg természetesen még tisztázni kell, a Jóvátételi Hivatal ingatlanokban a Szovjetunióknak átadja. Az átadás feltétele azonban az, hogy a „Turul” Magyar Országos Biztosító Intézet Rt. ezeknek a német biztosító vállalatoknak életbiztosítási állományait átveszi és egyben kötelezettséget vállal arra, hogy a szomszédos országokra eső életbiztosítási állományok díjtartalékának fedezetéről gondoskodik. A magyar kormány véleménye szerint az említett felesleg átadása előtt gondoskodni kell a szóbanlévő német biztosító⁵⁹ vállalatok egyéb belföldi kötelezettségeinek (különösen az alkalmazottak és nyugdíjasok igényeinek [megfelelő]) rendezéséről is, hogy ezeknek a vállalati fiókoknak felszámolása az irányadó magyar jogszabályok szerint megtörténhessék.

9.) A Szovjetunió igényt támasztott annak a hiánynak a megtérítésére, amely német vállalatokban az 1945. január 20-ai állapottal szemben annak folytán mutatkozik, hogy ilyen vállalatokból a Vörös Hadsereg bizonyos anyagokat részben nyugta ellenében, részben anélkül elszállított.

Ezt az igényt a magyar kormány nem áll módjában elismernie. Nevezetesen a magyar kormány a fegyverszüneti egyezményben elvállalt az a kötelezettség, hogy a Magyarországon lévő német javakat az 1945. január 20-ai állapotnak megfelelően megőrizni köteles, csak az olyan, általában jogosulatlanul okozott károk tekintetében terhelheti, amelyeket módjában lett volna elhárítani. Nyilvánvaló, hogy a Vörös Hadsereggel szemben a kormánynak erre nem volt meg a lehetősége, aminek folytán a Vörös Hadsereg intézkedéséből előállott hiányokért a felelősséget, illetőleg ezeknek a hiányoknak a megtérítését nem vállalhatja.

10.) A Szovjetunió kifejezte azt a kívánságát is, hogy a javára telekkönyvileg átírt ingatlanokra bekebelezett terhek töröltessenek, figyelemmel arra, hogy a potsdami egyezmény értelmében a Szovjetunió csak a magyarországi német aktívákat veszi át, a passzívákat azonban nem.

A potsdami egyezmény ilyen értelmezésével a magyar kormány nem ért egyet. Az egyezmény ilyen értelemben történő végrehajtása esetében ugyanis a magyarországi hitelezőknek a magyarországi német vállalatokkal szemben fennálló követelése — a fedezet elvonása folytán — behajthatatlanokká válnának. Ez pedig a magyar gazdasági életnek olyan indokolatlan és elviselhetetlen újabb megterhelését eredményezné, amelyet a magyar kormánynak annál kevésbé áll módjában elvállalni, mert Magyarországra ilyen kötelezettséget sem a fegyverszüneti egyezmény, sem a békeszerződés tervezete nem állapít meg.

⁵⁹ A „biztosító” szót utólag gépirással írták kiegészítésként a lap szélére.

64. 1946. október 30.

Tisztelettel kérem emiatt Altábornagy Urat, hogy a telekkönyvi terhek törlésére vonatkozó kívánságtól eltekinteni szíveskedjék.

11.) A Jóvátételi Hivatal átadta a Szovjetunióknak a Scheid G.A. Nemesfémipari Közkereseti Társaság 50%-át. Utóbb azonban megállapítást nyert, hogy az átadott 50%-nak a tulajdonosa, Scheid Lajos osztrák állampolgár, amit a Jóvátételi Hivatal az illetékes osztrák hatóságok által az 1945. évi 59. számú törvény 1. §-a értelmében kiadott állampolgársági bizonyítvánnyal igazolt. Ilyen bizonyítvány értelmében 1945. április 27-étől kezdve osztrák állampolgárok azok, akik 1938. március 13-án (tehát az Anschluss-kor) osztrák állampolgárok voltak, s akiknél 1945. április 27-e előtt nem következett be olyan körülmény, amely állampolgárságuk elvesztését eredményezte volna.

Ezen az alapon a Jóvátételi Hivatal az átadott 50% visszaadását kérte, a kérést azonban Matvienkó alezredes úr elutasította, olyan bizonyítványt követelve, amely szerint Scheid Lajos 1938. március 13-án osztrák állampolgár volt.

Minthogy ezt a Jóvátételi Hivatal által bemutatott állampolgársági bizonyítvány kellően igazolja (mert a bizonyítványt nem is állították volna ki az 1945. évi 59. számú törvény 1. §-a értelmében, ha Scheid Lajos nem lett volna 1938. március 13-án osztrák állampolgár), tisztelettel kérem Altábornagy Urat, hogy az osztrák állampolgárság igazolására az 1945. évi 59. számú osztrák törvény 1. §-a alapján kiállított bizonyítványt mind a Scheid-cég ügyében, mind pedig más ügyekben megfelelő bizonyítéknak elfogadni szíveskedjék. Kérem továbbá, hogy ehhez képest a Scheid-cég 50%-ának visszaadásához hozzájárulni szíveskedjék.⁶⁰

12.) Matvienkó alezredes úr az Arnheim Testvérek Páncélszekeréngyár 50%-ának átadását kérte. Ez a vállalat eredetileg felerészben Arnheim Dorotytya, Félix és Zsigmond német állampolgárok, felerészben Gyulai Vilmos magyar állampolgár tulajdona volt. A nevezettek 1938-ban szerződést kötöttek, amelynek értelmében az egyik fele rész tulajdonosainak halála esetében ezek tulajdona a másik fele rész tulajdonosára száll át. Az Arnheim testvérek 1942-ben meghaltak, aminek folytán a gyár tulajdonosa egészen Gyulai Vilmos lett, majd az ő halála után (1944-ben) a gyárat gyermekei örökölték, akik a gyárat ma is birtokukban tartják és kezelik.

Matvienkó alezredes úr szerint az Arnheim testvérek és Gyulai Vilmos között kötött szerződés érvénytelen és a gyár 50%-ának az átadását ezen az alapon kérte. Minthogy azonban nincs ok arra, hogy a szerződés érvénytelennek tekintessék, abban az esetben pedig, ha a szerződés mégis érvénytelen volna, az igazságügyminiszter úr véleménye szerint az Arnheim testvérek tulajdonában állott fele rész Caroline Edwinston svéd állampolgárt illetné meg,

⁶⁰ Ez utóbbi mondattal — részben a szöveg közt, részben a lap szélén — tintával kézírással egészítették ki a levelet.

tisztelettel kérem Altábornagy Urat, hogy az átadásra vonatkozó kívánságától eltekinteni szíveskedjék.

13.) A Gazdasági Főtanács átadta a Szovjetunióknak Floderer Vilmos és felesége vagyonát. Utóbb azonban a Jóvátételi Hivatal a vagyon visszaadását kérte arra való hivatkozással, hogy Floderer Vilmos nem német, hanem osztrák állampolgár. Ennek igazolására a J[óvátételi] H[ivatal] bemutatta Floderer Vilmos születési bizonyítványát, amely szerint Bécsben született; házasságlevelét, amely szerint osztrák állampolgár; fiának a születési bizonyítványát, amely szerint az apa, Floderer Vilmos osztrák állampolgár; végül Floderer Vilmos osztrák állampolgársági bizonyítványát, amely szerint nevezett 1887-től 1944-ig, tehát haláláig osztrák állampolgár volt.

Matvienkó alezredes úr a visszaadás iránti kérelmet mégis elutasította azzal az indoklással, hogy Floderer Vilmos a budapesti politikai rendőrség igazolása szerint fasiszta, náci tömbvezető volt.

A politikai rendőrség nyilatkozatában foglaltak alapján azonban nem lehet valamely vagyont német vagyonnak minősíteni és mivel a J[óvátételi] H[ivatal] kétségtelenül igazolta, hogy Floderer Vilmos osztrák állampolgár volt, újból tisztelettel kérem Altábornagy Urat, hogy nevezett vagyonának visszaadásához hozzájárulni szíveskedjék.

14.) A Gazdasági Főtanács átadott a Szovjetunióknak különböző ingatlanokat, amelyek részben a Német Ház Rt., részben a Német Birodalmi Iskola Egyesület, részben pedig a Német Birodalmi Egyesület, vagyis magyarországi jogi személyek tulajdonában voltak.⁶¹ Az átadás indokául az a feltevés szolgált, hogy ezek az ingatlanok német birodalmi pénzsegélyek és juttatások felhasználásával szereztek meg és így az ingatlanok a szerzésnél felhasznált pénzeszközök jellegénél fogva német vagyonnak tekintendők.

A potsdami egyezménynek ilyen értelmezése azonban ellentétben áll a Szovjetunió által eddig elfoglalt állásponttal. Eddig ugyanis mellőztetett annak vizsgálata, hogy a vagyon szerzéséhez felhasznált pénz honnan eredt és kizárólag a vagyon tulajdonosának személye (állampolgársága, illetőleg székhelye) volt az irányadó annak eldöntésénél, vajon a vagyon németnek tekintendő-e, vagy sem.

Utalok ezzel kapcsolatban a gróf Semsey család⁶² tulajdonát alkotó bérvilág egyikének átadására. Ez a család évszázadokra visszamenőleg magyar csa-

⁶¹ A Német Ház Rt. idegenforgalmi és ingatlankezelő vállalat volt. Budapesten IX., Üllői u. 19. sz. alatt működött. Alaptőkéje 150 000 pengő volt.

⁶² A gróf Semsey-család sokat áldozott a természettudományok fejlesztésére. Semsey Andor a Magyar Nemzeti Múzeum ásványtárát több értékes ásványgyűjteménnyel és a világ egyik legnagyobb meteoritgyűjteményével gazdagította. Támogatták Eötvös Loránd geofizikai kutatásait, a Magyar Tudományos Akadémia számára százezer forintos alapítványt létesítettek.

64. 1946. október 30.

lád, vagyona kizárólag magyar pénzeszközökből és a család egyéb magyar vagyontárgyainak a jövedelméből alakult ki. Ennek ellenére, mivel a család egyik nőtagja házasságkötése folytán német birodalmi állampolgárrá vált, az említett bérvillából az ő nevén álló rész, mint német vagyon, átadatott a Szovjetunió-nak.

Amint ebből a példából is kitűnik, a német személy tulajdonában álló vagyon átadásánál közömbös volt az, hogy a vagyon magyarországi eredetű pénzből keletkezett; ebből következőleg viszont véleményem szerint magyarországi természetes vagy jogi személy vagyonát sem lehet átadni annak a feltevésnek alapján, hogy a vagyon szerzéséhez felhasznált pénz német eredetű. Vagy a személy jogállása vagy a tulajdonában álló vagyon szerzéséhez felhasznált pénz eredete és jellege irányadó; az azonban, hogy a két jogelv vegyesen alkalmaztassék, ellentétben áll a potsdami egyezmény szellemével és a magyar gazdasági életre is teljesen indokolatlan súlyos kihatással járna, de emellett megoldhatatlan feladat is volna minden esetben kutatni a vagyon szerzésénél felhasznált pénz eredetét. Minthogy pedig ezen felül⁶³ bizonyítható, hogy a Német Ház Rt., a Német Birodalmi Iskola Egyesület és a Német Birodalmi Egyesület vagyona nem származott német eredetű pénzből, tisztelettel kérem Altábornagy Urat, hogy az ezek tulajdonában állott és a Szovjetunió-nak átadott ingatlanok visszaadásához hozzájárulni szíveskedjék.

Gépel, aláírás nélküli fogalmazvány. Az irat egyik oldalára egykorúlag géppel ráírták: „II. számú betétív a 161 182/1946.IV.a. sz. ügyirathoz”, ami a Pénzügyminisztérium iktatószáma volt. A fogalmazvány első oldalán az egyes pontoknak a Gazdasági Főtanácshoz intézett október 22-én kelt pénzügyminiszteri előterjesztés egyes pontjaihoz való viszonyát rögzítették kézírással a következő módon: „G.F. előterjesztés 1. pontjának megfelel a levélben a 9. pont; 2.) 3.) és 4.) pontjának az 1.) 2.) és 3.) pont; 5.) pontjának a 12. pont; 6. pontjának a 4. pont; 7.) pontjának a 10.); 8.) pontjának az 5.) pont; 9. pontjának a 6.) pont, 10.) pontjának a 7. pont. Német Ház ügye 14. pont; biztosító intézetek ügye 8. pont, Scheid A.G. ügye 11. pont, Floderer Vilmos ügye 13. pont.”

⁶³ Az előző két szót utólag tintával írták a lap szélére.

[65.] 148.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi november hó 8. napján délelőtt 11 órakor Nagy Ferenc elnökle-
alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közokta-
tás-ügyi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Ries István igazságügy-
miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter, Bartha Albert honvédelmi
miniszter, Rajk László belügyminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Dr.
Rácz Jenő pénzügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter,
Dobi István földművelésügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter képvisele-
tében Róth Pál államtitkár, Mistéth Endre építés- és közmunkaügyi miniszter,
Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter képviseletében Szol-
noki István államtitkár, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Dr. Bojta Ernő
Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár a minisztertanács jegyzője

1

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. Bejelenti, hogy
Keresztury Dezső kultuszminiszter eljuttatta hozzá lemondását. Ő azt az igé-
retet tette, hogy jóváhagyólag felterjeszti a lemondást a köztársaság elnökéhez,
azonban addig, amíg az utód kérdésében döntés történik, javasolja, hogy bíz-
za meg a minisztertanács Keresztury Dezsőt az ügyek továbbvitelével.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹

¹ Az 1946. november 5-én tartott pártközi értekezleten Veres Péter, mint a Parasztpárt
elnöke, napirend előtt bejelentette a Baloldali Blokknak s a miniszterelnöknek a pártjához tartozó
Keresztury Dezső kultuszminiszternek a lemondási szándékát. „Ezzel a probléma a koalíciós kor-
mány, helyesebben a pártközi értekezlet problémájává lett, mert — mondta — a Nemzeti Parasztpárt
politikai bizottsága, mint annak idején bejelentette, Darvas Józsefet jelölte kultuszminiszterré,
de a miniszterelnök úr előzetesen azt mondotta, hogy nem tudja vállalni a protestáns kultuszminisz-
tert.” Mint mondta, pártja nem tud még egy olyan katolikus kultuszminisztert adni, aki erre a nehéz
posztra megfelelné. (PIL 274.f. 7/155.ö.e.; közölve: Pártközi értekezletek. 327–329. pp.)

Veres Péter nem adta elő, s a pártközi értekezleten fel sem merült kérdésként, hogy miért
kívánt Keresztury lemondani. Nyilvánvaló volt mindenki számára, hogy a munkáspártok részéről
megújult nyomás, a koalíció válsága készítette erre a minisztert. Már az 1946. július 5-én, a
kormányátalakításról folyt pártközi vita során is felmerült a miniszter lecserélésének az igénye.

65. 1946. november 8.

2

[Nagy] *Miniszterelnök* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését az elhagyott javak kormánybiztosa [által gyakorolt] elidegenítési és terhelési jog kiterjesztése tárgyában, a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²

(Az adott pártközi értekezleten egyébként Rákosi és Varga Béla hozzászólásaiból kiderült, hogy a Kisgazdapárt kilenc minisztere közül kettő, míg a Baloldali Blokk nyolc minisztere közül öt volt katolikus. Rákosi — félig tréfásan — meg is jegyezte: „Ezen a helyzeten feltétlenül változtatni kell, kövessék a Baloldali Blokk példáját, és tartsák be a katolikus egyháznak kijáró arányszámot.”)

Annak ellenére, hogy a miniszter lemondásának a híre a sajtóban is visszhangra talált, s hogy rövidesen kormányátalakításra került sor Keresztury Dezső még 1947. március 14-éig hivatalában maradt.

² A jegyzőkönyv mellett az elhagyott javak kormánybiztosáról és a kormánybiztosság elnöki tanácsáról szóló 10490/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. november 4.) egyes részeinek kiegészítését célzó rendelettervezet szövege található.

Az előterjesztést a Gazdasági Főtanács, pontosabban Vas Zoltán főtitkár kezdeményezte. 1946. október 11-én kelt határozattervezetében javasolta az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának 30 napon belüli megszüntetését, s „Állami Javak Kezelésége Rt.” elnevezés alatt egy állami vállalat létrehozását, amely a javak kezelését, megszerzését intézte volna. E részvénytársaságra kívánta bízni a javaslat 1.) az öröklés folytán az államra háramlott ún. szállományi vagyont – kivéve azt, amely az alkotandó törvény szerint a zsidóalapot illette meg.), 2.) a népbíróságok által elkobzott fasiszta vagyonekat, 3.) azokat az elhagyott vagyontárgyakat (vállalatokat, ingatlanokat, földbirtokokat), amelyek kisajátításra kerültek – lehetőséget adva arra, hogy egyes elhagyott javak birtokosa vagy bérlője azokat vételi ügylettel megszerezze, továbbá arra, hogy a minisztertanács a demokratikus pártok és szervezetek birtokába került ilyen eredetű vagyonekat ezek tulajdonába adja. Részletesebben szövege a javaslat a részvénytársaság tulajdonába nem került vagyontárgyak gyámhatósági kezeléséről, valamint az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának a felszámolás ideje alatti korlátozott működéséről.

A Gazdasági Főtanács ezen határozat-tervezete mellett megtalálható Gyöngyösi János külügyminiszter saját kezű aláírásával ellátott, 1946. november 8-án kelt, határozott hangvételű tiltakozása a javaslat ellen. Hangsúlyozta, hogy minisztériumának hatásköre kiterjed a külföldön lévő magyarok érdekeinek gondozására, a külföldön lévő hadifoglyok és elhurcolt polgári személyek, valamint a menekültek érdekeinek gondozására, a külföldiek vagyonának, jogainak és érdekeinek védelmére. Mindezekre figyelemmel a külföldön élő magyarság s egyáltalán a külföldi tőkeérdekeltségek magyarországi befektetésének lehetőségét veszélyeztető intézkedésként értékelte a tervezetet. Külön felhívta a figyelmet arra, hogy egy ilyen jogszabály kiadásával a kormány felbátorítaná a szomszédos államokat a magyar állampolgárok külföldön lévő javainak, jogainak, érdekeinek a kisajátítására – mivel az illetők az adott viszonyok között nem voltak abban a helyzetben, hogy rendelkezési jogukat gyakorolják. (MOL XIX-A-10. 2.doboz I/2.-C/2. Elhagyott Javak Kormánybiztossága 7579/1946.)

A miniszterelnöki előterjesztéseket összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a következő megjegyzést fűzték: „A javaslat a Szikra-ügy érdekében történt. Balogh államtitkár úr közlése szerint pártközi megállapodás van erre szétküldve.”

A rendelettervezet mellett — feltehetőleg Gyöngyösi külügyminiszter véleményét is figyelembe véve — a Miniszterelnökségen készített feljegyzés szerepel. Ez megállapította, hogy a vállalatok és a lakberendezési tárgyak elidegenítése túl ment volna az elveken, amelyeket az említett rendelet a kormánybiztosságot illetően rögzített. Különösen sérelmesnek jelezte, ha olyan vagyontárgyakról volt szó, amelyeknek — ha elhagyottak voltak is — tulajdonosai vagy

[Nagy] *Miniszterelnök* felkéri a pénzügyminisztert, hogy előterjesztését az OTBA-nak a pénzügyminiszter felügyeleti jogkörébe való visszabocsátása tárgyában, tegye meg.³

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Ismerteti az OTBA jelenlegi helyzetét. Az OTBA, valamint a Nyugdíjjárulék Alap tulajdonában lévő Alkalmazottak Gyógyintézetére vonatkozó ügykör 1932-től 1945. január 1-jéig a pénzügyminiszter hatáskörébe tartozott. Ez időponttól kezdve [a] 90/1945. ME sz. és [a] 2470/1945. ME sz. rendeletek⁴ a népjóléti miniszter hatáskörébe vitték át. Mivel azonban az OTBA működésével egyes szorosan összefüggő tényezők továbbra is a pénzügyminiszter ügykörébe tartoznak, ez a változás rendkívül súlyos hátránnyal jár a biztosítottak érdekeinek védelme szempontjából. Az inflációs idők alatt az intézmény csaknem katasztrofális helyzetbe került, és noha ma a biztosítottak fizetésük 2%-át kitevő járulékot fizetnek, sem gyógyszerellátást, sem konzervatív fogkezelést nem élveznek. Az érdekeltek súlyos kifogásokat emelnek az OTBA jelenlegi ügyvitele, kezelési rendszere ellen is, s a nehézségek okául az ügykezelésnek [a] két minisztérium ügykörében való megosztását is felhozzák. A jelenlegi helyzet ugyanis az, hogy az OTBA ügykezelése — az intézmény természeténél fogva — elválaszthatatlan a Pénzügyminisztérium szerveinek ügykörtől. Továbbá a Nyugdíjjárulék Alap, valamint az egyéb jóléti alapok vagyosnának kezelése is a pénzügyminiszter feladata, viszont az OTBA és a Nyugdíjjárulék Alap tulajdonában levő Állami Alkalmazottak Gyógyintézetének kezelését a Népjóléti Minisztérium végzi. Nehéz helyzetéhez még hozzátartozik az is, hogy a népjóléti miniszter az OTBA kezeléséből még az Állami Alkalmazottak Gyógyintézetének kezelését is elvonta, azt állami kórházzá szervezte át, és így nem az OTBA-igényjogosultak érdekeit szolgálja. Ezen körülmény természetesen a legsúlyosabb kritikát váltotta ki az érdekelt biztosítottak körében és általános a kívánság, hogy a biztosítottak betegellátási érdekeinek védelmében az egész OTBA-ügykör, mint a múltban, úgy a jövőben is a Pénzügyminisztériumban összpontosuljon, tekintve, hogy a közalkalmazottakkal kapcsolatos szociálpolitika vi-

örökösei éltek. Hangsúlyozta, hogy az 1946. évi I. tc. által az állampolgárok részére biztosított tulajdonjogi elvtől rendelettel semmiképp sem, csak a Nemzetgyűlés által alkotott törvény révén lehetett volna eltérni. Lásd még a [66.] 149. sz. jegyzőkönyv 5. napirendi pontját.

³ A miniszterelnök szám nélküli előterjesztése szinte szó szerint tartalmazta mindazt, ami a pénzügyminiszter alábbi előadásában szerepel.

Az előterjesztés mellett megtalálható a rendelet tervezete is.

A miniszterelnöki előterjesztéseket összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen hozzáfűzték: „Szétküldve”, majd kék ceruzával írva a „Rácz adja elő” megjegyzés olvasható.

⁴ A 90/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. február 10.) a Népjóléti Minisztériumról, a 2470/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. május 30.) pedig az OTBA (Országos Társadalombiztosítási Alap), valamint a Nyugdíjjárulék Alap tulajdonában volt Állami Alkalmazottak Horthy Miklós Gyógyintézetének a minisztérium ügykörébe utalásáról intézkedett.

65. 1946. november 8.

vője úgylis a pénzügyminiszter. Mivel egyrészt a közalkalmazottak szociálpolitikai érdekvédelmének vitelére a pénzügyminiszter hivatott, másrészt az OTBA egész vagyoni erejének kezelője a pénzügyminiszter: ő hivatott, az OTBA gazdasági erejének tökéletesebb és racionálisabb kihasználásával, az OTBA állandósult válságának megszüntetésére is. Ez okból szükséges az egész OTBA ügykörének ismét a Pénzügyminisztérium ügykörében való egyesítése, minthogy bebizonyosodott, hogy az OTBA ügykezelésének kettéválasztása, s annak két miniszter ügykörében való megosztása a biztosítottak érdekeinek védelme szempontjából hátrányos volt, továbbá, mert nagyobb állami segítség nélkül — amelyre pedig legalábbis egyelőre számítani nem lehet — csakis a meglévő anyagi erők racionálisabb kihasználásával lehet segíteni az OTBA válságán. [sic!] Ezért kéri a minisztertanácsot, járuljon hozzá az OTBA ügykezelésének ismét a pénzügyminiszter hatáskörében való egyesítéséhez, annál is inkább, mivel ez a köztársasági elnök egyenes kívánsága is.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: A debreceni Ideiglenes Nemzeti Kormány-
nak volt az elhatározása, hogy az OTBA az ő hatáskörébe utaltassék, s ez az elhatározás nem volt alaptalan. Egységes társadalmi biztosítási [sic!] politikát csak akkor lehet folytatni, ha a kérdés egy minisztérium ügykörébe tartozik, ennek megfelelően történt az is, hogy az OMBI-t a Földművelésügyi Minisztérium hatásköre alól kivonva, szintén az ő felügyelete alá utalták. A helyzet azóta egyáltalán nem változott. Az OTBA-nál tényleg van egy válság, de ez kizárólag annak tulajdonítható, hogy a pénzügyminiszter megvonta tőle a szükséges pénzügyi ellátmányt. A költségvetési keretben mindössze 1 millió van erre a célra előirányozva olyannyira, hogy járulékteherrel voltunk kénytelenek a közalkalmazottakat megterhelni. Ami az egyéb szempontokat illeti, meg kell, hogy jegyezze: nem helytálló a pénzügyminiszternek az az érvelése, hogy mivel ellátmány-ügyekkel ő foglalkozik, tehát az ő hatáskörébe kell utalni, mivel állami tisztviselőkről van szó. Azzal az érveléssel, hogy a technikai ügykezelést a pénzügyminiszter végzi az OTI-t a Posta-takarékpénztárnak kellene átadni, [sic!] mert ez kezeli a csekkszámláját. Az OTBA, üdülők jelenleg a pénzügyminiszter hatásköre alatt állanak, de azok most luxuscélokot szolgálnak. Amennyiben a kettősséget meg kell szüntetni, úgy inkább az egész ügy kezelését öneki kellene átvennie a Pénzügyminisztériumtól. Egészen téves az az állítás, hogy az OTBA kórházat más célokra használta volna fel és elvették volna a közalkalmazottaktól. Az elmúlt esztendő pénzügyi története nem győzte meg arról, hogy azóta ment volna tönkre az OTBA. Inkább a kevés pénzügyi hitel okozta a zavarokat. Végül meg kell jegyezni, hogy a köztársasági elnök nevének bevonása nem tanácsos egy ilyen vitás kérdésbe. Ellenzi az OTBA elkülönítését a többi biztosító intézettől és hatásköre alól való kivonását. Ha van rá lehetőség inkább mentse meg nagyobb arányú hitelekkel az OTBA-t.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Nem helyes a megjegyzés a Posta-takarékpénztárral kapcsolatban, mert az csak a pénzt kezeli az OTI-nak és nem az egész pénzügyi adminisztrációját bonyolítja le, tehát ebben az esetben mindent a Posta-takarékpénztár nem vindikálhatja magának. A köztársasági elnökre való hivatkozás teljesen jogos és nem csupán tekintély-okokból történt, hanem [mert] a Nyugdíjjáruelék Alapnak a főfelügyeleti joga az államföt illeti meg, és így a nyugdíjjáruelékekkel kapcsolatban merült fel ez a kérdés, és a köztársasági elnök személyesen hívta fel erre a figyelmet.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Úgy látja, hogy nem jó alapon tárgyalják ezt a kérdést. Éveken keresztül lehetett látni, hogy milyen áldás volt az OTBA a közalkalmazottakra. A tisztviselők nagyon szerették ezt az intézményt, és maguk is amellettt vannak, hogy a pénzügyminiszter hatáskörébe utaltassék vissza. Valószínű is, hogy a pénzügyminiszter az állam alkalmazottait jobban el tudná látni, mint ha így kezelteit. Az egész személyi apparátus egy irányítás alá kell, hogy kerüljön, mint hogy a MÁV kórház is a közlekedésügyi miniszter hatásköre alá tartozik.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Különös és szokatlan formában került ide ez a rendelettervezet, amely egy miniszter hatásköréből ki akar venni egy kérdést anélkül, hogy ezt az illetékes miniszterrel letárgyalták volna. Lehet, hogy formailag megáll a pénzügyminiszternek a köztársasági elnökre való hivatkozása, de ha a minisztertanács mégis más határozatot hozna, akkor az államfő tekintélyén esne csorba. Az összes szociális intézményeket egy kézbe kell letenni, ezért van a népjóléti miniszter. Teljesen helytelen a hivatkozás a MÁV kórházra, mert a felügyelet itt is a népjóléti miniszteré és ez csak egy üzem. Helytelennek tartja átvenni a hatáskört a pénzügyminiszterhez, de különben is ez a kérdés nincs kellőleg előkészítve. Javasolja a napirendről levenni és előzetesen illetékesekkel letárgyalni.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Szeretné megkövetni a népjóléti minisztert, mert akként volt értesülve, hogy nincs kifogása a miniszternek a napirendre tűzés ellen. A köztársasági elnök urat a felügyeleti jog megilleti, és ezért hivatkozott rá a nyugdíjalappal kapcsolatban, és az OTBA-nak két felügyelet alatt való tartása nem szolgálja a célt. Javaslatát most a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

4

[Nagy] *Miniszterelnök* előterjeszti javaslatát a Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabályai tárgyában. A belügyminiszter észrevételeit figyelembe vették és a jelenlegi előterjesztés megfelel a belügy- és külügyminiszter bevonásával létrejött megállapodásnak.

Rákosi Máttyás államminiszter: A kitüntetés formájánál kifogásolja a keresztet. Ez a régi kitüntetésekre emlékeztet, amit nem tart szerencsés megoldásnak.

65. 1946. november 8.

[Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter képviselőjében.] Szolnoki István államtitkár: A keresztnek egyházi jellege is van.

Rákosi Mátyás államminiszter: Itt azonban nyilván nem akartak egyházi jelleget adni a kitüntetésnek.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: A csillagos kitüntetés se jó.

[Rajk] Belügyminiszter: A már felvetett kérdéseken kívül megjegyzi még, hogy a 2. pontban szerepel „arany magyar címerpajzs” szöveg. Tulajdonképpen a köztársaságnak még nincs címere. Egy bizonyos tekintetben általánossá vált a Kossuth-címer, de ez még nincs közjogilag alátámasztva. Ezt a kifejezést meg kell változtatni.

[Nagy] Miniszterelnök: Elfogadja a változtatást „nemzetiszínű pajzs”-ra javítással. S ezzel az előterjesztést elfogadottnak mondja ki.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵

5

[Nagy] Miniszterelnök: A belügyminiszter előterjesztésére kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy dr. Kovács Kálmán főispáni tisztje és Jász-Nagykun-Szolnok vm. közellátási kormánybiztosi megbízatása alól felmentessék, és Jász-Nagykun-Szolnok vm. főispánjává és közellátási kormánybiztosává Földi István kisujszállási lakos neveztesse ki.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶

6

[Nagy] Miniszterelnök előterjeszti javaslatát Somogyi Béla és Bacsó Béla vértanúk síremlékének költségeire 31 200 Ft póthitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács a Somogyi Béla és Bacsó Béla vértanúk síremlékének költségeire harmincegyezerkettőszáz forint póthitel folyósításához hozzájárult.⁷

⁵ Előzményéről lásd a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 2. és a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 8. napirendi pontját.

Az alapszabály az Érdemrend és Érdemérem adományozásáról, leírásáról, fokozatairól (nagykereszt, középkereszt a csillaggal, középkereszt, tisztikereszt, kiskereszt), a kitüntetett személyekre vonatkozó irányelvekről és az általános határozatokról (az oklevélről, a fokozatok szerinti jelvényekről, adminisztrációról) szövege. A Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabálya a Magyar Közlöny 1946. december 26-ai számában jelent meg.

A miniszterelnöki előterjesztéseket összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a következő — már a jegyzőkönyvben is szereplő — megjegyzést írták: „Megfelel Rajk és Gyöngyösi miniszterek bevonásával létrejött megállapodásnak.”

⁶ A 12 483/1946. ME sz. előterjesztés javasolta a főispán-cserét. Lásd e kötet Bevezetésének 30. és 47. jegyzetét.

⁷ A 12 948/1946. ME sz. előterjesztés a magyar demokrácia mártírjainak sírja fölül Beck András szobrászművész által állított emlékmű költségeire kérte az összeg engedélyezését.

7

[Nagy] *Miniszterelnök* előterjeszti javaslatát a köztársasági elnök testőrsége elhelyezésére szolgáló laktanya helyreállítási költségeinek fedezésére a költségvetési előirányzatban magasépítésekre megállapított 840 000 Ft hitelen felül további 46 000 Ft póthitel engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács a köztársasági elnök testőrsége elhelyezésére szolgáló laktanya helyreállítási költségeinek fedezésére a költségvetési előirányzatban magasépítkezésre megállapított nyolcszáznegyvenezer forint hitelen felül negyvenhatezer forint póthitel folyósításához hozzájárult.⁸

8

[Nagy] *Miniszterelnök* előterjeszti javaslatát az Elhagyott Javak Kormánybiztossága részére autójavítási költségekre 5000 forint folyósítása tárgyában. A kormánybiztosság eredetileg egy új kocsi vételárára 25 000 forint folyósítását kérte, de mivel a kormánybiztosság most átszervezés alatt áll, új kocsi vételét nem javasolja, hanem a régi kocsi rendbehozatala teljesíthető a póthittel.

Minisztertanács az Elhagyott Javak Kormánybiztossága részére autójavítási költségekre ötezer forint póthitel folyósításához hozzájárult.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Mivel a pénzügyminiszternek másirányú elfoglaltsága van, így az ő előterjesztéseit előreveszi és felhívja a pénzügyminisztert javaslati megtételére.

9

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a külföldön tartózkodó közszolgálati nyugdíjasok, özvegyek és árvák ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁹

Somogyi Béla (1868–1920) tanító, szociáldemokrata újságíró, a Népszava szerkesztője. 1918 októberében közoktatásügyi államtitkár volt. 1919 végén élesen bírálta a jobboldali rendszert. Bacsó Béla (1891–1920) újságíró, író, a Népszava munkatársa volt. Különítményes tisztek mindkettőjüket meggyilkolták.

Beck András (1911–1985) szobrász Beck Ö. Fülöp szobrász és éremművész fia, Kossuth-, majd Munkácsy-díjat kapott. 1948-tól a Képzőművészeti Főiskola tanára. 1956-ban Nagy Imre köréhez csatlakozott. 1957-től Párizsban élt.

⁸ Előzményéről lásd a [18.] 101. sz. jegyzőkönyv 8. és a [24.] 107. sz. jegyzőkönyv 6. napirendi pontját.

⁹ A 15 519/1946.P.M.III. sz. előterjesztés javasolta, hogy az illetékes miniszternek, a külügyminiszternek és a pénzügyminiszternek egyetértő engedélye legyen szükséges ahhoz, hogy a külföldre távozott közszolgálati nyugdíjas személy az ellátását külföldön is megkaphassa. Kérte, hogy a kétszáz forintot meg nem haladó összegű ellátás ne essen korlátozás alá, de az azon felüli résznek csak az 50%-a utaltassék ki. A legmagasabb kifizethető összeget négyszáz forintban javasolta meghatározni. A korábban is érvényben volt előírásoknak megfelelően indokoltan

65. 1946. november 8.

10

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a MÁVAG részére 5 millió forint összegű termelési hitelével, valamint a jövőben engedélyezendő összes termelési hitelével kapcsolatban nyújtandó állami kezesség elvállalására [vonatkozó] felhatalmazás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰

11

[Rácz] Pénzügyminiszter bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. sorszám alatt szereplő előterjesztését a közellátásügyi miniszter javaslatára a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹¹

12

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát az 1912:XXXV. tc. 8. §-a alapján családi pótlék engedélyezéséhez megkívánt feltételek újabb meghatározása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹²

jelezte, hogy a külföldön lévő személy életbenlétét évenként tartozzon igazolni – illetve, hogy az ellátást a nyugdíjas helyett az általa meghatározott belföldi személy vehesse fel. Külön kitért az előterjesztés a korábban már engedélyt nyert és még az adott időben is külföldön tartózkodott személyek ellátásának megállapítására. Javasolta, hogy a nyugellátásoknak a politikai szempontból való korlátozásáról szóló 6800/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 14.) alapján előzetesen vizsgálják felül. Az eljárás lefolytatását a külügyi és a honvédelmi tárca által alakított egy-egy bizottságra javasolta bízni. Lásd a 14 150/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 14.

¹⁰ A 160 942/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés jelezte, hogy a Gazdasági Főtanács az 1946 október havi magángazdasági hitelekkel kapcsolatban a jóvátétellel foglalkoztatott üzemek részére 10 millió forint termelési hitelt állapított meg, azzal a céllal, hogy az ebből részesülő üzemek a kölcsönt az 1947. évi jóvátételi gyártások előmunkálataira használják fel. A keretből — a Jóvátételi Hivatal javaslata alapján — a MÁVAG 5 millió forint összeggel részesült. A nyersanyagok, félkészgyártmányok megvásárlására a gyár a Pénzügyi Központtól vette fel a hitelt – s a bankszerű követelményekre figyelemmel, mint állami vállalat, kérte az állam garanciavállalását.

¹¹ A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 3. sorszám alatt a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ, mint szövetkezet, és a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja, mint szövetkezet eredményes működésének előmozdításáról szóló 2330/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. március 3.) egyes rendelkezéseinek módosítása című előterjesztés szerepel.

Előzményéről lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 22. és a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 46. napirendi pontját.

¹² A 9276/1946.P.M.II. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a 2500/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. június 17. 21. §-ának (3) bekezdése értelmében közszolgálati alkalmazott 18. életévét betöltött gyermeke után csak akkor kaphatott családi pótlékot, ha igazolta, hogy a gyermek kiváló eredményekkel folytatott tanulmányokat.

Ezzel szemben egyrészt felhívta a figyelmet a nehéz megélhetési körülményekre – ami kérdésessé tette a családpótléknak a kiváló tanulmányi eredményektől való függővé tételét, másrészt hivatkozott arra, hogy a munkások családpótlékáról szóló 7520/1945. ME sz. rendelet

13

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a nem hivatali célt szolgáló épületben természetbeni lakással bíró közszolgálati alkalmazottak lakásbérének szabályozása tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Az a kérése, hogy a hivatali helyiségekre is vonatkozzék ez a rendelet.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: Hiányos a rendelet: nincs minimum és maximum, nincs intézkedés, hogy ki állapítsa meg a lakbért, hogy ki gondoskodik a végrehajtásról. Javasolja, elvben elfogadni, de a Gazdasági Főtanács részleteiben tárgyalja le.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta. A részletek kidolgozását a Gazdasági Főtanács hatáskörébe utalta.¹³

14

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a forgalmi adóhivatali kiegészítő munkaerők felvételének engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁴

(MK 1945. szeptember 4.) 4. §-ának (3) bekezdése nem írta elő feltételként a gyermek kiváló eredményének az igazolását.

Az egyenlő elbánás elvére is hivatkozva kérte a közszolgálati alkalmazottak gyermekei esetében is a tanulmányi eredmény figyelembevételének mellőzését a családpótlék megállapításánál. Lásd a 23 300/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 22.

¹³ A 114 196/1946.P.M.II. sz. előterjesztés utalt arra, hogy egyes állami intézmények (a MÁV, a MÁVAG stb.) alkalmazottaik részére lakótelepeket létesítettek s az ezekben elhelyezett alkalmazottak fizetéséből a lakások használatáért — lakáspénzosztályok szerint — 25, 20, illetve 15%-ot levontak. Időközben azonban a lakótelepek körül községek fejlődtek ki — s ezekben sokszor már olcsóbban lehetett lakást bérelni. Javasolta ezért, hogy azok a közszolgálati alkalmazottak, akik valamely lakótelepen vagy köztulajdonban álló lakás céljára szolgáló épületben nyertek elhelyezést, ne a 8900/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 31.) 3. §-ának (2) bekezdésében, illetve az ezt módosító 10 100/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. szeptember 7.) megállapított térítést, hanem a helyi lakberek figyelembevételével megállapított bért legyen köteles fizetni.

A Gazdasági Főtanács már ezt megelőzően határozatot hozott a közszolgálati alkalmazottak lakbérsegélyéről. A VI. és ennél alacsonyabb fizetési osztályba tartozók, valamint családtagjaik és a nyugdíjasok esetében egységesen 15 forintban javasolta megállapítani a lakbérsegély összegét. (MOL XIX-A-10. 1946. október 10. Stabilizációs XIII. ülés 7. pont.) Lásd a 23 330/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 23.

¹⁴ A 187 735/1946.P.M.XVI. sz. előterjesztés hivatkozott arra, hogy a 600/1945. P.M. sz. rendelettel (MK 1945. június 2.) bevezetett általános forgalmi adókötelezettség folytán a termékek a forgalom minden egyes szakaszában adóztak, tehát a termelő megállapításán kívül minden nagykereskedő, közvetítő és kiskereskedő is a forgalmi adó alanyává vált. Ez a körülmény megszorozta a forgalmi adóhivatalok ellenőrzési munkáját, de ehhez járult még a kereseti és társulati adó helyszíni ellenőrzése is. Az ellenőrzött adóalanyok száma így 9–10-szeresére emelkedett. Ezért az 1405 főben megállapított ellenőrzési személyzetet 240 kiegészítő munkaerő felvételével kérte kiegészíteni. Jelezte, hogy a forgalmi adók kezelésére szolgáló alaphoz rendelkezésre álló hitelből az ehhez szükséges évi 5–600 000 forint kiadást fedezni képes. Kérte a minisztertanács felmentését a 8100/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. július 17.) foglalt alkalmazási tilalom alól.

65. 1946. november 8.

15

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Mittler Endre P.K. tisztviselő újraalkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁵

16

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Szakszervezeti Tanács B-listával kapcsolatos kiadásaira 200 000 forint állami hozzájárulás tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Hozzáfordultak ezzel a kéréssel, nem utasíthatta el őket. Meg kell, hogy mondja, hogy a Kisgazdapártnak is nagy kiadásai voltak a B-listával kapcsolatban.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: A B-lista bizottságokban minisztériumi tisztviselők voltak, akik kapták fizetésüket. A Szakszervezeti Tanács kiküldötteiről a Tanácsnak magának kell gondoskodnia.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Azok is kaptak napidíjat, amit a Miniszterelnökség fedezett.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: A pártok magánszorgalomból csinálták meg saját B-lista apparátusukat. Méltányos, hogy a Szakszervezeti Tanács valamit kapjon, de ez semmi esetre sem szolgálhat precedensül a pártokra nézve. A szakszervezeti kiadásokat is felül kell még vizsgálni, hogy az összeg megfelel-e a tényleg kiadott összegeknek. Javasolja, hogy a pénzügyminiszter előterjesztését elvben fogadják el, de az összeg végleges megállapítására a pénzügyminiszter tegyen javaslatot, mert saját állítása szerint is az összeggel magával még nem foglalkozott.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Azzal a kiegészítéssel fogadják el a javaslatot, hogy ha valamelyik párt hasonló kéréssel jön, az is találjon meghallgatásra.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: Ebből a kérdésből a pártokat zárjuk ki.

Minisztertanács a Szakszervezeti Tanács részére a B-lista eljárással kapcsolatos összegek részbeni megtérítésére segély folyósításához hozzájárult azzal, hogy az összegszerűséget a pénzügyminiszter a tényleges kiadások megállapítása kapcsán saját hatáskörében határozza meg.¹⁶

¹⁵ 160 360/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztés felmentést kért Mittler Endre, a Pénzügyminisztériumi Központ volt tisztviselője esetében az alkalmazási tilalomról szóló 8100/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 17.) előírása alól. Nevezett 1943-ban közvetlen vezetőjének jobboldali magatartása miatt saját elhatározásából kilépett az intézetből. Behívták katonának, majd fogságba esett, onnan visszatérve kérte felvételét a Pénzügyminisztériumi Központba.

¹⁶ A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefoglaló borítólapon e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A pénzügyminiszter nekünk küldte meg előterjesztés végett, azonban nem tartozik a miniszterelnökségi tárca keretébe, mert ez voltaképpen

17

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a „MOLAJ” Magyar Szovjet Olajművek Részvénytársaság és a „MASZOVOL” Magyar-Szovjet Nyersolaj Részvénytársaság adó- és illetékmentessége tárgyában kiadott 9470/1946. ME számú rendelet módosításáról és kiegészítéséről készített rendelettervezet tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁷

18

[Rácz] Pénzügyminiszter előterjeszti javaslatát a Creditanstalt Bankverein magyarországi fióktelepe ügyében.¹⁸ A Gazdasági Főtanács még ez év februárjában átadta a Szovjetunió részére a bank magyarországi fiókja aktíváinak 80%-át az 1945. január 20-ai állapot szerint. Ezt követőleg a Jóvátételi Hivatal átadta a fiók belföldi üzletének folytatására szánt tőke 80%-át, majd pedig a fióknak a bécsi anyaintézettel, mint hitelezővel szemben fennálló, főként külföldi pénznemre szóló tartozását, majd pedig a bécsi anyaintézet nevén álló Nádor utca 4. sz. székház 4/5 részét. Az átadott házrész tulajdonjoga a Szovjetunió javára telekkönyvileg be is kebelezetett. Ma délelőtt megjelent a Pénzügyminisztériumban a Creditanstalt fiókjának igazgatója, aki a következőket közölte. Október 29-én a Szovjetunió felhívta a fiókot, hogy az anyaintézettel szemben fennálló tartozások 80%-át fizesse ki, úgyszintén az anyaintézettel szemben fennálló követelés 80%-át, továbbá az általa használt helyiségek 4/5 részét és az aktívák még ki nem adott 80%-át 3 nap alatt adja át. A fiók a hozzá intézett fizetési felszólításnak nem tudott eleget tenni annak folytán ugyanis, hogy az aktívák 80%-a átadatott a Szovjetunióknak, s így megszűnt az a fedezet, melyből a tartozásokat rendezni lehetett volna. Ez a helyzet felveti a fiók fizetéseképtelenségének és további működésének kérdését. Ezzel kapcsolatban az ő véleménye a következő: 1. az anyaintézet követelése — minthogy az anyaintézet a fiókteleppel egy jogi személy — csak könyvelési nyilvántartás és nem tényleges tartozása a fióknak. Emellett ennek az anyaintézeti követelésnek

pen egy szakszervezeti segély-jelleggel bír. A Miniszterelnökséghez csupán maga a B-listázás tartozik. Politikailag is vállalja a pénzügyminiszter a felelősséget.”

Az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett.

¹⁷ A 88 693/1946.P.M.XI.a. sz. előterjesztés a szovjet–magyar olajtársaságok alakulásakor ezek adó- és illetékmentességéről kiadott 9470/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 23.) módosítására vonatkozó javaslat a társaságokat létrehozó egyezmény végrehajtásával kapcsolatos ügyletek forgalmiadó és értékpapír forgalmiadó alóli mentességére vonatkozott. Lásd a 14 130/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 17.

¹⁸ A Credit Anstalt für Handel und Gewerbe — Szabadalmazott Kereskedelmi és Ipari Hitelbank — (Creditanstalt) 1855-ben alakult, főintézete Bécsben működött. Alaptőkéje 1943-ban 70 700 000 RM volt, amely 707 000 részvényre oszlott. Magyarországi fióktelepe 1903. március 1-jén jött létre. A fióktelep igazgatója 1943-ban dr. Bokor Ervin, ügyvezető igazgatóhelyettese Bóhm János volt. (Nagy Magyar Compass 1942–1946. I. rész: Pénzintézetek. 159. p.)

65. 1946. november 8.

idegen pénznemre szóló része a 670/1946. ME számú rendelet¹⁹ értelmében bírói úton egyelőre nem érvényesíthető, és így tulajdonképpen moratórium alá esik. Ennek folytán az, hogy a fiók az anyaintézet követelésére fizetést nem teljesít, nem jelenti a fizetések megszüntetését. Az pedig, hogy a fiók passzívái az aktívákat meghaladják, magában véve nem jelent anyagi csődállapotot, mert a tartozásokért egész vagyonával az anyaintézet is felel. Véleménye szerint csődjogi szempontból nincs akadálya annak, hogy a fiók működését változtatlanul folytassa. 2. Egy további kérdés merülhet fel azonban akkor, ha a fiók az általa használt helyiségek 4/5 részét átadni kényszerül. Ezzel két okból kell számolni. Először a miatt, mert a Gazdasági Főtanács a fiók aktíváit átadta, a Szovjetunió pedig valamely helyiség használati jogát is aktívumnak tekinti. Minthogy pedig a Gazdasági Főtanács kifejezetten aktívákat adott át, aligha érvelhetünk eredményesen azzal, hogy a magyar kormány álláspontja szerint a potsdami egyezmény értelmében nem az aktívum, hanem a vagyon száll át. Másodszor amiatt van veszély, mert a Szovjetunió, mint 4/5 részben telekkönyvi tulajdonos, kívánja a helyiségek 4/5 részét birtokba venni. Ha a fiók a helyiségek 4/5 részét elhagyni kényszerül, s így fizikailag képtelen lesz üzletét folytatni, kétségkívül megrohanának azok a hitelezők, akik augusztus óta mintegy 800 000 forintot helyeztek el nála betétként. Ezeket a fiók a megrohanás bekövetkezése esetében is feltétlenül ki akarja egyenlíteni, egyrészt a Creditanstalt jó hírvének, másrészt a betétesek bizalmának megőrzése végett. A kielégítésre a fedezet megvan, azokban a váltókban, amelyek ellenében a fiók a szóban lévő összeget kihelyezte s amelyekkel a Nemzeti Bankhoz bármikor bemehet, úgyhogy legfeljebb 20 000 forinttal immobil. Ezeknek a hitelezőknek a kielégítése azonban azzal a veszéllyel jár, hogy a többi hitelező s a bíróság esetleg hitelezési csalást látna abban, ha a fiók az aktívákat nem arányosan osztaná fel valamennyi hitelező között, hanem azokat csak egyes hitelezők kielégítésére használná fel. Ilyen körülmények között az igazgató azt a véleményét fejezte ki, hogy mivel a felmerült nehézségeket nem az intézet gestiói, hanem hatósági intézkedések okozták, csak akkor elégíthetné ki megrohanás esetében a betéteseket, ha a kincstár a többi hitelező javára a betéteseknek fizetendő összeg erejéig (800 000 forint) garanciát vállalna. Véleménye szerint ez a kormánynak is érdeke, különös tekintettel az ügy külpolitikai vonatkozásaira, a Creditanstalt világviszonylatban is kiváló hírvére és a közhiteli szempontokra. Kéri a minisztertanács döntését a tekintetben, hogy 1. maga is úgy látja-e, hogy a Szovjetunió által követelt fizetés nem teljesítése nem jelenti a fizetések megszüntetését, és így az üzlet folytatható, 2. elvállalja-e a kért

¹⁹ A 670/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. január 24.) a külföldi pénznemekre és az aranyra vonatkozóan a Magyar Nemzeti Bank által közzétett árfolyamok, illetve átvételi árak alkalmazhatósága, továbbá egyes külföldi tartozások tekintetében megállapított pengőleteti kötelesség felfüggesztése tárgyában intézkedett.

65. 1946. november 8.

garanciát, 3. esetleg a fiók átadott aktíváinak és külön átadott passzíváinak visszaadását kéri Szviridov altábornagytól, ideértve a Nádor utca 4. számú ház 4/5-ét is. Figyelembevétel céljából megemlíti, hogy maga a Creditanstalt nem adott át [sic!] a Szovjetunióknak s kétséges, hogy erre egyáltalában sor kerül-e, mert az tulajdonképpen osztrák cég. Így a fiókkal kapcsolatos átadások jogilag helytelenek, vagy legalábbis koraiak voltak. Megemlíti még továbbá, hogy az osztrák kormány a fiók átadása ügyében máris jegyzéket intézett a magyar kormányhoz kijelentve, hogy az átadásból származó károkért a magyar kormányt teszi felelőssé. Megemlíti végül, hogy a fiók működésének megszüntetése 140 tényleges és nyugdíjas alkalmazottat érintene.

Minisztertanács az előterjesztésnek garanciára vonatkozó részéhez hozzájárult.²⁰

19

Iparügyi miniszter [képviseletében Róth államtitkár] előterjeszti javaslatát Virág Boldizsár [lakatos] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

20

Iparügyi miniszter [képviseletében Róth államtitkár] előterjeszti javaslatát a Magyar Állami Szénbánya Rt. tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az előterjesztést előkészítés hiányában javasolja levenni.

Iparügyi miniszter [képviseletében Róth államtitkár]: Előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²¹

²⁰ Figyelemre méltó, hogy a minisztertanács határozata csak az állami garanciavállalásra vonatkozott, a többi kérdésre nem adott választ.

A Németország által 1937. december 31-e után megszállt Ausztria, Csehszlovákia és más országok lakóinak birtokában volt érdekeltségek tulajdonjogáról, sorsáról, a Szovjetunió igényeinek kizárásáról egyértelmű állásfoglalást nyilvánított a magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság amerikai képviselője. Lásd ezzel összefüggésben Tallós György: *A Magyar Általános Hitelbank (1867--1948)*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1995. 376–395. pp.

²¹ A 68 806/1946.Ip.M.I. sz. előterjesztés hivatkozott a szénbányászat államosításáról szóló 1946. évi XIII. tc. 11. §-ának azon felhatalmazására, hogy az állami tulajdonba vett vagyontárgyak kezelésére állami vállalatot kell létesíteni. A törvényjavaslat indoklásában is felmerült azonban, hogy ez a vállalat ne nehézkes, adminisztratív kötöttségekkel működő állami szervezet, hanem részvénytársaság legyen. Elsősorban azért találta ezt kívánatosnak, mert így ügyletkötése kevesebb formassággal járt, önálló hitelképessége lehetett, csökkentette az államkincstárnak a vállalat tartozásai fejében keletkező kötelezettségeit, az állam tehát, mint részvényes csak a részvénybefizetés mértékében kellett hogy feleljen a hitelekért, végül, de nem utolsó sorban az alkalmazottak nem mint közalkalmazottak, hanem a kollektív szerződés szerinti magánalkalmazottakként kaphatták a fizetésüket.

65. 1946. november 8.

21

Iparügyi miniszter [képviselőtében Róth államtitkár] előterjeszti 5794/1946. számú javaslatát. Kéri a minisztertanács hozzájárulását a Standard Villamossági Rt. telefonközpont paxit kompenzációs üzletével kapcsolatos költségek kiegyenlítésére 1 048 000 forint engedélyezését.

Minisztertanács a Standard Villamossági Rt. telefonközpont paxit kompenzációs üzletével kapcsolatos költségek fedezésére egymillió negyvennyolcezer forint elszámolásához hozzájárult.²²

22

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Szolnoki államtitkár] előterjeszti javaslatát a 3680/1940. ME sz. rendelettel létesített Országos Idegenforgalmi Bizottság újjászervezése tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A 4. §-ba kéri felvenni azt a kiegészítést, hogy a miniszterelnök kiküldöttje is tagja legyen a bizottságnak. Az idegenforgalom általános elveket is érvényesít. Hasonló kérelme volt az újjáépítési, [a] belügyi és [a] pénzügyminiszternek is.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal a módosítással, hogy a 4. § szerinti bizottságnak tagja a miniszterelnök és a pénzügyminiszter kiküldöttje is.²³

Javasolta kimondani, hogy az állami szénvagyon kezelésére Magyar Állami Szénbányák Részvénytársaság alakuljon, amely a kereskedelmi törvény rendelkezése szerint működik. A vállalat állami jellegét ugyanakkor azzal javasolta aláhúzni, hogy a részvények elidegenítésére törvényes tilalmat kért megállapítani. Az államkincstár kizárólagos tulajdonjogát úgy kívánta biztosítani, hogy a részvények többsége a vállalat felett felügyeletet gyakorló iparügyi tárca tulajdonát képezze, a maradványon pedig a gazdasági tárcák osztozzanak. Javasolta továbbá, hogy a vállalat felügyelőbizottsága ne a kereskedelmi törvény által előírt formájú, hanem a korlátolt felelősségű társaságoknál alkalmazott, lényegesen hatékonyabb testület lássa el, amelynek két tagja hites könyvvizsgáló legyen. Amíg a vállalat alkalmazottai esetében a magánjog szabályait javasolta alkalmazni, a tisztviselőket közhivatalnoknak kívánta tekinteni. A vállalat kutatási és bányaművelési jogát kilencvenkilenc évi időtartamra kívánta biztosítani.

A rendelettervezeten kívül megtalálható a jegyzőkönyv mellett a vállalat alapszabályainak tervezete is.

Az iparügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Állítólag miniszterelnök úr is tudomással bír erről és a Gazdasági Főtanács is ismeri.” Lásd még a [66.] 149. sz. jegyzőkönyv 58. napirendi pontját.

²² Az előterjesztés bejelentette, hogy a Magyar Román Árucsereforgalmi Kft. 30 tonna paxitot és 300 tonna ammonitratot hozott be Romániából – ennek ellentétéleként a Standard Villamossági Rt.-nek kellett volna telefonközponti alkatrészeket szállítania Romániába. A Standard Villamossági Rt. szállítása elmaradt – ugyanakkor a bányai ipar robbanóanyag-hiánya miatt a behozott árut felhasználták. Mivel a szénbánya vállalatok ezt a tartozásukat nem tudták kiegyenlíteni, a telefonalkatrészek legyártásához kérte az előterjesztés a jegyzőkönyvben említett összeg felhasználásának engedélyezését, hogy így a magyar–román kompenzációs megállapodásnak eleget tehessenek.

²³ A 30 683/1946.K.Sz.M.I.5. sz. előterjesztés a 3680/1940. ME sz. rendelettel (MRT 1940. május 25., 978–979. pp.) létrehozott Országos Idegenforgalmi Bizottság újjászervezésére, korsze-

23

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Szolnoki államtitkár] előterjeszti javaslatát a magyar–svájci kereskedelmi tárgyalások folytatása tárgyában.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter*: A javaslattal kapcsolatban megemlíti, hogy szükséges lenne a magyar külképviseleteknek a külkereskedelmi szervezetekkel való együttműködése. Külügyi szerveink kereskedelmi vonatkozású ügyeinktől elvonatkoztatva dolgoznak. Intézményesen kell megoldani, mert a múltban sokkal erősebb volt a kapcsolat a két szerv együttműködése között. [sic!]

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Felkéri a külügyminisztert, hogy dolgozzon ki javaslatot a magyar külképviseletek és a külkereskedelmi szervezetek szorosabb együttműködésére vonatkozóan, s azt a legközelebbi minisztertanácsra terjessze elő.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁴

24

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Szolnoki államtitkár] előterjeszti 32 400/1946. számú javaslatát az iparendéyek felülvizsgálásáról szóló 3300/1946. ME számú, valamint az üzlethelyiségek bérletéről és

rűsítésére tett javaslatot. A Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium az idegenforgalmi véleményező bizottság elnökévé — az előterjesztés mellett található rendelettervezet szerint — a tárca által megjelölt személyt, alelnökévé pedig az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal vezetőjét javasolta kinevezni. A rendelettervezet 4. §-a sorolta fel a bizottság tagjait (a belügyi, a külügyi, a kereskedelem- és szövetkezetügyi, a közlekedésügyi, a népjóléti tárca – és az idegenforgalomban közvetlenül érdekelt szervezetek, így a Szakszervezeti Tanács, a Balatoni Intéző Bizottság, az IBUSZ stb. képviselőit). Ezek sorába javasolták felvenni a miniszterelnök által említett további minisztériumok képviselőit. Felmerült az Idegenforgalmi Propaganda Alap létrehozásának a terve is.

A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „A 4. §-on azt a kiegészítést javaslom, hogy a miniszterelnök kiküldöttje is tagja legyen a bizottságnak. Az idegenforgalom általános elveket is érvényesít.” Lásd a 12 990/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 23.

²⁴ A 45 402/1946.K.Sz.M.II. sz. előterjesztésében bejelentette a miniszter, hogy az 1946. április 27-én ([26.] 109. sz. jegyzőkönyv 1. napirendi pont) aláírt magyar–svájci árucserforgalmi és fizetési egyezmény lebonyolításával kapcsolatos kérdések megbeszélésére svájci kormánybizottság Budapestre érkezését várták november 9-ére. Magyar részről Vajda Imre államtitkár vezetésével az iparügyi, a földművelésügyi, a pénzügyi és a közellátási miniszter, valamint a Magyar Nemzeti Bank kiküldötteiből alakult bizottság megbízását javasolta.

A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Állítólag szombaton itt van a svájci bizottság és folytatják a magyar–svájci kereskedelmi tárgyalásokat. Kell a felhatalmazás a tárgyalások folytatására.”

A miniszterelnök javaslatának napirendre tűzéséről nincs ismeretünk.

65. 1946. november 8.

albérlételről szóló 4000/1946. ME számú rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A rendelettel szemben aggályai vannak, mert nincs elegendő biztosíték a visszaélések megakadályozására. Az igazságügyminiszternek írásban megküldött észrevételeit alaposnak tartja.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Ha elveszük az üzletet, legyen egy közület vagy szövetkezet, amely átveszi azt.

Iparügyi miniszter [képviselője Róth államtitkár]: Nem tartja helyesnek, mert akkor hosszú sora indul majd meg a kijárásoknak. A miniszterelnök észrevételei alapján a „jövedéki kihágások” esetleg súlytalanabb ügyekből adódhatnak. Az eredeti előterjesztés 3. §-át kihagyta, és ezzel a miniszterelnök által tett észrevétel kiesik.

[Vas] *Gazdasági főtanács főtitkára*: Ha árut át kell venni, és nincs aki átvegye, akkor csak állami vagy városi vagy községi közület legyen az, amely átveheti az árut és nem pedig kereskedő.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: A közület nem elég rugalmas erre a célra.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Ha állami szerv jelölne ki erre nézve személyt, akkor megindulna a korrupció. Javasolja a szövegbe azt felvenni, hogy a Kamara javaslatára „valami közület vagy szövetkezet” legyen jogosított. Egyéb észrevételeit a 3997/1946. számú átirata szerint adja elő.

Minisztertanács az előterjesztést az igazságügyminiszter által javasolt módosítással elfogadta.²⁵

²⁵ A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter előterjesztésében rámutatott arra, hogy az ország gazdasági életében — különösen a stabilizáció körüli hónapokban — olyan rendellenességek jelentkeztek, amelyek a túlnyomórészt alacsony életszínvonalon élő szellemi és fizikai dolgozók jogos felháborodását váltották ki. Az önző érdekeiket követő, jogszabályok megszegése és kijátszása révén vagyonokat felhalmozó üzérkedők, árdrágítók, valutarejtegetők ellen szült első-sorban, akikkel szemben azért vált nehézkessé a fellépés, mert a hatályban volt jogszabályok félreérthetőek, vagy a kivételekre számos lehetőséget adó formában voltak megfogalmazva.

A kereskedelmi élet területén gyakori visszaélések felszámolása szempontjából nem tartotta kielégítőnek az iparigazolványok felülvizsgálatáról szóló 3300/1946. ME sz. rendeletben (MK 1946. március 24.) az iparendély visszavonását lehetővé tevő előírást. Javasolta a rendelet olyan értelmű kiegészítését, hogy ilyen esetben egyidejűleg intézkedés történhessen az üzlethelyiség igénybevételéről, bérlőként olyan személy (esetleg jogi személy) kijelöléséről, akinek működése a közérdek szempontjából megnyugtató, szült továbbá az árukészlet átvételéről, végül az üzlet berendezéseinek és felszereléseinek hatósági igénybevételéről.

Külön szült a javaslat az üzlethelyiségek bérlételéről és albérlételről intézkedő 4000/1946. ME sz. rendeletnek (MK 1946. április 4.) az ilyen üzlethelyiségek egy évre szóló bérbevételét lehetővé tevő kiegészítéséről.

A javaslat ugyanakkor a legmesszebbmenően szem előtt kívánta tartani a magántulajdon elvén felépült magyar jogi rendszer követelményeit — elsősorban az áru és anyagszettek hatósági áron való átvétele, a berendezési és felszerelési tárgyak használati díjának megállapítása terén.

A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e cím mellé a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Miután büntetőjogi súlyos vonat-

25

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Vásárhelyi Boldizsár egyetemi ny. r. tanár szolgálati idejének beszámítása tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: Amennyiben mód van rá, úgy többet kell beszámítani szolgálati idejébe, mert igen érdemes ember.

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: Majd megnézi, s ha van rá mód, úgy többet fognak neki beszámítani.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁶

26

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Bokányi László [tanító] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

27

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát dr. Tolnai Gábornak az Országos Széchényi Könyvtár igazgatójává való kinevezése iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

kozásai vannak, tisztázandó, hogy az Igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztálya hozzájárult-e. A tárgyalás csak most van folyamatban és felteszem, hogy egyes intézkedéseket az Igazságügyminisztérium ellenezni fog. A magam részéről is aggályt látok, mert nincs elegendő biztosíték a visszaélések megakadályozására.”

Az igazságügyminiszter — a jelzett számú átiratában — több jogszabály-szerkesztési észrevételt tett. Ezeken túlmenően óva intette a kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztert attól, hogy a rendelet lehetőséget adjon az üzlethelyiségnek a bíróság határozata előtti bezárására, nehogy valamelyik tisztességtelen versenytárs alaptalan feljelentésének áldozatává váljon egy rendesen eljáró kereskedő. Egyébként is túlzottnak és indokolatlannak tartotta a rendelettervezetet, „mert — mint írta — megrendítheti a jogrendbe vetett bizalmat és a gazdasági életet súlyos bizonytalanságba sodorhatja”.

A rendelettervezetnek két változata szerepel az előterjesztés mellett, közülük a későbbi keltezésű már tükrözte az igazságügyminiszteri átiratban jelzett észrevételeket. Lásd a 13 000/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 23.

²⁶ A 108 897/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében javasolta a miniszter, hogy dr. Vásárhelyi Boldizsár 36. életévének betöltése utáni közszolgálati idejéből 6 évet fizetési osztályba és fokozatba való besorolásánál olyanak minősíthessen, mintha azt nevezett egyetemi nyilvános rendes tanári szolgálatban töltötte volna.

²⁷ 123 566/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztésében kérte, hogy dr. Gyürke József főigazgató elhunya révén megüresedett állásra dr. Tolnai Gábor kinevezése ügyében a köztársasági elnökhöz javaslatot tehesen.

Dr. Tolnai Gábor (1910–1990) irodalomtörténész. Korábban már 1934-től 1941-ig dolgozott a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárában. Külföldi tanulmányokat folytatott, s Baumgarten-díjat kapott. 1941-ben elbocsátották a múzeumi szolgálatból, és csak 1945-ben

65. 1946. november 8.

28

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát a Magyar–Szovjet Művelődési Társaság 1946. október–november és december hónapra 35 000 forint összegű támogatása tárgyában.

Bojta Béla államtitkár: 15 000 forintot a kultuskormányzat folyósít, tehát voltaképpen a minisztertanács csak 20 000 forint póthitelt kell, hogy 1–1 hónapra megszavazzon, vagyis összesen 60 000 forintot.

Minisztertanács a Magyar–Szovjet Művelődési Társaság támogatására 1946. október–november–december hónapra hatvanezer forint póthitel folyósításához hozzájárult.²⁸

29

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjeszti javaslatát Csécsy Magdolna állami gimnáziumi tanárnak a VIII. fizetési osztály 3. fokozatába való soronkívüli előléptetése tárgyában.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy Csécsy Magdolna állami gimnáziumi tanárnak a VIII. fizetési osztály 3. fokozatába való soronkívüli előléptetésére a köztársasági elnökhöz előterjesztés tétessék.²⁹

30

[Keresztury] Vallás- és közoktatásügyi miniszter bejelenti, hogy a tárgyszorozaton nem szereplő rendkívüli előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁰

31

[Ries] Igazságügyminiszter előterjeszti javaslatát a 6850/1946. ME számú rendelet 3. §-ában foglalt rendelkezés módosítása tárgyában.

neveztek ki ismét. Elnöki tanácsosként vezette a múzeum elnöki hivatalát. 1945-ben Budapest törvényhatósági bizottságának tagjává, majd nemzetgyűlési pótképviselővé választották. Később, 1948-tól a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium egyetemi és tudományos főosztályának vezetője, 1949–1952-ben római magyar követ, 1953-tól az Eötvös Loránd Tudományegyetemen a magyar irodalmi tanszéken volt egyetemi tanár.

²⁸ A vallás- és közoktatásügyi miniszter szám nélküli előterjesztése szerint a Magyar–Szovjet Művelődési Társaság 1946/1947. évi költségvetésében 151 000 forint bevétellel szemben 549 000 forint kiadás szerepelt. A hiány október–december havi pótlását szolgálta az igényelt összeg.

A tárca előterjesztéseit összefogó borítólapra a Miniszterelnökségen rávezették azt a szöveget, amely a jegyzőkönyvben is olvasható.

²⁹ A 123 883/1946.V.K.M.V. sz. alatt a miniszter kérte a minisztériumba berendelt Csécsy Magdolna gimnáziumi tanár rendkívüli előléptetését.

Csécsy Magdolna (1921-?) 1944-ben szerzett tanári oklevelet. 1945. december 10-étől a miniszter személye körüli titkárnői állást látta el.

³⁰ A rendkívüli előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett – és címe a tárca előterjesztéseit összefogó borítólapon sem szerepel.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³¹

32

[Ries] *Igazságügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Sarlós Márton ítélőtáblai tanácselnök ügyvédi gyakorlatban eltöltött idejéből 15 évnek beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³²

33

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát néhai Papp Lajos [nyugalmazott gyalogos], Lajos nevű árvájának kegynevelési járulék folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

34

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az UNRRA-bizottsági tagok november havi ellátására 190 000 forint biztosítása tárgyában. Egyúttal bejelenti, hogy az UNRRA-tagok 100 000 pár bakancs átadását helyezték kilátásba. Sommer UNRRA megbízott hozzájárult ahhoz, hogy mi eladhathjuk az UNRRA-árukat, ehhez már nem kell külön megállapodás.

Minisztertanács az UNRRA-bizottsági tagok november havi ellátására egyszázkilencvenezer forint előirányzat nélküli kiadás elszámolásához hozzájárult.³³

³¹ Az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett. A 6850/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. június 15.) a lakosságcserevel összefüggésben az egyes községekben (városokban) fekvő ingatlanokra vonatkozó telekkönyvi bekebelezések korlátozásáról szól. A rendelet arról intézkedett, hogy a telekkönyvi hatóság a renDELETEhez tartozó jegyzékben felsorolt községekben bizonyos hatósági engedéllyel nem rendelkező telekkönyvezési kérelmet, jogügyi kérelmet nem teljesíthetett, csupán telekkönyvi előjegyzést eszközölhetett. 1946. augusztus 31-étől azonban a felek bármelyike kérhette, hogy a telekkönyvi hatóság az előjegyzést igazoltnak mondja ki, ha helyhatósági bizonyítvánnyal igazolta, hogy az ingatlant elidegenítő, illetve megterhelő fél nem a lakosságcsere alá eső áttelepülő személy.

A 3. § a telekkönyvi hatóság számára az előjegyzés törlését írta elő, ha valamelyik fél a fent említett körülményt 1946. október 31-éig nem igazolta. A miniszter feltehetőleg ezt a határidőt javasolta módosítani s 1946. december 31-éig kitolni. Lásd a 12 500/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. október 29.

³² A 29 979/1946. Ig.M.E. sz. alatt a miniszter kérte, hogy dr. Sarlós Márton budapesti ítélőtáblai tanácselnök korábbi szolgálati idejének beszámítása ügyében a köztársasági elnökhöz előterjesztést tehessen.

Dr. Sarlós Márton (1886–1971) jogász, ügyvéd. 1945 szeptemberétől a Népbíróságok Országos Tanácsának tanácsvezetője, 1946 áprilisától a budapesti ítélőtábla tanácselnökévé nevezték ki. Később a budapesti egyetemen volt tanár.

³³ A 290 104/1946. Közel.M. sz. előterjesztés hivatkozott arra, hogy a minisztertanács 1946. szeptember 24-én (valójában október 4-én, lásd az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 68. napirendi pontját) az UNRRA-bizottság tagjainak októberi ellátására már biztosított 190 000 forintot. Ennek az

65. 1946. november 8.

35

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a malomellenőri létszámnak 250 főre való felemelése tárgyában. A jelenlegi létszám 90 fő. A Gazdasági Főtanács hozzájárult s majd később a belügyminiszterrel és [a] pénzügyminiszterrel a személyi részben pontos kidolgozást fog eszközölni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

36

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti a tavaszi búzavetőmag jelenlegi helyzetéről javaslatát. E tekintetben többfelé tárgyalt. Egy bizonyos mennyiségű amerikai vetőmagvat be tudna szerezni s ezáltal a nagy katasztrófát, ami a kenyérmaghiányból származna, el lehetne kerülni. Kompenzációk alapon kell megoldani a kérdést, vagy pedig dollárral kifizetni.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Rendkívül nagy fontosságú volna a tavaszi vetőmagbúza megszerzése. De ha mód van rá, akkor inkább dollárral kell megvásárolni, mert a kompenzáció nem megoldható.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Jobb lenne, ha tényleg dollárral oldanánk meg ezt a problémát, mert a kompenzáció kérdése nem megoldható, és a terméskilátások igen gyengék. Összesen 1 millió vagon vetőmag kellene.

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: 500 000 vagon is elegendő lenne.

összegnek november hónapra való folyósítására kért engedélyt. Mellékelte a bizottság november havi kiadásainak előirányzatát. Megjegyezte, hogy az UNRRA-árak értékesítéséből 5 095 355,59 forint folyt be – így, mint megállapította, a kiadások a bevételből bőségesen fedezhetőek voltak.

³⁴ Előzményéről lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 59. napirendi pontját.

177 670/1946. Közel.M. sz. előterjesztés előadta, hogy a malmok adóellenőrzését a Pénzügyminisztérium, másrészt a Belügyminisztérium gazdasági rendészeti osztálya, harmadrészt pedig a Közellátásügyi Minisztériumhoz beosztott malomellenőrök végezték. Megállapította, hogy az országban működött 2244 malom, 1763 daráló, 36 cseretelep megosztott ellenőrzése nem volt kielégítő. Javasolta a pénzügyigazgatóságokhoz beosztott malomellenőröknek a Közellátásügyi Minisztériumhoz való átrendelését, s további 160 képzett malomellenőr alkalmazását, így összesen 320 fős ellenőrzési szervezet kialakítását a tárcájánál. E szervezet ellátására, a költségvetési év végéig 1 850 000 forintra volt szüksége. Bejelentette azonban a miniszter, hogy e hitel nagyobb része fedezhető volt a malmok hozzájárulásából. Ehhez a dologi hozzájáruláshoz az Országos Magyar Malomszövetség — mint írta — készséggel hozzájárult, amennyiben a minisztertanács biztosítja, hogy a szövetséget malomügyekben kizárólagos és kötelező érdekképviselési joggal és jelleggel ruházza fel. Ezt a miniszter a maga részéről ajánlotta.

A közellátásügyi miniszter előterjesztéseit összefoglaló borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „90 fő a jelenlegi létszám.” Kék ceruzával még a következő alig olvasható szöveget írták: „ME és rendelet, újból MT. Belügy és PM.”

A malmok vámórlési szempontból való ellenőrzéséről (tehát, hogy a malmok kiszolgáltatják-e az őrletetők részére azt a minőségű és mennyiségű őrleményt, amelyet a jogszabályok előírnak, nem számítanak-e föl magasabb őrlési díjat, porlást, tisztítási veszteséget) a földművelésügyi miniszter is intézkedett. Erre a célra 500 főt számláló gazdasági felügyelői kar bevonását rendelt el. (MOL XIX-A-1-e I. doboz II. dosszié 23–24. pp.)

65. 1946. november 8.

Rákosi Mátyás államminiszter: Mi azonban még ennyit sem tudunk előteremteni itthon. Mindenesetre foglalkozni kell a kérdéssel, és dollárért megvásárolni a szükséges vetőmagvakat.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁵

37

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter* bejelenti, hogy Budapestre felérkezett 263 vagon burgonya, de ebből egyelőre még csak 61 vagon jutott piacra, a többi üzemekhez jutott. Így Budapest burgonyaellátása biztosítva lesz.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

38

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az angol posta ajánlata tárgyában híradó technikai berendezések szállítására.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

39

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Herczegh Sándornak Romániába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁷

³⁵ Előzményét illetően lásd az [58.] 141. sz. jegyzőkönyv 64., az [59.] 142. sz. jegyzőkönyv 41., a [60.] 143. sz. jegyzőkönyv 45. és a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 57. napirendi pontját.

A tárca előterjesztéseit összefogó borítólapra kék ceruzával a napirendi pont tárgyalására vonatkozó — alig olvasható — feljegyzés látható. Az előterjesztés nincs a jegyzőkönyv mellett.

A vetőmag gabona beszerzésének nehézségeiről lásd még a 152. sz. jegyzőkönyv 35. napirendi pontját.

³⁶ 260 968/1946.Közl.M.IV.8. sz. előterjesztésében előadta a miniszter, hogy a háborús események során különösen nagy kárt szenvedtek azok a berendezések, amelyek a nemzetközi és a nagytávolságú belföldi áramkörök üzemben tartásához voltak szükségesek. Elmaradtak ennek következtében a nemzetközi átmenő forgalom mintegy 2 millió aranyfrankra tehető korábbi bevételei. A berendezéseket ekkor csak külföldi beszerzés révén lehetett pótolni. Ezt sürgette az a fenyegető körülmény, hogy a magyarországi áramkört utak hiányában a nemzetközi forgalom más utakat fog keresni, és a Posta ennek következtében elesik a nemesdeviza bevételeitől. Az 1 700 000 dollár értékű elpusztult berendezéseket részben az amerikai hadianyag-feleslegből, részben pedig az angol posta feleslegkészletéből javasolta pótolni. Jelezte, hogy a berendezéseknek az angol ajánlat szerinti ára rendkívül kedvező volt, mert a korábbi hazai árak 1/3-ad, 1/6-od részét tették ki. Megemlítette, hogy a mintegy 1 300 000 forintot jelentő vételár kiegyenlítését esetleg olyan módon oldják meg, hogy az angol posta a Magyar Postának a nemzetközi táviró- és távbeszélő számlálásban Angliával szemben keletkezett követeléséből írják le. Így külön beszerzési hitelfedezetre nem volt szükség.

³⁷ A 61 534/1946.Közl.M.I/1. sz. előterjesztés jelezte, hogy az 1946. október 3-án a vasúti kocsik kiegyenlítése tárgyában kötött magyar-román megállapodás végrehajtása körül felmerült nehézségek rendezése céljából vált szükségessé Herczegh Sándor MÁV műszaki tanácsos kiküldése Romániába. A nehézség abból származott, hogy — az egyezményben foglaltak ellenére — főleg a fedett vasúti kocsik nem érkeztek vissza Romániából.

65. 1946. november 8.

40

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Szabó Gizella [volt pozsonyi] postai kezelőné kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

41

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a Moszkvában folyó évi november hó 10-ére kitűzött vasúti tárgyalásokra kiküldendő bizottság összeállítása tárgyában. A bizottság összeállításához annak idején a minisztertanács már hozzájárult, most csak egy cserét akar bejelenteni és pedig az időközben más beosztást nyert Nánási helyett most dr. Gémesi Frigyes igazgatóhelyettest kívánja kiküldeni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

42

[Mistéth] *Építési és közmunkaügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az Országos Épületjavítási Alapból folyósítandó kölcsönök feltételeinek szabályozása tárgyában. A pénzügyminiszter észrevételeit a rendeletbe bedolgozta. A belügyminiszter azon kérdésére, hogy miért nem vonatkoznak a FAKSZ-ra is ezen rendelkezések s miért nem ennek útján bocsátja a tetőcserepeket és épületfát rendelkezésre, megjegyzi, hogy ezzel akarja a házadómentességet megkosztrálni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁹

³⁸ A 63 001/1946.Közl.M.I.3. sz. előterjesztés bejelentette, hogy a szovjet közlekedésügyi miniszter meghívására 1946. november 10-én kezdődött vasúti tárgyalásokra Bebrits Lajos államtitkár vezetésével a MÁV részéről Kopasz Károly igazgató, Szöllőssy Ferenc igazgató, dr. Gémesi Frigyes igazgatóhelyettes, Varga Bálint műszaki főtanácsos, Altörjai Elek főtanácsos, Varga György főfelügyelő, dr. Czére Béla titkár és tolmácsként dr. Büki Gyula részvételével javasolt bizottságot kiküldeni.

Jelezte, hogy a tárgyalás napirendjén szerepeltek a magyar-szovjet kereskedelmi szerződés közlekedési vonatkozásai, a trafeával ellátott magyar vasúti járművek felszabadításának, a magyar átmenő forgalom fuvardíjainak szovjet részről történő elismerésének kérdései.

³⁹ A 25 452/1946.É.K.M.III. sz. előterjesztés a háborús épületkárok helyreállítását a 11 800/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. október 13.) után újabb kölcsönök nyújtásával kívánta előmozdítani egyrészt a nemzeti vagyron, másrészt a tulajdonosok, illetve a bérlők érdekeinek szolgálata céljából. A kölcsönt a Pénzügyintézeti Központ útján, de az adminisztráció olcsóbbátétele érdekében nem valamennyi pénzügyintézet lehetséges bevonásával, hanem csak az Országos Lakásépítési Hitelszövetkezet közreműködésével. Lehetőséget kívánt biztosítani — a tulajdonos távolléte esetén — a tulajdonostárs sőt a gondnok részére is a helyreállítási kölcsön igénybevitelére. A helyreállítások meggyorsítása érdekében egyéb tekintetben is javasolta a hitelben részesíthetők körének kitérítését, a kölcsönösszegek felemelését. Ugyanakkor a kölcsönök hathatósabb biztosítása érdekében javasolta előírni, hogy a jelzálogjogot az államkincstár, azaz az Országos Épületjavítási Alap — nem mint korábban történt a Pénzügyintézeti Központ — javára jegyeztessék be. Intézkedéseket javasolt továbbá a kölcsönrel kapcsolatos bizonyos illetékmentességről — és a simapengőben, illetve adópengőben nyújtott helyreállítási hitelek forintra történő átszámítása ügyében is. Lásd a 23 690/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. december 3.

43

[*Mistéth*] *Építési és közmunkaügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a háztulajdonosoknak a házak tetőzetére vonatkozó helyreállítási kötelezettsége tárgyában. Ez tulajdonképpen összefügg az előző rendelettel.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁰

44

[*Mistéth*] *Építési és közmunkaügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a házfelügyelők járandóságairól szóló rendelkezések módosítása tárgyában.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: A lakók tulajdonképpen lakbérük 10%-át fizetik járulékok fejében, ami túlzott. Van ház, ahol csak meleg víz van és központi fűtés nincs és fordítva. Igen magasnak találja a járulékfizetést.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter*: Itt béremelésről van szó, ami nem képez adóalapot, s ez ötszöröse az eddigi járulékoknak.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Nyilvánvaló, hogy nagy igazságtalanság történik. Nagy házakban ez igen komoly összeget jelent s egyenlőtlenség áll elő.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: Valóban túlságosan alacsony a 1/2%. Véleménye megegyezik az igazságügyminiszter véleményével, hogy ezt az összeget a háztulajdonosokra kell hárítani. A lakóknak kétszeres megterhelésük van.

[*Mistéth*] *Építési és közmunkaügyi miniszter*: Ahol átalányösszegű a lakbér, azokra ez nem vonatkozik.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: Ez még mindig nem elég. Át kell a rendeletet dolgozni. Kéri a napirendről most levenni.

[*Mistéth*] *Építési és közmunkaügyi miniszter*: Bejelenti, hogy javaslatát a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴¹

⁴⁰ 25 461/1946.É.K.M.III. sz. alatt a miniszter az épületkárok helyreállításáról szóló — az előző (42.) napirendi pontban előadott — előterjesztésén kívül külön kívánt rendelkezni a háztulajdonosoknak a háztetők helyreállításával kapcsolatos kötelezettségéről. Megállapította, hogy a tetők rendbehozása nem történt meg abban a mértékben, amint arra szükség lett volna. Ennek okát abban látta, hogy a háztulajdonosok a házbér megállapítását megelőző időben nem rendelkeztek elegendő jövedelemmel s a munkákat nem tudták elvégeztetni. A stabilizáció után megteremtődtek a helyreállítások feltételei, több háztulajdonos azonban ennek ellenére sem állította helyre a tetőzetet. Ezért javasolta kötelezővé tétel révén rendezni a kérdést. Szükség esetén ebben az esetben is javasolta a megfelelő kölcsön rendelkezésre bocsátását — hasonló feltételek mellett, mint azt az előző napirendi pont esetében is előterjesztette. Lásd a 23 320/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 23.

⁴¹ A 25 012/1946.É.K.M.III. sz. előterjesztés a lakások és más helyiségek bérének szabályozásáról szóló 8000/1946. ME sz. rendeletnek (MK 1946. július 19.) módosítására tett javaslatot. A rendelet ugyanis a központi fűtés- és meleg-vízszolgáltató berendezések kezeléséért a házfelügyelőknek a lakbérösszeg fél százalékának megfelelő díjat engedélyezte. Ezt a miniszter túlságosan szerénynek találta. Javasolta, hogy a kezelési díjat rendeletileg emeljék fel 2,5%-ra — a szolgáltatási időszakban. Abban az esetben azonban, ha a berendezés csak egyes napokban működne,

65. 1946. november 8.

45

[*Mistéth*] *Építési és közmunkaügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Sós Aladárnak az V. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Sós Aladárnak az V. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.⁴²

46

Tájékoztatásügyi miniszter helyett [*Nagy*] *miniszterelnök* előterjeszti javaslatát a Franciaországban rendezett európai ellenállási kiállítás költségeire 10 000 forint póthitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az európai ellenállási kiállítás költségeire tízezer forint póthitel folyósításához hozzájárult.⁴³

47

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát a községi alkalmazottak természetben kapott javadalma pénzbeli ellenértékének megállapítása tárgyában. [sic!]

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁴

naponként 0,1%-ot javasolt felszámítani. Lásd még a [66.] 149. sz. jegyzőkönyv 40. napirendi pontját.

⁴² A 200 162/1946.É.K.M. sz. alatt kérte, hogy Sós Aladár miniszteri tanácsossá való előléptetése ügyében a köztársasági elnökhöz előterjesztést tehessen.

Sós Aladár (1887–1975) 1910-ben szerzett építési oklevelet. Több tervezőirodában dolgozott, 1914-ben a MÁV mérnöke, majd főmérnöke lett. 1924-ben — egy társával együtt — önálló tervezőirodát létesített. Több nevezetes épület tervezését látta el. Szakmai kitüntetésekben részesült, szerkesztője volt a *Közmunka* című műszaki és közgazdasági lapnak. A miniszter bejelentette, hogy nevezettet a tárca tájrendezési osztályának vezetésével kívánta megbízni.

⁴³ Előzményéről lásd az [50.] 133. sz. jegyzőkönyv 4. napirendi pontját.

A tájékoztatásügyi miniszter szám nélküli 1946. augusztus 26-án kelt előterjesztésében bejelentette, hogy a Franciaországban alakult Centre d'Action et Défense des Immigrés (Bevándoroltak Mozgalmi és Védelmi Központja) meghívta Magyarországot az 1946. szeptember 15-én Párizsban megnyílt európai ellenállási kiállításra való részvételre. A kiállítást egyébként — mint jelezte — több franciaországi városban is bemutatták. Jelezte, hogy a 27 000 forint értékű filmet, fotót, könyvet, dokumentumot kívánt e célra beszerezni, ezen kívül azt is, hogy a kiállítás-rendezési, felszerelési és szállítási célokra 28 000 forint értékű idegen valutát kellett biztosítani. Az előterjesztés — mivel ez a tárca költségvetési keretébe már nem volt beilleszthető — pótlólagos hitel engedélyezését is kérte.

A kiállításra a tárca képviseletében dr. Réczei László miniszteri tanácsost, az akkor még Újjáépítési Minisztérium részéről Valentiny Károly építésmérnök szakelőadót és a Magyar Partizánok Bajtársi Szövetsége által kijelölendő személyt javasolta kiküldeni.

⁴⁴ A 165 205/1946.B.M.III/2. sz. előterjesztés a forint bevezetésével kapcsolatban a községi alkalmazottak illetményébe beszámító földhaszonélvezetnek, illetve ellenértékének a megállapítására tett javaslatot. Utalt a községi alkalmazottak létszámviszonyairól, béréről, az özvegyeik, árváik ellátásáról, szabályozásáról szóló 62 000/1926. B.M. sz. rendeletre (MRT 1926. június 26., 298–329. pp.), amely a földhaszon élvezetének egyenértékét az illetményképpen járó földek kataszteri tiszta jövedelmének két egész négytizedszeresében állapította meg. A javaslat arra irányult, hogy továbbra is fenntartassék a korábban kialakított egyenérték, azaz egy átlagos

48

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Alpár Ferenc [főpénztári ellenőr] kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

49

[*Rajk*] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Andorfi Mihály [határrendőr] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

50

[*Dobi*] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését az állami tulajdonba került erdőgazdaságokban teljesített szolgálat alapján járó ellátás rendezése tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁵

51

[*Dobi*] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a földművelésügyi tárca képviselője szavazati jogának biztosítása tárgyában a Tárcaközi Hítelvleményező Bizottságban.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter*: Nem ért egyet a földművelésügyi miniszterrel, mert itt általános gazdasági pénzügyi szempontból az a veszély fenyeget, hogy a tárcák összefognak és leszavazzák a pénzügyi kormányzatot.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Javasolja, úgy módosítani az előterjesztést, hogy az illető miniszternek a Gazdasági Főtanácsnál legyen joga orvoslást keresni.

Minisztertanács az előterjesztést ezzel a módosítással elfogadta.⁴⁶

minőségű, 10 aranykorona kataszteri tiszta jövedelmű föld után a köztartozásokon felüli holdankénti egy mázsa búza. Ezen kívül módot kívánt adni a javaslat arra is, hogy a községekből kapott terménybeni járandóságok stb. egyenértékét is megállapítsák, a mindenkori viszonyoknak megfelelően. Ezért, mivel a 62 000/1926. BM sz. rendelet az ilyen járandóságok egyenértékének megállapítására csak öt évenként adott lehetőséget, javasolta ennek hatályon kívül helyezését. Lásd a 14 073/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 17.

⁴⁵ Előzményéről — érdemben — lásd a [63.] 146. sz. jegyzőkönyv 30. napirendi pontját.

⁴⁶ A 84 861/1946.F.M.IV.-2. sz. előterjesztés szavazati tette, hogy a Tárcaközi Hítelvleményező Bizottság 1946. október 11-ei ülésén a Gazdasági Főtanács képviselője bejelentése szerint a Gazdasági Főtanács határozata értelmében a Tárcaközi Hítelvleményező Bizottság ülésein a következőkben csak az elnöknek, továbbá a Gazdasági Főtanács, a Pénzügyminisztérium, a Nemzeti Bank és a Pénzügyintézet Központ kiküldöttjének lesz szavazati joga. A döntést hozók köréből tehát kihagyta a földművelésügyi, az iparügyi, a közlekedésügyi és a kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter képviselőit. Ez azt jelentette — írta a miniszter —, hogy a tulajdonképpeni tárcaközi bizottság már nem is a tárcák képviselőiből állt. Ezzel szemben szavazati jogot biztosított a Nemzeti Bank és a Pénzügyintézet Központ kiküldöttjének olyan kérdésekben, amelyeknek elbírálása semmiképp sem tartozott rájuk. A Tárcaközi Hítelvleményező Bizottság feladata — hangsúlyozta — az volt, hogy elbírálja a bankhitelevonalon jelentkezett hitelkérdéseket az egyes tárcák és

65. 1946. november 8.

52

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: előterjeszti javaslatát ifj. Nagy Ferencnek az állami rendszerű VIII. fizetési osztályba miniszteri segédtitkárrá való kinevezése tárgyában. E célból a 10 630/1945. ME sz. rendeletben előírt külügyi szakvizsga letétele alól felmentendő.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult és ifj. Nagy Ferencnek a képesítési kellék meglétét az 1150/1945. ME sz. rendelet 2. §-ának jogköreben elengedte.⁴⁷

53

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter* előterjeszti javaslatát Andaházi-Kasnya Béla nemzetgyűlési képviselőnek a III. fizetési osztályba rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré való kinevezése, és a törökországi magyar követség vezetésével, Ankara székhellyel, követi minőségben való megbízatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁸

Minisztertanács déli 1 óra 10 perckor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelte tisztázata, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjeggyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjeggyükkel a jegyzőkönyvet. Jelen volt az ülésen Vas Zoltán is, de nem szerepel e felsorolásban; rajta kívül nem írta rá a nevét a jegyzőkönyvre Dobi István, Róth Pál, Szolnoki István és Ries István.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 2-7., a 9-10., a 12-15., a 17., a 19-29., a 32-35., a 38-49., és az 51-53. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

az általános közgazdaság szempontjából – tehát nem cenzúra-bizottságként működött. A pénzügyintézeteknek – felfogása szerint – a bizottság ülésein csak az lehetett a szerepük, hogy az egyes hitelkereteknél a bankszerű hitelfolyósítással kapcsolatos pénzügyintézeti szempontokra rámutassanak – és részt vegyenek az ellenőrzésben.

Kérte, hogy tárcája a bizottság szavazati joggal bíró tagja lehessen – bejelentette, hogy ellenkező esetben nem hajlandó abban közreműködni, és a felelősséget a mezőgazdaságot érhető hátrányokért nem viselheti.

⁴⁷ A 7734/1946.Küm.1. sz. előterjesztés szerint a Külgügyminisztériumban fennállott munkatorlódás és munkaerőhiány tette szükségessé, hogy egy megfelelő képzettséggel és nyelvtudással rendelkező, demokratikus felfogású személy esetében eltekintsenek a 10 640/1945. ME sz. rendeletben (MK 1945. november 23.) előírt szakvizsga letételétől. A közszolgálati alkalmazáshoz szükséges képesítési kellékről szóló 1150/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. május 4.) lehetővé tette, hogy végleges alkalmazás esetében a kormány elengedje a képesítési kellék meglétét.

Ifj. Nagy Ferenc (1926–1997) 1947 januárjában Washingtonba utazott, Szegedy-Maszák Aladár követ munkatársa lett és tanulmányokat folytatott. Atyjának a miniszterelnökségről történt lemondása után nem tért vissza Magyarországra.

⁴⁸ 7725/1946.Küm.I. sz. előterjesztésében a miniszter javaslatát azzal indokolta, hogy a köztársasági elnök kívánsága volt nevezett rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré való kinevezése és a törökországi követség vezetésével való megbízása.

[66.] 149.

Jegyzőkönyv
az 1946. évi november hó 15. napján d.e. 11 órakor Nagy Ferenc elnöklete
alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, B. Szabó István államminiszter, Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter, Gyöngyösi János külügyminiszter, Dr. Bárányos Károly közellátásügyi miniszter, Rajk László belügyminiszter, Mistéth Endre újjáépítési [építés- és közmunkaügyi] miniszter, Dr. Rác Jenő pénzügyminiszter, Dobi István földművelésügyi miniszter, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Dr. Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter, Dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkár, Dr. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselőjeként Nagy Miklós államtitkár, Dr. Ries István igazságügyminiszter, Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője

[Nagy] *Miniszterelnök* megnyitja a minisztertanács ülését. Bejelenti, hogy Rákosi Mátyás államminiszternek rendkívüli bejelentései vannak.

1

Rákosi Mátyás államminiszter: Szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy a közellátási helyzet kezd újra kritikus lenni, sőt rosszabb, mint tavaly volt. Vonatkozik ez különösen a beszolgáltatásokra. A krumpli, káposzta, tojás stb. egymásután tűnik el a piacról. Az a javaslata, hogy a minisztertanács utasítsa a közellátásügyi minisztert, hogy hétfőre, vagy keddre kítűzendő rendkívüli Gazdasági Főtanácson a közellátás kérdését tárja fel és ismertesse, mert igen nagy a nyugtalanság.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹

¹ A Gazdasági Főtanács 1946. november 19-én hallgatta meg a közellátásügyi miniszter jelentését az élelmiszerellátás helyzetéről. Határozatot hozott a földadó és a pénzben lerovandó egyéb adóhátralékok erélyes behajtásáról. A hátralékos községekbe állami végrehajtók kiküldéséről döntött. Azoknak a községeknek a vezetőit leváltani javasolta, amelyek 1947. január végéig

66. 1946. november 15.

2

Rákosi Mátyás államminiszter: A beszolgáltatás és az adózás rossz menetének egyik fő oka az, hogy azok a szervek, amelyek az adóbeszolgáltatást intézik, nagy bizonytalanságban vannak a jövőre vonatkozólag. A tisztviselők ugyanis nincsenek véglegesítve. Ha valakit beállítunk állami szolgálatba, az azonnal véglegesítést kell, hogy nyerjen. A közigazgatási tisztviselők félnek a közvéleménytől és a választásoktól, ezért elhanyagolják a beszolgáltatást, csak, hogy ne minősüljön cselekedetük népellenesnek. Ezen anomáliák megszüntetésére gyors és radikális intézkedésekre van szükség. A beszolgáltatás biztosítása céljából ezt az ideiglenességet meg kell szüntetni. Ez vonatkozik elsősorban a jegyzőkre, de a többi közigazgatási tisztviselőre is. Utasítsa a minisztertanács a belügyminisztert és az igazságügyminisztert, hogy együttesen hozzanak oly javaslatot, amely sürgősen megszünteti ezt az állapotot, nehogy fegyveres alapon kelljen a beszolgáltatást biztosítani. Igen komoly bajok fognak mutatkozni különben.

[Nagy] *Miniszterelnök:* A tisztviselők melyik kategóriájáról van itt szó.

Rákosi Mátyás államminiszter: Valamennyi közigazgatási tisztviselőről.

[Rajk] *Belügyminiszter:* Fennálló jogszabályok kimondják, hogy minden önkormányzati tisztviselő — tekintet nélkül arra, hogy új, vagy régi —, a közigazgatás végleges rendezéséig csak ideiglenes minőségben szolgál. Főispánoktól olyan jelentések érkeznek be, hogy nem tudnak nyomtatékosan fellépni, mert félnek, hogy népellenes magatartás tanúsítása miatt nem fogják őket újra megválasztani.

Minisztertanács utasította a belügy- és [az] igazságügyminisztert, hogy a közigazgatási tisztviselők véglegesítésére vonatkozólag javaslatot terjesszenek elő.²

[Nagy] *Miniszterelnök:* Az építési és közmunkaügyi miniszternek is van napirend előtti bejelentése.

nem teljesítik a beszolgáltatási kötelezettségüket. Határozott a tengerikészlet bejelentéséről és kötött forgalmának bevezetéséről. Szabolcs és Somogy vármegyébe textilkészletek leküldéséről s ugyanott a burgonya-felvásárlás fokozott végrehajtásáról. Hasonló határozatokat hozott a hágy-maszükséglet biztosítása érdekében. Ugyanakkor kérte a közellátásügyi minisztert, hogy a savanyúkáposzta árát mérsékelje, a zsiradékfejadagot 30-ról 45 dkg-ra, s a cukor fejadagot is emelje fel. (MOL XIX-A-10. Stabilizációs XIX.ülés 1946. 7. pont.)

² A szerződéses közszolgálati alkalmazottak jogviszonyára vonatkozó egyes kérdések szabályozásáról szóló 9210/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 14.) enyhítette a 8100/1946. ME sz. rendelettel (MK 1946. július 17.) kimondott alkalmazási tilalmat, lehetővé tette azt, hogy az államnál, vármegyénél, városnál, községnél stb.-nél szerződéses alkalmazottat — amennyiben alkalmazását egyéb jogszabályok megengedik — egy évnél hosszabb határozott időtartamra alkalmazni tilos, részletesen szabályozta a jogszabály az alkalmazás meghosszabbításának körülményeit. Rajk László feltehetőleg erre a rendeletre hivatkozott.

3

[*Mistéth*] *Építési és közmunkaügyi miniszter*: A Szabad Népből egy cikk jelent meg, melynek története az, hogy a pestszentlőrinci állami telep lakóinak küldöttségét hozzá küldötte a népjóléti miniszter és 95 000 forintot kért kiutalni számukra. Arra hivatkozott, hogy már közöttük letárgyalást nyert ez a kérdés. Minisztériumában erről a 95 000 forintról nem tud senki. Annál kevésbé, mert a népjóléti miniszter hozzá egy átiratot intézett és ennek megfelelően 9000 forintot utalt ki erre a célra azzal a megjegyzéssel, hogy a lakótelepnek azt adja át. Az egész költségvetésben 12 000 forint van erre a célra előirányozva havonta. Nem tartja lojálisnak, hogy az egyik miniszter a másikkal egy küldöttség előtt olyant mondjon, ami nem felel meg a valóságnak s a cikkben nyilvánosan is le van fektetve. Kéri a cikk rektifikálását.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: A minisztérium költségvetésében a pestszentlőrinci és [a] sashalmi lakótelepre 240 000 forint van előirányozva, tehát téves az építésügyi miniszter megjegyzése.

[*Mistéth*] *Építésügyi miniszter*: Írásban megmutatja a népjóléti miniszternek, hogy ő pontosan van informálva a számszerűségről. Az építési minisztérium közegei írják elő, hogy mit hogyan kell megjavítani a telepen.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: Ő a maga részéről nem diszponál felette, ezért küldte át a küldöttséget.

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: Úgy látja, hogy ez a téma helytelen megvilágításban került a kívülvilág elé és kéri, hogy a vitát a két miniszter egymás között intézze el.

[*Mistéth*] *Építésügyi miniszter*: Ragaszkodik a rehabilitáláshoz, amihez kéri a minisztertanács hozzájárulását.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ezt nem itt kell elintézni. Indítson a miniszter úr sajtópert, mert a koalícióban ilyen minden héten előfordul.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³

4

[*Nagy*] *Miniszterelnök* bejelenti, hogy tárgysorozat 1. pontját az áttelepítési ügyi kormánybiztos megérkezéséig a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴

³ A pestszentlőrinci állami lakótelep nyolcezer lakójának küldöttei kértek kihallgatást az újjáépítési minisztertől. Előadták, hogy a házak tetején keresztül becsorog a víz, s a javításokra a népjóléti minisztertől nyert értesülésük szerint 240 000 forintot utaltak át az Újjáépítési Minisztériumhoz. Az újságcikk szerint *Mistéth* miniszter közölte, hogy ő csak 144 000 forintról tud, s nyolc napon belül ígért intézkedést. Lásd a „Mi, dolgozók vagyunk az állam, a miniszter úr az állam alkalmazottja” Munkásküldöttség *Mistéth* miniszternél c. cikket. Szabad Nép. 1946. november 14-ei számában.

⁴ A miniszterelnök előterjesztéseit összefogó borítólapon 1. sorszám alatt a következő cím szerepel: „Az Áttelepítési Kormánybiztosság 6349/1946. sz. előterjesztése a Csehszlovákiába átte-

66. 1946. november 15.

5

Dr. Balogh István bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését az elhagyott javak kormánybiztosának elidegenítési és terhelési joga kiterjesztése tárgyában a napirendről leveszi, mert más megoldási forma van kibontakozóban.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵

6

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát a magyarországi német javakban a Szovjetuniót ért károk megtérítésére 11 629 089 Ft hitel tárgyában. Ebben a kérdésben már elvi határozat történt egy előbbi minisztertanácson, most azonban pontos összeg alakult ki, s miután mi kötelezve vagyunk a kártérítésre, most 11 629 089 Ft hitel megszavazását kéri. Azokat az eljárásokat, amelyek hiányként felmerülnek és jelentkezik a pénzügyminiszter vizsgálat tárgyává tegye és a szükséges intézkedéseket fogantossítsa. [sic!]

Minisztertanács a Szovjetuniót ért károk megtérítésére tizenegymillió hatszázhuszonkilencezer nyolcvankilenc forint hitel folyósításához hozzájárult.⁶

lepülő magyar közszolgálatban álló egyének szolgálati viszonyának szabályozása, és a Csehszlovákiából magyar földre áttelepülő és Csehszlovákia szolgálatában állott közalkalmazottak nyugdíjának folyósítása tárgyában.”

Előzményéről lásd a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 3. napirendi pontját és jegyzetét.

A jegyzőkönyv tanúsága szerint az áttelepítési kormánybiztos nem érkezett meg a minisztertanács ülésére, így a kérdést ekkor nem tárgyalták. Lásd a 24 530/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. december 22.

⁵ Az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett. Előzményéről lásd a [65.] 148. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és jegyzetét. Az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának felszámolásáról végül az 1800/1948. ME sz. rendelet (MK 1948. február 14.), illetve a 8920/1948. Korm. sz. rendelet (MK 1948. augusztus 27.) intézkedett. Az elhagyott javak rendezéséről szóló 1948. évi XXVIII. tc. kimondta, hogy a továbbra is elhagyottnak minősülő javak az államkincstár tulajdonába menjenek át, a többi pedig az Elhagyott Javak Felszámoló Bizottságának, illetve igénylés alapján az igazolt tulajdonosnak vagy megfelelő térítés ellenében más igénylőnek kell átadni. Lásd még a Gazdasági Főtanács 11 576/1947. sz. ügyiratát. (MOL XIX-A-10. 2. doboz I/2-C/2. Elhagyott Javak Kormánybiztossága.)

⁶ Előzményéről lásd a [64.] 147. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját.

A 12 031/1946.ME.II. sz. előterjesztés négy volt német cég vagyonában keletkezett kár megtérítéséről tett említést. A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 157 524/1946.P.M.I.a. sz. előterjesztés is, amely jelezte, hogy a kár összegének havi 1 millió forintos részletekben való törlesztését a minisztérium elvállalta. A miniszter egyben Szviridov altábornagyhoz intézett leveléről is említést tett, amelyben jelezte, hogy amennyiben a kárösszeg a további vizsgálatok folytán emelkedne, a részletfizetések havi összegét is emelni fogja.

A pénzügyminiszter ekkor október és november havi törlesztésként 2 millió forintot utalt át.

A Gazdasági Főtanács 1946. november 26-ai ülésén a pénzügyminiszter bejelentést tett arról, hogy „a magyarországi német javakban a Szovjetuniót ért károk összege — a Dunai Repülőgépgyárat és a CREDITANSTALT-ot nem véve számításba — 13 400 000 forintban, az 1945. január 20-ától számított 5%-os kamattal kb. 500 000 forintban állapított meg, amely összeg 1946. évi

7

Dr. Balogh István előterjeszti javaslatát dr. Farkas Béla ítélőtáblai bírónak a miniszterelnökségi státuszba való átvétele és az V. fizetési osztályba, miniszteri tanácsossá leendő kinevezése tárgyában. Dr. Farkas Béla már két hónapot meghaladó idő óta berendelt, és a 7760/1946. ME sz. rendelet 2. §-a alapján határozni kell átvétele tárgyában. [sic!] Mint NOT bíró az V. fizetési osztály szerint kapta illetményeit bírói működése alatt.

Minisztertanács dr. Farkas Bélának a Miniszterelnökség státuszába való átvételéhez és az V. fizetési osztályba, miniszteri tanácsossá való kinevezéséhez, hozzájárult.⁷

8

Dr. Balogh István előterjeszti a Gazdasági Főtanács javaslatát a költségvetés keretén belül megüresedett helyekre 12 alkalmazott felvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸

9

Dr. Balogh István: A tatai szénbányák képviselőiben munkások küldöttsége jelent meg, akik több és olcsóbb textilt és krumplit kértek a munkások számára. Valami megnyugtató választ kell nekik adni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette, és felhívta az illetékes minisztereket vizsgálják meg a kérelmet, és a lehetőség keretén belül a támogatást adják meg.

10

Dr. Balogh István: A polgármestertől egy beadvány érkezett, melyben az idegen hatalmak birtokába jutott budapesti házaknak és ingatlanoknak átadása ügyében kér állásfoglalást. A polgármester beadványa szerint az oroszok azonnali kiürítéseket kérnek. Több esetben már eszközölt is ilyen kiürítéseket, de felteszi a kérdést, vajon kötelezve vagyunk-e honorálni oly irányú kéréseket, hogy a lakók azonnal hagyják el a lakásukat. Ha a lakó nem is tulajdonosa a lakásnak, csak bérlője, akkor is a jogszabályok az irányadók. Az ingatlan lehet bárkié, de bárkinek a tulajdonában van, a kérdést csak a magyar törvények értelmében lehet rendezni. Ez tulajdonképpen csak egy elvi bejelentés, mert ha december hónaptól kezdve nyolc havi részletben kerül folyósításra.” (MOL XIX-A-10-Stabilizációs XXI. ülés, 3. pont).

⁷ A 7760/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 17.) az eredeti szolgálati helyüktől eltérő beosztásban működő közszolgálati alkalmazottakra vonatkozó egyes rendelkezéseket tartalmazta.

A 23 060/1946. ME sz. előterjesztés szerint dr. Farkas Béla dr. Balogh István államtitkár rendelkezése folytán került át a Miniszterelnökséghez.

⁸ A 8624/1946.G.F. sz. előterjesztés szerint a tizenkét felvételre javasolt személy között szerepelt Mód Aladárné és Gönczi Iván közgazdász és Spiró Miklós gépészmérnök.

66. 1946. november 15.

nagyon követelőznek úgyis próbálnak valami utat keresni és honorálni kérelmüket, csak azt kívánja leszögezni, hogy mi erre nem vagyunk kötelezve.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Elvileg a polgármesternek van igaza, más részről azonban bizonyos háborús szokás-maradványok érvényben vannak. A békekötés után természetes, hogy ennek meg kell szűnnie.

Rákosi Mátyás államminiszter: Magánjogi viszonyokon nem változtat a háború.

[Rajk] *Belügyminiszter*: Ezt a problémát a maga részéről nem látja nagyon egyszerűnek. Kétségtelen, hogy megvannak a magánjogi viszonyok, de igen sok esetben kényszerrel fel kellett borítani. Nagyon sok baj van a kényszer-betelepitésekkel kapcsolatban. Miután a betelepítés megtörtént, magánjogi viszony alapján megjelenik a tulajdonos és követeli, hogy néhány hét vagy 1 hónap alatt hagyja el a lakó a lakást.

Dr. Balogh István: Itt most csak külhatalmakról van szó, s csak egy elvi határozatot, jobban mondva tudomásulvételt kér.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

11

Dr. Balogh István: Károlyi Mihály ellátási szükségleteiről eddig a Miniszterelnökség saját tárcáján belül foglalkozott. A megfelelő fedezet hiányában az illetékes tárca körében kell a személyi és dologi kiadások fedezetéről gondoskodni, és figyelemmel arra, hogy hazajövele óta rendkívüli követté és meghaltalmazott miniszterré lett kinevezve, ezáltal a Külügyminisztérium vált illetékessé a kiadások fedezésére, amelyről póthitel útján kell gondoskodnia.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: A külügyminisztérium költségvetésében nincs fedezet erre, és a póthitelt meg kell kapja ahhoz, hogy a költségeket biztosítsa. Nem tartja célszerűnek és időszerűnek most hozzá áttenni a kérdést.

Rákosi Mátyás államminiszter: Az az álláspontja, hogy valóban kerüljön át az ügy a Külügyminisztériumhoz, a külügyminiszter pedig vizsgálja meg a szükségleteket és tegyen konkrét előterjesztést.

Minisztertanács Károlyi Mihály személyi és dologi kiadásainak fedezetére illetékes miniszterként a külügyminisztert határozta meg és utasította, hogy ellátási szükségleteinek fedezetére póthitel útján és összegszerűséget is tartalmazó előterjesztéssel gondoskodjék.

12

[Nagy] *Miniszterelnök*: A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter most érkezett meg Olaszországból s rendkívüli bejelentést kíván tenni útjával kapcsolatban.

[*Rónai*] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: A minisztertanács határozatának értelmében árucseré- és fizetési egyezményt írt alá Rómában. A jelentésével kapcsolatos leírások folyamatban vannak, s amint ez megtörténik, részletes beszámolót fog a minisztertanács elé terjeszteni. A közgazdasági élet vezetői és a sajtó képviselői nagy érdeklődést mutatnak az olasz–magyar árucseré-egyezménnyel kapcsolatban, és tájékoztatást kell adnia, viszont nem volna helyes, hogy a minisztertanács tagjai csak a sajtóból értesüljenek a tárgyalások eredményeiről. A megállapodás lényege három részre oszlik: 1. a megállapodás, 2. a lebonyolítás, 3. a régi tartozások rendezése. Az első napokban az volt az elhatározás, hogy kliring alapon fognak megállapodást kötni, de kiderült, hogy ez lehetetlen, így kompenzációs alapon jött létre a megállapodás. A behozatali és kiviteli tételek a megállapodásban fel vannak sorolva. A burgo nyakivitelnél megjegyzi, hogy csak akkor történik szállítás, ha felesleg van és a magyar igényeket már kielégítettük. Ha szállításra nincs lehetőség, úgy nem származik belőle semmi kellemetlenség. A tárgyalások iránt igen nagy megér- tés mutatkozott. A megállapodási kompromisszumok a mi szempontunkból igen lényegesek. Ami az árkérdést illeti, a jövő minisztertanácson még részle- tes tájékoztatást fog adni. Most csak általában tett jelentést. A külkereskedel- münkkel kapcsolatban is megnyugtató rendezést kell eszközölni. 600 000 dollár értékben vásárolhatunk náluk árukat és csak 8 hónap után vagyunk kötelesek egyenlíteni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹

13

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Nagy M. államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a Csehszlovákiából áttelepült tanügyigazgatási tisztviselők, tanárok, és tanítók igazolása tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁰

⁹ Előzményéről lásd a [46.] 129. sz. jegyzőkönyv 35. és az [51.] 134. sz. jegyzőkönyv 67. napirendi pontját.

A miniszter beszámolójáról lásd a 150. sz. jegyzőkönyv 57. napirendi pontját.

¹⁰ Az 5380/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés hangsúlyozta, hogy a Csehszlovákiából áttele- pülő tanügyi dolgozók igazolásával kapcsolatos rendelet elkészítésénél általában a magyar előírá- sokat, így a közalkalmazottak igazolásáról szóló 1080/1945. ME sz. (MK 1945. május 2.), és a létszámcsoökkentésről intézkedő 5000/1946. ME sz. (MK 1946. május 19.) rendeletet, az ezekre vonatkozó kiegészítéseket vette alapul, illetve bizonyos kiegészítéseket alkalmazott. Meghatározta, hogy mely cselekményeket kellett a magyar nép érdekeit sértő tetteknek minősíteni. Ugyanak- kor kimondta — többek között —, hogy nem szolgálhat az igazolás megtagadásának okául, ha valaki a német megszállás alatt szolgálatot teljesített, letette a Szálasi kormány által előírt esküt vagy ha a Vörös Hadsereg elől elmenekül, mint ahogy az sem, ha az illetőt a magyar kultúra és gazdaság fejlesztése érdekében kifejtett munkássága miatt a csehszlovák hatóságok Csehszlováki-

66. 1946. november 15.

14

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát a szegedi báró Eötvös Loránd Kollegium megszüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹

15

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Kanyar József ref. lelkésznek a VIII. fiz. osztálynak megfelelő illetményekkel szerződéses minőségben való alkalmaztatása tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: Javasolja még egyszer megnézni az ügyet.

[Ries] Igazságügyminiszter: Ha nem is volt Antall titkára, de nem jó, ha a kultuszminisztériumban olyan működik, aki annak idején a propaganda minisztériumban volt.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőében Nagy M. államtitkár]: Bebizonyosodott, hogy nem volt titkára Antallnak s egészen kis beosztású minőségben dolgozott ott a minisztériumban.

Rákosi Mátyás államminiszter: Most jut eszébe, hogy a Parasztpárt leváltatta reakciós üzelmei miatt. Szó sem lehet az alkalmaztatásáról.

a területéről kiutasították. Részletesen előírta a rendelettervezet az igazolási eljárás módját. A rendelettervezet szerint az öt főből álló igazolóbizottság egyik tagját, egyben a bizottság elnökét, a miniszterelnöknek kellett kineveznie, egy tagját a vallás- és közoktatásügyi miniszter, két tagját az áttelepült személyek közül az áttelepítési kormánybiztos, egy tagját pedig a Pedagógusok Szakszervezete küldte volna ki, azzal, hogy az áttelepítési kormánybiztos által kiküldött személyek közül egy tanárnak és egy tanítónak kellett lennie.

Az igazságügyminiszter T.4069/1946. sz., a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez intézett levelében felvetette azt a kérdést, hogy be kell-e vezetni ismét az igazolási eljárást, s nem kellene-e azt az álláspontot fenntartani, amit az 5000/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. május 19.) teremtett. Amennyiben szükséges volna az igazolás — írta —, akkor egységes jogszabályt kellene alkotni minden közszolgálati alkalmazottra nézve, s nem lenne helyes csak a tanügyi igazgatás körében fenntartani ezt az eljárást. Ez utóbbi esetben azonban saját maga kívánta szabályozni a kérdést. Egyébként jelezte, hogy törvényelőkészítő osztálya foglalkozott is már a Csehszlovákiából áttelepülő valamennyi közszolgálati alkalmazott igazolásának a kérdésével.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit összefoglaló borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést írták: „A javaslattal nem értek egyet. Az igazoló bizottságnak, miután politikai igazolásról van szó, az eredeti rendelet szerint kell létesülnie azzal a változtatással, hogy a jogi képesítésű tag helyett a bizottságnak az áttelepült személyek közül az áttelepítési kormánybiztos által kinevezett tag legyen.” [sic!]

¹¹ A 121 468/1946. V.K.M.VI.a. sz. előterjesztés előadta, hogy 1931. május 29-én járult hozzá a minisztertanács a szegedi báró Eötvös Lóránd Kollégium létesítéséhez, tekintettel a természettudományok rendkívüli fejlődésére s a szegedi egyetem mennyiség-termesztudományi karának nagy látogatottságára. Az 1946. évi nehéz helyzetre való tekintettel azonban fényűzésnek találta a további fenntartását.

66. 1946. november 15.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Nagy M. államtitkár]:
Előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹²

16

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Nagy M. államtitkár]
előterjeszti javaslatát dr. Törő Imre egyet. ny. r. tanári kinevezése tárgyában
az egyetem bonctani tanszékére.

Minisztertanács dr. Törő Imrénének egyetemi ny. r. tanári kinevezéséhez,
az egyetem bonctani tanszékére, hozzájárult.¹³

17

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Nagy M. államtitkár]
előterjeszti javaslatát dr. Boday Kálmán, Szentirmay Zsuzsanna Rózsa és
Szentirmay Györgyi Aurélia tabi polg. isk. tanárok kinevezésére.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

18

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Nagy M. államtitkár]
előterjeszti javaslatát Lamtay Lajos [mintázó tanár] kegydíjának megállapítása
tárgyában a VIII/3. fizetési osztály szerint.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

19

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Nagy M. államtitkár]
előterjeszti javaslatát [egy volt gimnáziumi tanár révén] özv. Remsey Istvánné
kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

20

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Nagy M. államtitkár]
előterjeszti javaslatát Himmler Mártának miniszteri osztálytanácsossá való
kinevezése tárgyában.

¹² Előzményéről lásd a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 47. napirendi pontját.

A 6219/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés hivatkozott a 3981/1946. V.K.M. sz. rendeletre (MK 1946. július 16.), amely a magyar nép, elsősorban a földműves nép művelődésének előmozdítása céljából létrehozta a Magyar Népi Művelődési Intézetet. Az intézet eredményes működése céljából dr. Kanyar József alkalmazását szükségesnek mondta.

¹³ A 123 564/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Törő Imre egyetemi magántanárnak, a debreceni egyetem adjunktusának az egyetem bonctan-szövettani tanszékére egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezésére tett javaslatot. Kérte, hogy az ügyben a köztársasági elnökhöz is előterjesztést tehessen.

Dr. Törő Imre (1910-?) 1926-ban szerzett orvostudori oklevelet. Kezdetől fogva a debreceni egyetemen dolgozott. 1936-ban lett magántanár.

66. 1946. november 15.

Minisztertanács Himmler Mártának miniszteri osztálytanácsossá leendő kinevezéséhez hozzájárult.¹⁴

21

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] a pótjegyzéken szereplő előterjesztését a levéltárügy rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyában kellő előkészítés hiányában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁵

22

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Vecseklőy Józsefnek az V. fizetési osztályba, az Amerikai Intézethez, tanárrá való kinevezése tárgyában.

[Rajk] Belügyminiszter: Vecseklőy a Belügyminisztérium városi osztályának volt a vezetője és B-listázták. Nem célszerű, hogy egy B-listára tett egyént egyik társmisztérium átvegye.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Nagy M. államtitkár]: Hiszen csak a 2. §. 3. bekezdése alapján B-listázták, mint létszámfelettit, ezért az alkalmaztatásnak semmi akadályát nem látja.

Rákosi Mátyás államminiszter: Még ha a 3. pont alapján is B-listázták, reakciós hírből áll, s nem jó, ha egy ilyen egyén lenne a magyar tudományos

¹⁴ A 6396/1946.V.K.M.eln. sz. előterjesztés dr. Pusztai Jánosné Himmler Márta miniszteri titkár miniszteri osztálytanácsossá való kinevezésére tett javaslatot.

Dr. Pusztai Jánosné Himmler Márta (1910-?) Bécsben, Prágában és Párizsban végezte tanulmányait. Hat nyelvet — köztük az orosz is — sajátított el. 1945. január 1-je óta dolgozott a minisztériumban. Ekkor a Pázmány Péter Tudományegyetem jog- és államtudományi karának esti tanfolyamán tanult.

¹⁵ A levéltárügy rendezéséről szóló törvényjavaslat tervezetének általános indoklását a jelen jegyzőkönyv a) mellékleteként közöljük. A részletes indoklás és a törvénytervezet összesen 35 oldal terjedelmű szövegének közlésétől terjedelmi okok miatt eltekintettünk.

A jegyzőkönyv által említett „kellő előkészítés hiánya” feltehetőleg arra is vonatkozott, hogy az egyes levéltárak esetében megismételt a tervezet bizonyos vonatkozásokat (pl. másolatkészítés kérdését), más kérdéseket (pl. selejtezés) viszont egyes levéltárak esetében tárgyalt, de nem érintette ugyanezeket a feladatokat minden levéltárnál. Nem rendezte kellően a levéltáros képeztésének a kérdését, túlságosan megterhelte bizonyos engedélyezési feladatokkal a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumot, egyébként bizonytalan módon rendezte a levéltárügy elméleti és gyakorlati felügyeletét. A törvénytervezetet a következő (150.) minisztertanácsi ülés napirendjére tűzték ismét, de akkor sem tárgyalták érdemben. A javaslat minisztertanácsi elfogadására 1947. február 5-én került sor. Ekkor főleg az egyházi levéltárakban való kutatás engedélyezése, e levéltárak vezetőinek kinevezése körül támadt bizonyos vita. E jogokat, az egyházi szervektől elvéve egyes állami szervek számára kívánták biztosítani. (MOL XIX-A-83a 161. sz. jegyzőkönyv 57. napirendi pont) Lásd részletesebben — elsősorban az előzményeket illetően — Balázs Péter: A levéltárügy rendezéséről szóló 1947. évi XXI. tc. útja Sopron vármegye 1933. évi kezdeményezésétől az 1947. évi kihirdetéséig. Levéltári Közlemények. Hatvannegyedik évfolyam 1-2. szám. Akadémiai Kiadó. Budapest. 1993. 39-75. pp.

66. 1946. november 15.

összekötő az amerikaiak felé. Egyszer s mindenkorra kéri levenni a napirendről.

[Rácz] Pénzügyminiszter: Igen komoly tudományos munkássága van irodalmi téren.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Nagy M. államtitkár]: Előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁶

23

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Nagy M. államtitkár] előterjeszti javaslatát Zempléni Antal, Keresztényi József és Regdánsszky Maitild képesítési kellék alóli felmentése tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: Elvi kérése van. Addig, amíg új kultuszminiszter nincs, addig nem lojális kinevezéseket halmozni.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Nagy M. államtitkár]: Előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁷

24

[Ries] Igazságügyminiszter előterjeszti javaslatát néhai Szentpétery József Irén nevű árvájának kegyelmi ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

25

[Molnár] Népjóléti miniszter előterjeszti javaslatát egészségvédelmi intézményeknél alkalmazott orvosi és segédszemélyzeti állások ideiglenes betöltése tárgyában.

[Nagy] Miniszterelnök: A rendelet elvben elfogadható, azonban azzal, hogy a tervbe vett kinevezéseket előzetesen a minisztertanácsnak be kell mutatni és csak a minisztertanács jóváhagyásával válhat joghatályossá.

[Rácz] Pénzügyminiszter: A B-lista során nélkülözhetőként elbocsátott orvosok sorából kell az alkalmaztatásokat eszközölni.

¹⁶ A 124 735/1946.V.K.M.VI. sz. előterjesztés dr. Vecseklőy Józsefnek a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karán szervezett Amerikai Intézet tanárává való kinevezésére tett javaslatot.

Dr. Vecseklőy József (1903-?) 1925-ben államtudományi, 1926-ban jogtudományi doktorátust szerzett. 1939-től az Egyesült Államokban volt csereösztöndíjas. Bejárta a Távol-Keletet, Moszkvában tanulmányozta a szovjet állami intézményeket. 1922-től a fővárosnál, 1937-től a Belügyminisztériumban dolgozott. 1945-ben kinevezték miniszteri tanácsossá.

¹⁷ A 130 965/1946.V.K.M.IX. sz. előterjesztés a három minisztériumi testnevelési főelőadó, illetve előadó főiskolai képesítésének megléte alóli felmentésére tett javaslatot.

66. 1946. november 15.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy az alkalmaztatásokat az 5000/1946. ME sz. rendelet 2. §. 3. bekezdése alapján B-listázottak sorából kell eszközölni, és a kinevezések előzetesen a minisztertanácsnak bemutatandók.¹⁸

26

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az UNRRA-bizottság tagjainak december havi ellátásával és elhelyezésével, valamint a várható UNRRA-árak szétosztásával és folyamatos szállításával kapcsolatban felmerülő költségek fedezésére 3 065 800 Ft előirányzat nélküli kiadás elszámolása tárgyában.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: Az árukat feltétlenül minél előbb értékesíteni kell, mert nemsokára ott tartunk, hogy ráfizetünk az UNRRA-küldeményekre, mert nagyobbak lesznek a kiadások, mint a bevételek.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter*: Ebből a kiadásból majdnem 2 millió a MÁV-nak fizetendő ki a szállításokért. Eddig az UNRRA-áruból 5 176 000 forint folyt be, s ebben a hónapban várható még további 13 millió forint, s eddig 2 654 000 forintot adtak ki. Hogy milyen mértékben lehet a bevételt fokozni, azt pontosan nem tudja, de bizonyos benne, hogy lehet többet is kizozni. Tehát semmi esetre sem fizetünk rá az UNRRA-adományokra.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtithára*: Az összes UNRRA-kiadás 17 millió forint, ami fedezve lesz a bevételekből.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter*: Szeretné majd pontosan tisztázni a közellátásügyi miniszterrel, hogy tényleg biztosítható-e a bevételből a kiadás. Legutóbb 7 500 000 forintot igényelt gépkocsik összeállítási költségeire. Ez fedezhető lenne a fuvarozásból bejött összegekből.

[*Bárányos*] *Közellátásügyi miniszter*: A fuvarozási költségek nem azonnal térülnek meg.

¹⁸ A 217 821/1946.N.M.VII. sz. előterjesztésében a miniszter előadta, hogy a létszámcsökkentéssel (5000/1946. ME sz. rendelet, MK 1946. május 19.) az egészségvédelmi szolgálat keretében olyan orvosok és különleges szakszolgálatot teljesítő alkalmazottak elbocsátására került sor, akik nélkülözhetetlen munkát végeztek. Hangsúlyozta, hogy az Országos Közegészségügyi Intézetnél és vidéki vizsgáló állomásainál laboratóriumi szakorvosoktól, tüdő- és nemibeteg gondozó intézetek vezető orvosaitól, a zöldkeresztes egészségvédelmi szolgálatnál tanácsadó orvosoktól voltak kénytelenek megválni – így egyes helyeken az egészségvédelmi szolgálat teljesen megszűnt. Súlyossá vált a helyzet az asszisztensnők, bábák hiánya miatt is. Kérte ezért, hogy a rendelkezésektől eltérően, saját hatáskörében ideiglenes jelleggel betölthessen ilyen állásokat addig is, amíg azok végleges betöltésére lehetőség nyílik.

A népjóléti miniszter előterjesztéseit összefogó *horítólapra* e napirendi pont címe mellé a Miniszterelnökségen rávezették azt a megjegyzést, amit a miniszterelnök felszólalásában el is mondott.

[Rácz] Pénzügyminiszter: A költségeket mindenestre csökkenteni kell. Egyelőre 2 500 000 forint megszavazását javasolja, de a december havi 190 000 forint rendes ellátási összegem felül, külön folyósítandó.

Minisztertanács az UNRRA-bizottság tagjainak ellátásával, továbbá a várható áruk szállításával kapcsolatban felmerülő költségek fedezésére december végéig terjedő időre, két és félmillió forint elszámolását engedélyezte. Ezenfelül a rendes havi ellátásra december hónapban egyszázkilencvenezer forint elszámolásához hozzájárult.¹⁹

27

[Báránys] Közellátásügyi miniszter bejelenti, hogy a 65 000 tonna jóvátételre kötelezett szállításokból pár tonna híjján 40 000 tonna került beszolgáltatásra. 1945. évben a burgonyatermés 169 ezer vagon volt. 1946-ban a burgonyatermő terület is jelentékenyen csökkent és csupán 125 000 vagon burgonya termett, tehát 40 000 vagon hiányunk van. December végéig elosztva kötelezettségeinket csak 2 nappal vagyunk hátrányban. Ennek dacára az oroszok azzal a kéréssel álltak elő, hogy a budapesti készletekből adjunk, és így a jóvátétel nagyobb ütemben történjék. Függetlenül attól, hogy a Sztálinhoz írt kérelmünkben a jóvátétel egy részének a jövő évre való átvitelét kértük, nagyon veszélyes kérdésnek látja a budapesti készletek kirakását és elszállítását.²⁰

[Nagy] Miniszterelnök: Az oroszoktól kapott levélből az tűnik ki, hogy igen nagy hátralékban vagyunk a jóvátétel terén, és 40 000 tonna áru helyett még 30 000-et sem ismernek el leszállítottak.

[Báránys] Közellátásügyi miniszter: Az oroszok csak az átvett árut számítják, a még vagonban, vagy határon innen lévőket nem. Innen származhat a differencia. Legfeljebb két napi a hátralék, ezért nem szívesen nyúlna a pesti készletekhez. Ilyen értelemben kér állásfoglalást.

¹⁹ A 290 285/1946.K.M. sz. alatt a miniszter beszámolt az 1946. július 31-én az UNRRA-árak szállítása, raktározása és szétosztása céljára rendelkezésére bocsátott 1 974 000 forint hitel felhasználásáról. Bejelentette, hogy az augusztus folyamán jelzett 3000 tonna áruküldeményből 2304 tonna áru érkezett meg. A még hátramaradt küldemények szállítására stb.-re szolgáló összeget azonban az UNRRA irodájának helyrehozatalára, gépkocsijának beszerzésére már felhasználták. Az év végéig azonban 6930 tonna további áru (húskonzerv, zsír, cukor, gyógyszer, bőráru, tej- és levespor stb.) szállítását jelezték. Ezeknek az áruknek a szállítására, szétosztására kérte a miniszter a 3 065 800 forint hitelt. Bejelentette azonban, hogy a beérkező árukból előreláthatólag a húskonzerveket, a zsírt és a cukrot fogják mérsékelt árú ellenérték mellett kiosztani. Csak ezekből az árukból számított 13 150 000 forintbevétele. Jelezte azt is, hogy november elejéig az UNRRA-árukból 5 176 833,93 forintbevétele származott.

²⁰ Lásd a 30.(113. sz. jegyzőkönyv a) mellékletét, valamint Nagy Ferenc Puskin követhet 1946. július 22-én írt levelét. A magyar jóvátétel és ami mögötte van... 1945-1949. Válogatott dokumentumok. Napvilág Kiadó. Budapest, 1998. Válogatta, a bevezetést és a jegyzeteket írta Balogh Sándor és Földesi Margit, 101-103., 117-120. pp.

66. 1946. november 15.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

28

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: Fel kell, hogy vesse a katasztrófális sókérdést. Közel 180 vagon a havi hiány. Egy havi szükséglet 300 vagon.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: A kérdés nem olyan súlyos, ugyanis 13 000 vagonra megkaptuk a szállítási engedélyt s ezen a téren igen jelentős enyhülés várható. Romániából is tetemes sószállítmányok várhatók.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Jelenleg is kint van 19 vagon Romániában, amely sót fog szállítani. Jugoszlávia felől 165 vagon sórakomány várható, amely már uszályokon van, csak az alacsony vízállás miatt nem tud feljönni. Ausztriában is folynak tárgyalások sóbeszerzés céljából.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: De ha hamarosan nem tudjuk ezt a problémát megoldani, beáll a katasztrófa, mert most vannak a káposztasavanyúságok, vágások stb. Ha későn érkezik a só, már nincs nagy jelentősége. Már egy fél esztendeje rakodják az orosz sót is, és Budapesten közben már 7 forint feketén az ára. A pénzügyminisztert fel kell kérni, hogy bízza meg embereit, [úgy]szintén a romániai só felvásárlására és sürgős leszállítására.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Egy állandó circulus viciosusban élünk. Meg akarjuk szüntetni az állapotokat, de nem lehet, mert privát emberek is dolgoznak sóval. Ha hivatalosan akarunk behozni sót, fekete importőrök elpénzelik a vagonokat előlünk. Ha nem lépünk fel erélyesen, számolni kell azzal, hogy legális import még sokáig nem lesz.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Igen rossz a sóellátásunk. Vannak egészen konkrét ígéreteink, de ilyen szerződések lebonyolítása hosszú időt vesz igénybe. Az árak letörése érdekében igen aggályosnak tartja a sóhelyzetet. Hibáztatja a Pénzügyminisztérium embereit, kik sokkal kevésbé mozgékonyak, mint a privát emberek, akik ezzel foglalkoznak. Kellene a pénzügyminiszternek egy állandó megbízottjának lennie Romániában, és ugyanolyan módon kell az ország sóellátását biztosítani, mint ahogy a feketézők teszik. A Romániából várható só még nem elegendő, másfelé is kell orientálódni. 12 napja már, hogy átment Romániába a szerelvény, s még mindég nem jelezték visszajövetelét. Kárpátjáról most 120 üres vagonot kapunk. Gondoskodni kellene, hogy ezek megrakva sóval térjenek vissza. Az illetékes szerveknek feltétlenül rugalmasabbaknak kellene lenniök.

Rákosi Mátyás államminiszter: 40 000 vagon sónak kellett volna az országba jönnie, s ez nem csak egy közszükségletet jelentett volna, [sic!] hanem igen jelentős lett volna a stabilizáció szempontjából is.

[Báránys] *Közellátásügyi miniszter*: A magánkészletek bejelentésével is lehetne valami célt elérni.

66. 1946. november 15.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az nem számottevő, minden lehető módon sőt kell biztosítani. Esetleg még cserecukor árán is.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette. Utasította a közellátásügyi minisztert, hogy a Gazdasági Főtanács a legközelebbi ülésén a sóellátás javítását tárgyzó sürgős javaslatot terjesszen elő.²¹

29

[Bárányos] *Közellátásügyi miniszter*: Nem volt jelen az elején, amikor Rákosi Mátyás államminiszter a közellátás katasztrofális helyzetét vetette fel. Csak annyit kíván erre megjegyezni, hogy a szomszédos országokkal szemben lényegesen jobb itt a helyzet. Meri állítani, hogy sokkal jobban ártanak vele, ha jelentéktelen dolgokat és kérdéseket felfűjnek. A legközelebbi Gazdasági Főtanácson ismerteti majd az ország közellátási helyzetét. A sajtót bizonyos tekintetben befolyásolni kell, mert a koalíció érdeke, hogy a sajtó ne rontsa a helyzetet.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²²

30

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* előterjeszti javaslatát Gondi Ferenc és dr. Zámbori Miklós külügyi szolgálatba való visszavétele tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Úgy tudja, hogy Gondit az igazolási eljárás során nem igazolták, így szolgálatba való visszavétele a törvény alapján lehetetlen.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Nem tud egyetérteni az igazságügyminiszter véleményével, mert vádat lehet koholni bárki ellen. Koholt vádak alapján nem igazolták.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Zámbori pedig a felszabadulás után másfél évvel jött vissza.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Orvosi igazolvánnyal igazolta távolmaradását. Gondi visszavételéhez feltétlenül ragaszkodik, mert ismeri az ügyet.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nem ismeri az embereket, de tény az, ha valakit nem igazoltak, visszavétele lehetetlen.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Az igazságügyminiszter szerezze be a szükséges adatokat, s annak elbírálása után újból hozza a külügyminiszter a minisztertanács elé.

²¹ A Gazdasági Főtanács jegyzőkönyveiben nem található adat arra vonatkozóan, hogy a közellátásügyi miniszter javaslatokat tett volna a sóellátás javítása tárgyában. Csupán az 1946. november 26-ai ülésen, a kereskedelem- és szövetkezetügyi államtitkár beszámolójában esett szó arról, hogy november 20-án a magyar sójövédék és az osztrák iparügyi miniszter által aláírt megállapodás értelmében 6–8000 tonna sót fognak Ausztriából Magyarországra szállítani. (MOL XIX-A-10. Stabilitációs XXI. ülés, 12. napirendi pont) Lásd még e jegyzőkönyv 50. napirendi pontját.

²² Lásd a jelen jegyzőkönyv 1. napirendi pontját és jegyzetét.

66. 1946. november 15.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Előterjesztését a napirendről leveszi. Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²³

31

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* előterjeszti javaslatát a Magyarok Világszövetségének támogatására 120 000 Ft hitel folyósítása tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthára*: ez a költségvetési előirányzatban nem szerepel, kéri a pénzügyminisztert, hogy állítsa be és vizsgálja meg a kérdést.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette és utasította a pénzügyminisztert a kérdés részletes megvizsgálása és a költségvetésbe való beállításra.²⁴

32

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* előterjeszti 7729/1.1946. számú javaslatát a 10 630/1945. ME számú rendeletben előírt külügyi fogalmazói szaktanfolyamot elvégzett, és ugyanebben a rendeletben előírt fogalmazói szakvizsgát sikerrel letett 18 fogalmazó gyakornoknak a IX., illetve X. fizetési osztályba miniszteri fogalmazóvá, illetve segédfogalmazóvá 1946. szeptember 1-jei hatállyal való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

33

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* előterjeszti javaslatát Horváth Imre moszkvai követségi tisztviselőnek a VI. f. o.-ba való kinevezése tárgyában.

²³ A 7162/1946. Küm.I. sz. előterjesztésében a miniszter előadta, hogy Gondi Ferenc miniszteri titkárt a létszámcsökkentő bizottság elbocsátotta. Ennek oka az volt — írta —, hogy 1943-tól, mint a magyar rádió szerb nyelvű bemondója jelentős szellemi munkát végzett a háborús hírverés szolgálatában, továbbá 1945 után hivatalos németországi kiküldetése alkalmával fasiszta egyéneket csempészett ki az országból, illetve segített haza Magyarországra. Közölte azt is, hogy a budapesti Népbíróság nevezettet bűncselekmény hiánya miatt felmentette.

Bejelentette továbbá, hogy dr. Zámori Miklós, a müncheni főkonzulátus tisztviselője, orvosiilag igazolt betegség miatt nem tudott hazatérni az előírt határidőig. Németellenes megjegyzései, propagandája miatt korábban ismételten feljelentették.

Kérte a két gyakorlott külügyminisztériumi munkatárs visszavételének lehetővé tételét.

Gondi Ferenc visszavételét illetően lásd az 1946. december 16-ai 155. sz. jegyzőkönyv 16. napirendi pontját.

²⁴ A 91 194/1946. Küm.9. sz. előterjesztés jelezte, hogy a külföldi magyarság gondozását ellátó szervek támogatása nem szerepelt Külügyminisztérium költségvetésében, hanem a kívándorlási alaptól kaptak bizonyos összeget a Belügyminisztériumtól. Kérte, hogy a Magyarok Világszövetsége részére, amelynek elnöke Nagy Ferenc miniszterelnök volt, közvetlenül a Külügyminisztérium költségvetésében legyen biztosítva a támogatás. Tájékoztatásul közölte, hogy a Világszövetség a külföldi magyar sajtóorgánumok tájékoztatására már egy fél év óta kiadta a „Dunai Kurir” című könyvomatós újságot.

66. 1946. november 15.

Miniszttertanács Horváth Imrének a VI. fizetési osztályba leendő kinevezéséhez hozzájárult.²⁵

34

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* előterjeszti javaslatát Székely Beátának a IX. fizetési osztályba a fogalmazási szakon való kinevezése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

35

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter* kéri a miniszttertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a Vöröskeresztnél tevékenykedő Békeffy László részére november hónaptól kezdve gyógykezelés céljaira havi 800 sv. frank 6 hónapon át folyósíttassék, és erre 4850 sv. franknak megfelelő 19 256 forint póthitel engedélyezését kéri.

Miniszttertanács hozzájárult ahhoz, hogy Békeffy László részére november hónaptól kezdve 6 hónapon át 800 sv. frank folyósíttassék gyógykezelés céljaira.²⁶

36

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Major Ferenc svájci kiküldetése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

37

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát dr. Kassay Jenő, dr. Görtner József, Borbély Elek, Vermessy Sándor és dr. Iványi János [vasúti tanácsos] belgrádi kiküldetése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁸

²⁵ Horváth Imre (1901–1958) mérnök, 1918-tól a Kommunista Párt tagja. Fogolycsereakcióval a Szovjetunióba került. 1933-ban hazatért, letartóztatták, 1944-ben Dachauba deportálták. 1945 után diplomáciai pályán dolgozott. 1956-tól külügyminiszter volt.

²⁶ A 26 786/1946.Kü.m.2. sz. előterjesztés előadta, hogy Békeffy László (1891–1961) színmű- és kabaréíró. A svájci követség megbízásából a magyar deportáltak ügyeit intézte. Ennek során olyan kiadásai merültek fel, amelyek megtérítését a tárca méltányosnak találta.

²⁷ A 62 335/1946.Közl.M.I/3. sz. előterjesztés a Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Bizottság munkájában való közreműködés céljából javasolta kiküldeni dr. Major Ferenc államvasúti titkárt Svájcba. A bizottság ülésein a nemzetközi vasúti kereskedelmi szolgálat alapjait képező szabályok kidolgozására került sor.

²⁸ A 63 091/1946.Közl.M.I/3. sz. előterjesztés jelezte, hogy a november 22-ére kitűzött tárgyalásokon egyrészt a Magyarországon illetve Ausztrián átmenő jugoszláv–csehszlovák forgalom személy- és poggyászdíjszabásának a kérdése, másrészt a jugoszláv, lengyel, bolgár, cseh és osztrák vasúti leszámolási szabályzat, főleg a feljegyzett tartozások és követelések kiegyenlítésének tárgyalására került sor.

Javasolta a miniszter, hogy e tárgyalásokon a Magyar Nemzeti Bank képviselője is vegyen részt.

66. 1946. november 15.

38

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát 560 000 Ft előirányzat nélküli hitel folyósításának engedélyezése tárgyában a MOGÜRT Rt. magánérdekeltségének kezében lévő részvényeinek megvásárlása céljából.

Minisztertanács ötszázhatvanezer forint előirányzat nélküli hitel folyósításához, a MOGÜRT Rt. magánérdekeltségének kezében lévő részvényeinek megvásárlása céljából, hozzájárult.²⁹

39

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát Villányi Ármin [műszaki főtanácsos] jóvá tétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

40

[Mistéth] *Építési- és közmunkaügyi miniszter* előterjeszti javaslatát a házfelügyelők járandóságairól szóló rendelkezések módosítása tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Javasolja, hogy a (4) bekezdésben „lakók” kifejezés helyett „bérlok” szó kerüljön, továbbá a (6) bekezdésben a másodszor előforduló „Ha a bérló” kifejezésnél a „bérló”-t húzzuk ki.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Nem lehetne ezeket a fizetéseket a háztulajdonosra átruházni?

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Nem, a javaslat helyes, csak a fogalmazás volt rossz.

Minisztertanács az előterjesztést az igazságügyminiszter módosításaival elfogadta.³⁰

²⁹ A 64 023/1946.Közl.M.VI.2. sz. előterjesztés bejelentette, hogy az 1946 elején a gépjárműiparral és kereskedelemmel kapcsolatos fontosabb állami megbízások teljesítésére létesített ún. Magyar Országos Gépkocsi Üzemi Részvénytársaságot (MOGÜRT) – a minisztertanács 1946. június 7-ei ülésének ([31.] 114. sz. jegyzőkönyv 29. napirendi pontja) határozata értelmében teljesen állami tulajdonba veszi. A részvénytársaság részvényei — a megalakulásakor — 51%-ban a magyar kincstár, 49%-ban a gépjárműiparosok és kereskedők tulajdonába került. Az államosítást olyan módon javasolta megoldani, hogy megvásárolja a magánérdekeltségek kezében volt 490 darab részvényt. Ez ügyben megállapodást is kötött 1946. október 29-én Gépjármű Iparosok és Kereskedők Szabadszakszervezetének a MOGÜRT részvényekben érdekelt csoportjával. A részvények megvásárlására kérte a jegyzőkönyvben említett összeget.

A közlekedésügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Túlzottnak tartom az 560 000 forintot. Megállapítandó lenne, hogy milyen alaptőkét fektettek a 49%-os részvény értékébe. Meg kell jegyezni, hogy a Közlekedésügyi Minisztériumból Seres azt a javaslatot tette eredetileg, hogy a MOGÜRT magántulajdon-részvényesei nem követelnek ellenértéket a részvényeikért, ha továbbra is tagjai maradhatnak a MOGÜRT-nek. Ez érthetlenné teszi a magas átvállalási kulcsot.”

³⁰ Előzményéről lásd a [65.] 148. sz. jegyzőkönyv 44. napirendi pontját. Az építési és közmunkaügyi miniszter jelentette, hogy a rendelettervezetet — a korábban felmerült észrevételek

41

[Rajk] *Belügyminiszter* előterjeszti javaslatát Debrecen városban 12 — XV. fizetési osztály szerinti javadalmazású — pénzbeszedői állás betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³¹

42

[Rác] *Pénzügyminiszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését — a Közületek Támogatási Alapját megillető részesedés kérdésének újabb szabályozása tárgyában [— leveszi a napirendről].

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³²

43

[Rác] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a konzervgyári hitellel kapcsolatban 35 000 Ft erejéig állami kezességvállalás tárgyában.

Minisztertanács a konzervgyári hitellel kapcsolatban harmincötezer forint erejéig állami kezességvállalásához hozzájárult.³³

44

[Rác] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát néhai Tasnády Ferenc [irodasegédtitisz] gyermekének kegynevelési járuléka tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

eloszlatása céljából — megbeszélte az igazságügyminiszterrel. Lásd a 23 310/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 23.

³¹ A belügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon ezen kívül — pótlásként — Strausz Gézené jótételei ügye is szerepel, de előterjesztésére nem került sor.

³² A 196 210/1946.P.M.VII. sz. előterjesztés egyrészt a házadóról szóló 8790/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 31.), másrészt az illetményadóról szóló 8720/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. július 31.) módosítására tett javaslatot. Azt kérte, hogy a fővárost a házadóból megillető részesedés 35%-ról 28%-ra, míg az illetményadóból származó 20%-os részesedés 17%-ra szállítsák le. A különbözethez keletkező 7%-ot, illetve 3%-ot kérte a Közületek Támogatási Alapjához átutalni, hogy az alap a fővárosonál nehezebb helyzetben lévő vidéki közületek által támasztott jogos és méltányos igények kielégítését eredményesebben szolgálhassa. Külön hangsúlyozta az előterjesztés, hogy a fővárost a Közületek Támogatási Alapjából továbbra sem kellene támogatásban részesíteni, mivel saját adórészesedési szükségleteit kellően biztosították.

A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címéhez kézírásal a következő megjegyzést tették: „nem kell kihozni!”

³³ A 160 963/1946.P.M.IV.a. sz. előterjesztésből kitűnik, hogy a Kecskeméti Állami Konzervgyár hitellel kapcsolatos kezességvállalásról volt szó. A gyár helyzetét azonban az állami kezelés-bevétel után a Magyar Nemzeti Bank még nem tudta áttekinteni, ezért az állami kezességvállalás előfeltétele nem volt meg. A konzervgyár azonban nem csak a már rendelkezésére bocsátott 35 000 forintot, hanem ezzel együtt összesen 240 000 forint hitelt kívánt felvenni. Ebben az ügyben kérte a pénzügyminiszter a minisztertanács állásfoglalását. A minisztertanács azonban csak a már kifizetett összeggel kapcsolatos kezességvállalást engedélyezte.

66. 1946. november 15.

45

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a postatakarékpénztári takarékbetétek kamatozásának újabb szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁴

46

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a magyar Közellátásügyi Minisztérium által külföldön vásárolt s az ország közellátására jogosult ellátatlanjai között hatóságilag megállapított áron szétosztás céljából behozott zsiradékanyagok vám- és más köztartozás, továbbá behozatali díj, valamint engedélymentes vámkezelése tárgyában. [sic!]

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁵

47

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a székesfővárosi pénzügyigazgatóság kebelében működő állami sorsjátékhöz — és annak terhére — négy tisztviselő alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

48

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát dr. Kokas Lajosnak Ausztriába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács dr. Kokas Lajos ausztriai kiküldetéséhez hozzájárult.³⁶

³⁴ A 4017/1946.P.M.IV.a. sz. alatt a miniszter a postatakarékpénztárakról szóló 1885. évi IX. tc.-re hivatkozott. Ennek a takarékbetétek kamatozását megállapító 11. §-át és a kamatozási határidőről intézkedő 3314/1895. K.M. eln. sz. rendeletnek (MRT 1895. július 25., 459–508. pp.) 37. §-át javasolta hatályon kívül helyezni. Ezzel azt kívánta elérni, hogy a kamatlábak újabb megállapításáról szóló 3952/1946. P.M. sz. rendelet (MK 1946. október 17.) kedvezőbb feltételei maradéktalanul érvényesülhessenek. Lásd a 23 160/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 17.

³⁵ A 198 754/1946/P.M.XII. sz. előterjesztésében megállapította a miniszter, hogy a közellátásügyi miniszter által külföldről beszerzett nagyobb mennyiségű zsiradék csak ráfizetéssel lett volna értékesíthető, ha az egyébként szabályszerű vám- és köztartozásokkal, behozatali díjjal, valamint a behozatali engedélyért járó illetékekkel megterhelnék. A zsiradék árának felemelését árpolitikai szempontból nem találta kívánatosnak. Ezért javasolta a zsiradékanyagok vám- és más köztartozás alóli felmentését. Lásd a 23 170/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 17.

³⁶ 3836/1946.P.M.IV.c. sz. előterjesztésében a miniszter kijelentette, hogy a bécsi magyar visszaszolgáltatási bizottság jelentése szerint az ausztriai megszálló hatóságok elvben hozzájárultak ahhoz, hogy az Ausztria területén lévő, hazaszállításra kerülő magyar javak költségei az osztrák állam terhére irassanak. Ennek a döntésnek a végrehajtása ügyében javasolta kiküldeni — az ügyben Bécsben már korábban is eljárta — dr. Kokas Lajost, a Pénzügyminisztérium valutaosztályának vezetőjét. Egyben feladatává kívánta tenni, hogy a vagyonőrök díjazására, valamint a bécsi hazahozatali bizottság költségeinek fedezésére az Osztrák Nemzeti Banktól a magyar állam terhére — a már korábban követett gyakorlatnak megfelelően — 1 millió schilling kamatmentes hitelt vegyen igénybe.

49

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Boros Samu [volt állam-pénztári tanácsos] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

50.

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti 58 250/1946. számú javaslatát az ország só-biztosítása céljából dr. Huber László pénzügyi titkár és Dallos Rezső, [a] Sójövedéki Vezérügynökség ügyvezető igazgatójának Németországba való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács dr. Huber László pénzügyi titkárnak és Dallos Rezső, [a] Sójövedéki Vezérügynökség ügyvezető igazgatójának németországi kiküldetéséhez hozzájárult.³⁷

51

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát a nem nemes fémből verhető érmekek további mennyiségének megállapítása tárgyában. Erre az adópengőjegyek bevonásával kapcsolatban van szükség, miért is az eddigi 70 millió mennyiséget 14 millióval, vagyis 84 millióra kívánja felemleni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

52

[Rácz] *Pénzügyminiszter* előterjeszti javaslatát Salgó Árpád [volt pénzügyi számellenőr] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

53

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sor-szám alatt szereplő előterjesztését „az elemi kár címén igényelhető adókedvezmények megszüntetéséről szóló rendelet hatályon kívül helyezése tárgyában”, a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁹

³⁷ Lásd e jegyzőkönyv 28. napirendi pontját és jegyzetét.

Az előterjesztésben nem Németországból, hanem Ausztriából való sóbehozatalról volt szó. Az említett két tisztviselőt Bécsbe kívánta kiküldeni. Az ő tárgyalásaik alapján került sor 6–8000 tonna só behozatalára.

³⁸ Az előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett.

³⁹ A 3939/1946.F.M.IV.2. sz. előterjesztés a 801/1945. ME sz. rendelet (MK 1945. május 6.) hatályon kívül helyezését kezdeményezte. Ez a rendelet intézkedett az elemi kár esetén az 1940. évi XXII. tc. és a végrehajtása tárgyában kiadott rendeletek, továbbá a földadóra vonatkozó törvényes rendelkezések alapján korábban nyújtott kedvezmények hatályon kívül helyezéséről. A rendelkezés — mint a miniszter írta — a mezőgazdasági termelés szempontjából rendkívül hátrá-

66. 1946. november 15.

54

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az állami hal- és nádgazdálkodás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁰

55

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az idén földhöz juttatott telepes gazdák, valamint a sokgyermekes hadiözvegyek, hadiárvak és hadifogságban lévő családfenntartók családtagjai vetőmag-szükségletének biztosítására 500 000 forint, az őszi szántási és vetési munkálatok biztosításával kapcsolatosan termelési igazgatásra 100 000 Ft póthitel [ügyében].

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: Kéri, hogy ez a rendelet a hadirokkantakra is terjesztessék ki.

Minisztertanács az előterjesztést a népjóléti miniszter módosításával elfogadta.⁴¹

nyos volt, mert a mezőgazdasággal foglalkozó — főleg a földreform révén birtokhoz jutott — népesség érdekeit rendkívüli mértékben sértette. Külön hangsúlyozta, hogy amíg a régi rendszerben lehetőség volt az elemi csapás révén károsodást szenvedett gazdálkodó földadójának törlesztésére, addig a demokratikus rendszer erre csak rendkívül megszigorított keretben adott lehetőséget. Kifogásolta, hogy az ekkor érvényben volt jogszabályok kizárólag aszálykár címén, és csak globális alapon való adóleszállítást tettek lehetővé.

Felemlítette a miniszter, hogy 1946 elején többrendbeli előterjesztésben sürgette a kérdés rendezését, de a kormány mindig elhárította a teljesítést, hangsúlyozta, hogy további elodázása már nem volt megengedhető. Lásd a 150. sz. jegyzőkönyv 39. napirendi pontját.

⁴⁰ A 9449/1946.F.M. sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a földbirtokreform révén az állam tulajdonába került mintegy 16 000 katasztrális hold halastó, tógazdaság és 31 000 katasztrális hold nádas terület, ezen kívül a halászatra vonatkozó jogszabályok módosítása révén 250 000 katasztrális hold vízterület halászati joga is az államra szállt. Kimutatta az előterjesztés, hogy ezeknek a területeknek a jövedelmezősége — szerényebb befektetés mellett — lényegesen több volt, mint a szántóterületeké. Megfelelő hasznosításukat közellátási, ipari (papírgyártás stb.) és külkereskedelmi szempontból egyaránt fontosnak jelölte. Ezért javasolta a Magyar Állami Hal- és Nádgazdasági Üzem szervezését. Vázolta a vállalat szervezeti felépítését, két üzemágban való működtetését, vezetését, felügyeletét, jövedelmének felhasználását, a vállalat dolgozóinak besorolását, más szervekkel való kapcsolatának kiépítését. Lásd a 14 080/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 17.

⁴¹ A 41 119/1946.F.M.I.A-1. sz. előterjesztés jelezte, hogy az elemi kárt szenvedett inséges vidékek gazdálkodóinak vetőmaggal való ellátása lényegében megtörtént — azonban azok a gazdák, akik anyagiak hiányában a vetőmag kiosztási feltételeknek eleget tenni nem tudtak, nem voltak vetőmagellátásban részesíthetők. Elsősorban tehát a gazdatársadalom támogatásra legjobban rászorult rétege maradt ki a támogatásból. Az 500 000 forintos hitelből ezeknek a gazdáknak kívánt vetőmagvat biztosítani kölcsönként úgy, hogy az ebből részesülők ezt a jövő évi termésből 20%-os többlettel természetben fizessék vissza. A termelési igazgatásra kért 100 000 forintos póthittel a külszolgálatban ellenőrzést végző munkatársainak a nagyobb mozgási lehetőségét kívánta biztosítani.

56

[Dobi] *Földművelésügyi miniszter* bejelenti, hogy a póttárgysorozaton 4. sorszám alatt szereplő előterjesztését — a magyarországi F.A.O. nemzeti bizottság megszervezése — tárgyában, a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴²

57

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti javaslatát az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának ideiglenes szabályozásáról szóló 8660/1946. ME sz. rendelet módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴³

58

[Bán] *Iparügyi miniszter* bejelenti, hogy előterjesztéseit a Magyar Állami Szénbánya Rt. és [az] Állami Villamosművek Rt. tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁴

⁴² A Food and Agriculture Organisation magyarországi nemzeti bizottságának megszervezését a 150. sz. jegyzőkönyv 38. napirendi pontjaként tárgyalta a minisztertanács.

⁴³ A 68 394/1946.Ip.M.I. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a 8660/1946. ME sz. rendelet (MK 1946. augusztus 15.) szerint a munkáltató — az ott meghatározott esetben — munkavállalóit csak 1946. október 31. napjáig bocsáthatta el. Vitás esetben a döntést a rendelet szerint a minisztertől kellett kérni. A határidő rövideje és az eldöntendő ügyek nagy száma miatt azonban a miniszteri döntés már csak október 31-e után érkezett meg az érdekeltekhez. Ezért, a miniszter az úgynevezett magánalkalmazotti B-listázások mielőbbi és nyugodtabb légkörű befejezése érdekében javasolta, hogy 1946. november 30-áig legyen lehetőség a munkavállalók elbocsátására. Lásd a 23 480/1946. ME sz. rendeletet, MK 1946. november 26.

⁴⁴ Előzményéről lásd a [65.] 148. sz. jegyzőkönyv 20. napirendi pontját és jegyzetét.

Az iparügyi miniszter előterjesztése itt nem található.

A miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapra e napirendi pont címe mellé a Miniszterelnökségen a következő megjegyzést fűzték: „Az Igazságügy Minisztériumnak vannak észrevételei, amelyeket a magam részéről is alaposnak látok. Ezzel kapcsolatban szóba került a közérdekeltségű felügyelet, amelyet a pénzügyminiszter volna hivatott jobban kiépíteni. Ez azonban független a mostani előterjesztéstől.”

A jelen jegyzőkönyv mellett megtalálható az igazságügyminiszter T.4014/1946. sz. 1946. november 4-én kelt, az iparügyi miniszterhez intézett levele.

Az igazságügyminiszter egyrészt néhány jogszabályszerkesztési észrevételt tett. Leszögezte egyben, hogy az iparügyi miniszter az állami tulajdonba vett szénbányavagyon kezelésére az egyéni cég alakjában működő állami üzem formáját ajánlva — az ő véleménye szerint is — jogi szempontból az állami kezelésnek egyetlen helyes megoldását választotta. Egyben több kritikai észrevételt fogalmazott meg az iparügyi miniszter előterjesztésében szerepelt elgondolásokat illetően a részvénytársaság ügyvitelével, hitelképességével, az állam felelősségvállalásával, az alkalmazottak jogviszonyával kapcsolatban.

Rámutatott ugyanakkor arra, hogy a részvénytársasági megoldás ellen jogi érvek is felmerülhettek. Ezek között a legfontosabbnak minősítette, hogy olyan vállalat, amelynek egyetlen

[Bán] *Iparügyi miniszter* előterjeszti 70361/1946. számú javaslatát a vezető állásúak javadalmazását megállapító bizottság tagjainak kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁵

[Bán] *Iparügyi miniszter*: A potsdami egyezmény alapján elbírált, átadandó német vagyonokkal kapcsolatosan a Szovjetunió részéről kifogásolták azt a fenntartást, amelyet a tárgyalási jegyzőkönyvekben fektettek le, ennek folytán szükséges, hogy a minisztertanács állást foglaljon.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: Nem lát tisztán ebben a kérdésben. Egy különleges kaluzula adatott át. Ezt bevettük a jegyzőkönyvbe, de az oroszok kifogásolták, s a jegyzőkönyvet nem voltak hajlandók aláírni. Azt közölték, hogy ezzel szemben egy hivatalos levelet írhatunk, amiben kifejezzük, hogy mi volt a minisztertanács álláspontja.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthára*: Annak idején volt Moszkva és Budapest között egy megállapodás. Ma reggel beszélt az orosz urakkal, akik javasolták, hogy fogadjuk el ezt a klauzulát, amely biztosítja az összes jogfenntartást. A Szviridovnak írt levélben soroljuk fel, hogy miért nem tartjuk helyesnek az ő

részvényese van, s amely forgalomképes részvényt nem bocsát ki, voltaképpen nem is részvénytársaság. Hangsúlyozta, hogy a részvénytársaság lényeges ismérve a tőke összefogása, a tőkeakkumuláció. „Ha tehát — írta — az állami szénbánya részvénytársaság összes részvényeire elidegenítési tilalom áll fenn, ezzel a részvénytársaság intézményének egyik leglényegesebb elemét zárjuk ki, s a részvénytársasági forma pusztán alakszerűséggé válik.” Jelezte továbbá, hogy amennyiben a részvénytársaság működéséből — annak folytán, hogy a vállalat deficitje szükségképp az államkincstárt fogja terhelni — az államra súlyos kötelezettségek hárulnak, szükséges, hogy a vállalat jogi ügyeinek intézésében a Kincstári Jogügyi Igazgatóság vegyen részt.

Összefoglalva kérte, hogy a rendelettervezetet ismételten gondolja át az iparügyi tárca és egyelőre ne terjessze a minisztertanács elé. Lásd még a 150. sz. minisztertanácsai jegyzőkönyv 47. napirendi pontját.

⁴⁵ Előzményéről lásd a [61.] 144. sz. jegyzőkönyv 20. napirendi pontját és jegyzeteit.

A 70 361/1946. Ip.M.1/IV. sz. előterjesztés a 12 100/1946. ME sz. rendeletnek (MK 1946. október 20.) megfelelően kérte, hogy a minisztertanács nevezze ki a Vezető Állásúak Javadalmazását Felülvizsgáló Tanács rendes tagjául Kelemen Cyula iparügyi államtitkárt, dr. Kemény György pénzügyi államtitkárt, Quittner Pál Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium főosztályvezetőt, dr. Sárffy Aladár közigazgatási bírósági ítélelőbíró és dr. Zimányi József kúriai bírót; kérte egyben póttagul kinevezni dr. Marton János iparügyi minisztériumi tanácsost, Radó Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztériumi segédtitkárt, dr. Osváth Pál közigazgatási bírósági ítélelőbíró és dr. Gedeon Alajos kúriai bírót.

Az előterjesztés rögzítette, hogy a tanács elnökét és elnökhelyettesét a tagok közül a miniszterelnök jogosult kinevezni.

Az iparügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon az Állami Villamosművek Rt.-vel kapcsolatos napirendi pont is fel van tüntetve, az előterjesztés is megtalálható a borítólapon. E kérdés tárgyalására azonban ekkor nem került sor, lásd a 150. sz. jegyzőkönyv 48. napirendi pontját.

álláspontjukat. Mi feltételezzük, hogy [valami] pl. hollandi vagy osztrák vagy, s ezt kifejezésre juttatjuk a megfelelő kormányoknál. Ha hajlandók átvenni ezt a levelet, akkor mi már bizonyítani tudjuk, hogy álláspontunkat leszögeztük. Természetesen jobb lenne, ha a jegyzőkönyvben lenne lefektetve és azt ők is aláírnák. Egyes eseteknél ahol már megtörtént az óvás azt tudomására kell hozni a Szovjetunióknak.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Itt arról van szó, hogy korábban már megállapodás tisztázta harmadik érdekelt személyek jogait, de a jelen esetben konkrét és határozott bejelentések történtek egyes külállamok részéről⁴⁶, és ezekre nézve már nem elegendő, ha megállapodásra történik hivatkozás, hanem ki kell fejezni a tulajdonosi vitát. Erre legalkalmasabb a jegyzőkönyvekben leszögezni álláspontunkat.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: Vannak különleges esetek, mint pl. az Egyesült Izzónál. Javasolja a megállapodott szöveget bevenni a jegyzőkönyvbe.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Elvileg ez sem más kérdés, mint a többi. Felhatalmazást kér, hogy az oroszokkal ezt a problémát letárgyalhassa.

Miniszttertanács felhatalmazta a pénzügyminisztert a kérdésnek az oroszokkal való letárgyalására.⁴⁷

61

[Bartha] *Honvédelmi miniszter* előterjeszti javaslatát Nagy Mihály és Krudy Ádám külföldi kiküldetése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁸

⁴⁶ A Bauxit Trust zürichi cég például 1946. július 24-én határozott hangú levélben tiltakozott az ellen, hogy a magyarországi öt bauxit bányászati és feldolgozási vállalatának a részvényei — bár elismerte, hogy ezek kisebb hányadukban német tulajdont képeztek — részben a szovjet kormánynak engedjék át, s így a svájci jog szerinti társaságok részvényesei sérelmet szenvedjenek. (MOL XIX-A-1-e 1. doboz, II. Ipar C. dosszié 19. p.) Hasonló tiltakozások más esetekben is történtek.

⁴⁷ Előzményéről lásd a 64. (147. sz. jegyzőkönyv 2. napirendi pontját és a) mellékletét. A kérdés rendezése hosszasan elhúzódott. Az 1946. december 30-án tartott miniszttertanácsi ülésen (MOL XIX-A-83-a 157. sz. jegyzőkönyv 20. napirendi pont) elvi állásfoglalás született. Ezt azonban szovjet részről nem találtak kielégítőnek, s amikor 1947 áprilisában Rónai Sándor miniszter vezetésével kereskedelmi delegáció készült kiutazni Moszkvába, szogralmazták, hogy ne csak a magyar-szovjet kereskedelmi kapcsolatok megbeszélése, hanem a potsdami határozatokkal kapcsolatos magyarországi német javak helyzetének tisztázása, továbbá a magyar-szovjet vegyes vállalatok jogállása és a magyarországi szovjet érdekeltségek nyereségtranszferének a kérdése is kerüljön napirendre. (u.o. 173. sz. jegyzőkönyv. 1947. április 24., 71. napirendi pont.) A 200 millió dollár összegű — egy második jóvátételnek megfelelő — szovjet követelés rendezése azonban további megbeszélést igényelt. (u.o. 176. sz. jegyzőkönyv 1947. május 16., 69. napirendi pont.)

⁴⁸ A honvédelmi miniszter szám nélküli előterjesztésében jelentette, hogy a pénzügyminisztertől nyert értesülése szerint Frankfurtban és Bécsben a Magyar Visszaszolgáltatási Bizottság megkezdte működését anélkül, hogy a Honvédelmi Minisztterium kiküldöttjei, Nagy Mihály ezre-

66. 1946. november 15.

62

[Bartha] Honvédelmi miniszter előterjeszti javaslatát néhai Kálló Ferenc előléptetése tárgyában lelkész-ezredessé.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁹

63

[Bartha] Honvédelmi miniszter előterjeszti javaslatát néhai Schwartz Ferenc [örnagy] jóvátétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

Minisztertanács 2 óra 15 perckor ért véget.

K.m.f.

Bojta Ernő Béla

Gépelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet.

A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. Jelen volt az ülésen Vas Zoltán, de az ő neve nem szerepel e felsorolásban; rajta kívül nem írta alá a jegyzőkönyvet Rákosi Mátyás, Bán Antal, Rónai Sándor, Ries István és Balogh István.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 6-8., a 11., a 13-26., a 30-32., a 36-50., az 52-55., az 57-59. és a 61-63. számú napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

A [66.] 149. sz. jegyzőkönyv a) melléklete a 21. napirendi ponthoz

Indokolás

a levéltárügy rendezéséről szóló törvényjavaslathoz

Általános indoklás

Az ezeréves magyar múlt írott emlékeit a levéltárak őrzik. A történetírás, a legnemzetibb tudomány, a múlt megelevenítéséhez a levéltárakból meríti az adatokat, ezek segítségével ismerteti meg a nemzetet szenvedésben és dicsőségben egyaránt gazdag múltjával. A múlt ismerete az alapja a nemzeti önismeretnek, történelmünk művelése tehát a legfontosabb nemzeti feladatok közé tartozik. Ezért a levéltárak történeti emlékeit nemzeti kincsnek kell tekinteni; a történeti értékű iratokhoz, bárki birtokában legyenek azok, a közérdeke fűződik. Ebből következik, hogy az államnak gondoskodását ki kell

des és Krudy Ádám alezredes a két bizottságban helyet foglalhatott volna. A pénzügyminiszter az amerikai szervekkel folytatott tárgyalás alapján javasolta, hogy Nagy Mihály rendes bizottsági tagként utazzon ki Frankfurtba, Krudy Ádám pedig egyelőre csak mint összekötő utazzon Bécsbe.

⁴⁹ A honvédelmi miniszter szám nélküli előterjesztésében javasolta Kálló Ferenc (1894-1944) tábori lelkész esperes alezredes utólagosan ezredessé való előléptetését. Kálló Ferenc a Nemzeti Ellenállási Mozgalom budai csoportjának tagja volt. Antifasiszta beszédei, szellemi síkon folytatott harca miatt 1944. október 29-én nyilasok elhurcolták és meggyilkolták.

terjeszteni az összes fontosabb levéltárakra, azokra is, amelyek nem tartoznak tulajdonába, de a nemzet múltja szempontjából értékes adatokat őriznek.

Történeti adataink már a magyar történet legrégebb századaiból számos különféle levéltárról tudósítanak, egyúttal arról a megbecsülést kifejező gondoskodásról is tájékoztatnak, melyben a levéltárakat mindenkor részesítették. A királyi levéltárat, amelyet IV. Béla királyunk említ először, de valószínűleg már III. Béla alapított, a XV. században a budai várban állott ún. tárnoki házban őrizték a királyi tárnokok.

A XIII. századba vezet vissza a káptalanok és konventek, mint az ország jogi életében fontos szerepet betöltő hiteleshelyek országos levéltárának eredete. Ezenkívül számos vármegyénk és városunk őriz ilyen korai időtől kezdve iratokat, amelyek a vármegye és a város múltjára világot vetnek. A családi levéltáraknak is százai keletkeztek már a középkorban az ország minden részében, s ezeket sokszor a kincsekkel együtt a családi kincstárakban, sőt esetenként a fokozott védelem céljából templomokban, sekrestyékben őrizték.

Az 1723. évi országgyűlés a magyar levéltárügy szempontjából nagy horde-rejű lépésre határozta el magát, amikor a XLV. tc.-ben „Universale Archivum Regni” címen országos levéltár felállítását mondta ki. Ez a levéltár, amely ténylegesen csak 1765-ben szerveztetett meg, az „ország”, a rendek levéltára volt, s ettől függetlenül alakult ki a XVIII. században a m.kir. udvari kamara levéltára, továbbá a m.kir. kancelláriának és a m.kir. helytartótanácsnak mai fogalmaink szerint levéltárnak tekinthető irattára.

A központi levéltárak megszervezésében és kialakulásában megnyilvánuló fejlődést az ország más közlevéltáira vonatkozólag ezidőben hozott törvények is kifejezésre juttatják. Az 1723:LXXIII. tc. kötelezte a vármegyéket arra, hogy ha a közgyűlés és a bírói szék tartására, a levéltár és a börtön elhelyezésére székházuk még nem volna, tartoznak megfelelő biztos helyen felépíteni. Az 1729:XXV. tc. pedig elrendelte, hogy a vármegyei bírák és tisztviselők az összes bírósági iratokat, az általuk azokhoz készített elenchussal együtt kötelesek évenként a vármegye levéltárába eredetiben beszolgáltatni. Az 1741:XXV. tc. kötelességévé tette a hiteleshelyként működő káptalanoknak és konventeknek esküvel kötött, megfelelően díjazott és kellő jártassággal bíró jegyző alkalmazását, egyúttal szabályozta az iratoknak a levéltári helyiségből való kivitelét és közzétételét. E levéltárak rendtartásába még inkább belenyúlt az 1764:XI. tc., amelyben a hiteleshelyek köteleztettek a levéltáraikban lévő iratok lajstromozására. A rendelkezést az 1807:XIV. tc. megújította, s a káptalanoknak és a konventeknek kötelességévé tette hiteleshelyi levéltáraik anyagának gyorsabb lajstromozását és megfelelő fenntartását; a lajstromozás elhanyagolása esetére pedig a büntetést 500 forintban állapította meg.

A XIX. század derekán bekövetkezett nagy állami és társadalmi átalakulás a levéltárügy történetében is fordulópontot jelentett. Az egyre nagyobb tömegű

66. 1946. november 15.

levéltári anyagot őrző rendi-korbeli hatóságok megszűntek, és a helyükbe lépő miniszteriális kormányzervek működésében a jogelődök levéltári anyagának fokozatosan csökkent a jelentősége. Ugyanakkor azok a jogi érdekek, amelyek a levéltárakban fekvő oklevelek és iratok megőrzését, sőt legtöbbször a nyilvános-ságtól való elzárását is követelték, jelentőségüket lassankint elvesztették.

A változott viszonyok között sokszor kellő megbecsüléshez nem jutó iratanyag biztosítására és általában a magyar levéltárügy rendezésére a Magyar Tudományos Akadémia tette meg az első jelentős lépéseket. Az 1848-ban történt első kezdeményezések után az akadémia 1867. április 1-jén tartott összes ülésén a Történeti Osztály indítványt terjesztett elő országos állami levéltár felállítására.

A Magyar Tudományos Akadémia által felvetett indítvány 1871-ben lett időszerű, amikor a képviselőház a magyar királyi állami levéltár felállítására határozatot hozott. A felállítandó levéltár szervezése tárgyában a belügyminiszter több neves történettudós bevonásával országos levéltári ankétet hívott össze. Az ankét a megszűnt kormányhatóságok levéltári anyagát egybefoglaló központi állami levéltár felállítására 1872. november 22-én terjesztette elő javaslatát, s ennek eredményeként a m.kir. Országos Levéltár 1874-ben meg is kezdte működését. Az említett javaslat egyúttal felhívta a belügyminiszter figyelmét a központi levéltár felállításával egyelőre nem érintett más levéltárakra is.

Az 1874-ben felállított Országos Levéltárat, amelynek időközben iratanyaga állandóan és tetemesen gyarapodott, és amely budavári palotájával az európai állami központi levéltárak sorában is vezető helyre került, az 1922:XIX. tc. a nemzeti nagy gyűjtemények önkormányzatára létesített Országos Gyűjteményegyetem szervezetébe illesztette. Az 1934:VIII. tc. értelmében az Országos Levéltár az Országos Magyar Gyűjteményegyetem helyére lépő Magyar Nemzeti Múzeum tagintézménye lett.

Az Országos Levéltár felállításán kívül az ankét többi javaslatainak megvalósítására nem került sor, de a káptalanok és konventek hiteleshelyi országos levéltárainak, továbbá a vármegyei és városi levéltáraknak néhány kérdése törvény útján vagy más módon nyert szabályozást. A magyar levéltárügynek nem egy alapvetően fontos kérdése még így is megoldatlan maradt. A tudományos körök ismételten rámutattak a még rendezetlen levéltári kérdésekre és az egész levéltárügy egységes rendezésének szükségességére, sőt 1897-ben a költségvetés tárgyalása alkalmából Eötvös Károly és Thaly Kálmán a képviselőház előtt is szóba hozták e kérdést, és felhívták a kormány figyelmét a levéltárügy, különösen pedig a hiteleshelyi országos, a törvényhatósági és a családi levéltárak rendezetlen állapotára.

A magyar levéltárügy törvényes szabályozása terén további haladást jelentett a múzeum-, könyvtár- és levéltárügy némely kérdéseinek rendezéséről szóló 1929:XI. tc., amely a közhatóságok hivatalos iratait tartalmazó irattára-

kat és levéltárakat történelmi jelentőségű anyaguk tekintetében a vallás- és közoktatásügyi miniszter főfelügyelete alá rendelte és felhatalmazta a minisztert, hogy az érdekelt miniszterrel egyetértve gondoskodjék a történelmi jelentőségű iratanyag biztos elhelyezéséről, tudományos szempontból való rendezéséről, szakszerű kezeléséről, nyilvántartásáról és a tudományos kutatás lehetővé tételéről. Kimondta a törvény, hogy a káptalanoknak és a konventeknek, mint volt hiteleshelyeknek működésében keletkezett iratanyag, nemkülönben egyházi testület és hatóság tulajdonában lévő levéltárak tekintetében az említett intézkedéseket az illetékes egyházi szervekkel egyetértve kell megtenni.

A levéltárak nagy nemzeti jelentőségét felismerve számos külföldi államban törvény útján szabályozták — megfelelően alkotmányos fejlődésüknek és történelmi hagyományaiknak — a levéltárügy különböző feladatait, sőt egyes államok a levéltárügy összes kérdéseit felölölő általános levéltári törvényt is alkottak.

Olaszországban először 1911. október 2-án, legújabbán pedig 1939. december 22-én hoztak általános jellegű levéltári törvényt.

Hollandiában 1918. június 17-én bocsátottak ki általános levéltári törvényt, amelyet 1928. május 14-én újabb törvénnyel módosítottak, Romániában pedig 1925. június 25-én hoztak levéltári törvényt. Levéltári törvény kibocsátására készült közvetlenül a háborút megelőzőleg a Cseh-Szlovák Állam is.

Az általános levéltári törvénnyel rendelkező államokon kívül is több államban történtek a levéltárügy szabályozására figyelemreméltó intézkedések. Angliában már 1719-ben, 1732-ben és 1772-ben parlamenti bizottságot küldtek ki a levéltárvédelem kérdéseinek tanulmányozására. Majd 1869-ben egy királyi bizottság feladatává tétetett a magánlevéltárakban őrzött történelmi emlékek felkutatásának, rendezésének és leltározásának megszervezése. 1894-ben a Local Government Act a grófságok kötelességévé tette, hogy a községeket levéltáraik karbantartására serkentsék. Végül 1924-ben az Angliában különleges szerepet játszó földesúri levéltárak állami felügyeletéről intézkedtek, az ilyen levéltárak tulajdonosainak kötelességévé tették az iratok fenntartását, azokról tájékoztatás nyújtását, s a törvény lehetőséget adott, hogy az ilyen levéltárak, amennyiben megfelelőképpen nem őriztetnek, közlevéltárban helyeztessenek el.

Franciaországban már a forradalom idején a konvent intézkedett az állami és a nem állami levéltárak védelméről. A levéltárak felügyeletét és a levéltári anyag rendezését részletesen 1841-ben rendeletileg, majd 1924. április 29-én törvénnyel szabályozták.

Ausztriában Mária Teréziának 1749. augusztus 12-én kiadott rendelete intézkedik a közhivatalt viselt személyek írásos hagyatékának védelméről, s ezt a rendkívüli eljárásról szóló 1854. évi törvény 53–55. §-ai fejlesztették tovább. A levéltárügy fejlődésében jelentős lépés az Archivratnak a belügyminisztérium főhatósága alatt 1894-ben történt felállítása, amelynek hatásköre

66. 1946. november 15.

az állami levéltárak, majd később az összes levéltárak védelmére kiterjedt. Az 1923. évi szeptember 25-én kiadott műemlékvédelmi törvénynek alapvető rendelkezése volt, hogy a köztársaság területén minden történeti értékű irományról — a magántulajdonban lévőkről is — megállapíthatja, hogy közérdekű és ennek alapján védelméről gondoskodhatik.

A magyarországi levéltárügy rendezése terén mutatkozó hiányok, a levéltárak iratanyagának sokszor megmaradását veszélyeztető, tudományos használatát megnehezítő, sőt nem egy esetben lehetetlenné tevő viszonyok a háborús események következtében a levéltárak pusztulásnak indult állapota, továbbá a külföldi levéltárak ügyének törvényes rendezése nyomán mutatkozó figyelemreméltó eredmények azt indokolják, hogy a magyar levéltárügy egész területére kiterjeszkedő általános rendezést hajtsanak végre. Jelenleg a magyar állam egyetlen levéltára az Országos Levéltár központi jellegénél fogva, törvényes felhatalmazás alapján csak az állami főhatóságok 32 évnél régebbi iratait veszi át megőrzésre; más állami hatóságok, továbbá hivatalok, testületek és intézmények egyáltalában nem számíthatnak arra, hogy történetivé érett régebbi irataik levéltári gondozásba fognak kerülni. A közhatósági levéltárak fenntartásában, kezelésében, használatában és általában működésében helyenkint eltérő eljárás alakult ki, e különféle eljárások egységessé tétele, valamint a levéltárak feletti állami szakfelügyelet érvényesítése az eddig végzett hivatalos adatgyűjtés tanulságai alapján tovább el nem halasztható. A magánlevéltárak ügyében, amelyek külföldön sok helyütt már állami védelemben részesülnek, Magyarországon intézkedés még nem történt, holott a történeti értékű iratokhoz fűződő közérdek éppen e sokszor nagyon becses iratokat tartalmazó levéltárakban szenved legtöbb sérelmet.

A rendelettervezet egyes fejezetei az előadott szempontok tekintetbevételével a nemzetgyűlés, közhatóságok, közhivatalok, köztestületek és közintézmények iratainak fenntartásáról, a köziratokról és a közlevéltárakról, a Magyar Országos Levéltárról és az állami kerületi levéltárakról, a Magyar Hadimúzeum levéltári csoportjáról, a káptalanok és konventek által őrzött hiteleshelyi országos levéltárakról, a vármegyei és a törvényhatósági jogú városi levéltárakról, a megyei városi és a községi levéltárakról, a múzeumokban és a közkönyvtárakban őrzött levéltárakról és levéltári jellegű iratgyűjteményekről, az egyházi és vallásfelekezeti levéltárakról, a közérdekű magánlevéltárakról, a levéltári tisztviselők szakképesítéséről, a levéltárak országos főfelügyelőjéről, az Országos Levéltárügyi Tanácsról és vegyes rendelkezésekről szólnak.

Gépel, aláírás nélküli sokszorosított másolat.

Az irat a továbbiakban a törvényjavaslat részletes indoklását nyújtja. Lásd a N.J. 1946, II. kötet 278-307. pp.-t.

A MINISZTERTANÁCSI JEGYZŐKÖNYVEK NAPIRENDI PONTJAINAK
JEGYZÉKE

A) kötet

[1.] 84. 1946. február 5.	75
[1] Az új kormány üdvözlése; a miniszterelnök beköszöntő be- széde.	75
[2] 1. Segély folyósítás a Szovjet–Magyar Baráti Társaságnak.	75
[3] 2. A földmunkások lábbeli- és ruhaszükségletének biztosí- tása.	77
[4] 3. A telepítésügyi kormánybiztos kinevezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	77
[5] 4. A Központi Statisztikai Hivatal épületeinek helyreállítá- si hitele.	78
[6] 5. Személygépkocsi beszerzése a Miniszterelnökség részé- re.	78
[7] 6. Latinca Sándorné özvegyi nyugdíjának megállapítása.	78
[8] 7. A Belügyminisztérium várbeli épületeinek helyreállítási hitele.	78
[9] 8. A Jóváételi Hivatal felállítására vonatkozó rendeletter- vezet levétele a napirendről.	79
[10] 9. A Magyar Érc- és Fémvizsgáló Intézetnél egy műszaki altiszt tényleges szolgálatban való visszatartása.	80
[11] 10. A földhaszonbér követelések újabb szabályozásáról ké- szített előterjesztés levétele a napirendről.	80
[12] 11. Az állami bányauzemi munkások élelmezésének hitele.	80
[13] 12. Az 1946 januárjában teljesített ipari jóváételi szállítá- sok hitelének folyósítása.	80
[14] 13. Az Iparügyi Minisztérium elhelyezésére szolgáló épüle- tek helyreállításának póthitele.	81
[15] 14. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium el- helyezésére szolgáló épületek helyreállításának hitele.	81
[16] 15. A Magyar Zeneszerzők Szabad Szakszervezetének hite- le.	81
[17] 16. Az egyes magángyűjtemények anyagának védelméről szóló rendelet módosítására vonatkozó tervezet levétele a napirendről.	82
[18] 17. A munkáltató és a gazdasági vagy háztartási munkavál- láló közötti szolgálati szerződésből eredő követelésekre von- natkozó javaslat levétele a napirendről.	82

Napirendi pontok jegyzéke

[19] 18. Törvényjavaslat a népbíráskodással kapcsolatos egyes rendelkezések módosításáról.	82
[20] 19. Törvényjavaslat Károlyi Mihály érdemeinek elismeréséről.	83
[21] 20. Az egészségügyi védőnők cipővel való ellátásának hiteles.	83
[22] 21. Előirányzat nélküli kiadás a mezőgazdasági és az ipari árucseré lebonyolítására.	84
[23] 22. A Győr-Sopron-Ebenfurti Vasútnál alkalmazottak bakanccs ellátására, a Győr-Sopron Ebenfurti Vasút részére a szovjet katonai szállítások üzemköltségére és az Első Duna-gőzhajózási Társaság alkalmazottainak államkölcsönére vonatkozó — korábban már elfogadott — javaslat levétele a napirendről.	84
[24] 23. Rendelet a vasúti fuvarozás biztonságával kapcsolatos bűnvádi eljárásról.	85
[25] 24. A pénzügyminiszter megbízása a miniszterek javadalmazására vonatkozó javaslat kidolgozására.	85
[2.] 85. 1946. február 5.	86
[1] Dr. Balogh István kinevezése miniszterelnökségi politikai államtitkárrá.	86
[3.] 86. 1946. február 7.	87
[1] A miniszterelnök nemzetgyűlési bemutatkozó beszédének megvitatása.	87
[4.] 87. 1946. február 8.	92
1. A kormány tagjainak részvétele szovjet katonák temetésén.	92
2. A délvidéki szláv lakosság panaszainak kivizsgálására kiküldött bizottság költségei.	93
3. A földművelésügyi tárca egyes osztályainak átköltöztetésével kapcsolatos kiadások.	93
4. A mezőgazdasági szövetkezetek felügyeletére, ellenőrzésére vonatkozó jogszabálytervezet vitája; a kormány felhatalmazása a rendelet kiadására.	93
5. Levél az elhurcolt javak visszaszerzése ügyében az Egyesült Államok követéhez és a Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz.	94
6. Kinevezések a Fővárosi Közmunkák Tanácsához.	95
7. A Jóvátételi Hivatal felállítása.	96

8. Az Újjáépítési Minisztérium ügykörének megállapításáról és az Országos Gazdasági Hivatal felállításáról készült javaslat levétele a napirendről.	96
9. Bencsik Gyula kinevezése az Újjáépítési Minisztérium adminisztratív államtitkárává.	97
10. Az államminiszterek (Rákosi Mátyás, Szakasits Árpád, Dobi István) megerősítése tisztségükben.	98
11. MÁV alkalmazottak korábbi sérelmeinek jóvátétele.	98
12. Kinevezések a Közlekedésügyi Minisztérium szerveihez.	98
13. A Közlekedésügyi Minisztérium számvevőségi alkalmazottak kinevezése.	98
14. Kinevezések az Államépítészeti Hivatalhoz.	98
15. A Közlekedésügyi Minisztériumhoz tisztviselők kinevezése.	99
16. A Kossuth híd egyik építés-irányítójának előléptetése.	99
17. Egy hidépítési mérnök özvegyének nyugdíja.	99
18. A Magyar Nemzeti Szabadkikötő és Tengerhajózási Vállalathoz segéd- és altisztek kinevezése.	99
19. Tanárok kinevezése a MÁV főiskolájához.	100
20. Műszaki szakemberek kinevezése a Közlekedésügyi Minisztériumhoz.	100
21. Légiforgalmi munkatársak kinevezése a Közlekedésügyi Minisztériumhoz.	100
22. Rendelettervezet a közigazgatási bizottságok gyámügyi felteleviteli küldöttségének határozatképességéről.	100
23. Az államrendőrség beszerzési csoportjának forgatóke kölcsöne.	100
24. Az államrendőrség részére gépkocsik beszerzése.	101
25. Az államrendőrség gépkocsibeszerzési hitelére vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	101
26. Járásbírósi pénzügyi segédtitkár korábbi sérelmének jóvátétele, nyugdíjának megállapítása.	101
27. Egy belügyminisztériumi számvizsgáló korábbi sérelmének jóvátétele, nyugdíjának megállapítása.	101
28. Egy győri rendőrségi csoportvezető korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása.	101
29. A bíróságokhoz és ügyészségekhez szolgálattételre beosztott közszolgálati alkalmazottak működési pótléka.	102
30. Egy dohányjövédéki tisztviselő özvegyének kegydíja.	102
31. Fővárosi pénzügyigazgatóhelyettes kinevezése miniszteri tanácsossá.	102
32. Dohányjövédéki I. osztályú üzemi kezelőtiszt kinevezése.	102

Napirendi pontok jegyzéke

33. Pénzügyminisztériumi osztálytanácsos nyugdíjának megá lapítása.	103
34. Hajdúszoboszlói adóhivatal főnökének kinevezése állam- pénztári igazgatóvá.	103
35. A külföldről érkezett szeretetadományok vámkezelése.	103
36. A Pénzügyminisztérium beszerzési csoportjának sertéshíz- lalási hitele.	103
37. Az Alföld öntözésének hitele.	103
38. Államsegély a Nostra Általános Áruközpontok és Kereske- delmi Rt. részére.	104
39. A földhaszonbér-követelések érvényesítésének újabb szabá- lyozása.	104
40. Magánszakértők kiutazása a magyar-svájci árucseré-egyező- ményrel kapcsolatos tárgyalásokra.	104
41. A Földművelésügyi Minisztériumhoz miniszteri tanácsos ki- nevezése.	105
42. Az Agrártudományi Egyetem Mezőgazdasági Karára egyete- mi nyilvános rendes tanárok kinevezése.	105
43. Kertészeti és méhészeti főfelügyelő kinevezése az eszterhá- zi uradalomhoz.	105
44. A Földművelésügyi Minisztérium segédhivatali főigazgatójá- nak kinevezése.	106
45. A Földművelésügyi Minisztériumhoz telepítésügyi titkár ki- nevezése.	106
46. A Földművelésügyi Minisztériumhoz miniszteri tanácsos ki- nevezése.	106
47. A Földművelésügyi Minisztériumhoz miniszteri osztálytaná- csos kinevezése.	106
48. A Földművelésügyi Minisztériumhoz telepítésügyi titkár ki- nevezése.	106
49. A Földművelésügyi Minisztériumhoz telepítésügyi tanácsos kinevezése.	106
50. Kinevezések a földbirtokrendezési szolgálati személyzet műszaki létszámába.	106
51. A Földművelésügyi Minisztériumhoz műszaki segédtestet ki- nevezése.	107
52. A Földművelésügyi Minisztériumi állami gazdasági felügye- lő kinevezése.	107
53. A Földművelésügyi Minisztériumhoz miniszteri osztálytaná- csos kinevezése.	107

Napirendi pontok jegyzéke

54. A Földművelésügyi Minisztériumhoz kertészeti felügyelők kinevezése.	107
55. A Földművelésügyi Minisztériumhoz miniszteri tanácsos kinevezése.	107
56. A Földművelésügyi Minisztériumhoz telepítésügyi főfelügyelő kinevezése.	107
57. A Földművelésügyi Minisztériumhoz miniszteri osztálytanácsos kinevezése.	108
58. A Földművelésügyi Minisztériumhoz földbirtokrendezési tisztviselők kinevezése.	108
59. A Földművelésügyi Minisztériumhoz miniszteri osztálytanácsos kinevezése.	108
60. A Földművelésügyi Minisztériumhoz I. osztályú irodatiszt kinevezése.	108
61. A Földművelésügyi Minisztériumhoz miniszteri számvevőségi I. osztályú főtanácsos kinevezése.	108
62. A Földművelésügyi Minisztérium földbirtokrendezési szolgálatához okleveles mérnökök kinevezése.	108
63. A jóvátételi szállítások kiegyenlítésére szolgáló hitelre vonatkozó előterjesztés, továbbá a szolgálati jogviszonyból eredő követelések teljesítésének szabályozásáról, valamint az iparoktatási főigazgatóról szóló rendelet tervezetének levétele a napirendről.	108
64. Az Iparügyi Minisztériumhoz miniszteri osztálytanácsos kinevezése.	109
65. Az Iparügyi Minisztériumhoz munkaügyi főtanácsosok kinevezése és képzés alóli felmentése.	109
66. Az Iparügyi Minisztériumhoz számvevőségi igazgató és öt további tisztviselő kinevezése.	109
67. A Csepeli Üveggyár Rt. árainak megállapítása.	110
68. A szabadalomért fizetett évi díjakról szóló rendelet módosítása.	110
69. A Belkereskedelmi Igazgatóság felállítása.	110
70. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz miniszteri számvizsgáló kinevezése.	111
71. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz miniszteri osztálytanácsos kinevezése.	111
72. A Magyar Külkereskedelmi Igazgatósághoz főfelügyelő kinevezése.	111
73. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz két miniszteri segédtitkár kinevezése.	111

Napirendi pontok jegyzéke

74. A Magyar Külkereskedelmi Igazgatósághoz külkereskedelmi felügyelő kinevezése.	111
75. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz I. osztályú irodatiszt kinevezése.	111
76. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz miniszteri osztálytanácsos kinevezése.	111
77. A Magyar Külkereskedelmi Igazgatósághoz külkereskedelmi igazgatósági felügyelő kinevezése.	112
78. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz miniszteri segédtitkár kinevezése.	112
79. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz miniszteri titkár kinevezése.	112
80. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz műszaki tiszt kinevezése.	112
81. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumnál két személy képesítési kellékek megléte alóli felmentése és miniszteri osztálytanácsossá, illetve fogalmazóvá való kinevezése.	112
82. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz miniszteri titkár kinevezése.	112
83. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz öt előadó kinevezése.	112
84. A Magyar Külkereskedelmi Igazgatósághoz külkereskedelmi főfelügyelő kinevezése.	113
85. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz számvevőségi tisztviselő kinevezése.	113
86. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz miniszteri fogalmazó kinevezése.	113
87. Romániába külkereskedelmi delegáció küldésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	113
88. A népiskolai tanítói (tanítónői) oklevél értékelése.	113
89. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztériumhoz tanügyi előadó kinevezése.	114
90. Szakelőadó kinevezése a Vallás- és közoktatásügyi Minisztériumhoz.	114
91. A Budapesti Állami Tanítóképző Intézetnél négy tanár előléptetése.	114
92. Egy előadó előléptetése a Vallás- és közoktatásügyi Minisztériumnál.	114
93. A debreceni tankerületi főigazgató kinevezése.	114

Napirendi pontok jegyzéke

94. Dr. Rosenthal Jenő egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	114
95. Dr. Sümei István egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	115
96. Dr. Fekete Sándor egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	115
97. Több tisztviselő előléptetése a Vallás- és közoktatásügyi Minisztériumnál.	115
98. Dr. Hetényi Géza egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	115
99. Dr. Hajós Károly egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	115
100. Egy előadó előléptetése a Vallás- és közoktatásügyi Minisztériumnál.	116
101. A Pázmány Péter Tudományegyetem egyik magántanárának kinevezése intézeti tanárrá.	116
102. A Műemlékek Országos Bizottságánál szolgálatot teljesítő al- tisztt előléptetésére tett javaslat levétele a napirendről.	116
103. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem nyomdászának kinevezése.	116
104. A pécsi tanfelügyelőség tanügyi segédfogalmazójának kineve- zése.	117
105. Az Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ két mun- katársának kinevezése.	117
106. Tanügyi tanácsos, tanár és két irodatiszt előléptetése.	117
107. Miniszteri tanácsos kinevezése a Vallás- és közoktatásügyi Mi- nisztériumhoz.	117
108. Nyolc korábban elbocsátott tanító jóvátétele és kinevezése.	117
109. Állami polgári iskolai igazgató előléptetése.	117
110. Állami polgári iskolai igazgató előléptetése.	118
111. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem se- gédfogalmazójának előléptetése.	118
112. A Pázmány Péter Tudományegyetem főtanácsosának előlépte- tése.	118
113. Vallás- és közoktatásügyi Minisztériumhoz beosztott tanítónő előléptetése.	118
114. Vallás- és közoktatásügyi Minisztériumhoz beosztott gimnázi- umi tanárnő előléptetése.	118
115. Tamási Áron által vezetett filmes bizottság meghívása Romá- niába.	118
116. A kormány törvényi felhatalmazása rendeletek kiadására.	119

Napirendi pontok jegyzéke

117. Az Országos Gyűjtőfogházhoz titkár kinevezése.	120
118. Az Igazságügyminisztériumhoz három számvevőségi főtanácsos kinevezése.	120
119. Törvényszéki tanácselnök kinevezése.	120
120. Egy volt fegyőr özvegyének nyugellátása.	121
121. Egy volt büntetőintézeti titkár özvegyének nyugellátása. . . .	121
122. Váci fegyrintézet volt református lelkészének nyugellátása, korábbi sérelmének jóvátétele.	121
123. A hartai országos büntetőintézet igazgatójának kinevezése. . .	121
124. A veszprémi járásbíróóság irodafőtisztjének jóvátételével kapcsolatos igény elutasítása.	121
125. Az ócsai járásbíró korábbi sérelmeinek jóvátétele, özvegyének nyugellátása.	121
126. A szécsényi járásbíró korábbi sérelmeinek jóvátétele, özvegyének nyugellátása.	121
127. A budapesti törvényszékhez irodaigazgató kinevezése.	121
128. A Honvédelmi Minisztérium miniszteri tanácsosának és két további tisztviselőjének kinevezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	122
129. A Honvédelmi Minisztériumhoz miniszteri osztálytanácsos kinevezése.	122
130. A Honvédelmi Minisztérium segédhivatali főigazgatójának előléptetése és nyugdíjazása.	122
131. Egy nyugállományú hadbiztos ezredes kinevezése nyugállományú hadbiztos vezérőrnaggyá.	122
132. A hadifogságból hazatérő volt hivatásos katonák őrizetbe vétele, továbbá a lefokozott katonák honvédségi ellátására vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	122
133. A honvédelmi tárca 1946. január havi pénzsükséglete.	122
134. Közegészségügyi bizottságok felállítása.	123
135. A kisbéri és a szőnyi állami kórház felállítása.	123
136. A budakeszi Erzsébet Királyné Szanatórium államsegélye. . .	124
137. Az Országos Közegészségügyi Intézetnél hét személy előléptetése.	124
138. A Népjóléti Minisztériumnál egy tisztviselő előléptetése. . . .	124
139. A Közszolgálati Betegellátás tisztviselőinek előléptetése. . . .	124
140. A Népjóléti Minisztérium két tisztviselőjének előléptetése. . .	124
141. Az állami hadigondozási gyógyintézetek helyreállításának hitelesítése.	124
142. A Közellátásügyi Minisztériumhoz három tisztviselő kinevezése.	125

Napirendi pontok jegyzéke

143. A Közellátásügyi Minisztériumhoz két közellátási tanácsos ki- nevezése.	125
144. A kenyér árkülönbözetének kiegyenlítésére vonatkozó bejelen- tés áttétele a Gazdasági Főtanácshoz.	125
[5.] 88. 1946. február 15.	127
[1] Bejelentések: a kormány valamelyik tagja legyen jelen a parlament ülésén; a soron következő jóvátételi tárgyalások előtt a miniszterek folytassanak egyeztető tárgyalásokat egymás között.	127
[2] 1. A hazahozatali kormánybiztos utazása Svájcba.	128
[3] 2. Hitel, illetve póthitel a Hazahozatali Kormánybiztosság részére.	128
[4] 3. Az Új Magyarország című folyóirat segélye.	128
[5] 4. A Jóvátételi Hivatal berendezésének költségei.	129
[6] 5. Miniszteri tanácsosi cím adományozása az Igazságügy- minisztérium segédhivatali főigazgatójának.	129
[7] 6. Kölcsön engedélyezése a Fővárosi Közmunkák Tanácsá- nak.	129
[8] 7. Hitel a Legfőbb Állami számvevőszék épületének helyre- állítására.	129
[9] 8. A Köztársasági Elnök Hivatalának, valamint az elnöki lakosztálynak a helyreállítására tett javaslat levétele a napi- rendről.	130
[10] 9. Dr. Eröss János ny. főispánnak a Jóvátételi Hivatal veze- tőjévé való kinevezése.	130
[11] 10. Segély az Iparművészeti Múzeum részére régiségek vá- sárlására.	130
[12] 11. Gazdasági Főtanács rendelet-kibocsátási jogáról szóló rendelet módosítása.	131
[13] 12. A politikai államtitkárok, főispánok, kormánybiztosok felmentése és megerősítése.	131
[14] 13. A Biokémiai Intézet és a Természettudományi Akadé- mia segélye.	131
[15] 14. A külügyminiszter felhatalmazása a magyar–csehszlo- vák lakosságcsere ügyében készült megállapodás aláírására.	132
[16] 15. A miniszterelnök személyes részvétele a medvei Duna- híd felavatásánál.	132
[17] 16. A csehszlovák kormányküldöttség magyarországi foga- dása.	133

Napirendi pontok jegyzéke

[18] 17. Közellátásügyi Minisztérium korábban tárgyalt személyügyi előterjesztésének levétele a napirendről.	133
[19] 18. Bankhitel engedélyezése terményfelvásárlásra.	133
[20] 19. Javaslat 300 amerikai katonai teherautó megvásárlására.	134
[21] 20. Sertésfelvásárlási hitel szovjet jóvátétel céljára.	134
[22] 21. Javaslat a megyei és városi törvényhatóságok által 1946. évre kivethető útdadó és községi közmunkaváltság mértékének megállapítására.	134
[23] 22. Három tisztviselő kinevezése a Közlekedésügyi Minisztériumhoz.	135
[24] 23. Négy légitársasági szakember kiküldése Angliába egy nemzetközi légitársasági értekezletre.	135
[25] 24. Hitel a Buda és Pest közötti hidak újjáépítésére.	135
[26] 25. Hitel a Margit híd roncsainak kiemelésére.	135
[27] 26. Hitel a felrobbantott vidéki hidak roncskiemelésére és helyreállítási munkálataira.	136
[28] 27. Póthitel a Vörös Hadsereg által szorgalmazott dunántúli hídépítésekre.	136
[29] 28. A medvei híd roncskiemelési és újjáépítési munkáinak 1946 február havi hitele.	137
[30] 29. Hitel a Magyar Dunántúli Villamossági Rt. ügyvitelében felmerült hiányok fedezésére.	137
[31] 30. Államkölcsön az Első Dunagőzhajózási Társaság részére.	137
[32] 31. Az Újjáépítési Minisztériumhoz nyolc tisztviselő kinevezése.	137
[33] 32. Az Újjáépítési Minisztériumhoz miniszteri osztálytanácsos kinevezése.	138
[34] 33. Az Újjáépítési Minisztériumhoz miniszteri tanácsos kinevezése.	138
[35] 34. A debreceni református Nagytemplom helyreállításának hitele.	138
[36] 35. Az Újjáépítési Minisztérium ügykörének újbóli megállapítása.	139
[37] 36. Öt külügyminisztériumi tisztviselő korábbi sérelmének jóvátétele.	139
[38] 37. A diplomata-útlevelek kiállítása tárgyában tett külügyminiszteri előterjesztés levétele a napirendről.	140
[39] 38. A Külügyminisztérium öt számvevőségi tisztviselőjének előléptetése.	140

Napirendi pontok jegyzéke

[40] 39. A Külügyminisztérium öt fogalmazó, hat igazgatási és tizenegy irodasegéd-tiszt kinevezése.	140
[41] 40. A Külügyminisztérium számvevő-ségi igazgatójának kinevezése.	141
[42] 41. Hitel a Szövetségi Ellenőrző Bizottság Gazdasági Hivatalának január havi túlkiadására.	141
[43] 42. Pártközi értekezlet állásfoglalásának kérése a párizsi követ személyének kijelölésével kapcsolatban.	141
[44] 43. Külügyminiszteri bejelentés a Szövetséges Ellenőrző Bizottság Magyar Gazdasági Hivatalának tisztviselői ellen indított gazdasági rendőrségi eljárás ügyében.	141
[45] 44. Egy belügyminisztériumi miniszteri tanácsos korábbi sérelmeinek jóvátétele, kinevezése.	142
[46] 45. Három volt rendőr korábbi sérelmeinek jóvátétele ügyében tett előterjesztés levétele a napirendről.	142
[47] 46. A honvédelem érdekeit veszélyeztető vallásos szektákat feloszlató korábbi rendelet hatályon kívül helyezése, illetve a szekták működését szabályozó rendelet módosítása.	143
[48] 47. A magyarországi németek kitelepítésére szolgáló hitel engedélyezése.	143
[49] 48. Hitel a Közigazgatási Bíróság elhelyezésére szolgáló épületek helyreállítására.	143
[50] 49. Egy rendőrorvos korábbi sérelmeinek jóvátétele.	144
[51] 50. A Pénzügyminisztérium előterjesztése új kincstári jegy-kölcsön felvételéről, a kamatok csökkentésére vonatkozó pénzügyminiszteri javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása.	144
[52] 51. Hitel a Köztársasági Elnök Hivatala részére.	145
[53] 52. Az Országos Központi Hitelszövetkezet veszteségeinek kiegyenlítésére vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	145
[54] 53. A mesterséges édesítőszer engedély-illetékének felemelése.	145
[55] 54. A földadónak búzában való kivetését és lerovását szabályozó rendelet módosítása.	146
[56] 55. Bejelentés az önkormányzati testületek 1945. évi állami támogatása ügyében.	146
[57] 56. A Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet kölcsöne.	147
[58] 57. A miniszterelnök, a miniszterek és az államtitkárok működési pótléka.	147

Napirendi pontok jegyzéke

[59] 58. A közszolgálati alkalmazottak illetményeinek újabb megállapítására vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	147
[60] 59. A közszolgálati alkalmazottak belföldi hivatalos kiküldetése és átköltözködése alkalmával felszámítható napidíjak újabb megállapítása.	148
[61] 60. Szőlészeti és borászati felügyelők, valamint pincekezelők és műszaki altisztek kinevezése.	148
[62] 61. Egy állami ipariskolai főműhely-oktató előléptetése.	148
[63] 62. A románmagyar áruforgalmi megállapodás.	148
[64] 63. Hivatalos minőségben külföldön külkereskedelmi vonatkozású tárgyalásokat folytató különböző kiküldöttek útbagazítása.	149
[65] 64. A készbőráru - és lábbeliforgalom szabályozása.	149
[66] 65. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz irodatiszt kinevezése.	150
[67] 66. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz miniszteri tanácsos kinevezése.	150
[68] 67. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium beszerzési csoportjának kölcsöne.	150
[69] 68. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium irodagép szükséglete tárgyában készített előterjesztés levétele a napirendről.	150
[70] 69. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium javaslata a mezőgazdasági szövetkezetek központi felügyeletéről és ellenőrzéséről, valamint eredményes működésük biztosításáról szóló törvényjavaslat Nemzetgyűlés elé terjesztésének elhalasztása, pártközi értekezlet elé utalása üggyében.	151
[71] 70. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem „II. sz. vezetékes híradástechnikai” tanszékének megszervezése.	151
[72] 71. A Szegedi Tudományegyetem matematikai és természettudományi karán általános és fizikai kémia tanszék szervezése.	151
[73] 72. Az egyetemi jog- és államtudományi karok tanulmányi- és vizsgarendjének, valamint a doktori szigorlatnak a szabályozására vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	152
[74] 73. Egy gimnáziumi testnevelő tanárnak a VI. fizetési osztályba való előléptetése.	152
[75] 74. Dr. Bisztray Gyula egyetemi ny. rendes tanár közszolgálati idejének beszámítása.	152

[76] 75. Nyolc volt községi tanító korábbi sérelmeinek jóvátétele, illetve özvegyeik nyugellátása.	153
[77] 76. Egy népiskolai igazgató előléptetése.	153
[78] 77. A Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karának bőr- és nemikórtani tanszékén megüresedett állások betöltése.	153
[79] 78. Javaslat a tartásdíjak és más hasonló szolgáltatások meghatározásának módjáról.	153
[80] 79. Igazságügyminisztérium javaslatai az árvízveszély elleni védekezés érdekében szükséges büntetőjogi rendelkezésekről; továbbá a rögtönbíráskodás újabb kiterjesztése és kihirdetése tárgyában.	153
[81] 80. Az egységes bírói és ügyvédi vizsgára bocsátáshoz szükséges joggyakorlat mértékének meghatározása.	154
[82] 81. A büntetőjogi értékhatárok, a pénzbüntetés és pénzbírságok újabb felemelése.	154
[83] 82. Igazságügyminisztérium előterjesztése a köztisztviselői, közjegyzői, ügyvédi és honvédségi esküforma, illetve fogalom meghatározása tárgyában.	154
[84] 83. Igazságügyminisztérium előterjesztése a munkáltató és a gazdasági vagy háztartási munkavállaló között létrejött szolgálati szerződésből eredő követelések érvényesítése ügyében.	155
[85] 84. Honvédelmi Minisztérium előterjesztése a hadbírák kiegészítése tárgyában.	155
[86] 85. Kéry Kálmán előléptetése tárgyában készített honvédelmi minisztériumi előterjesztés levétele a napirendről. . . .	155
[87] 86. Javaslat a háború idejére szóló honvéd büntetőjogi eljárási rendelkezések megszüntetésére, továbbá a honvéd igazságügyi szervezet módosítására.	156
[88] 87. A honvédségi ellátást érintő egyes kérdések szabályozásáról szóló előterjesztés levétele a napirendről.	156
[89] 88. Az 1924. évfolyam egy részének katonai szolgálatra való igénybevétele tárgyában készített törvényjavaslat visszavonása.	156
[90] 89. Dr. Ráth A. Zoltán elme- és ideggyógyász igazgató főorvos előléptetése.	157
[91] 90. Békés vármegye tiszti főorvosának kinevezése.	157
[92] 91. Egy védőnő kinevezése.	157

Napirendi pontok jegyzéke

[93] 92. Népjóléti Minisztérium javaslata két személy képzési kellékek megléte alóli felmentésére és minisztériumi segédfoglalmazókénti alkalmazására.	157
[94] 93. Forgótöke kölcsön az Országos Családpénztár részére.	157
[95] 94. Államsegély az Újságírók Szanatórium Egyesülete részére.	157
[96] 95. Az OTBA által nyújtott temetési segélyek szabályozása.	158
[97] 96. Hozzájárulás az állami gyermekmenhelyek felszerelésének kiegészítésére, valamint cipő- és ruhaellátására.	158
[98] 97. Az állami gyermekmenhelyek cipőszükségletének biztosítása.	158
[99] 98. A szombathelyi állami gyermekmenhely igazgató főorvosának előléptetése.	159
[100] 99. Egy gyermekmenhelyi főgondozó és felügyelő nyugellátása.	159
[101] 100. Egy intézeti orvos közegészségügyi felügyelővé és tisztiorvossá való kinevezése.	159
[102] 101. Dr. Doleschall Frigyesnek, a Budapest XIII. kerületében működő Elme- és Ideggyógyintézet igazgató főorvosának előléptetése.	159
[103] 102. Hitel a Népjóléti Minisztérium részbeni elhelyezésére szolgáló épület átalakítására.	159
[104] 103. Államsegély a miskolci közkórház részére.	160
[6.] 89. 1946. február 22.	168
[1] Tájékoztatás az Egyesült Államok által nyújtott 10 millió dolláros kölcsönről.	168
[2] 1. Dr. Hám Tibor soproni főispán felmentése, és Kóczán István Sopron vármegye és Sopron törvényhatósági jogú város főispánjává történő kinevezése.	169
[3] 2. Dr. Gulácsy György belügyi államtitkár felmentése, illetve Dulin Jenő belügyi államtitkárrá való kinevezése.	169
[4] 3. A külföldről érkező adományok szétosztásának költségei.	169
[5] 4. Rákosi Mátyás államminiszter gépkocsi vásárlása.	171
[6] 5. A szovjet-magyar gazdasági tárgyalásokat lebonyolító bizottság kiegészítése.	171
[7] 6. A Miniszterelnökség írógépbeszerzésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	172
[8] 7. Egy miniszterelnökségi szakaltiszt előléptetése.	172
[9] 8. Egy miniszterelnökségi szakaltiszt előléptetése.	172

[10] 9. Egy váci járásbírósi altiszt korábbi sérelmeinek jóvátétele, özvegyének nyugdíja.	172
[11] 10. Egy járásbírósi irodaigazgató özvegyének kegydíja.	172
[12] 11. Egy törvényszéki fogházór özvegyének kegydíja.	172
[13] 12. A kisajátítási jogot szabályozó rendelkezések kiegészítése.	173
[14] 13. Törvényjavaslat a volt rendi megkülönböztetésekből eredő egyes házassági, vagyonjogi és öröklési szabályok megszüntetéséről.	173
[15] 14. Egy honvédségi személy jóvátétele.	173
[16] 15. Egy honvédségi személy jóvátétele.	174
[17] 16. Egy honvédségi személy jóvátétele.	174
[18] 17. Egy honvédségi személy jóvátétele.	174
[19] 18. Egy honvédségi személy jóvátétele.	174
[20] 19. Egy honvédségi személy jóvátétele.	174
[21] 20. Egy honvédségi személy jóvátétele.	174
[22] 21. Egy honvédségi személy jóvátétele.	174
[23] 22. Egy honvédségi személy jóvátétele.	174
[24] 23. Egy honvédségi személy jóvátétele.	174
[25] 24. Néhai Cserneczky Béla és néhai Jáky József vezérőrnagy elöléptetésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	175
[26] 25. Döntés a honvédség létszámcsökkentéséről és a honvédségi nyugdíjazások elkészítéséről.	175
[27] 26. Vita a honvédségi ellátást érintő egyes kérdések szabályozásáról, a kérdés levétele a napirendről.	176
[28] 27. Tájékoztató a honvédség súlyos anyagi helyzetéről.	176
[29] 28. A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület kölcsöne.	177
[30] 29. Egy debreceni Hadigondozó Gyógyintézet létesítésére tett javaslat levétele a napirendről.	177
[31] 30. A zsidótörvények kapcsán elvesztett személyi gyógyszerári jogosítványokról szóló rendelet kiegészítése és módosítása.	178
[32] 31. Az Országos Szociálpolitikai Intézet hitele.	179
[33] 32. Hitel a Népjóléti Minisztérium gépkocsiszínének kialakítására.	179
[34] 33. A munkások családi pótlékának újbóli megállapítása.	179
[35] 34. A Közellátásügyi Minisztérium rendelete a tej és tejtermékek forgalmának és felhasználásának újabb szabályozásáról.	180
[36] 35. A Közellátásügyi Minisztérium hitele árucseré céljára.	180

Napirendi pontok jegyzéke

[37] 36. Rendelet a központi fűtésberendezések helyreállításáról.	181
[38] 37. A Balatoni Hajózási Rt. hitele.	181
[39] 38. A Kossuth híd felavatásával kapcsolatos ünnepség költségei.	181
[40] 39. Vogl Hugó MÁV alkalmazott és társai korábbi sérelmeinek jóvátétele.	181
[41] 40. Párkánynána állomáson szolgálatot ellátó MÁV főintéző költségeinek megtérítése.	182
[42] 41. Egy MÁV munkás özvegyének kegydíjban részesítése.	182
[43] 42. Egy MÁV főellenőr özvegyének kegydíja.	182
[44] 43. Az Államépítészeti Hivatal székházának helyreállítási költségei.	182
[45] 44. Egy nyugalmazott postaaltiszt özvegyének kegydíja.	182
[46] 45. Hitel gépjármű-benzin vásárlására és tárolására.	182
[47] 46. A törvényhatóságok közúti alapjának kölcsönével kapcsolatos javaslat áttétele a Gazdasági Főtanácshoz.	183
[48] 47. Az IBUSZ Rt. államkölcsöne.	183
[49] 48. A közutakon szolgálatot teljesítő útörök lábbelivel való ellátása.	183
[50] 49. A Magyar Országos Gépkocsi Üzem Rt. létesítése.	183
[51] 50. Dr. Szondy Viktor, dr. Kvassay László és Rosthy-Forgács Ferenc rendkívüli követi és meghatalmazott miniszteri címmel, továbbá Vájlok Sándor miniszteri osztálytanácsosi címmel való kitüntetése.	184
[52] 51. Bejelentés a Magyar Köztársaság angol és francia nyelven való megnevezéséről.	185
[53] 52. A Külföldre Hurcolt Magyar Nemzeti Javak Hazahozatali Kormánybiztosságának felszámolása.	185
[54] 53. A csehszlovák delegáció budapesti tartózkodásának költségei.	186
[55] 54. A szlovákiai magyaroknak Morvaországba történő telepítéséről írt prágai cikk ismertetése.	187
[56] 55. A vidéki hitelszövetkezetnél folyószámlabetét elhelyezésére vonatkozó előterjesztésnek a Gazdasági Főtanács elé utalása.	188
[57] 56. Rendelet a záloglevelekkel és kötvényekkel kapcsolatos közzétételi kötelezettség ideiglenes felfüggesztéséről.	188
[58] 57. A közszolgálati alkalmazottak illetményeinek újabb szabályozása.	188

[59] 58. Újabb kincstári jegy kölcsön felvétele a belső állami élet rendezésével kapcsolatos pénzszükséglet fedezésére.	189
[60] 59. Egyes pénzkövetelések adópengőben való meghatározásáról szóló rendelet kiegészítése.	189
[61] 60. Az adópengőnek a pengőhöz való értékviszonyát kifejező jelzőszám közzététele.	190
[62] 61. Hozzájárulás Magyarország és a Brit Egyesült Királyság közötti ideiglenes átutalási megállapodáshoz.	190
[63] 62. A szovjet hivatalos szervek vezetőinek a magyar ünnepekre való meghívása.	191
[64] 63. Tanulmányút a Szovjetunióba a tenyész- és haszonállatok mesterséges megtermékenyítésével kapcsolatban.	191
[65] 64. Egy földművelésügyi miniszteri tanácsos előléptetésére tett javaslat levétele a napirendről.	192
[66] 65. Az állami pincegazdaságok must-vásárlási hiteligényére, a sertéspestis elleni szérumtermelés feltételeinek biztosítására és a Magyar Szőlősgazdák Országos Borértékesítő Szövetkezetének must-vásárlási hiteligényére tett javaslat levétele a napirendről.	192
[67] 66. A földművelésügyi miniszter által a kitelepített német lakosság hátrahagyott ingatlanainak hasznosítása, továbbá az Országos Telepítésügyi Kormánybiztos kinevezése és hatásköre tárgyában tett javaslat levétele a napirendről.	192
[68] 67. Rendelettervezet a természetes vizek halászatának előmozdításáról.	193
[69] 68. A kecskeméti Platter-féle konzervgyár és gyártelepnek az Egységes Munkás-Paraszt Termelő Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet részére történő bérbeadása.	193
[70] 69. A MÁVAG egyik volt munkatársának jóvátétele és nyugdíjazása.	193
[71] 70. Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökhelyettesének kinevezése.	193
[72] 71. A szövetkezeti központok hatáskörének megállapításáról készített javaslat levétele a napirendről.	194
[73] 72. A Külkereskedelmi Igazgatóság pozsonyi kirendeltsége által használt bútorok hazaszállítása.	194
[74] 73. A Lengyelországba utazó magyar delegáció személyi összetételének megváltoztatása.	194
[75] 74. Bulla Béla szolgálati idejének beszámításával, Bárczi Gézának a budapesti egyetemre való áthelyezésével, egy magyar népryelvtudományi tanszék felállításával, a pécsi	

Napirendi pontok jegyzéke

egyetemen megszünt tanszékek visszaállításával kapcsolatos javaslatok levétele a napirendről.	195
[76] 75. Dr. Hatvani János vallás- és közoktatásügyi miniszteri- umi miniszteri fogalmazó korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása.	196
[77] 76. A vallás- és közoktatásügyi miniszter javaslata alapján döntés egy tanárnak miniszteri osztálytanácsossá való kine- vezéséről.	196
[78] 77. A Magyar Írók Szövetsége székházának tatarozására vonatkozó segéllyel kapcsolatos javaslat levétele a napirend- ről.	196
[7.] 90. 1946. február 28.	203
1. A közalkalmazottak létszámcsökkentésével kapcsolatos kor- mányzati teendők ismertetése.	203
2. Vita a jóvátételi kötelezettség határidőre történő teljesítésé- vel kapcsolatos feladatokról.	204
[8.] 91. 1946. március 1.	223
1. Dr. Kárász Artúrnak a békeszerződéssel kapcsolatos gazda- sági fődelegátusi megbízatására tett külügyminiszteri javas- lat levétele a napirendről.	223
2. Az Országos Telepítési Kormánybiztosság felállítására vo- natkozó javaslat levétele a napirendről.	224
3. A washingtoni követ felhatalmazása az UNRRA által Ma- gyarországnak nyújtott 4 millió dolláros gyorssegélyre vo- natkozó egyezmény aláírására.	224
4. Hítel a Fővárosi Közmunkák Tanácsa részére.	225
5. Major Máté kinevezése a Fővárosi Közmunkák Tanácsához.	225
6. Hítel a Miniszterelnökség irodafelszereléseinek beszerzésé- re.	225
7. Kinevezés a Miniszterelnökség fogalmazási létszámába.	225
8. A háborús események következtében elvesztett vagy meg- semmisült telekkönyvi beadványok pótlása.	226
9. Egy járásbírói munkatárs korábbi sérelmeinek jóvátéte- le és nyugdíjazása.	226
10. A közalkalmazottak illetményeinek változásához igazodó ér- tékhatárok, szolgáltatások és díjak újabb szabályozása.	226
11. A honvédségi fehéreneműk és lábbelik beszerzésére vonatko- zó javaslat.	226
12. Egy volt honvéd özvegyének kegydíja.	227

Napirendi pontok jegyzéke

13. Határozat a Magyarország megsegítésére irányuló szervezett külföldi segélyakciók lebonyolításáról.	227
14. A bányanyugbér-felár szedése tárgyában készített javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása.	228
15. Hitel a fővárosi lakosság vidékre telepítésének támogatására.	228
16. A vállalati biztosítóintézeti pénztárak évi feleslegének áttutalása az Országos Társadalombiztosító Intézetnek.	228
17. Hitel a Népjóléti Minisztérium gépkocsijainak felszerelésére.	229
18. A közegészségügyi országos adatfelvétel nyomtatvány szükségletének költségei.	229
19. Az önellátók egyes élelmiszerfeleslegeinek igénybevétele céljából alakított elszámoltató bizottságok költségeinek hitele.	229
20. Hitel tojás felvásárlásra.	229
21. Hitel burgonya felvásárlásra.	230
22. Hitel az ipari és mezőgazdasági árucserforgalommal kapcsolatban februárban felmerült kiadásokra.	230
23. Átmeneti ellátmány folyósítása a Terményhivatal részére.	230
24. Rendelet a közellátás 1946/47. évi szükségletének biztosításáról, a beszolgáltatási kötelezettségről.	230
25. Hitel az Állami Gyermekmenhely helyreállítására.	231
26. A Budapesten és környékén lévő épületek tetőzetének és egyéb szerkezeti részeinek helyreállításáról szóló rendelet kiegészítése.	231
27. Vasúti tagbizottsági tárgyalásra delegáció kiküldése Prágába.	232
28. Hitel a Magyar Nemzeti Szabadkikötő és Tengerhajózási Vállalat részére.	232
29. A közúti híd- és kompvámszedési engedélyokiratokra vonatkozó előírások közhírré tétele.	232
30. A Tájékoztatásügyi Minisztérium berendezési és felszerelési tárgyainak beszerzésére tett javaslatának a Gazdasági Főtanács elé utalása.	232
31. A külföldre került magyar vagyontárgyak visszaszolgáltatásáról készített előterjesztés levétele a napirendről.	232
32. Hitel a moszkvai magyar követség felállítására.	233
33. Bejelentés a lengyel-magyar diplomáciai kapcsolat felvételéről, a varsói követ megbízatásáról.	233

Napirendi pontok jegyzéke

34. A Budapesten keresztülvezető légi-vonal amerikai használatának a Szövetséges Ellenőrző Bizottság elé utalása.	233
35. A német lakosság áttelepítésével kapcsolatos költségek megállapítása.	234
36. A vadásztársaságok alapszabályainak láttamoztatása.	234
37. A fasiszta politikai és katonai jellegű szervezetek feloszlátásáról szóló rendelet kiegészítésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	234
38. Hitel a főispánok személygépkocsi-beszerzésére.	234
39. A lezajlott nemzetgyűlési választások tényleges költségeinek folyósítása.	235
40. Egy önkormányzati munkatárs korábbi sérelmeinek jóvátétele, kinevezése irodafőtisztté.	235
40. Egy rendőr korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása.	235
42. Egy rendőr korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása.	235
43. A Magyar Nemzeti Bank felhatalmazása a Magyarország és az Egyesült Királyság közötti ideiglenes átutalási megállapodás megkötésére.	235
44. Egy tisztviselő kinevezése a Pénzügyminisztériumhoz.	236
45. A Dohánytermesztési Kísérleti Intézet és dohányjövédéki mintagazdaságok létesítése.	236
46. Kincstári jegykölcsön felvétele.	236
47. Hitel a vizitársulatok háborús kárainak helyreállítására.	236
48. Ártéri járulékelőleg engedélyezése.	237
49. Hitel az Országos Árvízvédelmi Kormánybiztosság részére.	237
50. Földbérleti szerződés kötése a Sokgyermekes Szegény Magyar Anyák Országos Szent István Fiúotthonával.	237
51. Az Agrártudományi Egyetem alkalmazottainak működési pótlékára vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	237
52. Az Agrártudományi Egyetem állatorvostudományi karán megüresedett gyógyszer-tani és méreg-tani tanszékre dr. Kovács Jenő tanár kinevezése.	238
53. Az Agrártudományi Egyetem egyes tanulmányi (felvételi, fegyelmi, doktorrá avatási) kérdéseinek szabályozása.	238
54. Dr. Szepeshelyi Andor egyetemi magántanárnak az Agrártudományi Egyetem állatorvostudományi karára nyilvános rendes tanárrá való kinevezése.	238
55. A tenyésztés és haszonállatok mesterséges megtermékenyítése ügyében a Szovjetunióba tervezett tanulmányútra vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	238
56. Hitel a Pénzügyminisztériumi Központ épületének helyreállítására.	238

Napirendi pontok jegyzéke

57. Egy személy kinevezése az Iparügyi Minisztériumhoz.	239
58. Egy MÁVAG intéző korábbi sérelmeinek jóvátétele.	239
59. A szabadpályán működő értelmiségi foglalkozásúak (iparosok, kereskedők) igazolási eljárás alá vonásáról szóló rendelet módosítása.	239
60. Rendelet a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ, mint szövetkezet, és a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja, mint szövetkezet eredményes működésének előmozdításáról.	239
61. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter feladatai a szövetkezetekkel kapcsolatban.	240
62. A kereskedelmi szakoktatási főigazgatói állás szervezése a Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumban.	241
63. A Szovjetunió részére bér munkában készített textilárúk szállítási határidejének meghosszabbítása.	241
64. Egy zalaegerszegi állami kereskedelmi középiskolai tanár, megbízott igazgató korábbi sérelmeinek jóvátétele és előléptetése.	241
65. A Külkereskedelmi Igazgatóság bukaresti kirendeltségének elhelyezésére vonatkozó javaslat áttétele a Gazdasági Főtanácshoz.	242
66. Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium egy munkatársának franciaországi kiutazására vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	242
67. Rendelet az állami népiskolai gondnokság megszüntetéséről.	242
68. Hitel a Pázmány Péter Tudományegyetem beszerzési csoportjának.	243
69. Egy polgári iskolai igazgató korábbi sérelmeinek jóvátétele és újbóli kinevezése.	243
70. Az Országos Köznevelési Tanács ügyvezető igazgatójának kiküldése Genfben a nemzetközi nevelésügyi konferencián való részvétel céljából.	243
71. A délszláv nemzetiségű magyar állampolgárok összeírása.	243
72. Határozat a nélkülözhető lovaknak a szovjet jóvátételre való azonnali átadásáról.	244
73. A jóvátétel teljesítésével kapcsolatban a Szovjetunióknak adott válasz elfogadása.	244
74. Póthitel Szakasits Árpád államminiszter részére személygépkocsi vásárlására.	245

Napirendi pontok jegyzéke

[9.] 92. 1946. március 7.	246
[1] Miniszterelnöki értékelés az ország politikai helyzetéről.	246
[2] 1. Döntés a pénzügyminiszter párizsi kiküldetéséről a 10 millió dolláros amerikai kölcsőnnel kapcsolatban.	249
[3] 2. Rendelet a Vitézi Rend vagyoni jogi ügyeinek ideiglenes rendezéséről.	250
[4] 3. Rendelet kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter ügykörébe tartozó iparigazolványok, iparendedélyek felülvizsgálatáról.	250
[5] 4. A pénzügyminiszter párizsi kiküldetésével kapcsolatos, a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter által tett újabb javaslat levétele a napirendről.	252
[6] 5. A békekonferencia gazdasági fődelegátusának személyére tett javaslat levétele a napirendről.	252
[7] 6. A jóvátétel teljesítésével kapcsolatos intézkedések megvitatása; hozzájárulás a kenyér árának felemeléséhez.	253
[8] 7. A vidéki törvényhatóságok illeték-szedését szabályozó kérdéseknek a Gazdasági Főtanács elé utalása.	254
[9] 8. A közellátásügyi miniszter bejelentése a minisztériumok beszerzési járműveivel történt visszaélésekről.	254
[10] 9. Az állami színházak és az Opera alkalmazottaival történő kollektív szerződés-kötés tárgyában készült javaslat áttétele a Gazdasági Főtanácshoz.	254
[10.] 93. 1946. március 8.	259
1. A tavaszi mezőgazdasági munkák beindítását illető javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása.	259
2. A földművelésügyi miniszter felkérése Földbirtokrendező Tanács tagjait illető útiköltség megtérítésére vonatkozó javaslat részletes előterjesztésére.	260
3. A Jóvátételi Hivatal 1946. március havi hitele.	261
4. Kéthly Anna londoni utazásával kapcsolatban felmerült költség megtérítése.	261
5. Az UNRRA-szállítmányok technikai átvételére Triesztbe utazó bizottság összeállítása.	262
6. A köztársasági elnök dologi kiadásaira és a Rendelkezési Alap költségeire kért összeg folyósításának a Gazdasági Főtanács elé utalása.	262
7. A Hazahozatali Kormánybiztosság póthitelének a Gazdasági Főtanács elé utalása.	262

8. Magyarország és a Szovjetunió által létrehozott polgári légi-forgalmi társaságra vonatkozó egyezmény elvi elfogadása.	263
9. A Biokémiai Intézet és a Természettudományi Akadémia március havi segélyezése.	265
10. Egy segédfogalmazó korábbi sérelmeinek jóvátétele és előléptetése.	265
11. A Legfőbb Állami Számvevőszék pénzigényeinek a Gazdasági Főtanács elé utalása.	265
12. Hitel a békeelőkészítés technikai jellegű kiadásaira.	265
13. A békeelőkészítés költségeivel kapcsolatos hitel ügyének a Gazdasági Főtanács elé utalása.	265
14. Hitel a Jóvátételi Hivatal és a Gazdasági Főtanács kiadásainak fedezésére.	266
15. Hitel a várbeli miniszterelnökségi épületek helyreállítási munkálataira.	266
16. A köztársasági elnöki hivatal főnökének, dr. Jékely Lászlónak közszolgálaton kívül töltött idejének beszámítása.	266
17. A külügyminiszter javaslata a konzuli illeték újabb felemelésére.	267
18. A békeelőkészítés statisztikai munkálatainak hitele.	267
19. Dr. Kállay Kristóf György stockholmi követségi titkár és Gyallay-Papp Domokos bukaresti követségi titkár részére az alkonzuli cím használatának engedélyezése.	267
20. Hitel a franciaországi korábbi magyar külképviseleti hatóságok felszámolásával, az ottani személyzet repatriálásával kapcsolatos költségekre.	268
21. Böhm Vilmos volt hadügyminiszter rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré való kinevezése.	268
22. Auer Pál párizsi követi kinevezésének levétele a napirendről.	268
23. Elvi hozzájárulás a budapesti francia követség felállításával kapcsolatos költségeknek magyar részről való vállalásához.	268
24. Tájékoztatás a 10 millió dolláros amerikai kölcsönből vásárolható gépjárművekről és más árucikkekről.	269
25. A magyar kormány nyilatkozata az Egyesült Nemzetekhez tartozó államok polgárainak a bányák államosításával kapcsolatos kártalanításáról.	269
26. A külügyminiszter kérése a békeelőkészítéssel kapcsolatos gazdasági fődelegátus kinevezését illetően.	270

Napirendi pontok jegyzéke

27. A külügyminiszter tiltakozása a csehszlovák–magyar egyezményvel kapcsolatban a Világosság című lapban megjelent két cikk ellen.	270
28. Külügyminiszteri bejelentés az elhurcolt magyar javak átvétele ügyében Andaházi-Kasnya Bélának az amerikai zónába történő kiutazásáról, ehhez a Szövetséges Ellenőrző Bizottság jóváhagyásának kikéréséről.	271
29. Hítel az egyetemi klinikák és bábaképző intézetek élelmszer ellátására.	272
30. A szerzetesrendi tanárok felvételének lehetővé tétele a Nem Állami Tanszemélyzet Országos Nyugdíjintézetébe. . . .	272
31. Hítel a köztársasági elnöki rezidenciának kijelölt Esterházy-palota helyreállítására.	272
32. A Magyar Állami Operaház és a Nemzeti Színház beszerzési csoportjának forgótőkekölsöne.	273
33. Az iskolai füzetek és tankönyvek papírszükségletének biztosítására tett előterjesztés levétele a napirendről.	273
34. Az Országos Szociálpolitikai Intézet felügyeletére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	274
35. Dr. Schusztér Gyula egyetemi tanársegéd korábbi sérelmeinek jóvátétele, nyugdíjának megállapítása.	274
36. Dr. Doktor Sándor volt bábaképző intézeti igazgató korábbi sérelmeinek jóvátétele, özvegyének nyugdíja.	274
37. Dr. Turóczi-Trostler József egyetemi nyilvános rendes tanár korábbi sérelmeinek jóvátétele, szolgálati idejének megállapítása.	275
38. Határozat egy nyíregyházi evangélikus leánygimnáziumi vallásstanár korábbi sérelmeinek jóvátételéről és kinevezéséről.	275
39. Dr. Horányi Béla klinikai adjunktus kinevezése a Pázmány Péter Tudományegyetemre egyetemi nyilvános rendes tanárrá.	275
40. Dr. Rauss Károly egyetemi magántanár kinevezése a Pécsi Tudományegyetem orvostudományi karára egyetemi nyilvános rendes tanárává.	276
41. A Pécsi Tudományegyetem orvostudományi karára dr. Burg Ete egyetemi címzetes rendkívüli tanár helyett Lajos László egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése. . .	276
42. Dr. Kukán Ferenc egyetemi nyilvános rendes tanárrá történő kinevezésének levétele a napirendről.	276

Napirendi pontok jegyzéke

43. Dr. Földvári Ferenc egyetemi magántanárnak a Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karára egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése. 277
44. Egy állami gimnáziumi tanár korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása. 278
45. Dr. Paiker Gézának, a Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium miniszteri tanácsosának svédországi kiküldetése a kulturális kapcsolatok újra felvétele céljából. 278
46. Egy állami tanítóképző intézeti tanár korábbi sérelmeinek jóvátétele, özvegyének nyugdíj-ellátása. 278
47. Döntés a zsidótörvények és rendeletek hatályon kívül helyezéséről szóló rendelet módosításáról, valamint a demokratikus államrend és a köztársaság büntetőjogi védelméről szóló törvényjavaslat egy részének megfogalmazásáról. 278
48. Döntés az egyes értékpapírok megsemmisítéséről szóló rendelet újabb kiegészítéséről. 279
49. Határozat a Honvédelmi Minisztérium irodafőtisztjének korábbi sérelmeivel kapcsolatos jóvátételéről és segédhivatali főigazgatóvá való kinevezéséről. 279
50. Néhai Zay Elemér százados korábbi sérelmeinek jóvátétele és vezérőrnaggyá történő kinevezése. 280
51. Hozzájárulás a dologi honvédelmi szolgáltatások igénybevételének feloldásáról szóló rendelet közzétételéhez. 280
52. A Közellátásügyi Minisztérium elhelyezéséről hozott lakáshivatali határozat végrehajtásának felfüggesztése. 280
53. A Budapest élelmiszerellátásával kapcsolatos kérdéseknek pártközi értekezlet elé utalása. 281
54. Hitel a csehszlovák jóvátételi előszállításokra. 281
55. A Közellátásügyi Minisztérium póthitele terményfelvásárlási célra. 282
56. A Népjóléti Minisztérium hitele menekültügyi kiadásokra. 282
57. A vasúti járművek gyártásának és javításának meggyorsítása érdekében tárcaközi bizottság felállításáról szóló rendelet módosítása és kiegészítése. 282
58. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter és a közlekedésügyi miniszter ügykörének elhatárolása. 282
59. A vasúti kártérítési kötelezettségekről szóló rendelet módosítása. 283
60. Az Első Dunagőzhajózási Társaság államkölcsöne. 283
61. Államkölcsön a Ferenc Csatorna Rt. 1946. február havi pénzszükségletére. 283

Napirendi pontok jegyzéke

62. Egy volt postaaltiszt özvegyének kegydíja.	284
63. Kölcsön a postaszemélyzet tüzelőanyaggal való ellátására. . .	284
64. Egy volt postaaltiszt özvegyének kegydíja.	284
65. Hitel a rendőrség részére gépkocsik vásárlására.	284
66. Hitel a köztársasági elnök személyi biztonságával kapcsola- tos kiadásokra.	284
67. Az államrendőrség tagjainak pótdíja.	285
68. Határozat a Postatakarékpénztár három dolgozójának ko- rábbi sérelmeivel kapcsolatos jóvátételről és kinevezésük- ről, illetve nyugdíjazásukról.	285
69. A Mezőgazdasági Szakoktatási Tanács szervezéséről szóló rendelet kiegészítése.	286
70. Hitel az Országos Árvízvédelmi Kormánybiztosság részére. . .	286
71. Hitel az Országos Erdei Alap kezelésében lévő házingatlan- nok helyreállítására.	286
72. A Szovjetunióknak teljesített mezőgazdasági jóvátételi szállí- tás hitele.	286
73. Rendelet a Vörös Hadsereg által hadizsákmányként kezelt vetőmagkészletnek a zárlat megszűnése utáni hasznosításá- ról.	287
74. Tisztviselő kinevezése a Földművelésügyi Minisztériumhoz. . .	287
75. Egy erdőmérnök kinevezése a Földművelésügyi Minisztéri- umhoz.	287
76. Döntés a földművelésügyi tárcát érintő gazdasági főtanácsi tárgysorozatoknak a tárca részére történő megküldéséről. . .	288
77. A bányák és egyéb iparvállalatok pénzügyi támogatása.	288
78. Az Országos Villamosművek Rt. államkölcsönének levétele a napirendről.	288
79. Egy iparügyi minisztériumi altiszt özvegyének kegydíja. . . .	289
80. A kereskedelmi középiskolai tanulók ösztöndíjával kapcsola- tos hitelkérelem levétele a napirendről.	289
[11.] 94. 1946. március 14.	290
[1] A miniszterelnök tájékoztatója a belpolitikai válság megol- dásáról.	290
[2] 1. Hitel a Miniszterelnökség részére bútorok beszerzésére. . .	291
[3] 2. A Központi Statisztikai Hivatal hitele a hadi és polgári gondozottak összeírására.	291
[4] 3. A Magyar Közigazgatási Bírósághoz tanácsjegyző kine- vezése.	292

Napirendi pontok jegyzéke

[5] 4. A zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok felszámolása, illetve a baloldali magatartásuk miatt kárt szenvedettek kártalanítására vonatkozó rendelkezések módosítása és kiegészítése.	292
[6] 5. Hitel a román művészeti bizottság fogadásának költségeire.	292
[7] 6. Az Új Magyarország című hetilap hitele.	292
[8] 7. Dr. Antalfy Manó budapesti büntető törvényszéki másodelnök szolgálaton kívül töltött idejének nyugdíjába való beszámítása.	293
[9] 8. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsánál alkalmazottak élelmezési váltáságra.	293
[10] 9. Kölcsön a Fővárosi Közmunkák Tanácsának személyi járandóságokra és dologi kiadásokra.	293
[11] 10. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsánál alkalmazottak drágasági segélyére.	293
[12] 11. Hitel a miniszterelnökségi gépkocsik üzemeltetésére.	293
[13] 12. Hitel a Köztársasági Elnök Hivatalának 1946. március havi kiadásaira.	294
[14] 13. Kaffka Péter miniszteri tanácsosnak a Fővárosi Közmunkák Tanácsához miniszteri osztályfőnökké való kinevezése.	294
[15] 14. A magyar–szovjet polgári légiforgalmi egyezményvel kapcsolatos miniszterelnöki előterjesztés levétele a napirendről.	294
[16] 15. A Külföldre Hurcolt Magyar Nemzeti Vagyon Kormánybiztosságának megszüntetésére tett előterjesztés levétele a napirendről.	295
[17] 16. Határozat a Közjegyzői Kamara 1946. évi önkormányzati választásáról.	295
[18] 17. A budapesti népbírósághoz beosztott kerületi járásbírói telekkönyvvezetőnek a szolgálatban való visszatartása.	295
[19] 18. Egy budapesti ítélőtáblai irodasegédtsízt korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása.	295
[20] 19. A vádtanács megszüntetéséről, valamint a sajtóeljárás meggyorsításáról szóló törvényjavaslatnak a Nemzetgyűlés elé terjesztése.	295

Napirendi pontok jegyzéke

[21] 20. A honvédelmi miniszter egy ismeretlen tárgyú előterjesztésének levétele a napirendről; bejelentés a honvédség létszámcsökkentésével kapcsolatban.	296
[22] 21. Határozat a bányanyugbér-felárról.	297
[23] 22. Az egyes lakásügyi szabályok módosítása és kiegészítése.	297
[24] 23. A magánjogi szolgálati viszony alapján járó nyugdíjak megállapításáról és a vállalati nyugdíjpénztárakról szóló rendelet módosításáról szóló javaslat levétele a napirendről.	298
[25] 24. Hitel a népjóléti miniszter bukaresti utazásának költségeire.	298
[26] 25. Hitel gabona vásárlására.	298
[27] 26. Hitel az UNRRA-kiküldöttek ellátására.	299
[28] 27. Hitel a Vörös Hadsereg 1945. IV. negyedévi ellátására.	299
[29] 28. Hitel a begyűjtés szállítási költségeire.	299
[30] 29. A közellátással kapcsolatos kihágási ügyekben eljáró hatóságok hatáskörének kiterjesztéséről szóló előterjesztés levétele a napirendről.	300
[31] 30. Rendelet a lakáshelyreállítási költségek megállapítására irányuló kérelmek beadási határidejéről.	300
[32] 31. Hitel a Posta műszaki berendezésére és a lakihegyi antennatorony építésére.	301
[33] 32. Hitel a Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút üzemköltségeire, továbbá a két Rába-híd roncskiemelésére.	301
[34] 33. Hitel a medvei híd újjáépítésére.	301
[35] 34. Hitel a vidéki felrobbantott hidak helyreállítására.	302
[36] 35. Hitel a Buda és Pest közötti hidak helyreállítására.	302
[37] 36. Hitel a dunántúli hídépítésekre.	302
[38] 37. Hitel a Margit híd újjáépítésére.	302
[39] 38. A nyári időszámítás bevezetése.	303
[40] 39. Baloldali politikai magatartásuk miatt elbocsátott postaalkalmazottak korábbi sérelmeinek jóvátétele és kinevezésük.	303
[41] 40. Egy postafőfelügyelő korábbi sérelmeinek jóvátétele és özvegye részére nyugdíj megállapítása.	304
[42] 41. A Közlekedésügyi Minisztérium hitele benzin vásárlására.	304
[43] 42. Hitel a Ganz Rt. hajógyárában elkészült 2 db 100 tonna úszódaru megvásárlására.	304

[44] 43. Dr. Auer Pál rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter kinevezése és megbízása a párizsi követség vezetésével.	304
[45] 44. Hitel a Külügyminisztérium Levéltári és Tudományos Osztálya részére.	305
[46] 45. Hitel a külügyi rejtjelkódex előállításának költségeire.	305
[47] 46. A béketárgyalás magyar gazdasági fődelegátusának kinevezésére tett előterjesztés levétele a napirendről.	305
[48] 47. A külképviseleti tisztviselők címhasználatának engedélyezésére tett javaslat levétele a napirendről.	305
[49] 48. Egyes külügyminisztériumi tisztviselők címek használatára való feljogosítása.	306
[50] 49. A Külföldre Hurcolt Magyar Nemzeti Vagyon Kormánybiztosságának megszüntetése.	306
[51] 50. A külföldi segélyakciókkal kapcsolatos adminisztrációs ügyeknek a Külügyminisztérium hatáskörébe utalása.	307
[52] 51. Egy belügyminisztériumi segédhivatali igazgató korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása.	308
[53] 52. Egy volt csendőr tiszthelyettes korábbi sérelmeinek jóvátétele és rendőr hadnaggyá való kinevezése.	308
[54] 53. Egy volt rendőrnnyomozó korábbi sérelmeinek jóvátétele és rendőrnnyomozó századossá való kinevezése.	309
[55] 54. A dohányyeladási engedélyek elnyeréséhez megkívánt feltételek megállapítása.	309
[56] 55. Az üzleti biztosítéskul és bánatpénzül elfogadható értékekre vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	309
[57] 56. A házrészvénytársaságok és házszövetkezetek társaságakká való átalakítására vonatkozó rendeletben meghatározott határidő meghosszabbítása.	310
[58] 57. A gépjárművek beszerzésének korlátozásáról szóló előterjesztés levétele a napirendről.	310
[59] 58. A szovjet hivatalos szerveknél lévő, bélyegjeggyel el nem látott bankjegyek becserélése.	310
[60] 59. Egy volt pénzügyőri főszemlész özvegyének járó kegydíj, gyermekei kegynevelési járulékának megállapítása.	311
[61] 60. Egy forgalmi adóhivatali főtiszt korábbi sérelmeinek jóvátétele és adóhivatali főtanácsossá való kinevezése.	311
[62] 61. Hozzájárulás a kincstári jegykölcsön felvételéhez.	311
[63] 62. A földművesszövetkezetek hitelellátása.	311

Napirendi pontok jegyzéke

[64] 63. A Magyar Agrártudományi Egyetemen szolgálatot teljesítő egyetemi tanárok és egyetemi segédszemélyzet működési pótlékának engedélyezése.	312
[65] 64. Tizenhárom mezőgazdasági főiskolai tanár kinevezése egyetemi nyilvános rendes tanárrá.	312
[66] 65. A telepítésről és a földreform előmozdításáról szóló törvényjavaslatnak a Nemzetgyűlés elé terjesztése.	313
[67] 66. Egy MÁVAG gépmunkás korábbi sérelmének jóvátétele.	316
[68] 67. Egy iparügyi minisztériumi altiszt korábbi sérelmének jóvátétele és műszaki altisztté való kinevezése.	316
[69] 68. Hitel az iparügyi tárca kezelésében lévő állami bérházak állagmegóvására.	316
[70] 69. Hitel az iparügyi tárca kezelésében lévő munkás-lakótelepek és bérházak háborús kárainak helyreállítására.	317
[71] 70. A szénbányászat államosításáról szóló törvényjavaslatnak a Nemzetgyűlés elé terjesztése.	317
[72] 71. Hitel a Külkereskedelmi Igazgatóság prágai kirendeltségének elhelyezési, szervezési költségeire.	319
[73] 72. Határozat a felnőtt dolgozók iskolai tanulmányi feltételeinek módosításáról.	319
[74] 73. Dr. Geleji Nándor műegyetemi magántanár kinevezése a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem nyilvános rendes tanárává.	319
[75] 74. Egy állami népiskolai tanító kinevezése.	320
[76] 75. Határozat az állami színházak alkalmazottainak 50%-os illetményemeléséről.	320
[77] 76. A vallás- és közoktatásügyi miniszter tiltakozása lelkeszek néphatározat útján történt állásvesztésre ítétele ellen.	320
[78] 77. Bejelentés az iparügyi miniszternek Szakasits Árpád államminiszter általi helyettesítése ügyében.	321
[79] 78. Határozat április 4-e megünnepléséről és Vorosilov marsallnak ez alkalomból emlékirat átnyújtásáról.	321
[12.] 95. 1946. március 22.	323
1. A külföld tájékoztatását célzó propagandafüzet tartalmának megvitatása. Az új belügyminiszter, Rajk László köszöntése.	323
2. A Svájcba utazó kereskedelmi delegáció mezőgazdasági szakértővel való kiegészítése.	327

Napirendi pontok jegyzéke

3. Hitel a Gazdasági Főtanács március havi kiadásaira. 328
4. A bírói képzési pótlék újabb szabályozására vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről. 328
5. A Miniszterelnökségi sofőrök előléptetése. 329
6. Államkölcsön az alapítványi bérházak részére. 329
7. Osztálytanácsos kinevezése a Népjóléti Minisztériumhoz. 329
8. Egy elmeegógyintézeti volt tisztviselő korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása. 329
9. A közellátással összefüggő kihágási ügyekben eljáró hatóságok hatáskörének újabb szabályozása. 330
10. Rendelet a malmok közellátási ellenőrzéséről. 330
11. Rendelet a közellátásügyi igazgatásról. 330
12. Terményfelvásárlásra előirányzat nélküli kiadás engedélyezése. 331
13. Előirányzat nélküli kiadás engedélyezése hatósági árucsereforgalomra. 331
14. Hitel a jogosulatlanul elkobzott és díjmentesen kiosztott cigaretta árának utólagos kiegyenlítésére. 332
15. A vasúti és postai illetményekről és nyugellátásokról szóló rendelet kiegészítése. 332
16. Határozat a gépjárművek behozatalának vámmentességéről. 332
17. A Közlekedésügyi Minisztérium hitele a gépjármű-ügylek igazgatásával kapcsolatban. 333
18. Államkölcsön engedélyezése a Ferenc Csatorna Rt. részére. 333
19. Karczag Imre közlekedésügyi miniszteri tanácsos segélyben részesítése irattáskájának elvesztése miatt. 333
20. Egy MÁV raktárnok kegydíja. 334
21. Postaalkalmazottak korábbi sérelmeinek jóvátétele. 334
22. Hitel a Közigazgatási Bíróság épületeinek helyreállítására. 334
23. Hozzájárulás a honvédelmi tárcánál feleslegesnek mutató épületeknek az államrendőrség részére történő átadásához. 334
24. Egy volt győri rendőrségi őrszemélyzeti parancsnok korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása. 335
25. Egy volt belügyminisztériumi miniszteri segédfogalmazó korábbi sérelmeinek jóvátétele és kinevezése. 335
26. Javaslat a szolgálati- és munkaviszonyból származó jövedelmek adóztatását szabályozó korábbi rendelet módosítására. 335
27. A Felszámoló Hivatal létesítésére, az Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezet ügyviteli költségeinek megtérítésére

Napirendi pontok jegyzéke

és a termelő szövetkezeteknek nyújtott hitelekre vonatkozó pénzügyminiszteri előterjesztések levétele a napirendről.	336
28. Rendelet az államkincstár számára kincstári jegyek ellenében nyújtott kölcsönöknél a kincstári jegyeknek a Nemzeti Bank által történő leszámíttatásáról.	337
29. A gazdák eladósodása elleni védelméről szóló intézkedések megszüntetése és az ezzel kapcsolatos tartozások rendezése tárgyában készült rendelettervezet átutalása a Gazdasági Főtanácshoz.	337
30. Állami kezességvállalás a Futura Rt., Magyar Szövetkezeti Központ Áruforgalmi Rt. részére a Magyar Nemzeti Bank által engedélyezett visszleszámitási hitelekkel kapcsolatban.	338
31. A Tőzsde bezárása idején keletkezett értékpapírforgalom szabályozása.	338
32. A mesterséges édesítőszeres után az államnak járó engedélyilleték megállapítása.	339
33. Egy dohányjövédéki tisztviselő korábbi sérelmeinek jóvátétele és kinevezése.	339
34. Hetvennégy korábban hátrányokat szenvedett pénzügyi alkalmazott jóvátétele, jórészt nyugdíjazása.	339
35. Egy volt adóhivatali főpénztárnok özvegyének kegydíja.	339
36. Egy volt pénzügyi irodasegéd tiszt özvegyének kegydíja és gyermekei kegynevelési járuléka.	339
37. Egy volt pénzügyi számvevőségi főtanácsos gyermekének kegyelmi nevelési járuléka.	340
38. Egy volt adóhivatali tisztviselő korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása.	340
39. Skalka Jánosnak a Postatakarékpénztár helyettes vezérigazgatójává való kinevezése.	340
40. Antal Jenő dohánygyári igazgatónak a szolgálatban való visszatartása.	340
41. Egy nyomdai főgépmester előléptetése, kinevezése az Állami Nyomda aligazgatójává.	340
42. Egy pénzügyi számvevőségi tanácsos korábbi sérelmeinek jóvátétele és kinevezése főtanácsossá.	340
43. A Magyar Agrártudományi Egyetem egyes tanulmányi kérdéseinek átmeneti szabályozása.	341
44. Lengyel Géza mezőgazdasági kísérletügyi igazgató kinevezése egyetemi nyilvános rendes tanárrá az Agrártudományi Egyetemre.	341

45. Egy egyetemi főtiszt kinevezése az Agrártudományi Egyetem titkárává.	341
46. Egy meteorológiai és földmágnesség-i intézeti altiszt korábbi sérelmének jóvátétele és nyugdíjazása.	341
47. Egy földtani intézeti altiszt korábbi sérelmének jóvátétele és nyugdíjazása.	341
48. A Magyar Országos Meteorológiai és Földmágnesség-i Intézet két tudományos munkatársának előléptetése.	342
49. A Földművelésügyi Minisztérium egyik irodasegéd-tisztjének miniszteri irodatisztté való kinevezése.	342
50. Hitel a békeelőkészítési munkák költségeire.	342
51. Rendelet az iparoktatási főigazgatókról.	342
52. Az Iparügyi Minisztérium és a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Központja által a jóvátételi és az újjáépítési üzemek üzemi bizottságai részére rendezett tanfolyamok hitele.	342
53. Az Iparügyi Minisztérium épületének helyreállítási költségei.	343
54. Vita az orosz-magyar árucserre-egyezményben vállalt kötelezettségek teljesítésének részbeni elmaradásáról.	343
55. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium elhelyezésére szolgáló Tőzsde-palota helyreállítási költségei.	348
56. Nyugdíj megállapítása a Magyar Központi Mértékügyi Intézet egyik volt kisegítő szolgájának özvegye részére.	348
57. Eröss János kijelölése a csehszlovák-magyar jóvátételi tárgyalások magyar delegációjának vezetőjévé.	348
58. Kárász Artúr megbízása a párizsi béketárgyalásra utazó küldöttségben a gazdasági fődelegátusi tisztség ellátásával.	350
59. Nyárádi (Scheidl) Miklós kinevezése az elhurcolt javak hazahozatalának kormány megbízottjává.	351
60. Előzetes döntés a Szovjetunióval kötendő repülési és hajózási egyezménynek a közlekedésügyi miniszter, illetve az olaj és bauxit egyezménynek az iparügyi miniszter általi aláírásáról; az egyezményeknek a Nemzetgyűlés közbejötté nélküli életbeléptetéséről.	351
61. Rendelet a nyomdai termékek tudományos célt szolgáló köteles példányainak beszolgáltatásáról.	354
62. A Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karának beszerzési kölcsöne.	354

Napirendi pontok jegyzéke

63. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium és az Operaház gépkocsivásárlásra irányuló kérésének levétele a napirendről.	355
64. Néhai Déri Jenő operaházi magánénekes özvegyének kegydíja.	355
65. A Pécsi Tudományegyetemen a politikai nemzetközi jog tanszékének betöltésére tett javaslat levétele a napirendről.	355
66. Egy polgári iskolai tanár korábbi sérelmeinek jóvátétele és gimnáziumi tanárrá való kinevezése.	356
67. Dr. Gál Félix egyetemi magántanárnak egyetemi rendkívüli tanárrá való kinevezése.	356
68. Öt tanár illetve tanító korábbi sérelmeinek jóvátétele és előléptetése, illetve nyugdíjazása.	356
69. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium két számvevőségi tisztviselőjének előléptetése.	356
70. Dr. Rados Jenő és dr. Kiss Tibor egyetemi nyilvános rendes tanár szolgálati idejének kedvezőbb megállapítása.	356
71. Egy állami óvónő korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása.	357
72. Egy volt állami polgári iskolai tanár özvegyének kegydíja.	357
73. Egy állami gimnáziumi tanár szolgálati idejének beszámítása és nyugdíjazása.	357
74. Rendelet a magyar sport főfelügyeletének, irányításának a vallás- és közoktatásügyi miniszter hatáskörébe vonásáról.	357
75. Rendelet a közforgalmú vasutak, gépjármű-vállalatok és hajózási vállalatok baleseti járadékosainak újabb rendkívüli járadékpótlékáról.	357
76. Rendelet a háborús és népellenes bírósági eljárások esetében a hivatali titoktartás megtartása alóli felfüggesztésről.	358
77. Az üzlethelyiségek bérlete és albérlete tárgyában készített előterjesztés levétele a napirendről.	358
78. Hitel a Kúria elnöke részére személygépkocsi vásárlására.	359
79. Egy volt fogházőr korábbi sérelmeinek jóvátétele és nyugdíjazása.	359
80. A Nyugatra távozott közjegyzők megbízatásának visszavonása.	359
81. Határozat a Budapesti Népbíróság alkalmazottainak cipőbeszerzési hiteléről.	359
82. A Népjegyzés alkalmazottainak cipőbeszerzési hitele.	360

[13.] 96. 1946. március 29.	361
[1] Vita a miniszterelnöknek a Kisgazdapárt rendezvényén tartani kívánt beszédéről, továbbá a kormány gazdasági programját ismertető beszéd-tervezetről.	361
2. A magyar operatársulat bukaresti szereplésének költségei.	372
3. A Magyar Szabadság Érdemrend előállítási költségeinek engedélyezése.	372
4. A Fővárosi Közmunkák Tanácsánál tervezett kinevezésekre vonatkozó javaslatok levétele a napirendről.	372
5. A Jótételei Hivatal gépkocsivásárlási ügyének és a Haza-hozatali Kormánybiztosság ellátmányi kérdésének levétele a napirendről.	373
6. A Budapesti Nemzeti Bizottság március 15-ei ünnepségének költségei.	373
7. Dr. Petneházy László volt miniszterelnökségi miniszteri tanácsos rehabilitálása, és a IV. fizetési osztály szerinti nyugdíjazása.	373
8. A Biokémiai Intézet és Természettudományi Akadémia költségeivel kapcsolatos kérdésnek a vallás- és közoktatásügyi miniszter hatáskörébe utalása.	373
9. A Gazdasági Főtanács április havi kiadásainak hitele.	374
10. A testi munkások munkaközvetítéséről szóló rendelet kiegészítése.	374
11. Dr. Antall József újjáépítési miniszter megbízása a Vöröske-reszt felügyeletével.	374
12. A Jótételei Hivatal 1946. március havi hitele.	375
13. Dr. Sükösd Géza miniszterelnökségi miniszteri tanácsosnak miniszteri osztályfőnökké történő kinevezése és nyugdíjazása.	376
14. Az élelmiszert és gyógyszersegélyt Budapestre szállító dán autó-convoy személyzetének szállodai költségei.	376
15. A testőrség ruházati és felszerelési cikkeinek elkészítésére tett előterjesztés levétele a napirendről.	376
16. Egy volt őrnagy özvegyének nyugdíja.	377
17. Böhm Vilmos vezérezredesi kinevezésére tett javaslat levétele a napirendről.	377
18. A hazatérő hadifoglyok egészségügyi ellátására hitel engedélyezése.	377
19. Az Országos Társadalombiztosítási Alap részére póthitel engedélyezése.	377
20. A Népjóléti Minisztérium beszerzési csoportja részére kölcsön engedélyezése.	377

Napirendi pontok jegyzéke

21. A Nemzeti Segély, a Budapesti XI. ker. Nemzeti Bizottság és a Hermina Zárda részére államsegély engedélyezése.	378
22. Egy igazgató főorvos kinevezése a Népjóléti Minisztérium miniszteri tanácsosává.	378
23. A nyugdíjasok természetbeni járandósága tárgyában tett javaslat átutalása a Gazdasági Főtanácshoz.	378
24. Rendelet a személyjogú gyógyszerár haszonélvezetére jogosult személyek igazolásáról.	378
25. A Népjóléti Minisztérium felszerelésére szolgáló hitel engedélyezése.	379
26. Rendelet a jóvátételre és a Vörös Hadsereg központi ellátására szükséges szarvasmarha és sertés igénybeviteléről. . . .	379
27. A begyűjtött termény szállítási, őrzési költségének póthitele. . .	380
28. A beszolgáltatási munkákban résztvevők díjazásának költségei.	380
29. A magyar-jugoszláv vasúti értekezlet résztvevőinek költségei. . .	380
30. A Duna-Tengerhajózási Rt. tulajdonát képező „Tisza” motorhajó üzembehelyezésének államsegélye.	381
31. Hitel az államvasúti pályafenntartási személyzet többletteljesítményének jutalmazására.	381
32. A törvényhatósági közúti alap alkalmazottainak beszerzési hitele.	381
33. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet alkotmány-módosításának ratifikálása.	381
34. A csehszlovák kormány-delegáció elhelyezésének és ellátásának hitele.	382
35. A stockholmi követség felállításának hitele.	382
36. Hozzájárulás Böhm Vilmos rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterre történő kinevezéséhez.	382
37. A 34. napirendi pont megismétlése.	383
38. Bolgár Elek egyetemi tanár rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterre való kinevezése.	383
39. A londoni ínségbizottság munkájában való részvétel lemondása.	383
40. Jóvátételre szállított zsír vételárának hitele.	384
41. Az UNRRA magyarországi irodáinak berendezésére szolgáló összeg biztosítása.	384
42. A gyermekek vidéki elhelyezésében résztvevő családok gyufa-ellátása.	385
43. A 26. napirendi pont megismétlése.	385
44. A 27. napirendi pont megismétlése.	385

Napirendi pontok jegyzéke

45. A 28. napirendi pont megismétlése.	385
46. A 29. napirendi pont megismétlése.	385
47. A 30. napirendi pont megismétlése.	385
48. A 32. napirendi pont megismétlése.	385
49. A 31. napirendi pont megismétlése.	385
50. A háború után közszolgálatba lépett alkalmazottak szabadpályán eltöltött idejének beszámítására tett javaslat levétele a napirendről.	385
51. Rendelet a dohányfogyasztási és engedélyilleték tételeinek, valamint a pénzbüntetés és pénzbírság mértékének felemeléséről és adópengőben való meghatározásáról.	385
52. Rendelet a szeszesital forgalmi illetékéről	386
53. Újabb kincstári jegykölcsön felvétele.	386
54. Darvas Ferenc volt kormánybiztos-főispán rehabilitálása és nyugdíjazása.	387
55. Rendelet a kertgazdaság fejlesztéséről, az Országos Kertészeti Főfelügyelőség és az Országos Kertgazdasági Tanács felállításáról.	387
56. Rendelet rizs termesztéséről és értékesítéséről.	387
57. A községi és körállatorvosok választására vonatkozó rendelkezések módosítása.	387
58. Egy állategészségügyi felügyelő rehabilitálása és nyugdíjazása.	388
59. A sertéspestis oltóanyag-szérum szakembereinek a román-magyar árucsereforgalmi tárgyalásokon való részvétele.	388
60. A mezőgazdasági ipari üzemek tervének tudomásul vétele.	388
61. Határozat a telepítésről és a földreform befejezéséről szóló törvényjavaslat rendkívüli minisztertanácsi ülésen való tárgyalásáról.	389
62. Hítel a szénbánya-vállalatok állami kezelésbe vételével kapcsolatos kiadásokra.	389
63. Az állami ércbányászati titkár romániai kiküldetése a magyar nemesfémkövetelések rendezése céljából.	389
64. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium épületének helyreállítására vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	390
65. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium tehergépkocsi vásárlásának hitele.	390
66. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter tájékoztatója a szovjetmagyar árucsereforgalmi egyezmény teljesítési háttérjének módosításáról a szovjet féltől érkezett levélről.	390

Napirendi pontok jegyzéke

67. Dr. Csépay Károlynak, az Országos Társadalombiztosítási Intézet igazgató főorvosának egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	390
68. Katona Géza állami gyógypedagógiai intézeti igazgató kinevezése tanügyi tanácsossá.	390
69. Dr. Obál Bélának, a Pázmány Péter Tudományegyetem tanárának rehabilitálása és nyugdíjazása.	391
70. Dr. Harkai Schiller Pálnak a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karára intézeti tanárrá való kinevezésének levétele a napirendről.	391
71. Dr. Schill Imre egyetemi magántanár egyetemi rendkívüli tanári címmel történő kitüntetése.	391
72. Dr. Aszódi Zoltán egyetemi magántanár egyetemi rendkívüli tanári címmel történő kitüntetése.	391
73. Egy volt állami népiskolai tanító özvegyének kegydíja.	392
74. Venczel Béla, a Magyar Állami Operaház örökös tagjának özvegye részére államsegély engedélyezése.	392
75. Rendelet a közjegyzői kinevezések előfeltételeinek átmeneti módosításáról.	392
76. A székhelyükről eltávozott közjegyzők elmozdításáról szóló rendelet módosítása.	392
77. Üzlethelyiségek bérlete és albérlete tárgyában készített javaslat elfogadása	393
78. Határozat a zsidók, vagy baloldali politikai magatartásúak elvesztett üzlethelyiségeinek és berendezéseinek visszaadására vonatkozó rendelkezések újabb módosításáról.	393
[14.] 97. 1946. március 29.	400
1. A szovjet–magyar légiforgalmi és a hajózási egyezmény elfogadása, és a Nemzetgyűlés elé terjesztése.	400
[15.] 98. 1946. április 1. 406	
1. Vita a telepítés és a földreform befejezésének előmozdításáról szóló törvényjavaslatról, határozat ennek a Nemzetgyűlés elé terjesztéséről.	406
2. Rendelet egyes vámtételek módosításáról.	416
3. Rendelet a kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter ügykörébe tartozó iparigazolványok és iparendelékek felülvizsgálatáról szóló intézkedés végrehajtásáról.	416
4. A honvédelmi miniszter felszólalása a tárcáját megillető havi pénzszükséglet folyósításának elmaradása miatt.	417

[16.] 99. 1946. április 5.	436
1. Két ismeretlen tárgyú miniszterelnöki előterjesztés levétele a napirendről.	436
2. Három tisztviselő kinevezése a Fővárosi Közmunkák Tanácsához.	436
3. Hozzájárulás a Jóvátételi Hivatal részére egy személygépkocsi vásárlásához.	437
4. A Hazahozatali Kormánybiztosság 1946. április havi hitele.	437
5. Tombor Jenő honvédelmi miniszter kinevezése vezérezredessé.	437
6. A Jóvátételi Hivatal elnökének, Erőss Jánosnak államtitkári címmel való kitüntetése.	437
7. Nyárádi (Scheidl) Miklós kitüntetése pénzügyminisztériumi államtitkári címmel.	438
8. A Legfőbb Állami Számvevőszék tisztviselőinek cipőellátására kért hitel folyósításának elutasítása.	438
9. A Legfőbb Állami Számvevőszék épületeinek helyreállítási költségeinek biztosítása.	438
10. A gépjárművek közötti adójának megszüntetése és hozzájárulás az üzemanyag adóztatásához.	438
11. A posta, a távíró és a távbeszélő 1946. február havi újjáépítési póthitele.	439
12. A MÁV és MÁVAUT március havi rekonstrukciós munkálatainak költségei.	439
13. A felrobbantott hidak roncskiemelési és helyreállítási munkálatainak póthitele.	439
14. A budapesti hidak újjáépítésének kiadása.	440
15. A medvei Duna-híd megnyitásának költségei.	440
16. A Ferenc Csatorna Rt. 1946. március havi hitele.	440
17. Az úttörök lábbelivel való ellátásának póthitele.	440
18. A Belgrádban rendezett vasúti fuvarozási értekezleten való magyar részvételre vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	440
19. Pamlényi Pál kinevezése postavezérigazgató-helyettesé.	441
20. Baloldali politikai magatartása miatt elbocsátott tíz postai alkalmazott visszavétele állásába, illetve közülük egy nyugdíjazása.	441
21. Harminckét MÁV alkalmazott rehabilitálása.	441
22. Püspöki Sándor rehabilitálása és postaforgalmi igazgatóvá való kinevezése; egy további postai alkalmazott jóvátétele.	441

Napirendi pontok jegyzéke

23. Egy volt postafőellenőr özvegye részére kegydíj biztosítása.	442
24. A stockolmi magyar misszió felállításának költségei; dollár- kölcson felvétele a külföldi képviseltek részére.	442
25. Hitel a külügyi tárca gépkocsijainak javítására.	442
26. A magyarcehszlovák lakosságcsere-egyezménynek a Nem- zetgyűlés elé terjesztése.	443
27. Szakasits György kinevezése követségi tanácsossá és Párizs- ba való kiküldése.	443
28. Vita a külügyminiszter ellen a Népszavában megjelent tá- madásokról, és az elégtételről.	443
29. A fasiszta politikai és katonai jellegű szervezetek feloszlatá- sáról szóló rendelet kiegészítése.	448
30. A budapesti III. kerületi előljáró képesítés alóli felmentése. . .	450
31. Hajdú Henrik budapesti könyvtári igazgató felmentése a ké- pesítési kellékek megléte alól.	451
32. Dr. Fodor Antal rehabilitálása és rendőrezredessé való kine- vezése.	451
33. Rendelet a kéményseprési díjak beszédéséről.	451
34. Határozat a szövetkezeti hitelígények kielégítéséről.	451
35. Egy pénzügyi tanácsos jóvátétele és nyugdíjazása.	452
36. A Földművelésügyi Minisztérium osztálygeológusának jóvá- tétele és nyugdíjazása.	452
37. Egy földművelésügyi minisztériumi altiszt jóvátétele.	452
38. Egy kertészeti felügyelő kinevezése.	452
39. Egy földművelésügyi miniszteri osztálytanácsos részvétele a Svédországban és Dániában tartandó kereskedelmi tárgya- lásokon.	452
40. Két állami gazdasági felügyelő kiutazása Bulgáriába keres- kedelmi tárgyalás céljából.	453
41. A Népgondozó Hivatal telepítési osztályának a Földművelés- ügyi Minisztérium alá rendelése.	453
42. Az 194445. évi gyapjútermelés forgalmának és felhasználá- sának szabályozásáról szóló rendelet hatályon kívül helye- zése.	454
43. Egyes ipari és kereskedelmi vállalatokhoz kormány megbí- zottak kirendelése tárgyában tett előterjesztés levétele a na- pirendről.	455
44. Határozat szakembereknek a dán és a svéd külkereskedel- mi tárgyalásokra való kiküldéséről.	456
45. Rendelet a vásárok, piacok és búcsúk árusainak hatósági engedélyéről.	456

Napirendi pontok jegyzéke

46. A Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet igazgatójának jóvá-
tétéle. 456
47. Szocialista, antifasiszta vagy demokratikus magatartásuk
miatt egyes személyeket ért hátrányok megszüntetésével
foglalkozó rendelet módosítására vonatkozó javaslat levéte-
le a napirendről. 457
48. A jog- és államtudományi karok tanulmányi és doktori szí-
gorlati vizsgarendjének módosítása. 457
49. A Pécsi Tudományegyetemen - a kolozsvári egyetem szerve-
zésekor - megszüntetett bölcsészeti, nyelv- és történettudo-
mányi karok visszaállítása tárgyában tett előterjesztés
levétele a napirendről. 457
50. A Zeneművészeti Főiskola fűtésére előterjesztett hitelkére-
lem levétele a napirendről. 458
51. Dr. Gyulai Zoltán kolozsvári egyetemi nyilvános rendes
tanár kinevezése a Műszaki Egyetemre. 459
52. A Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi
karára dr. Végh Antal adjunktus intézeti tanárrá való kine-
vezése. 459
53. Dr. Száva-Kovács József egyetemi rendes tanár korábbi
szolgálati idejének beszámítása. 459
54. Dr. Oroszlán Zoltán egyetemi nyilvános rendes tanár eseté-
ben a Nemzeti Múzeumnál eltöltött szolgálati idő beszámí-
tása. 460
55. Dr. Novobátczy Károly egyetemi nyilvános rendes tanár
gimnáziumi tanárként eltöltött szolgálati idejének beszámí-
tása. 460
56. Tizennégy elemi iskolai tanító jóvátétéle. 460
57. Dr. Gortvay Györgynek, a Közegészségügyi Intézet igazga-
tójának kitüntetése a budapesti orvostudományi egyetem
rendkívüli tanári címével. 460
58. Dr. Komjáthy Aladár volt egyetemi könyvtári előadó jóváté-
tele és könyvtárigazgatóvá való kinevezése. 461
59. Weöres Sándor volt lovassági őrnagy előléptetése ezredessé. . 461
60. Jeszenszky Lajos ny. vezérőrnagy előléptetése. 461
61. A közellátás érdekeit sértő mulatók igénybevételére és a he-
lyiségek demokratikus társadalmi szervezetek részére való
kiutalására vonatkozó rendelettervezet levétele a napirend-
ről. 462
62. „Őrlési Díjak” címen fennállott tartozás kiegyenlítése. 462
63. A szovjet-magyar olajszerződés elveinek elfogadása. 463

Napirendi pontok jegyzéke

[17.] 100. 1946. április 8.	466
1. Az UNRRA-szállítmányokkal kapcsolatban dr. Fellner Károly kiküldetése Triesztbe.	466
2. A magyar kormánydelegáció moszkvai tárgyalásain napirendre kerülő békeelőkészítési, mezőgazdasági, közgazdasági és jótételteli problémák megvitatása; döntés a delegáció tagjainak helyettesítéséről.	467
3. Határozat a csehszlovák jótételteli egyezményben kikötött 5%-os késedelmi kamatról szóló sajtóközlemény megjelentetésének megtiltásáról.	473
4. A Lusicai-szerbek Luzsicei szorbok? Budapesti Népi Tanácsa által kinevezett jugoszláviai ügyvivőről a sajtóban való híradás eltiltása.	473
5. Pénzügyminisztériumi tájékoztatás a magyarországi bauxit- és alumínium-szerződésről, hozzájárulás az aláírásához.	473
[18.] 101. 1946. április 18.	477
1. Rendelet lovak jótételteli célú igénybevételeéről.	477
2. A Központi Statisztikai Hivatal épületeinek helyreállítási hitele.	478
3. Hitel a Miniszterelnökség részére személygépkocsik vásárlására.	478
4. Póthitel a Szövetséges Ellenőrző Bizottság Magyar Gazdasági Hivatala részére.	478
5. A Legfőbb Állami Számvevőszék épületének helyreállítási hitele.	478
6. Dr. Zakár Lajos volt miniszterelnökségi miniszteri osztálytanácsos rehabilitálása.	479
7. Határozat a belügyi tárca kezelésébe utalt folyamrendészeti felszerelésnek átmenetileg a honvédelmi tárca használatában hagyásáról.	479
8. A köztársasági elnök biztonságát ellátó rendőrszemélyzet felszerelésével és ellátásával kapcsolatos hitelkérelem levétele a napirendről.	479
9. Közigazgatási Bíróság beszerzési csoportjának hitelére vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	480
10. Egy belügyminisztériumi munkatárs rehabilitálása és nyugdíjazása.	480
11. Egy volt rendőrfőkapitány-helyettes özvegyének kegydíja.	480

Napirendi pontok jegyzéke

12. Rendelet a mozgófényképezemek engedélyezésének újabb szabályozásáról.	480
13. A Magyarok Világszövetségének költöztetési kiadásainak megtérítése.	481
14. Póthitel a Belügyminisztérium épületének megerősítésére. . .	481
15. Volt rendőrségi alkalmazottak rehabilitálása.	481
16. Újabb kincstári jegykölcsön felvétele.	481
17. Rendelet az illetékekre vonatkozó egyes jogszabályok módosításáról és kiegészítéséről, valamint az állandó összegű illetékek felemeléséről.	481
18. A külföldön tartózkodó közszolgálati nyugdíjasok, özvegyek és árvák ellátási díjai tárgyában tett javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása.	482
19. A közszolgálati alkalmazottak belföldi kiküldetési és átköltözködési illetményei.	482
20. Egy vegyész mérnök rehabilitálása és pénzügyminisztériumi műszaki főtanácsossá való kinevezése.	483
21. Egy volt pénzügyőri főszemléző özvegyének kegydíja.	483
22. A dohányjövendék szolgálatából baloldali politikai magatartásuk miatt elbocsátott huszonhét munkatárs rehabilitálása. . .	483
23. Az AngolMagyar Bank ügyvezető igazgatójának pénzügyminisztériumi miniszteri tanácsosi címmel való kikutatása. . . .	483
24. Egy pénzügyminisztériumi miniszteri titkár rehabilitálása és miniszteri osztálytanácsossá való kinevezése.	483
25. A Phönix Életbiztosító Társaság belföldi fiókjaival kapcsolatos ügyekről szóló rendelet módosítása.	483
26. A dohány kötelező termesztésének szabályozásáról szóló rendelet módosítására tett javaslat levétele a napirendről. . .	484
27. Az Állami Nyomda főtisztjének rehabilitálása és nyugdíjazása.	484
28. A pénzügyminiszter felkérése a közalkalmazottak fizetésének rendezésére vonatkozó javaslat előterjesztésére.	484
29. A vízitársulatokat az utak, vasútak tulajdonosai részéről megillető hozzájárulási összeg adópengőben való számítására tett javaslat levétele a napirendről.	485
30. A Földművelésügyi Minisztérium egy osztálytanácsosa részére kedvezőbb nyugdíj megállapítása.	485
31. Határozat az állami traktorjavítási akcióval kapcsolatban állami szavatosság vállalásáról.	486

Napirendi pontok jegyzéke

32. A földművelésügyi miniszter tárcája tisztviselőivel szembeni felügyeleti hatáskörének szabályozására tett előterjesztés levétele a napirendről.	486
33. Egy földművelésügyi és egy kereskedelem- és szövetkezetügyi tisztviselő kiküldése Ausztriába gyümölcs és főzelék kivitele és csomagoló, szállítóeszközök behozatala céljából. . . .	486
34. Illés Lajos volt gazdasági akadémiai tanár jóvátétele tárgyában készített javaslat levétele a napirendről.	487
35. Az iparoktatási intézmények műhelyei részére forgótöke folyósítása.	487
36. Az Iparügyi Minisztérium egyes lakóházainak helyreállítási hitele.	487
37. Az Iparügyi Minisztérium kezelésében lévő bérházak és munkás lakótelepek állagmegóvásának hitele.	487
38. A MÁVAG egy volt vasesztergályosának özvegye részére nyugdíj biztosítása.	488
39. Dr. Györgyfalvai Dezső állami ércbányászati igazgatóhelyettes és Loosy Béla Magyarország nemesfém követelésének érvényesítése céljából Németországba és Belgiumba való kiküldetése.	488
40. Hitel az Iparügyi Minisztérium elhelyezésére igénybevett épület helyreállítási költségeire.	488
41. A Mértékügyi Intézet részére 52 pár bakancs beszerzésére tett javaslat levétele a napirendről.	488
42. A Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság tatarozási és távbeszélő felszerelési költségeinek hitele.	489
43. Rendelet a budapesti népoktatási kerület kiterjesztéséről. . .	489
44. Határozat a tudományegyetemi vegyészképzés szabályozásáról.	489
45. Egy volt református főgimnáziumi tanár rehabilitálása és állami gimnáziumi rendes tanárrá való kinevezése.	490
46. Baló József egyetemi nyilvános rendes tanárrá történő kinevezése a Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karára.	490
47. Három állami tanító jóvátétele és kinevezése.	490
48. Dr. Melly Józsefnek a Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karára egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről. .	490
49. A budapesti, a debreceni, a pécsi és a szegedi orvostudományi karokon 164 állás szervezésére tett javaslat áttétele a Gazdasági Főtanácshoz.	491

Napirendi pontok jegyzéke

50. Dr. Vekerdi Bélának egyetemi nyilvános rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	491
51. Hozzájárulás dr. Varga István egyetemi nyilvános rendes tanár közszolgálaton kívül eltöltött idejének beszámításához.	491
52. Egy gimnáziumi igazgató szolgálatban való visszatartása.	491
53. Egy bútortervező-iparművész kinevezése az Iparművészeti Iskola gondnokává.	492
54. Dr. Beke Manó egyetemi nyilvános rendes tanár nyugdíjának újbóli megállapítása.	492
55. Dr. Horváth Sándornak a Pázmány Péter Tudományegyetem hittudományi karára egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése.	492
56. Dr. Kerpel-Fronius Ödönnek a Pécsi Tudományegyetem orvosi karára nyilvános rendes tanárrá való kinevezése.	492
57. Dr. Szászty István egyetemi nyilvános rendes tanár más közszolgálatban eltöltött szolgálati idejének beszámítása.	493
58. Dr. Guothfalvy Zoltán, dr. Hitscher Rezső, dr. Sándorffy Kamil, dr. Schranz András, dr. Theiss Ede és dr. Zelovich László egyetemi tanár egyetemi nyilvános rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	493
59. A debreceni árvaházi igazgató özvegyének kegydíja.	493
60. Dr. Ibrányi Ferenc, a Pázmány Péter Tudományegyetem hittudományi karának egyetemi nyilvános rendes tanára által másutt eltöltött szolgálati idejének beszámítása.	493
61. Dr. Hébelt Ede kinevezése egyetemi tanárrá a Pázmány Péter Tudományegyetem jog- és államtudományi karára.	494
62. Egy hajdúböszörményi református gimnáziumi tanár jóvátetele és nyugdíjazása.	494
63. Dr. Baktay Ervin orientalista szakíró részére a Magyar Nemzeti Múzeumnál tudományos tisztviselői állás szervezése.	494
64. Egy orvostanhallgató szigorlati vizsgájának megisméltése céljából benyújtott kérelmének felterjesztése a köztársasági elnökhöz.	494
65. A Sajtótudományi Intézetnél intézeti tanári állás szervezésére tett javaslat levétele a napirendről.	495
66. A Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karán egy adjunktusi állás szervezése.	495
67. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem mérnök és építész karára Szilágyi Gyula egyetemi nyilvános	

Napirendi pontok jegyzéke

nos rendes tanárrá való kinevezésére tett javaslat levétele a napirendről.	495
68. Dr. Vásárhelyi Boldizsár egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem mérnök és építész karára.	496
69. Életveszélyre utaló körülmények között eltűnt egyes személyek holttányilvánítása tárgyában készített rendelettervezet levétele a napirendről.	496
70. Rendelet a kereskedelmi társaságok közgyűléstartási tilalmának feloldásáról.	496
71. Rendelet a zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok vagy baloldali magatartás folytán elvesztett üzlethelyiségek, áruk és anyagkészletek visszaadására vonatkozó rendelkezések újabb módosításáról és kiegészítéséről.	497
72. Egy kiskunfélegyházi járásbírószági díjnok özvegye részére nyugdíj megállapítása.	498
73. Egy volt soproni fegyintézeti fegyőr rehabilitálása és nyugdíjazása.	498
74. Egy volt soproni fegyintézeti fegyőr rehabilitálása és nyugdíjazása.	498
75. Egy volt soproni fegyintézeti fegyőr rehabilitálása és nyugdíjazása.	498
76. Egy volt soproni fegyintézeti fegyőr rehabilitálása és nyugdíjazása.	498
77. Egy volt soproni fegyintézeti fegyőr rehabilitálása és nyugdíjazása.	498
78. Dr. Nagy István győri népfőügyészé és dr. Káli Nagy Elemér budapesti népfőügyész-helyettesé való kinevezése.	499
79. A „Magyar Szabadság Érdemrend” alapításáról szóló törvényjavaslatnak a Nemzetgyűlés elé terjesztése.	499
80. Hozzájárulás Linder Béla ezredesnek nyugállományú altábornaggyá való előléptetéséhez.	499
81. Sipos Gyula honvéd vezérőrnagy előléptetése nyugállományú ezredessé.	499
82. Egy honvéd főhadnagy előléptetése nyugállományú alezredessé.	500
83. Wallovich Frigyes honvéd ezredes előléptetése nyugállományú vezérőrnaggyá.	500
84. A kórházak részére egyszeri segély engedélyezése.	500

Napirendi pontok jegyzéke

85. Az Országos Közegészségügyi Intézet gépkocsi vásárlási hitele.	500
86. A magyarországi zsidóság támogatására póthitel engedélyezése.	501
87. Dr. Gortvay György népjóléti minisztériumi államtitkár párizsi kiküldetésére tett javaslat elutasítása.	501
88. Hozzájárulás két népjóléti minisztériumi miniszteri osztálytanácsosi kinevezéséhez.	501
89. A hadigondozó gyógyintézetek és rendelőintézetek hitele.	501
90. Órlési díjkülönbözetre hitel engedélyezése.	501
91. A jóvátételi szállítások, továbbá tojásbegyűjtés hitelére tett előterjesztések levétele a napirendről.	502
92. A Budapesti Állami Gyermekekmenhely helyreállítására póthitel engedélyezése.	502
93. A MÁVAG számláinak kiegyenlítésére póthitel engedélyezése.	502
94. A medvei Duna-híd újjáépítésére póthitel engedélyezése.	503
95. A budapesti hidak újjáépítési költségeinek hitele.	503
96. A Margit híd újjáépítési költségeinek hitele.	503
97. Hitel a felrobbantott hidak újjáépítésére.	504
98. A Vörös hadsereg által kívánt hídépítési munkálatok hitele.	504
99. A Ferenc Csatorna Rt. államkölcsöne.	504
100. A törvényhatósági közúti alapok kiadásainak hitele.	505
101. A MÁVAUT újjáépítési póthitele.	505
102. Hozzájárulás a rövidhullámú műsorszóró adóberendezés megrendeléséhez.	505
103. A posta, a távíró és a távbeszélő március havi újjáépítési kiadásainak hitele.	505
104. A posta, a távíró és a távbeszélő március havi újjáépítési kiadásainak póthitele.	506
105. Jurcsek Viktor postaműszaki igazgató részére postaműszaki főigazgatói cím adományozása.	506
106. Egy postaaltiszt özvegyének kegydíja.	506
107. UNRRA-gépkocsik átvételére egy miniszteri osztálytanácsos Triesztbe börtendő kiküldetése.	507
108. Egy MÁV főkalauz özvegyének nyugdíja.	507
109. Döntés a létszámcsökkentési rendelet hatálybalépéséig a honvédség szolgálatából elbocsátott személyek illetményeinek folyósításáról.	507

Napirendi pontok jegyzéke

[19.] 102. 1946. április 18.	508
[1] A miniszterelnök tájékoztatója a magyar kormánydelegáció moszkvai tárgyalásairól.	508
[20.] 103. 1946. április 23.	521
[1] A minisztertanács tagjainak részvétele a Magyar–szovjet Hajózási Társaságnak való ünnepélyes hajóátadáson.	521
[2] Az ország külpolitikai helyzetének ismertetése a békeelő-készítéssel kapcsolatban.	521
[3] A románmagyar tárgyalások előkészítése.	534
[4] A békeelőkészítő bizottság alakítására vonatkozó javaslat pártközi értekezlet elé utalása.	534
[5] A pénzügyminiszter előterjesztése a közszolgálati illetmé-nyek és nyugellátások rendezéséről.	535
[21.] 104. 1946. április 26.	536
1. Rendelet a fegyverszüneti egyezményben a Szövetséges El-lenőrző Bizottság elhelyezésével és ellátásával kapcsolatban vállalt egyes kötelességek végrehajtásáról.	536
2. Póthitel a Szövetséges Ellenőrző Bizottság és a szövetséges államok képviselteinek március havi költségeire.	537
3. Határozat a Miniszterelnökség költségvetési fejezetében a Gazdasági Főtanács, a Jóvátételi Hivatal és az Egyes Álla-mi Javak Kezelése szerinti külön státusban való szerepelte-téséről.	538
4. A budai várban lévő miniszterelnökségi épületek helyreállít-ásának póthitele.	538
5. A jóvátétellel kapcsolatos export-import, illetve az általános külkereskedelem szétválasztására tett javaslat levétele a na-pirendről.	538
6. A Jóvátételi Hivatal részére felállítandó étkezde költségei-nek hitelére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	539
7. Az Új Magyarország című hetilap államsegélye.	539
8. A svéd és dán segély-convoyok magyarországi tartózkodási költségeinek póthitele.	540
9. A Vörös Hadsereg főparancsnoksága által használt Váci utcai tiszti kaszinó épületének helyreállítási költségei.	540
10. Egy konzuli igazgatási segédfelügyelő kinevezése a Minisz-terelnökségre miniszteri titkárrá.	540
11. Rendelet az ezer pengőnél kisebb címletű bankjegyek bevo-násáról.	541

12. A köztámogatásban részesülő egyes társaságok és szervezetek állami ellenőrzésének újabb szabályozására tett javaslat levétele a napirendről.	541
13. Rendelet a sójovedéki kihágásokra megállapított pénzbüntetés mértékéről.	541
14. A zsidótörvények miatt megvont italmérési engedélyek visszajuttatásával kapcsolatos rendelet kiegészítése.	542
15. Újabb kincstári jegykölcson felvétele.	542
16. Dr. Vásárhelyi István államtitkár gazdasági szaktanácsadóként való kiküldése Párizsba a magyar békedelegációhoz. . . .	542
17. Egy vámszaki felügyelő rehabilitálása és nyugdíjazása.	543
18. Rendelet a közszolgálati alkalmazottak belföldi kiküldetési napidíjának újabb megállapításáról.	543
19. A Magyar Agrártudományi Egylet tangazdaságainak hitele.	544
20. Egy földművelésügyi díjnak rehabilitálása és kinevezése. . . .	544
21. Az Országos Mezőgazdasági Munkabérmegállapító Bizottság határozata a mezőgazdasági munkabér irányelveiről. . . .	544
22. A konzuli illetékek újabb felemelése.	545
23. Hitel a Külügyminisztérium szociálpolitikai feladatainak (külföldről hazahozott gyermekek segítése, a Magyarok Világszövetségének támogatása) ellátására.	545
24. A londoni követségre kinevezett tisztviselő illetményeinek hitele.	546
25. Hitel a budapesti francia követség Fő utcai épületének átlagmegóvási munkálataira.	546
26. A Magyar Külügyi Társaság és a Külügyi Intézet támogatásának póthitele.	547
27. A lengyel kereskedelmi delegáció fogadásának hitele.	547
28. „Magyarország - Köztársaság” című kisfilm amerikai terjesztésének hitele.	547
29. Hitel a Belgiummal és Hollandiával létesítendő diplomáciai kapcsolatok előkészítésére, valamint az Olaszországba küldött repatriációs bizottság céljára.	547
30. Március 15-ei ünnepségekre érkezett külföldi vendégek elhelyezésének hitele.	548
31. A Magyarországon tanuló lengyel diákok segélyezésének hitele.	548
32. A külügyi rejtjel-kódex munkálatainak hitele.	548
33. Hitel Lévai Jenő „Szürke könyv” című munkájának megrendelésére.	548

Napirendi pontok jegyzéke

34. Rendelet kormány megbízottaknak az ipari és a kereskedelmi vállalatokhoz való kirendeléséről.	548
35. A helyreállítási munkákkal kapcsolatban kifizetett karácsonyi és téli beszerzési segélyek hitele.	550
36. A Magyar Állami Ércbánya és Kohóművek hitele.	550
37. A Hírlapterjesztők Szabad Szakszervezetének államkölcsöne.	551
38. A Villamosipari és Kereskedelmi Rt. hitele.	551
39. Rendelet az Anyag- és Árhivatal felállításáról, az ipari anyaggyártás és árszabályozás rendezéséről.	551
40. Rendelet a kereskedelem- és iparkamarai választásokról.	552
41. Az Állami Gyakorlók Kereskedelmi Középiskola épületének helyreállítási hitele.	553
42. Rakitovszky István állami gyakorló kereskedelmi középiskolai igazgató rehabilitálása és előléptetése az V. fizetési osztályba.	553
43. Kürthy István és dr. Gergelyfy Sándor bécsi kiküldetésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	553
44. Landau Ernő miniszteri előadó bulgáriai kiküldetése.	553
45. Póthitel a Mértékügyi Intézet balatonszemesei tagozatának Budapestre történő felszállítására.	554
46. A Pázmány Péter Tudományegyetem hittudományi karán általános vallástörténeti tanszék felállítására tett előterjesztés levétele a napirendről.	554
47. Dr. Melly József kinevezése a Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karára egyetemi nyilvános rendes tanárrá.	555
48. Határozat a Tótkomlós és Békéscsaba környékéről kitelepülő szlovákok által az országból kivinni szándékozott anyakönyvek visszatartásáról.	555
49. A közjegyzői kinevezések előfeltételeinek átmeneti módosítására tett előterjesztés levétele a napirendről.	555
50. Származásuk miatt sérelmet szenvedett közszolgálati alkalmazottak szolgálati viszonyainak rendezéséről szóló rendeletek kiegészítése.	556
51. Rendelet a semmisnek nyilvánított értékpapíroknak megfelelő új értékpapírok kiadásáról.	556
52. Rendelet a kereseti követelésekkel kapcsolatban a bírói hatáskör újabb szabályozásáról.	556

53. Rendelet az iparfejlesztésről szóló törvénynek a magánvállalatok létesítését elősegítő szempontok szerinti módosításáról.	557
54. Rendelet a hivatalos hirdetések közzétételének újabb szabályozásáról.	557
55. A származásuk vagy baloldali meggyőződésük miatt korábban elbocsátott magánalkalmazottak visszavételéről szóló rendelet módosítása.	557
56. Rendelet a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok igazgatósági és felügyelő bizottsági tagjainak számát korlátozó egyes rendelkezések hatályon kívül helyezéséről.	558
57. Egy járásbíróági telekkönyvvezető özvegyének nyugdíja.	558
58. Egy budapesti törvényszéki jegyző kinevezése.	558
59. Egy ilosvai járásbíróági kiegészítő szolga özvegyének kegydíja, kiskorú gyermekeinek kegynevelési járuléka.	559
60. Egy váci fegyintézeti fegyőr nyugdíjazása.	559
61. Rendelet az életveszélyre utaló körülmények között eltűnt egyes személyek holtjának nyilvánításáról.	559
62. Faragó Géza ny. alezredes előléptetése nyugállományú ezredessé.	559
63. Politikai pártokban való tisztségviselés megtiltása a honvédség hivatásos állományához tartozó személyek számára.	559
64. Böhm Vilmos tartalékos főhadnagy előléptetése vezérezredessé.	560
65. A honvédelmi miniszter tájékoztatója a Ludovika Akadémián történt robbanásról.	560
66. Rendelet a baloldali politikai magatartás miatt az öregségi, rokkantsági és haláleseti biztosítás tekintetében bekövetkezett hátrányok jóvátételéről.	561
67. Rendelet a baleset következtében tehetetlenné vált személyek járadékának felemeléséről.	561
68. Határozat a családi pótlék folyósításának ideiglenes szüneteltetéséről.	561
69. Határozat az Arizona, a Casanova, a Palais de Dance és a Capri mulatók helyiségeinek demokratikus társadalmi szervezetek részére való igénybevételéről.	562
70. Határozat az Országos Szociálpolitikai Intézet alkalmazottainak járó illetmények kiutalásáról.	562
71. Javaslat az Újjáépítési Minisztérium egyes munkatársai részére miniszteri osztálytanácsosi cím adományozására.	562

Napirendi pontok jegyzéke

72. A Magyar Nemzeti Szabadkikötő és Tengerhajózási Vállalat hitele.	563
73. A vasút mentén létesített építményekben esett tűzkárokért a vasút kártérítési kötelezettségének kizárására tett előterjesztés levétele a napirendről.	563
74. Az államvasutak „Szociális és Kulturális Segélyalap”-jának hitele.	563
75. Villányi Ármin közlekedésügyi minisztériumi ny. műszaki tanácsos részére műszaki főtanácsosi cím adományozása. . . .	563
76. Fischer Gyula kinevezése belügyminisztériumi osztályfőnökké.	564
[22.] 105. 1946. április 30.	565
[1] Vita az ország gazdasági helyzetének megjavítására tett pénzügyminiszteri előterjesztésről; az árucsereforgalom leállítására vonatkozó terv átutalása a Gazdasági Főtanácshoz.	565
2. Vita a munkáspártok és szakszervezetek által aláírt ún. májusi kiáltványról, amelynek hangnemét a miniszterelnök a kolíciós együttműködés szempontjából kifogásolta.	572
3. Az Operaház súlyos anyagi gondjainak bejelentése.	574
4. Hozzájárulás a GANZ gyár bakelit, illetőleg lőszer gyártására alkalmas gépezetének a jóvátételhez szükséges anyagok ellenében Svájcba történő kiszállításához.	574
[23.] 106. 1946. május 3.	577
[1] Szakasits Árpád súlyos betegségének bejelentése.	577
[2] 1. Az amerikai és szovjet tulajdonban lévő bányák kivonása az állami ellenőrzés alól.	577
[3] 2. A Gazdasági Főtanács hitele.	578
[4] 3. A Magyarok Világszövetsége által rendezendő kongresszus költségeinek hitele.	578
[5] 4. A Magyar Nők Demokratikus Szövetségének hitele.	578
[6] 5. Hitel a Jóvátételi Hivatal kiadásaira.	579
[7] 6. A „Magyar Szabadság Érdemrendről” szóló törvényjavaslatnak a Nemzetgyűlés elé terjesztése.	579
[8] 7. Szakértő bizottság küldése Moszkvába a magyar-szovjet vasúti forgalommal kapcsolatos kérdések megbeszélésére és a megállapodás megkötésére.	580
[9] 8. A román-magyar vízügyi műszaki bizottság magyar tagjainak kiküldetése Romániába.	580

Napirendi pontok jegyzéke

- [10] 9. Bejelentés a Vörös Hadsereg által átadott lovak vételárára szánt összegnek a Nyugatról hazatérő tenyészloállomány ellátására való felhasználásáról. 580
- [11] 10. Két földművelésügyi miniszteri kinevezési javaslat levétele a napirendről. 581
- [12] 11. Egy gazdasági tanár rehabilitálása, és az V/2. fizetési osztály szerinti nyugdíjazása. 581
- [13] 12. Dr. Fodor László főosztályvezetői kinevezése az Iparügyi Minisztériumhoz. 581
- [14] 13. A MÁVAG egy esztergályosának rehabilitálása. 581
- [15] 14. Egy állami felsőipariskolai tanár rehabilitálása és nyugdíjazása. 582
- [16] 15. Egy iparügyi minisztériumi gépkocsivezető özvegyének nyugdíja. 582
- [17] 16. Rendelet a kéményseprőipar gyakorlására vonatkozó egyes jogszabályok módosításáról. 582
- [18] 17. Tárcaközi bizottság létrehozása a külkereskedelmi tárgyalások megkönnyítésére. 582
- [19] 18. Külkereskedelmi képviselők létesítése. 583
- [20] 19. Bejelentés a szövetkezeti törvényjavaslat elkészítésére megszabott határidő meghosszabbítását illetően. 583
- [21] 20. A Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karán Amerikai Intézet szervezése. 583
- [22] 21. A Debreceni Tudományegyetem tervezett segédtszti és altiszti kinevezésekre vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről. 584
- [23] 22. Dr. Flesch Ármin egyetemi magántanárnak egyetemi rendkívüli tanári címmel történő kitüntetése. 584
- [24] 23. Dr. Szabolcsi Bence zenetudósnak a Zeneművészeti Főiskola rendes tanárává való kinevezése. 584
- [25] 24. Dr. Lissák Kálmán pécsi egyetemi nyilvános rendkívüli tanárnak nyilvános rendes tanárrá való kinevezése. 584
- [26] 25. Dr. Lukács György egyetemi nyilvános rendes tanár szolgálaton kívül eltöltött idejének beszámítása. 584
- [27] 26. Dr. Bolgár Elek egyetemi nyilvános rendes tanár szolgálaton kívül eltöltött idejének beszámítása. 585
- [28] 27. Rendelet a magyar sporthatóságokról. 585
- [29] 28. A kereskedelmi társaságokról szóló, korábban már elfogadott, igazságügyminisztériumi előterjesztés levétele a napirendről. 587

Napirendi pontok jegyzéke

[30] 29. A sümegi járásbírósaági telekkönyvvezető özvegyének kegydíja.	587
[31] 30. A közszolgálati illetmények és nyugellátások rendezéséről szóló rendelet módosítása és kiegészítése.	587
[32] 31. Rendelet a katonai szolgálattal kapcsolatos kedvezményekről és mentességekről.	587
[33] 32. Egy honvédelmi minisztériumi altiszt jóvátétele és nyugdíjazási ügyének levétele a napirendről.	588
[34] 33. A Fővárosi Gabona Hivatal zsákbeszerzési hitele.	588
[35] 34. A FUTURA zsákbeszerzési hitele.	588
[36] 35. A Joint-tehergépkocsik átvételének hitele.	589
[37] 36. Az UNRRA-kiküldöttek ellátásának hitele.	589
[38] 37. A magyarországi és budapesti hidak újjáépítésének póthitele.	589
[39] 38. Hitel folyósítása postaaltiszti egyenruha beszerzésére.	590
[40] 39. Hitel tehergépkocsik beszerzésére.	590
[41] 40. Dr. Roska László ny. postaigazgatónak postafőigazgatói cím adományozása.	590
[42] 41. Egy postafelügyelő özvegyének kegydíja és kegynevelési járadéka.	590
[43] 42. Emlékbélyeg-sorozat kibocsátása az első magyar postabélyeg megjelenésének 75. évfordulóján.	591
[44] 43. Rendelet a közforgalmú vasutak, közhasználatú gépjárművállalatok és közforgalmú hajózási vállalatok baleseti járadékosainak újabb rendkívüli járadékpótlékáról.	591
45. A rendőrség személygépkocsi és tehergépkocsi beszerzésének hitele.	591
46. A rendőrség részére személygépkocsi beszerzésére folyósított pénzösszeg elszámolása.	591
47. Rendelet az országos tűzoltó főparancsnoknak a IV. fizetési osztályba való besorolásáról.	591
48. A Belügyminisztérium személygépkocsi-beszerzésének hitele.	592
49. A Népgondozó Hivatal hitele.	592
50. Dr. Sággy György volt belügyminisztériumi miniszteri osztálytanácsos rehabilitálása és az V/2. fizetési osztály szerinti nyugdíjazása.	592
51. Rendelet a Földművelésügyi Minisztérium Országos Központjának, mint szövetkezetnek adó- és illetékmentességéről.	592

Napirendi pontok jegyzéke

52. A bíróságoknál és államügyészségeknél dolgozó közszolgálati alkalmazottak működési pótlékáról szóló pénzügyminiszteri előterjesztés levétele a napirendről.	593
53. Egy forgalmi adóhivatali főtiszt rehabilitálása, és forgalmi adóhivatali tanácsossá való kinevezése.	593
54. Rendelet a Magyar Nemzeti Bank fokozottabb állami ellenőrzéséről.	593
55. Rendelet az 1945 után közszolgálatba lépett alkalmazottak szabadpályán eltöltött idejének beszámításáról.	594
56. Rendelet egyes vámtételek módosításáról.	595
57. A Magyar Közalkalmazottak Országos Szabad Szakszervezete által kezdeményezett közalkalmazotti ruhaakció hitelére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	595
58. A Vörös Hadsereg ellátására igénybe vett termények és állatok árának kiegyenlítési lehetőségeire tett előterjesztésnek a Gazdasági Főtanács elé utalása.	595
59. Külföldi segélyakciók kezelésének hitele.	596
60. Egy népjóléti minisztériumi tisztviselő kinevezése.	596
[24.] 107. 1946. május 10.	598
1. Rendelet a nyugatról visszatérők javainak felülvizsgálatáról.	598
2. A Fővárosi Közmunkák Tanácsának nyújtott hitel.	599
3. A Gazdasági Főtanács 1946. május-június havi hitele.	599
4. Károlyi Mihály volt köztársasági elnök tiszteletdíjának megállapítása.	599
5. Károlyi Mihály hazajövetelével, fogadásával kapcsolatos kiadások.	600
6. Határozat a köztársasági elnök testőrségének felállítására.	600
7. A köztársasági palota építési és berendezési költségei.	600
8. A Magyar Szabadság Érdemrend alapszabálya.	600
9. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság Magyar Gazdasági Hivatalának költségei.	601
10. Határozat a német lakosság kitelepítéséről szóló rendelet végrehajtása során a méltányossági szempontok érvényesüléséről.	601
11. A Magyar Állami Kőszénbányászat komlói villamos erőközpontjának hitele.	602
12. A MÁVAG egy volt segédmunkásának rehabilitálása és özvegyének nyugbére.	603

Napirendi pontok jegyzéke

13. A MÁVAG egy volt lakatosának rehabilitálása és özvegyének nyugbére.	603
14. A MÁVAG egy lakatosának rehabilitálása.	603
15. A MÁVAG egy volt fűrésésének rehabilitálása és nyugbére. . . .	603
16. A MÁVAG egy volt lakatosának rehabilitálása és nyugbére. . .	603
17. A MÁVAG egy volt marósának rehabilitálása és nyugbére. . .	603
18. A MÁVAG egy volt fémöntőjének rehabilitálása és nyugbére.	604
19. A MÁVAG egy volt lakatosának rehabilitálása és özvegyének nyugbére.	604
20. A MÁVAG egy volt kovácsának rehabilitálása és nyugbére. . .	604
21. A MÁVAG egy volt gyalusának rehabilitálása és nyugbére. . .	604
22. A MÁVAG egy volt vasöntőjének rehabilitálása és nyugbére. . .	604
23. A MÁVAG egy szerelőjének rehabilitálása és nyugbére.	604
24. A MÁVAG egy volt kovácsának rehabilitálása és özvegyének nyugbére.	604
25. A MÁVAG egy nyugbérésének rehabilitálása és nyugbére. . .	604
26. A MÁVAG egy volt lakatosának rehabilitálása.	605
27. A MÁVAG egy volt lakatosának rehabilitálása.	605
28. A MÁVAG egy volt segédmunkásának rehabilitálása.	605
29. A MÁVAG egy volt kazánkovácsának rehabilitálása.	605
30. A MÁVAG egy volt vasöntőjének rehabilitálása.	605
31. Egy volt MÁVAG kovács rehabilitálása és özvegyének nyugbére.	605
32. Egy volt MÁVAG munkás rehabilitálása és özvegyének nyugbére.	605
33. A MÁVAG egy volt kazánkovácsának rehabilitálása és özvegyének nyugbére.	605
34. A MÁVAG egy volt vasöntőjének rehabilitálása és özvegyének nyugbére.	606
35. A MÁVAG egy asztalosának rehabilitálása.	606
36. Egy diósgyőri MÁVAG alkalmazott kinevezése felügyelővé. . .	606
37. A román-magyar árucsereforgalommal kapcsolatos megállapodásra vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről. . . .	606
38. Kürthy István külkereskedelmi főtanácsos svájci kiküldetése.	606
39. Dr. Bartha Jánosnak, a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság felügyelőjének kiküldése Triesztbe.	606
40. Dr. Teszléry Károly és Angyal János vallás- és közoktatásügyi minisztériumi tanügyi főtanácsosoknak miniszteri tanácsosokká való kinevezése.	607

Napirendi pontok jegyzéke

41. Nagy Miklós debreceni tankerületi főigazgató kinevezése politikai államtitkárrá a Vallás- és közoktatásügyi Minisztériumhoz. 607
42. Bán Antal iparügyi miniszter felkérése a Londonba utazó Ries István igazságügyminiszter helyettesítésére. 607
43. Rendelet a külföldre hurcolt magyar nemzeti vagyon gondozása körül jelentős érdemeket szerzett közalkalmazottak igazolásáról. 608
44. Rendelet az 1944. október 15. után szolgálatot nem teljesített közalkalmazottak illetményeiről. 608
45. Rendelet a háborús események folytán gazdát cserélt egyes haszonállatok marhalevéllal való ellátásáról és az ország állatállományának fejlesztéséről. 608
46. Határozat a bírósági végrehajtói működésben töltött időnek a szolgálati időbe való beszámításáról. 609
47. Egy volt ócsai járásbírósági kezelő rehabilitálása és nyugdíjazása. 609
48. Szolgálatteljesítés közben hősi halált halt Cserneczky Béla és Jáky József ezredeseknek vezérőrnaggyá való előléptetése. 610
49. Az Állami Alkalmazottak Gyógyintézetének póthitele. 610
50. A Szolnok vármegyei közkórház hitele. 610
51. A budapesti kórházak hitele. 610
52. A bérlakásépítési kölcsön tárgyában beterjesztett javaslat levétele a napirendről. 610
53. A magyar–jugoszláv jóvátételi egyezmény elfogadása, a Jóvátételi Hivatal elnökének felhatalmazása annak aláírására. 611
54. A Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút újjáépítési kölcsöne. 612
55. A MÁV egy volt mozdonyvezetőjének menekült özvegye részére kegyelmi ellátás biztosítása. 612
56. A MÁV negyvenhárom alkalmazottjának jóvátétele, részbeni nyugdíjazása. 612
57. Hitel a francia követség irodáinak rendbehozatalára. 612
58. Böhm Vilmos stockholmi kiküldetésének hitele. 612
59. A Külügyminisztérium titkárnak kiküldése Koppenhágába a magyar–dán árucsereforgalmi egyezmény megkötése céljából. 613
60. Határozat Zsilinszky Antal, Budai György és Révay Endre Zsigmond magyar állampolgárságuktól való megfosztásának hatálytalanításáról. 613
61. A honvédségi laktanyáknak az államrendőrség részére való átengedésére vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről. 613

Napirendi pontok jegyzéke

62. A Magyar Szabad Szakszervezetek és a Szakszervezeti Tanács jogállásáról szóló rendelettervezet levétele a napirendről.	614
63. Határozat a Nyugatra hurcolt honvédkincstári ingóságok egy részének az államrendőrségnek való átadásáról.	615
64. Rendelet az 1920 utáni földbirtokrendezés során megváltott földekből és a vagyonváltság-földekből földhöz és házhelyhez jutottak fizetési kötelezettségének újabb szabályozásáról.	615
65. Határozat a Magyar Értékpapírforgalmi Rt. illetménykedvezményéről.	616
66. Pest vármegye székházának helyreállítási hitele.	616
67. Az államháztartás egyensúlyának helyreállításával kapcsolatban a közalkalmazottak létszámcsökkentésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	617
68. Rendelet a közszolgálati illetményekről és a nyugellátásokról szóló intézkedések módosításáról.	617
69. Újabb államkölcsön felvétele.	617
70. Rendelet a pengőben történő számolás egyszerűsítéséről.	618
71. A tavaszi vetőmag-akció hitele.	618
72. Rendelet az 1936:XXVII. tc. alapján földhöz és házhelyhez juttatottak pengőben megállapított tartozásainak fizetéséről.	618
73. Az 1946-ban jóvátételi célra igénybeveendő lovakról szóló előterjesztés levétele a napirendről.	618
74. Dr. Kormos Tivadar ny. osztálygólógus rehabilitálása és a Földtani Intézet helyettes igazgatójává való kinevezése, illetve nyugdíjazása.	619
75. Rendelet a földreform folytán állami tulajdonba jutott gazdaságok alkalmazottainak nyugellátásáról.	619
[25.] 108. 1946. május 14.	622
[1] Vita a létszámcsökkentéssel kapcsolatban beterjesztett (B-lista) rendelettervezetről.	622
2. Határozat az értékálló pénz nyomásának előkészítéséről.	633
[26.] 109. 1946. május 18.	643
1. A Bernben aláírt magyar-svájci árucsereforgalmi és fizetési egyezmény jóváhagyása.	643
2. A miniszterelnökségi épület karbantartásának hitele.	647

Napirendi pontok jegyzéke

3. A Vörös Hadsereg és a Szövetséges Ellenőrző Bizottság ellátásának május havi hitele.	648
4. A Jóvátételi Hivatal 1946. április havi hitele.	648
5. A Hazahozatali Kormánybiztosság 1946. május havi hitele.	648
6. A Hazahozatali Kormánybiztosság április havi póthitele.	649
7. Hitel a Szövetséges Ellenőrző Bizottság Magyar Gazdasági Hivatalának felszámolására.	649
8. Csekkszámle-nyitás a Magyar Vöröskereszt részére, hitel igénylése ezzel kapcsolatban.	649
9. A Jóvátételi Hivatal költségvetésének a Gazdasági Főtanács elé utalása.	649
10. Fegyelmi bizottság összeállítása Salamon Rácz Tamás iparügyi államtitkár fegyelmi ügyének tárgyalásához.	649
11. A németországi hadifogolytáborokban volt tuberkulotikus magyar gyermekek gyógyszerellátásának hitele.	650
12. A B-lista rendelet vitájának folytatása s levétele a napirendről.	650
13. A be nem érett gabona takarmányozásra való felhasználásának megtiltása.	655
14. A zsidókra vonatkozó földbirtokpolitikai jellegű jogszabályok hatályon kívül helyezése következtében felmerült egyes kérdések szabályozására tett előterjesztés levétele a napirendről.	655
15. A tavaszi minőségi vetőmagakció póthitele.	656
16. Nyisztor György volt földművelésügyi népbiztos rehabilitálása és nyugdíjazása.	656
17. Egy volt selyemtenyésztési alkalmazott rehabilitálása és özvegyének nyugdíja.	656
18. A csehszlovák jóvátételi egyezmény aláírása.	656
19. A külföldről hazaszállított gyermekek szociálpolitikai ellátásának hitele.	657
20. A párizsi magyar követség felállításának hitele.	658
21. Külügyminisztériumi kinevezési javaslatok levétele a napirendről.	658
22. Póthitel dr. Bródy Ernő Zsidók magyarországi helyzete a XVIII. század végétől c. művének kivonatolására.	658
23. A román-magyar árucserforgalmi megállapodás elfogadása.	659
24. Böhm Vilmos rendkívüli követ megbízása a magyarnorvég kereskedelmi tárgyalások előkészítésével.	659
25. Egy állami kereskedelmi középiskolai tanár rehabilitálása és kinevezése az V/1. fizetési osztályba.	659

Napirendi pontok jegyzéke

26. A Tőzsde-palota helyreállítási munkáinak hitele.	659
27. A Magyar-Szovjet Művelődési Társaság államsegélyére vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	660
28. Rendelet az 1944-ben orvostudori oklevelet szerzett személyek tanulmányainak kiegészítéséről.	660
29. A Műegyetem és a Nemzeti Múzeum helyreállításának hitele.	660
30. Népművelési célzatú filmalap létrehozására vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	661
31. Dr. Bibó István kinevezése a Szegedi Tudományegyetem politika tanszékére.	661
32. Dr. Hóray Gusztáv egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezése a Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karára.	662
33. Dr. Dezső Gyula egyetemi nyilvános rendes tanár kinevezése a Debreceni Tudományegyetem jog- és államtudományi karára.	662
34. Dr. Párducz Mihály egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése.	662
35. Dr. Korányi Imre, dr. Bálint Sándor és dr. Buzágh Aladár egyetemi tanári kinevezésére vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	662
36. Dr. Bodon Károly egyetemi magántanárnak tanári címmel való kitüntetése.	663
37. Öt tankerületi főigazgató, illetve tanügyi főtanácsos előléptetésére vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	663
38. Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium miniszteri segédtitkárának a kinevezése.	663
39. Dr. Sonleithner István, a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem főtanácsosának előléptetésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	663
40. Öt tanügyi alkalmazott rehabilitálása és nyugellátása, illetve özvegyük kegydíja.	664
41. Dr. Fülep Lajos egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezése a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karának olasz nyelvészeti tanszékére.	664
42. Egy református tanító rehabilitálása és nyugdíjazása.	664
43. Dr. Kállay Kálmán debreceni egyetemi nyilvános rendes tanár szolgálati idejének megállapítása.	664

Napirendi pontok jegyzéke

44. A PEN-Club meghívása alapján a vallás- és közoktatásügyi miniszter és Passuth László író stockholmi utazásának bejelentése.	664
45. Egy budapesti törvényszéki jegyző özvegyének nyugdíja. . . .	665
46. A repülősporttal kapcsolatos egyes kérdésekről szóló előterjesztés levétele a napirendről.	665
47. Határozat a honvédelem kötelékéből elbocsátott alkalmazottak átmeneti ellátásáról.	665
48. Tájékoztató a szovjet jóvátételi szállítási hivatal vezetőjének kötbér fizetésére irányuló igényéről, az elhárítást tartalmazó magyar válasz tervezetéről.	665
49. A Kisgazdapárt gyermekteleltetési akciójának hitele.	666
50. Hitel a Nemzeti Segély részére a romániai magyar gyermek-üdtetés céljára.	667
51. A székesfehérvári Szent György Kórház helyreállításának hitele.	667
52. Az Állami Alkalmazottak Gyógyintézeténél felmerült villanyszámla díj kiegyenlítése.	667
53. A Belkereskedelmi Igazgatóságról szóló rendelet kiegészítése.	667
54. A Gazdasági Főtanács intézkedésének kérése a cséplési szén biztosítására; továbbá karhatalom igénybevitelére a Vörös Hadsereg részére szükséges állatok összeszedéséhez. . .	668
55. Az épületek helyreállítása esetében gyámhatósági gondnok kirendeléséről szóló előterjesztés levétele a napirendről. . . .	668
56. Rendelet a törvényhatósági utakkal kapcsolatos közigazgatási hatáskör újabb megállapításáról.	668
57. A Közlekedésügyi Minisztérium régi székházának romeltakarítási hitele.	669
58. A „Tisza” motoros hajó üzembehelyezésének póthitele.	669
59. Az úttörök lábbelivel való ellátásának póthitele.	669
60. A szovjet katonai szállítások üzemköltségei a Győr-Sopron-Ebenfurti Vasútnál és a Szeged-Csanád Vasútnál.	670
61. MÁV főfelügyelő kiküldetése Svájcba a magyar-svájci vasúti köteléki díjszabás díjtételeinek elosztását célzó tárgyalásokra.	670
62. A közlekedésügyi miniszter ismeretlen tárgyú előterjesztésének levétele a napirendről.	670
63. A honvédségi laktanyáknak a rendőrség részére való átvételéről szóló belügyminiszteri előterjesztés levétele a napirendről.	670

Napirendi pontok jegyzéke

64. Egy rendőr rehabilitálása, özvegyének nyugdíjazása.	671
65. Rendelet az együttes kereseti és jövedelemadóról, a társulati és tantiéme-adóról, valamint a vagyontöbbletadóról.	671
[66] 63. Rendelet a külön jövedelemadó szedésének szüneteltetéséről.	672
[67] 64. Rendelet a magánbiztosítókat terhelő felügyeleti díjak fizetésének újabb szabályozásáról.	673
[68] 65. Az Országos Központi Hitelszövetkezet tagintézeteinek ellátmánya.	673
[69] 66. Az 1945. évi állami zárszámadásnak a Nemzetgyűlés elé terjesztése.	673
[70] 67. Rendelet az adópengő adójegy bevezetéséről.	674
[71] 68. A honvédelmi miniszter felügyelete alá tartozó iparvállalatoknak az Iparügyi Minisztériumnak való átadására vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	675
[72] 69. Dr. Pályi Márton iparügyi minisztériumi munkaügyi főtanácsos részére a miniszteri tanácsosi cím adományozása.	675
[73] 70. A MÁVAG egy vasöntőjének rehabilitálása, szolgálati idejének megállapítása.	675
[74] 71. A MÁVAG egy lakatosának rehabilitálása, özvegyének nyugbére.	676
[75] 72. A MÁVAG lakatosának rehabilitálása, nyugbéreének megállapítása.	676
[76] 73. A MÁVAG egy kovácsának rehabilitálása, nyugbéreének megállapítása.	676
[77] 74. A MÁVAG egy mintaasztalosának rehabilitálása, nyugbéreének megállapítása.	676
[78] 75. A Székelyföldi Villamos Rt. államkölcsonének a Gazdasági Főtanács elé terjesztése.	676
[27.] 110. 1946. május 21.	683
[1] Határozat az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében hozott (B-lista) rendelet végrehajtásáról.	683
2. Határozat Antos István pénzügyi, Szobek András közellátásügyi, Donáth Ferenc földművelésügyi, Nógrádi Sándor iparügyi minisztériumi kommunista politikai államtitkárok kinevezéséről.	691
3. A magyar-csehszlovák lakosságcsere végrehajtására alakult vegyesbizottságba dr. Ruttkay László kúriai bíróségi és dr. Geönczöl Tibor ügyvéd delegálása.	692

4. Határozatok a pénzügyi stabilizáció egyes kérdéseiről, így az új pénz elnevezéséről, a költségvetésről, a külföldi arany hazahozataláról, az új pénz nyomtatásáról.	692
[28.] 111. 1946. május 24.	698
1. Határozat a Kunmadarason és másutt előfordult pogromok, antiszemita megnyilvánulások elleni fellépésről.	698
2. A Népjóléti Minisztériumhoz Cseh-Szombathy László, a Közlekedésügyi Minisztériumhoz Varga Lajos, az Igazságügyminisztériumhoz Pfeiffer Zoltán, az Iparügyi Minisztériumhoz Mistéth Endre, a Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztériumhoz Meixner Ernő kiskgazdapárti politikai államtitkárok kinevezése.	700
3. A Fővárosi Közmunkák Tanácsának május havi kölcsöne.	700
4. A Jóvátételi Hivatal hitele.	700
5. A Hazahozatali Kormánybiztosság részére a június hónapra folyósított összeg megállapítása.	700
6. A Jóvátételi Hivatal május havi póthitele.	701
7. Hitel a Jóvátételi Hivatal alkalmazottainak illetményemelésére.	701
8. Dr. Jakab László közigazgatási bírósági tanácselnök kinevezése a IV. fizetési osztályba.	701
9. Néhai Hubert Ottó nyugalmazott közigazgatási bírósági ítéldbíró özvegyének kegydíja.	702
10. Hitel a Jóvátételi Hivatal gépkocsijainak gumibroncs-vásárlására.	702
11. Határozat a Köztársasági Elnök Hivatalának státusáról, a köztársasági elnök tiszteletdíjáról és Rendelkezési Alapjáról.	702
12. Dr. Hébelt Ede jogakadémia tanár munkástanfolyamok vezetésével való megbízása a Pázmány Péter Tudományegyetemen.	702
13. Az 1946/1947. évi állami költségvetési előirányzat elfogadása.	702
[14] 12. Határozat jegykölcsön felvételéről.	704
[15] 13. Két pénzügyminisztériumi megbízott kiküldése Csehszlovákiába a földmérési és földkataszteri térképek, iratanyagok kicserélése céljából.	704
[16] 14. Döntés a 100 ezer és 10 ezer pengős bankjegyek bevonásáról.	705
[17] 15. A kereseti és más adó behajtásának foganatosítására vonatkozó határidő megállapítása.	705

Napirendi pontok jegyzéke

[18] 16. A lakásadóról szóló rendelet egyes részeinek módosítása és kiegészítése.	706
[19] 17. Véleménykülönbség az angol hitelezők és a magyar állam között a fegyverszüneti egyezmény értelmezéséről; a Magyar Nemzeti Bank ezzel kapcsolatos állásfoglalása.	706
[20] 18. A nyugdíjak szabályozására vonatkozó pénzügyminiszteri javaslat elfogadásának sürgetése.	706
[21] 19. Dr. Dózsa Jenő poliklinikai főorvos egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	708
[22] 20. Dr. Losonczy István jogbölcseleti tanár egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése.	708
[23] 21. Dr. Huszár Lajos kinevezése az Országos Magyar Történeti Múzeum főigazgatójává.	708
[24] 22. Egy érseki katolikus tanítóképző intézeti tanár szolgálati idejének beszámítása.	708
[25] 23. Egy operaházi díszítő özvegyének kegydíja.	708
[26] 24. Tájékoztató a tanárok és tanítók anyagi helyzetéről.	709
[27] 25. Egy budapesti központi járásbírói altszabíró özvegyének nyugdíja.	709
[28] 26. Rendelet a népbírák és igazoló bizottsági tagok napidíjának újabb megállapításáról.	709
[29] 27. Rendelet a honvéd büntetőbíráskodás körében a rögtönbíráskodás egyes szabályainak módosításáról.	710
[30] 28. A Gyermekbarátok Országos Egyesületének segélye.	710
[31] 29. Vita a honvédelmi tárcától elbocsátott alkalmazottak fizetéséről, sorsáról.	710
[32] 30. Olajos magvak kereskedésével foglalkozó cégek vesztességének kiegyenlítésére kért hitel elutasítása.	711
[33] 31. Békés, Csanád és Csongrád vármegyéknek a Vörös Hadsereg ellátásával kapcsolatos tartozásaira vonatkozó rendezési javaslat végrehajtásának felfüggesztése.	711
[34] 32. A Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ bankhitele.	711
[35] 33. Határozat az újjáépítési miniszter javaslata alapján az építőipari vállalkozók egyes követeléseinek adópengőben való meghatározásáról.	712
[36] 34. Határozat a társasháztulajdonról szóló törvény kiegészítéséről és módosításáról.	712
[37] 35. Határozat az épületek helyreállítása érdekében szükséges gondnok kirendeléséről.	712
[38] 36. A kislakásépítési akció tárgyában tett javaslat elfogadása.	712

Napirendi pontok jegyzéke

[39]	37. Tartályhajó építésére póthitel folyósítása.	713
[40]	38. A Magyar–Szovjet Hajózási Rt.-be beadandó hajók üzemképes állapotba helyezésének hitele.	713
[41]	39. A Magyar Nemzeti Szabadkikötő és Tengerhajózási Vállalat háborús kárainak helyreállítási hitele.	713
[42]	40. A dunántúli hidak és a medvei híd újjáépítésének hitele.	714
[43]	41. Háromszáz millió adópengő folyósítása a Közlekedésiügyi Minisztérium részére a Külügyminisztérium által a békeelőkészítéssel kapcsolatban kért munkálatok elvégzéséért.	714
[44]	42. A prágai magyar külképviselet által a Magyar Nők Demokratikus Szövetségének kölcsönzött 5000 cseh korona elszámolása.	714
[45]	43. Károlyi Mihály volt köztársasági elnök hazatérési költségei.	714
[46]	44. A Külügyminisztérium póthitele a március 15-e és április 4-e alkalmából külföldről meghívott ifjúsági vendégek el látására.	715
[47]	45. A moszkvai magyar követség könyvbeszerzésének póthitele.	715
[48]	46. A Magyar Külügyi Társaság és a Külügyi Intézet hitele.	715
[49]	47. A Rómába kiküldött magyar misszió póthitele.	715
[50]	48. A külügyi tárca könyvvásárlási póthitele.	715
[51]	49. Egy miniszteri osztálytanácsos és egy miniszteri titkár kinevezése a Külügyminisztériumhoz	716
[52]	50. Belügyminiszteri javaslat egy határrendészeti detektív-felügyelő rehabilitálására, özvegyének nyugdíjazására.	716
[53]	51. Egy rendőrségi detektív rehabilitálása és nyugdíjazása.	716
[54]	52. Egy volt csendőrségi irodaigazgató rehabilitálása és nyugdíjazása.	716
[55]	53. Egy volt csendőr tiszthelyettes rehabilitálása és nyugdíjazása.	716
[56]	54. Egy belügyminisztériumi volt miniszteri osztálytanácsos jóvátételének elutasítása.	716
[57]	55. Egy belügyminisztériumi volt miniszteri osztálytanácsos jóvátételének elutasítása.	717
[58]	56. Az Országos Iparoktatási Tanács szervezéséről szóló rendelet módosítása.	717

Napirendi pontok jegyzéke

[59] 57. Rendelet közegészségügyi szempontból nélkülözhetetlen gyógyszerek és egyéb szerek ipari előállításának biztosítása érdekében adható kényszerengedélyről.	717
[60] 58. A Magyar-Szovjet Bauxit-Alumínium Társaság szindikátusi szerződésének a miniszter helyett Nógrádi Sándor államtitkár általi aláírásának jóváhagyása.	717
[61] 59. A MÁVAG egy vasöntőjének rehabilitálása, nyugdíjának megállapítása.	718
[62] 60. A MÁVAG egy gyalusának rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	718
[63] 61. A MÁVAG egy kazánkovácsának rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	718
[64] 62. A MÁVAG egy kovácsának rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	718
[65] 63. A MÁVAG egy lakatosának rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	718
[66] 64. A MÁVAG egy kovácsának rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	718
[67] 65. A MÁVAG egy vasestergályosának rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	718
[68] 66. A MÁVAG egy kovácsának rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	719
[69] 67. A MÁVAG egy kovácsának rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	719
[70] 68. A MÁVAG egy gépmunkásának rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	719
[71] 69. A MÁVAG egy gépmunkásának rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	719
[72] 70. A MÁVAG egy vasöntőjének rehabilitálása, nyugbérének megállapítása.	719
[73] 71. A MÁVAG egy lakatosának rehabilitálása, özvegy nyugdíjának megállapítása.	719
[74] 72. A MÁVAG egy géplakatosának rehabilitálása, özvegy nyugdíjának megállapítása.	719
[75] 73. A MÁVAG egy faesztergályosának rehabilitálása, özvegy nyugdíjának megállapítása.	719
[76] 74. Állami Pincegazdaságok és Állami Közpincék hitele. . . .	720
[77] 75. A Magyar Szőlőgazdaságok Országos Borértékesítő Szövetkezetének mustvásárlási hitele.	720
[78] 76. Sibelka-Perleberg Artúr miniszteri tanácsos részvétele a Római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet közgyűlésén. . .	721

Napirendi pontok jegyzéke

[79] 77. Határozat a Németországba hurcolt magyar hajópark személyzetének szolgálatba állításáról és fizetéséről.	721
[80] 78. Országos mezőgazdasági szakoktatói felügyelői állás szervezése.	721
[81] 79. A földművelésügyi miniszter előterjesztése lovak jóvátételi célú igénybevételeéről.	722
[82] 80. Dr. Vajda Imre kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztériumi miniszteri osztályfőnöknek adminisztratív államtitkárrá való kinevezése.	723
[83] 81. Dr. Hardi Róbert miniszteri tanácsos megbízása a magyar–csehszlovák kereskedelmi tárgyalások magyar delegációjának vezetésével.	723
[84] 82. A földművelésügyi miniszter javaslata Gonda Béla gazdasági felügyelővé történő kinevezésére.	723
[85] 83. Tájékoztatás Alliens francia tábornokkal az elhurcolt javak kölcsönös visszaszolgáltatásáról, valamint Franciaországban Magyar Baráti Egyesület szervezéséről folytatott tárgyalásokról.	721
[29.] 112. 1946. május 31.	727
1. A Jóvátételi Hivatal május havi kiadásainak hitele.	727
2. Hitel a Szövetséges Ellenőrző Bizottság ellátására és a Szovjetunióknak való áruszállításokra.	728
3. A Jóvátételi Hivatal étkezdéjének létesítése.	728
4. A Fővárosi Közmunkák Tanácsánál alkalmazottak május havi járandóságai.	728
5. A Központi Statisztikai Hivatal által teljesített túlmunka hitele.	728
6. Póthitel a Központi Statisztikai Hivatal által végzett kárstatisztikai munkálatokra.	729
7. A Hangya-kongresszus határozatáról szóló bejelentés levele a napirendről.	729
8. A német tulajdonban volt vagyontárgyak forgalmának korlátozásáról és zár alá vételéről szóló rendelet kiegészítése.	730
9. Hitel a Jóvátételi Hivatal részére a Vörös Hadseregnek szállított iparcikkek felvásárlására.	730
10. A Közigazgatási Bíróság tanácselnökének szolgálatban való visszatartása.	730
11. A Jóvátételi Hivatal hitele a Szövetséges Ellenőrző Bizottság kiadásaira, szovjet ipari és mezőgazdasági jóvátételre és a Vörös Hadsereg ellátására.	731

Napirendi pontok jegyzéke

12. A Jóvátételi Hivatal május havi póthitele.	731
13. Személygépkocsi vásárlása Károlyi Mihály volt köztársasági elnök részére.	731
14. A csehszlovák jóvátételi tárgyalásokra, az egyezmény aláírására Prágába utazott delegáció költségei.	732
15. Az Új Magyarország c. lap támogatása.	732
16. Hozzájárulás a Magyar–Szovjet Művelődési Társaság budapesti kongresszusán résztvevő vendégek ellátásához.	732
17. Határozat a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa által szervezett felvonulásnak a kormánytagok részéről történő megtekintéséről.	733
18. A magyarországi német vagyonnak a Szovjetunió részére való átadására vonatkozó igazságügyminiszteri előterjesztés levétele a napirendről.	733
19. Rendelet a törvénykezési szünetről és az igazságügyi alkalmazottak évi rendes szabadságáról.	733
20. Négy államügyész kinevezése.	734
21. Linder Béla volt hadügyminiszter kártalanítási ügyének levétele a napirendről.	734
22. Rendelet a rögtönbíráskodás újabb kiterjesztéséről.	734
23. A házfelügyelői díjak szabályozására tett javaslat levétele a napirendről; határozat a hadisegélyek, valamint a hadi, honvédelmi és polgári gondozottakat megillető járadékok és egyéb rendszeres pénzellátások összegének meghatározására vonatkozó rendelet hatályon kívül helyezéséről.	735
24. Nyomtatványok rendelése a hadigondozottak ügyeinek gyorsabb intézéséhez.	736
25. Magyar gyermekek romániai üdültetése a Nemzeti Segély Országos Központjának közreműködésével.	736
26. Olajütő ellenőrök díjazásának hitele.	737
27. A hadifogoly-ruhákból közellátási célra átvett öltönyök árának elszámolása.	737
28. A szabadságra utazó honvédségi személyek 50%-os vasúti menetdíj kedvezményére tett előterjesztés levétele a napirendről.	737
29. A hajmáskéri katonai gyakorlótérnek a földreform hatálya alá vonása kapcsán keletkezett tömegdemonstráció ügyének rendezése.	738
30. Párizsban tartandó nemzetközi mérnök-konferenciára egy építészmérnök kiküldése.	739

Napirendi pontok jegyzéke

31. A Magyar Szabadkikötő- és Tengerhajózási vállalat forgóda- ru beszerzésének póthitele.	739
32. A Magyar Folyam és Tengerhajózási Részvénytársaság és a Hajózási Tárcaközi Bizottság államsegélyére vonatkozó köz- lekedésügyi miniszteri előterjesztés levétele a napirendről. . .	740
33. Szakemberek kiküldése a párizsi expresszvonat értekezlet- re.	740
34. Egy állami hídépítő főmérnök részére műszaki tanácsosi cím adományozása.	741
35. A Moszkvában járt kormánydelegáció költségeinek póthite- le.	741
36. Egy külügyminisztériumi tisztviselő rehabilitálására és nyugdíjazására tett előterjesztés levétele a napirendről.	741
37. Határozat a szolgálati útlevél bevezetéséről.	742
38. Rendelet a honvédelmi érdekeket veszélyeztető egyes vallá- sos gyülekezetek feloszlására vonatkozó rendelkezések hatálytalanításáról, és a kapcsolatos vagyoni ügyek ideigle- nes rendezéséről.	742
39. Dr. Münnich Ferenc budapesti rendőr főkapitány szolgálati idejének megállapítása.	743
40. Egy volt rendőr rehabilitálása és nyugdíjának megállapítá- sa.	743
41. Egy volt detektívfelügyelő rehabilitálása és nyugdíjazása. . . .	743
42. Főtanácsos kinevezése a Fővárosi Gázművekhez.	743
43. Rendelet az életbiztosítási szerződésekből származó igé- nyek felértékeléséről.	744
44. Rendelet az ingó vagyon visszterhes átruházása után járó il- leték alapjául szolgáló érték megállapításáról.	744
45. Baloldali politikai magatartásuk miatt a Dohányjövedék szolgálatából elbocsátott ötven személy rehabilitálása és nyugbérének megállapítása.	745
46. Az állami nyugdíjterhek csökkentésével kapcsolatos javas- latnak a Gazdasági Főtanács elé utalása.	745
47. Újabb kincstári jegykölcson felvétele.	747
48. Az új aranyérmek pénzérték megállapításával kapcsolatos 1925:XXXV. tc. hatályának ideiglenes felfüggesztése.	747
49. A külföldre hurcolt javakkal kapcsolatos tárgyalások folyta- tása céljából Nyárádi (Scheidl) Miklós vezetésével delegáció kiküldése több nyugati országba.	747

Napirendi pontok jegyzéke

50. A magánalkalmazottak fizetésének heti részletekben történő folyósítására tett javaslat átutalása a Gazdasági Főtanácshoz.	748
51. Javaslat az Országos Állategészségügyi Intézetnél, és az Állatorvosi Kar egyes tanszékein dolgozók veszélyességi pótlékára.	748
52. A Nostra Általános Áruközpontok és Kereskedelmi Rt. kölcsöne.	748
53. Rendelet a minőségi növénytermesztés folytonosságának biztosításáról.	749
54. Hozzájárulás az ár- és belvízvédelem költségeihez.	750
55. Szakemberek svájci utazása tenyészállatok vásárlása céljából.	750
56. Egyes villamosművek energia telepeinek és távvezetékeinek állami tulajdonba vételéről és az energia gazdálkodással kapcsolatos egyéb rendelkezésekről szóló törvénytervezet Nemzetgyűlés elé terjesztése.	750
57. Rendelet a Termelési Tanács és a termelési bizottságok szervezéséről.	751
58. Az Iparügyi Minisztérium elhelyezésére szolgáló épületrész helyreállítási költségeinek hitele.	753
59. Az Iparügyi Minisztérium által a Jóvátételi Hivatal felállítására előttr teljesített jóvátételi szállítás hitele.	753
60. Gombosi Zoltán iparügyi minisztériumi miniszteri osztályfőnök kiküldése Ausztriába, Csehszlovákiába és Svájcba ásványolajipari és gépi berendezések ügyében folytatott tárgyalások céljából.	753
61. Egy iparügyi minisztériumi dolgozó jóvátétele.	754
62. A MÁVAG egy asztalosának özvegye részére nyugbér folyósítása.	754
63. Rendelet az alumíniumtermelés állami ellenőrzéséről.	754
64. Javaslat a tanítói képesítés rendkívüli úton való megszerzésére.	756
65. Rendelet a magyar sporthatóságok szervezéséről.	756
66. A Gyórfy István Kollégium hitele.	756
67. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen adjunktusi állás szervezése, és adjunktus kinevezése.	757
68. Műegyetemi tanácsjegyző kinevezése.	757
69. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium egy volt munkatársának jóvátétele.	757

70. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium egy volt munkatársának jóvátétele.	757
71. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium egy volt munkatársának jóvátétele.	757
72. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium több volt munkatársának jóvátétele.	757
73. A magyarországi német vagyonnak a Szovjetunió részére való átadásával kapcsolatos egyes kérdések szabályozása. . . .	757
74. Javaslat a külföldi utazási engedélyek szabályozására.	758
75. Javaslat az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló rendelet módosítására.	758
76. Döntés a szövetkezeti törvénytervezetnek pártközi értekezleten történő megvitatásáról.	759
[30.] 113. 1946. június 5.	760
[1] Miniszterelnöki tájékoztató a Baloldali Blokk és a Kisgazdapárt közti tárgyalásokon született megegyezésről, a községi választásokról, rendőrségi állások betöltéséről, a stabilizáció időpontjáról, a B-listázásról. A Londonból visszatért igazságügyminiszter üdvözlése.	760
2. A közellátásügyi miniszter tájékoztatója a Vörös Hadsereg ellátási igényeinek teljesítésével kapcsolatos tárgyalásokról. .	763
3. Az Anyag- és Árgazdálkodási Hivatal később: Anyag- és Árhivatal felállításáról szóló rendelet kiadásának sürgetése. . . .	765
4. A Belügyminisztériumhoz Reisinger Ferenc, a Pénzügyminisztériumhoz Kemény György, a Honvédelmi Minisztériumhoz Zentay Vilmos, a Földművelésügyi Minisztériumhoz Takács Ferenc szociáldemokratapárti; a Népjeléti Minisztériumhoz dr. Zsebők Zoltán, a Kereskedelem- és szövetkezetiügyi Minisztériumhoz dr. Jócsik Lajos parasztpárti politikai államtitkár kinevezése; Millok Sándor miniszterelnökségi államtitkár felmentése.	765
5. A magyar kormánydelegáció washingtoni meghívásának bejelentése.	766
6. Vita a nemzetgyűlési képviselőknek a B-lista rendelet hatálya alá vonásáról.	766
7. Kárász Artúrnak a békelegáció gazdasági fődelegátuskénti megbízatása.	767

Napirendi pontok jegyzéke

[31.] 114. 1946. június 7.	773
1. A magyar–csehszlovák árucsereforgalmi egyezmény elfogadása – egyes tételeinek a jóvátételbe való beszámítása.	773
2. Rendelet az eredeti szolgálati helyüktől eltérő beosztásban működő köztisztviselők munkaidejének megállapításáról.	774
3. Póthitel a Központi Statisztikai Hivatal kárstatisztikai munkálatainak költségeire.	774
4. Kölcsön a Fővárosi Közmunkák Tanácsa június havi kiadásaihoz.	774
5. Sipos László mérnök csehszlovákiai kiküldetési költségeinek megtérítése.	775
6. Rendelet az eredeti szolgálati helyüktől eltérő beosztásban működő közszolgálati alkalmazottakra vonatkozó előírások módosításáról.	775
7. A tisztviselők szabadságának szabályozása.	775
8. Dr. Zsedényi Béla, a Nemzetgyűlés volt elnöke részére az I. fizetési osztály szerinti nyugdíj megállapítása.	776
9. A Posta egyes vezetőinek kiküldetése Párizsba a Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottság ülésére.	776
10. Juhász Nagy Sándor özvegye részére miniszteri nyugdíj megállapítása.	776
11. Előterjesztés a hivatásos állományú honvédek részére járó sérülési pótdíj felemeléséről.	777
12. A népjóléti miniszter hatáskörének újabb megállapítására; az Országos Menekültügyi Hivatal létesítésére vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	777
13. Az egyes lakásügyi eljárási szabályokról szóló rendelet kiegészítése.	778
14. Az Országos Társadalombiztosítási Intézet egyik bérházának a Jóvátételi Hivatal céljára való helyreállítása - ennek államkölcsöne.	778
15. Az Irgalmas-rend budapesti közkórházának államkölcsöne.	779
16. Az Assisi Szent Ferenc Kórház államkölcsöne.	779
17. A keszthelyi Szent Teréz Közkórház helyreállítási célú államkölcsöne.	779
18. A Közellátásügyi Minisztérium békeelőkészítéssel kapcsolatos munkálataira (tanulmányok készítésére, sokszorosítására) engedélyezett hitelének elszámolása.	779
19. Egy volt közellátásügyi tisztviselő rehabilitálása és nyugdíjának megállapítása.	780

Napirendi pontok jegyzéke

20. A B-lista rendelet alapján a Közellátásügyi Minisztérium, továbbá alárendelt szerveinek létszámmegállapítása, és a Termény- valamint a Burgonyahivatal megszüntetése.	780
21. Az építésügyi és közmunkaügyi, valamint a városrendezési igazgatás újabb szabályozására vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	781
22. Rendelet a lakók közös tulajdonában lévő épületek helyreállításának előmozdításáról.	782
23. Előterjesztés a Lakásépítési Állandó Bizottság ügyében.	782
24. A lakások és egyes helyiségek helyreállításáról szóló rendelet kiegészítése.	782
25. Az építést ellenőrző műszaki felülvizsgálat díjának megállapítására tett javaslat levétele a napirendről.	783
26. Az Újjáépítési Minisztérium létszámának a B-lista rendelet alapján való megállapítása.	784
27. Államsegély a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt., valamint a Hajózási Tárcaközi Bizottság részére.	784
28. A Közlekedési Minisztérium létszámának a B-lista rendelet alapján való megállapítása.	784
29. Elhagyott gépjárműroncsok összegyűjtése; a MOGÜRT állami tulajdonba vételének előkészítése.	785
30. A Tájékoztatásügyi Minisztérium létszámának a B-lista rendelet alapján való megállapítása.	786
31. Hitel a Magyar Partizánok Bajtársi Szövetsége által külföldiek részvételével rendezett kongresszus céljára.	786
32. A Sajtóalap terhére hitel folyósítása egy MTI tudósító párizsi kiküldetésével kapcsolatban.	786
33. A béke delegáció kiegészítése a miniszterelnök által delegált Bojta Ernő Béla adminisztratív államtitkárral és Mikó Tibor miniszteri osztálytanácsossal.	786
34. Egy nyugalmazott rendőrparancsnok özvegyének kegydíja.	787
35. A Belügyminisztérium részére 22 darab gépkocsi beszerzése.	788
36. A földadónak és járulékainak bűzában való kivetésére és levételére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	788
37. A külföldre hurcolt köz- és magánvagyon kötelező bejelentésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	789
[38] 37. A Pénzügyminisztérium költségvetésében a „Külföldre vitt javak hazahozatalának átalányhitele” című rovat nyitásának engedélyezése.	789

Napirendi pontok jegyzéke

[39] 38. A Phónix Életbiztosító Társaság belföldi fiókjával kapcsolatban kibocsátott rendelet módosítása.	789
[40] 39. Egy nyugalmazott pénzügyi számvevőségi tanácsos szolgálati idejének újbóli megállapítása.	790
[41] 40. Újabb kincstári jegykölcsön felvétele.	790
[42] 41. Az adópengő-adójegy használatának kiterjesztése.	790
[43] 42. A földhözjuttatottak ideiglenes földadómentességéről szóló javaslat levétele a napirendről.	791
[44] 43. A Magyar Nemzeti Bank alapszabályának módosítása a pénzintézetek által benyújtott kincstári jegyek leszámításával kapcsolatban.	791
[45] 44. A május havi költségvetési póthitelkeretek megállapítása.	792
[46] 45. A B-lista rendelet hatályának kiterjesztése a nyugdíjasokra.	792
[47] 46. Földművelésügyi miniszteri segédtitkár özvegye részére özvegyi ellátás és nevelési járulék megállapítása.	793
[48] 47. Egy földművelésügyi minisztériumi munkatárs mezőgazdasági kamarai szolgálatának beszámítása.	793
[49] 48. Rendelet az állami kezelésbe vett szénbányáknál és bányaiipari üzemeknél alkalmazott munkavállalók szolgálati viszonyáról.	793
[50] 49. A munka- és bérfejelem biztosítására vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	793
[51] 50. Póthitel a MÁVAG 1945. évi újjáépítési és beruházási költségeire.	794
[52] 51. Vajda Pál iparügyi minisztériumi miniszteri osztálytanácsos csehszlovákiai kiküldetése.	794
[53] 52. A Pázmány Péter Tudományegyetem klinikai épületében keletkezett kár helyreállításának hitele.	794
[54] 53. A békeelőkészítési költségekre hitel folyósítása a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium részére.	795
[55] 54. Póthitel folyósítása a hazai délszláv lakosság összeírására.	795
56. Gegesi Kiss Pál klinikai főorvos egyetemi nyilvános rendes tanárrá történő kinevezése a Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karára.	795
57. Báró Andreánszky Gábor egyetemi nyilvános rendes tanár korábbi szolgálati idejének beszámítása.	796

58. Dr. Horay Gusztávnak és dr. Nónay Tibornak a Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karára való tanári kinevezésére tett javaslat levétele a napirendről.	796
59. Dr. Germán Tibor poliklinikai főorvos egyetemi nyilvános rendes tanárrá történő kinevezése a Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karára.	797
60. Dr. Petényi Géza kórházigazgató-főorvos egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezése a Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karára.	797
61. A Szegedi Tudományegyetem jog- és államtudományi karán dolgozó dr. Purjesz Béla és dr. Riess Frigyes tanár tiszteletbeli doktori címmel való kitüntetése.	798
62. Rab Istvánnak, a pápai református gimnáziumi igazgatójának tényleges szolgálatban való visszatartása.	798
63. Dr. Zibolen Endre budapesti gyakorló gimnáziumi igazgató tényleges szolgálatban való visszatartása.	798
64. Néhai Rohoska József sárospataki református teológiai akadémiai tanár özvegyének nyugdíja.	799
65. Gogl Lajos gyulai katolikus gimnáziumi igazgató népbíró-sági rehabilitálása után gimnáziumi igazgatóvá való kinevezése.	799
66. Egy népiskolai tanító 1919-es kinevezésének érvényesítése. . .	799
67. Nyolc elemi népiskolai tanító 1919-es magatartását elmarasztaló megkülönböztetésének jóvátétele.	799
68. Hét elemi népiskolai tanító 1919-es magatartásából származott hátrányának jóvátétele.	799
69. A tanítók és a vallásfelekezeti iskolák létszámának csökkentésére tett javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása. . . .	799
70. Egy volt fegyőr özvegye részére nyugdíj megállapítása.	800
71. Fegyintézeti tiszt nyugdíjának megállapítása.	800
72. Albert János aszódi fiúnevelőintézeti tisztviselő nyugdíja. . . .	801
73. A miniszterelnök bejelentése a Washingtonba utazó magyar kormánydelegáció tagjainak (Nagy Ferenc, Rákosi Mátyás, Gyöngyösi János és Ries István) helyettesítése tárgyában.	801
[32.] 115. 1946. június 14.	806
1. Vizsgálat elrendelése a Magyarországon forgalomban volt szovjet valuta kivonásával kapcsolatban szovjet részről felvetett mulasztások ügyében.	806

Napirendi pontok jegyzéke

2. A B-lista bizottságok elnökjelöltjeivel kapcsolatos kifogások felülvizsgálata.	809
3. Kölcsön a Fővárosi Közmunkák Tanácsának személyi járandóságaira.	812
4. Hitel a Jóvátételi Hivatal kiadásaira, a szovjet szállításokra és a francia követség elhelyezésére.	812
5. Zombory Gyulának, az elhagyott javak kormánybiztosának felmentése, Molnár Jenő kormánybiztos kinevezése.	812
6. Kölcsön a Magyar Hajózási Betegségi Biztosító Intézet részére.	812
7. A közforgalmú vasutak, gépjármű és hajózási vállalatok baleseti járadékosainak fizetett járadékok szabályozása.	813
8. A Ferenc Csatorna Rt. részére május hóra hitel és államkölcsön folyósítása.	813
9. Tehergépkocsik és gumiabroncsok vásárlására külön-hitel folyósítása.	813
10. Kedvezmények biztosítása a MÁV-nál a B-lista rendelet végrehajtásával kapcsolatban.	814
11. A csehszlovák–magyar lakosságcsere végrehajtásának hitele.	814
12. Állásfoglalás a Csehszlovákiából áttelepülő magyar lakosságot fogadó szerv létesítése ügyében.	814
13. Egy volt körorvos kegyelmi ellátása.	815
14. A dohányjövedéki jogszabályokban meghatározott pénzbüntetés mértékének felemelése.	815
15. A közlekedési segélyre jogosult közalkalmazottak körének kiterjesztésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	815
16. Az Országos Központi Hitelszövetkezet üzletrészjegyzése.	816
17. Az 1 milliós és 10 milliós címletű bankjegyek bevonása.	816
18. Újabb kincstári jegykölcsön felvétele.	816
19. A nevelői pótlék rendszeresítése.	816
20. Dr. Trajánovits Lajos pénzügyminisztériumi osztálytanácsos kiküldése Svájcba és Franciaországba áruforgalmi fizetési tárgyalások céljából.	817
21. A tartós szárazság következtében károsult szántóföldek földadójának leszállítása.	817
22. Az állami földmérés műszerállományának pótlására hitel folyósítása.	817
23. A szolnoki temetőben felállítandó orosz hősi emlékmű költségei.	818
24. Javaslat az ólommal és savval dolgozó MÁV alkalmazottak varakozási idejének megrövidítésére.	818

25. A mezőgazdasági ingatlanok haszonbérletére vonatkozó egyes kérdések szabályozása.	818
26. Az Országos Földbirtokrendező Tanács részére amerikai személygépkocsik rendelkezésre bocsátása.	819
27. Az egyes ipari anyaggyártózkodási jogszabályok hatályon kívül helyezése.	819
28. Az ipari termelés megindítására szolgáló hitel szabályozására kiadott rendelet módosítása.	819
29. Hitel a bányamunkások részére 500 pár bakancs beszerzésére.	821
30. Az Anyag- és Árhivatal elnökének, elnökhelyettesének és alelnökeinek kinevezése.	820
31. Az UNRRA-megbízott támogató ajánlata a Péti Nitrogén-gyár helyreállításával, a műtrágyagyártással kapcsolatban.	821
32. Bórvásárlás külföldről.	821
33. Hollandiával a külkereskedelmi kapcsolatok újrafelvétele.	822
34. Dr. Berlász Jenő egyetemi nyilvános rendkívüli tanári kinevezése.	822
35. A Székesfővárosi Neveléstudományi Intézet tanügyi előadójának az V. fizetési osztályba való kinevezése.	822
36. A Szegedi Tudományegyetem egyik szakaltisztjének jóvátétele.	822
37. A pedagógusok, tanítók létszámának megállapítása.	823
38. Javaslat az egyházi iskolák B-listázása tárgyában.	823
39. Dr. Horthi László kinevezése néppügyésszé.	823
40. A központi járásbírószági alelnök korábbi szolgálati idejének beszámítása.	823
41. Rendelet a csehszlovák–magyar lakosságcsere értelmében kitelepülő szlovákok ingatlan-vagyonának elidegenítéséről és az élelmiszerkészletek kivitelének korlátozásáról.	823
42. A nyugdíjasok B-listázásával kapcsolatos államtitkári észrevétel.	824
43. Az egyes hivatalos szervek által az UNRRA-hoz tett igénybejelentések rendjének szabályozása.	824
44. A napilapokban megjelent vezércikkek kapcsán a beszolgáltatási rendelet kérdésének újból a Gazdasági Főtanács elé utalása.	825
45. A honvédelmi tárcától a Szövetséges Ellenőrző Bizottság felszólítására elbocsátott dolgozók részére egy havi illetmény kifizetése.	826

Napirendi pontok jegyzéke

[33.] 116. 1946. június 18.	827
[1] Tájékoztató az Oktogon tér közelében szovjet katonák elleni merényletről; döntés ennek kapcsán a rögtönbíráskodás kiterjesztéséről, a fegyverek és robbanóanyagok forgalmának korlátozásáról, a fegyvertartási engedélyekről, a belügyminiszter felhatalmazása egyes egyesületek felosztatásáról.	827
2. A pénzügyminiszter beszámolója a Magyarországon forgalomban volt szovjet valuta kivonásával kapcsolatban a Magyar Nemzeti Banknál tapasztalt mulasztásokról.	833
3. A három évnél több szolgálati idővel rendelkező államvasúti munkások státusba vétele.	836
4. A B-lista rendeletek kiegészítése.	837
5. A kormány gazdasági békeelőkészítő javaslatának elfogadása.	838
[6] A háború alatti lengyel menekültek támogatására fordított összeg ellenszolgáltatásával kapcsolatos magyar igény felvetése.	838
[7] 6. A magyar-csehszlovák lakosságcsere előkészítési munkálatai; a végrehajtást lebonyolító szervezet felállítása.	839
[34.] 117. 1946. június 21.	855
1. A miniszterek felkérése az Oktogon tér közelében lelőtt orosz katonák temetésén való részvételre; intézkedések a bérük elértéktelenedése miatt a kormányfőnél járt munkásküldöttség panaszainak rendezése ügyében.	855
2. Tájékoztató több vidéki városban orosz tisztek ellen megkísérelt merényletekről.	857
3. Vita Szabolcs vármegye főispánjának és az ottani kisgazdapárti képviselőknél a nyíregyházi rendőrkapitány ellen a sajtóban megjelentetett nyílt fellépéséről, határozat a főispán felfüggesztéséről és a rendőrkapitány elleni vizsgálat megindításáról.	857
4. Határozat a B-lista bizottságok elnökei elleni panaszok kivizsgálásáról.	865
5. A B-lista rendelet módosítása.	866
6. Károlyi Mihály volt köztársasági elnök rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré való kinevezése.	866
7. Karácsonyi Ferenc szegedi közellátási kormánybiztos felmentése, helyébe Pálffy György kormánybiztos kinevezése.	866

8. Az Andrássy út 110. sz. alatti miniszterelnöki lakás tatarozásának költsége.	866
9. A Fővárosi Közmunkák Tanácsának június havi dologi kiadásai.	867
10. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsának június havi illetményei7e.	867
11. A Jóvátéti Hivatal SZEB-kiadásainak hitele.	867
12. A Jóvátéti Hivatal vegyes kiadásainak hitele.	867
13. A Jóvátéti Hivatal június havi személyi kiadásai és a budapesti francia követség elhelyezésével kapcsolatos kiadásai.	867
14. Hitel a Vörös Hadsereg által használt Váci utcai tisztikaszinó épületének helyreállítására.	868
15. A Jóvátéti Hivatal május havi kiadásainak póthitele.	868
16. A Mátra-erőközpont és távvezeték leszerelési munkálataiban résztvevők jutalmazása.	868
17. Az Elhagyott Javak Kormánybiztossága által gondnokolt vállalatok állagmegőrzési költsége.	868
18. Az iparcikkek forgalmának szabályozása tekintetében az iparügyi és a közellátásügyi miniszter hatáskörének megosztása.	869
19. Döntés újabb állami és önkormányzati alkalmazottak felvételének tilalmáról.	869
20. Hitel a MÁV április havi költségvetésében függőben tartott tételek kiegyenlítésére.	869
21. Póthitel a hajóemelési munkálatokhoz szükséges faanyagok beszerzésére.	869
22. A Nemzetközi Rádióműsorszóró szervezet alakuló ülésére Kodolányi Gyula kiküldése Brüsszelbe.	870
23. Egy volt postaaltsízt özvegyének kegydíja.	870
24. A posta, a távirtda és a távbeszélő május havi hitele.	870
25. A posta, a távirtda és a távbeszélő póthitele.	870
26. A vasúti fuvar költségek és kártérítési összegek kifizetésének szabályozása.	871
27. A lakások és más helyiségek helyreállításáról szóló jogszabályok kiegészítése.	871
28. A lakásépítési állandó bizottság szervezetének módosítására, és a közületi építkezési hitelek tárcaközi véleményező bizottság létrehozására vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	871
29. Döntés a Magyar-Szovjet Hajózási Rt. alakulásával kapcsolatos illetékmentességről.	871

Napirendi pontok jegyzéke

30. Új üzletrész jegyzése az Iparosok Országos Központi Szövetkezeténél.	872
31. Rendelet a külföldre hurcolt köz- és magánvagyon kötelező bejelentéséről.	872
32. Rendelet a földadónak és járulékainak búzában való kivetéséről és lerovásáról.	872
33. Újabb kincstári jegy kölcsön felvétele.	871
34. Állami kezességvállalás a szövetkezeti hiteligények meggyorsítása ügyében.	871
35. Rendelet a lóhere és a lucernamag kötelező termesztéséről.	873
36. Két földművelésügyi szakember részvétele a párizsi nemzetközi műszaki kongresszuson.	873
37. Az OVIRT kincstári követelésének rendezése.	873
38. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség miskolci tanoncotthonának államsegélye.	873
39. Az ország gyógyáruellátásáról szóló rendelet módosítása és kiegészítése.	874
40. A békeelőkészítési munkálatok hitele.	874
41. Külkereskedelmi felügyelő kiküldése Svájcba.	874
42. A fertőzési veszélynek kitett egészségügyi dolgozók veszélyességi pótlékának biztosítására vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	875
43. Az iskolai korhatár újabb megállapítása.	875
44. Hitel a nevelők demokratikus szellemű átképzésére és szaktantárgyi továbbképzésére.	875
45. Dr. Marót Károly egyetemi nyilvános rendes tanár korábbi szolgálati idejének beszámítása.	876
46. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium miniszteri irodai-gazdátójának felmentése és kegydíjban részesítése.	876
47. A felekezeti iskolák létszámcsökkentése.	876
48. Egy volt államügyész özvegyének kegyelmi ellátása.	876
49. A rögtönbíráskodás újabb kiterjesztése.	876
50. Egyes váltókon alapuló keresetek és visszkeresetek elévülési idejének további meghosszabbítása.	877
51. Az Országos Társadalombiztosító Intézet és a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének államkölcsöne.	877
52. Hitel vadásztöltények gyártására.	877
53. Egy közellátási tanácsos Triesztbe, az UNRRA-szállítmányok átvétele céljából való kiküldetésének elutasítása.	877
[35.] 118. 1946. június 25.	879

Napirendi pontok jegyzéke

1. A bányászoknak járó „prémium-szénnek” cukorban való kiadása.	879
2. A miniszterelnöki lakás helyreállítási hitele.	880
3. Az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében foglalkoztatott szanalási megbízottak tiszteletdíjának kiutalása.	880
4. A Népgondozó Hivatal megszüntetése.	880
5. A mozik „közérdekű szolgáltatása” címén fizetett járulék csökkentése.	881
6. A belügyminiszter egyesületek feletti felügyeleti jogának kiterjesztése és megerősítése.	881
7. A belügyminiszter sajtórendészeti hatáskörének kiterjesztésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	887
8. Károlyi Mihály részére egy rózsadombi villa bérbevétele.	887
9. Javaslat az „Újjáépítési Erdemrend” alapítására.	888
10. Javaslat a kenyér árának adójeggyel való fizetésére.	888
[36.] 119. 1946. június 26.	889
[1] Miniszterelnöki beszámoló a kormánydelegáció washingtoni, londoni és párizsi tárgyalásairól.	889
2. Döntés a Nyugatra került magyar aranykészlet visszaszolgáltatásával kapcsolatos feladatokról.	901
3. Az amerikai követség közreműködésének kérése a már megvásárolt zsiradék és olaj birtokbavételéhez.	902
[37.] 120. 1946. július 2.	903
[1] Intézkedések a munkások alapvető élelmiszerekkel való ellátása ügyében.	903
2. A Jóvátételi Hivatal június havi hitele.	908
3. A Jóvátételi Hivatal június havi póthitele, a francia követség elhelyezésének hitele.	908
4. A Magyar Nemzeti Bank kormánybiztosának és helyettesének kinevezése.	908
5. A B-lista rendelet hatályának kiterjesztése a Magyar Központi Híradó Rt., a Magyar Távirati Iroda és hozzá tartozó hivatalok dolgozóira.	908
6. A B-lista rendelet hatályának kiterjesztése a Közigazgatási Bíróság alkalmazottaira.	909
7. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsa június havi illetményeinek folyósítására.	909

Napirendi pontok jegyzéke

8. Az áru- és anyagkészletek termelésének, felhasználásának és forgalmának szabályozásáról szóló rendelet kiegészítése. 910
9. A Jóváélteli Hivatal hatáskörének kiterjesztése. 910
10. A Magyar Köztársasági Érdemrend alapításáról szóló előterjesztés elfogadása. 910
11. Az 1946/47. évi állami költségvetés keretszámai. 910
12. Határozat a lakóházak tetőzetének és egyéb szerkezeti részeinek helyreállításáról. 912
13. Az építőipari vállalkozók egyes követeléseinek adópengőben való meghatározásáról szóló rendelet módosítása. 912
14. A magyar–csehszlovák lakosságszere tárgyalásokra kormány megbízott kiküldése. 913
15. A varsói, az ankarai és a svájci követségek felállítása. 913
16. Tájékoztatás az áttelepülni kívánó magyarországi szlovákokról összeállított névjegyzékről; javaslat az áttelepítést lebonyolító szerv felállítására. 913
17. A közigazgatási tanfolyamra való felvételhez megkívánt gyakorlat elengedése. 914
18. A szovjet katonák ellen elkövetett gyilkosságok ügyében a Szövetséges Ellenőrző Bizottságtól érkezett jegyzék és az arra adott válasz tervezetének ismertetése. 914
19. Döntés az egyes szövetkezeti hitelekkel kapcsolatban vállalt állami kezességéről. 915
20. Állami kezességvállalás a Baumgarten Ferenc Irodalmi Alapítvány 10 milliárd adópengős újjáépítési hitele ügyében. 916
21. A külfölddel való fizetési forgalom ellenőrzése és szabályozása tárgyában kibocsátott rendelet kiegészítése. 916
22. A szeszjövedéki kihágásokra megállapított pénzbüntetés mértékének megállapítása. 916
23. A Pénzügyi Központ alapszabályáról szóló rendelet újabb módosítása. 916
24. A pengőben, illetve milpengőben történő számolás egyszerűsítése. 917
25. Hitel a Magyar Állami Nyomda részére szedőgépek beszerzésére. 917
26. Hitel az Elektromos Gépipari Szövetkezet számára a jóváélteli megrendelések legyártásához szükséges gépek vásárlására. 917
27. A Gazdasági Államtitkári Hitelvéleményező Értekeztet megszüntetése és a Magyar Nemzeti Bank mellett működő tárcaközi hitelvéleményező szerv létrehozása. 917

28. Dr. Simon Gyula pénzügyminisztériumi munkatárs kinevezése a IV. fizetési osztályba, és részére a vezérigazgatói cím adományozása.	918
29. Egy pénzügyminisztériumi dolgozó özvegyének kegyelmi ellátása.	918
30. Egy pénzügyminisztériumi dolgozó rendkívüli segélye.	918
31. Újabb kincstári jegy kölcsön felvétele.	918
32. A jóvátételi szállításokkal kapcsolatos búza- és állatárak megállapítása.	918
33. A mezőgazdasági szakoktatási igazgatás szervezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	919
34. Rendelet az okszerű növénytermesztés biztosításáról.	919
35. Országos Halgazdasági Tanács szervezése.	920
36. A vízitársulat igazgatására kirendelt miniszteri biztosok jogkörének kiegészítése.	920
37. Az állami mintagazdaságokban alkalmazott állandó munkavállalók szolgálati viszonyának rendezése.	920
38. A vízitársulatok kiadásaira és átszervezésére 31 milliárd adópengő államkölcsön engedélyezése.	920
39. Hitel az öntözési bizottság tagjainak üzbeigaztatói kiküldetésére.	921
40. A Monori Magtermelő Gazdaság bérbeadása.	921
41. A sopronhorpácsi állami gazdaság bérbeadása.	921
42. Dr. Schandl József egyetemi tanár és dr. Kerekes György gazdasági felügyelő romániai kiküldetése.	921
43. Dr. Keöves Ferenc és dr. Máriássy Béla franciaországi kiküldetése selyem eladása és tenyészállatok vásárlása céljából.	922
44. Kemenessy Ernő miniszteri tanácsos kinevezése az Agrártudományi Egyetem nyilvános rendes tanárává.	922
45. Dr. Eperjessy Györgynek, az Agrártudományi Egyetem magántanárának egyetemi rendkívüli tanári címmel történő kitüntetése.	922
46. A földbirtokpolitikai jogszabályok zsidókra vonatkozó részének hatályon kívül helyezése következtében felmerült egyes kérdések szabályozása.	922
47. A széngazdálkodási kormánybiztosról szóló rendelet hatályon kívül helyezése.	923
48. Dr. Gombosi Zoltán iparügyi miniszteri osztályfőnök csehszlovákiai kiküldetése.	923

Napirendi pontok jegyzéke

49. A szövetkezetekről szóló törvény tervezetének levétele a napirendről.	923
50. A magyar–csehszlovák árucserereforgalmi megállapodás ismertetése.	923
51. Vajda Imre kereskedelem- és szövetkezetügyi államtitkár svájci és csehszlovákiai kiküldetése.	924
52. Rendelet az orosz katonai ruházati és felszerelési cikkek előállításáról és forgalmazásáról.	924
53. Rendelet az ének- és zenetanári képzettség rendkívüli megszerzésének biztosításáról.	924
54. Egy vallás- és közoktatásügyi minisztériumi dolgozó özvegyének nyugdíja.	924
55. Egy vallás- és közoktatásügyi minisztériumi dolgozó jóvátétele.	924
56. Egy vallás- és közoktatásügyi minisztériumi munkatárs özvegyének nyugdíja.	925
57. A levéltárügy országos rendezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	925
58. Dr. Horay Gusztáv kinevezése egyetemi nyilvános rendes tanárrá a budapesti egyetem természeti tanszékére.	925
59. Dr. Nónay Tibor kinevezése egyetemi nyilvános rendes tanárrá a budapesti egyetem II. sz. természeti tanszékére.	925
60. Dr. Deér József kinevezése egyetemi nyilvános rendes tanárrá a budapesti egyetem magyar történeti tanszékére.	925
61. A vallásfelekezeti iskoláknál alkalmazott tanárok és egyéb személyzet létszámcsökkentése.	926
62. A B-lista rendelet alkalmazása az egyetemeken.	926
63. Dr. Frigyesi József egyetemi nyilvános rendes tanár szolgálatban való visszatartása.	926
64. Egyes színészek szerződéseinek meghosszabbítása.	927
65. Egyes váltókon alapuló keresetek és visszkeresetek elévülési idejének további meghosszabbítása.	927
66. A zsidótörvények alapján elvett italmérési engedélyek visszajuttatása.	927
67. A Kincstári Jogügyi Igazgatóság véleményezési jogának biztosítása bizonyos jogügyletek kötésénél.	927
68. A munkavállalók egyéni szabadságát, jogegyenlőségét és emberi méltóságát sértő jogszabályok hatályon kívül helyezése.	928

Napirendi pontok jegyzéke

69. Hajnal István c. miniszteri tanácsos részére felügyelő bizottsági tagság engedélyezése az Országos Barátság Ruházati Szövetkezethél.	928
70. Egy járásbírószági jegyző özvegyének kegyelmi ellátása.	929
71. Honvédelmi Minisztérium anyagi támogatása a Magyar Vöröskereszt részére.	929
72. A honvédelmi büntetőbíráskodás körében a rögtönbíráskodás részleges megszüntetése.	929
73. A repülősporttal kapcsolatos kérdések szabályozása.	930
74. A munkások családi pótlékáról szóló rendelet módosítása és kiegészítése.	930
75. Az Iskolaszanatórium Egyesület államsegélye.	931
76. A Vármegyék és Városok országos Mentőegyesületének államkölcöne.	931
77. A vasúti fuvarozással kapcsolatos fuvarköltések és kártérítési összegek fizetésének szabályozása.	932
78. A vasút mentén létesített építményekben keletkezett tűzkárokért a vasúti vállalat kártérítési felelősségének szabályozása.	932
79. A törvényhatóságok közötti alapjának nyújtott póthitel.	932
80. Az Első Duna-Gőzhajózási Rt. államkölcöne.	932
81. Hitel tehergépkocsik beszerzésére.	933
82. A Magyar Nemzeti Szabadkikötő és Tengerhajózási Vállalat tűzoltó felszerelésének hitele.	933
83. A „Tisza” motoroshajó teljes helyreállításának póthitele.	933
84. A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. államsegélye.	933
85. A Balatoni Hajózási Rt., továbbá két személyszállító hajó javításának hitele.	934
86. A Közellátásügyi Minisztérium begyűjtési célú hitele.	934
[87] 86. A Székesfővárosi Gabonahivatal hitele.	934
[88] 87. Az UNRRA-árak szállítása és szétosztása során felmerült előirányzat nélküli kiadások elszámolása.	934
[89] 88. Hitel a Tájékoztatásügyi Minisztérium gépkocsijainak javítására.	935
[38.] 121. 1946. július 12.	942
[1] A B-lista rendelet hatályának kiterjesztése a B-lista bizottságok lemondott elnökeire.	942
2. Jelentés Szabolcs vármegye főispánjának nyílt interpellációja nyomán lefolytatott vizsgálat eredményéről.	944
3. A békeelőkészítő munkálatok hitele.	945

Napirendi pontok jegyzéke

4. A Fővárosi Közmunkák Tanácsának július havi hitele.	945
5. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsa által folyósított július havi személyi járandóságokra.	945
6. Hitel folyósítás a Fővárosi Közmunkák Tanácsának tisztviselői részére.	946
7. A Jóvátételi Hivatal június havi póthitele.	946
8. A Jóvátételi Hivatal július havi póthitele.	946
9. A Jóvátételi Hivatal póthitele.	946
10. Hitel a Jóvátételi Hivatal étkezdéjének létesítésére, a Vörös Hadsereg kaszinójának helyreállítására, valamint a francia követség elhelyezésére.	947
11. Rendelet a lakások és más helyiségek béréről.	947
12. A miniszterelnökségi gépkocsik javítási és üzemeltetési költségeinek hitele.	948
13. Hitel a nyelvi kisebbségek és az idegenben élő magyar állampolgárok gondozására.	948
14. A köztársasági elnök palotájának helyreállítási költségei.	948
15. A Társadalomtudományi Társaság hiteltámogatása.	948
[16] 17. Egy belügyminisztériumi dolgozó jóvátétele.	949
[17] 18. Egy belügyminisztériumi dolgozó jóvátétele.	949
[18] 19. Egy belügyminisztériumi dolgozó jóvátétele.	949
[19] 20. Egy belügyminisztériumi dolgozó jóvátétele.	949
[20] 21. Egy belügyminisztériumi dolgozó jóvátétele.	949
[21] 22. Két belügyminisztériumi számvevőségi munkatárs felmentése a képesítési kellékek alól.	949
[22] 23. A kitelepített német lakosság magyar állampolgárságának megszüntetése és vagyonuk állami tulajdonba vétele.	950
[23] 24. Az Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezet által nyújtott hitelek kiegyenlítéséről szóló tervezet levétele a napirendről.	950
[24] 25. Az 1 milliárd és a 100 millió pengő címletű bankjegyek bevonása.	950
[25] 26. Hitel a törpe szőlőbirtokosok rézgálic szükségletének kielégítésére.	951
[26] 27. Állami kezességvállalás a Futura Rt. kötelezettségeiért.	951
[27] 28. Egy pénzügyőri fővigyázó özvegyének kegyelmi ellátása.	951
[28] 29. A váltón alapuló külföldi kölcsönök leszámítolása.	951
[29] 30. Javaslat a Köztársasági Elnöki Hivatal munkatársainak létszámára.	951
[30] 31. Javaslat a nyugdíjasok B-listázására.	952

Napirendi pontok jegyzéke

[31] 32. Felszólalás a Magyar Nemzeti Bank közgyűlésének összehívásával kapcsolatban.	952
[32] 33. Egy volt ménesbirtoki dolgozó özvegyének ellátása.	952
[33] 34. Rendelet a traktorok és traktoros talajművelő gépek kötelező bejelentéséről.	952
[34] 35. Dr. Lóczy Lajos egyetemi tanár svájci tanulmányútja.	953
[35] 36. Döntés a mezőgazdasági szakoktatási főigazgatóságok felállításáról.	953
[36] 37. Gépkocsik beszerzése az Anyag- és Árhivatal részére.	954
[37] 38. A MÁVAG egyik vasesztergályosa esetében a szolgálati idő beszámítása.	954
[38] 39. Az Anyag- és Árhivatalhoz alkalmazottak szerződöttese.	954
[39] 40. A MÁVAG egyik volt lakatosának özvegye részére nyugbér megállapítása.	954
[40] 41. A MÁVAG egyik tűzikovácsa esetében a szolgálati idő beszámítása.	954
[41] 42. A MÁVAG tűzikovácsa esetében szolgálati idő beszámítása.	955
[42] 43. A MÁVAG egyik kazánkovácsának özvegye részére nyugbér megállapítása.	955
[43] 44. A „Dunavölgyi Timföld-Ipar” Magyar-Szovjet Bauxit-Alumínium Rt. alapszabályának jóváhagyása.	955
[44] 45. A „MASZOVOL” és a „MOLAJ” Magyar-Szovjet Nyersolaj Rt. alapszabályának jóváhagyása.	955
[45] 46. Államkölcsön a Kőszénbánya Rt. zagyvarónai erőműtelepének helyreállításához.	955
[46] 47. Egy volt kereskedelemügyi minisztériumi díjnok korábbi elbocsátásának jóvátétele és nyugdíjazása.	956
[47] 48. Fenyves Jenő 1919-es kereskedelemügyi minisztériumi adminisztratív államtitkár jóvátétele és nyugdíjazása.	956
[48] 49. Egy volt kereskedelemügyi minisztériumi díjnok korábbi elbocsátásának jóvátétele és nyugdíjazása.	956
[49] 50. A MADISZ külföldi kongresszusának támogatása.	956
[50] 51. Köztársasági elnöki palota helyreállítási hitelének levétele a napirendről.	956
[51] 52. Az ország szellemi újjáépítését, nevelési és oktatási kérdéseit ismertető füzet kiadásának hitele.	956
[52] 53. Egy nyugalmazott polgári iskolai igazgató korábbi elbocsátásának jóvátétele.	957

Napirendi pontok jegyzéke

[53] 54. A budapesti egyetem egy volt lakatossegédének jóvátétele.	957
[54] 55. Varga László okleveles gépészmérnök kinevezése egyetemi nyilvános rendes tanárrá a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre.	957
[55] 56. Dr. Komondy Zoltán egyetemi magántanárnak egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre.	957
[56] 57. Dr. Lux Kálmán okl. építészmérnöknek műegyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	958
[57] 58. Dr. Erdős József debreceni tudományegyetemi nyilvános rendes tanárnak a tiszteletbeli doktori cím adományozása.	958
[58] 59. Új állások szervezése a Testnevelési Főiskolán.	958
[59] 60. Volt népiskolai tanítók jóvátétele.	958
[60] 61. A főiskolai és egyetemi hallgatók felvehető létszámára tett javaslat levétele a napirendről.	959
[61] 62. Kemény György pénzügyi politikai államtitkár rehabilitálása.	959
[62] 63. Dollár kiutalása a vallás- és közoktatásügyi miniszter kiküldetéséhez.	959
[63] 64. Néhai Weisz Adolf volt tatai járásbírói díjnak gyermeke részére kegydíj engedélyezése.	960
[64] 65. A szombathelyi törvényszéki albíró özvegyének kegyelmi ellátása.	960
[65] 66. Egy volt váci fegyintézeti műszaki altiszt sérelmének jóvátétele.	960
[66] 67. Népbírák és igazoló bizottsági tagok napidíjának felemelése.	960
[67] 68. Rendelet a honvédek nevelését ellátó személyzet működéséről.	960
[68] 69. Csók György Géza volt hadügyi népbiztosági politikai megbízott rehabilitálása.	960
[69] 70. Egyes katonai szaklapok betiltása.	961
[70] 71. A Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének államkölcsöne.	961
[71] 72. Az Országos Társadalombiztosítási Intézet és a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének létszámcsökkentése.	961
[72] 73. A Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút hitele.	962
[73] 74. Kiküldetés a magyar-csehszlovák vasúti értekezletre.	962

[74] 75. Gépjárművek ideiglenes igénybevételéről szóló rendelet kiegészítése.	962
[75] 76. Kiküldetés a luzerni vasúti értekezletre.	963
[76] 77. MÁV alkalmazottak jóvátétele.	963
[77] 78. Egy közlekedésügyi minisztériumi munkatárs jóvátétele.	963
[78] 79. Egy közlekedésügyi minisztériumi volt munkatárs jóvátétele.	963
[79] 80. Postai alkalmazottak jóvátétele.	963
[80] 81. Baloldali magatartásuk miatt hátránnyal sújtott postaal alkalmazottak jóvátétele.	963
[81] 82. A Magyar Nemzeti Szabadkikötő Rt. létszámának megállapítása.	963
[82] 83. Beszolgáltatási nyomtatványok készítésének hitele.	964
[83] 84. A közületi építkezések ügyében tárcaközi véleményező bizottság szervezése.	964
[84] 85. A pénz stabilizációjával kapcsolatos bejelentések.	964
[85] 86. A Magyarországon elesett amerikai katonák felkutatásával, eltemetésével kapcsolatos amerikai jegyzék ismertetése.	965
[86] 87. A Nemzetgyűlés külügyi bizottsága által jóváhagyott gazdasági békeprogram elfogadása.	966
[87] 88. Vita a béketárgyalásokon felvethető területi igényekről és a kisebbségvédelmi kérdésekről.	967
[88] 89. A békedelegáció személyi összetételének elfogadása.	968
[39.] 122. 1946. július 17.	969
[1] A pénz stabilizálásával kapcsolatban a külföldi fizetési eszközök és követelések, a külföldi értékpapírok és az arany forgalmának szabályozása.	969
2. Rendelet a gazdasági rend büntetőjogi védelméről.	972
3. A Magyar Nemzeti Bank közgyűlésére és működésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	974
4. A B-lista rendelet hatályának kiterjesztése a felekezeti iskolákra.	976
5. Az egyetemi, főiskolai hallgatók 1946/47. évre felvehető létszámának megállapítása.	976
6. A magyar–csehszlovák lakosságcsere kormánybiztosságára és költségeire vonatkozó előterjesztés áttétele a Gazdasági Főtanácshoz.	976
[7] 6. A békedelegáció összetételének megváltoztatása.	977

Napirendi pontok jegyzéke

[8] 7. Tájékoztatás a Nemzetgyűlés összehívásáról, a törvényjavaslatokról.	978
[9] 8. A Gazdasági Főtanács mentesítése a B-listázási rendelet hatálya alól.	978
[10] 9. Az USA-ban vásárolt zsír behozatalához szükséges szállítási engedély megszerzésének sürgetése.	978
[11] 9. Tájékoztatás a B-lista rendelet végrehajtásával kapcsolatban a közigazgatás területén tapasztalt visszasságokról.	978
[40.] 123. 1946. július 19.	980
1. A tűzoltóság és tűzrendészet újjászervezéséről szóló rendelet módosítása.	980
2. Fikert Ferenc volt belügyi népbiztossági politikai nyomozócsoport vezetőjének rehabilitálása és rendőr alezredessé való előléptetése.	981
3. A Hazahozatali Kormánybiztosság által őrizetbe vett honvédkincstári javak elszállítási határidejének meghosszabbítására tett előterjesztés levétele a napirendről; döntés az élelmiszerjegyek adminisztrációjának lebonyolítására felvehető tisztviselők ideiglenes alkalmazásáról.	981
4. A belügyminiszter és a főispánok részére gépkocsik beszerzése.	982
5. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsának július havi személyi járandóságaira.	982
6. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsának június havi illetményeire.	982
7. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsának június havi adópengő-különbözetére.	982
8. A Jóvátételi Hivatal június havi póthitele.	982
9. A Jóvátételi Hivatal július havi hitele.	983
10. A Magyar Vöröskereszt személyi járandóságainak hitele.	983
11. Az Új Magyarország című hetilap angol és orosz nyelvű kiadásának költsége.	983
12. Kemény György kinevezése a Kölcsönkötvény Kibocsátó Bizottság elnökévé.	983
13. Határozat a magyar állampolgárok rendelkezése alól számazásuk vagy politikai meggyőződésük miatt jogellenesen elvont egyes külföldi javakhoz fűződő jogok rendezéséről.	984
14. A B-lista rendelet hatályának kiterjesztése a nyugellátásban részesülőkre, bizottsági elnökök kijelölése.	984

Napirendi pontok jegyzéke

15. A Magyar Nemzeti Bank alapszabályára és működésére vonatkozó egyes rendelkezések módosítása.	987
16. Előterjesztés a valutareformmal kapcsolatban.	987
17. A konzuli illetékek újabb felemelése.	987
18. Förstner Pál varsói ügyvivő megbízatása.	988
19. A csehszlovákiai tárgyalásokra dr. Márk László, illetve Kozma Ferenc kiküldetése.	988
20. A montreali Nemzetközi Munkaügyi Értekezletre kormány és szakszervezeti delegáció kiküldése.	988
21. Az UNRRA genfi konferenciájára Rátz Jenő, esetleg Korányi Jenő miniszteri tanácsos megfigyelőként való kiküldése.	988
22. Külügyminiszteri tájékoztató a francia követség épületének rendbehozatala körüli problémákról.	989
23. A párizsi békekonferenciára esetleg két katonai szakértő kiküldése.	989
24. Amerikai intézkedés a Németországban lévő magyar ingóságok németek és osztrákok közötti szétosztásának megakadályozása ügyében.	990
25. A postapénztári alkalmazottak státuszának rendezésére tett javaslat levétele a napirendről.	990
26. A vidéki orvosok támogatásának hitelkerete.	990
27. A rubel beszolgáltatásáról szóló rendelet módosítása.	990
28. A mezőgazdasági termeléshez szükséges műtrágya biztosítása.	991
29. Egy állatorvostan hallgató javító szigorlatra bocsátásának engedélyezése.	991
30. Egy volt debreceni gazdasági akadémiai gépész hátrányainak jóvátétele.	991
31. A kisbéri állami birtok volt napidíjasának jóvátételi ügye.	991
32. Az ipari szakoktatási intézmények tanszemélyzeti létszámának megállapítása.	992
33. Egy iparügyi miniszteri tanácsos kiküldetése Ausztriába érc beszerzése céljából.	992
34. Tóth Béla miniszteri tanácsos kiküldése Ausztriába és Németországba az új hajógyár építésével kapcsolatban.	992
35. Egy volt szabadalmi bírósági segédhivatali igazgató jóvátételi ügye.	992
36. Az Anyag- és Árhivatal berendezési és felszerelési költségeinek hitele.	992
37. A közszolgálati illetmények és a nyugellátások rendezéséről szóló rendelet kiegészítése.	993

Napirendi pontok jegyzéke

38. A lőfegyverek, lőszer-ek előállításának, tartásának és forgalombahozatalának szabályozása, illetőleg bejelentése és beszo- lgáltatása tárgyában kibocsátott rendelet módosítása.	993
39. Hitel a Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium te- hergépkocsijának motorcseréjére.	993
40. Kürthy István külkereskedelmi főtanácsos svájci kiküldeté- se élelmiszer- és tollkivitel szervezése céljából.	994
41. A svájci, a stockolmi és a párizsi külkereskedelmi képvisele- tek felállítása.	994
[42] 37. A Magyar–Szovjet Művelődési Társaság államsegélye.	995
[43] 38. A Biokémiai Intézet hitele.	995
[44] 39. Dr. Péterfi Tibor isztambuli egyetemi tanárnak a Sze- gedi Egyetem orvostudományi karára nyilvános rendes ta- nárává való kinevezése.	995
[45] 40. Dr. Gyórfy János erdőmérnöknek a József Nádor Mű- szaki és Gazdaságtudományi Egyetem nyilvános rendes ta- nárává való kinevezése.	995
[46] 41. Dr. Horusitzky Ferencnek, a Földtani Intézet főgeoló- gusának a Szegedi Tudományegyetem nyilvános rendes ta- nárává való kinevezése.	996
[47] 42. Dr. Sipos Károly tudományegyetemi adjunktusnak e- gyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	996
[48] 43. Egy gimnáziumi tanár jóvátételi ügye.	996
[49] 44. Mile Ferenc volt biharnagybajomi tanító jóvátételi ügye és nyugdíjazása.	997
[50] 45. A Magyar–Szovjet Művelődési Társaság kongresszusá- nak póthitele.	997
[51] 46. Fogarasi Béla volt helyettes közoktatásügyi népbiztos, egyetemi tanár jóvátételi ügye.	997
[52] 47. Dr. Gerőcz Kálmán volt sárospataki református jogaka- démiai tanár jóvátételi ügye.	997
[53] 48. Egy volt gimnáziumi tanár jóvátételi ügye.	998
[54] 49. Három tudományos intézeti munkatárs kinevezésére tett javaslat levétele a napirendről.	998
[55] 50. Tájékoztatás a Belgiumba szerződött magyar bányá- szok hazatérésével kapcsolatos intézkedésről.	998
[56] 55. Az összeférhetetlenségi törvényjavaslat tervezetének elfogadása.	998
[57] 56. Egy volt szarvasi járásbíró- sági albíró gyermekének ke- gyelmi ellátása.	999

[58] 57. Egy volt nyíregyházi törvényszéki bíró özvegyének nyugdíja.	999
[59] 58. Szakasits Árpád felkérése a Labdarúgó Szövetség meghívására Luxemburgba utazó igazságügyminiszter helyettesítésére.	999
[60] 59. Törvényjavaslat a népbíraskodással kapcsolatos egyes rendelkezések módosításáról.	999
[61] 60. Törvényjavaslat a házasságon kívül született gyermekek jogállásáról.	1000
[62] 61. A nemzeti bizottságok büntetőjogi védelméről szóló javaslat levétele a napirendről.	1000
[63] 62. Almásy Pál altábornagy svájci kiküldetése a honvédség külföldi anyagrendelése ügyében.	1001
[64] 63. Ghicz Gyéza volt ezredes elvált feleségének kegyelmi ellátása.	1001
[65] 64. Egy volt főhadnagy leánya részére kegydíj folyósítása.	1001
[66] 65. Dr. Dalnoki Albert volt ezredorvos leánya részére kegydíj folyósítása.	1001
[67] 66. Egyes hadigondozási és háborús polgári gondozási kérdések szabályozása.	1001
[68] 67. Hadifogságból hazatérők, háborús sérültek gondozásának szabályozása.	1002
[69] 68. Solti község 1919 után hivatalvesztésre ítélt orvosának özvegye részére jóvátétel biztosítása.	1002
[70] 69. Autóvásárlás a népjóléti miniszter részére.	1002
[71] 70. A munkások és gyermekeik nyaraltatása ügyében készített előterjesztés levétele a napirendről.	1002
[72] 71. Hitel az UNRRA-bizottság tagjainak ellátására, az áruk szállítására és szétosztására.	1003
[73] 72. Ipari árucserre-akció hitele.	1004
[74] 73. Javaslat a részes munkavállalók beszolgáltatási kötelezettségének szabályozására.	1004
[75] 74. A szállítási díjak forint összegben való megállapítása a Vasúti Üzletszabályzatban.	1004
[76] 75. Hitel három darab Svájcban megrendelt hómarógép behozatalára és az átvételre kiutazó műszaki főtanácsos költségeire.	1005
[77] 76. Az államvasutak május havi költségvetésében függőben tartott hitelek kiutalása.	1005
[78] 77. A szocialista mozgalomban való részvétele miatt 1942-ben elbocsátott egyik távirtdai munkás jóvátétele.	1005

Napirendi pontok jegyzéke

- [79] 78. A tájékoztatásügyi miniszter személygépkocsijának karbantartási költségeinek hitele. 1005
- [80] 79. Hitel folyósítása Boldizsár Iván „Meggúnhódte már e nép” c. munkájának kiadására. 1006

B) kötet

- [41.] 124. 1946. július 26. 1009
- [1] Tombor Jenő honvédelmi miniszter halálának bejelentése; Mistéth Endre új újjáépítési miniszter köszöntése; ismertetés a Gazdasági Főtanács ülésén az arany és valutarendeleettel kapcsolatban folytatott vitákról. 1009
2. Észrevételek a malmok vámórlési díjával kapcsolatban. 1010
3. Kiss Roland államtitkár kiküldése a szlovákok békéscsabai gyűlésére. 1012
4. Rendelettervezet a német részvények Szovjetunióknak történő átadásáról. 1012
5. A B-lista rendelet kiegészítése. 1012
6. A miniszterelnökségi gépkocsik üzembn tartásának költsége. 1013
7. Hitel a miniszterelnökségi hivatal helyiségeinek építkezésére. 1013
8. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsának július havi személyi járandóságára. 1013
9. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsának dologi kiadásaira. 1013
10. Hitel a Magyar Vöröskereszt július havi személyi járandóságaira. 1013
11. Javaslat a statisztikai szolgálat egyes kérdéseinek újabb szabályozására. 1013
12. A B-lista rendeletnek a Postatakarékpénztárnál való végrehajtása. 1014
13. A Szalay utcai pénzügyi székház helyreállításának hitele. 1014
14. A köztársasági elnök hivatalának létszámát illető javaslat áttutalása a Gazdasági Főtanácshoz. 1015
15. A magyar-szovjet nyersolaj részvénytársaságok létesítése tárgyában létrejött egyezmény alapján behozott tárgyak vám- és köztartozás alóli mentesítése. 1015
16. A forint értékének rendelet, illetve törvény útján való megállapítása. 1015
17. Határozat a forint pénzermék veréséről. 1016
18. Tájékoztatás a 10 millió dolláros amerikai vásárlási kölcsönkeret 15 millió dollárra való felemeléséről. 1017

Napirendi pontok jegyzéke

19. Újabb kincstári jegykölcson felvétele. 1017
20. A svájci-magyar árucserforgalommal kapcsolatos IV. negyedévi szállítások. 1017
21. A közszolgálati alkalmazottak illetményeinek újabb szabályozása. 1017
22. A stabilizációval kapcsolatos rendeletek megjelentetése a Magyar Közlöny különszámában, illetve egy külön füzetben. 1018
23. A Franciaországban működő köztársasági spanyol kormány elismerése. 1018
24. A New York-i főkonzulátus szervezésének hitele. 1018
25. Rendkívüli hitel a Szövetséges Ellenőrző Bizottság Magyar Gazdasági Hivatalának felszámolására. 1019
26. Tóth Béla külügyminisztériumi munkatárs kiküldetése a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet montreáli ülésére. 1019
27. Böhm Vilmos kiküldése a Nemzetek Szövetsége Közélelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének koppenhágai értekezletére. 1019
28. A francia követségi épület helyreállítási költségeinek folyósítása. 1019
29. Az Egységes Munkás-Paraszt Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet hitelszükségletével kapcsolatos állami garanciavállalás. 1021
30. Dr. Teleki Pálnak, az Országos Társadalombiztosítási Alap főorvosának svájci kiküldetésével kapcsolatos javaslat levelete a napirendről. 1021
31. Egy okleveles kertészmérnök jóvátétele. 1021
32. A Louis Bielmaier bruxellesi cég által 1944-ben tranzitárúként szállított mezőgazdasági szerszámok árának elszámolására irányuló igény elutasítása. 1022
33. Az Agrártudományi Egyetem létszámának megállapítása. 1022
34. Az állatoknak jóvátételre történő leadását megtagadó gazdákkal szembeni eljárás szabályozása. 1023
35. A Magyar Bauxitbánya, Magyar-Szovjet Bauxit-Alumínium Rt. alapszabályának rendeletként történő kiadása. 1023
36. A magánjogi szolgálati jogviszony megszüntetésével kapcsolatos egyes kérdések ideiglenes rendezése. 1023
37. Rendelet a cséplések zavartalanságának biztosításáról. 1026
38. Kölcson a Magyar Vacuum Olajüzem felszámolásához. 1026
39. A munkáltató és munkavállaló közötti keretszerződések megkötésére vonatkozó előterjesztés levelete a napirendről. 1027

Napirendi pontok jegyzéke

40. Az ország gyógyáruellátásának biztosításáról szóló rendelet módosítása.	1027
41. A szövetkezeti törvénytervezet levétele a napirendről.	1027
42. Határozat a kiváló minősítésű tanítóknak a VI. fizetési osztályba történő kinevezéséről.	1030
43. Az 1946/47. évi költségvetés benyújtási határidejének meghosszabbítására tett javaslat levétele a napirendről.	1030
44. A köztársasági elnöki palota helyreállítási költségeinek hitele.	1030
45. Dr. Ternay Kálmán trieszti egyetemi magyar lektor trieszti kiküldetése és anyagi támogatása.	1030
46. Dr. Navratil Ákosnak, a Pázmány Péter Tudományegyetem nyilvános rendes tanárának tényleges szolgálatban való visszatartása.	1031
47. Egy 1919 után kivégzett dombóvári állami népiskolai igazgató-tanító özvegyének nyugellátása.	1031
48. Egy korábban elbocsátott népiskolai tanító jóvátétele és nyugdíjazása.	1031
49. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium egy korábban elbocsátott miniszteri számvizsgálójának jóvátétele.	1031
50. Egy baloldali magatartása miatt korábban elbocsátott állami tanítónő jóvátétele.	1031
51. Dr. Kardos Tibor állami gimnáziumi rendes tanár kinevezése a római egyetem magyar tanszékének egyetemi tanárává.	1031
52. Egy állami gimnáziumi tanár, majd levéltáros jóvátételi ügye.	1032
53. A felosztatott Emericana Szövetség vagyonának diákszociális célokra való felhasználása.	1032
54. Strasser V. Benő budapesti izraelita gimnáziumi tanárnak tényleges szolgálatban való visszatartása.	1033
55. Dr. Török István debreceni tudományegyetemi nyilvános rendes tanár teológiai akadémiai, majd egyetemi rendkívüli tanári szolgálati idejének beszámítása.	1033
56. Az Egyetemi Nyomda forgótöke kölcsöne.	1033
57. A Pázmány Péter Tudományegyetem külső klinikai telepén, a Ludovika Akadémia kertjében történt robbanás miatt keletkezett üvegkár megtérítése.	1034
58. Katona Jenő nemzetgyűlési képviselőnek a Documentation Sociale Catholique Strassburgban rendezett kongresszusán való részvétele.	1034

Napirendi pontok jegyzéke

59. Az ügyvédi kamarai felvételekkel és törlésekkel, valamint az ügyvédi gyakorlattal kapcsolatos egyes kérdések rendezése.	1034
60. Horovitz Jenő volt hadügyi népbiztoshelyettes rehabilitálása.	1035
61. Az 1946. évi népüdültetésről; a házfelügyelők után járó társadalombiztosításról; valamint a népjóléti tárca 1946–1947. évi kórházi, gyermekellátási keretének felemeléséről szóló előterjesztések levétele a napirendről.	1035
62. A B-lista rendeletek végrehajtása a népjóléti miniszter felügylete alá tartozó intézményeknél.	1036
63. A Mezőgazdasági Termelők Egyesült Szövetkezetének kölcsöne.	1036
64. A Hús- és Zsír hivatal személyzetének biztosítása.	1036
65. A közellátásügyi miniszter felszólítása a pártokhoz a beszolgáltatás támogatása ügyében.	1036
66. A Magyar–Szovjet Polgári Légiforgalmi Rt. tartaléktőkéjének kiegészítése.	1037
67. Miskolc, Eger és Gyöngyös város kölcsöne.	1037
68. Az államvasutak június havi rekonstrukciós munkálatainak hitele.	1037
69. Párkányánára kirendelt mozdonyirányítók április havi úti számlájának kiegyenlítése.	1037
70. Az amerikai megszállási övezetben lévő magyar hajók személyzetének anyagi ellátása.	1038
71. Gyurkovics Károly postaforgalmi igazgató jóvátétele.	1038
72. Egy volt II. o. postavonalfelvigyázó özvegyének nyugdíja.	1038
73. A B-lista rendelet alapján elbocsátott alkalmazottak átképzése tárgyában előterjesztett javaslat levétele a napirendről; rendelet az épületekben lévő központi berendezések használatáért szedhető díjak megállapításáról.	1038
74. Antifasiszta magyar kiadványok angol és francia nyelvű fordításának és előállításának támogatása.	1039
75. Az új közszolgálati és egyéb alkalmazások tilalmáról szóló rendelet alóli felmentés lehetővé tétele.	1039
76. Dr. Szentgyörgyi István miniszteri osztályfőnökké való kinevezése Bibó István belügyminisztériumi miniszteri osztályfőnök megüresedett helyére.	1040
[42.] 125. 1946. július 30.	1041

Napirendi pontok jegyzéke

1. Bejelentés a Frankfurtban őrzött magyar aranyvonat hazaszállításáról. 1041
2. Bizottság alakítása a B-listázások revíziójára. 1042
3. Róth Pál nemzetgyűlési képviselő kinevezése az Igazságügyi Minisztérium politikai államtitkárává. 1048
4. Az együttes kereseti és jövedelemadóról, a társulati, a tantiéme adóról, valamint a vagyontöbbletadóról szóló rendelet módosítása és kiegészítése. 1048
5. Határozat a házadó ismételt bevezetéséről. 1049
6. Az illetményadó megállapítása. 1049
7. A Dohányjövedék vállalat körében alkalmazott illetékek, díjak és pénzbüntetések forint-értékben való meghatározása. 1050
8. Az aranykorona átszámítási kulcsának megállapítása a vám- és mérlepengő forintban történő lerovásánál. 1050
9. Az italmérési jövedéki kihágásokra megállapított pénzbüntetések mértékének forintban való megállapítása. 1050
10. A forint-érték pénzlábnak, és az ebből adódó arany egyenértékének a megállapítása. 1051
11. Határozat egyedrusági árkülönbözet fizetéséről a szabadforgalomba került szesz után. 1051
12. A Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott milpengős és bilpengős címletű bankjegyek bevonása. 1051
13. Javaslat a Magyarország és az Egyesült Királyság közti átutalási megállapodásra vonatkozóan. 1052
14. A pengőnek és az adópengőnek forintra való átszámításánál irányadó értékarány megállapítása. 1052
15. A közszolgálati alkalmazottak illetményeinek és nyugellátásának újabb szabályozása. 1053
16. A lakbérek forintban való megállapítása. 1053
17. Rendelet a saját használatra engedély nélkül termelt dohány kötelező beszolgáltatásáról, és a súlyos dohányjövedéki kihágások üldözéséről. 1053
18. A B-lista rendeletek alapján elbocsátott alkalmazottak szolgálat alóli felmentésének és végkielégítésének szabályozása. . 1053
19. A West Orient Nemzetközi Kft.-nek kölcsönadott aranyra vonatkozó megállapodás elfogadása. 1053
20. Bizottság kiküldése a svájci-magyar biztosítási és viszontbiztosítási fizetési forgalom szabályozásának előkészítésére. . 1054
21. Az amerikai hadsereg leszerelési anyagaiból származó kölcsönrel kapcsolatos biztosítási díj átutalása. 1054

22. Jegyzék a csehszlovák kormányhoz a magyar–csehszlovák lakosságcsere egyezmény végrehajtásával kapcsolatban.	1055
23. Jegyzéktervezet a csehszlovák kormányhoz a magyar–csehszlovák lakosságcsere egyezmény 8. cikkének értelmezése ügyében.	1055
24. A csehszlovák–magyar áttelepítési vegyes bizottság ülési időpontjának és helyének megállapítása; az Áttelepítési Kormánybizottság költségvetési igényének a Gazdasági Főtanács elé utalása; tájékoztatás az áttelepülő szlovákok magyar-ellenes megnyilvánulásairól.	1057
[25] 24. A járulék kölcsönök megállapítása egyes társadalombiztosító intézeteknél.	1058
[26] 25. A bányanyugbérék rendezése.	1059
[27] 26. Az Országos Tisztviselői Betegsegélyezési Alap szolgáltatásainak újabb szabályozása.	1059
[28] 27. Rendelet a baleseti, öregségi és más biztosítás alapján járó szolgáltatásokról.	1059
[29] 28. Az Országos Orvosi Nyugdíj és Segélyező Biztosításból járó nyugdíjak összegének felemeléséről szóló rendelet módosítása.	1060
[30] 29. A mezőgazdasági társadalombiztosításról szóló előterjesztésnek a Gazdasági Főtanács elé utalása.	1060
[31] 30. Rendelet a hadigondozás ideiglenes rendezéséről.	1060
[32] 31. A biztosítási díjak fizetésére vonatkozó törvényes előírások módosítása.	1061
[33] 32. A büntetőjogi értékhatároknak és a pénzbüntetések mértékének forintban való meghatározása.	1061
[34] 33. A B-lista rendelet módosítása.	1061
[35] 34. A közszükségleti cikkek engedély nélküli kivitelével foglalkozó rendelet módosítása.	1061
[36] 35. A népbírák és az igazoló bizottsági tagok napidíjának megállapítása.	1061
[37] 36. A zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok, vagy baloldali magatartásuk miatt elvesztett üzlethelyiségek, berendezési, felszerelési tárgyak, valamint áru- és anyagkészletek visszabocsátására vonatkozó rendelkezések újabb kiegészítése.	1061
[43.] 126. 1946. augusztus 2.	1066
[1] A belügyminiszter tájékoztatója a Miskolcon történt tüntetésről és lincselésről.	1066

Napirendi pontok jegyzéke

2. Tárgyalás kezdeményezése a Szovjetunióval a Szövetséges Ellenőrző Bizottság, valamint a Vörös Hadsereg ellátásáról és a Szovjetunióknak történő jóvátételi szállításokról.	1072
3. Hitel az UNRRA-bizottság tagjainak elhelyezésére, ellátására és az adományok szétoztására.	1076
4. A csehszlovák–magyar vegyes bizottság cseh tagja részéről felmerült — a Balatonlellén folyó tárgyalások idejére — rövidhullámú adó felállításával kapcsolatos kérés elutasítása.	1077
5. Az Áttelepítési Kormánybizottság számára rendkívüli hitel engedélyezése.	1077
[44.] 127. 1946. augusztus 5.	1078
[1] A kormány tagjainak meghívása szovjet utasszállító gépeknek a közös repülőtérsaság részére való ünnepélyes átadására.	1078
2. A Fővárosi Közmunkák Tanácsánál alkalmazottak gyorssegélye.	1078
3. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa részére a júliusi személyi és mellékjárandóságok hitelének utólagos jóváhagyása.	1079
4. A Jóvátételi Hivatal hitele.	1079
5. Hitel a Vöröskereszt drágasági segélyére.	1079
6. A Vöröskereszt júliusi havi dologi kiadásainak hitele.	1079
7. A városrendezési építésügyi és közmunkaügyi igazgatás el-látásáról szóló törvényjavaslat elvi elfogadása.	1079
8. A közszolgálati alkalmazottak mellékjárandóságainak ideig-lenes beszüntetése.	1080
9. Hitel a Vöröskereszt alkalmazottainak személyi járandóság-aira.	1080
[10] 11. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa alkalmazottainak júli-usbán esedékes járandóságainak hitele.	1080
[11] 12. Hitel a Fővárosi Közmunkák Tanácsának júliusi havi dologi kiadásaira.	1080
[12] 13. A Fővárosi Közmunkák Tanácsának júliusi havi dologi kiadásainak póthitele.	1080
[13] 14. Egy miniszterelnökségi szerződéses tisztviselő alkalmazásának meghosszabbítása.	1081
[14] 15. Egy volt miniszterelnökségi irodasegéd-tiszt özvegyé-nek kegydíja.	1081
[15] 16. Rendelet a közületi szerződéses alkalmazások határidő-vel való megkötéséről.	1081

[16] 17. A B-lista rendelet hatályának kiterjesztése az egyes szövetkezetekre.	1081
[17] 18. Tájékoztatás a szovjet pamutszállításról.	1082
[18] 19. Rendelet a B-listázások revíziójáról.	1082
[19] 20. Rendkívüli minisztertanácsi ülés összehívása a béke-tervezet megvitatására.	1085
[20] 21. Az 1944 előtt földhöz, illetve házhelyhez juttatottak fizetési kötelezettségének újabb megállapítása.	1086
[21] 22. Mezőgazdasági főiskolai, illetve kertészeti és szőlészeti főiskolai tanárok egyetemi tanárokká való átminősítése.	1086
[22] 23. Egy végzett gazda kinevezése az állami mezőgazdasági birtokokhoz.	1087
[23] 24. Egy állami gazdasági segédfelügyelő árvájának kegynevelési járuléka.	1087
[24] 25. A földművelésügyi miniszter képviselőjének felvétele a Hitelvéleményező Bizottságba.	1087
[25] 26. A mezőgazdasági érdekképviselésekről szóló törvényjavaslat tárgyalásának elhalasztása.	1087
[26] 27. Az egyes bányá- és gyáripari termékek, valamint a mezőgazdasági jellegű szolgáltatások áráról szóló rendelet hatályon kívül helyezése.	1087
[27] 28. A MÁVAG egy volt lakatosának jóvátétele, nyugbérének megállapítása.	1088
[28] 29. A Dunavölgyi Timföldipar Magyar–Szovjet Bauxit-Alumínium Rt. államkölcsona.	1088
[29] 30. A magyar–lengyel árucsereforgalmi megállapodás tudomásul vétele, az abban szereplő olajár-kérdésnek a Gazdasági Főtanács elé utalása.	1088
[30] 31. A szövetkezeti törvénytervezet levétele a napirendről.	1089
[31] 32. Egy volt kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszteri osztálytanácsos özvegyének kegydíja.	1089
[32] 33. A magyar–csehszlovák árucsereforgalmi egyezmény egyes tételeinek módosítására egy miniszteri tanácsos kiküldése Prágába.	1089
[33] 34. A földműves és munkás sportegyesületek pálya- és felszerelési szükségleteiről, valamint Berlász Jenő egyetemi rendkívüli tanári kinevezéséről szóló előterjesztés levétele a napirendről.	1090
[34] 35. Dr. Kardos Tibor egyetemi magántanár kinevezése a Római Magyar Intézet igazgatójává.	1090

Napirendi pontok jegyzéke

[35] 36. Hitel a Nemzeti Szalon kiállító helyiségeinek helyreállítására.	1090
[36] 37. Dr. Kun Bélának, a Debreceni Tudományegyetem nyilvános rendes tanárának szolgálatban való visszatartására vonatkozó javaslat elutasítása.	1090
[37] 38. Dr. Szalai Sándor kinevezése egyetemi tanárrá a Pázmány Péter Tudományegyetem társadalomelmélet tanszékére.	1090
[38] 34. A honvédségnél a címzetes rendfokozat eltörlése.	1091
[39] 35. A gazdasági munkavállalók betegség, öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság eseteire szóló kötelező biztosításának átmeneti szüneteltetése.	1091
[40] 36. Határozat a Magánalkalmazotti Nyugdíjügyek Döntőbizottságának eljárásával kapcsolatos költségek fedezéséről.	1092
[41] 38. Az állami gyermekmenhelyen élő gyermekek részére ruhanemű vásárlására kiutalt pénz elszámolása.	1092
[42] 39. Az UNRRA-bizottság tagjainak ellátása.	1092
[43] 40. A megszálló Vörös Hadsereg ellátására szükséges napi keret megállapítása.	1093
[44] 41. Dr. Péchy József közlekedésügyi miniszteri osztálytanácsos csehszlovákiai kiküldetése a lakosságcserevel kapcsolatos tárgyalásokon való részvétel céljából.	1093
[45] 42. Két főmozdonyvezető külföldi útitisztviselőjének kifizetése.	1093
[46] 43. Ötvenkilenc MÁV alkalmazott jóvátételi ügye.	1094
[47] 44. Három postaalkalmazott jóvátételi ügye.	1094
[48] 45. A Közlekedésügyi Minisztérium egyik tisztviselőjének párizsi kiküldetése.	1094
[49] 46. Dr. Oltványi Imrének, a Magyar Nemzeti Bank elnökének felmentése; dr. Meixner Ernőnek a bank elnökévé, dr. Antos Istvánnak a bank kormánybiztos-helyettesévé való kinevezése.	1094
[50] 47. A B-lista rendelet módosítása.	1095
[51] 48. Adó- és illetékmentesség a Magyar-Szovjet Bauxit-Alumínium Társaságok létesítésével kapcsolatban.	1095
[52] 49. Egy pénzügyminisztériumi irodasegédtsízt nyugdíja.	1095
[53] 50. Az amerikai dollárkölcsonból vásárolt árucikkek behozatalára állami részvénytársaság alapítása.	1095
[54] 51. Hozzájárulás — a 16 millió [sic!] USA dolláros kölcsönből — 250 ezer dollár felhasználásához.	1096

[55] 52. Az Országos Hitelügyi Tanács tagjainak újbóli megállapítása.	1096
[56] 53. Észrevétel a zálogházak alacsony kamatszámításával kapcsolatban.	1096
[57] 54. A németek kitelepítésére vonatkozó költségvetési tervzet minisztertanácsi tárgyalási napjának meghatározása. . . .	1096
[58] 55. A West Orient rendelkezésére álló áruk kiskereskedőknek való átadása.	1097
[45.] 128. 1946. augusztus 6.	1098
[1] A békeszerződés tervezetével kapcsolatos magyar jegyzék megvitatása.	1098
[46.] 129. 1946. augusztus 9.	1141
1. A magyar kormányküldöttség külföldi tárgyalásaival kapcsolatos táviratváltások költsége.	1141
2. A külügyi tárca póthitele.	1142
3. Két postatakarékpénztári főellenőr jóvátétele.	1142
4. A szovjet rubel beszolgáltatásáról szóló rendeletben megállapított határidő meghosszabbítása.	1142
5. A Hitelügyi Tanács szervezetének módosítására vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1142
6. A Földművelésügyi Szövetség Országos Központjának a rézgálic-bor csereakciójával kapcsolatos állami kezességvállalás. . .	1142
7. A „Kollektíva” Gazdasági és Jóléti Szövetkezet furnérexportjával kapcsolatos állami kezességvállalás.	1143
8. A Földművelésügyi Szövetség Országos Központjának, a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központnak és a Fogyasztási Szövetkezetek Központjának ügyeivel kapcsolatos állami kezességvállalás.	1143
9. A Magyar Agrártudományi Egyetemre az 1946/47. tanévben felvehető hallgatók számának megállapítása.	1143
10. A közép- és alsófokú gazdasági szakoktatási intézmények személyzetének létszámmegállapítása.	1143
11. A gazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról szóló törvény egyes rendelkezéseinek újabb szabályozása.	1144
12. Egy közlekedésügyi minisztériumi havibéres altiszt özvegyének kegydíja.	1144
13. Hat közlekedésügyi minisztériumi munkatárs jóvátétele. . . .	1144
14. A törvényhatóságok közötti alapjának június havi hitele. . . .	1144

Napirendi pontok jegyzéke

15. A posta, a távirda és a távbeszélő június havi újjáépítési hi-tele. 1144
16. A megyei és a városi törvényhatóságok által kivethető köz-
ségi közmunkaváltság mértékének megállapítása. 1144
17. Repülőterek és tartozékaik átadása apportként a MASZOV-
LET-nek. 1145
18. A hidépítések során végzett eredményes munkáért egyes
mérnököknek a tanácsosi, illetve osztálytanácsosi cím ado-
mányozása. 1146
19. Az általános iskolai tantervek és egyéb kiadványok nyomdai
költségei. 1146
20. Dr. Szabó Vince közkórházi főorvos részére az egyetemi
rendkívüli tanári cím adományozása. 1146
21. Dr. Ciglányi Aladár egyetemi rendkívüli tanári címmel való
kitüntetése. 1147
22. Egy református tanító jóvátételi ügye. 1147
23. A Román Pedagógusok Szakszervezetének kongresszusán
résztvevő küldöttség kiadásainak megtérítése. 1147
24. Dr. Karácsony Sándor és dr. Várkonyi Hildebrand külföldi
utazására tett javaslat levétele a napirendről. 1147
25. Egy vallás- és közoktatásügyi minisztériumi munkatárs öz-
vegyének kegydíja. 1147
26. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium egyik munkatár-
sának jóvátétele és előléptetése. 1147
27. Egy gimnáziumi tanár kinevezése. 1148
28. A Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium egy munkatársá-
nak jóvátétele. 1148
29. A Biokémiai Intézet póthitele. 1148
30. A székesfőváros általános iskolai létszámába tartozó egyes
alkalmazottak elbocsátása, és új alkalmazottak felvétele. . . . 1148
31. Huszonöt művész részére életjáradék biztosítása. 1148
32. A MÁVAG egy vasöntőjének jóvátétele. 1149
33. Az Igazságügyminisztérium egyik munkatársának a szolgál-
latban való visszatartása. 1149
34. A szovjet olajtársaság elhelyezése céljából volt német tulaj-
donú épületek igénybevétele, gondoskodás az ott lakó csalá-
dok elhelyezéséről. 1149
35. Magyar delegáció kiküldése Olaszországba árucsereforgal-
mi tárgyalások céljából. 1150
36. Delegáció összeállítása a Szovjetunióval kötött kereskedel-
mi egyezmény teljesítésének meggyorsítása érdekében. . . . 1150

37. A magyar–szovjet exporttal kapcsolatban előleg folyósítása az Árkiegyenlítő Alap részére.	1150
38. Határozat az Országos Hadigondozó Szövetség önkormányzatának felfüggesztéséről, megszüntetéséről, dr. Benedek Jenő kormánybiztosi tisztsége alóli felmentéséről.	1151
39. Javaslat az új közszolgálati és egyéb alkalmazások tilalmának részbeni megszüntetésére.	1151
40. Dr. Novák Jenő újáépítési minisztériumi miniszteri tanácsos szolgálati idejének a nyugdíjába való beszámítása.	1152
41. Vita a mezőgazdasági érdekképviselletekről szóló törvényjavaslatról, a kérdés lezárásának a következő minisztertanács ülés elé utalása.	1152
42. Az Áttelepítési Kormánybiztosság költségvetése.	1169
[47.] 130. [1946. augusztus 12.]	1179
A jegyzőkönyv nem található a levéltárban. Feltehetőleg a mezőgazdasági érdekképviseltről szóló törvényjavaslat tárgyalására került volna sor a tervezett ülésen.	
[48.] 131. 1946. augusztus 16.	1180
1. Az Andrássy úti Széchenyi palotának a szovjet külképvislet részére való kisajátítása.	1180
2. A Magyar Vöröskereszt július havi személyi járandóságainak hitele.	1181
3. A Magyar Vöröskereszt alkalmazottainak a július havi drágasági segélye.	1181
4. A Magyar Vöröskeresztnél alkalmazottak drágasági segélyének elszámolása.	1181
5. A Jóvátételi Hivatal hitele nemzetközi kötelezettségekkel kapcsolatban.	1181
6. A Jóvátételi Hivatal dologi és személyi költségeinek hitele.	1182
7. A Jóvátételi Hivatal dologi kiadásainak hitele.	1182
8. A Jóvátételi Hivatalnak a francia követség elhelyezésével kapcsolatos hitele.	1182
9. Márton Dezsőnek a Köztársasági Elnöki Hivatal elnöki titkárává való kinevezése.	1182
10. Delegáció kiküldése Párizsba egy mérnök-kongresszusra.	1182
11. A külügyi tárca 1946/47. évi hitelének felemelésére irányuló igény elutasítása.	1183
12. A főispáni pótlék megszüntetése.	1184

Napirendi pontok jegyzéke

13. Egyes külügyi tisztviselők jóvátétele és illetményeik megállapítása. 1184
14. Átirat az Egyesült Államok követségéhez a földreform során kisajátított amerikai ingatlanok visszaszolgáltatása, illetve a tulajdonosok kártalanítása ügyében. 1184
15. Dr. Mara Miklós külügyminisztériumi miniszteri segédtitkárnak miniszteri titkárrá való kinevezése. 1185
16. A Hazahozatali Kormánybiztosság megőrzésében volt honvéd kincstári javaknak a honvédség és a rendőrség közötti elosztására megszabott határidő meghosszabbítása. 1185
17. Egy szociáldemokrata magatartása miatt korábban elbocsátott volt rendőr-főtörzsőrmeister jóvátétele. 1186
18. A mozgófényképüzemek engedélyének felülvizsgálatára megállapított határidő meghosszabbítása. 1186
19. A mozgófényképüzemek közérdekű szolgáltatásaival kapcsolatban biztosított összegek felosztása. 1186
20. A magyarországi német lakosság kitelepítésével kapcsolatos költségekre rendkívüli hitel engedélyezése. 1188
21. Pótdíj engedélyezése a rendőrség tagjai részére. 1189
22. Az elbocsátott tisztviselők felmentésének egységes rendezése. 1189
23. Az Országos Hitelügyi Tanácsra vonatkozó rendelet újabb módosítása. 1190
24. A West Orient Nemzetközi Kereskedelmi Kft. részére 2 330 000 svájci frank kölcsön folyósítása. 1191
25. Tájékoztatás az állami kezességvállalás mellett folyósított szövetkezeti hitelek elosztásáról. 1191
26. Rendelet a MOLAJ Magyar–Szovjet társaság, és a MASZOVOL Magyar–Szovjet Nyersolaj Rt. adó- és illetékkedvezményéről. 1192
27. A dohányjövedék által a dohánybeváltó bizottságoknál foglalkoztatott időszakos munkaerők felvételének engedélyezése. 1192
28. Állami kezességvállalás a széngazdálkodás hitelével kapcsolatban. 1192
29. Tárgyalások indítása az amerikai hadsereg leszerelésével kapcsolatban felajánlott 10 millió dolláros hitel igénybevételeéről. 1192
30. A mezőgazdasági törvényes érdekképviselő szervezetek működtetéséről szóló előterjesztés levétele a napirendről. 1193

31. A mezőrendőri kihágásokra vonatkozó rendelkezések módosítása.	1193
32. Dr. Kovrig Béla egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése az Agrártudományi Egyetemre.	1194
33. Dr. Schwanner Jenő egyetemi tanári kinevezése az Agrártudományi Egyetemre.	1194
34. Három volt MÁVAG munkás jóvátételére, valamint a diósgyőri bányavasúti forgalmi személyzet besorolására és kinevezésére vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	1194
35. A MÁVAG egy vajúrának jóvátétele.	1194
36. A MÁVAG egy nyugbérésének jóvátétele.	1195
37. A MÁVAG egy lakatosának jóvátétele.	1195
38. Tájékoztatás a Honvédelmi Minisztérium felügyelete alól egyes ipari üzemeknek és részvényeknek az iparügyi tárcához való átadásáról.	1195
39. Dr. Cavallier Józsefnek, a Magyar Vöröskereszt elnökhelyettesének egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	1195
40. Tiszteletbeli doktori cím adományozása dr. Kármán Tórnak, a californiai Institute of Technology tanárának.	1195
41. Dr. Pogány Kálmánnak, a Képzőművészeti Múzeum volt igazgatójának nyugdíj-megállapítása.	1196
42. Kegydíj Babits Mihály özvegyének, Török Zsófiának.	1196
43. Rosenthal Jenő fővárosi közkórházi főorvosnak a penicillin-kutatás tanulmányozása céljából Svájcba tervezett útjára tett javaslat levétele a napirendről.	1196
44. Dr. Hébelt Edének, az esti munkástanfolyam igazgatójának egyetemi rendes tanári címmel való felruházása.	1196
45. Dr. Kulin László állami gyermekmenhelyi igazgató-főorvosnak egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	1197
46. Dr. Boros Béla rendes tanárrá való kinevezése a Pécsi Tudományegyetem orvosi karára.	1197
47. Dr. Buzágh Aladár egyetemi nyilvános rendkívüli tanárnak egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése.	1197
48. Javaslat az Országos Magyar Iparművészeti Iskola és az Iparművészeti Akadémia szervezésére.	1197
49. Tanárok, tanítók, alkalmazottak felvétele különböző oktatási intézményekhez.	1198
50. Rendelet az üzlethelyiségek határozatlan időtartamra való albérlésbe adásáról.	1199

Napirendi pontok jegyzéke

51. Dr. Csánk Béla miniszteri osztályfőnök kiküldése az International Law Association cambridge-i kongresszusára.	1199
52. Surányi Sándor honvédelmi minisztériumi volt kezelő altiszt jövátétele.	2000
53. A munkások családi pótlékáról szóló rendelet módosítása és kiegészítése.	2000
54. A hadirokkantak és más hadigondozottak ellátásáról szóló törvény módosítása és kiegészítése.	1200
55. Hitel a kötelező védőoltások költségeire.	1200
56. A hadifoglyok hazahozatalának költségeivel kapcsolatos javaslat levétele a napirendről.	1201
57. A menekültügyi kiadásokra vonatkozó javaslatnak a Gazdasági főtanács elé utalása.	1202
58. A tej és tejtermékek beszolgáltatásának, forgalmának és felhasználásának szabályozása.	1202
59. A termésbeszolgáltatási nyomtatványok költségének elszámolása.	1202
60. Dr. Rácz Jenő miniszteri tanácsos és dr. Erődi-Harrach Béla miniszteri titkár kiküldése a koppenhágai élelmiszerkonferenciára.	1203
61. A kenyér kereskedelmi árának leszállítása.	1203
62. Tájékoztatás a kenyérgabona-dézsmaival kapcsolatos helyzetről.	1203
63. A közellátásügyi miniszter bejelentése a vidéki áruhiányról.	1203
64. A tehergépjárművek és vontatók közötti forgalmának szabályozására vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1204
65. Delegáció kiküldése Csehszlovákiába vasúti tárgyalásokra.	1204
66. Az üzlethelyiségek bérletéről és albérletéről szóló rendelet módosítása.	1204
67. Egy postaaltiszt özvegyének kegydíja.	1204
68. Egy postaaltiszt özvegyének kegydíja.	1204
69. A munkások létszámának csökkentése a MÁV-nál.	1205
70. Hét tisztviselőnek a Tájékoztatásügyi Minisztériumhoz való kinevezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1205
71. Az Áttelepítési Kormánybiztosság augusztus havi költségeire rendkívüli hitel engedélyezése.	1206
72. Péchy József miniszteri osztálytanácsosnak a csehszlovák-magyar vegyes bizottság elnökévé való kinevezése.	1207
[73] Az Áttelepítési Kormánybiztosság mellé bizottság szervezésére vonatkozó javaslat elutasítása.	1207

[74] Tájékoztató a stabilizáció előkészítéséről; intézkedés a hitelek felosztásával kapcsolatban.	1208
[75] A stabilizáció megteremtése érdekében, valamint a szovjet-magyar vállalatalapítási szerződések megkötése terén eredményes munkát végzett személyek megjutalmazása.	1212
[76] A Szabadság híd építését vezető mérnökök és más vezetők jutalmazása.	1213
[77] Az Országos Építésügyi Szolgálat feloszlataása; fedezet biztosítása az Országos Építésügyi Kormánybiztosság költségvetésére.	1213
[49.] 132. 1946. augusztus 23.	1214
[1] Bartha Albert új honvédelmi miniszter köszöntése.	1214
[2] 1. A Jóvátételi Hivatal július havi póthitele.	1215
[3] 2. A Vöröskereszt július havi hitele.	1215
[4] 3. Az Elhagyott Javak Kormánybiztosságánál szükséges tisztviselők átvételének elhalasztása.	1215
[5] 4. A cséplési statisztika elkészítése céljából a Központi Statisztikai Hivatalhoz új munkaerők felvételére tett előterjesztés levétele a napirendről.	1215
[6] 5. A B-lista revíziójával kapcsolatos benyújtási határidő meghosszabbítása.	1216
[7] 6. Dr. Kaffka Péter saját költségén való amerikai utazásának bejelentése.	1216
[8] 7. A békedelegáció kiegészítése.	1216
[9] 8. Határozat a háború alatti magyar érdekek védelmét ellátó Svédország kiadásainak részbeni megtérítéséről.	1217
[10] 9. Hitel a béketárgyalások mezőgazdasági vonatkozású adataanyagának előkészítésére.	1217
[11] 10. Gyümölcsfaoltvány-akció lebonyolításának hitele.	1217
[12] 11. Dr. Manninger Rezső professzornak a Nemzetközi Állat-egészségügyi Hivatal párizsi ülésére való kiküldése.	1217
[13] 12. Dr. Manninger Rezső és dr. Mócsy János svájci kiküldetése.	1218
[14] 13. Tenyészállatok vásárlására három szakértő kiküldése Svájcba.	1218
[15] 13. Felsőipariskolát és felső-építőipariskolát végzett növendékek végzettségének érettségivel egyenrangúvá tétele.	1218
[16] 14. Az Iparügyi Minisztérium bányászati közigazgatási szakosztályára egy tűzrendész állás szervezése.	1218

Napirendi pontok jegyzéke

- [17] 15. Egy iparügyi minisztériumi miniszteri tanácsos korábbi hátrányainak jóvátétele. 1219
- [18] 16. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium előterjesztése a békeelőkészítés költségeinek hitele tárgyában. . . 1219
- [19] 17. A magyar-svéd és a magyar-dán kereskedelmi és fizetési megállapodás jóváhagyása. 1219
- [20] 18. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium szövetkezeti főosztályának szervezésével kapcsolatos kérdés pártközi értekezlet elé utalása. 1219
- [21] 19. Rendelet az önhibájukon kívül iskolai képzésben nem részesült felnőtt dolgozók tanulmányainak folytatására vonatkozó rendelet kiegészítése. 1220
- [22] 20. Törvényjavaslat nőknek egyetemre és főiskolákra történő felvételéről. 1220
- [23] 21. Konrád Ferenc nyugalmazott gimnáziumi tanár tényleges szolgálatban, de más területen eltöltött idejének beszámítása. 1221
- [24] 22. Egy veszprémi izraelita népiskolai tanító özvegyének kegyelmi ellátása. 1221
- [25] 23. Bizottság létrehozása a Szlovákiából kitelepített pedagógusok igazoltatása és elhelyezése céljából. 1222
- [26] 24. Rendelet a hatásköri bíróság elnökét és tagjait megillető díjakról. 1222
- [27] 25. Rendelet a kereskedelmi cégjegyzékből korábban hivatalból törölt egyes kereskedelmi társaságok jogviszonyairól. . . 1222
- [28] 26. Rendelet a népbírói eljárás folyamatban nem létéről készülő igazolás díjáról. 1223
- [29] 27. A külföldre hurcolt magyar értékek felkutatásához a magyar hatóságoknak segítséget nem nyújtó személyek hazatérése esetén való megbüntetésére vonatkozó törvényjavaslatnak a Nemzetgyűlés elé terjesztése. 1223
- [30] 28. Törvényjavaslat a magyarországi zsidóságot ért korábbi üldözés megbélyegzéséről és következményeinek enyhítéséről. 1224
- [31] 29. A Kincstári Jogügyi Igazgatóságnak bizonyos értékű jogügyletek megkötésénél való közreműködéséről szóló rendelet módosítása. 1226
- [32] 30. A kollektív szerződésekről szóló rendelet kiegészítése a munkabérek megadott mértékétől való eltérést illetően. . . . 1226
- [33] 31. A törvényhatósági közüti alapok július havi hitele. 1227

- [34] 32. Egy MÁV főtanácsos bécsi, prágai és belgrádi; továbbá egy MÁV felügyelő bukaresti kiküldetése a forint-értékű vasúti személydíjszabás bevezetésével kapcsolatban. 1227
- [35] 33. A Közlekedésügyi Minisztérium külföldi útszámláinak elszámolása. 1227
- [36] 34. Egy postaaltiszt özvegyének kegydíja. 1228
- [37] 35. Egy postai segédellenőr özvegyének kegydíja. 1228
- [38] 36. Delegáció küldése a Nemzetközi Vasúti Szövetség brüsszeli ülésére. 1228
- [39] 37. Egy volt őrnagy elvált feleségének kegyellátása. 1228
- [40] 38. Egy kegydíjas főhadnagy özvegyének kegyellátása. 1228
- [41] 39. Egy nyugállományú volt honvéd özvegyének kegydíja. 1228
- [42] 40. Egy közellátásügyi minisztériumi főtanácsos kiküldése Triesztbe az UNRRA-szállítmányok kezelése ügyében. 1229
- [43] 41. Egy közellátási tanácsos előző szolgálati idejének beszámítása. 1229
- [44] 42. A Szovjetunió követelése a gabonajóvátétel mennyiségének felemelésére az ottani rossz gabonatermés miatt. 1229
- [45] 43. Tájékoztatás a sóellátási hiányokról. 1231
- [46] 44. Tájékoztatás a stabilizáció kidolgozásakor meghatározott mezőgazdasági munkabérek magasabb szintre emelkedéséről. 1231
- [47] 45. Mezőgazdasági felvásárlás céljára póthitel engedélyezése. 1231
- [48] 46. Észrevétel a magasan megállapított egyetemi, főiskolai tandíjak ügyében. 1232
- [49] 47. A Magyar Állami Kőszénbányák központi végrehajtó bizottsága részére forgótőke engedélyezése. 1232
- [50] 48. Két pénzügyi tisztviselő jóvátétele. 1233
- [51] 49. Egy vámszaki felügyelő vámszaki tanácsossá való kinevezése. 1233
- [52] 50. A Jóvátételi Hivatal elnökének, a közellátásügyi miniszternek, a pénzügyminiszternek és a Gazdasági Főtanács főtitkárának felhatalmazása a Szövetséges Ellenőrző Bizottság és a Vörös Hadsereg ellátásával kapcsolatos sürgős intézkedések megtételére. 1233
- [53] 51. A baleseti, öregségi, rokkantsági biztosítás alapján járó szolgáltatások átmeneti rendezéséről szóló rendelet módosítása. 1234
- [54] 52. Törvényjavaslat az építésügyi, városrendezési és közmunkaügyi igazgatás szabályozásáról. 1234

Napirendi pontok jegyzéke

[55] 53. A „Forint Újság” előállításának hitele.	1236
[56] 54. Tisztviselők kinevezése a Tájékoztatásügyi Minisztériumhoz.	1236
[50.] 133. 1946. augusztus 28.	1238
1. Tájékoztatás a magyar–csehszlovák lakosságcsere lebonyolítására létrehozott vegyesbizottság munkája során jelentkező vitás kérdésekről.	1239
2. A jugoszláv–magyar lakosságcsere egyezmény tervezetének elfogadása.	1243
3. Tájékoztatás a külföldre hurcolt magyar köz- és magánjavak hazaszállításával kapcsolatos tárgyalásokról és költségeiről.	1246
4. Magyar részvétel „Az európai ellenállás” című párizsi kiállításon.	1246
5. Tájékoztatás Németország amerikai megszálló hatóságaival kötött sváb kitelepítési egyezményről.	1247
6. Határozat a bor kötelező beszolgáltatásának megszüntetéséről, továbbá a minőségi bortermelés támogatásáról.	1254
7. A belügyminiszter felszólítása a vadászfegyverek engedélyének meghosszabbításával kapcsolatos eljárások meggyorsítására.	1255
8. Dr. Erődi-Harrach Béla helyett dr. Korányi Jenő miniszteri tanácsos kiküldetése Koppenhágába az ételmezési tárgyalásokra.	1256
[51.] 134. 1946. augusztus 30.	1257
1. A köztársasági elnök testőrségének felszerelési költségei.	1257
2. Dr. Vass Sándor köztársasági elnöki tanácsos korábbi szolgálati idejének beszámítása.	1257
3. A hadifoglyok B-lista ügyeivel kapcsolatos formai hibák felülvizsgálata.	1258
4. Döntés a kollektív szerződések hatálya alá tartozó munkavállalók természetbeni lakásáról.	1258
5. Főispánok, közellátási kormánybiztosok felmentése, új főispánok kinevezése, és kormánybiztosi teendőkkel való megbízása.	1258
6. A Központi Statisztikai Hivatalhoz a cséplési statisztikai munkák elvégzésére új munkaerők felvétele.	1259

7. Jelentés készítése a párizsi békekonferencián való felhasználás céljából a földreform adatairól és végrehajtásáról. 1259
8. Hozzájárulás a francia követ Csaba utcai házának felújítási költségeihez. 1260
9. A belügyminiszter felszólítása, hogy az elrendelt lapbetiltásokról a miniszterelnököt és a miniszterelnök-helyetteseket egyidejűleg tájékoztassa. 1262
10. Az egyes ipari és kereskedelmi vállalatok ellenőrzéséről szóló rendelet kiegészítése. 1268
11. A felsőipariskolát végzetek gimnáziumi érettségijének lehetővé tétele. 1269
12. A Magyar–Szovjet Művelődési Társaság anyagi támogatása. 1269
13. Egy volt egyetemi könyvtárór jóvátétele és előléptetése. 1269
14. Dr. Melly József, dr. Földváry Ferenc és dr. Gegesi Kiss Pál egyetemi nyilvános rendes tanár korábbi szolgálati idejének beszámítása. 1270
15. A vallásfelekezeti iskoláknál alkalmazott tanárok, tanítók és más dolgozók létszámcsökkentéséről szóló rendelet módosítása. 1270
16. Hozzájárulás az állami iskolák tanítóinak és tanárainak a megállapított költségvetési létszámkeretben való újbóli alkalmazásához. 1270
17. Határozat az Operaház művészeivel köthető szerződések idejének meghosszabbításáról. 1271
18. Az Országos Magyar Iparművészeti Iskola átszervezése. 1271
19. Egy baloldali magatartása miatt elbocsátott volt egri fogházór jóvátétele és nyugdíjazása. 1271
20. Egy elbocsátott volt szekszárdi államügyészségi díjnok jóvátétele. 1272
21. Egy igazságügyi munkatárs özvegyének jóvátétele. 1272
22. Egy budapesti törvényszéki bíró ügyvédként eltöltött idejének beszámítása. 1272
23. Egy gyulai törvényszéki tanácselnök ügyvédként eltöltött idejének beszámítása. 1272
24. Egy budapesti törvényszéki bíró ügyvédként eltöltött idejének beszámítása. 1272
25. Egy budapesti ítéletáblai bíró ügyvédként eltöltött idejének beszámítása. 1272
26. Solymos László rendőr őrnagynak ezredesi rangban a börtönök felügyelőjévé való kinevezése. 1272

Napirendi pontok jegyzéke

27. Borcsányi László 1919. évi hadosztály politikai megbízott rehabilitálása és nyugellátása. 1273
28. Egy volt honvédségi polgári alkalmazott rehabilitálása és nyugdíjazása. 1273
29. A pénzügyminiszter megbízása az átmeneti viszonyba helyezett honvédségi alkalmazottak illetményeit szabályozó rendelet elkészítésével. 1273
30. Egy hírlapíró sajtóelőadókénti alkalmazása a Honvédelmi Minisztériumban. 1274
31. A gyulai állami kórház felújításának póthitele. 1274
32. Az UNRRA segélyakciójának hitele. 1274
33. A cséplési statisztika költségeinek hitele. 1275
34. Dr. Mátéffy Géza közellátásügyi államtitkár angliai és svédországi kiküldetése zsiradék- és bakancsvásárlási ügyben. . . 1275
35. Vasúti kedvezmény biztosítása a Nemzetközi Vöröskereszt szállítmányai részére. 1275
36. Tájékoztatás a Vörös Hadsereg harmadik negyedévi ellátásával kapcsolatos újabb igényekről. 1276
37. Közellátásügyi miniszter igénye a gabonabeszolgáltatásra engedélyezett 20 millió forint folyósítása ügyében. 1277
38. A közellátásügyi miniszter hitelkeretének felemelése. 1277
39. A vasúti útátjárókkal kapcsolatos egyes kérdések szabályozása. 1277
40. A temesvári magyar-román vasúti értekezletre minisztériumi tisztviselők kiküldése. 1277
41. A Nemzetközi Vasúti Szövetség brüsszeli ülésén való részvételre vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről. 1278
42. A MÁV alkalmazottak jóvátételére tett javaslat levétele a napirendről. 1278
43. Egy nyugalmazott posta-segédellenőr szolgálati idejének beszámítása. 1278
44. Egy volt postaelenőr özvegyének kegydíja. 1278
45. A Közlekedésügyi Minisztérium híd osztályának augusztus havi hitele. 1278
46. Egy postai műszaki tanácsos angliai radar és rádióműszaki bemutatón való részvételére vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1279
47. Törvényjavaslat az Építési és Közmunkaügyi Minisztérium hatásköréről. 1279
48. A párizsi nemzetközi műszaki kongresszuson résztvevők létszámának megállapítása. 1282

Napirendi pontok jegyzéke

49. Az országos munkafelügyelői állás és az Országos Közmunkaügyi Hivatal megszüntetéséről szóló javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása. 1282
50. A közmunkaügyi hivatalok létszámának megállapítása. 1282
51. Az Anyag- és Árhivatal építőipari osztályán dolgozó személyzet kiegészítésére tett javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása. 1283
52. A közigazgatási eljárásban egyes értékhatároknak forintban való megállapítása; a Sztójay-kormány által kiadott közigazgatási rendelkezések hatályon kívül helyezése. 1283
53. Az államrendőrség létszámának csökkentésével kapcsolatos egyes kérdések újabb szabályozása. 1283
54. A rendőrség esetében a B-lista rendeletben megszabott határidő meghosszabbítása. 1284
55. A must besűrűsítésének engedélyhez kötése. 1284
56. Szakemberek kiküldése Svájcba a burgonyabogár-veszély elhárításának tanulmányozása céljából. 1285
57. Dr. Kovrig Béla egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezési ügyének levétele a napirendről. 1285
58. A más tárcák részéről a földbirtokreform lebonyolításának időtartamára a Földművelésügyi Minisztériumnak átengedett közszolgálati alkalmazottak ottani foglalkoztatásának meghosszabbítása. 1286
59. Az őszi vetőmagakció hitelügyének a Gazdasági Főtanács elé utalása. 1286
60. Az 50%-nál nagyobb természeti kárral súlytott vidékek őszi ínséges állami vetőmagakciójának hitele. 1287
61. A B-lista rendelkezés alóli kivétel engedélyezése a Földművelésügyi Minisztérium területén. 1287
62. Az olaj-export és a cement-export biztosítására 15 millió forintos keret engedélyezése. 1287
63. Az államkincstár nevében ötvenezer forintot elérő vagyont meghaladó kötelezettségvállalás előzetes engedélyhez kötése. 1288
64. Az Országos Földbirtokrendező Tanács kölcsöne. 1288
65. A közszolgálati nyugdíjasoknak politikai szempontból történő felülvizsgálatára a B-lista rendeletben meghatározott határidő meghosszabbítása. 1288
66. Bán Antal iparügyi miniszter vezetésével delegáció küldése Jugoszláviába az árucsereforgalmi tárgyalások lefolytatására. 1288

Napirendi pontok jegyzéke

67. Kereskedelempolitikai tárgyalások kezdeményezése Olaszországgal.	1289
68. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter megbízása a magyar-szovjet kereskedelmi szerződés keretében szovjet részről felajánlott 40 ezer tonna só és 200 tonna cukor kompenzációs tételeinek összeállításával.	1289
[52.] 135. 1946. szeptember 6.	1293
1. Határozat a háborúból visszamaradt robbanóanyagok bejelentéséről, összegyűjtéséről és megsemmisítéséről.	1293
2. Határozat a katonai személyek igazolásának folytatásáról.	1295
3. Franciául jól beszélő katonai szakértők kiküldése Párizsba a béketárgyalásra.	1295
4. A B-lista rendeletben megszabott határidő újabb meghosszabbítása.	1295
5. Rendelet a B-listázások felülvizsgálatáról.	1296
6. A népiskolák szorgalmi idejének szabályozása.	1297
7. A gimnáziumi különbözeti érettségi vizsgálatról szóló rendelet kiegészítése.	1298
8. Ideiglenes rendelkezés az izraelita hitközségek vagyoni ügyei tárgyában.	1298
9. A kongresszusi szervezetű izraelita községkerületi bíróságok — mint önkormányzati szervek — hatáskörébe tartozó egyes ügyek intézésének ideiglenes szabályozása.	1298
10. A szigorlati tételek megváltoztatása a kohómérnöki karon.	1299
11. Az iskolaépületek rendeltetésszerű használatra való visszaadásával kapcsolatos előterjesztés levétele a napirendről.	1300
12. A köztársasági elnöki palota átalakításának hitele.	1300
13. Az amerikai kölcsönből iskolás gyermekek részére ruházati cikkek és lábbelik vásárlására vonatkozó javaslat áttétele a Gazdasági Főtanácshoz.	1300
14. A Víg-, a Művész-, a Magyar és a Madách Színháznak nyújtott kölcsön utólagos jóváhagyása.	1301
15. Dr. Brisits Frigyes egyetemi magántanár egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	1301
16. Dr. Genthon István egyetemi magántanár egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése.	1301
17. Egy volt állami gimnáziumi tanár korábbi hátrányainak jóvátétele.	1302
18. Egy volt állami tanító jóvátétele.	1302
19. Hozzájárulás 165 népiskolai tanító kinevezéséhez.	1302

Napirendi pontok jegyzéke

20. Helyettesítést ellátó okleveles népiskolai tanítók megbízatásának egy évvel való meghosszabbítása. 1302
21. Az igazságügyminiszter által a házfelügyelők és segédházfelügyelők feladatainak, illetve szolgálati viszonyainak szabályozására tett javaslat átengedése a népjóléti miniszternek. . . 1303
22. Két volt jászberényi járásbírószági fogházi őrmester korábbi hátrányainak jóvátétele és nyugdíjának rendezése. 1303
23. Balázs József soproni fegyintézeti fegyőr korábbi fegyelmi határozatáinak jóvátétele. 1303
24. Határozat a házfelügyelők és segédházfelügyelők feladatainak illetve szolgálati jogviszonyának szabályozására tett népjóléti miniszteri előterjesztésről. 1303
25. Az UNRRA bizottsági tagok szeptember havi kiadásainak hitele. 1304
26. A Gazdasági Főtanács megbízása Budapest téli burgonya el látásának biztosításával. 1304
27. A Közellátásügyi Minisztérium garázmesterének kinevezése. 1305
28. Hozzájárulás a főváros közellátásában 300 fő ideiglenes alkalmazásához. 1305
29. Észrevétel az ellen, hogy az ország hét városában szervezett gazdasági rendőrségi egységek és a közellátási szervek közötti együttműködés nem zavartalan. 1306
30. Három postai tisztviselő kiküldetése Belgrádba a dél-kelet-európai államoknak az európai gyorsforgalmú távbeszélőhálózatba való bekapcsolása tárgyában tartott nemzetközi tanácskozáson való részvétel céljából. 1307
31. Hitel a B-lista rendelet alapján a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt.-től elbocsátott alkalmazottak illetményeire. . . 1307
32. Megfigyelő kiküldése az Angliában tartott „Radar”-bemutatóra. 1307
33. Az államkincstár nevében való kötelezettségvállalásról szóló korábban már elfogadott előterjesztés levétele a napirendről. 1308
34. A B-lista rendelet egyes intézkedéseinek módosítása. 1308
35. A forint-érték megállapításával kapcsolatban felmerült egyes kérdések szabályozására vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1309
36. Rendelet a magyar állampolgárok rendelkezése alól külföldön jogellenesen elvont javak kötelező bejelentéséről. 1309

Napirendi pontok jegyzéke

37. Állami kezességvállalás a bányászok részére való textil vásárlásával kapcsolatban.	1309
38. Határozat az Adria Tengerhajózási Rt. Magyarországon élő nyugdíjasainak járadékáról.	1310
39. A Dohányjövedék vállalat építkezési költségeinek megosztása a Pénzügyminisztérium és az Újjáépítési Minisztérium között.	1310
40. A 15 millió dolláros amerikai kölcsönrel kapcsolatos biztosítási díj hitele.	1311
41. A 15 millió dolláros amerikai kölcsönrel kapcsolatos áruszállítási költségek hitele.	1311
42. A „Pénzügyi Tárca Központi Igazgatás” cím „Külföldre Vitt Magyar Javak” alcímű rovatán az 1946/47. évre előirányzott hitelkeret igénybevétele.	1312
43. Egy volt állampénztári főtanácsos részére magasabb nyugellátás megállapítása.	1312
44. A mezőgazdasági haszonbér szabályozása illetve mérséklése.	1312
45. Javaslat egy delegáció Bécsbe való kiküldésére a külföldre vitt magyar mezőgazdasági javak átvételével kapcsolatban.	1312
46. A külföldre hurcolt mezőgazdasági javak felkutatására egy szerződéses alkalmazottnak a Földművelésügyi- vagy a Pénzügyminisztériumhoz való kinevezésére tett javaslat levétele a napirendről.	1313
47. Lótenyésztési szakigazgatási szakemberek kinevezése.	1313
48. Egy telepítési titkári kinevezése.	1314
49. A földreform igényeire tekintettel kivétel engedélyezése az új közszolgálati és egyéb alkalmazások tilalmáról szóló rendeletben foglaltak alól.	1314
50. Az Anyag- és Árhivatal berendezési és felszerelési költségeinek hitele.	1314
51. Az Anyag- és Árhivatal részére vásárolt gépkocsik hitele.	1315
52. Hitel az államosított szénbányák részére.	1315
53. Határozat a létszámcsökkentéssel elbocsátott, vagy végelbánás alá vont közszolgálati- és magánalkalmazottak átképzéséről.	1315
54. A szövetségi törvényjavaslat elfogadása, határozat a Nemzetgyűlés elé terjesztéséről.	1316
[53.] 136. 1946. szeptember 9.	1320

Napirendi pontok jegyzéke

- [1] A miniszterelnök tájékoztatója a béketárgyalásokkal kapcsolatos párizsi látogatásáról. 1320
- [2] Tájékoztatás az elhurcolt magyar javak visszaszállításának lehetőségéről és a jóvátételi árkülönbözet kérdéséről; határozat az utóbbi ügyben a Szovjetunió álláspontjának kikérését illetően. 1336
- [3] 1. Hitel a svájci tenyészállatok behozatalára. 1339
- [4] 2. Javaslat a szűkös só-ellátás kérdésének rendezésére. 1339
- [54.] 137. 1946. szeptember 12. 1341
- [1] Tájékoztató a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezménnyel kapcsolatos tárgyalásokról és állásfoglalás a további magatartást illetően. 1341
- [2] Tájékoztatás Szviridov altábornagynak a németek kitelepítéséhez szükséges, a Szovjetuniótól kölcsönkért német márkákkal kapcsolatos leveléről; vita a kitelepítés módjáról. 1353
- [3] Mór környékéről kitelepítésre kerülő németek gazdaságilag káros magatartása, panaszuk az ottani belügyi megbízottak ellen. 1354
- [4] Határozat az államrendőrség XI–XV. fizetési osztályába tartozó tagjainak őrszolgálati átalányáról. 1355
- [55.] 138. 1946. szeptember 13. 1356
- [1] Vita a koalíció érdekeit illetve a Kommunista Párt és a Kisgazdapárt együttműködését sértő parlamenti és sajtómegnyilatkozásokról. 1356
- [2] 1. Egyes közületi szerződések felmondásának szabályozásával kapcsolatos előterjesztés levétele a napirendről. 1361
- [3] 2. A Jóvátételi Hivatal június havi póthitele. 1362
- [4] 3. A Jóvátételi Hivatal szeptember havi hitele. 1362
- [5] 4. A B-listázások revíziójára megszabott határidő meghosszabbítása. 1363
- [6] 5. A Romániai Magyar Javak Bizottságának felállítása; tájékoztató a romániai CASBI kezelése alá vont javakról. 1363
- [7] 6. Fenyő Péternek, az elhagyott javak helyettes kormánybiztosának felmentése, Obláth György helyettes kormánybiztossá való kinevezése. 1363
- [8] 7. Két új főispán kinevezése. 1364
- [9] 8. Tájékoztatás a jóvátétellel kapcsolatos ipari és mezőgazdasági vonatkozású kifizetések aránytalanságról. 1364

Napirendi pontok jegyzéke

- [10] 9. Rendelet a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ, mint szövetkezet által az 1944. szeptember 1-je és a szovjet csapatok megjelenése közötti időben magánosoktól hatósági előírás alapján kötelezően átvett — majd részben megsemmisült — mezőgazdasági termékek árának megtérítése miatt támasztható egyes követelések érvényesítéséről. . . . 1365
- [11] 10. A közforgalmú vasutak és a hajózási vállalatok baleseti járadékosainak fizetett járadékok forintban való megállapítása. 1366
- [12] 11. A nyári időszámítás megszüntetése. 1366
- [13] 12. A Vöröskereszt-küldemények vasúti fuvardíjkezdvezménye. 1366
- [14] 13. Egy MÁV főtanácsos berni kiküldetése. 1367
- [15] 14. Egy postaműszaki ellenőr korábbi sérelmeinek jóvátétele. 1367
- [16] 15. Egy postafőfelügyelő özvegyének kegydíja. 1367
- [17] 16. Delegáció küldése a Svájci Szövetségi Vasutak a Montreux-ban tartott konferenciájára. 1367
- [18] 17. Az út- és hídépítések szeptember havi hitele. 1368
- [19] 18. Határozat az újjáépítési közmunkakötelezettség szabályozásáról és a mentesítésekről. 1368
- [20] 19. Határozat a háborús események következtében súlyosan megrongált épületeknek romépületekké nyilvánításáról és lebontásáról. 1369
- [21] 20. Határozat a Közigazgatási Bíróság részére előirányzott hitelkeret egy részének felhasználásáról. 1371
- [22] 21. A petrozsényi részvények jóvátételi célú felértékelésének elvi megbeszélésére kormányküldöttség utazása Moszkvába. 1371
- [23] 22. Magyarország és Hollandia közötti légiforgalom helyreállítására tett ajánlat ügyében a Szövetséges Ellenőrző Bizottság véleményének kikérése. 1374
- [24] 23. Hozzájárulás dr. Jeszenszky Ferencnek, a Magyar Nemzeti Bank vezérigazgatójának külügyi megbízatásához. 1375
- [25] 24. Hozzájárulás egy munkatártnak a Külügyminisztériumban való alkalmazásához. 1375
- [26] 25. A demokratikus államrenddel össze nem egyeztethető rangok és címek megszüntetésével kapcsolatos javaslat levétele a napirendről. 1375
- [27] 26. Egy nyugalmazott belügyminisztériumi kezelő rendkívüli nyugdíjazásának jóvátétele. 1375

[28] 27. Hozzájárulás egy debreceni városi főtanácsosnak a Debreceni Városi Takaré- és Hitelintézet Rt. felügyelőbizottságába való beválasztásához.	1375
[29] 28. A XI–XV. fizetési osztályba tartozó rendőrségi alkalmazottak szolgálati átalányának engedélyezése.	1376
[30] 29. A X–XV. fizetési osztályba tartozó belügyminisztériumi alkalmazottak illetményének október hónaptól való felemelésére tett javaslat levétele a napirendről.	1376
[31] 30. Határozat a székesfővárosi üzemi alkalmazottak fizetés-emeléséről.	1376
[32] 31. Az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának ideiglenes szabályozásáról szóló rendelet kiegészítésére tett javaslat levétele a napirendről.	1377
[33] 32. Rendelet a házadómentességről és házadókedvezményekről.	1378
[34] 33. Határozat a pénzügyminiszternek a B-listázásokkal összefüggő visszatartási jogának gyakorlásáról.	1379
[35] 34. Az 1946. évi aszály következtében károsult szántóterületek földadójának leszállítása.	1379
[36] 35. A bor- és gyümölcszesszöfdékben mérsékelt egyedárusági árkülönbözet mellett a pálinkafőzés engedélyezése.	1379
[37] 36. Kölcsönként végzett mezőgazdasági igavonási munkáért követelhető fizikai munkaszolgáltatás legmagasabb mértékének megállapítása.	1380
[38] 37. A törvényes mezőgazdasági érdekképviselő szervezetek hatékonyabb munkába állításáról szóló előterjesztés levétele a napirendről.	1380
[39] 38. Egyes mezőgazdasági magasépítkezéseknek — a szakszempontokra tekintettel — a Földművelésügyi Minisztérium hatáskörében való meghagyásáról szóló előterjesztés levétele a napirendről.	1381
[40] 39. A földművelésügyi szervezők alkalmazásának meghosszabbítása, illetve létszámuk fokozatos lecsökkentése.	1381
[41] 40. Az őszi szántási munkák hitele.	1382
[42] 41. A vadászati felügyelői kar megalapítása; Bulat István kinevezése vadászati felügyelővé.	1383
[43] 42. Pénzügyminiszteri tájékoztató a következő heti költségvetési bevételekről és a kiadások alakulásáról.	1384

Napirendi pontok jegyzéke

- [44] 43. Az iparfejlesztésről szóló törvényben szereplő egyes kedvezményekkel kapcsolatos rendelkezések érvényének meghosszabbítása. 1384
- [45] 44. A bányailleték újabb megállapítása. 1384
- [46] 45. Egy volt korábban elbocsátott, MÁVAG asztalos jóvátétele és nyugbérének megállapítása. 1385
- [47] 46. Az Ipari Termelési Tanács és az ipari termelési bizottságok költségeinek előlege. 1385
- [48] 47. A bécsi őszi vásár megnyitására a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter és egy kereskedelmi delegáció kiküldése. 1385
- [49] 48. A magyar-norvég kereskedelmi és fizetési megállapodás jóváhagyása. 1385
- [50] 49. Részvétel egy Londonban tartott nemzetközi idegenforgalmi értekezleten. 1386
- [51] 50. A B-lista rendelet hatályának kiterjesztése a Nem Állami Tanszemélyzet Országos Nyugdíjintézetét terhelő nyugellátásokra. 1386
- [52] 51. A tanuló ifjúságnak a politikai pártok ifjúsági szervezeteibe való belépésére vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről. 1386
- [53] 52. A Debreceni Tudományegyetemen műszaki segédtszti, szakaltiszti és altiszti állások szervezése. 1387
- [54] 53. Dr. Kolozsváry Bálintnak a Pázmány Péter Tudományegyetem jog- és államtudományi karán visszatartására vonatkozó javaslat elutasítása. 1387
- [55] 54. Dr. Nagy Lajosnak, a Pázmány Péter Tudományegyetem egyetemi címzetes rendkívüli tanárának egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése. 1388
- [56] 55. Dr. Balogh Béla egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése. 1388
- [57] 56. Kilenc állami és egyházi népiskolai tanító korábbi sérelmének jóvátétele. 1388
- [58] 57. Az egyes közületi szerződések felmondásának szabályozására vonatkozó — a jelen jegyzőkönyv 2 1. napirendi pontjaként már szerepelt — javaslat ismételt levétele a napirendről. 1388
- [59] 58. A honvédelmi tárcánál a B-lista bizottság működési határidejének meghosszabbítása. 1388
- [60] 59. A burgonya árának megállapítására tett előterjesztésnek a Gazdasági Főtanács elé utalása. 1389

[56.] 139. 1946. szeptember 17.	1390
[1] Bejelentés a magánalkalmazottak létszámcsökkentésével, továbbá a B-lista rendelet végrehajtásánál előfordult szabálytalanságokkal kapcsolatos előterjesztések tárgyalásának elhalasztásáról.	1390
[2] 1. Az aranytárgyak előállításának és forgalmának szabályozása.	1391
[3] 2. Állami kezességvállalás az Iparművek Állami Érdekeltségű Rt. nyersbőr beszerzésére.	1391
[4] 3. Határozat az amerikai kölcsönből behozott árucikkeknek a tárcák közötti szétosztásáról.	1392
[5] 4. Javaslat az adósságszolgálat ellátására lombardkölcsön külföldi értékben való igénybevételére.	1392
[6] 5. Szakemberek kiküldése a párizsi fakitermelési és felhasználási nemzetközi kongresszusra.	1393
[7] 6. Az 1945/46. évi mezőgazdasági haszonbér és kishaszonbér mérséklése, illetve az 1946/47. évi haszonbér megállapítása.	1393
[8] 7. A takarmányszegény vidékeken az állatok felvásárlásához szükséges hitelkeret kérdésének a Gazdasági Főtanács elé utalása.	1396
[9] 8. Kiss Roland belügyminisztériumi adminisztratív államtitkár előléptetése.	1398
[10] 9. A következő minisztertanácsi ülés időpontjának meghatározása.	1399
[11] 10. A német érdekeltségű biztosító társaságok vagyonának a Szovjetunió részére történő átadásával kapcsolatos szovjet igény bejelentése és az arra adott válasz jóváhagyása.	1399
[12] 11. Az összeférhetetlenségi törvényjavaslat tervezetének minisztertanácsi elfogadása.	1401
[13] 12. Az olajtartozások részbeni törlesztésének előirányzat nélküli hitele.	1406
[14] 13. Határozat a mezőgazdaság részére lebonyolított ásványolaj-akció törlesztésének hiteléről.	1407
[15] 14. A tehetséges munkás- és parasztszármazású fiatalok kollégiumi neveltetésének biztosítására vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	1407
[16] 15. Hozzájárulás a katonai delegáció második részének a párizsi béketárgyalásokra való kiküldéséhez.	1408

Napirendi pontok jegyzéke

[57.] 140. 1946. szeptember 20.	1409
1. A Ferenc Csatorna Rt. részére kiutalt hitelek jóváhagyása.	1409
2. A közforgalmú repülés létszámában a repülésbiztosító idő- jelző alkalmazottak foglalkoztatása.	1409
3. A szolgálati útlevelek használatának bevezetése.	1410
4. MÁV főintéző kiküldése a vasúti kocsik irányításával, fel- használásával és kiegyenlítésével foglalkozó nemzetközi szervezet prágai értekezletére.	1411
5. Egy MÁV műszaki főtanácsos kiküldése Párizsba az ameri- kai hadsereg leszerelési anyagaiból való vásárlás céljából.	1411
6. MÁV alkalmazottak jóvátétele.	1411
7. Szakemberek kiküldetése a berni vasúti nemzetközi áru- szállítási tárgyalásra.	1411
8. Az Újjáépítési Minisztériumhoz miniszteri osztálytanácsos kinevezése.	1411
9. A Gellért-hegyi orosz emlékmű költségei.	1412
10. A külügyi tárca fogalmazási és segédhivatali létszámának kiegészítése.	1412
11. Egy külügyi tisztviselő képesítési kellékek megléte alóli fel- mentése, és a VIII. fizetési osztályba való kinevezése.	1412
12. Dr. Kossányi Béla levéltári és dr. Gerevich Tibor művészet- történeti szakértőkénti való kiküldése Párizsba a béketár- gyalásra.	1413
13. Az Áttelepítési Kormánybiztosság rendkívüli hitele.	1413
14. Dr. Lengyel Zoltán özvegye részére a nyugdíj megállapítása.	1414
15. A B-listázások revíziójára vonatkozó rendelet végrehajtása.	1414
16. A X-XV. fizetési osztályba tartozó belügyminisztériumi al- kalmazottak illetményeinek felemelése.	1419
17. A „Tűzkereszt” jelvények viselésének és adományozásának megszüntetése.	1419
18. Egy rendőrfőhadnagy szakértőkénti kiküldése a magyar- csehszlovák vegyes bizottság tárgyalásaira.	1420
19. Egy próbarendőr árváinak kegynevelési járulék folyósítása.	1420
20. Egy kiskunhalasi rendőr korábbi sérelmének jóvátétele.	1421
21. Bihar vármegye volt számvevőségi tanácsosának jóvátétele.	1421
22. A már korábban elfogadott pénzügyminiszteri előterjeszté- sek levétele a napirendről.	1421
23. Egy pénzügyminisztériumi miniszteri tanácsos özvegyének kegyelmi ellátása.	1421
24. Egy állami nyomdai osztályvezető özvegyének kegydíja.	1421
25. Egy dohánygyári altiszt özvegyének kegydíja.	1421

Napirendi pontok jegyzéke

26. Egy pénzügyi alkalmazott árvájának kegynevelési járuléka.	1422
27. A külföldre vitt magyar javak hazaszállítására külföldön létrehozott bizottságokhoz titkárnók kirendelése.	1422
28. Egy állampénztári főtiszt nyugdíjának megállapítása.	1422
29. Egy budapesti forgalmi adóhivatali I. o. altiszt jóvátétele.	1422
30. Dohánygyári munkásnők jóvátétele, nyugdíjazása.	1422
31. A magánalkalmazottak létszámcsökkentésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1422
32. Határozat a magtermesztés fejlesztéséről.	1423
33. Az 1946. évi őszi inséges vetőmag-akció kiadásainak engedélyezése.	1423
34. Dr. Ballenegger Róbert egyetemi nyilvános rendes tanár korábbi szolgálati idejének beszámítása.	1423
35. Az állami ménék gondozására lóápolók alkalmazása.	1423
36. Bejelentés a kishaszonbérletek szabályozására tett javaslat elfogadásáról.	1424
37. Egy iparügyi szakaltiszt korábbi hátrányainak jóvátételére tett előterjesztés levétele a napirendről.	1424
38. A Dunavölgyi Timföld Ipari Rt.-nek Szovjet–Magyar Bauxit-Alumínium Társasággá történt átalakítása kapcsán az új közszolgálati és egyéb alkalmazások tilalmáról szóló rendelet mellőzése.	1424
39. A Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság gépkocsi-vásárlásának póthitele.	1425
40. A Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium kezelési és altiszti személyzetének kiegészítése.	1425
41. Dr. Szekfű Gyula részére — diplomáciai szolgálatának idején — a magyar történelmi tanszék fenntartása a budapesti egyetemen.	1425
42. Egy volt vallás- és közoktatásügyi minisztériumi számvevő-ségi főtanácsos özvegyének kegyelmi ellátása.	1425
43. Egy murakeresztúri állami tanító jóvátétele.	1426
44. Egy katolikus tanítóintézeti tanár jóvátétele.	1426
45. Egy volt állami testnevelési tanár jóvátétele.	1426
46. A paraszt- és munkásszármazású gyermekek kollégiumi elhelyezéséről szóló törvényjavaslat levétele a napirendről.	1426
47. A népbírószági és népügyészégi alkalmazottak részére korábban megállapított pótdíjak újbóli engedélyezésére tett javaslat levétele a napirendről.	1426

Napirendi pontok jegyzéke

48. A magyarországi zsidóságot ért üldözés megbélyegzéséről és következményeinek enyhítéséről szóló törvényjavaslat minisztertanácsi elfogadása.	1427
49. Egy főtörzsőrmester özvegyének kegyelmi ellátása.	1427
50. Határozat a nyugdíjbiztosító intézetek által folyósított kölcsönök törlesztésének és kamatfizetésének függőben tartásáról.	1427
51. Az OTI részére javasolt kölcsön jóváhagyása.	1428
52. A magyar–csehszlovák lakosságcsere révén megürülő lakások igénybevételeire tett javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása.	1428
53. A hazatérő hadifoglyok szeptemberi és októberi ellátására hitel biztosítása.	1429
54. Az állami kórházak részére hitelkeret biztosítása.	1429
55. Határozat a háború során elhunytak temetőikben való eltemetéséről.	1430
56. A gazdasági munkavállalók társadalombiztosításával kapcsolatos egyes kérdések szabályozására vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről.	1430
57. Vita a népjóléti tárcának a hadigondozottak ellátásával kapcsolatos pénzügyi nehézségeiről a Szabad Népből megjelent cikkről.	1431
58. Tájékoztató a Vörös Hadsereg megszálló egységeinek harmadik negyedévi élelmiszer ellátásáról.	1432
59. Jugoszláv részről bejelentett jóvátételi igény teljesítésének mérlegelése.	1432
60. Tájékoztató a Magyarországról Csehszlovákiába áttelepülők kimutatásának elkészültéről.	1433
61. Döntés a pozsonyi hídfővel Csehszlovákiához átcsatolandó három magyar község lakosainak felvilágosításáról.	1433
62. Berecz Kálmán vármegyei főjegyző kinevezése a csehszlovák–magyar vegyesbizottság póttagjává.	1434
63. Javaslat a Csehszlovákiából kiutasított nyugdíjas tisztviselők által az ottani nyugdíjalapba befizetett pénzösszegeknek a két ország közötti elszámolására.	1434
64. A közlekedésügyi miniszter tájékoztatója a párizsi béketárgyalásról.	1434
65. Hozzájárulás a Magyar Nemzeti Banknál a szovjet GOSZBANK részére 1 millió forintos számla nyitásához.	1435
66. Szovjet részről jelzett újabb rubel-átadási igénynek a Gazdasági Főtanács elé utalása.	1443

67. Döntés a Magyar Állami Kőszénbánya Rt. tulajdonát képező helyiségeknek a vállalat használatában való meghagyásáról.	1445
[58.] 141. 1946. szeptember 26.	1446
1. Vita a lakosságcserevel kapcsolatos csehszlovák jegyzékről és az arra adott válasz jóváhagyása.	1446
2. Vas Zoltán és Eröss János kinevezése a Miniszterelnökség politikai államtitkárává.	1451
3. Egyes közfeladatoknak az áttelepítési kormánybiztos hatáskörébe utalása.	1451
4. A Hazahozatali Kormánybiztossághoz beosztott Keszei Pálnak miniszteri osztálytanácsosi címmel való kitüntetése.	1451
5. Cserzy István kinevezése az Újjáépítési Minisztérium miniszteri osztályfőnökévé.	1451
6. Miniszteri tanácsos kinevezése az Újjáépítési Minisztériumhoz.	1451
7. A közmunkavállalás mértékének szabályozására vonatkozó tervezetnek a Gazdasági Főtanács elé utalása.	1452
8. Szakasits György ügyvivői megbízatása a Franciaországban működő spanyol kormány mellé.	1452
9. A bécsi őszi vásárra utazó delegációba egy miniszteri segédtitkár felvétele.	1453
10. Az egyes rangok és címek eltörléséről szóló törvényjavaslat minisztertanácsi elfogadása.	1453
11. Dr. Zák Ferenc előléptetése belügyminisztériumi miniszteri tanácsossá.	1454
12. Egy volt detektív korábbi elbocsátásának jóvátétele.	1454
13. Javaslat a vállalati létszámleépítésről szóló rendelkezés tárgyában.	1454
14. A forgalmiadók kezelésére szolgáló alap létesítésére tett javaslat levétele a napirendről.	1459
15. Dr. Vásáry István volt pénzügyminiszter özvegyének kegyelmi ellátása.	1459
16. Egy volt postatakarékpénztári tiszt özvegyének nyugdíja.	1459
17. A pénzbírságok forintban való megállapítása.	1459
18. Dohánybehozatal céljából két szakember kiküldése Törökországba és Bulgáriába.	1460
19. A vízitársulatok igazgatására kirendelt miniszteri biztosok jogkörének kiegészítése.	1460

Napirendi pontok jegyzéke

20. A vízügyi műszaki szolgálat Németországba vitt hajóparkjával kapcsolatos személyzeti és műszaki ügyek intézésére mérnök szakértő kiküldése. 1460
21. Az alsótekerpusztai Faiskola és Mezőgazdasági Termelő Szövetkezet, valamint a magyar kincstár közötti haszonbérleti szerződés jóváhagyása. 1461
22. A Totalisateur Alap 1945. II. félévi jövedelmének felosztására tett javaslat levétele a napirendről. 1461
23. Dr. Buza Barna, volt földművelésügyi miniszter özvegyének kegydíja. 1462
24. A földművelésügyi tárca képviselőjének részvétele a magyar-jugoszláv árucserforgalmi tárgyalásokon. 1462
25. A Sió-csatorna munkálatainak befejezéséhez hitel engedélyezése. 1462
26. A bécsi nemzetközi ipari vásárra S. Szabó Ferenc földművelésügyi államtitkár és Érsek József kiküldése. 1462
27. Határozat az ásványolaj-termékek tárolására és szállítására alkalmas sérült vashordók kijavíttatásáról. 1463
28. Az iparügyi tárca képviselőinek kiküldése a bécsi nemzetközi árumintavásárra. 1463
29. Egy MÁVAG vasesztergályos özvegyének nyugdíja. 1463
30. A Belkereskedelmi Igazgatóság felállításáról szóló rendeletek módosítása. 1463
31. Az 1940. évi szovjet–magyar áruforgalmi és fizetési egyezmény felszámolása. 1464
32. A Rómába utazó kereskedelempolitikai delegáció kiegészítése Gombosi Zoltán kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszteri osztályfőnökkel. 1464
33. Kádár Lajos külkereskedelmi tanácsos kiküldetése Romániába a magyar–román gazdasági megállapodással kapcsolatos kérdések rendezése céljából. 1465
34. A londoni nemzetközi idegenforgalmi értekezletről hazatérő Tardy Nándor OMIH igazgató idegenforgalmi tárgyalása Párizsban és Zürichben. 1465
35. Dr. Szolnoki István nemzetgyűlési képviselő kinevezése a Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium politikai államtitkárává. 1465
36. A tehetséges paraszt- és munkásfiatalok neveltetésének biztosításáról szóló törvényjavaslat levétele a napirendről. 1465
37. Határozat a tankerületi főigazgatók besorolásáról és fokozatos előmeneteléről. 1466

Napirendi pontok jegyzéke

38. Dr. Kumorovitz B. Lajos egyetemi magántanárnak rendkívüli tanári címmel való kitüntetése. 1466
39. Dr. Szalay László egyetemi magántanárnak egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése. 1466
40. Dr. Révay József egyetemi magántanárnak egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése. 1467
41. Dr. Máté Gábor egyetemi magántanárnak egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése. 1467
42. Dr. Walter Károly állami gyermekmenhelyi főorvosnak egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése. 1467
43. Egy volt jászberényi katolikus tanító jóvátétele. 1467
44. A vallásfelekezeti iskoláknál alkalmazott tanárok és más személyzet létszámcsökkentéséről szóló rendelet módosítása. 1468
45. A tankönyvárak mérséklésére tett javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása. 1468
46. Dr. Trócsányi Zoltánnak, a Széchényi Könyvtár igazgatójának, egyetemi nyilvános rendes tanárnak a IV/3. fizetési osztályba való előre sorolása. 1468
47. Egy izraelita hitközségi fiúárva-házi igazgató özvegyének nyugdíja. 1469
48. 235 állami népiskolai tanító kinevezése. 1469
49. Egyetemi és főiskolai segéd-tanszemélyzeti állások betöltése. . 1469
50. Tizenegy szabadművelődési stásusz betöltése. 1469
51. A népbíró-sági és népügyész-ségi alkalmazottak részére korábban megállapított pótdíjak újbóli folyósítására vonatkozó javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása. 1470
52. Egy volt főhadnagy árvájának kegynevelési járuléka. 1470
53. Egy volt hadnagy árvájának kegynevelési járuléka. 1470
54. A lakosságcsere során Csehszlovákiába áttelepülő személyek lakásainak igénybevételére tett javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása. 1471
55. A külföldön szolgálatot teljesítő közszolgálati alkalmazottak lakásainak igénybevétel alóli mentesítése. 1471
56. Az 1946/47. évi dologi és átmeneti újjáépítési, beruházási kiadásokra megállapított hitelkeret felemelésére tett javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása. 1471
57. Határozat a fiatalok üdültetésére az OTI részére folyósított államkölcsönről. 1472

Napirendi pontok jegyzéke

58. A mezőgazdasági munkavállalók társadalombiztosításával kapcsolatos egyes kérdések szabályozására tett javaslat levetéle a napirendről.	1472
59. A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. államsegélye.	1472
60. A közlekedésügyi tárca képviselőinek kiküldése a belgári vasúti tárgyalásokra.	1472
61. Egy tisztviselő ideiglenes alkalmazása a Közlekedésügyi Minisztériumnál.	1473
62. Delegáció kiküldése a magyar-román vasúti tárgyalásokra.	1473
63. A párizsi magyar békedelegációnak Rohály Mihály békés- csabai evangélikus esperessel, mint a szlovákok kulturális és vallási ügyeinek szakértőjével való kiegészítése.	1473
64. Javaslat a mezőgazdasági termelői árak felemelésére.	1473
[59.] 142. 1946. október 4.	1475
1. Javaslat a parlamenti szünet időpontjára és időtartamára.	1475
2. A Szovjetunió igénye négy városban konzulátus felállításá- ra.	1476
3. A Közellátásügyi Minisztérium bevonása a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ és a Hangya esetében a B-listázások végrehajtásába.	1476
4. A Csehszlovákiába való erőltetett áttelepítés megakadályo- zása.	1479
5. Javaslat a Csehszlovákia által igényelt Oroszvár, Horvátjár- falu és Dunacsun esetében szükséges intézkedésekre.	1481
6. A B-listázások revíziójára megszabott határidő meghosszab- bitására.	1481
7. Károlyi Mihály lakásügyének rendezése.	1481
8. Javaslat a svábok helyére történő betelepítések felfüggesz- tésére, a telepítési, elhelyezési lehetőségek fenntartása a csehszlovákiai magyarok részére.	1482
9. A stabilizáció előtt kötött egyes nemzetközi szállítmányozá- si szerződések felmondása.	1482
10. A benzinjegyek kiszolgáltatásával kapcsolatos pénzügyek kezelése.	1483
11. Egy MÁV dolgozó özvegyének kegydíja.	1483
12. Egy postai alkalmazott özvegyének kegydíja.	1483
13. Egy postai dolgozó özvegyének kegydíja.	1483
14. Két közlekedésügyi munkatárs korábbi üldözésének jóváté- tele.	1483
15. Két vasúti tisztviselő belgári kiküldetése.	1483

16. B-lista rendelet végrehajtásának egyes intézményeknél való meghosszabbítása.	1484
17. A Posta három vezető tisztviselőjének kiküldése Montreux-ba a Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottság októberi ülésére.	1484
18. A lakóházak helyreállítása.	1484
19. A közmunkaváltság mértékének újabb szabályozása.	1485
20. Bejelentés az újjáépítési tanfolyamok megindításáról	1485
21. A Tájékoztatásügyi Minisztériumhoz egy miniszteri tanácsos kinevezésére tett javaslat levétele a napirendről.	1486
22. Bethlen Oszkárnak a béketárgyalásokkal kapcsolatos párizsi kiküldetése.	1486
23. A Szovjetunióba szállított polgári személyek hazatérési költségeinek hitele.	1486
24. Egy belügyi munkatárs korábbi sérelmének jóvátétele.	1487
25. Az Élelmezési Jegyközpontban dolgozó tisztviselők alkalmazásának meghosszabbítása.	1487
26. Egy pénzügyi dolgozó özvegyének kegyelmi ellátása.	1487
27. Egy pénzügyi dolgozó korábbi sérelmének jóvátétele.	1487
28. A közalkalmazottak részére átköltözési átalány és kiküldetési fuvarpénz fizetése.	1487
29. Hitel engedélyezése az augusztus elseje után a Szovjetunióba kiszállított áruk ellenértékének részbeni kifizetésére.	1488
30. Vámhitelem engedélyezés a Magyar Külforgalmi Rt. részére.	1488
31. A közszolgálati nyugdíjak politikai szempontból való felülvizsgálati idejének meghosszabbítása.	1489
32. A jövedéki kihágások és szabálytalanságok esetében a pénzbírságok forintban való meghatározása.	1489
33. A Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ és a Hangya B-listázásával kapcsolatos pénzügyminiszteri javaslat levétele a napirendről.	1489
34. Vita a jugoszláv jóvátétellel kapcsolatos dollár-átszámítás kérdéséről.	1490
35. Alap létesítése a forgalmiadók kezelésére.	1491
36. Hitel az ipari sertéshízalásra.	1491
37. Az előszállítás-menesmajori állami gazdaság bérbeadása.	1491
38. Egy földmívelésügyi tisztviselő jóvátételi ügyének levétele a napirendről.	1492
39. Egy földmívelésügyi dolgozó özvegyének kegydíja.	1492
40. Egy volt állami gazdasági főfelügyelő özvegyének kegydíja.	1492

Napirendi pontok jegyzéke

41. Felvásárlási intézkedés az 1946/47. évi gabonavetőmag biztosítása céljából.	1492
42. A kéményseprőipar gyakorlására vonatkozó jogszabályok egyes intézkedéseinek módosítása.	1493
43. Címadományozás Zimányi István és Fáber Gusztáv részére; továbbá a MÁVAG-nak a Szabadság híd újjáépítésénél érdemeket szerzett munkások előléptetése.	1493
44. A MÁV két tisztviselőjének delegálása a Rómába induló kereskedelmi küldöttségbe.	1494
45. Delegáció küldése Angliába a külkereskedelmi lehetőségek felmérése céljából.	1494
46. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter bejelentése, hogy külföldi távollétének idején Ries István igazságügyi miniszter látja el a helyettesítését.	1494
47. A paraszt- és munkásszármazású szegény és tehetséges gyermekek kollégiumi nevelésére tett javaslat pártközi értekezlet elé utalása.	1494
48. Dr. Altorjay Sándor volt egri egyházi főiskolai tanár, majd ügyvéd jóvátételi ügye.	1495
[49] 48. A tankönyvárak mérséklése.	1496
[50] 49. A Szegedi Városi Zeneiskola Szegedi Állami Zenekonzervatórium néven való államosítása.	1497
[51] 50. Egy volt hadifogoly rendkívüli orvostudományi szigorlatának engedélyezése.	1497
[52] 51. Egy esztergomi érseki tanítóképző intézeti altiszt kegyelmi ellátása.	1497
[53] 52. Dr. Zsebők Zoltán vallás- és közoktatásügyi minisztériumi miniszteri osztályfőnökké való kinevezése.	1497
[54] 53. Az Operaházi tiszteletbeli páholyok elosztása.	1498
[55] 54. A gazdasági rend védelméről szóló rendeletnek az ármegállapításokkal kapcsolatos módosítása.	1498
[56] 55. Az esztergomi népbíróság megszüntetése.	1499
[57] 56. A zsidótörvények és rendeletek hatályon kívül helyezéséről szóló rendeletben említett megtámadási jog érvényesítésének megkönnyítése.	1499
[58] 57. A szolgálati jogviszonyból származó követelések korlátozása; az egyes állásokat vesztett mezőgazdasági dolgozók pereinek ideiglenes felfüggesztése.	1499
[59] 58. Gépkocsibeszerzés az Igazságügyminisztérium részére.	1500

Napirendi pontok jegyzéke

- [60] 59. Egy honvéd százados árvájának járadékára, valamint a honvédségnél esedékes B-listázások határidejének meghosszabbítására vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1500
- [61] 60. A magyar–csehszlovák lakosságcsere következtében áttelepülő szlovákok lakásainak igénybevételére vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1500
- [62] 61. Az 1946/47. évi dologi és átmeneti újjáépítési és beruházási hitelkeret felemelése. 1500
- [63] 62. A gazdasági munkavállalók társadalombiztosításával kapcsolatos egyes kérdések szabályozása. 1500
- [64] 63. A munkások családi pótlékának szabályozása. 1501
- [65] 64. A kórházaknak és más egészségügyi intézményeknek a nemi betegekre vonatkozó adatszolgáltatási kötelezettsége. . . 1501
- [66] 65. Dr. Hollós István elmeegógyintézeti főorvos jóvátétele. . . 1502
- [67] 66. Dr. Dobszay László kinevezése a budapesti Allami Gyermekmenhely igazgatójává. 1502
- [68] 67. Az UNRRA-bizottság tagjainak október havi pénzellátása. 1502
- [69] 68. Az 1946/47. évi gabonavetőmag biztosítására tett javaslat levétele a napirendről. 1503
- [70] 69. Két miniszteri tanácsos kinevezése a Tájékoztatásügyi Minisztériumhoz. 1503
- [60.] 143. 1946. október 11. 1504
- [1] Vita a pártoknak a magas árakért való felelősségéről, illetve egyes kisgazdapárti képviselők szovjetellenes kijelentéséről. 1504
2. Vita a Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabályairól. 1507
3. A Miniszterelnökségre berendelt két tisztviselő szolgálati idejének meghosszabbításáról. 1508
4. Egy tisztviselő alkalmazása az Elhagyott Javak Kormánybiztosságánál. 1508
5. Bejelentés az Orvostudományi Egyetemnek a minisztertanács kinevezési határozatával nem egyező intézkedéséről. . . 1508
6. Egy tisztviselő kinevezése a Belügyminisztériumhoz. 1509
7. Javaslat a Csehszlovákiába való áttelepülésre jelentkező közszolgálati alkalmazottak elbocsátása ügyében. 1509
8. Egy postatakarékpénztári alkalmazott nyugdíjazása. 1509
9. Javaslat a mezőrendőri kihágások megtorlására és ezek felbírálásának lehetővé tételére. 1509

Napirendi pontok jegyzéke

10. Hat személy kinevezése az állami mezőgazdasági birtokok létszámába. 1510
11. Egy földművelésügyi dolgozó korábbi hátrányainak jóvátétele. 1510
12. Az Ipari Termelési Tanács és az ipari termelési bizottságok létesítéséről szóló rendelet módosítása. 1510
13. Előleg az Ipari Termelési Tanács és az ipari termelési bizottságok költségeire. 1512
14. Dr. Varga István, az Anyag- és Árhivatal elnöke részére államtitkári fizetés biztosítása. 1512
15. Borbély Kálmán, a MÁVAG vezérigazgatója számára miniszteri tanácsosi cím adományozása. 1512
16. Landau Ernő kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztériumi tisztviselő bulgáriai kiküldetése. 1513
17. A felekezeti iskoláknál történt elbocsátások felülvizsgálása. . . 1513
18. Dr. Vuk Mihálynak, a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem tanárának visszatartása az 1946/47-es tanévre. 1513
19. Dr. Szalay László múzeumi igazgatóőr, dr. Pigler Andor Szépművészeti múzeumi igazgatóhelyettes és dr. Szentiványi Gyula műtörténész előresorolása az V. fizetési osztályba. 1514
20. Dr. Sótér István vallás- és közoktatásügyi minisztériumi osztályvezető kiküldetése Franciaországba. 1514
21. A munkások által újjáépített tatai gimnázium három tanárának javadalmazása. 1514
22. Dr. Mayersberg Tivadar bíró ügyvédként eltöltött idejének részbeni beszámítása az állami szolgálatba. 1514
23. Egy budapesti járásbíró özvegyének kegydíja. 1515
24. Egy korábban sérelmet szenvedett járásbírói joggyakorlók özvegyének jóvátétele. 1515
25. Egy járásbírói díjnak korábbi sérelmeinek jóvátétele. . . . 1515
26. Egy egri fogházőr korábbi sérelmeinek jóvátétele, nyugdíjazása. 1515
27. Egy soproni fogházőr korábbi sérelmeinek jóvátétele, nyugdíjazása. 1515
28. Egy korábban sérelmet szenvedett volt fogházőr özvegyének jóvátétele. 1515
29. Altorjay Sándor volt tanár, majd ügyvéd rehabilitációjának elutasítása. 1515

30. A polgári igazolás során állásvesztéssel és nyugdíjazással sújtott honvéd tisztek és tiszthelyettesek lefokozása. 1516
31. Erdeős László, korábban kormányzóhelyettes-sértésért börtönbüntetésre és hivatalvesztésre ítélt volt őrnagy jóvátétele ügyének levétele a napirendről. 1516
32. Orosz fordítói állás betöltése a Honvédelmi Minisztériumban. 1517
33. A biztosító intézetek feladatairól szóló korábbi törvények egyes rendelkezéseinek módosítása. 1517
34. A bányanyugbérfelár és a bányavállalatok állami tulajdonba vett üzemeiben foglalkoztatott munkavállalók nyugbérjárulékának megállapítása. 1518
35. Az öregségi nyugdíjkorhatár ideiglenes felemelése. 1518
36. A Társadalombiztosítási Intézet ügyviteli költségeihez, valamint az öregségi, rokkantsági, özvegyiségi és árvasági biztosítási alaphoz adott állami hozzájárulás felfüggesztése. 1519
37. Németh Béla kinevezése a Magyar Állami Hadirokkant Otthon igazgatójává. 1519
38. A munkások családi pótlékának rendezésével kapcsolatos népjóléti minisztériumi létszámemelés bejelentése. 1519
39. A magyar–olasz áruforgalom megindítása céljából kiküldött bizottság schilling-számlájának elszámolása. 1519
40. A MÁV szerződéses alkalmazottainak felmondási ideje. 1520
41. Az Országos Parasztnapok alkalmából kibocsátott emlékbélyegek bevételének elosztása. 1520
42. Pataki László mérnök alkalmazása a MÁV hid osztályán. 1520
43. Kovács Kálmán volt igazságügyminisztériumi politikai államtitkár kinevezése a Közlekedésügyi Minisztérium osztályfőnökévé. 1520
44. Jelentés az 1946. évi szálastakarmány-helyzetről. 1521
45. Tájékoztató és vita a gabona- és a kenyérhelyzetről, valamint a Közellátásügyi Minisztériumot fenyegető végrehajtásról. 1521
- [46]. 42. Egy külügyminisztériumi titkár kiküldése Rómába az olasz–magyar gazdasági tárgyalásokra. 1522
- [47]. 43. Dr. Csornoky Viktor követségi tanácsos felhatalmazása az Egyesült Nemzetek Egészségügyi Konferenciája által elfogadott alapokmány aláírására. 1523
- [48]. 44. Vita a szlovákiai magyarok Csehszlovákián belüli áttelepítésének csehszlovák tervéről. 1523

Napirendi pontok jegyzéke

[49]. 45. Vita a magyarországi szlovákok quótán felüli áttelepítésére irányuló törekvésekről.	1525
[50]. 46. Diplomata útlevél kiadása a csehszlovák–magyar vegyes bizottság valamennyi tagjának.	1526
[61.] 144. 1946. október 16.	1528
[1] A köztársasági elnök előadásának, valamint a magyar békedelegáció hazaérkezésének bejelentése.	1528
[2] 1. A Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabály-tervezetének levétele a napirendről.	1529
[3] 2. A Szlovákiából menekült, kiutasított, áttelepített közalkalmazottak elbocsátásának revíziójára vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1529
[4] 3. A nyugellátások korlátozásáról szóló belügyminisztériumi rendlettervezet levétele a napirendről; ugyanezen tárgyban az igazságügyminiszter által tett javaslat elfogadása.	1530
[5] 4. Fejér vármegye alispáni állásának betöltése.	1531
[6] 5. Újpest városban a hetibéres alkalmazások megszüntetése során szervezett új állások betöltésének engedélyezése.	1531
[7] 6. Megállapodás a Hazahozatali Kormánybiztosság által őrizetbe vett honvédkincstári javak elosztásának módjáról.	1531
[8] 7. A magyarországi német lakosság kitelepítésével kapcsolatos hitel engedélyezése.	1532
[9] 8. Sóskuti Endrénének, a Gázművek vezérigazgatójának és Szomai Lajosnak, a Gázművek igazgatójának a képesítési kellékek megléte alóli mentesítése.	1533
[10] 9. Egy volt vörösrégi parancsnok sérelmeinek jóvátétele.	1533
[11] 10. Egy volt rendőrségi fogalmazó korábbi sérelmeinek jóvátétele.	1533
[12] 11. A földhözjutottak őszi szántási hitelével kapcsolatos állami készfizető kezesség vállalása.	1534
[13] 12. Dr. Barankovics István sajtóelőadói minőségben való alkalmazása a Magyar Nemzeti Banknál.	1534
[14] 13. Állami kezességvállalás a MÁVAG átállítási hitelével kapcsolatban.	1534
[15] 14. Előlegfolyósítás a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére.	1535
[16] 15. A Magyar Nemzeti Banknak a forint bevezetése utáni vagyonmérlegében jelentkező felesleg felhasználása.	1535

[17] 16. A Magyar Nemzeti Bank Főtanácsának újjáalakításáról szóló rendelet módosítása.	1536
[18] 17. Az 1946/47. évi állami költségvetés tervezetének vitája.	1536
[19] 18. Az 1946. évi XVII. sz. törvénnyel a kormánynak az államháztartás vitelére adott felhatalmazás meghosszabbítása.	1539
[20] 19. A munkakörüknél, vezető állásuknál fogva a kollektív szerződések hatálya alá nem eső munkavállalók javadalmasításának korlátozása.	1539
[21] 20. A béketárgyalásokkal kapcsolatban az Iparügyi Minisztérium rendelkezésére bocsátott hitel felhasználásának jóváhagyása.	1542
[22] 21. Az ipari tulajdonnal kapcsolatos szabadalmi, védjegy- és mintaoltalmi ügyekben egyes határidők meghosszabbítása.	1542
[23] 22. Molnár Jenő, az Iparügyi Minisztérium főtanácsosa részére a miniszteri tanácsosi cím adományozása.	1542
[24] 23. A Magyar Állami Szénbányák anyagi támogatása.	1542
[25] 24. Magyarország belépése az Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetébe.	1543
[26] 25. Az ár- és belvízvédelmi készülség hitele.	1543
[27] 26. Két irodai munkatárs felvétele a Földművelésügyi Minisztériumhoz.	1543
[28] 27. Dr. Hevesy György Nobel-díjjal kitüntetett tudós fakitermelési kérelme az állami tulajdonba vett erdejét illetően.	1543
[29] 28. Groffits Gábor, Keller Oszkár és Requinyi Géza mezőgazdasági főiskolai tanár kinevezése egyetemi tanárrá az Agrártudományi Egyetemre.	1544
[30] 29. A Földművelésügyi Minisztériumba berendelt vezető jegyző miniszteri titkárrá való kinevezésének elhárítása.	1545
[31] 30. Törvényjavaslat a kormány részére rendeletek kibocsátására adott felhatalmazás meghosszabbításáról.	1545
[32] 31. A népbíróági pótdíj 50%-ának a bírói fizetések kiegészítésére való felhasználása.	1546
[33] 32. Dr. Major Ákos hadbíró ezredesnek a budapesti ítélőtábla elnökévé; dr. Piri Gábor hadbíró őrnagynak a budapesti ítélőtábla bírójává, dr. Ajtay Pál járásbírói alelnöknek budapesti I–III. kerületi járásbírói alelnökké és dr. Ajben Béla volt dési törvényszéki tanácselnökké budapesti bíróvá való kinevezése.	1546

Napirendi pontok jegyzéke

- [34] 33. Dr. Szegő Vilmos budapesti főállamügyész-helyettes
ön-álló ügyvédi gyakorlatban eltöltött idejének beszámítása. . . 1547
- [35] 34. Egy egri fogházór korábbi sérelmének jóvátétele, nyug-
díjazása. 1547
- [36] 35. Egy újpesti járásbírói díjkorábbi sérelmeinek jó-
vátétele. 1547
- [37] 36. Széchezy Béla kinevezése mezőgazdasági középiskolai i-
gazgatónak. 1547
- [38] 37. Tábori Mihály angol, francia, német fordító és agrárku-
tató kinevezése a Földművelésügyi Minisztériumhoz. 1548
- [39] 38. A csehszlovák–magyar lakosságcsere következtében ki-
települő személyek lakásainak és más helyiségeinek igény-
bevétele. 1548
- [40] 39. Az OTI, a MABI és a Magyar Hajózási Betegségi Bizto-
sító Intézet járulékbefizetéseinek egyes biztosítási ágak kö-
zötti felosztása; az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és
árvasági biztosítás bevételeinek, valamint a baleseti biztosí-
tási díj fedezésének szabályozása. 1548
- [41] 40. Bornemissza Gábor népjóléti minisztériumi titkárnak
korábban csehszlovák közszolgálatban eltöltött idejének be-
számítása. 1549
- [42] 41. A magyar–orosz és orosz–magyar szótár kiadásával
kapcsolatos póthitelnek a Gazdasági Főtanács elé utalása. . . 1549
- [43] 42. A tanulmányaikban önhibájukon kívül elmaradt általá-
nos iskolai, polgári iskolai és gimnáziumi tanulók rendkívü-
li magánvizsgálata. 1550
- [44] 43. Dr. Juhász Géza debreceni egyetemi tanár előléptetése
a IV. fizetési osztályba. 1550
- [45] 44. Dr. Berényi Dénes debreceni tanár kitüntetése az egye-
temi rendkívüli tanári címmel. 1550
- [46] 45. Dr. Uram Antal, volt kolozsvári orvostudományi egyete-
mi tanársegéd özvegyének és gyermekének kegyelmi ellátása. . . 1551
- [47] 46. Dr. Kanyar Józsefnek a Magyar Népi Művelődési Inté-
zet tisztviselőjeként való alkalmazására vonatkozó javaslat
levétele a napirendről. 1551
- [48] 47. Egy Csongrád vármegyei tanító korábbi sérelmeinek jó-
vátétele. 1551
- [49] 48. Kilencvenöt népi iskolai tanító, huszonöt tanár és tizen-
egy zenetanár alkalmazása budapesti iskoláknál. 1551
- [50] 49. Szilágyi Gyula földművelésügyi minisztériumi miniszte-
ri tanácsos kinevezése a József Nádor Műszaki és Gazdaság-

Napirendi pontok jegyzéke

tudományi Egyetem vízépítési tanszékének egyetemi tanárává.	1552
[51] 50. A költségvetésben menekültek részére fenntartott tanítói állások betöltésével kapcsolatos javaslat levétele a napirendről.	1552
[52] 51. A Szovjet–Magyar Művelődési Társaság rendkívüli hitelére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1552
[53] 52. Törvényjavaslat a honvédség tagjainak közkegyelemben részesítéséről.	1552
[54] 53. Remete Aladár nyugállományú őrnagy korábbi sérelmeinek jóvátétele, nyugállományú alezredessé való előléptetése.	1553
[55] 54. Egy volt honvéd tiszthelyettes és egy volt főtörzsőrmester korábbi hátrányának jóvátétele, nyugállományú alhadnaggyá való előléptetése.	1553
[56] 55. Két honvéd százados és két törzsőrmester korábbi sérelmeinek jóvátételére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1553
[57] 56. Két MÁV tisztviselő kiküldése Belgrádba a magyar–jugoszláv személy- és poggyászdíjszabás kidolgozása céljából.	1554
[58] 57. A MÁV öt vezető tisztviselőjének kiküldése Bécsbe az osztrák átmeneti forgalom szabályozásáról tartott értekezletre.	1554
[59] 58. A „Magyar Naptár” kiadvány hitele.	1554
[60] 59. A diplomáciai kapcsolat felvétele Németalfölddel.	1555
[61] 60. A diplomáciai kapcsolat felvétele Jugoszláviával.	1555
[62] 61. A diplomáciai kapcsolat felvétele a Fülöp-szigeteki Köztársasággal.	1556
[63] 62. A Nemzetközi Vöröskereszt és más külföldi segélyakciók költségeinek állami biztosítása.	1556
[64] 63. Az új kenyér bemutatása, összetételének ismertetése.	1556
[65] 64. A német tulajdonban volt Szent István körút 11. sz. alatti épület átadása a Szovjetuniónak; a lakók kiköltöztetése és kártalanítása.	1556
[66] 65. Vita a textilárak külföldre csempészéséről, a textiljegyek vagy az utalványrendszer bevezetésének szükségességéről.	1557
[67] 66. A csehszlovák–magyar lakosságcsere megkezdését sürgető indítvány levétele a napirendről.	1558
[68] 67. Döntés arról, hogy a távollévő minisztert a minisztertanács ülésén az adott tárca politikai államtitkára helyettesíti.	1559
[69] 68. Károlyi Mihály lakásügyének rendezése.	1561

Napirendi pontok jegyzéke

[62.] 145. 1946. október 25.	1562
[1] Beszámoló és vita a petrozsényi, magyar tulajdont képező, kőszénbánya részvénytársaság felértékeléséről, a jóvátétel fejében a Szovjetunióknak való átadásáról Moszkvában folytatott megbeszélésről.	1662
2. A békekonferenciáról szóló külügyminiszteri beszámoló megtartásának elhalasztása.	1569
3. Tájékoztató a Vörös Hadsereg Magyarországon tartózkodó alakulatainak ellátásával kapcsolatos nehézségekről.	1570
[63.] 146. 1946. október 25.	1571
[1] Tájékoztató az UNRRA és a Joint támogatásával Romániából Magyarországra érkező, jórészt zsidó származású személyek elhelyezéséről.	1571
2. Fischer József építési kormánybiztosi minőségben végzett munkájának elismerése, egyben felmentése.	1574
3. A hírlapírók munkavállalásáról szóló rendelet kiegészítésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1575
4. A Fővárosi Közmunkák Tanácsának augusztus-október havi hitele.	1575
5. A Magyar Vöröskereszt 1946/47. évi hitele.	1576
6. Dr. Jáky Rezső volt közigazgatási bíró ügyvédi gyakorlatának beszámítása.	1577
7. A statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének biztosítása.	1577
[8]. 9. A Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabályairól szóló terv levétele a napirendről.	1578
[9]. 10. A Magyarországról Csehszlovákiába áttelepült szlovákok, illetve a szlovákiai magyarok egy csoportjának társadalmi összetétele és vagyoni helyzete.	1578
10. Gazdasági szakbizottság kiküldése Csehszlovákiába.	1580
11. Tiszteletdíj engedélyezése a magyar-csehszlovák vegyesbizottság magyar tagjai részére.	1580
12. Csehszlovákia nemzeti ünnepe alkalmából a budapesti misszió által rendezett ünnepségen való részvétel.	1581
13. Peyer Károly szolgálati kezdőidőpontjának nyugdíja szempontjából való megállapítása.	1581
14. A lakbérek és házadók havonként két részletben való fizetésének előírása.	1581
15. Dr. Szentgyörgyi Albert professzor és dr. Ráth István amerikai útjához diplomáciai útlevél biztosítása.	1582

Napirendi pontok jegyzéke

16. A báró Eötvös József Kollégium részére a főiskolai rang adományozása.	1582
17. A B-lista revízió határidejének meghosszabbítása.	1582
18. A MÁV munkások B-listázási határidejének meghosszabbítása.	1583
19. A nyugdíjasok B-listázási határidejének meghosszabbítása.	1583
20. A hősi halottak örökösének illetékkedvezménye.	1583
21. A kávé- és a teát terhelő illetékekre vonatkozó rendelet módosítása.	1583
22. A Mezőgazdasági Szövetkezetek Központjára és a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központjára, mint szövetkezetre vonatkozó rendelet módosítása.	1584
23. A Magyar Optikai Művek átállítási hitele.	1585
24. A Tárcaközi Hitelvéleményező Bizottság, valamint a Gazdasági Főtanács által megszavazott hitelekkel kapcsolatos kezességvállalások tudomásulvétele.	1585
25. Állami kezességvállalás kisebb szövetkezeti szervek hitelígényével kapcsolatban.	1585
26. A Dohányjövedék magasépítési póthitelére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1586
27. Vassady-Kovács Ferenc pénzügyi államtitkár kiküldése a bécsi nemzetközi vásárra.	1586
28. A községi üzemek B-listázásának az állami alkalmazottakkal azonos szabályozása.	1586
29. A Vörös Hadsereg egységeinek november és december havi ellátása.	1587
30. Az állami tulajdonba került erdőgazdaságokban teljesített szolgálat alapján járó ellátás rendezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1587
31. A termelési minisztériumi biztosi állások betöltése Szolnok, Zala, Vas és Veszprém vármegyében.	1588
32. A „Komárom” elevátor kiemelésére szakemberek kiküldése Ausztriába.	1588
33. A közép- és alsófokú mezőgazdasági szakoktatási intézmények létszámának megállapítása.	1588
34. Ifj. dr. Tildy Zoltán kinevezése a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek elnökgazgatójává.	1589
35. Dr. Magyarosi Ferenc állami ércbányászati főügyész kiküldése Romániába az ott maradt magyar földgázvezeték-fel-szerelések ügyében.	1589
36. Egy MÁVAG nyughéres jóvátétele, időbeszámítása.	1590

Napirendi pontok jegyzéke

37. Egy MÁVAG segéd munkás jótétele, időbeszámítása.	1590
38. Egy MÁVAG vasesztergályos időbeszámítása.	1590
39. Egy MÁVAG vasesztergályos nyugbére.	1590
40. Egy MÁVAG lakatos nyugbére.	1590
41. Egy MÁVAG lakatos jótétele, özvegyének nyugbére.	1590
42. Egy MÁVAG vasesztergályos jótétele.	1590
43. A Péti Nitrogénművek Rt. újjáépítésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1591
44. Az Amerikai Egyesült Államok által nyújtott árukölcsön ke- retében behozott áruk vámkezelése.	1591
45. Egy makói kereskedelmi középiskolai tanár özvegyének nyugellátása.	1591
46. Az Országos Színészegyesületi Nyugdíjintézet segélyezése.	1591
47. 700 nem állami tanítói állás megszervezése és 1300 állás- nak a fenntartása tárgyában tett javaslat átutalása a Gazda- sági Főtanácshoz.	1592
48. Dr. Baranyi János kinevezése a Szegedi Állami Zenekonzerv- tatórium igazgatójává.	1593
49. Dr. Lambrecht Kálmán pécsi egyetemi magántanár jótéte- tele, özvegyének nyugdíja.	1593
50. Fodor Géza nyugalmazott tanító jótételének levétele a na- pirendről.	1593
51. Az életveszélyre utaló körülmények között eltűnt egyes szemé- lyek holtjának nyilvánításáról szóló rendelet kiegészítése.	1594
52. Az államkincstár javára bejegyzett tulajdonjognak egyes in- gatlanok esetében való törlése.	1594
53. Az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézetre vonatkozó jogszabályok módosítása.	1594
54. A nyugellátások korlátozásáról szóló rendeletek kiegészíté- se és módosítása.	1594
55. Az egyes községekben fekvő ingatlanokra vonatkozó telek- könyvi bekebelezések korlátozásáról szóló rendelet módosi- tása.	1595
56. Az igazságügyminiszter bejelentése, hogy külföldi távolléte idején az iparügyi miniszter helyettesíti.	1595
57. Bejelentés mezőgazdasági termelési hitelnek az Egyesült Nemzetek Szervezetétől való igénylésével kapcsolatban.	1595
58. Magyarország belépése a Nemzetközi Válságbizottságba.	1596
59. A malomellenőrök létszámemelésének és az árellenőrzés kérdésének a Gazdasági Főtanács elé utalása.	1596

Napirendi pontok jegyzéke

60. Egy volt honvédségi polgári alkalmazott ellenőri kinevezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1596
61. Hinner Mór honvéd ezredes özvegyének kegyelmi ellátása.	1596
62. Egy volt huszár özvegyének kegyelmi ellátása.	1596
63. Egy volt főhadnagy jóvátétele, előléptetése alezredessé.	1596
64. Egy nyugalmazott százados, egy nyugalmazott őrnagy jóvátétele, előléptetése nyugállományú alezredessé; egy nyugállományú főtörzsőrmester jóvátétele, előléptetése alhadnaggyá.	1597
65. Egy honvéd főtörzsőrmester jóvátételére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1597
66. Egy nyugállományú honvéd hadnagy jóvátétele, előléptetése századossá.	1597
67. Egy nyugállományú honvédségi orvosőrnagy jóvátétele, előléptetése alezredessé.	1597
68. A közúti és vízijárművek benzinfogyasztásának szabályozása.	1597
69. Hidak roncskiemelési munkáinak hitele.	1597
70. Réthey-Prikkel Ferenc közlekedésügyi miniszteri osztálytanácsosi és Háros Ferenc állami főmérnöki címmel való kiüntetése.	1598
71. Feledy Béla közlekedésügyi miniszteri osztálytanácsos és Fazekas József MÁV igazgatóhelyettes kiküldése Svájcba és Olaszországba társasgépkocsik beszerzése céljából.	1598
72. Egy postasegédtsízt jóvátételi ügyének levétele a napirendről.	1598
73. Saly Aladár postai főtiszt özvegyének jóvátétele.	1598
74. Rendkívüli hitel a Vöröskereszt és egyes külföldi segélyakciók céljára.	1598
75. A hadifogságban lévő Dr. Kenéz László felmentése a közigazgatási bírósági tanácsjegyzői szolgálat alól és visszavétele a Belügyminisztérium állományába.	1599
76. Egyes községi állatorvosi állások betöltésének engedélyezése.	1599
77. Államkölcsön az Első Dunagőzhajózási Társaság részére személyi kiadásainak fedezése céljából.	1599
78. Karczag Imre kinevezése a Közlekedésügyi Minisztérium miniszteri osztályfőnökévé.	1600
[64.] 147. 1946. október 30.	1601

Napirendi pontok jegyzéke

1. A csehszlovák–magyar lakosságcsere végrehajtásával kapcsolatos tárgyalások megkezdése. 1601
2. Vita a potsdami egyezmény alapján a Szovjetuniónak ítélt német vagyon átadásáról, főleg a biztosítótársaságok kérdéséről. . 1602
3. A Pázmány Péter Tudományegyetem Biokémiai Intézetének hitele. 1605
4. Pfeiffer Ferenc volt miniszterelnökségi miniszteri osztálytanácsos jótétele és nyugdíjazása. 1605
5. Jáky Rezső volt közigazgatási bírósági bíró ügyvédi gyakorlatának a szolgálati időbe való beszámítása. 1606
6. Az Új Magyarország című külpolitikai lap anyagi támogatása. 1606
7. A B-listázások revíziójával kapcsolatos határidőnek november 15-ében való meghatározása. 1606
8. Az állami tulajdonba került erdőgazdaságokban teljesített szolgálat utáni ellátásra vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1606
9. A vallásfelekezeti mezőgazdasági szakiskolák tanárainak létszámcsoökkentéséről szóló rendeletek kiegészítése, a javaslat kiterjesztése az összes iskolára. 1607
10. A magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezmény értelmében áttelepítésre kerülő magyar nemzetiségű személyek számának csökkentése. 1607
11. A csehszlovák–magyar vegyesbizottság magyar tagjainak járó tiszteletdíj megállapítása. 1608
12. Hinfner Kálmán földművelésügyi tisztviselő kiküldése Svájcba és Ausztriába a burgonyabogár elleni védekezés tanulmányozása céljából. 1609
13. Egy földművelésügyi miniszteri tanácsos özvegyének kegydíja. . . 1609
14. Egy földművelésügyi munkatárs kinevezése. 1609
15. Két földművelésügyi munkatárs kinevezése. 1609
16. Egy gépkocsivezető alkalmazása az Állami Gazdaságok Főigazgatóságánál. 1609
17. Egy földművelésügyi tisztviselő jótétele és előléptetése. . . 1610
18. A Péti Nitrogénművek újjáépítésének hitele. 1610
19. Az Anyag- és Árhivatal létszámának ötven fővel való felemelése. 1611
20. Nyolc állami kereskedelmi középiskolai tanár kinevezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1611
21. Román részről felmerült kukorica és hüvelyes szállítási igény részbeni kielégítése. 1611

22. Hétszáz — nem állami — tanítói állás szervezése. 1613
23. Dr. Laky Dezső egyetemi tanár kinevezése a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem statisztikai tanszékére, dr. Csekey István, valamint dr. Rudolf Lóránd kinevezése a Pázmány Péter Tudományegyetem magyar alkotmányjogi, illetve a magyar kereskedelem- és váltójogi tanszék tanárává. 1613
24. Jugovics Lajos egyetemi rendkívüli tanári címmel való ki-tüntetése. 1614
25. Szávai Nándor, dr. Bíró Lajos Pál, dr. Sulyok Kálmán, dr. Újvári Pál és Gacsáji Sándor kinevezése tankerületi főgaz-gatóvá. 1614
26. Hét tanító jóvátételi ügye. 1614
27. Egy tanító jóvátétele. 1614
28. Egy műegyetemi altiszt özvegyének nyugellátása. 1615
29. Egy tanító jóvátétele. 1615
30. Ismeretlen tárgyú közoktatásügyi előterjesztés levétele a napirendről. 1615
31. Törvényjavaslat az ügyvédi önkormányzatra vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról. 1615
32. A földművelésügyi miniszter által felosztatott szövetkezetek törlése a cégjegyekből. 1616
33. A fegyverszüneti egyezmény alapján kiürített területekről Magyarországára érkezett ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek kamarai felvétele. 1616
34. Boldizsár Iván kiküldése az UNESCO üléseire. 1616
35. Az óvodák óvónői- és dajka-létszámának a felemelése. 1617
36. A vasúti fuvar költségekre és a kártérítésre vonatkozó ren-delet kiegészítése. 1617
37. A vasúti szerződéses alkalmazottak felmondási idejének szabályozása. 1617
38. A törvényhatósági utak közigazgatása körében a közigazga-tási bizottságnak és a törvényhatóság első tisztviselőjének hatásköre tekintetében az irányadó összegek újabb megállá-pítása. 1617
39. Dr. Bodnár Jenő és dr. Kassay Jenő MÁV tisztviselő kikül-detése Montreuxba, illetve Párizsba vasúti díjszabások ü-gyében. 1618
40. Kodolányi Gyula postaműszaki tisztviselő kiküldetése Brüs-zselbe a Rádióműsorszóró Nemzetközi Szervezet ülésére. 1618
41. Egy MÁV géplakatos jóvátétele, kinevezése felügyelővé. 1618

Napirendi pontok jegyzéke

42. Egy postaaltiszt özvegyének kegydíja.	1619
43. Az életbiztosítási szerződésekből származó igények felértékeléséről szóló rendelet módosítása.	1619
44. A behozatali díj szedésének elrendelése.	1619
45. Az illetékek forintértékben való megállapítása.	1620
46. A Mezőgazdasági Szövetkezeti Központnak és a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központjának, mint szövetkezetnek a működéséről szóló rendelet módosítására irányuló javaslat levétele a napirendről.	1620
47. Az őszi szántási hitelekkel kapcsolatban újabb állami kezességvállalás.	1621
48. Állami készfizetői kezességvállalás a Magyar Külforgalmi Rt. hitelért.	1621
49. A Magyar Dohányjövődék építkezésének póthitele.	1621
50. A potsdami egyezmény értelmében a Szovjetunióknak átutalt német vagyona vonatkozó javaslat levétele a napirendről, minthogy a kérdést e jegyzőkönyv 2. napirendi pontjaként tárgyalják.	1621
51. Egy pénzügyi számvizsgálónak a pénzügyi tárcához való visszavétele.	1622
52. Az illetmény-többletadó alá eső személyek jövedelmének részben és időlegesen zárolt takarékbetétkénti kezelése.	1622
53. A perfüggőségi rendelet kiadása.	1622
54. A szabadforgalmú szesz után megállapított egyedárusági árkülönbséget leszállítása.	1623
[65.] 148. 1946. november 8.	1631
1. Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter lemondási szándékának bejelentése.	1631
2. Az elhagyott javak kormánybiztosa által gyakorolt elidegenítési és terhelési jog kiterjesztésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1632
3. Az Országos Tisztviselői Biztosítási Alapnak a pénzügyminiszter felügyelete alá való visszabocsátására vonatkozó javaslat levétele a napirendről.	1633
4. A Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem alapszabályainak jóváhagyása.	1635
5. Dr. Kovács Kálmán Jász-Nagykun-Szolnok vármegye főispánjának és közellátási kormánybiztosának felmentése, Földi István kinevezése ugyanezen tisztségre.	1636

6. Somogyi Béla és Bacsó Béla síremlékének gondozására igényelt póthitel. 1636
7. A köztársasági elnök testőrségi laktanyájának helyreállítására igényelt póthitel. 1637
8. Az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának autójavítási póthitele. 1637
9. A külföldön tartózkodó közszolgálati nyugdíjasok, özvegyek és árvák ellátása. 1637
10. A MÁVAG termelési hitelével, illetve általában a termelési hitelekkel kapcsolatos állami kezesség elvállalása. 1638
11. A Mezőgazdasági Szövetkezeti Központnak és a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központjának, mint szövetkezetnek működésére vonatkozó rendelet módosításáról szóló javaslat levétele a napirendről. 1638
12. A családi pótlék engedélyezéséhez törvény alapján megkívtánt feltételek újabb meghatározása. 1638
13. Nem hivatali célt szolgáló épületben természetbeni lakással bíró közszolgálati alkalmazottak lakásbérének szabályozására vonatkozó javaslatnak a Gazdasági Főtanács elé utalása. 1639
14. A forgalmi adóhivatali kisegítő munkaerők felvételének engedélyezése. 1639
15. Egy tisztviselőnek a Pénzügyi Központnál való újbóli alkalmazása. 1640
16. A Szakszervezeti Tanács segélye a B-listával kapcsolatos feladatai címén. 1640
17. A MOLAJ és a MASZOVOL magyar-szovjet társaságok adó- és illetékmentességéről szóló rendelet módosítása és kiegészítése. 1641
18. A Creditanstalt Bankverein budapesti fiókjának, mint német tulajdonnak részbeni átadása a Szovjetunióknak; vita az anyavállalattal a hitelezők követeléseinek a kormány részéről való kielégítését illetően. 1641
19. Egy MÁVAG lakatos jóvátétele. 1643
20. A Magyar Állami Szénbányák Rt. állami irányítása ügyében készült rendelettervezet levétele a napirendről. 1643
21. A Standard Villamossági Rt. Romániával kötött telefonközpont-paxit kompenzációs üzletével kapcsolatos költségek ki-egyenlítése. 1644
22. Az Országos Idegenforgalmi Bizottság újjászervezése. 1644

Napirendi pontok jegyzéke

23. Bejelentés a magyar–svájci kereskedelmi tárgyalások folytatásáról, a külkereskedelmi szervek és a külképviseltek együttműködésének szorosabbá tételéről. 1645
24. Az iparengedélyek felülvizsgálatáról, valamint az üzlethelyiségek bérletéről és albérletéről szóló rendeletek kiegészítése és módosítása. 1645
25. Dr. Vásárhelyi Boldizsár, a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem tanára esetében a korábbi szolgálati idő beszámítása. 1647
26. Egy bátai tanító jóvátétele. 1647
27. Dr. Tolnai Gábor kinevezése a Széchényi Könyvtár igazgatójává. 1647
28. A Magyar–Szovjet Művelődési Társaság október–december havi államsegélye. 1648
29. Csécsy Magdolna, a Közoktatásügyi Minisztériumba berendelt gimnáziumi tanárnő soron kívüli előléptetése. 1648
30. Ismeretlen tárgyú közoktatásügyi előterjesztés levétele a napirendről. 1648
31. A csehszlovák–magyar lakosságcsere révén érintett, egyes községekben fekvő ingatlanokra vonatkozó, telekkönyvi bekebelezések korlátozásáról szóló rendelet módosítása. 1648
32. Dr. Sarlós Márton ítélőtáblai tanácselnök ügyvédként töltött idejének részbeni beszámítása. 1649
33. Egy honvéd árvájának kegynevelési járuléka. 1649
34. Az UNRRA bizottsági tagok november havi ellátásának költsége; bejelentés 100 000 pár bakancs átadásáról. 1649
35. A malomellenőrök létszámának 160 fővel való felemelése. 1650
36. Tájékoztató a tavaszi búzavetőmag külföldi beszerzéséről. 1650
37. Tájékoztató Budapest burgonyaellátásáról. 1651
38. Tájékoztató az angol postának híradás-technikai berendezések szállítására vonatkozó ajánlatáról. 1651
39. Herczegh Sándor MÁV tisztviselő kiküldetése Romániába kocsiforgalmi tárgyalások céljából. 1651
40. Egy postai kezelőné kegydíja. 1652
41. A Moszkvába vasúti tárgyalásokra utazó bizottság összetételének megváltoztatása. 1652
42. Az Országos Épületjavítási Alapból folyósított kölcsönök feltételeinek szabályozása. 1652
43. A háztulajdonosok kötelezése a házak tetőzetének helyreállítása. 1653

44. A házfelügyelők járandóságainak rendezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1653
45. Sós Aladár építészmérnök kinevezése műszaki tanácsossá az Újjáépítési Minisztériumhoz. 1654
46. Póthitel a Franciaországban rendezett európai ellenállási kiállításon való részvételre. 1654
47. A községi alkalmazottak természetben kapott javadalmának pénzbeli megállapítása. 1654
48. Egy volt nagyváradi pénztári ellenőr kegydíja. 1655
49. Egy volt határrendőr jóvátétele, nyugellátása. 1655
50. Az állami tulajdonba került erdőgazdaságokban teljesített szolgálat alapján járó ellátás rendezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1655
51. A földművelésügyi tárca szavazati jogának biztosítása a Tárcaközi Hitelvéleményező Bizottságban, illetve felszólalási lehetőségének biztosítása a Gazdasági Főtanácsnál. 1655
52. Ifj. Nagy Ferenc kinevezése a Külügyminisztérium miniszteri titkárává. 1656
53. Andaházi-Kasnya Béla kinevezése rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré, megbízása a törökországi követség vezetésével. 1656
- [66.] 149. 1946. november 15. 1657
1. Felhívás a közellátásügyi miniszterhez a közellátási helyzet rosszabbodásával kapcsolatos problémáknak a Gazdasági Főtanács előtti ismertetésére. 1657
2. A belügy- és az igazságügyminiszter felszólítása arra, hogy a közigazgatási tisztviselők véglegesítésére vonatkozóan tegyenek javaslatot. 1658
3. Az építés- és közmunkaügyi miniszter vitája a népjóléti miniszterrel — részben sajtó útján — a pestszentlőrinci állami lakótelep részére történt pénzkiutalásról. 1659
4. A csehszlovák–magyar lakosságcsere révén áttelepülő közalkalmazottak szolgálati viszonyának szabályozására, illetve a Magyarországra érkező közalkalmazottak nyugdíjára vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről. 1659
5. Az Elhagyott Javak Kormánybiztosának elidegenítési és terhelési jogának kiterjesztésére irányuló javaslat levétele a napirendről. 1660
6. A Szovjetuniónak átadott magyarországi német javakban keletkezett károk megtérítésének hitele. 1660

Napirendi pontok jegyzéke

7. Dr. Farkas Béla ítélőtáblai bíró kinevezése miniszteri tanácsossá a Miniszterelnökséghez. 1661
8. Tizenkét megüresedett hely betöltése a Gazdasági Főtanácsnál. 1661
9. A tatai szénbányászok küldöttségének igénye az olcsóbb textil- és burgonya-ellátás biztosítására. 1661
10. Budapest polgármesterének észrevétele a házak, lakások szovjet részről történt lefoglalása, a lakók azonnali kiköltöztetése ellen. 1661
11. A Külügyminisztérium megbízása Károlyi Mihály, mint követ kiadásainak biztosítását illetően. 1662
12. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter tájékoztatója az olasz–magyar árucserre- és fizetési egyezményrel kapcsolatos tárgyalásairól. 1662
13. A Csehszlovákiából áttelepült tanügyigazgatási tisztviselők, tanárok és tanítók igazolására vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről. 1663
14. A szegedi báró Eötvös Loránd Kollégium megszüntetése. . . . 1664
15. Dr. Kanyar Józsefnek a Magyar Népi Művelődési Intézethez való kinevezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1664
16. Dr. Törő Imre egyetemi tanár kinevezése a Debreceni Egyetem Bonctani Intézetéhez. 1665
17. Három tanár kinevezése a tabi polgári iskolához. 1665
18. Egy gimnáziumi szobrász tanár kegydíjának megállapítása. . . 1665
19. Egy volt pozsonyi tanár özvegyének kegydíja. 1665
20. Pusztai Jánosné, Himmler Márta kinevezése vallás- és közoktatásügyi minisztériumi miniszteri osztálytanácsossá. . . . 1665
21. A levéltárügy rendezéséről szóló törvényjavaslat levétele a napirendről. 1666
22. Dr. Vecseklőy Józsefnek az Amerikai Intézet tanárává való kinevezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről. . . . 1666
23. Három testnevelési előadónak a Közoktatásügyi Minisztériumhoz való kinevezésére, a képesítési kellékek megléte alóli felmentésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről. . 1667
24. Egy igazságügyi munkatárs árvájának kegyelmi ellátása. . . . 1667
25. Az egészségvédelmi intézményeknél alkalmazott orvosi és segédszemélyzeti állások betöltése. 1667
26. Az UNRRA bizottság tagjainak decemberi ellátása, valamint az érkező áruk szétosztásával és szállításával kapcsolatos költségek elszámolása. 1668

Napirendi pontok jegyzéke

27. Szovjetunió igénye a jótételi szállítások hiányának kiegészítése céljából a Budapest ellátását szolgáló készlet felhasználását illetően. 1669
28. Tájékoztató a sóellátás nehézségeiről; a kérdésnek a Gazdasági Főtanács elé utalása. 1670
29. A közellátásügyi miniszter válasza a minisztertanácsi ülés elején, a közellátási helyzetet bíráló észrevétele. 1671
30. Két korábban B-listázott külügyminisztériumi munkatárs ismételt alkalmazására vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1671
31. Hitel folyósítása a Magyarok Világszövetsége számára. 1672
32. Tizennyolc fogalmazó gyakornok, illetve segédfogalmazó kinevezése a Külügyminisztériumhoz. 1672
33. Horváth Imre kinevezése a moszkvai követség tisztviselőjévé. 1672
34. Székely Beáta kinevezése a Külügyminisztérium fogalmazójává. 1673
35. Póthitel engedélyezése a Vöröskeresztnél dolgozó Békeffy László svájci gyógykezelésére. 1673
36. Dr. Major Ferenc MÁV tisztviselő kiküldetése Svájcba a Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Bizottság értekezletére. 1673
37. Öt MÁV tisztviselő belgárdi kiküldetése a vasúti személy- és poggyászdíjsszabás, illetve a tartozások és a követelések egyes kérdéseinek letárgyalása céljából. 1673
38. Hitel engedélyezése a Közlekedésügyi Minisztérium részére a MOGÜRT Rt. magánérdekeltségi kézben lévő részvényeinek megvásárlására. 1674
39. Egy nyugalmazott közlekedésügyi munkatárs jótétele. 1674
40. Rendelet a házfelügyelők járandóságairól. 1674
41. Debrecen városnál tizenkét pénzbeszedői állás betöltése. 1675
42. A házadóból és illetményadóból a Közületek Támogatási Alapját megillető részesedésre vonatkozó javaslat levétele a napirendről. 1675
43. A Kecskeméti Állami Konzervgyár hitelével kapcsolatos állami kezességvállalás. 1675
44. Egy volt pénzügyi munkatárs gyermekeinek kegynevelési járuléka. 1675
45. A postatakarékpénztári takarékbetétek kamatozásának újabb szabályozása. 1676
46. A külföldön vásárolt s az ellátatlanok között hatóságilag megállapított áron szétosztott zsiradékanyag vám- és más köztartozás alóli mentesítése. 1676

Napirendi pontok jegyzéke

47. A budapesti pénzügyigazgatóság kebelében működő sorsjártékhoz négy tisztviselő alkalmazása. 1676
48. Kokas Lajos pénzügyi miniszteri tanácsos kiküldetése Ausztriába az oda került magyar javak hazaszállításával kapcsolatban. 1676
49. Egy volt állampénztári tanácsos jóvátétele, özvegyének nyugdíja. 1677
50. Dr. Huber László pénzügyi titkárnak és Dallos Rezsőnek, a Sójövedéki Vezérügynökség ügyvezető igazgatójának Ausztriába, illetve Németországba való kiküldetése az ország sójának biztosítása érdekében. 1677
51. A nem nemes fémből verhető pénzermék mennyiségének megállapítása. 1677
52. Egy volt pénzügyi számellenőr jóvátétele, nyugdíjának megállapítása. 1677
53. Az elemi kár címén igényelhető adókedvezmények megszüntetéséről szóló rendelet hatályon kívül helyezésével kapcsolatban előterjesztés levétele a napirendről. 1677
54. Rendelet az állami hal- és nádgazdálkodás megszervezéséről. 1678
55. Hítel a földhözjuttatott telepes gazdák, a sokgyermekes hadiözvegyek, a hadiárvák, a hadifogságban lévők családtagjai, és a hadirokkantak vetőmag szükségletének biztosítására. . . 1678
56. Magyarországnak a Nemzetközi Mezőgazdasági Szervezethez (F.A.O.-hoz) való csatlakozására vonatkozó előterjesztés levétele a napirendről. 1679
57. Az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának szabályozásáról szóló rendelet módosítása. 1679
58. A Magyar Állami Szénbányák Rt. és az Állami Villamosművek Rt. tárgyában készült előterjesztés levétele a napirendről. . . 1679
59. A Vezetőállásúak Javadalmazását Megállapító Tanács tagjainak kinevezése. 1680
60. Vita a potsdami egyezmény alapján a Szovjetuniónak átadni tervezett német vagyronról, ezek esetleg más állam érdekeltségébe tartozásának tisztázásáról. 1680
61. Nagy Mihály honvéd ezredes kiküldése Frankfurtba, Krudy Ádám alezredes kiküldése Bécsbe a Magyar Visszaszolgáltatói Bizottság munkájába való bekapcsolódás céljából. 1681
62. Néhai Kálló Ferenc táborigaznád elöléptetése lelkész ezredessé. 1682
63. Néhai Schwartz Ferenc őrnagy jóvátétele. 1682

NAPIRENDI PONTOK TÁRGYMUTATÓJA*

Államfő, köztársasági elnök

Jogállása, hivatala

- biztonsága, testőrsége 10/66, 13/15, 18/8, 24/6, 51/1, 65/7
- hivatala, munkatársai 5/9, 5/52, 10/16 10/31, 24/7, 38/16, 38/29, 48/9, 51/2, 52/12
- kiadásai 5/62, 10/6, 11/13
- palotája 5/9, 24/7, 38/14, 52/12,
- tiszteletdíja 28/11

Jogköreinek gyakorlása

- címek adományozása 4/94–96, 4/98–99, 5/6, 5/32, 5/41, 5/45, 11/49, 13/67, 13/71–72, 18/105, 21/71, 21/75, 23/23, 23/41, 26/72, 28/21, 29/34, 38/56–57, 40/47
- demokratikus államrenddel össze nem egyeztethető rangok és címek megszüntetése 55/26
- kegyelem gyakorlása 18/64
- kegyeleti ügyek
 - elesett amerikai katonák emlékének megörökítése 38/85
 - elesett szovjet katonák emlékének megörökítése 4/1, 32/23, 34/1, 37/18, 57/9
 - Somogyi Béla és Bacsó Béla síremléke 65/6
 - zsidók sorsával, jóvátételével kapcsolatos könyvek – Demokratikus, antifasiszta magatartás miatt, illetve faji okoknál fogva korábban üldözöttek ügyei
 - kinevezési, előléptetési, időbeszámítási ügyek 2/1, 8/52, 8/54, 13/36, 13/38, 16/51, 16/57, 18/46, 18/55–56, 18/61, 18/68, 21/3, 21/47, 21/76, 23/25, 24/40–41, 26/32–34, 26/36, 26/43, 28/8, 31/60, 40/46, 41/71, 44/21, 44/49
- kitüntetések
 - Magyar Szabadság Érdemrend 13/3, 18/79, 23/7, 24/8
 - Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem 37/10, 60/2, 63/8, 65/4
 - Tűzkereszt jelvény adományozásának és viselésének eltiltása 57/17
 - Újjáépítési Érdemrend alapításának javaslata 35/9

* A címszavak, fogalmi meghatározások után szereplő törtszámok számlálója a jegyzőkönyvnek a jelen kötet szerkesztése során kapott, szögletes zárójelbe tett sorszámát, nevezője a napirendi pont — a szerkesztés során több helyen ugyancsak kiegészített, helyeshítt — sorszámát jelzi.

Napirendi pontok tárgymutatója

- nemzetközi szervezet alkotmánymódosításának ratifikálása 13/33, 26/16
- Köztársasági elnök 1918. évi elődje
 - érdemeinek elismerése, hazatérése, ellátása 1/20, 24/4-5, 28/45, 29/13, 35/8, 59/7, 61/69
- Nemzeti Főtanács volt elnökének nyugdíja 31/8

Állami főhatalom, jogalkotás

Nemzetgyűlés

- képviselők B-listázás alá vonásának vitája 30/6
- képviselő kiküldése Strassburgba 41/58
- képviselők tiltakozása Szabolcs vármegye rendőrfőkapitányának magatartása ellen 34/3
- kormány elnökének programbeszéde 3/1
- kormánykoalíció fenntartását zavaró parlamenti megnyilatkozások 55/1
- kormány tagjainak részvétele a Nemzetgyűlés ülésein 5/1
- Nemzetgyűlés összehívásáról tájékoztatás 39/8
- nemzetgyűlési szünet időpontja 59/1
- nemzetgyűlési választások költségei 8/39

Nemzeti bizottságok – *Társadalmi szervezetek, pártok*

Törvényjavaslatok, jelentések előkészítése

- államosítás (szénbányászat, villamosművek energia telepei) 9/1, 11/71, 29/56
- biztosító intézetek feladatairól szóló törvény módosítása 60/33
- családi pótlék feltételeinek meghatározása 65/12
- demokratikus köztársaság védelme 9/1, 10/47
- egyes rangok és címek eltörlése 55/26, 58/10
- emberi alapjogok védelme 10/47
- érdemrendek, kitüntetések alapítása 18/79, 23/7, 37/10
- Építési és Közmunkaügyi Minisztérium hatásköre, építési, városrendezési igazgatás 44/7, 49/54, 51/47
- 1945. évi állami bevételek és kiadások zárszámadása 26/69
- felhatalmazás a kormány részére rendeletek kibocsátására 4/116, 61/19, 61/31
- forint értékének meghatározása 41/16
- gazdasági termények, termékek és cikkek hasznosításának, tilalmának újbóli megállapítása 46/11
- hadirokkantak, hadigondozottak ellátásáról szóló törvény kiegészítése 48/54
- házasságon kívül született gyermekek jogállása 40/61

Napirendi pontok tárgymutatója

- honvédség tagjainak közkegyelemben részesítése 61/53
- iparfejlesztésről szóló törvény egyes rendelkezései 55/44
- Károlyi Mihály érdemeinek elismerése 1/20
- külföldre hurcolt deportáltak, politikai foglyok és vagyontárgyak gondozásának, megőrzésének elősegítése 49/29
- levéltárügy rendezése 66/21
- magyar–csehszlovák lakosságcsere 16/26
- magyar–szovjet vegyesvállalatok alapításának a Nemzetgyűlés közbejötté nélküli megvalósítása 12/60, 14/1
- magyar zsidóságot ért üldözés megbélyegzése, következményeinek enyhítése 49/30, 57/47
- mezőgazdasági érdekképviselő előkészítése 44/25, 46/41, 48/30, 55/38
- népbíráskodásra vonatkozó előírások módosítása 40/60
- nemzeti bizottságok büntetőjogi védelme 40/62
- nőknek az egyetemekre és főiskolákra való felvétele 49/22
- önkormányzati választások 30/1
- összeférhetetlenségi javaslat 40/56, 56/12
- paraszt- és munkásszármazású fiatalok kollégiumi elhelyezése 56/15, 57/46, 58/36
- sajtóeljárás meggyorsítása 11/20
- szövetkezeti törvényjavaslat 23/20, 41/41
- telepítés és a földreform előmozdítása 11/66, 15/1
- ügyvédi önkormányzatra vonatkozó törvény módosítása 64/31
- vádtanács megszüntetése 11/20

Államigazgatás központja, kormány, Miniszterelnökség

Kormány felhatalmazása

- államháztartás vitelére 61/19, 61/31
- rendeletek kiadására 4/4, 4/116

Kormány megalakulása 1/1

- miniszterek egymás általi helyettesítése 11/78, 31/33
- miniszterek javadalmazása, működési pótlékuk 1/25, 5/58

Miniszterek személyének változása

- földművelésügyi 7
- belügyi 12/1
- honvédelmi 41/1, 49/1
- újjáépítési 41/1
- Államminiszterek
 - gépkocsiügyeik 6/5, 8/74
 - megerősítésük 4/10

Napirendi pontok tárgymutatója

- miniszterelnököt helyettesítő szerepük 17/2, 32/73
- távollétük - betegség folytán 23/1
- Politikai államtitkárok, adminisztratív államtitkárok
 - kinevezésük, megerősítésük, a cím adományozása 2/1, 4/9, 5/13, 6/3, 16/6-7, 27/2, 28/2, 28/82, 30/4, 58/2, 58/35
 - minisztert helyettesítő szerepük 61/68
 - működési pótlékuk 5/58, 42/3
- Meghatalmazott miniszterek 13/36, 13/38, 34/6
- Miniszterelnökségi hivatal ügyei
 - államtitkárainak kinevezése, felmentése 2/1, 30/4, 58/2
 - épületének helyreállítása, illetve a parlament épületébe való beköltözködése 10/15, 21/4, 26/12, 41/7
 - irodafelszerelése, bútorzata 6/7, 8/6, 11/2
 - gépkocsiügyei 1/6, 11/12, 18/3, 38/12, 41/6
 - költségvetése 21/3
 - miniszterelnök lakásügye, működési pótléka, távolléte, helyettesítése 5/16, 5/58, 17/2, 31/73, 34/8, 35/2
 - miniszterelnökségi képviselő részvétele a béke delegációban 31/33
 - személyi ügyek 6/7-9, 8/7, 12/5, 13/13, 18/6, 21/10, 44/13-14, 57/14, 60/3, 64/4, 66/7
- Minisztertanácsi ülések időpontjának meghatározása, helyettesítések 13/61, 17/2, 31/73, 44/57, 56/10
- protokolláris ügyek (ünnepség, temetés) 4/1, 6/63, 11/79, 13/6, 20/1, 21/30, 29/17, 34/1, 44/1, 57/9, 65/6

Kormányzati kérdések, viták

- béke előkészítése 38/86-87, 45/1
- B-listázás 25/1, 26/12, 27/1, 30/1, 30/6
- jóvátétel 5/1
- kormányfő politikai megnyilatkozásai 1/1, 3/1, 9/1, 11/1, 13/1, 30/1
- kormányküldöttség látogatása Moszkvában, majd Washingtonban, Londonban és Párizsban 17/2, 19, 30/5, 36/1, 46/1, 53/1
- mezőgazdasági érdekképviselet 46/41
- nemzetiségi kérdés
 - délszláv lakosság panaszai, jogaik biztosítása 4/2, 8/71, 17/4, 31/55
 - nyelvi kisebbség és az idegenben élő magyarok gondozása 38/13
 - szlovákok politikai rendezvényei 41/3, 63/12
- sajtó 51/9
- stabilizáció - *Gazdaságpolitika*
- szövetkezetek - *Kereskedelem és szövetkezetiügy*
- válságok 9/1, 11/1, 22/2, 30/1, 55/1

Központi kormányzati intézmények, kormánybiztosságok

- Áttelepítési kormánybiztosság – *Lakosságcsere, áttelepítés, kitelepítés*
- Egyes Állami Javak Kezelése – *Pénzügyek*
- Elhagyott Javak Kormánybiztossága – *Elhagyott Javak*
- Fővárosi Közmunkák Tanácsa – bevétele, hitele, segélye, költségei, személyi ügyei 4/6, 5/7, 8/45, 11/9–11, 11/14, 13/4, 16/2, 24/2, 28/3, 29/4, 31/4, 32/3, 34/9–10, 37/7, 38/4, 40/5–7, 41/8–9, 44/2–3, 44/10–12, 63/4
- Gazdasági Államtitkári Hítelvéleményező Értekezlet – *Gazdaságpolitika*
- Gazdasági Főtanács – *Gazdaságpolitika*
- Hajózási Tárcaközi Bizottság – *Közlekedés, szállítás, hírközlés*
- Hazahozatali Kormánybiztosság – *Honvédelem (Hadifogoly ügyek)*

Jóvátételi Hivatal

- alapítása 1/9, 4/7
- elhelyezése, berendezése, gépkocsija 5/5, 13/3, 16/3, 21/6, 28/10, 31/14, 38/10
- elnökének kinevezése, államtitkári címe 5/10, 16/6
- felhatalmazása egyezmények aláírására 24/53, 29/14, 49/52
- hatáskörének kiterjesztése 37/9
- hitele 10/3, 13/12, 13/40, 18/91, 23/6, 26/3–4, 28/4, 29/1–3, 29/9, 29/11–12, 32/4, 34/15, 37/2–3, 38/7–9, 40/8–9, 44/7, 48/5–7, 49/2, 55/3–4
- jóvátételi szállítások általános ügyei 1/13, 4/63, 7/2, 21/5, 37/26, 37/32, 41/34, 55/9
- jóvátételi szállításokkal kapcsolatos kereskedelmi, gazdasági ügyek 13/26, 18/91, 22/4, 43/2, 53/1
- kiviteli és behozatali tevékenységének különválasztása a külkereskedelemtől 21/5
- költségeinek a Gazdasági Főtanács elé utalása, a költségvetésben való külön kezelése 21/3, 26/9
- személyi kiadások 34/13, 37/3, 48/6–8
- vegyes kiadásai 34/12

Csehszlovák jóvátétel

- egyezmény megkötése 12/57, 17/3, 26/18, 29/14, 31/5
- előszállítások és egyezmény szerinti szállítások 10/54, 31/1

Jugoszláv jóvátétel

- egyezmény aláírása 24/53
- szállítások 57/59
- vita a dollár-átszámításról 59/34

Napirendi pontok tárgymutatója

- Szovjet jóvátétel
 - ipari szállítások költsége 1/13, 4/63, 29/9, 29/11, 29/59, 34/2
 - jóvátétel mennyiségéről és áráról folyt tárgyalások 43/2, 53/1
 - magyar kormányküldöttség moszkvai tárgyalásai 17/2, 19/1
 - mátravidéki erőmű és távvezeték leszerelése 34/16
 - mezőgazdasági szállítások hitele 10/72, 29/11
 - mezőgazdasági jóvátétel mennyisége és ára 37/32, 55/9
 - fokozott gabonaszállítási igény kielégítése 49/44
 - lovak, sertések felvásárlása és szállítása 5/21, 8/72, 18/1, 24/73, 28/81, 41/34
 - szállítási kötelezettség teljesítése Budapest ellátását szolgáló készletek terhére 66/27
 - petrozsényi olajkutak részvényei átadásának előkészítése 55/22, 62/1
 - szállítások költsége 29/2
 - szállítások teljesítése terén felmerült zavarok 5/1, 7/2, 8/73, 9/7
 - szovjet szállítási hivatal vezetőjének kötbér fizetésére irányuló igénye 26/48
- Központ Statisztikai Hivatal
 - békeelőkészítés statisztikai munkálatai 10/18
 - épületének helyreállítása 1/5, 18/2
 - hitel a cséplési, hadi és polgári gondozottak, délszlávok számbavételére, károsodások, túlmunkák statisztikai munkálatainak ellátására 11/3, 29/5-6, 31/3, 31/55, 51/33
 - statisztikai szolgálat egyes kérdéseinek szabályozása, az adatszolgáltatás teljesítésének biztosítása 41/11, 63/7
 - személyi ügyek 49/5, 51/6
- Külföldre Hurcolt Magyar Nemzeti Vagyon Kormánybiztossága -
Külügyek
- Legfőbb Állami Számvevőszék
 - épületének javítása 5/8, 16/9, 18/5
 - költségei 10/11
 - tisztviselőinek ellátása 16/8
- Magyar Közigazgatási Bíróság
 - beszerzési csoportjának hitele 18/9
 - B-listázás kiterjesztése a bíróságra 37/6
 - épületének helyreállítása 5/49, 12/22, 55/21
 - személyi ügyek 11/4, 28/8-10, 63/6, 63/75, 64/5
- Országos Árvízvédelmi Kormánybiztosság - *Földművelésügy*
- Országos Építésügyi Kormánybiztosság - *Építésügy, újjáépítés*
- Országos Munkabérmegállapító Bizottság - *Gazdaságpolitika*
 - Széngazdálkodási kormánybiztos 37/47

Napirendi pontok tárgymutatója

- Tárcaközi bizottság a vasúti járművek gyártása, javítása ügyében 10/57
- Szállítások

Állami szuverenitás korlátai, az ország nagyhatalmi ellenőrzése

- Jóvátételi Hivatal - Államigazgatás központja, kormány, Miniszterelnökség

Szovjet megszállás

- budapesti házak, lakások szovjet részről történt lefoglalása 44/34, 66/10
- hadizsákmányként kezelt vetőmagkészlet zárlatának megszüntetése 10/13
- szovjet katonák meggyilkolása elleni tiltakozás 37/18
- tisztek temetésén a kormány tagjainak részvétele 4/1

Vörös Hadsereg ellátása

- állatok, lovak felvásárlása részükre 23/10, 26/54
- élelmiszerellátásuk 13/26, 23/58, 28/33, 30/2, 49/52
- ruházati, felszerelési, iparcikkokkal való ellátásuk 29/9, 37/52
- sürgős és meghatározott időszakra szóló ellátásuk költségei 11/28, 29/11, 41/34, 44/43, 49/52, 51/36, 57/58, 62/3, 63/29
- szállításuk költségei 1/23, 26/60
- tisztek által használt kaszinó helyreállítása 21/9, 34/14, 38/10
- Vörös Hadsereg képviselőinek meghívása magyar ünnepségre 6/63

Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB)

- elhurcolt javak visszaszerzésének felvetése 4/5
- ellátása, kiadásai 21/1-2, 34/11, 43/2, 49/52
- engedélyének kikérése az amerikai, illetve a holland légiközlekedési kérdéssel kapcsolatban 8/34, 55/23
- felszólítására elbocsátott honvédségi dolgozók 32/45
- jegyzéke a szovjet katonák meggyilkolásával kapcsolatban 37/18
- jóváhagyásának kérése egy tisztviselő németországi utazásához 10/28

SZEB Magyar Gazdasági Hivatala

- ellátása 21/2, 29/2, 29/11-12
- felszámolása 26/7, 41/25
- gazdasági rendőrségi eljárás egyes tisztviselői ellen 5/44
- hitele 5/42, 18/4, 24/9

Áttelepítés, kitelepítés - Lakosságcsere, áttelepítés, kitelepítés

Belügyek

Belügyminisztérium

- Miniszter személye 21/1

Napirendi pontok tárgymutatója

- épülete 1/8, 18/14
- gépkocsi beszerzése 23/48, 31/35, 40/4
- Hatásköre, feladatai
 - állampolgársági ügyek 24/60, 38/22, 45
 - államtitkárok kinevezése 6/3, 30/4, 56/9
 - büntettek, merényletek kivizsgálása 33/1, 34/1-2
 - egyesületi ügyek - *Társadalmi szervezetek, pártok*
 - fegyvertartás engedélyezése 33/1, 40/38
 - filmszínházak engedélyezése 18/12
 - közigazgatás szervezése 55/27, 66/2
 - sajtóigazgatás 16/28, 35/7, 38/69, 51/9
 - személyi ügyek, kinevezés, előléptetés, képesítési kellékek meg­léte alóli felmentés 4/27, 5/45, 8/40, 10/10, 11/52, 12/25, 18/10, 21/76, 23/5, 28/56-57, 38/16-21, 41/76, 55/27, 58/11, 60/6, 63/74
 - útlevél ügyek, külföldi utazások 29/74, 57/3, 60/50, 63/15
 - munkatársak alkalmazási tilalom alóli mentesítése 41/75
 - fizetések rendezése 55/30, 57/16
- Főispánok
 - gépkocsi-beszerzés részükre 8/38, 40/4
 - kinevezése, felmentése 5/10, 5/13, 6/2, 13/54, 34/3, 38/2, 51/5, 65/5
 - pótlékaik megszüntetése 48/12
- Közigazgatás, helyi igazgatás, önkormányzatok
 - Budapest
 - közegésszégügy 26/51, 31/15
 - közellátása 37/87, 52/28, 65/37
 - lakásépítése 24/52, 66/10
 - oktatás, kulturális ügyei - *Vallás- és közoktatási, tudományos ügyek*
 - személyi ügyek, kinevezések 4/31, 8/40, 16/30-31, 21/58, 29/42, 46/30, 52/28, 55/31, 66/47
 - vállalatainak ügyei 29/42, 37/87
 - Községek ügyei
 - alkalmazottak pénzbeni javadalmazása 65/47
 - Csehszlovákia által igényelt községek ügyei 59/5
 - ingatlanok telekkönyvi bekebelezésének korlátozása 63/55
 - kórház létesítése 4/135
 - körállatorvosok választása 13/57
 - üzemeinél B-listázások 63/28
 - Megyék, városok általános ügyei
 - alkalmazottaik B-listázása, tilalma 34/19, 63/28, 65/47, 66/2
 - állami támogatásuk 5/56

Napirendi pontok tárgymutatója

- közegészségügyi bizottságok alakítása 4/134
- közigazgatási bizottságok gyámügyei 4/22
- kutak, útalap ügyei 6/47, 13/32, 18/10, 26/56, 37/79, 46/14, 49/33
- közmunkaváltság megállapítása 5/22, 46/16
- szabálytalan illetékszedési ügy 9/8
- Vármegyék egyes ügyei
 - Bihar vármegye személyi ügye 57/21
 - Fejér vármegyei alispáni, igazgatói állás betöltése 61/5, 63/48
 - Pest vármegye székházának helyreállítása 24/66
 - Szolnok vármegye kórházának hitele 24/50
- Városok egyes ügyei
 - békéscsabai szlovákok anyakönyvei 21/48
 - debreceni Nagytemplom helyreállítása, Városi Takaré- és Hitel-
szövetkezet felügyelőbizottsága, személyi ügyek 5/35, 55/28, 66/41
 - Eger kölcsönügye 41/67
 - gyulai kórház felújítása 51/31
 - Gyöngyös kölcsönügye 41/67
 - keszthelyi kórház kölcsöne 31/17
 - Miskolc kölcsönügye 5/104, 41/67
 - Nagyvárad volt pénztári ellenőrének kegydíja 65/48
 - pestszentlőrinci lakótelep hitele 66/3
 - szegedi kollégium megszüntetése, a zeneiskola átszervezése, álla-
mosítás 59/50, 66/14
 - Székesfehérvár Szent György közkórházának helyreállítása 26/51
 - tótkomlói szlovákok anyakönyvei 21/48
 - Újpesten új állások szervezése 61/6
- Közalkalmazottak, közszolgálati alkalmazottak, köztisztviselők
 - alkalmazások, elbocsátások szabályozása 31/6, 44/15, 48/22, 59/25,
66/2
 - alkalmazási tilalom, felmentés 7/1, 24/7, 25/1, 34/19, 40/3, 41/75,
46/39
 - áttelepülők, áttelepítettek szolgálati jogviszonya 60/7, 61/3, 66/4
 - B-listázásuk – *Gazdaságpolitika (létszámcsökkentés)*
 - büntethetőségük 10/47
 - elbocsátottak továbbképzése 41/73, 52/53, 59/20
 - igazolásuk 24/43
 - illetményrendezésük 5/59, 6/58, 18/28, 20/5, 23/31, 24/44, 24/68,
41/21, 42/15, 55/30, 57/16, 61/20
 - kiküldetési napidíjuk 5/60, 18/19, 21/18, 59/28
 - közigazgatási tanfolyamok szervezése részükre 37/17
 - közlekedési pótlékra jogosultak körének kiterjesztése 32/15

Napirendi pontok tárgymutatója

- külföldön lévő nyugdíjasok, özvegyek, árvák ellátása 18/18, 24/68, 41/21, 59/31, 65/9, 66/4
- munkaidejük meghatározása 31/2
- működési pótlékuk, kedvezményük 4/29, 23/31, 32/15, 44/8, 65/13
- ruhaakciójuk 23/57
- szabadpályán, más területen töltött idejük beszámítása 13/50, 23/55, 31/6, 63/30, 64/8, 65/50
- szabadságuk 31/7
- származásuk miatt korábban elbocsátottak szolgálati jogviszonya 21/50

Nemzeti bizottságok - *Társadalmi szervezetek, pártok*

Népgondozó Hivatal

- hitele 23/49
- megszüntetése 35/4
- telepítési osztályának átadása a Földművelésügyi Minisztériumnak 16/41

Önkormányzati, községi választások előkészítése 30/1

Rendőrség

- elhelyezése 12/23, 24/61, 26/63
- felszerelése 24/63, 40/3, 48/16
- fizetések, pótdíjak 10/67, 48/21, 54/4, 55/29-30, 57/16
- folyamrendőrség 18/7
- hatásköre, feladatai, eljárásával szembeni panaszok 10/66, 18/8, 24/6, 26/54, 33/1, 34/2, 34/3, 37/18, 38/2
- hitele, kölcsöne 4/23-25, 10/65, 23/45-46
- létszáma 30/1, 51/53, 51/54
- személyi ügyek 4/28, 5/46, 5/50, 8/41-42, 11/53-54, 12/24, 16/32, 18/11, 18/15, 26/64, 28/52, 28/54-55, 29/39-41, 31/34, 40/2, 48/17, 57/19-20, 58/12, 65/49

Tűzoltóság

- felszerelése 37/82
- tűzkár térítése 37/78
- tűzoltó főparancsnok besorolása 23/74
- tűzrendészet szabályozása 40/1

Demokratikus, antifasiszta magatartás miatt, illetve faji okoknál fogva korábban üldözöttek ügyei

- Baloldali magatartásuk folytán korábban háttérbeszorított üldözött személyek jóvátétele 16/47, 21/66
- Magatartásuk miatt üldözött, háttérbe szorított személyek és hozzátartozói jóvátétele, rehabilitációja

Napirendi pontok tárgymutatója

- Belügyminisztérium (önkormányzat, rendőrség) területén 4/27-28, 5/45-46, 5/50, 8/41-42, 10/10, 11/52-54, 12/24-25, 16/32, 18/10, 18/15, 23/50, 26/64, 28/52-57, 29/40-41
- Földművelésügy területén 1/7, 12/46-47, 13/58, 16/36-37, 21/20, 24/74, 26/16-17, 40/30-31
- Honvédelem területén 6/15-24, 10/49-50, 18/80-83, 21/62
- Igazságügy (fegyházak, járásbíróság) területén 4/26, 4/124-126, 6/10, 8/9, 11/19, 12/79, 18/73-77
- Iparügy (MÁVAG) területén 6/70, 8/58, 11/67-68, 16/46, 18/38, 23/14, 24/12-35, 26/73-77, 28/61-75, 29/61
- Közellátásügy területén 31/19
- Közlekedés (MÁV, Posta) területén 4/11, 6/40, 11/40-41, 12/21, 16/20-22
- Külügy területén 5/37, 29/36, 49/29
- Miniszterelnökség területén (egyes kiemelkedő személyisége, főispánok) 1/20, 13/7, 13/54, 18/6, 31/8
- Népjólét (kórházak) területén 12/8
- Pénzügyek (Posta-takarékpénztár) területén 10/68, 11/61, 12/33-34, 12/38, 12/42, 16/35, 18/20, 18/22, 18/24, 18/27, 21/17, 23/53, 29/45
- Vallás- és közoktatásügy (egyetemek, középiskolák, népiskolák) területén 5/76, 6/76, 8/64, 8/69, 10/35-38, 10/44, 12/66, 12/68, 12/71, 13/69, 16/56, 16/58, 18/34, 18/45, 18/62, 21/42, 23/12, 23/15, 23/23, 26/25, 26/40, 29/69-72, 31/66-68, 38/52, 38/59, 40/49, 41/47-50, 41/52

Zsidó lakosság jogainak helyreállítása

- antiszemita megmozdulások elleni fellépés 28/1, 43/1,
- baloldali magatartásuk vagy származásuk miatt öregségi, rokkantsági biztosítás terén keletkezett hátrányok jóvátétele 21/66
- hazai és külföldi forrásokból való segélyezésük 18/86
- jogfosztó törvények hatálytalanításával kapcsolatos jogszabályok kiegészítése 10/47, 49/30, 57/48, 59/57
- korábban elvett gyógyszerári, italmérési engedélyek, földbirtokok, üzlethelyiségek visszaadásának rendezése 6/31, 11/5, 13/78, 18/71, 21/14, 26/14, 37/46, 37/66, 42/37, 63/52
- köz- és magánalkalmazottak szolgálati viszonyainak rendezése 21/50, 21/55
- külföldre hurcolt javaik hazaszállítása - *Külügyek*
- rehabilitálásuk 12/32
- Palesztinába való kivándorlásuk korlátozása 63/1
- Romániából menekült zsidók ellátása 63/1

Napirendi pontok tárgymutatója

- üldöztetésükkel foglalkozó könyvek kiadása 21/33, 26/22
- Egészségügy - *Népjólét, egészségvédelem*
Egyesült Nemzetek - *Külgügyek*

Elhagyott javak

Elhagyott Javak Kormánybiztossága

- elhurcolt magyar javak visszaszerzése ügyében az Egyesült Államokhoz, illetve a Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz intézett levele 4/5
- gépkocsi beszerzése 65/8
- jogköre 34/17, 65/2, 66/5
- kormánybiztos személye, helyettese 32/5, 55/7
- kormánybiztosi hivatal vezetője 61/23
- Külföldre Hurcolt Magyar Nemzeti Vagyon Kormánybiztossága ügyköréből egyes feladatok átvétele 6/53
- tisztviselők kinevezése 49/4, 60/4

Egyesületek - *Társadalmi szervezetek, pártok*

Egyházi, vallási ügyek - *Vallás- és közoktatási, tudományos ügyek*

Építésügy, újjáépítés

Építési igazgatás

- épületek műszaki felülvizsgálata 31/25, 38/83
- épületek romépületekké nyilvánítása, lebontása 55/20
- házfelügyelők járandóságai 65/44, 66/40
- helyreállítási gondnok kirendelése 26/55, 28/37
- központi fűtés helyreállítása 6/37
- lakásépítési állandó bizottság szervezése 31/23, 34/28
- nemzetközi építésügyi kongresszuson részvétel 29/30, 48/10, 51/48
- Országos Építésügyi Kormánybiztosság 48/75, 63/2
- Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezet 38/23
- rendelkezések a lakóházak helyreállításáról 8/26, 11/31, 11/57, 24/52, 28/36, 31/22, 31/24, 34/24, 37/12, 65/43
- városrendezési építési és közmunkaügyi igazgatás 31/21, 44/7, 49/54
- újjáépítési átképző tanfolyamok 59/20
- Építési hitelek 8/25, 18/92, 21/35, 24/52, 28/35, 28/38, 34/28, 37/13, 37/20, 52/39, 58/56, 59/62, 65/42, 66/3
- Épületek igénybevétele, lakások fenntartása 46/34, 48/1, 57/52, 58/54-55, 59/7, 59/61, 61/39, 61/65, 61/69

Középületek helyreállítása

- Belügyminisztérium 1/8, 18/24

Napirendi pontok tárgymutatója

- Francia követség 21/25, 51/8
- Iparügyi Minisztérium 1/14, 11/69-70, 12/53
- iskolák, kórházak, templomok 5/35, 5/104, 8/25, 18/92, 21/9, 24/50, 26/51, 31/16-17, 51/31
- Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium 1/15, 12/55, 13/64
- Közigazgatási Bíróság 5/49, 12/22
- Közlekedésügyi Minisztérium 26/57
- Központi Statisztikai Hivatal 1/5, 18/2
- Közületi Építkezéseket Elbíráló Bizottság 38/83
- Legfőbb Állami Számvevőszék 5/8, 16/9, 18/5
- Miniszterelnökség 10/15, 21/4, 26/2
- Pénzügyi Központ 8/56
- Pest vármegye székháza 24/65
- Tözsdepalota 26/26

Közmunkaügyek

- igazgatás 31/21
- közmunkaügyi hivatalok 51/49-50
- kötelezettség 55/19, 58/7
- közmunkaváltság 5/22, 46/16, 59/19
- Lakbérek, kéményseprési díj, épület és berendezési tárgy használati díja 16/33, 38/11, 41/73, 42/16, 48/50, 48/66, 51/4, 63/14, 65/13
- Lakóházak helyreállítása, tatarozása 55/39, 59/18
- Újjáépítési, illetve Építési- és Közmunkaügyi Minisztérium
 - Építési- és Közmunkaügyi Minisztérium
 - létrehozása, ügyköre 31/21, 44/7, 49/54, 51/7
 - minisztere 41/1
 - tisztviselői 58/5-6, 65/47
 - Újjáépítési Minisztérium
 - adminisztratív államtitkára 4/9
 - feladatai, ügykörei 4/8, 5/36
 - hitele 59/62
 - minisztere 13/11, 41/1
 - tisztviselői 5/32-34, 21/7, 31/26, 46/40, 57/8, 65/45

Földművelésügy

Állami Gazdaságok

- Állami Gazdaságok Főigazgatósága 64/16
- alkalmazottak szolgálati viszonyai 24/75, 37/37, 40/30-31, 44/22-23, 44/39, 58/58, 60/10, 63/30, 64/8, 64/16, 65/50
- egyes gazdaságok 37/40-41, 59/37, 66/54
- fakitermelés engedélyezése 61/27

Napirendi pontok tárgymutatója

- földterület bérbeadása 8/50, 37/41
- Állattenyésztés
 - állatállomány fejlesztése 24/45
 - állatorvosok kinevezése 63/76
 - háború folyamán gazdát cserélt haszonállatok marhalevéllal való ellátása 24/45
 - községi és körállatorvosok választása 13/57
 - külföldi tanulmányutak 6/64, 8/55
 - lovak felvásárlása, loápolók alkalmazása, özvegyük nyugdíja 24/73, 38/32, 52/47, 57/35
 - Nemzetközi Állategészségügyi Hivatal párizsi ülésén való részvétellel 49/12
 - Országos Állategészségügyi Intézet munkatársainak veszélyességi pótléka 29/51
 - Országos Magyar Állattenyésztési Kísérleti Intézethez kinevezés 23/11
 - sertéspestis elleni védekezés, sertéshízlalás 6/66, 13/59, 59/36
 - takarmányellátás biztosítása 26/13, 56/8
 - tenyészállatok hazatérése nyugatról, vásárlásuk Franciaországban és Svájcban 23/10, 29/55, 37/43, 49/13-14, 53/3
- Erdészet, fakitermelés
 - Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek
 - elnökgazgatója 63/34
 - Országos Erdei Alap
 - hitele 10/71
 - magános fakitermelési kérelme 61/27
 - részvétel a párizsi fakitermelési és felhasználási kongresszuson 56/6
- Földbirtokreform
 - Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet kölcsöne 5/57
 - földreformról és a telepítésről szóló törvényjavaslat 11/66, 13/61, 15/1
 - jelentés a földreform végrehajtásától a párizsi békekonferencia részére 49/10, 51/7
 - juttatottak kedvezményei 31/43, 41/37, 66/55
 - korábban (1920, 1936, 1939, 1940, 1942) föld- és házhely juttatásban részesültek fizetési kötelezettsége 24/64, 24/72, 44/20
 - Országos Földbirtokrendező Tanács
 - amerikaiaktól kapott gépkocsija 32/26
 - kölcsöne 51/64

Napirendi pontok tárgymutatója

- más tárcáktól közszolgálati alkalmazottak foglalkoztatása 51/58, 51/61, 52/49
- tagjainak díjmentes vasúti jegye 10/2
- Országos Telepítésügyi Kormánybiztos 1/4, 6/67, 8/2
- Földművelésügyi Minisztérium
 - államtitkárai 27/2, 30/4
 - elhelyezése, költözködése 4/3
- kapcsolatai más tárcákkal, szervekkel
 - Gazdasági Főtanáccsal 10/76, 65/51
 - Népgondozó Hivatal Telepítési osztályával 16/41
 - Tárcaközi Hitelvéleményező Bizottsággal 44/24, 65/51
 - Totalisatens Alappal 58/22
- külföldi kapcsolatai, kiküldetések
 - Bécsbe kereskedelmi tárgyalásokon, a Nyugatra hurcolt mezőgazdasági javak átvételére, növényi kártevők elleni védekezés, kotróhajó kiemelése céljából 18/33, 52/45, 63/32, 64/12
 - Bulgáriába gazdasági felügyelő küldése 16/40
 - Dániába kereskedelmi tárgyalásra, illetve a Nemzetek Szövetsége Közélelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének értekezletén való részvételre, csatlakozás a szervezethez 16/39, 41/27, 66/56
 - jugoszláv-magyar árucsereforgalmi tárgyaláson való részvétel 58/24
 - Párizsba nemzetközi műszaki kongresszusra 34/36
 - Rómába a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet közgyűlésére 28/78
 - Romániába gazdasági felügyelő kiküldése 37/42
 - Svájcba kereskedelmi tárgyalásokra növényi kártevők elleni védekezés tanulmányozására 4/40, 12/2, 51/56, 64/12
 - Svédországba kereskedelmi tárgyalásokra 16/39
 - szovjet-magyar kormányküldöttség tárgyalásán a mezőgazdasági ügyek képvisellete 17/2
 - mezőgazdaság ásványolajjal való ellátásának hitele 56/14
- miniszter 18/32, 55/39
- munkatársak
 - kinevezése 4/41, 4/44-62, 5/61, 6/65, 10/74-75, 12/49, 13/58, 16/37, 21/20, 26/17, 28/84, 31/47, 52/46, 52/48, 61/27, 61/30, 61/38, 64/14-15, 64/17
 - jóvátétele, nyugellátása, özvegyek ellátása 18/30, 26/16, 58/23, 59/38-40, 60/11, 64/13
 - termelési miniszteri biztosok kinevezése Szolnok, Vas, Veszprém és Zala vármegyébe 63/31

Napirendi pontok tárgymutatója

- Törvényjavaslat a mezőgazdasági érdekképviseletekről 44/25, 46/41, 55/38
- Halászat
 - állami hal- és nádgazdálkodás 66/54
 - Országos Halgazdasági Tanács szervezése 37/35
 - természetes vizek halászatának előmozdítása 6/68
- Kertészet és méhészet
 - főfelügyelő kinevezése az Eszterházi Kertgazdasághoz 4/43, 16/38
 - gyümölcs és faoltvány-akció hitele 49/11
 - okleveles kertész jóvátétele 41/31
 - Országos Kertészeti Főfelügyelőség és Országos Kertészeti Tanács létesítése 13/55
- Magyar Földtani Intézet
 - személyi ügyek 12/47, 16/36, 24/74
- Magyar Országos Meteorológiai és Földtani Intézet
 - személyi ügyek 12/46, 12/48
- Mezőgazdasági ipari felszerelések
 - bor- és gyümölcsaszesszefőzdék pálinkafőzése 55/36
 - ipari üzemek terve 13/60
 - „Konzum” elevátor kiemelése 63/32
 - traktorok javítása, kötelező bejelentése 18/31, 38/33
- Mezőgazdasági Kamara
 - személyi ügy 31/48
- Mezőgazdasági szakképzés – *Vallás- és közoktatási, tudományos ügyek*
- Mezőgazdasági munkabérek, haszonbér szabályozás
 - mezőgazdasági haszonbér szabályozása, mérséklése 1/11, 4/39, 32/25, 52/44, 55/37, 56/7, 57/36
 - Országos Mezőgazdasági Munkabérmegállapító Bizottság irányelvei 21/21
- Mezőgazdasági szövetkezetek – *Kereskedelmi és szövetkezeti ügyek*
- Mezőrendőrök kiképzése, a kihágások megtorlásának hatályosabbá tétele 60/9
- Nemzetközi Mezőgazdasági Szervezethez (FAO-hoz) csatlakozás 66/56
- Növénytermesztés
 - búza illetve gabonatermesztés
 - be nem érett gabona takarmányozásra való felhasználása 26/13
 - csépléshez szén biztosítása 26/54
 - jelentés a gabonahelyzetről 60/45
 - magtermesztés fejlesztése 57/32
 - szántáshoz segítség az új gazdáknak, hitel biztosítása 10/1, 55/41, 61/12, 64/47

Napirendi pontok tárgymutatója

- vetőmagkészlet zárlatának megszüntetése, tavaszi és őszi vetőmag akció, külföldi beszerzés lehetősége 10/73, 24/71, 26/15, 51/59-60, 57/33, 58/64, 59/41, 65/36
 - Dohánytermesztési Kísérleti Intézet és dohányjövedéki mintagazdaság - *Pénzügyek*
 - Földadó - *Pénzügyek*
 - kártevők elleni védekezés szervezése 51/56, 64/12
 - lóhere és lucernamag termesztésének kötelezővé tétele 34/35
 - mezőgazdasági termékek tárolása 4/38
 - minőségi növénytermesztés biztosítása 29/53, 37/34
 - műtrágya biztosítása 40/28
 - öntözés lehetővé tétele az Alföldön 4/37
 - rizs termesztése és értékesítése 13/56
 - szalastakarmány helyzete 60/44
 - szőlészet
 - állami pincegazdaságok must és hordóvásárlása 6/66, 28/76
 - must besűrűsítésének engedélyhez kötése 51/55
 - szőlőbirtokok rézgalic szükségletének kielégítése 38/25
 - termelési hitel igénylése az Egyesült Nemzetek Szervezetétől 63/57
 - védett gazdaságok tartozásainak rendezése 12/29
- Vadászat
- vadászati felügyelői kör létesítése, vadászati felügyelő szerződése 55/42
- Vízügyek
- ártéri járulékelőleg 8/48
 - háborús károk helyreállítása 8/47
 - magyar-román vízügyi tárgyalások 23/9
 - Országos Árvízvédelmi Kormánybiztosság
 - ár- és belvízveszély költségei 29/54, 61/26
 - ármentesítés és vízitársulatok államkölcsöne 37/38
 - öntözési bizottság szakembereinek kiküldése Üzbegisztánba 37/39
 - Sió-csatorna munkálatainak hitele 58/25
 - utak, vasutak tulajdonosai által fizetett összegek 18/29
 - vízitársulati ügyek igazgatására kirendelt miniszteri biztosok jogköre 37/36, 58/19
 - vízügyi szolgálat szakembereinek kiküldése Ausztriába és Németországba hajókkal kapcsolatos műszaki feladatok ellátására 58/20
 - Gazdasági Főtanács - *Gazdaságpolitika*

Napirendi pontok tárgymutatója

Gazdaságpolitika

Államháztartás helyreállítása, stabilizáció

- gazdasági kormányprogram 7/2, 13/1, 22/1
- gazdasági rend büntetőjogi védelme 39/2
- stabilizációt előkészítő intézkedések, bevezetésének első tapasztalatai 25/2, 27/4, 30/1, 35/3, 38/84, 39/1, 40/16, 40/27, 41/1, 41/22, 42/10, 42/14, 48/75 Lásd még *Pénzügyek* (Pénzgazdálkodás)

Államosítás, állami kezelésbe vétel, felügyelet

- államkincstár javára bejegyzett tulajdonjog 63/52
- alumíniumtermelés állami ellenőrzése 29/63
- köztámogatásban részesülő egyes társaságok, szervezetek állami ellenőrzésének szabályozása 21/12, 21/34
- Magyar Nemzeti Bank állami ellenőrzésének fokozottabbá tétele 23/54
- MOGÜRT állami tulajdonba vételének vizsgálata 31/29
- szénbányák államosítása 11/71
- villamosművek energiatelepeinek és egyes vagyontárgyainak állami tulajdonba vétele 29/56

Anyag- és Árhivatal

- elnökének, elnökhelyettesének és alelnökének kinevezése 32/30
- felállítása, átszervezése 21/39, 27/4, 30/3, 58/30
- gépkocsi beszerzése 38/36, 52/1
- hitele 40/36, 52/50, 56/13
- személyi ügyek 38/38, 51/51, 64/19

Anyaggazdálkodás

- áru- és anyagkészletek termelésének, felhasználásának és forgalmának szabályozása 21/39, 32/27, 37/8
- bőrvásárlás külföldről 32/32
- közúti és vízi járművek benzinfogyasztásának szabályozása 63/68
- lábbelik forgalmának szabályozása 5/65, 5/98
- olajtartozások részbeni rendezése 56/13-14
- pamut-szállítás a Szovjetunióból 44/17
- tartalékgyűjtés, jegy- és utalványrendszer kidolgozása 27/4

Árgazdálkodás

- árellenőrzés szervezése 63/59
- ármegállapításról szóló rendelet módosítása 59/55
- árszabályozások 4/67, 4/144, 9/7, 21/39, 48/61, 55/60, 58/45, 58/64, 64/54
- pártok felelőssége az árak magasságáért 60/1

Napirendi pontok tárgymutatója

- egyes bánya- és gyáripari termékek, valamint a mezőgazdasági jellegű szolgáltatások áráról szóló előírások hatályon kívül helyezése 44/26
- Bérek, illetmények, járandóságok, pótlékok
- bíróságok, ügyészségek alkalmazottainak működési pótléka 4/29, 12/4, 58/51
 - budapesti üzemi alkalmazottak fizetésének felemelése 55/21
 - házfelügyelők járandóságainak szabályozása 29/23, 65/44, 66/40
 - hivatásos állományú honvédek sérülési pótdíja, továbbá elbocsátottak fizetése 6/26, 11/21, 18/109, 26/47, 28/31, 31/11
 - illetmény-többletadó alá eső személyek részbeni és időleges takarékbetéti kezelése 64/52
 - kéményseprési díjak 16/33
 - közalkalmazottak illetménye, pótléka, nyugdíja 5/59-60, 6/58, 8/10, 23/31, 24/44, 24/68
 - magánjogi szolgáltatási jogviszony megszüntetésével kapcsolatos kérdések ideiglenes rendezése 41/36
 - magánalkalmazottak fizetésének heti részletekben folyósítása 29/50
 - mezőgazdasági alkalmazottak munkabére 21/21, 24/75, 49/46
 - munkások munkabére, kollektív szerződésektől eltérő ellátásuk, családi pótlékának újbóli megállapítása 6/34, 34/1, 41/39, 41/61, 49/32, 51/4, 61/20
 - Országos Agrárregészségügyi Intézet és az Agrártudományi Egyetem egyes tanszékein dolgozók veszélyességi pótléka 29/51
 - Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökhelyettese 6/71
 - színházi dolgozók illetményének felemelése 11/76
 - szolgáltatási jogviszonyból eredő követelések teljesítésének szabályozása 1/18, 4/63, 59/58
 - vasúti és postai dolgozók illetményeinek és nyugdíjának rendezése 12/15
 - vezető állásúak javadalmazását megállapító bizottság tagjainak kinevezése 66/59
- Gazdasági Államtitkári Hitelvéleményező Értekezlet 37/27
- Gazdasági Főtanács
- Feladatai
 - árak meghatározása 4/144, 44/29, 55/60, 58/45, 63/59
 - áruellátás 52/13, 52/26, 66/1, 66/28
 - hitelek biztosítása terén betöltött szerepe 39/6, 42/24, 42/30, 48/57, 49/52, 51/59, 57/33, 58/56, 61/42, 63/24, 65/51
 - hitelellátási tevékenységet lásd az egyes tárcáknál

Napirendi pontok tárgymutatója

- intézmények létszámának meghatározása 31/69, 41/14, 51/49, 51/51, 63/47
- lakások elosztása 57/52, 65/13
- részvétele különböző hozzá utalt ügyek intézésében 12/29, 13/23, 18/18, 22/1, 23/58, 26/9, 26/54, 26/78, 29/46, 29/50, 55/2, 55/58, 56/8, 57/66, 58/7, 58/36, 58/51
- működésének feltételei, körülményei
- főtitkárának külön megbízása 49/52
- munkatársai 66/8
- rendeletkibocsátási joga 5/12
- saját költségei, hitele 10/14, 12/3, 13/9, 21/3, 23/3, 24/3, 39/9
- szanálási üléseinek időpontja 27/4
- ügyviteli kapcsolatai más tárcákkal 10/76, 65/51

Közalkalmazottak, közszolgálati alkalmazottak, köztisztviselők elbocsátása - *Belügyek*

Létszámcsökkentés

- B-listázási rendelet elkészítése, kiegészítése, módosítása 24/67, 25/1, 26/12, 27/1, 29/75, 30/6, 33/4, 34/5, 41/5, 42/2, 42/34, 44/18, 44/50
- bevezetése az egyes tárcáknál 31/20, 31/26, 31/28, 31/30, 41/62
- elbocsátott alkalmazottak végkielégítése, továbbképzése 41/73, 42/18, 48/22, 52/31
- érvényességének kiterjesztése
 - B-lista bizottságok lemondott elnökeire 38/1
 - egyetemekre 37/62
 - egyházi iskolákra, tanítókra 31/69, 32/38, 34/47, 37/61, 39/4, 51/15, 58/44, 60/17
 - hírszolgálati szervekre 37/5
 - közalkalmazottak esetében - *Belügyek*
 - Közigazgatási Bíróságra 37/6
 - nyugdíjasokra 31/46, 32/42, 38/30, 40/14, 55/51
 - nemzetgyűlési képviselőkre 30/6
 - Posta-takarékpénztárra 41/12
 - szövetkezetekre, vállalatokra 44/16, 52/31, 55/32, 58/13, 63/28, 66/57
- kifogások, észrevételek a B-lista rendelet és végrehajtása ellen 32/2, 34/4, 39/11, 42/2, 51/3, 56/1
- kivételek a rendelet végrehajtásával kapcsolatban 32/10, 39/9, 41/5, 51/61, 52/49
- rendelet a B-listázások revíziójáról, a revízió végrehajtása 44/18, 57/15, 60/17

Napirendi pontok tárgymutatója

- Szakszervezeti Tanácsnak segélye a rendelet végrehajtásában való közreműködéséért 65/16
- végrehajtással, illetve a revízióval kapcsolatos határidők meghosszabbítása 49/6, 51/54, 51/65, 52/4-5, 52/34, 55/5, 55/59, 58/44, 59/6, 59/16, 63/17-19, 64/7
- B-listázáson kívüli létszámcsökkentések
 - közalkalmazottak 24/67
 - Kereskedelem- és szövetkezeti Minisztériumnál 29/7
 - földműves-szövetkezeti szervezők körében 55/40
 - magánalkalmazottak esetében 55/32, 56/1, 57/31, 58/13, 59/3
 - Magánalkalmazottak jogviszonyai 21/55-56, 38/71, 55/40, 56/1, 58/13, 59/3, 63/30, 64/8, 65/50, 66/57
 - Munkások jogviszonyai 1/3, 1/18, 5/84, 13/10, 35/1, 37/1, 37/37, 37/68, 41/39
 - Országos Gazdasági Hivatal létrehozása 4/8

Honvédelem

- Hadifogolyügyek
 - B-listázásukkal kapcsolatos formai hibák felülvizsgálata 51/3
 - egészségügyi ellátásuk 13/18, 26/11, 40/68
 - hadifogságban volt belügyminisztériumi titkár felmentése 63/75
 - hazatérő hadifoglyok ellátásának, ruházatának költségei 29/27, 48/56
 - hivatásos tisztek, katonák őrizetbevétele 4/132
 - Szovjetunióban lévők hazaszállítása 48/56
- Honvédelmi Minisztérium
 - államtitkár kinevezése 30/4
 - békekonferencián résztvevő katonai szakértő 40/23
 - B-listázás határidejének meghosszabbítása 55/59
 - dologi honvédelmi szolgáltatások igénybevételének feloldása 10/51
 - egyházak és a honvédség kapcsolata 5/47, 29/38, 66/62
 - érdemrend alapítása 18/79, 23/7
 - honvédkincstári javak hazahozatala, megosztása a belügyi tárcával, kiküldetések Frankfurtba és Bécsbe 18/7, 24/63, 48/16, 61/6, 66/62
 - honvédségi ellenőr kinevezése 63/60
 - iparvállalatának átadása az Iparügyi Minisztériumnak 26/71, 48/38
 - költségei 4/133, 6/28, 15/4
 - miniszter 16/5, 41/1, 49/1
 - volt honvédelmi miniszter kártalanítása 29/21

Napirendi pontok tárgymutatója

- népbiztossági politikai megbízott rehabilitálása 38/68, 41/60
- robbanóanyagok összegyűjtése, megsemmisítése, robbanás a Ludovika Akadémián 21/65, 52/1
- sajtóügyek 38/69, 51/30
- személyi ügyek 4/128–129, 6/15–24, 10/49, 23/33, 48/52, 60/32, 66/63
- támogatás a Magyar Vöröskeresztnek 37/71
- Hazahozatali Kormánybiztosság
 - hitele 5/3, 10/7, 13/5, 16/4, 26/5–6, 28/5
 - kormánybiztos felmentése, megerősítése 5/13
 - kiutazása Svájcba 5/2
 - őrizetébe vett honvédkincstári javak elosztása 40/3, 48/16, 61/7
 - személyi ügyek 58/4
- Honvédség
 - anyagi ellátása 6/28, 40/63
 - dologi honvédelmi szolgáltatás igénybevételének feloldása 10/51
 - épületei, felszerelése egy részének átadása a Belügyminisztériumnak, illetve az államrendőrségnek 12/23, 18/7, 24/61, 24/63, 26/63, 48/16, 61/7
 - földreform céljára igénybe vett gyakorlótér 29/29
 - behívásra vonatkozó törvényjavaslat 5/89, 55/59, 59/6
 - címzetes rendfokozat eltörlése 44/38
 - előléptetések, kinevezések 4/131, 5/86, 6/25, 10/50, 13/17, 16/5, 16/59–60, 18/80–83, 21/62, 21/64, 24/48, 63/60, 63/63–67
 - fasiszta katonai jellegű szervek feloszlásáról szóló rendelet kiegészítése 16/29
 - hadigondozási és háborús polgári gondozási kérdések szabályozása 29/23–24, 40/67, 48/54
 - gyógyintézet és rendelőintézet hitele 4/141, 6/30, 18/89
 - sérülési pótdíj 31/11
 - honvéd nevelő személyzet munkája 38/67
 - honvéd kincstári javak 40/3
 - igazolások 52/2, 60/30
 - jóvátételi ügyek 60/31, 61/10–11, 61/54–55, 63/63–67, 65/30
 - katonai bíráskodás szerveire és a rögtönbíráskodásra vonatkozó előírások módosítása 5/87, 28/29, 37/72
 - kedvezmények katonai személyek és hozzátartozóik számára 23/32, 29/28, 63/20
 - kegyelmi ellátás katonai özvegyek, árvák részére 8/12, 40/64–66, 39/39–41, 57/49, 58/52–53, 59/60, 63/61–62, 65/33
 - közkegyelem a honvédség tagjai részére 61/53
 - külföldi anyagbeszerzés 40/63

Napirendi pontok tárgymutatója

- létszámcsökkentés, B-listázás, nyugdíjazás, lefokozás és ellátásuk 4/133, 5/88–89, 6/26–27, 11/21, 18/109, 26/47, 28/31, 32/45, 51/29, 59/60, 60/30
- politikai pártokban való tisztségviselés megtiltása a hivatásos állományban lévők számára 21/63
- rehabilitálás 51/27–28
- személyi ügyek 8/12, 13/16
- testórság ruházata és felszerelése 13/15

Igazolási ügyek

- Igazolóbizottsági tagok napidíja, nyugdíja 28/28, 38/66, 42/36
- Külföldre hurcolt magyar nemzeti vagyon gondozása körül érdeket szerzett közalkalmazottak igazolása 24/43
- Szabadpályán működő iparosok, kereskedők igazolása 8/59
- Személyi jogú gyógyszerári jogosítvány hasznélvezetére jogosult személy igazolása 13/4
- Szlovákiából kitelepített pedagógusok igazolása 49/25

Igazságügy

Allamügyészségek

- alkalmazottak kinevezési pótdíja 4/29, 51/20, 51/23, 51/52
- ügyész özvegyének kegyelmi ellátása 34/48
- ügyészek kinevezése, jóvátétele 29/20, 61/34

Bírók, bíróságok

- hatáskör szabályozása 21/52
- hivatali titoktartás felfüggesztés háborús vagy népellenes bűncselekmények esetén 12/76
- joggyakorlatuk, képesítésük 5/81, 5/85
- személyi ügyek 4/119, 4/124, 4/127, 8/9, 11/8
- ügyvédként eltöltött idő beszámítása 51/22–25, 60/22

Bíróságok munkájával, jogszolgáltatással kapcsolatos rendelkezések

- antifasisztákat, demokratákat üldöző rendelkezések felszámolása
- *Demokratikus, antifasiszta magatartás miatt illetve faji okoknál fogva korábban üldözöttek ügyei*
- büntetőjogi értékhatárok, a pénzbüntetés és pénzbírságok értékének felemelése, forintra való átszámítása 5/82, 32/14, 42/33
- büntetőjogi rendelkezések és rögtönbíráskodás kiterjesztése 16/4, 5/80, 29/22, 34/49
- életveszélyes körülmények között eltűntek holttanyilvánítása 18/69, 21/61, 63/51

Napirendi pontok tárgymutatója

- háború idején elveszett, megsemmisült telekkönyvi beadványok pótlása 8/8
- házasságon kívül született gyermek jogállásának megállapítása 40/61
- kereseti követelésekkel kapcsolatos bírói hatáskör módosítása 21/52
- kisajátítási jog engedélyezésének kiterjesztése 6/13
- közellátási kihágási ügyekben eljáró hatóságok hatáskörének kiterjesztése 11/30, 12/9, 42/35
- közhivatalnokok büntetése mások állampolgári jogainak megsértése esetén 10/47
- lelkészek elleni népítéletek 11/77
- perfüggőségi rendelet 64/53
- szeszjövédéki kihágásokra vonatkozó pénzbüntetés újbóli megállapítása 37/22
- tartásdíj és más hasonló szolgáltatások meghatározása 5/79
- telekkönyvi bekebelezések korlátozására vonatkozó rendelet módosítása 58/59
- törvénykezési szünet, az igazságügyi alkalmazottak évi rendes szabadsága 29/19
- vádtanács megszüntetése és a sajtóeljárás meggyorsítása 11/20
- váltókon alapuló keresetek és visszkeresetek elévülési ideje 34/50, 37/65
- vasúti fuvarozás biztonságával kapcsolatos bűnvádi eljárás 1/24
- volt rendi megkülönböztetésekből eredő egyes házassági vagyoni jogi és örökösödésjogi szabályok megszüntetése 6/14

Büntetésvégrehajtás intézményei

- börtönök felügyelőjének kinevezése, előléptetése 51/26
- fegyőrök kinevezése, rehabilitálása, nyugdíjazása, özvegyeik ellátása 4/120, 12/79, 18/73, 21/60, 31/70, 51/19, 52/22-23, 60/26-28, 61/35, 66/24
- igazgató nyugellátása 4/123
- lelkész nyugellátása 4/122
- tisztek, tisztviselők, alkalmazottak személyi ügyei 4/117, 4/121, 31/71-72, 38/65

Hatásköri Bíróság

- elnökének és tagjainak díjazása 49/26

Honvédbírászkodás

- hadbírók képesítése 5/85
- háború idejére szóló honvéd büntetőjogi eljárás megszüntetése, a honvéd igazságügyi szervezet módosítása 5/87

Napirendi pontok tárgymutatója

- honvéd büntetőbíráskodás körében a rögtönbíráskodás részleges megszüntetése 28/29, 37/72

Közigazgatási Bíróság – *Államigazgatás központja, Kormány, Miniszterelnökség*

Igazságügyminisztérium

- államtitkár kinevezése 28/2
- bírósági területen töltött idő beszámítása a minisztériumi szolgálatba 24/46
- gépkocsijának beszerzése 59/59
- igazságügyi alkalmazottak évi rendes szabadsága 29/19
- kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter helyettesítése a miniszter által 59/46
- községekben fekvő ingatlanokra telekkönyvi bekebelezésre vonatkozó rendelet módosítása 63/55
- miniszter és a belügyminiszter megbízása a közigazgatási tisztviselők véglegesítésével kapcsolatos javaslat elkészítésére 66/2
- miniszter külföldi utazása, helyettesítése 24/42, 30/1, 40/59, 63/56
- osztályfőnök kiküldése a Nemzetközi Jogi Társaság (International Law Association) Cambridge-ben tartott kongresszusára 48/51
- személyi ügyek 4/118, 5/6, 6/10–12, 46/33, 51/24, 60/23

Kincstári Jogügyi Igazgatóság

- hozzájárulása a Közellátásügyi Minisztérium ellen a pénztárával kapcsolatos eljáráshoz 60/45
- jogügyletek megkötéséről szóló rendelet módosítása 49/31
- véleménynyilvánítása bizonyos jogügyletek megkötéséhez 37/67

Közjegyzők

- kamarai választása 11/17
- kinevezésükre vonatkozó előírások módosítása 13/75, 21/49
- Nyugatra távozottak megbízatásának visszavonása 12/80, 13/76

Kúria

- elnökének gépkocsija 12/78

Népbíróságok

- eljárás szabályozása 1/19, 40/60, 49/28
- népbíróság megszüntetése Esztergomban 59/56
- személyi ügyek, bírák, alkalmazottak fizetése, pótdíja, nyugdíja, eltartása 11/18, 12/81–82, 28/28, 38/66, 42/36, 57/47, 58/51, 61/32
- Népjogészségek
- népjogész, népjogész-helyettes kinevezése 18/78, 32/39

Polgári bíróságok

- budapesti és megyei törvényszékek személyi ügyei 11/8, 21/58, 26/45, 38/64, 40/58, 51/22–24

Napirendi pontok tárgymutatója

- budapesti ítélőtábla személyi ügyei 11/19, 51/25, 61/33, 65/32, 66/7
- járásbíróságok személyi ügyei 4/26, 4/29, 4/125-126, 18/72, 21/57, 21/59, 23/30, 24/47, 28/27, 32/40, 37/70, 38/63, 40/57, 60/24-25, 61/38
- Ügyészségek 4/29

Ügyvédek

- fegyverszüneti egyezmény alapján kiürített területekről áttelepült ügyvédek kamarai felvétele 64/33
- kamarai felvételek és törlések, ügyvédi gyakorlat kérdéseinek rendezése 41/59
- Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézetre vonatkozó szabályok módosítása 63/53
- sérelmek jóvátétele 59/48, 60/29
- ügyvédi gyakorlat beszámítása bírók esetében 51/22-25
- ügyvédi önkormányzatra vonatkozó rendelkezések kiegészítése 64/31

Iparügyek, bányászat

Államosítás, állami kezelésbe vétel - *Gazdaságpolitika*

Bányászat

- bányailleték újabb megállapítása 55/45
- bányák, vállalatok hitele, támogatása 10/77, 13/62, 24/11, 49/49, 52/52, 61/24
- bányanyugbér felár 8/14, 11/21, 42/26, 60/34
- bányászok ellátása 1/12, 32/29, 35/1, 52/37, 66/9
- bányatermékek árára vonatkozó rendelet hatályon kívül helyezése 44/26
- Belgiumba szerződött bányászok hazatérése 40/55
- diósgyőri bányavasúti személyzet kinevezése 48/34
- szénbányák állami ellenőrzése, államosítása
- külföldi tulajdonosok kártalanítása, illetve mentesítése 10/25, 23/2
- Magyar Állami Szénbánya Rt. állami kezelésbe vételének elhatalasztása 65/20, 66/58
- munkavállalók szolgálati viszonyai 31/49
- törvényjavaslat beterjesztése a Nemzetgyűléshez 11/71

Egyes iparvállalatok ügyei

- Állami Kőszénbánya Rt. 38/45, 57/67, 61/24, 65/20, 66/58
- Állami Nyomdaüzem 12/41, 18/27, 37/25
- Állami Villamosművek Rt. 66/58
- Bauxit Alumínium Társaság 12/60, 28/60
- Csepeli Üveggyár 4/67
- Dohánygyár 12/40

Napirendi pontok tárgymutatója

- Dunavölgyi Timföldipar Bauxit-Alumínium Rt. 38/43, 41/35, 44/28, 44/51, 57/38
- Elektromos Gépipari Szövetkezet 37/26
- Egyetemi Nyomda 41/56, 57/24
- Egységes Munkás-Paraszt Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet 6/69
- Fővárosi Gázművek 61/9
- Ganz és Társa Villamossági, Gép, Waggon- és Hajógyár Rt. 22/4
- Iparosok Országos Központi Szövetkezete 34/30
- Magyar Állami Ércbánya és Kohóművek 13/63, 18/39, 21/36
- Magyar Állami Vas-, Acél és Gépgyárak Rt.
 - felügyelő kinevezése 24/36
 - hitele 18/93, 31/51, 61/14, 65/10
 - személyi ügyek 6/70, 8/58, 11/67, 18/38, 23/14, 24/12-36, 26/73-77, 28/61-75, 29/62, 38/37, 38/39-42, 44/27, 46/32, 48/34-37, 55/46, 58/29, 59/43, 63/36-42, 65/19
 - vezérigazgatójának miniszteri tanácsosi cím adományozása 60/15
- Magyar Dunántúli Villamossági Rt. 5/30
- Magyar Optikai Művek 63/23
- Magyar Vacuum Olajüzemek 41/38
- MASZOVOL, MOLAJ Nyersolaj Rt. 12/60, 16/63, 38/44, 48/26, 65/17
- Országos Barátság Ruházati Szövetség 37/69
- Országos Villamosművek Rt. (OVIRT) 10/78, 34/37
- Péti Nitrogénművek 32/31, 63/43, 64/18
- Platter (majd Állami) Konzervgyár (Kecskemét) 6/69, 66/43
- Standard Villamossági Rt. 65/21
- Székelyföldi Villamossági Rt. 26/68
- Villamosipari és Kereskedelmi Rt. 21/38

Iparigazgatás

- alumíniumtermelés állami ellenőrzése 29/63
- anyaggyártási jogszabályok hatályon kívül helyezése 32/27
- áru- és anyagkészletek termelése, tárolása 37/8, 58/27
- gyapjútermés forgalmára, feldolgozására vonatkozó rendelkezés hatályon kívül helyezése 16/42
- honvédelmi tárcához tartozott vállalatok átvétele 26/71, 48/38
- iparcikkek forgalmának szabályozása 34/18
- iparendélyek felülvizsgálata, üzlethelyiségek bérlete 9/4, 15/13, 65/24
- iparfejlesztésről szóló törvény módosítása 21/53, 55/44

Napirendi pontok tárgymutatója

- ipari és kereskedelmi vállalatokhoz kormány megbízott kirendelése, ellenőrzésük 16/43, 21/34, 51/10
- ipari termelést megindító hitel 32/28
- Ipari Termelési Tanács és termelési bizottságok létrehozása 29/57, 55/47, 60/12-13
- ipari tulajdon védelmével kapcsolatos szabadalmi, védjegy és mintaoltalom 4/68, 61/22
- iparosok és kereskedők vásárokon, piacokon és búcsúkon folytatott árusítása 16/45
- kéményseprő iparra vonatkozó rendelkezés 16/33, 23/17, 59/42
- közegészségügyi szempontból nélkülözhetetlen gyógyszerek előállítására 28/59
- köztámogatásban részesülő társaságok, szervezetek állami ellenőrzése 21/12
- mezőgazdasági ipari üzemek terve 13/60
- munka- és bérfegyelemről szóló javaslat 31/50
- nyilvános számadásra kötelezett vállalatok igazgatóira, felügyelőbizottsági tagjaira vonatkozó rendelet felfüggesztése 21/56
- Országos Munkabérmegállapító Bizottság - *Gazdaságpolitika*
- tárcaközi bizottság a vasúti járművek gyártása, javítása érdekében 10/57
- széngazdálkodási kormánybiztosról szóló rendelet hatályon kívül helyezése 37/47
- vadásztölténygyártás hitele 34/52

Iparügyi Minisztérium

- államtitkár kinevezése, fegyelmi ügye 26/10, 27/2, 28/2, 42/3, 60/14
- épülete, lakóházai 1/14, 11/69-70, 12/53, 18/36-37, 18/40, 29/58
- fegyverek, lőszerke előállításáról, bejelentéséről szóló rendelet módosítása 40/38
- gyáripari termékek, szolgáltatások árára vonatkozó rendelet hatályon kívül helyezése 44/26

iparoktatás - *Vallás- és Közoktatási, tudományos ügyek*

- jóvátételi cikkek készítése, szállítások hitele 29/59, 37/52
- miniszter által más miniszter helyettesítése 24/42, 63/56
- miniszter hatáskörének megosztása a közellátásügyi miniszterrel az iparcikkek forgalmának szabályozását illetően 34/18
- miniszter helyettesítése külföldi útja idején 11/78
- miniszteri osztályfőnök kinevezése, megbízatása 23/12, 31/52, 37/48
- miniszteri tanácsosi és más cím adományozása, jóvátétele 26/72, 49/17, 57/37, 59/43, 60/15, 61/23

Napirendi pontok tárgymutatója

- személyi ügyek 4/64-66, 8/57, 10/79, 11/68, 23/18, 29/61, 37/70, 40/35, 48/75, 49/16, 63/36, 63/38-42
- szervezetének, hatáskörének változása 26/71, 48/38
- szovjet-magyar áruszállítási egyezményben foglalt kötelezettség teljesítésének elmaradása 12/54
- tisztviselők kiküldése ércek, gépi berendezések beszerzése, tapasztalatcsere céljából Ausztriába, Csehszlovákiába, Németországba, Romániába, illetve Svájcba 29/60, 31/52, 37/48, 40/33-34, 63/35
- üzemi bizottsági tanfolyam szervezése 12/52

Országos Iparoktatási Tanács - Vallás- és egyházi oktatás, tudományos ügyek

- Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet
- igazgatójának jóvá tétele 16/46

Jóvá tétele - Allamigazgatás központja, kormány, Miniszterelnökség

Katonaság - Honvédelem

Kereskedelmi és szövetkezeti ügyek

Belkereskedelem

- Amerikából behozott áruk szétosztása 44/53, 56/4, 57/22
- áru- és anyagkészletek felhasználásának, forgalmának szabályozása 37/8
- Belkereskedelmi Igazgatóság felállítása 4/69, 26/53, 58/30
- kereskedelmi cégjegyzékből hivatalból törölt kereskedelmi társaságok jogviszonya 49/27
- kereskedelmi iparigazolványok, engedélyek 65/24
- kereskedelmi társaságok közgyűléstartási tilalmának feloldása 18/70, 23/29
- kereskedelmi vállalatokhoz kormány megbízottak kiküldése, ellenőrzésük 16/43, 21/34, 51/10
- köztámogatásban részesült társaságok, szervek állami ellenőrzése 21/12
- Magyar Központi Mértékügyi Intézet ellátása, személyi ügyei 12/56, 18/41
- mezőgazdasági és ipari árucseré kiadása 1/22
- Nostra Általános Áru Közraktárak és Kereskedelmi Rt. kölcsöne 29/52
- piacok, vásárok, búcsúk árusainak hatósági engedélye 16/45
- takarmányban szegény vidékek állatállományának felvásárlása 56/8
- üzlethelyiségek bérbe és albérletbe adása 12/77, 13/77

Napirendi pontok tárgymutatója

- szabadpályán működő kereskedők igazolása 8/59
- Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium
 - államtitkárai 28/2, 28/82, 30/4, 58/35
 - békeelőkészítéssel kapcsolatos hitele 49/18
 - berendezése (írógép, tehergépkocsi) 5/69, 13/65, 40/39
 - épülete 1/15, 12/55, 13/64, 26/26
 - hitele a MOGÜRT magánkézben lévő részvényeinek megvásárlására 66/38
 - miniszter külföldi távolléte, helyettesítése 24/42, 30/1, 55/48, 60/16
 - szakoktatási ügyei - *Vallás- és közoktatási, tudományos ügyek*
 - személyi ügyek 4/70-71, 4/73, 4/75-76, 4/78-83, 4/85-86, 5/66-67, 38/46-48, 44/34, 49/20, 57/40
 - szövetkezeti szervezeti egységének létrehozása 8/61, 49/20, 55/40
 - ügykörének elhatárolása a Közlekedésügyi Minisztériumtól 10/55
- Külkereskedelem
 - általános külkereskedelmi vonatkozású intézkedések
 - behozatali díj szedésének elrendelése 64/44
 - bőrök behozatala 32/32, 56/3, 57/22
 - élelmiszer kivitelének megtiltása 34/1
 - külföldön vásárolt olaj és zsír behozatala az amerikai követség segítségével 36/3, 39/10
 - Külforgalmi Rt. létrehozása, vámhitele 44/53, 59/30
 - külkereskedelem és a jóvátételi export-import tevékenység szétválasztása 21/5
 - Külkereskedelmi Árkiegyenlítő alap részére előleg biztosítása 61/15
 - külkereskedelmi kiküldöttek előzetes útbaigazítása 5/64
 - külkereskedelmi szervek és külképviseletek együttműködésének elősegítése 65/23
 - olajexport és cementexport biztosítási keretének megállapítása 51/62
 - stabilizáció előtt kötött nemzetközi szállítmányozási szerződések felmondása 59/9
 - tavaszi búzavetőmag beszerzése 65/36
 - West-Orient Nemzetközi Kereskedelmi Kft. munkája 42/19, 44/58, 48/24
 - egyes országokkal kialakult külkereskedelmi kapcsolat - *Külgyek*
 - Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság
 - bukaresti kirendeltségének berendezése 8/65

Napirendi pontok tárgymutatója

- épületének tatarozása, berendezése 18/42
- gépkocsivásárlási hitele 57/39
- munkatársának kiküldése Triesztbe 24/39
- Pozsonyban maradt bútorzatának hazaszállítása 8/65
- Prágai kirendeltségének szervezése 11/72
- személyzete 4/72, 4/74, 4/77, 4/84
- Országos Idegenforgalmi Tanács 65/22
 - idegenforgalmi tárgyalások Párizsban, Zürichben 58/34
 - nemzetközi idegenforgalmi értekezleten kiküldöttjének részvétele 55/50

Szövetkezeti ügyek

- Földműves, illetve mezőgazdasági szövetkezetek
 - Földművesszövetkezetek Országos Központja 23/51, 46/6, 46/8
 - Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ 4/4, 5/70, 6/72, 8/60, 28/34, 46/8, 55/10, 59/3, 63/22, 64/46, 65/11
 - Mezőgazdasági Termelők Egyesült Szövetkezete 41/63, 58/21
 - Újgazdák egyes szövetkezeteinek feloszlata 64/32
- Hitelszövetkezetek
 - Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet 5/57
 - Országos Földhitelintézet 11/63
 - Országos Központi Hitelszövetkezet 5/53, 11/63, 26/68, 32/16
 - Ipari szövetkezetek
 - Egységes Munkás-Paraszt Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet 6/69, 41/29
 - Elektromos Gépipari Szövetkezet 37/26
 - Iparosok Országos Központi Szövetkezete 34/30
 - Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezet 12/27, 38/23
- Kereskedelmi, fogyasztási szövetkezetek
 - Egységes Munkás-Paraszt Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet 6/69, 41/29
 - Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja 4/4, 5/70, 6/72, 8/60, 46/8, 63/22, 64/46, 65/11
 - Futura, Magyar Szövetkezeti Központok Áruforgalmi Rt. 12/30, 23/35, 38/27
 - „Hangya” Szövetkezet 29/7, 59/3
 - „Kollektíva” Gazdasági és Jóléti Szövetkezet 46/7
 - Magyar Szőlősgazdák Országos Borértékesítő Szövetkezete 6/66, 28/77
 - Országos Barátság Ruházati Szövetkezet 37/69

Napirendi pontok tárgymutatója

- Szövetkezetek hitele, kölcsöne 5/57, 6/66, 11/63, 12/27, 12/30, 16/34, 23/35, 28/77, 34/34, 37/19, 37/26, 38/23, 38/27, 41/63, 46/6-8, 48/25, 63/25
 - Szövetkezetek létszámcsökkentése, B-listázása 44/16, 59/3
 - Szövetkezeti központok hatáskörének megállapítása 6/72, 8/60
 - Szövetkezeti törvény előkészítése 23/20, 29/76, 37/49, 41/41, 44/30, 52/54
 - Kitelepítés - *Lakosságcsere, áttelepítés, kitelepítés*
- Kitüntetés - *Allamfő*, köztársasági elnök

Közellátás

- Általános helyzete, a szükséglet biztosítása 8/24, 60/45, 66/1, 66/29
- Begyűjtés, beszolgáltatás, felvásárlás
 - beszolgáltatást akadályozó körülmények 44/43
 - bírálata a sajtóban 32/44
 - borbeszolgáltatás eltörlése 50/6
 - burgonya 8/21
 - gabona 31/36, 34/32, 48/62, 51/37
 - hitele 5/19, 8/20-21, 10/55, 11/26, 12/12, 18/91, 38/82, 48/59
 - költségei (szállítás, őrlés, munkadíj) 11/29, 13/27-28
 - mezőgazdasági és ipari árucseré 1/22
 - sertés, szarvasmarha 5/21, 13/26, 23/58, 49/47, 51/37
 - tej és tejtermék 6/35, 48/58, 48/64
 - - termény 5/19, 10/55, 11/26, 12/12, 23/58, 48/59, 49/47, 51/37
 - tojás 8/20, 18/91
 - olajosmagvak 28/32
 - önellátók élelmiszerfeleslegei 8/19
 - pártok felszólítása a beszolgáltatás segítésére 41/65
 - részes munkavállalók beszolgáltatási kötelezettsége 40/74
- Élelmiszer-ellátás
 - bányászok 1/12, 35/1, 66/9
 - munkások 34/1, 37/1
 - Budapest 10/53, 52/26, 52/28, 65/37
 - Fővárosi Gabona Hivatal hitele 23/34, 37/87
 - burgonya ellátás 66/9
 - intézményi, minisztériumi beszerzési csoportok 4/36, 9/9, 10/29, 10/32, 13/32, 18/9
 - kenyér árkülönbözetének kiegyenlítése 4/144, 9/7
 - árának adójeggyel fizetése 35/10
 - új kenyér bemutatása 61/64
 - külföldről vásárolt zsír, olaj 36/3, 39/10, 66/46

Napirendi pontok tárgymutatója

- só-ellátás 49/45, 53/3, 66/28
- Szövetséges Ellenőrző Bizottság ellátása 49/52
- városok hiányos ellátása 48/63
- Vörös Hadsereg ellátása – Állami szuverenitás korlátai, az ország nagyhatalmi ellenőrzése
- Iparcikk-, ruha-, lábbeli-ellátás
 - árucserre akció hitele 1/22, 6/36, 8/22, 12/13, 40/73
 - bőrárú, lábbeli forgalmának szabályozása 5/65
 - cigaretta árának megtérítése 12/14
 - gyufa kiosztása családoknak 13/42
 - iparcikkek forgalmának szabályozása 34/18
 - lábbeli-ellátás 1/3, 1/21, 1/23, 5/98, 6/49, 12/81-82, 16/8, 16/17, 18/41, 26/59
 - ruha akció 23/57, 29/27
 - textilárú eltűnésével kapcsolatos intézkedés 61/66, 66/9
- Jóváátétel – Állami szuverenitás korlátai, az ország nagyhatalmi ellenőrzése
- Közellátásügyi Minisztérium
 - államtitkára 27/2
 - békeelőkészítéssel kapcsolatos tanulmány írása 31/18
 - épülete 10/52
 - gépkocsi ügyei 5/20, 9/9, 23/37
 - hitele 5/19, 10/55, 11/26, 12/12, 37/86, 51/33, 51/38 60/45
 - igazgatási előírások 12/11, 34/7
 - gazdasági rendészeti feladatok terén együttműködés a rendőrséggel 52/29
 - kihágási ügyekben eljáró hatóságok hatásköre 11/30, 12/9
 - közellátási kormánybiztosok (megyei, városi) főispánok felmentése, kinevezése 34/7, 51/5,
 - közreműködése a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ és a Hanga Szövetkezet B-listázásának végrehajtásánál 59/3
- Nemzetközi kapcsolatai
 - amerikai tehergépkocsik, zsír és olaj beszerzése 5/20
 - JOINT-től vásárlás 23/37
 - londoni ínségbizottságban részvétel 13/39
 - Nemzetek Szövetsége Közellátási és Mezőgazdasági Szervezetének Koppenhágai Kongresszusa 41/27, 48/60, 50/8
 - tisztviselőinek vásárlási célú kiküldetése Angliába, Csehszlovákiába, Svédországba, Triesztbe 44/44, 49/42, 51/34
 - UNRRA ügyek kézbentartása 34/53, 37/88, 49/42
 - személyi ügyek 4/142, 5/18, 31/20, 40/3, 49/43, 52/27, 59/11-14

Napirendi pontok tárgymutatója

- Közellátásügyi szervek, intézkedések
 - Burgonyahivatal megszüntetése 31/20
 - Hús- és Zsiradékivatalhoz kinevezések 41/74
 - malmok ellenőrzése 12/10, 41/2, 63/59, 65/35
 - őrlési díjak 16/62, 18/90
 - olajütők ellenőrzése 29/26
 - Terményhivatal ellátmánya, megszüntetése 8/23, 31/20
 - Élelmezési Jegyközpont személyi ügyei 59/25

Közlekedés, szállítás, hírközlés

- Gépkocsi közlekedés
 - gépkocsik behozatalának korlátozása 11/58
 - vámentessége 12/16
 - elhagyott gépkocsik összegyűjtése 31/29
 - ideiglenes igénybevétele 38/74
 - gépkocsik közúti adójának megszüntetése 16/10
 - kezelésével foglalkozó intézmények, osztályok hitele 12/17
 - gépkocsik vásárlása, üzembentartása tárcák, miniszterek, főispánok és intézetek részére 1/6, 6/5, 6/54, 8/38, 8/74, 11/12, 11/42, 12/63, 12/78, 13/5, 13/65, 16/3, 16/25, 18/3, 19/13, 23/37, 23/40, 23/46, 23/48, 28/10, 31/35, 32/9, 32/26, 37/81, 37/89, 38/12, 38/37, 40/4, 40/39, 40/70, 40/79, 41/6, 57/39, 59/59, 63/71
 - egyes gépkocsizó vállalatok ügyei
 - IBUSZ államkölcsöne 6/48
 - MÁVAUT rekonstrukciós hitele 16/12, 18/101
 - Magyar Országos Gépkocsizem Rt. létesítése 6/50, 31/29
 - tehergépjárművek és vontatók közúti forgalmának szabályozása 48/64
 - üzemanyaga 6/40, 16/10
 - vállalatok baleseti járadékosainak ellátása 12/75, 23/44, 32/7
- Hajózás
 - amerikai területen lévő hajók felszerelési tárgyainak megőrzése 40/24
 - egyes hajózási vállalatok ügyei
 - Adria Tengerhajózási Rt. nyugdíjasainak járadéka 52/38
 - Balatoni Hajózási Rt. hitele 6/38, 37/85
 - Duna Tengerhajózási Rt. „Tisza” hajójának üzembehelyezése 13/30, 26/58, 37/83
 - Első Dunagőzhajózási Társaság kölcsöne 1/23, 5/31, 10/60, 37/80, 63/77

Napirendi pontok tárgymutatója

- Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. hitele 29/32, 31/27, 37/84, 52/31, 58/59
- Magyar Nemzeti Szabadkikötő és Tengerhajózási Vállalat hitele, kinevezés beszerzése 4/18, 8/28, 21/72, 28/41, 29/31, 37/82, 38/81
- Magyar-Szovjet Hajózási Rt. alakulása 12/60, 14/1, 20/1, 28/40, 37/80
- vállalatok baleseti járadékosainak járadéka 12/75, 23/44, 32/7
- Ferenc Csatorna Rt. kölcsöne 10/61, 12/18, 16/16, 18/99, 32/8, 57/1
- hajók építése 28/39
- hajógyár építésével, a „Komárom” hajó kiemelésével kapcsolatos kiküldetés Ausztriába, Németországba 34/21, 40/34, 63/32
- Németországba hurcolt hajók személyzetének szolgálatba állítása 28/79
- úszódaruk vásárlása 11/43
- Hajózási Tárcaközi Bizottság 31/27, 37/84
- közületi vízijárművek benzinfogyasztásának szabályozása 63/68
- **Hidak**
 - budapesti hidak újjáépítése, roncskiemelése 5/25-26, 11/36, 11/38, 16/14, 18/95-96, 23/38, 59/43
 - híd és komp vámszedési engedély okiratok kihirdetése 8/29
 - Kossuth híd felavatásának költsége 6/39
 - medvei Duna-híd építése és felavatása 5/16, 16/15, 18/94, 28/42
 - mérnökök előléptetése, özvegyek ellátása 4/16-17, 46/18, 48/76
 - vidéki felrobbantott hidak roncskiemelése és újjáépítése 5/27, 11/33, 11/35, 16/13, 18/97, 23/39, 63/96
 - Vörös Hadsereg által kért dunántúli hidak újjáépítése 5/28, 11/37, 18/98
- **Közlekedésügyi Minisztérium**
 - államtitkára 28/2
 - épületének helyreállítása 26/57
- **Hatásköre, feladatai, szervezeti kérdései**
 - békekötéssel kapcsolatos munkái 28/43
 - gépjármű igazgatási feladatainak hitele 12/17
 - hídépítési osztályának hitele 51/45, 55/18
 - külföldi kiküldetések (Jugoszláviába, Franciaországba, Olaszországba, Romániába, Svájcba, Triesztbe) 16/18, 18/107, 44/48, 49/35, 55/12, 63/71
 - Külföldre Hurcolt Magyar Nemzeti Vagyon Kormánybiztosságától feladatok átvétele 6/53
 - MOGÜRT magánkézben volt részvényeinek megvásárlása 66/38
 - nyári időszámítás megszüntetése 55/12
 - vegyes (ismeretlen tárgyú) előterjesztése 26/62

Napirendi pontok tárgymutatója

- személyi ügyek
 - kinevezések, jóvátételek, nyugdíjazások 4/12-13, 4/15, 4/20-21, 5/23, 12/17, 21/75, 46/12-13, 58/61, 66/39
 - osztályvezetők, főmérnökök megbízása, kinevezése 60/43, 63/70, 63/78

Közutak

- Államépítészeti Hivatal
 - címadományozás, kinevezések 4/14, 29/34
 - épületének helyreállítása 6/44
 - hómarógép beszerzése Svájcból 40/76
 - közigazgatásáért a közigazgatási bizottságnak és a törvényhatóság első tisztviselőjének járó összegek meghatározása 64/38
 - munkatársainak ellátása 13/32, 16/17, 26/59
 - törvényhatósági közúti alapok kiadásai 6/47, 6/49, 18/100, 28/79
 - törvényhatósági utakkal kapcsolatos közigazgatási hatáskör megállapítása 26/56
 - utak karbantartásának hitele 37/79, 46/14, 49/33, 55/18
 - vasúti útátjárókkal kapcsolatos kérdések szabályozása 51/39

Légi közlekedés

- amerikai kérés Budapesten áthaladó légi út ügyében 8/34
- holland-magyar légiforgalom helyreállítása 55/23
- kiküldetés az Angliában tartott légbiztonsági értekezletre 5/24
- Magyar-Szovjet Polgári Légiforgalmi Társaság alapítása 10/8, 12/60, 14/1, 41/66, 44/1, 46/17, 57/2

Posta, hírközlés

- emlékbélyeg kiadása az első magyar bélyeg forgalombahozása, illetve az Országos Parasztnapok alkalmából 23/43, 60/41
- gépkocsi beszerzése 23/40
- munkatársak státusának, illetményének és nyugdíjazásának rendezése 12/15, 40/25
- ruha, tüzelő ellátása 10/63, 23/39
- Műszaki fejlesztése
 - berendezésének és a lakihegyi antennának az újjáépítése 11/32
 - rövidhullámú műsorszóró berendezés megrendelése 18/102
 - távíró és távbeszélő újjáépítése 16/11, 28/103-104
 - újjáépítési feladatok 16/11
- nemzetközi kapcsolatok
 - angliai kiküldetés radar és rádióműszaki bemutatón való részvétel céljából 51/46, 52/32
 - angol ajánlat híradástechnikai berendezések szállítására 65/38

Napirendi pontok tárgymutatója

- Belgrádban gyorsforgalmú távbeszélő hálózatról tartott tanácskozáson való részvétel 52/30
- Brüsszelben a Rádióműsorszóró Nemzetközi Szervezet ülésén való részvétel 34/22, 64/40
- Montreuxban és Párizsban a Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottság ülésein való részvétel 31/9, 59/17
- Postafőigazgató illetve igazgatók kinevezése 16/19, 18/105, 23/41
- Postatávíró, távbeszélő hitele 34/24–25, 46/15
- Személyi ügyek (jóvátétel, kegydíj) 6/15, 10/62, 10/64, 11/40–41, 12/21, 16/20, 16/22–23, 18/106, 23/42, 34/22, 38/79–80, 40/78, 41/71–72, 44/47, 46/3, 48/67–68, 49/36–37, 51/43–44, 51/46, 52/30, 52/32, 55/15–17, 59/12–13, 63/72–73, 64/42, 65/40

Vasutak

- Győr-Sopron-Ebernfurti Vasút
 - dolgozónak ellátása 1/23
 - újjáépítési hitele 24/54, 38/72
 - üzembköltsége, szovjet katonák szállítása 1/23, 11/33, 26/40
- Magyar Államvasutak
 - feladatai, hatásköre, működésével kapcsolatos rendelkezések
 - Államvasutak Szociális és Kulturális Segélyalapja – *Társadalmi szervezetek, egyesületek, pártok*
 - baleseti járadékosainak járadéka 12/75, 23/44, 32/7, 55/11
 - fuvardíj kedvezmények 10/2, 29/28
 - fuvarköltségekről és kártérítésről szóló rendelet módosítása 10/59, 21/73, 34/26, 37/78, 64/36
 - fuvarozás biztonsága 1/24
 - illetmények és nyugellátások rendezése 12/15
 - költségei 16/12, 34/20, 40/77, 41/68
 - létszámcsökkentéssel kapcsolatos kedvezménye 32/10, 48/69, 63/18
 - nyári időszámítás bevezetése, a menetrenddel kapcsolatban 11/39, 55/12
 - szerződéses alkalmazottainak felmondási ideje 60/40
 - útátjárókkal kapcsolatos kérdések szabályozása 51/39
 - üzletszabályzat módosítása 40/75
 - főiskolája – *Vallás- és közoktatás, tudományos ügyek*
- Nemzetközi kapcsolatai
 - Ausztriával 49/34
 - Belgiumban a Nemzetközi Vasúti Szövetség ülésén részvétel 49/38, 51/41
 - Csehszlovákiával 8/27, 38/73, 48/65, 49/34, 57/4

Napirendi pontok tárgymutatója

- Franciaországban expresszvonat-értekezleten részvétel 29/33, 57/5, 64/39
- Jugoszláviával 13/29, 16/18, 49/34, 58/60, 59/15, 61/54, 66/37
- Olaszországgal 59/44, 63/71
- Romániával 49/34, 51/40, 58/62, 65/39
- Svájjal 26/61, 38/75, 55/14, 55/17, 57/7, 63/71, 66/36
- Szovjetunióval vasúti egyezmény létesítése, szovjet katonák szállítása 23/8, 26/60, 65/41
- útszámlák kiegyenlítése 44/45, 41/69
- Személyzeti ügyei
 - jutalmazás 6/41, 13/30
 - kártalanítás 4/11, 6/40, 16/21, 38/76, 44/46, 51/42, 57/6
 - kegydíjban részesítés 6/42-43, 12/20, 24/55, 59/11
 - kinevezések 33/3, 60/42, 64/41
 - nyugdíjazás 18/108
 - rehabilitálás 24/56
 - szerződéses alkalmazottak felmondása 60/40, 64/37
 - Szociális és Kulturális Segélyalap hitele 21/74
- Vasúti járművek gyártásának és javításának meggyorsítása
 - nyári időszámítás bevezetése - a menetrenddel kapcsolatban 11/39, 55/12

Külgügyek

Békeelőkészítés

- béke delegáció összetétele 31/33, 38/88, 39/7, 40/23, 49/8
- békeelőkészítő bizottság alakítása 20/4
- gazdasági delegáció vezetője 8/1, 9/6, 10/26, 11/47, 12/58, 30/7
- hitele 10/12-13, 10/18, 12/50, 28/43, 31/18, 31/54, 34/40, 38/3, 49/10, 49/18
- kiküldetések Párizsba 31/32, 52/3, 58/63, 59/22
- külpolitikai helyzet ismertetése a békeelőkészítés kapcsán 20/2
- magyar álláspont megvitatása 33/5, 44/19, 45/1
- magyar gazdasági, területi és kisebbségvédelmi igények 38/86-87
- miniszterelnök és miniszterek tájékoztatója párizsi tárgyalásaikról 53/1, 57/64, 61/1, 62/2
- kormánydelegáció moszkvai és nyugati tárgyalásai 17/2, 19, 36/1
- szakterületek, tárcák béketárgyalásokkal kapcsolatos javaslatai
 - gazdasági békeprogram 38/86
 - kereskedelem- és szövetkezetügyi anyagok 47/18
 - közlekedésügyi kérdések összeállítása 28/43

Napirendi pontok tárgymutatója

- mezőgazdaságról, földbirtokreformról készített jelentések 49/10, 51/7
- vallás- és közoktatásüggyel kapcsolatos jelentés 31/54
- Fegyverszüneti Egyezmény végrehajtása 21/1, 64/33
- Kapcsolatok az egyes országokkal
 - Amerikai Egyesült Államok
 - amerikai megszállási zónába került elhurcolt magyar javak visszaszolgáltatása 4/5, 10/28, 40/24, 49/30
 - bányák államosításával kapcsolatos amerikai jegyzékre adott magyar válasz, mentesítések 10/25, 23/2
 - budapesti képviselője 21/2, 48/14
 - egyes magyar személyek amerikai utazása 49/7, 63/15
 - kormánydelegáció washingtoni tárgyalása 30/5, 31/73, 36/1
 - légitörekedéssel kapcsolatos amerikai igényre adott magyar válasz 8/34
 - Magyarországon elesett amerikai katonák eltemetése 38/85
 - Magyarországról készített kisfilm amerikai terjesztése 21/28
 - New York-i főkonzulátus szervezése 41/24
 - tíz, illetve tizenötmillió dolláros kölcsön nyújtása, biztosítása 6/1, 9/2, 10/24, 44/54, 48/29, 52/40
 - vásárlások az Egyesült Államoktól 5/50, 36/3, 39/10, 42/21, 44/54, 48/29, 52/13, 52/40, 52/41, 56/4, 57/22, 63/44
 - Anglia
 - angol posta ajánlata híradótechnikai berendezések szállítására 65/38
 - átutalási megállapodás 6/62, 8/43, 42/13
 - budapesti képviselője ügyei 21/2
 - fegyverszüneti egyezmény értelmezését illető véleménykülönbség a magyar állam és az angol hitelezők között, a Magyar Nemzeti Bank állásfoglalása 28/19
 - idegenforgalmi, igazságügyi, kereskedelmi, közellátásügyi, postai kiküldöttek angol vásárlásai, részvételük értekezleteken 48/51, 51/34, 51/46, 52/32, 55/50, 59/45
 - kormányküldöttség tárgyalása Londonban 36/1
 - londoni ínségbizottságban való részvétel lemondása 13/39
 - londoni követségi tisztviselő kinevezése 21/24
 - Magyar Köztársaság angol nyelvű megnevezése 6/52
 - szociáldemokrata vezető londoni látogatása 10/4
 - Új Magyarország kiadványainak angol kiadása 40/11
 - Ausztria
 - bécsi őszi vásárán való részvétel 55/48, 58/9, 58/26, 58/28

Napirendi pontok tárgymutatója

- Creditanstalt Bankverein budapesti fiókjának a Szovjetunióknak való átadása elleni tiltakozás 65/18
- iparügyi, földművelésügyi, kereskedelmi és pénzügyi tisztviselők árubeszerzési kiküldése Bécsbe 18/33, 21/43, 29/30, 40/33, 66/50
- „Komárom” nevű Ausztriában elsüllyedt kotróhajó kiemelése 63/32
- magyar nemzeti javak visszaszerzésére bizottságok utazása Ausztriába 52/45, 66/48, 66/61
- mezőgazdasági kártevők elleni védekezés tanulmányozása 64/12
- tapasztalatcsere új hajógyár építésével kapcsolatban 40/34
- vasúti forgalomról tartott értekezleten való részvétel 49/34, 61/58
- Belgium
 - Belgiumba szerződött magyar bányászok hazahozatala 40/55
 - brüsszeli cég által 1944-ben szállított mezőgazdasági szerszámok árának elszámolása 41/32
 - diplomáciai kapcsolat felvételének előkészítése 21/29
 - postai, vasúti kiküldöttek részvétele Belgiumban tartott nemzetközi értekezleteken 34/22, 49/38, 51/41, 64/40
- Bulgária
 - gazdasági tájékoztatósi célú kiküldetések 16/40, 21/44, 58/18, 60/16
- Csehszlovákia
 - árucsereforgalom, kereskedelem 11/72, 17/3, 29/60, 31/1, 31/5, 31/52, 37/48, 37/50–51, 63/10
 - árucsereforgalmi egyezmény 44/32
 - budapesti csehszlovák misszió által nemzeti ünnepük alkalmából rendezett fogadáson való részvétel 63/12
 - földmérési kataszteri anyagok kicserélése 28/15
 - Budapestre érkezett csehszlovák kormánydelegáció fogadása 5/17, 6/54, 13/34
 - Csehszlovák igény öt magyar községre 45/1, 53/1, 57/61, 59/5
 - jóvátétel - *Államigazgatás Központja, kormány, Miniszterelnökség*
 - lakosságcsere - *Lakosságcsere, áttelepítés, kitelepítés*
 - vasúti tárgyalásokon való részvétel 38/73, 44/44, 48/65, 57/4
- Dánia
 - földművelésügyi, kereskedelmi, közellátásügyi tisztviselők kiküldése a Dániában tartott — részben nemzetközi — tanácskozásokra 16/39, 16/44, 24/59, 41/27, 48/60, 50/8
 - kereskedelmi és fizetési megállapodás kötése 49/19
 - segélyek küldése 13/14, 21/8

Napirendi pontok tárgymutatója

- Franciaország
 - budapesti francia képviselő illetve követ 10/23, 16/28, 21/25, 24/57, 32/4, 40/22, 41/28, 51/8
 - budapesti követség épülete 34/13, 37/3, 38/10, 40/22, 41/28, 48/8, 51/8
 - elhurcolt javak kölcsönös visszaszolgáltatása 28/85
 - európai ellenállásról készített párizsi kiállításon való részvétel 50/4, 65/46
 - hadifoglyok hazaszállítása 28/85
 - kormányküldöttség párizsi tartózkodása 36/1
 - küldöttségek kiutazása konferenciákon való részvétel céljából (földművelésügyi) 34/36, 49/12, 56/6, (közlekedésügyi) 29/33, 31/9, 44/48, 57/5, 58/34, 64/39, (mérnöki) 29/30, 48/10, 51/48, (népjóléti) 18/87, (pénzügyi) 32/20
 - külkereskedelmi kapcsolat, kirendeltség létesítése 8/66, 37/42-43, 40/41
 - Magyar Köztársaság francia nyelvű megnevezése 6/52
 - párizsi magyar követség létesítése 5/43, 10/20, 10/22, 11/44, 16/27, 21/16, 26/20
 - régebbi magyar követség felszámolása 10/20
- Fülöp-szigeteki Köztársaság
 - elismerése 61/62
- Hollandia
 - diplomáciai kapcsolat felvétele 21/29, 61/60
 - külkereskedelmi kapcsolatok újrafelvétele 32/33
- Jugoszlávia
 - árucsereforgalmi megállapodás 51/66, 58/24
 - diplomáciai kapcsolat felvétele 61/61
 - jóvátétel - *Államigazgatás központja, kormány, Miniszterelnökség*
 - kiküldetések postai, vasúti értekezletekre 16/18, 49/34, 52/30, 58/60, 59/15, 61/57, 66/37
 - lakosságcsere terve 50/2
 - szerbek Budapesti Népi Tanácsa által kinevezett jugoszláviai ügyvivő 17/4
- Kanada
 - részvétel a Montreálban ülésező Nemzetközi Munkaügyi Értekezleten 40/20, 41/26
- Lengyelország
 - árucsereforgalmi megállapodás, kereskedelmi kapcsolat 21/27, 44/29
 - diplomáciai kapcsolat felvétele 8/33, 37/15, 40/18

Napirendi pontok tárgymutatója

- kormányküldöttség utazása Lengyelországba 6/74
- második világháború alatti lengyel menekültek és Magyarországon tanuló diákok támogatása 21/31, 33/6
- Luxemburg
 - igazságügyminiszter meghívása a Labdarúgó Szövetség által 40/59
- Németország
 - iparügyi tárca részéről való kiküldetés hajógyárépítési tapasztalatcsere céljából 40/34
 - magyarországi németek kitelepítése - Lakosságcsere, áttelepítés, kitelepítés
 - magyarországi német vagyon zár alá vétele a Szovjetunióknak való átadása - Lakosságcsere, áttelepítés, kitelepítés
 - Németországba került magyar vagyon Németország és Ausztria közötti szétosztásának megakadályozása, visszaszolgáltatása 40/24, 58/20, 66/61
 - nemzetgyűlési képviselő kiküldetése Strassburgba a Documentation Sociale Catholique kongresszusára 41/58
- Norvégia
 - fizetési és kereskedelmi egyezmény előkészítése és megkötése 26/24, 55/49
- Olaszország
 - árucsereforgalmi megállapodás, kereskedelmi kapcsolatok 17/1, 18/107, 24/39, 34/53, 46/35, 49/52, 51/67, 58/32, 60/39, 60/46, 63/71, 66/12
 - diplomáciai kapcsolat felvétele 28/49
 - földművelésügyi és közlekedésügyi (vasúti) kiküldetés 28/78, 59/44, 63/71
 - kulturális kapcsolatok létesítése 41/45, 41/51, 44/34
 - repatriációs bizottság kiküldetése 21/29
- Palesztina
 - zsidók kivándorlásának korlátozása 63/1
- Románia
 - árucsereforgalmi megállapodás, kereskedelmi kapcsolatok 4/87, 5/63, 8/65, 13/59, 24/37, 26/23, 58/33, 64/21, 65/21
 - filmes bizottság meghívása Romániába 4/115
 - iparügyi, földművelésügyi, közlekedésügyi, népjóléti, pénzügyi küldöttségek Romániában 13/59, 20/3, 23/9, 37/42, 49/34, 51/40, 63/35, 65/39
 - gyermekek romániai üdültetése 26/50, 29/25
 - kulturális kapcsolatok 4/115, 11/6, 13/2, 46/23

Napirendi pontok tárgymutatója

- menekültek, főleg zsidók, fogadása 63/1
- nemesfém követelés Romániával szemben 13/63
- népjóléti miniszter romániai utazása 11/25
- petrozsényi bánya részvényeinek átadása a Szovjetuniónak 55/22
- Romániai Magyar Javak Bizottságának létesítése 55/6
- Romániai Ellenséges Javakat Kezelő és Felügyelő Pénztár (CASBI) által kezelt magyar javak 17/5, 25/a) mell.
- Spanyolország
 - köztársasági kormány létesítése Franciaországban 41/23
 - ügyvivő megbízása 58/8
- Svájc
 - árucsereforgalmi és fizetési egyezmény kötése, kereskedelmi kapcsolatok 4/40, 12/2, 22/4, 24/38, 26/1, 29/60, 32/20, 34/41, 37/51, 40/40-41, 40/63, 40/76, 41/20, 65/23
 - diplomáciai kapcsolat létesítése 26/1, 37/15
 - egyetemi tanár tanulmányútja 38/34
 - földművelésügyi kiküldetés 49/13-14, 51/56, 53/2, 64/12
 - idegenforgalmi tárgyaláson való részvétel 58/34
 - közlekedési, vasúti kiküldetések 38/75, 55/14, 55/17, 57/7, 63/71, 64/39, 66/30
 - külügyi tisztviselő részvétele Genfben az UNRRA konferenciáján 40/21
 - népjóléti, egészségügyi kiküldetés 41/30, 42/20, 48/43
- Svédország
 - diplomáciai kapcsolat helyreállítása 13/35, 16/24, 24/58
 - háború alatti magyar érdekek védelmének költségei 49/9
 - kereskedelmi és fizetési megállapodás, kereskedelmi kapcsolatok 16/39, 16/44, 24/59, 40/41, 49/19, 51/34
 - kulturális kapcsolatok kiépítése 10/45, 26/44
 - segélyküldemények fogadása 21/8
- Szovjetunió
 - diplomáciai kapcsolat
 - moszkvai követség megszervezése 8/32, 28/47, 66/33
 - budapesti szovjet képviselő elhelyezése 21/2, 48/1
 - négy városban szovjet konzulátus létesítése 59/2
 - emlékirat, kitüntetés átadása Magyarországon tartózkodó szovjet polgári és katonai személyiségeknek 11/79
 - árucsereregyműben vállalt kötelezettség teljesítése 6/6, 8/63, 12/54, 13/66, 14/1, 44/17, 46/36, 51/68

Napirendi pontok tárgymutatója

- Gazdasági kapcsolatok
 - 1940. évi szovjet–magyar áruforgalmi és fizetési egyezmény felszámolása 58/31
 - GOSZBANK részére 1 millió forintos számla nyitása a Magyar Nemzeti Banknál 57/65
 - szovjet exporttal kapcsolatos előleg 46/7, 46/37, 59/29
 - szovjet tulajdonba került bányák mentesítése az államosítás alól 23/2
 - szovjet valuta kezelésével kapcsolatos észrevétel 57/66
 - jóvátétel – *Államigazgatás központja, kormány, Miniszterelnökség*
 - kigazdapárti képviselők szovjetellenes kijelentései 60/1
 - kormánydelegáció moszkvai tárgyalása 17/2, 19, 29/35
 - közös vállalatok létesítése 6/6, 7/2, 12/60
 - bauxit-alumínium vállalat (MASZOBAL) 12/60, 17/5, 28/60, 38/43, 41/35, 44/28, 44/51, 57/38
 - hajózási vállalat (MESZHART) 14/1
 - légitársasági vállalat (MASZOVLET) 10/8, 12/60, 14/1, 44/1
 - olajvállalat (MASZOVOL, MOLAJ Nyersolaj Rt.) 12/60, 16/63, 38/44, 48/26, 65/17
 - magyarországi német vagyon zárolása, átadása a Szovjetunióknak 29/8, 29/18, 29/73, 41/4, 46/34, 56/11, 64/2, 64/50, 66/6, 66/60
 - vita a bécsi anyaintézettel a Creditanstalt Bankverein budapesti fiókjának a Szovjetunió részére való átadásáról 65/18
 - tanulmányút állattenyésztési, illetve öntözési ügyben 6/64, 8/55, 37/39
 - Új Magyarország kiadványának orosz nyelvű kiadása 40/11
 - vasúti egyezmény megkötése 23/8
 - hadifoglyok – *Honvédelem*
 - polgári személyek hazatérése 59/23
- Vörös Hadsereg Magyarországon tartózkodó egységeivel kapcsolatos ügyek
 - ellátásuk – *Állami szuverenitás korlátai, az ország nagyhatalmi ellenőrzése*
 - meghívásuk magyar nemzeti ünnepekre 6/63
 - támadások szovjet katonák ellen, temetésük 33/1, 34/1, 37/18
 - szolnoki temetőben létesített szovjet katonai emlékmű 32/23
- Törökország
 - ankarai magyar követség létrehozása 37/15, 65/53
 - dohány behozatala 58/18
- Külföldre hurcolt magyar nemzeti vagyon
 - aranykészlet hazaszállítása 27/4, 42/1

Napirendi pontok tárgymutatója

- elhurcolt köz- és magánvagyon bejelentése 34/31, 52/36
 - Franciaországba került magyar és Magyarországra került francia javak visszaszolgáltatása 28/85
 - hazahozatal költsége, hitele 31/37, 50/3, 52/42
 - kiküldöttek utazása Ausztriába, Franciaországba, Németországba a visszaszállítás érdekében 10/28, 29/49, 66/48
 - Külföldre Hurcolt Magyar Nemzeti Vagyon Kormánybiztosságának felszámolására vonatkozó javaslat, majd ennek levétele a napirendről 6/53, 11/16, 11/50
 - kormány megbízott kinevezése 12/59
 - külföldön létrehozott bizottsághoz munkatársak kinevezése 57/27
 - külföldre hurcolt magyar személyek (deportáltak, politikai foglyok) és vagyontárgyaik megőrzése, hazaszállítása, az ebben segítő külföldön volt közalkalmazottak igazolása 24/43, 49/29–30
 - külföldre került vagyon visszaszerzésének kezdeményezése 4/5, 7/2, 8/31, 31/37, 34/31, 40/13, 50/3, 52/36, 53/1
 - nyugatról hazatérők ingóságai 24/1
 - Külügyi Intézet támogatása 21/26, 28/48
- Külügyminisztérium**
- gépkocsiügyei 6/54, 16/25
 - hitele, költsége 28/48, 28/50, 29/35, 31/5, 31/31–32, 46/2, 48/11, 66/35
 - Feladatai, hatásköre
 - követek kinevezése 10/21–22, 13/36, 13/38, 34/6, 65/53
 - követségek létesítése, szervezése 16/24, 24/58, 26/20, 28/47, 28/49, 37/15
 - követségi tisztviselők kinevezése, cím használata 11/48, 60/46, 66/33
 - külföldi ügyek intézése, konferenciákon való részvétel 31/31–32, 40/13, 40/20–21, 41/26
 - külföldi vendégek, küldöttségek fogadása, meghívása magyar ünnepekre 21/27, 21/30, 28/46
 - külképviseletek és külkereskedelmi képviseletek együttműködése 65/23
 - propaganda sajtó, kiadvány ügyei 12/1, 16/28, 21/28, 21/33, 31/31–32
 - segély és szociálpolitikai ügyekben való részvétele 8/3, 21/23, 21/31, 40/21
 - útlevélügyek 5/38, 29/37
 - konzuli illetékek szabályozása 10/17, 21/22, 40/17
 - külföldi segélyakciók adminisztrációjának átvétele 11/51

Napirendi pontok tárgymutatója

- személyi ügyek 5/37, 5/39–40, 6/51, 10/19–20, 11/46, 28/51, 48/13, 48/15, 55/24–25, 57/10–11, 65/9, 65/52, 66/11, 66/30, 66/32, 66/34–35
- ügyviteli, szervezési ügyei 11/45–46, 21/32, 39/6
- Nemzetközi szervezetek munkájához kapcsolódás
 - Documentation Sociale Catholique 41/58
- Egyesült Nemzetek
 - Egészségügyi konferenciájához csatlakozás 60/47
 - Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetéhez csatlakozás 61/25
 - Európai Gazdasági Válságbizottság 13/39, 63/58
 - mezőgazdasági termelési hitel igénylése 63/57
 - Közélelmezési és Mezőgazdasági Szervezete 41/25
 - Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete 64/34
 - Segélyezési és Újjáépítési Hivatala, UNRRA 8/3, 10/5, 11/27, 13/41, 17/1, 18/107, 23/37, 32/31, 32/43, 37/87, 40/21, 40/72, 43/3, 44/42, 49/42, 51/32, 52/25, 59/68, 65/34, 66/26
 - Nemzetközi Közegészségügyi Hivatal 18/87
 - Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 13/33, 40/20
 - Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottság 59/17

Lakosságcsere, áttelepítés, kitelepítés

- Áttelepítési Kormánybiztosság, Országos Telepítési Kormánybiztosság
 - létesítése 1/4, 6/67, 8/2, 33/7, 37/16, 39/6
 - költségei, hitele 42/24, 43/5, 46/42, 48/71, 57/13
 - szervezete, hatásköre 48/73, 58/3
- Csehszlovák–magyar lakosságcsere egyezmény
 - egyezmény előkészítése, megkötése 5/15, 5/17, 6/54, 10/27, 13/34, 16/26, 27/3, 42/22–24, 54/1, 57/60–61, 57/63–64, 58/1, 59/8, 60/48, 61/67, 63/9, 64/1
 - kormány megbízott kiküldése 37/14, 40/19
 - költségei, hitele 32/11, 39/6, 57/13
 - vegyesbizottság létesítése, munkája 27/3, 42/24, 43/4, 48/72, 50/1, 57/18, 57/62, 60/50, 63/11, 64/11
- Csehszlovákiából áttelepítésre szánt magyarok helyzete, fogadásuk Magyarországon
 - csehszlovák áttelepítési terv 60/48
 - Csehszlovákiában maradó magyarok Morvaországba telepítésének terve 6/55
 - Csehszlovákiához csatolandó, Pozsony közelében lévő községek lakosságának felvilágosítása 57/61
 - felkészülés az áttelepülők fogadására 32/12, 59/8

Napirendi pontok tárgymutatója

- lakások biztosítása 57/52, 58/54, 59/61, 61/39
- magyar törekvés az áttelepítendőek számának csökkentésére 64/10
- menekült közalkalmazottak elbocsátásának felülvizsgálata 61/3
- nyugdíjasok Csehszlovákiában befizetett biztosítási járulékaiknak elszámolása 57/63, 66/4
- pedagógusok igazolása, elhelyezése 49/25
- Csehszlovákiába áttelepülő magyarországi szlovákok ügyei
 - anyakönyveik magukkalvitelének megtiltása 21/48
 - csehszlovák áttelepítési megbízottak erőszakos eljárása 59/4, 60/49
 - csehszlovák törekvés az áttelepülők számának növelésére 60/49, 63/9
 - ingatlanok elidegenítésének és élelmiszerek kivitelének megtiltása 32/41, 63/55
 - jegyzék az áttelepülő szlovákokról 37/16, 57/60
 - közszolgálati alkalmazottak áttelepülése 60/7, 66/4
 - szlovákok magyarelles megnyilatkozásai 42/24
- Jugoszláv-magyar lakosságcsere terve 50/2
- Német lakosság egy részének áttelepítése Németországba
 - kitelepítendőek magyar állampolgárságának megszüntetése 38/22
 - költségei 5/48, 8/39, 44/57, 48/20, 54/2, 61/8
 - méltányossági szempontok érvényesítése 24/10
 - Németország amerikai megszálló hatóságaival kötött kitelepítési megállapodás 50/5
 - panaszai a belügyi megbízottak ellen 54/3
 - vagyonuk zárolása, átadása a Szovjetunióknak - *Külpolitika* (Szovjetunió)
- Országos Telepítési Kormánybiztosság 6/67, 8/2
- Létszámcsökkentés - *Gazdaságpolitika*

Népiólet, egészségügy

Baleseti ügyek

- baleseti ellátása felemelése 12/75, 24/52
- körforgalmi vasutak, gépjármű és hajózási vállalatok baleseti járadékainak forintban megállapított járadéka 55/11
- szolgáltatásokról szóló rendelet módosítása 49/53

Biztosítás

- Általános ügyek

- biztosító intézetek feladatairól szóló jogszabályok módosítása 60/33

Napirendi pontok tárgymutatója

- életbiztosítási szerződésekből származó igények felértékelése 29/43, 64/43
- olajexport és cementexport biztosítási keretének megállapítása 51/62
- öregségi, rokkantsági, özvegyégi, árvasági biztosítási alap állami támogatása 60/36
- Biztosítási társaságok
 - biztosító magánvállalatokat és biztosító egyesületet terhelő felügyeleti díj szabályozása 26/67
 - Elismert vállalati Nyugdíjpénztár Kölcsönének visszafizetése 57/50
 - Hajózási Betegségi Biztosító Intézet államkölcsöne 32/6
 - járadékbevételeinek felosztása biztosítási ágak között, a biztosítási díj befizetése 61/40
 - szolgáltatások szabályozása 42/25, 42/27
- Magánalkalmazottak Biztosító Intézete (MABI)
 - államkölcsön visszafizetése 34/51, 38/70, 57/50, 60/36
 - járadékbevételeinek felosztása a biztosítási ágak között, a biztosítási díj befizetése 61/40
 - létszámcsökkentése 38/71
 - szolgáltatások szabályozása 42/25, 42/27
 - házfelügyelők társadalombiztosítása 41/61
 - mezőgazdasági társadalombiztosítás egyes kérdései 42/30, 44/39, 57/56, 58/58, 59/63
 - svájci-magyar biztosítási és viszontbiztosítási fizetési forgalom szabályozása 42/20
- Országos Társadalombiztosítási Intézet (OTI)
 - államkölcsöne, visszafizetése 34/51, 57/50, 57/51, 60/36
 - balesetet szenvedett személyek ellátása 21/66
 - bérházának helyreállítása 31/14
 - fiatalok üdültetéséhez folyósított államkölcsön felemelés 58/57
 - járadék bevételeinek felosztása a biztosítási ágak között a biztosítási díj befizetése 61/40
 - öregségi, rokkantsági és haláleseti biztosítás terén baloldali személyeket ért sérelem jóvátétele 21/66
 - szolgáltatások szabályozása 42/25, 42/27
 - vállalati pénztárak évi feleslegének átutalása a központnak 8/16
- Országos Tisztviselői Biztosítási Alap (OTBA)
 - főorvosának kiküldetése Svájcba E vitamin-kísérlete kapcsán 41/30
 - szolgáltatásainak újabb szabályozása 42/25, 42/27

Napirendi pontok tárgymutatója

- pénzügyminiszter felügyelete alá való visszahelyezése 65/3
- volt német biztosító intézetek magyarországi fiókjainak, ingatlanainak a Szovjetunió részére való átadása 56/11, 64/2
- Phónix Életbiztosító Társaság fiókjairól szóló rendelet módosítása 18/25, 31/39
- Egészségügy
 - intézmények személyi ügyei 4/137, 4/139, 5/90–93, 5/101–102, 32/13, 34/43, 66/25
 - gyógyszertárak 6/31, 13/24, 26/11, 28/59, 34/39, 41/40, 48/43
 - kórházak
 - Állami Alkalmazottak Gyógyintézete 24/49, 26/52
 - fenntartásának biztosítása 4/135, 5/104, 6/30, 24/50–51, 26/51, 31/15–17, 51/31, 57/54
 - hadifoglyok egészségügyi ellátása, hadigondozási gyógyintézetek 4/141, 6/30, 13/18, 18/89
 - Magyar Állami Hadirokkant Otthon igazgatója 60/37
 - közegészségügy
 - adatfelmérés 8/18
 - bizottságok alakítása az önkormányzatoknál 4/134
 - hivatásos állományú honvédek sérülési pótdíja 31/11
 - kötelező védőoltás hitele 48/55
 - nemi betegekre vonatkozó adatszolgáltatás 59/65
 - Országos Közegészségügyi Intézet 4/137, 18/85, 18/87
 - Országos Tisztviselői Betegsegélyezési Alap 5/96, 13/19, 41/30
 - orvosok, egészségügyi dolgozók veszélyességi pótléka, ellátása 1/21, 34/42, 40/26, 40/69
- Gyermekes gondozása
 - állami gyermekmenhely igazgatójának, főorvosának kinevezése 5/99, 59/67
 - épületének helyreállítása 8/25, 18/92
 - földterület bérbeadása a Sokgyermekes Magyar Anyák Országos Fiúotthonának 8/50
 - ruhaellátása, gondozás 5/97–98, 26/11, 44/41
 - segélyezésük 21/23, 26/19
 - személyi ügyek 5/100, 64/35
 - üdültetésük 13/42, 26/49–50, 29/25, 40/71, 58/57
- Hadigondozás
 - Debrecenben Hadigondozó Gyógyintézet létesítése 6/30
 - hadifogsághól hazatértek, háborús és polgári gondozási kérdések szabályozása 13/18, 40/67–68, 42/31
 - hitele 57/53

Napirendi pontok tárgymutatója

- sajtóvita a hadigondozásról 57/57
- segélyezésükre vonatkozó rendelet hatályon kívül helyezése 29/23
- Lakásügyek
 - alapítványi bérházak államkölcöne 12/6
 - bérlakások helyreállítása 31/14
 - Csehszlovákiából áttelepültek részére lakás biztosítása 57/52, 61/38
 - házfelügyelők szolgálati viszonya 29/23, 52/21, 52/24
 - házrészvénytársaságok és házsövetkezetek társasházakká való átalakítása 11/57
 - helyiségek igénybevétele 16/21, 21/69
 - kislakásépítés támogatása 24/52, 28/38, 38/23
 - külföldön tartózkodók lakása 58/55
 - közszolgálatiak lakbérének megállapítása 65/13
 - lakásügyi rendeletek módosítása, kiegészítése 11/23, 31/13
- Menekültügyek
 - hitele, költsége 10/56, 48/57
 - menekültek gondozása 21/23, 24/55, 24/60, 26/19, 61/51, 63/1
 - Országos Menekültügyi Hivatal létesítése 31/12
 - Népgondozó Hivatal - *Belügyek*
- Népjóléti Minisztérium
 - államtitkár kinevezése 28/2, 30/4
 - államtitkár párizsi útja 18/87
 - B-listázási ügyek 41/62
 - épülete, felszerelése 5/103, 6/33, 13/25, 29/24
 - gépkocsiügyei 8/17, 40/70
 - hatáskörével kapcsolatos kérdések, viták 16/61, 29/23, 31/12, 57/57, 66/3
 - hitele, költségei 13/20, 41/61, 58/56
 - miniszter bukaresti útja 11/25
 - Peyer Károly volt népjóléti miniszter szolgálati kezdőidőpontjának megállapítása 63/13
 - személyi ügyek 1/7, 1/10, 4/138, 4/140, 12/7-8, 18/88, 23/60, 59/66, 60/38, 61/4
- Nyugdíjügyek
 - állami nyugdíjterhek csökkentése 29/46
 - bányászok nyugdíjügyei 8/14, 11/22, 42/26, 60/34, 66/4
 - B-lista rendelet kiterjesztése a nyugdíjasokra 31/46, 32/42, 38/30, 40/14, 63/19
 - Csehszlovákiából áttelepültek által az ottani nyugdíjalapba befizetett összeg elszámolása 57/63

Napirendi pontok tárgymutatója

- egyes személyek nyugdíjügyei az egyes tárcáknál, szervezeteknél
- Elismert Vállalati Nyugdíjpénztár 57/50
- közszolgálati nyugdíjak politikai szempontból való felülvizsgálatának meghosszabbítása 51/65, 59/31
- Magánalkalmazotti Nyugdíjügyek Döntőbizottsága, magánalkalmazottak nyugdíjügyei 11/25, 44/40, 57/50
- nyugdíjak forintban való megállapítása 42/15
- nyugdíjak szabályozása 18/18, 24/68, 28/20, 28/28
- nyugdíjbiztosító intézetek által folyósított kölcsönök törlesztésének és kamatfizetésének függőben tartása 57/50
- nyugellátások korlátozása 61/4, 63/54
- Országos Színészegyesület Nyugdíjintézetének segélye 63/46
- Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézetre vonatkozó jogszabály kiegészítése 63/53
- Országos Orvosi Nyugdíj és Segélyező Biztosítás 42/29
- öregségi járadékra való igényjogosultság korhatárának felemelése 60/35
- természetbeni járandóságuk megállapítása 13/23
- vasúti és postai dolgozók nyugellátása 12/15
- Segélyek, kölcsönök
 - hazai és külföldi segélyek, kölcsönök szétosztása 4/136, 13/21, 13/42, 18/84, 18/86, 23/36, 23/59, 26/51, 29/25, 32/43, 43/3, 51/32, 59/68, 66/26
 - külföldi segélyek (Dániából, Svédországból, UNRRA-tól, Vöröskereszttől) 8/3, 13/14, 18/107, 21/8, 32/31, 51/35, 55/13, 63/74, 65/34
 - költségük, kezelésük könnyítése 4/35, 6/4, 8/13, 10/5, 11/51, 17/1, 23/37, 23/59, 37/87, 40/72, 43/3, 52/25, 55/13, 61/63, 63/44, 63/74, 66/46
- Szociálpolitika
 - családipótlék ügyek 6/34, 21/68, 37/74, 48/53, 59/64, 60/38
 - fővárosi lakosság vidékre költöztetése 8/15
 - Országos Családi Pénztár kölcsöne 5/94
- Országos Szociálpolitikai Intézet
 - alkalmazottainak illetménye 21/70
 - áthelyezése a Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium felügyelete alá 10/34
 - támogatása 6/32
- Üdültetés
 - Budakeszi Erzsébet királyné szanatórium 4/136
 - fiatalok üdültetése 58/57
 - gyermeküdültetés, részben Romániában Gyermekgondozása

Napirendi pontok tárgymutatója

- munkások üdültetése 41/61, 41/71
- Újságírók Szanatórium Egyesülete 5/94

Pénzügyek

Állami bevételek, követelések

- Adók, illetékek

- adópengő, adójegy bevezetése, használatának kiterjesztése 26/70, 31/42
- bányailleték újbóli megállapítása 55/45
- beszámoló egy hét bevételéről 55/43
- dohányfogyasztási, dohányjövedéki illeték forintérték szerinti megállapítása 13/51, 42/7
- elemi károk esetén igényelhetett adókedvezmény megszüntetésének terve 66/53
- együttes kereseti és jövedelemadóról, társulati és tantiéme adóról, valamint a vagyontöbbletadóról szóló rendelet módosítása 26/65-66, 28/17, 42/4
- Forgalmi Adóhivatal személyi ügyei és a forgalmi adó alap létesítése 11/61, 23/53, 57/29, 58/14, 59/35, 64/14, 65/14
- földadó leszállítása, búzában való kivetése, földhözjuttatottak ideiglenes adómentessége 5/55, 24/72, 31/36, 31/43, 32/21, 34/32, 55/35
- Földművesszövetkezetek Országos Központjának adó és illetékmentessége 23/51
- gépjárművek közúti adójának megszüntetése, az üzemanyag adóztatás, benzinjegyből származó bevétel 16/10, 59/10
- hajdúszoboszlói adóhivatal személyi ügyei 4/34, 12/35, 12/38
- házadó bevezetése, kedvezmény biztosítása, havonkénti fizetése 42/5, 55/33, 63/14
- híd- és kompvámszedési engedélyokiratok közhírrététele 8/29
- hősi halottak örököseinek illetékkedvezménye 63/20
- illetékekre vonatkozó rendeletek módosítása, forintértékben való megállapítása 18/17, 64/45
- illetményadó, jövedelemadó megállapítása 12/26, 42/6, 64/52
- ingóságok visszterhes átutalásának illetéke 29/44
- kávé, teát terhelő illetékekre vonatkozó rendelet módosítása 63/21
- konzuli illeték felemelése 10/17, 21/22
- Magyar Értékpapírforgalmi Rt. illetékkedvezménye 24/65
- megyei, városi szabálytalan illetékszedés 9/8
- megyei és városi útdadó, közmunkaváltság megállapítása 5/22

Napirendi pontok tárgymutatója

- mesterséges édesítőszer forgalmának engedélyilletéke 5/54, 12/29
- sójővedéki kihágásokra megállapított pénzbüntetés mértéke 21/13
- szeszital forgalmi illeték, kihágási büntetés megállapítása 13/52, 37/22, 42/9, 42/11
- szovjet-magyar közös vállalatok alakulásával kapcsolatos adó- és illetékmentesség 34/29, 44/51, 48/26, 65/17
- Dohányjővedék
 - dohányeladási engedély elnyerésének feltételei 11/55
 - dohányjővedéki jogszabályban megállapított pénzbüntetés mértékének felemelése 32/14
 - Dohánytermesztési Kísérleti Intézet, mintagazdaságok létesítése 8/45
 - építkezései 52/39, 63/26, 64/49
 - kiküldetés Bulgáriába és Törökországba dohánybehozatal céljából 58/18
 - kötelező dohánytermesztés szabályozása 18/26
 - saját használatra engedély nélkül termelt dohány beszolgáltatásáról, a dohányjővedéki kihágások üldözéséről 32/14, 42/17
 - személyi ügyek 4/30, 4/32, 12/33, 12/40, 18/22, 29/45, 48/27, 57/22, 57/25, 57/30
- Kincstár és egyes szövetkezetek közötti bérleti szerződés 58/21
- Kincstári jegykölcson felvétele 5/51, 6/59, 8/46, 11/62, 13/53, 18/16, 21/15, 24/69, 28/14, 29/47, 31/41, 32/18, 34/33
- Kölcsönkötvény Kibocsátó Bizottság elnökének kinevezése 40/12
- Külföldi (amerikai) kölcsön 6/1, 9/2, 9/5, 38/28, 44/54, 48/29
- Külföldre hurcolt aranykészlet, vagyon tárgy visszaigénylése - *Kül-ügyek*
- Szabadalomért fizetett évi díjak szabályozása 4/68
- Tájékoztató a közigazgatási bevételekről 55/43
- Vámok, vámkedvezmények és mentességek
 - behozatali díj szedésének elrendelése 64/44
 - egyes vámtételek módosítása 15/2, 23/56
 - gépkocsi vámmentes behozatalának engedélyezése 12/16
 - külföldi segélyküldemények, szeretetadományok vámmentessége - *Népjólét*
 - szovjet-magyar nyersolaj részvénytársaságok által behozott áruk vám- és más köztartozás alóli mentessége 41/15
 - vám- és mérlegpénz forintban való lerovásának szabályozása 42/8
 - vámhitel engedélyezése a Magyar Külforgalmi Rt. részére 59/3
 - vámtisztviselő előléptetése vámszaki tanácsossá 49/51

Napirendi pontok tárgymutatója

Állami kiadások, költségek, kezességvállalás

- állami feladatok, intézmények működésének költségei 1/12, 1/22, 4/2, 4/3, 4/37-38, 4/133, 5/5, 5/14, 5/31, 5/48, 8/35, 10/9, 35/8, 38/14, 38/62, 39/6, 41/6, 41/75, 44/40, 44/45, 46/1, 48/28, 48/59, 49/35, 60/36, 60/39
- állami ingatlanok, középületek, hidak, üzemek helyreállítása, építése — Építésügy, újjáépítés; Iparügyek, bányászat; Közlekedés, szállítás, hírközlés
- beszámoló egy hét állami kiadásairól 55/43
- hitelek, kölcsönök — egyes tárcáknál, szervezeteknél
- Országos Hitelügyi Tanács 44/55, 46/5, 48/23
- Tárcaközi Hitelvéleményező Bizottság 37/27, 44/24, 63/24, 65/51
- jóvátétel — Államiigazgatás központja, kormány, miniszterelnökség
- kincstári kötelezettségvállalás mértékének szabályozása 51/63, 52/33
- kezességvállalás 12/30, 38/26, 41/29, 46/6-8, 48/25, 48/28, 56/3, 57/22, 61/12, 61/14, 61/24-25, 64/47-48, 65/10, 65/18, 66/43
- külföldi szervezetek (SZEB) ellátása, bizottságok támogatása, követségi épület helyreállítása 21/1-2, 34/11, 41/28, 43/2, 44/42, 49/52, 61/63, 65/34, 66/26
- miniszterek javadalmazása 1/25
- művészek támogatása 46/31, 51/12
- sajtóügyek 40/11, 41/74, 64/6
- segélyek, támogatások — Népjólét, egészségügyek, egyes tárcáknál és szervezeteknél
- tartozások rendezése 34/37, 37/88, 38/28
- társadalmi szervezetek költségei 38/49, 46/23
- újjáépítési és beruházási hitelkeret felemelésére tett javaslat 58/56
- vállalatok (szovjet-magyar), szövetkezetek segítése 38/26, 41/29, 41/66, 46/6, 46/7-8, 48/25, 49/49, 56/3, 57/22, 61/14, 61/24, 65/18, 65/21
- vetőmagakció 57/33

Állami költségvetés

- 1946/47. évi költségvetés előkészítése és elfogadása 27/4, 28/13, 37/11, 41/43, 55/43, 61/18
 - május havi költségvetési póthitelkeret megállapítása 31/45
 - Miniszterelnökség költségvetésében az egyes közvetlenül hozzátartozó szervek fejezeteinek különválasztása 21/3
 - rovat-nyitás a külföldre vitt javak hazahozatalának hitelére 31/37
- Bankok, pénzüintézetek
- Angol-Magyar Bank 18/23

Napirendi pontok tárgymutatója

- Debreceni Városi Takaréék és Hitelintézet Rt. 55/28
- Egyes Állami Javak Kezelése 21/3
- Magyar Értékpapírforgalmi Rt. 24/65
- Magyar Nemzeti Bank
 - alapszabályának módosítása 31/44, 38/31, 39/3, 40/15
 - állami ellenőrzésének fokozottabbá tétele 23/54
 - államkincstárnak kincstárjegyek ellenében nyújtott kölcsönök le-számítolásának lehetővé tétele 12/28, 21/15
 - állásfoglalása az angol hitelezők és a Magyar Állam közötti véle-ménykülönbségről a fegyverszüneti egyezmény egyes pontjainak értelmezését illetően 28/19
 - elnökének, kormánybiztosának felmentése, új vezetők kinevezése 37/4, 44/49
 - főtanácsának újjáalakítása 61/17
 - Futurának engedélyezett hitelekkel kapcsolatos állami kezesség-vállalás 12/30
 - közgyűlésének összehívása 38/31, 39/3
 - részvétele a nyugatra hurcolt magyar aranykészlet visszaszerzésé-re alakult bizottságban 36/2
 - sajtóelőadó kinevezése 61/13
 - semmisnek nyilvánított értékpapíroknak megfelelő új értékpapí-rok kiszolgáltatása 10/48, 21/51
 - személyi ügyek 61/13
 - szovjet állami bank (GOSZBANK) részére számla nyitása, rubel átadási igény kérdése 57/65
 - szovjet valuta forgalomból való kivonásával kapcsolatos felelőssé-ge 31/1, 33/2, 40/27, 57/66
 - tárcaközi hitelvéleményező szerv létesítése a bank mellett 37/27
 - vagyonmérlegében jelentkezett felesleg felhasználása 61/16
- Országos Központi Hitelszövetkezet
 - tagintézményeinek ellátmánya 26/68
 - üzletrészejegyzése 32/16
 - veszteségeinek kiegyenlítése 5/63
- Pénzüntézeti Központ
 - alapszabályainak módosítása 37/23
 - épületének helyreállítása 8/56, 29/58
 - személyi ügy 65/15
- Posta-takarékpénztár
 - létszámának csökkentése, státusának rendezése 40/25
 - személyi ügyek 10/68, 58/16
 - takaréketétek kamatozásának újabb szabályozása 66/45

Napirendi pontok tárgymutatója

- vezérigazgató-helyettesének kinevezése 12/39
- Tőzsde
 - épületeinek helyreállítása 12/55, 26/26
 - semmisnek nyilvánított értékpapíroknak megfelelő új értékpapírok kiszolgáltatása 10/48, 21/21
 - zárvatartása idején keletkezett értékpapírok forgalmának szabályozása 12/31
- Zálogházak
 - alacsony kamatszámításuk észrevételezése 44/56
 - záloglevelekkel és kötvényekkel kapcsolatos közzétételi kötelezettség felfüggesztése 6/57
- Egyes Állami Javak Kezelése 21/3
- Felszámoló Hivatal létesítése 12/27
- Gazdaságirányítás— *Gazdaságpolitika*
- Magyar Érc- és Fémvizsgálati Intézet 1/10
- Pénzgazdálkodás
 - Inflációs pengő kezelése
 - adópengőnek a pengőhöz való értékviszonya, használatának kiterjesztése 6/60–61, 18/29 31/42, 35/10
 - aranyérmék veréséről szóló törvény hatályának felfüggesztése 29/48
 - ezer pengőnél kisebb, majd a tízezer, százezer, egymilliós, tízmilliós, százmillós, egymiliárdos és bilpengős bankjegyek bevonása 21/11, 28/16, 32/17, 38/24, 42/12
 - pengőben, illetve milpengőben való számolás egyszerűsítése 24/70, 37/24
 - szovjet hivatalos szerveknél lévő, bélyegzővel el nem látott bankjegyek elfogadása 11/59
 - üzleti biztosítékként és bánatpénzként elfogadható értékek felemelése 11/56
 - Új pénz, a forint bevezetése
 - elnevezése, felhatalmazás a papírforint nyomására 25/2, 27/4
 - forint és a dollár értékviszonyának megállapítása 27/4
 - forintérték pénzlábanak arany egyenértékének meghatározása, pengő és adópengő forintra való átszámítása 41/1, 41/16, 42/10, 42/14, 52/35
 - illetékek, jövedéki kihágások, pénzbírságok forintértékben való megállapítása 58/17, 59/32, 64/45
 - nem nemes fémekből készült pénzürmék 41/17, 66/51
- Pénzügyminisztérium
 - államtitkárai kinevezése illetve cím adományozás, rehabilitálás 16/7, 27/2, 30/4, 38/61

Napirendi pontok tárgymutatója

- épületének (Szalay utca) helyreállítása 41/13
- Feladatai
 - amerikai kölcsön tárgyalásain való részvétele 48/29, 52/41
 - angol–magyar átutalási megállapodás létrehozása 6/62, 8/43
 - 1945. évi állami bevételekről és kiadásokról szóló zárszámadás elkészítése 26/69
 - 1946/47. évi költségvetés javaslatának elkészítése 27/4, 28/13, 37/11, 55/43, 61/18,
 - kincstári állami jegykölcsön felvételének előkészítése 37/31
 - közalkalmazottak, honvédség fizetésének rendezésére vonatkozó javaslat elkészítése 18/28, 20/5, 51/29
 - külfölddel való fizetési forgalom ellenőrzése és szabályozása 37/21
 - Külföldre Hurcolt Magyar Nemzeti Vagyon Kormánybiztosságától feladatok átvétele 6/53, 31/37, 66/48
 - különböző pénzügyi intézkedés meghozatalában való közreműködés 50/6, 55/34, 56/5, 57/22, 66/42
 - MOGÜRT államosítási lehetőségének vizsgálata 31/29
 - nyugdíjak szabályozására vonatkozó javaslat készítése 28/20
 - stabilizáció végrehajtása 25/2, 27/4, 38/84, 41/17
 - szovjet–magyar közös vállalatok alakításában való részvétel 12/60
 - Szövetséges Ellenőrző Bizottság és a Vörös Hadsereg ellátási igényeinek kielégítésében való részvétele 49/52
- hitele 4/36, 31/37
- Külföldi kiküldetéseai
 - áruforgalmi és fizetési tárgyalásokra Franciaországba és Svájcba 32/20
 - követségi szaktanácsadóként Párizsba 21/16
 - magyar javak visszaszerzése céljából Ausztriába 66/44
 - műszaki kongresszusra Párizsba utazók valutaellátása 51/48
 - nemzetközi vásáron Bécsben való részvétel 63/27
 - só beszerzése céljából Ausztriába 66/50
- Személyi ügyek 4/33, 8/44, 12/34, 12/36–37, 12/42, 16/35, 18/20, 18/23–24, 21/17, 31/39, 37/28–30, 38/63, 44/52, 49/50, 52/43, 52/46, 57/23, 57/26, 57/28, 58/15, 59/26–27, 60/8, 64/51, 66/44, 66/49, 66/52
- Szervezetének, felügyeleti jogkörének módosítása
 - államtitkárának kinevezése a Kölcsönkötvény Kibocsátó Bizottság elnökévé 40/12
 - Gazdasági Államtitkári Értekezlet megszüntetése 37/27
 - OTBA visszahelyezése a pénzügyminiszter felügyelete alá 65/3

Napirendi pontok tárgymutatója

Pénzügyőrség

- Személyi ügyek 11/60, 18/21-22, 38/27

Tájékoztatási ügyek

- Hírközlés

- egyes hírek közlésének megtiltása 17/3-4
- Európai ellenállási mozgalmakról szóló kiállításon való részvétel Párizsban 50/4
- hivatalos hirdmények takarékos közzététele 21/54
- Könyvek, kiadványok támogatása, lefordítása, vitája 12/1, 21/33, 40/80, 41/74
- Magyar Központi Híradó Rt. 37/5
- Magyar Távirati Iroda 31/32, 37/5

- Sajtó

- lapok betiltása, a belügyminiszter ezzel kapcsolatos jogainak vitája 35/6-7, 38/69, 51/9
- lapok támogatása, angol, orosz nyelvű megjelenítése 5/4, 11/7, 21/7, 29/15, 40/11, 49/55
- vitákat, miniszteri észrevételeket keltett cikkek 16/28, 32/44, 55/1, 57/57

- Sajtótudományi Intézet

- tanácsi állás szervezése 18/65

- Tájékoztatásügyi Minisztérium

- berendezése, felszerelése 8/30
- gépkocsijának javítása 37/89, 40/79
- létszámának megállapítása 31/30
- személyi, kinevezési ügyek 48/70, 49/56, 59/21, 59/70

Társadalmi szervezetek, pártok

- Egyesületek

- Egyházi és más egyesületek feloszlata 37/18, 41/53
- fasiszta politikai, katonai jellegű szervezetek feloszlata 8/37, 16/29
- Gyermekbarátok Országos Egyesülete 28/30
- honvédelmi érdekeket veszélyeztető vallásos egyesületek, szekták feloszlata 5/47, 29/38
- Iskolaszanatórium Egyesület 37/75
- Lusikai Szerbek Budapesti Népi Tanácsa 17/4
- Magyar Államvasutak Szociális és Kulturális Segélyalapja 21/74
- Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség 28/46, 34/38, 38/49
- Magyar Ifjúság Országos Tanácsa 29/17

Napirendi pontok tárgymutatója

- Magyar Írók Szövetsége 6/78
- Magyar Külügyi Társaság 21/26, 28/48
- Magyar Nők Demokratikus Szövetsége 23/5, 28/44
- Magyar Partizánok Bajtársi Szövetsége 31/31
- Magyar-Szovjet Művelődési Társaság 26/27, 29/16, 40/42, 40/50, 51/12, 61/52, 65/28
- Magyarok Világszövetsége 18/13, 21/23, 23/4, 66/31
- Magyar Vöröskereszt 13/11, 26/8, 37/71, 40/10, 41/10, 44/5-6, 44/9, 48/2-4, 49/3, 63/5
- Nemzetközi Labdarúgó Szövetség 40/59
- Nemzetközi Vöröskereszt 51/35, 55/13, 61/63, 61/64, 63/74
- Országos Hadigondozó Szövetség 46/38
- Országos Színészegyesület Nyugdíjintézete 63/46
- Szovjet-Magyar Baráti Társaság 1/2
- Tanuló ifjúság részvétele a demokratikus pártok ifjúsági szervezeteiben 55/52
- Társadalomtudományi Társaság 38/15
- Újságírók Szanatórium Egyesülete 5/95
- Vadásztársaságok 8/36
- Vakokat Gyámoló Országos Egyesület 6/29
- Vármegyék és Városok Országos Mentőegyesülete 37/76
- Vitézi Rend 9/3
- Érdekképviselések
 - Hírlapterjesztők Szabad Szakszervezete 21/37
 - Kereskedelem- és Iparkamara 21/40
 - Közjegyzői Kamara 11/17
 - Magyar Közalkalmazottak Országos Szabad Szakszervezete 23/57
 - Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Központja 12/52, 24/62, 27/4, 40/20, 41/26, 46/23, 65/16
 - Magyar Zeneszerzők Szabad Szakszervezete 1/16
 - Mezőgazdasági érdekképviselői szervezet előkészítése 44/25, 46/41, 48/30, 55/38
- Nemzeti bizottságok 13/6, 13/21, 40/62
- Pártok, pártközi értekezletek
 - Baloldali Blokk és a munkáspártok közös fellépése 22/2, 30/1
 - Kisgazdapárti kezdeményezések 26/49, 28/2, 41/65, 60/1
 - Kommunistapárti kezdeményezések 27/2
 - Szociáldemokrata kezdeményezés 24/42, 30/1, 30/4
 - Parasztpárti kezdeményezések 30/4
 - pártokban, illetve vezetőségükben való honvéd állományú személyek részéről 21/63

Napirendi pontok tárgymutatója

- viták a pártok között az együttműködésükről 22/2, 30/1, 55/1, 60/1
- Pártközi értekezletek elé került kérdések
 - békeelőkészítés 8/1, 10/26, 16/28, 20/4
 - B-listázás, létszámcsökkentés 11/1, 25/1, 42/2
 - Budapest élelmiszerellátása 10/53
 - demokrácia védelméről szóló törvényjavaslat 10/47
 - Kereskedelem- és szövetkezetügyi Minisztérium szövetkezeti főosztályának szervezése 49/20
 - követ kijelölése Párizsba 5/43, 10/22, 11/44
 - külkereskedelmi kirendeltségek 40/41
 - mezőgazdasági érdekképviselő törvényjavaslata 46/41
 - összeférhetetlenségi törvényjavaslat 56/12
 - szénbányászat államosítása 11/71
 - szövetkezetek központi felügyelete, ellenőrzése 4/4, 5/70
 - tehetséges munkás- és paraszt fiatalok kollégiumi elhelyezése 59/47
 - telepítés, földreform végrehajtása 11/66
 - Újjáépítési Minisztérium ügyköre 5/36
- Újjáépítés — *Építésügy, újjáépítés*

Vallás- és közoktatási, tudományos ügyek

Egyházi és vallási ügyek

- általános vallástörténeti egyetemi tanszék szervezése 21/46
- B-listázás egyházi iskoláknál 31/69, 32/38, 34/47, 37/61, 39/4, 52/15
- egyházi tanítók 1919 utáni sérelmeinek jóvátétele 55/57
- felekezeti iskolák létszámcsökkentése, felülvizsgálata 34/47, 37/61, 39/4, 51/15, 58/44, 60/17, 64/9
- honvédelmi érdekeket veszélyeztető vallásos szervezetek feloszlására vonatkozó korábbi rendeletek hatályon kívül helyezése 5/47, 29/38
- honvédségi esperes ezredesi cím adományozása 66/62
- lelkészek népítélet útján állásvesztésre ítélese elleni miniszteri tiltakozás 11/77
- szovjet tiltakozás vallásos szervezetek tagjai által a Vörös Hadsereg katonái ellen elkövetett cselekmények miatt 37/18
- Evangélikus egyház
 - gimnáziumi vallástanár rehabilitálása 10/38
 - teológiai és jogakadémiai tanár nyugdíjazása, előléptetése 13/69, 59/48, 60/29, 66/62
- Izraelita hitfelekezet
 - hitközségek vagyoni ügyei 52/8

Napirendi pontok tárgymutatója

- kongresszusi községkerületi bíróságok hatáskörébe tartozó egyes ügyek ideiglenes szabályozása 52/9
- tanárok szolgálatban való visszatartása 18/52, 41/54
- tanítók özvegyeinek nyugdíjazása 49/24, 58/47
- támogatásuk, üldöztetésük során keletkezett károk jóvátétele 18/86
- Katolikus egyház
 - segély a Hermina zárda részére 13/21
 - szerzetesrendi tanárok felvétele a Nem Állami Tanszemélyzet Országos Nyugdíjintézetébe 10/30
 - tanárok külföldi útja, iskolák más alkalmazottainak szolgálati ideje, jóvátétele 28/24, 31/63, 31/65, 46/24, 49/58, 57/44, 58/43, 59/52
- Református egyház
 - iskolaigazgató szolgálati ideje, személyi ügyek, tanár, tanító jóvátétele 18/45, 18/62, 26/42, 31/62, 31/64, 46/22
- Köz- és magángyűjtemények
- Könyvtárak
 - Budapest Egyetemi Könyvtár igazgatójának kinevezése 16/58
 - budapesti Egyetemi könyvtári ór jóvátétele 51/13
 - könyvtár helyettes igazgatójának kinevezése 16/31
 - nyomdai termékek tudományos célt szolgáló példányainak beszolgáltatása 12/61
 - Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ személyi ügyei 4/105
 - Országos Széchényi Könyvtár igazgatójának kinevezése 65/27
- Levéltárak
 - levéltárügy országos rendezése 37/57, 66/21
 - Magyar Országos Levéltár főigazgatójának kiküldése Párizsba a béketárgyalásokra 57/12
- Múzeumok
 - európai ellenállás című párizsi kiállításon részvétel 50/4
 - Iparművészeti Múzeum vásárlási célú hitele 5/11
 - Képzőművészeti Múzeum igazgatójának nyugdíjazása 48/41
 - magángyűjtemények védelme 1/17
 - Magyar Nemzeti Múzeum épületének helyreállítása és személyi ügyek 18/63, 26/29, 31/57
 - Nemzeti Szalon kiállító helyiségeinek helyreállítási hitele 44/35
 - Országos Magyar Történelmi Múzeum főigazgatójának kinevezése 28/23

Napirendi pontok tárgymutatója

- Szépművészeti Múzeum igazgatójának, helyettesének, munkatársának előre sorolása 40/54, 60/19
- Közművelődés
 - Magyar Népi Művelődési Intézet tisztviselőjének kinevezése 61/47, 66/15
 - Műemlékek Országos bizottságának személyi ügye 4/102
 - művészek részére életjáradék biztosítása 46/31
 - román művészeti bizottság fogadása 11/6
 - szórakoztatást szolgáló intézmények helyiségeinek igénybevétele művelődési célokra 16/61, 21/69
- Oktatás, szakképzés
 - Egyetemi jog- és államtudományi karok tanulmányi- és vizsgarendjének, doktori szigorlatának szabályozása 5/73, 16/48
- Egyetemek
 - Agrártudományi Egyetem tanárának, segédszemélyzetének kinevezése, létszámának megállapítása, tanulmányi rendjének szabályozása 4/42, 8/51-54, 11/64-65, 12/43-45, 21/19, 23/11, 29/51, 37/44-45, 40/29, 41/33, 44/21, 46/9, 48/32-33, 51/57, 57/34, 61/29
 - Debreceni Tudományegyetem bölcsészettudományi karára tanárok, segédszemélyzet kinevezése, külföldi kiküldetés 18/50, 23/22, 26/33, 26/43, 38/57, 41/55, 44/36, 46/24, 55/53, 61/44-45
 - Debreceni Tudományegyetem orvostudományi karára tanár kinevezése, klinikájának élelmezése 10/29, 18/49, 66/16
 - József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre tanárok kinevezése, épületének helyreállítása, híradástechnikai tanszék szervezése 4/103, 5/71, 11/74, 16/46, 16/51, 18/67-68, 26/29, 26/35, 26/39, 29/67-68, 32/34, 38/54-56, 40/45, 44/33, 52/10, 60/18, 61/50, 64/23-24, 65/25
 - Kolozsvári egyetemi tanársegéd özvegyének és gyermekének ellátása 61/46
 - Pázmány Péter Tudományegyetem élelmiszerellátása, rektori hivatalának tisztviselője 4/112, 8/68, 10/42, 12/62
 - Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karára tanárok kinevezése, személyi ügyek, Amerikai Intézet szervezése 4/101, 5/75, 6/75, 10/37, 13/69-70, 16/52, 16/52-55, 18/54, 18/66, 23/21, 23/26-27, 26/41, 18/12, 31/57, 34/45, 37/60, 38/53, 40/51, 41/46, 44/37, 48/42, 48/44, 52/15-16, 55/55, 57/41, 58/38, 58/46, 66/22
 - Pázmány Péter Tudományegyetem hittudományi karán vallástörténeti tanszék felállítása, tanárok kinevezése 18/55, 18/60, 21/46

Napirendi pontok tárgymutatója

- Pázmány Péter Tudományegyetem jog- és államtudományi karára tanárok kinevezése 18/51, 18/57, 18/61, 28/12, 28/22, 55/54, 64/23
- Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karára tanárok, segédszemélyzet kinevezése, épületének helyreállítása, klinikájának élelmezése 4/94–96, 4/98–99, 5/78, 10/29, 10/35, 10/39, 10/43, 12/67, 13/67, 13/71–72, 16/57, 18/46, 18/48–49, 18/58, 18/64, 21/47, 23/23, 26/28, 26/32, 26/36, 28/21, 31/53, 31/56, 31/58–60, 37/58–59, 37/63, 41/57, 46/20, 48/39–40, 48/45, 51/14, 55/56, 58/39–41, 58/49, 59/51, 60/5
- Pázmány Péter Tudományegyetem természettudományi karán egyetemi tanár kizárása, Biokémiai Intézetének hitele 18/44, 26/35, 31/60, 48/47
- Pécsi Tudományegyetem bölcsészeti, nyelv és történettudományi karának visszaállítása, tanárának külföldi kiküldetése 16/49, 46/24
- Pécsi Tudományegyetem jogi karára tanár kinevezése 12/65
- Pécsi Tudományegyetem orvostudományi karára tanárok kinevezése, klinikájának élelmezés-ellátása 10/29, 10/40–42, 18/56
- Szegedi Tudományegyetem bölcsészettudományi karára tanárok, segédszemélyzet kinevezése 26/31, 26/39
- Szegedi Tudományegyetem jogtudományi karára tanárok kinevezése 26/34, 31/61
- Szegedi Tudományegyetem matematika és természettudományi karára vegyészképzés szervezése, tanár kinevezése 5/42, 18/44, 40/46
- Szegedi Tudományegyetem orvostudományi karára tanárok kinevezése, klinikák élelmezés ellátása 10/29, 32/36, 40/44, 40/47, 58/42, 58/49
- Trieszti egyetemi magyar lektor kiutazásának segítése 41/45
- Főiskolák
 - állami felsőipariskolai tanár rehabilitálása és nyugdíjazása 23/15
 - Budapesti Állami Tanárképző Intézetnél tanárok előléptetése 4/91
 - gazdasági akadémia volt tanárának rehabilitálása 18/34
 - egri érseki jogakadémiai volt tanár jóváérteli ügye 49/58
 - Magyar Államvasutak főiskolájához kinevezés 4/19
 - Országos Magyar Iparművészeti Iskola átszervezése Iparművészeti Akadémiává 18/53, 48/48, 51/18
 - sárospataki jogakadémiai tanár jóváérteli ügye 40/52
 - sárospataki református teológia személyi ügye 31/64

Napirendi pontok tárgymutatója

- Szegedi Városi Zeneiskola, illetve Zenekonzervatórium 59/50, 63/48
- tanítóképző intézetek személyi ügyei 10/46, 12/68, 28/24, 29/64, 48/49, 57/44
- Testnevelési Főiskolán új állások szervezése 38/58
- Zeneművészeti Főiskolához tanár kinevezése; fűtési gondjainak megoldása 16/50, 23/24

- Gimnáziumok
 - gimnáziumi különbözeti érettségi vizsgáról szóló rendelet kiegészítése 52/7
 - igazgatók rehabilitálása, szolgálatban való visszatartása 18/52, 31/62-63, 31/65, 40/53
 - tanárok kinevezése, jóvátétele, szolgálatban való visszatartása, nyugdíjazása 5/74, 10/30, 10/38, 10/44, 12/68, 12/73, 18/45, 18/62, 40/48, 40/53, 41/52, 41/54, 46/27, 48/49, 49/23, 52/17, 57/45, 60/21, 61/49, 65/29, 66/18-19
- Ipari középiskolák, szakoktatási intézmények
 - hallgatók végzettségének érettségivel való egyenlővé tétele 49/15, 51/11
 - szakoktatási főigazgatók 12/51
 - műhelyük 18/35
 - oktatók, tanárok kinevezése, létszáma 5/62, 23/15, 40/32
- Kereskedelmi középiskolák
 - épület helyreállítása 21/41
 - igazgató rehabilitálása, előléptetése 21/42
 - felnőtt dolgozók felvétele iskolába 11/73
 - tanár rehabilitálása, özvegy nyugellátása 8/64, 26/25, 62/20, 63/45, 64/20
 - tanulók ösztöndíjának hitele 10/80
- Kollégiumok
 - Eötvös József Kollégium részére a főiskolai rang adományozása 63/16
 - Gyórfy István Kollégium hitele 29/66
 - Népi Kollégiumok Országos Szövetségének alapszabálya 56/15
 - Szegedi Eötvös Kollégium megszüntetése 66/14
 - tehetséges munkás- és parasztszármazású fiatalok kollégiumi nevelése 56/15, 57/46, 58/36, 59/47
 - Közegészségügyi középiskolák, árvaházak, bábaképzők, óvónőképző, gyógyítva nevelő iskola 10/29, 10/36, 18/59, 48/499

Napirendi pontok tárgymutatója

- Mezőgazdasági középiskolák és szakképzés
 - igazgató kinevezése 61/37
 - létszámuk megállapítása 46/10
 - mezőgazdasági szakoktatási igazgatóságok létrehozása 28/80, 37/33, 38/35, 46/10, 63/33, 64/9
- Népiskolák, elemi iskolák
 - igazgató előléptetése 5/77
 - létszámcsökkentésük, B-listázásuk 31/69, 32/38, 34/47, 37/61, 39/4, 51/15
 - tanítók előléptetése, kinevezése, jóvátetele, nyugdíjazása 4/108, 5/76, 11/75, 12/68, 13/73, 16/56, 18/47, 26/40, 26/42, 31/66–68, 32/35, 38/59, 40/49, 41/42, 41/47–48, 41/50, 46/22, 46/30, 49/24, 51/16, 52/18–20, 55/57, 57/43, 58/43, 58/48, 61/48–49, 61/51, 63/47, 64/22, 65/26
- Óvodák
 - személyi ügy, rehabilitáció 12/71
- Polgári iskolák
 - igazgató előléptetése 4/109–110, 8/69, 38/52
 - tanárok, altisztek rehabilitálása, kinevezése, nyugdíjazása, 12/66, 12/68, 48/49, 66/17
- Sportügyek
 - főfelügyeletének a vallás- és közoktatásügyi miniszter hatáskörébe utalása 12/74
 - földműves és munkás sportegyesületek pálya és felszerelési szükséglete 44/33
 - repülősport egyes kérdéseinek szabályozása 26/46, 37/73
 - sportfőtanácsról, a Nemzeti sportbizottságról és a Magyar Olimpiai Bizottságról rendelet alkalmazása 23/28
- Színház-, opera- és film-ügyek
 - Filmszínházak
 - mozik részére közérdekű szolgáltatás címén fizetett járulék csökkentése, felszámolása 35/5, 48/19
 - működési engedélyének szabályozása 18/12, 48/18
 - népművelési célú filmalap létesítése 26/30
 - Tamási Áron által vezetett filmes bizottság meghívása Romániába 4/15
 - Operaház
 - alkalmazottak illetménye, pótléka 9/10, 11/76
 - beszerzési csoportjának, ellátásának hitele 10/32
 - gazdasági helyzete 22/3
 - gépkocsiügye 12/63

Napirendi pontok tárgymutatója

- páholyok elosztása 59/54
- román és magyar operaművészek kölcsönös látogatása 13/2
- személyi ügyei, családtagjaik ellátása 12/64, 13/74, 28/25, 51/17
- Színházak
 - alkalmazottak illetménye, pótléka 9/10, 11/76
 - Madách, Magyar, Művész és Vígszínháznak nyújtott kölcsön 52/14
 - Nemzeti Színház beszerzési csoportjának, ellátásának hitele 10/32
 - színészek szerződésének meghosszabbítása 37/64
 - szórakoztatási célú intézmények helyiségeinek igénybevétele demokratikus kulturális szervezetek részére 16/61, 21/69
- Tudományos Intézetek, kutatások
 - Biokémiai Intézet segélye 5/14, 10/9, 13/8, 40/43, 46/29
 - Magyar Földtani Intézet igazgatójának svájci tanulmányútja 38/34
 - Magyar Népi Művelődési Intézethez kinevezés 66/15
 - Országos Szociálpolitikai Intézet felügyeletének visszaadása a Vallás- és közoktatásügyi Minisztériumnak 10/34
 - Társadalomtudományi Társaság 38/15
 - Természettudományi Akadémia segélye 5/14, 10/9, 13/8
- Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium
 - államtitkárok kinevezése, felmentése 16/57, 24/41
 - gépkocsiügyek 12/63
- Hatásköre, feladatai, kezdeményezései
 - állami népiskolai gondnokság megszüntetése 8/67
 - általános iskolai tanterv és más kiadvány elkészítése 46/19
 - békeelőkészítéssel kapcsolatos feladata 31/55
 - budapesti népoktatási kerület kiterjesztése 18/43
 - délszláv lakosság összeírása 31/55
 - egyetemi jog- és államtudományi karok tanulmányi és vizsgarendjének, valamint a doktori szigorlat szabályozása 5/73, 16/48
 - egyetemi tanárok kinevezésével, tanszékek szervezésével kapcsolatos javaslat levétele a napirendről 6/75
 - felsőipariskolai és felsőépítőipariskolai növendékek érettségivel azonos értékű bizonyítvánnyal való ellátása 49/15, 51/11
 - főiskolai és egyetemi hallgatók felvételére vonatkozó javaslat 38/60, 39/5
 - főiskolai és egyetemi tandíjak megállapítása 49/48
 - gimnáziumi különbözeti vizsgáról szóló rendelet kiegészítése 51/12
 - iskolai írófüzetek, tankönyvek papírszükségletének biztosítása 10/33

Napirendi pontok tárgymutatója

- iskolai korhatár újabb megállapítása 34/43
- iskolai oktatásban önhibájukon kívül nem részesült felnőttek tanulásának lehetővé tétele 11/73, 49/21
- iskolák visszaadása rendeltetésszerű használatukra 52/11
- iskoláskorú gyermekek ruha és cipőellátása az amerikai kölcsönből 52/13
- iskolai szorgalmi idő szabályozása 52/6
- közép- és alsófokú mezőgazdasági szakoktatási intézmények létszámának meghatározása 63/33, 64/9
- magyar-orsz szótár kiadása 61/42
- népiskolai tanítói, tanítónői oklevelek értékelése 4/88
- nevelői pótlék rendszerezése 32/19
- nőknek egyetemre és főiskolára való felvételére javaslat 49/22
- nyelvi kisebbség és idegenben élő magyarság gondozására vonatkozó javaslat 38/13
- sportügyek felügyeletének átvétele 12/74
- Szlovákiából áttelepült pedagógusok igazolására, elhelyezésére alakult bizottság 49/25, 61/51, 66/13
- szabadművelődési minisztériumi státusba tanítók, tanárok kinevezése 58/50
- tájékoztatás a tanítók, tanárok helyzetéről 28/26
- tanítók B-listázása, létszámcsökkentése 31/69, 32/37-38, 46/30
- tanítói képesítés rendkívüli megszerzésére vonatkozó javaslat 29/64
- tanítók demokratikus szellemű átképzésére, szaktárgyi továbbképzésére vonatkozó javaslat 34/44
- tanítóképzőintézeti és középiskolai ének- és zenetanári képzés megszervezése 37/53
- tankönyvek árának mérséklése 58/45, 59/49
- tanulmányaikban önhibájukon kívül elmaradt általános iskolai, polgáriiskolai és gimnáziumi tanulók rendkívüli magánvizsgájának lehetővé tétele 61/43
- tanulók demokratikus ifjúsági szervezetekben való részvételére törekvés 55/52
- tudományos intézetek támogatása 10/34, 13/8
- hitele 10/80, 31/54-55, 38/13, 38/51, 61/42
- külföldi kiküldetés 10/45, 26/44, 60/20
- Miniszter
 - lemondási szándékának bejelentése 65/1
 - stockholmi utazása 26/44, 38/62
 - tiltakozása lelkészek népitélet útján való lemondatása ellen 11/77

Napirendi pontok tárgymutatója

- személyi, kinevezési, jótételi ügyek, özvegyek ellátása 4/89-90, 4/92, 4/97, 4/100, 4/107, 4/113-114, 6/76-77, 12/69, 13/67, 24/40, 26/38, 29/69-72, 34/46, 37/55-56, 41/47-52, 46/21, 46/25-26, 46/28, 57/42, 59/52-53, 64/26-29, 66/20, 66/23
- Tanügyi igazgatóságok, tanácsok
 - iparoktatási főigazgató kinevezése 4/63, 12/51
 - Mezőgazdasági Szakoktatási Tanács, szakoktatási felügyelői állás szervezése 10/69, 28/80, 28/82
 - tankerületi főigazgatók, tanügyi tanács, tanfelügyelőség dolgozóinak kinevezése, előléptetése 4/93, 4/104, 4/106, 26/37, 58/67, 64/25
 - Országos Iparoktatási Tanács szervezete 28/58
 - Országos Tanügyi Tanács ügyvezető igazgatójának kiküldése Genfbe, a nemzetközi nevelésügyi konferenciára 8/70

FÖLDRAJZI NEVEK MUTATÓJA*

A

Aáchen 1196

Abauj vármegye 35

Abony 937

Adria 1123, 1310

Ajka 775

Aknasuhatag 844

Albánia 64

Alföld 103, 282

Almásfüzitő 755, 1088

Amerikai Egyesült Államok (amerikai)

7, 8, 9, 15, 23, 25, 32, 33, 36, 39,

41, 50, 52, 53, 54, 55, 60, 63, 68,

89, 95, 119, 164, 168, 169, 191,

233, 264, 266, 269, 270, 294, 313,

318, 324, 364, 391, 402, 415, 458,

460, 467, 468, 471, 472, 490, 495,

511, 523, 525, 526, 528, 533, 534,

535, 547, 577, 583, 589, 607, 635,

638, 639, 646, 666, 677, 695, 747,

762, 787, 788, 802, 804, 811, 828,

849, 851, 853, 890, 892, 893, 897,

901, 902, 942, 965, 966, 978, 990,

1007, 1038, 1041, 1042, 1054,

1063, 1064, 1075, 1095, 1096,

1098, 1106, 1110, 1111, 1112,

1113, 1115, 1117, 1119, 1121,

1123, 1128, 1129, 1180, 1184,

1185, 1192, 1193, 1209, 1224,

1225, 1225, 1242, 1246, 1247,

1248, 1249, 1250, 1251, 1252,

1253, 1275, 1286, 1300, 1301,

1311, 1321, 1322, 1324, 1338,

1350, 1374, 1392, 1407, 1411,

1422, 1440, 1443, 1448, 1460,

1488, 1525, 1534, 1554, 1556,

1582, 1590, 1591, 1621, 1642,

1651, 1666

Anglia (Nagy Britannia) (angol) 8, 24,

25, 36, 41, 52, 83, 90, 128, 129,

135, 161, 164, 185, 190, 261, 269,

283, 292, 313, 318, 324, 364, 391,

444, 460, 464, 471, 483, 523, 525,

526, 528, 567, 583, 613, 646, 697,

732, 747, 802, 805, 849, 853, 893,

895, 966, 1007, 1029, 1063, 1098,

1100, 1112, 1117, 1123, 1128,

1206, 1209, 1242, 1279, 1306,

1322, 1330, 1438, 1548, 1494,

1572, 1582, 1589, 1651, 1685

Arad 534, 1102

Athén 529, 1240

Atlanti óceán 528

Ausztria (osztrák) 14, 22, 36, 49, 90,

92, 95, 123, 137, 185, 213, 214,

267, 271, 349, 441, 446, 449, 470,

486, 487, 511, 559, 583, 601, 662,

670, 753, 754, 811, 849, 852, 853,

856, 901, 992, 999, 1038, 1041,

1104, 1117, 1118, 1131, 1134,

1140, 1248, 1307, 1311, 1328,

1330, 1337, 1338, 1346, 1367,

1385, 1444, 1463, 1519, 1520,

1548, 1554, 1572, 1588, 1603,

1604, 1609, 1624, 1628, 1629,

1642, 1643, 1671, 1673, 1676,

1677, 1681, 1685

* A földrajzi nevek melléknévi formáit is felvettük a mutatóba.

B

- Bács-Bodrog vármegye 35
Bácsföldvár 28
Bácska 527, 1244
Bács-Kiskun vármegye 34
Badacsonytomaj 1358
Baja 35, 276
Bajorország 1253
Bakony 475
Balaton 181, 495, 785, 934, 1057, 1462
Balatonlelle 1077, 1239, 1347, 1351, 1347
Balatonszemes 554
Balkán 1246
Balti-tenger 8
Baranya vármegye 31, 32, 136, 385, 504, 689
Batina 283
Bázel (Basel) 1196
Bécs (Wien) 8, 18, 22, 23, 36, 38, 262, 306, 319, 391, 493, 499, 535, 546, 646, 661, 708, 740, 777, 822, 898, 997, 1039, 1063, 1227, 1323, 1330, 1333, 1354, 1374, 1385, 1435, 1439, 1440, 1453, 1462, 1463, 1509, 1586, 1624, 1629, 1641, 1666, 1676, 1677, 1681, 1682
Békés vármegye 15, 23, 33, 157, 711, 1599
Békéscsaba 248, 522, 526, 555, 699, 1036, 1448, 1473, 1578
Belgium, (belgák) 37, 266, 488, 526, 527, 547, 897, 966, 1007, 1436, 1554, 1618
Belgrád 8, 34, 37, 440, 527, 646, 740, 891, 1227, 1350, 1437, 1472, 1483, 1484, 1554, 1673
Belorusszia 191
Benelux államok 1205
Beregleányfalú 1549
Beregszász 117, 1549
Berlin 8, 23, 517, 613, 646, 995, 997, 1106, 1286, 1333, 1467, 1509, 1593
Bern 643, 646, 677, 679, 682, 754, 787, 1240, 1241, 1411, 1412
Besszarábia 890
Bereznye 1101
Beszterce 1140
Biatorbágy 831
Bicske 68, 1506
Bihar vm 31, 32, 35
Bloom Sol 891
Bordeaux 28
Borsod vármegye 33, 578
Bosznia (Bosnyák) 527
Brassó 736
Bratislava -> Pozsony
Bretton-Woods 851
Bristol 306
Brit Egyesült Királyság 190
Britek 383, 384, 472, 650, 802, 804, 1106, 1110, 1111, 1121, 1123, 1125, 1127, 1128, 1129, 1572
Brüsszel 303, 574, 870, 1022, 1227, 1618
Buchenwald 142
Buda 135, 340, 538
Budafok 489
Budakeszi 123, 124
Budapest 8, 14, 18, 19, 21, 22, 26, 30, 31, 35, 38, 62, 65, 67, 114, 115, 119, 125, 133, 136, 146, 153, 159, 163, 165, 168, 171, 177, 182, 185, 188, 196, 206, 212, 213, 215, 219, 221, 222, 227, 228, 229, 231, 232, 233, 236, 244, 245, 247, 248, 257, 258, 264, 269, 272, 275, 274, 275, 277, 297, 298, 302, 306, 319, 320, 321, 332, 334, 359, 364, 373, 376,

Földrajzi nevek mutatója

- 378, 382, 383, 385, 386, 389, 392,
 433, 441, 443, 445, 456, 450, 457,
 458, 459, 460, 461, 462, 464, 467,
 473, 488, 489, 490, 491, 492,
 493, 494, 495, 501, 502, 503, 510,
 524, 540, 544, 547, 554, 555, 562,
 589, 592, 594, 596, 600, 610, 616,
 620, 621, 631, 635, 646, 651, 659,
 660, 661, 662, 664, 666, 671, 672,
 679, 692, 700, 706, 710, 711, 717,
 720, 723, 726, 728, 732, 740, 743,
 745, 752, 756, 762, 768, 775, 781,
 782, 786, 791, 795, 796, 797, 801,
 812, 815, 825, 836, 854, 856, 857,
 860, 863, 876, 906, 907, 925, 934,
 935, 937, 938, 939, 943, 966, 995,
 1022, 1026, 1076, 1090, 1091,
 1102, 1117, 1128, 1130, 1132,
 1136, 1138, 1146, 1178, 1194,
 1199, 1203, 1219, 1225, 1253,
 1269, 1282, 1283, 1284, 1290,
 1291, 1297, 1299, 1301, 1304,
 1305, 1306, 1308, 1322, 1336,
 1360, 1371, 1372, 1374, 1387,
 1388, 1396, 1399, 1401, 1405,
 1406, 1408, 1413, 1425, 1432,
 1438, 1439, 1445, 1459, 1466,
 1467, 1476, 1496, 1502, 1513,
 1514, 1523, 1528, 1544, 1547,
 1551, 1552, 1564, 1568, 1605,
 1614, 1623, 1629, 1644, 1648,
 1649, 1651, 1669, 1672
- Budapest (székesfőváros, főváros) 1,
 13, 20, 22, 92, 95, 102, 117, 120,
 129, 137, 170, 195, 209, 225, 228,
 255, 266, 293, 299, 372, 435, 437,
 450, 457, 477, 489, 588, 652, 659,
 662, 700, 728, 769, 934, 943, 982,
 1084, 1090, 1182, 1196, 1197,
 1235, 1242, 1363, 1376, 1377,
 1388, 1405, 1457, 1498, 1523,
 1532, 1551, 1574
- Budapest – Angyalföld 159
 Budapest – Lipótföld 157, 1502
 Budapest Óbuda 459
 Budapest Rózsadomb 1482
 Buenos Aires 28
 Bukarest 8, 119, 149, 267, 298, 372,
 525, 546, 580, 583, 646, 648, 677,
 740, 741, 1140, 1205, 1227, 1573
 Bukovina 890
 Bulgária 64, 363, 441, 453, 474, 553,
 853, 1022, 1098, 1117, 1248,
 1307, 1460, 1472, 1484, 1513,
 1572, 1673
- ## C
- Cambridge 1199
 Cegléd 202
 Celldömök 301, 937
 Chicago 787
 Clacton 607, 805
 Csallóköz 469, 524
 Csanád 35, 711
 Csángó föld, (csángók) 423
 Cseh 51, 96, 161, 187, 346, 473, 526,
 527, 529, 531, 648, 714, 775, 839,
 1057, 1076, 1100, 1222, 1240,
 1328, 1413, 1438, 1439, 1441,
 1442, 1447, 1490, 1673
 Csehszlovákia 8, 18, 22, 29, 36, 41, 49,
 51, 54, 56, 64, 94, 132, 133, 159,
 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166,
 169, 182, 184, 185, 186, 187, 192,
 194, 209, 213, 270, 271, 280, 282,
 314, 316, 349, 346, 348, 349, 382,
 383, 423, 441, 443, 451, 469, 471,
 472, 473, 474, 510, 512, 513, 517,
 518, 522, 523, 524, 525, 529, 530,

Földrajzi nevek mutatója

- 531, 532, 539, 601, 611, 656, 657,
658, 700, 704, 723, 731, 732, 753,
754, 773, 774, 775, 794, 804, 814,
824, 840, 847, 849, 880, 893, 894,
895, 896, 898, 899, 913, 923, 924,
946, 967, 976, 1007, 1019, 1037,
1057, 1075, 1099, 1100, 1101,
1107, 1108, 1109, 1117, 1118,
1119, 1132, 1136, 1137, 1138,
1181, 1182, 1204, 1206, 1207,
1215, 1227, 1238, 1239, 1240,
1241, 1242, 1243, 1244, 1245,
1248, 1251, 1307, 1321, 1324,
1325, 1326, 1329, 1330, 1331,
1332, 1334, 1335, 1338, 1341,
1342, 1343, 1344, 1345, 1346,
1347, 1349, 1358, 1413, 1429,
1433, 1434, 1435, 1436, 1437,
1438, 1440, 1442, 1443, 1446,
1447, 1448, 1449, 1450, 1451,
1479, 1480, 1481, 1482, 1484,
1486, 1500, 1513, 1523, 1524,
1525, 1526, 1529, 1532, 1536,
1548, 1549, 1558, 1559, 1569,
1578, 1579, 1580, 1581, 1595,
1601, 1602, 1607, 1608, 1643,
1659, 1673, 1685
- Csepel 33, 110, 136, 191, 200, 352, 401,
403, 441, 1163, 1220
- Csík vármegye 676, 736
- Csikszereda 499
- Csongrád 410, 711, 866
- Csongrád vármegye 33, 209
- Csörszpuszta 738
- Csucsom 488
- D**
- Dachau 36, 142, 1673
- Damaszkusz 1206
- Dánia, (dánok) 64, 171, 376, 452, 540,
613, 659, 1160, 1219, 1548
- Debrecen 35, 68, 114, 138, 176, 202,
236, 272, 313, 409, 432, 459, 467,
491, 527, 544, 584, 661, 662, 663,
664, 723, 745, 777, 937, 958,
1147, 1197, 1375, 1460, 1476,
1634, 1665
- Dél-Amerika 65
- Dél Afrikai Unió 1117, 1325
- Dél-Dunántúl 1551
- Dél-Karolina 50
- Délkelet-Európa 88, 363, 364, 841,
893, 896, 967, 1116, 1132, 1307,
1484
- Délszláv 795, 1012, 1246
- Délvidék 93, 1497, 1244, 1419
- Dernatatos 844
- Dés 1140, 1547
- Diósd 505
- Diósgyőr 170, 205, 606, 1059, 1067,
1068, 1071, 1163, 1194
- Dobruzsza 890
- Dombóvár 1031
- Dorog 736
- Duisburg 209
- Duna 51, 99, 137, 175, 197, 198, 283,
310, 318, 349, 351, 353, 393, 440,
464, 851, 891, 898, 932, 1115,
1128, 1243, 1328, 1333, 1388,
1436, 1460, 1462, 1569, 1625
- Duna-medence 470, 840, 841, 851,
1130, 1132
- Duna-torkolat 1436
- Dunacsun 1101, 1481
- Dunaföldvár 136
- Duna-Tisza köze, 724, 954
- Dunántúl 137, 195, 449, 458, 724, 954
- Duna-völgy 52, 851, 895, 955, 1095
- Düsseldorf 209
- Dzsakarta 529

E

Ebenfurt 962
 Ebes 33
 Eger 257, 739, 1290, 1496
 Egyiptom 25, 37, 493, 988, 1611
 Eikelbor 650
 Eperjes 391
 Erdély 49, 50, 325, 362, 363, 469, 476,
 513, 518, 519, 523, 524, 525, 533,
 787, 844, 1136, 1139, 1140, 1216,
 1222, 1322, 1323, 1357, 1419,
 1420, 1438, 1441, 1442, 1572
 Érsekújvár 1040
 Eselheid 650
 Észak-Erdély 1589
 Észak-Írország 318
 Esztergom 31, 35, 494, 939, 1497,
 1499
 Esztergom-Komárom vármegye 31,
 663
 Eszterháza 301
 Észtország 191
 Európa 77, 163, 191, 214, 303, 312,
 383, 384, 524, 527, 530, 771, 787,
 841, 953, 998, 1130, 1132, 1228,
 1246, 1320, 1332, 1368, 1436,
 1484, 1525, 1654, 1684

F

Fehér Oroszország 1443
 Fejér vármegye 35, 136, 504, 664, 667,
 1357, 1531, 1545
 Fekete-tenger 891, 1436
 Felvidék 56, 1101, 1419, 1481
 Ferenc Csatorna 440, 1409
 Ferihegy 264
 Fertőboz 1041

Finnország (finn-ugor), (finnek) 65,
 519, 853, 1098, 1117, 1248, 1436
 Franciaország, (franciák) 36, 83, 96,
 128, 132, 141, 161, 155, 166, 195,
 209, 242, 268, 269, 306, 313, 444,
 445, 526, 543, 546, 606, 695, 724,
 740, 812, 849, 989, 1018, 1019,
 1020, 1029, 1098, 1106, 1110, 1111,
 1121, 1123, 1125, 1128, 1182, 1215,
 1260, 1261, 1282, 1295, 1322, 1367,
 1393, 1411, 1436, 1441, 1442, 1444,
 1514, 1542, 1548, 1554, 1582, 1606,
 1685
 Frankfurt am Main 488, 1091, 1681,
 1682
 Frankfurt-Hoechst 1422
 Freiburg 492
 Fulton 8
 Fülöp-szigeteki Köztársaság 1556

G

Gánt 755
 Gellért-hegy 1412
 Genf 37, 128, 243, 375, 646, 647, 661,
 787, 988, 1412, 1240
 Göd 237
 Gödöllő 237, 538
 Gömör 842, 1032
 Gönyű 842
 Görögország 529, 662, 832, 1307
 Göttingen 459, 1135, 1195
 Grác 493
 Grúzia, (grúzok) 517
 Gyöngyös 202, 277, 936
 Győr 22, 133, 286, 301, 335, 499, 962,
 1476
 Győr-Moson vármegye 32, 35
 Gyula 248, 1467
 Gyulafehérvár 1140

H

Hága 661, 646
Haifa 583
Hajdú vármegye 35, 410, 537
Hajdúszoboszló 103
Hajmáskér 738
Halimba 755
Hamburg 1333
Hamm 650
Hanoi 21
Háromszék vármegye 676
Harsányi 739
Harta 121
Hegyeshalom 1186
Hegykő 33
Hejce 938
Helsinki 34
Heves vármegye 31, 32, 258, 1040,
1262, 1364, 1599
Hódmezővásárhely 20, 34, 35, 103,
104
Hollandia, (hollandok) 37, 169, 266,
529, 547, 822, 966, 1007, 0347,
1548, 1555, 1624, 1681, 1685
Horvátország, (horvátok) 1007, 1134
Horvátjárfalu 1101, 1481
Holland Kelet-India 169

I

Ilova 844
India 1117
Indoeurópa 116
Indonézia 529
Innsbruck 938
Inotapuszta 738
Ipoly 393
Iszkaszentgyörgy 755
Isztambul 995, 1582

J

Jalta 474
Japán 8, 1117, 1118
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye 21,
33, 173, 581, 607, 610, 818
Jászberény 664
Jászómindszent 488
Jászság 34
Jolsva 842
Jugoszlávia (Szerbia) 14, 37, 38, 41,
49, 56, 64, 91, 209, 274, 335, 349,
362, 363, 364, 365, 376, 423, 467,
469, 499, 510, 512, 522, 525, 527,
528, 530, 564, 610, 832, 841, 847,
1007, 1075, 1076, 1099, 1107,
1108, 1109, 1114, 1118, 1119,
1132, 1134, 1137, 1182, 1215,
1243, 1244, 1245, 1246, 1249,
1286, 1288, 1307, 1352, 1357,
1358, 1432, 1433, 1435, 1436,
1437, 1438, 1443, 1472, 1484,
1490, 1555, 1612, 1670, 1673

K

Kalifornia 1195, 1196
Kalinyin 92
Kalocsa 938
Kanada 8, 267, 391, 645, 646, 988,
1117, 1438, 1460
Kápolna 236
Kaposvár 31, 761, 1258, 1259
Kárpát Ukrajna 1134
Kárpátalja 528, 1549, 1670
Kassa 185, 493, 524, 938, 1387
Kecskemét 31, 35, 193, 410, 432, 607,
662, 1021, 1258, 1259, 1504,
1675

Földrajzi nevek mutatója

Kelet-Európa 325, 363, 364, 365, 601,
758, 896
Keszthely 313, 544, 581, 779, 922
Kína 169, 762, 891
Kisbér 123
Kisgyőr 739
Kishont vármegye 1032
Kispest 489
Kisújszállás 21, 34, 248, 320
Kolozsvár 458, 661, 736, 1140
Komárom 271, 1364
Konstantinápoly (Isztambul) 740,
1333, 1439
Koppenhága 376, 613, 1019, 1203,
1219, 1256
Körös 844
Körös (Fehér- és Fekete) 580
Közép-Európa 364, 441, 967
Kubán 1520
Kunmadaras 1070
Kurityán 318

L

Lakihely 301
Lápos 844
Lausanne 26
Lengyelország 36, 54, 64, 169, 185,
194, 233, 333, 441, 547, 548, 583,
601, 648, 651, 701, 988, 1018,
1088, 1089, 1093, 1100, 1248,
1288, 1472, 1535, 1673
Leningrád (Szentpétervár) 1520
Lettország 191
Léva 159
Levél 209
Lillafüred 739
Lipcse (Leipzig) 109, 584, 613, 1091
Liverpool 613

London 51, 135, 261, 299, 376, 383,
384, 505, 512, 524, 534, 546, 583,
613, 713, 763, 773, 802, 804, 890,
892, 896, 900, 1100, 1106, 1567,
1199, 1386, 1437, 1458
Lócse 798
Ludovika tér 92
Luxemburg 999, 1595

M

Magyarország, (magyarok) 7, 9, 11,
12, 13, 14, 16, 18, 19, 21, 22, 23,
25, 28, 29, 30, 34, 49, 50, 51, 52,
53, 54, 56, 57, 58, 59, 63, 64, 66,
68, 75, 76, 77, 79, 80, 81, 84, 87,
88, 90, 91, 92, 94, 95, 96, 100,
101, 105, 107, 119, 128, 132, 133,
134, 136, 137, 139, 141, 142, 143,
145, 149, 151, 161, 163, 164, 165,
166, 171, 173, 182, 183, 184, 185,
186, 187, 190, 191, 194, 197, 199,
200, 206, 207, 208, 209, 212,
213, 214, 215, 216, 219, 221, 222,
224, 227, 232, 233, 237, 238, 240,
241, 242, 243, 245, 246, 248, 257,
262, 263, 264, 266, 267, 268, 270,
271, 273, 274, 278, 279, 282, 283,
286, 290, 294, 299, 302, 303, 304,
306, 311, 312, 314, 318, 320, 321,
323, 325, 326, 332, 333, 334, 336,
337, 338, 341, 343, 344, 346, 347,
348, 349, 351, 352, 353, 354, 357,
358, 362, 363, 364, 365, 367, 371,
372, 374, 375, 378, 380, 382, 383,
384, 385, 386, 387, 388, 389, 391,
392, 394, 398, 399, 401, 402, 403,
405, 406, 413, 415, 422, 423, 424,
428, 439, 441, 442, 443, 444, 445,
448, 451, 452, 453, 454, 458, 460,

Földrajzi nevek mutatója

461, 463, 464, 467, 469, 470, 471,
473, 474, 478, 481, 483, 487, 488,
489, 493, 494, 495, 498, 499, 500,
501, 502, 504, 505, 510, 512, 513,
514, 515, 516, 517, 518, 519, 520,
521, 522, 523, 524, 525, 527, 528,
530, 532, 533, 534, 538, 539, 541,
542, 543, 544, 545, 546, 547, 548,
550, 551, 554, 556, 560, 564, 574,
578, 579, 580, 581, 584, 585, 586,
588, 589, 590, 593, 594, 595, 596,
600, 601, 606, 608, 611, 613, 614,
615, 618, 619, 624, 625, 626, 629,
633, 635, 638, 642, 643, 644, 645,
646, 647, 649, 650, 651, 652, 653,
656, 657, 658, 659, 660, 661, 662,
665, 666, 669, 670, 675, 677, 676,
678, 679, 680, 681, 682, 695, 698,
699, 701, 702, 704, 706, 708, 713,
717, 720, 723, 732, 733, 736, 739,
740, 742, 744, 747, 748, 749, 750,
755, 757, 758, 762, 764, 769, 771,
772, 773, 774, 776, 778, 782, 784,
786, 787, 789, 791, 795, 796, 802,
804, 805, 806, 807, 808, 813, 814,
817, 822, 828, 829, 839, 841, 842,
843, 844, 845, 847, 848, 849, 850,
851, 852, 853, 854, 857, 866, 870,
871, 874, 878, 880, 881, 890, 891,
892, 893, 894, 895, 896, 897, 898,
899, 901, 910, 913, 915, 923, 924,
928, 929, 930, 933, 936, 938, 951,
952, 953, 955, 957, 958, 963, 967,
974, 975, 976, 978, 981, 983, 987,
988, 989, 990, 994, 997, 1005,
1007, 1008, 1012, 1015, 1018,
1019, 1023, 1025, 1026, 1029,
1031, 1032, 1034, 1037, 1038,
1039, 1042, 1044, 1048, 1051,
1042, 1058, 1059, 1063, 1064,
1075, 1077, 1078, 1079, 1080,
1081, 1082, 1088, 1089, 1093,
1094, 1095, 1096, 1098, 1099,
1100, 1101, 1102, 1103, 1104,
1105, 1106, 1107, 1108, 1109,
1110, 1111, 1112, 1113, 1114,
1115, 1116, 1117, 1118, 1119,
1120, 1121, 1122, 1123, 1124,
1125, 1126, 1127, 1128, 1129,
1130, 1131, 1132, 1133, 1134,
1135, 1136, 1137, 1138, 1139,
1140, 1146, 1149, 1150, 1151,
1158, 1160, 1163, 1164, 1169,
1178, 1184, 1185, 1188, 1189,
1192, 1195, 1196, 1197, 1204,
1207, 1209, 1210, 1211, 1214,
1215, 1216, 1217, 1218, 1219,
1222, 1233, 1224, 1227, 1228,
1229, 1233, 1238, 1239, 1240,
1241, 1242, 1243, 1244, 1245,
1246, 1248, 1249, 1250, 1251,
1252, 1253, 1259, 1261, 1267,
1269, 1275, 1277, 1279, 1282,
1288, 1289, 1298, 1299, 1300,
1301, 1306, 1307, 1309, 1310,
1311, 1312, 1318, 1320, 1321,
1322, 1323, 1324, 1325, 1327,
1328, 1329, 1330, 1331, 1332,
1333, 1335, 1336, 1338, 1341,
1342, 1343, 1345, 1346, 1347,
1349, 1350, 1351, 1352, 1353,
1356, 1357, 1358, 1359, 1364,
1365, 1371, 1372, 1374, 1375,
1381, 1385, 1386, 1387, 1393,
1399, 1400, 1403, 1404, 1410,
1420, 1422, 1423, 1427, 1428,
1431, 1434, 1436, 1438, 1439,
1440, 1441, 1442, 1443, 1444,
1445, 1446, 1447, 1448, 1449,
1450, 1451, 1453, 1455, 1461,
1462, 1463, 1465, 1466, 1472,
1473, 1476, 1479, 1480, 1481,

Földrajzi nevek mutatója

- 1482, 1483, 1484, 1485, 1486,
1488, 1494, 1506, 1508, 1509,
1513, 1519, 1520, 1522, 1523,
1524, 1525, 1526, 1529, 1532,
1533, 1534, 1535, 1536, 1542,
1543, 1544, 1546, 1548, 1549,
1550, 1552, 1554, 1555, 1556,
1558, 1559, 1562, 1563, 1567,
1571, 1572, 1573, 1574, 1576,
1578, 1580, 1582, 1595, 1598,
1599, 1602, 1603, 1604, 1605,
1607, 1608, 1609, 1611, 1613,
1614, 1616, 1617, 1618, 1621,
1623, 1625, 1626, 1627, 1628,
1629, 1630, 1632, 1635, 1636,
1641, 1642, 1644, 1645, 1648,
1650, 1651, 1652, 1654, 1656,
1660, 1661, 1663, 1665, 1666,
1669, 1671, 1672, 1673, 1674,
1675, 1676, 1679, 1683, 1684,
1686
Magyaróvár 446
Málta 267
Margitsziget 503
Maros-Torda vármegye 676
Martonvásár 922
Mauthausen 888, 1496, 1515
Medve (Medvedor) 132, 133, 137, 301,
439, 440, 503, 713
Mezőhegyes 580
Mezőkeresztes 320
Mezőkövesd 1156
Mezőtúr 26, 545, 581
Miskolc 19, 34, 139, 160, 1066, 1067,
1072, 1068, 1069, 1070, 1071,
1203
Montenegro 527
Montreál 988, 1019
Montreux 1307, 1368, 1484, 1618
Mór 109, 1354
Morvaország 51, 187
Mosonmagyaróvár 313, 544
Moszkva 8, 10, 18, 21, 34, 40, 48, 50,
53, 197, 207, 216, 222, 233, 264,
467, 468, 469, 474, 501, 508, 509,
515, 517, 520, 524, 526, 527, 529,
530, 531, 532, 534, 546, 580, 625,
666, 695, 715, 741, 768, 991,
1072, 1075, 1099, 1105, 1107,
1113, 1206, 1269, 1324, 1331,
1335, 1349, 1350, 1371, 1372,
1374, 1486, 1555, 1562, 1564,
1568, 1652, 1667, 1672
München 26, 162, 187, 493, 613,
1100, 1101, 1240, 1242, 1443,
1525, 1672
Münster 650
- N**
- Nagy Magyar Alföld 843
Nagy-Budapest -> Budapest
Nagybánya 389 488, 843, 844
Nagyvárad 534, 736, 1081
Narva 191
Németország, (németek, svábok) 13,
18, 28, 34, 52, 54, 55, 90, 91, 95,
109, 123, 128, 143, 161, 184, 185,
187, 192, 195, 200, 209, 213, 234,
246, 268, 271, 274, 314, 315, 318,
323, 324, 325, 326, 352, 364, 384,
395, 406, 414, 415, 422, 423, 424,
426, 427, 428, 430, 449, 453, 454,
461, 464, 473, 474, 475, 476, 488,
496, 506, 511, 515, 516, 524, 525,
529, 533, 537, 560, 563, 585, 601,
602, 608, 613, 625, 631, 635, 646,
650, 662, 695, 721, 730, 757, 758,
812, 840, 849, 853, 854, 881, 890,
898, 899, 929, 938, 950, 980, 991,
999, 1007, 1008, 1012, 1038,

Földrajzi nevek mutatója

1082, 1099, 1100, 1105, 1110,
1111, 1112, 1117, 1118, 1121,
1123, 1125, 1132, 1133, 1134,
1140, 1149, 1188, 1198, 1246,
1248, 1249, 1250, 1251, 1252,
1322, 1336, 1337, 1338, 1342,
1345, 1347, 1358, 1399, 1400,
1405, 1413, 1436, 1440, 1460,
1461, 1482, 1481, 1496, 1532,
1533, 1536, 1643, 1548, 1553,
1557, 1572, 1579, 1588, 1602,
1603, 1613, 1619, 1624, 1625,
1626, 1627, 1629, 1630, 1660,
1672, 1676, 1677, 1680
New York 225, 258, 306, 520, 645, 891,
1018, 1216, 1523
Nógrád vármegye 35
Norvégia 663, 659,
Nyírád 755
Nyíregyháza 248, 275, 857, 860, 861
Nyírtas 944
Nyitra-Pozsony vármegye 607
Nyugat Európa 583, 1439, 1573
Nyugat-Magyarország 1330
Nyugat-Tibet 494

O

Olaszország (olaszok) 37, 90, 195, 267,
364, 547, 715, 849, 1032, 1098,
1117, 1150, 1248, 1289, 1346,
1464, 1519, 1522, 1523, 1598,
1604, 1662, 1663, 1685
Oroszország, (oroszok) 96, 118, 129,
147, 173, 191, 196, 197, 198, 199,
207, 208, 245, 292, 312, 321, 343,
346, 347, 352, 365, 375, 376, 384,
459, 463, 464, 472, 473, 474, 516,
527, 537, 539, 540, 560, 611, 618,
628, 648, 664, 730, 731, 732, 747,

764, 806, 812, 857, 946, 1041,
1063, 1072, 1079, 1088, 1104,
1105, 1106, 1131, 1136, 1191,
1206, 1209, 1215, 1229, 1230,
1242, 1253, 1329, 1365, 1412,
1432, 1433, 1441, 1444, 1517,
1520, 1521, 1549, 1550, 1557,
1558, 1587, 1605, 1612, 1661,
1669, 1669, 1670, 1680

Oroszvár 1101, 1481
Osztrák-Magyar Monarchia 852
Ótátrafüred 1345, 1347, 1449
Ózd 170, 318

Ö

Örmény 1564

P

Padeborn 650
Palesztina 1572
Pannonia 1388
Pápa 798
Párizs 28, 30, 36, 51, 52, 83, 141, 209,
215, 225, 249, 268, 269, 304, 306,
364, 382, 443, 469, 517, 528, 534,
535, 542, 543, 546, 579, 646, 658,
661, 697, 714, 740, 773, 776, 786,
787, 796, 802, 804, 842, 873, 890,
892, 893, 894, 897, 898, 900, 901,
902, 989, 994, 1057, 1099, 1102,
1105, 1106, 1107, 1109, 1136,
1182, 1214, 1217, 1238, 1240,
1241, 1243, 1247, 1259, 1260,
1286, 1307, 1311, 1320, 1322,
1327, 1328, 1330, 1331, 1336,
1337, 1338, 1341, 1342, 1343,
1347, 1350, 1353, 1354, 1356,
1358, 1360, 1366, 1375, 1393,

Földrajzi nevek mutatója

1408, 1411, 1434, 1435, 1442,
1443, 1446, 1449, 1450, 1465,
1473, 1480, 1486, 1524, 1528,
1559, 1569, 1573, 1602, 1608,
1618, 1637, 1666

Párkányána 182, 1037

Partium 533

Passau 1460, 1461

Pécs 21, 32, 34, 45, 65, 117, 196, 248,
272, 274, 276, 320, 352, 355, 361,
363, 457, 458, 491, 492, 499, 564,
584, 607, 708, 796, 1032, 1454,
1467, 1476, 1593, 1551, 1614

Peking 21

Pest 24, 135, 391, 489, 491, 551, 616,
666, 736, 1032, 1062, 1360, 1432,
1611, 1669

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye 21,
31, 32, 33, 34, 117, 607, 822,
1258, 1259

Pesterzsébet 489

Pestszentlőrinc 118, 489, 1159

Pét 1610, 1611

Petrozsény 512, 1075, 1363, 1371,
1374, 1546, 1565, 1568

Pilisvörösvár 34

Portugália, (portugálok) 1170

Ploesti 469, 528

Potsdam 91, 143, 422, 464, 473, 474,
474, 601, 758, 853, 1012, 1249,
1250, 1251, 1399, 1444, 1602,
1603, 1604, 1605, 1623, 1627,
1629, 1630, 1681

Pozsony (Bratislava) 37, 51, 56, 163,
165, 185, 194, 804, 842, 1101,
1102, 1321, 1324, 1344, 1345,
1434, 1448, 1580, 1607

Prága 8, 37, 56, 94, 160, 161, 185, 194,
232, 348, 349, 376, 382, 441, 524,
527, 656, 714, 732, 804, 1108,

1204, 1227, 1350, 1411, 1437,
1549, 1602, 1666

Prahova 469

Pszkov 191

Q

Quirinál 1185

R

Rába 301

Rahó 1610

Rajka 1101, 1439, 1481

Rákospalota 489

Recsk 389, 551

Rimamurány 395

Rimaszombat 185, 335, 1329

Róma 38, 209, 258, 492, 494, 551, 715,
721, 740, 741, 1090, 1032, 1118,
1123, 1289, 1465, 1523, 1648,
1663

Románia, (román, románok) 18, 20,
36, 50, 51, 56, 64, 88, 91, 113,
118, 119, 149, 208, 209, 214, 292,
298, 346, 362, 363, 372, 388, 389,
423, 441, 444, 470, 471, 472, 475,
476, 511, 512, 513, 514, 517, 518,
519, 522, 523, 525, 526, 527, 528,
529, 530, 532, 533, 580, 606, 659,
667, 677, 695, 723, 736, 737, 787,
804, 832, 842, 843, 844, 853, 890,
894, 895, 899, 1019, 1075, 1081,
1089, 1098, 1099, 1100, 1101,
1102, 1111, 1117, 1132, 1134,
1136, 1137, 1139, 1140, 1216,
1240, 1248, 1249, 1251, 1277,
1307, 1321, 1323, 1324, 1325,
1328, 1330, 1334, 1335, 1357,
1358, 1359, 1363, 1372, 1373,

Földrajzi nevek mutatója

1436, 1440 1465, 1472, 1473,
1484, 1520, 1557, 1558, 1563,
1564, 1567, 1568, 1571, 1572,
1573, 1574, 1587, 1589, 1590,
1612, 1644, 1670, 1685

Rónaszék 844

Rozsnyó 842, 1032

Ruhrort 209

S

Sajószentpéteri 1071

Salgóbánya 318

Salgótarján 248, 271, 1270, 1351

San Francisco 528

Sárospatak 997

Sárvár 335

Sashalom 1659

Sátoraljaújhely 998

Selmecbánya 105

Siklós 944

Sió 1462

Siófok 1462

Somogy vármegye 31, 78, 136, 385,
504, 1082, 1258, 1259, 1551,
1658

Sopron 31, 32, 118, 320

Sopron vármegye 31, 169, 962, 1666

Sopronkőhida 936, 1039

Spanyolország 15, 34, 664, 1436, 1593

Spital am Pyhzn 1041

Stettin 8

Stockholm 37, 267, 382, 442, 612, 664,
994, 1219, 1385

Strassburg 1034

Stuttgart 1624

Sümeg 664, 874

Svájc 11, 14, 36, 90, 105, 128, 313, 321,
327, 328, 344, 468, 475, 535, 574,
583, 596, 606, 638, 639, 643, 644,

645, 646, 647, 670, 677, 678, 679,
680, 681, 682, 694, 695, 715, 718,
750, 753, 754, 817, 900, 924, 953,
989, 994, 1021, 1054, 1063, 1107,
1140, 1191, 1196, 1218, 1256,
1285, 1311, 1339, 1367, 1368,
1372, 1393, 1412, 1458, 1567,
1598, 1609, 1645, 1681

Svédország, (svédek) 36, 171, 267, 268,
278, 307, 308, 382, 540, 583, 612,
615, 645, 654, 1217, 1219, 1275,
1554, 1599, 1628

SZ

Szabadka 14, 380, 381

Szabolcs vármegye 18, 19, 31, 33, 537,
607, 857, 858, 859, 860, 861, 862,
864, 1258, 1259, 1658

Szatmár vármegye 18, 31

Száva 1123

Szeged 10, 32, 33, 43, 104, 272, 276,
306, 381, 459, 490, 491, 564, 661,
662, 663, 798, 808, 857, 866, 938,
995, 996, 1467, 1582, 1614

Szeghalom 114

Szegvár 320

Székelyföld, (székelyek) 51, 423, 513,
523, 676, 677, 1137, 1244, 1612

Székelyudvarhely 957

Székesfehérvár 35, 301, 663, 667, 755,
1357

Szekszárd 19, 33

Szentendre 857

Szentes 209

Szepes 842

Szláv 185, 795, 1349, 1440

Szlovákia, (szlovákok) 51, 55, 56, 132,
161, 162, 165, 185, 246, 271, 454,
512, 513, 522, 527, 528, 529, 533,

Földrajzi nevek mutatója

- 555, 657, 842, 880, 881, 896,
1007, 1056, 1058, 1099, 1135,
1244, 1328, 1333, 1342, 1346,
1248, 1347, 1351, 1353, 1414
- Szófia 8, 34
- Szolnok 272, 610, 741, 860, 1266
- Szombathely 34, 159, 248, 272, 286,
937, 1258, 1259
- Szovjetunió, (szovjet) 7, 8, 9, 10, 12,
13, 18, 23, 24, 28, 32, 33, 34, 36,
40, 44, 46, 47, 50, 52, 53, 54, 55,
64, 65, 66, 77, 84, 90, 92, 119,
133, 135, 171, 181, 191, 192, 200,
207, 208, 209, 210, 214, 221, 233,
238, 241, 244, 245, 246, 263, 264,
269, 286, 287, 294, 310, 311, 318,
343, 344, 345, 347, 348, 351, 352,
353, 354, 362, 363, 364, 383, 384,
401, 403, 440, 444, 445, 463, 470,
472, 474, 475, 477, 496, 510, 511,
512, 514, 515, 516, 517, 520, 521,
522, 523, 525, 528, 529, 531, 532,
580, 583, 585, 596, 601, 602, 611,
636, 638, 641, 656, 657, 660, 666,
669, 674, 677, 697, 713, 717, 718,
733, 738, 755, 756, 757, 758, 762,
764, 765, 768, 771, 804, 805, 806,
807, 808, 812, 813, 828, 839, 845,
846, 847, 853, 859, 871, 890, 891,
892, 893, 894, 915, 933, 936, 938,
939, 941, 955, 991, 993, 995, 997,
1015, 1037, 1042, 1067, 1078,
1079, 1088, 1095, 1098, 1099,
1100, 1105, 1106, 1107, 1108,
1109, 1110, 1111, 1113, 1115,
1116, 1117, 1118, 1119, 1121,
1123, 1127, 1128, 1129, 1134,
1136, 1137, 1142, 1145, 1146,
1149, 1150, 1151, 1160, 1180,
1192, 1212, 1228, 1242, 1243,
1245, 1246, 1248, 1249, 1251,
1269, 1288, 1322, 1334, 1337,
1339, 1353, 1358, 1365, 1366,
1410, 1436, 1440, 1491, 1505,
1552, 1557, 1560, 1568, 1572,
1573, 1588, 1599, 1602, 1603,
1604, 1605, 1608, 1619, 1623,
1624, 1625, 1626, 1627, 1628,
1629, 1630, 1641, 1648, 1667
- Szóny 123, 271
- Szóreg 381
- Sztálingrád (Volográd) 213
- Szudán 25
- Szudéta vidék 1100

T

- Tápiószecső 1544
- Tapolca 474, 755, 1095
- Tartu 1614
- Tata 1514
- Tatabánya 578
- Tátra 1077, 1449
- Távol-Kelet 214, 1205
- Temesvár 534
- Tennessee 892
- Tisza 99, 283, 1282
- Tiszántúl 236
- Tiszaug 136
- Tokaj 1598
- Tolna vármegye 19, 32, 33, 385, 689
- Tószigetcsilizköz járás 133
- Tótkomlós 555
- Toulouse 306
- Törökország 19, 36, 1656
- Trianon 445, 468, 524, 526, 528, 532,
1104, 1115, 1116, 1138, 1323,
1327, 1413
- Trieszt 8, 262, 364, 365, 507, 526, 528,
583, 606, 607, 877, 878, 1031,
1229

Földrajzi nevek mutatója

U

Udvarhely 676
Új-Zéland 1117
Ukrajna, ukrán 92, 1117, 1443
Ulm 891
Ung 857
Ural 516
Úrkút 80

V

Vác 114, 939
Vág 842
Várpalota 738
Varsó 8, 37, 92, 333, 511, 512, 988
Vas vármegye 34, 391
Vásárosnamény 498
Vend-vidék 391
Veszprém vármegye 32, 504
Vichy 268, 646

Voronyezs 515

W

Washington 51, 66, 68, 214, 224, 299,
472, 546, 583, 695, 766, 773, 801,
802, 803, 804, 890, 902, 978,
1017, 1019, 1042, 1241, 1523,
1543, 1595

Z

Zagyvapálfalva 110
Zagyvaróna 955
Zala vármegye 35, 385
Zemplén vármegye 32, 35, 504
Zenta 14
Zürich 341, 647, 680, 1005, 1412,
1465, 1681
Zsámbék 34
Zsilvölgy 512

SZEMÉLYNEVEK MUTATÓJA*

A

- Abonyi József 308, 309
 Abonyi Ábrahám Ferenc 90, 786
 Acheson, Dean Gooderham 889, 891, 902
 Aczél Endre dr. 823
 Adorján János 25, 765
 Ágoston Lajos 1303
 Ady Endre 1081
 Ajben Béla dr. 1546, 1547
 Ajtai Augner Pál dr. 1546, 1547
 Ajtay Sándor dr. 1393
 Akay Aladárné, Radniczky Lujza 442
 Alapy Viktor dr. 206
 Alexander József 1590
 Alföldi Károly 491
 Alliquander Ödön 30
 Almássy Dezső dr. 108
 Almásy Pál 1001
 Alpár Ferenc dr. 1655
 Alth Aurél dr. 306
 Altorjai Elek 580, 962, 1652
 Altorjay Sándor dr. 1495, 1496, 1515, 1516
 Ambrus Istvánné 605
 Andaházi-Kasnya Béla 28, 36, 37, 186, 271, 306, 307, 351, 1656
 Andorfi Mihály 1655
 Andrassy Dániel 31, 33, 99, 857, 858, 859, 861, 865, 939, 940, 944, 945, 1258, 1259
 Andrassy Gyula gróf ifj. 949
- Andreánszky Gábor báró 796
 Anghi Csaba Geyza 581
 Angyal János 607
 Angyal János dr. 102
 Anker Sándor 1312, 1313
 Antal Frigyesné dr. dr. Waldbauer Ilona 1269 1270
 Antal Jenő 340
 Antal László 1553
 Antalfy Manó dr. 293
 Antall József 12, 15, 29, 75, 86, 87, 92, 96, 97, 127, 137, 138, 139, 167, 181, 186, 203, 223, 231, 246, 251, 252, 259, 290, 300, 323, 360, 361, 374, 375, 393, 406, 418, 436, 449, 450, 465, 466, 468, 470, 476, 502, 507, 508, 520, 521, 535, 536, 550, 562, 564, 565, 575, 577, 585, 597, 598, 610, 622, 624, 630, 635, 643, 683, 739, 742, 759, 760, 773, 781, 782, 783, 784, 806, 827, 832, 838, 855, 862, 871, 879, 882, 887, 888, 889, 903, 912, 942, 964, 968, 1009, 1012, 1458, 1576, 1664
 Antonescu, Jon 1134
 Antos István 24, 43, 218, 221, 565, 566, 567, 569, 575, 576, 589, 622, 635, 650, 668, 671, 677, 683, 1094
 Antos Zoltán 107
 Aradi István dr. 1272
 Arany Sándor dr. 313
 Arnheim Dorottya 1628
 Arnheim Félix 1628
 Arnheim Zsigmond 1628

* Nem vettük fel a mutatóba a tér, utca, híd, földrajzi hely elnevezésében szereplő személyneveket. A vastagított számmal szereplő

oldalon található közelebbi adat az egyes személyekről.

Személynevek mutatója

Árvai Pál 1144
Ary Lajos 1375
Assolatti 1523
Aszódi Zoltán dr. **391**
Asztalos Pálné dr. Bajári Erzsébet 118
Atkinson 889, 890
Attlee, Clement Richard **893**
Auer Pál dr. 6, **36**, 268, 304, 446, 543,
890, 894, 896, 902, 967, 1260,
1325, 1327, 1450

B

Baál Károly dr. 378
Babanyec Balázs **1460**
Babits Mihály 916
Babits Mihályné Tanner Ilona, 1196
Bachmann Mátyásné 956
Bács Gyula 149, 1289
Bácskai János 1313
Bacsó Béla 1636, **1637**
Bacsó Ferenc 358, 887, 1555
Badics Aurél dr. 757
Baintner Károly dr. 313
Bajcsy-Zsilinszky Endre 33, 323, **325**,
384, **411**, 610, 857, 1517
Bakách (Beseney) Besseney Gábor
báró **646**
Bakó Sándor 31, **32**,
Bakoss István 103
Baktay Ervin dr. **494**
Balásfalvi László 140
Balassa Béla **306**
Balassa Gyula 30, **35**
Balassa Tibor 31, **32**, 1364
Balázs Barna 776, 1307

Balázs István 960
Balázs József 1303
Balázs Péter 1666
Bálint Imre dr. 1184
Bálint József **938**
Bálint Sándor dr. 663
Balla Antal dr. **12**, 75, 86, 87, 127, 128,
203, 223, 232, 246, 259, 290, 323,
324, 325, 361, 400, 406, 436, 457,
466, 468, 469, 471, 477, 508, 508,
521, 528, 530, 577, 598, 622, 643,
683, 760, 773, 786, 801, 806, 814,
827, 838, 839, 855, 860, 861, 879,
889, 903, 942, 969, 980, 1005,
1006, 1009, 1066, 1078, 1098,
1099, 1101, 1103, 1104, 1105,
1107, 1109, 1110, 1112, 1114,
1141, 1180, 1205, 1214, 1236,
1238, 1246, 1247, 1257, 1267,
1285, 1320, 1341, 1356, 1361,
1390, 1409, 1446, 1504, 1528,
1554, 1562, 1571, 1601, 1657
Ballenegger Henrik 357
Ballenegger Róbert dr. **105**, 1423
Baló Elemér 924
Baló József dr. **490**
Balogh Béla dr. 1388
Balogh Ilona 116
Balogh István 507, 612
Balogh István dr. **10**, 18, 75, 77, 78,
86, 87, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 99,
127, 128, 129, 130, 131, 145, 169,
170, 171, 172, 173, 178, 197, 200,
203, 217, 223, 224, 225, 227, 244,
245, 246, 249, 255, 259, 261, 262,
263, 265, 266, 280, 289, 290, 291,
292, 293, 294, 322, 323, 328, 329,
342, 354, 360, 361, 367, 371, 372,
373, 374, 375, 376, 393, 400, 404,
405, 406, 413, 418, 436, 437, 438,
464, 466, 467, 475, 477, 478, 479,

Személynevek mutatója

484, 507, 508, 520, 521, 535, 536,
537, 538, 539, 540, 564, 565, 575,
577, 579, 578, 580, 581, 589, 597,
598, 599, 600, 601, 622, 635, 643,
647, 648, 649, 650, 683, 742, 752,
754, 755, 757, 759, 760, 765, 766,
767, 772, 773, 774, 775, 776, 785,
801, 806, 809, 810, 811, 812, 815,
827, 831, 833, 835, 855, 859, 860,
864, 866, 867, 868, 869, 879, 880,
883, 888, 889, 898, 902, 903, 907,
908, 909, 910, 935, 939, 942, 945,
946, 947, 948, 961, 962, 968, 969,
978, 979, 980, 982, 983, 1006,
1009, 1012, 1013, 1015, 1020,
1022, 1033, 1062, 1063, 1066,
1070, 1077, 1078, 1079, 1080,
1081, 1082, 1097, 1141, 1142,
1148, 1156, 1170, 1180, 1181,
1182, 1183, 1184, 1185, 1187,
1213, 1214, 1215, 1216, 1237,
1238, 1245, 1251, 1253, 1256,
1257, 1258, 1259, 1261, 1290,
1293, 1295, 1296, 1303, 1308,
1317, 1318, 1320, 1340, 1341,
1356, 1358, 1359, 1360, 1361,
1362, 1363, 1389, 1390, 1405,
1408, 1409, 1413, 1414, 1415,
1417, 1420, 1424, 1445, 1446,
1451, 1458, 1474, 1475, 1479,
1482, 1490, 1493, 1503, 1504,
1505, 1506, 1507, 1508, 1527,
1528, 1529, 1545, 1561, 1562,
1570, 1571, 1575, 1576, 1577,
1578, 1581, 1582, 1583, 1600,
1601, 1605, 1606, 1608, 1623,
1632, 1657, 1660, 1661, 1662,
1682

Balogh István dr. 35, **36**

Balogh Jánosné 951

Balogh Margit 39

Balogh Sándor 52, 350, 415, 472, 532,
657, 772, 838, 844, 1076, 1101,
1106, 1108, 1136, 1450

Bán (Rozmayer) Antal 14, 43, 47, 75,
79, 80, 81, 84, 86, 87, 92, 95, 109,
110, 119, 120, 127, 140, 148, 171,
175, 193, 197, 199, 202, 203, 211,
217, 218, 220, 221, 223, 238, 239,
240, 245, 246, 251, 253, 255, 259,
290, 316, 317, 318, 321, 322, 323,
327, 331, 436, 466, 468, 476, 477,
480, 508, 521, 536, 543, 550, 565,
574, 577, 598, 602, 603, 604, 605,
606, 607, 622, 643, 644, 647, 672,
675, 676, 682, 683, 750, 751, 752,
753, 754, 760, 765, 766, 773, 793,
794, 801, 803, 806, 811, 819, 820,
821, 827, 833, 839, 855, 865, 873,
879, 880, 889, 903, 906, 923, 942,
954, 955, 968, 969, 973, 980, 985,
992, 993, 1009, 1022, 1023, 1024,
1025, 1026, 1027, 1066, 1078,
1087, 1088, 1098, 1108, 1109,
1141, 1149, 1180, 1183, 1186,
1194, 1195, 1196, 1214, 1218,
1219, 1238, 1244, 1253, 1257,
1258, 1268, 1285, 1289, 1293,
1296, 1300, 1314, 1315, 1316,
1318, 1320, 1328, 1333, 1341,
1348, 1349, 1350, 1352, 1356,
1373, 1384, 1385, 1390, 1409,
1412, 1422, 1423, 1445, 1446,
1454, 1458, 1462, 1463, 1475,
1493, 1504, 1510, 1511, 1512,
1526, 1528, 1539, 1541, 1542,
1561, 1601, 1610, 1611, 1612,
1620, 1623, 1631, 1657, 1679,
1680, 1681, 1682

Bán László 1422

Bándy Gyula dr. 106

Bánhidi Antal 135

Személynevek mutatója

Barankovics István dr. 942, **1534**

Baranyai Zoltán **787**, 968

Baranyi Iván 1305

Baranyi János 1593

Bárános Károly, dr. **12**, 27, 43, 47, 51,

75, 77, 80, 84, 86, 87, 89, 90, 91,

92, 94, 101, 105, 119, 120, 125,

127, 128, 133, 134, 151, 158, 167,

170, 180, 184, 195, 200, 203, 207,

208, 210, 214, 216, 217, 220, 221,

223, 224, 229, 230, 231, 244, 249,

251, 252, 253, 254, 259, 260, 263,

280, 281, 282, 287, 290, 291, 297,

298, 299, 300, 303, 312, 315, 323,

328, 330, 331, 332, 337, 350, 351,

361, 366, 368, 370, 371, 376, 379,

380, 384, 385, 400, 402, 404, 406,

407, 408, 409, 410, 411, 412, 413,

414, 417, 436, 449, 455, 462, 464,

466, 469, 471, 475, 476, 477, 484,

501, 502, 508, 519, 520, 521, 524,

525, 526, 536, 544, 545, 549, 565,

570, 572, 576, 577, 582, 585, 586,

588, 589, 594, 595, 598, 609, 611,

621, 622, 623, 630, 634, 643, 655,

667, 668, 672, 683, 737, 743, 751,

758, 760, 763, 764, 765, 766, 773,

775, 779, 780, 784, 795, 806, 808,

811, 819, 823, 824, 825, 826, 827,

830, 837, 855, 856, 859, 862, 877,

879, 883, 884, 885, 886, 888, 889,

900, 901, 902, 903, 904, 905, 906,

907, 914, 919, 920, 921, 934, 942,

943, 944, 947, 952, 953, 964, 968,

969, 970, 972, 978, 980, 985, 986,

987, 1000, 1003, 1004, 1006,

1009, 1010, 1011, 1018, 1024,

1027, 1036, 1066, 1072, 1074,

1075, 1076, 1083, 1085, 1087,

1092, 1093, 1100, 1102, 1105,

1106, 1109, 1113, 1114, 1141,

1143, 1145, 1149, 1151, 1155,

1156, 1157, 1161, 1163, 1167,

1180, 1185, 1187, 1191, 1202,

1203, 1207, 1211, 1212, 1214,

1216, 1220, 1226, 1229, 1230,

1231, 1232, 1238, 1244, 1245,

1252, 1254, 1255, 1256, 1257,

1259, 1261, 1267, 1268, 1270,

1274, 1293, 1300, 1304, 1305,

1306, 1331, 1334, 1338, 1339,

1341, 1347, 1348, 1351, 1351,

1356, 1360, 1361, 1364, 1366,

1374, 1378, 1386, 1389, 1390,

1395, 1396, 1398, 1405, 1409,

1415, 1416, 1417, 1418, 1419,

1424, 1432, 1433, 1446, 1452,

1456, 1459, 1473, 1475, 1477,

1478, 1485, 1490, 1491, 1492,

1498, 1502, 1503, 1506, 1507,

1510, 1511, 1512, 1521, 1522,

1528, 1531, 1537, 1541, 1544,

1556, 1557, 1558, 1560, 1562,

1570, 1571, 1584, 1587, 1598,

1601, 1612, 1613, 1631, 1640,

1645, 1649, 1650, 1651, 1657,

1668, 1669, 1670, 1671

Barasits Lajos 716

Baráth Magdolna 1327

Barcza Károly 206

Bárczi Géza dr. **195**

Bárczy István dr. 538

Barcsai Géza 323, 326

Bárd Imre dr. 139, 140

Bárdócz Tamás 603

Bárdossy László 89, 90, 216

Bárdossy Pál 1593

Barsi Imre dr. 140

Barta Károly 949

Bártfay Gusztáv dr. 984

Bartha Albert **15**, 1214, 1228, 1237,

1238, 1257, 1273, 1274, 1293,

Személynevek mutatója

- 1295, 1320, 1332, 1341, 1356,
1390, 1409, 1420, 1427, 1430,
1446, 1470, 1475, 1496, 1500,
1504, 1516, 1517, 1528, 1531,
1562, 1571, 1596, 1597, 1601,
1631, 1552, 1553, 1571, 1696,
1597, 1631, 1649, 1657, 1681,
1682
- Bartha János dr. 606, 607
Bartók László 36, **37**
Bartos Dezső dr. 555
Basch Lóránd 916
Bassola Zoltán **26**
Báthy Vilmos dr. 441
Baumgarten Ferenc **916**, 1032, 1647
Bebrits Lajos **23**, 149, 580, 1652
Bechtler Péter 181, 833
Beck András 1636, **1637**
Beck Ferencné 1425
Beck József **994**
Beck Ö. Fülöp 1637
Becske Frigyes 140
Bede István **36**, 894
Bede József 285
Bedell Smith, Walter **1324**, **1442**
Bedői Tivadar Viktor 137
Békássy Endre 107
Beke Imre 99
Beke József 99
Beke Manó dr. **492**
Békeffy Gábor 173
Békeffy László **1673**
III. Béla 1683
IV. Béla 1683
Bellák Ágoston 498
Bencsik Gyula **25**, 97, 98, 643, 668,
753
Bendenritter Ferenc dr. 159
Benedek István dr. 962
Benedek Jenő dr. 1151
- Bene, Eduard **512**, 517, 524, 526, 896,
1241
Berecz Kálmán 1434
Berecz László 1273
Bereczky Albert dr. **26**, 75, 81, 82, 85,
259, 272, 273, 274, 275, 276, 277,
278, 289, 290, 319, 320, 322, 533,
534, 565, 574, 575, 607, 643, 660,
661, 662, 663, 664, 677, 683
Bereczky Erzsébet 117
Beregfy Károly 90
Berendy János 580
Berényi Dénes dr. **1550**
Berezin, Pavel Fedorovics 264
Berinkei Dénes 384
Berlász Jenő dr. 822
Bernstein, Eduard 1159, 1160
Berta Ferenc 507,
Besnyei Zoltán 107
Besze Antalné Ipacs Mária **498**
Bethlen István gróf 39, **324**, 326, 849
Bethlen Oszkár 968, **1486**
Bevin, Ernest 894, 895, 896, 898, 899
Bezerédj Zoltán dr. **117**
Bezerédy Aladár 1598
Bibó István dr. **661**, **1040**
Biczó Sándor dr. 120
Bidault, Georges **898**, 1325, 1442
Birinyi István 1194
Bíró Lajos Pál dr. **1086**, 1614
Bíró Lajosné 121
Bíró Miklós **109**
Bíró Sándor 664
Bisztray Gyula dr. 152
Blanár László dr. 157
Blazsek István 1590
Boday Kálmán 1665
Bodis Tivadarné Krebs Róza 587
Bodnár Jenő dr. 740, 1227, 1367,
1438, 1554, 1618
Bodó József dr. 135, 174

Személynevek mutatója

- Bodó Vilmos 663
Bodolay Gyula 663
Bodon Károly dr. 663
Bodonyi Mária 357
Bogárdi János 787, **787**
Bogina Elemér 389
Bognár József **258**
Bojta (Burger) Ernő Béla dr. 18, **19**,
75, 85, 86, 87, 91, 92, 125, 127,
160, 196, 203, 217, 223, 228, 245,
246, 255, 259, 289, 290, 321, 323,
360, 361, 393, 400, 405, 406, 417,
436, 464, 466, 467, 476, 477, 497,
507, 508, 520, 521, 535, 536, 538,
564, 565, 574, 577, 596, 598, 619,
622, 635, 643, 676, 683, 750, 759,
760, 767, 773, 786, 801, 806, 811,
826, 827, 840, 855, 865, 878, 879,
880, 888, 889, 902, 903, 935, 942,
968, 969, 979, 980, 1006, 1009,
1040, 1062, 1066, 1077, 1078,
1097, 1098, 1115, 1141, 1151,
1170, 1180, 1213, 1214, 1237,
1238, 1256, 1257, 1290, 1293,
1319, 1320, 1340, 1341, 1355,
1356, 1389, 1390, 1408, 1409,
1445, 1446, 1474, 1475, 1503,
1504, 1527, 1528, 1561, 1562,
1600, 1601, 1623, 1631, 1648,
1656, 1657, 1682
Bokányi László 1647
Bokelberg Edéné 787
Bokor Ervin dr. 1641
Boldizsár Iván 292, 540, 1616
Bolgár Elek **23**, 382, 534, 585, 598,
612, 613, 735, 735, 1320, 1327,
1341, 1356, 1374, 1375, 1390,
1409, 1412, 1413, 1446, 1448,
1452, 1453, 1475, 1486, 1504,
1523, 1528, 1543, 1555, 1556,
1601, 1602
Borbándi Gyula 647
Borbély Elek dr. 1472, 1473, 1494,
1673
Borbély Endre **35**
Borbély Gyula 140
Borbély Kálmán 1512, **1513**
Borbély Lajos 799
Borcsányi László **1273**
Borhi László 7, 68
Bornemissza Gábor **1549**
Boronkay László dr. 122
Boros Béla dr. **277**, 1197
Boros István **34**,
Boros Samu 1677
Borosi Vas József 1228
Borsos Pál 303
Botos János 647, 836
Boyd Orr, John 1543
Böhm János 1641
Böhm Vilmos **6**, **37**, 268, 377, 382, 560,
659, 1019, 1326
Bölöni György **535**
Brinda Antal 308
Brisits Frigyes dr. **1301**
Bródy Ernő dr. 658, **659**
Bródy György 111
Brugoviczky Dezső 963
Buchinger Manó **535**
Budaházy Pál dr. 102
Budai Pál 604
Buday György **613**
Bulat István 1383
Bulgarov 857
Bulla Béla dr. **196**, 197
Burg Ete dr. **276**
Búza Barna **1462**
Buzágh Aladár dr. 663, 1197
Buzás 1404
Büki Gyula dr. 1652
Byrnes, James Francis **50**, 890, 891,
1324

C

Carse-Mitchell 472
Cavallier József dr. **1195**
Chalupka Gyula 956
Chamberlain, Arthur Neville 1100
Chobodiczky Róbert dr. 262
Chorin Ferenc 206
Churchill, Winston Leonard Spencer
8, 528, 893
Cicmil, Obrad 41, 364, 1075
Ciglányi Aladár dr. 1147
Clementis, Vladimír 161, 165, 443,
512, 524, 657, 1239, 1240, 1241,
1242, 1245, 1342, 1343, 1347,
1442, 1446, 1448, 1450, 1524
Cradock, 299
Czabán Samu 664
Czagányi Sándor dr. 124
Czebe Jenő 968
Czére Béla dr. 1652
Czikánn-Zichy MórícZ dr. 613, 1522,
1523
Czimer József **1205-1206**

CS

Csaban 935
Csanády György 1473
Csánk Béla dr. **1199**
Csaplovics József 663
Csapó Ferenc 121
Csapody István dr. 276, **277**, 662
Csatai Pál 172
Csécsy Imre dr. 324, 1091

Csécsy Magdolna **1648**
Cseh-Szombathy László **24**, 298, 700,
765
Csekey István dr. **1613**, **1614**
Csekonics Iván gr. 140
Csekő Tiborné 467
Csendes Pálné 605
Csépay Károly dr. **390**
Csepeli György dr. 138
Cserneczky Béla 175, 610
Cserny István 743
Csete Ferenc 664
Csetényi Sándor dr. 112
Cserzy Béla dr. 150
Cserzy István dr. 137, 138, 1451
Csia Sándor 90
Csige Varga Antal dr. 1388
Csiki László 313
Csillag Dezső dr. 823
Csizmadia Sándor 28
Csobányi Zoltán dr. **258**
Csobod József 1614
Csók István 1149
Csók György Géza 960
Csoma Lajos 1271
Csordás Rezsőné 1272
Csornoky Viktor dr. **1523**
Csortos Gyuláné 1149
Csőre Sándorné 1204
CsuHay István 112
Csuka János 1081

D

Dabasi-Schweng Lóránd 221, 325,
787, 968
Dabis László dr. 555
Dadi Imre **209**
Daladier, Edouard 1100

Személynevek mutatója

- Dallos Rezső 483
Dalnoki Albert dr. 1001
Dálnoki Miklós Béla 155, 211, 467,
579, 1107
Darvas Ferenc 387
Darvas József **535**, 1631
Dastich, Frantisek 41, 1240, 1342,
1350, 1351, 1352, 1353
David, Eduard 1159
Dávidházi Kálmán 108
Dawson, Scott 664
De Gaulle, Charles 141, **444**, 445
Deák Ferenc 526
Deák Mihály 284
Deér József dr. **925**
Dekanozov, Vlagyimir Gavrilovics
517, 1486,
Dékány István dr. 1091
Demeter Béla **787**, 968
Demjén Vilmos 1497
Dénes István dr. 257, 362, 1357
Déri Frigyes 36
Déri Jenőné 355
Déry Hugó 1411
Dessewffy Gyula gróf **258**, 573, 939
Detrich Elemér 125
Dettre Béla 174
Dezső Gyula dr. 662
Dimitrov, Georgi Mihajlov 64
Diószeghy Lászlóné, Juhász Mária
544
Diószegi 303, 1070
Dmitrovics 936
Doba Józsefné 1483
Dobi István **12**, 15, 43, 75, 77, 84, 86,
92, 122, 123, 127, 136, 148, 196,
203, 217, 223, 236, 237, 238, 245,
246, 251, 255, 259, 260, 286, 287,
288, 289, 290, 311, 312, 313, 316,
322, 323, 327, 328, 341, 342, 361,
387, 388, 389, 400, 422, 435, 436,
452, 453, 476, 477, 485, 487, 508,
521, 536, 544, 565, 598, 609, 618,
619, 622, 643, 735, 748, 749, 750,
752, 760, 773, 793, 806, 818, 819,
827, 855, 873, 879, 889, 903, 918,
919, 920, 921, 922, 1006, 1009,
1021, 1022, 1023, 1066, 1078,
1084, 1086, 1087, 1098, 1141,
1143, 1144, 1145, 1152, 1160,
1161, 1180, 1214, 1217, 1218,
1238, 1253, 1257, 1284, 1285,
1286, 1287, 1293, 1312, 1313,
1314, 1320, 1339, 1341, 1355,
1356, 1380, 1381, 1382, 1383,
1390, 1393, 1394, 1395, 1396,
1409, 1423, 1424, 1446, 1460,
1461, 1461, 1462, 1474, 1475,
1491, 1492, 1503, 1504, 1510,
1511, 1528, 1543, 1544, 1545,
1547, 1548, 1562, 1571, 1587,
1588, 1601, 1606, 1607, 1609,
1610, 1631, 1655, 1656, 1657,
1677, 1678, 1679,
Dobszay László dr. 1467, 1502
Dóczi 491
Dóczy Endre dr. **110**, 1411
Dohy János **1087**
Doktor Sándor dr. **274**
Doktor Sándorné 274
Doleschall Frigyes dr. 159
Domokos László dr. 103
Donáth Ferenc **19**, 314, 367, 406, 410,
412, 413, 414, 418, 643, 655, 656,
677, 691, 692, 1180, 1193, 1194,
1213
Dorics György 1289
Dosai Molnár Aladárné 1228
Dovicsinecz Zoltán 1195
Dózsa Jenő dr. **708**
Dregus Miklós dr. 124
Drózy Győző 257, **1404**

Személynevek mutatója

Dukay Kornél 441, 1204
Dulin Jenő **19**, 22, 59, 169, 259, 284,
285, 289, 290, 308, 309, 322, 700
Durugy Ferenc dr. 349
Dutka Imre 604

1563, 1564, 1565, 1566, 1567,
1568, 1570
Érsek József dr. 137, 1396, 1463
Esterhás György 942
Eteley Sigfried 121
Etthey Géza 717

E

Ecker-Rátz László **902**
Eckhardt Sándor 324
Edgcumbe, Oliver Pearce **41**, 697
Edwinson, Caroline 1628
Egri Sándor 861
Egyed Zoltán **562**, 739
Eisenhower, Dwight David 1324
Elek János dr. **1274**
Elekes Dezsó 30
Endresz Ervin dr. 120
Eötvös Károly 1684
Eötvös Loránd 1629
Eperjessy György dr. 922
Erdei János 313
Erdélyi István 339
Erdélyi Károly 1615
Erdeős László 1516, 1517
Erdmann Gyula 30, 319
Erdő László dr. 124
Erdős (Simai) József dr. **958**
Erdős József 958, 1144
Erődi-Harrach Béla dr. 1203, 1256
Erőss János **18**, 28, 33, 130, 218, 245,
261, 349, 437, 611, 650, 657, 857,
1066, 1072, 1075, 1076, 1098,
1106, 1108, 1109, 1113, 1114,
1116, 1214, 1230, 1232, 1237,
1371, 1372, 1373, 1451, 1562,

F

Fáber Gusztáv **1493**
Faluhelyi Ferenc dr. 355
Faragho Gábor altábornagy 515
Faragó Ferenc dr. 555, 807, 834, 835,
836
Faragó Géza 559
Faragó Jenő 174
Faragó László **219**, 221, 968, 1114,
1375
Farkas Béla dr. 1661
Farkas Géza 125
Farkas József 243
Farkas László dr. **1233**
Farkas Lehel **658**, 716
Farkas Mártonné 559
Farkas Mihály 1084
Farkass Endre 118
Faure, Róbert 141, 444, 445, 446
Fazekas József 1598
Feczko István 719
Fehér Miksa 388
Fekete Ervin dr. **306**
Fekete Mihály 33, **34**
Fekete Sándor dr. 115
Fekete Tibor dr. 31, **33**, 1258, 1259
Feledy Béla dr. 100, 507, 1598
Fellner – család 196

Személynevek mutatója

Fellner Pál 206
Fenyő Miksa 206
Fenyő Péter András 29, 1363, 1364,
1509
Fenyves Jenő 956
Fenyves Pál 452
Fenyvesi László 138
Ferencz László dr. **1205**
Ferenczy Emil dr. 115
Ferenczy Ödön 740
Fiedler Jenő 140
Fierlinger, Zdenek 1437
Fikert Ferenc 981
Fillér László 257, **258**, 936, 940
Finta Dezső 605
Fischer Gyula dr. **564**
Fischer József 30, 97, 437, 1182, 1547,
1575
Flachbart Ernő **787**
Flesch Ármin dr. 584
Floderer Vilmos 1629, 1630
Florián Endre 342
Florián (Feldmann) Tibor **1206**
Fodor Aladárné 1469
Fodor Antal dr. 451
Fodor Elemér 341
Fodor Ferenc 1421
Fodor Ferenc dr. 663
Fodor Géza 1593
Fodor László dr. **581**
Fogarasi Béla dr. **997**, 1068, 1069
Fogarassi János 500
Forbáth Guido dr. 540
Forbáth Róbert 349
Fóris Ákos dr. 124
Föglein Gizella 57, 1246
Földesi Margit 59, 350, 657, 772, 836,
838, 915, 1076, 1108
Földessy Ferenc 609
Földessy Gyula dr. 996, **997**
Földi István **34**, **1636**

Földi László 311
Földvári (Deutsch) Ferenc dr. 153,
277 1270
Fölföldy Sándor 356
Förstner Pál dr. 36, **37**, **988**
Franco, Francisco 1018, 1241
Frank László dr. 823
Frantz Károly 1473
Fréhn András 603
Freiss Károly (Vác) 939
Frigyesi József dr. **926**
Friss István 1402
Fuchs Dávid Rafael dr. 491
Fülep József 711
Fülep Lajos dr. **458**, 664
Fülöp Istvánné, Teklesz Sarolta 172
Fülöp József 150, 1614
Fülöp Mihály 476, 519, 787, 1140
Fürst 937
Fürtös Lajos 241
Füsti Molnár Bálint 918

G

Ganz Ábrahám 212, 550
Gács (Gách) Ganz Lajos **25**
Gacsáji Sándor 1614
Gál Félix dr. **356**
Gál Ferenc 1206, **1236**
Gál László 694, 821
Gál Pál 822
Gáldi László 968, 1550
Gara István dr. 1597
Gara János dr. 1312, 1313
Garat Sándor 994
Gárdonyi Sándor 790

Személynevek mutatója

Garnizov 935	404, 406, 407, 408, 409, 410, 411,
Gärtner József dr. 1472, 1473	413, 414, 415, 436, 438, 439, 440,
Gauquie, Henry 141	441, 442, 449, 450, 455, 458, 461,
Géber János dr. 153	466, 467, 468, 470, 508, 511, 515,
Géczy Lajos 1195	521, 528, 536, 539, 542, 549, 553,
Gedeon Alajos dr. 1680	563, 565, 569, 570, 571, 577, 578,
Gegesi Kiss Pál dr. 795, 796 , 1270	589, 590, 591, 594, 598, 612, 622,
Gegus Dánielné 480	623, 625, 628, 643, 647, 654, 666,
Geiger Imre Grigorjev, Béla Janovics 510 , 578	668, 669, 670, 671, 683, 737, 739, 740, 741, 745, 746, 750, 751, 754,
Geleji Dezső 1081	760, 766, 767, 773, 781, 782, 784,
Geleji Nándor dr. 319, 320	785, 789, 806, 808, 810, 811, 813,
Gelencsér Sándor 99	814, 818, 819, 825, 827, 832, 836,
Gelléri Jenő dr. 1554	837, 838, 855, 856, 859, 860, 862,
Gémesi Frigyes dr. 1652	865, 869, 870, 871, 879, 885, 886,
Genthon István dr. 1301	888, 889, 902, 903, 909, 912, 914,
Georgiev, Kimon 64	921, 928, 930, 932, 933, 934, 942,
Geönczöl Tibor dr. 162, 692	962, 963, 964, 965, 967, 968, 969,
Gera József 90	970, 971, 973, 974, 975, 976, 978,
Gerencséry Béla 105	980, 985, 990, 1003, 1004, 1005,
Gerenda Gyula 949	1009, 1011, 1016, 1022, 1026,
Gerendai Kornél 100	1037, 1038, 1066, 1073, 1074,
Gerevich Tibor dr. 1413	1076, 1078, 1093, 1094, 1098,
Gergely György dr. 112, 1494	1099, 1102, 1104, 1105, 1109,
Gergelyfi Sándor dr. 486, 487, 553	1141 , 1142, 1144, 1145, 1146,
Germán Tibor dr. 797	1148, 1153, 1154, 1158, 1161,
Gerő (Singer) Ernő 13, 14 , 43, 47, 52, 53, 75, 84, 85, 86, 87, 90, 92, 94, 98, 99, 100, 102, 119, 122, 125, 127, 130, 132, 134, 135, 136, 137, 139, 144, 148, 154, 170, 171, 175, 179, 181, 182, 183, 184, 186, 189, 199, 200, 203, 204, 205, 215, 219, 221, 223, 224, 227, 230, 231, 232, 239, 240, 244, 246, 249, 251, 253, 259, 262, 264, 272, 282, 283, 284, 288, 290, 296, 301, 302, 303, 304, 307, 315, 323, 328, 332, 333, 334, 345, 346, 353, 354, 357, 361, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 371, 372, 380, 381, 382, 400, 402, 403,	1162, 1163, 1166, 1168, 1180, 1182, 1183, 1184, 1185, 1198, 1201, 1204, 1205, 1206, 1211, 1212, 1214, 1241, 1243, 1244, 1245, 1257, 1293, 1320, 1327, 1341, 1356, 1390, 1409, 1410, 1411, 1416, 1418, 1422, 1435, 1437, 1439, 1440, 1475, 1480, 1482, 1483, 1484, 1485, 1486, 1488, 1490, 1504, 1505, 1507, 1519, 1520, 1524, 1528, 1530, 1537, 1540, 1541, 1544, 1554, 1561, 1562, 1564, 1566, 1568, 1571, 1575, 1576, 1598, 1599, 1600, 1601, 1604, 1613, 1617,

Személynevek mutatója

- 1618, 1619, 1620, 1631, 1635,
1639, 1640, 1647, 1651, 1652,
1653, 1655, 1657, 1668, 1670,
1671, 1673, 1674
- Gerőcz Dezső 1596
Gerőcz Kálmán, dr. **997**
Ghiczy Gézáne 1001
Giral, José **443**, 1018
Giraud, Paul 141, 444, 445
Gogl Lajos 799
Gokes Ernő 112
Gombkötő Ferenc 80
Gombosi Zoltán 753, 754, 923, 1464,
1465
Gonda József 994
Gonda Szilárd 356
Gondi Ferenc 1671, 1672
Gordon (Neuhaus) Ferenc **12**, 16, 36,
43, 52, 75, 80, 81, 84, 85, 86, 87,
91, 92, 102, 103, 116, 126, 127,
144, 160, 169, 197, 200, 201, 203,
205, 208, 210, 223, 235, 246, 247,
249, 259, 263, 275, 285, 290, 323,
336, 337, 338, 339, 340, 351, 352,
353, 360, 361, 368, 371, 385, 386,
393, 400, 402, 404, 405, 406, 407,
417, 418, 436, 438, 442, 450, 451,
452, 455, 463, 464, 465, 466, 468,
470, 473, 474, 475, 476, 477, 508,
521, 536, 565, 566, 569, 573, 577,
598, 622, 643, 674, 683, 747, 760,
773, 785, 788, 789, 790, 791, 792,
806, 815, 816, 817, 818, 827, 833,
834, 840, 855, 862, 863, 864, 871,
872, 879, 889, 902, 903, 908, 909,
910, 912, 915, 916, 917, 918, 935,
942, 950, 951, 952, 964, 968, 969,
970, 971, 973, 974, 979, 980, 984,
985, 987, 990, 1002, 1004, 1006,
1009, 1010, 1014, 1015, 1016,
1017, 1026, 1040, 1062, 1065,
1066, 1077, 1078, 1094, 1095,
1096, 1097, 1116, 1141, 1142,
1143, 1150, 1155, 1159, 1170,
1180, 1190, 1191, 1192, 1193,
1212, 1213, 1214, 1231, 1232,
1233, 1237, 1238
- Gortvay György dr. **460**, 501,
Gorzó Nándor **1032**
Gottwald, Klement 64
Gouthfalvy Zoltán dr. **493**
Gömbös Gyula 325, 496, 1403
Gönczi Iván 1661
Görbicz István 498
Görtner József dr. 1411, 1673
Gréber János dr. **277**
Greguschik Elek 1547
Grigorjev, Béla Janovics (Geiger Imre)
Grill Károly 1555
Grimm László 604
Grofits Gábor **1086**, 1544
Groza, Petru 64, **88**, 119, 208, 362,
363, 513, 514, 518, 532, 534, 890,
1323
Gruber Mór 1142
Gulácsy György dr. **19**, 169
Gulyás Pál 458
Gulyás Pálné 1149
Guóth László 226

GY

- Gyallay-Pap Domonkos dr. 140, **267**
Gyárfás Tamás 148, 149
Gyarmati György dr. 9, 61, 62, 88, 633,
1030, 1072
Gyenes Antal **1031**, 1408
Gyömrey Sándor 221

Személynevek mutatója

Gyöngyösi János **12**, 50, 52, 56, 94,
 127, 132, 133, 139, 140, 141, 184,
 185, 186, 187, 191, 203, 223, 224,
 232, 233, 246, 249, 252, 259, 267,
 268, 269, 270, 271, 290, 304, 305,
 306, 307, 316, 319, 321, 323, 325,
 348, 349, 350, 361, 381, 382, 383,
 400, 436, 442, 443, 446, 447, 448,
 466, 468, 471, 472, 473, 508, 509,
 513, 517, 521, 522, 524, 531, 532,
 533, 534, 536, 539, 542, 545, 546,
 547, 548, 565, 571, 577, 578, 598,
 622, 643, 656, 657, 658, 683, 741,
 742, 760, 766, 767, 773, 786, 801,
 802, 804, 827, 842, 844, 889, 894,
 897, 899, 900, 901, 903, 911, 913,
 914, 926, 942, 965, 966, 967, 969,
 973, 977, 980, 987, 988, 989,
 1009, 1018, 1019, 1022, 1066,
 1072, 1074, 1076, 1078, 1085,
 1098, 1100, 1101, 1102, 1103,
 1105, 1106, 1108, 1109, 1110,
 1112, 1113, 1114, 1115, 1141,
 1180, 1214, 1216, 1240, 1241,
 1242, 1243, 1257, 1259, 1263,
 1320, 1323, 1325, 1341, 1342,
 1348, 1356, 1390, 1408, 1409,
 1438, 1446, 1448, 1450, 1475,
 1504, 1528, 1562, 1569, 1571,
 1573, 1574, 1580, 1581, 1587,
 1596, 1601, 1616, 1631, 1632,
 1636, 1640, 1656, 1657, 1662,
 1671, 1672, 1673
 Gyórfy Ferenc 1508
 Gyórfy István **756**, 1408, 1495, 1520
 Györfi János dr. 995, **996**
 Györgyfalvai Dezső dr. 488
 Győri László **437**
 Györki József dr. **456**
 Györök István 1553
 Gyulaffy Ferencné 1492

Gyulai László (baranyai alispán) 862,
 936, **937**, 939, 940
 Gyulai Vilmos 1628
 Gyulai Zoltán dr. **459**
 Gyurkovics Károly **1038**
 Gyürke József dr. 1647

H

Habeller Lajosné Sziber Anna 172
 Hadnagy Jenő 121
 Hadrovics László 1550
 Háhn Sándor 1338, 1532
 Hajdu Henrik 451
 Hajdu István 1216
 Hajnal Ferenc 928
 Hajnal Rozália 311
 Hajós Károly dr. 115
 Halápy Mihályné 121
 Halász Ernő **1205**, 1206, 1236, 1486
 Haller István 99
 Halmos István 285
 Halmossy Dénes 8, 54
 Halter Béla 257
 Hám Tibor dr. 31, **33**, 169
 Hamari Árpád 605
 Hámori László 1496, **1516**
 Hangay János 112
 Hardi Róbert 149, 659, 923, 1089,
 1090, 1289, 1484
 Hardy Horváth József dr. 1291
 Harkai Schiller Pál dr. **391**
 Harkányi János dr. 388
 Háros Antal 822
 Háros Ferenc **1598**
 Harsányi Pál 239

Személynevek mutatója

- Hatvany Deutsch Sándor 206
Hatvany Viola 342
Haviár Győző dr. **1146**
Havlisch Károly 1385
Hazay László **35**
Hébelt Ede dr. **494**, 702, 1196, 1197
Heckl Ödön 876
Hedli Rezső 172
Hedli Rezsőné Havlicsek Ilona 172
Hegedüs Gyula **1630**
Hegedüs Nándor **1081**
Hegedüs Rezsőné 924
Heind 1385
Helle Mátyás 1596
Hellei András dr. 313
Heltai György **897**
Herczegh Sándor 1651
Herendi Dezső 1553
Herold József 1609
Herpai Sándor 857, 858, 859, 860, 861,
862, 863, 864, 944, 945
Hertelendy Jenőné dr. 493
Hetényi Géza dr. **115**
Hetényi Varga Károly 938
Hevesy György dr. 1543, **1544**
Hévey László 1029
Hilscher Rezső dr. **493**, **1091**
Himmler Márta dr. Pusztai Jánosné
1665, **1666**
Hinfner Kálmán dr. 1285, 1609
Hinner Mór 1596
Hirsch Adolfné 1144
Hitler, Adolf 9, 54, 210, 525, 528, 841,
1100
Hives Henrik dr. 538
Hochrein Ferenc 605
Hock József 101
Hodzsa, Enver 64
Hoffmann András 107
Hoffmann Pál dr. 581
Hollós (Hesslein) István dr. **1502**
Hollósy Béla 114
Hollósy (Kaiser) Károly 308
Holvay Károlyné 1421
Hóman Bálint dr. **324**, 325, 1032
Honárky Rudolf 356
Hood, Samuel 1443
Horányi Béla dr. **275**
Horay Gusztáv dr. 662, **796**, 925, 1508
Horn János 603
Horovitz Jenő **1035**
Horthy Miklós 38, 275, 324, 515, 516,
525, 528, 707, 1633
Horti László dr. 823
Horusitzky Ferenc dr. **996**
Horváth Dénes dr. 183, 194
Horváth Ferenc dr. 650
Horváth Imre 1672, **1673**
Horváth János **306**
Horváth Károly 100,
Horváth Károly dr. 114
Horváth László 111, **1146**
Horváth Márton **533**
Horváth Sándor **562**
Horváth Sándor 1461
Horváth Sándor dr. **492**
P. Horváth Sándor 1272
Horváth Tibor dr. 122
Horváth Zoltán 49, 448, 805
Hosev, Mihail Jakovlev 935, 1476
Huber László dr. 1677
Hubert Ottóné dr. 702
Husz Béla 313
Huszár Károly 39
Huszár Lajos **708**

I

Ibrányi Ferenc dr. 493, **494**
Ibsen, Henrik 451
Iklódy Szabó Ervin 149, 949, 1289
Illés Lajos 487, 581
Illés Zsigmond 1184
Illy Károly 543
Illyés Gyula 55, 162, 187
Imre János 603
Imre Lajos 1031
Incze Józsefné 1590
Ingrams 706
Iszakovics Miklós 1289
Iványi János dr. 441, 1483, 1554, 1673
Iványi Grünwald Béláné 1149
Iványi József 663
Izmán Imre 341, 342
Izsák Lajos 257, 1072

J

Jakab László dr. 701
Jakabffy Imre 787, 968
Jákob 939
Jáky József 175, 610
Jáky Rezső 1606
Jancsik Ferenc 135
Jancsál Lajos 821
Janics Kálmán 55, 162, 187, 1242,
1248, 1443, 1525
Jánosi Sándor 938
Járfalvi Ottó dr. 1204, 1289, 1494
Jászi Oszkár **324**, 949
Jaut Rezső 335

Jékelyi (Jozefovits) László dr. 130,
266, 829, 830
Jendrassik György 206
Jeszenszky Ferenc dr. 836, **1375**
Jeszenszky Lajos 461
Jócsik Lajos dr. **22**, 28, 166, 598, 606,
622, 624, 635, 643, 650, 653, 659,
667, 671, 672, 677, 683, 765, 787,
839, 840, 969, 976, 979, 1028,
1029, 1066, 1077, 1098, 1116,
1169, 1170, 1180, 1206, 1207,
1208, 1213, 1214, 1237, 1239,
1244, 1245, 1341, 1343, 1344,
1345, 1346, 1347, 1348, 1348,
1352, 1446, 1448, 1449, 1450,
1474, 1475, 1480, 1504, 1523,
1524, 1525, 1526, 1527, 1528,
1601, 1603, 1607, 1608
Jolánkai Gyula 873
Jónás Mihály 949
Joó Tibor dr. **925**
Joó Tiborné dr. 925
Józsa Iván 877, 878, 1229
Józsa László 1460
Jörös Jenőné 159
Jugovics Lajos **1614**
Juhász Géza dr. **1550**
Juhász Károly 646
Juhász László 492
Juhász Nagy Sándor **777**
Jungreis Ernő 1066
Jurcsek Béla 1496
Jurcsek Viktor **506**,
Justus Pál 1241

Személynevek mutatója

K

- Kába József 954
Kacsó Lajos dr. **117**
Kádár Ferenc 1622
Kádár Géza 1508
Kádár János 633
Kádár Lajos 1465
Kaffka Péter **294**, 1216
Káli Nagy Elemér dr. 499
Kállai Gyula **25**, 119, 692, 1236
Kállay Kálmán dr. 664
Kállay Kristóf György dr. 140, **267**
Kállay Miklós 213, 216, 646
Kálló Ferenc **1682**
Kampó Neszter Wladimir 580
Kánai Sándor 498
Kanyar József dr. **1551**, 1664
Kapócs Ferenc **468**, 881
Kara Anna 579
Karácsony Sándor dr. **1147**
Karácsonyi Ferenc 33, **34**, **866**
Kárász Artúr dr. **30**, 52, 215, 221, 223,
224, 305, 350, 351, 644, 677, 767,
787, 807, 835, 836, 839
Karczag Imre 333, 787, **1600**
Kardelj, Edvard 1243
Kardos Géza 289
Kardos István 949
Kardos Tibor dr. 1031, **1032**
Kármán Tódor dr. **1195-1196**
Karoliny Márton **741**
Károlyi László gróf 274
Károlyi Mihály gróf **83**, 144, 384, 499,
535, 599, 600, 714, 777, 866, 887,
968, 1241, 1326, 1481, 1482,
1561
Károlyi Sándor gróf **151**, **1457**
Karton Emil 1376
Kassay Farkas László 174
Kassay Jenő dr. 381, 1618, 1673
Kaszás Miklós dr. 112
Kátai Mihály 719
Katona Endre dr. 1272
Katona Géza **390**
Katona Jenő 1034
Katona Sándorné, Völgyi Julianna
392
Kautsky, Karl 1160
Kecskeméti Jánosné 483
Kecskés Erzsébet 1144
Kecskés Imre 359
Kecsó István dr. 1316
Keitel, Wilhelm 515
Kékesi István 339
Kelemen 245
Kelemen Ábrahámné 1221
Kelemen Gyula **21**, 259, 273, 288, 289,
323, 342, 343, 345, 346, 347, 360,
361, 367, 374, 389, 393, 418, 436,
454, 456, 465, 466, 476, 477, 487,
507, 508, 520, 521, 535, 536, 548,
550, 551, 564, 565, 574, 575, 577,
578, 581, 582, 833, 906, 1680
Kelemen Lászlóné 182
Kelemen Margit 1473
Kelemen Sándor 284
Kellei György 938
Keller Oszkár **1086**, 1544
Kemendi Miklós 101
Kemenes Lajos dr. 137
Kemenesi Ferenc 182
Kemenesy Ernő dr. **922**
Kemény Árpád báró 1140
Kemény Gábor báró 90
Kemény György dr. 24, 127, 133, 145,
146, 147, 148, 175, 188, 189, 190,
218, 221, 223, 225, 245, 290, 307,
309, 310, 311, 322, 477, 481, 482,
483, 484, 485, 507, 508, 520, 521,

Személynevek mutatója

- 535, 536, 538, 541, 542, 543, 546,
564, 565, 566, 567, 570, 571, 575,
577, 592, 593, 594, 595, 597, 598,
615, 616, 617, 618, 622, 626, 634,
635, 643, 653, 671, 672, 673, 674,
677, 683, 744, 745, 747, 748, 765,
814, 824, 826, 834, 908, 911, 935,
952, 959, 965, 969, 975, 983, 984,
1571, 1577, 1580, 1583, 1584,
1585, 1586, 1680
- Kenéz László dr. 1599
Kenéz Miklós **306**
Kenyeres Béla 1426
Keöves Ferenc dr. 822
Kerék József dr. 453
Kerék Mihály 166
Kerekes Géza 1421
Kerekes György dr. 921, 922
Keresztényi József 1667
Keresztes Mihály 33, **34**
Keresztury Dezső dr. **14**, 75, 86, 87,
91, 92, 113, 114, 115, 116, 117,
118, 119, 127, 151, 152, 153, 195,
196, 203, 223, 242, 243, 246, 254,
259, 290, 323, 341, 350, 354, 355,
356, 357, 361, 390, 391, 392, 406,
436, 457, 458, 459, 460, 461, 466,
470, 471, 477, 489, 490, 491, 492,
493, 494, 495, 496, 508, 521, 530,
536, 538, 554, 555, 565, 577, 583,
584, 585, 586, 587, 598, 607, 622,
624, 627, 628, 643, 683, 760, 773,
794, 795, 796, 797, 798, 799, 801,
806, 822, 823, 826, 827, 840, 855,
875, 876, 879, 888, 889, 902, 903,
919, 925, 926, 927, 930, 935, 942,
969, 980, 1009, 1040, 1066, 1078,
1090, 1098, 1141, 1146, 1147,
1148, 1180, 1214, 1220, 1221,
1222, 1232, 1238, 1257, 1269,
1270, 1271, 1285, 1293, 1296,
1297, 1298, 1299, 1300, 1301,
1302, 1320, 1329, 1341, 1356,
1382, 1386, 1387, 1388, 1390,
1406, 1407, 1408, 1409, 1425,
1426, 1446, 1465, 1466, 1467,
1468, 1469, 1473, 1475, 1494,
1495, 1496, 1497, 1498, 1504,
1508, 1513, 1514, 1516, 1517,
1518, 1522, 1528, 1562, 1571,
1591, 1592, 1593, 1601, 1602,
1607, 1613, 1614, 1615, 1631,
1632, 1647, 1648, 1657
- Kéri Kálmán **155**
Kerkai (Czinder) Jenő **938**
Kerle Zoltán 582
Kerner Jánosné 506,
Kerpel-Fronius Ödön dr. 492, **493**
Kertész Endre dr. 31, **32**
Kertész István 163, **787**, 840, 892,
897, 901, 1039, 1243, 1320, 1327,
1443
Kéthly Anna **261**, 802, 803
Kettinger Ferencné 793
Key, William Shaffer **41**, 898
Kibédi Albert 139
Kis Szaléz **936**, 938
Kisdégi Ferenc 106
Kispál János 1303
Kispéteri Jenő 262, 1229
Kiss Árpád dr. 243
Kiss György 121
Kiss Imre 1422
Kiss János **35**
Kiss József 716
Kiss József 125
Kiss Lajos 719
Kiss Roland **19**, 223, 234, 235, 236,
243, 245, 246, 252, 255, 650,
1012, 1398
Kiss Sándor 1153, 1169, **1170**
Kiss Tibor dr. 356

Személynevek mutatója

- Kisteleki Károly dr. **596**
Kiszely András dr. 303
Klaniczay Gyula dr. 329
Klapka György 481
Klein Márton 332
Klug Ottó 755
Kluzsinszky Károly dr. 140
Kmetykó Pál 1615
Knob Sándor dr. 206
Kóczán István 31, **33, 169**
Kodály Zoltán **1406**
Kodolányi Gyula 135, 870, 1618
Koffler Károly dr. 206
Koháry Géza 757
Kokas Lajos dr. 542, 543, 1676
Kolbai Károly 313
Koller Pál 235, 1593
Kolos Lajos 1426
Kolosváry Bálint dr. 1387
Kolosváry-Borcsa Mihály 1405
Kolozs Sándor 1597
Komáromi László 30, 945, 1284, 1290, 1292
Komáromy Pál 372
Komjáthy Aladár dr. **461**
Komlósi József 303
Komondy Zoltán dr. 957, **958**
Konkoly-Thege Sándor dr. 19, **20**
Konrád Ferenc 1221
Kónya Sándor 1307
Konyev **92**
Kopár József 236
Kopasz Károly 580, 740, 1367, 1368, 1652
Korányi Imre dr. 662
Korányi Jenő dr. **677, 787, 988, 1256, 1494**
Korbonits Dezső 98
Korda István 99
Korényi Antalné 1367
Kormos Tivadar dr. 452, 619
Korompay Bertalan dr. 114
Korparich Ede **1140**
Kósa Zoltán dr. 112
Kosir Ferencné 1422
Kossa István **1316, 1485**
Kossányi Béla dr. **1336, 1413**
Kosztá Döméné 612
Kotzián Emil dr. 1285
Kovács Béla 12, 13, 14, 15, 32, 44, 75, 77, 80, 86, 87, 92, 127, 175, 191, 192, 193, 197, 217, 257, 865, 1169, 1291
Kovács Ferencné 1483
Kovács Gyula 377
Kovács Imre 40, 49, 221, 534, **535, 1130**
Kovács Jenő dr. **238**
Kovács József 1421
Kovács (Krausz) József 664
Kovács Józsefné 1228
Kovács Kálmán dr. 20, **21, 33, 1520, 1521, 1636**
Kovács Károly 954
Kovács Károlyné 719
Kovács László 172
Kovács Pál 141
Kováts Andor 776, 1484
Kováts László dr. 118
Kovrig Béla dr. 1194, 1285, **1286**
Kozáry József 1204, 1473
Kozma Ferenc 988, 1434
Gy. Köllő Zoltán 107
Költő György 1463
Körmendy Lajos 98
Körner Lajosné 1081
Kőrösi Gábor 962
Kötél Ferenc 1194
Kővágó József 99, 589
Kövesi János dr. 388
Kránitz Györgyné 870
Krauser Józsefné 719

Kremlyov 711
Krepuska István dr. 797
Kreybig Lajos 749, 750
Kristály Jakab 604
Kristóf Mihályné 1483
Kristófi Rezsőné 605
Krisztics Sándor dr. 355
Krizsán József 719
Krno, Dalibor Milos 41, 842, 1242
Krudy Ádám 1681, 1682
Kruszlák Ferenc 340
Kubik Rezső 704
Kudari Sándor 605
Kukán Ferenc dr. 276, 277
Kulin László dr. 1197
Kulin Sándor dr. 313
Kumorovitz Bernát Lajos dr. 1466
Kun Elemér dr. 262
Kun Miklós 1072
Kunstár Lajosné 1459
Kuppis Gyula 1218
Kurencs István 1186
Kusnyér János 718
Kussinszky Endre 90
Kustár Dániel 121
Kuthy Sándor 313
Kutrucz Katalin 1072
Kürthy István 486, 553, 606, 1494
Kvassay László dr. 184
Kvassay-Sajó Miklós dr. 108

L

La Guardia, Forillo Henry 891, 989
Labossa Lajos 275
Labuda Ferenc 102, 103
Ladányi Gyula 303
Ladányi Lajosné dr. 960

Lajos László dr. 276
Lajtai Károlyné dr. 1543
Lakatos Géza 325
Lakatos István 1140
Lakatos Miklós 25, 137, 138
Lakatos Tibor 287
Lakner Oszkárné 1095
Lakos József 1551
Laky Dezső dr. 1613, 1614
Lambrecht Kálmánné 1593
Lamtay Lajos 1665
Lánczi László 453
Lánczy István 480
Landau Ernő 553
Lányi Miksa 494
La Guardia 225
László Aladár 753
László Árpádné Quittner Piroska
1515
László Iván dr. 349
Latinca Sándor özvegye 78
Latinovics József 138
Lázár János 125
Lázár József 108
Lázár Vilmos 327, 644
Lébényi László 1146
Lednizscky Lajos 257
Leéb János 606
Lehmann, Herbert Henry 214, 224
Leitner Tibor 100
Lelkes Gyula 341
Lengyel Géza dr. 206, 341, 1473
Lengyel Sándor 192
Lenhardt József 1597
Lenin, Vlagyimir Iljics, Uljanov 516
Lenkei Alajosné 590
Léta Ferenc 1515
Lévai Jenő 548, 1039
Lévay Zoltán dr. 1431
Levuskin 376, 849
Lichtneckert István 356

Személynevek mutatója

Lieberman Tódor dr. 797
Liebhaber György 1454
Liksai Sándorné Zsebők Kornélia 118
Linder Béla **499**
Lipcesey Ildikó 88, 476
Lipták 1448
Lissák Kálmán dr. 584
Lóczy Lajos dr. **953**
Lónyay Károly 174
Lónyay László 1218
Loósy Béla dr. 488
Losonczy István dr. **708**
Lotz dr. 278
Lovászi Sándor 1149
Ludovika Akadémia 794, 1034
Lujza svéd trónörökösno 664
Lukács György dr. 584, **585**
Lukács Tibor 356
Lukász Alfonz dr. 1484
Lukovits Pál dr. 1385
Lumnitzer Nándor 174
Lupkovics István 106
Lux Kálmán dr. **958**
Luxardó Károlyné, dr. Blénassy Er-
zsébet 149, 1463
Luxemburg, Rosa 1160
Lyka Károly 1149

M

Macartney, Carlile Aylmer **899**
Macharti 899
Madzsar József dr. 324
Magyarász János 800
Magyarosy Ferenc 1589
Major Ákos dr. 1546, **1547**

Major Ferenc dr. 441, 1519, 1554,
1673
Major Jenő 481
Major Máté **95**, 225
Major Róbert dr. **258**
Majos Jenő 142
Majos László 329
Makay Lajos 100
Makara György dr. 124
Makra Zsolt dr. 111
Malasits Géza 1496
Malek Emil 718
Malinovszkij, Rogyion J. 937
Maniu, Juliu 1136
Manninger Rezső dr. **1217**, 1218
Mara Miklós **1185**
Marczali Tibor dr. 1266
Mária Terézia 1685
Máriássy Béla dr. 922
Márk László dr. 913, 988, 1241
Markos György 221
Markovics Ferenc 754
Markovics Ibolya 157
Márkus Jenőné 999
Márkus Tibor 1492
Marosán György 633
Marót Károly dr. **876**
Martis, Fedor dr. 923
Márton Áron **1140**
Márton Barna 320
Márton Dezső 1182
Marton István 671
Marton János dr. **677**, 787, 1289,
1494, 1680
Masaryk, Jan **1241**, 1242, 1245
Masaryk, Tomas Garrigue 1241, 1358,
1440
Máté Károly dr. **1467**
Mátéffy Géza dr. **23**, 1405
Máthé Imre dr. 313
Máthé Miklós 716

Személynevek mutatója

- Matiegka Mátyásné 656
Mátra Endre 138
Mátray Ferenc dr. 757
Matvienko 1624, 1625, 1628, 1629
Mátyás Sándor 142
Mátyássy Zoltán dr. 1411
Mattyasovszky László 787
Matuska Szilveszter 831
Mayerffy Györgyné 1492
Mayersberg Tivadar dr. 1514
Medgyessy Béla 149
Medgyessy László 125
Meggyesi Sándor 938
Méhész Lajos 1615
Meixner (Csejkey) Ernő dr. 22, 700,
765, 836
Melczér Miklós dr. 153, 277
Melléky Kornél dr. 949
Melly József dr. 117, 490, 491, 555,
1270
Mesterházi Sándor 1515
Mészáros Ernőné 676
Mészáros József dr. 1218, 1543
Mészárovs Tibor 834
Mezei Mihály 35
I. Mihály (Hohenzollern-Sigmariu-
gen) román király 518
Mihály Ferenc 1228
Mihályi Ibolya 121
Mihók Béla 117
II. Miklós (Romanov) orosz cár 515,
516
Miklósváry Károly 538
Mikó Tibor dr. 786, 788, 1216
Mikojan, Anasztász Ivanovics 1564
Mikos Ferenc dr. 1555
Milakovszky László 708
Milassin Kornél 31, 32
Mile Ferenc 997
Millok Sándor 18, 29, 128, 262, 306,
307, 322, 365, 393, 598, 648, 677,
765, 998, 1451
Minárovits Pál 1515
Mináry Péter 949
Mindszenty (Péhm) József 38, 39,
209, 215, 527, 942, 926
Mistéth Endre 15-16, 21, 700, 753,
765, 1009, 1025, 1038, 1066,
1078, 1079, 1083, 1098, 1099,
1100, 1103, 1104, 1106, 1141,
1145, 1152, 1167, 1168, 1180,
1199, 1214, 1222, 1234, 1235,
1238, 1244, 1246, 1253, 1257,
1261, 1283, 1290, 1293, 1297,
1304, 1310, 1311, 1315, 1316,
1317, 1318, 1320, 1334, 1341,
1344, 1351, 1356, 1369, 1370,
1371, 1373, 1374, 1377, 1386,
1390, 1409, 1411, 1412, 1418,
1419, 1428, 1446, 1451, 1452,
1453, 1457, 1475, 1479, 1484,
1511, 1528, 1562, 1571, 1575,
1576, 1601, 1603, 1622, 1631,
1653, 1654, 1657, 1659, 1674
Mittler Endre 1640
Mócsy János dr. 1218
Mód Aladárné 1661
Mohácsi Béla 1093
Mohácsy Mátyás 313
Mohar József 356
Mojzer Antal dr. 1420
Molnár Albert dr. 349
Molnár Erik dr. 13, 14, 75, 83, 84, 86,
87, 92, 123, 124, 127, 157, 158,
159, 160, 170, 177, 178, 179, 197,
203, 217, 223, 227, 228, 229, 245,
246, 255, 259, 280, 282, 289, 290,
297, 298, 322, 323, 329, 361, 377,
378, 379, 501, 508, 521, 535, 536,
546, 561, 562, 565, 577, 589, 596,

Személynevek mutatója

598, 610, 622, 643, 666, 667, 677,
683, 735, 736, 760, 773, 777, 778,
779, 806, 812, 827, 855, 877, 879,
889, 903, 910, 911, 930, 931, 942,
961, 962, 968, 969, 980, 1001,
1002, 1003, 1006, 1009, 1012,
1035, 1036, 1040, 1062, 1066,
1077, 1078, 1091, 1092, 1097,
1151, 1152, 1170, 1180, 1200,
1201, 1202, 1214, 1234, 1237,
1238, 1256, 1257, 1258, 1274,
1284, 1290, 1293, 1303, 1304,
1320, 1340, 1341, 1355, 1356,
1370, 1389, 1390, 1408, 1409,
1418, 1427, 1428, 1429, 1430,
1431, 1445, 1471, 1474, 1475,
1500, 1501, 1502, 1503, 1504,
1517, 1527, 1528, 1548, 1549,
1556, 1562, 1574, 1601, 1617,
1631, 1634, 1657, 1659, 1667,
1678
Molnár Jenő 29, **109**, 110, 812, 1081,
1542
Molnár József 295
B. Molnár József 35, **36**
Molotov, Vjacseszláv Mihajlovics
(Szkrajbin) **50**, 509, 510, 511,
513, 514, 517, 529, 892, 1106,
1442
Moncin 659
Monori Erzsébet dr. 117
Monostori Pál 716
Morocz Sándor 955
Mosonyi Emil 873
Mousong Nándor 174
Munkácsy-díj 1637
Munzáth Károlyné Szántó Ilona 929
Mussolini, Benito 1100
Münnich Ferenc dr. **34**, 743

N

Nádas László 113, 135
Nádasdy Benő 148
Nádor Ferenc 100
Nádorfy (Neuwirth) Lajos 117
Nádossy Károly 98
Nádudvary István 279, 280
Nagy Ernő 32, **33**
Nagy Ferenc 7, 10, **11-12**, 15, 16, 17,
18, 27, 32, 37, 43, 44, 45, 46, 47,
48, 51, 52, 55, 56, 59, 64, 65, 66,
67, 68, 69, 70, 72, 75, 76, 77, 85,
86, 87, 89, 90, 91, 92, 94, 95, 96,
98, 100, 101, 105, 113, 119, 120,
125, 127, 130, 131, 136, 139, 140,
151, 155, 156, 160, 169, 170, 171,
187, 189, 191, 196, 202, 224, 225,
227, 228, 232, 233, 244, 245, 246,
247, 249, 253, 254, 255, 259, 260,
261, 262, 263, 264, 267, 270, 271,
276, 281, 284, 288, 289, 290, 291,
292, 294, 295, 304, 305, 307, 308,
309, 312, 315, 316, 317, 318, 319,
321, 322, 323, 325, 326, 327, 328,
333, 343, 345, 347, 348, 349, 350,
351, 353, 354, 360, 361, 362, 364,
365, 366, 367, 368, 369, 370, 371,
372, 384, 393, 400, 401, 402, 403,
405, 406, 408, 409, 410, 411, 412,
413, 414, 415, 417, 436, 448, 450,
453, 456, 465, 466, 467, 468, 469,
470, 471, 476, 507, 508, 517, 519,
521, 524, 527, 528, 530, 533, 534,
535, 536, 537, 538, 539, 544, 545,
549, 555, 564, 565, 572, 573, 574,
576, 577, 578, 586, 597, 598, 601,
610, 611, 614, 619, 622, 623, 624,
626, 627, 628, 635, 643, 647, 651,

Személynevek mutatója

658, 666, 672, 675, 677, 683, 735,
 736, 737, 739, 740, 741, 745, 746,
 748, 752, 754, 759, 760, 761, 762,
 764, 765, 766, 767, 773, 777, 778,
 783, 785, 789, 791, 792, 794, 801,
 802, 803, 805, 811, 831, 836, 863,
 884, 889, 891, 892, 893, 902, 903,
 906, 907, 912, 913, 914, 915, 919,
 920, 921, 926, 935, 936, 940, 941,
 942, 943, 944, 968, 969, 973, 975,
 979, 980, 982, 985, 986, 988, 990,
 994, 1000, 1002, 1003, 1006,
 1009, 1011, 1016, 1020, 1028,
 1029, 1040, 1062, 1066, 1071,
 1072, 1074, 1075, 1076, 1077,
 1078, 1082, 1083, 1086, 1087,
 1097, 1098, 1103, 1105, 1115,
 1140, 1141, 1145, 1148, 1150,
 1151, 1152, 1155, 1157, 1158,
 1159, 1160, 1163, 1164, 1166,
 1167, 1168, 1169, 1170, 1179,
 1180, 1183, 1185, 1186, 1187,
 1188, 1189, 1190, 1196, 1198,
 1202, 1203, 1205, 1207, 1213,
 1214, 1215, 1216, 1217, 1219,
 1222, 1223, 1226, 1230, 1232,
 1236, 1237, 1238, 1239, 1243,
 1244, 1245, 1246, 1247, 1250,
 1251, 1252, 1253, 1254, 1255,
 1256, 1257, 1258, 1259, 1260,
 1261, 1262, 1265, 1266, 1267,
 1268, 1271, 1273, 1283, 1284,
 1285, 1286, 1289, 1290, 1320,
 1321, 1328, 1330, 1331, 1332,
 1333, 1334, 1335, 1336, 1337,
 1338, 1339, 1340, 1341, 1343,
 1344, 1347, 1348, 1349, 1350,
 1351, 1352, 1353, 1354, 1355,
 1356, 1359, 1360, 1361, 1363,
 1364, 1365, 1369, 1370, 1371,
 1372, 1373, 1374, 1377, 1380,
 1388, 1389, 1390, 1391, 1394,
 1395, 1397, 1400, 1403, 1404,
 1405, 1406, 1407, 1408, 1409,
 1410, 1412, 1413, 1414, 1415,
 1417, 1418, 1420, 1426, 1429,
 1431, 1434, 1435, 1437, 1439,
 1440, 1442, 1444, 1445, 1446,
 1449, 1450, 1454, 1458, 1459,
 1472, 1474, 1475, 1476, 1479,
 1480, 1503, 1504, 1505, 1506,
 1507, 1509, 1523, 1524, 1525,
 1527, 1528, 1529, 1531, 1532,
 1535, 1537, 1538, 1554, 1558,
 1559, 1560, 1561, 1562, 1563,
 1564, 1569, 1570, 1571, 1572,
 1573, 1575, 1578, 1588, 1600,
 1601, 1602, 1604, 1605, 1606,
 1607, 1608, 1612, 1613, 1616,
 1617, 1623, 1631, 1632, 1633,
 1636, 1637, 1646, 1650, 1656,
 1657, 1658, 1659, 1662, 1667,
 1669, 1671, 1672, 1681, 1682
 Nagy Ferenc 316
 Nagy Ferenc ifj. **1656**
 A.Nagy György 108
 Nagy Gyula dr. 124
 Nagy Imre 10, 12, **13**, 15, 18, 20, 21,
 75, 78, 86, 91, 92, 127, 142, 143,
 144, 192, 197, 223, 246, 259, 290,
 327, 334, 335, 387, 448, 585, 661,
 897, 1251, 1637
 Nagy István dr. 499
 Nagy Károly 718
 Nagy Lajos 659
 Nagy Lajos 1510
 Nagy Lajos dr. **1388**
 nagybaconi Nagy Lajos 546
 Nagy László 262
 Nagy Mihály 1681, 1682
 Nagy Miklós **26**, 114, 607, 756, 757,
 759, 942, 953, 956, 957, 958, 959,

Személynevek mutatója

968, 969, 980, 995, 996, 997, 998,
1006, 1009, 1030, 1031, 1032,
1033, 1034, 1040, 1528, 1549,
1550, 1551, 1552, 1561, 1657,
1663, 1664, 1665, 1666, 1667
Nagy Péter Pálné 1487
Nagy Sándor dr. **110**, 124
Nagy Vincze dr. 382, 384
Nagyatádi Szabó István 9, 10, 147
Nagyiványi Zoltán dr. **741**
Nánási 1652
Nánássy Béla dr. 441, 580, 1228, 1519,
1554
Navratil Ákos dr. **1031**
Néderbragt 1229
Nékám Sándor 36, **37**, 1140
Nemes Miklós **306**
Nemes Nagy Lajos dr. 120
Nemestóthy Dénes 269, **646**
Németh Béla **1519**
Németh Ferenc 120
Németh Imre 323
Németh Jenő dr. 257
Németh József 32, **33**
Németh László 458
Németh Sándor **116**
Némethy Gyula 149
Némethy László dr. 1555
Németi István 664
Neubrand Gyula 303
Nikola Ágoston 675
Noel Baker, Philip-John **893**, 898
Nógrádi Sándor **21**, 476, 691, 692, 717,
718
Nónay Tibor dr. 662, **796**, 925, 1508
Novák István 776
Novák József 1483
Noviczky János 718
Novobátzky Károly dr. **460**

NY

Nyárádi (Scheidl) Miklós dr. **24-25**,
351, 438, 747, 789, 898, 902,
1062, 1225, 1246, 1253, 1338,
1353, 1354
Nyerges Ferenc 1194
Nyerges János 994
Nyisztor György **656**
Nyitrai György 311
Nyulassy János 235
Nyulász Antal 498

O

Obál Béla dr. **391**
Obláth György 1363
Okáli Dániel dr. 162, 1523, 1524, 1558,
1559, 1578, 1579
Okályi István 1087
Okié Nándor 667
Oláh János 1597
Oláh Mihály 498
Oláh Miklós 1031
Olofsson, Placid 936
Olt István 1206
Oltványi (Artinger) Imre **30**, 807, 808,
834, 835, 836, 1094, 1357
Ormos Imre **1087**
Oroszlán Zoltán dr. **460**
Országh Nándor dr. 144
Országh Sándor 327
Ortutay Tiszti Lajos dr. 1184
Osváth István 437
Osváth Kálmán 339

Osváth Pál dr. 1680
Oszip István 33, **34**, 1071
Oszukin, Borisz Pavlovics 444
Ottó Ernő 750

P

Paikert Géza dr. 278
Pais Károly dr. 114
Pakó Ernő 560
Pál Dániel 1088
Palágyi Lajos 278
Palasik Mária 57
Pálffy György 32, **33**, 866
Palitz Mihály 861
Páll György dr. **1219**
Palló Imre 372
Palotás László dr. 98
Pályi Márton dr. **675**
Pályi Zsigmond 1367, 1368, 1411,
1519
Pamlényi Pál **441**, 1484
Pap János 1431
Papp Andor 35, **36**
Papp Géza 107
Papp István **1146**
Papp Kovács Emil 799
Papp Lajos 1649
Papp Sándor 676
Párducz Mihály dr. **662**
Páris Frigyes 173
Parragi György 533, **939**, 1515
Passuth László **664**
Pásztor Dezső dr. **1545**
Pataki László 1148, **1520**
Páter József 939

Pátzay Pál **1406**
Pavelić, Ante 1134
Pazonyi Gézáné 793
Pécsy József dr. **1093**, 1207, 1241,
1289
Pécsy Vince 303
Pehr Sándor dr. 148, 1385
Peidl Gyula 23, 29, 39
Pekáry Hubert 1590
Péli Antal 1590
Pénzes István 935, 936
Pénzes József 676
Perényi Imre 437
Perényi István 351
Perényi József dr. 1421
Perlaky Livia 225
Perneckzy Béla 98
Perr Viktor 32
Pesthy Zoltán dr. 113
Pethő Tibor 1408
Petényi Géza dr. 796, **797**
Péter Gábor **828**
Péterfi Tibor dr. **995**
Petneházy László dr. 373
Pető Iván 30, 319
Petőfi párt 135
Petrács Gézáné 1509
Peyer Károly 23, 35, **39**, 1581
Pfeiffer Ferenc dr. **21**,
Pfeiffer Zoltán dr. **20-21**, 203, 209,
622, 623, 628, 643, 652, 653, 654,
683, 735, 741, 744, 745, 752, 759,
765, 776, 806, 808, 823, 824, 827,
830, 831, 832, 834, 837, 838, 855,
858, 859, 860, 861, 866, 876, 877,
879, 882, 883, 884, 885, 886, 939,
940, 941, 1009, 1016, 1023, 1024,
1025, 1061, 1062, 1603, 1604,
1605, 1606, 1612, 1615, 1616,
1623
Philipp Kálmán dr. 278

Személynevek mutatója

Pigler Andor dr. **998**
Pikler Ferenc 1364
Pillmann János 452
Pintér Fülöp dr. 483
Pintér Gyula 172
Pintér Lajos 122
Pintér Péter Pál 938
Piri Gábor dr. 1546, **1547**
XII. Pius pápa 38
Platter János 193
Pogány Kálmán dr. **1196**
Pokorny Hermann 96, 349, 1076, 1108
Pollacsek Gyuláné ifj. 1144
Pongrácz Aladár dr. 31, **32**, 128, 1259
Pongrácz Jenő **306**
Poprádi Pál György 606
Porpáczy Aladár 105
Pósa Lajosné 1149
Póta László dr. 1233
Potoczky Elek (Antonia) 999
Pozsgay Gyula dr. **22**
Priváry Géza dr. 998
Pulszky Ágost 949
Purjesz Béla dr. **798**
Puskás Károly 313
Puskin, Georgij Makszimovics 321,
761, 762, 836, 1076, 1669

Q

Quiride, Epidio 1556
Quittner Pál 1680

R

Rab István 798
Rab Károly 31, **32**
Rác György dr. 1272
B. Rác István 936, **937**, 940
Rác Jenő 16, 43, 1203, 1238, 1247,
1253, 1254, 1256, 1257, 1260,
1273, 1286, 1287, 1288, 1289
1296, 1294, 1296, 1300, 1304,
1305, 1307, 1308, 1309, 1310,
1311, 1312, 1313, 1314, 1317,
1319, 1320, 1340, 1341, 1354,
1355, 1356, 1371, 1372, 1373,
1374, 1377, 1379, 1382, 1383,
1384, 1389, 1390, 1391, 1392,
1393, 1397, 1398, 1406, 1407,
1408, 1409, 1412, 1417, 1418,
1421, 1422, 1424, 1428, 1431,
1443, 1444, 1445, 1446, 1450,
1454, 1455, 1458, 1459, 1460,
1468, 1474, 1475, 1478, 1479,
1486, 1487, 1488, 1489, 1490,
1491, 1503, 1504, 1506, 1509,
1513, 1517, 1518, 1522, 1527,
1528, 1531, 1534, 1535, 1536,
1537, 1538, 1539, 1541, 1545,
1546, 1551, 1552, 1554, 1556,
1557, 1561, 1562, 1564, 1567,
1571, 1600, 1601, 1602, 1603,
1611, 1613, 1618, 1619, 1620,
1621, 1622, 1623, 1631, 1633,
1635, 1637, 1638, 1639, 1640,
1641, 1646, 1650, 1653, 1655,
1657, 1667, 1668, 1669, 1670,
1675, 1676, 1677, 1680, 1681
Rác Kálmán 1039
Radnai József 755
Radó Sándor 1680

Radócz Miksa 304

Rados Jenő dr. 356

Radványi Mihály 1142

Radvánszky Albert 646

Rainer M. János 327

Rajk László 15, 62, 69, 323, 327, 330,
334, 335, 361, 387, 400, 406, 414,
136, 448, 450, 451, 453, 476, 479,
480, 481, 508, 521, 536, 564, 565,
574, 577, 587, 588, 591, 592, 598,
601, 602, 613, 614, 615, 622, 643,
654, 661, 670, 671, 672, 683, 739,
742, 743, 760, 773, 783, 787, 788,
806, 809, 814, 815, 827, 828, 830,
831, 832, 855, 857, 858, 861, 862,
863, 864, 879, 880, 881, 882, 883,
884, 885, 886, 887, 889, 903, 914,
938, 940, 941, 944, 949, 950, 961,
969, 973, 980, 981, 982, 986,
1009, 1039, 1040, 1066, 1070,
1071, 1072, 1078, 1084, 1096,
1098, 1141, 1143, 1144, 1145,
1152, 1160, 1161, 1180, 1185,
1186, 1187, 1188, 1189, 1190,
1193, 1212, 1214, 1234, 1235,
1236, 1238, 1247, 1250, 1251,
1252, 1253, 1256, 1257, 1258,
1260, 1262, 1264, 1266, 1267,
1268, 1273, 1283, 1284, 1293,
1296, 1306, 1320, 1337, 1341,
1353, 1354, 1355, 1356, 1357,
1361, 1364, 1369, 1375, 1376,
1377, 1390, 1398, 1404, 1409,
1410, 1415, 1416, 1417, 1418,
1419, 1420, 1421, 1446, 1453,
1454, 1475, 1487, 1504, 1507,
1509, 1511, 1526, 1527, 1528,
1530, 1531, 1532, 1533, 1538,
1560, 1562, 1571, 1572, 1578,
1599, 1631, 1636, 1653, 1654,
1655, 1601, 1657, 1658, 1675

Rajka Ödön dr. 153, 277

Rakitovszky István 553

Rákosi (Rosenfeld) Mátyás 12, 45, 64,
75, 76, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92,
98, 127, 135, 144, 147, 153, 156,
170, 171, 173, 176, 177, 178, 179,
200, 203, 204, 205, 206, 209, 210,
213, 214, 216, 223, 246, 247, 248,
255, 259, 265, 276, 290, 306, 308,
314, 315, 316, 318, 320, 321, 323,
328, 347, 350, 354, 360, 361, 363,
364, 365, 371, 375, 383, 393, 401,
402, 403, 405, 406, 418, 436, 439,
446, 447, 450, 462, 464, 465, 466,
472, 473, 474, 475, 476, 477, 488,
507, 508, 509, 515, 519, 520, 521,
522, 524, 525, 526, 527, 529, 530,
534, 535, 536, 544, 545, 549, 564,
565, 572, 573, 574, 575, 577, 586,
587, 597, 598, 622, 623, 624, 626,
627, 628, 630, 631, 633, 635, 643,
644, 651, 652, 653, 654, 677, 683,
748, 760, 762, 766, 773, 774, 776,
789, 801, 802, 889, 894, 898, 899,
901, 903, 905, 908, 911, 942, 952,
959, 964, 967, 969, 970, 971, 973,
975, 976, 980, 989, 998, 1003,
1009, 1020, 1024, 1025, 1066,
1067, 1073, 1075, 1078, 1083,
1084, 1088, 1096, 1098, 1102,
1105, 1107, 1112, 1113, 1114,
1115, 1141, 1179, 1180, 1187,
1201, 1202, 1203, 1205, 1207,
1210, 1212, 1213, 1214, 1215,
1222, 1223, 1225, 1226, 1230,
1231, 1235, 1236, 1237, 1238,
1245, 1247, 1252, 1253, 1255,
1256, 1257, 1261, 1264, 1265,
1267, 1268, 1273, 1274, 1290,
1293, 1294, 1295, 1297, 1298,
1302, 1303, 1304, 1305, 1306,

Személynevek mutatója

- 1308, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1325, 1327, 1328, 1329, 1330, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1339, 1341, 1344, 1345, 1346, 1347, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1357, 1358, 1359, 1360, 1365, 1366, 1367, 1369, 1370, 1372, 1373, 1374, 1377, 1380, 1381, 1382, 1383, 1386, 1387, 1390, 1391, 1392, 1393, 1394, 1395, 1397, 1398, 1400, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1409, 1414, 1433, 1434, 1444, 1446, 1449, 1450, 1457, 1475, 1476, 1478, 1479, 1480, 1485, 1488, 1495, 1504, 1505, 1506, 1524, 1525, 1526, 1528, 1551, 1553, 1558, 1559, 1560, 1561, 1562, 1566, 1567, 1568, 1570, 1571, 1574, 1576, 1601, 1602, 1608, 1610, 1612, 1613, 1622, 1623, 1631, 1632, 1635, 1636, 1640, 1657, 1658, 1659, 1662, 1664, 1670, 1671, 1672
- Rakovszky György 968
Rassay Gyula 206
Rassay Károly dr. **887**, 888
Ráth A. Zoltán dr. 157
Ráth István dr. 1582
Rátz Jenő dr. 221, 988
Rauss Károly **276**
Rázsó Imre dr. 313
Reber, Samuel 1242
Réczei László dr. 88, **1205**, 1236, 1654
Réczey Margit 100
Regdászky Matild 1667
Reisinger Ferenc **19**, 765
Rejtő Sándor 1066
Remsey Istvánné 1665
Requinyi Géza dr. 1544
- Réthey-Prikker Ferenc **1598**
Réti Aurél dr. 797
Révai Endre Zsigmond **613**
Révai József **18**, 49, 52, 89, 533, 839, 1359
Révay István 968
Révay József dr. **1467**
Révffy Zoltánné dr. 876
Révy Dezső **1087**
Riavcsenko (Rjapcsenko) 384, 666
Ries István dr. **14**, 75, 82, 83, 86, 87, 92, 96, 119, 120, 121, 127, 139, 140, 153, 154, 155, 159, 167, 172, 173, 178, 191, 195, 203, 226, 231, 245, 246, 248, 250, 251, 259, 263, 278, 279, 290, 293, 295, 296, 300, 303, 305, 308, 312, 314, 315, 323, 325, 353, 354, 355, 358, 359, 360, 361, 369, 392, 393, 406, 416, 418, 436, 454, 457, 461, 465, 466, 476, 486, 495, 496, 497, 498, 499, 507, 508, 520, 521, 535, 536, 555, 556, 557, 558, 559, 564, 565, 575, 577, 585, 586, 587, 597, 598, 607, 608, 609, 622, 643, 683, 760, 763, 767, 773, 775, 783, 800, 801, 802, 806, 827, 855, 879, 883, 894, 900, 903, 909, 914, 926, 927, 928, 929, 947, 950, 952, 960, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 980, 985, 998, 999, 1000, 1009, 1066, 1078, 1082, 1098, 1116, 1141, 1149, 1156, 1157, 1168, 1170, 1180, 1186, 1199, 1213, 1214, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1235, 1237, 1238, 1245, 1246, 1256, 1257, 1271, 1272, 1283, 1284, 1285, 1290, 1293, 1297, 1303, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1330, 1331, 1334, 1340,

Személynevek mutatója

- 1341, 1346, 1351, 1352, 1355,
1356, 1361, 1362, 1365, 1387,
1388, 1389, 1390, 1394, 1399,
1400, 1401, 1403, 1404, 1405,
1406, 1408, 1409, 1420, 1426,
1427, 1445, 1446, 1474, 1475,
1494 1498, 1499, 1500, 1503,
1504, 1508, 1514, 1515, 1516,
1520, 1522, 1527, 1528, 1530,
1540, 1541, 1542, 1544, 1545,
1546, 1547, 1555, 1559, 1560,
1561, 1562, 1566, 1571, 1575,
1577, 1594, 1595, 1600, 1601,
1631, 1646, 1648, 1649, 1653,
1656, 1657, 1662, 1664, 1667,
1671, 1674, 1682
- Riesz Frigyes dr. **798**
Rippl-Rónay Józsefné 1149
Rohály Mihály 1473
Rohoska József 799
Romanice Miklós 1470
Rományi Magda 1144
Rónai András 325, 1216
Rónai Sándor **14**, 43, 75, 81, 86, 90,
92, 94, 110, 111, 112, 113, 127,
148, 149, 150, 151, 166, 192, 194,
203, 207, 220, 221, 222, 223, 239,
240, 242, 246, 250, 251, 252, 259,
281, 289, 290, 308, 311, 319, 323,
327, 330, 332, 343, 347, 348, 360,
361, 367, 370, 371, 390, 393, 400,
406, 411, 416, 417, 418, 436, 454,
465, 466, 470, 471, 476, 477, 486,
488, 489, 507, 508, 520, 521, 535,
536, 552, 553, 554, 564, 565, 575,
577, 582, 583, 597, 598, 622, 643,
683, 739, 752, 758, 759, 760, 806,
808, 822, 827, 839, 855, 862, 874,
879, 883, 885, 889, 903, 905, 906,
919, 922, 924, 942, 956, 969, 980,
986, 993, 994, 1009, 1011, 1027,
1028, 1040, 1062, 1066, 1077,
1078, 1085, 1088, 1089, 1097,
1098, 1116, 1141, 1150, 1154,
1170, 1180, 1213, 1214, 1218,
1219, 1220, 1226, 1237, 1238,
1256, 1257, 1288, 1289, 1290,
1293, 1316, 1318, 1319, 1341,
1355, 1356, 1382, 1385, 1389,
1390, 1395, 1397, 1408, 1409,
1425, 1428, 1430, 1432, 1445,
1446, 1455, 1457, 1459, 1461,
1463, 1464, 1465, 1466, 1474,
1475, 1477, 1478, 1479, 1503,
1504, 1523, 1528, 1562, 1571,
1601, 1631, 1657, 1663, 1681,
1682
- Roosevelt, Franklin Delano **7**, 528
Rosenthal Jenő dr. 114, 115, 1196
Roska László dr. 590
Roskoványi Éva 1422
Rostásy István 1367, 1368
Rosthy-Forgács Ferenc 36, **37**, 184,
185
Roxas, Manuel 1556
Rozsnyai Pál 562
Róth Pál **21**, 1631, 1643, 1644, 1646,
1656
Rucska Sándor 957
Rudolf Lóránt dr. 1613, **1614**
Rumbach Sebestyén 778
Ruska Lajos 111
Russay István dr. 873
Ruttkay László dr. 162, **692**

S

- Sabitz Mártonné 709
Safrankó Emánuel **34**, 1258, 1259
Sághi György dr. 592
Sághy Imre dr. 1148
Sági Pál **562**
Sajben András 857
Sajti Enikő 1246
Salamon Rác Tamás **21**, 649, 650
Saláta Kálmán **533**, 535
Saláth Ferenc 116
Salazar de Oliveira, Antonio 1170
Salgó Árpád 1677
Saly Aladár 1598
Saly Árpád 716
Saly Dezső 100
Sámuel Józsefné 1089
Sándor Pál 324
Sándor Vince gróf 266
Sándorffy Kamill dr. **493**
Sarang Ferenc 700
Sárfy Aladár dr. 1680
Sári Ignác **21-22**
Sári Pál 329
Sárkány György dr. 823
Sárkány József **20**, 259, 279, 280, 289,
406, 411, 418, 622, 624, 626, 629,
630, 631, 635, 1390, 1408
Sarlós Márton **1649**
Sas Imre 1590
Saskeöy József dr. 121
Satzinger Frigyes dr. 303
Sávós Károly **1146**
Schandl József dr. 921, **922**
Schäffer Rezső 603
Scheid Lajos 1628
Scheimetits Ignác 1553
Schill Imre dr. **391**
Schmidl Ferenc 757
Schmidt Henrik 581
Schoenfeld, H. F. Arthur **65**, 95, 169,
271, 472, 532, 762
Schönek József 604
Schöpflin Aladár 916
Schranz András dr. **493**
Schrikker Sándor 1461
Schrötter Ferenc 718
Schrodt István dr. 582
Schusztér Gyula dr. 274
Schwanner Jenő dr. **1194**
Schwarzenberger Józsefné 754
Schwartz Antalné, Székely Piroska
1591
Schwartz Elemér 1302
Schwartz Ferenc 1682
Schwartz Mórné 708
Scipiades Elemér dr. **276**
Sebestyén Mór dr. 452
Sebestyén Pál dr. **23**, 140, 307, 534,
787, 968, 1241
Sedlmayr Kurt dr. **921**
Seemann Ferenc 287
Semsey-család 1629
Semsey Andor gróf 1629
Seres 1674
Sextius Lajosné 121
Shambers 1494
Sibelka Perleberg Artúr **327**, 741
Sikabonyi Angyal Dénes 1228
Sikorski, Wladyslaw **896**
Simák Ferenc dr. 122
Simándy Béla **258**
Simay Antal 99
Simkó Artúr 743
Simon Arnold András 501,
Simon Gyula dr. **918**
Simon István 39
Simon László dr. **26**, 1180, 1186, 1187,
1195, 1196, 1197, 1198, 1213

Személynevek mutatója

Simon Sándor 1233
Simonovánszky Margit 1375
Simonyi Sándor 1508
Sinigla Károly 100, 135
Sipos Gyula **499**
Sipos József 1285
Sipos Károly dr. **996**
Sipos László **775**
Sipos Miksa 121
Skalka János 340
Slachta Margit **60**, 936
Smuts, Jan Christian **1325**
Snyder Árpád 1216
Solty Ernő dr. **105**
Solymos László **1272**
Sommer, Stanley L. 1003, 1077, 1300,
1649
Somogyi Béla 1636, **1637**
Somogyi Gedeon dr. 112
Somogyi István 605
Somogyi (Wollák) Jenő **780**
Somogyi Sándor dr. 1272
Sonleithner István dr. 663
Sopron 113
Sopronyi Elek 349, 1462
Sós Aladár 1654
Sóskúti Endre 1533
Sotonyi Gyula 704
Sótér István dr. **1514**
Spiró Miklós 1661
Standeiszky Éva 699
Staud Géza 119
Steinberger Miksáné 918
Stemmel Vilmos 757
Stift Jozefa 114
Strasser Béláné 1144
Strasser V. Benő **1033**
Strausz Gézáné 1675
Strinovich Jenő 340
Sugár Béla 490
Sulyok Kálmán dr. 1614

Sulyok Dezső dr. **10**, 76, 77, 209, 257,
533, 535, 1403, 1404
Sumilin 936
Surányi Sándor 588, 1200
Sükösd Géza dr. 376
Sümegei István dr. 115

SZ

Szabados Jenő 153
Szabó 245
Szabó 937
Szabó Aladárné Papp Margit 558
Szabó Antal 334
Szabó Béla 98
Szabó Ernő 239
Szabó Ernő 193
Szabó Éva 1326
S. Szabó Ferenc 19, **20**, 1462, 1463,
1586
Szabó Gergely 1408
G. Szabó Gyula 112
Szabó Imre dr. 1555
Szabó István **35**, 326
Szabó István 31, **33**
B. Szabó István **15**, 203, 217, 223, 246,
259, 260, 290, 323, 361, 366, 368,
369, 409, 411, 418, 436, 476, 477,
508, 565, 571, 577, 598, 622, 643,
683, 760, 773, 806, 825, 827, 855,
862, 866, 879, 889, 903, 906, 942,
944, 1009, 1010, 1023, 1066,
1078, 1083, 1093, 1098, 1141,
1154, 1167, 1168, 1180, 1214,
1238, 1246, 1255, 1256, 1257,
1293, 1320, 1341, 1356, 1379,

Személynevek mutatója

- 1383, 1446, 1474, 1475, 1492,
1504, 1528, 1562, 1571, 1586,
1601, 1613, 1631, 1657
- Szabó Jenő dr. 1285
Szabó Jenő dr. **1314**, 1555
Szabó Méri Albert 949
Szabó Mihály dr. 494
Szabó Sándorné 757
Szabó Vince dr. 1146, 1147
Szabolcsi Bence dr. **584**
Szabon János **23**
Szádeczky Kardos László **35**
Szakács József 1431
Szakasits Árpád **12**, 13, 14, 45, 75, 76,
84, 86, 87, 90, 92, 95, 98, 102,
127, 139, 167, 170, 175, 176, 191,
194, 195, 203, 213, 216, 223, 245,
246, 259, 260, 263, 270, 271, 281,
290, 321, 323, 326, 333, 337, 343,
345, 346, 347, 361, 364, 365, 366,
368, 371, 372, 375, 377, 391, 400,
406, 413, 414, 436, 446, 447, 466,
475, 480, 508, 520, 521, 530, 534,
535, 536, 539, 543, 550, 559, 560,
565, 571, 577, 619, 765, 766, 801,
805, 806, 807, 808, 809, 811, 814,
818, 819, 821, 826, 827, 831, 832,
833, 837, 840, 855, 858, 862, 863,
864, 865, 878, 879, 880, 882, 885,
886, 888, 889, 897, 899, 900, 901,
903, 905, 913, 942, 962, 967, 969,
980, 999, 1009, 1011, 1066, 1078,
1084, 1085, 1098, 1099, 1109,
1112, 1113, 1141, 1154, 1156,
1159, 1160, 1167, 1179, 1180,
1207, 1208, 1211, 1241, 1326,
1390, 1404, 1405, 1406, 1408,
1409, 1420, 1446, 1470, 1475,
1482, 1486, 1495, 1503, 1504,
1507, 1519, 1528, 1549, 1552,
1555, 1557, 1560, 1561, 1575,
1601, 1657
- Szakasits György **443**, 1542
Szalai Sándor dr. 50, 1090, **1091**
Szálás András 939
Szálasi Ferenc 25, 89, 90, 393, 515,
594, 1163, 1663
Szalay 1039
Szalay László dr. **998**, 1466
Szalay Sándor 745
Száll József **787**
Szalóki Emil 1554
Szalontai Gyula 113
Szalontai Valér 1554
Szamai Lajos **1533**
Szamek Anna 1422
Szamodai László 821
Szántó Árminné 1031
Szappanos András 340
Szarvas Béla 963
Szász Pál **1140**
Szászy István dr. 493
Szathmáry János 111
Szathmáry Ottó dr. 1519
Száva Kovács József dr. **459**
Szávai Nándor 196, 1614
Széchenyi-család 1181
Szécheý Béla **1548**
Szeder Ferenc **1589**
Szegedy-Maszák Aladár **36**, 169, 224,
271, 299, 968, 1442, 1656
Szegő Vilmos dr. 1547
Szegszárdy József 295
Szeifer Pál 1590
Székely Artúr 221, 787, 968
Székely Beáta 1673
Székely János 1597
Székely János dr. 823
Székely Jenő János 501,
Székely Mihály 119, 372
Székely Mihályné 483

Személynevek mutatója

Székely Miklós **24**
Szekeres Sándor **35**
Szekeres Vince 1086
Szekfü Gyula dr. **36**, 324, 325
Szemenyei László dr. 558, 559
Szemerényi Oswald dr. 116
Szemes István 968
Szemiciansov 352, 400
Szendrei Pál 1487
Szent-Györgyi Albert dr. 1582, 1605
Szentgyörgyi György 1533
Szent-Györgyi István dr. 1040
Szent-Györgyi Pál 265, 335
Szente László **32**, **33**
Szentes Béla 356
Szentirmay Györgyi Aurélia 1665
Szentirmay János 1473
Szentirmay Tibor **1610**
Szentirmay Zsuzsanna Rózsa 1665
Szentiványi Gyula dr. **998**
Szentpéteri Kun Béla 1090
Szentpétery 1490
Szentpétery József 1667
Szép József 114
Szepeshelyi Andor dr. 238
Szepessy Géza 29
Szerb Károly 604
Szereda Béláné 124
Szerényi Antal dr. 112
Szergejev 1653, 1654, 1658
Szijács Sándor 1038
Sziklay Ernő 1453
Szilágyi Gyula **495**, 1552
Szilágyi István 589
Szilágyi Lóránd dr. **457**
Szilágyi Mihály dr. 1289
Szilberek Béla 1228
Szinai Miklós 749
Szinkovich Márta 694
Szlávik József 1420
Szobek András **23**, 691

Szoboljev, K. 222, 343, 390, 1082,
1150, 1151
Szodorai Lajos dr. 153, **277**
Szolnoki (Ósztreicher) István dr. **22**,
994, 1562, 1571, 1584, 1591,
1600, 1601, 1604, 1611, 1620,
1623, 1631, 1636, 1644, 1645,
1656
Szondy Viktor dr. **184**
Szontágh Ödön 1487
Szórá Lajos 99
Szőke Ferenc 593
Szöllősi (Naszluhác) Jenő 90
Szöllősy Ferenc dr. 580, 941, 1652
Szőnyi Imre 1431
Sztálin, Jozsif Visszarionovics Dzsusz-
gaszvi 8, **9**, 509, 510, 511, 512,
513, 514, 515, 696, 764, 768, 772,
1349, 1669
Sztarek Nándorné 182
Szunyogh Józsefné 1149
Szűcs László 749, 1326
Szvirdov, Vlagyimir Petrovics **41**,
127, 191, 446, 510, 537, 578, 647,
695, 697, 764, 772, 806, 808, 827,
828, 831, 833, 834, 835, 897, 915,
937, 941, 1074, 1075, 1170, 1353,
1400, 1603, 1605, 1623, 1643

T

Tábori Mihály **1548**
Takács 1070
Takács Ferenc 19, **20**, 765
Takács József 604
Takács Lajosné 303
Takács Madeleine 111, 994
Takácsy Miklós dr. 140, 968
Talló Istvánné 1619

Személynevek mutatója

- Tallós György 635, 642, 1444, 1643
Talpassy Tibor 111
Tamási Áron 118, **119**
Tamássy János 719
Tardos Béla 342
Tardy Nándor 1386, 1465
Tarján Györgyné dr. 1422
Tarkóy Iván dr. 112, 242, 542, 543
Tárnok Gyula 174
Taskovits Antal 743
Tasnády Ferenc 1675
Tavaszy Ferenc 98, 99
Telbisz Károly 453
Teleki Endréné dr., Gonda Rozália
1515
Teleki Géza 1140
Teleki Pál dr. 1021
Teller József 1553
Ternay Kálmán dr. **1030**
Tesléry Károly dr. **607**
Thaly Kálmán 1684
Theisz Mihály 606
Tihanyi László 100, 135
Tihanyi Ödön 963
Tildy Zoltán dr. **9**, 10, 12, 15, 43, 44,
45, 46, 47, 58, 67, 68, 75, 76, 88,
96, 98, 99, 120, 141, 247, 266,
307, 415, 692, 762, 765, 801,
1466, 1528
Tildy Zoltán dr. ifj. **1589**
Tildy Zoltánné 579
Tiso, Jozef 1134, 1349
Tito, Joszip Broz 64, **1437**, 1438
Tkacsenko 936
Toldi 738
Tolnai Gábor dr. **1647**
Tomasovszky Mihály 31, **33**, 1258,
1259
Tombor Jenő **12**, 15, 75, 86, 87, 92,
122, 123, 127, 132, 143, 154, 155,
156, 173, 174, 175, 176, 178, 200,
203, 207, 210, 223, 226, 227, 244,
246, 259, 290, 296, 297, 323, 334,
358, 360, 361, 366, 368, 369, 376,
377, 393, 400, 401, 403, 404, 405,
406, 436, 437, 466, 477, 479, 499,
500, 507, 508, 520, 521, 527, 535,
536, 559, 560, 564, 565, 571, 572,
575, 577, 579, 587, 589, 597, 598,
610, 514, 622, 643, 675, 683, 737,
738, 759, 760, 773, 777, 792, 801,
806, 826, 827, 833, 838, 855, 860,
878, 879, 885, 888, 889, 902, 903,
929, 930, 935, 942, 960, 961, 968,
969, 970, 979, 980, 987, 1006,
1009, 1091
Torkos Józsefné 1204
Torkos Kálmán 958
Tóth 937
Tóth Ágnes 415, 1250
Tóth Béla dr. **306**, 1019
Tóth Edit 1609
Tóth Gyula 799
Tóth Ignác **448**
Tóth István 40
Tóth János 1001
Tóth Jenő dr. 118
Tóth Kálmán 1388
Tóth Sándor dr. 276
Tóth Sándorné 719
Tóthy Pál dr. **109**, 110
Tölösi Lajos 718
Törő Imre dr. **1665**
Török Gábor dr. 1467
Török István dr. **1033**
Török Jakabné 1228
Traimin 471
Trajánovits Lajos dr. 817, 968
Trócsányi Zoltán dr. 1468, **1469**
Troendle dr. 682
Truman, Harry S. 7, 8, 890
Trygve Lie 1595

Turcsányi Józsefné 954
Turóczi-Trostler József dr. 275

U

Udvardy Ilona 108
Udvarhelyi Károly dr. 137, 138
Udvarhelyi Ödön dr. 776, 1227
Ugrin József 938
Uhlyarik György 99
Ujházy László dr. 327, 452, 453
Ujhelyi Károly dr. 124
Ujvári Pál dr. 1614
Uram Antalné 1551
Urbányi Tibor dr. 106
Urhegyi Emilia dr. 114

V

Vadász Anna 1609
Vadász József 120
Vadkerty Katalin 55, 56, 840, 1344,
1345
Vajda Imre 22, 166, 167, 924, 1504,
1528, 1538, 1548, 1645
Vajda Pál 794
Vájlok Sándor dr. 184, 185, 948, 1524
Vajna Gábor 90
Vajtényi Margit 1426
Vajtó Jenő 1147
Valentiny Károly 1654
Vályi Béla 1609
Vámbéry Ruzstem 324
Vándor (Bobik) Ferenc 811, 865
Vankó Béla 1547

Várad Oláh László dr. 109
Várady István dr. 106
Várbíró Jánosné 1470
Varga Bálint 580
Varga Béla 651, 652, 677
Varga Borbála 938
Varga Edit dr. 157
Varga György 1473, 1652
Varga István 25, 28, 142, 221, 307, 821
Varga István 323, 481, 1554
Varga István 491, 1512
Varga János 718
Varga János 1072
Varga Jenő 152
Varga József 1427
Varga Károly 109, 110
Varga-Kiss Ernő 1086
Varga Lajos 700, 765, 1093
Varga Lajos 3, 1214, 1227, 1228, 1257,
1290, 1093
Varga László 957
Varga Sándorné 182
Várkonyi Hildebrand dr. 1147
Várkonyi Péter 51, 53
Vas (Witteg) Miklós 1485, 1618
Vas Lajos 750
Vas Leo 485, 580
Vas (Weinberger) Zoltán 18, 27, 43,
79, 80, 85, 96, 97, 101, 126, 130,
134, 138, 139, 145, 150, 154, 160,
176, 177, 180, 196, 202, 219, 220,
221, 245, 251, 255, 260, 272, 308,
319, 322, 417, 418, 438, 442, 450,
507, 545, 576, 599, 610, 613, 619,
648, 658, 677, 806, 809, 819, 820,
821, 826, 880, 888, 912, 935, 950,
952, 987, 989, 1006, 1016, 1018,
1020, 1022, 1040, 1062, 1073,
1076, 1077, 1081, 1097, 1143,
1145, 1151, 1169, 1170, 1180,
1183, 1185, 1188, 1190, 1191,

Személynevek mutatója

- 1192, 1198, 1199, 1201, 1206,
1208, 1211, 1212, 1213, 1215,
1223, 1225, 1226, 1231, 1232,
1237, 1258, 1260, 1261, 1270,
1273, 1274, 1286, 1290, 1337,
1339, 1340, 1354, 1355, 1381,
1383, 1389, 1390, 1398, 1399,
1413, 1424, 1427, 1443, 1444,
1445, 1451, 1452, 1472, 1473,
1474, 1490, 1522, 1583, 1603,
1605, 1620, 1623, 1632, 1639,
1646, 1668, 1670, 1672, 1680,
1682
- Vasády Kovács Ferenc dr. **24, 25, 1586**
Vásárhelyi Boldizsár dr. **496**
Vásárhelyi István dr. **24, 25, 542, 543,**
787, 908, 968, 1094
Vásárhelyi János **1140**
Vásárhelyi Miklós 1358
Vásáry István dr. **20, 209, 1459**
Vásáry József **19, 20, 96, 103, 104, 105,**
106, 107, 108, 113, 126, 209,
1357
Vaskó István 348
Vass Lajos 327
Vass Sándor dr. 1257, **1258**
Vavrik János 559
Vázsonyi Vilmos 659
Vecseklőy József dr. 1666, **1667**
Vécsey József 527
Vedres Márk 1149
Veér Imre 257
Végh Antal dr. **459**
Végi János 1194
Vekérdi Béla dr. **491**
Velics László 1239, **1240**
Venczel Béla 392
Venczel Béláné, Klebinder Alice 392
Veres Péter 1179, **1395, 1631**
Veress Anna 257
Vermes Béla **1473**
- Vermessy Sándor 1227, 1473, 1673
Verő Tibor 112
Vértés György 324
Veszeli Istvánné 955
Victor János dr. 663
Viczián Imre dr. 538
Vida Ferenc dr. 142
Vida István dr. 39, 40, 45, 47, 70, 366,
762, 939, 1170
Vidinszky Károly 676
Vidor Gyula dr. **1486, 1503**
Vidovics Ferenc 31, **32, 939, 940,**
1258, 1259
Vikol János dr. **24**
Vilfan, Joe 1243
Villányi Ármin 563, **564, 1674**
Vincze Gábor 476, 519, 1140
Virág Zoltán 787
Visinszkij, Andrej Januarievics 1322,
1323, 1443
Vladár Endre **1086**
Vladár Ervin **646**
Vladimirescu, Tudor 525
Vócsa Ferenc **1357, 1359**
Vogl Hugó 181
Volkov 471
Vorosilov, Kliment Jefremovics **40,**
52, 127, 141, 191, 215, 224, 245,
303, 321, 415, 510, 514, 537, 602,
849, 1107, 1560
Völgyi Kálmán 100
Vuk Mihály dr. 1513, **1514**

W

- Waczek Béla 664
Wadsworth 64
Wágner Alfréd 1500
Wagner Ferenc dr. **658, 716, 1348**

Személynevek mutatója

- Waldbauer 119
Waldeck Hugóné Bartha Albertina
235
Wallovich Frigyes 500
Waltner Károly dr. **1467**
Wanie András 1312, 1313
Weems, George Hatton **41**
Weigl Géza 1184
Weiss Adolf 960
Weiss Alfonz 1338
Weiss Manfréd 550, 1338
Weissz Róza 960
Wemneszky Károly 30
Weöres Sándor **461**
Wessel János 1483
Wettstein János **646**
Weyermann, H. 134
Winternitz Ferenc 340
Wirkmanné Jancsik Aranka 157
Wittenberg Simon 285
Wlassics Gyula báró 787
Wrubolvszky András dr. 1150
Zathurechzky Ede 119
Zay Elemér 280
Zboril Gusztáv 604
Zeffér Antal 1422
Zelovich László dr. **493**
Zempléni Antal 1667
Zentai Béla 753, 765
Zentai (Zushlag) Vilmos 20, 436, 464,
1009, 1035, 1062, 1066, 1078,
1097, 1103, 1104, 1116, 1141,
1170, 1180, 1185, 1186,
1200, 1213, 1356, 1388, 1389
Zeöke (Szöke) Pál 31, **32**, 939, 940,
1258, 1259
Zibolen Endre dr. 798, **799**
Zilahy Lajos 77, 119
Zilzer Arnold dr. 815
Zimány István **1493**
Zimányi József 1680
Zimin 936
Zombory (Rab, Raab) Gyula 29, **812**
Zorkoczy Gyula 357
Zwolenszkij 1229

ZS

Z

- Zák Ferenc dr. 1454
Zakár Lajos dr. 479
Zala Györgyné 1149
Zalányi Andor 787
Zamárdy Ödön dr. 122
Zámberi Miklós dr. 1671, 1672
Zamercev, Iván Tyerentyovics 191
Zsarnay Kálmán 30, 31, **32**, 1258,
1259
Zsebők Zoltán dr. **24**, 765, 1497
Zsedényi Béla dr. **776**, 1406
Zsembery Árpád 303
Zsila Gyula 1147
Zsilinszky Antal **613**
Zsoldos Andor 1597
Zsolnay Mihály 101

JEGYZÉK A RÖVIDÍTETT FORMÁBAN HIVATKOZOTT KÖTETEKRŐL,
KIADVÁNYOKRÓL

- ACC Documents of the meetings of the Allied Controll Commission for Hungary. MTA Jelenkor-kutató Bizottság. 2000. Documents collected, selected and edited and the footnotes and instruction written by Bendegúz Gergő Cseh.
- DL mt.jkv. Dinnyés Lajos első kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei. 1947. június 2. – szeptember 19. Magyar Országos Levéltár. Budapest. 2000. Szerkesztette, a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta Szűcs László.
- DMB mt.jkv. Dálnoki Miklós Béla kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei. 1944. december 23. – 1945. november 15. Magyar Országos Levéltár. Budapest. 1997. Szerkesztette, a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta Szűcs László.
- FRUS Foreign Relations of the United States Diplomatic Papers. United States Government Printing Office. Washington. 1969.
- N.I. Az 1945. évi november hó 29-ére összehívott Nemzetgyűlés Nyomtatványai, Irományok. Hiteles kiadás. Budapest. Az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat nyomása, I. kötet. 1946.
- N.N. Az 1945. évi november hó 29-ére összehívott Nemzetgyűlés Naplója. Hiteles kiadás. Az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat Könyvnyomdája. Budapest, 1946.
- Pártközi értekezletek Pártközi értekezletek. Politikai érdekegyeztetés, politikai konfrontáció, 1944-1948. Napvilág Kiadó. 2003. A dokumentumokat válogatta, szerkesztette, a jegyzetekkel ellátta Horváth Julianna, Szabó Éva, Szűcs László, Zalai Katalin.
- SZEB jegyzőkönyvei A Magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság Jegyzőkönyvei 1945-1947. Napvilág Kiadó. Budapest, 2003. Szerkesztette Feitl István. Sajtó alá rendezte és a jegyzeteket készítette Baráth Magdolna, Cseh Gergő Bendegúz, Figder Éva, Szűcs László, Vass István.

JEGYZÉK A RÖVIDÍTETT INTÉZMÉNYNEVEKRŐL

CASBI	Casa de Administrare si de Supraveghere a Bunuritor Inamice (Ellenséges Javakat Kezelő és Felügyelő Pénztár)
C.C.I.F.	Comité Consultativ International Téléphonique (Telefonügyek Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága)
CASÁB	Csehszlovák Áttelepítési Bizottság
DÉFOSZ	Dolgozó Parasztok és Földmunkások Országos Szövetsége
DGT	Első Dunagőzhajózási Rt.
DTRT	Duna-Tengerhajózási Rt.
ECITO	Vasúti Kocsik Irányításának, Felhasználásának Európai Szervezete
ELTE	Eötvös Loránd Tudományegyetem
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete
FAKSZ	Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezet
FAO	Food and Agriculture Organization (az Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete)
FÉKOSZ	Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetsége
FKGP	Független Kisgazdapárt
FRUS	Foreign Relations of the United States Diplomatic Papers (az Egyesült Államok Külügyi Kapcsolatainak Diplomáciai Iratai)
FSZOK	Fogyasztási Szövetkezetek Országos Központja
GÁHÉ	Gazdasági Államtitkári Hítelvéleményező Értekezlet
GESTAPO	Geheime Staatspolizei (Titkos Államrendőrség)
GF	Gazdasági Főtanács
IBUSZ	Idegenforgalmi, Beszerzési, Utazási és Szállítási Rt.
IKART	Iparművek Képviselői Államérdekű Rt.
JOJNT	Joint Distribution Committee (Általános Szétesztő Bizottság)
MABI	Magánalkalmazottak Biztosító Intézete
MADISZ	Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség
MANÁT	Magyar-Német Ásványolajművek
MAORT	Magyar-Amerikai Olajipari Rt.
MASPED	Magyar Szállítmányozási Vállalat

Rövidítési jegyzék

MASZOBSZ	Magyar Szőlősgazdák Országos Borértékesítő Szövetkezete
MASZOVLET	Magyar–Szovjet Légiforgalmi Társaság
MASZOVOL	Magyar–Szovjet Olajművek Rt.
MÁV	Magyar Államvasutak
MÁVAG	Magyar Állami Vas-, Acél- és Gépgyárak
MEFESZ	Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szövetsége
MÉP	Magyar Élet Pártja
MESZHART	Magyar–Szovjet Hajózási Rt.
MFTR	Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt.
MKP	Magyar Kommunista Párt
MOGÜRT	Magyar Országos Gépkocsüzemi Rt.
MOLAJ	Magyar Olajművek Rt. (szovjet)
MOT	Magyar Országos Tudósító
MOVE	Magyar Országos Véderő Egyesület
MSZK	Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ
MTI	Magyar Távirati Iroda
MÜNE	Magyar Ügyvédek Nemzeti Egyesülete
NOT	Népbíróságok Országos Tanácsa
OFI	Országos Földhitelintézet
OFT	Országos Földbirtokrendező Tanács
OKH	Országos Központi Hitelszövetkezet
OMBI	Országos Mezőgazdasági Biztosítási Alap
OMIH	Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal
OTB	Országos Telepítési Bizottság
OTBA	Országos Tisztviselői Betegsegélyezési Alap
OTI	Országos Társadalombiztosítási Intézet
OVIRT	Országos Villamosművek Rt.
Pen Club	Poets, Essayts, Novellists Club
SZDP	Szociáldemokrata Párt
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete)
UNRRA	United Nations Relief and Rehabilitation Administration (az Egyesült Nemzetek Segély és Kárpótlási Igazgatósága)
VIKERT	V illamosipari és Kereskedelmi Rt
WHO	World Health Organization (Egészségügyi Világszervezet)

JEGYZÉK A RÖVIDÍTETT FORMÁBAN HIVATKOZOTT LEVÉLTÁRI
JELZETEKRŐL

MOL

Magyar Országos Levéltár
K.69. Külügyminisztérium gazdaságpolitikai osztály (1945 előtti)
XVIII-1-III/8 - Nemzetgyűlés
XVIII-1-b - Nemzetgyűlés általános iratok
XVIII-5 - Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága
XVIII-7-4 - Országgyűlés, Nemzetgyűlés Irodája
XVIII-8-1-b - Köztársasági Elnöki Hivatal
XIX-A-1-e - Nagy Ferenc miniszterelnök félhivatalos iratai
XIX-A-1-j - Miniszterelnökség általános iratai
XIX-A-4 - Jóvátételi Hivatal
XIX-A-10 - Gazdasági Főtanács
XIX-A-83-a - Minisztertanács
XIX-B-1-h - Belügyminisztérium egyesületi főosztály
XIX-B-1-r - Belügyminisztérium elnöki főosztály
XIX-E-1-c - Igazságügyminisztérium törvényelőkészítő főosztály
XIX-E-1-e - Igazságügyminisztérium birtokrendezési és telekkönyvi főosztály
XIX-I-1-h-83-1 - Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium elnöki főosztály személyi ügyek
XIX-I-1-s - Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium elnöki iratai
XIX-J-1-a-IV - Külügyminisztérium békeelőkészítő osztály
XIX-J-1-b - Külügyminisztérium fegyverszüneti osztály
XIX-J-1-f - Külügyminisztérium lejárt nemzetközi szerződések
XIX-J-1-k - Külügyminisztérium általános iratok
Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár
274/3 - Magyar Kommunista Párt Politikai Bizottsága
274/7 - Magyar Kommunista Párt főtitkársági iroda, titkárok

PIL

Rövidítési jegyzék

- 274/9 - Magyar Kommunista Párt nemzetgyűlési
frakció
- 274/10 - Magyar Kommunista Párt külügyi osz-
tály
- 274/12 - Magyar Kommunista Párt állampolitikai
osztály
- 283/16 - Szociáldemokrata Párt
- 283/40 - Szociáldemokrata Párt gazdasági osztály
- Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
- Történeti Hivatal
- Tudománypolitikai Intézet 285/2 - Független Kisgazdapárt Politikai Bizott-
sága
- 285/6 - Független Kisgazdapárt országos elnöké-
nek iratai

Táblázat a minisztertanácsi üléseken megjelent miniszterekről

	02. 05. de.	02. 05. es.	02. 07.	02. 08.	02. 15.	02. 22.	02. 28.	03. 01.	03. 07.	03. 08.	03. 14.	03. 22.	03. 29. de.	03. 29. es.	04. 01.	04. 05.	04. 08.	04. 18. de.	04. 18. es.	04. 23.	04. 26.	04. 30.	05. 03.	05. 10.	05. 14.	05. 18.	05. 21.	05. 24.	05. 31.	06. 05.	06. 07.	06. 14.	06. 18.				
Antall József újjáép. m.	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+			
Balla Antal tájék. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
Bán Antal ip. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			
Bárány Károly közell. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
Bartha Albert h. m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Dobi István állammin.	+	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Dobi István fm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Gerő Ernő közl. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Gordon Ferenc p. m.	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gyöngyösi János kü. m.	-	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Keresztury Dezső v. k. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Kovács Béla fm.	+	+	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mistéth Ernő ép. és újjáép. m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Molnár Erik népj. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Nagy Imre b. m.	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nagy Ferenc min. eln.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rácz Jenő p. m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rajk László b. m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rákosi Mátyás állam.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ries István ig. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rónai Sándor ker. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
B. Szabó István állam.	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	-	+	+	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Szakasits Árpád állam.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Tombor Jenő h. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

	06. 21.	06. 25.	06. 26.	07. 02.	07. 12.	07. 17.	07. 19.	07. 26.	07. 30.	08. 02.	08. 05.	08. 06.	08. 09.	08. 12.	08. 16.	08. 23.	08. 28.	08. 30.	09. 06.	09. 09.	09. 12.	09. 13.	09. 17.	09. 20.	09. 26.	10. 04.	10. 11.	10. 16.	10. 24.	10. 25.	10. 30.	11. 08.	11. 15.				
Antall József újjáép. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			
Balla Antal újjáép. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
Bán Antal ip. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
Báránys Károly közell. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
Bartha Albert hm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Dobi István állammin.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Dobi István fm.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Geró Ernő közl. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Gordon Ferenc p. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Gyöngyösi János kúm.	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Keresztury Dezsó v. k. m.	+	+	+	+	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Kovács Béla fm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mistéth Ernő ép. és újjáép. m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Molnár Erik népjól. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Nagy Imre b. m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nagy Ferenc min. eln.	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rácz Jenő p. m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rajk László b. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rákosi Mátyás állammm.	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ries István ig. m.	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rónai Sándor ker. m.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
B. Szabó István állammm.	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Szakasits Árpád állammm.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Tombor Jenő h. m.	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Táblázat a minisztertanácsi üléseken megjelent államtitkárokról, kormánybiztosokról és vendégekről

	02. 05. de.	02. 05. du.	02. 07.	02. 08.	02. 15.	02. 22.	02. 28.	03. 01.	03. 07.	03. 08.	03. 14.	03. 22.	03. 29. de.	03. 29. es.	04. 01.	04. 05.	04. 08.	04. 18. de.	04. 18. es.	04. 23.	04. 26.	04. 30.	05. 03.	05. 10.	05. 14.	05. 18.	05. 21.	05. 24.	05. 31.	06. 05.	06. 07.	06. 14.	06. 18.		
Antos István	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Balogh István	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Bencsik Gyula	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bereczky Albert	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bojta Ernő Béla	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bolgár Elek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Donáth Ferenc	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dulin Jenő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eröss János	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Jócsik Lajos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kelemen Gyula	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kemény György	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kiss Roland	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Millok Sándor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nagy Miklós	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pfeiffer Zoltán	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Róth Pál	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sárkány József	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	
Simon László	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Szolnoki István	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vajda Imre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Varga Béla	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Varga Lajos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	

		06. 21.	
		06. 25.	
		06. 26.	
		07. 02.	
		07. 12.	
		07. 17.	
		07. 19.	
		07. 26.	
		07. 30.	
		08. 02.	
		08. 05.	
		08. 06.	
		08. 09.	
		08. 12.	
		08. 16.	
		08. 23.	
		08. 28.	
		08. 30.	
		09. 06.	
		09. 09.	
		09. 12.	
		09. 13.	
		09. 17.	
		09. 20.	
		09. 26.	
		10. 04.	
		10. 11.	
		10. 16.	
		10. 24.	
		10. 25.	
		10. 30.	
		11. 08.	
		11. 15.	
Antos István	-		
Balogh István	+		
Bencsik Gyula	-		
Bereczky Albert	-		
Bojta Ernő Béla	+		
Bolgár Elek	-		
Donáth Ferenc	-		
Dulin Jenő	-		
Erőss János	-		
Jócsik Lajos	-		
Kelemen Gyula	-		
Kemény György	-		
Kiss Roland	-		
Millók Sándor	-		
Nagy Miklós	-		
Pfeiffer Zoltán	-		

		02. 05. de.	
		02. 05. du.	
		02. 07.	
		02. 08.	
		02. 15.	
		02. 22.	
		02. 28.	
		03. 01.	
		03. 07.	
		03. 08.	
		03. 14.	
		03. 22.	
		03. 29. de.	
		03. 29. es.	
		04. 01.	
		04. 05.	
		04. 08.	
		04. 18. de.	
		04. 18. es.	
		04. 23.	
		04. 26.	
		04. 30.	
		05. 03.	
		05. 10.	
		05. 14.	
		05. 18.	
		05. 21.	
		05. 24.	
		05. 31.	
		06. 05.	
		06. 07.	
		06. 14.	
		06. 18.	
Vas Zoltán	+		
Vásáry József	-		
Veres Péter	-		
Zentai Vilmos	-		

MAGYAR MINISZTERELNÖKSÉG

2 2 2 3 szám. Érk. 19 46. III. 1. Együttal elirtézett szám: _____ osztály.

A beadvány száma és kelte: Hiv-ból.

Előírat: _____

Utóírat: _____

Lássa:
Kiadványozás (jóváhagyás) előtt:

Kiadványozás (jóváhagyás) után:

Elküldés előtt (letisztázás és aláírás után):

Elküldés után (irattárba helyezés előtt):

Tárgy:
Szovjetunió részére elmaradt és esedékes jóvátétel teljesítése.

Utasítás a kiadónak:

Magyar Levéltár *VK 11 50*

Utasítás az irattárnak: *Va kinyomtatni*

2223		1046
Küldő:	Tétel:	Alapszám:
	<i>VIII</i>	

Magyar Állami Levéltár, Budapest 470

Kapcsolatos szám: _____

Határidő: _____

Kiadóba érkezett:

Letisztázta: Vásárhelyiné III.1.

Egyeztettek: _____

Elküldés napja: Elküldte: *Palis 11.12.*

Az iktatókönyvben kivezette: *11.12. 11/12*

Irattárba érkezett: *11.12. 11/12*

Elintézés: _____

Határidő: _____

A válaszirat alapjául szolgáló beadvány (átírat, felterjesztés, jelentés stb.) száma: _____

Tárgy: _____

SZEB ELNÖKÉNEK.

Marsall Ur !

Van szerencsém a február hó 28-án tartott minisztertanács határozatát a következőkben nagybecsűszives tudomására hozni.

A minisztertanács elhatározta, hogy az 1945. és 1946. évre elmaradt és esedékes jóvátételt az ország gazdasági erejének teljes megfeszítésével a szükség szerint ~~meg~~ áldozatok vállalásával is teljesíteni fogja.

Magyar Országos Levéltár

Nagy Ferenc Vorosilov marsallhoz intézett, a jóvátételi szállításokkal kapcsolatos levelénekek tervezete.

Faksimilék

Amidőn kérem Marsall Urat, hogy
ezen bejelentésemet tudomásulvenni
sziveskedjék, fogadja kérem őszinte
nagyrabecsülésem nyilvánítását.

Budapest, 1946. évi március hó 1-én.

miniszterelnök.

Vay

Magyar Országos
Levélár

1970

СОЮЗНАЯ КОНТРОЛЬНАЯ КОМИССИЯ В ВЕНГРИИ

31 мая 1946 г.

№ 1572

ГОСПОДИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР!

Учитывая экономические трудности и просьбу Венгерского Правительства, Советское Правительство разрешило мне извинить заявку на продовольствие для Красной Армии.

Поэтому имею честь просить Вас дать срочные распоряжения и обязать соответствующие органы поставить в течение июня-июля месяцев для снабжения войск, в соответствии со ст. 11 Соглашения, следующее количество продовольствия:

м я с а	- 3.000 тонн
я и ц	- 800 тыс. шт.
молочных продуктов	
/ в молоке / ...	- 645 тонн
специи	- 23 "
с е н а	- 15.000 "
свежих фруктов и	
овощей	- 10.000 "

Кроме того, прошу дать указания министру снабжения возвратить на протяжении июля месяца 1946 г. 1000 тонн мяса из 3.000 тонн, переданных в долг Венгерскому Правительству в 1945 году, для снабжения населения г. Будапешта.

Указанные продукты должны быть поставлены в следующие сроки: мясо - 2.000 тн. в июне месяце и 2.000 тн. в июле м-це. Остальное продовольствие поставить до 15 июля.

для обеспечения войск жирами интендантство Красной Армии отпускает 2.000 тонн сахара и просит взамен отпускаемого сахара, обеспечить потребность Красной Армии жирами, из расчета за 1 кгр. животных жиров - 1,5 кгр. сахара.

О принятых Вами мерах и отданных распоряжениях прошу Вас срочно поставить меня в известность.

Примите мое искреннее уважение к Вам,

Премьер-Министру
Венгрии
господину НАДЬ ФЕРЕНЦ.
г. Будапешт.-

Генерал-лейтенант

Свиридов
В. СВИРИДОВ.-

Magyar Országos
Levélár

Szviridov, V. altábornagy levele Nagy Ferenchez az országot megszálló Vörös Hadsereg ellátásával kapcsolatos igényekről.

MAGYAR MINISZTERELNÖKSÉG

6 8 9 5

1946.M.E.

GENERALISSZIMUSZ UR !

A magyar kormány tisztelettel arra kéri Generalisszimusz Urat, méltóztassék a Vörös Hadsereg ellátására igényelt élelmicikkek mennyiségének csökkentésére irányuló alábbi kérésünket szíves jóindulatú mérlegelés tárgyává tenni.

A Magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság 1946. május 25-i keltezéssel levélben fordult a magyar kormányhoz, és közölte abban, hogy a Vörös Hadsereg ellátására 1946. június-júliusra

3.000 t húst,

1.149 " állatizsirt,

168 " vaját,

42 t. sajtot,

800.000 db tojást,

646.000 tejet,

23 " fűszert,

15.000 " szénát, valamint

10.000 " friss gyümölcsöt és főzelékféléket igényel.

nyel.

Mindezeken felül felhivatja a közellátásügyi minisz-

./.

J. S Z T Á L I N Generalisszimusz Urnak,

a Szovjetunió kormánya elnökének,

M O S Z K V A .

Magyar Országos
Levélár

XIX-A-1-j-6895-VIII-1946

51.d.

Nagy Ferenc Sztálinhoz írt levelének fogalmazványa az országot megszálló Vörös Hadsereg ellátásának mérsékléséről.

tert, hogy adja vissza azt a 3.000 tonna húst, amelyet ¹⁹⁴⁵~~1945~~-ben a Szovjet Kormány Budapest élelmezésére átadott. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság igénylésében azt kívánta, hogy a beszo-
gáltatás június és július hónapok folyamán történjék meg.

A Szövetséges Ellenőrző Bizottságtól átvett igény^{bejelentés} (alap-
ján a magyar kormány a legalaposabb vizsgálat tárgyává tette az ország élelmi^{és} helyzetét és megvizsgálta a rendelkezésre álló készleteket. A megállapítás alapján a magyar kormány arra kér-
te a Magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottságot, hogy a lehetőség szerint csökkentse az eredetileg bejelentett igényt és a két hónapi teljesítési^{kataridás} tölje ki három hónapra^{hozottan meg}.

A húsigénnyel kapcsolatban a magyar kormány közölte a Magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottsággal, hogy a Vörös Hadsereg ellátására eddig beszo-
gáltatott, valamint a jóvátétel^{címén} átadás alatt álló szarvasmarha^{állomány} mennyiség igen súlyosan érintette az^{egy} millió darabot kitevő szarvasmarha^{állományt}, és az^{amennyiben a korábbi} további csökkenéseket tette ki^{és} teljes állomány^{előtti} (két-harmad részét) a leinótt állapot. Az új igény természetesen nemcsak további igaeerőkiesést eredményez, hanem még távolabbi időre^{halasztja} tölje ki a magyar szarvasmarhaállomány fejlesztésének, valamint az ország hús-
ellátásának kilátásait. ^{és} A^{előző} ellátatlan^{uloni lakosság} marhahús^{és} ellátásban^{és} a jelenlegi kilátások szerint évekig nem lesznek részesíthető.

(Szarvasmarhaállomány) a Vörös Hadsereg IV. évnegyedi ellátására átadtunk 40.000 drb-ot; 1946-ra át kell adnunk jóvátétel címén 27.000 drb-ot. E kettő összesen 67.000 drb. Ehhez járulna a most igényelt kb. 42.000 drb, ^{és} az^{előző} előbbiekkal együtt 109.000 drb. Ugyanerre az időre a józen gazdálkodás parancsa szerint levágható
XIX-A-1-j-6895-1111-1346 57.d./

Magyar Országos Lovászok

*Fi az új-
állomány*

Fakszimilék

p. *Előzetes megítélés, hogy részben a szövetségi ellenőrzés feladatát helyettesíti a 203 tonna tej, illetve a 42 tonna vaj és a 645 tonna tej. Ezeket 69.65 tonna tej mennyiségű tejszármarra kell pótolni a 80.000 állat körüli állatok száma legfeljebb 80.000 (előzetes) (más adás) Ily módon az igénylés teljesítésének esetében a egyenként is egyháromra csökkent szarvasmarha állományunk további visszaesésben van kitéve.*

A Szövetséges Ellenőrző Bizottság a maga részéről is belátta ezt a katasztrofális helyzetet és az eredetileg igényelt 6.000 tonnát 4.000 tonnára /kb.28.000 drb./ mérsékelte. Hozzájárult továbbá ahhoz, hogy ezt a mennyiséget június, július és augusztus hónapokban szolgáltatassuk be. A Vörös Hadsereg részére még be nem szolgáltatott zsir és olaj helyett 400 tonna húst kell a Vörös Hadseregnek átadnunk. Minden további mennyiség újabb állománycsökkenést eredményez.

Az átnyújtott igény szerint az 1946. június-augusztusra a Vörös Hadseregnek ^{203/16} 400 tonna vajra, ⁶⁴⁵ 645 tonna tejszármarra és tejszármarra van szüksége.

Legyen szabad röviden utalnom arra, hogy Magyarországon a nagy igaerőhiány miatt a tejelő teheneket is igaz-zák, ami a tejhozam jelentős apadását eredményezi. A közlekedési eszközök hiánya, valamint az infláció miatt az erősen csökkent tejtermelés termékeit sem lehet a tejszármarra rászoruló ellátatlan lakosságnak a városokba szállítani. ^{még} Így a tejszármarra leginkább rászoruló terhes- és szoptató anyák, valamint a csecsemők és a kisgyermek tejszármarra sem sikerült a minimális szükségletnek ^{adott} megfelelően biztosítani. Ennek tudható be, hogy Magyarországon a csecsemőhalandóság ijesztő méreteket ért el és a fővárostán a folyó tél végén 50% közelében járt. A Vörös Hadsereg nagymérvű tej- és tejszármarra szükségletének fedezése esetén az ország tejszármarra látása továbbra is a mostani katasztrofális helyzete.

Magyar Országos Levéltár XIX-A-1-j-6895-VIII-13h6 51d.

tében maradna meg és az elkövetkező nyári hónapokban a csecsemő halandóság további rohamos emelkedés^{véltetés} ~~mutatna~~. A békeévekben volt napi 300.000 liter budapesti tejfelhozatal helyett ma összesen napi 12.000 liter tej hozható csak fel.

A magyar kormánnyal közölt ellátási igények sorában szerepel 15.000 tonna széna is. Ezzel kapcsolatban rá kell mutatnom arra, hogy a Vörös Hadsereg ^{által 1946} IV. évfolyamára igényelt szénabeszolgáltatásnak jelentős mennyiségben nem tudunk eleget tenni, mert nem állott elegendő széna rendelkezésinkre. Az elmúlt koratavaszi és az ország jelentős részében ma is teljesen esőtlen időjárás azt eredményezte, hogy az első kaszálás teljesen elmaradt és így jelenleg számbajöhető szénakészleteink egyáltalán nincsenek. Széna beszállítására lehetőség jelenleg egyáltalán nincsen.

Rá kell mutatnom továbbá arra is, hogy a Vörös Hadsereg ellátására a Vörös Hadsereg parancsnoksága a magyar kormánnytól a szükséges szántóterület mellett 19.107 kat.hold legelőt és 13.896 kat. hold rétterületet kíván haszonbérbe átvenni. A legelőterületeknek haszonbérbe adásához a földművelésügyi miniszter hozzá is járult. Ebből a Vörös Hadsereg május 7-ig 1321 kat. hold legelőt, valamint 2398 kat. hold rétterületet igénybe is vett. A Vörös Hadsereg utólagos kérelmére a magyar földművelésügyi miniszter további 16.067 kat. hold legelőterület átadásához járult hozzá. Valószínű, hogy az igényelt területek átvételére a legrövidebb időn belül sor kerül. Így a Vörös Hadsereg ellátására igen jelentős szálastakarmány áll majd rendelkezésre. Az igényelt 6.000 hektár, azaz 13.896 kat. hold rétterületnek 6 q-s átlagos szénatermés alapulvétele mellett 8.350 ton

Magyar Csehszlovák Levéltár

XIX-A-1-j-6895-VIII-1946

51.d. 1946

na termést kellene hoznia. Így a 15.000 q-s igénybevétel ~~velé-~~
~~képen~~ a rétterületek ~~hozama~~ ^{hozama} több, mint 23.000 tonna ~~szá-~~ a legelőterü-
~~letek hozama~~ ^{amél is többé emeli.} pedig messze meg is haladja a mennyiséget. Két-
~~eségtelen,~~ ^{emellé,} hogy az igényelt legelő- és rétterületek szálastakar-
mányát a Vörös Hadsereg parancsnoksága nemcsak a nyári hónapokra,
hanem hosszabb időre kívánja saját csapatainak biztosítani.

Friss zöldségben és gyümölcsben a legujabb igény
10.000 tonna volt. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság nem hatá-
rozta meg, hogy ez a mennyiség hogyan osztható fel gyümölcs és
zöldség között. Annak megosztását a vármegyék termelési viszo-
nyaitól függően kívánja a helyszínen megállapítani. Az igényelt
mennyiség igen súlyos terhet jelent, amely jelentősen érezteti
majd hatását a városok gyümölcs- és zöldségellátásában.

Az ország fent vázolt súlyos ellátási helyzetében
elsősorban a hús és tejellátás terén a néhány hete megindult
UNRRA szállítások nyújtanak segítséget, amelyek az annyira ka-
tasztrófális helyzetből való kijutás reményére jogosítanak.
Ezeknek a most nagy nehézségek árán meginduló szállításoknak
menetét veszélyeztetik azok az ellátási igények, amelyeket a
Vörös Hadsereg illetékes parancsnoksága a magyar kormánnyal
szemben támaszt, mert az UNRRA ^{függetlennek, 94. számú} ~~léponti~~ vezetősségének (mátero-
zata szerint az UNRRA ^{nem támogathat ellátásról olyan} ~~beszűnési~~ mindazokba a támogatott or-
szágokba, ^{ek melyek részleg} ~~való szállítást, amely országokhoz a Vörös Hadsereg~~
^{egyéül ellátásukat megállapítaná.} ~~ellátási kötelezettséget támaszt az illető országokkal szemben.~~

Legyen szabad itt rámutatnunk arra is, hogy magyar-
ország a fegyverszüneti egyezményt 1945. január 20-án irta alá
és annak 11.§-ében vállalta, hogy "köteles magyar valutában idő-
szakonként pénzbeli kifizetéseket teljesíteni és olyan árúkat

XIX-A-1-j-6895-VIII-1946

51. d.

Magyar Országok
Levélár

/üzemanyagot, élelmiszert, stb./, eszközöket és szolgáltatásokat rendelkezésre bocsátani, amelyekre a Szövetséges /Szovjet/ Főparancsnokságnak funkciói teljesítésére, valamint a szövetséges Államok ama misszióinak és képviselőiteinek, melyek a Szövetséges Ellenőrző Bizottsággal kapcsolatban állanak - szükségük lehet."

Amikor Magyarország a fenti kötelezettséget vállalta, akkor abban a hiszemben volt, hogy a Szövetséges Főparancsnokság funkcióit a háború befejezése után rövidesen beszünteti és az ország nem lesz köteles ötnegyed évvel a fegyverszüneti egyezmény megkötése és egy évvel az európai háború befejezése után, annyi veszteség ellenére is ilyen nagy hadsereg ellátási terheit viselni, ^(az oroszok 11.3-ában foglalt) ~~amelyek~~ ^{ahol eddig a tárgyi} kötelezettségek kizárólag a Szövetséges Ellenőrző Bizottság működésének biztosításához szükséges szolgáltatásokat ~~korlátozódik~~ ^{heller értelmében}.

Így az akkori magyar kormány feltehetően nem is megfelelően

Az ország igen súlyos gazdasági és közellátási helyzete ellenére is vállalta a magyar kormány a fent nevezett mennyiségekben a Szövetséges Ellenőrző Bizottsággal kötött megállapodás szerinti mennyiségeknek a Vörös Hadsereg ellátására való átadását, mert tudatában volt annak, hogy a Vörös Hadseregnek az igényelt cikkekre nagy szüksége van. A magyar kormány ^(és felmentése) a fent nevezett szolgáltatások vállalása után azonban mégis ^(Magyarország a továbbiakban kénytelen kéri azt, hogy) ~~egy mód van rá, akkor a szolgáltatás egészének, vagy legalább~~ ^{legalább} ~~tervezett~~ ^{jelentős részének} ~~felmentését~~ ^{felmentést} kapjon. Ezért a magyar kormányja Generalisszimusz Ur részéről ismételtlen tapasztalt megértő jóindulatban ^(szövetséges Ellenőrző Bizottság) ~~bizva~~ ^{szívveszkedjék} a Vörös Hadsereg ellátására szükséges élelmicikkeknek előteremtését a lehetőség szerint más forrásokból biztosítani, vagy legalább is a Vörös Had-

1. lépésben

h. a. kör. lépés!

sem pedig
~~Magyarország gazdasági és~~
~~politikai helyzetében a kívánt és vállalt szolgáltatás tel-~~
~~jesítésére teljesen képtelen, nem lesz képes.~~
ellenkező esetben

Fogadja, Generalisszimusz Ur, őszinte és mély tiszte-

Budapest, 1946. évi június hó 25-én.

miniszterelnök.

Ennek a kérdésnek ma különös aktualitást
ad az, hogy a magyar kormány ^{infláció} ~~szociális~~
gyógydélben ^{szociális} ~~szociális~~ a legpár-
dobb időn belül teljes ^{határozottsággal} ~~határozottsággal~~ ^{szociális} ~~szociális~~
tani kíván, mert nem ~~szociális~~ ^{szociális} ~~szociális~~ ^{szociális} ~~szociális~~
és jellemi dolgozóknak azt a helyzetet, amelyet
őrel az az infláció juttatott. A magyar valuta
aranytartalékára tervezett stabilizálási terv
fontosabb előfeltétele, hogy a dolgozók keresetükét
megfelelő élelmiszer mennyiséggel juttassanak, ami
a Szovjetunió Ellenőrzési Bizottság által kijelentett
szociális fenntartása mellett elvileg lehetetlen. Minde-
gylet közzététel

Magyar Országos Levéltár

XIX-A-1-j-6895- VIII-1946

51.d.